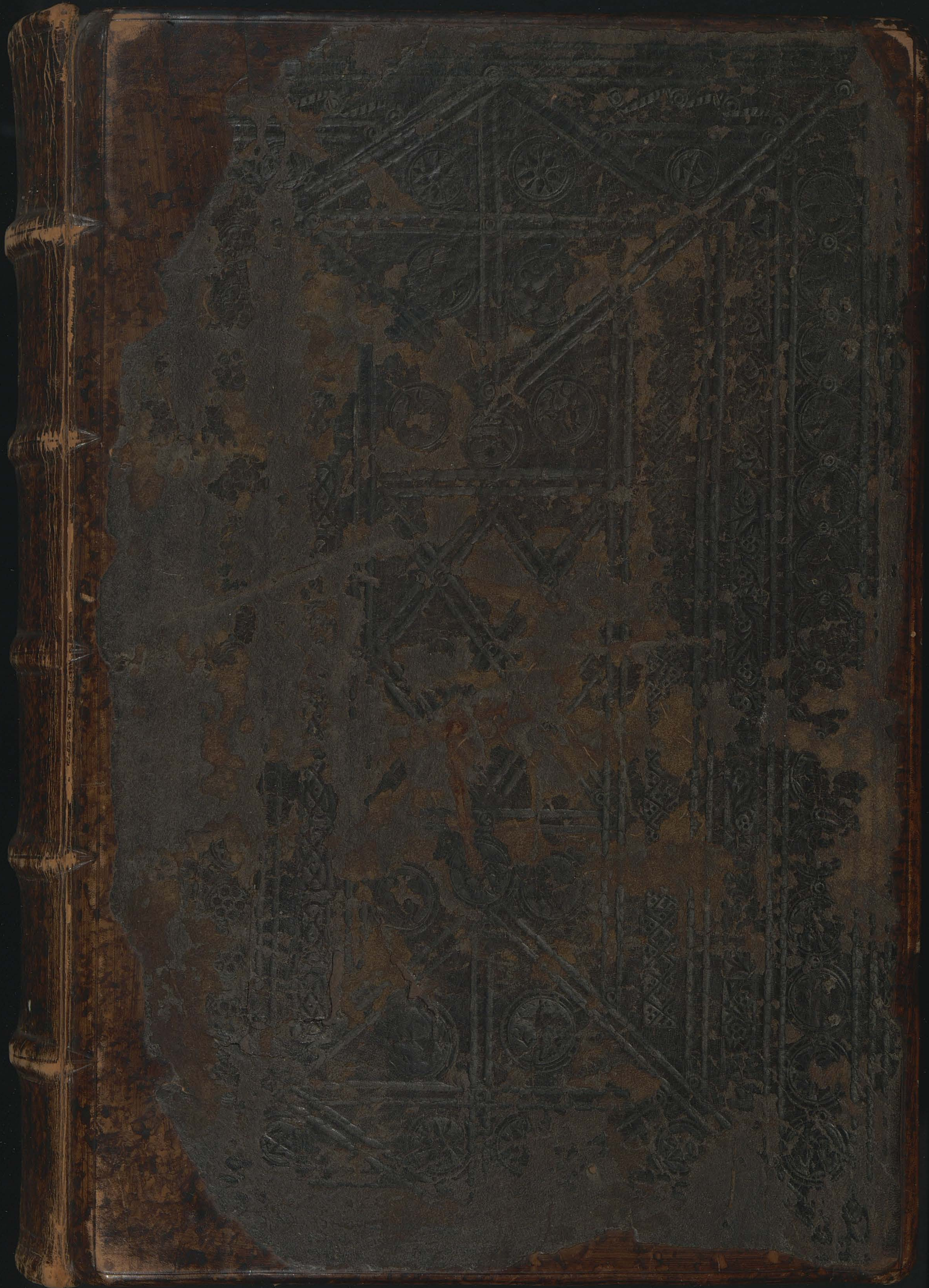

I

Rękopis i jego oprawę wyrestaurował introligator Jan Wyżga w r. 1936.
Dano nowy grzbiet (starego już niedostawało), nowe wyklejki i karty
ochronne. Dawne wyklejki wlepiono na początku i na końcu rękopisu.
Pergaminowe karty ochronne stanowiły dwie części aktu notarjalnego d.d.
Cracovie 9 (?). XI. 1418, w sprawie wykonania wyroku, wydanego przez Jana
de Falcew kanonika krakowskiego w sporze między magistrem Mikołajem
Hynczonis a Piotrem proboszczem w Żyrzawie [Rzezawie] o pewne dziesię=
ciny. Odjęto je od rękopisu, połączono w jedną całość i przeniesiono do
zbioru dokumentów. obecnie sygn. Dypl. BJ 389

II

Iste liber fuit doctoris Martini de Crac
legatus pro Libraria Theologorum Collegii
Maioris Oretur pro eo

Czy nie będą to my Mateusza z Krakowa?
na synodzie Łęczyc. 1441
Gniez — 1446
Piotrko — 1447

do str. 414.

(Niezmiernie zgodnie ... przypisania tego rękopisu stworzył ... drugiego Mateusza z Krakowa, który nie istniał.)

173

Martinus de Cracovia
1445 can. S. Floriani
1507 †
Książka zas jest:
Tomasza ze Strzempina
1436 w Bazylei
1441 w Łęczycy
1457 poset w Rzymie

verisimiliter Nicolai de Kalisz ... U. D. et Prof. qui Anno 1441 (circa festum S. Stanislai in Majo) fuit in Synodo Lanciciensi et Anno 1453 Rectoratum Cracov. Univ. gessit
Wiszniewski erronee hunc Codicem Mathaeo de Craco[via] tribuit

In nomine domini nostri iesu cristi
qui est via veritas et vita

Rerum omnium opifex et universe
conditor creature qui sapiencia
fundavit terram et firmavit celos
prudencia omnia solus ordinans
celestia et terrena ineffabili pro
videncia moderatur universitatis
pulcritudinem perficiens et deco
rans cuncta inter scalari partitus est
ordine ac certis et inmutabilibus
limitibus stabilivit ut singula
queque locum teneat sortita de
center ad instar namque supernorum
ordinum inferiorem in ecclesia mili
tante disposuit ierarchiam co
gnita distinguens varietate
et structura mirabili universa
Districte quoque inter cetera descri
bens gradibus dominaciones prin
cipatus et potestates ad regi
men universi appendit qui
tribus digitis molem terre cuncta
disponens in numero pondere et men
sura et confirmans in omnibus speciem
atque modum librat eciam in pon
dere mores dum erigit humiles
in sublimi vertice dignitatum et
tollens in statera culminis infer
ioris appendit ut ponat in pon
dere iusticiam et iudicium in men
sura et ut superiores precepta
prohibitiones atque consilia infe
rioribus annuncient et ut nubes
rore correcte subiectos complu
ant et fecundent ymbre gracie
et humore pluvie salutaris
In ecclesia siquidem triumphante
que superne patrie regionem
in continua possessione iam obtinet
salvator noster dei filius
summus est magister et doctor qui
mentem illuminat et veritatem
ostendit quia fons est sapiencie
et doctrine In ecclesia vero
militante ad instar celestium ad
instar celestium in consumacionem
[illegible]men

alimenta prebeant et doctrine
de quorum numero pariter dominus esse
oculis nostris terminis qui ad
culturam vinee domini sabaoth
constituendi sunt Ideo ad exortacionem
eorum ad opus domini assumpsi ver
bum quod scribitur matthei xx et le
ctum est in dominica currentis ewan
gelio Ite et vos in vineam
meam

Venerabiles magistri doctores
eximii ceteri que viri egregii
et insignes Quamquam secundum beatum
Ambrosium libro nono super
lucam capitulo quarto super illo vineam
plantavit homo Plerique varias
significaciones de vinee appella
cione derivant Sed evidenter ysa
yas vineam domini sabaoth
domum israel esse commemorat quia
vineam quis alius nisi deus con
didit hic est qui eam locavit et
peregre profectus est non loci mu
tacione sed quia presencior est dili
gentibus et abest negligentibus
Nichilominus sunt et alie accep
ciones vinee in sacra scriptura
contente Est enim quedam vinea per
fectorum que secundum Augustinum xvii de
civitate dei capitulo secundo est sancta ecclesia
que est vinea domini in qua va
tes id est viri perfecti in vite agre
gantur ibique per fidem plantantur et
de ista dicitur ysaie v° Vinea domini
sabaoth domus israel est Altera
est vinea hominum reproborum et
ista est congregacio hominum ma
lorum qui sunt vinea dyaboli
quia de botris suorum malorum
operum eliquat vinum destructivum
omnis anime Tercia est vinea deserta
que nullum bonum fructum por
tat de qua Iohelis primo vinea
confusa est et ficus elanguit
et omnia ligna agri aruerunt
Iste est vinea hominum dampnatorum
que est vinea viciorum infernalium
in quibus illud vinum nascitur de
qu[illegible] fel draconum vi[illegible]
[illegible]

vineas eorum Iste e vinea be
atorum beati et sunt i illa vinea
i qua vinum eterne consolationis
colligitur de quo deus et ange
li recreatur De qua dr zacha z
Potabit vir amicum suum sub
tus vinea sua Iste e vinea
bonorum meritorum et ista est
vinea aie i qua sunt virtutes
et merita sunt vites et bona
opera sunt fructus Unde spo
sus dicit spose Cant septio
videamus si vinea nra floruit
et si flores fructus parturi
erunt Iste e vinea bonorum
terrenorum que e vinea Naboth
ppt qua occisus fuit iiii Reg
21 De hac vinea dr Amos
quito Vineas antiquissimas
plantabitis et no bibetis vinum
earum qa cognovi multa scele
ra vestra Iste e vinea dicco
tormentorum que e vinea infer
ni cuius racemi sunt miserie
eterne quibus dampnati inebriant
bur et quibus perpetuo sopiunt
De qua deut 32 De vinea
sodomorum vinea eorum et de sub
urbanis gomorre botrus eorum
amarissimus Et notat dicit
vinea sodomorum que sic igne
et sulphure e consumpta Iste
e vinea summorum gaudiorum
et ista e vinea glorie eterne
Cuius fructus sunt gaudia in
finita et cuius vinum letificat
cor hominis De qua cat 2
Vinee florentes dederunt odo
rem suum

Quantum tamen ad presens
sufficiat agendum e de triplici
vinea i qua dns laborando
ituros e iuxta verbum dni
quo sibi dr Ite et vos i vi
nea mea Est et quedam vi
nea gloriosa quedam virtuosa
et quedam fructuosa [illegible]
ituros e ut [illegible]
[illegible]

ituros e ut bibat vinum splen
doris et districtionis De prima
primo videamus Vinea glorio
sa nichil aliud e quam vinea
corporis xpi seu ipse cristus dei
filius incarnatus De quo canit
Cant 1 Botrus cypri dilectus
meus i vineis engadi Vinea
et engadi e illa i qua balsa
mum crescit significans carnem xpi
que botrum cypri et verum bal
samum cristum protulit et porta
uit Nam sic vinea de uno lo
co accipitur et i alio transplan
tatur varijs ferramentis foditur
dissalciatur et nudatur ad palum
seu ad arborem ligatur soli ut
maturescat exponitur et sic
exinde vinum eliquatur qd in
vas diligenter recipitur quo ho
mines inebriantur et recreantur
Talis e cristus dns noster
ipse et a paradiso celesti fuit
assumptus i terra huius mundi trans
latus i orto humane nature
fuit per incarnationem plantatus
ferreis instrumentis scz clavis
spinis et lancea transfossus
folijs vestimenti nudatus ad
arborem crucis ligatus soli et
frigori fuit expositus et
sic exinde fuit vinum sanguis
scz preciosus distillatus Quod
vinum i vas cordium devotorum
recipitur et exinde cristianus
populus per devotionem inebri
atur et tota gens fidelium io
cundatur De ista ergo vinea
sic fossa sic nudata loquitur
deus pater Ubi de populo iu
deorum pt dicit illud Iohel i
posuit vinea meam i deserti
ficum meam decorticavit nudans
spoliavit eam et proiecit
Ista vinea figuratur Ezech 17
Ubi dr qd aquila grandis ve
nit ad libanum tulit medullam
cedri et transplantavit eam
i terram chanaan i urbe nego
ciatorum posuit eam Cum
germinasset [illegible]
[illegible]

Aquila grandis est dei filius qui
de celo ad libanum huius mundi
venit ubi medullam cedri id est
nobilissimam porcionem humane na
ture assumpsit quam in terra
canaan scilicet in iudea et in urbe
negociatorum scilicet in maria per
incarnationem plantavit que
radicem ramos et propagines id est
fideles populos protulit et
emisit et sic in vinea caritatem
quantum ad cor eius sicut misticum
quod est cristianitas se diffudit
racionem tamen eius id est cristianam
ad eam tenetur respicere et per
fidem et desiderium anhelare
De ista vinea dicitur ps. 79
Vineam de egipto transtulisti
eiecisti gentes et plantasti
eam ducatum itineris fuisti in con
spectu eius et plantasti ra-
dices eius et implevit terram
Egiptus et quod interpretatur ob
scuritas est paradisus qui
quantum ad nos est locus ignotus
et mirabiliter tenebrosus quo
ad cognitionem quia procul hec
vinea scilicet cristus de hac egi-
pto ad mundum fuit translata
et gentibus id est gentium erroribus
eiectis in mundo per fidem fuit
plantata et sic per omnem terram
est multiplicata et undique per
cultores eius predicatores
apostolos et doctores dilata
ta Jeremie secundo Ego plantavi
te vineam electam hec est ergo
vinea que colenda est iste ergo
vos domine electiande in vineam
hanc gloriosam per caritatis con
ceptionem ut possitis ex ea
bibere vinum fervoris et di
lectionis quod est vinum domini
sanguinis quod per compassionem
bibimus et per quod calor ca
ritatis incenditur et fervor dilec
tionis augetur Vinum enim calorem
et fervorem augmentat sic dilec
tio ad intra fervorem concitat secundum
beatum [...]brosium in libro de Joseph
[...]mamin[...]

Addit enim et vinum fortis secundum beatum
Jeronimum in epistola ad cellantiam gra
de vinum obtinet vera dilectio ut
qui perfecte amatur totam sibi amantis
vendicat voluntatem et in subdit
nichil imperiosius dilectione
nos si vere cristum diligimus si
eius nos sanguine redemptos re
cordamur nichil magis velle de
bemus agere quam quod illum cogno
scimus velle hec Jeronimus Et
hoc vinum iterum fervoris vim ob
tinet sanativam quia vinum sanguinis
cristi per compassionem consideratum
vel in altari receptum animam a pec
catis sanat et sanitatem in ipsa
perficit et augmentat Jeremie 51
tollite resinam ad dolorem eius
si forte sanetur Resina est liquor
est qui ab arbore stillat sic et
vinum de vite significans sanguinem
cristi qui more balsami de vi
nea engadi de vite scilicet et ar
bore crucis stillavit animas pecca
torum reficiens refectas vivificavit
et sanavit Jeremie xxx Sub
ducam cicatricem et a vulneribus
tuis sanabo te igitur hoc vinum
sanativum est si igitur sanare cupitis
obedite verbo domini dicentis Ite et
vos in vineam meam et cetera de prima
vinea

Dicebam secundo quod est quedam vinea
virtuosa per quam intelligitur vir
iustus et timoratus qualem vos
domine electiande ex vestris actibus
strenuus contineamus Videmus quod per
amenitatem coloris vinee homines
reficiunt visum odoris suavitate
delectat fructuum dulcedine re / olfactum
creat gustum foliorum mollitie
afficiunt tactum Sic vero viri iusti
mirore sive honeste conversationis
recreat intuentes odore sive fa
me et conditionis delectat audien
tes valore fructus sive operati
onis saciat et nutrit degusta
tes hoc est dictum exempla et
opera eorum imitantes dulcedine
sive bonitatis mulcet et attra
hit Iusti quippe sunt vinee que
[...]t et flore honeste
[...] videamus [...]

Vinea dabit fructum suum et terra
dabit germen suum. Sunt humore
benigne conditionis et amorose
consolationis. Et ad instar vinee
distillantis vinum ex vi compassio
nis movetur ad lacrimas. Ysaie
16 plorabo in fletu iaser vi
nea sabama, inebriabo te lacrima
mea. Vos ergo dne litteriade
pro has conditiones huius vinee
in vobis repertas, possum vocare
vineam speciosam, vineam odorife
ram, vineam fructuosam et lacri
mosam, ut possitis dicere illud
ecclesiastici 24. Ego quasi vitis
fructificavi suavitatem odoris
et flores mei fructus honoris
et honestatis. Hanc vos voco
vineam de qua pro dicitur in canticis
Vinea nostra floruit. Sicut in
vinea de sui natura invenitur
liquor qui distillatur ideo dicitur
vinea a vino. Valor qui inde re
portatur ideo dicitur nostra. Decor
qui speculatur ideo dicitur flo
ruit. Sic et vos debetis ha
bere liquorem flebilis pietatis
valorem utilis caritatis et de
corem nobilis honestatis. Primum
probat humiditas liquoris cum
dicitur vinea. Secundum communitas valoris
cum dicitur nostra. Tertium famosi
tas decoris cum dicitur floruit.
Debetis inquam habere liquorem
flebilis pietatis et hoc du
plicem sicut vinea habet duplicem
liquorem scilicet aquam lacrimando
et vinum fructificando. Sic et
vos duplicem liquorem pietatis
habere debetis, unum scilicet la
crimando pro compassione et affectu
Alium vero fructificando pro exte
rioris operis effectu. Genesis 9
plantavit vineam, bibitque vi
num. Cipitis enim plus habet de
medulla quam alie arbores
et ideo plus habet emittere de
humore. Sic vos qui in me
dulla caritatis et devotionis
habundatis generaliter in humore
pietatis et compassionis
... debetis ...

necessitate erigit animum eius
et collocat sibi meritum apud
deum quia membrum diligit corporis
cristi, quod maxime in vobis fulgere
debet, qui aliis in docendo profi
ciendo estis, non sitis illi qui sunt
infructuose vinee in quibus hu
mores pietatis desiccantur. De quibus
Abacuc 3. ficus enim non florebit
et non erit germen in vineis,
mentietur opus olive et arva non
afferent cibum. Istis enim accidit sicut
viti seu vinee que facilius de
siccatur quando in terra salsa plantatur
humor enim salsus radicem corrodit
et humorem consumit et sic fructum
retardat et impedit, et ideo in
monte in quo est dulcior solent
vinee fructus dulciores parere
quam in valle. Sic vallis mundi
ubi est terra salsa mundane prospe
ritatis que quidem salsa dicitur id est
quia per eius sitis avaritie provocatur
solet in vinea id est homine radicem
cordis per sollicitudines corro
dere et humorem devotionis et com
passionis consumere fructum quoque quo
ad liberalitatem bonorum operum
desiccare. Iohelis 1 posuit vineam
meam in desertum deserta enim sit quia
expectata ut faceret uvas et fe
cit labruscas iniquitatis. Sed
quid faciet deus vinee huic
hostis eius, id est quod dicit Ysaie 5
ostendam vobis quid faciam vinee
mee auferam sepem scilicet protectionis
eius et erit in direptione destruam
materiam id est pariete custodie eius
et in conculcatione ponam eam de
sertam non putabitur non fo
dietur et ascendent super eam
vepres et spine peccatorum et
nubibus mandabo desuper ne
pluant super eam ymbrem. Secundo de
betis habere utilitatem communis cari
tatis quod ostenditur cum dicitur nostra
Caritas enim ut dicitur est que non est
propria sua immo nostra quia magis est
communis quam propria. Vinea siquidem
non curat de utilitate propria sed
communi quia scilicet fructus non sibi
sed aliis proficiunt. Vinea est
seu vitis est arbor que ...

gentis no comodis ppis debetis
itende sed bono publico Ca
stom tulius libro pmo de offi-
cijs no solu nobis nati sumus
ut preclare scriptu e a pla-
tone. ortus q ni parte pria
vendicat parte amici. atq ut pla
cet stoycis que i terris gignut
ad usu hom oia creari. homies
aut hom causa esse genera-
tos ut ipi alij alijs prodesse
possint. exemplo pauli apostoli
qui dicit j cor x Ego p oia
omibus placeo no querens qd
utile michi e sed quid multis
ut salui fiat. sic et uos dne
litterande qui alijs i doctrina
proficitim alijs placere debetis
pmo deo. scdo hominibus. deo
quidi per vite rectitudine Ad
colos j° Ambuletis digne deo
p oia placentes i omi opere
bono fructificantes per doctrina
at lectione sacre scripture vnn
subdit crescentes i scientia dei
De quo dicit bts ieroms sup
sup michea pheta Si eo
estimes te placere deo si do
ctinas et scripturas illos do
ceas aut legas ppt qd ipe ...
i epla ad demetriadē vgine
incitat ad legendu scripturas
dicens Scripturas diuinas se
pius lege. imo lectio sacra de
manu tua nuqua deponatur
Cum sm ysidorum de sumo bono
geminu confert donu lectio
scripturaru qr itellectu mentis
erudit et affectu a mudi ua
nitatibus abstrahit et qd am
plius e et menti auidius. qa
sacra sciptura scdum Cyprianu
e regula ueritatis ad quam
si prospicit cessat omis error
Quando Ideo dicebat plinius
li. z ep quita perire ome temp
qd studijs no impartitur Intende
cia debetis ut placeatis homi
sic vinea placita e cuctis Ad
hos j vnusquisqz propio sito
... boni Notant dicit

tepamento Vnde dicebat apo
stolus Si hominibus placerem
seruus dei no essem ad Gallat j
placeatis igit hominibus pmo p
prudentia i consilijs Eccliaci xx
vir prudes placebit magnatis
p munditia i factis j regum z
puer aut samuel crescebat et
proficiebat placens deo tam
hominibus per pietate i suffra
gijs z regum z placuerit cuncta
ppo que fecit rex p clementia
i responsio z° paralip x si placu
eris ppo et leniueris eos vbis
clementibus erunt t omi tempore
Placere igitur poteritis hominibus
ex uestrarum claritate virtutum
que mouet alios hom ad di
lectionem bonorum De quo dicit
Tullius lio z° de officijs i hec
uerba vehemeter at amor mul
titudinis commouetur ipa fama
et opinione liberalitatis bene
ficientie iustitie et fidei omi
umqz earum vtutum que ptinet ad
mansuetudine morum et facili
tate et ei illud ipm qd ho
nestum decorum qz dicitur

natura et spe sua commouet
maxime qz qi

hec ei que ex honestate versat
videtur huius vinee cultori qua
lis uos esse debetis necessaria
sunt si ei secus egeritis non
poteritis dici vinea vera sed
aliena De quia ysa° xvi sup
vinea tua hoy calcatum munit
Tercio si nome veru habere
uelitis huius vinee habere de
betis formositate honestatis
decentis hoc ostenditur cu dr flo
ruit Sicut ei videmus qp vinee
habent flores et folia que
delectant et reficiunt ituentes
sic uisti viri honesta et decen
tia uerba et opera que oculos
recreat attendentes Vnde illud
Cant z° Vinee florentes de
derunt odore suum flos enim vi
nee delectabilis e hominibus
odibilis buffonibus qa sic fa
ma odorifera bonoru et con
uersatio placet homi

dicta sit pars eius in terra nec
ambulet per viam vinearum Si
ergo vultis esse boni plantatores
habete bonam conversationem coram
deo interius de qua ad philip 3
Nostra conversatio in celis est
habete bonam conversationem coram
populo exterius prima petri 2 conver
sationem inter gentes habentes
bonam Coram deo conversatio do
ctorum laudabilis et si fuerit
devotorum in affectu 2 paralip 20
Josephat contulit se totum ad
rogandum dominum et predicavit
ieiunium omni iuda quod etiam in de
votione hauritur populo exposuit
Sic aaron sancta veste indutus
hoc est superhumerali quod conver
sationem bonam significat intrabat
ad dominum et perstrepentibus tinti
nabulis exibat ad populum
De hac conversatione dicit Se
neca in epistolis Aliquis vir bonus
nobis eligendus est et semper
ante oculos habendus ut sic
tanquam illo spectante vivamus
et omnia tanquam illo vidente fa
ciamus Unde inspicite tanquam
speculum vitas bonorum inquit
terentius in adelphis Stultum et
credit plinius li. 1 epistolarum exem
pla ad imitandum non quere
optima ponere Hec nobis in hac
vinea agenda sunt Sic ergo
parentes verbo domini in hanc
vineam ut primo gustato vino
doloris et afflictionis in via
De quo ps° 59 Ostendisti
populo tuo dura potasti nos vi
no compunctionis possitis in patria
bibere vinum amoris et conso
lationis et istud est vinum eterne
letitie et iocunditatis quod a
sanctis in patria bibitur ubi anima
cum angelis iocundatur. Letitia
enim spiritualis est ipsum vinum anime
Eccli 31 Exultatio anime et
cordis vinum moderate sumptum
vinum super omnes medicinas solet
mentem letificare ut dicit ysaac
in dietis timorem etiam expellit
et dolorem et tristitiam abla[illegible]
[illegible] facit

bonis omnes etiam precedentes
mundi dolores obliviscuntur facit
prov 31 Da merentibus vinum
et his qui amaro sunt animo
bibant et obliviscantur egestatis
sue. Vinum etiam eterne consola
tionis ibi ex omni parte funditur
quo beata anima inebriatur quod de ma
lis in mundo perpessis minime re
cordatur quia non erit ibi amplius
luctus neque clamor Apoc 21
Sic et est in paradiso sic est
in ethiopia Dicit enim plinius
quod in ethiopia sunt palme in
varietate qua suavitate mira
biles quia sunt ex ipsis quidam
fructus colligunt ex quibus vi
na copiosa distillant et sic
incole illius patrie sine cultu
ra laboris sui saciantur Sic
a proportione in paradiso celesti sunt
palme mirabiles deus trinitas
virgo gloriosa sancti angeli et
anime beatorum quorum omnis ad modum
palme preciosum habet virorem
et dulcorem et ipse dulcissimum
fundit liquorem qui vinum eterne
consolationis ad quod vinum invitat
deus ysaye 55 omnes sicientes ve
nite emite absque argento et absque
ulla commutatione vinum et lac quod
potabimus in illa superna celesti Sed
beatus Augustinus li° 22 de civitate dei c
31 ubi post labores erumpnarum
vita quasi mortalium consolabimur tanquam
pueri eius in humeris gerimur quod
portari Istud vinum bibere non
poteritis nisi primo huius vinee
veri et diligentes cultores fueritis
per eas virtutes que dicte sunt Ideo
dicitur vel ite et vos in vineam meam
et hoc de secunda vinea

dicta que

Tercio est quedam vinea fructuo
sa et illa secundum ambro li 3 ex
ameron in se nichil aliud est quam
ecclesia katholica que dicitur vinea
domini sabaoth Cuius vitis est fides
palmes virtutes botrus opus de
votio vinum deus

Sabama ei que erat ciuitas i
moab habundans vineis ut dicit
litra super ysaia c 16 interpretatur
altitudo uel quiesio Sorech inter
pretatur vitis electa Engadi inter
pretatur fons siue oculus tempta
tionis In quibus potest notari quod
vinea ecclesie potest dici Sabama
i altitudo pro eo quod ibi celestia
solent contemplari et conuersio
eo quod ibi omnia crimina solent deplo
rari Ysaye 16 plorabo in fletu
iasser vineam sabama Dicitur
etiam vinea sorech i vinea ele
cta pro eo quod vites i homines qui
sunt ibi adeo specialiter eliguntur
et diuinis usibus deputantur
1 ad thessa 1 scientes electionem
uestram quia ewangelium nostrum non fuit ad
vos in sermone tantum sed in virtute
et spiritu sancto unde secundum textum glosa
10 ysaie dicitur quod deus plantauit
vineam sorech Dicitur ecclesia ka
tholica vinea Engadi que est vi
nea fundens scilicet balsamum quia ibi fun
ditur liquor balsami diuine gratie
Unde de qualibet vite istius
vinee de viro scilicet iusto dici potest
illud Cant 1 Botrus cypri dile
ctus meus in vineis Engadi Bo
trus enim cypri grossior est et in vi
no fortior quam in partibus circumia
centibus transmarinis Et ideo propter
excellentiam huius scriptura facit
de hac vinea specialiter mentionem
Ad denotandum quod viri iusti qui sunt
vites huius vinee debent alios
in donis spiritualibus precellere
et in humore gratie pre ceteris
habundare Iusti enim sunt saluti
proximiores quia in alios trans
fundere debent ideo habundantiorem
gratiam habere debent que dicitur
esse causa salutis secundum Aug
6o lio de ciuitate dei xxvi fi
ubi sic dicit Ordinatori omnium non
defuit utique consilium quia certum
numerum ciuium in sua sapientia pre
destinatum etiam ex dampnato genere
humano sue ciuitatis impleret
non eos iam meritis quando quidem
uniuersa massa tamquam in uitiata
radice dam[illegible]
[illegible]
[illegible]

quid eis largiatur ostendens Aug
hac ergo gratia sic vinea ha
budat vino secundum preparationem ha
budare debetis ut sit in vobis
habundantia caritatis in corde sicut
coloris in aere 1 ad thessa 3 habe
atis eos habundantius in caritate
sit in uobis habundantia ueritatis
in ore sicut floris in arbore Ecclesiastici
4 lingua eucaris in bono homine
habundabit sit habundantia sancti
tatis in opere sicut fructuum in mes
se 2o Cor 9 habundetis in omne
opus bonum hec enim gratia virtutum
est vinum vinee engadi i Ecclesie
vinum enim inter omnes liquores ob
tinet principatum et inter omnes
succos herbarum et fructuum pre
cipuas habet vires quia scilicet secundum
Ysaac in dietis vinum corpus nu
trit roborat et augmentat in
tellectum clarificat mentem letifi
cat dolorem et tristitiam obliui
sci facit liberalitatem et audaciam
inducit et lacrimas quoque excitat
et educit Sic uero diuina gra
tia simitas hic spirituales virtutes
nutrit enim et uegetat per deuo
tionem roborat et augmentat
per constantiam et perfectionem intelle
ctum clarificat per fidem et dis
cretionem mentem letificat per
spem et spiritualem consolationem
Doloris et tristitie obliuiscitur
per patientiam et indulsionem
audaciam procurat per fortitu
dinem et difficilium aggressionem
lacrimas et fletum excitat per
penitentiam et contritionem Ecce di
uersitas et nobilitas vini huius
vinee quod abunoque fidelium bi
bitur secundum distributionem patris
familias hester primo bibebat
qui inuitati erant poculis aure
is et aliis atque aliis vasis cibi
inferebantur vinum quoque ut ma
gnificentia regia dignum erat ha
budans et precipuum ponebatur
Ecce uarietas gratiarum et dono
rum spiritualium per cibum et potum
designata nec erat qui nolen
tes cogeret sed sic rex statue
rat ecce dispensatio patris fam
ilias [illegible] singulas in hac vinea
[illegible] singulis

vnusquisque quid vellet Ecce li
bertas arbitrii gratis in se et
dona specialia capientis Dicitur
ergo ad huius vinee propositum
quod sic vinea discalciatur et ita
radices aperitur deinde putatur
et a superfluis expeditur tandem
foditur et postea ad palos li
gatur et circumcisis ut maturescat
tat fructus a foliis pampinatur
et sic custoditur sepitur visitatur
et finaliter vindemiatur Sic
ecclesia debet in suis membris ape
riri circa radicem cordis per confessi
onem deinde putari per contritionem
Leuitici 25 Sex annis puta
bis vineam tuam debet fodi
per diuini timoris immissionem
debet ad palum crucis ligari
per passionis christi compassionem
Luce 13 Arborem fici habebat
quidam plantatam in vinea sua
deinde pampinari in foliis super
fluis honorum temporalium scilicet
per superfluarum diuiciarum re
secationem debet visitari per
prelatorum et doctorum circumspec
tionem debet sepiri per statu
torum canonum custodiam debet a fe
ris id est tyrannis et hereticis
custodiri per prelatorum de
fensionem Cantica 1 Posuerunt
me custodem in vineis et sic
poterit vindemiari per bonorum
operum reportationem et ita
ecclesia figurabitur per illud Ysaie
5 Vinea facta est dilecto meo
in cornu filio olei et sepiuit
eam lapides elegit ex illa
et edificauit turrim in medio
eius et torcular fodit in ea
Hec est ecclesia vinea dilecti nostri
iesu christi que plena debet
esse oleo pietatis statutis
et disciplinis debet esse septa
lapidibus id est offendiculis et
viciis nudata turri alte con
templationis stabilita torculari
seu pressura crucis christi in me
moria passionis eius munita
... hec est vinea de qua Marci
12 vineam pastinauit homo
et circumdedit sepem et fodit

vinea necessarii sunt operarii
fossores scilicet putatores custo
des et visitatores de quibus
vnus est dominus licet ... hic est
qui ad laborandum in hac vinea dominus
operarios dicitur conduxisse et pro
denario cum primis ad laborandum
sibi locasse vbi textus homo
quidam exiit primo mane conducere
operarios in vinea sua ad cuius
culturam monet ipse saluator
Matthei xxi dicens fili vade hodie
operari in vinea mea Sic autem
homo diligencius operari solet
quando res est propria que diligitur
quando mandatum est expressum quod
iniungitur quando expectat commodum quod
eligitur Ita et vos domine liceat
vade in hac vinea fructuosa
sancte ecclesie operari debetis quia
vobis est propria hereditas vobis
est iuncta necessitas vobis est
promissa vtilitas Primum probat
precedens filiacio quia filii sunt suc
cedentes operatori quia valde hodie
operari Tercium attendens germa
nio quia in vinea mea Colenda
est igitur a vobis hec vinea que
est hereditas vestra et ideo dili
genda naturaliter quod ostenditur
cum dicitur fili Propria est ei heredi
tas cuius nos sumus successo
res proximi et heredes homo
autem liberius colit hereditatem
propriam quam alienam Cum igitur sitis
heredes eius merito eam colere
debetis operibus et doctrina
exemplo naboth qui tantum di
lexit vineam suam eo quod sua
propria erat et quod eam a patribus
suis receperat quod eam etiam ad
instanciam regis dimittere noluit
sed occidi pocius se permisit
3 Regum 21 Absit a me ut de
tibi hereditatem patrum meorum
et ideo iste videbatur filius et
non heres Differeret quippe la
borat in vinea heres et filius
primus negliget Secundus preue
ntat quia homo diliget et vtiliter
laborat Mali vero scrupulosa
... transire solet ...

i vinea / et sic tugurium i cucu
merario Scdo colenda e a uo
bis hec vinea qa uobis neces
sitas iniugit cu di uade et cu
dicit ite Vade igitur operari
hodie subditus et obedire te-
net madato superioris / pupil
lus tutoris et discipulus
madato doctoris Cotra sm Augm
i e li de ci dei c° xi / obedie
cia que e virtus i creatura raci
onali quodammo e om custos
virtutu que arbitrus i vite co
nexe videt tuliu li 2 Di
offic gregr 17 mor virtus va
no mixta alys virtutibus no
e quanto ei virtus virtuti in-
git tanto icresu boni operis
exhibet In cogerie
et virtutu vobis uersandu e
taqua i palmitibus vinee ad
qua uocati estis Cu go deus
qui e superior et doctor nr
istud nobis pcipit et iniugit
dices uade · et ite debemus
pro viribus adimplere / spe fu
turi pmy qa dictu e et qd
iustu fuerit dabo uobis vbi
tbe // Tercio ea debetis cole
qa sub e utilitas que causat
Cu di i vinea mea Cultor
et vinee fructu et utilitate
tpale expectat / sic quilibet
custos et pspi doctor electus
de labore que i vinea ecclesie
sustinet lucru speciale retri
bucionis etne reportat / ius i°
Amos 9 Platabunt vineas
et bibet vinu earu / facient
ortos et comedet fructus eoz
fructus et no mediocris ueiet
uobis / du ab hac vinea vra
doctrina heretica arcebit Cat i
Capite uobis vulpes paruulas
que demoliunt vineas Mag
vulpes e dyabolus p heos sicut
de quo dicebat xpc dicite illi
vulpi luce 13 qui deceptor iter
pretat Dyabolus et habet
tres vulpeculas hac demolli
entes vinea hereticos q co-
[illegible] radices fid[illegible] [illegible]credulitate
[illegible] specitas qu[illegible]
te dilectionum[illegible]
& adulatore[illegible]

placendi ul alterius comodi amo
re / pmm capiut fidei argumetis
Scdi desperacioe siue expectacios
Tercius repulsioe a gra familia
ritatis hy arcendi sut ab hac
vinea vra doctrina prefati here
tici superseminantes zizania Mt
13 pcipit ei deut° 22 ap vinea
altero semie no semnet / hoc
e ut ecclesia no erudiat nisi
sana et katholica doctrina De
quo semie Mt 13 Exiit qui
seminat seminare seme suu
Notat dicit suu no pegrinu
Secetu ei seme alienu et pe
stiferu dicit Deut° 28 Edi
ficabis domu et no habitabis
i ea Platabis vinea et no
vindemiabis eam / Vera igit
et catholica doctrina serenda e
i hac vinea Vnde b ambro
super eplam ad Thimotheu
c° quarto Cuius tam uerum qd
ta clarum aut promidu n ut
disciplina cristiana icorrupta
tradat ut fructus eius i archa
dominica fertilis et firmus collo
cet Ite ergo uos dnc licte
uade i hanc vinea fructuosam
ut ex ea bibatis vinu splen
doris et discrecionis / Vinu ei
puru et claru / qd scz acuit
sensu et igeniu / significat sa
piencia et sciencia generalez
spualez / prudenciam et doctrina
que per uos mebris ecclesie
impercienda e / et per ipam itel
lectus perspicacitas acuenda
Vnde de ipa sapiencia dicit pu 9
Sapiencia edificauit sibi domu
excidit columpnas septe / ymo
lauit victimas / miscuit vinu
et posuit mesam et misit an
cillas ut uocaret ad arce et
ad menia ciuitatis / si qs e paru
lus ueiat ad me et isipientibus
locuta e venite comedite pa
ne meu et bibite vinu / qd
miscui vobis Sapiencia ei icre
ata dei filius / domu sua vinea
vz ecclie fabricauit quam
septe columpnis septe vz do
nis spus sci stabiliuit / i qua
[illegible] sacre scripture posuit
[illegible] vinu fort[illegible]
[illegible]e miscuit

et tofecit / quo isipientes et puu
los istruxit et refert Vinu
ei doctine scte debet esse mordi
ficatiu et letificatiu qa scilicet
ibi e mordificatio correctionis
dulcedo et letificatio tosolati
onis et benigne amonitiois
Sa Eccia 31 di Vinu i io
cuditate creatu e / Apes ei
i alueari sito retinet superfluo
fuso vino dulci / qa uere plu
rimi sut qui ab alueari Eccie
p peccatu et desperationem
recederet nisi doctores tu vi
no dulcis doctine et consola
tiois benigne / ipos i statu
gratie i alueari ecclesie reti
neret et eos ab eoru uolu
ptatibus tohiberet ita q tali
bus tosolatoribus pt dici id
Cat 1 Vbera tua sic botro
vinea odoris tui sic malorum
punicoru / guttur tuu vinu op
timu / qd vinu prodesse dicit
cu fuerit mediocrit sumptu
Vinu ei sciencie moderate sumi
debet Ad ro 12 no plus sa
pere quam oportet sed sapere
ad sobrietatem Eccia 31 qm
sufficiens e homi vinu exiguu
melius e ei i scienciis modera
te trasire quam profunditates
nimias ingerere et se curiosis
et sublimibus occupare Vnde
Seneca i quadam Epla magna
iquit demencia e superflua querere
i tanta temporis egestate supha
bundancia ei viciosa e et defectus
vituperat medium at laudatur
ab ethicorum Ideo dt Apls 1 ad
Thimo 5 Modico vino vtere
ppt ifirmitates / sufficiat ei doctori
si pfectum eruditiois attendat
audiencium ditiora acuendo ige
nia Vnde b Ambro li 1 de
appollogia ... co 33 Ille pre
cipuus gubernator e qui int
scopulos i litore naue guber
nat / Ille doctor bonus qui
ditiora acuit igenia ad eru
ditiois profectum / Ille bellator
egregius / qui timidiores accendit
ad prelium / et exploratos ...
fulcit igenijs ...

fide qui iniquos docet hec
Ambrosius hec e ergo cultura
harum triu vinearum Subeat ergo
tripliciter vinea dne litteriade
ire debetis i vinea gloriosam
ad ea deuote recolendum In vi
nea virtuosam ad recte pficiendo
In vinea fructuosam ad recte
docendu Ite ergo i vineam
sabama ut possitis bibere vinu
supne totemplatiois Cat 7 bibi
vinu cu lacte meo comedi fauu
cu melle meo Ite i vineam
Soreth ut possitis bibere vinu
eterne predestinatiois Cat 8 Da
bo tibi poculu vino codito Ite
i vinea Engadi ut bibatis vinu
diuine tosolatiois De quo i pso
Vinu letificet cor hominis / Sic
ei implere poteritis illud qd
nobis dicitur ubo dni i verbis the
matis Ite et uos i vineam
mea que fuere uerba tota ue
stris reuerentijs i pricipio po
sita In quibus uerbis sic itro
ductis tanguntur tria que dnm
litteriadu mouere debet ad eundum
et gradiendu spualit et virtu
ose i vinea domini fructuosa
Debeo ei eu monere aucto
ritas imperatiua cu dicitur Ite fra
tru tomitas sociatiua i vineam
i qua mea Iussu et madatorum
appellimur ideo dicitur Ite sociorum
nexu copulamur Ideo dicitur Vos
primoru fructu attrahimur Ideo
dicitur i vinea mea que de sui na-
tura fructu designat Moneat
ergo uos iussus imperatiuus /
nexus copulatiuus / et fructus
saturatiuus

Dixi primo breuissime et finalit
q ad gradiendu virtuose i vi
nea domini fructuosa que est
Ecclesia dnm litteriadu debet
monere iussus imperatiuus qui
signatur i uerbo quo dicitur Ite
qd e imperatiui modi / omnibus
ei nobis a deo cotinue imperat
ut iter moru sollicite freque
temus Ite ... ... septi
... et ... habet ...

monitione dei debet moneri
fideles ut superni regis ma
datu faciat qui eis precepit
dicens Ite .i. per bona opera
uos monete et ad celeste pa
tria virtutu gressibus parata
te luce 10 Ite i castellu qd
contra uos e qd castellu est
celum visio pacis ad qua pre
cadu e ad supna videlicet
ierusalem que eciā e vinea
repleta dulcedinis De q
dat et vinee florētes dederūt
odore suu Eundo quippe est
ad eā p queda itinera spua
lia sz per via penitētie
Exodi quīto Ite ad onera ura
p via diligētie Mt 2 Ite
interrogate diligent de pueo
p viā compassionis Mt 22 Ite
ad exitus viarū et quoscūqz
inveneritis uocate ad nuptias
p via districtionis Mt ultio
Ite custodite sic scitis per via
confessionis luce xvij Ite oste
dite uos sacerdotibus per via
contemplationis luce xv Surga
et ibo ad patre meu Michee
septio Surgite et ite ad cōte
plandū celestia qa nō habet
hic requie frequētādo tēpora
lia Cu ergo per tot itinera
iubemi ire missionibus his pa
rendu e Ite ergo uos dne li
cēciade i vinea domini cuius
cultor esse debetis et i ea
fructu salubre facite pdicādo
docēdo exortādo fide sacris
scripturis ea impugnātes
revīcēdo qa di uobis a dno
Ecce ego mitto uos ut eatis
et fructu afferatis et fructus
uester maneat Ut aut hui
fructu i vinea hac possitis
facere flectite genua cu de
uotioe quia ex auctoritate
uobis dāda prosperu iter ha
beatis eūdo i vinea domini ad
ut facere possitis Auctorita
te omnipotētis dei et sedis
aposto[illegible] ac privilegioru hui
[illegible] et ex facultate m

logia et magisteriu i ea capi
endi Et deinde oms actus ad
magisteriu i theologia ptine
tes faciēdi postquam ad hec
requisita prius feceritis pmisso
tamē iuramēto facultati theo[logi]ce
pstado In noie pris et filij et
spus sci Ame

Secūdo dicebā qp vos ad eūdū
uirtuose debetis moneri nexus
copulatus sz amor et solatiu
sociorū qd notat cu di Vos
Vos ei dicit in quādā societate
comitate et agregatā pluralī
tate qa sic multu proficit ei
qui vult ire alicubi qp plures
socios habeat bonos qr sz ipe
efficitur securior et ad eūdū fa
cilior Sic i via moru proce
dēti utile e i societate bonor
p caritate esse et i alioru co
sorcio per caritatis viculu
habitare et vos iquit per
exēplu ei bonor sociorū me
lius animamini ad eūdu spuar
i civitate paradisi vtutu gres
sibus sic ei vnus anulus tactus
ab adamāte trahit post se ali
os plures anulos Sic homo
tactus gratia divina no solu
ad bonu trahitur movetur et
progreditur imo per ipm et
eius exēplo ad similia provo
cātur et progrediuntur et ad bo
na opera excitātur qd figuratu
e i illis scīs animalibus Ezech. 1
de quibus di qp cu euntibus ibat
et cu stantibus stabat et cu
elevatis a tra pariter eleva
bantur Ideo di et vos Za
zach. viij Ibimus vobiscu
Audivimus ei qm dns vobiscu
e In hac aut via moru de
bemus ee Vos .i. vniti et
p caritatis vinculu sociati
militantes ne ad fortius operādu
ad firmius resistēdu ad uehe
diligēdu ad clarius intuendu
ad altius cōtēplandu Nā per
copula caritatis nos operamur
fortius Joh. 15 Vos amici
[illegible] estis si feceritis que pre
[illegible] vobis [illegible] resistimus
[illegible] xvi [illegible]

th.

qui permansistis mecu in temptacio
bus meis Iste diligitur uerius
Iohannis 18 Vos autem dixi amicos
Iste meditatur clarius trenorum 1 O
vos omnes qui transitis per viam
attendite et videte contempla
mur etiam altius Iohannis septimo
Vos ascendite ad diem festum hunc
Moneat ergo vos ad eundem
spiritualiter nexus copulatiuus Vos
igitur

Tertio dicebam quod ad eundem spiritualiter
monere debet vos fructus pre
miatiuus in vinea igitur mea mer
cenarius monet cursorem ad eundem
premium quod sperat reportare
et maxime quando sperat quod per
huiusmodi motum et cursum in
sero ueniet ad terminum et hospi
cium ubi saciabitur et quiescet et
ubi pro itinere premium reporta
bit Sic quia speramus et certi
sumus quod si bene iuerimus in
via morum ad paradisi terminum
peruenimus ubi saciabimur et vi
uemus et ubi recepto premio a
laboribus quiescemus quod osten
ditur cum dicitur vinea mea quasi sic
ille qui laborat in vinea solet
finaliter fructus pro laboribus
reportare Sic ille qui in vinea
via morum eundo per opera bona
laborat fructum et premium pa
radisi reportat Vnde Canticorum 7
Mane surgamus ad vineas
videamus si floruit vinea
si flores fructus parturierunt
Spes enim lucri est illud quod non
sinit homines fatigari sicut
mercatores non fatigantur lucrum
sperantes nec apes
colligendo mella de floribus
Sic labores itineris nostri debet
releuare spes eterne dulce
dinis et mercedis que est in
paradiso celesti qui est locus
inextinguibilis caritatis indis
solubilis vnitatis indefectibi
lis ubertatis inexpugnabilis
firmitatis Vbi enim est cari
tas inextinguibilis quia omnes sunt
fratres filii dei Vnde ibi

vnitas indissolubilis est enim
ibi perpetua pax Vnde Genesis
17 Ibis ad patres tuos in
pace Et etiam ibi ubertas inde
fectibilis Vnde Iohannis 15
Posui vos ut eatis et fructum
afferatis Vnde propheta Eun
tes ibant et flebant mitten
tes semina venientes autem ue
nient cum exultatione por
tantes manipulos suos Est
etiam firmitas inexpugnabilis
Mathei 21 Ite in castellum quod
contra vos est Eamus igitur ad locum
istum per viam rectam per viam
tutam per viam aptam Via enim
recta est ueritas Vnde illud psalmi
Deduxit eos per viam rectam
ut irent in ciuitatem habitacionis
Via tuta est humilitas 1 Machabeorum
9 per loca humilia ibant
caute et ordinate Via ap
ta est penalitas Exodi 3 viam
trium dierum ibimus in solitudine
Solitudo enim est penitencia ubi
per tres dietas ire debemus
que sunt cordis contricio oris
confessio et operis satisfactio
Per istas enim vias ad para
disum tendimus et de vinea domini
sabaoth fructum beatitudinis
reportamus Iste igitur in vinea
mea quasi sic dicitur Ysaie 5 Vi
nea domini sabaoth domus Israel
est In qua sic ut dicitur eundum est
Non sicut peccatores de
peccato in vicium de vicio ad
tormentum peccatores enim di
cuntur ire inquantum solent de ma
lo in aliud procedere quousque
possint ad infernum terminum per
uenire Isti enim sunt sicut cancer
qui nescit ire nisi retrocedendo
Isti sunt sicut talpa que nescit
ire nisi sub terra fodiendo Isti
sunt sicut bubo qui nescit ire nisi
de nocte uolando et discurrendo
per quod datur intelligi quod totum
iter seu progressus peccatorum
aut est retrogradus per contra
diccionem et discordiam aut
subterraneus per cupiditatem
et auariciam aut est nocturnus
... [illegible] ...ritate et ...

sub terraneu no e aptu et iti-
ner nocturnu no e tutu et ideo
isti no uenient ad tinnitu cosola
tionis sed miserie Mt xxv ubi
sunt i supplitiu etnu iusti aut
i via etna Nobis aut dne
licentiade via qua progredi de
betis i vinea dni debet esse re
cta p iquisitione ueritatis tu
ta per descensu humilitatis apta
p tollerantia aduersitatis ut cre do
p hec itinera possitis face fru
ctu salutiferu i hac vinea dei
ut face possitis flectite genua
cu deuotione quatus ex auctoritate
uobis dada prosperu iter ha
beatis i credo Et ideo ut hec rite
et congruentius agere ualeatis au
ctoritate omnipotentis dei quam
nobis prestare dignetur deus
p secula benedictus

Non peccatores punt figurari
per illas rotas Ezel i de quibus
dicitur qd p quatuor partes euntes
ibat .4.or ps orbis sunt oriens
et occides et vide alibi

Est etia queda vinea luctuosa
que nichil aliud e qua congeries
hominum iniquorum qui vinea dya
bolica punt dici De istis ei co
querendo dicit dns Jeremie 2 Ego
platavi te vinea electa et oe
semen uerum quo conuersa es i pua
vinea aliena Deus ei istos i
fide ecclesie platavit semine sue
gratie seminavit et eos electos
nominavit Dyabolus at ipsos in
pravum convertit et mutavit et
eos a deo puertit et alienavit
Vinea iquit aliena Unde pos
sumus dice qd hec vinea steri
lis efficitur multis modis Aliqn
pter defectu culture et putatois
Aliquando pter multitudinem ramorum
inutilium et spurie purgationis
Aliquando pter malas herbas que
[illegible] ut e [illegible] rafan[illegible]
[illegible] et [illegible] pu

pter falsam terram i qua collocatur
Sic vinea et status malorum
fructus bonorum operum dimittit
producere pter multa primo a
multis ramis inutilibus i a multis
nepotulis et parentibus humore
sue substantie sugentibus et ipsum per
sollicitudines superfluitatibus crucians
Iste quando adeo et plato inculta
sine correctione dimittitur Iste
quando i falsa terra bonorum mixti
p auaritia platatur et ultio
quando a malis vitiis et sociis
circumstatur hec ei faciunt vites
i homines sterilescere et fructus
bonorum operum ab eis dissipare
qd bene videtur dns dicere Ysa
7 dicens Quid qd iquit debui face
vinee mee et no feci expectavi
ut faceret uvas et fecit labru
scas et nunc ostendam uobis quid
faciam vinee mee auferam sepe
et erit i direptione destruam
materiam eius et erit i conculca
tionem ponam eam desertam no
putabitur no fodietur et ascendet
super eam uepres et spine
et nubibus mandabo desuper
ne pluant super eam ymbrem
ex quo apparet quod deus vi
nea sua sterilem scilicet congeriem
malorum gubernat qa ei in
principio facit debitum suum erga
eam ipsa uero no uvas sed la
bruscas i no bona opera sed
mala producit Sic dns sepe
et materie sue custodie ei
subtrahit et eam i direptionem
secularium tyrannorum et i co
culcatione et i contemptum de
monum et aliorum tradit ipsam
qz sit de ipsa no curas non
putat sed potius i manu sue
voluntatis dimittit Nubium plu
uias i sanctorum et angelorum
consolationes et gratias eis
tollit et ideo uepres et spine
diuersorum peccatorum ibi pullu
lat et ascendunt Ista ergo so
lebat dici vinea xpi sed modo
facta e vinea dyaboli ut
de ea dici possit illud qd dicitur
[illegible] 24 Per agrum hois
[illegible] transivi et p vinea viri

urtice et vepres sed et ma-
teria lapidu destructa erat
quid ergo de hac vinea am-
plius dicemus no aliud nisi
illud qd dr Apoc 14 vbi dr
q angelus qui habebat falce
acutam ad vocem alterius an-
geli dicetis mitte falce tua
acuta et vindemia botros
vinee tre qm mature sut
ve eius misit falce sua acu-
ta et vindemiavit vinea
tre et misit i lacu ire dei
vinea ei tre e congeries et
congregatio maloru qui i die
iudicii veniet ad maturitate
qn sz tepus veiet q debe-
bunt colligi vel abscondi An-
gelus igr cu falce acuta
i. cristus cu severitate sne
iudicialis sste ei de madato
alterius angeli i. dei patris
cu falce sue acute et severe
sne vinea de tra i. congerie
maloru colliget et eos in
locu iferni coget atqz mit-
tet tre l vindemiavit me
sic locutus e dns et

Dammadu hunc
viru isigne ut le-
gueat hius grados
ad que promovendos
est et dignitas excelsa et uti-
litas copiosa Unde oport pm
in grados cu humilitate assu-
mendos e Eccia dicit sapiens
Eccusi maior es humilia te
i omnibus oport scdm et si labo-
re videatr plenus no e fugi-
endus Sic ei unigenitus pris
pro explenda utilitate oms de
secreto patris ad publicu
nostru egressus e Nos qd
dicturi sumus si secretu nrm
ponimus utilitati proximorum
Gm q l in sexptuaris assumpsi
qd scribitr luce xv. to et i-
currens dmce Ewagelio re-
cepisti bona et ...

dissime venerabiles et egregii
doctores et mgri ceteri qz dm
statu ordme et sciencia honorandi
Ex quo scdm b. Jeronimum in
quada Epla doctoru ingenia
aliorum ituitu videtr qi divinis
muneribus laureata sic qz nec
opus e ut ab alys doceantr
quo itelligat scripturas unde
ex eis aly crescunt aly pvocatr
ad discendu ipsis scribentibus
assentiunt aly ipsis loquentibus
silet aly ipsis docentibus gar-
rulis imponitr modus loquendi
sic q eoru respectu aly appa-
rent qi literatu essent ignari
Unde et secundu eius statu e
oibus eos amare suscipere co-
lere imitari et eoru dicta qi
ppa defendere et tueri pfecto
incidunt doctorando dr Recepisti
bona Cris etei omis mu-
tatio reru cunctus qz mutabiliu
naturaru progressus et quodqo
alquo movetr modo causas or-
dine et forma ex divine ment
stabilitate sortiatr qm ome da-
tu optimu et ome donu per-
fectu descendit a patre luminu
Jaco l. 19 qm ero no equa-
ti pticipatione dicere pho ab
hoc quid ente derivatu e cunctis
esse et vivere hys quide clarius
hys vero obscurius pro celi fat
de ma et obe solite veri qr
huoi donoru claritas i statu
doctoru plus ceteris relucet
de here cu ex iuncto Revera
dne doctorande recepisti lio
Naz et si iter homines quo ad
essenciales pfectiones no sit
ordo cu sint eiusdem spei ordo
tamen iter ipos excedentibus
reperitr hic dicit b. Tho
q unus multa itelligit que
alius itellige no pt unus
causaz facit et alius admiratiom
hic ex hoc pvenit qa i uno
nobilius est mediu cognoscendi
et sic itellectus elevatior i
potes capere consideraciones
subtiliores qd de essencia it-
lectus esse no pt

expeditior / quia vero minus ex
pedies i talibus iuenit͛ Ex quibus
isfero q licet vm suppitor͛ in
spe bua ppt essentialia / no plus
debeat astribi predicatu boni
tatis q alteri / qm oms na
pares fecit / tamen accidentia
posuit iter illa sub et supra
ita ut hoc bonu hoc melius
illud optimu iuste predicat͛ /
Par est vero e i oibus ronali
tas / par mortalitas et ita
par oms ptas Sz no equalit
i oibus qd e mortale humiliat
rationale / et qd e ronale no
equalit conformat et eleuat
mortale Sz qm doctoru est
errores eliminare / ad viam
veritatis nescios promouere
scripturaru enigmata rese
rare / nodos soluere / obscura
dilucidare / dubia q declarare
derelinq et ne fac i vno li vi
ca ppt mo doctorado dico ste
cepisti bona siccepisti igitur
noli gloriari quasi no accepe
ris p Cor iiii / Cu at sm
b. augm i libro de doc pa
na Doctoris catholici officiu
e ut doceat ut moneat et
ut placeat omni q fulcimento
virtutu mores et iclarescat ut
qtiq sciret esset rectu / qp
qtiq diceret esset veru / et qtiq
faceret esset iustu et sctm
videt͛ michi q bonitas docto
ris katholici ex tribus cpro
bat͛ ex cognitionis claritate quo
ad pmu / et doctrine veritate
quo ad secudu et ex fame ho
nestate quo ad tciu Circa ea
resumedo omissa ulteriori theis
diuisione ut placida breuitate
positu possetes cocludam

Dixi pmo q bonitas doctois
catholici cprobat͛ ex cognitios
claritate ppt hac ei dictu
e dauid Regi scdi Reg xiiii
Tu sapiens es sic habet sa
pientia angelus dei ut itel

deos Gen iii Eritis sic dii
scientes bonu et malu xxx
di sexto die / et dns dixit ibid
Ecce adam factus e sic vnus ex
nobis sciens bonu et malu
Vnde et ni dns reliquisset nob
hoc semen itelligere qi Sodo
ma fuissemus et qi gomorra si
miles essemus ysa i Et Seneca
epla xvii dicit ociu sine litis
mors et viui homis sepul
tura Et boecius dicit Cd enar
ratio ignorantie tenebra q. d.
michil quoniam ignorantia scrip
turaru ignorantia xpi e xx
xviii di si iuxta / Quid at
dapnabilius q hui ignorare
et per cosequens nec amare /
que cregiose cognoscere e vita
etna habere Johis xvii hec
e vita etna ut cognoscant
te solu veru deu et que mi
sisti iesum cristu Quid isuper
bestialius qua hui nescire
que ois creatura clamat /
et quada ut ita dica violeta
sic agnoscere impellit vt
ei dicit politicor li ii c xviii
Stultu e abeo habere qd ca
nor apparet dissentire et vm
ues videt͛ temerariu leges
puaricari nec Sed q scdm sina
hti Gregorii xi li mor sup
illo Job aur vba diiudicat
Int sciencia et sciencia differe
ncia iuenit͛ verba naq sapie
tie que reprobi audiunt / Ele
cti no solu audiunt sed etiam
gustant ut eis i corde sapiat
qd reproboru no mentibus sed
auribus sonat Considerandu
e q no qualiscuq sed excellentis
cia reru cognitio requiritur
i doctore Sic ei dicit Sapiens
Eccletes pmo posui i animo
meo sapienter iuestigare de oibus
que sub sole fiunt / sapiens
equa qm singula suo ordine
studio et fine debito nosse
opportet Ordine quippe ut
illud prius qd maturius ad
... et ad salute Studio et
... qd vehemen...

ad sua et aliorum edificationem
et potissime laude dei Sapie
ncia quippe consistit in cognitione
rerum siue diuinarum siue humanarum
est ad finem debitum et optimum
dirigenda Alioquin talis notitia
inflat non edificat prime cor
vin de inmie Nisi sit prodefectu
Et ut ait S bernhardus super cantica
sermone xxxvi Sicut cibus indi
gestus qui non habet decoctionem
generat malos humores
et corrumpit corpus / si uero
digestus fuerit nutrit et co
seruat Sic sciencia igne caritatis
non decocta malos humores ge
nerat qui sunt mores mali
secundum ipsum Ex quo infero quod in
flati de sciencia non habet ve
ram sapienciam Inflatio enim deum
dum extollit et tumor mentis
dum inflat obnubilat Et ob
hoc iuxta sententiam beati Gregorii
xviii moralium Iniqua mens dum
se sapientem carnaliter appetit
stulta se ad spiritualia ostendit
/ vbi igitur uera sapiencia ibi re
ctus est vsus illius ibi fructus
bonus Ex quibus infero quod cum
quod uera sapientia sit et sciencia
longe est ab ipsis / longe est
ab hereticis et pseudo docto
ribus hoc enim sentit S bernhardus
super cantica sermone l x vi /

Una semper intentio fuit capta
gloria de singularitate scientie
prout quod superbi et heretici
quanto plus de sublimi intelli
gentia fastuose replerentur am
biunt / tanto amplius mane
bunt quod profecto finem debitum
pretereuntes / ad inane gloriam
se conuertunt Dicit enim beatus
Gregorius in pastorali / hereti
cos ad intellectum prauum inten
tio peruersa non raperet / nisi
prius superbia inflaret / Dum
enim preceteris se sapientes
arbitrantur / sequi alios ad me
lius intellecta despiciunt / Ac
ut apud imperitum vulgus
sciencie sibi nomen extorque
[illegible] studiose opere et ab[illegible]
[illegible] intellecta [illegible] et

sua prius acquisita et conflata
fucatis rationibus roborare
contendunt / Spectum quia ueritas omnia
uincit 2 esdre l. et viii di ve
ritate Euenit ut dum ueritate de
serta in deuium precipitantur de vno
errore in alium facile prola
buntur Nam ut dicit philosophus primo
phisicorum vno inconuenienti dato
sequuntur plura Quod re uera
ipsis minime contingeret si inane
superbie fastum abiciendo in ti
more domini et cordis humilitate
scripturis crederet et ueri
tati locum daret Sermonis ergo
est scripturis non dominari / et
humili parte possidenda est parum
intelligentia Ab eo quod omnium scie
ntiarum deus est et Auctor xxx
vi di legitur / quia ipse superbis
resistit et humilibus dat gratiam
sua Iacobi iiii De quorum humi
lium numero / ut videtur promoue
dus / qui in acquisitione sciencie
illum que sancti patres statue
runt semper ac sapienter seruauit
modum Sapiunt enim quam doctoribus
ultro semper consentiebat ita
ut reponendis scripturis que quod
decreto sanctorum patrum esset addu
ctum aut determinationi Romane ecclesie
contrarium tanquam virus pestiferum
constat fugiebat Sapiunt adhuc
quia acquisita artium liberalium pe
ritia puerili transtulit se ad
scolas Sacre facultatis ut
ibi quod rei publice accomodum
quidque sit saluti humane neces
sarium claro depictum contemplaretur
In quibus quantum profecerit pro
fecto hesitantibus satis fecit Sche
ma propositumque quantum ad cognitionis
claritatem recepit bona et tantum
de primo

Dixi secundo quod bonitas docto
ris catholici comprobatur ex do
ctrine ueritate Quicunque enim
docet ueritatem debet esse sub
nixus lex di. si ad scripturas
Et quod eius doctrina [illegible]
[illegible] eloquentia [illegible] oportet
et ut dicit Canon [illegible] di

sit Rector doctore esse discretu
i silencio cautu i uerbo ne aut
taceda proferat aut diceda re
ticescat Oppoz ut ad ea que do
cet attedat ne si incodmate ad
loquendu rapit erroris wlne
audiencium corda feriat Sic ne
pe ueritas dicit Sale habete
i uobis marci ix et quid p sal
nisi discrecio et ubi sapiencia
designat Ut dicit b Greg
Summo opere itaqz i doctore
catholico reqrit maturitas
locucionis Non eni aliud passio
signu i uerbo debet appare
doctoris qa qp intus latet per
smone extra patet cu ubba
sint note passionu que i aia
existut Ut di pmo periermias
Et Seneca dicit ymago animi
smo e qualis ei e uita talis
et oro Sit ergo doctor matu
rus loquedo necessaria qntu
ad fide et illuminatione utilis
quantu ad moru edificatione
loquat materie coformia qntu
ad impressione Ut necessaria
dicebat apls pe cor xv Notu
uobis facio ewangeliu qd predi
caui uobis qd et accepistis i
quo et statis p qd et saluami
Ecce suma necessitas fides naqz
licet sit ex auditu interiori p
infusione reqrit tame exterio
predicatione Ut utilia dicebat
is apls i cor i Volo i ec
clesia qnqz uerba sensu meo
loqui ut et alios instruat
q qnqz milia uerboru p qnqz
uerba intelligut qnqz smes
ut quos debet fieri omis do
ctrina spualis s per uerbu
instructionis quo ad inscios ex
citacionis quo ad pigros Con
solacionis quo ad desolatos
cominacionis quo ad duros ex
ortacionis quo ad bonos ut
utilitate i smoe querendam
Dicit b Ambro li i de offic
Alliga smone tuu ne lasciuiat
et ne lasciuiat et multiloqio

Dicit Quintilianus i li o instituci
onu Ad res uerba ad uerba
uoces Ad uoce wltus ad wltu
gestus ad gestu modulacio
tocius corporis i docete refe
rat Non oia uerba conueniut
omi materie nec eni ide modus
pronunciandi si alia conueniut
passioi alia aptat incarnacioi
In signu huius aplis predicatibus
audiebat qsqz lingua sua i qua
natus erat Act ij Ecce lauda
bile maturitate locucionis do
ctoris p nctiar Ecce excepcione
periculosa cauteiar docentis
lingua Cra ut dicit Terenc
i phormioe Nichil e qn ma
le narrado possit depruari Et
eciam dicit tulius i li o de paradoxis
Nichil ta horridu et inultu
qd no oracione splendescat Et
ut hoc dicat b Ambro ubi sup
Restrigat lingua habene ui
tulis frenas habeat suos
quibus reuocari possit ad me
suras smones proferat ex
aminatos libra iusticie ut
sit grauitas i sensu i smoe
podus et i uerbis modus Sut
aut quatuor documeta faci
dia doctoris exornacia sm
Gilbertu i suo erudimeto
pte pma ut uz eloquecia
habeat maturitate suauitate
mediocritate et capacitatem
pmu ex parte doctoris scdm
ex parte uerbi terciu ex par
te doctrine quartu ex capacioe
ad eos qui debet doceri Ma
turitas ut pmisi ostenditur
i pronunciacioe i motu et
gestu quibus modis sm ua
leriu maxim Doctor tribus
modis homines aggredit uz
Aures coru penetrado oculos
demulcedo et animos inuade
do Suauitas ostedit cu
aliquid proferimus ad reno
uadu desideriu uel ad tolle
rendu fastidiu Unde tulius
i sua rethorica Magne ua
rietas delectat auditorem
Quintilianus dt In gradibus
... nos audit

uarietas tamē nobis ex uili
oribus grata sit / de hac quoque
loquendi suauitate tangit Tu
lius i li° de pfectioe oronis
dicēs esse oīa quinque oronis
lumina scilicet dilucidū breue /
probabile / illustre / suaue /
Et oratores i poetica Aut
prodesse uolūt aut delectare
poete Et Gen xl v Consolatus
ē Joseph fratres suos et bla
de et leniter ē locutus Medio
critas ostēdit² quando mediocritas
est sermo doctoris nec nimis tar
dus nec nimis citus Ad quod
dicit Seneca epla y faciat
qd' corpus et phiam i partes
nō in frustra diuidā Diuidi
et illam nō concidi utile ē Na
cōprehēdere quod maxima ita
minima difficile ē [illegible] ei [illegible]
hēt nimia quod nulla diuisio
Silit confusū ē quod sectū ē
usque i puluere hec ille Sed
capacitas ostēdit² i hoc qm
sm cōditione auditorum se ha
bet uba doctorum Unde bts
Gregorius sup Ezech° omelia pa
dicit nō ea tantu pitulosa sūt
que de deo falsa dicūt² sed
etiā que uera sūt et nō opor
tune proferūt² Vē ad Cor iii
dicit Apls Non potui uobis
loqui quasi spūalibus sed qi
carnalibus tanquā puulis in
cristo lac uobis potū dedi nō
escā Et iterū pma ad tessa ii
dicit facti sumus puuli i me
dio uestri tanquā si nutrix fo
ueat filios suos In quo se
ostēdit aptus sm capacitate
auditorum suos cōformasse ser
mones De hoc etiā ita [illegible]
petro Ranen Debet predi
cator nō qd' ipm dicē sed qd'
subditos doceat audire at
tendere diligēt² et puulis
impēdere debite nutritiōis
obsequia et blandimēta magis
cognita qm perite uba de
pmere nō quadrare sz liquare
smoēs mutare uoces amo
re uarios affectus mēte [illegible]
gua corpore imbecillibus [illegible]

Gilbertus ubi supra Student
magis alta quā apta dicē fame
tēs apud infirmas intelligen
tias miraculū sui nō cpartu
salute operātes plus cōsistūt
faletis uerborū quā sētentys
certi / et erubescūt subtilia et
plana docere ne sola hec scis
se uideat² erubescūt uerba
habere nudare mamā lactare
puulos hec ille Vos aut
uirorū optie nō sic qm cū
gradus quē assēsuri estis om
morū perfectiōe debeat esse
preclarus / cū ueritate quam
maturitate doctrine uobis
opus ē / ut cū nō aliud n
qd a cristo habetis annūciare
studeatis qz et ab ipso recepi
stis bona et cu de sc'do

Dixi tertio qd bonitas doctoris
catholici cōprobat² ex fame
honestate oportz ei doctore at
tēdere ut fama sua sit hone
sta ut nomē suū cū re concor
det Vñ ps° Sic nomen
tuū ita et laus tua i fines
terre ut uz que ore docet ope
ostēdat et qd audientes uerbū
melius per exēpla laudabilia
et fame redolētia qm p uerba
subtilia gradiant² Naz ut dicit
Seneca epla sexta plus hoīes
oculis quā auribus credūt et
longū iter per uerba cōpendiosū
et efficax p exēpla Et ibid
seqt² qd turba sapientū plus ex
moribus quā ex uerbis Socrat'
traxit Quarto i doctore catho
lico nō min' reqt² ueritas
uite quā altitudo intelligētie
Als quid prodest de lege dei
disputare modo recte dicendi
uerbis depingere et extra le
gē dei esse florere uerbis s
nequaquam fructificare operibus Ad
pugnā hortari alios et michil
cognouisse de pugna Reuera
monstro simile est pleno uē
tre de ieiuniis disputare / sic
cū dicere beatū et [illegible]
[illegible]

huic ei mox obviat illud apli
In quo alium iudicas teipm con
depnas qui predicas no furan
du furaris qui dicis no me
chandu mecharis Ad Roma
scdo Unde Ysidorus de summo
bono c° xxxvi qui no vivit
sic docet veritate qua predi
cat contemptibile facit Et adver
tendu qd quavis officiu doctoris
consistat i ubo et exemplo quia
qui bene vivit et bene docet
plures istruit vel di multi Int
ista tamen exemplu tanqz effi
catius et electius potius pfert
sciencie seu verbo Efficatius quip
pe qz cuius vita nosciť vita
da doctrina quoqz pro fabulis
habetur et contemptui Unde et
prius dictu e beati immaculati i
via et consequenter adiunctu beati qui
scrutantur testimonia eius In lau
de qz viri beati descriptione qz p-
mittitur sed i lege dni volu
tas eius et sequitur et i lege
eius meditabitur die ac nocte
Et xpi hoc intellectus bonus
oibus facientibus eu Unde et
dictu e Cepit ihesus facere et
docere sed prius hoc deinde
illud Nc apls dixit discipulo
Attende doctrine et tibi sz i fro
te hoc et illud i fine Elec
tione qz potior e actio quam
sciencia qz sufficientes ad salute
sn illa qd no illa Regnu ei
dei no e i smone sz i virtute
huic accedit qd euntes i Emaus
nec comitatu itineris nec
collatione smonis coambulante
et confabulante ihm potuerunt
agnoscere Noverunt aut fa
mulatu caritatis et hospicio
beneficio cu cogentibus illis
intravit cu eis et cognoverunt
eu i fractione panis luce ult
et 1 9 1 r opponitur ac Ecce
tam de qualitate doctoris ca
tholici possetenus disputando
et quasi per scripturarum pulce
[illegible]
[illegible]

imponatur sed magis ut eun
hoc serto ia prius decoratu
cunctis ostendere xpi hc ei
qa hec que pnarrata sunt ri
goroso pbate examine i co
sunt inventa huic vocatus attes
sit digne digno doctoru
nus pro suis meritis aggre
gandus In hac ei scta univ
sitate studiu continuans ma-
nens docilis ingenio attentus i
exercicio Benivolus animo
attentus ad audiendu benivolo
ad audita retinendu sic erat
dispositus ut vix qc ipm paliis
ingemavit audita facile per
ciperet et percepta firmiter re
tineret ut labore exercicii co
tinui naturalez sensu ex
tolleret et p disciplina lau
dabilit iuvenis mores cu sci
encia componeret nulla sciencia
nullaz qz scriptura vilez re
putans Ne ieme disce erube
scens et adepta sciencia ceteros
no contempnens Scivit ei qa
prius e et magis i actibus qd
etiam antiqui pri suos disci
pulos mores bonos imbuere
cu omi diligencia satagebat
Pro ut refert b Jeronimus Epla
xxxiiii de sciencia qd omiu
fere philosophia revocavit
ad mores componendos Manet
itaqz nr pmovendus sapiencia
eruditus temperancia compositus
fortitudine munitus iusticia
vallatus et ta sciencia quam
moribus fulcitus et de hiis
ac aliis virtutibus ex actibus
publicis commendatus 4a vero
ut exigentibus suis merit
insignia doctoralia recipiat
Ita ut dicit the ppositu re
cepit bona Nunc at optia
recipiat pro ipm ad ca
thedra doctoralez ut ascen
dat i honore nomis iesu
xpi p scta benedicta Amen

Pro baccalariatu in decretis

Iam expedito primo principali
veniendo ad secundum pro allo
cucione promovendi domini ad gradum
baccalariatus in iure canonico pro
movendi assumpsi verba lecta
in ewangelio currente
Sequebatur eum multitudo magna
et ponitur originaliter Johannis vi
transsumptive in canone xxxix
di. in principio. Reverendi patres
doctores ac domini ut aucto
ritas Urbani sub capitulo simonie
xxxv. Adam primus homo in
paradiso voluptatis collocatus
nichil molestie senserit
odoriferis stipatus malis ful
citus floribus gloria et honore
coronatus et constitutus super
opera manuum plasmatoris
cui sors erat et societas cum
plebe angelorum et cum omni
milicia celestis exercitus
mutavit tamen gloriam divine
similitudinis in similitudinem
vituli comedentis fenum secundum
prophetam. Et ob hoc panis ange
lorum factus est fenum positus in
presepiis nobis tamquam iumentis
cibum quia caro factum est ut ha
bitaret in nobis. Et quidem quan
tibus hominis mutatus erat
in pabulum pecoris homine mutato
in pecus tristis quia et lacrimosa
facta est mutacio ut homo
paradisi incola terre dominus
celi civis domesticus domini
sabaoth frater beatorum spi
rituum et celestium coheres
virtutum repentina se conspicione
invenerit propter infirmitatem
carnis in stabulo et pecori
na similitudine congerere (?)
feno non mirum quod homo miser
bestiis similis immo quodam
modo bestialior effectus quia
racione vigens non tamen raci
one utens instabilis et ve
lut luna mutabilis vagus
et per diversa desideria disper
sus sedes in tenebris igno
rancie et umbra mortis re
mansit vagus et profu
gus super terram. Quo [illegible]
[illegible]
[illegible]

bestialitati hominis et ignorancie
nubilo compaciens venit in mundum
et illuminare dignatus est homines
quatenus a peccatorum cessantes op
eracionibus ea ad quam creati sunt
gloriam affectuose quererent et
viam salutis per quam itur ad
illam nunciorum predicacionibus
invenirent. Unde et factum est
quod eos docere ut bestialitatem
evaderent sequebatur eum multi
tudo magna. Ut dicit textus
propositum. Verum quia corporalem
presenciam ab hominibus determi
nabat decreverat subtrahere ascen
surus in celum. Noluit sine ope
rariis vineam suam ipsam scilicet sanctam
ecclesiam relinquere. Sed primum
apostolos columpnas ecclesie
deinde doctores et magistros et
ceteros in diversis gradibus docencium
constitutos ad annunciandum mane
misericordiam suam et veritatem
suam per noctem variis regionibus
et diversis temporibus mittere non
cessavit neque cessat. Quo eciam
largiente gestum est quod et hunc
virum dominum promovendum in statum
docentis qui tamquam vir potens
et sermone talem se exhibet quod
eum merito sequetur multitudo ma
gna dignatus est mittere pro sue
plebis consolacione. Et quidem promo
vendus in statu docentis reputandus
est ydoneus. Si preciosum a vili
discernit. Si doctrina sue vite con
gruit. Et si ex doctrina ipsius fru
ctus et edificacio consurgit. Tale
profecto sequitur multitudo magna

Dixi ergo primo quod promovendus
in statu docentis est ydoneus si
preciosum a vili discernat. Quilibet
enim canonista videat quod iusticiam
colere sit summum bonum in hac vi
ta xxiii q. ii cum devotissimam. Sepe
tamen ubi est iusticie emulacio
nisi affuerit discrecio zelo
superior (?) nedum inutilis sed eciam
perniciosus invenitur. Et ideo neces
sarium est promovendo ut discrecio
[illegible]
[illegible]
[illegible] Est enim dis-

rectio ut ait Bernhardus sup(er) cant(ica) s(er)mone
l(ibro) x non tam u(ir)tus quam modera
trix et auriga u(ir)tutum ordina
trix q(ue) affectionum morum doctrix
et consumatio perfectionis tolle
hanc et u(ir)tus vicium est. Hec
hec quippe enutriendit u(er)ba docet
ut non fiat plus neq(ue) minus
Et ideo ut vile a precioso sepa
ret iustum ab iniusto verum bonum
ab apparenti bono opus est ut
universa ad normam rationis
reducat Ac nichil p(re)ter rectum
velit faciat quod ad prudenciam
spectat politicam. Tercio q(uod) mundum
et omnia que in mundo sunt con
templatione divinorum despiciat
quod ad purgatoriam p(er)tinet pru
denciam. Et quod in cognoscendis di
uinis iugiter delectetur. Ad eo
quod alta a diuinis quasi quasdam
umbras indicet et uanitati
subiecta esse quod spectat ad pru
denciam que est animi iam pur
gati. Quarto sit quod et si omnis
sciencia sit de numero bonorum ho
norabilium p(ri)mo de anima. Inter
scias tamen prudens animus
eligere debet quibus magis ad
salutem poterit dirigi. Certe
nam(que) dum subtilis canonista
aciem mentis ad speculandum con
uertit invenit platonice secre
ta nature rimantem pitagoram
planetarum circulis metas
astrorum meatibus calculos af
figentem. Cunctam eciam sperici or
bis climata distinguentem Eucli
dem perplexis geometricalium fi
gurarum studiis incumbentem. Omnes
dialeticos cum suis silogismis
humana quidem ingenia intellit
acuere et disponere ad maiora
non tamen esse diucius has scias
prectatus quamvis proficere pos
sit ad vitam dum fuerit in usum
meliores assumpte. xxxvii
di. si quis gramaticam. Cernit quod
officiunt plerumque proficiunt po
etarum fabulosa commenta Et con
uinpendit tullianos oratores
... acurate lepide ...
... di ...

premii que ducit homines ad sa
lutem qualis est sciencia Canonica ge
nerum nobilitat corpora depre
dere multa sed animas dirigit in salutem
dicta et que cum sit ars de pe
et remi cum infirmitas Quod quod
et in ea scripsit quod quod prohibet
totum procul dubio sit ad pro
fectum animarum teste apostolo omnia
scripta ad nostram esse scripta Ac
ideo si ad hunc finem omnis scri
ptura canonum referenti debeat
ut salus anime requiratur. Si
fugientes honorem et gradum
in sententiis uel sedibus anima lu
cra postponimus p(ro)pter potissime
p(ro)pter quod leges et iura sunt
non fuimus. Aut si ad pauca
respicientes dignitatum pror
sus non esse appetenda culmina
conspicimus et scripture que id
videtur innuere conformari con
tendimus. Contra scripture voluntatem
decertamus. Tamen et dicit non
recubas in primo loco. Precedit
scriptures in exemplis qui audit
dicat veni. Et qui prohibet
ne uocemur magistri. Ipse iubet
discipulis. Ite docete omnes
gentes mathei ult. Sit quoque dum
animarum fructus queritur non
humana laus non popularis
favor non aliqua reuerentia
mentis in electione queratur. Sic
Joseph per sentitis ut pericu
losam populi sublevaret esu
riem secundum post regem non ab
gat suscipere dignitatem Gen
xli Moyses qui dudum co
gnati gregem in deserto habelat
pauit ut melioris post
modum gregis dux fieret
tocius israhelitici populi ob
sequium non refugit qui nimirum
ad tanti honoris culmen pro
ductus est ut omnis illa hebreorum
multitudo ipsius legibus su
plex obtemperaret Josue quoque
qui moysi minister extitit eo
moriente suscipere regiminis
non recusat Samuel quoque quem
diu non est ab ipso populo exspi
ratum arce deiectus et ex
... videbatur in publico
... lucrat in occulto

proximis potuisset scientia predi
cationis proficere nequaquam ue
riti sunt et multis coruscare mi
raculis et ipsis regibus omnique
populo venerabiles apparere Et
si nos ad nouissimum testamentum
conuertimus Numquid petro fauor po
pularis reuerentie defuerit
qui tot languidos superfusa so
lum sui corporis umbra sana
uit An dilectus Johannes perfectus
euadere honoris reuerentiam
potuit qui vniuersum populum
virorum ac mulierum cum ymnis
et laudibus sibi occurrentem dum
ab exilio reuerteretur inuenit In di
uersis quoque locis scripture sanctorum
multorum testimonia quod passim ho
nor non est abiciendus cernuntur
Curare noster promouendus
quia pollet scientia que docet se
perare preciosum a vili iustum
ab iniusto sic se habeat ad ho
norem sibi conferendum exterius
ut ipsum pro aliorum salute
et utilitate suscipiat et eundem
honorem intrinsecus pro sua humi
litate contempnat Circumspectus undique
circumspectus sit proximorum sa
luti et fructui prouideat
ut ipse per elationis vicium non
succubat nec exceco inflet ani
mo si ipsum secuta fuerit mul
titudo magna et hec de pro

Dixi secundo quod promouendus
in statum docentis reputandus est
ydoneus si doctrina ipsius vite
congruit et respondet Ait
enim Gregorius xxi moralium predi
cator subaudi vel docentis
fugiens officio si a suis ope
ribus discrepat ieiunus ferit
quod alios manducat quod suo se
mine ipse non pascitur qui a uer
bi sui rectitudine praua acti
one uacuatur Et subdit plerumque
discipuli ita ipsum bona au
diunt cum ex magistri vita operum
exempla destruunt Et iterum
aliquibus interpositis subdit
magistri vigilantes scientia sed
vita dormientes [illegible]
[illegible] quos per [illegible] pre
dicationis [illegible]

docet facere negligit per sompnum
operis occidunt et negligentes
opprimunt quos alere uerborum
lacte videbatur Hec ille Cum
sit quod docentes hiis cum reprehen
sibiliter viuunt et habent discipu
los vite laudabiles nequeunt
saltem alios colorare vite quos
poterint sibi attrahere nolunt
Quidem dum bonos se habere scriptores
ostendunt apud iudicia hominum ex
cusent mala que agunt et hii
nimirum et si liquoris iterum
fonte habere videtur ieiuni tamen
sunt nec de fontis dulcedine
bibunt quia et si ingenium intelli
gentie a deo acceperunt ueritatis
tamen summas legendo facere con
tempnunt diuitias quippe sapientie
et scientie in scripturis assumunt
ad ornamentum tamen vite sue
per vsum eas non assumunt verba
quidem ponderosa que fundunt
considerat ad complenda tamen
hec opere nullo amoris studio
elaborat Et tamen non numquam
desidiosus magis vel doctor a
deo ingenium accepit ut cum ex
ercitari voluerit ut ueritatem
dicat ex negligentia iustius
puniat quia quod sine magno
labore in aliorum opere videre
et accipere potuit ipso scire
et aliis tradere contempsit licet
dicatur quod non numquam indocto studi
osius tarditate intelligentie
puniatur ut eo maiora retribu
tionis premia inueniat quo magis
in studio intencius elaborat Cum
itaque docentes sint positi sicut
signum ad sagittam ita ut quod
ab eis agitur facile a ceteris
trahitur in exempla de uoto et
vo re Magne Et secundum beatum
Gregorium nono moralium nomine mon
cium altitudo docentium significatur
perfecto vita uerbo et doctrina
ipsorum debet congruere actioni ydeo
et nupta summarum eiusdem sancti do
ctoris ibidem montes uocatur
quia per vite celsitudinem ima
terrenorum deserunt
qui sunt [illegible] quos pro
moueri [illegible] sicut emittunt sua

ita lucet et vita / vide tamen et
arguite cuiuquam debet aspicere
ne tandem processu temporis quod absit
lumen suum in tenebras convertat
Aut ne forsan quod non accepit a
maioribus vel a deo dicat Aut
quod accepit merito erogandum re
timeat Sic quippe proximi retinen
cesebit / A ornatus virtutibus
dono sciencie et eloquencie fultus
/ metu forte aut desidia Aut
minus discreta humilitate bonum
bonum quod prodesse multis posset
/ inutili immo dampnabili ligaret
silencio Nec sit sic nec est de
illorum numero qui ante volunt
fluenta vel diuina effundere quam
infundi loqui quam audire / promp
ciores et parati docere quod non
didicerunt Alys preesse gesti
entes / qui seipsos regere non
norunt Et ob hoc promouendus
ut debito dignitatis fungatur of
ficio et reddat auditores ac
ceptabiles domino sectatores bo
norum operum Sit sic et est
moribus compositus / in dileccione
mansuetus / in societate stabilis
/ in promisso fortis / in commisso
sibi fidelis Sit pronus ad con
cordia / rigidus et ad persequendam
omnem iniusticiam et presertim he
retica prauitate Sit in audiendo
rectus in loquendo modestus In
arguendo vita hominum strenuus
In compaciendo delinquentibus et
penitentibus pius / iubendo di
scretus / indispensando industriosus
In dandis consilys fidus In red
denda iusticia inflexibilis et incorrup
tus / in omnibus responsis suis
ubi agitur de meo vel tuo / et
presertim ubi agitur de periculo
anime ne quid obrepat vel alicui
noceat circumspectus Nichil ergo
adeo vita hominis sic cito illu
strat vel obtenebrat sicut dignitas
doctoris Nam cito fit alys vel
xpi bonus odor vite in vitam
vel odor mortis in mortem / vel
odor adeo vel rumor in populo
Hinc siquidem quedam splendidiores
... obscuro quam in luce Si

...unt Sed super candalabrum
ecclesie positum lucem in tenebras et
famam in vesaniam et infamiam
conuerterunt Quibus re vera con
sultius fuisset adhuc latitasse
sub modio et sub umbra ho
neste opinionis quam cum infa
mia candalabrum ascendisse Ad
huc enim turpitudo eorum sub
humilitatis velamine latuisset
nisi ea dignitas diuulgasset
Sed creuit honor et cum honore
creuit infamia Eo quod iuxta sa
tiricum omne animi vicium tanto
conspectius in se crimen habet quanto
qui peccat maior habetur In
doctis quippe vel subiectis
sepe parcitur / sed si doctor de
linquit in eius infamia omnis lingue
conarmatur Et ideo nunc promouen
dus famam bonam quam habet
inmaculatam seruare vigilet
semper ut doctrine sue vita re
spondeat ut sic promotus ad
alciora dignitati vita sua con
ueniat quatenus non scandalizet sed
edificet / in eo dum secuta fuit
eum multitudo magna et hoc
de secundo

Dixi tercio et ultimo quod pro
mouendus in statum doctoris repu
tandus est ydoneus si ex doctrina
eius fructus et edificacio ali
orum consurgit Ait enim beatus
Anshelmus in quodam sermone de
sancto benedicto Sunt qui fru
ctum faciunt sed non suum Sunt
qui fructum faciunt sed non in
suo tempore / sunt arbores infru
ctuose ut sunt quercus et
alnus et alie arbores sil
uestres quas nemo plantat
in orto suo quia fructum non fa
ciunt nec humano usui apte
sunt sed porcino hec ille
Tales quippe sunt qui promo
tiones querunt ut sedeant
cum principibus et solium glorie
teneant / comessacionibus ludi
cris et voluptatibus ac alys
mundi oblectamentis insistant
quorum deus venter est et glo
... in confusione ipsorum Sunt

suū īpotētē sūt qui nō tā ut
ī auditoribꝫ proficiat sed ut
acquirat gloriā quā deside
rat / virtutis vel honoris ue
lamē assumunt / Alii autem
fructū faciūt sed nō ī tpe
hꝫ sūt nimis ꝓpropere as
cedentes / qui flores quidē
videt' emittere sed cito co
tigit eos marcescere / eo q
disposiciōes eorū quas nacti
sūt ad sciētiā vel sapiētiā
antequā veniat ad habitū
euanescūt / Et ob hoc ī iure
ꝯmostit' esse cautū / q in
magistrū assumi nō debeat q
formā discipuli nō assūpsit
de eꝭt tū ī magistrū / Multi
quidē sūt a principio studiosi
et feruēt qui postea videt'
deficiūt ꝑ ꝑ m q m disputā
Quo fit q ī promociōe ta
liū nō pūū vniuersitati ge
git' detrimētū / Nā qualis
erit edificatio discipuli si
itelligit se mgrō suo docti
orē vm q l qualis Et ob
hoc qui nō maturati festi
nat ad cathedrā / dū dele
ctat' ī loco glorie / fiūt alys
auctores ruine vl' vm di · c
vel / Nec ei attēdūt q tales
debet esse doctes vel mgr
tiūꝯ ꝯparatiōe / suū discipuli
palee dicāt' ꝑ ꝑ v de ꝯ cīms
Quare btūs Jeronimus scri
bens ad rusticū monachū
Dat studētibꝯ tale ꝯsiliū
Multo tpe disce que post
modū doceas et ī ter bonos
sectare meliores / Ubi tra
hit' pmo argumētū ꝯtra
momētaneos doctores vel
mgros l vm di si officia
Et aliud etiā pt trahi ar
gumētū Qꝫ potius senio
res sūt audiēdi mgri quā
iuuenes ꝑ ꝑ di de quibus
Siue tamē senex sit siue
iunior peccat si alit' vel
alia doceat quā habeat
vl' m di parit ad finē
Nō' fit si īdignus secreta
reuelat ... vel loquacitate ī
cautā offendit dū violat

sine iudicio irreuocabile verbū
vel ut ei adulatiōe placeat
cui secreta reuelat vel si fact
iactatiōe sciētie ut scire plu
rimū videat' Sūma c̄ glose
sup ps° Bti īmaculati / De
ca tamē ꝯsueuit q et si regu
lariter ī modico tpe nō pt
qꝫ multū addiscere vl m di
ꝯ j · Et nemo repēte fit
sūmus de pe di v ꝯ hec q
de caritate / Sn bene tamē
studētibꝯ ingeniū supplet
tēpus sic industria supplet
tpus l ꝑ ꝑ vn di mōcho
Nec ei sufficit ī scolis diu fu
isse sed laudabilit' ꝓfecisse
īquirendū c̄ ꝑ v q v glā epī
oportet ergo pmouendꝯ pus
pati quā agē / pus discere
quā docere / pus esse studio
sū discipulū / et tandē do
ctore vel mgrm / oportet ma
turescē et sic fructū ferre
Sic ei ex laboribꝯ freque
tatis / exerciciis iugibꝯ / ex
actibꝯ virtuosi / promouēdi
fructꝯ sperādꝯ e ꝯsurgere
et edificatio aliorū / porro
ut promouēdꝯ noster fructū
afferat / que scit / sine fastu
Auditoribꝯ hūilit' sbministret
Nā scdm Greg' ꝑ ꝑ m mor
pte v c xv / Sūt hoc pūū do
ctrina arrogantiū / ut hūilit'
nesciāt īferre que doceant
et recta que sapiūt īstruere
nō pnt scdm tpm Et hꝫ sūt
qui cū quodā fastu ꝓferūt
hoc qd' singularit' se itelle
xisse credant et cū docet
videt' quasi ī quodā culmine
residere Eos qꝫ quos docet
ut loge a se positos velut
ī ymo respiciūt Sit igit'
hūilis doctrina mgri de ma
et obe hūilis Cupiat eis q
docet ī audiētibꝯ proficere
nō videri nec plꝯ vel alit'
sapere quā oport Nō sit
quidā sūt de qbꝯ b Greg'
ꝑ mor' sic ... de
ctrine verba percipiūt sed

excisse domus contumeliis et
magni preteritis videri voluit
Sed revera omnipotente deum hoc
e provocare de domus eius / ita
proximos superbire / qui etiam
predones non inmerito vocat
quia dum locutus que non faciunt
i ipsi locutionis sue verba testimo
tollunt hec ille Sit preterea man
suetus humilibus sit rigidus pec
cantibus / instet i corrigendis
excessibus oportune importune
nec preceat silentio que fuerit
emendanda verbo / ferro quippe
scindenda sunt vulnera que fome
tum non sentiunt disciplina
Unde heli sacerdos i exem
plum formidinis iudicibus ponitur
ne correctio dum adest locus
et tempus a peccatibus subtra
hatur / Ipse et dum inter
duos filios quos non ea qua
digni erant correctione corripuit
cum eis sibi et cum homini multi
tudine perijt Qua ergo arbi
trabimur doctores vel predica-
tores dignos esse sima qui i
aula ecclesiastica et solijs
iudicatum presidet et super
nos ignotis prout homi tu
mibus dum tempus adest loquendi
tacet quidam arguere hominis
merituit ad contumeliam suum
iudicis divine legis mandata
confundit Et ob hoc videat pre
lati qui mala corrigere dis
simulat quia dure sentencie
apud districtum iudicem se ob
noxios reddunt quod non e de no
stro promovendo presumendum et
Et ita qualis debeat esse
is cui officium doctoris committitur
utriusque descripsi verum quia
presens dominus promovendus
ad hoc idoneus non ambigitur
propter morum et scientiarum clari-
tate quibus se i hac universita
te reddit generosum propter quod
ut doctoris officio cum maiori
fungatur nomine Ego auctoritate
dei omnipotentis et privilegiorum
huius alme universitatis confesso
fide grader baccalaurei i decret
[illegible]
[illegible]

spectantes exerceri In nomine
patris et filij et spiritus sancti amen

In nomine domini nostri ihesu
cristi qui e via veritas et vita

Locuturus pro laude et predi
cacione dignis viri domini
licenciandi presentis eminentis assumpsi
verbum quod scribitur mathei septimo
et lectum e i dominice currentis
evangelio /

Arbor bona bonos fructus facit
Venerabiles patres magistri eximij
doctores egregij ceterique viri
clarissimi et insignes Quemad
modum scribit ille veneradus
doctor lacteo eloquentie fonte
dissertissimus lactancius libro 3o
adversus gentes Magno et ex
cellenti ingenio viri cum se do
ctrine penitus dedissent quicquid la
boris poterat impendi contemptis
omnibus et privatis et publicis
actionibus ad inquirende veritatis
studium contulerunt estimantes
multo esse preclarius humanarum
divinarumque rerum investigare ac
scire rationem quam struendis opi
bus aut cumulandis honoribus
inherere quibus rebus quia fra-
giles et terrene sunt et ad so
lius corporis pertinent cultum
nemo melior nemo iustior
fieri potest Erat quidem illi veri
tatis cognitione dignissimi qua
scire tanto opere cupierunt
atque ita ut eam rebus omnibus
anteponerent Nam et abiecisse
se quosdam res familiares su
as et renunciasse omnibus volup
tatibus constat ut sola nuda
que veritate nudi ac expediti
sequerentur Et quia Sortes tantum
profecto apud ipsos pro ut dicit
beatus Augustinus xix de civi di
c. xxiii Virtutis nomen et
auctoritas valuit ut i ipsa
[illegible] homini summum predicaret
[illegible] adepti sunt [illegible]
[illegible] opera simul [illegible]

monstra perdiderunt / quia ve
ritas .i. archanum summi dei qui
fecit omnia / ingenio ac viribus se
sibus comprehendi non potest / alioquin inter
deum et hominem quod nichil distaret
si consilia et dispositiones illius
maiestatis eterne / cogitatio as
sequeretur humana / licet ei ut
dicit beatus Thomas libro primo contra gentiles
capitulo octavo res sensibiles ex quibus
humana ratio / cognitionis principium
sumit / aliquale vestigium in se
divine imitationis retinet / ita
tamen imperfectum quod ad decla
randam ipsius dei substantiam / omnino
insufficiens fuerit / habet enim
effectus suarum causarum suo modo
similitudinem cum agens agit sen
sibile / non tamen effectus ad per
fecta agentis similitudinem
semper pertingit / humana igitur ratio
ad cognoscendum illam veritatem
que solum videntibus divinam sub
stantiam esse notissima / ita se
habet quod ad ea potest aliquas ve
ri similitudines colligere / que
tamen non sufficiunt ad hoc quod
predicta veritas quasi demon
strative vel per se intellecta com
prehendatur / hec ille / Oportet
igitur mentem res divinas cogno
scere volentem elevari supra
se / Ut dicit franciscus petrar
cha poeta laureatus libro primo
de vita solitaria / Super humanum
modum rapiatur / oportet qui super
hominem loqui aut intelligere
voluerit / Et quia fieri non po
tuit ut hominum preceptis ratio
innotesceret divina / non est passus
hominem deus lumine sapientie
regrediente / diutius errare / ac sine
ullo laboris effectu vagari
per tenebras inextricabiles /
aperuit oculos eius aliquando /
et notionem veritatis munus
suum fecit / ut et humana sapi
entia nullam esse monstraret
et erranti ac vago via conse
quende ostenderet veritatis /
fatetur quod cum arbore bona que
fructus bonos faceret / ...
constat ex iustum vetite ...
ris difficultate ad ho...
...

pertinet hoc celesti lumine ac
munere / obvoluta et obscura
veritas latet ea quod vel contemp
tui doctis est / quia ydoneis asser
toribus eget vel odio indoctis ob
insita sibi difficultate / quam
natura hominis proclivis ad vi
tia / pati non potest / nam quia virtu
tibus amaritudo permixta est / vi
tia vero voluptate condita sunt
illa offensi ac ista delimiti
feruntur in preceps / et bonorum
specie delectati / mala pro
bonis amplectuntur / Succurrendum
profecto erat contra iherrac / ut
docti ad veram sapientiam et indo
cti huiusmodi ad verum dirigerentur re
ligionem / beneficio utique eius
qui solus potuit et fecit / dum
sub velamento littere veteris
ad erudiendam plebem suam / sa
lutis viam / mittet prophetas sa
pientes et scribas / Et per accessum
suum temporis gratie quo nobis
oriens ex alto emicuit / misit
quosdam apostolos alios ewa
gelistas / alios autem doctores
et pastores in opus ministerii
Ad Ephesios quarto de hereticum
cum convincto / Sed quia secundum Gil
bertum in suo doctrinali parte
secunda / Ydoneitas eius qui
alios docturus est / consistit in ra
tione dicendi / Et secundum beatum Augustinum
libro quarto de doctrina cristi
ana / Doctoris catholici officium
est ut doceat moneat et pla
ceat / Recte concluditur quod in
tendens in officium doctoris catho
lici debet esse rectus intra se
per habitudinem cognite veritatis
Et clarus extra se per administra
tione doctrine efficacis / obmis
so secundo membro ad primum re
spicio / et dico quod debet esse
rectus intra se per habitudinem
cognite veritatis / Erit autem sic
rectus secundum Gilbertum ubi supra
Si veritatem dicenda aliis / aput
se habuerit infusam dei be
neficio / acquisita ex discipline
studio et roboratam bone ex
...

Rectitudine mittendi in officium
doctoris catholici concludi di
ueritatem docenda aliis / apud
se habuerit infusam / ex dei be
neficio Gracia et est patris
celestis increata sapiencia que
dat os et sapienciam aliis Luce
xxi Ideo ipsa lumen illu
minans aliis lumine illuminatum
Johis i xxi di c° i Illa
quippe que deus est sapiencia
/ est et sapit nec aliud habet
esse et sapere Ceterum autem sapi
encie esse quidam participacione
sapientes sunt nec tamen habet
hoc esse quod sapere / Nam esse
sunt et sapientes non esse / Illa
dei sapiencia habet in se uitam
sed non aliud habet et aliud
est Sic quidem cum / hoc est esse
quod uiuere Ceterum uero sapiencie
/ cum habet uitam / Aliud perfecto
sunt et aliud habet / quibus
non est esse quod uiuere Nam pos
sent aliquid esse / nec uiuere
Aliud itaque est illis esse et
aliud uiuere / quia in primo pa
rente essenciam habet per initium
/ uitam per accessum / primo enim
homo de terra factus est / inspi
rauit que deus in faciem eius spi
raculum uite et factus est ho
in animam uiuentem Gen 2 et
xxxii q iii moyses Sapiencia
uero increata habet essenciam
habet et uitam / sed hoc quod
habet ipsa est Dicit enim b Tho
li° i contra gentiles c° 91
Vita uiuentis est ipsum uiuere
in quadam abstraccione significatum
/ sic cursus secundum rem / non est
aliud quam currere / uiuere
autem uiuencium est ipsum esse eorum
ut dicitur secundo de anima Cum enim ex
hoc aliquid dicatur uiuens quod animam
habet secundum quam habet esse / ut
secundum propriam formam / oportet
quod uiuere nichil aliud sit
quam tale esse ex tali forma
proueniens / deus autem est suum
esse Exodi tercio Qui est
misit me ad uos Et hilari
... esse non est
accidens deo sed subsistens
ueritas et manens ...

et naturalis gignis proprietas / si
igitur ipse est suum esse / ipse est et
suum uiuere et sua uita Sic ille
Sumus ergo si comparamur nec sapi-
mus nec uiuimus / nec sumus
Si ei coniungimur sumus uiuimus
et sapimus Ipse namque deus
ut dicitur primi Regum 2 sciencia
rum dominus est Et ideo eciam ipse dicit
quemque ueritatis nos dicere facit
Apoc 2 Qui habet aures audi
endi audiat quid spiritus dicat
Ecclesiis Et exodi 4 Ego ero
in ore tuo / docebo que te quid
loquaris / Coniungimur autem ue
ritati eterne per studium sapiencie
/ quod est perfeccius sublimius et
utilius et iocundius Ut dicit
b Tho ubi supra c° 2° / per
feccius quidem / quia inquantum ho
sapiencie studium dat / intantum
uere beatitudinis iam aliquam
partem habet Unde sapiencia
dicit / beatus uir qui in sapiencia
morabitur Ecclesiastici 14 Subli-
mius autem quia per ipsum homo pre
cipue ad diuinam similitudinem
accedit / qui omnia in sapiencia
fecit Unde quia similitudo
causa est dileccionis / sapiencie
studium precipue / deo per amici-
ciam coniungit propter quod sapiencie septimo
dicitur Quia sapiencia infinitus thesau
rus est hominibus / quo qui usi
sunt / facti sunt participes ami
cicie dei / Utilius autem est quia per
ipsam sapienciam / ad inmortalitatem
regnum peruenitur / Concupiscencia
enim sapiencie deducit ad re
gnum perpetuum Sapiencie vi Io
cundius autem quia non habet amari
tudinem conuersacio illius nec
tedium conuictus illius / sed leti
ciam et gaudium Sapiencie viii°
hec b Tho Ea autem que circa
studium sapiencie increate uersatur
quedam uim racionis humane
excedunt / sic quod naturali racione
capi non possunt / ad que se habet
intellectus humanus sicut oculus
nocticorace ad lumen solis 2° me
thaphisice et Job xi c°
dicitur forsitan uestigia dei com
prehendes et omnipotentem usque
ad perfectum reperies / Est
namque deus ...

sciencia nostra Job 36. Licet
ergo ex sensibilibus de deo quia
est cognoscat aliquid, ea tamen que
supra rationem sunt ex reuela-
tione et infusione diuina prodeunt
in cognitionem intellectus creati.
Sic itaque consentanee recte dictum
quod mittendus in officium doctoris ca-
tholici habere debeat apud se
veritatem beneficio dei infusam,
cum sine sapiencia increata nullus
vnquam ad veram sapienciam poterit
peruenire. Et non mirum quia et sciencia
que in nobis est secundum b. Thomam in
questionibus de veritate questione 2a
articulo 1 habet aliquid perfectionis
et aliquid imperfectionis. Ad perfec-
tionem pertinet certitudo certitu-
do ipsius, quia quod scitur certitudina-
liter cognoscitur cognoscitur. Ad im-
perfectionem autem pertinet discursus
intellectus a principiis in conclu-
siones quarum est sciencia. Quid
ergo mirum si ad veram sapienciam
non est aditus sine sapiencia incre-
ata. Quod si pariter amplius
libeat conuerti, labor priorum
veterum nec quid nostris equa-
dus sudoribus nobis paratur
quod propositum ostendit. Ambula-
uerunt enim in circuitu creature
non inuenientes in quo possent
quiescere. Sed quod per intelligenciam
appropinquauerunt inde per superbiam
recesserunt, quia cognoscentes
deum non sicut deum glorificaue-
runt sed euanuerunt in vanita-
tibus suis. Multa quippe scire
potuerunt sicut sapientes seculi
vel a deo inspirati vel ab an-
gelis adiuti aut a scripturis
inducti, sed fidei speculum non
habentes et non in via sed per
deuium ambulantes non potue-
runt penitus non errare. Sanatur
enim oculus mentis per fidem
ut purgatior eius acies lumi-
nosior videat veritatem. Et
sic facies inflata claudit ocu-
los corporis, sic superbia pe-
su cordis. Iuxta sententiam beati
Gregorii xx moralium c° viii non
habeat ille [illegible]
tatis lacrim[illegible]
[illegible]

ciuitatem celestem, poculum preci-
num, arram spiritus sancti. Sic enim ait
Hugo: Inuenerat mundus scienciam
inflatiuam, a qua intumuit et per
illam quam ex creaturis habuit
viam sibi fecit et scalam per
quam ad dei sapienciam ascenderet,
sed corruit quia presumpsit. Pu-
tedens homo carnalis habere
sanos oculos et de falsa sa-
nitate presumens et vana curio-
sitate progrediens defecit in se,
dum ascendit supra se. Pu reuer-
beratus a lumine veritatis, ca-
ligans oculus infirmitate et
deficiens vanitate, redditus solus
redijt in se ipsum et successit fal-
sitas cum debuit consumari ve-
ritas. Et in mendacia figmentorum
assumpserunt creaturarum species
visibiles tanquam simulacra
diuiniorum. Sed erat similitudo
peregrina ut in ea non cognosceret
dominum maiestatem, et tenebrosa
ut non ingereret oculis sanitatem,
et confusus ut non proficeret
ad salutem. Corruentes igitur in te-
nebris facti sunt ceci et stulti,
ceci ignorancia, stulti superbia
et vana confidencia. Donec ille
venit qui lutum ex sputo fecit
et liniuit oculos ceci et lauit
et vidit, et ait: qui loquitur
tecum ipse est filius dei. Johannis ix.
Nam humilitas saluatoris assumpte
videlicet carnis lumen infudit
et sordes criminum expurgauit,
dei quod demonstrauit sapienciam
ut primus cognosceretur et doctus
audiretur, qui palpationum yma-
ginationibus inspiceretur, a mundi sa-
pientibus querebatur et non inue-
niebatur, quia pro veritate vm-
bre et ymaginationes apprehen-
debatur. Sic itaque sua reuela-
tione increata sapiencia fecit hominem
intelligere et ferre fructus
bonos ad instar arboris bone
que ex fructu cognoscitur. Vn-
de dicit Symon de cassia li(bro) primo c°
B. Qualis est arbor talis est
fructus, qualis vnusquisque ta-
lia opera eius, fructus arbo-
[illegible]

uolutas hominis omnino diuisa / Quo profundior radix / arbor solidior atque fecundior / Quo uoluntas hominis humilior erit / eo magis ipse firmatur et uberior fit ad boni operis fructum / et in subnectit paucis interpositis / Sic bona est arbor humana dei gratia assistente / sic efficitur mala dei gratia deserente / Assistente ergo gratia dei producit fructus bonos Quia arbor bona bonos fructus facit et cetera de primo

Transeatur ad secundum / dixi idoneitate mittendi in officium doctoris catholici concludi / Si ueritatem alijs docenda / apud se habeat acquisita ex disciplinae studio Attendat primum ad hanc rem illud ewangelium Mt 2 Herodes rex congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi sciscitabatur ab eis / ubi christus nasceretur At illi dixerunt in bethleem iude et addunt Sic enim scriptum est per prophetam / En qui scripturas ex disciplina tenuerunt ad prophetias recurrerunt Unde qui scripturam uult exponere / necesse est eum secundum usum communem addiscere / Dico secundum usum communem / preter paucos quibus reuelata sunt secreta diuina / ut apostolis et prophetis / sed priuilegia paucorum legem communem non faciunt vij q j petisti. Et Seneca dicit in libello de moribus Id sapit unusquisque quod didicit / Unde Ouidius libro tristium Quod minime nouit nemo docere potest Multa profecto eum scire necesse est / qui pro conditione hominum uult docere Secundum Gregorium Nazazenum in apollogetico Plura quippe et spectabilia ut dicit Ennodius de Cassia li 3 c 2 / oportet scire docentem quam populum audientem Si enim secundum Tullium In multis necesse est eruditum esse oratorem quanto magis in sacris litteris et canonicis scripturis docere

In eo in oratore quippe spectatur acumine dyalecticorum / sententia philosophorum / uerba prudentum poetarum memoria Iurisconsultorum uox / tragedorum gestus etc. legendi etiam poete / cognoscende hystorie / omnium artium doctores atque scriptores eligendi et exercitationis causa laudandi interpretandi / corrigendi atque uituperandi disputandum que de omni re in contrarias partes / et quicquid est in qualibet re quod probabile uideri possit eligendum atque proscidendum / cognoscende etiam leges / percipienda omnis antiquitas senatoria / consuetudo disciplina / rei publice uita liberandus etiam ex omni genere urbanitatis et facetiarum quidam lepos quo tanquam sale aspergatur omnis oratio / et hec quidem sunt oratoris secundum Gilbertum fundamenta Que et si ueritatis catholice assertor dedignari non debeat / cum Moyses et Daniel omni scientia egyptiorum et caldeorum eruditi fuerant xxx vij di legimus In eo tamen non mobilitas lingue / non celeritas uerborum / et alia eiusmodi querantur / sed potissimum ut operam uerbi dei curat et doctrine ratione digne ualeat explicare Ut quod bene et recte / nouerit dare conseruis suis tritici mensuram / et disponere sermones suos in iudicio / ac de ueritate doctrinam rationabiliter explanare / possit quod facere quod ortatur beatus petrus / parati semper ad satisfaciendum omni poscenti uos rationem de ea que in uobis est fide et spe prime Petri in xxxiij q iij Ideo diuina / Quo circa cum ad huiusmodi doctrine digne explenda ratione / multarum amplarumque uerborum ac sententiarum suppellectile necessaria esse persuasum sit omnibus docere uolentibus Policratus libro vij° c x omnes scripturas legendas esse probabile affirmat / nisi fuerit lectionis reprobate / cum etiam non modo que scripta sed etiam que facta sunt ad boni uoluntate ...

Instituta credat. Sit et fin-
cud. i ip ibid. legeda sut oia
ut coru aliqua cu lecta fuerit
negligat / reprobet no nulla
aliqua videant i trasitu / ne
sint oino incognita / Ceteru li-
bri catholici utilius legunt et
cautius / et gentiles simplicibus
periculosius patet / sed i utrisque
exercitati fidelioribus ingeniis
utilissimu e ista exquisita
lectio singulorum doctissimu /
cauta electio meliorum / optima
facit / Sic profecto ut dicit
Franciscus petrarcha poeta lau-
reatus li° primo de vita soli-
taria c° xxxiii Maiores
nri quoru dici extima poste-
ri mererem no remi ualle
no danubii flucta lustrabat
ad coquircedas quascumque nup-
tias no adeo sius delecta-
bat / ut cuncta passim aliena
contepneret / Amabat quicquid us-
qm uera laude dignu erat
eque apud hostes eque apud
amicos eque apud exteros
ac vicinos / sicubi virtus ani-
mi / sicubi moru splendor / sicu-
bi belli / sicubi pacis artes /
sicubi lingue uel ingenii supel-
lex ornatior aut excellentior
doctrina cupide i sua domu
conuehebat hec ille / Cuncti
ptea reputabimus inter has
mortales vite curas et te-
dia lectioi pro tpe dare ope-
ra et scripture et alterutru
labore alterno leuare solatio
legere qd scripserint primi
scribere qd legat ultimi /
et beneficiu lrarum a maioru
bus acceptu / qa i illos non
possimus In posteros salt
gratu ac memore animu
habere In eos qz quo possit
no ingratu / sed nota illoru
uel ignota wlgare / uel abso-
lefacta renouare / uel semo-
obruta erige / et ad pnepo-
tu nros ueneranda transmit-
tere Illos [illegible]
ut dulce [illegible]
stastare d[illegible]
amado in[illegible]

debita meritis referre grata
Inuctores preterea quarudam
artiu prout refert predictus
vir uenerabilis post morte
diuinitatis honore cultos an-
tiquus / qte quid potius qm
pie / ulla ei pietas hois qua
deus offendit / sed erga me-
moria de huano genere bene
meritoru / i consulta gratitu-
do mortaliu / huanis hono-
ribus no coteta usque ad sacri-
legas processit ineptias / hinc
Appollinem Cythara / hinc eun-
dem atque Esculapiu medicina
Cerere Agricultura / Vulcanu
fabrica deos fecit / hinc Egypto
Iside / athene docta urbs Mi-
nerua coluit / q ille lini hec
olei usu / arte qz lanificiu re-
perisse fert / longu profecto
foret singula prosequi / quia
apud ueteres huiusmodi ua-
nitatu nullus e modus / sed hec
sucincte dixeri / ut si talium
reru primis auctoribus honor
aliquis debeat / quis deberi ma-
gnu / huanu tamen modestu
qz no isicior / nunquid no am-
plior lrarum artiu qz nobiliu
repertoribus debeat / quis deberi
magnu / huanu tamen / mode-
stu qz / no isicior / qui no uo-
mere sulcis no tela lateri
no sediu tymiu auribus / no
oleu aut vinumque gutturi / s
feliciora queda instrumenta
ad cibu et ornatu [illegible] cultu
et medela animi pepererit
qz Ac id debitu quo melius qm
lrarum studio poterimus persol-
uere / quo multo plenius
nostru uel alienu consecrabimus
nomine / qm si ere uel marmore
virorum illustrium ymagines
excudam / Sit itaque et hec
no modica nobis dne lucru
unde occasio exercitiu lrarum
ut ne du i his / sed et i sa-
cris lris eruditus possitis
ferre fructus bonos ad istar
arboris bone / que hois sim-
[illegible]

ceslu arbori Non illi de qua
Mt 3 Iam securis ad radice
arboris posita e sed arbori
fructifere que bonos fructus
facit et hoc ppt virtutes
uestras quas semper rutilasti
splendore Comparo eqa uos
arbori ppt firmitate et stabi
litate radicis et hoc quatu
ad vtute fidei qua estis im
buti qr radix e fudametu
arboris et fides fudametu
totius edificii spualis Ad ebre
xi Conforme uos facio arbori
ppt foliorum latitudine qntu
ad vtute spei que e de re
cena ad omis se orbis dime
siones extendes Sup illud
spes omi finiu terre ps
lxiiii ppt fructus dulcedi
nem quantu ad vtutem caritate
Caritas e ut dt glo aug
super illo pe cor 13 secta
in caritate e dulce et sala
bre vinculu mentiu Assimi
lam uos arbori ppt ramor
plurificatione et hoc qntu
ad desideria sete affectiois
Ezech 36 Montes isrl ramos
uestros extendite ut germinet
et fructu afferatis ppt floru
pulcritudine quatu ad mo
res honestatis Eccli 24
flores mei fructus honoris
et honestatis ferte ergo fru
ctu boni et optimu ut de
fructu operu tuoru satiet
terra ps 103 ut fructu uestru
afferatis pplo Ezechiel 36
ut sitis arbor fructificas fru
ctus bonos Qra arbor bona
bonos fructus facit que fue
runt uba tota uestris reuere
cijs i principio posita

In quibus uerbis sic introdu
ctiue duo cosidero ex quibus
presens dns lectitandus red
dit comedabilis primo subli
mitate cognitiois qua futurus
[illegible] i documetu qd ta
git cu dr arbor bona arbor
et i fine [illegible] eius sedit

i altu et ratioe altitudinis
i ea fit ascensus Luce 19 asce
dit arbore Secudo cosidero
honestate couersatiois qua
futurus e ceteris i exeplu qd
tangit cu dr bonos fructus fa
ffructus et i scriptura sepe si
gnificat opus bonu Mt 3 ffa
cite dignos fructus penitetie
Dicebam primo qd iste dns lecti
tandus reddit comedabilis ppt
sublimitate cognitionis qua
futurus e ceteris i documetu
Est quippe i eo altitudo cogni
tiois sacrarum literarum qua cete
ris erit i documetu du ad
instar arboris fructifere per
ducet fructus suauissimos i
docendo alios In docendo al
alios et legendo scripturas
attende debet ut intencioe le
gendi sit utilitas In affectu
pietas patet primo qm qui ad le
ctione sacrarum literarum erudie
dus accedit fructu eam p
mitus attende et cognoscere de
ut sit magis utilitas cu tra
bat fructus aut uero lectios
scripturaru e scientia informac
mente et adiuncta vtute no
ergo lector delectet i uerbo
purpurata sophistice sed i ue
ritatis pulcritudine prouocet
vtutu emulatioe non rapiat
inam desiderio nec circa scri
pturaru latebras occupet sed
ut magis animum edificet
Unde b Ieronimus i Epla ad
pothomiu doces cristianu
lectore i scripturis ueru fru
ctu querere dicit Aucupet
alij lras et silabas tu que
sentias Et cano xxxviii di dt
Ecclesiastica interpretatio etia
si h3 eloquentie uenustatem
dissimulare ea debes et fu
gere ut no otiosis pbus sco
lis paucis qz discipulis sed
uniuso loquebat homi generi
cristiano itaqz pro lectio
magis debet esse exortatio
quam occupatio no dz animi
frange sed desideria scita pa
scere Unde b Aug i lro
de fide et lra dicit primo
[illegible] utili et salubri

interioris hominis magis exer
ceat membra quam frangat. Na
multi qui scripturas immodera
te legebant et nimis impor
tunis occupationibus incaute
ta abutebantur quia etiam a ne
cessariis cessabat. Dum late
brosa penetrare non potue
runt visum est sepe quod fractis
viribus erraverunt nescientes
quod lectio ad edificationem non
debet esse fastidio sed oble
ctamento. Lege etiam et sequi
infinita nullus est finis ut etiam
ait Naso Nusquam ad finem
venit qui quot videt semitas
calles ut dicat quod in libro Me
thamorphoseos Ovidius dicit
Inopem me copia fecit. Et in
libro Fastorum dicit Sepe stat
incertus et nescit qua sit eun
dum Cum videt ex omni parte via
tor iter. Eligat ergo discre
tus lector id quod valde est
necessaria ut dicitur in quarto libro
de doctrina christiana Bonorum
ingeniorum insignis est indoles
verum in verbis amare non verba
Sectando in legendo scripturas
attendendum est ut sit in affectu
pietas. Pater hoc per beatum
Augustinum in sermone de pas
sione domini et defectu solis
Ubi dicit Exquirat astrologus
siderum fulgorem adoret chri
stianus siderum conditorem pre
dicet ille solis defectionem
nos Christi passionem. Et infra
subiecit Revera multo feli
cius invenit siderum conditorem
humilis pietas quam siderum
ordinem superba curiositas
Sicut enim oleum additum ignem fa
cit eum fervere et post fervo
re lucere sic facit lectio
adhibita cordi pio excitat
fervorem et postmodum fervor
sinatur in lucem. Cum pietate
igitur et timore domini qui est
principium sapientie et
[illegible] legendo sunt

primos tertio qui intelligatur de
servidis Epiphanius dicit Si
anima timoris dei prima elimen
ta susceperit et per hunc purga
tior et ut ita dixerim subtilior
fiat tunc poterit ad superio
ra transcendere ubi enim timor
dei est ibi et observatio man
datorum ubi et purgatio car
nis que se velut crassior
quedam et obscurior nubes
obiciens anime considerare ea
divini splendoris radios non
sinit. Ubi autem carnis fuerit
purgatio ibi continuo erit et
illuminatio ubi autem fuerit il
luminatio iam desiderii vota
complentur. Et per illos primos
aditus quos aperuit dei timor
in ipsam iam sapientie aulam atque
ad interiora eius atria pervenitur
Unde legitur de predicto venerabili
Gregorio nazanzeno in prohemio
apologetici sui pulcrum ex
emplum et circa sapientiam
exquirentibus bene memorandum
quod ipse in timore domini a pue
ritia custodiens illibatum sig
naculum castitatis cum prime stu
dens iunior apud athenas flo
reret vidit per soporem sibi
sedenti et legenti duas admo
dum decoras dextra leva quasi
feminas consedisse. Et dum ipse
quereret que nam esset am
plectentes eum dixerunt Note
tibi sumus et familiares su
mus altera ex nobis sapientia
altera castitas dicitur et missi
sumus tecum habitare quia
iocundum satis et mundum in cor
de nobis habitaculum preparasti
habet ergo duo sapientia et casti
tas omnia videtur. In Daniel primo
ait Rex eunuchorum preposito
ut introduceret pueros in quibus
nulla esset macula decoros
forma et eruditos omni sapi
entia. Habet igitur primus duo co

ad modu arboris fructifere ali
os docedo et lecta pye memo
rado et virtutibus se ornado
pro quo compato cu arbori oliue
pro caritatis pinguedine qua
deu diligit et proximus sic qz
poterit dicere illud Judicum 9
Nunquid possu deserere pingue
dine mea qua et dii utunt
et homines et merito qa pi
guedine caritatis diligit deus
et homo Compato cu ficea
arbori fici no illi de qua
Luce 13 i qua no inventus e fru
ctus qui fuerat iter vites
platata De qua dicit Symo
de Cassia li° 6 c 33° Arbor
fici platata iter vites isinu
at illos qui statu altiore i
ecclesia gerut qui fructu ad
que ordinati sut no ferut qz
oino dapnada sterilitas et
eo amplius quo fructificare
uberius possent ut dus per
Jeremia conquerit qz peyo
res invenerit optimates qz
vulgares et illos qui vide
bant lege scire qz eos q
videbatur ignorare no go
huit fico cu compato sed
illi de qua e regum 4 vij
Comedat unusquisqz de vinea
sua et de ficu sua et hoc
pro devotionis dulcedine i
qua ungit permansuros e et
dicturos illud Judicum 9 Nu
q possu deserere dulcedine
mea fructosqz dulcissimos
Unde prover 27 q servat ficu
comedat fructos eius assimi
lare eu cessu cedo pro sue
eminentis altitudinis tulit
eu medulla cedri et summita
te frodium avulsit et transpor
tavit eam i terra canaan
Ezechiel 17

Compabo eu arbori vitis pro
interna mentis leticia de qua
ipe poterit dicere illud
Judicum 9 c Nunquid possu
[illegible]
[illegible]
[illegible]

pro boni operis augmentu et
eius perseverentia Job 29
Sic palma multiplicabo dies
dicit b Gregorius exponens hoc
verbu 19 moralium c 20 palma
tarde proficit sed diu i viridi
tate subsistit et i palma qe
tenuis ab imis proficit vastius
ad summa succrescit Ita dus
presens sacerdos adistat
karu nobiliu arboru succes
sive proficiet de bono i melius
et salubre afferet fructu i
ecclesia dei et de fructu oris
eius unusquisqz replebitur prover
12 qa arbor bona bonos fru
ctus facit et tantu de primo

Dixi secundo et finaliter qz i
verbis premissis considero hone
state conversationis qa dus li
centiandus futurus e ceteris i
exemplu honestate et moru
et claritate virtutu irradi
at quibus ornatus tanqua arbor
fructificans fructu salubre
parare poterit i domo dei
hoc ei competet ad veru primum
Tuliu i Tusculanis ut ita
sit moribus institutus ut ratio
exigit et qd docet ore co
nversationis ostendat exemplo qz
cepit Jesus facere et docere
Act 1 ybi S i et lex dicit
pate lege qua tuleris C
de legibus digna vox 7 q 7
nos si competet Non ei ut
dicit Franciscus li 1 de vita
solitaria c po Contra barba
semper modestu pectus inhabi
tat et pspexe int lingua et
animu inter doctrinas et vi
ta concertatio magna e de
hiis profecto loquitur q libris
impediti et onerati ter
pulcerrima scire turpissimis
moribus instruerunt tanta
animi vanitate ut scolas
nunqz vidisse multo melius
fuerit qui ibi hoc unu
didicerunt superbie et barba
[illegible] vanores esse curi
[illegible]
[illegible]

Sic nullus defectus est

urbe exiserunt stultitia littera
ta/ qd ut procul sit ab homine
sensato non abre dixi ydoneita
te missi in officium docentis bone
operationis exercitio roborari/
Sit ergo vero doctrina sua
venustate cum in bona conuersati
atione/ ne contingat illud Ad
Ro. ij Qui predicas non furan
furaris/ et qui dicis non mecha
dum mecharis/ et qui alios doces
teipsum non doces Dicit namque
Ysidorus de summo bono li 3 c
36 Qui non viuit sicut docet
veritatem qua predicat contemp
tibilem facit Est enim vetus ve
terum sententia/ philosophiam non ver
borum arte esse/ sed vite Et
ideo b Aug de ciui dei li viii
adducens platonem dicit eum deter
minasse finem boni esse/ secundum
virtutem viuere/ ydeoque ei soli con
uenire posse qui notitiam dei
habet et imitationem/ nec
ob aliam causam fieri beatum
Ideoque etiam hoc esse philosophari
amare deum et imitari Sic
enim vita deformis facit do
centem odibilem/ vt dicit Si
mon de cassia li 2 c 31/
Ubi igitur multa oportet scire
docentem/ nisi infima vita con
petit superna docenti/ deridetur
sepe alta doctrina/ ex infima
vita nec expedit docere littera
ria/ sed sursum ferentia mente
Dicit namque franciscus patrarcha
libro primo de remedijs vtriusque
fortune Magistro indisciplinato
et rudi nichil est turpius
Sic conuersatio secundum virtutem
facit hominem cunctis amabi
lem/ Nichil enim ut dicit Tul
lius libro de amicitia virtute
amabilius nichil qd magis
alliciat ad diligendum Cum
pe cum propter virtutem et probi
tatem etiam quos nunquam vidimus
quodammodo diligamus/ et ut
suo utar exemplo quis est qui
gaii fabricij marci curij non
caritate aliqua et beniuo
lentia memoriam usurpet [illegible]
[illegible] qui tarquinium su
perbum qui publium [illegible]

emilium non oderit Et liquido
regna et exterorum monimenta
quibus est quod virtutes Ecclesias
apostolorum/ quod martirum stupendos
triumphos qui patrum illorum quos
iam prior etas celo dedit vir
tutes audiens/ non illorum me
morie amore cum magno cotidie
tat/ non illorum nomen cum laude
concelebret Cum igitur mores do
centium sit sub eis discentium gra
dus imitationis exemplum deuoto
magne xi q iii precipue/ ma
gno opere contendum erit do
centibus ut vna cum doctrina sil
et virtus ab ipsis refluat in
alios aliorum Si namque iniquo do
centi quis vicinus fuerit mores
induet viciosas

Greta enim narrat hystoria ale
xandrum orbis domitorem/ leo
nidis pedagogi sui non po
tuisse carere vitijs in moribus
et incessu/ quibus adhuc par
vulus insertus fuerat Et non
est dum eloquium Cum sancto sanc
tus eris et cum peruerso peruerte
ris Et qui tetigerit picem co
inquinabitur ab ea Ecc 13 Et
ideo plutarcus insignis libe
rorum nobilium institutor et eru
ditor dicit postquam eo puericie
etatis fuerit/ ut iam pedago
gis pueri commiti debeat/ ta
les ipsis preceptores adhi
bendi sunt/ quorum vita nullis
obnoxia criminibus/ irreprehensi
mores et optimum experimen
tum honestatis At si quis ope
rum exemplis relictis alios
verbis dumtaxat docere volu
erit/ non erit arbor bona et
fructifera fructus bonos pa
riens sed sterilis Argui quoque
merebitur verbo domini quo ipse
legis doctores reprehendit
Mt 23 xxvi q vii alligat
qd quantum in docente sit abso
num ex hoc conuincitur/ qa dum hu
verbum dei annuntiat verbis
eorum nulla auctoritas nulla
fides adhibetur/ cum auditores
[illegible] illos suos emenda
[illegible] a doctrina

sua qua proferunt / forma qz
vincedi ab oiis ostetatoe dis
simile. Illos no. amat pplus
qui cu dixerit / probat faciē
do qd docet Dicit et Seneca
de moribꝫ / oratore te puta
si tibi ipi ante oms qd oport
fieri psuaseris Et id dicit
Eger no querit medicu elo
quetē sed curare scietē Nōt
glo xxx viii di sedulo //
Hec oia presens dns licēci
andꝫ i prospectu habuit / Ab
iecta ei a se sterilitate īfru
ctuose arboris / sciēs qa ois
arbor que no facit fructu
bonu excidet et i ignē mit
tet' Mt 3 Abdicat etia a
se rebus puerilibꝫ / quas
enūat seneca libro pmo de
clamationu sollicitꝫ erat ma
turescere itellectu / ut eta
tes maturitatis percurret
Unde dicit b ambroꝫ sup
ps° 118 Etates maturitatis
percurrit quisqs i adolescētia
positꝫ grauitate īduit et iuue
niles actꝫ / ueterana quada
gtinētia regit atqz disponit
Qd fecit presens dns / So
litꝫ naqz erat se iūgere vi
ris lectissimis / et motu vtutu
qz uenustate preclaris / psua
sus dicto bti Jeronimi scri
bentis ad rusticu monachu /
Michi placet ut habeas scōꝫ
gtuberniu nec teipe doceas
et absqz ductore igrediaris
via qua nūqua ingressus es
stati qz i altera parte decli
nādu sit ut errori pateas
Hec ille Et quēadmodu ut
dicit ualeriꝫ maxiꝫ li° octauo
plo patria athenas preceptore
socrates sortitꝫ / et locu et ho
nore doctrine fertilissimꝫ / Inge
nii qz diuina istructꝫ habun
dātia Cu ca oim mortaliu
sapiētissiꝫ habet' / eo qd usqz
ut si ipe iuuit celo ut [illegible]
descedisset [illegible]
beatiore f[illegible]

tissimo se curauit iugē studio /
viros qz quos sciebat locuple
ciores lris et preclariores mo
ribꝫ / semper querere satagebat
quoru societas utilis ē et ad
discēdu et ad rectē viuēdu Ideo
ipe dns licētiādꝫ crevit i ar
bore bona que hodie producit
et i antea ampliꝫ producet
fructꝫ bonos / Erūt qz fructꝫ
eiꝫ i cibu Ezech 47 / nec desi
net facere fructu caritatis de
quo ad gal v fructꝫ spus ca
ritas ē / fert fructꝫ candidos
castitatis De qbꝫ Eccli 24
fructificate quasi libanꝫ odo
re suauitatis / habet fructꝫ
longos paciētie et longanimit
Jacobi v agricola expectat p
ciosu fructu tre Germinat fru
ctu rotūdu obediētie et ue
locitatis ad bonu pub 3 pmi
et purissimi fructꝫ eiꝫ / facit
fructꝫ duros iusticie et seue
ritatis ad detestatione discor
die Jaco tcio fructꝫ iusticie
i pace semināt' / habet fructꝫ
molles benignitatis et pacis Job
xxii / habeto pacē et habebis
fructꝫ plurimos optios / hec
habet hec arbor fructꝫ dul
ces clemētie et bonitatis / Cant
2 fructꝫ eiꝫ dulcis gutturi
meo Cu igit dnē licēciande
tot fructꝫ ex uobis prode
ant tāqua ab arbore / merito
de uobis dicebā qz estis arbor
bona que facit fructꝫ bonos
ferte ergo fructꝫ plurimos
dado consiliu dubitātibꝫ / lu
mē cecis letitia mestis / secu
ritate metuētibꝫ / spē deiectis
salute egris / reqe' fessis re
frigeriu afflictis / ostēdite it'
errātibꝫ / subicite humeros ca
dētibꝫ / porrigite dextera pro
stratis / ut dicit hec oia pos
sitis licēciꝫ facere Ego aucto
ritate sedis apostolice et
gsulciorum huiꝫ iclite vniuersi
tatis / do uobis licēcia pete
[illegible]

nos licenciatu i iure can[onico] In noie patris et filij et spus sti Ame

In noie domi nri iesu cristi qui e via veritas et vita

Pro doctoratu

Peractis iam dudu deo huio sacri cotectis tribo pricipalibo quo ad quartu pricipale officij mei e huc pitu et igemo pricipiu et diuis huanis q leis isigne doctoralibo isignijs ampliori auctoritate redde corruscu Quod ut suo more fiat pro fudameto smois mei tpm alloquor ubo qd scribit Act ix Sibi q qd magis opto et p me i poribo tpis promotionibo assupto

Paule frat dns iesus misit me ut videas et impleais spu sto Reuerendissime pat prestantissimi domi doctores eximij et mgri ac singuli domi et fratres honorandi i hoc sacro cotuitu adunati locuturus de cditioe doctoris catholici i pmis cunctis hoc psuasu esse rato sit no huani sed diui muneris esse qm ut dedicit beato Augo de ciui dei li xviij c xxxvi doctrie veritas no habet n deo auctore Sine quo etia ut dicit lactacius li vi ct gentiles nec sciri quicuq pt nec cogitari nt abre quia sine sapietia qs sapies erit xxxviij di §. Juxta Quauis et philozophatiu more plures esse claues capessende veritatis no inficiam Quas etia Quintilianus li de institutioe oratoris satis digessit vna tame esse singulare et quasi clauiu clauem catholi… sermo et fatem …

aperit Adeo ut qsqs ea no apprehederit isanire potius qz dedo e qm pbari pod deducit policratus li vij c xv Quo circa ut inotescere possit qualia sint agmine veritat i iato doctoranda iacta fudata tpm alloquor vbis pmissis

Paule frat dns iesus misit me ut videas et impleaaris spu sto Quod si ad ppositu amplius libeat otueri Contemplem pauper pore illud huam generis statu et miparit et indignu videri solet q totus ferme stulticia seculi religiones nouas suscipientes deos q multos crederet ita ta subito ignorantia sui veri e ut ablata ex oculis vite neq religio dei veri neq huaris ratio teneret hombo no i celo sumu bonu querentibo sed i tra Quaobre pfecto sctoru veteru mutata felicitas e ceperut ei relicto parete et ostitutore om deo isensibilia digitoru suo figmeta venerari q prauitas quid effecerit quid ue mali attulerit res ipa declarat Ausi ei vero a sumo bono ad corruptos et fragiles deos lapsi sut et studentes hijs rebus quibo solu corpo ornat alit et delectat Quoq ut dicit fran petrarcha laureatus i pmo lio de vita solitar michil fugatius e morte sibi ppetua cu hijs et bonis corporalibo quesierut isecuta e igi huoi religionis ipietas subsecutu est discidiu generis huam et fraus et nephas ome quia spretis etnis ac icorruptis bonis et que sola debet abhoie totu posci tpalia et breuia malu erut maior q hominibo admasu fides fuit q prauu recto ptulerut Sic huana vita poribo secularis i clarissima luce isata caligo et tenebre opprehederut et qd cuismodi prauitati ocgrues erat p… sublata e sapietia …

nomine hereditate reperiunt et que
eos deducit / Augustinus xviii de
ciuitate dei c xxv Priusquam hec phia
qua mundi sapientia dicitur inue
nire septem fuisse traduntur qui
primum omnium qui de rebus natura
libus querere ac disputare
ausi sunt sapientes habere appel
lari quod meruerunt qui tamen
ut ille dicit / nichil monimen
torum quod ad litteras pertineret re
liquerunt nisi quod Solon quas
dam leges atheniensibus dedisse
perhibetur vii di monses profe
cto miserum calamitosum quod seculum
quo per orbem totum septem solum
fuerunt qui hominis vocabulo vocarentur
Nemo enim vere potest dici homo nisi
qui sapiens est ut dicit Lactantius
de gest li iiº Sed si ceteri
omnes preter ipsos stulti fuerunt
ne quidem illi sapientes / cum nemo
esse sapiens vere / iudicio stultorum
possit per que satis non nisi per
veram sapientiam sapientes fieri posse
Ydeo enim ab hiis de quibus sermo
est abfuit sapientia ut nec pro ea
quidem in crescente doctrina et mult
magnis quod ingeniis in eadem primum sep
tentrio poterat veritas percipi
aut comprehendi frustra ergo ut
dicit policratus li° viiº c° xiii
quis sibi de capacitate ingenii
de memorie tenacitate de assi
duitate studii / de lingue volubi
litate blanditur quia si hec in mi
nio fuerint / quo efficaciora vi
dentur eo amplius aberrabunt Nam
et equus quo velocius aberrat
eo tardius domum quisque insidet
redit / Unde et post illorum
septem sapientum gloria incredibile
videtur quanto studio in querende
veritatis Grecia omnis exarse
rit / At primum nomen ipsum sapientie ar
rogans putaverunt se quod non sa
pientes sed studiosos sapientie vo
cauerunt Quo facto et illos qui
temere sibi sapientum nomen ascri
pserat erroris stultitie quod dap
nauerunt Quid autem putabimus
causse fuisse / cum tot ingeniis
et quod temporibus summo studio
ac labore quesita non reperi

non quod ea philosophi et sapientes seculi
extra suos fines quesierunt
Unde equidem mirari cesset Lactantius
ubi supra quod cum Pitagoras et
postea Plato amore indagande
ueritatis accensi ad egyptios et
magos et persas usque penetras
sent ut earum gentium ritus et sa
cra cognoscerent suspicabantur
enim sapientiam in religione uersari
Ad iudeos tamen non accesserunt
penes quos tunc solos erat
et quo facilius ire potuissent
Sed auersos esse diuina prouidentia
arbitratur ne scire posset veri
tatem quia non dum phas erat
alienigenis hominibus religionem dei
iustitiamque innotescere Statuerat
quod deus appropinquante ultimo tempore
ducem magnum celitus mittere
qui eam perfido ingratoque populo
ablatam ceteris nationibus reue
laret Hec ille Ea propter ut iam
huiusmodi omnis vacua vani
tas et vanis vanitatis esset
Ecce paule frater misit me dominus
iesus ut videas et implearis
spiritu sancto Implearis inquam ut
vos vacua vanitate sapientie seculorum
explosa qui vani sunt omnes ho
mines in quibus non subest scientia
dei Sap xiii impletus cogno
scitatis agnitione dei et habun
des in omne opus bonum / sciens
quod te omnem quam habes notitiam
et intellectus vigorem de ple
nitudine domini iesu accepisse
Joh i de ple ei i libet / Per
quod plenitudo perfectionis int
tendi in officium doctoris catho
lici consistit in ratione dicendi ut
sit rectus intra se per habitudinem
cognite veritatis et clarus extra
se per administrationem doctrine ef
ficacis Quod dum licentiature
primus domini doctorandi insistere
ostendi tuorum positionis membro
primo tunc absoluto hoc alterum
ad presens prosecuturus quantum
fuerit videtur posito Dico ple
nitudinem intrinsecam intendi
in officium doctoris catholici
rite

sui vtilitate / et placens mone
at si vigorositate Et hec tria
resumendo dixi sermo plenitudi
nem perfectionis mittendi in offi
cium doctoris catholici rite con
cludi Si doctrina eius qua ad
ministrat alijs pateat sui clari
tate pro ueritate huius atte
dit illud quod apostolus presente agri
pa rege cunctisque responsuris At
tende quam posset intelligere qui
auditurus erat securus de causa
victorie statim in principio gratulatur
dicens de omnibus quibus accusor
a iudeis rex aggrippa estimo
me beatum cum apud te sim ho
die defensurus qui precipue no
sti cunctas que Iudeis sunt con
suetudines et questiones Act
26 legerat enim illud ysaie beatus
qui in aures loquitur audientis
et nouerat tantum oratoris uer
ba proficere quantum iudicis pro
uidentia cognouisset / et non
inmerito quia ut dicit gilbertus
in secunda parte sui erudimenti quid
prodest clauis aurea si non
aperiat quid sermo si non edisse
rat Et beatus Augustinus in libro 1 de do
ctrina christiana dicit Is sermo
optimus est quo fit ut qui audit
uerum audiat et quod audit intel
ligat Et iterum quid prodest
locutionis integritas quam non
sequitur intellectus audientis cum
loquendi omnino nulla sit causa
si quod loquimur non intelligant quibus
loquimur cum ob id ut intelligant
loquimur Qui ergo docet vita
bit omnia uerba que non docent
necesse est Et hoc quidem necdum
in collacionibus ubi mutuum confe
rentium conferuntur sermones verum
etiam et multo amplius in publicis
quando promitur sermo ut intelligatur
tenendo obseruandum / quia in collationi
bus est cuique interrogandi potestas
ubi autem omnes tacent ut au
diatur unus et in eum intenta ora
conuertunt ibi ut requirat quisque
id non intellexerit nec moris
est nec decoris Ac per hoc ma
gno opere debet tacitis [illegible]
uenire causa dicendi [illegible]

colligitur quanta pollere pru
dentia debeat qui doctoris gerit
officium in publicis ut etiam et singu
la uerba examinet quibus apud
aliorum intelligentias fructum facia
tur hinc est quod oratius vir acutus
et doctus hec quidem in arte poe
tica erudito interpreti precipit
nec uerbo uerbum curabis reddere
fidus interpres Qua super Iero
nimum ad pathomium Ex alia
in alia lingua ad uerbum expres
sa translatio sensus operit et
uelutim leto gramine sata stran
gulat Et hinc profecto dif
ficultas operis docendi consurgit
Dicit enim Gregorius nazazenus in
appollogetico / Difficile nego
cium est in tanta multitudine ubi
etas et institucio varia est de
talibus disputare et uelut
multarum cordarum quandam citha
ram ferentem inuenire et proferre
aptum ad omnes predicationes
aut doctrine uerbum et ita ue
luti plectrum singulis admonere
ut nusquam sonus offendat au
ditum Triplex nempe modo
sermo eius in Ecclesia docentium per
iculum procedet / ex sensu ex uer
bo ex auditu ut non facile
euadat in vno saltem aliquo
si non in omnibus labi Aut enim
minus illuminatus est sensus
aut ad explanandum desitus
sermo sufficiens / aut bene pro
lata tractacio non recipit au
ditus et ex vno quolibet horum
casu fit in omnibus periculum pe
ritatis Et quidem in alijs quibus
cumque studijs et doctrinis fa
cile vel proferetur sermo vel reci
pitur In hijs vero nostris scolis
ipsa auditorum expectacio di
centibus periculum generat h
ille Vnde est quod ebreorum se
niores tradunt omnem apud ipsos
antiquitus fuisse non ignobilem
morem ut non omni etati omnis
scriptura vel legenda vel do
cenda committeretur historias
[illegible] a puero [illegible]
[illegible] uero que [illegible]

lee tenebant aliquod sacramentum
nulli ante vicesimum quintum annum
vel discere vel scire committebat
quod et ipsa antiquorum exem
pla in propatulo ostendunt Joseph
et enim triginta annorum erat quando
stetit in conspectu pharaonis
xli et eodem xlii descendentes
fratres Joseph ut emerent
frumentum quod in tempore famis di
stribueret Beniamyn parvulum
non duxerunt secum Sic et Caleph
vir etate erat quando missus est
pro terre exploratione Numeri xiii
Et Ezechiel 30 annorum fuit dum ei
misterium divinitatis fuit revela
tum Ezechiel i Et licet moneat
quempiam quod Jeremias et Daniel
spiritum prophetie in puerili ad
huc receperunt etate quia divina
miracula in consequentia trahen
da non sunt sed magis admiranda
in quam imitanda sed obicitur Consi
derandum quod occurrit ad hoc re
quod dicit beatus Gregorius omelia 2a
super Ezechielem Aliud esse quod nos
de doctrine usu et disciplina
discimus atque aliud quod de mira
culo scimus Nos tamen ista ratione utis
simus beati Jeronimi quod in iuvenibus
et adhuc talentis etatis in hiis
dicitur quia labore et ardentissimo
studio vite quoque sanctimonia et
orationis ad dominum frequentia stu
dium consecuti sunt vigeat sapi
entia que etiam in plerisque senibus
etate marcescit Sed quod adole
scentia multa corporis sustinet
bella et inter incentiva vitiorum
ac carnis titillationes quasi ignis
in lignis viridibus suffocatur ut
suum non possit explicare fulgo
rem Senectus autem eorum qui ado
lescentiam suam honestis artibus
instruxerunt et in lege domini me
ditati sunt die ac nocte etate
fit doctior usu tritior temporis pro
cessu sapientior et veterum stu
diorum dulcissimos fructus me
tit et hec de primo.

Dixi primo secundo pulcritudinem
omnem perfectionis intendi in of
ficium doctoris catholici rite con
cludi si doctrina quam administrat
aliis placeat sive utilitate
Quamvis enim predicatio non debe
at esse vana superba aut questu
osa quoniam sit adulterium cogitatio
rum refert
iniquus qui appetit
placere sponse propter munera que
eidem defert a sponso ita est de eo
qui verbum doctrine reflectit ad
comodum suum proprium seu ad mate
riam sue laudis Catholicus tamen
doctor debet sic appetere ut
placeat hominibus quatenus ex hoc au
diatur libentius non ut se amari
desideret sed ut auditores in
affectum veritatis trahat et
dilectione sui quasi quandam viam
faciat per quam auditorum corda
ad amorem dei introducat Hunc
quippe modum beatus Gregorius in
pastorali c° 19 dicit Difficile
est ut quilibet recta denuntians
predicator qui non diligitur li
benter audiatur debet ceterum stu
dere se diligi quatenus possit attentius
audiri et tamen amorem suum pro
semetipso non querere ne inve
niatur et cui servire per officium
cernitur occulta cogitationis ty
rannide insultare Hoc profecto
apostolus nobis insinuat cum sui
nobis studii occulta manifestans
dicit Sicut et ego per omnia omnibus
placeo qui tamen rursus dicit
Si adhuc hominibus placerem
servus dei non essem placet ergo
apostolus et non placet quia in
eo quod placere gestit non se
sed per se hominibus veritatem pla
cere querit Sic ergo placere
doctor catholicus aliis querat
non exadulatione aut verborum
venustate sed magis ex veri
tate et utilitate malit rebus
placere quam verbis nec estimet
dici melius nisi quod dicitur verius
ne doctor verbis serviat sed
verba doctori Noverit quod

ut dicit lactantius li v contra gen
tiles Causa est cur apud sapientes
et doctores seculi scriptura sa
cra fide careat quia prophete com
muni ac simplici sermone locuti sunt
Contemnuntur itaque ab hiis qui nihil
audire nihil legere nisi expolitum
ac disertum volunt nec quicquam
herere animis potest nisi quod
aures blandiore sono mulcet
Illa vero que sordida videntur
vilia inepta vel trita existi
mantur adeo nihil verum putant
nisi quod auditu suave est Nihil
credibile nisi quod potest incutere
voluptatem nec rem veritate
ponderant sed ornatu Non cre
dunt ergo divinis quia fuco carent
Sed nec illis quidem qui ea inter
pretantur Nam ut plene sint elo
quentes perraro contingit Cuius tamen
in aptu est eloquentia et stilo
suavi in ipso se iactare gestit
Exemptor vero amator veritatis
gaudet se mente in veritatis
luce versari quod est pabulum anime
incredibili quadam iocunditate per
fusum Et venerandus ille artis
etiam oratorie doctissimus Fran
ciscus petrarcha libro primo de vita solitaria
c xxi dicit verba studio ela
borata atque arte composita pro mul
torum profectu non respuo Et
cuiuscumque sit opifex utile opus
amplector verum hec nobis non
rethorice scola sed vite est
nec inanis lingue gloria sed
solida quies mentis creditur
Et non obre Ea ut dicit Gil
bertus libro primo non sumus phi
lo... avidi glorie nec scriptu
ris utentes ut mercimoniis
ad augmentum pecunie vel in fo
mentum avaricie nec scolastica
tantum ut carpamus folia vel
verba sicce sed veritatis di
scipuli appetentes radicem sa
piencie fructum vite desidera
tes eterne

Addita tertio plenitudinem
perfectionis intendit in officium
doctoris catholici rite docen
di Et doctrina quam administrat
alios moneat sua vigorosi
tate Nam quod delectatus est
auditor ut teneatur ad audiendum
ita monendus est ad id quod audit
peragendum Unde secundum tullium in
libro de oratore Et idem dicit
Augustinus de doctrina cristiana libro
quarto Ita dixit vir eloquens
dicere ut doceat ut delectet
ut flectat docere est necessi
tatis delectare suavitatis fle
ctere victorie Cum docere velit
quamdiu non intelligit non se exi
stimet dixisse quod vult ei quem
docere velit quia ei non dixit
que non intelligit Cum vero
delectare satagit teneat au
ditorem et alliciat ut delecta
bilis veritate pascatur ut in
verbis non amet verbum sed
verum Cum autem studium est ad
flectendum moneat animum audi
entis ut si amet quod pollice
ris timeat quod minaris oderit
quod arguis amplectatur quod com
mendas doleat quod dolendum
exaggeras Ac in huius morem
de aliis affectibus sentiendum
Ex quibus considerare debent
doctores in auditoribus ut sic
flectantur facilius Debet namque
doctor catholicus ita perspicere
affectibus auditorum ut eos mo
veat vel ad timorem vel ad spem
tristiciam vel gaudium Ad quam
rem facit quod dicit Tullius libro
de oratore Sit nulla materia
tam facilis est ad comburendum que
posset concipere ignem nisi adhibe
atur ignis sit nulla mens
est tam ad comprehendendam vim ora
toris parata que posset ince
di nisi inflammatus et ardens
orator ea accesserit Et sub
nectit Neque ego apud iudi
ces dolorem aut misericordiam
seu etiam odium dicendo excitare
volui quin ipse in commovendis
iudicibus eisdem affectibus

pmonet Neqz ei facile e psi
tere ut irascatur cui tu uelis
iudex si tu ipe id lete ferre
videaris Neqz ut oderit ipm
que tu uelis n terpm flagicie
odio viderit / sed nec ad mise
ricordia adducet n tu ei si
gna doloris tui / verbis uoce
vultu clamatioe demqz oste
deris // Sic et sm btm thibi
sip Capta smoe l x x x frus
stra ad audiendu legendu
ue amoris carme qui non
amat attedit / qm omo no pt
capere ignitu eloqu frigidu pe
ctus / qmo ei grece loquetez
no itelligat qui grecu no no
uit sic ligua amoris ei qui
no amat barbara erit Sicut
es sonas aut timbalu tines
qmuis aut hmoi affec
tiois magna vi habeat ani
mos audietiu iflecterdi Do
ctor tame catholicus sumo ope
studeat ut ad ueritate qua
docet no ta uerbo qua facto
corda aliorū moueat et iflec
tat qm plus factis qua vbis
plus oculis qua auribus hoies
credunt Et sic dicit beatus
Greg in mor Cu prelatus
no agit bona que loquitur ei
smo subtrahit ne loqui au
deat qd no opatur Sic doctor
qui doce audet qd negligit
agere iusto dei iudicio i bono
ligua no ht qui bona habere
vita recusat Ecce ia viros
optie quata sit culmis docto
ralis perfectio et ut ita dica
rez grade uituqz pmo igenii
angusto smoe explicitu no
quo te carissime de hys uelut
iscium docerez qui ppria hec
et reliqua hmoi rei momine
ta affati prius hausisti quiqz
mores tuos hys que t dus le
sus itellectu cosprite largitus
e / idefesso studio coformasti
ut que mete vides opere so
lidares qui etia ut cesset
palponiu et ueritas habeat
locu iter sodales tuos ...
hic celebris igenii ...
...auisti Et quo ...

impona i quo etia desiderii mei
diu coceptu igne copesta hac
quoqz collaciuncula more hmo
actus ad amplioris pfectionis
cumulu te iuitarez hoc et ei
pacto paule frat dns iesus
misit me ut videas et imple
aris spu scto que fuerut uer
ba i pricipio posita

In quibus uerbis subhuiusmodi
iserie itroductis tria tibi vi
roru clarissie magnoope ne
cessaria innuit primo ut cor
quos docturus es frez te per
humilitate sapiecie sp caritaz
recognoscas ibi paule frat
iuxta illud quasi frez sit tra
cta illu Eccleci 32 ut sic de
nobis cuncti dicat carissimo
frat noster paulus 2e pe iii
2o ut sit humilitate cosiues
ne iura auctoritatis tibi tar
gitedede dapnose eneruets Dns
iesus misit Du ei nimium
fruatur humilitas regedi frangit
auctoritas l x x x vi di qui
misit me igz ad te qm tu
alios via ueritatis docue
ris / eius vices suas te regere
i terris suu smaz bti bnhi
i quada epla ad Eunioc ppaz
Et tuo ut i hys omnibus eo
more reguleris qz aliorū
vtilitati pleno pectore sp pro
spicere posset qz dns iesus
ad hoc misit me ut videas
et impleatis spu scto Vi
deas igitur ut sis pes claudo
et oculus ceco Iob xxix Im
pleatis at qa ut uerbo utar
bti Yeronimi i epla ad pau
linu Magnu habes igeniu
et infinitaz smonis supellecti
le / ceteros nichil i te medi
ocre octetus sit totu summu totu
perfectu p desiderio Sit qz
gestio ut impleatis spu scto
pmm persuasio ex hoc sumit
qa arrogantia iuget fructu do
...ne no ifert ...

et rcte que sapiut etia recte
ministrare no put In verbis
et tpore prodit² q cu docent
qi i quoda sibi videt² sublimi
tatis culmie residere eos q
quos docet ut a loge a se po-
sitos velut i yma respiciut qbz
no consuledo loqui sed vix do
minado dignat² Econtra aut
doctina humiles tato vehemecius
hoc elacois viciu fugit quato
ardecius verboru suoru iaculis
tymo elacois ingenu isequitur
// Cauet et ne cu claris moribz
predicet q i cordibz audiciu
sacris smois persequt² hec ibi
Scdm vero pressop ostendit
beatus Greg p p moraliu
qm sit locucio inde pertrahit
ita idiscrete humilitatis siletiu
eos qui erudiri poterat i erroe
dereliquit Sepe eci rectores
iprouidi humana gratia amitte
formidates loqui libe recta per
tinescut et iuxta veritatis
voce / necqaq ia gregis custo
die pastoris studio sed merce
nariorum vice desuiut qa ve
niete lupo fugiut du se sub
iecti silentio abscodiut hic na
qz eos dns per pheta icre
pat Canes muti no valetes
latrare Ysaye l vi Sed
pericias ultimu ubi dixi de uti
litate aliorum per doctina que
reda ex hoc innotet qa smo
docetis ad hoc potissim diri
gi debet ut i alys fructu fe
rat qm hic e vere scietie fi
nis hic quippe doctrine fine
cristus dns iscipo docuit et
viris apostolicis dereliquit
cuius q ei sustinuit i carne gsp
fecit miraculoru opacoe q
docuit i veritate totu factu
e p aiaru salute / pt hoc di
cit dns p phete Clama ne ces
ses quasi tuba exalta voce
Ob hoc tulit dns amos ut pa
sceret grege pt hc misit io
na i ninive civitate Datus e
ezechieli gladius / Vocatur
petrus et frat eius vocat²
[illegible]
[illegible]

testimoia te sollicitat ut i
omi doctina tua no n honore
dei tm et pfectu salute a-
iarum fine tibi pone debeas
qd ut ia cu maiori auctori
tate facere possis Ecce i me
dio hmoi sacri coetus trado
tibi per te digne petita isi-
gnia doctoralia Et pmo te
anulo subarro aureo i signu
aggregacois ad nrm doctor
plos auro lucetiu de qbus
scribit² qui docti fuerit ful
gebut velut splendor firma-
meti Daniel vij Ad hoc
ecia trado tibi carissie auru
ut nullatenus etia quibuius
occurretibz casibz a iusticia
exorbites sed velut auru
igne purgatu tato plus ru
tiles quanto maiores pt
iusticia cotigerit te psecu
tioes sufferre / meor eius q
tales a dno btificat² Mt v
Sic subarrato trado t biretu
i signu auctoritatis docedi
tu et hoc sit signu tradite
passiois de orce pbe posit
Ad hoc at trado tibi pirretu
optie auctoritate docedi ut
scripturis sacroru canonu
quasi quibusda imbribz ecelo
fluctibz fructu i dei Eccle
sia producas uberrimu Est
ei dra iter iustu simpliter
et doctore Nam sm beatu
Greg p p vij mor Aliud e
genus bene viuetiu aliud re
cte docetiu Sic et i facie
celi Alie stelle prodeut qs
nulle pluuie subsequt² Alie
prodeut que arete terra
magnis ymbribz ifudiut
Demu auctoritate docedi sic
cocessa trado tibi libru de
cretoru i quo sut monimeta
scoru patru exercicio igeni
nostri accomoda Accipe ergo
libru decretoru et sis eo
suffultus males fortis aduso
errores oim hereticorum
Et pmo accipe clausu ut toto
[illegible] cordis decreta scoru
[illegible]

scripturaru no passim effun
das x1 q m qn accipe adhuc
libru clausu ut hoc libro et
alys no defendas inprobu et
iniustu x1 q m si qs Itaq
accipe libru decretoru aptu
ne timendo prudencie tue ali
qua uera cu falsis nimia pre
cipitacioe confudas x1 q m cu
apud deum ut petisti In si
gnu indissolubilis caritatis
et amicitie commicto tibi oscu
lu pacis et ut pax dei ha
bitet i corde tuo ad laud
nominis sui Datu e itaq
osculu uere amicitie no fal
lacis qd i canone reprobat
x q v no omis 2 c no oscu
lat No osculu Jude prodi
toris sed federis et pacis
Obsecro aut i dno ut di
gne ambules i uocatioe qua
uocatus es sine metus elatioe
sine sciencie inflatioe imo sicut
dicit paulus ambules cu
humilitate no solu cora deo
sed etia cora hominibus ut de
te omis dice possit carissimus
frat noster paulus 2e pe 3
Postremo sit insignu et doctor
catholicoru cetui aggregatu
benedictioes t patriarche m
het uerba amicicio Deus om
potes benedicat t et creste
faciat atq multiplicet ut sis
i turbas populoru p hore
sito det tibi deus de rore ce
li et de pinguedine tre habu
dancia salute corporis et me
tis ueneret te tribus pple
cadat ante facie tua heretici
et omis emuli ueritatis ob
mutescat Concedat q tibi gr
i huius labentis seculi stadio
milicia sibi grata pagere
vt per hac vita corona vi
te p̄henis consequaris Qua
uobis largiat uera sapien
cia dei patris cristus dns
per secula benedictus Ame

In actu pnti quinq sunt exordie
facienda In pmis pro fundamento
actus dns licentiatus repetet seu
leget canone situatu x v q3 u
et cia mat eiusd vna qs moue
da determinabit Sco p venerabi
le viru dnm A animabit ad
petend sibi dari doctoralia ide
cretis insignia Tertio eadem insignia
sibi petet elargiri Quarto hoc
insignia sibi exibenda sunt ubi et
nuo doctoru ascribet Quinto et
ultio aget gtiu actiones

In nomine domini Amen

Pro licenciatura

Mos e digna laude digno
apud viros electos uetusto
usu firmatus cu de rebus arduis
dicturi sunt ab aliquo scripture
sacro uerbo iniciu dicendi fac
et rite quid Nam quanto ex so
lidiori materia fundamentu
constitutu fuerit tanto qd sup
ponit edificiu firmius et du
rabilius erit Atq huc morem
in pro licenciatura pntis domini
ad pns loquturo obsuadet ec
specialis queda ratio suadet
cu i ea sim loquendi materia
que pro sui gnie amplitudine
qm late patet ad dicendu Na
neq vnus e aditus ad iniciu
et pluralitas herere animu
cogit ut i biuio ambiguu vi
atore Quaobre pro mei ser
mois exordio quid nobis dne
licenciande dicat aplor pnceps
Attenta aure percipite uerba
Igm scripta pe pet 2 c et leta
sunt i currentis domine officio
Sequimini uestigia eius fat 2 q 1
Deus omnipotens xv q 1 clicos
prestantissimi patres et domini
vnu esse doctore et magistru
om preclaru esse cognoscito
ta religiois nre psuasione
q ipius testimonio scripture
[illegible]

Catholicoru doctoru assotiado
ẽ nũo ut vnꝰ sit dĩsus ab eo
no altisone dĩ seq̃m uestigia et nõ
eiꝰ Naz s̃m Augꝰ de ciui dei
liᵒ vii cᵒ xxix Illu certe
deu et colimꝰ et seq̃m᷑ q̃ na
turis a se creatis et subsiste
tibꝰ et mouẽdi initia fines
qꝫ costituit qui reru causas
hʒ nouit atq; disponit q̃ vim
seminu odidit q̃ rationale
aiaʒ quibꝰ uoluit aiantibꝰ
idiẽit q̃ s̃moĩs facultatẽ usu
qꝫ donauit qui munꝰ futura
dicedi quibꝰ placuit spũtibꝰ
impartiuit qui hũanis ĩgeniis
etia sciẽtias artiu variaꝶ co
cessit Vos ergo domne hẽreti
cande seq̃m uestigia eiꝰ Se
quamĩ iq̃ua uestigia eiꝰ s̃m
apostolu factꝰ est nobs sapi
ẽtia a deo et iustitia et sc̃ti
ficatio et redẽptio p̃e corĩ
vi q̃ m estimat sapia prude
ciaʒ doctẽs ꝯ iustitia delicta do
nas scĩfiticatio ĩ exẽplu tẽpa
tie otinet vnũes et redemp
tio ĩ exẽplu paciẽtie fortiter
moriens Ea xp̃t dicit beatꝰ
Bñhr sup cãtica s̃moẽ xxii
Quid nobis cu virtutibꝰ q̃
cristu dei virtutẽ ignorãtis
vbi nã queso vera prudẽtia
nisi ĩ xp̃i doctrĩa vbi uera
iustitia ñ de xp̃i misericordia
ubi uera tẽperãtia ñ ĩ cristi
vita vbi uera fortitudo ñ ĩ
xp̃i passioẽ Atq; hac ratioẽ so
li qui eiꝰ doctrĩa sũt imbuti
prudẽtes sũt dicedi soli iusti
qui de eiꝰ misericordia venia
peccaminu sũt ꝯsequti soli
tẽpati qui eiꝰ vitã studẽt
imitari soli fortes qui eiꝰ
paciẽtie documẽta fortit̃ ĩ ad
uersĩ tenẽt soli demq; sapi
entes qui eu q̃ ẽ sapientia dĩ
patris et cognoscere et amaẽ
studẽt xxx vii dĩ si iuxta
Vincassu proinde q̃s qꝫ laborat
ĩ acquisitioẽ v̾tutu si aliũde
eas sperãdas putat quã a
dño scientiaru et virtutu [illegible]

doctrĩa seminariu prudẽtie
Cuiꝰ misericordia opꝰ iusti
tie cuiꝰ vita speculu tẽpã
tie cuiꝰ mors isigne ẽ forti
tudinis Qua p̃re nobis dñe
hẽreticãde tu nobis magno ope
comittẽdu sit cũctis virtu
tibꝰ iugit̾ inclarescere seq̃m
uestigia eiꝰ Ex q̃bꝰ attẽpit᷑
q̃ ueritatis iug̃r seq̃edꝰ p̃po
nit᷑ xp̃t ipĩꝰ omnimoda per
fectione et exegioẽ xp̃t hũane
itellectꝰ icognoscẽdo uero
defectioẽ Et hec duo repete
do hũani itellectꝰ icognosce
do uero defectione et ratioẽ
et vĩ exẽploru ꝯtueri si li
bet In p̃mis labor ille ph̃orum
nec quid n̄ris equãdꝰ studo
ribꝰ ĩ luce patefacit qui
q̃tato studio ĩ cog̃tioẽ ueri
ĩ amore boni exarserũt que
ĩa oro poterit explicare sed
nec adepti sũt q̃d tãto opere
iuenire estuabat qm̃imo opera
sil et idustria perdiderũt
nec ab re q̃a s̃m Augꝰ de ciui
dei li xvi cᵒ vii veritas ĩ
archanu sũmi opificis igenio
et hũanis sensibꝰ nõ p̃t co
prehẽdi Aliꝗq; ut deducit lac
tãtiꝰ liᵒ p̃mo ꝯt gẽtiles
Nichil tã iter deu et homine
distaret si ꝯsilia et disposi
tiones illius maiestatis dine
cogitacio viꝫ qꝫ ꝯsequeret᷑
hũana Vnde et si ĩ more
antiquoru plures esse claues
ueritatis capessende admitti
vña tamẽ singulare et quasi
clauiu clauẽ katholica
fide et scimꝰ et fatem᷑ Illa
profecto que aperit et nemo
claudit claudit et nemo
aperit Apocꝫ iii Quãtũlibet
et aia ueritatis cognoscẽde
cupida per sensus corporeos
hauserit exteriꝰ semp tamẽ
remanet famelica quid et
vlcerosa nisi adeo repleatur
iteriꝰ famelica quid et ulce
[illegible] reicitur foras et in
[illegible]

sensibiliū querit immoderatus
diligens creaturas/ que tamē
ex hys omnibꝫ cū solius cristi
nomē nō inuenerit quid appo
sueris nō nutrit² sed amplius
exinanit² Sed cū profecto q̄a
maledicta t̄ra spinas et tri-
bulos germinat ut ī laboe'
manducet homo exterior panē
suū Gen̄ 3 x x iiij q iij cū sic
ut videat homo certus et fri
gidus lumē ignis et nō se
ntiat calorem Quo etiā fit
ut quod parū abest simpli
cibꝫ scire pauca/ vite tamē
regulis nō errare/ Sic par
prodest litteratis multa nosse
et ī preceptis diuinis extorres
fieri Abbot nāpe ydiote ra
piunt celū et litterati persepe
decidunt ī abissū Et hic ueit
q̄ ōis sciencia que de creaturis
aut fastidio habenda ē ī corde
legenciū donec xp̄m inueniat
aut xp̄m elīciat iclusū Nā
sic ī creaturis miscet deus
aliquid amaritudinis ut ab
eis reuitat² affectus spūalis
ad experiencia diuine dulcedinis
Sic ī scripturis alijs laborat
itellectus curiositate ut ille
ctus et nō saciatus eā querat
qua frui ualeat ueritate
Vn̄ huc fine policitus li vno
c̄o io tractās an preter gratiā
ōtigat alicui cognicio ueritatis
ita dicit Ego quidē ī sētētia
illorū facilime cedo qui nō
credunt sine lectiōe autorū
posse fieri hoīez litteratū litte
tamē copia nequaq̄ꝫ p̄bum
facit sed gratia que ad sa
piencia sola perducit In sūma
et et litterarū copia aut igno
rātia ītercedū at negligen
veritatis ē sine q̄ua īpossibi
le ē quēq̄ꝫ fieri sapientē p̄
ut dicit beatus Augꝰ de par
tone litteratissimo de Ciui dei li
[illegible] intellectus humani [illegible]
[illegible] et ostendit [illegible]

esse p̄t beatus Ieronimus in
Ep̄la ad damasū pp̄a tractās
illud cū Ysaac vir iustus et
deo carus nō illi cui uoluit sed
illi cui noluit deceptus errore
benedixerit respōdet Nullū
homīez excepto qui ob salutē
nostrā carnē dignatus ē īdue
plenā habuisse sciēciā et cer
tissimā ueritatē deniqꝫ paulus
ex parte cognoscit et ex parte
p̄phetat et nūc per speculū p̄
det Samuel etiā p̄pheta ānuātus
moysi ī psalterio ad vngēdū
rege missus cū maximꝰ filiorū
ysay esse vidisset eliab ait
Nūm corā dn̄o ē cristus eius et
dixit dn̄s ad eū noli respicē
faciē eius neqꝫ statura q̄m nō
quo videt deus homo videt
et per singulos semp ignorās
usqꝫ ad dauid nescit p̄t regū
x vj helisseus quoqꝫ q̄ dupli
ci ē glorificatus spū cuius ossa
vita exanimi cadaueri reddi
derunt cū sunamitis ad eū ue
nisset ad mōtē et ad pedes
eius flebiliter corruisset Gesi
prohibere ne faceret ait dimit
te eā q̄a aīa eius ī amaritu-
dīe ē et deus celauit a me
et nō idicauit iiij ł regū ł
Et profecto plura sūt q̄ꝫ ut
exēplis debeā docere sc̄tos
viros et deo caros eā dubita
uit scisse que eis a dn̄o re
uelata sūt Ignorasse uero
que eis reuelata nō fuerūt
Vn̄ hec quippe more paulus
apostolus uas electiōis et
scīciarū scripturarū erat arma
riū/ phariseī stupēt ad doctri
nā domī/ mirant² ī petro et
Iohāne quō legē sciāt cū lr̄as
nō didicerunt/ q̄ꝫ alijs exer
citacio et quottidiana ī lege
meditacio tribuē solet/ illis
spūs sc̄ts suggerebat hic ē
scriptū legis et erunt oms
docibiles deo et hoc de p̄mo

Dixi secundo quod et qui docentis
officium exhibere debeat verita
tis magister sequendus ponitur christus
ipsius omnimoda perfectione Ob
hoc enim verbum caro factum est et
habitavit in nobis et vidimus eum
plenum gratia et veritate Johannis 1
Et inde est quod ob ipsius solius summa
perfectione Bernhardus super Canti
cum sermone 2o tractatus illud osculetur
me osculo oris sui in per
sona sponse dicit Non audio iam
Moysen impeditioris siquidem
lingue factus est michi Ysaye labia
inmunda sunt Jeremias nescit
loqui quia puer est et prophete omnes
elingues sunt / ipse quem loquitur
loquatur / ipse me osculetur osculo
oris sui cuius gratiosa presentia / et
admirande fluenta doctrine / fi
ant in me fons aque salientis
in vitam eternam / quem unxit deus
pater oleo leticie pre consortibus
suis merito proinde visiones
et sompnia non recipio / figuras
et enigmata nolo / Species quoque
angelicas fastidio speciem / non
ergo alium sive angelum sive ho
minem sed ipsum ab ipso peto os
culari me osculo oris sui /
hec Bernhardus Et beatus Jeronimus
ad ea re super illo Jeremie 2o
qui educit ventum de thezauris
suis dicit Sunt quidam ventorum
thezauri spirituum spiritus sapientie
spiritus consilii et virtutis / spiritus
scientie pietatis et timoris
domini sed ubi sunt isti thezauri
utique in eo in quo sunt thezauri
sapientie et scientie absconditi
In christo sedem habet inde oriuntur
hii spiritus / ut alius sapiens
sit alius fidelis alius eruditus
et alius quecumque donorum dei pos
sideat Alii enim per spiritum datur
sermo sapientie Alii sermo scientie
iuxta eundem spiritum Alii fides
in eodem spiritu Sic qui educit ven
tos de thezauris suis Et sequitur
Infatuatus est omnis homo a scien
tia sua Jeremie x Si omnis a scientia
et paulo homo est / perfecto et
ipse infatuatus est [illegible] vi
dens per speculum in enigmate

porciuncula quandam videns
et sic expediat ducere ipsius por
tiuncule parte minima recognos
centes dicat beatus Jeronimus
Quo pacto enim comparatione pecca
torum Jerusalem / sodomorum pec
catum iustitia justificata est / et e
cont Sodoma ex te etc per hoc
quod non habet iustitiam / sodomorum
peccata ex se sed ad collationem
maiorum scelerum iustificantur
Sic comparatio scientia pauli ad
illam scientiam celestem / ad illum
consummatum electionis intellectum
stultitia reputatur Et ideo infa
tuatus omnis dicitur a scientia secundum
ipsum Equidem secundum Gilbertum in
2a parte sui Erudimenti Intellectus
noster in hac via po
situs tunc demum equitatis trutina
recte tenet in quantum rationi
bus eternis innititur / et legis
illius eterne regulas intuetur
quoniam mens nostra mutabilis
est / sed hec lex eterna que supra
mentem nostram est / et in qua est
omnium artium veritas mutabili
tate erroris non habet / Unde
beatus Augustinus ostendens quod eterna
veritas a ratione consulitur
de Civitate dei libro xi capitulo 2 dicit
quod bruta licet luce illa incor
porea contingere nequeunt qua
mens nostra irradiatur ut
de hiis omnibus sensibilibus re
cte iudicare possit / hec et
enim corporalia / latentes in na
tura causas habent eas quare
causas suas quibus mundi huius
sensibilis structura / formo
sa est sentiendas sensibus nostris
prebent / ut pro eo quod nostere
scripta non possunt quasi innotescere
velle videantur Sed nos a sen
su corporis ita capimus ut
de hiis non sensu corporis
iudicemus habemus enim dicit
ide sanctus doctor alium interio
ris hominis sensum / isto longe
prestantiorem quo iusta et iniu
sta sentimus Justa per intelli
gibilem speciem Iniusta per
eius privationem ad tuos sensus
[illegible]

forame auricule / no spirame
ta narium / no gustus faucium /
no demum ullus corporeus tactus
attendit / sed eius gra et bene
ficium qui illuiat omez hoiez
uenientem i hunc mundum Cum igi
ueritas eterna inmutabilis est
de qua no s3 p qua recte iu
dicat ratio humana / qm diu i
ea figit oculus rationis si bene
purgatus fuerit ut neq3 fal
lat neq3 fallat / necesse e
Ex quo rationes ille incorpora
les sempiterne et i comutabi
les / mutabilitatem errorum no
admittunt ut e pmissum / quibus
demum legibus eternis ratio
inherens tunc recte sapit cum
p ea que conspicit / se ad ope
randum conuertit / Intellectus et
eni bonis oibus / sed fatientibus
cum teste propheta Sapiens
quidem animus et purus p illu
minantem et adiuuantem gratiam
/ i contemplatione sum bonum / spe
culatur regulas i comutabil
ueritatis inquantum ad eas pt
gere meretur intuitu amoris
Et exinde format sibi modum
conuersationis celestis et forma
ciuitatis Et constituit moyses
thabernaculum sic tibi i mon
te monstratum e Exodi 27
Equidem et itellectus quotiq3
applicatus fuerit siue i bo
num finem siue i malum natu
raliter uiget relictus tamen
sibi rebus secularibus et nu
gatoriis se no negat et ife
ctus uitio tam rationis quam
uoluntatis puersas recipit cogi
tationes et noxias actiones
psequitur quibus a deo se seperat
Illuminatus uero p gratiam
et ad ipam sequendam conuersus
nichil apud se indignum peri
pit et uoluntatis affectum co
uertens i uirtutis effectum se
ipm deo coniungit et hoc e qd
suadet apls dum dicit Sequim
uestigia eius que fuer
i thematem scripta

In quibus uerbis uos dne li
centiade considerate uobis primo
propositum imitationis exemplum
Sco ppedite expressum humili-
tatis argumentum et tertio per
pedite i hiis oibus imitatis
preceptum uinculum Primum notat
tum dr Sequim Sc ei scribit
de vto 13 dnm deum uestrum se
quimini et ipm timete Scdm ex
primitur dum anectitur uestigia
Nam cum uestigium signum pedis
que e pars corporis dicatur
recte ipius uocabulo humilitas
designatur Scdm btm Greg xl
mor c° xxiij sed tertium ex
pressum terminatur dum p nome sin-
gulari tercie psone concluditur
eius Eius nampe solius doctrina
et opera laudatur q imitatis
uinculum tenet et imitatur x x
iij q i quia ex sola Sequim
ergo uestigia eius qui imitatis
e auctor x x iij q ult hec
ymago ut dicatur uestigia eius
uestigia eius secutus e pes
meus Job xxiij // Et primum
quidem dixi uobis dne licentiade
ex uerbis pmissis considerandum e
propositum imitationis exemplum
Nam ut dicit beatus Jeronimus
i prologo libri de uiris illu
stribus qui nullum primum sequitur
pessimum seipm sibi hec magistrum
Et qa i sola cristi dni summus
hoc profecto nobis curandum e
i singulis que dicenda agenda
ue occurrunt spectate nos iudice
summo multo amplius quam in
theatris artium et sacrarum disci-
pulis Semper ei presens nobis
e qui ubiq3 et semper e / et
cui facile fiunt oculos nobis
atq3 aures itellectum q3 largiri
multo facilius e uos uidere et
audire et itelligere uidet
ergo ille nos audit q3 prius
etiam quam loquamur Ipse ei e
qui tacenti moysi ait qd cla
mas ad me Exodi xiiij Ipse
... nostra et ...

antequam stant preces nostras exaudit antequam sonet necessitates nostras aspicit antequam veniat exitus quoque nostros speculatur antequam nati sumus et ut dicit franciscus petrarca de vita solitaria ita nos aspicit ut indignos licet iuvat misereri tamen ni forte quod absit a nobis gratuitam misericordiam repellamus Ecce quanta necessitas probitatis hominibus est indicta Et ut ad eam magis impellamur consideremus paupertatem antiquorum [illegible] et quos lumine fidei non lucuit memorandum more qui quanto semper probitatis hausisset testamentum vite sue teste Salustio ymaginatium semper adhibere citabat Epicurus et alio scribens sic fac igitur omnia quasi spectet epicurus Marcus Cicero in epistola ad quintum Ciceronem fratrem suum post magnificas ad virtutem adhortationes sic concludit Id igitur facile facies si me tibi semper non magis quam universis placere resolutum tecum semper esse putabis Secundus hos Seneca lucillum suum monet ut alicuius clarioris viri presentiam sibi fingat Sic enim ait in epistola ad eum xl ma prodest sine dubio custodem tibi imposuisse et habere quem respicias quem interesse etiam cogitationibus tuis iudices nec multo post Sic facies igitur quecumque facies tamquam aliquis spectet et iterum aliquorum te igitur auctoritate custodi Catho ille sit an Scipio aut cuius intuitu perditi quoque homines vitia supprimeret Ecce frater domine lucretia de hec imaginario teste vite et imitationis virtutum phisicum consilium et exemplum inter suos quod non inutile vobis tamen non necessarium Cum preclarum sit tali teste christianum hominem non indigere cum non Epicurus aut Cicero non Catho non Scipio sequendus in ymaginacione fingendus sed angelus bonus vite custos

tiones quam datus homini quanto spectante audere non debet quod coram homine non auderet et quod summum ad te habet est ipse videlicet dominus locis omnibus et temporibus nobis presens est non solum actuum sed et cogitationum omnium verus et iudex et testis quos et si ucere adesset quivis alius non videt et hoc de primo

Demum in secundo membro dixi domine lucrudde ad virtutem in [illegible] premiss humilitatis expressum argumentum habet et est prima cristianorum virtus ut idem dicit Ieronimus ad desiderium doctrina nostrum quod tristium columnis humilitatis tenet vexillum et prima gradientes ad summa ostendens docere nos ipso et dicere Discite a me quia mitis sum et humilis corde qui in terra veniens mortalium genus non fulminans et tonans sed in presepio vagiens et tacens salvat in cunte Sit ergo tibi frater dilecte animus humilis atque mitis et adversus vitia sola erectus nunquam illum aut superbia extollat aut ira precipitet Nichil enim quietius nichil purius ea mente esse debet que in dei habitaculum et in sapientie sedem preparanda est que non auro templa fulgentia non gemmis altaria distincta delectat sed animam virtutibus ornatam Ideo et templum dei sanctorum corda dicuntur affirmante apostolo Verba sunt sancti Ieronimi ad Celantiam Nichil ergo habendum humilitate prestantius Nichil quod amabilius quia hec est precipua conservatrix et quasi custos omnium virtutum et coram deo inveniens gratiam Et dominus loquitur per prophetam Super quem alium requiescam nisi super humilem et quietum et trementem sermones meos Verum quia angelus sathane in lucis angelum se persepe transformat [illegible]

minu humilitate frat dilecte se
quere no que ostedit atz si-
mulat gestu corporis et fra
cta uoce uerboru sed que pu
ro cordis affectu exp'mit qm
aliud e virtute habe' aliud
virtutis similitudie Aliud
reru umbras seq aliud ueri
tate Et mlto deformior e illa
superbia que sub quibuda hu
militatis signis latet Nulli
p'ea te vmqz de generis
tui nobilitate p'ponas qm re
ligio nostra nescit personas
accipere nec odicioes homi
sed animos et v'tutes isp'i
cit singuloru v v vy q iiij s' is
ita Sola apud deu libertas
e no s'uire peccatis Summa
apud deu e nobilitas claru
esse virtutibus depbe' vo'ylis
Quid et apud deu i virs no
bilior iohane baptista quid
i feminis bta maria illustrius
extitit que sposa fabri desi'
bit Si illi piscatori et fa-
bor paup'eri celestis regni a
cristo donat claues hec spo
sa fabri meruit esse mater
illius aquo ipe claues date
sut celestis regni et hoc de
secudo

Ad ultimu aut dixi i verbis
premiss p'suasu esse nostro
p'mouedo vinculu vnitatis nc
abre cu oia vinculet vnitate
v v iiij q i loq'r de qua profe
cto te tanqz notissia supuacuu
arbitror esse i logu facere
simone Cu p'latu sit cunctis
nichil virtutis nichil demu
esse meriti extra ecclesiastica
vnitate 1 q 1 extra catholi
ca nec altera romane vrbis
ecclesia altera totius orbis
estimeda e et Gallie et
Britanie Affrica et Persia
oriens et india et omnes
barbare nationes vnu cristu
adorat / vna obs'uat [illegible]

eadē qz domini dominatorez tunicā
et desup contexta et discissam
retinet 2 q 1 qm vicio
p'eru qa hac vnitate ab inicio
nascentis Ecclesie heretici scindere
machinati sut atz obca te hoc
noie hc diuisioz sonat scriptura
v v iiij q iij inter sasina et sic
heres Et quoniam hic dns sep
fuit ceteris imitationis exem
plu et manca date dno fu
tus e q humilitate ceteros
supat vnitate qz catholica
semper complexus e et fidei fir
mitate armatus p't qua ut eius
defensor robustior fieret ad
scientia cacatam se totu contulit
i qua quantu profecerit ip'
ca facta docet cu iudicio et
approbatioe patru sit doctoralis
cathedre fastidio sublimado
Ad' q ut tatu facilius celerius
ne p'ficiat Ego auctoritate
sedis apostolice et p'uilegi
oru vniusitatis huius iclite
concedo sibi licecia petendi do
ctoralia insignia i decretis
ipm qz i conspectu horu vi
roru clarissimoru pronuncio
licenciatu i iure Canonico
In noie p'ris et filii et sp'us
scti Ame

Animacio
doctorādi

Animaturus hunc isigne viru
dominu doctoradu pro funda
mento s'mois mei alloquor
ipm uerbo apli qd scribit
ad romanos xij et lectu est
i currenti dominice officio Ha
bentes donationes scdm gram
Colendissimi p'res et domini
verbu e legis p'me deuetri
me enucle q no ois p' omnia
sed certi per certa meliores
fuerunt plurit ei dus super
vna ciuitate et no sup alte
ra et eadē ciuitate exp'te
[illegible]

pluit Et sic ueit q teste
aplo diuisiones graciaru ee
cognouimo qm aly dat sermo
sapiencie Aly sermo sciencie Al
teri fides i eode spu Aly gra
sanitatu Aly pphetia Aly
discretio spirituu Aly genera
linguaru p̄e cor xij 191
teneamo Ad nostru tame
ppositu beato Gregor xx vij
mor tractas illud Job q
aufert stillas pluuie et
effudit ymbres ad istar que
gitu pomt duo i hac vita
esse genera iustoru vnu be
ne viuenciu sed nulla docenciu
Alteru uero bene viuenciu et
ea que recta faciut bene do
cenciu sic et i facie celi alie
stelle prodeut quas nulle
pluuie subseqnt Alie uero
prodeut que arente tra magnis
ymbribo ifudut Eatenus quo
tiens recte quida viuut sed
tame docere cardi rectitudi
ne nesciut stelle quidē sut
sed i siccitate aeris nate
qa p exeplu bene viuendi lu
ce ceteris prebet sed p ver
bu doctrine pluere nequeut
Cu uero qda et recte viuat
et alys etia ea que recte agut
uerbo doctrine ifudut qi ad
proferendas pluuias stelle i
celo producut que sic luce
sue meritis luceat ut etia
sermone pluat Et q eiusmodi
sut hy merito comendadi hy
ceteris sut preferendi 191
vilissimo rem ut dr b Jeronymo
Jmocens et absq sermone cuusa
cio quantu prodest exeplo tatu
nocet silencio ij q vij sancta
Ex qbo recte appetendi viro
iusto doctorale gradu tamen
colligut monimenta pmu i v
sui Alteru respectu pximi
Et terciu respectu comunis
boni In pmo claudit me
ritu ppu In secundo reddit
caritatis debitu In tercio
relucet honor dei et fidei
[illegible]

qualis De secundo xx iij q
iij debet homo De tercio ij
q v habet hoc Et hec tria
absoluendo dixi Primo gradu
doctorale appetendi viro iusto
ppt sciptu ut vz p occasione
laboris iusti incremento crescat
v ij q ij caritate Dicit et sa
piens da occasione sapienti et
addet et sapiencia prov ix Et
iteru qui addit sciencia addit
et labore Eccles pmo At
is labor qm sit viro sapienti
expetendus pclaru e cu teste
scto Job homo nascit ad la
bore et auis aduolandu Ad
labore iqua nascit homo qr
ualde ipossibile est ut hec
vite sue tpa sine labore per
currat Porro si ad laborem
no ergo ad ociu virtuti et
industrie qua inimicu Inesti
mabile quoq bonu e tepo
datu homi et eius fuga lap
sus qz tam preceps Nullis n
ardens atq ipige et laborio
se virtutis arcem e fremis
Sic qz id concluens qa nichil
sine magno labore vita hec
dedit mortalibo Vt dicit
beato Jero ad paulinu Et
ut sermo ab ipa origine mor
taliu ordiat Videm et exp
im q ab ipa horrenda quadā
ignorancie cecitate ex qua ois
error erupit Et que omis fi
lios Adam tenebroso quodam
sinu suscipit homo liberari
sine dolore et labore no pos
sit Na qs ignorat cu quanta
ignorancia veritatis qe pmu
i ipsis ifantibo manifesta sit
et cu quale exuberancia va
ne cupiditatis que i pueris
incipit apparere homo ueniat
i hac vita ita ut si pmittat
viue sic velit et facere qcqt
uelit i qm vana flagicia fa
cile et qi queda impetu per
ueniat Sed diuina prouidencia
actu e ut contra has cu qbo
nascimur tenebras et cont hos
quibo i malu ferim impeto
prohibitio et erudicio saluti
fere vigilaret verba sut

bti Augus de Ciui dei li° x
x ij c xix Quid ei ut suo
vtar exemplo sibi uolut multi-
mode formidines que cohibende
puulorum uanitatibus adhibentur
quid pedagogi quid magistri quid
ferule quid lora quid virge
Quid aliud hijs penis agitur
nisi ut debelletur imperitia et
praua cupiditas infrenetur / cum
quibus malis in hoc seculum ue
nimus Quid est quod cum labore
viuimus sine labore obliuisci
mur / cum labore discimus / cum la
bore strenui / sine labore iner-
tes sumus Nonne hic apparet
itaque ueluti pondere suo procli
uis ut prona sit uiciosa natura
et quanta opera et labore opus
sit ut inde liberetur xij q i omnis
etas et x x q in proclivius Est
itaque ut dixi vir sapiens non
appetens laboris iusti quia ut
dicit Seneca ad Lucillum Epistola
x x x Generosos animos la
bor nutrit Et uirtus laboriosa
est que possessores suos quies
cere non sinit / laboriosa igitur
sed gloriosa sed clara / et que
ut laborem ita admirationem con
ciliat Dicit et Franciscus pe
trarcha in Epistola ad Neapoli
tanum prio magna non constat
quis quis es virtutis spe illectus /
cum ea locupletatus / scito te re
magna optare non preuio pabu
lum sed que totum te postat in
precium suum Et exemplis rerum
agens subnectit poterat Fa
bricius domi senescere licet esset
artissima / Curius in ortulo ma
nibus suis culto / In agellis
suis Quintus Attilius nisi eos
spectata corum virtus aduersus
pirrum Samnites penos atque gal
los duces romana populo quam
accomodas elegisset poterat
Scipiones rome suauiter viue
reque suorum busta sepeliri
nisi eos studium virtutis precla
ro labore peregrina tellure
prubentes obruderet / poterat
athenis plato / Varro rome
viuere nisi eos discendi infini
ta cupiditas per diuersa

diuerso labore distraheret Sed
het et alia huiusmodi tanquam per
egrina transiens / ad apostolum uenio
qui ut nobis virtutum laborem
commendaret primum Thimotheo
discipulo precepit dicens Tu
uero vigila in omnibus labora
opus fac ewangeliste Et demum
se ipsum in exemplum prebens de
seipso dicit Ad ea que mihi opus
erant in hijs qui mecum sunt ministra
uerunt manus iste Act xx
manus inquam iste quam non vna
sed due habende sunt vna ad
laborandum altera ad dandum / quia
altera caret mancus est / Uerum
quia inter laborem et laborem quod
inter corpus et animam distat habendus
erit laboris delectus / laborat
enim dux belli / laborat et mi-
les sed triumphum ille respicit
hic milicie stipendia / et reditum
ad patriam et quietem sperat
laborat agricola sed yemem
cogitat atque dies festos et
expundatis horrei voluptatem
laborat nauta diues / labo
rat impiger viator sed vtrique
speratus vie terminus / cogit pre
sentium laborum molestias non
sentire Ut tamen ad nostrum
propositum refluat oratio Illorum
vita felicior est / qui alicui ho
nesto laborum studio dediti in
proficiendis animis salubri la
bore incedunt vij q i Hyeronimus
x x iiij q iij si habes / Cum
enim homo ex corpore et anima con
stitutus sit / magnum quoddam
a natura concessum videtur
munus / quibus datum est ut et
corporis viribus et ingenio
valeret Nam cum plurimos
videamus / quibus sine culpa
euenit nascentibus ut et inge
nio essent tardi et corpore
imbecilli / Quantas haberi na
ture gratias conuenit Si secundum
vtraque hec et integri sumus
et validi Ista autem digne
refertur nature gratia / si non
neglexerimus eius munera
si ea rectis studijs bonisque
artibus excolere curauerimus
et hoc quidem et si etiam in se
[illegible]

tamen non facile, nisi ab initio
etatis studio et labore nobis
doctrina pariatur. Dicit enim
Jeronimus ad paulinum Dum
ge te dum viget etas, dum
adhuc tantum surgit caput an
quam subeat morbi tristis que
senectus

Et ideo paranda sunt iuuentuti
solatia que honesta senecta
possit oblectare. Atque
in hunc modum vos domini docto
rande habentes donationes secundum
gratiam que data est vobis non
fugite hunc laborem et hoc
de primo

Dixi in altero membro docto
ralem gradum viro sapienti recte
appetendum respectu proximi
ut ipse sit pes claudo et
oculus ceco Job 29 preclare
namque a platone scriptum est ut
refert Tulius libro primo de officiis
quod non solum nobis nati sumus
ortusque nostri partem patria ven
dicat partem amici atque ut pla
cet Stoicis que in terris gi
gnuntur ad usum hominum omnia cre
ari homines autem hominum causa
generatos, ut ipsi inter se alii
aliis prodesse possent. Quam
sententiam aperte tractans Se
neca in libro de beata vita dicit
hoc ab homine exigit natura
ut prosit hominibus si fieri potest
multis, si minus paucis, si
minus proximis si minus sibi
Nam cum se utilem ceteris effi
cit commune agit negotium. Quem
admodum qui se deteriorem fa
cit non sibi tantum nocebit sed
etiam omnibus illis quibus me
lior factus prodesse potuisset.
Quo fit ut si quis de se bene
meretur hoc ipso aliis prodest
quod se aliis profuturum parat
Preterea ut recte hanc dominicam con
diamus sale magnum est domini
legis mandatum quod precipit
ut diligat proximum ... ex
... ... in uno ...

si multifaria fiat, secundum di
versas dilectionis et indigentias
modos, magnopere tamen id agitur
cum a docente lumine scientie et
veritatis agnitione cecos et
imperitos illustratur, quod hic
actus est gerarchicus creature
intellectualis summe necessarius
secundum dionisium et de angelica
gerarchia 3 quod habet est per
fectio et item scientiam spiri
tuum reducere suos inferiores in
deum, ut magis et magis pur
gati illuminati et perfecti per
amorem assimilentur ei pro ut
est possibile eorum receptibilitati
Ut autem appareat quam sit
hominibus necessaria docentium
opera memorari libet tria
esse hominum genera sicut dicit Esi
odus poeta Namque in primo
optimum illum ait qui per se capit que
agenda sunt conspicatur, sequenti autem
gradu qui aliorum consilia sequitur
qui vero ad neutrum horum aptus
est eum peritus esse inutilem, que
verba adeo veteribus placue
runt ut Aristotiles in ethicis
Titus livius de secundo bello
punico et basilius in libro quem
ad discipulos scripsit eadem re
ferat. Datum siquidem quibusdam
paucis tamen legimus munere dei
singulari ut per ipsos recta via
sine ullo duce et inire et tenere
potuerint. Nobiscum autem bene agitur
si preceptis manu ducimur ut
probi simus et aliorum traditione
quod verum et rectum est cognoscamus
hinc et beatus Jeronimus scri
bens rustico monacho suadet
dicens michi placet ut habe
as sanctorum contubernium nec te
ipse doceas et absque ductore
ingrediaris viam quam nunquam in
gressus es Ad quam rem ut ab
exemplo sumamus argumentum
videamus in naturalibus quia ex li
gno ardenti primum elicitur fumus
sine flamma et luce Secundo
flamma cum fumo et luce et
tercio lux pura sine fumo
Sic anima discens primo recta se
... ... que sunt fundamenta
cognitionis humane ...

fumo et caligine ignorancie Cu
at apprehedit verba doctoris / ex
citat ab eis et capit et lume
coruscante mixtu fumo et fla
ma eo q repugnat scientia ig
norancie Et i fine post varias
dubitationes / adiutorio do
ctoris succedit scientia qi lux
pura Verba siquide sapie
tu sut quasi stimuli et qi
clavi i altu defixi / excitat
illuminat i lacrimas compuncti
oms resolvit / sic et sposa
liquefacta e ut dilectus lo
quutus e ei Cant v° p hoc
cessat a crime du inebriat
sagitte dni sanguine Deut°
xxxii per hoc respirat i
spe / qa omnis sermo dei clipeus
est sperantibus i se pt hoc
ignescit i nobis caritas si sur
gat helias sic ignis et ver
bu eius quasi facula ardeat
Eccli xlviii per hoc recale
scat omnis frigus qa verbu
domini qi ignis ardes et qi
malleus conterens petras Jereme
xxiii Audit ergo verbu
dei mortuus per culpa et
suscitat induratus p pertinacia
et emollit languidus per
ignavia / et sanat cecus per
ignorancia et illuminat Atq
hec oia expectat a vobis
dne doctorade secundum gratia
que data e vobis et hoc de
secundo

Postremo dixi doctorale
gradu sapienti viro esse appe
tendu respectu boni comunis Et
ei res publica Ecclesie dei
ex doctoribus potissimu pro
ficit roborat et crescit quorum
ordo i ipa Ecclesia qi rex
presidet que fideliu suoru
turba circustat Verba sut
bti Gregorii xx mor c iii
Atq ideo fudamenta militantis
Ecclesie i montibus sanctis propheta
commemorans per montes apo-
stolos et doctores patenter
innuat quibus tota eiusmodi edi
ficii fabrica consistit [illegible]

qui firme bases Ecclesie sup fu
damento vero qd e xps dns
veluti summo angulari lapide
solidat de Elect fuga ta li v°
Et ide doctor venerabilis re
hat magis dearticulate agens
sup illo Job frumentu nu
bes desiderat d / quid naq
electi quiq sut nisi frume
tu dei celestibus horreis re
condendi qui iam i tritura aree
paleas tollerat qa i hac
purgatione sancte Ecclesie mo
res contrarios reproborum portat
quousq hec eternus agricola
ventilabro iudicii sui dirimat
et i superna electos suos qi
munda iam grana suscipies /
eternis paleas ignibus tradat
Sed frumentu hoc quousq
ad perfectionem fructuu veniat
nubiu pluvias expectat ut
crescat / qa bonoru mens pre
dicantiu verbis infudit ne
ab humore caritatis carnaliu
desideriorum sole siccet hoc
qz frumentu ille supnus agri
cola i mundo surgere et nu
bes desiderare considerat cu
dixerat dicebat messis qdem
multa operarii pauci / et se
quitur rogate ergo dnm messis
ut mittat operarios i mes
sem suam Mt ix xvi di i novo
Ecce q a sancto Job frumentu
illic messis / qui vero nubes
illic operarii / Nubes p do
ctrina / operarii p vita Nubes
qa verbis influunt / operarii
qa no desinunt agere que lo
quuntur et docent hos et ei spe
gratius e si more suo lingua
taceat res loquatur et tala
mo quiescente clarissimoru
operu fama respondeat / Et
ideo ibidem sequitur Et nubes
spargunt lume suu Nubes ei
lume spargere e doctores
sanctos exempla vite et lo
quendo et agendo dilatare xl
di no vos xii q ii quatuor /
Et hinc e q doctores sancti ap
pellant i scriptura sacra [illegible]
et [illegible] De primo
[illegible]

nubes volant et quasi columbe
ad fenestras suas De scdo
Job xxx canes gregis mei
De 2o pt t m qui facit mini-
stros suos ignem urentem Seraphins
quippe sunt dum alios illuminant
et inflamant Canes dum ali-
os ex zelo caritatis custodiunt
et per omnem lattatum que ꝯt
vitia errores et hereses fa
ciunt soli deo placere gestiunt
Sed aues sunt dum spretis tre
norum desideriis feruntur in ce
lum per mentis excessum Unde
et illa scta aialia que vidit
propheta legitur habuisse capi
ta manus alas sive pennas et
illos atque oia plena oculis
in circuitu qa divina scriptura
doctores decet esse circumspectos
decet districte loqui decet op
ari et contemplari celestia et
oia ad eternitatem que per circu
los designatur referre Vi
detis ergo dne doctorande que
et qualia sunt que sollicitant
et exigunt que promouent
et informant qua mente quo
ardore et quo fine debeatis
hunc gradum doctoralem suscipere
perfectio salus ~~...~~ primum
utilitas scte Ecclesie et potis
simum honor dei ut dicere
valeatis illud ~~...~~ illud
Boecii lio primo prosa quarta
Tu michi et qui te menti
bus hominum inseruit deus conscii
estis nullum me ad hunc gradum
nisi bonorum omnium comune studium
detulisse Et tertio sunt et
hec fiat habentes donationes
secundum gratiam que nobis data est
ne gratia hec in vobis vacua
fiat sed magis ac magis
abundet voto vos ad petenda
insignia doctoralia ad laudem
dei per secula benedicti amen

Alius actus

Pro baccalariatu in decret

Expedito primo dictino car
aliquantisper pro honore nu
promouendi assumpsi quod scribitur
prime ad tessa m et lectum est
in currentis domine officio Sic
ambuletis ut abundetis magis
prestantissimi patres et viri
doctissimi Exploratum nostis
esse sententia in humanis operibus
nichil adeo esse elaboratum per-
fectum nichil omnino excogitatum
ingenio quod amplius perfici non
possit ita ut minores quosque
trasea Sumus ille propheta cla
mat Imperfectum meum viderunt
oculi mei ... et si quecumque
vita in aliquibus perfecta sit
perfectissima tamen in vita hac
haberi et omnibus haberi non
potest ... si quis tanta
hic venit illud quod scriptum dicit
Ibunt iusti de virtute in virtutem
Quo pacto et modo promoue
do dicitur Sic ambuletis ut
abundetis magis Alia enim sunt
virtutis exordia aliud virtutis
perfectio aliud perfectio Nam
et si ipsa fides ad sua perfecti
one non quibusdam gradibus du
ceretur sancti apostoli minime dixis
sent dno Adauge nobis fidem
Luc xvii Et quidam ut in Ma
theo legitur qui curari pete
bat filium suum requisitus a dno
an crederet Credo dne adiu
va incredulitatem meam pe
sandum profecto quod dixit Si
enim credebat cur incredulitatem
dicebat Si vero incredulitatem
se habere noverat quo crede
bat Sed qa per occulta inspi
rationem gratie meritorum suorum
fides crescit uno eodem tempore
is qui nec dum perfecte credi
derat sic et credebat et incre
dulus erat Verba sunt bti
Gregorii super Ezechielem de pe
di ... Vos ergo
dne promouende Sic ambuletis
ut abundetis magis Sicut qa
ter ambulantes quod inter
... et dicat inter virtute et

victu magna invenit distantia
ambulat et alius et non defici
unt ysa. xl. Alii vero per omnia
aliter et in contraria parte quorum
est illa vox lassati sumus in
via iniquitatis et ambulavimus
vias difficiles Sap. v. Ex quibus
tria velim noster promovendus
sibi persuasa habeat monimen
ta primum ut via que ad defe
ctum ducit accuratius devitet
secundum ut via que ad profectum
conducit magno opere contendat
Et tercium ut in hac semper ma
gis et magis proficere contendat
hoc enim more habundabit magis
equus et si unus solus sit me
diator vero per quem solum patet
via ad beatitudinem Conpluens
tamen ut deducit beatus Augustinus
de civitate dei li. ix. co. xvii et
xviii sunt spiritus iniqui qui a
profectu nos avocare atque avertere
tere mille artibus et dolis
moliuntur xvi q. ii. primis Et
ideo hic non via probet ad deum
sed ne via teneat impediunt
ut homo non secundum deum sed
secundum carnem vivat secundum
carnem ambulet et per hoc a
summo bono deficiat et detre
stat Quid autem sit secundum
carnem ambulare quod perfecte
malum est Cum tamen ipsa carnis
nostre natura non sit mala
locus epistole apostoli qua scripsit
ad Gal. loquendo manifestat
ubi ait manifesta sunt autem
opera carnis que sunt fornica
tiones immundicie luxuria ydo
lorum servitus veneficia contentio
nes emulationes ire rixe
hereses ebrietates comessa
tiones et hiis similia Atque per
hunc textum in operibus carnis
que apostolus manifesta dixit
et dampnavit non tantum illa
invenit videmus que ad volupta
tem pertinent carnis qualia sunt
fornicationes ebrietates comes
sationes verum etiam illa quibus
animi vitia demonstrat a vo
luptate carnis aliena [illegible]
[illegible] servitute que [illegible]

exibet veneficia contentiones
hereses invidias non potius
intelligat animi vitia esse quam
carnis quoniam quidem fieri potest ut
quis propter ydolatria vel heresis
alicuius errore a voluptatibus cor
poris temperet Et tamen tunc
etiam homo quamvis carnis libi
dines continere atque cohibere
videatur secundum carnem vivere hac
apostolica auctoritate convincitur
Et in eo quod abstinet a volupta
tibus carnis dampnabilia opera
carnis agere demonstratur Cur
ergo hec omnia et hiis similia
doctor gentium carnis opera appel
lat Nisi quia eo locutionis
modo quo totum significatur a parte
ipsum hominem voluit nomine carnis
denotari Atque etiam eo respectu
ut quamvis ex corruptione carnis
existat in nobis quedam incita
menta viciorum et ipsa deside
ria viciorum non tamen omnia
vite iniquitatis vitia tribuenda sunt
carni ne ab hiis omnibus purgemus
hostem antiquum qui non habet
carnem Et si enim malignus spiritus
fornicator vel ebriosus vel si quid
huiuscemodi malum est quod ad
carnis pertinet voluptatem
dici non potest quamvis sit talium
viciorum suasor et instigator
occultus Est tamen permaxime
superbus et invidus que illum vi
ciositas sic obtinuit ut propter
hanc in carceribus caliginosis
huius aeris eterno horrendo su
plicio est destinatus Et cum hec
omnia viciorum monstra sine car
ne habeat quo sunt opera car
nis nisi quia sunt opera hominis
secundum se non secundum deum vi
vens Non enim habendo carnem
quam non habet dyabolus sed
vivendo secundum seipsum hoc est
secundum hominem factus est dyabo
lus quia ille secundum se vi
vere et ambulare voluit qui
in veritate non perstitit Et enim non
angelo secundum angelum sed
secundum deum vivendo fuit ut
in veritate stare et non desi
stere potuisset Verba sunt
beati Augustini de civitate dei li. xiiii
[illegible] quia hec testimonia

situm sit firmissima Ita et do
mini cristi colentibus habet
notissima libet paulisper etiam
ad rem hanc sententias et facta
exterorum scrutari ut q3 sit
indignum cristiano noie victorum
asectari via ipsorum etiam quibus
lux veritatis non luxit facti
quitiamus At i pmis vicia ee
q3 natura hois omis omni
phorum libri ostendunt illis q3
diffluere tam non hois sed magis
pecudis esse Archita ille ta
rentinus vir acer et magnus
quondam suos nullam capitali
ore peste q3 voluptatem cor
poris hois dicebat a nã da
tã Cum ei ut ait homini sive
natura sive q3 deus nichil
mente prestantius dedisset huic
divino muneri nichil esse tam
inimicum quia voluptate nec
ei libidine dominante tpatie
locum esse Nec oino i volup
tatis regno vtute posse con
sistere Divine demum plato
escam malorum appellat volu
ptatem quia ea vt homines
capiunt ut hamo pisces
Hercules ptea ut e apud Ze
sifontem grecum cum pmum pube
sceret exiuisse legimus i soli
tudine atqz ibi sedente diu
secum multum q3 dubitasse cum
duas cerneret vias vna
quidem voluptatis altera vir
tutis vtra illarum carperet
Et pma quidem accuratissime or
natam affluente delicijs et
omium voluptatum examine post
se trahente hec quoqz ora
ostentante et multo etiam plura
suis pollicente amatoribus
Altera vero aspera et dura
severe q3 intuente talia q3
egregiora suis polliceri nec
voluptate aliqua nec qetem
sed labores pericula sudores
q3 infinitos terra mari q3 tol
lerandos Sed pmum illorum hoc
ut aiebat deum fieri et hanc
demum Herculem sequutum fuisse
nos etiam domine promovende
relicta prima via pauci ex
emplo peccato consectantes

Sic ambuletis ut habundetis
magis et hoc de pmo

Dixi i altero membro i ver
bo thematis nostri psuasum
esse ut noster promovendus
via que ad pfectum conducit
magno opere ostendat In q
re fateor multa et varia posse
dici cum multe sint ascensiones
i corde viri iusti disposite te
ste pheta i ps^o ostendunt et
iusti omis vtutes cumulando
De quo Cant 3 dicitur q Sa
lomon ascensum purpureum me
dia caritate constrauit Aste
dunt devoti alta conteplando
Iuxta illud ascendet ho ad
cor altum et exaltabitur deus
ps ascendunt prelati sta
tum augmentando Luce xiiij
Amice ascende superius et q^s
ibi sequitur ascendunt beati celum ve
dicando quis ascendet i monte
domini ps Itaqz alij et
alij alit et alio mo Ideo qa
smones sunt expetendi secundum
materiam subiectam ps^o ethicorum
vn q i suggestum illa ad pnis
missa facio Cum nro promo
vendo magis commictens sit quibus
modis et gradibus ad veritatis
cognitionem per sacros canones
ascendere et magis habundare
possit Et profecto videtur id
potissime lectione meditatione
et oratione consequitur quoniam
lectio querit meditatio invenit
oro adpfectum adducit De
pmo xxxvij di legimus de 2°
xviij di qm de 3° viij q i
Liceat ergo Et videtur Ieronimus
Lectio sine meditatione e arida
meditatio sine lectione erronea
oro sine meditatione tepida
et meditatio sine oratione infru
ctuosa Et pmum quidem innotet
qm ut dt Isidorus de Summo
bono li iij^o Nemo pt sensum
scripture cognoscere nisi le
gendi familiaritate sit scripti
... illam et exaltabit te

glorificaberis ab ea cu ipa3 fu
eris amplexatus Quato ei q3 q3
magis i sacris eloquijs assidu
us fuerit tato ex eis uberiore
itelligetia facit capit Sic tra
que quto amplius extolit ube
rius fructificare cognoscit Na
sic ignotoru hominu facies cer
nimus et corda nescimus Sed si fa
miliari eis loquutioe coiugimur
usu colloquij eoru etia cogita
tiones idagamus Ita cu i sacro
eloquio sola historia aspicit
nichil aliud qua facies videt
Sed si ei usu assiduo coiugimur
eius nimiru mete quasi collo
cutiois familiaritate penetramus
du ei alia ex alijs colligimus fa
cile ꝯ eius uerbis cognoscimus ali
ud esse qd intimat aliud qd
sonat Tanto at q3 q3 notitie
eius extraneus reddit quto i so
la eius supficie ligat Verba s
sti Gregorij iiij lio mor facit
I q I maticon ubi dr no i uer
bis scripturaru esse ewangeliu
sed i sensu no i supficie sed i
medulla no i sermonu folijs
sed i radice ratiois Trahat
aut uos dne promouede ad lec
tione scripturaru fructus utili
tas que e sciencia iformare
mete et adipisci uirtute x x
x viij di p totu Non delectetis
i uerboru superficie aut i co
lore et dictamie sed i ueritatis
pectore et puoteris vtutu emu
latioe Non rapiatis iam desi
derio ut ctta scripturaru late
bras occupetis sed ut magis
i animo edificetis x x x v iij
di sedulo assit q3 tibi uel pi
etas i affectioe Dicit et b
Augus i smone de natali dni
et de defectu solis Exquirat
astrologi sideru fulgore ad
ret cristiani sideru conditore
prediret illi solis defectioz
nos xpi passioz et i ot Reue
ra multo facilius iuenit sideru
factore hu̅ilis pietas qm si
deru ordine superba curiositas
Na quod oleu additu igni fa
cit eu feruere et ꝑ feruore
lucere Sic facit lectio adhi
bita cordi pio excitat ei fer
uore et ꝑmodu feruor sere
nat i lucis De meditatioe
uero ide ꝯcludit qm ut ha
bet i libro de archa mistica
Meditatio e prouida mentis
obtutus i ueritatis inquisicione insi
stene uehemet occupatus qui
quto uehemetius vnu itues
ad illud aspirat tanto ius appi
quat unde et per hoc differt
meditatio a cogitatioe qa co
gitatio uago incessu seper hui
illucq3 diuertit meditatio uo
destinata promotioe sep i ul
teriora tedit Dicit ei Ri
chardus i lio de extimatione
mali Meditatiois e pscrutari
occulta cotemplationis uero e
admirari perspicua Est ei se
cundu eu meditatio oculte ue
ritatis studiosa inuestigatio
Cotemplatio aut perspicue ue
ritatis iocunda admiratio Et
hec e illa doctrina libera de
qua Esdre ij Imperitos doce
te libere Unde e q doctrina et
ueritate habeat potifex i ra
tionali iudicij gestans illud
i pectore Exodi x x viij Qa
p meditatione defigit animo
i cognoscenda ueritate // Ad
ultimu quoq3 et de orone co
gnoscitur ex hoc declarat Qa scdm
damas oro e ascensus itellectus
i deu At per hoc inotet q i
orone haurit cognitio spualis
Dicit naq3 b Bnbr i quadam
epla Hec oro e hois deo ad
herentis affectio et familiaris
quedam et pia allocutio et illu
minate metis ad fruendu qmdiu
licet statio Cuius respectu dicit
Ysidorus de sumo bono lio iijo
Qui uult cu deo semper esse
frequet dz orare frequeter
legere Na cu oramus ipi cu
deo loqmur cu uero legimus deus
loqt nobis Et beatus Jeronimus
ad demetriade virgine scribit
dices Pt psalmoru et orois
ordine qd tibi hora tercia sexta
nona aduespera noctis medio
et mane seper e exercendu
Statue quatuor horis scita
scriptura ediscere debeas quto
tpe legere hinc et cepli vo
[illegible] a tristi [illegible] dicebat
[illegible] doce nos

orare et Aug. i. legitur quod ascende
rat ad orationem sensum in ad tena
culum quoniam per orationem et meritis ele
uationem rerum invisibilium obtinent
certitudinem. Ubi tamen oratio ex
ercetur sine devotione pervolat in
tellectus et sequitur tardus quasi nullus
affectus ubi vero exercetur cum de
votione sic supereminet caritas
sancte secundum apostolum. Et ordo
seraphim ordinem cherubim secundum
dionisium penetrat intellectus
sed magis ascendit affectus quan
tum intellectus se dirigit ad intel
ligendum affectus se ulterius por
rigit et extendit ad diligendum
quia obsecro vos domine promouende
quam multa sit de oratione dissertum
sic ambuletis ut habundetis
magis et hoc de secundo

Adiecit in ultimo membro nostro pro
mouendo in verbis thematis
nam persuasi esse ut semper
magis et magis perfici contendat
quoniam verbum est sapientis Iu
storum semita quasi lux splen
dens procedit et crescit usque
ad perfectum diem prouerbiorum iiii. Unde
est quod perfectus semper sit quo
proficiat et qui proficiat eo
ipso quo proficit perfectus non
esse reputatur vera ei vita ut
dicit beatus Bernhardus ad garinum
abbatem fine nescit tempore non
clauditur numquam iustus arbitratur
se comprehendisse numquam dicat satis
est sed semper esurit sitit quam
iustitia ita ut si semper viveret
semper quantum in se est iustior
esse contenderet semper ut de
bono in melius proficeret totis
viribus conaretur quoniam non ad
annum vel ad tempus aliquod mer
cenarius sed in eternum divino se
mancipauit famulatui. Ac pro
inde iustitia eius ut testatur
propheta manet non quidem ali
quanto tempore sed in seculum seculi
Inde fit ut sempiterna esuries
sempiternam mereatur refectionem
quam et si breuem et angusto co
summatur tempore consummatur tempore co
plesse tempora multa per virtutem

perpetuitate. Itaque indefessum pro
ficiendi studium et magis conatus
ad perfectionem perfectum reputatur
quod si studere perfectum esse pro
ficere est, profecto nolle proficere
deficere est. Minime ergo bonus
est qui melior esse non vult. Et
ubi incipis nolle fieri melior
ibi et desinis esse bonus. Ver
ba sunt doctoris memorati. Et
hoc plane illo etiam colligitur
argumento quia vidit iacob sca
lam et in scala angelos ubi nullus
residens nullus subsistens appa
ruit sed vel ascendere aut de
scendere videbatur omnis quo
palam daret intelligi inter perfectum
et defectum in hoc statu mor
talis vite nihil medium inve
niri. Sed quo tempore corpus nostrum
quasi aut crescere aut decrescere
constat sic necesse sit et spiritum
aut proficere aut deficere semper
At sub hoc pacto contineri ut
et vos domine promouende sic am
buletis ut magis habundetis
Et videte ad rem hanc naturalia que
etiam ipso motu suo quodam
monimento vos ad sanctitatem
impellunt. Omnia namque que sunt
naturaliter suum prosequuntur incre
mentum. Dies siquidem ab ortu
suo crescere non cessat et pro
ficere in lumine et splendore quo
ad pervenerit ad meridiei cla
ritatem. Rivus etiam ex quo a fon
te primo ceperit quousque per
tingat ad magnam fluminis quan
titatem. Planta etiam ex quo planta
fuerit non desinit crescere quo
usque veniat ad altam arboris
proceritatem. Crescite ergo et
vos domine promouende sicut dies
usque usque ad meridiem sapientie
et claritatis quia iustorum semi
ta quasi lux splendens procedit
et crescit usque ad perfectum diem
prouerbiorum iiii. Crescite sicut rivus usque
ad flumen clementie et pietatis
hester x. parvus fons cre
vit in flumen et in lucem solemque
conversus est et in aquas pluri
mas redundavit. Crescite sicut
planta usque ad arborem eminentem
vite et sanctitatis 191 [illegible]
[illegible]

sinapis minimu est oibus seminibus cu aut creuerit maius e oibus olerib9 Crescite adhuc queadmodu crescit arbor qn radicatur pfunde qn irrigatur fecude et qn ado uegetatur abude In pio humilitas i altero pietas i tertio caritas declarat Crescite ergo i vtutib9 p mete radicatione qua facit humilitas quo ad pmu Ysa mittet radices deorsu et faciet fructus sursu ix q in illius Crescite per metis irrigatione qua facit humor pietatis et deuotionis quo ad secudu p^{e} Cor iii Ego plataui appollo rigauit sed deus icremetu dedit x x iii q iii ipa pietas crescite p metis feruete iflamationez quaz efficit feruor caritatis quo ad ultimu ad Ephe iiii veritate facietes i caritate crescatis vi q iii abye i q i mlta Crescite ergo et abudate i virtutib9 et crescat vtutes i vobis Ad ut p otasionez altioris grad9 ia attractus faciat Auctoritate pvilegiorum vniusitatis nostre concesso uobis gradu bacclos i decretis ut possitis lege disputare et oms actus adhuc gradu spectates exercere In noie pris et filii et spus sti Ame

h **Pro licentiatura i decretis**

Locuturus pro subnectioe pntis dni licenciadi ut qui actenus iter collegas suos disiedo delituit nunc ad docedu alios i publicu prodeat Profudameto smonis mei assumpsi qd scribitur originalit luc x vii et lectu e i cancellis dnice officio et posuit uerba i canone que pmittet de pem di i Ite et ostendite uos Prestantissimi patres doctores et mgri cum ceteri q dni spectabiles

et colendi Immesa bonitas dei oib9 pro capacitate recipiecium eqz liberalit se prestas supnas q q promeretib9 sedes noluit Ewagelii gratia habet hoib9 occultari quaobre futuris mudi doctorib9 dicebat Vos estis lux mudi Mat p v v iii q i qm uictus eos sane qmo uesaciens ut se ostenderet i publicu no ut icta offitio deliteret qd uerbu tractans Symo de Cassia li viii c ix d Diffusiua sui e lux et absqz sui minoratioe cosistit atz ideo si correptiois capax esset co argueretur merito lux ista corporalis si radios suos abscoderet quos idcirco pt emitte Ita profecto illi pmi ewagelice et cristifere doctrine anunciatores si fecisset sic et posteri si abscoderet lume doctrine idefectibile qd a dno ceteris comitadu susceperut atz ideo nostro promouendo dicedu istituu Ite et ostendite uos No ei lux utraqz acdu ve et corporu ad se ipaz sed ad alios creata e qd etia ipa vis uocabuli patefacit luc x ii q i dilectissimis In huc quippe morez saluator noster dicit lucerna accesaz no ponit submodio sed sup cadalabru ut luceat omnib9 qui i domo sut Mat v Et ut a fote ordiatur oro hec lucerna lex e ewagelica que tuc accesus e cu saluator mudo predicaturus apparuit cu exemplo viuedi et auctoritate docedi signis sup natura sequetib9 ea clarescere fecit hec demu lucerna diuina e sapiecia cui salomo pre sius adhesit cu dicet qm iextiguibile e lume ei9 Sap vii x x vi q ii qui sine Ipa ergo sola iterlucet affectib9 et itellectib9 nostris et sine offendiculo gressum nostroru dirigit Et ei pphet dicit lucerna pedib9 meis uerbu tuu et lume semitis meis quid ubi ii ewagelii

eructuatu verbo dei / qd pedes
n affectus et itellectus quibus
aia i se mouet quia femnte
n oppedia que ad illaz captād
vitā atqz ideo quia nulla e
comunicatio iter lume et te
nebras / lucna hat vide ne
queuit / quotu ocli caligant
iterius / quiqz cu senestete mu
do senescut / sic et i figura
huius scptu e pmo Regu iii
Heli iacebat i loco suo et ocli
eius caligauerat nec poterat
vide lucernā dei antequa ex
tingueret Si allegorias reqri
cimus defectu synagoge i ho
mie illo cognoscimus Si uero
mores / alius se offert loquedi
ordo Senex quida erat heli
et psenectute oculi eius cali
gauerat qui sūt qui senescut
n qui mūdu diligut iuete
ratu quaquā florida etate
uernates Na si mūdo sene
scete delectant si eius am
plexibus amplectut eo ipso
ex qualitate amati senescut
et caligat ocli eoru iterio
res ut doctrina salutaris di
suadete mūdi delectationez
et et prohibete amplexu
videre non possit n prius
extinguat licet ei lume hc
i sui natura textigwibe per
seueret tame apud vnu queqz
extingui tur di cu i eius no
transit affectu et cu ad lu
me eius iustis motu passibus
no ambulat Verba sut
Symonis de Cassia li vi c
iii Et sub hoc respectu lu
na doctne de qua in smo e
pom phibet i scpturis diuis
et canonicis sub modio sub
uase et sublecto De modio
Mt v De vase Mar iiii De
lecto luc viii Modius ad me
sura vas ad vsu et lectus
ad qete sano refert itellectu
ut nec ppt auaricia eoru qe
mensurari put nec ppt vsu
eoru que trāseut / n ppt
qete aliqua perfunctoriaz
taceat Doceat ue doctna
salutaris Et hec ta absolucio

Dixi pmo lucna doctne po
neda no esse sub modio comodi
temporalis qd profecto tut fiet
no ambigitur cu doctis cor aua
ricia sequit aut quolibet p
ipsius opera auget trasitorie
opes p y q y gloria p. q i
relata / hoc aute qm sit dete
stabile / scpture sanciut / oste
dit ratio / et religio nra sua
det et manifestat / quoniaz q
taliter agut seipos derident
et doctnaz sua vilipēsioi ex
ponut / du qt auaricia pre
dicat qua sequit et venat
actioni petitiaz qua loquedi
audacia dampnauerit Apostolus
siquidem quo testatius viciu ht
psequedu ostedet / dixit q aua
ricia sit ydoloru suitus Ad
Ephesi v / i q i cu omis / et c
sic vigeri / qd tractās beatus
Jeronimus ad Elnodoru dicit
Ipso e tatu i eo suitus ydolis
si qs digitis thura cprehēsa
i bustu are iaciat / aut hau
stu patera fudat meru / ne
get auariciā esse ydolatriaz
qui ppt triginta argēteis dnm
vēditū appellare Ydeo qz aua
ricia cu sit ydolatria p v vm
q i ydolatria ht hoc ppu ut
verbu diuinu reputet i deri
su Audies eni auarus ewage
licu cosiliu Vede oia q habes
et qd seqt verbu hoc pfecti
onis xpifere / taqua impossi
bile deridet et subsanat di
ces / si omis vedat q emet
i hut more cu dns predicas
diceret Non potestis deo ser
uire et mamone / lucas refert
audiebat hoc pharisei qui
erant auari et deridebat eu
Crisosto reliqua scpture sacre
de ea re siluaz / ad canones sa
cros uemo q quo apertius
viciu hoc cofodiat / refert q sic
hz q p insania mete turbati
sut no ia res ipas sed fan
tasias passiois sue vident
ita mes auari vitulis cupiditati
mis astricta semper auru sz
argetu videt semper reddito
putat / gratius ituet auru
qui sole ipa qz eius ore et

ad deu supplicatio auru querit
quo fit ut vitiu hoc et si oms
magno opere psti tn clero pre
lati et iudices alioru fuge de
bet funestius hoc et funestius
animos hom excecat ut agenda
no videat et a phibitis no
declinet viii q i sunt i ecclia
et x i q iii quatuor Porro ad ra
tionis calculu si recurrimus qm
sit hoc malu idignu homine p
facile conuicimus Dicit et Tulli
us primo de offitiis nichil e tam
angusti animi tamq parui qm
amare diuitias / nichil honestius
magnificentius qz qm pecunias co
tepne si no habeas / si uero ha
bes ad beneficentia liberalitate
qz conferre Item ut dicit Ieronimus
ad paulinu Antiquu e puerbiu
auaro tam deest quod habet /
qm qd no habet qm auaritia
nullis expletur opibus et qnto
plus habuerit plus requirit et
neqz copia neqz inopia minuit
atz ideo auarus no possidet di
uitias / sed possidet ab illis
titulo quidem seruus a dus ano
tamen petunie miserabile manci
piu secundum vale li viii tercius
ratio e secundu beatum Bnhardum in
quibusdam dictis qua panis aie deus
e / et solu beati illi q esuriunt
illu qm ipsi saturabunt Nimirum
ad ymagine dei facta e aia ra
tionalis atz ideo ceteris oibus
aliis a deo occupari quidem pt
repleri omino no pt / capace ei
dei quitquid deo minus e / no im
plebit Unde quoqz uenit qd
naturali desiderio / summu bo
num probatur appetere bonum nullaz n
eo adepto requiem habiturus /
Quidum ergo rationis psuasu
tenemus stultu et extreme
dementie esse illa semp appetere
que nunqz satiat sed nec tepe
rat appetitu du quitquid talium
habueris Nichilominus no ha
bita concupisces et ad quecqz ge
fueris semp inquietus anhelabis
Itaqz fit ut per uaria et fa
llatia mundi oblectamenta uaga
bundus animus tanti labore di
strictus fatigetur / no satietur du
quitquid famelicus [illegible]

paru reputet / ad id qd superest
deuorandu / semper qz no minus an
xie cupiet que desunt qm que
assunt lete possideat qd et obti
neat universa Uerba sunt beati
Bnhardi in sermone de diligendo deo
auarus ergo terrena semper esu
rit ut mendicus / fidelis contemp
nit ut dns ille possidendo me
dicat iste contempnendo seruat Et
ideo dicit beatus Ieronimus gra
dis exultatio e aie tu primo
contemptus fueris mundu habere
sub pedibus / et omnes eius po
tentia epulas libidinosas et
ea prt que comparantur diuitie / vi
libus mutare cibis et grossiori
tunica compensare Postremo
qntu religioni nre aduersa sit
auaritia ex hoc innotet quia et
si diuitias et habere priu profes
sio xpiana admittat proco qd
diuitie i culpa no sunt / si ai cu
stodia mandatoru conquirunt possident
et distribuunt xxx di hoc at
ome tamen i hiis sollicitudinem
coarguit et condempnat Math vi
vn q i habebat Et summa quidem
ratione / qm cu vita hec / immo
pegrinatio nostra qua ad ce
lestia et eterna nobis pmissa
pgimus sit uapor quidam ad
modicu pares Iacobi iiii Et
ut egregie dt Seneca libro ii
de pvidentia diuina tota hec
vita nostra discessu e mori
Ad quid sollicitudo cordinata
et tam mordax cruciat nos
mortales quibus e tam breuis
et modica vita super terram ut
plerumqz prouidentes i annu eb
domada mensem crastinu no
videat quid e qd tam anxie
tamqz auare sub modio feruntur
ut nulla sit aie nre cogitado
quies et corpus hoc qd gestamus
no nisi lassitudine quiescat
fateor sane secundu politica
tu libro viii c x iii qd vita hec
quieta esse no possit si na
ture subtrahuntur necessaria
et econtrario si luxuriat
animus i delitiis et afflue
ntia reru lumine rationis exti
guitur et ideo oculta xpianorum

pauptas vera humilitatis cu
stos et socia virtutis adhibet
lege cui fera ut luxuria mo
deratrix ipa compescat et sti
mulis suis homines sui memo
re officio virtutis urget ista
compellat honesta quidem res
e ut ait sapiens leta paupertas
nec tamen e paupertas si leta
sed Cresi divitiis lege prestan
tior et tantum de primo

Dixi secundo lucerna doctrine
non esse ponenda sub vase cor
videlicet que in usu trasseunt
humane habitus vite In qua re
illud primum memorandum censu
quod tunc lucerna habet sub vase po
nitur quum ob ewangelii virtute
sollicitudo ingerit et eius no
mine multiplicatur vasa que a
vestiendo sortita sunt nomina que
admodum philargia multipli
catur in rebus et que ad recon
dendum vasa opposuit et prout
exarsit in placitum malum ad
funestum corporis usum corporis
nimia procuravit sed cari
tas doctrine cristiane thezau
risare non novit dispergere aut
magis ipa consevit nec omittit
aliquid in proprium usum quod cum indi
gentibus debet esse commune ut in
dist. quo iure xxiii q viii c l
Decrevit sane salvator noster
hanc lucernam a modio et a vase
cum sine sacculo sine pera hoc
e sine fulcimine statuto vite
temporali suos predicatores
exposuit luc. ix x q iii ita
In se primo perficiens que ali
os facere docuit Act. in pro
l. xiii di. sacrorum Admonebat
sane apostoli primum salutis
et vite predicatores ne sub
aliqua mercede rei temporalis
ewangelium poneret inquit et
gratis accepistis gratis date
Mt x c iii nec potuit ali
quando nec poterit pro aliqua
rerum permutatione Ewangelium
haberi utpote et dei est ut insu
dit quidem non acquirit et gratis
datum e a deo non meritis

gratis protinus in alios refunde
dum [?] placuit illi profecto
sic omnino sancxit ut quod humanis
et corporeis laboribus non acquirit
nulla mercede vendit At per
hoc omnem in ewangelio commerci
di abstulit causam cum adiecit
Nolite possidere aurum neque arge
tum neque pecuniam in zonis vestris
neque duas tunicas et que se
quuntur cum habet profecto ne sub
vase ponatur doctrina salutaris
Coget eum gratis impendere a
negter retinere quod habet q pro
hibet terrena emolumenta recipe
quam ob rem ut gratis esset Ewan
gelizatio regni dei nichil terre
num ex hiis recipere viri Ewa
gelici instruuntur Sed nec ferre
debet illa que mundus inquirit
qui docet ne talia videat que
rere que non videtur habere atque
ideo dixit nichil tuleritis in
via magis sane illos primos
doctores mundi contemptum in se ipsis
oportebat per exempla prebere
ne incredulitatis occasio ewan
gelio preberet Predicatores quo
celestia terrena contempnant anu
ntiantes eterna temporalia necesse
e ut impendat nec gerat illa in
moribus a quibus per verba extol
se conantur homines nituntur avel
lere neque ornamentum extrinse
cum corporis ferat plus referti
virtutibus et iam celestibus reful
gentes Omittendum tamen non
est quod in hiis superfluitas pro
hibetur non aut oportunitas ne
cessitata Nam eo pacto in tunicas
et in aliis dualitas prohibetur
si unitas sufficiat unde fit
quod omne quod oportune aut pruden
ngature sufficiat etiam si plura
numero essent tantum arguit uni
tate Dualitatem vero prohi
bita id quod superfluum e sine neces
sitate sine preciositate a
valore ubi offert quod minus e
Verba sunt Symonis de Cas
sia li. ix c xviii Et ad summa
omnium premissorum dicit idem
li. vii c iiii Verbum profecto
stupendum quod insolitum sed et
veracissimum Cassa fuisset
predicatio ewangelii si in corde
aut mentibus predicantium illud

tpalis comoditas istodisset
et subnectit audacter dixeri q
neqz i miraculis expulsioe
demoniu i donatioe sanitatu s3
nec i suscitatioe mortuoru apli
huic seculo ita mirabiles ap
paruerut sic i cotemptu reru
tpaliu i hoc ei solu p amplio
cogniti fuerut esse diuini et
celestes et sunt creditu alta
esse vita quo istaz et uerbis
et moribus despexerut Et eo
ipo cogitu fuit Ewagelium esse
diuinu et q a diuinis homibus
nunciabat quo tempalia como
da no querebat nec ex ipo
uane quesite sut mercedes
et hoc de secudo

Adiecit tercio lucerna doctrine no
esse poneda sub lecto Stat
siquide abdita sublecto huiusce
modi lucerna tunc du quies
appetitur ex hiis que sut xpi
ewagelio cosecrata et magna
professio i ea re delitiose qete
apposita p sepe videmus tempa
lez ut nec labor sit i verbo
nec sollicitudo ad pcaueda
aiaru pericula nec sbuectio
neqz exhortatio a exeplu
ad meliora commonefacies qui
escut corpora delitata i deli
tys et bonis i pmis uallata
tabescut et tranquillatur super
Ewagelio sub quo labore fi-
deliter et strenue debuerut
Sic ei dicit Apostolus discipu
lo suo tu uero labora sic
bonus miles cristi ij ad Thi
ij xxx iii q vi c i Removit
sane saluator noster lucerna
hac a lecto qetis cu fatigatus
ex itinere sedit sic sup fonte
Joh iiii Et laboriosos volunt
esse pedes ewagelicos du
dicet Nolite possidere neqz cal
ciamenta quos etia manibus
suis abstersit ut securius ua
deat auditores ad ewagelium
vocitare du laborauerint p
cis pedibus no suffulti neqz
protectis pellium tegumentis
Proinde omnis a doctore ka
tholico excuttieda e merso
rum desidia sibi ei dicit vigila

i omnibus labora opus fac
ewagelistae ija ad Thimo iiii
facit viii q i qualis et qd
ibi notatur ij q vii secuta sut
In qua re si exempla querutur
De pmis nascentis Ecclesie
patribus legitur qa ibat et fle
bat mittentes semina sua et
i laboribus plurimis se fuisse
testatur aplus et scitoru mar
tiru laboriosos triumphos cuius
fulmine ingenii ad satis pt
enarrare Ad phos et illos
poris exi viros quos tanto
tepore miramur nemo qs illoru
labores exequabat q p queqz
distima trasisse legitur ut
ciuitu faceret locu int quos
ut refert policratus li vii
c xv per tela p ignes per
maris uarias procellas per
tot metus et isidias cillaz
pertransyt et caribdi ulixes
ut ad patria sua saltem i se
nectute repedaret quo pacto
quid nobis actitadu laborad
ue relinquitur quibus celu pro
breuissimi ad modu temporis
labore e promissu Cretesium
quoqz ac Lacedemonioru le
ges laboribus erudiebat iuue
tute no modo ad robur cor
poris sed ad cotinentia animi
firmada Delitie et animos
hominu corporu qz vires dissol
uut labor uero cofirmat et
idurat Na ut i arboribus te
nues quidem ramusculos per
sepe videmus magna pomoru
vi de se nata a pmis flo
ribus ad debita magnitudine
proferre eo qz onere et si
plane quidem flecti minime tn
frangi q nisi sensim excreuis
sent ualidiores etia ramos
euerterent Ita ut homines n
a puero pmu ac demu per
omnes etates paciencie et labo
ribus et aio et corpore assue
scant si qua post ea difficul
tas reru immineat frangitur
protinus neqz ferre vim ad
uersa ualet Se liquo relic
huiuscemodi monimenta ad sa
cras lras redeo et ut finioe
generali ec ipam absoluam
illum pmu memorada recor

q deus ipe nichil dedit ociosu
hoibus aut inytmes seu iordi
natu ad debitu fine / nt ea
racioe factus e homo / qua ce
tera aialia racioe carentia p
p p m q v het ymago Et cu
pmo homo i paradisu positus
p esset In federe quoda po
situs erat / ut oparet et cu
stodiret illud Gen ij Aguit
quides celestia et terrestria
naliter operacioes suas / etia
illa quibus sensus nullus e
homies vero / et natura et
arte operant / sed i eo q sint
celestibus similes sut ad yma
gine dei facti / opatio ab eis
exigit i natura / cu arte illa
quaz etate valete pticipiut
desuper ifusione / seu tradete
hoie seu docete doctria Illa
ei ipeti arte vtutu ageda
qua possimus i suprema costede
visiri creatore nostru iuxta
qz consimiles no illa qua me
chanice pro mdi aptitudie
i hac vita hoies opant
ad qua operada dns oms
tucta expedietia homi con
tulit ut no sit occasio feri
andi / Vnde quo veru sabbatu
erit / et dire ab oibus exiget
qd acceperut / quid inde opati
sut et si qd addiderut lucra
tiuo comercio ad dona sibi
pta habet parabola Mt xx
v v / Ibi etia sui no opa
tez cu talento accepto / dns
iustissie condepnat / qm cu etate
capace vitiis et vtutis attigi
mus talentu accipimus racionis
sibi quo fundatur liberu arbi
triu volutatis / quo mereri
possumus et demereri p p q i
i pmo / Poterat sane oipo
tes deus hoiez sic et ange
lu facere ut absqz talibus acti
onibus beatus fieret / et dei
tatis inspector sed angelu
liberauit i illa couersione
qua se irreuersibiliter couitit
ad deu alio no sic opante
descedere i baratru / hoiez
aut quia sic voluit iussit
operari dicens negociamini
du venio Luc xix Non sua
sed utilitate nostra cu bonoz
nostroru no indigeat / voluit
sane sui nobis participiu dare
imo totu se iuxta capacitat
mesura contulit / sed porma
uit quanda operacionis iusti
tia ut operemur i hijs que grte
dedit / ne illaz btitudiez ha
beamus oino gratis / gratis em
data sut dona i q i gra Non
tame gratis oino dabit pa
tria ij ad Thimo ij et hac
racione vos dne licenciade vt
dignos i dei ecclesia faciat
fructus Ite et ostedite vos
que fuerut verba loco the
matis sumpta

In hijs aut verbis frat dile
cte dne licenciade attedite / pmo
mittetis auctoritate / cosidera
te secudo excussaz a vobis
ocii quiete / videte et tercio
ad ea que vobis imponit re
quiri necia exuberatia vtutu
Pmu notat i vbo impativo
Ite Ite ergo i vniuersu orbez
et predicate magnalia dei Actuu ij
qa vobiscu dns Ruth ij Se
cudu signat cu addit et oste
dite / quid ei e ostede ni quod
latuit laborado reuelare mo
strare et declarare / et nemo
i oculto aliquid facit / sed que
rit i palaz ipe esse Ioh vij
Sed tertiu designatur cu intur
du p oia pluralis sit enuncia
tio Ite et ostedite vos Non
ei doctoralis grad vna vtute
cotetus e sed multa perfectioe
fulgere debet qui alios doc
tur q i qualis et C de pro
fesso et medi l magros Ite
ergo i vinea domini quia argu
untur a dno / tota die states
ociosi Mt xx Et ostedite
vos / qm maledictus q frume
ta abscodut i ppls Pub xi
et iteru bona abscondita vi
tuperat sapies dices bona
abscodita i ore clauso quasi
appositioes epularu circuposite
sepulcro Ecclasti xxx qd

tractans Crisostomo de Cassia li vi
c xxx vi dicit Mortuus sepul
cro clausus comestibiles appo
siciones non comedit neque se
tit ita uelut cadauer in sepul
cro fetido iacens reputandus est
qui talenta diuinitus apposita non
mancipiat operi ad largientis
honorem. Propterea quod salutem et
proximi edificacionem dignum quod est
ut eciam subiaceat penis quia
dona dei abscondit a proximis
et multabitur talione pignorum
absconsor operum Ite ergo et
ostendite uos Nec talentum domini de
fodiatis in terra dixerit cum seruo ne
quam et pigro Mathei xxv Con
tra tibus serpentibus Gen iii
Terra grauis est et graues ac
terrenos facit Quid igitur est
fodere in terram nisi preter uoluntatem
domini animo et opere in terrenis
laborare et desiderare in hiis
in quibus diuina bonitas nobis
in carne nigra facta desiderandum
non esse demonstrauit et ideo
ue ei qui in terrenis rebus diui
num abscondit talentum quod ideo
datum erat ut cum illo regnum
mereretur eternum. Et hoc quod ne
feceritis Ite et ostendite uos
Verum quia aliter ostendere et oste
ndere quam maxime distat. Nam
quidam ostendunt se ad iactanciam
et inanis elacione quales
sunt qui bona diuicias scien
cias et uirtutes et reliqua
que habere uidentur aliis per
fastum et iactanciam manifestant
in hunc modum de Ezechia le
gimus quod omnes thezauros su
os et quicquid secretum erat in
domo sua ostendit nuncius re
gis babilonis Ysaie xxxix
Sic et Rex asuerus fecit gra
de conuiuium cunctis principibus
suis ut ostenderet diuicias
glorie regni sui Hester primo
Et quia hoc uicium tamen est tanquam
viris fugiendum est omni caute
la viro sapienti quod est tam
indignum hominem qui sciencia domini
dei sit prostitutus et tanquam
vilem supellectilem pro inani
gloria uenalem proferre

vi q i imitare et xvi q i
Adiciam Alia uero ostensio est
que fit ex zelo et uirtute dum
videlicet honor dei queritur
et edificacio proximorum de qua
Apostolus dicit predicacio mea non
in persuasibilibus humane sapiencie
uerbis sed in ostensione uirtutis
prima ad Corin ii Et hec semper
et per omnia imitanda cum caritatis
lucerna sit omnibus prestantissima per
quam lucrandis dei filiis in terris
peregrinatus est Propter quod uos
fratres dilecte domine licenciande
Ite et ostendite uos sacerdo
tibus sic ut sacros canones
pro lucrandis animabus scita uite
uoe doceatis Atque ideo ostendite
nunc uos omnia omnibus ut
omnes lucrifaciatis prima ad
Corin ix xxviii q i ita nunc
Ostendite ergo uos Iohannem
adulteris Moysen et Heliam
ydolatris Elizeum et petrum
symoniacis Ostendite uos do
ctis et indoctis paulum
Ostendite consilium dubiis lumen
cecis salutem egris iter re
ctum erratibus Ideo ut nunc
testatus pro honore dei fac
tus Apostolice sedis aucto
ritate michi ad hoc commissa
concedo uobis licenciam petendi
doctoralia in iure canonico
insignia uos quod licenciatum in
eodem pronuncio In nomine
patris et filii et spiritus sancti
Amen

Pro baccalariatu
in decretis

Audi fili mi disciplinam pa
tris tui prouerbiorum primo et
est uerbum hystorie dominice Reuerendi
Egregii doctores et magistri ut
Natura humane condicionis dum
attendimus hominem racione pre
ditum inuenimus ex qua eius
ipsius est ad sapienciam appetitus
Nam primus homo plasmatus a deo

collocatus i paradiso deliciaru
sortitus e locu ubi et corporis
icolumitate potitus e et ite
gritate sensuu angeloru fru
itur allogo si diuino finalit
subderet imperio / aiaz qz
sortitus e talez que oibus
animatibus esset prestatior
p itelligetia et ratione Sz
qz sciencia appetiuit quaz
no debuit creatori suo male
extitit gratus cotra que cer
tuce crevit / voluptates eius
comutate sut i amaritudinu
punctiones / valitudo corpo
ris collapsa e i languores
/ mori cogit cui vita idesinen-
ens parabat / factus e paup
ex diuite cecus p ignorātia
exstiete Ex hoc satis liquet
q ex pma coditioe creatus
sit ad sapietia et letitiaz
ppt qd lactatius ait No ego
repbedo studiu eoru qui
veritate scire volut / quia
natura homis deus adipi
scedi veri cupietissiaz fecit
Sed illud redarguo ro reuito
q honesta illoru et optiaz
uolutate no sit secutus ef
fectus / qr neqz qd esset ipm
veru sciebat neqz quo aut
ubi aut qua mete queredu
Unde ut et i hys desito mo
gradiat pris dus sibi dicit
Audi fili mi disciplina pris
tui Uides neue qr filij ada
vix iueniut aliqd ta vile
de quo no velit edificare
mote sciētie Unde dicit
beatus Ambs videas aliu
lraz aliu mudialis cure
istu plantatorm deo displi-
cetiu / illu seculis cuiuslibet
artis ta vehemet affectare
sciecia ut labore no depu-
tet du tmo possit aliqbus
doctior reputari Sz ade fi-
lij cu babel edificat maibus
reptates et pedibus ut ad
alta cosceдат Et ibi coquas
sata sut mebra pim paret
et per isipiete appetitu scie
et expiete uota / subditi
sunt dire necessitati / tu
ergo fili mi Ne imitatis prude
cie tue / sed audi disciplinaz
pris tui Audi igitur qa et be
atus Jeronimus hortat pau-
linu i via sapietie sine do
ctore no audeat igredi Et
i libro de viris illustribus
qui nullu igit seqt pessimu
semetipm facit magistru audi
igi quoiaz smo est istrumetu
quo sciecia docetis i discipu
lu transfert animu Et ppt hc
viua vox efficacior e ad do
cedu qua scriptura libroru
que lras ostedit modu reru
gestus et motus ac affectu no
exprimit que oia loques oste
dit Quarius ac auditus ad
disciplina necessarius sit qe
fudametu accipit ex sensuu
apphesioe / icremetu ex cor
progressioe / et coplemetu ex
eoru desecratioe / qm audies
sapies sapietior erit pbi tbe
ad profectu tamē disciplie
tria summo opere requirut pmu
e abicē vicia Secudu e re
liquere puerilia / et terciu
cōuertere se i acūa sciencia
Que tria breuit dedutendo
omissa ulteriori discioe trbet

Dicit primo q ad pfectu di
sciplie requirit abicē vicia qr
ut wlt sapies i maliuolaz
aiaz no itroibit sapietia /
Sapie 1 Immuda et aia pt
isistere facudie / pt uacare
iactatie sed no pt i se habe
vsu sapietie nec i alijs fa
cere fructu doctrine / pt igz
aia immuda isiste facudie /
qr pt habere peritia dispu
tadi / smois ornatu / sed ve
nas abditas scripturaru et
spualiu archana sensuu
itrare no pt Unde cu in
cristo omis thezauri sapie
et sciētie absconditi esse di
cat / quo qui cristu ueire
ptepsit / uictu sacrilego ore
blasphemat / aut catholica
fide imudis operibus pollut
uera sciecia / assequtus esse
credēdus e Spiritus et dei

effugiet fictu nec habitabit
i corpore subdito peccatis No
igi ad sciencia spualē ñ hoc
ordine videlicz per vicioru
abiectione pueniet que pphe
ta allegātes expressit dicens
Bti immaculati i via q ambu
lat i lege domini Et iteru bti
qui scrutat testimonia eius
et i toto corde exquirūt ea De
his aut qui quanda ymaginē
sciencie videt acquirere et tn
insistunt operibꝫ praue vite
Dicit pūbi xi fm alia lraz
Cir i auris aurea i auribꝫ
suis quid ei prodest quod
pria ornamentu eloqoru cele
stiu et illaz speciosaz specie
scripturaru cosequi si ea lu
tulentis sensibꝫ vel operibꝫ
iherendo qi immundissimaz terraz
subigendo cosfringat Aut sterco
sis libidinu suaru polluat
volutabris inquinatu ei ab illa
erudicione seculari que carna
li vicioru sorde pollunt spi
rituales et vera sciencia remo
vet ut ea i nro nullis eti
quibꝫ ac pene illiteratis
legamꝰ alioqn mirabilit
pguisse qd i aplis et i
alijs sctis cprobatu ē qui
no mam phoꝝ delectabat
facundia sed veris fructibꝫ
spualis sciencie replebant
qd ī actibꝫ aploꝝ dicit qꝫ vi
dentes petri et iohanis co
stancia cognito qꝫ homines essent
sine lris et idiote admirabat
Et ideo si tibi cura ē ad eius
inmarcessibile gloria puenire
cunctis pmum conatibꝫ stude
ac elaborare ut a dno puri
tate obtineat castitatis Nul
lus ei i quo adhuc carna
liu passionu et maxie for
nicacionis dnant affectꝰ spu
ale sciencia poterit posside
In corde ei bono requiescet
sapiencia et qui timet dnm
inveniet sciencia cu iusticia ut
dicit sapiens Potest etiaz
ut premisi alia immuda vacare
iactancie sed ubi sunt verba

plurima ibi frequēt egestas
res ei querūt no verba ut
sint verba rebꝰ subsumencia
Vnde homi iactancia ē summoope
detestāda qa i pnti tollit ve
ra sciencia et i futuro inducit pe
na Vnde i collacione de scie
cia religiosoru dicit Nichil i colla
cione seniorum proferre debeas
audeas nisi qd interrogare te
Aut ignoratio noticia aut ra
cio nimie cogitacionis impulerit
ut quida vane glorie amore
distenti pro ostentacione doctrine
ea que optime norunt interrogans
se se simulat Inpossibile ē
ei eu qui pposito acquirendo
laudis humane studio insistit
donum vere sciencie promereri
Nā qui hac passioe devinctꝰ
ē necesse ē ut alijs et maxie
superbie vicijs obligetur De
pena i futuro ibidem dicit Festi
nādu tibi ē si ad vera scriptu
raru sciencia vis puenire ut
humilitate cordis imobile
pmitus cosequaris que te non
ad illaz que inflat sed ad ea
que illuiat sciencia caritatis
consumacione perducat Inpossi
bile naqz ē inmunda mente
donu sciencie spiritualis adi
pisci Et ideo omi caucione de
vita ne tibi per studiu lectio
et scie lumine instrumēta per
dicionis de arrogancie vanitate
nascatur Deinde hoc tibi omi
modis providendu ē cunctis ut
expulsa omi sollicitudine et
cogitacione terrena assiduu te
ac potius iugē sacre prebe
as lectioni donec continua me
ditacio imbuat mente tuaz
Hec ei iugitas meditacionis
duplicē nobis confert fructu
pmo qꝫ du i legendis ac pa
randis lectionibꝫ occupat ment
tercio necesse ē ut nullis
noxiaru cogitacionu laqueis
captivet Deinde ea que cre
berrima repeticione pcursa dum
memorie tradere laboramꝰ
intelligere tūc temporis obli
gata mente nequimꝰ pocea
ab omi actuu ac visionu ille
cebris absoluti precipue qꝫ

noctina meditatioe tatin reuol
uetes clarius ituem² ita ut oc
ultissimoru sensuu quos nec
tenui quid oymatioe vigila
tes percipis / quiescetibus nobs
ul soporis stupore demersi
itelligetia reuelet² // Non pt
etia imuda aia i se habere
vsu sapiecie Et ideo sic di²
i collatioe de sciecia religiosor
Si nob cura e ad spualis sci
entie lume / no lauis iactatie
vicio sed emedationis gratia
puenire Illius pmo beatitudis
cupiditate iflamem² / qua di²
tu mudo corde quoia ipi
deu videbut Et ideo uos dne
baccalariade si scie spualis
sacru i corde uestro voltis
tabernaculu pparare / ab om
nos viciorum cotagioe purga
te et curis seculi pnitus exui
te / Non pt ensi aia imuda
i alys generare fructu do
ctrine Tam et no e capax ad
pcipiendu / quo erit idoneus
ad tradedu Tame si aliqs
talium de spualibus doce pre
sumpserit cessiter et inutilis
doctrina eius erit / Ad aures
et tatumodo audiencium sermo
eius pueit Cor aut penetrare
no poterit / mercia operum et
ifructuositate sue pditus ua
nitatis / qa no promit² de the
sauro bono conscietie sed de
psuptioe uane glorie Nemo
et i uas fetidu icorruptu
ul optim ul preciosu ifu
dit vngetu / facilius etia te
sta ifecta preciosu liquore
ptamiat qm ut ex liquore
precioso aliqd cocipiat / quia
milcorum inda corrupunt² qm
corrupta mudet² Sciecia uo
spualis uena hat mellite
dulcedinis Dicit et pheta
Qm dulcia faucibus meis
elloqa tua super mel ori
meo Hic i Collatoe de scia
religiosorum di² Cauedu est
tibi ne uerboru ad docendu
nuitatis exeplis plurimi
naqz peritia disputandi ac
sermois affluetia cosequut²

pnt ex que uoluerit ornate
copiose ex differere Archana
aut sensuu discerne' isto no
uerint Aliud naqz e facilitate
oris et nitore habe' sermonis
/ et aliud uenas et medullas
celestium itrare dictoru Ac pro
fuda et abscodita sacramenta
purissimo cordis oculo cote
plari Qd' teste Gilberto 3ª
parte sui erudimenti nullatenus
humana doctrina nec eruditio se
cularis sed sola puritas metis
per illuiatioe sci spus obti
nebit quadere dno baccalaria
do di² Audi fili mi disciplina
patris tui videlicet p vici
oru abiectioe et tatu de pmo

Dico secundo qp ad pfectum
disciplie et studij / necessaria
e puerilium abdicatio hec aut
sunt quatuor scz puerilia stu
dia / cogitata / verba / et opera
De puerilibus studijs patet
i hijs qui tumultuoso stre
pitu et clamore Natiuo de
ngis assidue disputat inutilit
aere uerberates / hij sunt q cira
lras et silaba et cira huiui eleme
tares doctrine pmicias suu ad
huc igeniu exercetes / si pbas
e dice pueri cetu annoru sci
sunt et elemetarij senes / ve
recudu et e qp cu i monte ascen
disse debuerut / ipi cu asino
remaserut i sceno itelligetie
crassioris Sed uerendu e ne i
extreme necessitatis articulo
eis imppado dicat² ubi sunt
dij uestri i qbus habebatis fidu
cia / surgat et opitulet' vo / et i ne
cessitate uos protegat / Dap
nat et apostolus ea que sunt
ratione habecia sapiecie si no
edificat ad salute Talibus itaqz
q hactenus huiui uanitatibus
imlitauit et tepus exactu i
supuacuis plus debito cosumpse
runt / consulit ipe qp deo mile
tet saltes admodicu / et feces
senectutis immolet altissimo
qui iuuetutis ac adolescencie

flore i rebus nugatoriis constip
ferit quia monstruosum e homi
nem virum aut senem sugendo recurrere
ad mamillam Sed de puerili
bus cogitacionibus dicit apostolus Cum
essem parvulus loquebar ut parvu
lus Cum autem factus sum vir evacua
vi ea que erant parvuli
Sic e quod mens poeticis infecta
carminibus illas fabularum nu
gas hystorias quoque bellorum quibus
a parvulo primis studiorum imbu
ta e rudimentis tempore quo ad
dogmata perfectiora progreditur
poemata meditatur et quasi
bellancium ymago ante oculos
versatur et talium fantasmatum
ymaginacione deluditur Adeo
ut eciam oracionis tempore psalmo
die vel spiritualis leccionis vix
mundari valeat mens a talibus
fantasiis Sed certe in hiis e
remedium efficax si eandem dili
gentiam et instanciam quam in tali
bus addiscendis adhibuimus ad
scripturarum spiritualium medita
cionem et leccionem adhibere cure
mus De puerilibus vero
verbis evacuandis dicitur Eccli
Sicut ascensus arenosus
in pedibus veterani sic mulier
linguata homini quieto in quiete
animi hoc e sicut arena que
instabilis e et fluida senem
retardat ab ascensu sic anima
garula et instabilis retardatur
a profectu Ideo os iusti me
ditabitur sapienciam et lingua
eius loquetur iudicium quia sine
meditacione et deliberacione
in eis qui volunt proficere
in sapiencia spirituali non e pro
ferendum verbum Unde beatus
Bernhardus in quodam sermone o hu
militas virtus Christi que confundis
superbia vanitatis nostre parum
aliquid scio vel pocius michi sci
re videor et iam silere non
possum inpudenter me ingerens
et ostentans promptulus ad
loquendum Cristus cum tanto tempore
silebat cum secreto abscondebat
numquam inane gloria timebat
utique sed nobis non sibi hec
Bernhardus Et Eccli xxx dicit

Adolescens loquere in tua causa
vix cum necesse fuerit Et beatus Ambro
sius super psalmo 118 dicit Etates matu
ritatis pergunt percurrit quos
quos in adolescencia positus senile
gravitate induit ut iuveniles
animos veterana quadam conti
nencia regat atque disponit Sed
de puerilibus operibus et factis
habemus exemplum quod sit peius
e esse bestiale quia bestia
quia bestia esse a natura e be
stiale ex vicio Sic peius e
puerile esse quam puerum Et
hoc quidem secundum Senecam peius
e quod habemus auctoritatem senum
sed vicia puerorum Ideo proverbiorum
dicitur Usquequo parvuli dili
gitis infanciam et stulti ea que
sibi noxia sunt cupient et im
prudentes odibunt scienciam parvuli
dicit non annis sed moribus
Unde Seneca ad Lucilium dicit
Numera annos tuos et pude
bit eadem velle que puer vol
ueras Sic Marcialis cocus
heu michi nunc mali computatur
anni infantes sumus et senes
videmur Imprudentes igitur ode
runt scienciam quia debemus esse ania
lia ante et retro oculata et
admodum formice prudencia de
qua dicitur in proverbiis Vade ad for
micam o piger et considera vi
as eius et disce sapienciam Et
sic dicit Seneca primo libro de
clamacionum Torpet igitur ingenia
desidiose iuventutis scilicet a bo
no nec unius honeste rei labore
vigilat sed cantandi pocius sal
tandique obscena studia effe
minatos tenent Deinde capil
lum frangere et ad muliebres
blandicias voces extenuare
mollicie corporis cum feminis
certare et inmundissimis se mu
diciis extollere nostrorum ado
lescencium specimen e molles
enervites quod nati in vicio ma
nent expugnatores aliene
pudicitie neglectores sue
Tu autem virorum optime non sic
sed per abdicacionem puerilium
audi disciplinam patris tui et
hoc de secundo

Dixi tertio qd ad profectu di
sciplie reqrit exercitiu i actiua
sciencia et tade i spuali itelli
gentia Et ita hoc quatuor di-
cut autores osideranda Scilic
diuisioz ordinez adeptionez
et cotinuatioz Diuisio elicit
ex hoc qa ois sciencia diuina
e aut huana ut colligit ex
pri decretis huanas dicto
quas hoies de rebs huanis
ediderut diuine sut quas
catholice fidei cultoribz edi
tas auctoritas vlis ecclie
ad fidei corroboratione rece
pit et legit Et hec sciencia
diuidit scolastico mo i pra
ctica et theorica practica co
sistit i emedatioe moru et
purgatioe vitioru Theori-
ca uero i cotéplatioe diuinoz
Ordo aut iste est ut qsqs ad
theorica uoluerit puenire
pus practica ipaz asseq ne
cesse e Sed sic irretitus labe
peccati no ascedit ad agnitu
one dei ita deuenire non pt
ad theorica ni p practica
cu illa sit de cotemplatione
celestiu ista uero de purga
tioe vitioru Tamé practica
potest possideri sine theorica
Grads ei ita sut ordinati
ut huana humilitas possit ad
sublime coscede sed ad poste
rius no ueit nisi suato prois
ordine Adeptio uero homi
sciencie fit scdu via dupli
ce scz cognitioz vitioru et re
medioz Scdo discretioe
vtutu et iformatioe moru
ut ita formet aia ut non
quasi coacta ul violenta sui
at sed qi bono dilatata via
ardua cu delectatioe coscedat
qui ei vitia sua nec itelli
git nec cotedit exstirpare
ad iformatioz vtutis q e gdus
z ps practice a ul administe
ria spualia que subiciunt theo
logie no ualebit attingere
Non ei progredit ad excelle
ciora qui no euicerit plaiora
Nec ea que sut extrinsecus apphe
dit q ea que sibi sut necessa
ria no itelligit difficilius e
ei nobis eradicare icitas cor
poris et aie passiones quam
spuales platare virtutes Et
ergo ita difficile magis e ne
cessariu laborare Unde i ex
pulsioe vitioru quatuor po
nunt scz euellere destruere
disperdere et dissipare In
perficiedis uero vtutibs duo
scz edificare et platare go
prius adipiscenda e practica scz
actiua sciencia et spualis ethica
et mltoru Actiui vtute per
fectis post varia laboru sti
pedia uelut i primo sequet
theorica sequet itelligentia
spualis et oriet no a medita
tioe legis sed de fructu ope
ris Dicit ei ppheta a madatis
tuis itellexi psalla igt et
itelligã i via imaculata psal
les eni itelligit que canunt
q i via imaculata gressu puri
cordis incedit hoc aut actualis
scie siue vite actie primu pre
ceptu et precipuu scdu
Gilbertu ut iduitas oi tuo
silentiu et ut om̃s seniorum
instituta et sentencias intento cor
de et muto ore suscipias et
diliget i pectore tuo condes
ad pficienda ea potius qua ad
dicenda festines Ex hoc eni
uane glorie pniciosa psumptio
ex illo at fructus spualis sciencie
pullulabit Esto ergo p omnia
citus ad audiendu tardus ad lo
quendu et coformeris dno q
cepit facere et doce ut ante
actu no prosilias ad docendu
Ne i illoru nuo deputeris
qui dicut et no faciut et
onera que suo digito moue
nolut sup hom humeros
alligat et imponut hc ille
Continuatio uo dr ut sine
ad recte professionis regula
retinenda e psueuentia sic le
uit et sine causa no variet
studia Solet ei no nulli q
nec diu i illa qua arripuerut

professioe studiu cu audierit
quosda i diuersis studiis ac vir
tutibus predicari ita eoru lau
de succedi et imitari protinus
eoru gestat disciplina In quo
tporu inicio impedit conatus
humana fragilitas Impossibile
namque e vnu et eude hominez
simul omnibus fulgere virtutu
exerciciis quas si quis voluerit
pariter affectare i id eade cu
necesse e ut dum omnes sequitur
nulla integra consequitur Magisque
ex hac imitacioe atque varieta
te dispendiu capiat qua pro
fectu Multis et viis ad deu
tenditur Et ideo vnusquisque illa
quam semel arripuerit irre
uocabili cursu sui intencione
consumat ut sit i qualibet pro
fessioe perfectus Sed i multis
studiis et studentibus e vide
re q male studiu vix ponit pro
ficere mentes ut premissu e de
sciencia ad scienciam indebite festi
nare exemplo egrotoru qui exani
ditate inmoderata desiderat
quod eis inutile e ac nociuu hu
di Nitimur in vetitum semper cupimusque
negata Sic interdictis immi
net eger aquis Ecce huiusque
via discipline qua verus sciencie
filius ingredi debeat vtriusque
descripsi Non quidem ut i suppar
pinte dixi primo inducere sed
magis ut tpm i hac ambu
lasse ad scienciaru assicione
parulo ostendere Ea propter ut
incipiaciaru honore debito qui
e premiu virtutis tamquam bene
meritus no fraudetur Ego au
ctoritate dei omnipotentis et pri
uilegioru sedis apostolice ad
laudem dei confero sibi gradu bac
calariatus i decretis ut pos
sit legere docere et ceteros
actus adhuc gradu spectantes
exercere In noie patris et
filii et spiritus sancti amen

Pro baccalariatu
i decretis

Expedito primo principali Cantu
ad secundu pro recomendacioe
nostri promouendi assumpsi verbu
quod scribitur Ad Colos. primo et
lectu e i diuine currentis offi
cio Impleamini agnicione
Ad quod concordat xxx viii
di omnes psallentes Reuere
di patres doctores et magri eg
regii ac ceteri spectabiles et
honorandi dni Nature humane
condicioz dum attendo hominez
racione preditu inuenimus ex
qua eide insitus e ad sapiencia
appetitus testante philosopho omnes
homines natura scire deside
rant primo methaphisice Nam primo
homo plasmatus a deo collo
catus i paradiso deliciaru sor
titus e locu ubi et corporis
incolumitate potitus e et inte
gritate sensuu angeloru frui
tus alloqio si diuino fina
liter subderetur imperio atque
sortitus e talez que omnibus
animalibus esset prestancior
per intelligencia et racione Ad
ymaginez quippe et similitu
dine dei factus e et cunctis ani
mantibus terre prelatus Gen primo
xxxiiii q v Hec ymago Et
quia sciencia appetiuit qua no
debuit creatori suo male ex
titit gratus contra que teruale
crexit voluptates eius commu
tate sunt i amaritudinu puc
ciones valitudo corporis col
lapsa e i languores mori co
gitur cui vita indeficiens para
batur factus e pauper ex diuite
ceterum per ignorancia ex sciente
Et ex hoc satis ostenditur quod ex
prima condicioe creatus sit ad sa
piencia et leticia et quod i valle
tenebraru proiectus et miserie
naturali subditus motus
cordis ad sciencia aspirat atque
leticia propter quod Lactancius ait
Non ego reprehendo studiu con
quirendi veritate scire voluit quia
natura hominis deus adquisitam
veri cupientissimam fecit Sed
illud arguo id tenuo quod ho
nesta illoru et optimam

volūtate nō sit ↄsequtoꝝ affe
ctus qr neq3 qd esset ipsū ue
rū sciebat neq3 quo mō aut
ubi aut qua mēte querēdū
hec ille Cruanis itaq3 oībꝫ
uerū nosēdi īserta sit ex nē
ↄditioe cupiditas Sn hoc ī
corruptio nature eīa delectat
declarat qꝫ filij ade vix īue
niūt aliq tā vile de quo nō
uelit edificare mōte sciētie
Vnde b bnbz videas aliū
erāz aliū mūdialis cure
istū placitationū deo displi
cētū illū simulis cuiuslibet
artis tā uehemēt affectare
sciētiā ut labore nō depu
tet dū īmō possit aliqḡ doc
tior reputari Sic ade filij
turri babel edificāt manibꝫ
reptātes et pedibꝫ ut ad al
ta ↄscēdāt ubi ↄquassata sr
mebra prīm pateat et psīs
picere appetitū sciētie expe
riētie nota subditi sumꝰ di
re necessitati Sic credo o
qꝫ aīa īsatis qe sapiētiā
uel scīpā cogitare nō pt
tāta ītēsione fert ī hec se
sibilia sensitiū corporeis app
hēdēda tāto auiditate lumē
haurit noctūi luīs ut sūꝰ
qꝫ recitat beatꝰ Augꝰ Vnde
mat plerūq3 oculoꝝ eiꝰ aci
es obliquata Ea ppt vos
dn̄e pmouēde ut uester appe
titꝰ ad capessādas sciētias
sapiēt īflamet. mīplcamī
ammaciōe uolūtatis dei ubi
the qm ut dr sapie xiij
vani sūt oēs hoīes ī qbꝰ
nō subest sciētia dei eo qꝫ
finis cogitiōs rationalis aīe
ī via ē deū ī creaturis
inuenire et eū īuētū aduer
tere scḋm sciētia sapiēts
loco allegato Et hijs oībꝫ
collectis scḋm doctrīa gilberti
pma parte sui erudimēti ad
ↄcludēdū thema positū īse
ro uere cogitiōs impedimētū
ex tribꝰ precipue origmari
primo exiam mēts elatiōe

Scḋo ex fīnis scire uolēciū
deordinatiōe et tercio ex debi
ta creaturaꝝ cōsideratiōe
que tria resumēdo

Dixi primo uere cogitiōis impe
dimetū origmari exiam mēt
mētis elatiōe Dicit ei btūs
Greg xxvij moraliū Cō
tēplari dei sapiētiā nō pūt
q sibi sapiētes videt qa tā
to ab eiꝰ luce lōge sūt qnto
apud se humiles nō sūt qm
ī cordi mētibꝫ dū tumor ela
tiōis crescit aciē ↄtēplatiōs
claudit Et vnde se lucere
pre ceteris estimat īnde se
ueritatis lumīe priuat Et idē
ī suo pastorali ostēdēs erro
ris matre ee superbia dicit
hereticos ad itellectū prauū
ītētio prauā nō raperet nisi
prius superbia īflaret dū eī
prepe ceteris sapiētes se arbi
trat sequi alios ad meliora
ītellecta despicit atq3 ut
apud imperitū vulgꝰ sciētie
sibi nomē extorqueat sūmo
opere et ab alijs ītellecta
destruere et sua peruse cōfla
ta roborare ↄtēdit Verū
qa ueritas oīa vīcit ut e Esdre
euenit ut dū ueritate defita
ideirco precipitat de vno
errore ī aliū facile prola
bit qa ut dr primo phicoꝝ
vno īcōuenienti dato sequit
plura Quod re uera ipīs
minime ↄtīgeret si uane superbie
fastū abicietes ī tiōe dm
et cordis humilitate scripturis
ītēderet et ueritati locū da
ret Antiquos eī phos ut
deducit policraticꝰ li vij
Nichil aliud nisi temeritas
et ingenij ppa ↄfidētia exte
cauit Ambulat eī ī circuitū
creaturꝫ nō īuenietes ī quo
possēt qescere sed quo p itelli
gētia appinquauerūt de
per superbia recesserūt qa
cognoscētes deū nō sicut
deū glorificauerūt sed eua

nuerit in vanitatibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Si ergo ipsos sapientes fuisse dixerimus quid aliud restat nisi quod eos in patria collocemus. Sicut scriptum est Sapientie vi concupiscentia sapientie dedu cit ad regnum perpetuum. Augustinus si homines sine cristo pervenirent reliquitur gratis mortuum esse cristum. Ratione cristus gratis mortuus est si per legem habeatur iustitia ratione et cristus incarnatus est et passus si sine fide cristi paterent regna celestia. De scientia vana prophecia dicit apostolus 2ᵉ ad thimotheum 3 Semper discentes et numquam ad notitiam veritatis pervenientes. Multa quippe scire potuerunt in vide et prosequere sicut scriptum est in illo actu Arbor bona fructus bonos facit ubi est tale signum ⊙ usque ibi ymaginationes aphendebatur eo quod fastus mentis cognitione veritatis impediebat ut dicit prima ps distinctione premisse et hoc de primo

Dum secundo vere cognitionis impedimentum originatur propter finis scire volentium deordinationem. Ita ut deducit Gilbertus ubi supra. Sunt qui scire volunt ut sciant quod est curiositatis quod capacitatem sui intellectus distendunt et passim extimant et ita ad plurima quia ignota et utrobique vanitas et deceptio non enim saciatur oculus visu nec auris impletur auditu nec omnia scire possumus et librorum est numerus infinitus et pluribus intentus minor est ad singula sensus quod de assessore nemo unde duobus dominis non licet fieri ydoneus. Ut non nedum adutrumque sestiat neutri bene vagat ... passio velle multa scire sicut fastidiantis est animi plurima degustare unde falli videtur qui plurima legunt et compluribus nullum sibi certitudinis habitum incorporat et assimulat Set certis studiis necesse est inmorari si volumus mente mu tui et enutriri. unde Seneca dicit Nusquam est qui ubique est vita in peregrinatione agentibus hoc evenit ut multa hospitia habeant nullas amicitias. Unde accidat necesse est qui nulli se ingenio familiariter applicat sed omnia cursim pre tates transmittunt Non prodest cibus nec corpori accedit qui statim sumptus emittitur. Nichil eque sanitatem impedit quam remediorum crebra mutatio. Non convalescit planta que sepe transfertur et nichil tam utile est quod in transitu prosit. Sunt etiam qui scire volunt ut sciatur et hoc est vanitas vana et gloria non facit hominem interius scientem sed exterius se iactitare. Unde persius ait ne te quesiveris extra scire tuum nichil est nisi te scire hoc sciet alter. Unde namque se iactare possit homo de scientia ignorantia nobis ingenita est pauca scimus de preteritis pauciora de presentibus paucissima de futuris nulla fere dixerim de eternis vere paupere vita gerimus et ignorantie multi plici subiacemus Et eo maior paupertas apparet quia quanto quis magis se iactat de scientia tanto minus sciens dicendus est. Secundum illud ysidori de summo bono Sicut solis radios dum conspicitur acies oculi hebetatur Sic qui inmoderate alta de se scrutatur ab intencione luminis obtunditur immo tanto quis fit veritati vicinior quanto se longius esse ab ea fuerit arbitratus. hoc est humilitas est que deo homines iungit. Et illud iactancie que oculos animi dentis videri

poterat claudit Et hec e illa
iactancia que gestu et iactatio
nes proferens tanquam hois an
helatus et pucire quo mint no
ualet verborum nebulas spar
git phorum noia et eorum libros
recitat qi oia viderit de qbus
dicit Claudianus i l° de statu
aie Multorum vicium e arrogans
imperitia et ptinax idefende
dis pera psistit opinionibus
ptinacia Et illud multo peri
culosius e qd catholice sanc
tati opiniones inimicas stul
te corripuit pane pferunt su
perbe astruunt cu temeritate
scribunt et cu itencioe defen
dunt Sed et illud accedit ad
cumulum stulticie qd sapos
posuit et deum postposuit
no aduertentes qd scriptum e
Non qui sciptum comedat ille
probatus e sed que deus comme
dat ẏ Ad cor x Sunt eciam
q scire uolunt ut dicent et
hoc e cupiditatis Baruch 3
filij agar quesierunt pruden
ciam que de tra e et negocia
tores tre via aut sapie
nescierunt Negociatores tre
sunt q pro terreno precio sa
pienciam prostituunt et bene
via sapiencie nescire dicunt
qui sapienciam exponunt pro p
cio pro qua tamen dignum pre
cium no habet Infinitus ei
e thezaurus sapiencie quo qui
usi sunt pticipes facti sunt amici
cie dei // Sunt tamen aliqui
qui recto fine inuicto scire
uolunt ut edificent et hoc e
caritatis Caritas ei no que
rit que sua sunt et hij soli
ad plenitudinem uere cognitois
attingunt Sic ei caritas est
forma omnium virtutum sic itencio
caritatis e finis sciencarum
Cuiqpt q uera sciencia habe
desiderat hac itendat In la
dibus igit pheta primitiam in
dicia oris tui ps 118 Sunt
eciam fine curiositatis i scripto do
cuit et vitio apostolicus

dereliqt fine quo eximit po
pulus et famescit Quo habito
multiplicat vitus et crescit pe
ccatum qe uere cognitois plenitu
dinem ipedit deordinatio finis
qd fuit secundum

Dixi tercio uere cognitois impe
dimentum originari ex debita
creaturarum gsideratioe Illite
ratus ei librum videt figuras
aspicit sed lras no cognoscit
Sic quidam aiales vident fo
ris creaturarum spem nec cog
noscunt interius racione Sed spi
rituales per illud qd videt
foris deueniunt i noticiam cre
atoris Et sic i eadem scriptura
unus commendat lrarum forma
cione et alius signatione
Sic et nos i ea que foris
cernimus, intus aduertitatis
cognicione pueire studeamus
qd reuera fiet si veri rex
creatarum fuerimus estimatores
quorum ois creatura quam q
prima ueritas e clamat et
quadam ut ita dicam violenta
spectio agnoscere impellit Qd
pulcre deducit Albas Joachim
i sua angelica minor li 2°
c° x° Ubi dum querit Cur
res representet a rebus facien
tes a factis Eam dicit esse
racione qa visibilia ex invisi
bilibus exierunt et exeuncia
inde traxerunt origine forma
et specie que diliget inspecta
pater suum artificem prodit
et probat eius potenciam qui
tanta mole de nichilo fecit
et commendat sapienciam eius qui
diuersa locis disposita singulis
unuisa nexu efficacissio iungit
Et adorat bonitatem eius
qui vtilitates vires effica
cias rebus et naturarum asscripsit
Hic dicit Apostolus Inuisibi
lia dei per ea que facta sunt
intellecta conspiciunt Ad Ro 1
Ex qbus insero qd maius e con
siderare res i eo qd pcedit
qm i eo qd sicut quia inde

istruim ad veritate / hic sedu
cim i errore et inducim ad
pecc[at]a hic e etia q pncipi-
tes labim et detinem a reb[us]
quas cordi et qbus applicam
tor / qr pluris fac[im]us pulcritu-
dine et delectatione que i re
bus e qua eu a quo illa sut
et qtq[ue] iocunditatis e i illis
Si ei ydonei estimatores
sumus scim[us] poti[us] debe mitti
et ergere i illu ubi copia to
cius bonitatis et voluptatis
pectualit et substancialit est
qua i reb[us] ubi perfectu ubi
semper nichil e Denique sic
creatura no sibi dedit ut ess[et]
sic qtq[ue] placet i illa aliunde
accepit ut habet hec ille
Ut qd scriptura diuinis isspira
ta rerum significaciones i gne
sue locuc[i]onis assumit / inuenire
cupientes magis profuturas
esse significaciones rerum qm spes
ut tali consideracione pulsati
si mouem delectacione carnis
si sciendi ducim audiitate / si
potestatis ambicione torqm
ab illo spere[m]us qui habet de
lectaciones i dextra sua usque
i fine ps xv / Cum docet ho
mine[m] sciencia / quia nec oculus
vidit nec auris audiuit nec
i cor hois ascendit .i. cor 2
qui dedit potestate[m] filios dei
fieri hijs q credunt i nomi[n]e
eius Johis i de pe di m g
hac societate / Ut qd vos ui
corum optime cu vobis studiu
sit scienciaru thezauros per-
scrutari / has causas p[re]missas
et cogicionis uere nouercas
tamquam virus pestiferum stude
atis quod et fecistis deuitare
sed i humilitate cordis ore
p[ri]mu / recta intencione contra se
cundu et insuper circumspecta re[r]
investigacione aduersus terciu
i scienciaru acquisic[i]one procedat
et sic impleamini agnicione que
fuerunt v[er]ba i principio loco
thematis p[ro]posita

Et quia ut ex premissis liquet
scienciarum indagatores dum se sci
olos arbitrant[ur] uam tamen et
uacuu ex duabus causis remanent
Ideo i uerbis istis noster p[ro]mo
uendus p[ri]mo admonet quatenus
huius uanitates et uanitates
deuitando scienciarum acquisicioni
utilit[er] intendat cu sibi dicit[ur]
Impleamini Vnde et i laude
viri hui dr Impleuit eu dns
spu sapientie et intellectus Eccli
xv verum qa teste pho sciencia
no cadit sub infinitate Ideo
ut scias cuctis p[ro]ponat opib[us]
sibi dr Impleamini agnicione
Ceterum qa exigentib[us] suis
meritis vocatus e ut aliis
possit infunde[re] sibi dicto Imple
amini Sed qa ad hoc fuctu
doctrine sunt necessaria imple
amini agnicione 4? q[uod] hec oia
ad laude dei ac proximi p[ro]
fectu procedat impleamini
agnicione voluntatis dei i omni
sapientia et intellectu spiritualit
ut digne ambuletis ubi the
ma duo breuit resumendo
Dixi p[ri]mo q[uod] i uerbis p[re]missis
noster p[ro]mouendus admonet[ur]
qtus uanitate seclusa scienciarum
acquisicioni utilit intendat hoc
ac tunc fit cu fine debito ne
cessariis opera damus Dicit
ei Gilbertus Tempus breue
e mors sequit[ur] fugit vita
ois dies ois hora q[uod] nichil
sumus ostendit Et quodam ar
gumento tacito nos admonet
fragilitatis oblitos ut ne
cessaria meditati superuacua
deseramus et tempus aptemus
i necessariis qd expendimus
i superuacuis vna via salutis
et sapientie sequim[ur] ne perdemur
euagem[ur] / no e hoc progredi
sed errare superuacuis occupati
multi nobis multa querenda de
reliquerunt i libris nec du
ucta Et ut dicit Seneca
forsitan necessaria inuenissent
nisi superflua quesiuissent
multum tempus tempus

excipit diversorum librorum lectio
multum verborum cumulatio multum
diversorum doctorum opinio multum
subtilitatum disputatio porro
unum est necessarium ut videli
cet illuc tota mente pergamus
ubi evadamus rerum fallacias
non verborum et si delectet va
ria legere tantum excerptis retine
amus quantum ad veram sapientiam
necessarium estimamus Repre
hensibilis etiam est ille qui scriptu
ram conparat usibus suis quam
ille qui tempus suum consumit
in libris ad finem debitum non
ordinatus Unde dicit Seneca
plus velle scire quam sit satis
intemperantie genus est quatuor mi
lia librorum didimus gramaticus
scripsit nimis fuisset totidem
legisse superuacue quanto amplius
et scripsisse Magno dumtaxat
impedimento temporis magna pre
termissione necessariorum Nunc
est perfecto mira illa memoriter
tenere temporis partem semper
et nos semper precipitur cum eius
partem nobis auferat infirmitas
partem occupatio publica
partem privata partem necessitas
quottidiana partem sompnus partem
pro aliis more gerimus et etatis
nostre residuum consumimus in
silabis et in vocabulis disti
guendis et in talibus revolven
dis Propter hoc decepti sunt multi
qui cum vellent omnia legere et usque
ad silabarum dictiones et coniunc
tionum et positionum proprietates
descendere factum est ut diligentius
loqui scirent quam vivere Conme
tiamur itaque nos etatem nostram
que tanta capere non potest et
ob id utilibus et presertim ne
cessariis opera impendamus
et tantum de primo

Circa secundo et finaliter
quod in verbis premissis dicitur primo
verbo admonet ut sillas cunctis
huius temporis operibus anteponat

Et hoc siquidem facile persuasum
videmus si efficatiam scientiarum cum
cautela considerare dictum namque
est regi David 2 Regum xiiii Tu
sapiens es sicut habet sapientiam
angelus dei ut intelligas omnia
super terram Hoc autem est esse di-
vinum et primus effectus gratie
quo potissime deo assimilamur
Gen 3 Eritis sicut dii scientes
bonum et malum et ut ibidem sequitur
Ecce adam factus est sicut unus ex
nobis Nisi semen quasi Sodoma
et quasi Gomorra similes fuissemus
Ysaie primo Et Boecius dicit Cum
enervatus ignorantie cecitate
quis dicet nichil quam ignorantiam
sapientiarum ignorantia xvi est
xxxviii di si iuxta Quid
aut dampnabilius quam hec ignorare
rare et per consequens nec amare
que cognoscere vitam possidere
est etiam Johannis xvii hec est
vita eterna ut cognoscant te
solum verum deum et quem misisti
iesum christum Librorum etiam exer
citatio quam sit mortalibus de
lectabilis describit Policraticus
in prohemio primi libri dicens
in dolore solatium recreatio in la
bore in paupertate iocunditas
in deliciis modestia fidelissime
a litteris mutuatur Nam a vitiis
redimitur animus iocunditate et
quadam suavi etiam in adversis
iocunditate reficitur sive ad legen
dum vel scribendum utilia mentis
intendit aciem illam in rebus
humanis iocunditatem utiliorem
quam occupationem invenies nisi forte
divinitus compuncta devotio orando
divinis insistat colloquiis aut
corde per caritatem dilatato deum
mente concipiat et magnalia
eius apud se quadam meditati
onis manu pertractet Et Bernar
dus experto credo quia omnia huius
mundi dulcia hiis collata ex
erciciis amarescunt et tanto
magis quo sensus integrior et
incorruptior et iudicium purioris
viget acumine 191 p Vana
et quis salvator Et profecto
hec pro utili dulcedine captus

videt noster promouendus cuius
affectum ad sapientiam inflamatum
nec opes nec honores secula
rium potuerunt extinguere Nam
et si propter ipsius legalitatem mul
torum onorum lucratiuis presu
isset officiis quibus et congrega
tis opibus via patebit et ad
honores faciles habebatur af
fectus huius tamen omissis animum
suum transtulit ad sapientiam
ut cum sapiente dicere posset
Super salutem et omnem pulcritu
dinem dilexi sapientiam et proposui
pro luce habere illam Diui
tias nichil duxi in comparatione
illius et non est ambigendum quod
omnia bona sibi venerunt et ue
nient cum illa Verum ut testatur
scripture gratiarum dona plu
rimis conferuntur non propter se sed
propter alios ad coronam ut priua
ta postponentes non ut agant
vitam solitariam sed ut uocent
alios ad coronam ut priuata
postponentes negotia talentum
commissum expendat et aliarum
salutem inde lucretur Ea propter
ut presens dominus tanquam vir
moribus et scientia approbatus
sapientie thezaurum quem in pec
toris sui archano hactenus
congregauit et clausum tenuit
aliis prout debet cum auctori
tate doceat dissemmet et im
pedat Ego auctoritate omnipo
tentis dei et priuilegiorum sedis
apostolice pro honore suo con
fero sibi gradum baccalaureatus in de
cretis ut possit legere do
cere et ceteros actus ad hunc
gradum spectantes exercere
In nomine patris et filii et
spiritus sancti amen

Animatio
doctorandi

Expedito primo principali veni
endo ad secundum offitium meum est
dominum doctorandum ad petendum insi
gnia doctoralia animare Et
quia ad huius gradus fastigium
iudicio et examine illorum quorum
interest dignus et sufficiens ac
clamatur Ideo pro ipsius anima
tione assumpsi quod scribitur 2e cor
xii et legitur in dominice currentis
offitio Sufficit tibi gratia Reue
rendi patres doctores egregii et
magistri eximii ceterique domini
hic doctorandi loquturus de doctorum
catholicorum sufficientia non
in merito occurrit quod de ipsis scri
bens beatus Ieronimus in quadam
epistola inquit hii sunt ex quibus alii
crescunt hii sunt qui alios prouo
cant ad discendum quoniam ipsis scri
bentibus assentiunt alii ipsis do
centibus gratulis imponitur mo
dus loquendi sic quod respectu eorum
omnes alii apparent qui brutum es
sent ignari ipsorum ingenia aliorum
ingenium videtur quasi diuinis mune
ribus deaurata sit quod nec opus
est ut ab aliis doceatur quo intel
ligat scripturas Vnde et sta
tutum est omnibus eos amare su
scipere colere mirari et eorum
dicta quasi propria defendere et tueri
Et ideo non mirandum si docto
rando dicitur Sufficit tibi gratia Do
ctorum et cum ordo in ecclesia dei
sit prepollens indicatur de hac cum
coniunctio quibus ipsa velut muro
inexpugnabili bellatorum circum
cincta resistit prout ascendentibus ex
aduerso Nec clerici modo secula nego
tiis misceri sunt specula ecclesiarum ut
secundum Bernhardum in quadam epistola ad
papam Innocentium Qui debet
esse viri dominicarum in ciuitate
domini virtutum vices dei agentes
in terris Cum itaque presens dominus in
tempore nullo euestigio est collo
candus profecto recte dixit ad
eum Sufficit tibi gratia Gratia
igitur secundum Bernhardum ubi supra
per quam poterit et debet at
tendere quando gladio spirituali

quid censure ecclesiastice / quid
legi iusticie / quid sacerdotali
reuerencie quidque debeatur diuino
timori Et quia ut habetur de ma
gistris sicut specula / vnde officium
doctoris catholici est ad iusti
ciam plurimos erudire Et beatus
Augustinus in libro de doctrina christiana dicit
Doctoris catholici est ut pla
ceat ut doceat ut moneat
Ad concludendum ergo propositum pono
istam triplicitatem propositorum / Doctorandi
sufficiencia ostenditur si ueritas
doctrine quam in se habet alijs pateat
si patens placeat / et si placens
moneat / iuxta tria prosequendo
ulteriori thematis propositi distinctione
Dixi primo quod doctorandi suffi
ciencia ostenditur si ueritas do
ctrine quam in se habet alijs pa
teat / Dicturus enim sermonem ad
alios / ueritatem dicendam apud
se habere debet ne seipsum de
cipiat per ignoranciam Aut au
ditos per falsam exposicionem
Aut per prauam intelligenciam
Ideo senioribus non pueris con
cessum est loqui in Ecclesia Deutronomio
xxxij / Interroga patrem tuum
et annunciabit tibi maiores
tuos et dicent tibi / facit lxj
distinctio miramur ad finem / hij enim sunt
qui argumentum sacri eloquij
discrete ministrant secundum vniuscuiusque
cuiusque capacitatem quia Daniel
vo dicitur vnusquisque bibebat iuxta
suam etatem / Non enim vna omnibus
competit medicina / nec sapiens
medicus vno colirio curat omnes
oculos / nec omnes noxios humo
res euacuat vna pocione
Cassiodorus xxix distinctio in ultima Pa
tens eciam debet esse doctoris
sciencia et doctrina Quid enim
prodest clauis aurea si non
aperiat quid sermo si non conferat
Aut nouos mores fe
rat Numeri xxiiij quod dominus di
xerit hoc loquar Vnde be
atus Augustinus de doctrina christiana
Vir sermo est optimus quod non
de in alio actu quam...

peractus iam sub themate pa
ule frater dominus iesus ubi est
tale signum V insimul ibi diuinitus
fuit reuelacionum Ezechiel xo / secundum
Et discipuli pitagore leguntur
per quinquennium tacuisse Sed
profecto omnia confusa sunt apud
multos nostri temporis quia non sunt
gradus ascendendi ab inferiori ad
superius / id est a uelamento littere
ad intelligenciam spiritus / quia nulla
sit differencia inter docere et
doceri / nec inter tribum et tri
bum ulla discrecio / cum tamen
quedam tribus ultra Jordanem
quedam uero citra receperat
hereditatem et illa sunt apud
nos confusa Secundum Gregorium Na
zazenum qui dicit plurimi ex
nobis antequam in facie primos
deponunt pilos dum adhuc pue
rile balbuciunt / vix domitas
ingressi aulas antequam sacrorum
voluminum agnoscant nomina
ora abluant / et ante vicia de
ponant sicubi forte duos uel
tres sermones ex antiquis tracta
toribus didicerunt / et hoc for
te magis ex auditu quam ex
leccione / admiracioni voluit
esse et laudi et populis iam pre
esse Non aduertentes illud
Job viij hesterni sumus et igno
ramus Nec mouere debet ali
quem quod Jeremias et Daniel
spiritum prophetie in puerili eta
te spiritum prophetie perceperunt
quia diuina miracula ad
consequenciam trahenda non sunt
sed magis admiranda ut quod
ut patet sed obicitur Et secundum
beatum Gregorium omelia secunda
super Ezechielem Aliud est
quod nos de doctrine vsu et
disciplina discimus Aliud quod
de miraculo scimus Et beatus
Ignacius in Epistola ad Maue
sianos sic dicit Daniel sa
pientissimus duodecim annorum
effectus spiritu sancto repletus est
et illos senes canicie
uana habentes calumpniato
res et aliene pulcritudinis

appetitores esse manifestat Sa
muel etiam cum esset puer pusil
lus Nonagenarium heli per incre
patione redarguit quod filios su
os honorificaret super deum
Silet et Jeremias audito domino
dixit quod puer sum ego / Salomon
quoque et Josias in iuventute
mirifici et sapientes in operibus
suis apparuerunt / Sed hec reve
ra sunt quasi singularis scripture
privilegium Et admiratione digna
sunt Non tamen inficior secundum sententiam
beati Jeronimi quod in iuvenibus et
adhuc solidioris etatis in hiis
dumtaxat qui labore et ardentis
simo studio vite quoque sanctimonia
et orationis ad deum frequentia
sententia consequuti sunt vigeat
sapientia que in pleris quoque seni
bus etate marcescit Ex quo ado
lescentia multa corporis sustinet
bella et inter incentiva viciorum
et carnis titillationes velut lu
minis incitamenta quedam ignis in li
gnis viridibus suffocatur ut
suum non possit explicare ful
gorem Senectus autem eorum qui
adolescentiam suam honestis arti
bus instruxerunt et in lege
domini meditati sunt die ac
nocte etate fit doctior / usu
rigidior / temporis processu sa
pientior et veterum studiorum
dulcissimos fructus metit hec
ac eatenus Hic addito quod
hiis gressibus processit dominus
doctorandus usque ad annos sue
decentis etatis in scientiarum acqui
sitione processisse conspicio quod
utique patens in eo scientiarum
peritia liquido demonstrat Suf
ficit ergo sibi gratia et tantum
de primo

Dixi secundo quod sufficientia do
ctorandi ostenditur si veritas
qua in se habet aliis pateat
placet Cum autem et predica
tio catholica non debeat esse
vana et vide in predicto ...
sub themate Paule frater ...

In secundo autem membro ubi est
tale signum —o / usque ibi
sed verba doctori / Sequitur et
primo de primo dicitur non in sapientia
verbi ne evacuetur crux christi
Sicut autem cuiusquam corpus pulcrum et
deformis animus magis dolendum
est quam si deforme haberet corpus
ita quod elegantur vel eloquentur ea
que falsa sunt dicuntur magis
miserendi sunt quam si talia de
formiter dicerent Sunt autem
secundum Gilbertum in suo erudimento
tractatu secundo quatuor im
pedimenta sermonis quominus
sermo docentis placere possit
ut puta si sermo doctoris ni
mis est incordinatus / aut nimis or
dinatus aut nimis ornatus aut
nimis excitatus Inordinatus est
quando non procedunt docentes ex
propriis cuiuslibet facultatis
Sunt enim cuique propria ut tribuatur
quod suum est unicuique scientie /
non in gramatica disputetur de
ratione silogistica sed proce
dat unaqueque ex propriis specialibus
ut singula quequam locum te
neat sortita decenter Non usur
pet manus officium oculi / Non
gramaticus officium dyalectici Non
ea que iacet tangitur omnis
propriis specialiter et principaliter
explanetur Sic faciunt quidam
irrisione digni ut videantur sciti
li de quibus dicit Hugo in suo
discipulinabili nulli arti quod
suum est tribuere volunt / sed in
singulis omnes leguntur hoc ut
ipse dicit videmus quottidie et
dolemus In gramatica de sylo-
gismorum ratione disputant In
dialetica casuales inflexiones
inquirunt liberales facultates
amissa libertate propria in ser
vitute evocatur ut comatuli
adolescentes cum imprudenter
magisterium usurpantes in ca
thedra semotum imberbes re
sident Et cum ad prima puerne
rint porphirii paginam stat
im putant de universalium esse
ntiis non logice sed methaphi
sice disputare secundum sententiam

Apli pe ad thimo j. aberra-
tes a ueritate no itelligetes
neqz que loqut neqz de qbz
affirmat Aly abiectis libris
auctetitis / vboru sophistmatiko
tatu taqz arencaru tedicul(is)
iuoluut Clamat phia uestes
suas totidi diuidi et dirupi
Medicina uacat empericus et
ta piculose qm pprope raput
ad cathedra / qui experietia et
ype idigeret Si uero ueniam
ad iudicia que iure Canonico
sut tractada Antiquores sacri
canones abiciut respuiut
et expuiut Et que i Conciliys
sactoru patru salubrit istitu
ta sut / nec forma consilys
nec fine imponut negotys
sed obtinet coru inuentiones
friuole pricipatu / lapsa sut
etia i confusione sacraru stu
dia lraru du discipuli scolis
Nouitatibus applaudut et inqui
glorie potius iuigilat quaz
doctrine nouas recetes qz su
mulas questionu passim co
scribut quibus auditores su
os demulceat detineat et
tade faciat delirare / friuolas
et alterius facultatis questi
ones immisset biblia et scto
originalia no curates igno
ta et pegrina Conuiuys suis
apponut fercula / cu tn in
nuptys filij regis thauri
eius et altilia sut occisa Mt
xxij Hic e etia q sepius
multiplicitas erroris ad ipos
huiusmodi multiplicite doctinati
sacroz seqt sepius multiplicita-
tas erroris qr e iste inordina-
tus modus docedi / Ordinatus
nimis e qndo nimis e distic
tus qd viciu freques e i mul
tis lectoribus qui smoes et
lraz ita i minima diuidut et
distinguut / q confudut memo
riaz et itelligetia extiguut
Job xxvij Ut qd sine causa
vana loqmi / vana sut qa
soliditate no habet / et sine
causa qr plus habet curio
sitatis qua utilitatis

Unde Seneca Epla secuda
sacia qd exigis et phiaz no
i partes sed no i frusta diuida
diuidi et illaz no cocidi utile
e Concitatus nimis e cu smo
nimis e uelox et preceps / et
hic smo multis causis e vitup
abilis pmo qr e incopositus /
Sen ubi sup Oro que sanadis
metibus adhibet Sen Epla ul
dt phi pnuntiatio sit et vita
debet esse composita Nichil at
ordinatu e qd pcipitat et
nimis ppcrat / Secudo qr no
e impressiuus Sen ubi sup
Trade hoies discipul precep
ta dicut / no tradit qd fugit
Tertio qr no e eruditiuus Sen
ubi sup Oro que sanadis me
tibus adhibet / descede i os d3
/ remedia no prosut ni immo
ret Sic dicedi celeritas que
nec i sua potestate e / nec
satis decora doctori / qui pone
debet uerba no proice et pe
detetim procedere Sed nimis
ornatus e qndo magis isistit
faleris uerboru qua smonis
ueru et iste oino tanqua ua
nus et inutilis fugiedus est
catholico doctori / pulcra eni
mlr no idiget ornameto cu
satis ea ornet ppa pulcritudo
sic nec doctina catholica /
Una nepe e vera phia et p
dicatio perfecta qua docuit
sapietia incarnata Ut di i
lio Augsi con Achademicos
Magis itaqz uacadu e ad pro
feredas veras smas quaz
ornatas qa sic malle debes
habe prudetiores qua formo
siores amicos sic malle debes
ueriores qm disertiores au
dire smones xxxviij di se
dulo Et ibid subdit Eccle
siastica iterptatio etia si hnt
eloquetie venustate dissimu
lare ea debes et fugere ut
no ociosis phoz scolis paucis
qz discipulis sed ad vniusa
loquat hominu genera Et
beatus Augs i lio de Catec-

sanctis iudicibus dicit maior
est delectatio uacare ueritati
lucenti intra quam uoci sonanti
extra Et in epistolis dicitur ad
Alexandrum dicitur femine nostre
non ornantur ut placeat que
ornamentorum cultum potius omni
deputat quam honori Nesciunt
et in augenda pulcritudine plus
affectare quam quod nate sunt Sic
profecto doctrina xpiana non
eget adulterino fuco uerborum
sed sue ueritatis splendore
contenta est Si tamen ornetur ex
rei sua et referatur ulterius
ad cristum et salutem hominum
non ad querenda propria pausabi
le fomiti commendandum utique est
xxxvii di legimus quam si sit
doctrina doctoris catholici pla
cet et tantum de secundo

Dixi tertio et ultimo quod suf
ficientia doctorandi ostenditur si
ueritas doctrine quam in se habet
aliis patres monet Mt viii dicitur
homo sum sub potestate consti
tutus habens sub me milites
et dico huic uade et uadit
et alteri ueni et uenit Sic
enim uero auditor delectandus est
ut teneatur ad audiendum ita ut

L

Vide in dicto actu Paule
frater in tuo membro eodem ubi
est tale signum L usque ibi
exclamatione denique ostendere
hec ille Doctor Augustinus autem
quot affectiones magna ui
habeat animos audientium flecte
re tendi doctor tamen catholicus
summo opere studeat ut ad
ueritatem quam docet non tam
uerbo quam facto corda aliorum
moueat et flectat Sic enim
procul dubio doctrina eius effi
catior est admonendum quam plus
homines factis quam uerbis plus
oculis quam auribus credunt
Et sic dicit beatus Gregorius li
vii moralium Cum prelatus non
agit bona que loquitur ei sermo
subtrahitur ne loqui audeat quod non operatur Et do
ctor qui docere audet quod ne
gligit agere Iusto dei iudi
cio in bono lingua non habet qui
habere bona uita recusat
Ecce iam utrumque potui quanta
splendere debeat perfectione doctor
status in medio posui non quod
ut qualis debeat esse dominus
doctorandus prius sibi ostendere
se quis primus tale esse huic ue
nerando cetui in preuiarum de
clarare Transiuit itaque prius
dominus per ignem et aquam rigo
rosi examinis et idoneus tam
morum quam uirtutum elegan
tia quam scientiarum peritia illorum
quorum interest iudicio et ap
probatione est repertus Ea propter
finem imponendo ut dictum non
digne insignia doctoralia reci
piat uoto primus ad cathedram
doctoralem Ascende ergo uirorum
optime quia sufficit tibi gratia
ad laudem nominis xpi per
secula benedicti Amen

Animatio
doctorandi

Expleto iam huius facti conuictus
membro primo uerbum inicium est
ad te uirorum clarissime domine
doctorande quo te non tamen am
mne sed magis pro gratia tibi
exalto data iam animatum pro
posito ostenda uerbum quam quod scri
bitur in Canone Sancta romana
xv di origenis Ysaie lx et
lectum est in preuie solemnitatis
officio Surge illuminare Equidem
uerbum hoc et si prophete ora
culo dictum sit ad illam nu
bilo obsitam tristitie ierusalem non
abre tamen assumendo in docto
re catholicum adoptatum ui
detur quod ad intelligenda scripturarum
misteria ab illa luce in at
tensibili illuminatur xxxi di cleros

xxiiii q iii li. ef. [?] et
tocio surge et illuiare Illu
minare ignia no ta quo depel-
ledis tenebris luce recipias
sed ut lume qd' ete e alys
ifudas Dicit et beat' Greg
xxvii mor sup illo Job qui
aufert stillas pluuie et ef
fudit ic vide i alio actu
sub themate habetes dona
tioes ubi e tale signu —
usqz ibi trist qz senectus sc
et dice rapiat i clementia mor
tis Cuio pacto paranda sut
iuuetute solatia que hone
sta possit oblectare senecta
atqz i huc more dne docto
rade ad eiusmodi honestu la
bore surge et illuiare ut
ditat cu sapiete videte qm
no solu m laboraui et hoc
de pmo

Adiecti i altero mebro doctora
le gradu recte a viro iusto
appetedu respectu proximi
ut ps sit pes claudo et
oculus ceco ic vide i predi
cto actu habetes donatioes
i secudo eius mebro usqz ibi
succedit scientia qi lux pma
Seq' et hat ratione quatu
or ponut' ab autoribus dis
cedi necessaria monimeta
Pmu ut audiat ex ore mgri
pro qa ut dicit Jeroni' het
nescio quid latetis energie
viue vocis actus Secudo ut
audiat sub silecio Dicit et
sapies audi taces et p re
uerecia attedet tibi bona g
tia Tercio ut audiat sine
fastidio Naz ut ait varro
ad auditore athemesez Re
nuit phia stomachu fastidi
ete et ad simplicite tenaz
ylare ceritat copiam Quarto
ut audiat sine hesitationis
dubio qa oportet ad discete
credere Et hugo de scto vi
ctore narrat pitagore hunc
more i suis huasse studiis
ut usqz ad septemu secudu

numeru septe artiu liberaliu
ullus discipulorum suoru de
his que ab ipo dicebat' rone
poscere auderet sed fide da
ret uerbis mgri quo ad-
oia audisset atqz ita ipsemet
ipm rone eoru posset iueie
Pretea qntu viri sapietes
et docti reipublice comodi
afferat cuius ita flumie ige
ni satis abude enarrare po
terit Spectu ei studio et
opera lris madata sut que
nec erat sat nota et erat
cognitioe digmissa Demu et
si eoru vita ois i reru cog
tioe uersata sit tame ab
augedis hom utilitatibus
et comodis no recesserut
Naz erudierut multos qo me
liores suis rebus et publiu
esset Sed nec solu
atqz presetes studiosos eru
diuit atqz docet sed hoc id
etia post morte monimetis
lraru assecut' cu no sit lo
cus ullus ptermissus ab eis
qui ad leges q ad mores et
vite scitate aut q ad disci
plina reipublice pertinet
ut merito otiu suu ad no
stru negotiu otulisse vide
ant' Et uerbu e Tulii de
offic lio p° qa parua sut
foris arma nisi sit cosilia
domi nec plus affricanus sin
gularis et vir et imperator
ieutideda Numantia romano
pplo profuit qm eoru tepoe
publicus nasica priuatus cu Ti
beriu graccu iteniit Itaqz
cuiter quia viri sapietes
studiis lraru et doctrie alacri
oru dediti omez sua prude
tia sapietia et itelligetia
ad hom comodu et pfectu
cferut pari modo ac ptute
et tu virorum optie dne do
ctorade surge et illuiare et
hoc de secudo

Postremo dixi doctoralez
gradu viro iusto recte appe
tedu respectu comunis hoc

Erei respublica ecclesie dei
ex doctoribus ut vide i pdicto
actu sub themate habentes do
nationes i suo cum membro usque
ibi come studium detulisse seq
hic et ei multorum error multos etc
involuit quoniam que videt fatalia
no sunt et que speramus dura
tura no durant et que simul
abire no redeunt nichil quale
cepit desinit universa pereunt
tempus fluit annus vertitur dies
perat volat hore sol obli
quo calle inflectitur luna
quottidie nova semper quod sibi dis
similis nunquam uno oculo fra
tre videt sic nobis hec te
porum varietas ut ubi mox
nix riguit rosa mox floreat
Et quod modo nudus arenti quod silvis
truncus erat mox frondibus ve
stiatur omnia quod statum mutat
terre maria hoc celum tempus
Sed inter hec omnia quemadmodum
egregium viatorem ut dicit
fran petrarcha nec maris
asperitas terret nec mulcet
amenitas et montem hispidum
transit et prata virentia totum
quod in fine transitus vie sue pro
minet Sic doctor catholicus
omnem cogitationem omnem conatum suum
ad laudem dei et finem debitum
inflectere debet Moneat etiam
te velim domine doctorande zelus
proximi tui et comodum ecclesie
dei Equidem hactenus verbo dei
per gratiam tibi a deo data saluti
fere docuisti populos Sed ad
aliud natus es maius quod et
clarius negotium tibi debetur
quoniam ut solum imperitum vulgus
doceres fortuna quidem hec po
tuit esse tua nam profecto
dominus te duceret ad lucem te ad
aliud cogitabat ut scilicet etiam
clerum et ecclesiam dei scientia
que in te est illuminares Quo
pacto cum nature tanquam optime
duci pareas sit Surge nunc
et illuminare surge inquam et
insignia doctoratus recipias et
illuminare ut lumine tuo lu
men alios infundas

ad laudem dei per secula be
nedicti Amen

Pro doctorando

Expletis iam duce deo huius
sacri questionis tribus membris re
liquum quod magis principale dixi
est ut petita per hunc veneradum
virum sibi tradantur doctoralia in
decretis insignia quod cum mei sit
officii pro fundamento sermonis
mei tempus alloquendo divine lec
tionis verbo quia dictum est Egre
gium et conditioni sue admodum
congruum et consonum assumpsi ver
bum quod scribitur prime petri quarto
et lectum est in currentis domenice of
ficio Estote prudentes et vigi
late Reverendissime pater Egre
gii Iuris divini et humani do
ctores et magistri excellentissimi
ceteri quod patres et domini natu
ordine et scientia veneradi Cum
prudentissimos et divino conditos
sale viros ad prudentem in parvo
modulo intellectus locuturo
Un primis occurrit sex esse
prudentis anime gradus quibus per
semitam prudentie ascendimus
ab ymis ad summa ab exteri
oribus ad interna a temporalibus
ad eterna videlicet sensum et ymagi
nationem rationem et intellectum
intelligentiam et synderesis sin
tillam Et hos quidem gradus
habemus in nobis plantatos per
naturam deformatos per culpam
evertendos per scientiam per
ficiendos non per carnis sed
spiritus prudentiam Vos igitur
domine doctorande Estote prude
ntes et vigilate quia prudentia
summoopere nobis est necessaria
x x x vi di i pri° Et ei sum
prima nature institutionem homo
fuit conditus ad contemplationis
quietem et positus in paradiso
deliciarum ut converteretur per
veram prudentiam ad summum et
incomutabile bonum beatificum

etnalit' meret' verū ipe cū ī
honore esset nō itellexit / auītes
se a uero et īcomutabili bo
no ad comutabile bonū exiu
ut īcuruati ipis qz iumentis
īsipientibꝫ cōpati ē et silis
factꝫ ē illis tota qz natura
huana duplici ueneno īfe
ut mete ignorātia et carne
cōcupiscētia Sic qz cecꝫ homo
sedēs ī tenebris et vmbra
mortis Cōtētū ē ex parte
nature corrupte / nequaq̄ſ̄ta
lume ueritatis ītīe ꝓt itueri
nī per uerā prudetiā sibi ꝯt
ignorātia succurrat' et per
Justitiā / ipa carnis prudetia
subigat' de ꝗ̄ ꝑe di in Adut
ꝯstant Et hic uerit qz plures
mīs ꝑ huōi prudetie ue gdꝫ
nō ascedūt sed magꝭ ꝑ terre
na et animalē prudentia ad
ȳma descedūt et ueritatis
lume obsistere / carnis pru-
detia que deo inīca ē / non
attigit Vos ergo viroꝝ
optie nolite esse prudetes
ad uosmetipos Ad ro xij
Sed estote prudetes et vi-
gilate ita ut ī oībꝫ hono
rificet' deꝰ ubi tūc Exqbꝫ
duo se offerūt cōsideranda /
vnū ex ꝑposito alterū ex oppo
sito / Et quidē ex parte oppositi
ꝯsidero prudetiā que sonat
ī vitiū et quā uetat aplꝰ
et nō dicit Nolite esse pru
detes apud uosmet ipos
Sed ex parte ꝑpositi ꝯtueor
esse quādā prudetiā q̄ so
nat ī ꝟtutē quā nō mo
nō prohibet sed expresse
iniūgit et cōmēdat aplorū
princeps dicēs ī uerbꝭ the
dicēs Estote prudetes Et
hec quidē uirtorū q̄a spūs /
Illa malorū q̄a carnis de
ꝗ̄ ꝑa luc' j ꝑpe ꝯuerteret icre
dulos ad prudetiā uirtorū
De scda ad Ro viij Prude
tia carnis mors ē Et ob hꝯ
ꝑfecto ꝑ̄ī ītiā et appete
da altera uero maxima
et fugienda censet auīs

pariū x v i q 1 si cupis Et q̄
het duo prudetia viꝫ carnis
et prudetia spūs aduīte ad
uersat' visū ē et ꝑposito satꝭ
cogrueīe et breuitati magꝭ
amicari / si nō qd' ad hac et
ad illā partē dici posset scor
sū explicuero sed magꝭ vtrūqꝫ
instruero / nūc hoc nūc illud
attigēdo / ut vicissim hūc il
luc qz flectat' animꝰ / et alt'
no ueluti oculorū flexu ad
leuā dextraqꝫ respitiēs / fa
cile uideret qd iter dicissimas
et iuxta se positas res īsit
Vñ fran petrar ī ꝑo lio de
vita solitaria Et quidē prude
tia uirtorū filij agar despiciūt
sed filij Sare et libere sūmo
opere īspiciūt et exquīrūt
Baruch iijo filij agar exq̄rūt
prudetiā que de terra ē et
negotiatores terre Teman /
viaꝫ aūt sapietie que prude
tia uirtoꝝ ē nescierūt De
hoc dicit beatꝰ Greg' x mor
ro xvij prudetia uirtorū ē
deū ex toto corde colere et
amare nullā creaturā amori
suo aut honori preferre sibi
ī oībꝫ amō promptissio et
ꝑ oīa obedire / que prohibuī
nō agere / et que iussit imple
Jn oībꝫ maiestatē eiꝰ et cel
situdinē reuereri oīa ī laud
eiꝰ ordinare / sctōs suos di
gnis honoribꝫ attollere Ju
stos et benemeritos ꝑmisse
ꝑimare / peccata odire vni
cuiqꝫ qd' suū ē reddē / qd' qꝫqꝫ
sibi vult alteri facere / qd'
nō vult alteri nolle // Econtra
aūt prudetia carnis / ē / fīa ue
ra ostēdē / vel qz fīa demon
strare / deuiū iter rectū pro
fiteri / vitia virtutes ēē me
tiri dignitatū culmina ꝑ phas
atqꝫ nephas querere / fortuna
tꝑali iamt' gaudē ꝯrogata
mala multiplicitꝰ reddē et si
vires suppetat nullis resiste
tibꝫ reddē huanū fauorē
expetere / proximū ꝑiudicio
grauare bona que fiūt sic
aut ꝯflat' racōibꝫ impūte

veritati nisi fortiorem forsan de
fensorem habeat locum non dare
Et quod per maliciam astutiam
ve explere non valet hoc in pa
cifica bonitate simulat. Hec pro
fecto prudencia a mundi amato
ribus magnopere reputatur Et quia
hac stulti quique hunc dedere ma
nus reliquos superbiendo quasi
insani forent contempnunt hanc
catenus dominus destruet hanc
deus fons sapientie in excelsis
perdet j cor j ysa xix(?) perdam
sapienciam sapientum et prudenciam
prudentum reprobabo Nec abre
exquirit et vires herbarum
virtutes lapidum qualitates com
plexionum magnitudines quan
titatum distancias graduum or
bes planetarum metitur et astro
rum notat ortum et occasum Ex
tremis omnibus in illis non assur
git noticia quod dicta omnia et si
gula in numero et pondere constituunt
et mensura Sap xi Prudencia
vero iustorum ad saporem vere
sapiencie provehit et attol
lit que utique querendo invenit
et postulando possidet invenit
per cognitionem possidet per di
lectionem et ut vult Hugo de
Archa Noe li iiio ut firma et
stabilis in cordibus iustorum per
maneat per diversas virtutes
firmatur Secundum hanc prudens
attendit non quod eveniat sed
etiam quod evenire valeat Ari
denti fortune non credit In ad
versis fiduciam non amittit
omnem eventum consilio prevenit
Hec prudencia docet providere
in porro aut procul remissa
sicut quod sunt cognoscere ut cre
atura habeatur pro creatura
homo pro homine bestia pro bestia
terra pro terra cinis pro cinere
Cesar pro cesare deus pro deo
Hec dat intelligere quod agendum
qualiter loquendum quo pacto
formandi mores quanto fervore
diligendus deus per hec et cum
cunctis omnibus sanctis comprehendens que
sit longitudo et latitudo sub-

limitas et profundum Ad exem
plum hec singulis vitiis ut dicit beatus
Augustinus xix de civitate dei c iiii
Tota vigilancia sua bona di
scernit a malis ut in illis appet
tendis reiciendis vitandis nullus
error obrepat Propter hanc virtutem
immo veluti cuiusdam appare
ncie speciem Ulixes grecie
fortissimus commendatur Omero
dignus est habitus qui ei ut ponit
Policraticus li vi c xxvi comitem
dicit semper prudenciam assu
isse quam poetico ritu minervam
nuncupat Byas quoque ille unus
de septem sapientibus scriptorum lau
des quantas ea parte promeru
erit Cum ut refert Valerius
maximus li viio cum patriam eius
hostes invasissent omnibus quos
modo sevicia belli incolumes
abire passa fuerat preciosarum
rerum onustis fugientibus inter
rogatus quod ita nihil ex bonis
suis secum ferret Ego inquit bo
na mea omnia mecum porto pec
tore enim illa gestabat non hu
meris nec oculis visenda sed
extimanda animo que domi
cilio mentis inclusa nec morta
lium nec deorum manibus labe
factari queunt et ut manen
tibus presto sunt ita fugientes
non deserunt // Postremo si
exemplare inspicias prudencia
que mens est divina cui omnia nu
da sunt et aperta quoque uni
versa que sub celi ambitu
continentur fortiter et suaviter di
sponit Argumentum vere prudentie
ab exemplari sumimus suavitati
scilicet non amaritudini intendere
non scissionem aut scisma facere
non unitatem felle invidie sci
ndere Non pacem turbare aut
alia eiusmodi que stultis mo
ribus et prudencie iustorum sunt
contraria operari Unde enim in
hiis periculosis temporibus Regno
rum provinciarum et universitatum con
surgit ruina Certissime ex eo quod
homines prudencia iustorum de
serta prudentes sunt apud
semetipsos prudencia enim

tatins om seditionu diuisionu
fectionu radix e mat et causa
het profecto iter ipa reru p-
mordia pmu angelu erexit
cotra deu que mox dei sapie
tia detrusit i abyssu Ecce quo
per falsa prudetia occidit
Lucifer q mane oriebat Ezek
xxviii et uersu e illi mane
i sero bonitas i peno apex
i abissu sctm i demoniu fue
tat biformis i hora angelo
et demo pdc signaculu si-
militudinis dei pleno sapi
etia et decore pfecto Vaz
caput superbie plena versu
tia pat mendaci et mgr er
roris prius cedri i paradiso
dei no fuerut altiores eo abi
etes no adequauerut sumitate
eius platani no fuerut equa
les frondibus eius ome lignu
preciosu paradisi no fuerit
assimilatu pulctudini eius
qm speciosu fecit illu deus
Vaz uero Rex factus e super
omis filios superbie ht e
carnalis prudetie qui ambu
lat vias no bonas sed post
peccata sua q lassat i vias
iniqtatis qui letat cu male
fecerit et exultat i rebus
pessimis q prudetia spus ab
iicietes dicut Recede a no
bis sciecia viaru tuaru no
lumus Job xxi Demu
qd pmu hoies de loco diuici
aru et uoluptatis exclusit
et vagu et profugu super
tra fecit Gen 3 Nisi qa
prudetia que secudu deu e
reiecta pprie prudetie inimicus
est Quid etia Nabuchodo
nosor rege qui iumetu fecit
Dan 4 ni ppus sensus ppt
que ab hominibus eiectus cu be
stiis et feris couersatus fenu
qui bos manducauit donec
septe tepora mutarent super
illu Quid demu mudu ca
thaclismi ostrinxit liguas
cofudit turri babel erexit p-
strauit golia Amon suspedit

oloferne interimit Nicanore oc
cidit Antiochu pemit Phara
one i mari rubro submersit
Senacherib subuertit Sichen
cu pplo suo vniuerso destruxit
Datan et abiron viuos ad infe
ros mersit Saul regno priua
uit Salomone infatuauit
tribu beniamin usqz ad pau
cos viros eradicauit Quid co
cussit troia destruxit romaz
quid babiloniā strucionu pi
losoru dracoru et vlularu
fecit habitaculu Quid Je
richo et Capharnau redegit
i nichilu Quid Ytalia pcia
litatibus Gwelphoru et Ge
belliorum obduxit Quid fra
cia olim gentiu victrice nuc
pene victa effecit Quid ita
tagme iccdio conflagrauit Quid
grecia ab ecclesia scidit ni
contemptus diuine prudetie Ta
ceo qm res oibus notissima e
Quid bohemia olim glorio
sa admodu vilificauit Ce
teru videmus et igemiscimus quo
istis no tatu anis immo fer
me diebus horis et momet
oibus surgut ficti temptationu
oriut procelle clerus totus
mt sapiecia fatuitas esti
mat educut sagitte de fa
retra ut iterficiat inocetes
Ab oriete emicat terror ab
occidete tior A septetrione su
spicio A meridie comatio
Desuper ira dei a tra steri
litas Int hoies nullu fe
dus nulla pax fides nulla
Vnde x gso het oia pfecto
nedu scripture et antiquoru
gesta sed et quottidiana ex
empla lucule ostedut q
initiu ois mali Vnde radi
ces fuit qr hoies sapiut
qm oportet Vobis ergo
virorum optie dne doctorade
di nolite esse prudetes apud
vosmetipos sed ea qe ad
vita manuducit sapia Esto
te prudetes et vigilate et
het fuerut vba profuda
metro Suus alloquio assupta

In quibus uerbis pro facta iam
prudentie carminis et spiritus ad
conite collatione vos domine do
ctorande cum in consortium pruden
tissimorum virorum pro meritis
vestris assumendus sitis In primis
vobis persuasum tenete multo
fore delegibilius uere esse
quam laciter reputari ut sic
semper lance semper apparentiam
effugiatis Secundo circumspectam
rerum cognitionem vobis propositam
expedite ut sic tam a uobis quam
ab aliis quos doctum estis
errorum tenebras expellat
Et tertio solertia operis per
tinaciam conspicite ut sit doct
rine efficacia operum testimo
nio comprobetis Propter primum dicitur in
themate estote Nam cum hoc ver
bum sit substantivum recte cum
vocabulo veritas essentie de
signatur Propter secundum annectitur
prudentes Cum enim prudentia secundum
philosophum sexto ethicorum et hoc
habito respectu ad subiectum
videlicet ratione cuius est ipsa
perfectiva congrue cum nomine
circumspecta rerum cognitio expli
catur Unde et luce xii dicitur
quis putas est huius fidelis
et prudens quem constituit dominus
super familiam suam ut det
illis cibum in tempore Sed propter
tertium thematis premissum concluditur
et vigilantes quia vigilantium
nomine bene operantes in scripturis
designatur Unde et in huius
modi apostolus 2e ad thimotheum 4
dicit Tu uero vigila in omnibus
et sequitur labora opus fac evan
geliste Estote ergo prude
ntes et vigilantes Et primum quod
dixi multo deligibilius vere
esse quam reputari quia ut dicit
franciscus petrarcha in primo primi libri
de vita solitaria Sicuti in
moribus est ueritas sic fictum et
mendacium non durat simulata
illico patescunt et magno
studio compta cesaries vento
turbatur exiguo et operosi
[illegible]

fucus de diluitur et argutum quam
mendacium uero cedit abeunt te
nebre nativusque rebus color
manet et latere diutius magnus
est labor nemo sub alienis diu vi
vit cum patet oportet et frontem
qua celebat aperiat Sub hoc
etiam pacto sedulo ut dicit Ca
ssiodorus admonendi sunt scolastici
ut humilitate cordium christiana
distat non ostendere quos no
uerit morum vitia quam uerborum
amplius devitare sed cordi
casto lingua exercitata conferre
non audeat quia etiam proferre
consueverunt hiis etenim maiore
utile est nosse ita esse proponen
da uerbis sententiam ut promittitur
animus corpori Ex quo fit ut
ita malle debeat veriores
quam disertiores audire sermo
nes sicut malle dicunt prudentio
res quam formosiores habere
amicos x x x x iii dicitur sedulo
per quem innotet non apparentie
umbratice et fugaci sed ve
ritatis essentie semper intendu
[illegible] prudenti Vobis ceterum
domine doctorande assit hec circa
et omni vanitate explosa vi
tam magis esse quam laciter
videri ut dicere possitis cum sci
pione affricano Michi a puero
michi omne vitium displicuit
et bonis artibus a primis annis
deditus sicut solum turpe puta
ba, sed opere semper perficere
quod magnificum a maioribus natu
aut laus dicitisse conatus fu
ui neque vani honoris avidus
fui sed semper esse quam videre
malui

In secundo demum divisionis
membro circumspecta rerum cogni
tione vobis domine doctorande
pertinaciam memoravi In quo quam
hec res uobis omnibus quam notissima
est superuacuum videtur velle
latius immorari [illegible]
[illegible] doctor

ignaros, aggressi idoctos, cosilia
rius et viator ieopertos, hoc tn
i cogitacione rerum attendendum, hereinsi
sic puto, maiorem esse consideracio
res i eo qd pcedunt quam i eo
qd sunt ut dicit abbas Joachim
i libro de mens c xi qr ide istum
mur ad veritatem, hic seducim
mur i errore et iducimur ad
peccandum, hic e et q pcipites
labimur ac turpiter detinemur
a rebus quas cordi et oculis
apponimus, cor, quia pluris fa
cimus pulchritudinem et delecta
cionem que i rebus et a rebus
e quam eum a quo illa sunt et
quantumque iocunditatis i illo e. Si
et ydonei summus estimatores
serum potius oportet niti et
pergere i illum ubi copia totius
voluptatis perpetualiter et sub
stancialiter e quam i rebus crea
tis, ubi perfectum semper inchil
e hec ipse. Et ob hoc profe
cto scriptura divinitus inspira
ta rerum significaciones i genere
sue locucionis assumit invue
re cupiens magis profutuas
significaciones rerum quam species
ut tali consideracione pulsati
si movemur delectacione car
nis, si succendimur auidi
tate, si potestatis ambicione
torquemur, ab illo speremus
q habet delectaciones i dextera
sua usque i finem, q docet hominem
scienciam quam nec auris au
divit nec i cor hominis ascendit
qui dedit potestatem filios
dei fieri hiis q credunt i no
mine eius

//Postremo dne doctorande do
ctrine efficaciam operum atte
stacione comprobandam esse vobis
attestavi et hoc protacto di
xeri quia ut dicit francis pe
trar ubi supra Copia licterarum
non semper modestum pectus
inhabitat et sepe inter lingua
et animum iter dociunt et

vita comitacio magna e, de hiis
aut loquor qui litteris impe
diti et onerati potius quam or
nati re pulcerrima scire tur
pissimis moribus, infstruerunt
tanta animum vanitate ut sco
las nunquam vidisse multo me
lius foret q ibi hoc unum di
dicerunt superbire et litterarum
fiducia ilamores esse ceteris
hominibus. Vos ac virorum
optime non sic sed attencius
attendite q eciam vicium omne i
nobis tanto conspectius foret quanto
is gradus quem pro honore dei
assumitis celsior habetur de vo
to et voce magne. Studete
itaque carissime quod fecistis
et iam aggregacione virtutum
cumulo facite ut que do
cueritis verbo opere efficaci
confirmetis ut sit doctrina doc
trina trahat de sanct. vnc. c.
uno v. hoc ac hoc etenim
pacto scitote vos hunc gradum
doctoralem suscepturum quatenus
ex doctrina vestra magna vir
tutum i dei ecclesia seges ex
crescat. Credo ut fiat cete
ra pro meritis vestris pro mo
ribus castis trado vobis per
vos petita doctoralia i de
cretis insignia. Et i primis ut
petistis trado vobis anulum Anulus
aureum i signum dignitatis quo
ad proximum et i fide desponsa
cionis quo ad deum. x. x. q. v.
femine hunc ac anulum primum
contemplare carissime ...t vide quod
i natura metallica ceseris di
gnissimus et i figura circulari
perfectus ut sciatis te anulo
subarratum aureo, non quod ut
avari more viculis cupidi
tatis constricta, semper aurum
querat, semper reditus compu
tet et aurum gravius ituecatur
quam sole x l vii di sic hic
Sed pocius quatenus hac dignitate
quam i scola fide xpi accipis
ad perfeccionem semper nitaris et
ascendas de pe di y du stat.
Secundo accipe birretum i signum birretum

auctoritatis docendi et actus
doctorales exercendi tum eciam
bireti figura orbicularis ca-
rens principio et fine te iugi
monimento saluet ut in hoc
officio talis vite tue labo
res concludas quatenus ad deum
tuum et tuum principio et fine
carente feliciter perducaris
Demum auctoritate docendi ti
bi concessa trado tibi librum
liber decretorum divini et humani
iuris vite tue perpetuum ful
cimentum Accipe atque clarissime
hunc librum clausum et apertum
ut sis eo munitus ad refelle
das hereticorum tam latentes
quam manifestos errores et
insultus Clausum inquam ut
hoc libro non defendas impro
bum et iniustum vel quamvis si quis
ut quod scias eam que in ipso continetur
veritatem non nisi ut spiritus
sanctus flagitat aperiendam vel
non quando velit et prout Apertum
quod accipere hunc librum ut
cognoscas tibi et dono al
tissimi infusam et studio
laboris proprii acquisitam pro ho
nore dei et salute proximi
liberaliter et apte aliis
communicanda in quam non solum sed
quod insignibus decoratum docto
ralibus ut pax dei habundet
in corde tuo ut quod in pacie
ncia tua possideas animam committo
osculum tibi osculum pacis et caritatis
vel quando vel non oris et cordis non oscu
latur Obsecro atque te in domino
ut digne ambules in voca
cione qua vocatus es sine
metus elacione sine fictione in
flacione immo sit diceris cum mar
tinus martine tu virtutis te
nes euitatis contra omne vi
tium gloriosum semper referre
benedictio triumphum Postremo ut pe
tisti benedictionem semper te effu
do doctoralem quam deus omnipo
tens auctor omnis benedictionis
tibi largiri dignetur ut te

benedictum faciat benedictionis
sue munere Confuet tibi gratia
sua et dona collata ut semper
habeas contra stultitiam prude
ntiam contra ebetitudinem intel
lectum contra precipitationem
consilium contra timorem fortitudinem
contra ignorantiam scienciam contra
duritiam pietatem Contra super
biam dei timorem ut per timorem
dei sis humilis per pietatem
misericors per consilium cautus
per intellectum providus per
sapientiam maturus vel quod ad
operandum que sint deo placita
per virtutem sis habilis
per dona facilis per gratiam
acceptabilis ut sit cum per
gratiam colas in terris quod eo tandem
per gloriam frui merearis
in celis Ad quod nos omnes con
ducat ipse dei filius per secula
benedictus Amen

Tertium ad ultimum referatur de
gratiarum actiones pro novellum
doctorem

Animatio
doctorandi

Completo iam principali huius
actus primo quo ad secundum
officii mei etc. Primo dominum ad
petendum sibi dari doctoratus
insignia animare atque subhinc
modo ut ascendat doctoralem
Cathedram invitare Anima
turus itaque hunc virum mo
ribus et sciencia probatum et
laudandum pro fundamento sermo
nis mei tempore alloquor ver
bis evangelicis que scribuntur
originaliter Luce xiiii et
leguntur in currenti dominice
officio Amice ascende superius

Prestantissimi patres et domini
qui presenti sacro interestis co
uentui Quanti sit gradus docto
ralis fastigii persuasum optime
haut dubium perspicaci intelle
ctu tenetis Unde beatus Gregorius
xxxiii moralium c i tractans
illud Ysaie xl Super montem
excelsum ascende excelsa hono
gradus et auctoritate et alti
tudinem insinuans dicit In scri
ptura sacra etsi nomine montis
plura significet crebrius tamen
doctores et predicatores
eterne patrie montes appellantur
eo quod per vite celsitudinem et
intellectus eleuacionem ima tran
deserunt et celo propinqui fiunt
ut enim dicit glo super verbo
premisso Cum celesti predi
cacione et doctrina utitur ima
iam terrenorum operum deserens
in rerum culmine stare videtur
tanto quod facilius subditos ad
meliora pertrahit quanto per
vite meritum desuper cla
mat Ea propter doctorando non
absone dicitur Amice ascende su
perius Superius igitur ut non ea
que super terram sunt sed que
sursum sapias et affectes
Contemplemur ad hec naturalia et
ab hiis ad moralia transitum fa
ciamus Nam experiencia docti cog
noscimus quod via montosa et sub
limis asperior et difficilior
est quam simplex et plana
Testis est scriptura primi Regum
xiiii Ascendit ionathas rep
tans manibus et pedibus pari
forma ad hunc gradum non nisi
flagranti ac laborioso studio
peruenitur Mons et enim sapiencie
altissimus immo et inaccessibilis
est ipsa sapiencia testimonium
perhibente Ego in altissimis ha
bito Eccli xxiiii De cuius
eciam altitudine dicit beatus
Augustinus ad orosium Multis
misteriorum umbraculis occul
ta latet sapiencie altitudo
hinc est quod lex primo data fuit

in monte Exodi xxiiii Ubi di
xit deus ad moysen Ascende in
me in monte et cetera Cum sit quod uo
lenti ad hunc montem status docto
ralis conscendere non satis est plana
et simplici via ambulare
sed oportet per eleuacionem
intellectus et ingenii laborare
sursum egredi et reptare ma
nibus et pedibus hoc est cordis
affectu et utili virtutum omnium
exercitio pes enim quo ad ipsum
attenditur est affectus seu desiderium
eius xxiiii q i que dignior
manus quoque uirtutum operatio
notatur de sancta unitate c. uno
et manus quorum unum sine re
liquo parum prodest l xxx
vi di non satis Qui itaque pe
dibus et manibus quis ad sapie
nciam attendit cum animi affectu
eam inuestigare studet non
parcit ieiuniis non vigiliis
non ocio uacat sed animo cel
so magnifico quia in virtutum ex
ercicio perseuerat Exercitacionis
enim vero dicit Tulius primo de
officiis tanto et itaque assuescendum
ut obedire consilio racioni quod pos
sit in labore tollerando et sic
hoc pacto primo meos ad hunc
victum dominum doctorandum di
rigitur Amice ascende superius
Sic tamen ascende cum ipse quod per
tempore noueris descendendum legis
latoris exemplo qui nunc ascen
debat in monte ut ibi gloria
domini maiori cerneret liber
tate Nunc descendebat in cas
tra ut populi necessitatibus pro
uideret Exodi xxiiii de inuitu
misi v nisi putes et xxxv
di si quis contemplacioni et ac
tioni dum se res dederunt inten
dendum est quoniam sorores sunt in
domo commorantur una et
deus est amator ambarum Iohannis
xi Unde ad pedes suos cum
maria sperneret illum corripe
quia sibi apud eum diuertenti
preuenerit cum martha solli
cita ministrare dicto c Nisi
tibi monemus Sic itaque vi
torum optime Ascende superius

et erit tibi gloria ubi the
saurum quia teste ueritate lucerna
non ponitur sub modio sed sup
candelabrum ut luceat omnibus
Et ex canone doctoris catho
lici officium potissimum consistit
in verbo et exemplo quoniam qui
bene viuit et bene docet
populum instruit vel dicitur multum
ut sit quod sciret esset iustum
et sanctum Ex quibus sequitur quod vo
lenti gradum doctoris catholi
ci digne ascendere necessarium est
ut sit luminosus in intellige
ntia maturus et uerus in doctrina
et honestus opera et fama
Que tria sufficit resumendo
et propositum concludendo

Dixi primo quod volenti gradum
doctoris catholici digne as
cendere necessarium est ut sit lu
minosus intelligentia Hec autem
secundum Gilbertum in tertia
parte sui erudimenti sit per
rationis exercitium que circa intel
ligibilia exercetur de conclu
sione in conclusionem parte di
scurrendo In hoc autem discursu
pergendum est caute propter distinc
tionem que procedit obuia
et de rerum cognitione nichil
aliud querit nisi leticia aut
tactitia In via enim agno
scende ueritatis fantasmata
nobis adulterina plerumque
occurrunt et quasi fures insi
diantes nos transire non sinunt
sed rationi plagas erroris
infigunt et vulneratos in lo
ca latebrosa et obscura pro
iciunt Multi ergo fame et
siti curiositatis ostitate et
inanibus fantasmatibus estuantes
veluti pictis epulis refici
saturari quod gestiente pastus
solida ueritate Que sapi
entia vel scientia certa haberi
non potest nisi sit rerum que sunt
eodem modo se habentes et eterne
At per medium infallibile
...sit est etiam eius scientia

phorum exercetur quippe ratio
diuersis differentiis et variis
hominum studiis Alii per linguam
informat elementa figurat
verborum inflexiones compositio
nes diuisiones audiunt con
ferunt repetunt memorie
que conseruant Alii feruentiori
studio disputationibus uacant
Alii uerborum faleris intro
re sermonis demonstrant Alii
terrarum spatia et diuersarum
mensurarum explicant formas
Alii sonorum varias proferunt
melodias Alii numeros et numerorum
potentiam contemplantur Alii cur
sus et positiones siderum quibus
dam instrumentis declarare co
nantur In his omnibus diuersa est
forma discendi Et propter hoc quamquam
utiliter quamquam nobiliter circa huius
exercitium que tamen minori
indulgetur etati Sic multos
imprudentes aspicimus qui perti
naci et inutili labore natu
ras rerum inquirunt Auctorem uero
sicut et naturarum omnium arti
ficem nesciunt cum quod querere
negligunt quasi sine deo veri
tas valeat inueniri Quos
videmus extra semetipsos ab
duci ut dum ad alia conside
randa que ad rem non pertinent
curiositas euagatur ad se mi
nime reuertuntur In hunc quippe
modum teste poeta Auem
solet capi quibus in tenebris
noctis lumen hic ostenditur
quod intueatur et paratur hic
laqueus quo capiatur Quid
et prodest homini si rerum omnium
naturam subtiliter inuestiget
essentiam comprehendat Ipse
aut unde venerit aut quo
iturus sit animo non considerat
non caueat non attendat Sic
namque secundum Gregorium Nazanze
num Creaturas cognoscere
et cognitionem sui et presentiam
creatoris in creaturis relu
centis non attendere modo est
gentiles et philozophicum Nobis
autem quibus lumen ueritatis
lipidius emicuit longe aliter

procedendu e Exercendo posito
e ratio nostra Sm abbatem
Joachi i libro de nuns ut di
stinrat salubrit per creatu-
raru codicioz quieda humilit
i suspicioz considerationem et
erigenda subtilit i creatoris
siu cotemplatione Circa ad pm
discurrendo videlicet p creatu
raru cditione attendas Ad
pmu discurredo vz p creatu
raru coditioz caru esse ppu
diuinu i eis beneficiu at de
bitu et impesu ab eis ministe
riu Creaturaru esse pprim
ostedit uanitate qa sic ois
creatura e de nichilo ita i
nichilu ea tede terminos p
quottidiana imutatioz Diui
nu uero beneficiu i creatu
ris ostedit cu ex eioz mu-
nere diuinu uestigiu ymma
go et silitudo secudu cre
aturaru drias i eis repe
rit debitu ministeriu a crea
tura impedit du a celo lux
et teporu vicissitudies ab
aere vitalis flatos et gene
ra uolatiliu ab aqua potiu
diuisitas A tra diuisa uege
tabilia ministrat Circa at
ad secudu Couerte te humilit
i tui cosideratione qa si igno
ras te o pulcerrima iter mu
lieres dictu e de te Egre
dere et pasce edos tuos
Cant i Couerte etia i regez tua
et uicies sapietia te docere
Scrutare scripturas et uicies
dnm no i multitudie ul fre
quetia hom sed i capis i
solitudinibz et motibz in
ssppms loqui solitu et per
noctis secretu et silettiu Et
licet ob salute mudi se mu-
do manifestauerit Tame qd
dicebat i tenebris qd i auri
bus audiebat ab eo discipu-
li predicare eis i lune et
super tecta precepit Deide
scriptura teste lege accepit
moyses i solitudie loqt
cu dno i mote qr sep dus
ratione ad secretu uocat

ipaz amones ut se i se re-
colligat et seipaz attedat
Ita ad archa columba reuertit
ubi coruus egrediens ul aqs
interceptus ul cadaueribz mes
tat ubi etia diua girouaga
violat Sed quo ad tciu erige
ratio subtilit i creatoris tui
cotemplatione nllm ei vtilioz
exercitiu aut dignius ratioi
qm i eo qd optimu e et ce
teris pminet exerceri hec
e sola sapietia increata que
pemnet menti qua nichil di
gnius ad querendu dulcius
adiueniendu vtilioz ad habed
ab ipa ei et ad ipaz codita
e huana ratio ut ad ipaz
sit mentis custo sic ymago i co
tuoz e ymago Sic ei corpus na
turali suo statu erigit i celu
qd dignissimu e om corpor
Sic ratio huana qe spus est
erigat i spiritu increatu Non
quide superbe sapiedo s pie
diligedo et licet subtiliter
tame sobrie cognoscedo et ta
to validioribz exerciciorum
studys quto altior e ad qua
nitit sublimitas maiestatis
Illud quippe exercitiu caat
silenciu bona cosciencia non
tumida vtutu radices no
uerboru flores vba dulcia
ardetia et deuota pacifica hu
lia no cauillosa no garula
no cotetiosa no curiosa nc
ampulosa Hec e ratio que
a deo tui appat appiat me
ret illuiari et sapies a
sapietia fieri et ymago
ymagini cformari Sic ei
secudu Joachi ubi sup con
dita e huana ratio ut i ea
ueluti i quoda suo speculo
diuia sapietia reluceret et
que i se videri no poterat
i sua ymagie visibilis ap
pareret sed per peccatu
pmi parentis puluis supie
cioz e huane ratioi et igno
rantie caligo oppausa lume
intercepit sapietie Vnde e
qr secudu Gilbertu i tua
parte qr pz qua deuoti dni

legit edificata continuo imple
uit ea nebula que tamen dis
soluit quando ueritas manife
stat ignorantia pellit et
mens illuminat dum in dei con
templatione assurgit et ele
uat Ecce via excerdende ratio
nis ad lumen intelligentie Et
in hunc modum nobis dne do
ctorande dixi asscende super te
ut sis luminosus intelligentia
quod fuit primum principale

Dixi secundo quod uolens gradum
doctoris catholici ascendere
necessarium est ut sit maturus
et verus doctrina hoc est cum summo
opere curandum est doctori ca
tholico ut nichil aliud annu
ntiet nisi quod a cristo qui veritas
est habet in modum apostoli qui dicit
i ad Thimo ii veritatem dico
in xpo iesu et non mentior do
ctor gentium in fide et verita
te hoc est fideliter et veraciter
Unde legalis pontifex habebat
in rationali iudicium doctrina
et ueritatem scripta que erant
in pectore eius leuitici viii Quo
fit ut dicit canon quod plus
uelle debemus veriores quam
disertiores audire sermones sic
malle debemus prudentiores quam
formosiores habere amicos x
x x viii di seculo Sunt autem
quatuor doctrine ueritatis impedimen
ta videlicet opinionum nouitas sermonis
falsitas sermonum superfluitas
verborum verbositas Ad primum facit
Ad ephe iiii non simus paruuli
fluctuantes et non circumferamur
omni uento doctrine Et prima ad
Thimo vi monet apostolus ti
motheum ut euitet prophanas
uerborum nouitates Quia ut
dicit Quintilianus vtendum est
sermone plano ut nummo cui
publica impressa est forma vsi
tatis etenim tutius vtimur No
ua autem verba non sine peri
culo fingimus et si hoc timetur
in verbis multo amplius ti
mendum in opinionibus nouis

Ad ebreos xiii dicitur doctrinis ua
riis et peregrinis nolite abduci
uarie enim opiniones turbant ra
tionis oculum et generant au
dientibus scandalum moneant et
irritant eas opinione confundat et
hoc quidem secundum tenentium quot
capita tot sententie omnes enim
ut dicit Gilbertus in se constituunt
doctores et nouas confingunt
opiniones quorum doctrina magis
est criminalis quam doctrinalis
Quos ut ait Seneca in suis
exortationibus non aliter intueri
decet quam imperitos medi
cos quorum tituli habent re
media pixides uenena
De secundo ait dicit apostolus i ad
Thimo iiiio In nouissimis tempo
ribus discedent quidam a fide atten
dentes spiritibus erroris et do
ctrinis demoniorum cuiusmodi sunt
doctrine superstitiose De quibus
etiam Augustinus in 2o de doctrina
cristiana dicit omnes artes
nugatorie et noxie sup-
stitionis ex quadam pestifera
societate hominum et demonum
constitute penitus repudiande
sunt cristiano Sed ad tertium
videlicet de sermonum superfluitate
laborat illud Mat xv Sine
causa colunt me docentes do
ctrinas et mandata hominum ut
enim dicit ibi glo pharisei super
doctrina dei simplice multa
addiderunt ita ut fere con
tem legis eneruauerant primum
enim mandatum est dei sic fons
unus diuisus in duos riuulos
scilicet mandatum caritatis in du-
os modos dilectionis dei
et proximi Et circa illud
processerunt decem mandata
super que succreuit silua
ceremonialium ueteris testa
menti Et circa illa traditio
nes superflue phariseorum
Et hoc dicit Hugo in suo
doctrinali cum de qualibet
igitur arte agitur maxime in do
cendo omnia ad compendium sunt re
stringenda Et ut ad facilem

itelligētiā reuocai possit /
nō dīa dicēda sīt que dicē
possīs ne nimis utilit dicat
illa que dicē debes sit eī
de vite palmites amputat
qui videt īfructuosi ut fru
ctuosis spaciositas ampli
or relinquat Sic loge utilius
indicas pauca accomode do
cē qm̄ multa cōfuse proferre
hoc tamē de iutilit dictis
sane itelligēdū arbitror /
Als secūdū Ponthi nō ē in-
prudentie multis applicare opā
tā ex multis cōrristabilis fa
cies sapiē cōspicua sit / ex
paucis vix posteriorā dorsi
eius appareat De q̄rto sc̄i
vz de v̄borū exq̄sita urbani
tate Adduco illud Apli ad
Titū 2 loq̄re que decēt sa
nā doctrinā ut scz sapientia
nō abscōdat ī decore ver
borū Vt eī dt btūs Augus
quarto lī° de doctrina xp̄iana
bonorū ingeniorū īsignis
ē idoles verū ī uerbis
amare nō uerba Et beatus
Jeronimus ad marcellā de scrip
turis sc̄tis disputati / non
tā uerba necessaria sūt q̄z
sensus / qz si eloquentiā q̄rimus
demostenes eligēdus ē aut
Tulius Vnde et si ī scriptu
ris diuinis et canonicis reperi
ant colores rethorici per
quos pūt tā uerba quā se
tentie exornari Illa tamē
magis competunt oratori / qz
pulcra multū nō idiget or-
namēto cū satis eā ornat
ipa pulcritudo In huc mo
dū ī Epl̄is Cipriani ad
alexandrū legit femine no
stre nō ornant ut placeat
que ornamēta cultū potius
oneri deputat quia honori
nesciuit et ī augēda pulcritu
dine plus affectare q̄z q̄ nate
sūt Sic q̄z maior esse debet
delectatio vacare ueritati
lucenti quā uoci sonanti cet
Vt dicitur ī libro de Ca

therizandis rudibus Et canon
xxxvij di dicit Ecclesiastica īt
pretatio etiā si hēt eloquē
tie venustatē dissimulare
eā debes et fugere ut nō
mō ociosis p̄hoz scolis paucis
q̄z discipulis sed vniuerso lo
quatur hominū generi et hoc
de secūdo

Adterciū tercio et finalit q̄ uo
lēti gradū doctoris catho
lici ascēdē / necessariū ē ut
sit honestus opere et fama
attēdēdū etiā ē sibi ut no
mē suū cōcordet cū re Psal̄ 1°
p̄s Sicut nomē tuū ita et
laus tua ī fines t̄re In huc
modū dr̄ deutro 1 Date ex
vobis viros sapientes quorū
cōuersatio sit probata et po
nā vobis eos principes et
exodi 31 Impleuī eū spū
dei sapientia et itelligentia
et sciētia ī omi opere ad
excogitādū fabre q̄cq̄ fieri
pt ex auro et argēto et ere
Spūs dei ꝫ refert ad bona
vitā q̄ ē per gratiā / sapiā
ad sciētiā Intelligentia ad
doctrinā / sciētia uero ī omi
opere ad omē q̄d pt fieri
ex auro argēto et ere sono
ritas ē facūdie quā debemus
diuersificare pro uarietate
materie Vnde nō sufficit
nob̄ q̄ ī patulo positi simus
cōsciētia nostra sed ut ali
os nō polluā sed pollere
debet ī nobis fama nostra
xij q j nolo Et Apls dicit
prouidentes eī bona nō solū
corā deo sed corā oībus hoībus
2e cor viij Quāuis enim
viro sc̄to priuatī delitescēti
sufficiat latere et secum
luctari xj q j sciēti pasto
ribus tamē et his q̄ alijs
positi sūt īmmē de primis
dt Gregorius Nazazenus ī suo
appollogetico ī hec verba
Decebat igt apud metipsum
Namq alij et ingenium

luccoru spe subeat marina
dissima / inchri gnu e super
solida tra stati exigui tes
pites herba frumenti requirere
et i egenis rebus tenue vi
ta ducere qua pegnas diuiti
as i fluctuu periculis querere
fortioribus quod et potentiori
bus dampnu e no administrac
officia maiora neque erga
plurimos exercere virtute
et i priis rebus et modicis
coartari / parius at tucius
priu oneris / et no supra vires
leuare ne uel derisui fiat
sit et periculu subeat Sed
qui e i officio pastorali et
alios docendi constitutus debet
seipm saluare et alios lu
crifacere / unde sub ewangeli
cus no excusatur sed arguitur
quod talentu fouerit i tra de
fossu cu reddere debuisset
multiplicatu Requiritur etiam a
caym de abel fratre suo quia
unicuique madauit dns de pro
ximo suo / sed vni iubet hoc
facere ex caritate alteri
uero ex necessitate maiori
et qui tenet semen fratris
mortui suscitare Non eni vi
suri sut fratres faciem Joseph
ni adduxerit fratrem suu mi
nimu Gen xlii Et hoc pro
fecto no minus ceteris docto
ribus catholicis qui sut du
ces simplicium et exemplar
communium populorum ut dicit
policratus i primo li[bro] Quinque
i ecclesia dei uelut splen
dor fulget firmamenti et
ad iusticiam plurimos debet
erudire de magis supra sperata
Sed nec preteriundus puto quod
et si hoc officium consistat i
verbo et exemplo ut supra e
ostensum Inter hoc tamen ex
emplu tamquam efficacius et elec
tioe potius prefertur sicut sen
uerbo Sym[eonis] Abbate Joachi
i li[bro] de nitis tractatu de
binario Efficacius quippe
quod cuius vita nostit ..ra
[illegible]

habetur et contemptui Unde prius
dictu e Beati immaculati i via
et consequitur adiunctu e / Beati
qui scrutantur testimonia eius
In laude quoque viri beati promittitur
sed i lege domini voluntas
eius et sequitur et i lege eius
meditabitur die ac nocte
et xpt hoc etiam intellectus
bonus omnibus / sed facientibus
eum / unde et scriptu cepit ie
sus facere et docere et aplus
dixit Attende tibi et doctrine
primo tibi secundo doctrine Electi
one etiam potior e actio qua
scientia quia sufficientes ad salute
sine illa / quod illa no sine
ista Regnu eni dei no e i
sermone sed i virtute Huic
attendit quod cuntes i emaus
comitatu itineris per col
lationem sermonis coambulante
et confabulante iesu non cogno
uerunt agnoscere Nouerunt autem
famulatu caritatis et ho
spitus beneficiis cu cogentibus
illis intrauit cu illis et
cognouerunt eu i fractione
panis habetur historia luc ult
1 9 1 Oportet autem Ecce iam
ut cuique potui / qualis vita esse
debeat eius qui i catholici do
ctoris gradu e sublimandus
quod profecto no ea mente ut
pariter omnes de his arcere vel
citare sed magis ut his
omnibus et aliis pluribus ipm
huic sacro conuentui redimi
tu patefacere i mediu pro
sui xpt hoc eni ad hunc gra
du uocatus e examinatus et
tanquam ydoneus iuuentus et appro
batus Eatenus i monte lu
cerne ponatur supra candelabrum
ut luceat omnibus qui i domo
sut Unde nunc ut insignia
doctoralia recipiat voto
ipm ad cathedram doctoralem
repetendo thema propositu Amice
te ascende superius et erit tibi
gloria ad laudem nominis ihesu xpi
et scta benedicti Amen

Expleto ia huius facti coiuctio
mebro p^mo verbu im e ad
te virorum clarissime dne docto
rande verbu iqua qd scribit i
canone sita romana xx di
Origia^r vero ysaie lx c^o et
lectu e i p^ntis solemnitatis
officio Surge illumiare Eccl
uerbu hoc et si p^phetico ore
dictu sit ad illam nubilo ob
sita terestre ierusale Non
abre tamen assumendo i do
ctore catholicu adaptari vi
detur qui ad itelligenda scriptu
rarum misteria ab illa luce
iacessibili illuiat^r xxiiij
q iij heres xxj di cleros
Et io dico Surge et illumare
Illumiare iquam non tm quo de
pellendis tenebris luce
recipias sed magis ut lumen
quod i te e aliis ifudas
Illa profecto lux increata
a cuius laude omis omi li
gue deficiunt Angelicas cele
stes qz virtutes p^mu cotiet
ona et p^ma et magna luce
circuvolutas qz diud illo et
mirado nutriunt cibo Ex ea
tanqz ex fote vivo bibit magr
et discipulos viij q j i scriptu
ris cu sit ois sciencia xxx
vj dis hic enim et ome do
nu j q j qz pro et ois lex
ff de legibus et sena consul
e iij verum licet utriuqz ide
fons imbuat no e tamen
consequens ut equaliter quiqz
sumat Quo fit ut no om
nibus sit gra nec equalis gla
cu no omis misteret equaliter
nec equali sciencia prediti sunt
sint sed i ewangelizando
alius alio melius operatur
atz per hoc alius alio doctior
enim i ipa salutari doctrina
inuenit^r viij q j licet ergo
Et hic uerit qz magri debet
alios excellere esse qz tales
qz comparatione eorum discipuli pa
rere dicatur viij q j qlis Et
qd i doctore catholico spectat
bona vita cum sciencia debita
doctrina et prompta facundia

Iuxta illud Exodi xxxj Im
plevi eu spu et sapiencia et
itelligencia et sciencia i omni
opere ad excogitandu fabre
qcqd fieri pt ex auro et ar
gento et ere Opus dni re
fert^r ad bona vita que est
per gratia Iuxta illu i me
omnis gra vite Eccli 24
et gratia dei vita eterna ad
Ro vj Et apls de se dicit
gra dei sum id qd sum p^e cor
xv Sapia ad sciencia certa
que habetur ex dei lege qz
per lege cognitio Ad Roma
Intelligen ad doctrina Scia
vero in omni opere qd pt
fieri ex auro argento et ere
sonoritas e facudie qua de
bes diversificare pro ueritate
materie ex dono dei Iuxta
illud Exodi 4 Ego ero i
ore tuo docebo qz te qd lo
qris Ex quibus velim noster
doctorandus se animatu di no
munere ad petendu doctoratum
insigna amaduertat pt ta
p^mo pt lumen ve sciencie ad
cognoscendu fideliter Secundo
pt lumen dive legis ad ex
andu salubriter Tercio pt
coitatu sibi eloquentie donu
ad comitandu sita utiliter
Eqz ut hec ta exordie ab
solvatur Quo ad p^mu ubi
dixi ipm merito amari pt
lumen ve sac ad cognoscendu
fideliter Attendit hoc p^mo
qz iter sciencia et sciencia qua
maxime distare iuenimus
cu dicat sapiens vani sunt
omis hoies i quibus no subest
e sca dei Sap xiij Et apls
qz argute orat^r dicens vi
dete ne qs decipiat per phi
losophia et iane tradicionem
Ad colos 2 j viij q j suggestu
Atz hec minime diceret si
esset scia uera et scia vana
phia uera et phia uana
Ita ut legit^r tercio confessio
falsa per sepe scita sunt
veris ut ibi docimentu sile

sut libris vigilatu sed minime re
sitiuit sopmate Continuabis ut
verbu hoc apli de mani phia
mentione faciens ad positu
prosequar In primis reor opi
nandu no esse hac phiam ue
ram quam ut video i urbe nra
multi profitent no adeo vul
gare bonu e ut credam ea
illa esse que tam sollicitte et
anxie tam questiunculas et ver
ba usant quorum ignorantia
saepe no minus tuta et forte
tutior quam scientia e · xxx
vij di pro ne et legant ista
etenim oblitiori ueritas dat
negligunt mores boni res
ipse specerunt i quibus vera scien
am phia illa nobilis e que
nemine fallit dum manibus
tantu verbis credit quod ita
esse phorum horum vita testat
nichil implens omnia que pre
dicat Dicit enim Tulius in
Tusculanis quotus quisque phus
inuenit qui sit ita moribus isti
tutus ut ratio exigit qui di
sciplina sua no ostentatio
ne sed lege vite putet
qui obtemperet ipse sibi et de
cretis suis pareat Cum ty
dicat lex pate legem quam
ipse tuleris et de legibus e
digna vox et q vn nos si no
peteret videam siquidem compluri
res talium tanta leuitate et
iactatione effluere ut eis fue
rit no didicisse melius alios
pecuniarum cupidos glorie no
nullos multos libidinum seru
os ut cum eorum vita mirabi
liter pugnet oro quod turpis
simum e dicente aplo qui pre
dicas no furandum furaris
qui dicis no mechandum mecha
ris i quo iudicas alterum
teipsum condempnas Ad co n
ut et si grammaticum se profes
sus quispiam barbare loquatur
Aut si absurde canat is qui
i se musicum velit habere
hoc ipso turpior sit quod i eo
peccat cuius profitetur scientia
sic in officio vite turpior erit

peccans carpo turpior erit
quia i officio cuius esse magistro volt
labitur arte quam vite professor
delinquit i vita Est enim antiquorum
sma phiam no verborum artem
esse sed vite Et ideo Augustinus
de ciuitate dei libro viij Adducens
plato dicit eum determinasse
finem boni esse secundum virtu
tem viuere idque et soli euenire
posse qui notitia dei habet et imi
tatione nec ob aliam causam
fieri beatum Ideo hoc etiam
esse phari amare deum et
imitari Unde utique colligitur
tunc fore beatum studiosum
sapiencie et phum cum frui deo ce
perit Cumque enim no continuo
beatus sit qui eo fruitur quod
amat cum multi amando ea que
amanda no sunt miseri sint et
miseriores cum eisdem fruuntur
Nemo tamen beatus e qui eo
quod amat no fruitur Unde sit
quod et ipsi qui res no amandas
amant no se putent beatos
amando sed fruendo quisquis ergo
fruitur eo quod amat verumque
et summum bonum amat quis
eum beatum nisi miserrimus et ra
tionis expers negabit
Cum autem verum et summum bonum
deus sit Constat phum esse
amatorem dei · Sima e beati
Augustini loco preallegato Ex
quo etiam innotescit qualis scientia
vigere debeat i catholico
doctore Ad hec autem et si plu
ra conferat potissimum tamen
ipsam conducit innuitas viri
et prestat gratia dei Cum dicat
sapiens homini bono i conspe
ctu suo dedit deus scientiam
et sapientiam et intelligentiam
Ecclesiastici · Sapientia i qua qua
deus cognoscitur et amatur
scientia qua bene i mundo con
uersatur et intelligentiam
qua misteria scripture pro
ut sensus sanctus flagitat pe
netratur Preterea dedit sapi
entiam qua res sapiunt secundum
saporem proprium scientiam qua estimat
secundum valorem suum et intel
ligentiam qua intelliguntur

secundum totum esse suum Et iste est funiculus triplex qui difficile rumpitur de tren 2 pa c 3 hec sunt que dat deus doctori bono ut regula qua se et alios regat ut lucerna qua se et alios illuminet ut cibum quo se et alios saciet ut gladium quo se et alios defendat ut agrum et vinea ut in ea laborando sibi et aliis fructificet ut pecunia ut eam ad usuram accomodet ut vxore ex qua filios spirituales deo generet ysa xxviii Quem docebit scientiam et quem intelligere faciet auditum Ablactatos a lacte i. separatos a dulcedine culpe Et sic hoc pacto divine doctorandus surge et illuminare et hoc de primo

Adiecit secundo doctorandum merito animari per lumine divine legis ad operandum salubriter quorum agnitio veritatis que est secundum pietatem et legem xpi est in spe vite eterne Ad titum 1 que est secundum pietatem et legem xpi et extra hanc legem nec veritas videtur nec salus habetur x x in q 1 quia ex sola vnde et illa que optima in rebus iudicantur humanis ut sunt virtutes fla fuerunt apud cunctos quibus lumen fidei et legis dei non luxit Sapientes ergo mundi qui illarum veram beatitudinem fidelibus promissarum credere noluerunt conati sunt hic sibi in terris felicissimam fabricare quanto superbiore tanto mendaciore virtute Verba sunt beati Augustini li xix Nam licet ab ipsis tunc vere atque honeste putentur esse virtutes cum referuntur ad seipsas nec propter aliud expetuntur etiam et tunc quia non per legem pietatis habetur inflate et superbe sunt et ideo non virtutes sed vicia sunt iudicande Quem ipsum et aut et beatus locus paulo amplius dicitur multos in primus legitur iudicem dum

in gentibus fuisse nominis Atque ut obscuriora missa facta clari sunt legibus viri Apud grecos foroneus Apud lacedemonios ligurgus Apud egiptios mercurius termegistus Apud atheniensis Salomon Cuius leges ad romanos inde transiecte multum ornatus atque amplitudinis acceperunt Hinc et lex xii tabularum leges que alie et Senatus consulta plebiscita et honorarium ius pretorum Postremo dictatorum et principum edicta de quibus vii di moyses et et in hec aut leges omnes et si que alie sunt sunt humanitus aduiecte ita humanitus pro varietate temporum mutantur mutatis affectibus et voluntatibus hominum in quibus fundate erant Est quia omne ut sequens corrigat prius ff de legibus l non est novum Demum primo dei lex per moysen deo dictante data est gratia vero per iesum cristum facta est Joh 1 qui et si venit adimplere legem non evacuare tamen ad implendo legem et si non ipsam legem multa tamen legis sacramenta finiunt Dicit Augustinus pe c xl iii vides quanta in lege veteri legimus et non observamus non quidem ut abiciamus legem sed ut sacramenta promittentia impleta temporum promissione non celebremus Nam quod promittebat venit hec ipse Vnde ut ad propositum redeat tota lex moysaica quamuis humanarum omnium sanctissima ipa tamen ut videmus in multis recessit que per cristum domini ficta est huius quod solius est lex illa imobilis et eterna nulli vmquam cessura sed cui soli vel cessure sunt omnes vel cesserunt hec ergo ab omnibus suscipienda que ut dicit lactantius sola ad sapientie iter dirigit Etiam et ipse Tulius et si lege a noticia fidei remotus in li de republica

pene diuina uoce depinxit Est
quidem igitur ipse uera lex recta
racio nature congruens diffusa
in omnes constans sempiterna que
ad officium iubendo uocet et a
fraude uetando deterreat huic
legi nec abrogari phas est
neque derogari aliquid ex ea li
cebit neque erit alia rome
alia athenis alia nunc alia
post hac sed omnes et omni tempore
sempiterna et imutabilis contine
bit quasi magister et imperator deus
Ille enim huius legis inuentor ille
dispensator et lator cui qui
non parebit ille seipsum fugi
et et natura hominis aspernatus
hoc ipso luet maximas penas
etiam si cetera que putantur
supplicia effugierit hec Ciceronis
Cur autem imobilis lex diuina
sit in promptulo est quia ab illo la
ta est qui semper idem est et anni
sui non deficient atque etiam quia
de rebus est non transeuntibus sed
eternis et Nam et si
non Numquam de transitoriis lo
quatur Sunt ipsa tamen mente
legislatoris omnia ad eternam
illam referuntur vitam ubi que
nichil est Itaque legem ab infini
to et imutabili et de imuta
bilibus et impassibilibus aliter
se habere condita imutabilem
et eternam esse necesse est Hec
est illa lex domini immacula
ta conuertens animas de qua lo
quitur propheta Illud quod testimo
nium domini fidele sapientiam pre
stans paruulis hanc tu legem
domine doctorande non in philoso
phorum in fastuosis legibus sed
sed in sacris canonibus et in
scola christi qui auctor huius
legis est accepisti utique quia
paruulus et humilis fuisti pro
paruulis et humiles accepit re
torum testatur sinite paruulos
uenire ad me talium est enim
regnum celorum Marci x Et
ille Abscondisti hec a sapien
tibus et prudentibus et reue
lasti ea paruulis luce x

At tanto perfecto magistro facile de
uotum et humile fructificauit
ingenium tuum Illum ergo ama
Illum cole illi semper gratias ha
beas tum pro meritis tum pro co
nominati quoniam hanc legem suam
canonem vite et salutis tibi
cognitam fecit que profecto lex
quia caritatis est totum te sibi ue
dicat adeo ut oblitus tui in
ea feraris totus totumque te
pro grato sibi obsequio etiam
aliorum commodo et saluti le
gendo docendo operando impen
das atque in hunc modum surge
illuminare et hec de secundo

Postremo dixi nostrum docto
randum animari ad petendum
insignia propter communicatum sibi
eloquentie donum Nam quantum sit
necessaria docentibus debita elo
quentia ostendit Tercius in ser
mone dicens Nichil est tam re
ctum quod male narrando possit
depravari Et e regione nichil
est tam incredibile quod in dicendo
non fiat probabile Nichil tam
horridum et incultum quod non ora
cione splendescat Et secundum Tulium
de oratore Quid potest esse
aut iocundius aut magis proprium
hominis quam sermo facetus hoc
et enim uno prestamus et ab
surdius uel magis a natura
feratum quod colloquimur inter nos
et quod exprimere in dicendo conceptum
et sensa possumus Magna quoque
est admiratio copiose sapienter
que dicentis que qui audiunt intel
ligere etiam et sapere plus
quam ceteros arbitratur Verba
sunt Tulii de officiis libro secundo
hanc autem materiam absoluendo
hoc primum interest secundum Augustinum
de ciuitate dei libro x quod liberis
verbis loquuntur philosophi nec in re
bus ad intelligendum etiam diffi
cillimis offensionem piarum
aurium pertimescunt Nos autem
ad certam regulam loqui phas
est Ne verborum licentia etiam
de rebus que hiis significantur
impiam gignat opinionem

Erit ergo doctoris catholici li
matus facilis placens et cōme
suratus s'mo / limatus discreti
one facilis dictamine placens
intore / et comesuratus audi
torii capacitate / limatus q̄d
erit discretioe ut sit cautus
ī uerbo / ne si sordidate ad lo
quēd rapit / erroris vulnere
auditor cordā feriat. Et cū
fortasse sapiēte se vide de
siderat stult' copagez i'sī
piet' abscidat. Hic naqz ueri
tas dicit Sale habete ī uob'
et pacē hēte inuicē per sale quippe vbi
sapiētia designat' s'm Greg'
ī pastorali xl iij di sit Re
ctor Sit facilis dictamine qm̄
doctrina prudētiū facilis pu
rum ut vz ornatū nimiū
et uanas uerborū falleras
deuitet / qa ī rebus ecclesiasticis
nō sunt quereda uerba sed
sensus hoc ē q̄ pambus vita
sustētēda ē nō siliqs vt ha
bet bti Jeronimi ad damasū
papā Sic et turpes mulie
res fucos adulterinos que
rūt qbus se ornāt / qd' natu
ralit' pulcre nō curāt Sic
qui magis insistut ornatū u
borū quā sensus rerū / At ra
chel nra / scīa vz catholice
ueritatis ppa ūtute et decore
ad plenū nitet / oīm aliarū
scripturarū vinces auctori
tate xxxvij di si sed
cōtra Sit p'tea s'mo docto
ris catholici placens intoē
sue qm̄ dignitas stili attēde
debet oro'm Na que sine
dignitate stili scribūt' / ea nō
sortiūt' fidē / nc subsiste diu
possūt Et hic ē q̄ Seneca
scribēs apostolo ī vna epla
dicit uelle paule ut cū res
eximias proferas maiestati
earū cultus s'mois nō decess'
Quo fit ut quod nimia eloq'i
venustas ī vicio ē sit et
sordis uerborū cōtagio est
fugiēda Curādū ergo erit

maiora docētes prosequm' cur
rit' ī moribus labi d' videam'
Sit g° s'mo doctoris facil'
ad itelligēdū sit etiā clarus
et nitidus ad audiēdū Que
modū et mēsura suasse vi
demus et audimus scōs do
ctores ī suorū omelijs et
scripturis Ad ultim' dixi ut
sit cōmēsuratus auditorū ca
pacitati / qm̄ hoc sūmope cu
rād ē ut secūdū cōditione
auditorū se habeat uerba
docētis / vnde sup illo Job
q̄s dedit gallo itelligētia
Dicit beatus Greg' xxx li°
moraliū Gallo itelligētia
desuper tribuit' / qm̄ doctori
ueritatis discretiois ūtus ut
nouerit qbus qd qn̄ uel quo
īferat diuinitus ministrat' / qm̄
nō vna eadēqz cūctos qua
litas astrigit et p̄sepe alijs
officiūt que alijs prosūt
Na et plerūqz herbe que
hec alia reficiūt alia occi
dūt Et leuis sibilus equos
mitigat catulos istigat /
et medicamētū qd' hunc
morbū minuit Alteri vires
auget Et panis q' vita for
cium roborat puulorū ne
cat dicēte Apostolo Taqz
puulis ī xpo lac potū
dedi uob' nō escā p'e cor' 3
Cū at hec atqz alia doctoris
catholici ornamēta ex do
no dei ī te virorū optime
due doctorade ad plenū re
splēdeat / habes enī ut
uerbo utar Jeronimi ad pau
linū magnū igeniū et ifini
ta uerborū suppellectilez
et facile loqueris et pure
hys si accesserit labor stu
hedi et doctrine nascet' nob'
aliqd qd docta grecia nō
haberet / docuisti preterea
atenos qm̄ salubrit' populos
verbo dei sed ad aliud qz
natus es maius qz et clarius
negotiū tibi debet' / qm̄
ut solū imperitū vulgus
doceres fortūa quid hec

potuit esse tua natura uero
dum te inducebat ad lume te
ad aliud cogitabat ut vide
licet etiam et ecclesia dei sua
que in te est illuminares Quapropter
cum nature tuae divina operatione pa
ratum sit dignum est ut lucerna
que aliis que in domo sunt lu
cere possit in altum efferatur
Surge [illegible] nunc et illuminare
Surge inquam ut insignia docto
ratus recipias et illuminare
ut lumine quod in te est aliis lu
men infundas Ad laudem dei
per secula benedicti Amen

Pro licenciatur
in decretis

Ad primandum huius viri insi-
gnem dominum licenciandum ut
sit honor virtuti respondeat
assumpsi verbum quod scribitur luce
2 lectum est in dominica currentis
ewangelio Proficiebat sapi
entia apud deum et homines Re
uerendi patres doctores et
magistri eximii ceteri quoque domini
spectabiles dignitate ordine et
scientia locuturo mihi de profe
ctu doctoris catholici quem
ipse spiritus domini habet infundere
aliud in mente primum uenit aliud
esse recognicionis humane modum
atque aliud eius quem divinitus datur
Illa namque ex ratione ista fit
ex inspiratione Nam cum omnes
homines natura scire desiderant
primo methaphisice Scientia autem est
cognitio intellectiva quem secundum
philosophum primo posteriorum fit ex
preexistenti cognitione sensitiva patet
quod desiderium humanum respectu
scientie non impletur nisi per sensum
perque cum per quos hausitorum
deferuntur species sensibiles ad

ab extra usque ad animam rationa
lem in qua fit vniversale quod est
principium scientie Alia autem progre
ditur sapientia divina cum videlicet
generatis virtutibus anime in operatio
nibus sensus intelligentia acute
transit in deum ut sit in ymagi
natione de subtus in cognitione
humana et naturali fantasie
surgunt ita in divina revelatione
intelligentia desuper theopha
nie descendunt Est enim intellige
ntia illa acies intellectus qui
immediate supponitur deo sicut
fantastica anime supponitur carni
Spiritus ergo domini repleat uos
ut habundetis in spe et virtute
Ad Ro xv et proficiatis sapie
ntia apud deum et homines ut
dicit thema verum quia secundum
Hilbertum in tercia parte sui
eruditimenti ad finem Quatuor
gradibus intellectus noster ad
ueram cognitionem proficit et as
cendit videlicet lectione meditatione
oratione et contemplatione lectio est
secundum exteriorem exercitium me
ditatio secundum interiorem intelle
ctum oratio secundum desiderium con
templatio super omnem sensum
qui gradus adeo conexi sunt
ut precedentes sine sequentibus
parum aut nichil prosint Se
quentes uero sine precedentibus
aut raro aut numquam haberi puto
Quid enim prodest lectione
continua tempus occupare sanctorum
gesta et scripta transcurrere
nisi masticando et ruminando
succum eliciamus et transgluciendo
usque ad cordis intima
transmittamus et quorum facta
legimus eorum opera imitemur
sed quomodo ista cogitabimus aut
cauere poterimus ne falsa uel
vana meditando limites assi
gnatos patribus transcendamus
nisi prius ita habet vel ex lectione
vel exauditu fuerimus instru
cti Iste quid prodest per medi
tationem videre que sunt agenda
nisi assit oratio et dei gratia
[illegible] ut sit

fructuosa meditatio seqt'r oro
devotio cuius affectus e contempla
tiois dulcedo / Ex qbus infero
primo q lectio sine meditatioe
e arida / Meditatio sine lectio
ne e erronea / oro sine medi
tatioe e tepida Et medita
tio sine oratione e infructuosa
Secundo infero q vir spualis
i primo gradu e exercitatus /
i secundo circumspectus / i tercio de
uotus / i quarto supra se eleuatus
Et per ascensioes quas i corde
suo disposuit usqz ad videndu
deu deoru i syon ascendit
ps lxxxiij Et i monte dei
gloria contemplat'r cu petro et
iohanne mt xvij Et castis
cu iob fruit'r amplexibus ra
chel Gen xxix / Et hys
adiuncte collatis ad concludend
thema positu pono hanc qua
dimembre propositione doctor
catholicus ad uere cognitiois
plenitudinez / proficit exerci
tio lectiois meditatiois oros
et contemplatiois Cuius partes
resumendo / omisso quarto me
bro pro alio actu sequenti

Dico primo q doctor catho
licus ad uere cognitiois plenitu
dine proficit exercitio lectios
Et hoc qdem secundum Gilbertu
ubi supra fit quatuor modis
scz qn e intentioe legentis
vtilitas i affectioe pyetas
i legendo assiduitas et i lege
di modo taciturnitas / primu
patet qm q ad spualez lec
tione erudiendus accedit fru
ctu eius agnoscat ut sit ma
gis eu vtilitas trahat /
fructus at catholice lecti
onis ut tradit'r xxxviij
di per totu e sciencia informac
mentis et adipisci virtute Non
delectet'r ergo i uerboru super
ficie uel i colore et dictamie
sed i ueritatis pulcritudie / et
prouocet'r virtutu emulatione
no rapiat'r iam desiderio ut
tm scripturaru latebras occu-
pet sed ut magis animo
edificet'r xxxviij di Sedulo
Cristiano et presbitero lectio debet
esse magis exortatio qua occu
patio Non debet animu fran
gere sed desideria scita paste
Unde dicit beatus Aug i lib
de spu et lra primo fatigatioe
utili et salubri interioris ho
minis magis extreat membra q
frangat Unde i multis q scri
pturas imoderate legebat
et nimis importunius occu
pationibus irretiti ta ab uti
libus qua a necessariis quiqz
cessabat / du latebrosa pene
trare no potuerunt visu e
sepe q fratribus viribus et
taciterunt nescientes q lectio
ad edificatioz si no dz esse
fastigio sed oblectamento /
Unde propheta scdm alia transla
tione ubi nos habemus littatu
ra dicit qm no cognoui ne
gatione introibo i potencias
dni prout ponit Canon lx
xxviij di Cuius Negotiat'r
et q scripturas legit ad affl
ictione quas lege debuerat
ad utilitate / Unde et affli
git'r i eis caru qualitate
propter obscuritate et caru qn
titate / propter i parum prolixi
tate infinitus e ei libroru
nus / sequi at infinita et
lege nullus e finis ulla pro
ulla e timus Sed cu lectioz
ad utilitate tua lector co
uerteris / qn i quoda mentis
sabatismo requiescis / hoc at
facies exemplo et doctrina
Exemplo si facta scorum legeris
Doctrina si eorum dicta que
ad utilitate pertinet i corde
tuo posueris sic scriptu e
i corde meo abscondi eloqa
tua ut no peccem tibi Scdm
vz ut sit i affectioe pyc
tas patet per Aug'm i ser
moe de passioe domini et de
fectu solis ubi dicit Exqrat
ideo astrologi siderum ful
gore adorent cristiani
siderum conditore / Pondet

illi solis defectior nos xpi
passione Et i dt Seneca mul
to facilius lucet syderum condito
re diuersis varietas quam syderum
ordine superba curiositas
Sic enim oleum additum igni facit
ignem ferue et per feruorem
lucere sic facit lectio adhibi
ta cordi pro excitat feruo
re et postmodum feruor se
renatur in luce sic enim erit
lectio ista tanquam oleum in fla
ma Tercium ut sit in legendo
assiduitas patet per Ysidorum iii
libro de ubi dicit Nemo pt
sensum scripture cognoscere nisi
legendi familiaritate sicut
scriptum est Ama illa et exal
tabit te glorificaberis ab ea
cum ea fueris amplexatus
Quanto enim quisque in sacris elo
quiis assiduus fuerit tanto
ex eis uberiorem intelligenciam ca
pit sic terra que quanto amplius
excolitur tanto uberius fructi
ficat Unde probat beatus
Gregorius in libro moralium quod per
legendi assiduitatem deuenimus
in scripture familiaritatem et
per consequens in eius intima cog
nitione sic dicens Sic ignotorum
hominum facies cernimus et corda
nescimus sed si familiari locu
tione eis coniungimur usu collo
quii eorum etiam cogitationes
indagamus Ita cum in sacro elo
quio sola hystoria conspicitur
Nichil aliud quam facies vi
detur Sed si huic assiduo usu
coniungimur eius nimirum mentem
quasi ex collocutionis familia
ritate penetramus Dum enim
alia ex aliis colligimus facile
in eius verbis agnoscimus aliud
esse quod intimant aliud quod
sonant Tanto autem quisque illius
noticie extraneus redditur
quanto in sola eius superficie li
gatur Ecclesiastes primo dicit Sa
piens dedi cor meum ut scire
prudenciam atque doctrinam Cor
suum dare est in assiduitate
legendi animum exponere Et
Seneca dicit non multum refert
utrum omittas propositum an inter
mittas Non enim ubi interrupta
est manet sed cotum more que
incepta desiliunt usque ad inicia
sua recurrit eo quod a continu
atione discessit Resistendum est
ergo occupationibus non expli
cande sunt sed submouende
Sed non est contrarium est hiis que supra
dixi possumus enim assidue legere
sine interruptione per temporis
interruptione et habere in legen
do moderationem Quartum vero
in quo dixi ut assit in legen
di modo taciturnitas patet per
verbum beati Augustini in vio libro
confessionum ubi de vita beati Am
brosii dicit per omne tempus
aut corpus reficiebat neces
sariis sustentaculis Aut lec
tione animum sed cum legebat
oculi ducebantur per paginas
et cor intellectum rimabatur
vox autem et lingua quiescebat
Hinc dicitur Job xxxiii Audi
me et tace et docebo te sa
piencia Nec intelligo hic tantum
de taciturnitate exteriori quantum
de interiori Unde dt Seneca
Epistola lvi quid prodest
totius regionis silencium si af
fectus fremunt Animus obstre
pit hic placandus est Nullus
hominum autem quia contentus interrupat
cogitationes bonas solidas
et certas leue illud ingenium
est nec sese adhuc reduxit
introrsus quod ad uocem exaci
denti erigitur habet profecto
intro aliquid sollicitudinis
aliquid concepti pauoris quod ipsum
curiosum facit Et concludendo
idem dicit tunc te scito compo
situm cum clamor ad te nullus
pertinebit cum te nulla uox
tibi excuciet non si blandietur
non si minabitur non si inanis
soni vana circumstrepit Sic
enim lectionis opera consistit
ad perfectum quod fuit primum

Dixi secundo quod doctor catholicus ad vere cognitionis plenitudinem proficit exercitio meditationis. Ipsa enim est que mentem abstrahit, abstractam in uno defigit, defixam in contemplatione adducit et tandem divinam revelationem occurrentem excipit. Primum patet per beatum Augustinum in libro de quantitate anime dicentem: Anima quanto magis declinat in corporis sensus tanto pecori similior efficitur et brutalior. Et ideo cum per meditationem abstrahitur a corpore nobilior fit et subtilior. Propter quod dicitur in psalmo: Os iusti meditabitur sapientiam. Vacare enim sensibus et sensibilibus impedit meditationem sicut et actio contemplationem. Unde Gregorius nazazenus in apologetico ait: Nichil revera michi ad divinam vitam prestantius videbatur quam velut clausis carnalibus et extra carnem mundum quam effectum quem prius in memet ipsum convertens in suos sensus atque animos conspicari. Alienum quam effectum a mortalium curis sibi soli loqui. Et ideo ut altior cunctis visibilibus factus mentem suam repleat divinis sensibus et celestibus formis absque ulla admixtione terrena vere speculum immaculatum effectus ymaginis dei, ex ipso lucem per super lumine accipiens et auspicia quedam vel initia futuri seculi ferens. Atque in terris adhuc positus consortio quodammodo perfruens angelorum, despecta atque derelicta fragilitate terrena, ad supernam et celestia spiritus sui subvectione transferri. Hec ille. Et hoc profecto figuravit illa doctrina Christi de qua Matthei xxi. Abiit iesus foras civitatem extra ibique mansit et docebat eos extra civitatem. Abiit quia per meditationem a carne et sensibus qui sunt porte civitatis se abstrahit. Cum ut probat Gregorius Nazazenus in libro de ymaginibus. Sensibilia per sensus corporeos ingrediuntur animam, sicut exteriora per portas ingrediuntur civitatem.

Secundum vero liquet per diffinitionem meditationis, que ut dicitur in libro de Archa mistica talis est. Meditatio est studiosa mentis intentio circa aliquid investigandum diligenter insistens. Vel sic: Meditatio est providus mentis obtutus in veritatis inquisitione vehementer occupatus, et quanto vehementius vim intuens ad illud aspirat tanto citius appropinquat. Unde per hoc differt meditatio a cogitatione quia cogitatio vago circumfertur huc illuc quasi divertit. Meditatio vero destinata ymo motione semper ad ulteriora tendit. Unde dicitur in libro Richardi de exterminatione mali: Meditationis est perscrutari occulta. Contemplationis est admirari perspicua. Est enim meditatio occulte veritatis studiosa investigatio. Contemplatio vero perspicue veritatis iocunda admiratio. Et hec est doctrina libera de qua Esdre vii. Imperitos docete libere quia tales abstracti sunt a carnali sensuum servitute. Unde est quod ut dicitur Exodi xxviii doctrinam et veritatem habeat pontifex in rationali iudicii gestans ipsum in pectore. Circa per meditationem defigitur animus in cognoscenda veritate.

Tertium ac ubi tetigi quod meditatio mentem in contemplationem adducit patet ex hoc quod meditatio ut dicit Gilbertus in secunda parte de predicatione est sicut quidam explorator qui perscrutatur occulta, et ex hiis que participative videt in creaturis ascendit plenius ad divina et cum amplius proficit in hac meditatione magis ardescit in dilectione. Unde dicit propheta: Concaluit cor meum intra me et in meditatione mea exardescet ignis. Cor intra me calescit in dis

qui cor suum habet intra se non
qui dicit cor meum dereliquit
me et ex hys que videt in
creaturis considerat bonitatem
creatoris et sic meditando in-
ardescit dum in creatorem ascen
dit Dicit autem exardescit hoc
est extra ardescit quia per medi
tationem a creaturis ascenditur
ad creatorem et a creatore
extra reditur ad mentem ut
quia per meditationem in cele
stibus videmus in nobis pigamus
Et libet hic recordari quod di
cit Valerius maximus de Socra
te Sic eum stare dicitur Socrates
pertinaci statu perdius et
pernox a summo lucis ortu ad
solem alterum orientem inconivens
immobilis hisdem in vestigiis
et ore et oculis in eundem lo
cum directis cogitabundus tanquam
quodam secessu mentis atque ani
mi factus a corpore quam tante
temperantie dicitur fuisse ut omnia
vite sue tempora inoffensa
valitudine vixit quia primo
ab inductis erroribus philosophorum
et mensium corporum supercel
lestia ad directum animum suum
in intima conditionis humane
et in secessu pectoris repo
sitos affectus scrutari coe
git Iste ergo quod videbat
in omnis per meditationem ordi
nabat in mentibus humanis
Quartum autem ubi dixi quod me
ditatio divinam revelationem oc
currente excipit patet per
exemplum Richardi in fine li
bri de archa mistica ubi dicit
Si vas aque solis radio sup
ponas videbis aquam splen
dorem luminis superioris ex se
refundere sine calore Sic multi
divine revelationis radios su
sciperunt sed non inde in dilec
tione profecerunt Aqua que ad
inferiora labitur humana cogi
tatio est que magno rationis
moderamine cohibetur Aqua
in vase collecta cogitatio
meditatione intenta et per me
ditationem defixa Aque ergo

radius solis se infudit quando
divina revelatio meditationi
occurrit Aqua autem radium superni
luminis in se accipit et superioris
fulgorem emittit et illuc le
vat radium luminis procedentem
ex se quo ipsa non potest ascende
re per se Tamen et si aqua differt
a radio que de se emittit suam
et similitudinem exprimit ut
si tremula sit aqua radius
tremulus erit si quieta quietus
si pura purus Sic in proposito
cum revelatio eterni luminis cor
humanum illuminat intelligentiam
super se rapit immo super humanum
modum levat Et illuc intellige
ntie radius divini luminis infusione
et admirationis reverberatione
de ymis ad summa resilit ubi
nulla ingenii perspicatia nulla
artis industria ascendere sufficit
Et quanto mentem hominis divine
claritatis splendor profundius
penetrat eo altius stuporis
sui magnitudine excussa et
per extasim sublevata in divina
archana sublimius resultat
Et quanto perfectius animus oppo
nitur ad interna pacem et tran
quillitatem tanto firmius et tena
cius inheret in hac sublevatio
ne summe lucis per contempla
tionem et quanto purior ad in
tegritatem et diffusior ad cari
tatem tanto capatior invenitur
ad sapientiam et veritatem quam
in ea ita venit ille spiritus ve
ritatis qui docet omnem ve
ritatem Johannis xvi et tantum
de secundo

Dico tertio quod doctor ca
tholicus ad vere cognitionis
plenitudinem proficit exer
citio orationis Cum per orationem ele
vatur in deum intellectus et af
fectus suppletur humane rationis
defectus intermicat ille divine
lucis radius et colligitur inte
rioris hominis status De primo
patet per diffinitiones orationis
quarum una secundum Damascenum
dicit oratio est ascensus intellectus

intellectus in deum. Alia secundum
Augustinum in sermone de oratione et ie-
iunio: Oratio est purus affectus
mentis in deum directus. Utraque no-
tatur in hac una de reliqua et ve-
sat. Tamen siue stat intellectus
siue affectus in deum eleuatio
semper in oratione spiritualis habe-
tur cognitio. Dicit enim beatus Bernhardus in
quadam epistola: Oratio est hominis
deo adherentis affectio et
familiaris quedam et pia
allocutio et illuminate mentis
ad fruendum deum quamdiu licet
statio. Ubi enim nec addiscitur.
Etiam ut dicit Ysidorus de summo
bono libro iii° capitulo viii°: Qui vult
cum deo semper esse, fre-
quenter debet orare et frequenter
legere. Nam cum oramus ipsi cum
deo loquimur, cum vero legimus deus
nobiscum loquitur. Unde et
apostoli qui a cristo vole-
bant discere dicebant domino,
Luce xi: Domine doce nos orare.
Et Actuum i dicitur quod ascenderat ad
orationem sursum ad cenaculum, quam
per orationem et mentis eleuationem
sic dicit Augustinus ubi supra: Inac-
cessibilium obtinemus celsitudinem,
ubi tamen oratio exercetur sine de-
uotione, peruolat intellectus et
sequitur tardus aut nullus affectus;
ubi vero exercetur cum deuo-
tione, sic supereminet caritas
scientie secundum apostolum ad Ephe-
sios iii°. Et ordo seraphim ordinem
cherubim secundum Dyonisium pe-
netrat intellectus sed magis
ascendit affectus. Etiam cum intel-
lectus se dirigat in intelligi-
bilia vel ad intelligendum, affe-
ctus se porrigit ulterius et
extendit ad diligendum. Hinc
puto quod foris stet intellectus
ubi tamen intrat affectus, et
hoc experiri de viatoribus. Ce-
terum de comprehensoribus qui sunt
in summo caritatis, qui tantum
diligunt quantum cognoscunt, et
ego puto quod equaliter eleuetur
intellectus et affectus eorum in
deum. Non sic in nobis in quibus

sol intelligentie velut eclypsim
vel occasum incurrit. Nam sicut
influentia solis maiorem effe-
ctum imprimit in id quod directe re-
spicit, sic puto quod diuina bonitas
affectum nostrum tamquam obiectum
est magis attrahit et allicit,
quantum etiam est amantem se semper
in ulteriora porrigere. Unde
affectus ex nimio amore fertur
in extasim et rapitur supra se.
Unde etiam quanto feruentior
ac deuotior erit oratio, tanto
purior et dulcior erit cogni-
tio, propter quod insipiens est qui sine
oratione deuota immo sine ma-
gisterio spiritus sancti vult myste-
riorum archana rimari, quis ei
profunditatem misteriorum et
diuinarum scripturarum penetrare
sua subtilitate confidat. Cum
dicit apostolus i ad Corinthios xiiii: Fra-
tres si venero ad vos linguis
loquens quid vobis prodero
nisi loquar vobis aut in re-
uelatione aut in scientia aut in
prophetia. Hoc igitur primum intelli-
ges quia prophetia scripture propria
interpretatione non fit, quia nunquam
habetur eius cognitio sine illius
magisterio qui ipsam inspirauit.
De secundo patet quod eorum no-
ticiam sepe merito deuote
orationis acquirimus, que nulla
nostra sagacitate nullo
studio penetrari valemus.
Danielis ii ubi dixit rex Da-
nieli cui nomen Balthasar:
putas ne potes mihi indicare
sompnium quod vidi, et sequitur quod
sapientes non potuerunt indi-
care regi quod Daniel reue-
lauit. Balthasar capillus
capitis dicitur. In capite subli-
mitas, in capillo subtilitas
intelligitur, quia deuota oratio ad
rerum sublimium subtilitatem
penetrandam acuitur. Per hanc
ergo deuotionem que dicitur ca-
pillus capitis attingitur quod at-
tingi non potest a sensibus huma-
nis. Unde et regi non po-
tuerunt indicare visionem

sua sapietes babilonis / qr
mens qn id qd e sup itelli
getia sua igrit et igredo
psistit / psistedo desitit et
desitiedo diffidit Sed mes
cu de dei adiutorio cofidit
/ cofisa deuotioi isistit Insi
stedo se ad oroz guertit /
orado petit et petedo acci
pit Unde solus Daniel vir
desideriorum regi indicauit
visione eius // Tertiu vero
ubi dixi q i orone ilumiat
ille diuie lucis radius ex
perti cognoscut / q diuis re
uelationibus letificari me
ruerut / q sub tpe orois
maxie solet illuminari et
ex illa illuminatioe / myste
riorum occulta penetrare /
Qa ex intima gpositioe mes
lauat / lota mudat et qnto
serenior tato mag a luce
penetrat Unde num xx
iiijo dt Balaa de se ipo Au
ditor sermonu dei q visioz
oipotetis ituitus e q cadit
et sic aperiunt ocli eius /
qr lume reuelatiois gtte
sepe accipit q se i orone
pst'nit Certu at et est et
gpertu habeus q du ex co
sideratioe nostre idignitat
humiliam exterius / ad subli
miore itelligetia humiliam
iterius illuiam Unde i ps
dr Exitus matutini et ue
spere delectabis Exitus
matutini sut ad uere solis
irradiatione / huiane mets
excessus / Mane solet ab
iterioribus ad exteriora exie
Vespere at ab exterioribus
ad iteriora redire / valde
aut iocudu e et qr sub
estiuo tepore deambulac
ad matutina luce radiati
ciuitatis / et lecti torpore
dimisso / erupe i libertatis
auras / i capu diuinoru spe
ctaculoru / extra angusti
as huiane ratiois ubi cu
ad nos desitiete radio qui
pius iterminabat reuiimur

cotristat nos et humiliant
reditus uespertini sic scptu
e ad metipm Aia mea cotur
bata e / et tame aia deuota
cu se gsiderat et cosideras
ifirma sua retractat et re
tractado humiliat / du sic hu
miliat sepe illuiat et ite
rius docet Mt v Vidit ihs
turba multaz et misitos e sup
eos et cepit eos doce multa
qr ei turba fantastu et pec
catoru occurrit / inde aia tbat
sed qr docet a ihu iде illuiat
/ vt no sit illuiatio penitus
sine obscuritate turbatois
et turbatio sine claritate
illuiatois / et hc e qd dixi
Octu radii itermittat De quo
Gregs Nazazenus i smone
de prims Epiphaniis sic ait
Effugit prusqz teneri queat
et priusqz apphedi possit
elabit tatu se cordi offe
res Et hoc quidi si puru
sit qntu huanos oculos
ictus coruscati luis pstriget
et tato pretcurs illuiat
De quarto at ubi annexui
q per oroz colligit iterois
hois status dt Richardus sup
daniele lio ij Colligamus
quo sepe totu iterioris ho
mis statu deuotio dephe
dat et ta presete descbat
qm futuru puideat Unde
Daniel iiijo Dicebat daniel
regi Arbore qua vidisti sb
limie tu es / In quo gratia
descbit dmitus accepta de
inde descbit eius culpa / et
postremo ruina / qr uera de
uotio coplectit et amore
gratie et fetore culpe et
timore ruine imo cu ad
oroz guertim / et cu lacmarz
deuotioe purgam / et pur
gati illuiamur frequeter
iniustu esse itelligim qd
prius rectu esse putabamus
et qd violeci animi impetus
fieri ante suggessit illumina
ta ratio fieri no permittit
Et q dixi de statu iterrois

hoīs tū aīa sublimata per
deuotā oroz usqz ad gratiar
actioz tāta ī illo statu vide
at qnta uocalis smo nō ex
pliuat Unde Cassianus ī lio
de collacionibus patrū dicit
Ita dūtaxat et sic videat' omez
plenitudinez contine' ut pote
dm̄ aucte suffulta proue-
hit tamē domesticos suos
ad illū precelsiore statū
ad illā ygneā et ꝑpaucis
cogītā et expertā īmo ut
ꝑpius dixeri ieffabile oroz
gradu eminenciori perducit
que omez trāscēdes huanū
sensū ut nō dicā sono uo
cis nc̄ hr lingue motu nec
uerborū ulla pronūciatiōe
distiguit' sed quā mens
illius īfusiōe celestis lucis
illustrata nō huanis atz
angustis designat eloquiis
sed cōglobatis sensibꝫ uc
lut de fōte quodā copiosis
simo effudit uberti atqz
ieffabilit' eructuat ad dm̄
tātā promens. ī illo bre
uissio tēporis puncto qnta
nec loqui facile nc̄ ꝑcurrē
mens ī se reuersa ꝑuale-
at hec ille Naz ergo patz
ex pmissis qbꝫ modis doctor
catholicus ad sū gradū ꝑ
fectione ueiat patz qbꝫ
gratiis habūdare debeat
ut sit deo gratus et hominibꝫ
acceptus In qbꝫ qā presēte
dm̄s adplenū redimitū cō
spicio et hiis viis ī capes
sedis v̄tutibꝫ et scīeciis
profecisse cū uicio merito
de ipō dixi proficiebat sa
piēcia apud deū et hoīes
et hec fuerūt v̄ba loco the
matis ꝑassūpta

In qbꝫ uerbis talit' ītro-
ductis tū ad inponend
huic actui optatū finez
tū ad pmadū huc vītu
īsigne tria considero primo

assiduitate salutaris īcremēti
qā proficiebat Iux' id p̄u iiii°
Iustorū semita qs lux sple
dēs procedit et crescit usqz
ad perfectū diē Scdo at
tēdo perspicacitate īntellectus
precellētis obiecti qz proficie
bat sapiā quā pro luce sa
piēs habuit Sapiē vii° Ter
cio ydoneitate actus tā ītra
quā extra approbati qz cora
deo et hoibꝫ hō ei īndicat
ea que apparet sed deus
ītuet' cor pmi Regū xvi
ꝑpt' pmū reddit' graciosus
ī erudiciōe qz semper pro
ficiebat ꝑpt' scdm pbat'
luminosus in cognitiōe qā profi
ciebat sapiēcia Sed ꝑpt' ter
ciū ostēdit' v̄tuosus ī opaci
one qā corā deo et hominibꝫ
ut de ipō oīā cōplectēdo di
camus illud proficiebat et
crescebat placēs tā deo qz
hominibꝫ pmi Regū ii ꝑpt' qd'
si aspicimus pmū dicimus eū
comēdādū qz proficiebat
tāquā fons purus ī fluuiū
magnū Hester xi Si ad se
cūdū ostēdamus eū imitandū
qā proficiebat sapiēcia q̄e
ē mater pulcre dilectiōis
et ī qua ē omīs spes vite
et v̄tutis Ecc° xxiiii Si uo
attēdimus terciū probamus eū
ceteris preferēdū qā pro
ficiebat corā deo et hominibꝫ
tāquā vir potēs opere et ser
mōe Luc xxiiii Nouit eī
hiis dūs qd profectus sēp hēt
quo proficiat et q' proficit
corpe quo proficit perfectus
nō esse conuīcat' Et ideo sēper
ut proficerēt aspirabat Porro
vt dt' b Bnhr ī epla ad Ga
rinū abbate vera v̄tus finez
nescit tpe nō claudit' Nuqz
iustus arbitrat' se cōprehēdis
se nuqz dicit satis ē sz sēp
esurit sitit qz iusticia vt si
sēper viueret sēper qntū ī
se ē iustior esse contenderet

semper ut de bono i melio
proficeret totis viribus conaret
Non ei ad annu vel ad tepo
istar mercenarij sed eternum
diuino se mancipat famulatui
proinde iusticia eius manet
no aliquanto tepore sed i secu
lu seculi Sempiterna itaque
esuries sempiterna meret re
fectione et licet i hoc breui
consumat tpe inditat tamen
cplesse tpa multa pro virtutis
plenitudine Itaque indefessu pro
ficiendi studium et magis conatus
ad perfectione perfectio re
putat qp si studere pfectui esse
proficere e profecto nolle pro
ficere deficere e Omnimo pfecto
bonus e q melior esse no vult
Et ubi incipis nolle fieri me
lior ibi et desinis esse bonus
Quod plane colligit exeo qa
vidit scala iacob et i scala
angelos ubi nullus residens
nullus subsistens apparuit
sed uel ascendere q descendere vi
debat pmissi Quibus pale da
ret intelligi inter profectum
et defectum i hoc statu morta
lis vite michil mediu inueni
Sed quo ipm corpus nostru
continue q crescere q decrescere
constat Sic necesse sit et spiritum
aut proficere semper q deficere
Et hoc sane animaduertens
noster promouendus pficiebat
sapia tota deo et hoibus pro
ficiebat equa i hac pmissita
te studium continuando manes
docilis ingenio attentus reuerencia
no beniuolus animo attentus
ad audiendu docilis ad intelli
gendu beniuolus ad audita re
tinendu Sic ei erat dispositus
ut natura que ipm parijs inge
niauit audita facile pciperet
et percepta firmiter retineret
ut labore exercitus omnium
naturale sensum extolleret
et per disciplina laudabiliter
viuens mores cu sciencia coponeret
nulla scientia nulla q scitu
ra vilis reputans anime di

scere erubescens et adepta
scia cetteros no contepnens no
per vicos et plateas no per
mulieru cellulas veluti scul
ti perplurimi vagis oculis
effrem lingua petulanti animo
vultu icopposito discurres no
per illicita desideria gradies
sed mores et vita sub disciplina
debita coponens sapiencia que
beatu facit e adeptus pterea
dum proficiebat sapiencia scimus
ei vero qa prius et aliqe ac
ciu e qp etia antiqui phi suos
discipulos mores bonos im
buere cu oi diligencia satage
bat prout refert beatus Je
ronimus i Epla xxxiiij de so
crate qp vniuersam phiam ad
mores coponendos reduxit
In tantu itaque is dns profecit
qp e sapiencia informatus ta
scia quam moribus fulcitus
Et de hijs et alijs virtutibus
exactibus publicis comendatus
Et maxime qa quada solerti
consideratione qualibet opus p
ut mores sui ammittat argu
te pucit pmensuras qd lice
at qd deceat et qd expedi
at de uoto et vo re magne
In congregatione ei et societate
vixit ordinabilis socialiter
et humilis ordinabilis qd
caues sibi a vicio et pro
a scandalo Socialis affabile
et benignu se exibens Infir
mitates fratru supportans
neodu pacient et libent humilis
insuper vixit ut esset oculus
ceco et pes claudo Quapropter
ne lucerna huiusi ponatur sub
modio sed super candelabrum
ut euntes lucem valeat conte
plari Et qr messis multa est
et regiones albescunt ad mes
sem et operarij pauci Ne i
Ecclesia dei stet ociosus finem
huic actui imponendo et
graciarumactiones debitas re
ferendo oibus patribus docto
ribus et magistris venerandis
et ceteris dnis q sue pñcia
hunc actu decorare dignati st

ipsius itaque examinatum approbatum et ex diurno denario conductum in vineam domini mitto do quod sibi auctoritate privilegiorum huius alme universitatis licentiam ad petendum doctoralia insignia in decretis et omnia alia exercendi que huic gradui competunt In nomine patris et filii et spiritus sancti Amen

Pro doctorando in decretis alius actus

Nam dante deo expeditis feliciter tribus principalibus membris huius sacri conventus restat ad quartum principale officium mei et huic viro insigne dominum doctorandum insigniis doctoralibus primare Et ad hoc profecto digne peragendum cum cogitare quibus verbis ipsum commune alloqui possem quia audivi quod taliter contingit ut apprehendet Et quid in illum denarium diurnum felicitatis eterne quo conducitur in vinea domini operantes occurrit illud verbum dominicum correctum omne quod scribitur Matthei xx° Ite et vos in vineam meam Reverendi patres doctores et magistri eximii ac ceteri domini spectabiles statu ordine et scientia Cum secundum b bernhardum in epistola Ad papam Innocentium doctorum sit officium attende quod gladio spirituali quod censure ecclesiastice quod legi parare quod sacerdotali reverentie quid quod divino debeatur timori qui etiam debet scandalorum suggestoribus discidiorum auctoribus unitatis et pacis turbatoribus veritatis adversariis emulis

caritatis et iniquis civitatis Christi obviare et se murum opponere Ascendentibus ex adverso ipsum et ducitur viri divitiarum in civitate domini virtutum vices dei agentes in terris et custodes vinee domini sabaoth profecto non incongrue doctorando dicitur Ite et vos in vineam meam Nam et otio torpentes arguitur profecto vos virorum optime Ite in vineam ne vobis dicatur quid hic statis tota die otiosi ubi thema Et videte carissime quia vinea nostra floruit et vinee florentes dederunt odorem suum Canticorum ii Profecto ut odorem bono fama vestri nominis fragrantia indesinanter fundat Ite in vineam videte quod tempus putationis advenit quoniam iam vobis sarmenta inutilia evellere et bonis operibus fructificare necesse est Ideo ite in vineam videte insuper quod parvis hominum heresticorum vineam diruperunt ea mathematicorum tyrannum falsi pariam et sub dolo heretica Ideo ite in vineam et capite vobis vulpeculas que demoliuntur vineas Canticorum ii Ite adhuc in vineam non illam quia quotidie commovens de rore celi et pinguedine terre accipe unde fundat vinum in quo est luxuria proverbiorum xx xxxvi de luxuriosa Sed in eam quam prophetia describit vinea domini sabaoth domus israel est Ysaie v Sed quia vinea ut prophetat vita mea custodiunt putant et vindemiant vinitores custodiunt sollicitudine putant et excolunt opere vindemiant fructus degustatione vinea nostra de qua presens est intentio custodienda est circumspecta sollicitudine putanda et excolenda motivorum electione et vindemianda exteriorum contemplatione Ex quibus ad totum dedum thema propositum pono ista membra propositionum Ad doctorem catholicum qui mittendus est in vineam domini requiruntur proficientes

itellectus ad custodiendu / vigo
rositas effectus ad operandu
et suauitas effectus ad contem
plandu Quue ca resumendo

Dixi pmo qd ad doctore Ca
tholicu q mittedus e i vinea
domini reqrit perspicacitas itel
lectus ad custodiendu qr scdm
Bnhr sup Cantica smoe xxxi
ponit speculator i vinea
grande nimis / dni plantata
manu redepta sanguine / riga
ta uerbo / ppagata gratia
fecundata spu / illa profecto
que creuit et dilata e / tanqz
cui bndixit dns / cuius vm
bra operuit motes / qe exte
dit palmites suos a mari
usqz ad mare et a flumine
usqz ad flumine ppagines su
as / nec miru dei enim edifi
catio e / dei cultura e / ipse
fecundat ipe ppagat / ipe
putat et purgat ea ut fru
ctus plus afferat / qui nepe
destituet ea sua cura qua
plantauit dextera eius / no
plane habeda neglectui / i
qua aplii palmites dns vit
et pat agricola e / hn fide
plantata i caritate mittit
radices / defossa sarculo di
sciplie / stercorata penitencie
lacrimis / rigata predicatoru
uerbis et sic plane exuberans
vino i quo e letitia sed no
luxuria / hec ille / Sed quia
huic vinee nunqz ifestatio
nes nunqz isidie deerunt
vulpecule ea demoliri conatur
Quis et turbetur insidijs
illius q sagittat i occulto
imaculatu / quantu sibi fur
tiuis surripit machinamet
quot et quales piorum botros
operum q presocauit ira / aut
tulit iactantia aut fedauit
ianis iactantia / aut fedauit
ianis gloria / quanta ab illecte
bra gule / quanta ab acidie spu
quanta a pusillanimitate et re

pestate spus sustineat de
trimenta / Quua dere magna itel
lectus perspicacitate necesse e
ut vigeat / cui hec vinea datur
custodieda et q i ea ponitur
speculator ut possit dephede
re vulpeculas ipam demolientes
Reuera res monstruosa esset
doctor ignarus / magr indoctus
consiliarius et viator cecus
Doctor et speculator cecus
et exoculatus / hinc magr ge
tiu arguit multos igrens di
cens dominu sue pesse nescit
quo ecclie dei diligentia habe
bit / Sup quo vbo dt b bnhr
vbi scripta cantor audaciam
plurimorum quos videns de
suis vineis no collige nisi
spinas et tribulos / vineis
tamen domini se igerere no
vereri / Quos prochdolor du
xit litigiosa contentio attraxit
ambitio ppia q pmouit symonia
q se no exibent cultores ope
ris nec custodes sollicitudie Et
ideo destructa e materia eius
et vindemiat ea q pretergrediunt
via ps lxxix / hinc pfecto
secundu Gilbertu i pma pte
sui erudimenti eneruatur fru
ctus edificationis i Ecclesia dei
cu cura aiarum prelati malis
et istis lege dei male comit
tit custodibus Et cu gregis
corporalis cura nullus sani
capitis tradit ni potenti et
scienti ac volenti cura eius ge
rere ad salute / du gregis
spualis cura traditur impo
tenti uel ignoranti aut negli
genti / constat magis paruipedi
rationalia qua bruta / et cu ra
tionalia xpi sanguine sint
redepta / certu e qd paruipen
dentes appreciatu paruipen
dunt et pciu / Nonne enim qui
tradit naue oneratam hominibus
dirigendis i portu salutis
per mediu scopulosi et pro
cellosi maris / violento aut
paralitico ignaro pigro aut
inexperto perditionis omnium reu
fit reatu / Erubescant igitur

et pertimescat / qui edificat
syon in sanguinibus / qui non per
hostium sed per abscondita ac
furtiua hostiola nepotulos
et indignos introducunt in eccle
siasticos honores / quos non sic
teneret auctoritas canonum / scilicet
saluti ouium prouidendum est de
bono pastore transficientibus
de experto gubernatore / et
saluti plebium que sunt vinea
domini de bono doctore sicut scriptum
est dabo vobis pastores iuxta
cor meum qui pascent vos scien
tia et doctrina Jeremie iii° c°
Et multa procul dubio patitur
populus dispendia si non fue
rit in prelato doctrina quia per
hunc modum corpus xpi misticum
ex defectu doctrine redditur
tenebrosum Luce xi Si oculus
tuus nequam fuerit et corpus
tuum tenebrosum erit / oculus
qui corpori preuidet / prelatus
est qui ecclesie preminet qui debet
vigere lumine / et corpori Eccle
sie doctrina salutifera vigi
lanter ministrare ne impleatur in
eo illud Cant i Posuerunt
me custodem in vineis vineam
meam non custodiui Intueamur
corporalia et ad spiritualia tra
seamus Consuetudinis enim est
hominis vineam habentis / ponere
puerum custodem in specula per
quam custos vineam prospicit
et catas custodit ne viator
ingrediatur aut fures furentur
et inde etiam iacula emittuntur
Sic prelatus in sublimi vinee domini
Sabaoth / speculator constitu
tus iaculis doctrine et cu
stodit subditos et arcet er
rores et fugat demones
ne fideles diripiat Sed
istud lumen conuertitur in tene
bras deficiente in prelato do
ctrina et generatur cecitas in
intellectu / frigiditas in affectu
tepiditas in effectu / multi
plicitas in reatu Sunt enim te
nebre obscure quantum ad affe
ctum frigide quantum ad tactus
tepide quantum ad operationis
effectum / horride quantum ad fla
gitium Ista tenebrarum tempora
et loca oportuna sunt flagitiis
et sceleribus ff de ventre in spi
[illegible] i. s. multi de officio dei consulunt
Unde loca tenebrosa incolunt
animalia lucifuga / De cecitate
in intellectu dicitur in psalmo nescie
runt neque intellexerunt in tene
bris ambulant mouebuntur
fundamenta terre hii sunt articuli
fidei qui ex ista tenebrositate
commouentur temptatione multiplici
xxiii q iiii Sicco diuina / De
frigiditate in affectu Gen i
Terra erat inanis et vacua
et tenebre erant super faciem
abyssi Non dum enim erat diffu
sio solaris radii vel caloris
et ideo nichil erat productum
in terris ubi enim calor solis non
expanditur nichil oritur In hoc
designatur defectus amoris
diuini / quia ad defectum lucis
veritatis sequitur refrigerium
caritatis et sic homines veritatis
lumen dum non aspiciunt / sub
tenebra frigoris interni sese
abscondunt / nec lumen nec ca
lorem veri solis sentiunt / vnde
primus homo post culpam inter
arbores paradisi ad auram
post meridiem se abscondit
Cuius ut dicit Greg xxxiii
li° moralium meridianum ca
ritatis calorem Adam perdide
rat iam sub umbra peccati
qui sub frigore aure torpe
bat Sed Tobie v dicitur Qua
le michi gaudium quia in tene
bris sedeo et lumen celi non
video Sed de tepiditate in
effectu Sapie xvii vinculo
tenebrarum et longe noctis
tenebantur compediti Ita exeunt
homines ad opus suum usque ad
vesperam et cum venit nox non
possunt operari Et ideo dicitur
Joh xii Ambulate dum lucem
habetis vt vos tenebre non
comprehendant et qui ambulat in
tenebris nescit quo vadit

In quo designatur defectus boni operis
ex defectu doctrine pastoris
Sed de reatu multiplici ex hoc
provenienti dicitur Ysaie [...] ve
quorum in tenebris sunt opera
et dicunt quis videt nos et quis
novit nos Ideo apostolus ad Ro-
manos xiii monet nos ut abiciamus
opera tenebrarum et induamur
arma lucis opera tenebrarum
multiplicitas peccatorum ex de-
fectu doctrine provenientium
arma lucis doctrina veritatis
per quam ornamur et induimur
ad honestatem morum et arma-
mur contra falsitatem errorum

Dixi secundo ad doctorem ca-
tholicum qui mittendus est in vineam
domini requiritur vigorositas effe-
ctus ad operandum / putanda
namque est vinea et per cultoris
prudentis sarculum amputanda sunt
inutilia sarmenta ut sit extir-
pet vicia virtutes inserat
corrigat excessus / mores que
reformet Vero autem sapienti
secundum beatum Bernardum super Cantica
sermone l xxiii sua vita vi-
nea est / sua mens / sua consci-
entia Nichil quippe incultum
desertum ve in se sapiens derelin-
quit Stultus non ita / cuncta
apud eum neglecta invenies /
cuncta iacentia / cuncta inculta
et sordida Non est vinea stulto
sed quo vinea ubi nichil pla-
tatum nichil elaboratum usque
paret / tota spinis silvescit
et tribulis stulti vita Et
vinea si fuerit tamen non est re-
dacta in sollitudinem illa / ubi
vitis virtutis / ubi botrus boni
operis / ubi vinum leticie spiri-
talis / Per agrum hominis pigri
transivi dicit sapiens et per
vineam viri stulti Et ecce to-
tum repleverant urtice ope-
ruerant superficiem eius spine
et maceria lapidum destru-
cta erat Proverbiorum xxiiii°
Ecce sapiens irridet stultum
qui bona nature et bona

gratie que forte per lavacrum
regenerationis acceperat / tamquam
illam quam plantavit deus et non
homo primam suam vineam / in non
vineam negligendo redegit /
Soli itaque sapienti convenit
habere vel potius esse vineam
qui vite hoc est et lignum fru-
ctiferum in domo dei Et hoc
quippe est illi vinea quod vita
Et bona re vera est vinea iusti
immo bona vinea iustus Cui
virtus vitis cum actio palmes
/ cum vinum testimonium conscientie
/ cum lingua torcular expres-
sionis denique inquit apostolus
gloria nostra testimonium conscientie
nostre More itaque iusti / cul-
tore se vigilem exhibeat pre-
latus vinee sibi commisse arce-
at malas bestias / i. demonum
et hereticorum insidias Submo-
neat noxias herbas / i. carnis
delicias / sanet oves saucias
/ i. corroboret infirmas conscie-
ntias / et reducat devias / i.
animas erroneas / vel in fide du-
bias Circa primum mirandum et
non minus dolendum abusio / be-
stie vigilant ut oves dirri-
piant et disperdant pastores
vero dormiunt Jeremie v optimates
simul confregerunt iu-
gum / ruperunt vincula Ideo
percussit eos leo de silva lu-
pus ad vesperam vastavit eos
pardus vigilans super civitates
confringitur iugum caritatis cum
rumpuntur vincula obediencie
/ leo de silva consurgit / lupus
ad vesperam sevit / pardus
vigilans incedit / leo est fortior
lupus callidior / pardus la-
scivior qui per sevitiam astu-
tiam et lasciviam populus diabo-
lo procurante perit De x°
Eccli xxxviii Cum tenet
aratrum et qui gloriatur in ia-
culo / stimulo boves agitat
/ et conversatur in operibus eorum
et narracio eius in filiis thau-
rorum / cor suum dabit ad versa-
dos sulcos et vigilia eius in

sagma vacatui Prelatus tenet
aratru q cura agri domini su
scepit gloriat in iacvlo et in
dignitate qua accepit si ma
los correxerit stimulo bo
ues agitat du fortes et pi
gros ad penitentia excitat
et accusat in operibus eoru
per diligente consideratione
operu subditoru Et narratio
eius in filiis taurorum dum
ppont eis exempla sctoru vi
gilat aduersandos sulcos i
ad eradicandos motus puos
et delicias carnis sagmat
uaccas spualibus bonis sic
vigilat artifices mechanici
ad pfectione operis vnde se
qtur vigilia sua perficit opus
De tertio uero ut videlicet
sanet oues saucias i corro
boret infirmas consciencias Apoc
3 Esto vigilans et confirma ce
tera qe pitura erat confirma
at in bono nos in peccato vn
prosper Pastores esse volu
nec tamen esse contendimus
officii nri vitamus laborem
appetimus dignitate inmundoru spi
rituu feras a grege dilacera
do no abicimus Et qd eis re
manserit ipsi consumimus qn
peccatores diuites uel potentes
no solu no arguimus sed etiam
ueneramur Ne nobis Aut mu
nera solita offensi no dignent
aut officia desiderata sub
ducant Sed tangendos dicit
pheta montes et fumigabunt
pz dolore de pctis Sed de
quarto ut videlicet reducat
deuias i alias erroneas in
fide aut dubias pe cor 16
vigilate et state in fide
viriliter agite Nocte ei me
dia uastator angelus pcussit
egiptiorum primogenita fides
aut primogenita e inter virtutes
ei etern debet hereditas qe
nos filios efficit spuales
hac dyabolus primo mittitur
clide ut reddat cetit corp

Ecclesie Ideo boni rectores
peruigilant qr ratione pro
aiabus reddituri Na si rector
nauis no vigilaret in periculo
timendu esset de naufragio
Esset etiam castrenses in periculis
si speculatores no vigilaret
[illegible] Ideo mt xxv hor
tat nos saluator dicens vi
gilate qa nescitis die neqz
hora et hoc de secundo

Circa tertio qd ad doctore ca
tholicum q mittendus e in vinea
domini reqrit suauitas affectus
ad contemplandu Cum ei vide
mus pregustat et contempla
tio e eternorum prelibatio
Cant viii Vinea mea cora
me e qm uerus contemplatius
no diuertit oculu a contempla
tione et dulcedine eternoru
vnde Judic ix locuta sunt
ligna ad vite ueni et impera
nobis que respondit Nuqz
possu deserere vinu meu
qd letificat deu et homies
et inter cetera ligna pmoueri
qa uere contemplatiui nolunt
deserere dulcedine contempla
tionis pt regimine prelatio
immo prelatione dimittunt
pt contemplatione et videme
pregustatione ne incurrat
illud oprobriu Deut xxviii
vineam platabis et fodies
et vinu no bibes nec col
liges ex ea Recordor at
hic pollicitationis mee qua
du licenciatus petiis dni insi
stere et de profectu docto
ris disputare ad scolasticos
feci ostensuru me videlicet
in hoc actu quo doctor ca
tholicus ad uere cognitionis ple
nitudine proficiat exercitatio
tio contemplationis Ea pt ut
pmisso possetenus satisfiat
tu sit ad propositu mittendo
vinu hunc optimu in vinea
dni hic adducto Et secun
do in primo huius actus membro

Alloquor incipientes i secundo pro
ficientes et i tercio pfectos
Itē i pmo dirigo sermone ad
phm racionale In secundo ad
moralē i tercio ad metha
fisicū et theologicū me qntū
Proficit itaqz doctor catho
licus i vinea domi vindemia
do hoc ē exercicio cōtempla
cionis quadruplicit videlicz
mentis dilatacione mentis sub
leuacione mentis alienacione
et mentis vnicione Mentis di
latacio ē qndo acies mentis
lacius expedit et uehemē
cius acuit et ad oēm eru
dicionē capacior efficit Gen
xiij leua oculos tuos et
vide a loco i quo nūc es
ad aqlonē et meridiē ad
orientē et ad occidentē omēz
t'ra quā cōspicis tibi dabo
Mira ei agilitate i silitu
dinē auis mō se attollit
mō inferiora demergit
modo sinistrorsum modo de
xtrorsum diuertit mō se i medium
suspendit et oculos palpita
tes imobilit i radiū figit
sed luminis imensitas tenebras
superducit immo dū ocli te
nebra lumē fugit oculus
quasi tremit Ex vnioē si qdē
aīe cū corpore fit queda ob
tusio i vi itellectiua sic ex
obiectione corporis opaci rei
luminose generat vmbra Sz
ex illa sempiterna luce ueritatis
ad quā creata ē aīa scintil
lat modicū lumē iter illas
tenebras In quo luce co
gnoscit aīa cōteplatiua qa
lumē illud tenebras abicit
qnto amplius iualescit Vn
de et dionisius amonet suum
discipulū ut se exerceat
ad radiū Sed aduertendū qm
sit impossibile pene cuiuis
aīe se cpaz superscipaz tota
effundē et ascēdendo sup se
cpaz ire hoc ei ē cpaz cū
dilecto i cubiculū igredi so
laqz cū solo demorari dul

cedie qz perfrui et ab eode
doceri qd' vtiqz fiet si exte
riorū oblitus i eius dilectione
summe et itime fueris dele
ctatus Et ex hijs qe i intimis
cōsideras animū tuū i eius
affectū iflamas ex qua cō
sideracione i graciarū acciones
cōsurgis et eū i intimū tuū
iducis hoc ē ex affectu iti
mo modo pro gra t' data
mō pro impetrata ueia gras
reddis Certe si eandē affec
cionis violētia et delectacionis
habūdātia nō sētis qn i dei
desiderijs iardescis et i eius
amore gestis quia aliqndo
sensisti i ea re quā plus
vnqz dilexisti Certū ē qz
itimū affectionis tue sinū nō
dū eidē expandisti qz te minus
aculeus amoris penetrat
qm aculeus alienis affectionibus
penetrare solebat Sed tamē
i intimis tuis tāta erga deū
violentia senseris qntaz alijs
expertus fuisti Adhuc nō ē
satis qa qūadiu volūs ex ali
qua re cōsolacioēz aut iocū
ditatē habē nō audere dicē
dilectū nostrū ardētissimi
amoris intimū sinū tenere
qm quadiu cōsolacione alia
queris uel recipis nō eū si
gulariter diligis nec dū ad in
timū perducit nec i optimo
collocat Sed si sit eū per
ducis ad itima tua poteris
eū seq ad sublimia sua et
sic imbueris eius doctrina
Ex quo colligit qz sublimitas
diuinarū reuelacionū manife
stū ē diuine dilectionis signū
sic scriptū ē iā nō dicā uos
seruos sed amicos qa oīa que
audiui a patre meo nota feci
uob et hoc de mentis dilata
cione Sed eiusdē subleuacio
i altū se erigit et a pla
no per qd' itendebat mentis
dilatacio sup humane con
dicionis possibilitatē cū moyse

i mōte ascēdit ubi et dūs de
scēdit et ei trā promissiōis
ostēdit Ascēdit p̱ metꝭ eleua
tione et facultatē natura
lē descēdit deꝰ per bonitatꝭ
sue dignatione et ostendit
p̱ itima illuminatione Eleuat
at sup̱ omē qd̓ ī actu eiꝰ ē
et facultatē sine qua ex na
tura possit habē. Unde p̱phe
ta Dñs dabit m̄ pēnas sic
columbe et uolabo et requiesca
Sup̱ ei natura ē pēnas ha
bē et p̱ libertatis arbitrio
ī altū uolare tūc aūt pēna
ta atalia esse īcipiꝰ qn̄ per
gratiā cōditiōis humane me
tis cōteplatiōis uolatū trāns
cēdiꝰ Et adhuc modū p̱tinet
doctrīna p̱phetie si tamē fiat
sine mentis alienatioē q̄ sic
metꝭ dilatatio nō atigit
metꝭ subleuatione sed ibi
sistit ubi illa īcipit ita metꝭ
subleuatio ibi sistit ubi īci
pit alienatio p̱phe g̃o ī hat
metꝭ subleuatioē didicerūt
qd̓ alijs predixerūt Nā ex
īcēcioē affectꝰ ī deū ūnie
bat̃ et p̱ amore et sic ad
flama accēsa seq̃t̃ lux sena
ita ad illū amore irradia
bat̃ et illuiabat̃ corū itel
ligētia et ab corū itellectī
bus auferebat̃ uelamē et
ignorātia quo sblato vide
bat̃ res claro ab itellectu
p̱phetico Mentꝭ aūt alie
natio ē qn̄do presentiū me
moria meti excidit et ī
peregrinū quedā statū sup̱
idustria humana diuie opa
tiōis trāsfiguratioē trāsit
qui modꝰ a deuotioē īcipi
ens et per admiratione tra
siens ī quadā metis exulta
tione perfectione et cōsuma
tione accipit .i. frequēt plꝰ
addiscit īteriꝰ qm̄ possit ex
p̱imere exteriꝰ Unde Augꝰ
ī liᵒ de Cathecisandꝭ rudi
bus ostēdit quare nō possed

totū p̱ferre qd̓ sentimꝰ qa ut
ipē ait Ille itellectꝰ q̄ ra
p̱ida coruscatioē p̱fudit ani
mū hec aūt locutio nostra tar
da et longa ē longe q̄z dissilis
et dū ista voluit̃ se ia ille
ī secreta sua cōdidit Tamē
q̄ uestigia qdā miro mō im
pressit memorie perdurant
illa cū sillabarū morulis
atz excisꝰ vestigijs sonantia
signa paginꝰ q̄ lingua di̇
uel latina uel greca uel ebrea
aut cuiuscūqz gētꝭ alterꝰ
p̱ia De hac doctrīna Mt̃ vij
Erat docēs eos sic p̱tatē
habēs qa nichil ī hoc mō
attribuēdꝰ ē humano merito
sed totū muneri diuino hic
ei sposa ex toto īnitit̃ dile
cto hic ei deducit eā ī nube
diei et tota nocte ī illumina
tioē ignis hic ei accipit re
frigeriū nube cōtra cōcupi
scentia carnis et reuelatiōꝭ
luce cōtra ignorātia metꝭ
sic scriptū ē expādes nube
ī protectione eorū et igne
ut lucēt eis per noctē.
Sed metꝭ ūnitio qd̓ ē ultīm
ē qn̄ cū moyse ascēdit ī ca
ligine et nebula et addiscit
mistica theologia vt ei tra
hit̃ ex dyonisio cᵒ vij de
diuis nō Mens nr̄a habet
v̄tute ad itelligēdū quāz
dicē possuꝰ theoricū itelle
ctū per quē mens aspicit
itelligibilia habet etiā
ūnitione qua itelligiꝰ sumū
itellectiōꝭ apicē sic p̱dicta
v̄tute suma itelligētie ver
tice hūc g̃o apicē dilectio
dei p̱phe perficit p̱ qua mēs
deo iūgit̃ et per hac ūnitioē
sup̱ natura metꝭ diuia co
gnoscit nō secūdū sobrie
tatē itelligētie nr̄e sed sta
tuēdo nos sup̱ nos ipos et
ūnitos deo tota v̄tute Me
lior sicꝰ statꝰ ē nos esse
dei per hac gratie ūnitioē
qua esse nr̄i uel nos p̱ sola
nature cōditione hic ei deo

secrete loquitur sine verbis et
silabis hic erudimur secretis
misteriis. hec est mistica theo
logia cum deo secretissima lo
cutio non per speculum vel
ymagines creaturarum ubi
mens creaturas omnes trans
cendens etiam se ipsam ociatur ab
actibus omnium virium apprehen
sivarum in desiderio videndi
et tenendi deum Et per hunc mo
dum paulus est edoctus ut ef
ficeretur doctor ecclesiasticus
i ad thimo 2 veritatem dico
in christo iesu et non mentior do
ctor gentium in fide et verita
te Ex hiis iam patet qualita
tas vinitoris vinee domini
sabaoth scilicet qualis sit cul
tura eius et quo putanda
viciorum exclusione ac virtutum
insertione et vindemianda fru
ctuum degustatione vos ergo
domine doctorande animadvertite
quod vos altissimus sue vinee
custodem et cultorem ponere
sua dispositione preordinavit
videte quod vos ex denario
etne retributionis conduxit / et
ignominiosum foret fame vi
nois stare ociosum in foro /
sed cum putationis iam advenit
tempus pro gloria nominis di
vini vobis verbo thematis dicitur
Ite et vos in vineam meam
que fuerunt verba loco the
matis passumpta

In quibus quodam verbis dominus
licenciandus doctorum numero
aggregandus propter tria redditur
commendandus et doctoralibus
insigniis decorandus primo quia
a deo gratuite est electus
Secundo quia eius operi laudabi
liter applicatus et tercio quia
in hiis singulariter commenda
tus primum notatur tu in verbo
inparatatis ite quoniam non se
ingessit sed vocatus tanquam aaron
mittitur ergo sibi imperative dicitur

Ite Ite ergo in universum orbem
et predicate magnalia dei
quia vobiscum dominus Ruth ii c°
Secundum signatur cum additur in vi
neam non enim mittitur in villam
ut pascat porcos cum filio
prodigo luce xv sed in vineam
nec quidem in vineam que fundit
hoc vinum corporale in quo est
luxuria et quo inebriatus
est loth Gen ix Sed in vineam
domini exercituum ysaie v ubi
hauritur vinum leticie saluta
ris quo ipsum potavit dominus
Eccli xv et unxit eum pre
consortibus suis ps xliiii
Tercium ac tangitur in pronomine si
gularis habitudinis expressivo
dum annectitur meam Nichil
enim sibi et vinee sodomo
rum uva fellis et botrus
amarissimus Deuto xxxii
sed mittitur in vineam domini
electam ysaie v et quam pla
tavit dextera eius ps lxxix
et ergo ite in vineam meam
In primo ostenditur eius ad
mittenda ydoneitas quia mit
titur a deo tanquam nuncius
qui intelligit mandata et re
colligit ea prudenter et sub
tiliter comprehendit quecunque dominus
quis est et que mittit prout re
spondet Ecce ego mitte me
ysaie vi° In secundo decla
ratur eius veneranda officii
honestas quia mittitur in vineam
ut possit dicere Introduxit
me dominus in cellam vinariam
Cant 2 Sed in tercio concluditur
eiusdem peculiaris dignitas quia
mittitur in vineam domini pecu
liarem dum sibi dicitur Ite in vi
neam meam propter primum est ho
norandus velut legatus divinus
sagax in intelligendo et re
colligendo nuncia propter secundum
collaudandus tanquam diligens in
prosequendo et continuando
commissa Sed propter tercium pre
mandus tanquam efficax in con
cludendo et consumando com
mandata Ite ergo vos domine

doctorade i vinea domini Ad
ut cu maiori valeatis facere
auctoritate Ecce i medio hui'
sacri collegij trado vobis
per vos digne petita isigna
doctoralia Accipe ergo dne
licenciade primo libru decre
toru et primo clausu ut le
cta i eo meditando opereris
et toto nisu cordis decreta
scorum patru obseruies de
lib' similibus ad similia proce
dedo ne sis ad istar nigroru
ut doctoru illoru q nichil
aliud legunt qm lra ostendit
et sic vno anno ita alto n
instar imperiti empericiq
vno collirio om vult oculoru
egritudines curare xxix di
i vlt Clausu igitur libru
trado tibi ut secreta scrip
turaru no passim effun
das xi q iii qm Accipe ad
huc libru clausu ut hoc
libro et alijs no defendas
improbu et iniustu xi q iii
si quis Tande accipe libru
decretoru apertu ne inite
do prudencie tue aliqua vera
cu falsis nimia precipitaci
one cofudas l di pondet
v q v s si et xi q iii Cu
apud Secundo trado t' birre
biretu tu i signu auctoritatis
docendi et actus doctorales
exercendi / Adhuc sine ut
scripturis sacroru canonu
qi quibusda ymbribus celo
fluctibus fructu i dei Ecclia
producas uberrimu / E enim
differencia inter iustu sim
plice et doctore Na sm
beatu Greg xxvii mor
Aliud e genus bene viuenciu
aliud recte docenciu Sic i
celi facie Alie stelle pro
deunt quas nulle pluuie se
secuntur Alie prodeunt que ar
te tra magnis ymbribus
ifundunt Stelle quidem sed i
sicitate aeris nate p exe
plu bene viuendi lucere te
tris possunt sed p verbum

predicacionis pluie nequeunt
Cu vero quida et recte vi
uunt et alijs cand recticu
dine verbis predicacionis
ifundunt qsi ad proferendas
pluuias i celu stelle pro
ducunt hec ille Demum an
gula tibi trada benediccionem
patria qua summope exoptas
Anulus Anulo te aureo subarro i
signu aggregacionis ad nu
doctoru plus auro lucentiu
De quibus scribitur q docti fue
rint fulgebunt velut splen
dor / firmamenti et q alios
erudiunt ad iusticia tanqua
stelle i perpetuas eternitates
Daniel xii Ad hoc eciam tra
do tibi carissime auru ut nul
latenus eciam quibuscuis occurre
tibus casibus a iusticia exor
bites Sed velut auru igne
purgatu tanto plus rutilescit
quanto maiores persecuciones
propter iusticia contigerit te suf
ferre Memor eius q huius
cemodi a dno beatificatur
Sic subarrando trado t' oscu
osculu lu pacis i signu i disso
lubilis / amicicie et caritatis
Et ut pax dei habundet i cor
de tuo ad laudem nominis tui
qm Stanislaus hoc e stans
i laude appellaris Datu
e itaqz t' osculu vere ami
cicie no fallacis q a cano
reprobatur v q v no omnis
et i no osculatur No osculu
Iude proditoris sed federis
et pacis / Obsecro at te i
dno ut sic dictus Stanislaus
digne ambules i vocacione
qua vocatus es sine mentis
elacione imo ambules cum
humilitate no solu iterius
soli deo placens sed eciam
exterius proximum confitearis
ut sic cortina cortinam tra
hat Postremo sic ca insignio
bnd° benediccione t' patriarche
anuncio i hec verba Ecce
odor filij mei sic odor agri

plenam cum benedixit deus Crescere te deus faciat pro honore
sito det quod tibi de rore celi
et de pinguedine terre habunda
ntia corporis et mentis / uene
rentur te tribus populi cadant an
faciem tuam tyranni et heretici
et omnes emuli ueritatis ob=
mutescant Sit quod deus faciat
te in uinea sua militia pa
gere ut coronam uite perhennis
in celestibus consequaris Quam
nobis largiatur vera sapien
tia dei patris christus dominus
per secula benedictus Amen

Pro baccalariatu
in decretis

Expedito iam huius actus
membro primo oracionum facturus
pro honore mei promouendi
quia pulcrum tantis suum et sapi
entes de sapientia sermonem
fieri Ideo pro fundamento
sermonis mei assumpsi quod scribitur
2e cor xi in suscriptione xx m
q iii quod xpus et lectum est
in Epistola currentis dominice Cum
sapientes Colendissimi patres
et domini Tanta est ut dicit
lactantius libro 3 contra gentiles
diuine sapientie uis in hominis
pectus infusa / matrem delictorum
stulticiam / uno semel impetu
expellat Ad quod efficiendum
non mercede non libris non
lucubrationibus opus est Gratis
ista fiunt / facile et cito pa
teat modo aures et pectus
sapientiam sitientis Nos pro
fecto aquam hanc non vendimus
nec solem hunc mercede pre
stamus / dei fons ubertimus
atque plenissimus patet cunctis
et hoc celeste lumen omnibus
oritur quicumque oculos habet

Atque hanc rationem diuine promo
uende sitis sapientes Verum
quia una est patris increata sa
pientia que dat os et sapien
tiam aliis Atque per hanc ipsam lu
men illustrans isti lumine illu
minatum Illa quippe que deus
est sapientia et est et sapit nec
aliud habet esse et sapere Verum
autem sapiens esse quidam participa
tione sapientes possunt nec habet
sunt hoc esse quod sapere Nam
esse possunt et sapientes non esse
Illa uero dei sapientia habet in
se uitam sed non aliud habet
et aliud est Sicut quidam cum hanc
est esse quod viuere Verum ad sapien
tem habet uitam aliud sunt
et aliud habet quibus non est
esse quod viuere Nam possent
aliquid esse nec viuere quia in corpo
parente essentiam habet per
initium uitam per accessum
primus et cum homo omnis omnium pa
rens de terra factus est in animam
viuentem Gen 2 xxxv q v
moyses Sapientia uero increa
ata a cuius laude lingue os
destituit habet essentiam hanc
et vitam sed hanc quod habet ipsa est
unde et ipsa sola ueraciter
est cuius essentie comparatum nostrum
esse non est esse hinc ego si
coniungimus sumus et viuimus et
sapimus hunc si comparamus nec sapimus
nec viuimus sed nec sumus Ego
quibus recte mi persuasum censeo
hunc sapientem esse / qui cunctis
rebus supereminet Cum res ita
ut sunt sapiunt qui quod per amo
rem increate sapientie se coniungit
Et hec tria prosequendo dicitur
primo cum sapientem esse qui cun
ctis supereminet rebus In
qua re si primum mente gerimus
dicit sapiens non contristabit
iustum quicquid ei acciderit /
prouerbiorum x / Ad hoc xxiii q iiii
hec ait vita et post pet iii
qui est qui vobis noceat si
boni emulatores fueritis
fortis enim et constans viri est
non perturbari rebus asperis
nec tumultuantem de gradu

deitt sed ratioe vti et cosilio
ubi e Tully li j de offic
Et ut ibid subnectit ois for
tis animo et magni duabo
rebus maxie cernit quaru
vna e reru externaru despi
ciencia poit cu psuasu sit
nichil hoie nisi qd honestu
decoru q sit aut admirari
aut optare aut expete ulli
q perturbatioi aut fortue
aut succube Alta e ut cu
ita sis affectu animo res ge
ras magnas illas qd et
utiles reipublice arduas
plenas q laboru et pticulo
cu vite cu reru que ad vi
ta pertinet Demu si ratio
one expectamus et arguta
profecto ratioe cophendimus
qa ome qd i rebo creatis
corrupi viciari ve pt Et ali
quid i quo corrupi pt et le
di Robigo ferru erugo ce
dit lana tinea ouiu greges
lupus vinu aceti pmutacio
dulcedine mellis amaritudo
corrupit rubigo segeti not
grado vinee et singulis qui
busq corporibo varie mor
boru spes iferut corrupte
la At hoc pacto iquirendu
relinqt quid illud sit quo
vtus animi ledat at viciet
huai Et i ea re hu q pnis
vite illecebris ichyat et p
oia fre adheret dusa opi
nat quida neppe putant
q noceat homi paupertas
alii q dapna aut calupnie
a mors et i hiis esse hui
miserias deflent multa q
miseratioe dignas aiut
quos i hiis positos cospiciat
Ostedi at pt q nichil ho
noce sapieti pt e nec cor
rupe animi vtute Et eo
amplius si ituiti fuerimus
que na sit huani animi vtus
Ad hoc at cotectura ex cete
ris aialibo que sut ratiois
experta sumentes videamus
que na equi sit Nup i ac
cetis fremis falceis q ge-

mat equi vtus et valencia
iudicabit An i cursus uelo ci
tate et pedu robore gressus
q tutela Nonne ctu e i hiis
potius equi vtute qua i illis
aliis declarari Quid at et
reliquoru aialiu no ne i eo
ois eoru probitas habebit
si vel ferre onera fortit vl
robusta pnt moue carpenta
Vite si vinea probare velis
Aliquid ad hoc aspicias si le
tos habeat palmos aut fla
gella diffusa Aut illud mag
si dulcior ei fructus sit et vina
fecudior Ista pari argumeto
de hoibus agas distincetes
que et ubi sit vera homis
vtus et profecto no diuicias
ne timeas paupertate nec sanitas
corporis ne languore expa
uescas no fama vl opinio
huana ne te homi maledicta
pterreat nec vita hec qrens
ne forte metuas morte At
i huic de similibo coicmado
Restat ergo vere dice et iu
dicare Animi vtute recte se
tire et recte iter homines
agere Illa et ei q pmissa
sut auferri ab hoie cit no
lit pns Ista vero si habeat
tollere ab eo ullus poterit
n ipse q ea possidet pdat
Sciebat profecto huc esse
ordiem ipe salutis iure nimiu
At ideo cu impetiss scim
Job omem substancia eius per
didit ecce no ut eu paupere
faceret sed ut ille pro hiis
doles impiu aliqnd i deu
pferret simone pstea demq
et totu eius corpus afflixit
no ut egru eu redderet sed
eiusmoi cruciatu si fortasse
costancia eius fatigata animi
nudaret vtute Ille at vr
bi et domo extorris et famul
tatibo simul q liberis nudatus
sterqlimiu pro domo pro
stramentis humu fimu pro
indutibus In hiis oibo no
solu ledit sed et clarior
reddit magnificencia pdicand

dei et patientia nimia i se fu
turis seculis memoranda oste
des Et per hoc ut cetera
transea videor in p'strasse
virum sapiente hys caducis re
bus supereminere Postremo si
adhuc ad te hanc exempla
querimus Scribit Aug' de
civi dei li ix Agellium virum
elegantissimi eloquii i libris
noctium atticarum recitare se
aliquando navigasse cum
quodam pho nobili Stoyco
Is phus cum illud navigium
horribili celo et mari pe
riculosissimo iactaretur ut mo
ris e expalluit id animadversum
e ab eis q' aderant quamvis i
morte vicina curiose attentis
utrum ne phus animo turba
retur deinde tempestate transac
ta mox ut securitas pre
buit colloquendi ul' etiam gar
riendi locum quidam ex eis
quos navis illa dives asia
ticus phum quemcebat illudens
q' extimuisset atque expalluisset
cum ipse mansisset intrepidus
At ille Aristippi Socratici
responsum retulit q' i re simili
cum verba ab hoie simili au
disset Respondit illum pro aia
nequissimi nebulonis merito
non fuisse sollicitum se
aut pro Aristippi aia time
debuisse At illo divite tali
responsione depulso post que
sivit Agellius a pho non ex
agitandi animo sed discendi que
na illa ratio esset pavoris
sui qui ut doceret hoiem sciendi
studio gravius accensum pro
tulit statim de sarcinula
sua Stoici Epicteti librum
i quo se legisse dicit Agel
lius hoc stoicis placuisse
q' animi vis qua appellant
fantasia non e i potestate
hois nec utrum ul' quando inci
dat passiones animo et cum ve
niunt ex terribilibus rebus
necesse e ut etiam sapientis
animum moveant Ita ut

paulisper ul' paveat metu
ul' tristicia contrahatur tamquam
hys passionibus pervenientibus mentis
et rationis officium Nec ideo
fieri i mente opinionem mali nec
approbari ista eis q' consentire
hoc ei volunt esse i potestate
hois Hoc quoque interesse censent inter
animum sapientis et stulti
q' stulti animus eisdem passio
nibus cedit et accomodat as
sensum sapientis autem animus quam
vis eas necessitate patiatur
retinet tamen de hys que appetere
ul' fugere rationabiliter debet
veram et stabilem inconcussa men
te sententiam Ista et vobis dne
promovende facultas e cum
sitis sapientes et hoc de primo

Adveni secundo cum sapienter
recte censeri cum res ita ut
sunt sapiunt Nam ab eo qd' e
sapere sapientia dicitur Atque etiam
inter sapere et intelligere
quam magne distat cum multi
quidem etiam sapiunt sed hoc
intelligere nequaquam possunt
Verba sunt b' Gregorii li 1
mor c xxiv Qualiter vo
res hec create sapienti sape
dicatur Ostendit Gregorius na
zazenus i apologetico dicens
Si quis creaturarum modos sig
ficata considerat nichil est in
creaturis qd' hoiem non edi
ficet ul' invitando ne faciat
ul' declinando ne fiat unde
bene sensit propheta cum dicit
delectasti me i factura ma
nuum tuarum Omnis siquidem crea
tura typum q' prima veritas
e clamat et qui ut ita di
xerim violenta specie impel
lit agnoscere Cuius ratio e
qa visibilia ex invisibilibus
exierunt et excutia inde tra
xerunt originem formam et
speciem que diligenter inspecta
patet summum artificem prodit
et probat eius potentiam qui
tantam molem orbis de nichilo
fecit et commendat eius sapientiam

qui diuersa locis disposita singu
lis vniuersa nexu efficatissimo
iungit, et adorat bonitatem eius
qui vtilitates vires efficati-
am rebus et naturis affixit
sicut dicit Apostolus Invisibi
lia dei per ea que facta sunt
intellecta conspiciuntur, sempiterna
quoque eius virtus et diuinitas Ad
ro. i. Et ex hoc primum illud
colligitur quod virtus cum sciencia con-
iuncta sapiencia est teste li. 3. contra
gentiles sciencia non prestat ut
quo modo et quo progendi sit no
uerimus virtus ut perficiamus
alterum sine altero nichil
ualet vm q. i. licz Ex quo
demum innotescit quod ubi uera re
ligio non est ibi sapiencia inue
niri non potest Verba sunt beati
Augustini de ciuitate dei li. 19 c. 4
Et ideo ut dicit Lactancius ubi
supra Natura hominis deus
hanc esse voluit ut duarum
rerum cupida et appetens
esset, religionis et sapiencie
sed homines ideo falluntur, quod
aut religionem suscipiunt om
issa sapiencia Aut sapiencie
soli student omissa religione
cum alterum sine altero verum
esse non possit Cadunt ergo
necesse est ad multiplices re
ligiones, sed ideo falsas
quia sapienciam reliquerunt que
illos docere poterat, deos
multos esse non posse Aut
student sapiencie sed ideo falle
quam religionem vnius dei veri
omiserunt que eos ad veri sci
encia potuit erudire Vbi
at sapiencia cum religione
inseperabili coheret vtrumque
quoque uerum esse necesse est, quia
et in colendo sapere debemus
et scire quid nobis et quo sit
colendum, et in sapiendo colere
i. re et actu quod sciuerimus
Lyle xxiii q. i omnis Et in
hunc morem Basilius magnus
in libro ad discipulos dicit Gentiles
quod ea que aliis verbis dicta
erat philozophantur rebus

ipsis afferat, is vere sapit ce
teri uero umbra volitant nec
secus ea res se habet quam si pi
ctor egregiam viri formam imi
tatus sit ipse at reuera talis
non existat qualem ipse in ta
bula expressit. Propter que omnia
ueniendo ad verum sapiencie su-
mum bonum eius natura homi
nis videtur determinanda, primum
ut solius hominis sit nec cadit
in vllum aliud animal, cum cetera
animalia preter homines religionis sit et
racionis sit experencia, deinde
ut solius sit animi nec communi
possit cum corpore. Propter quod omnis
illorum refellitur conatus et in
tencio qui sapiencie studiosi omnia
ad corpus referunt nichil pror
sus ad mentem nec videtur am
plius quam quod sibi oculis uicit
Epicurus et Aristippus summum
bonum in voluptate corporis
censet Calliphon et Cyre
naici honestatem cum volup
tate iunxerunt Diodorus in
priuacione doloris summum bonum
posuit peripatetici at in bonis
animi et corporis et fortune
princeps omnium philosophorum Aristote
les in honestate ac virtute
summum bonum collocauit, po
stremo natura uere sapien
cia determinanda relinquitur ut
non possit cuiquam sine sciencia
et virtute contingere In quo
arguuntur et reuincuntur antiqui
illi philosophi qui ut de moribus
eorum silencium habeam eciam
nec in sciencia mensuram mod
ve tenuerunt Nam scire posse
omnia homines quidam putauerunt
Alii econtrario nichil sciri pos
se arbitrati sunt Sed hoc
vtrumque quantum dissonet quis
verus estimator rerum dubi
tabit Scienciam quippe uenire
ab interno non potest quia in se ipso
habere scienciam non his sed dei
est Mortalis at natura non
capit scienciam nisi que ueniat
extrinsecus teste philosopho tercio de
anima. Propterea et oculos et
aures et ceteros sensus pa
tefecit in corpore huano

dina solertia ut p eos aditu
scia pueniet ad mente / porro
sunt multa / que scire non natura
pa nec usus sed vite neces
sitas cogit Itaque prudentie e
n scias que ad vitam sunt
utilia ut appetas / que peri
culosa ut fugias et vites
ptea multa sunt que usus inue
nit Nam solis et lune varii
cursus et meatus syderum et
ro temporum depphensa e / et na
corporum a medicis herbarum
vires et ab agricolis na ter
rarum nec non ymbrium futurorum
signa collecta sunt et ad
summam dixerim nulla ars est
que non scia constet Quo fit
ut illi quos dixi sapientes
non fuerunt illi qui plus hoi
dederunt / hii qui minus utrisque
i utraque parte modus defuit
ubi ergo sapientia e ppsito
ut neque te oia scire putes
qd dei e / neque oia nescire
qd pecudis e Est enim dicit
lactancius 3o lio aliqd i ea re
medium qd sit hois .i. scia
cum ignorantia iuncta et tpa
ta Scia i nob ab aio e qui
oritur ecelo Ignorantia a cor
pore qd e terra unde nob
et cum deo et cum aialibus
e aliqua communitas Atque
ita qum ex duobus constamus
elementis quorum alterum luce
preditum e alterum tenebris
squalet / pars nob data e
scientie / per hunc modum qui po
te transire sine periculo lice
suadente aplo non plus sa
pere quam oportet sed sa-
pere ad sobrietatem Ad ro
xii xlii di sit rector Iste
faciite et uos dne pmoue
re cum sitis sapiens et hoc
de secundo

Postremo dixi sapientem re
ferri qui se ictcate sapientie
p amore coniungit qum hac
ratione sapiam sapore boni
tatis diffinimus 3m beatum

Bnhr sr Cantica smoe lx
xxvi Quius et unus sit
deus et unum sit tum non sui
varietate sed animi nostri mu
tatione gustantibus nob diversos
videtur habere sapores / sapit
quippe timenti Iusticia et po
tentia eius / Sapit amanti bo
nitatem et misericordia / un
fit ut is perito insipiens sit
cui nec timore deus sapit nec
amore / Initium sane sapientie
timor domini / consumatio amor
/ media sibi spes vendicat /
Cui ergo nec iustus sapit
deus p timore / nec miseri-
cors p amore Is plane i
corde suo dicit Non e deus
deum enim non putat quem iustum
nec pium reputat / Hec sunt
btn Bnhr i smoe Dixit insi
piens Adhuc profecto summi
boni sapore ut certa missa
facta et familiari utar mo
nimento / nos magno opere
ducit et stimulat etiam spe
corporis humani aspectus Na
cum soli animantium ad aspe
ctum celi erecti simus utique
ut summum bonum nostrum in
summo esse credamus Ideo re
ligionem soli capimus ut ex
hoc sciamus humanum spiritum
non esse mortalem quod deum qui
immortalis e et cognoscit et
desiderat et amat Anaxa
goras quidem cum ab eo quereretur
cuius rei causa natus esset
respondit celi et solis vi-
dendi hanc vocem admirabatur
omnes ac pho digna iudicabant
Sed nos quibus ueritas illuxit
quantum i his uerbis erraue
rit facile videmus primum quod oe
hois officium i solis oculis
posuit nichil ad mentem re
ferens sed ad corpus oia / quod enim
si cecus foret / officium ne hois
amitteret Quod fieri sine occa
sui aie non pt Et si magnum
esse credidit videre celum atque
solem cur non egit gratias ei
qui huius beneficii auctor
e / et qui eum i hunc mundum

quasi teste laudatore qz tanti
operis sui induxit Cur etiam
no magis ipius virtute prude
cia potestate metitur aio cius
opera miratur necesse est e
ut multo mirabilior sit qui
mirabilia fecit. Preterea si
se natum dixisset ut mundum
intueretur quamquam omnia conprehen
deret et maiore uteretur so
no, tamen adhuc ut homines non
implesset officium qr quanto plu
ris e anima quam corpus tanto plu
ris e deus quam mundus qa mundum
ipse fecit et regit no ergo
mundus oculis qa utrumque corpus
est deus animo contemplandus
e quam deus ut e ipse immor-
talis sit animum voluit esse
sempiternum dei at contemplatio
e venerari et cole conrez pa
rete gris hominum Verba sunt
lactantii li° 7° tito contra gentiles
Het itaque induxi ut concludam
qa no ideo nascimur ut ea que
facta sunt videamus sed ut ipsum
factorem rerum omnium contemplemur
id e mente cernamus Nichil et
prodest ita factum esse hominem
ut recto corpore spectet in ce
lum n etiam erecta mente deum
cernat et cogitatio eius versetur
in spe vite eterne x v m q m
Het at vita 2 t ipa pietas
Ex hiis iam omnibus dne pro
movende cum sitis sapiens ut
thema meum indicat et et sapi
entes fors ura e videre qua
lis esse debeat facies viri
sapientis videre que et qua
lia sint que uos solicitat et
manu ducunt Sapientis pro
fecto e animum hiis caducis
rebus supereminentem habere res
creatas secundum ipsarum efficacia
ciam et valore estimare, et
soli deo puro corde per amo
re inherere. Sitis ergo sapi
entis ne vero animi vestri in
aliquo succubat quo ad primum
Ne intellectus in discernendo oberret
quo ad secundum et ne
affectus in eligendo defluat
quo ad tertium Et dum cuncta

aio lustraveritis het omnia po
tissimum subministrabit vigilancia
studii immunitas vicii et pre
stabit gratia dei Dicit enim Sapiens
homini bono in conspectu suo de
dit deus scientiam et sapientiam
et intelligentiam
Sapientiam in qua qua deus co
gnoscitur et amatur Scienciam qua
bene in mundo vivitur et conversatur
et intelligentiam qua mysteria
scripturarum prout spiritus sanctus
eflagitat penetratur, preterea
dedit sapientiam qua res sapiunt
secundum saporem proprium, scientiam
qua estimatur secundum valorem
suum, et intelligentiam qua intel
liguntur secundum totum esse suum
Et iste e fructus triplex q
no facile rapitur de tren 2
pa c. 1. Het profecto sunt que
dat deus viro sapienti ut re
gulam qua se et alios regat
ut lucernam qua se et alios il
lumunet, ut cibum quo se et
alios alat protegat et de
fendat, ut agrum et vineam
ut in ea laborando sibi et
aliis fructificet Et sub hoc
respectu ut fine facia nostra
promovendus tamquam vir sapi
ens, propter primum ucit honora
dus cuius honor et gloria pa
fuit per virtute sapientis pre
mia 7 q v habet hic v 1 q 1
sacerdotibus, propter secundum e au
ctoritate fulciendus cum scientiam
credendum sit in sua arte pp de
lega in l legatis Et propter ter
tium danda e sibi occasio ut per
ea que ceteris a sapientibus
didicit laborando in se et in
aliis fructum ferat dicit enim
sapiens da sapienti occasionem
et addetur ei sapientia prov. ix
Propter primum ergo auctoritate
sedis apostolice et privile
giorum universitatis privilegio
nominis bacc in iure Canonico propter
secundum et tertium do sibi au
ctoritatem legendi et docendi
et omnia ad huiusmodi gradum specta
cia exercendi in nomine p et f
et sp sancti amen

Ad laude omnipotentis dei ma
tris et virginis intemerate ma
rie Ac totius civitatis supreme
fidei quoque catholice ful-
cimento et signat' pro huius
regni decore et gloria et
utilitate In huius facti to
ueto solennis v sunt ex or
dine agenda In primis pro
fundamento actus dns licen^tus^
leget et proponet in q in situatu
et cita mat' eiusdem una de
terminabit questionem 2° pe
netrandus decretorum doctor dns
A de C amiabit eum ad po
stulandum doctoralia insignia
Tertio dns licentiandus petet si
ead elargiri Et quarto huius
insignia sunt sibi conferenda Quin
to et ultimo fiet per ipsum dig
nus gratiarum actio Veniam
go ad primam dne licentiade le
gatis et pnarratum

Pro bacc^tu^
in decretis

Expleto iam huius actus me
bro primo Nunc de reliquo 2
me absolua In primis videt
mi verbum apli quod lectum est
in domine currentis officio quin
maxime proposito meo quiete
quo et ordinem mee divini ser
monis ut assolet fundamen
tum ponam et nostrum prmoue
dum alloquar Nolite prude
tes esse apud uos met ipsos
Ad Roma xii

Equidem prestantissimi pres
et dni tenerum nostrum est confe
renu visu illud sapient
oraculum ne imitaris prudente

tue quod et si in grae et oibus
persuasum esse accipit' Illis tm
qui litteris apprime eruditi et
sapientie fonte assequti sunt
plus ceteris adaptat' Na si
ipsos diuinos intueamur libros
Ecce aplus diuino flamine cla
mat plenus qa sciencia inflat
caritas uero edificat pe
corum viii de intut n sr pro
defectu quod recte no aliter
intelligit' n sciencia tunc pro
desse cum caritas inest sine
hac ac inflare i. in superbiam
in amissio vetositatis attolle
Sola ergo sciencia si fuerit
superbire facit sola si fue
rit prudente que apud semet
ipsum efficit Nec credat quis
sciencia habendo ex se posse
omnio excutere superbia dicit
et glo super id apli pe ad
Thesa ii loquimur no qui hoibus
Nam laude vitare no pos
sunt n hoc in nob effecerit
deus Et si ei facile sit illam
no cupere dum negat' difficile
tamen est ea no delectari cum
affert' Et ut est Apud Tu
lium lib^o^ p^o^ de officiis Vix inve
nit' aliquis qui laboribus suscep
tis periculis atque aditis no qui
mercede rerum gestarum glo
ria querat et hoc pacto
uos dne promouende nolite
te esse prudentes apud vos
met ~~ipsos~~ ipsum Est enim ad
modum difficile atque per hoc
magnificum et excelsum viros
scientificos humiles et non
apud se prudentes esse Cum
enim sint plurimum in natura
bonis sunt excellentiores Na
turalia at et scientie de oibus
preminentiis suis solent pro
uocare et gignere mentis
tumorem ut dicit Vilhelmus
in lib^o^ de vniuso Et ob ea
rem beatus Augustinus super illud
apli p^e^ ad Thimo vi precipe
pe diuitibus no sublime sa
pere dicit grande esse am
nus qui in diuitiis scienciam

morbo superbie no teptat
no aut teptat qui no ideo
magnu se putat qz dives
e in sciencys Et ei fidelis e
illa sententia Si qs existiat
se scire aliqd nodu agnouit
quemadmodu oporteat eu scire
pe cor viii Sed pulsat for
tasse qd animu que sunt illa
ex qbz eiusmodi difficultas
puciat i talibz viciis Cuius
solucio videt i pmatulo esse
qa videlicet ex eis recessit
aliis qa alios prouocat ad
discedu et qa ipis scribentibz
assentit aliis ipis loquentibz
silet aliis ipis docentibz
gratulis impoint loquendi
modus Sit qz eoru respectu
Aliis apparet quasi lirarum
ignari atqz igeia ipoz ad
alios collata videt quasi
diuinis muneribz laurata Et
q nec opus habet ut ab aliis
doceat quo itelligiat scrip
turas Ad Sumaz qz et illud
magnope attendit qd dt btus
Jeronimus i quada epla qa
statutu e oibz eos amare
suscipere colere mirari et
eoru dicta qi ppria defendere
et tueri Cum etia si scripta
sua examinat elacio e i fo
ribz qr videt subtilia Si
aliena redarguit et refel
lit quo euadet auctas ma
nes qr secuit superancia q
si alios deuitedo fame sue
pudet dicit Jeronimus Ibone
i caritate nota qua facile in
pigit Ex qbz ut alia que
ad re hat qm late dici pos
set missa facia satis inotet
qm sit laboriosu et difficia
le sciencia cu humilitate i una
mente comorari Et tamen ut
e quolz docere humilitas in
sit tuor et elacio procul
sit sumope requirit de ma
et obe humil doctrina habet
ei hr ppriu doctrina arrogantiu
ut humilit nesciat iferre qd
docet Et recta que sapiunt et
recte nisi tare no pnt dn

verbis et eoz prodit q eu
docet qi i quoda sibi videt
sublimitatis culmine reside
eos qz quos docet ut longe
infra se positos velut i yma
respiciunt qbz no consulendo
loqui sed vix dnando dignat
Verba sunt bti Gregorii z e
moralium et po lt xl vi di habet
hoc Vobis tamen dne pro
mouende perfacile erit humili
tate parit cu scientia cotinue
si no fueritis prudens apud
uosmetipsos qm prudentia
huius mundi seminariu e ois
mali et sagitta hostis antiq
xl vii di honoru Ipe enim
voluit esse prudens apud se
metipm et ideo cecidit ipe
docuit pmu hoiez hanc pru
dentia et phoc eu mox se
egit Ipe qz nullu decipit
nisi que iuenerit apud
semetipm prudente esse x
v q i no e Cruadere ut ce
teros et qua multiplices
eiusdem nocendi trascaz modos
si vobis suggesserit itel
lectus profunditate si con
silii altitudinez si igenii ma
gnitudinez si scripturaru copia
fastuose porrexerit me
mento apostolu dixisse qd
stultu dei e sapiencius est
hominibz et qd infirmu e
dei forcius e hoibz pe ad
cor po Si demu ad opini
one ppriaz ubi queso am-
bulate ne icidatis i ppii igenii
confidentia et inanis glorie q
nichil fugacius e appetitu
Cuiuz primu et id solu ma
gnos viros errare fecit
ut refert beatus Aug li
sto de Ciui c sexto ubi
etia et illud Senece me
morandu se igerit q i li
bro de tranquillitate animi
recitat Aristotile dixisse
nullu magnu igeniu sine
mixtura dementie esse et
poit Jo An de conste ad
[illegible] sup glo pa preterea

dicipim discentibus impedimentu
affert Ista tu optima proficie
di genus sit docere quod didiceris
de eleccione tu in ingenium euenit
ferme omnibus discentibus ut
si quid ab initio bene perfece
rit protinus magna se se de
disciplinis consequutos arbi
trentur Et iam quidam ut docti
disputent sententias quas suas
obnixe tueri velit quod eis
officit quoniam primus ad disci
plinas gradus est posse du
bitare Seneca prohemio in secunda
methaphisice Nec est discentibus aliq
ua iniuria quoniam ut nimis de
propria eruditione presumat
aut de ingenio sibi confidat
quoniam alterum discendi curam
tollit alterum minuit Ex
vero premissorum scilicet laudis
glorie appetitus intelligendi
scripturis sacris huiusmodi
obest quia dum humanis laudi
bus aucupandis animus intentus
est primo sensus insolitos no
uas quas opiniones querit
deinde que tunc aduenerit
tenaciter defendit unde fit
ut redigere intellectu suum
in captiuitatem contra sententiam
Apostoli recuset sic quod aliter
scripturas intelligit quam spiritus
sanctus flagitat xxiiij q iij
heresis et dum de singulari
tate sententie gloriatur semper
nolens corrigi in errore
perseuerat de q. q. in Eccia
2 c dixit Apostolus Cum ob
re ne id in uobis dne primo
uende obueniat Nolite pru
dentes esse apud uosmetipsos
quod fuit verbum pro themate
sumptu

In hys autem verbis duo
veli considerare dne pro
mouende unum ex proposito
alterum ex opposito Ex parte
propositi videte prudentia que
sonat in vitium et qua ue
tat Apostolus dicens

Nolite esse sapientes apud
uos metipsos Ex parte uero
oppositi animaduertite esse quandam
prudentiam que sonat in virtutem
et quam non dampnat Apostolus
sed hic tacite et alibi expres
se iniungit et commendat Pa
ret quod prudentia mortis mater
est Ad Ro viij Prudentia car
nis est mors est et ideo fugi
enda Altera uero prude
ntia dux ad vitam est ut ibidem
subiicit Apostolus prudentia spiritus
vita et pax et ideo ample
ctenda quam hanc a nobis exigit
saluator noster dicens Quis
putas est fidelis seruus et pru
dens quem constituit dominus super
familiam suam ut det illis
cibum in tempore Luc xij
Ecce oportet seruum esse fi
delem et prudentem utique non
apud semetipsum sed apud
deum et alios quam obrem dne
promouende et alij Nolite esse
prudentes in oculis uestris
sed estote prudentes ut ser
pentes et simplices ut co
lumbe hoc est sine ira sine ti
xa sine contentione sine amari
tudine petiti Nec sit ut glo
riemini in uobis metipsis quasi
sapientia uestra sit regula aliorum
quia dominus est ubi perdam sapi
entiam sapientium et prudentiam
prudentium reprobabo Sed sitis
prudentes spiritu et quasi animalia
plena oculis ante et retro
Apoc iiij de electis scriptum est
ut scilicet a sinistris resistentes ascendentibus
euadamus ne tale ut modo super
specula

Hec autem duo pro finali huius
actus absolutione resumendo
dixi primo quod in verbis premissis
ex parte propositi considerenda
sit prudentia que sonat in
vitium quamque vetat Apostolus
ingens nolite esse pruden
tes apud uosmetipsos Ad
[illegible] illud [illegible] ne

sis sapiens apud temet ipm
Cuius si queritur racio hec e
qr sit sapere e desipere iuxta
illud ysa^e v ve q sapientes
estis i oculis vris Dicit et
beatus Greg^s v vii mor
iniqua mens du se esse sa
piente carnalit appetit stul
ta se ad spualia ostendit
Ut at i hac re grandi paucia
dica sapia e perqua res sa
piut queq prout sut ut vbi
gra que pluris natura hi
plus q̄z ipa affectio senciat
innota mini^o / infima infime /
Unde si qs sapiencia saporez
boni diffinat reprhendi ex
racione no pt 2^m b bnhr sup
cantica smoe l xxxvi hic
aut sapore scius cuius pdi
dim^o ex ipo pene exortu
gis nostri Ex quo et cordis
palatu sensu carnis pvale
te siuit viro serpentis anti
qui cepit no sapere bonu
at sapor noxius subintrare
Insipiencia q̄z mulieris sapo
re boni exclusit qa serpentis
malicia isipiencia iuuenit
Hec nuc assidue sapiencia vi
cit malicia i mentibus ad quas
intrauit ut dicit sapiens / sa
pore mali que illa iuexit
sapore exterminans meliori
Intrans ei sapiencia du sensu
carnis ifatuat / purificat
itellectu / cordis q̄z palatu
sanat et reparat / quo sana
to ia sapit bonu / sapit q̄z ipa
sapiencia qua i bonis melius
nllm vba sut doctoris p
memorati Unde fit ut qm
mlta videam^o fieri bona /
que tame no sapiut facie
tibus ea / si quidem qr no sapo
re boni ad illa sed occasione
aut necessitate impellut
Sic econuerso mlti qe faciut
no sapiut mali qr ad hec
pertrahut aut metu aut cupi
ditate rei cuius pna pocius
qua sapore mali Quibus at tra
stoceti i affectu cordis profe
cto aut sapientes sut et ipos
delectat sapore boni dilt

maligni sut / et i ipa sibi
placent malicia Ecia nulla
spe alterius comodi blandiente
malicia ergo qd aliud e nisi
sapor mali que prudenciaz
carnis et per aplm vetita
iuste appellam^o Beata q̄z
mente illa esse katholica
sentencia pdicam^o qua sibi tota
vendicauit sapor boni et odiu
mali et hoc profecto e sa
piencie victoria experiri /
qm sapiencia vincit maliciaz
cum comprobat cu excluso sa
pore mali q no aliud q̄z
ipa malicia e / boni qd in
timus sapor / intima mentis oc
cupare tota suauitate se
titur / Et ideo sapiencia hec no
discitur i scolis phoz / sed
i sola xpi scola haurit
et iuenit De illis ei dicit
Jeronim^o Epla de morte pau
line Inuenerat sane mo
stiencia iflatiua / a qua ita
nuunt / et per illaz sciencia
qua ex creaturis habuit
via sibi fecit et scala per
qua ad dei sapiencia ascen
deret sed corruit qr psumpsit
Na credens homo carnalis
habere sanos oculos / et de
falsa sanitate psumes et
vana curiositate progredi
ens deficit i se du ascedit
sup se / quia reuerberatus
a veritatis lumine / caligans
ifirmitate et deficiens va
nitate redditus solitus redut
i seipm / et successit falsi
tas cu cofirmari debeat
veritas / et imedianta firme
toz assumpserut creaturaz
spes visibiles tanq̄z simu
lacra diuinoz / sed erat si
militudo pegrina ut i ea
no cognosceret dei maie
state et tenebrosa ut no
ingeret oculis sanitate / et
ieffitax ut no proficeret ad
salute / Econuerso at de sco
la xpi et que sit eius pri
cipia / dicit pheta Initiu
sapiencie timor domini Ali^d
sane e mltas diuinas

scire, aliud possidere, non no-
ticia sed possessio diuitem fa-
cit. Sic prorsus aliud est
nosse deum, aliud et timere,
nec cognicio sapientem sed timor
facit qui et afficit. Et bene
inicium sapientie timor domini
quia tunc primum anime deus sapit
cum eam afficit ad timendum, tunc
cum instruit ad sciendum, times
dei iusticiam times potenciam
et sapit tibi iustus et potens
deus quia timor sapor est,
porro sapor sapientem. Sic
sciencia scientem sic diuitie di-
vitem. Cyprianus ut dicit be-
atus Cyprianus nos qui philosophi
non verbis sed factis sumus,
non vestitu sapienciam sed ver-
tute preferimus qui virtutum con-
sciencia magis quam iactancia no-
vimus qui non loquimur magis
sed viuimus quasi servi et
cultores dei, prudenciam
carnis tamquam pestem animarum
fugiamus et hoc de primo

Dixi secundo et ultimo quod in
verbis premissis ex parte op-
positi consideranda sit pruden-
cia que sonat in virtute et
quam non prohibet apostolus
sed commendat. Nam si carnis
prudencia mala est spiritualis
prudencia ut sit bona ne-
cesse est et si illa mors est
ista vita erit ut est premissum.
Est autem prudencia videndarum
et appetendarum rerum cognicio.
Aut secundum quod dicitur in libro de spiritu
et anima prudencia est scire
quid anima debeat facere.
Aut secundum philosophum sexto Ethicorum
est recta racio agibilium. Et
habet prudencia fulcita spe
et caritate, tres partes ut
sit perfecta habere debet. Prima con-
sistit in pericia sacrarum literarum
siue canonum. Secunda secu-
larium scienciarum, et tercia tem-
poralium negociorum. De
prima dicit beatus Ieronimus

quia ecclesiasticis disciplinis per
ordinem non est imbutus et tempo-
ris approbacione diuinis stipendiis
in officiis eruditus nequaquam
ad summum ecclesie sacerdocium
aspirare presumat habetur
verba xxxvi di c ii. Et paulus
ad Thymotheum scribens ait
Attende lectioni et doctrine. Ex
quibus verbis datur intelligi ut
dicit Gracianus quod non sufficit
doctoribus bona conuersacio et
morum honestas nisi addatur
doctrine sciencia xxxvi di §
Ecce. Cuius racio est quia nisi doctor
uel magister fuerit sciencia illu-
stratus non sic dies diei eru-
ctat verbum sed sic nox nocti
indicat scienciam quoniam si cecus ceco
ducatum prebet ambo in foueam
cadunt Luce vi xxxviii di
que ipsis. De secunda quoque sa-
cri censent canones quod docto-
res catholici ipsarum eciam se-
cularium literarum periciam habere
debent non quidem ut libros gen-
tilium voluptatis causa legant
sed ut ea que in ipsis utilia
inuenerint ad usum sacre erudi-
cionis conuertant. Unde moyses
et daniel omni sciencia egipci-
orum et caldeorum fuisse eru-
diti leguntur xxxvii di §
sed contra. Et e aduerso Ep[...]us
ille qui fatebatur se gramaticam
non didicisse nec umquam legisse
donatum ab episcopio fuit
amotus de eta et quali c. si.
Non ei negamus philosophos et genti-
lium auctores plerumque veri-
tati consona scripsisse et do-
cuisse fidei nostre accomoda
que minime proicienda sunt sed
ab eis tamquam iniustis possesso-
ribus auferenda, quoniam in huius
more spoliandi sunt egipcii
ut ditentur Ebrei dicto § sed
contra. Porro in tercia parte
prudencie premissa eam vim
faciunt sacrorum patrum instituta
ut si quis in gubernandis temporalibus
minus ydoneus inueniatur et a pro-
mocione repellitur et tam

131
66

promoto dat coadiutor vii q i c iii Debet sane Ecclesiarum prelati hospitales esse xli di et lxxxiv di volumus Debet pauperum necessitatibus providere xii q ii aurum 2 c gla epi Debet non solum spiritualia sed et temporalia subsidia tam argute quam liberaliter subditis ministrare exemplo xpi qui turbas se sequentes non modo verbo doctrine verum etiam corporalibus reficiebat alimentis Ad in huiusmodi exhibende liberalitatis officiis quanta esse debeat fidelitas quanta prudentia quis nesciat ubi diversi diversarum personarum habendi sunt delectus tum dictat lex quod etiam secundum personarum dignitate stipendia prebenda esse ff de usufructu l mancipiorum preterea ea in omnibus utendum est liberalitate que prosit illis in quos confertur nocere at ulli lxxxvi di frequentem Et hoc operari ut sicut facit intelligat iste promovendus quantum sit in pascendis doctrine pabulo animalibus habenda solertia ex quo in fomentandis corporibus hec que duobus fiat quibus anime multo prestant xii q i scimus xxiii q iii si habes s de sacrosanctis ecclesiis l sancimus Et ideo etiam post nos et plus consulendum est anime quam corpori vii q i c ult ff ad Carboni l i s ii unde et animarum saluti primaria rectione sua Canon prospicit et medetur de eta et qli Cum sit ars de pe et remissionibus cum constituntas Cuius se ratione iste promovendus post studium prius consulte fecit Et nunc ut sciat necesse est ad hunc gradum obhoc invocari ut que in hac ipsa facultate hactenus proficiendo in sui pectoris armario congessit aliorum pro commodo et profectu committet et expendat Ad ut cum maiori auctoritate facere possit pro honore suo

Auctoritate sedis Apostolice et privilegiorum alme universitatis nostre confero sibi ad presens gradum baccalariatus in decretis ut possit legere docere et ceteros actus ad hunc gradum spectantes exercere In nomine patris et filii et spiritus sancti amen

Pro baccalariatu in decretis

Dicturos iam aliquantisper pro laude presentis nostri promovendi cora vobis patres et viri doctissimi rem non exiguam ponderis mihi oblatam esse arbitror considerans quanta esse debeat eius ordinis gravitas que coram eis habenda est quorum gravissimum est iudicium et quorum expectationi omni cura et cogitatione satisfaciendum Amadutro ei in eiusmodi dicendi genere Antiquos illos grecos latinos quod oratores accuratissime sui exercuisse ingenium ut virorum illustrium laudes virtutes et merita pro eorum dignitate ornare ac celebrare potuisset Verum quia complures veluti inanis glorie aut certe favoris hominum appetentissimi multa aliter et aliter in ea re loqui et conati sunt que nobis in scola christi positis nec imitanda reliquerunt quibus ita loquendum esse prefinitum est ut non verba non favor audientium sed verborum effectus et edificatio summopere queratur xx v iii di sedulo l q i charthion ff de legibus l sic cuius pacto ut sermo meo talis esse possit duo quod virtutum eloquio pro huius allocutione

nostri promouendi assumpsi quod
scribit Ad Coloss primo et le-
ctum est in currenti diuino officio
Digne ambuletis Et quidem
nostris viri spectabiles et
egregii quia hoc verbo apostoli os
passim quam crebro induerunt ut
digne ambulet admonetur
quanto magis quam alii in verbo do
ctrine promouet ut digne am
bulet necesse est de vero et
vero re magne xl q iii precipue
Nam ut dicit beatus Ieronimus
in epistola contra Heluidium Apud
christianos magnus est soloecismus
et vicium turpe quod vel narra
re vel facere Caueo ne in vobis
admittatur domine baccalariande
ut neque intellectus vester
a veritate aberret neque aspe
ctus a bonitate degeneret
Impleamini agnitione voluntatis
eius in omni sapiencia et intelle
ctu spirituali ut digne ambu
letis per omnia deo placentes vbi
supra Ea sigquidem possunt et digne
ambulantis viri est prudencia
pariter verbis prestare bonitate
probitate et cum quid recte dixe
rit ad aliorum exortationem
sempiternam probare faciendo Nec
enim prodest plurimum vite
mortalium quorum commodis
secundum presidencia consule
debemus tantum viciis peccatum
atque in illis corrigendis nos
acres prebere sed bene viuendi
officiis ac rectissime vite ratione
incitari ad virtutis imitacionem
xxiiii q i omnis ff de officio
magistri nulli est officium Nec
abre quoniam permultum animus iube
ret que ipsis oculis videmus
magis quam commouemur ad recta
viuendi ratione probitates
bonum imprimendo et vite inte
gritate quam audiendo verba
ampullosa et magnificas se
ntencias prescripti a dictis vi
ta discrepantes At ille qui
bene viuendi formula doce
exemplo sui aliorum quam vita
non solum verbis sed rectis operibus

reprehendit hic excolendus est et
ceteros hic doctor bonus et vite
magister haberi debet mens est ca
uens i q i vilissimus Nam si non
lucentes in aliorum malicia increpe
arguere bonum errata et in ea te
nostra eloquencia ostentare
genus dicendi boni dicit orator
egregius tamquam patebit etiam
in docto homine ad dicendum fragi
les enim nos ac pronos natura
constituit ad peccandum xiii q i
omnis etas sensuum dedit blan
dimenta quibus non facile obsistimus
multas quibus alliciunt palam po
sitas voluptates cupiditatum
illecebras quoddammodo infinitas ex
plicatur virtute vero tamquam
omnium rerum donatricem in arduo
quodam loco atque in excelsa arce
collocatur ad quam non licet
nisi summis laboribus peruenire
teste est philosophus secundo et sexto ethicorum
virtute tam difficilia esse con
stituas Itaque si velim detestari
auariciam si luxuriam si super
biam si ambicionem si reliquas
tetre animi pestes amplissime
ac copiosissime posse facere Et
incipies ab illa malorum omnium
parente atque efficatrice auari
cia magna voce dicere illam
pecunie studium habere quam nemo
vmquam sapiens concupiuit xiii
q ii sociates Corpus animum quam
virile effeminate illam dare atque
genere modo huc modo illuc agere
illum et rapere turbinis modo
et procelle Multis quam exemplis
probare plurimorum malorum im
ciuium et causam mortalibus exti
tisse nichil sanctum habere vel equi
nichil iustum nil carum preter
pecuniam non seruare religionem
erga deum non pietatem in pare
nte non caritatem in proximum sed
turbantis humane societatis offi
cium omnia ad questum omnia ad
commodum suum referre Et ob
hoc constanter multum [illegible] ido
lorum seruitute appellari ad
[illegible] xxiiii q i ydolatria

Luxuria q̄z blandū hūai gn̄is
malū sola esse acusare que
nos reddet beluis simlimos
que ab om̄i ratiōe sensu q̄z au
teret xxx y q m̄ ī eo form
tator ? c salon hec ē illa
qua ī fabulis accepim⁹ vli
xis socios ī variatū feratū
mostra uertisse cū n̄c qūda
q̄ sapiētes habiti sūt resi
stere ualuerūt dīc c Salo
mon sine qua pauci uicerūt
l dī q̄r uita et q̄e īter septē
vitia maximū scelus ex eo dr̄
q̄r per carnis imunditia et
petulātia teplū dei arguit̄
violare xxx y q vy nō solū
seq̄t̄ yaz demū q̄d loq̄t de
superbia q̄ntū illa prebet
nobis tēp⁹ ad dicēdū ꝓm
illa cognoscim⁹ / maior̄m illū
ꝓpm cū mlto suor̄ agmine
/ eiecisse de celo / parentē
nostrū ꝓmeuū vita beata
ꝓuasse / societates sctissimas
diremisse / mlta bella īter
hoīes excitasse / Infirmitas
domos euertisse et vrbes
quā plurimas demq̄z fuisse
et esse quasi pestiferā q̄ddā
calamitatū nrāz semen
de pe dī y s̄ q̄ vo ꝯtinu
et q̄ue vicū abitio nō ne
et ipa nllm t̄minū habens
plurimos mortaliū ita co
plexa ē ut coegerit desistē
a recto t̄mīte ratiōis Nō ē
q̄ estimetis p̄res optimi pu
as vires hui⁹ esse ad puer
tēdā statu nrī q̄etē versat
eī pectora nrā nec sinit
nos esse reb⁹ mediocrib⁹
ꝯtētos / hec profecto ꝓma
īter gētes dn̄a hec impe
riale nome fastuosū ꝯsti
tuit hec res publicas pu
tit hec uastauit prouīcias
hec olim scismata procre
auit et fouit ypocrisim
īsuper ad nos īduxit dū
q̄sq̄z uideri wlt dign⁹ ho
nore quē expetit sit q̄z to
tū ferme mūdū falsa bo
nitas spē īfuxit dicēdū

tra q̄z fatigam⁹ altiora petē
tes dū ꝯtra dīna et hūana
ꝯtim⁹ ut corrupitis dignitatib⁹
potiam̄ Et q̄m tepus dili
gētius de qua loq̄m̄ ypocrisi
ꝯteplam̄ immane bestiarū
scuissim⁹ mostrū / q̄e sola
īueta ē ad fallēdū / qua uer
borū ꝯtumelia hāt ꝓsequi
nō liceat / fraudis est illa
pabulū iniq̄tatis / Reliq̄ et
cī animātia cū nocē volūt
nullis īsidiis id agūt ulla
simulatiōis specie sed pala
hui⁹ vici experītia ac ypo
crisis cū maxīe nocē studet
simulat se profutura / ut
p⁹ cordi nro uel vlnus īfi
gat q̄m q̄s illi⁹ tela potu
erit ꝯspexisse Nllaz autem
tulit esse capitaliore pe
ste īgit qua ea q̄e hom
īfert ab hoīe hos simula
tores fraudulentos desi
gnās de q̄b⁹ id ait pessim
gen⁹ hoīm esse eorū qui
cū malē sit id agāt ut
viri boni videat̄ / Seq̄t̄
Omitto studiū gule que
corporis nri mancipia nos
reddit dū ventri suīe stu
dem⁹ q̄rētes palati ob
lectamēta x l, dī q̄sq̄s /
Omitto ira omitto odiū recto
iudicio ꝯtria x i q m ꝯtuor
Omitto etiā reliqua huiusce
modi dies cī deficeret si
p omī genera vicior̄ di
scurrēs quāta icomoda mor
talib⁹ attulerit p̄tēsere
/ hoc solū dixisse sufficiat
q̄ ꝯtuq̄z etiā orōne egre
gia et īqua pro virib⁹
suis mltas doctor̄ hoīm
sētētias ꝯferūt ad bene
bēe q̄z viuēd⁹ ptinētes /
Aliorū demerita redarguūt
suorū peccat⁹ ignari ualde
videt̄ ꝯtra uerbū ueritatis
oberrare Cū eor̄ talis de
esse īstitutio nō ut reprehē
dat illa solū ī aliis, sed
ut ī semetipis ꝯdēnant
et extirpat ut nō boni

smonicatores / vitiorum qz
reprehensores dicat sed eme
datores vite ac bonorum ope
rum effectores Est ei pfa
cile loqui in publicum belle
atqz ornate smones sub agni
habitu hominum fauores et
wlgi fama captiuates /
Sed si que ore profers, co
probes operando neqz in qs
profeceris neqz illis Cum
tulio teste virtutis omnis laus
in actione consistit / non verbis
iambis monstrari pt / non oste
tatione dicendi sed actum req
rit et exercitium sui Et ut
dicit Seneca plus oculis
oculis credunt homines quam
uerbis / et considerando viue
di normam per magnum capiunt
imitande virtutis incitamentum
Eadem homini fuerunt sanctorum
patrum instituta / ut non uer
borum magistri essent sed vite
Insuper frater dilecte dne
batis de a paulo et petro
eorum qz successoribus nre fi
dei fundamentis / multa sunt
corum dicta sancte sapient egre
gie ad fidelium disciplina
attamen reperies tibi in illis
testimonia vite magis pro
fuisse ad sanctissime legis aug
mentum qz ordine / videbat
me eccle res queda durissime
legis illa uba dne / relinq
patre et matre uede oia et
da pauperibus tolle crucem
tua et seque me diligite
inimicos uros benefacite his
q oderunt uos Ad iniurias
uos prebete et similia in huc
modum austera et a sensu
nro abhorrentia At qz mol
liora erant et multo facilio
ra ctē ad humana natura
magis accomodata leges gē
tilium precepta firmata usu
quottidiano et legibus sanc
cita Cur na ergo cause fu
isse putas ut xpi omnium exti
matione adusum tot bella
tot dyaboli insidias / tot
principum persecutiones

ta subito fides xpi creuerit et
per vniuersum terrarum orbe tot im
peratorum seuissima edicta tā
late se propagauit Illud pro
fecto fuit ut et si seuerissima
lege et sanctissima predicaret
viri dei tamen cum se ipsos pre
bebat in exemplum eorum que aspe
rima videbat / facilia illa
esse monstrabat si qz mo mete
adhibuisset vite siquidem integri
tate commouebat populos et
cetum mundanarum et sumeret
suadebat / non afferebat sapi
entia philosophorum ad predicandum
sed vite exemplar / non osten
debat eloquentia sed mores
sanctissimos in medium proferebat
Exornabat quidem illi smones
suos non aliorum sectetis et
uerbis circuitibus ut plerique
nostrum faciet sed abstinentia
paupertate splendore virtutum
sic qz vita erat quam seqbatur
homines in illis sanctis viris vita
naqz uera et expressa non ficta
non adumbrata sanctitas quam
laudare vbi magistris ut nris
temporibus fieri vides si ducis
ficta qz conueniat ridiculi e
hominis et a dei preceptis alieni
Atqz non aduertunt isti quanta inde
mala fidelibus inferat Nam cum
dei uba enuntiat / ybis eorum
nulla auctoritas nulla fides
adhibetur / cum intelligat populus
illos suos emendatores tantum
discrepare a doctrina quam pro
ferunt forasqz viuendi adeo
ab omnis ostentatione dissimile
Illos ei sequitur illos imitatur
populus qui docuerint quid faciend
sit probant faciendo quod docet
Nec vmqz in eo quod fugiend
docuerint deprehendit / Illos per
magis imitatur quos magis
eum viderint quam cum audierint
homines admirat qui hic anime
ad eos accedunt ut faciat
fiant qz meliores dicat qz

illud Genete qd not glo xxxviii di sedulo Ego nos sumus meditu qrimo no elo quete sed sanate tum obte ut redda conde talit dygnos sus sit uos dne batts qn i uob et ista impleat qd ambulet qd fuit pro the mate dictu

In hys ubis ut ia uobiscu dne promouende mags decima te et prius agu et per hot me finaliter absolua vi dete primo omez uobs vitioz peste iterdicta Cosiderate secudo tota uobs imittade vtuts solicitudine magno opere inditta qm uob apli uerbo di Spu ambulate et desideria carnis ne per ficiets Ad Gal v° xvi q y due Amaduitite et ttio igeny uob i eiusmodi vtutu progressu pfecta qm ma xie psuasu ut no ia tor petit more sedeat sed sit decz stos ambulets de vtu te i vtute ps lxxxiii de pe di y stiz primu sitt ab opposito huius aduby digne Multi et igt aplis idigne ambulat quos sepe diceba uob nut at et fles dico imitos crutis xpi Ad phily iii/iii q i nlli Secudu uco i pposito eiusd aduby digne claudit ut digne ambu lets uocatioe qua uocati ests Ad Ephe iiii de regula lit xxi q i c i Sed tertiu i ubo pfectu denotate ex pressu cmt du di ambu lets Sicut quippe more de illis stis aiaby dicit ubi erat spus impetus illit gradiebat et reuertebat cu ambularet Ezech i°

Pretea cu xo vigilas stu dii ppriis i facultate iuris canonici habitu tradigs

uotatis ad profitedu iustitia ututu clarissia Sicut attes setuts ticq prout uos satti edotet canones triplex est offitiu ad deu xe adseipm et proxim xy q y cu deuo tissia ff de Justitia et iure l iustitia s i et i p̄hēio dettetu et qd ibi notat satagite uos exibe deo de uotu et pui proxio iustu et rectu et sibiipi sctm et imaculatu et p hot ut fi ly lucis ambulate Ad Ephe v Sed het breuitatis amore myssa fatto tm ctu pmo dissos mebra paululu imo rabor // Et pmu qd dixi omez uob dne promouede uitiotu peste iterdictaz

In quo loco plima se se di ceda offerut et pmo qi cofluuit agmie qbz si au stulte et uobs quid auditu in uero dictu logiota foe setio Sed hot salte ad te hat dixisse suffitiat qd x magnu e ut dt Seneca i lio de copia ubor No corport corubmo uitioru

In qua quid setetia qua recte usus sit corruptios Sbo ex hot inotet qe ome uitiu et solu tle et nale nae hois notet et summo bono dictyat qtrariu qui stit prout deducit beatus Aug de ciui dei lio xii c y et iii Cu ei deus suma essetia sit hot e sume sit rebus quas ex nihilo cauit esse dedit sed no sume ee sit ipe e Et alys qd dedit esse amplius alys minus et nas essentiaz gradibus ordinauit atz per het ei nae qe sume e et qua fa tiete sut quecuqz sut es sentia nlla qtria e Dicit at istitutis aliq nuit di q no na sed uitius aduisat

eius imperio nichil profecto
ei volentes nocet sed sibi ipsis
Vincit ei sunt resistendi vo
lunte non ledendi potestate
Et ideo vicium quo resistunt
deo qui eius appellatur inimici
non deo sed ipsis malum est
Neque hoc ob aliud nisi quia cor
rumpit in eis bonum nature adimen
do integritate pulcritudine sa
lute et virtute. Preterea
dicimus incommutabile bonum non
esse nisi unum verum deum x x
ny quem inmo incommutabilis Ea
vero que fecit bona quidem esse
quod ab illo veruntamen muta
bilia quia non de illo sed de
nichilo facta sunt. quamvis quia
summa non sint. quibus deus est
maius bonum. magna tamen
sunt ea mutabilia bona. quia
adherere possunt ut beata sint
inmutabili bono. quod usque
adeo bonum eorum est ut sine
illo misera sint necesse est
Quod cum ita sit hinc nec que
in tanta excellencia creata est
ut licet ipsa sit mutabilis
inherendo tamen inmutabili bo
no beatitudinem consequatur. nec
expleat indigencia sua nisi
beata sit. ei quia explende non
sufficit nisi deus. profecto non
illi adherere vicium est. Hec
ergo vicium nature nocet
At per hoc contra naturam est
Nam quia viciata ab illa que
adheret deo. non natura
differt sed vicio. quamvis nemo
natura sed vicio quisque malus est
Sit ergo cum vicium oculorum
dicitur cecitas. id ostenditur quod
ad naturam oculorum pertineat
visus Et cum vicium aurium di
surditas. ad eorum natura
dicitur pertinere auditus Ista cum
vicium creature rationalis
dicitur quod non adheret deo hinc
aptissime declaratur. eius nature
ut deo adhereat conuenire
porro quamvis magna sit laus
adherere deo ut ei vivat
inde sapiat. illo gaudeat
tanto que bono sine morte sine
errore sine molestia perficiatur
quis digne cogitare possit aut
eloqui Verba sunt Augustini
loco preallegato et hoc de
primo

Adiecta secundo tota nobis
omne promouende imitande
virtutis sollicitudine in ubi
primis esse indicta In quo
etiam loco quam multa dici pos
set in institucionem nostre vite ne
cessaria. virtus ei etiam multum
a poetis multum ab historicis
multum et amplius a philosophis lau
datur veluti ars bene viven
di. et excellentissimum bonum
in omnibus bonis Cetera et que
habent homines non. magis pos
sidentur sunt quam alterius cuiusque
ut aleari ludo hinc et illuc
transeuntia. sola virtutis et
viventi et mortuo stabilis
est et futura possessio. Sed
omitto ista. solius ad te hac
summe veritatis inuitat testimo
que duas conuersacionis vias
et distincta in diuerso itineraria
vivendi in ewangelio ostendit dicens
Quoniam lata et spaciosa via est
que ducit ad mortem et multi
sunt qui intrant per eam et hec
quidem viciorum. Et rursum quam
arta et angusta via est que
ducit ad vitam et pauci sunt
qui inueniunt eam et hec est vir
tutis Vide quanta inter has
vias separacio est. quantum di
scrimen. illa ad mortem ista
ad vitam tendit. Illa cele
bratur a pluribus et tenetur
a multis hec vix inuenitur a
paucis Illa ei viciis per
consuetudinem quasi decliuior
et mollior. et velut quibusdam
amena floribus voluptatis
facile ad se rapit commean
cium multitudinem hec vero
insueto calle virtutum tristi
or atque horridior ab hominibus
tantum diligitur. quibus non tam
delectacio itineris cordi est
[illegible] maiores [illegible]

ei et insinuare virtutum via minima facit vitiorum consuetudo que si in parte altera transferatur invenietur sicut scriptura dicit semita iustitie levis. Verba sunt beati Jeronimi in epistola ad Celantiam matronam. Tota ergo ratione vite nostre per quam potissimum gradiamur via et contraria teste dispiciamus quia omne quod agimus aut de lata aut de angusta via est. Si cum paucis angustum iter et subtile quandam semitam imus ad vitam tendimus. Si vero multorum comitamur viam secundum finem imus ad mortem. Si quando odio atque invidia possidemur, si cupiditate et avaritia tendimur, si presentia commoda futuris preferimus, per spatiosam incedimus viam, habemus et ad hoc comitum multitudinem et late similium stipamur agminibus. Si iracundia, si libidine explere volumus, si iniuria vindicare, si maledicenti maledictum et adversum inimicum infesto animo sumimus, ecce cum pluribus ferimur et multorum viam imus, tot nostri socii quot extranei veritatis. E contrario ab hiis omnibus vacui si sumus, si purum ac liberum prestamus animum et omni cupiditate calcata solis studemus divites esse virtutibus, per angustam viam nitimur quoniam conversatio ista paucorum est, est quia per rarum atque difficile huius contemneris comites reperire quoniam virtutis et sapientie et salutis hec via est ad quam venire volentes ut ait Seneca in libro de vita beata tritissima quaque via et celeberrima maxime decipit. Nichil ergo magis pertimescendum est quam ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem pergentes non quo eundum sit sed quo itur. Atqui nulla res nos maioribus malis implicat quam quod ad rumorem vulgi componimur optima rati ea que magno decepta sunt assensu(?)

et in hoc sit absolutum secundum.

Tertio autem et finaliter dixi ingenium vos domine promovere in virtutibus profectum in viis premissis quam maxime esse persuasum ut sic digne ambuletis quoniam ut ait beatus Ysidorus in epistola ad quendam egrotum cum imperfectum(?) et languidum bonum est in otium sine certamine protecta virtus. Et ideo a forti milite semper in acie stadium est et que rara occasio qua virtus cuite(?) frat excussa et amatori preliorum ornamento sunt vulnera. Et ut deducit idem sanctus doctor in epistola ad Tesiphontem hec in omnibus sola est perfectio si imperfectos se esse noverint. Sic et veritas inquit et vos cum omnia feceritis que precepta sunt vobis dicite servi inutiles sumus quod debuimus facere fecimus. Quibus ceteri(?) et magister noster omnium largitor bonorum contentus non est hiis que habemus sed semper maiora desiderat que non habemus. Propter quod servo torpenti in evangelio dicit: Quare non dedisti pecuniam meam ad mensam et ego veniens cum usuris exegissem illam. Et sequitur ibi quod a timido vel negligente servo aufertur mna ad negotiandum commissa et traditur non ei qui lucrifecerat minus sed qui plus, id est ei qui super decem fuerat civitates. Ex quo innotescit dominum nostrum usuras spirituales nunc a nobis semper requirere, quod quidem et apostolus sciens preteritorum obliviscitur et ad ea que ante sunt se extendit, id est quotidie proficit nec servat in sudario delicate gratiam quam accepit, sed avarus negotiator renovatur de die in diem et detrimentum putat nisi semper creverit. Hinc et Iacob dilectissimi patris filius solus et nudus cum baculo suo pergit in mesopotamiam iam lassus

timere Et q delicatissie a
zebatta fuerat coitatu la-
pide ad caput pro pulvillo
utit vidit scala de tra usqz
ad celu et ascedetes super
ea angelos et descedetes
et desup innitete dnm cui
hoc certe ut lassis manu
porrigeret ut ascedetes
suos ad labore provocaret
aspectu unde et vocat locus
ille Bethel i domus dei
i qua quottidie ascedit et
descedit et ei sci corruunt
si fuerit negligetes et pec
catores pstinu recipiut gdu
si sordes fletibus laverit
hoc ideo dico ut te no terre
ant descedetes sed provocet
ascedetes Nuqz ei exeplu
a malis sumit et i seculi
rebus semper a meliori parte
incitameta vtutu sumit Per
ba bti Jeronimi i Epla ad
Julianu Vides ergo frat
dilecte qz no ad ociu sed
ad labore vocatus ut am-
bules ut ascedas Na ut dt
ide scus doctor nre milicie
specimê e lucta y ardua co
ponê gradu per dua vectari
et inferiora dura virtus du
cis pferre cessura ad celu
nobis per aspera y angu-
sta loca per duros anfra
ctus scita e via ad celu deus
fortissimi milite vocat que
comittantibus glorys pressure
deducunt pima qz victore
suscipiunt regnaturu Nuc
fine ubis facies qa scptu
e Maledictus q facit opus
domini negliget hoc i cal
ce sinonis mei dixeri ne
stat i frat dilecte cu an
nis gra crescat cu etate
iusticia et fides eo perfec
cior sit qo senior quia dns
iesus q nob exeplu vivendi
reliquit proficiebat non
etate tatu corporea sed
sapiecia et gracia cora deo
et hominibus Et omne tepus
i quo te meliore no sens
eris hoc estima perdidisse

que oia ut y oracioz gdas al
tioris ate fiant ut qz provecti
tibus tuis pmiu no desit de
biti honoris Ego auctoritate
oipotetis dei et sedis aposto
lice et pvilegioz huius alme
vniversitatis confero i gradu
baccalariatus i decretis te qz
baccalariu promuveo In noie
patris et filij et spus sci

Pro licenciatura

Locuturus pro honore isignis
viri domini licenciandi qm i hoc
dicendi gne ut dicit Tulius i
pma orone Michel n pfectu
igenio elaboratu idustria
afferri opportet tale qz e ut
difficilius sit i eo pricipiu qm
exitu invenire Na neqz pmus
e aditus adimaii et plurali
tas animu habe cogit ut [¹ hêre]
ambiguu i binio viatore suo
sua imitatus semoru laudabi
le more ut oro mea certo et
stabili hereat fudameto Ps
sitius qd scribit ad Gal pmo
et lectu i currentibus dnice officio
et habet l oi ponderet in
q vn postulatus Instruite i
spu Prestatissimi pres et do
ctores et mgri eximij ceteri
qz dni spectabiles et collegi
qz dni spectabiles et collegi
denitu sunt istructores pplorum
reipublice pnecessarij merito
et icultu illius pmeui seculi
statu si attedimus luce clarius
cognoscimus Ego si vastitate m
consideramus stupendum pariter
et idignu videri solet qz co
ram ferre stulticia scli religi
ones nostros suscipietis deo
pmissos credens i tantam

subito ignorantia sui venerit
ut ablata ex oculis veritate
neque religio veri dei neque hu
manitatis ratio tenet[z] Cepe
runt eterni scriptura sacra ferente
testimonium homines relicto
patre et conditore omnium deo
insensibilia digitorum suorum
figmenta venerari Et ausi a
summo et uno bono ad corru
ptos et fragiles deos lapsi
sunt et studentes hijs rebus
quibus cultu vapat corpus ornatur
alitur et delectatur quibusque
nil fugacius est morte sibi
cum dijs falsis et bonis corpo
ralibus assueverunt Cum hec
profecto secundum lactantium libro
primo contra gentiles quia lucis et
scriptura veri careant summum
bonum non in celo sed in terra et
corporibus impliciti quesiverunt
Non etenim ad perfecta dei cogni
tione conducit qualiscumque scrip
tura Nec ad hoc humanum va
lens et efficax est ingenium sed
altiore adiuncto opus est
fidei videlicet lumine et ea
que ex celo venit veritatis do
ctrina xx viij q i omnis v ex
his C de summa trini cunctos
populos et l inter claras quo sit
ut quod hec ignorit cum cordi est ve
ritatis lumine non illud in docti
humane sapientie libris querere
tet non a mundi sapientibus at
tet non a mundi sapientibus at
tingere se putet quia abscon
ditum est ab eis Math xi xx
vi q ij qui sine Cypos sicque
philosophos magnis floruisse inge
nijs et studio profecisse per
suasum habemus et illorum bene
ficio plurima publicata sunt
posteris quibus et gaudemus et
miramur luceris prout late
deducit policratus libro primo
Secundo autem cause fuerint cur
tot ingenijs tot que temporibus
alto studio et labore que
sita ab ipsis beatitudo vera inve
ta non fuerit utique quia eam
extra suos fines quesiverunt
Dicit et fran petrarcha in
epistola ad pandulphum una
queque res suis [illegible]

est et si alibi queritur alta quoque
frustratur indagine Ab illis ca
tenus petatur veritatis professio
et salutis via paratur quibus
credita sunt divinorum eloquiorum
scripta quos ipsa veritas ad ex
colenda vinea sua misit in eam
Primo mane hoc est ab initio na
scentis mundi Ac demum hora
tertia sexta et nona et po
tissimum ad quos ita hora un
decima in qua nos cursu agimus
a perfido et ingrato populo lu
me evangelij sui transtulit
et revelavit xx i di in nono
Talibus enim cultoribus vinea
domini viret floret et uberes
agit fructus Talibus quoque
et hec alma mater nostra uni
versitas innititur attollitur et
venustatur crescit et augetur
huius quibus et illis apostoli dicitur
Vos qui spirituales estis instrui
te in spiritu levitatis ubi thema
Et hec exordie absolutum
Dixi primo quod alma mater nostra
universitas innititur viris sapi
entibus et instructis quia ut
brevi verbo multa dicam hij
primo liberalium artium innitenda
sunt fundamenta xxx vij di
si quis grammatica nedum maiora
prosequimur turpiter in moribus
labi videamur hec demum
concordande colluctationes philosophie
opiniones hij dissolvende
terrene sapientie vanitates
hij errorum hereses varie co
futande hij postremo et
ad summa omnium ostendendum qua
liter deus ipse vero sue et
fidei lumine sit prosternendus
ac quibus virtutibus a purissi
mis sit comprehendendus animabus
atque hec omnia nonne doctis
et sapientibus viris conmagnopere
indiget nonne ipsos innititur
Profecto cum secundum beatum
Jeronimum ad paulinum agri
cole cementarij fabri metal
lorum lignorum ve cesores
lanarij quoque et fullones
ac ceteri qui varia supelle
ctilem et vilia opuscula
fabricant absque doctore esse
non possunt quod cupiunt quanto

amplius illi quorum studium est
nosse quod sola ratione et al
ta indagatione et cognitione venit
quo pacto dicit idem super ma
sione xxvij sexto gradu
Pergamus ad magistros et contu
beramus limina et iterum idem
ad rusticum monachum Si cle
ricatus titillat desiderium di
scas quod possis docere ne sis
miles absque tyro ne prius
magister sis quam discipulus nec
ipse te doceas et absque doctore
te ingrediaris viam quam num-
quam ingressus es. ponitur verba xvi
q. i. Si clericatus Tria enim sunt
hominum genera sicut Esiodus
poeta dicit Primum quidem
optimum illum esse ait qui per
se ipsum que agenda sunt conspiciat
Sequentem autem gradum qui aliorum
consilia sequitur qui vero ad
neutrum horum aptus est eum
esse penitus inutile Atque ideo
si desit perspicacia illud vi
dendi quod rectum est bene nobiscum
agi teneamus si aliorum pru
dentia et doctrina efficiamur
doctiores Nolo id de quibus
cumque intelligi etiam de magi-
nis et precipuis est in sermo
ne et apostolus vas electionis
et doctor gentium post beatificam
visionem missus sit ad Ananiam
ut eum doceret quid faceret
et cum iam per decennium et ultra
predicasset ne in vacuum cur
reret assumpto Barnaba et
tyto cum hiis que predicabat
Ierosolimis evangelium contulit
quamquam nil aliud quam id quod
a Christo acceperat predicasset
Paratur profecto in ea re omnibus
etiam sicientibus forma et mo
nimentum magnopere memorandum
ut quantumlibet docendarum rerum
videatur certa scientia expedit
tamen cum aliis orthodoxis
collatione conferre Quia enim
tunc procul pellitur heresis
omnis abrogatur disceptatio
scisma ianue non finitur ubi
tenetur scripturarum concordia
ubi omnes in idem conveniunt
nichil proterve et prorsus
aliter sentientes porro ut

ad suum alveum refluat oratio
oculatus in ea re habendus est
delectus ut non passim quorum-
cumque doctis fugatur officio ut aquo
cumque quid statuat edoceri Ne
dum profecto queritur defectus
amplior et error subsequatur
Scribit et beatus Ieronimus ad
Eustochium Si quid ignoras si
quid de scripturis dubitas interro
ga quem vita commendat quem
etas excusat fama non reprobat
quod si non sit qui possit ex
ponere melius est nescire quam cum
periculo discere Atque ideo venit
ut non omnibus sed approbatis datur
gradus et licentia docendi In
qua re dicit Canon quod is qui do
cet alios sermone vita et facun
dia conversatione et disciplina
precat viii q. i. qualis C de pro
fesse. de medi. et magistros quam
quidem rem altiore spiritu prose
cutus beatus Iob dixit Qui
me audiebat exspectabat
ad consilium meum verbis meis
nil addere audebat et super
eos stillabat eloquium meum
eiusdem xxix In quibus verbis
tria innuit in docente concurrere
Primum quod tacebat ad con
silium meum hec enim ardua de
siderat attentione et virium
gravitate dei consilia meditari
ut quicquid agit quicquid loquitur
sit pro consilio hominum sapien
tiam affectans addit in alterum
verbis meis nichil addere
audebat Est enim oris inconstan-
tia proferre quibus nichil de-
mi liceat aut apponi Est quoque
viro gravi turpissimum si ingerat
se fabulis et nugis immisceat
et inter garrientes perstrepat
veluti rabulus anser admo
tus oloribus et omnem ma-
teriam credat apta esse linguis
Preterea que abundantie sit copio
sitate vilescunt pauca prudenter
loquentis sermo est preciosus
Unde Socrates querenti quo
quis famam optimam compararet
si gessisset inquit optima et lo
cutus fuerit pauca hinc est quod

vir iustus et uerito deliquē
ī uerbo cocludēs dixit stilla
bat sup eos eloqū meū · qd
et stillis que modice sūt et
segetibꝫ sup̄fuse efficatissīe
prosūt ī paucitas et utili-
tas s̄monis designat. Erit
ergo doctis s̄mo limatꝫ fa
cilis placēs et comēsuratꝫ
limatꝫ discretione · facilis di
ctamie · placēs intore · et co
mēsuratꝫ auditoꝝ capacita
te et tātū de p̄mo

Adicta ī altero mēbro Cū
alma mat̄ nr̄a vniu̷sitas ve
nustat̄ et attollat̄ viris sa
pientibꝫ et istructis Pro quo
attēdat p̄mo qd dicit sapiēs
multitudo sapientū sanitas
ē orbis trarū Sap vi et
iterū lingua sapientū ornat sci
entia Prov xv Porro atto
lentia hec · nō tā ē illa · qua
cognoscūt̄ creaturarū vires
efficacia et natura · sed longe
amplius quo opifex ipē naꝫ
om̄ deus · defectatis quodā
oclis pro modulo vie huiꝫ
a nob̄ cōtēplat̄ · q̄ ī tēpore suf
ficiēs nullo ext̄ seipm̄ eget
et quo creatura oīs ut sit
bene sit rationalis sit et ra
tionalis vt bene sit · opus
ē Ac per hoc excellentiaꝫ
hāc dixerī nō ea q̄ īflat
sed illa q̄ magis humiliat
et edificat scdm̄ Aplm̄ p̄e
ad Corin viii · de reuicia ·
nisi p̄ prodefectu ī q ī īnlte
Et huiꝫ sciē p̄stancia prose
quēdo beatꝫ Bnh ī s̄mone
de diligēdo deo · dicat Cue
rat homo eminētiora bona
sua ī ea parte sui qua pre
eminet ceteris · hoc ē ī aīa
que sūt dig̃tas sciā et v̄tꝫ
Dig̃tate et ī hoīe dicimꝫ li
berū arbitriū · ī quo et nimi
rū datū ē ceteris nō solū
p̄minē̄ sed etiā presidere
animātibꝫ Sciēcia uero qua
ī se eandꝫ dig̃tate agnoscat
nō a se tātū sed ab alio ne

īflet · porro v̄tute · qua ſb
inde ipm̄ a quo ē et ig̃rat
nō segmt̄ · et teneat fortit̄
cū iueneꝝt Atqꝫ ideo vnū
qdqꝫ horū triū geminū ap
paret · dig̃tate et monstrat
huana nō solū nature pre
rogatia sed etiā potētiaꝫ
dominatis qua tior hoīs sup
cūcta animātia t̄re īminere
dīscīnt̄ Gen p̄mo xxx in
q v het ymago Sciā quoqꝫ
duplex erit si videlicꝫ hāc
ipāꝫ dig̃tate et aliud qdcūqꝫ
bonū ī nob̄ esse et a nob̄
nō esse noueꝝis · teste Aplo
quid habes qd nō accepisti
p̄me ad Corin iiii° Porro
v̄tꝫ et ipā eque biffaria ēe
cognoscit̄ · si videlicꝫ auctore
cōsequēt ig̃rimꝫ tuēto qꝫ
īseperabilit̄ ihereꝫ Vnde
fit ꝙ nc dig̃tas ī se nec
sciētia īse prodest · imo et
illa ac ista si v̄tꝫ defuerit
obest qd utrūqꝫ ratio sub
iecta declarat · habē et qd
habē te nescias · qua gloria
ē Porro nosse qd habeas
sed q̄a ate nō habeas igno
rare · gl̄aꝫ quidꝫ ē sed nō
apud deū vtrūqꝫ ergo sci
as necesse ē · et qd sis · et
ꝙ a teipo nō sis ne aut
omīo nō gloꝝieris et ig̃ratꝫ
fias · aut inanit̄ gloꝝieris
et reus cōstituaris · qua
obrē cū duabꝫ hijs dig̃tate
atꝫ sciētia opus ē et v̄tute
qua caritate dicimꝫ que
vtriusqꝫ fructꝫ et forma
ē · per qua ille meret̄ et
tenet̄ q om̄ auctor et da
tor̄ bonorū ī q ẏ Ospio · ta
lis ergo qualificata ē hec
sciētia hec · de qua intēbi
s̄mo · ī qua ut dixi ī viris
doctis s̄mat̄ et attollit̄
ad cognoscēdꝫ deū vniu̷si
tas nostra Ceterū q̄ntū
venustatis et glorie rei huic
iussit Dicit Tull p̄o de
offi · hoīes a bestijs differāt
ex eo ꝙ loqui possūt · qua
laude dignꝫ ē q ī ea re
ceteros superat ī qua

homines bestias antecellunt. Et si accesserit celestium rerum et potissime summi boni cognitio quali iocunditate illa anima reficitur ubi gustat intellectus ineffabilem veritatem et affectus inestimabilem dignitatem dulcedinis. Ubi anima dignum iudicat mori ut eum semper intueri possit. Amori regna dignitates divitie lapides pretiosi quelibet claritas mundana quantalibet fortitudo quelibet alia sapientia salus corporis et pulcritudo. Hec omnia nichil ad eam quam ipsa invisibiliter lucet omnia bona confert sibi id quod dici aut cogitari possit bonorum ei omnium thesaurus est altus ex quo exhauritur numisma quo anima efficitur omni regi regnum universorum sapientis quo qui usi sunt participes facti sunt amicitie dei Sap vii xxvii q v qui sine fictione tractus. Symon de Cassia l iiii c xxix dicit Si que omnis creator produxit in esse conflarentur in unum, posse amicum dei fieri plus splendescit et hoc de secundo.

Postremo dixi quod alma mater nostra universitas crescit et augetur viris sapientibus et instructis hii enim sunt ille stelle Danielis que ad iustitiam plurimos erudiunt et in dei ecclesia velut splendor fulget firmamenti Danie xii de magis supra specula. Non profecto universitas hec ad suum gremium aliquos allicit auro nimium et divitiis quas contempnere docet xii q ii aurum et c. Socrates, non tam gloria-gia michi loquendi [illegible] vi q iii iniustitie, non ceteris fugacibus rebus quibus mundus studet et defluunt, solius scientiarum splendor solius virtutis odor est quibus illecti ad ea plurimi de exteris regionibus se conferunt xx iii q i quam vero. In fine quo ipsos virtute et scientia sibi et parentibus meliores reddat ipsis ei ut dicit Tul 2o de offi. Natura sui omnes ad se allicit atque ideo in quibus virtutes esse cernat a natura ipsa diligere tolle impellimur et prosequi has ac quantum in esse studiorum universitatibus suspicatam sumus ostendit Petrus Ravennas dicens, iuxta cordis mei secreta si paradisus in hac vita terrestri est vel in claustro vel in scolis est quoniam extra ista duo est plenum est anxietate inquietudine amaritudine formidine et dolore. Hic non prata virentia scripturarum hic perfluens undositas lacrimarum qua de purissimis affectibus amor ille divinus eliquat hic arbores electissime celestia petentes, et nulla est que non gaudeat fructus ubertate. Hec est illa sublimis mensa in qua deus cibus est et cibus muneratus et munus, conviva et convivium hic congeste sunt omnipotentis divitie, et [illegible] videas hic sacris intendere lectionibus illum intuebere aliorum instructionibus, hunc instante orationibus hic profusis cordis excessibus lacrimarum, et officia pietatis sibi invicem conde. Talibus ergo diversi viris sic instructis et affectis hec mater nostra universitas crescit et augetur. Porro si rem hanc exemplis firmare volumus duodenus ille apostolorum et patrum nostrorum grex se in primis offert hii enim et si numero breves a deo tamen virtute et viribus valuerunt ut cunctas regum et tyrannorum manus sub iugum Christi mitteret totum quoque terrarum orbem per plurimum vitiis et errorum squalentem tenebris lumine fidei et vera veri et unius dei cognitione

adauxerit. Verum quia diuina humane in eis operatur et deus quo melior fiet ad eum tractus ad humana uicio. Eschines uirtute et fama Socratis quo melior fiet ad eum tractus nihil inquid dignum te quod tibi dare possim inuenio itaque dono unum habeo meipsum. Cui Socrates tu igitur magnum mihi dedisti nisi forte te estimas paruo habeo itaque curam ut te meliorem tibi reddam quam accepi. Narrat hoc Seneca de beneficiis. Et ualerius maximus libro viii refert pitagoram quo artis cupitate certum assequeretur preceptorem Egiptum petisse inde etiam ad persas profectum magorum exactissime prudencie se formandum tradidit a quibus syderum motus cursusque stellarum ac uniuscuiusque proprietatem et effectum demonstratum docili animo suscepit. Sic ut dicit Jeronimus ad paulinum plato Egiptum et Archita Tarentinum eamque oram ytalie que quondam magna grecia dicebatur laboriosissime peragrauerit ut qui athenis magister erat et potens fieret peregrinus atque discipulus. Ad titum liuium lacteo eloquencie fonte manentem de ultimis hyspanie Galliarumque finibus quosdam uenisse nobiles legimus et quos ad contemplationem sui Roma non traxerat unius hominis fama perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum ut urbem tantam ingressi aliud preter urbem quererent. Jeronimus. Profecto monimenta sunt hec et nostris studiis non negligenda ut cum illi pro sapiencia seculi tanta gesserit nobis quibus summe fidei et uere sapiencie illuxit quod agendum sit occulta ratione conuincimur. Et enim omnem artem omnemque scienciam laudandam imitandamque censemus. Est enim sciencia mundi et carnis. Est et sciencia spiritus. Sciencia mundi docet uanitatem. Sciencia carnis uoluptatem. Illa tamquam pater, ista tamquam mater nobis in uicio est. Sic enim mater filio suo semper exoptat quietem et omnem prorsus laborem semouet ab eo sic et caro incrassata impinguata dilatata nec minimis quidem digitulis patitur se contingi. Et sicut pater uult filium suum huc illucque defatigari labore ut aliqua conquistat unde magnificetur sic et mundus uult hominem amatorem suum multis laboribus implicari ut habeat unde superbiat unde inflatur et decipiatur de uanitate in ipsum. Sed quia ista longe abesse debet a uiro sapiente nostro promouendo dicitur: Instruite in spiritu que sunt uerba pro themate sumpta.

In hiis autem uerbis fratres dilecte domine liccenciande attendite primo operis et laboris uobis impositi necessitudinem cum imperatiue dicitur: Instruite. Homo enim nascitur ad laborem et auis ad uolandum. Job v° [?] sacerdos. Cauete ergo ne inerti ocio defluatis [?] in hiis itaque. Sed quia inter opus et opus quam maxime distat prudentie huiusmodi operis condicionem cum additur spiritu. Si enim spiritu uiuimus spiritu et ambulemus. Ad Gal. v° et ob id uidete ne circa carnis fecerit in desideriis. Ad Ro. viii. Sed ut spiritus a quo uita dicitur carnem non proficere fiet dum paruum inter corpus et animam ueluti inter equales et parem habentes rationem sed eo modo quo inter sessorem et equum equitandi racio peragitur non sessor ab equo sed equus a sessore dirigitur coercetur atque calcaribus perurgetur. Erit ergo in sapiente paruum corporis ad animam non animae ad corpus et in huiusmodi

Vel sic: uulgares ueniunt fiet historie quibus lectitamus de pitagora platone Tito liuio et reliquis quorum primus quo artis cupitate certum assequeretur preceptorem ad persas profectus magorum ex arte prudencie se formandum tradidit. Alter uero Egiptum eamque oram ytalie que quondam magna grecia dicebatur peragrauit. Ad titum uero eloquencie lacteo fonte manantem de ultimis hyspanie Galliarumque finibus complures adueniebat dicit Jeronimus ad paulinum. Habuit etas illa omnibus seculis celebrandum miraculum ut urbem tantam uiri Romana ingressi aliud preter urbem quererent.

ad [?] folio [?]

amore instruite spiritu Preterea quia opus hoc divinum esse convincitur ipse ei dicit instruam te in via hac qua gradieris psalmo xxxi Satagite ut opus hoc digne per omnia agatis quia maledictus qui opus domini facit negligenter Et ideo instruite in spiritu ut etiam si posse suppetat divina divine faciatis Adhuc quia complures video per demum vitiorum et errorum defluere instruite huiusmodi carnales quoad scripturarum intellectum quia novis est instruite spiritu ut exponendis scripturis non sensu proprio sed eo quem spiritus sanctus flagitat intendatis xxiiii q iii heresis omnis et de scripturis disserentium hic est optimus canon ut illum a scriptura que ipsa continet non proprium accipiant sensum

Ad oratum tum exemplo apostoli omnibus doctis et indoctis debitor factus sitis omnes instruite ut omnes satisfaciatis ipse ad Corinthios ix xxviii q i ita nunc

Ut autem hec omnia digne perficere valeatis attentius amadvertite vobis a domino salvatore nostro prestructa forma qui docturus turbas ascendit in monte cum hoc equidem quia multa oportet scire doctorem et qui mille habere oculos multa ei de monte videntur et valles et plana subiciuntur oculis illorum qui morantur in montibus illo quoque actu innuere voluit magister et deus noster quod nunc vita infima doctorem competit irridet enim alta doctrina et infima vita non etiam expedit doctorem iura non etiam sed sursum sentencia/ciantia atque ideo ascendit montem Deinum sedebat docens te Deinum

Videte carissime quia gestantiam doctor habere docteres/em in fastu primae? precepta net in fastu primae precepta doctrine sed humile humilibus animis et proportionatum fieri auditoribus petere se est cum quod docet Sedebat quia de gestantie fundebat doctrina nunquam aut quiescit in sinus vitibus anima/ non ad solida veritatem et salutis eterne doctrina sedebat tum sedentibus quia veritatis studium agere nequit non ut tranquillus quieti Et quia in animabus audientium querebat invisibiles sedes quia anima iusti sedes est sapientie Ecce carissime formula docendi ecce instructio in spiritu verum quoque examine et decreto sapientum quorum iudicium sincere et firmum est ad opus hoc factum et prius invetus esse valens et exponens ut ita illud maiori auctoritate faciatis dentis quoque consilium dubiis lumine certis salute egris monstretis iter errantibus subitiatis humeros cadentibus porrigatis dextera prostratis pro honore dei Sedis apostolice auctoritate et michi ad hoc concessa concedo vobis licentiam petendi doctoralia in iure canonico insignia et vos licentiatum in eodem pronuncio In nomine patris et cetera

Alius actus pro baccalariatu in decretis

Expedito iam huiusmodi actu et membro primo quo ad secundum ergo breve pro honore presentium promovendi ex more facturus profundamento sermonis mei assumpsi verbum divini eloquii habet quoque panes Verbum hoc scribitur vobis vi in consumptio in canone xxxvi di si cetere et lectum est in currenti domini

offitio prestatissimi patres
et domini cum panis sit illud
quo corpus humanum reficit et
nutrit consantaneum ratio in
dicat per panem intelligi omne
illud quod oblectat et reficit
mentem nostram. sic enim corpus hoc
nostrum fragile et caducum
habet panem corporalem quo vig
et et conservatur sic et anima que
corpori prestat habet necesse est
panem suum quo interalius con
fovetur de quo dicit Sapiens
venite et comedite panem meum
prover ix Quo pacto quia diversa
sunt genera spiritualium refecti
onum Diversi etiam in scriptura pa
nes inveniuntur Inveniuntur
siquidem xii panes super mensam
purissimam coram domino levit xx
iiii tres nocte media ab
amico comodati luce xi Se
ptem mt xv quinque ubi thema
invenitur et unus prima i ad
Corin x Verum quia dominus et sal
vator noster pasturus turbas
in monte subiit ipso actu suo
volens innuere quod spiritualis anima
rum in montibus veritatis consi
stat hoc enim in montibus hominum
attendebat mentes a terrenis
ad superna sustollere hoc actu
et theoria agebat dum per
sepe montium altitudinem pe
teret Vivit sane corpus ex
anima sed anima ex corpore non
vivit et habet omnino vivere preter
illud corpus vero minime
preter ipsam super corpus et
plus omnino quam corpus est quod ipsam
vivere facit que a nullo visi
bili atque corruptibili captat
vitam magis vero quam inde
reportat. hinc per sapientem
dicitur corpus quod corrumpitur ag
gravat animam Sap ix pro
inde altitudine anima suscipit
vitalem annonam non profecto
ab inferiore nec ab equali sed
a deo dumtaxat quod super ipsam
per omnia et in omnibus est hec itaque
in montibus reperitur pastura
ad quam salvator expectat
et expectans pascit modo
ineffabili turbas Mons ergo
iste quemadmodum premissa innuit
fides veritas scriptura virtus
et ad summa omnis deitas hec
est et hec quinque quinque panes
diverti quibus deus fidelium suorum
animas pascit Primum et ter
tium illi duodecim panes pro
sitionis qui duodecim articulos
fidei figurabat quinque in men
sa scripture sacre consistit recte
designat secundum et quintum illi
tres exprimunt qui ab amico
utique ipso domino nocte media
petuntur quibus veritas trinitatis
deifice katholica sententia de
notatur quintum virtute vero non
ab re illi septem quorum numero
et septem dona septiformis
spiritus et septem virtutes quar
tres theologicas et quatu
or cardinales dicimus continet
declaratur Et hec ex ordine
succincte absolvendo Ad primum
attendat illud Iustus ex fide
sua vivit Abakuc ii xx
viii q i § ex hiis ex quo
innotet quod si fides vitam iusto
prestat ipsa panis anime iusti me
rito dici potest Neque enim bonum no
strum illud eternum a sensibus
remotissimum videmus unde ne
cesse est ut recte vivendo illud
per fidem queramus per fidem enim
ambulamus non per speciem secunda
ad Corin v quod tractans Bernhardus
super Cantica sermone l x iii dicit
vivimus in umbra Christi qui per
fidem ambulamus et carne ipsius
pascimur ut vivamus At id
sane donec vivimus in ge
tes Iam inter angelos alter
qui iam indifferente omnino feli
citate cum ipsis videbimus eum
sicuti est hoc est in forma dei
et non in umbra Quid enim non
est distinctio eius qui per fidem
ambulat et illius qui per speciem ergo
go iustus ex fide vivit beatus
exultat in specie hoc est in ap
ta visione Atque ideo sanctus homo
vivit in umbra Christi sanctus
angelus in splendore vultus
glorie gloriatur et ...

bona fidei umbra que lucē
tēperat oculo caligāti et
oculū pparat luci quintꝰ sa
ne ē illud qd̄ angelus videt
hoc michi fidei umbra suat
suū repositū ī tēpore re
uelādū ut ei deducit Symo
de Cassia li ȝmo c x viii
Altissīa vitā que deus ē obū
brauit creature hūane fideī
vzt umbra faties sub qua
homīs oculorū requiescat et ue
lut aspersus ignorāne nebu
lis impius qz solum ītellige
ne naturali respicit ī ulteriorē
nobis ueritate se per fidei
umbra cōtēperante ut per
ipsā ītelligē possemꝰ que hu
mana ratione negatū ē app
hendē Unde scriptū ē nisi
credideritis nō ītelligetis
Sed argute sane fi
de umbra esse dicitꝰ Nec eī
tātū umbra hēt habet et
lucē q̄a miro aīo pascit mō
Dicit eī Symo de Cassia
li viii c vi tractās illud lu
cerna corporis tui ē oculorū
tuus optimū ratiōis lume
fides ē q̄e īter potētias aīe
solū ī ratiōe sibi statuit
sedē Unde et scīetia dei
spē fide dicitꝰ fide eī mūdant
corda ut possit videri deus
fides nescia falli īuisibilia
cōprehēdit sensus penuria
nō sentit Demqz transcē
dit fines ratiōis hūane na
ture usū experiētie tīmos
Verba sūt bti Anthonii super
Can̄ simoe xx viii et cōclu
dēdo annectit dicēs id habē
certius id tucius q̄ illa sua
serit atqz ideo quātalibet
perspicacitate ad īuestigād
secreta nature humana ra
cio vigeat tenebrosa est
ceca ē et quo uadat igno
rat nisi lumē fidei illust
ret Demū quo ad secūd
quātū ueritate pascat et re
ficiat aīa deducit idē do
ctor ī quibusdā suis Symo

ostendēs aīaȝ nō viue que
ueritatis nō hēt cognitione sed
q̄ adhuc mortua sit ī scripa
quemadmodū et illa sine se
su ē que nō dū hēt dilectionē
Est ergo secūdū eū aīe vita
ueritas sensus uero caritas
nec mirādꝰ cēset eādꝰ istā aīe
improriū notitia habeat ui
tatis que tamē expertes sūt
caritatis q̄n et ī nō nullis
corporibꝰ vita reperiꝰ sine
sensu ut sūt arbores et simi
lia viuētia quedā sed sensibꝰ
expta Sic et hō exterior
ī vita nō distīnguit eo q̄ ī toto
corpore suo equaliter vita uiue
nit ī sensu at distīnguit ī
quīqz partes notissimas videlicet
visu gustu auditu odoratu
et tactu q̄a aliter sentit ī oculo
aliter ī aure ita hō īterior
ī cognitione quedā nō distīnguit
sed ī amore et sicut ille ī
quīqz partito sensu diuidit
ita iste circa quīqz īuisibilia
dei afficit que sūt ueritas
iustitia sapiētia caritas et
eternitas Alit eī afficit circa ue
ritate qua diligit ppter liber
tate Alit circa iustitia qua
diligit ppter equitate Alit circa
sapiētiā qua diligit ppter
suauitate Alit circa caritate
qua diligit ppter virtute et
alit circa eternitate qua diligit
ppter securitate Verba sūt
doctoris prenotati Et Symo
de Cassia lio v c xxxii
ad idē dicit Summꝰ doctor
ad yma celis descēdit ut
dīna hūane docet humanos
et diuine hoīes īstrueret ī
huanis ī fine profecto illū
ut pulso mēdacio sola ī aīa
bus homīū viget pulcritudo
veritatis et concludēs subiūxit
Nichil scelerātiꝰ ī hoībꝰ
qua ad ueritate fieri rebelle
et pellē ipiꝰ doctore Por
ro q̄ vitā sit refectio aīe
ex hoc īnotet q̄a hec sola a
peccato psuat qd̄ solū morte

aie invexit civitate dno pa
rem nro i quotiq; die come
deris ex eo ligno vz vetito
morte morieris Gen ij Neq;
et lume stientie neq; offitij
digtas sufficit ad declinadu
peccati playsu virtute opor
e nc non pecces habenatio
gratie facit ut no deueiat
i morte vnde nec diuinor
stientia profuit salomom qu
rueret procul pulsa vtute
Vera siquid merit illuminatio
est vtutis no solu cogite
sed astatis Exepla si queris
illuiat sol emisperiu nostr
du i spera sua agit super
tra sequit illud tenebre cu
facit occasu etia luminis no
titia remanete qe oino te
nebras no depellit sic nc
vere vtos illuiat n cu astat
i aia et i ipa videt debi
tas actiones cu vero absuit
ira volutate illa pellete
de finibz velud ex eius occa
su tenebre subsequit et
erit lume et no lume lu
me cogniois no lume accep
ti decoris sed tenebre pecca
toru que intrat ifirmat aiaz
cu vero densant opant
et morte secudu illud pec
catu du cosumatu fuerit
generat morte Sato primo
Veruntame i ea re mit vtute
et vtute habeas e delecto
scdm Symone de Cassia
li vij co po Sole etei vtu
tes viuifice quas theolo
gicas greco et vsitato vo
cabulo appellamus tres sut
qe etia nuqua habet hua
nitas sed diuinitas cofert
quasq; iuxta ewagelij se
rie veluti tres panes ne
cessitas nos cogit postulare
ab amico et i mesa cosibili
pone ante affectu nostru
qui de vmbrosa via reuit
malis laboribz ebetatus ut
oino preteritis sibi sint
i voto i quibz lassitudo re
dit supplemeti virtuti et
aboletur fames cu i mesa cor
dis astiterit et quesierit i so
lidis ubi prupte i labentibz
labebat sistitur qz i bono
ubi ad malu icursatio de
monu impellebat icursus
hec nepe vtutes diuie so
lu habet hoies per ifideli
tate aut i peccatis mortu
os viuificare Cardinales
vero et relige tatu habet
dispone homs bonos mores
Na si viuificare posset ar
bitrarem hoiez posse iusti
ficari preter fide spe atq;
caritate et de multis phis
esset minime ambigedu q
i illis vtutibz erat usq;
quaq; solertes sed hoc sen
tire refugit pietas xpiana
Sed ia quid dica de illo di
uino et ieffabili aiaru pa
ne et cibo cuius i quarto
mebro memoratus su et quo
omis bti spus intro nutriut
modo vna et prima et ma
gna deitatis luce cofusi
Profecto ne scrutator ma
iestatis opprimar a gla
pu xxv hoc dixisse suffici
at q panis i scriptura tota
vita aut totu victu quq; si
gnificat Iuxta illud Gen iijo
In sudore vultus tui vesce
ris pane tuo Et tota vita
nostra cristus e panis ille
verus q de celo descedit vnde
et huc pane nobis a patre
dari quottidie postulamus
taqua quottidiana animar
nostraru cosibile refectione
Amma siquid huana cu ca
pax facta sit deitatatis no
replet caducis Vnde et
de eius nobilitas et latitu
do cosistit qa reru visibiliu
et corporaliu appositioe sati
ari nequit Peruersitas q ex
hijs saciari cotendat et dap
nosa pertinacia cu se ad me
liora no couertit Vnd ei
ut dicit Tul lio po de offi
ciis angustii animi tan

parui qui amare diuicias Et
Seneca de questioibus nalibus
dicat Punctu e hoc seculu
i quo nauigamus seruiu ingencia
sut spacia i quoru possessoz
animus admittit' et ita quid
si sordidu esse detersit et ex
pediens leuis qz ac modicus re
tetus emicuit cu illa tetigerit
alit' crescit ac vinculis li
beratus i originem suu redit
et hoc argumetu diuini
tatis sue, q illu diuina dele
ctat, nc illis ut alienis, sed
iterest ut suis Et Symon
de Cassia lio vi c l sup illo
uerbo et no habeo qd pona
ante illu luc xi dc yn nul
la creatura fuit aliqndo due
tu nc iuceret' i secula ut
ante affectu suu, exsemet
ipa possideat qd apponat ut
ex hoc oibus esset nota imp
fectio i hominibus lates, ne
mo sibi deus e aut largi
tor bonoru, sub vno cultuai
oportet q oibus pest, et ab
ipo deposite qui cuncta creauit
ipe et solus e, q nullus
idiget nc aliquo extra se
eget, et quo quelibet crea
tura ut sit et racioalis ut
bene sit, opus habet h ie
Adultimu ac q scriptura sit
panis aic glosa sup uerbo
thematis ncii manifestu fu
cit dices q qnqz panes
sut lex ueterus, i qnqz libris
moysi descripta q bene ordea
cei fuisse dicut' qm ordeu
qd forisecus tenacissima hit
palea Interius uero medul
la lege designabat, et scrip
tura eius i qua sub palea
hystorialis lre, latet mul
plex spualis sensus Ex qua
re pascedis aiabus i corpo scri
pture aly qnqz panes col
ligut', Primus q is q audire
scripturas, et eas nosse
spualit' desiderat, oim la
bore redex hic ut no iuxta
carne et sangine sed sedm

spiritu coiuset' quo dignus
fieri possit spualium secretoz
verba sut bti Ieoi sup cantica
smoe primo Secudus q no sut
ut quida autumat i scriptu
ris uerba simplicia, plurimu
i hys abscoditu e, aliud lra
aliud mysticus smo sigficat
verba sut eiusd i epla de
morte Ozie regis et seraphim
et cao i ysaiam pheta Tercius
q scriptura sacra dulcior est
i medulla qua i cortice totu
et qd' i diuinis legius libris
nitet quid et fulget etia
i corttice, sed dulcius i me
dulla e, qui ergo ede wlt
nucleu frangat nunc Item
sut vba eiusd ad paulinu
Quartus q scriptura sacra
spualit' magis qua lralit'
e itelligeda Carnalit' quip
pe accipiedo lege, et eius
promissa terena, reru celestiu
figuras i ipa esse nescietes
i illa murmuracione corru
unt, vt dicerent vanus e q
suit deo Malach iii et i ps'o
quo scit deus et si e sciencia
i excelso verba sut Augo
de ciui dei li xx c xx viii
Quintus q illa sola scriptura
vera e qua xi sut' et ea
que xpi sut, qm ipe scienciar
dns, et i more suadetis di
cit scrutamini scripturas Ille
ei testimoniu perhibet de
me Ioh v Ecce qnqz panes
scripture sacre qbus ipe pauit
et pascit qnqz milia homi
Sed ut ad nostru ppositu
reflectatur' oracio per qnqz
panes no ab re itelligi ert
pt scriptura legis Canonice
i qnqz libris decretaliu pn
cipalit' fudata qbus i meb
ris suis viget et regit'
roborat' et nutrit' vniuersa
lis Ecclesia atqz ideo si que
rit' vnde ememus panes
ut manducet hy respodeo
qua est puer vnus hic
noster dns promouendus

qui habet quinque panes que
fuerunt verba pro themate
assumpta

Ne autem / turpia / illa surrepat
minuratio sed habet quod sunt iter
tantos in verbis istis taliter
introductus videre contra quantitatem
onere et defectum humilitatem quia habet
contra penuriam numerum quinque et
contra famam et mediam refec-
tione panes Et in hiis ...
notate sue producte sufficien-
tia et perfectione quia habent
panes quinque numerus et quina-
rius secundum Joachim in libro de
numeris in theographia quia uni-
tatis impositione non scinditur in
equalitate parium minorum / sicut
illum qui sua perfectione unum
magis quam alteri se prebet
parti / habent et ... est sep-
tem ... tramite pari et cand...
ubique equalitatem habet quia
et alia aliis supponenda vel
anteferenda sunt celestia pe-
rennis et mansura eviterne
constitutis Eadem quoque ratione
quia quinarius numerus insolubilis
est in duo equalia respectu sui
per eminentem unitatem recte
ydemptitate et incorruptione
et inpartibilitate enunciat
Unde et nos in officio misse
secundum impare numerum crucis
signacula imprimimus miste-
ria sacra significantes ...
hoc ymanentia et constantiam
atque unionem tantorum notare
mysteriorum ... etiam omnes
humani quia quinque sensibus gu-
bernatur numerus quinarius me-
rito legis canonice secundum
quinque libros distincte perfecti-
one exprimit et declarat adeo
ut nulli veniat in dubium quod
sufficientes est cibare et saciare
quinque milia hominum virorum
videlicet fidelium multitudinem
qui perfecte quinque sensibus
tamquam viri dominatur ...
et corporum ut dicit ...

qui dominantur quasi equi sunt
sine ratione currentes Alia vero
in aurige modum retinet frena
currentium et quo equi absque
rectore precipites ruunt ita
corpus sine ratione et imperio
anime in suum fertur interitum Et
ideo sic illi qui quintuplicem
sensum libidinem obediunt si-
gnatur in illo qui dicebat
Juga boum emi quinque et
eo probare illa luc xiiii
Ita qui sensus quinque dominio
cohibet rationis / sunt ille
quinque virgines prudentes de
quibus matth xxv secundum Greg.
in omelia de virginibus virgines
et sunt per continentiam vi-
giles per diligentiam pruden-
tes per sapientiam habent
lampades in splendore bonorum
operum per exemplarem vitam
et oleum in vasis suis in interiore
gratia et virtute bone vide-
licet conscientie testimonium
hii figuratur per quinque filios
mathatie i mach ii et
per cherubim templi quorum
ale singule habebant quinque
cubitos Et ut finem faciam
hii reficiuntur et saciantur quinque
panibus de quibus in primo est
Biblia et Canonica quinque di-
stincta decretalium libris ad
quam profitenda accessit ne
promovenda velut quinque pa-
nibus totum corpus ecclesie pa-
scit et dirigit et si observatur
in decore et sanctimonia fovet
et conservat Alia conclusio ha-
betur infra Et ut a capite edatur
ratio ff
Summi pontifice orbis monarc-
ham solicitat ut pro quiete
et salute subditorum noctes
ducat insompnes prout
colligitur ex prohemio vi et
ne fastes dignitatis sue ipsum
supra se extollat commonefaciunt
ut se esse meminerit ecclesie
ministrum xx iii q i quodcumque
docet Reges et principes
seculi eo pacto intra ecclesie
sinum potestatis culmina tenent

ut per eandē potestatē Eccle
siastica innumant censura / et
q̄ nō ualet sacerdotes efficē
per simoēz doctrīe p̄tates h̄t
impereēt et per terrore disci-
pline xx iii q v p̄ncipes
Epos instruūt et reqrit ut
sint qd dicūt / grecū ei nō
Episcopus ē / atq̄ īde dictū
uocabulū / q is qui p̄ficit
illis q̄bꝫ p̄ficit supītēdat
scopos quippe grece intētio
dr ut per hoc itelligat nō
esse episcopū qui p̄esse dile
xerit nō prodesse viii q i
qui Episcopatū y q vi non
omīs Omīs qui iudiciaria fū
gūt auctoritate obtestat
ut ī causarū processibꝫ nl
vēdicet odiū ul fauor usur
pet sed statera gestet ī ma
nibꝫ lances appēdat equo
libramīe habeat qꝫ p̄oculis
solū deū de re iudica cū etīn
li vi / x i q iii quatuor p̄figit
doctoribꝫ docēdi modū x l
vi di / habet hoc / scolaribꝫ
que ī discēdo īmittēda / queq̄
fugiēda sūt deprimit x x x
viii di sedulo Cunctū demq̄
clerū magnope admonet
quatꝫ per xp̄iformes actiōes
sit oīm p̄p̄lo sc̄titatis exem
plū deuoto magne x i q iii
p̄ncipue et ī seipis ostēdat
qualit alios ī domo dei opor
teat conūsari de clec eū iii
tūctis ad summā quoq̄ oīm
fidelium cetū ī tres partitū
ordines videlicet virginū
cōtinentiū et cōiugatorū do
cet per fide recta / et ope
ra bona placē deo et ad eter
nā posse beatitudīez puenire
de summa tri et fide kathō
lica / firmiter ī fine

In p̄mo naq̄ carēs fūdamē
tū stabile et necessariū con
sistꝫ spūalis pōnit distinctioꝫ
cōllocationū Ecclesie et carūd
ad īvicē secūd sub et supra
ordinē et cōnexionē ut nichil
sit p̄posterū nichil īordinatū
l xi di mirāt Ordo naq̄
oīne vitiū excludit qꝫ nul
lū vitiū ordo recipit sed nc
esse p̄t ubi ordo cōsistit x i
q i magnū ꝯtz ideo dicit apo
stolus oīa honeste et secūd
ordinē fiat ī uobis p̄ma ad
Corin x iiii exhibeat ergo
minores potioribꝫ reuerentia
et timore et potioribꝫ po
tiores minoribꝫ impēdat dilec
tione et honore Sicutū ē et
illud oratorꝫ dominicꝫ cui ego
te īgt habeā ut p̄ncipē cū
tu me nō habeas ut sena
tore x c y di esto Cetēru
qꝫ summū ī rebꝫ bonū ē iusti
tia colē et ī subiectos nō
smere qd potestatis ē sci
sed qd equū ē custodiri x
y q y cū deuotissimā / timor
etiā tanta vis ē / ut nec illi
quid q malefitio pascūt et
scelē / p̄ut sine vlla parti-
cula eius / viuē p̄ ut deducit
Tul de officiis in libro spe
stringit In secūdo iustitie
et iuris processum / et eos
eos qui iudiciaria fugūt
censura magnope obtestat
ut ī causarū processibꝫ nl
vēdicet odiū ul fauor usur
pet sed statera gestet ī ma
nibꝫ lances appēdat equo
libramīe habeat qꝫ p̄oculis
solū deū / de re iudi cū
etīn li vi x i q iii quatuor

Vt uō oīum q̄a prelati et
sacerdotes sūt exēplar p̄p̄loꝫ
et taquā signū positi ad
sagittā x i q iii p̄ncipue oīno
necessariū ī tertio tractorū
clericorꝫ statū ad vite scti
moniā et debitā ī moribꝫ
honestate ut nichil ī ver
bis eorū sit procax / nichil
ī factis appareat obscenū
sed cū ī xp̄i sorte assumpti
sūt per xp̄istiformes actio
nes alios diligat edificet
et informet deuoto magne

Impoñt frenos luxurie i[n] q[ua]nto
et qui[bus] carnalis vita et
leges tractans ad altiora nos
provehit quia sacramentu[m] h[oc]
magnu[m] e[st] int[er] cristu[m] et Eccle
siam inter deu[m] et a[n]i[m]a[m] fidele[m]
Ad Ephesi v xxvi q i cu[m]
societas i[n] fine Ad hora aut
q[uod] hoc solu[m] bene agit[ur] xx
vita ho[m]i[n]is corrigat[ur] xx iii
q iii e[st] iniusta i[n] q[ua]nto et ul
timo exurgit contra vitia
et ad pedes i[n]uiosor[um] ut sic
per cultoris prouidi sarculu[m]
exstirpet vitia virtutes i[n]se
rat corrigat excessus mores
q[ue] reformet Ecce quinq[ue] panes
quib[us] ut dixi saciat[ur] turba
fidelium quos ga preses d[omi]n[u]s
nost[er] promouend[us] longo satis
tempore adeo solerter operose
et familiariter i[n] hac canonica
facultate p[ro]batus e[st] ut the
mate nostro fecerit testimo
niu[m] eos habe[re] p[ro]hibeat[ur] ab
sconditu[m] e[st] ut diutius eosd[em] sub
pectore clausos teneat q[uia]
qui abscondit frumenta male
dicet[ur] i[n] p[ro]u[er]biis xi s[ed] ut
aliis c[om]mittet et legendo ac do
cendo pastat et informet q[uo]d
ut testatus facie valeat et
ad maiora consurgat Auct[ori]te
sedis apostolice et in
hac parte concessa pronuntio
ip[su]m baccalariu[m] i[n] iure cano
nico In no[m]i[n]e p[at]ris et filii
et sp[iritu]s s[an]cti Amen

Nota hec sunt que audaciam
tribuunt perorandi v i s[cilicet] scia pote[n]
tia eloquentia gaudium fauor
et benignus auditor v l in di
sit rector xxx di primu[m] v q
iii i[n] loco vi q i exmerito
Specu de advocato h[oc] sunt
de ordinis v i[n] Summa noua

Expedito iam primo principali
q[uan]tu[m] ad secund[um] officii mei e[st]
p[rese]nte dominum promotu[m] ut h[abe]t
laudabilis consuetudo huius
facultatis canonice recomen
dare et recomedatum i[n] iure Ca
nonico Baccalariare pro huius
ergo recomedatione assu[m]psi ver
bum q[uod] scribit[ur] prime Regum v et
lectu[m] e[st] i[n] d[omi]nica currentis offi
cio hic e[st] q[ui] venit Egregii docto
res patres et magistri et d[omi]ni ve
nerandi loquuturo in de eoru[m]
qualitate qui ad scientiaru[m] stu
dia docendi adueniunt illud primu[m]
admonere venit q[uod] ho[mo] iuxta na
ture sue conditionem ratione
preditus e[st] ex qua eius insitus
e[st] ad sapientia[m] appetitus ut
q[uod] lactantius ait Non ego repre
hendo studium eoru[m] q[ui] veritatem
scire voluit q[uia] nam hois deus
adipiscendi veri cupientissimum
fecit Jn hoc tamen corruptio
declarat[ur] nature q[uod] filii Ada
vix inueniunt aliq[ui]d ita vile de
quo non velint edificare monte
scientie Unde dicit Bernhardus
videas hunc leuatum aliu[m] mu
dialis cure istum plantationum
deo displicentium illum similis
artis cuiuslibet ita vehement[er]
affectare scientia[m] ut labore
no[n] deputet dummodo possit
aliquibus doctior reputari sicut
adam filii turris babel edificat
mentibus zeptantes et pedibus
ut ad alta conscendat et hoc
respectu de nostro promoue-
do dico hic est qui venit
Venit equidem audire scientia sa
pientia tm regis iii xxiii q i re
ctor et merito q[uia] sicut pictores
formas exprimunt p[er] colores
sic ymago et similitudo dei
i[n] nobis renitet per sapien-
tia et virtutes cum ei mens
rationalis per cognitione[m] et amo
re i[n] deum counitur illuat[ur] et
perficit[ur] et mens specularis ef
fecta creature corpulentia ia
reiecta i[n] sua pulcritudine

reformat' et ymago sua pro
thotipo coaptat' Sic aposto
lus ait reformamini i nouitate
mentis uestre vt vz incipiat
illa ymago reformari ab eo
a quo formata e i ueritatis
agnitione ppt qd is dns uenit
ad scolas Carite scie q dina
dr de tinsla c j. de actis qlit
et ois et sciencia ut bene addi
scat' referri dz ad diuinaz
Na sic deus e finis om
sic scia que de deo sciencia e
scienciaru Et quemadmodu Ari
stotiles hac sciencia metha
sica appellauit et liberale
eo q sui gra sola existit et
qua potior nulla e qua et
uocare sciorum sciencia congruit
cu oms alias ide phus sb
iacet Ista dicim q recte ad scie
cia Carita et diuina oms
alie ordinat' ppt qua et alie
sustinet' x x x vii di relatu
r c si qs gmatica qtt per
illas exercitatos animus hunc
aptior fiat et per ipam eru
ditus fiat sciat quo qs i do
mo dei debeat quisari de
elet cu i curis i pri° hoc qbz
misero reprehensibiles esse q
labore que i acquisitione sci
enciaru ferunt ad fine de
bitu no retorquet Sut et
qda qui ad sciencia ueniunt
ut sciat qd e curiositatis
q capacitate intellectus sui
distendut et passim extenuat
ta ad plurima qua ignota
et utrobiqz uanitas et de
mencia No et satiat' oculos
visu nec auris auditu nec
oia scire possum et librorum
e nus infinita Et pluribus
intentus minor e ad singula se
sus vnde et duobus dnis
secundu ewangelica ueritate
no ualet' idoneus fuis ne
dn ad utruqz festiat duis
sibi inuicis officiys neutru
bene paiat Erogat etia
animi videt' passio uelle
multa scire ubi vtilitas non
e sic fastidientis e stomachi
plurima cupere et degustare
vnde scdm Gnaz Gilberti falli
videt' q plurima legunt et
ex pluribus nullu sibi certu
dnis habitu incorporat et
assumunt Na certis studys ne
cesse e inmorari si volum mete
imbui et enutriri dicit em
Seneca Nusqz e q vbiqz e
vita i peregrinatione agentibus hoc
euenit ut multa hospitia habe
ant nullas amicitias id
accide necesse e hys q nulli
se ingenio familiarit applicat
sed oia cursim properantes trans
mittunt No prodest cibus
nec corpori accedit q stati
sumptus emittit' Nichil ta
vtile e qd in transitu prosit
Tempus etia breue e dt Apls
mors sequit' fugit vita
ois dies ois hora q nichil
sumus ostendit et aliquo ar
gumento recenti nos admonet
fragilitatis oblitos ut ne
cessaria mediati superuacua
deseram et tempus aptem i ne
cessarys qd expedius i super
uacuis vna via salutis et
sapiencie sequim' ne perenni
euagem' no e hoc progredi
sed errare Multi nob multa
querenda dereliquerunt i li
bris n° dn uenta Et ut dicit
Seneca forsitan necessaria
inuenissent ni superuacua quesi
uissent Multu tempus eripit
diuersoru libroru lectio mltu
uerboru cauillatio multu
diuersoru doctoru opinio mltu
subtilitatu disputatio Por
ro vnu e necessariu ut eli
gat tota mete pgam ubi
euadam reru fallacias no
uerboru Et si delectat va
ria lege tantu ex eis reti
neamus qntu ad uera sapi
encia necessariu estimamus
Reprehensibilis dis et e ta qui
superuacua separat vsibus suis

qua ille qui tempus suum con-
sumit in libris ad finem debitum
non ordinat. Unde et Seneca
plus velle scire quam sit satis
intemperantie genus est. Quatuor mi-
lia librorum didimus grama-
ticus scripsit miser fuisset eius tot
supervacua legisse quanto aplius
et scripsisse. magno impedimen-
to temporum magna pars inmissione
necessarium. Illud itaque memo-
riter tenendum est venienti ad sci-
entias aggrediendas tempus parte supra
ei nobis surripit. cum eo parte
nobis auferat infirmitas parte
occupatio publica parte privata
parte necessitas quottidiana
parte sompnus parte quoque alijs mo-
re gerimus et etatis nostre re-
siduum conterimus in istis vacuis
libris studijs et annalibus
revolvendis mactant etate
nostra que tam multa non capit
Quid enim prodest de patria
omeri querere de vera matre
Enee et similibus que magis opor-
tet dedisse quam addiscere In
hoc quippe errores multiplicati
sunt multorum philosophorum ut vaca-
tes talibus cum deberent esse
in sapientia consumati tandem nichil
scientes posuerunt etiam nichil
sciri posse Sunt etiam qui ad sci-
entias venerunt ut sciantur et hoc
vanitatis est vana et gloria
non facit hominem interius scientem
sed exterius se iactantem. Un-
de persius ait ne tu quesieris
extra scire tuum nichil est nisi
te scire hoc sciret alter Nec
secundum Gilbertum iactandum est
de scientia Cum vere modica
sit scientia in hac vita supra
rationibus ex parte subiecti lo-
ci temporis obiecti et medij
Ex parte subiecti sit quia mem-
tem hominis obsidet ignorantia
veri voluntatem concupiscentia
mali carnem infirmitas mor-
bi ut tota sit in nobis corrup-
tio quia vix invenitur rerum cogni-
cio rationalis virtus est discerne-
re inter bonum et malum corrupta
est per ignorantiam Irascibilis cuius est
respuere malum corrupta est per
impedimentum impetu et iracun-
diam Concupiscibilis cuius est appe-
tere bonum corrupta est per con-
cupiscentiam ut ita rationalis
non discernat inter bonum et
malum irascibilis respuat bonum
concupiscibilis appetat malum
Et hec tria vicia anime corrupte
cia per tres carnales ille-
cebras contrahuntur ex carne
corrupta Ex parte loci quia
habitamus enim ut dicitur ysaia ix in
tenebris et in umbra mortis
ubi nec serena cognitio nec
perfecta dilectio Sicut dicit Augustinus
in libro de catechizandis rudi-
bus quia enim in hac vita nisi
enigmate et per speculum
videt nisi ipse amator tantum est
ut carnis destructa caligine
penetret celum serenum Quem-
admodum enim assuetus tenebris
et nutritus in carcere tenebro-
so non cognoscit lumen Ita
nec nos in hac mundi caligine
perspicua veritate Et sicut
in carcerato per fenestra reci-
pit radius ad lumen ipsius
manuductio sit inter membra
nostre tenebras scintillat
veritas ad quam dum gestimus
amplius attendere reverberatur
oculus interior et retinetur
ne ascendat supra infirmitatis
pondere et dicitur nobis noli me
tangere // Ex parte temporis patet
Sapiente secundo Exiguum est et
cum tedio tempus vite nostre
et post umbre mortis transitus
est tempus nostrum homo enim natus
de muliere brevi vivit tempore
et ideo paucorum habemus sci-
entiam // Ex parte obiecti de-
ficimus enim in minimis sicut in ma-
ximis Et quod ex parte scimus
etiam de mediocribus per effe-
ctus posteriores cognoscimus
non per specificas rerum dif-
ferentias vel actus naturales
primarios quos nescimus Ex parte
medij patet quia modicum lumen
adhuc in nobis est Nam si illud

lumē rationes immutabiles q̄e
sūt ī aīa sciētis quas appbēt
et videt q̄tq̄d ipā videt ve
les appllare sic legi' ix lio
de tinīte c vj sīmis ex xij lio
eius q̄ ad illas ratioēs itel
ligibiles paucorū ē puēire
imo si michil tā intime nouit
mēs sic se ut ī xiiij de tinīte
di' intellectus tū hoīs scīpm
nō capit ut ī p̄o lio de tinīte
di' Aug' ppt hoc q̄ uere
sūt res in suis essentiis q̄z
quā eas cognoscis cū et ho
nestiat que sūt ī scīpo Sūt
ēi q̄ et alij q̄ ad sciās puē
niunt ut ditēt' et hoc est
cupiditatis Baruch iij filij
agar quesierūt prudētiā q̄e
de tiā ē negotiatores tre
via at sapiētie nesciērūt
Negotiatores tre sūt q̄ pro
terreno ptio sapiētiā pro
stituūt et bēire viā sapie
nestie dicūt' qui sapiētiā
exponūt pro prētio pro quā
dignū prētiū nō habet' Infi
nitus ēi est thezaurus sapiēne
quo qui usi sūt participes fa
cti sūt amicitie dei Sūt at
alij q̄ ad sciēcias ueniūt ut
edificēt et hoc ē caritatis
Caritas ēi nō querit q̄e sua
sūt p quā utilitates ad portū
salutis redeūt Ideo ēi dūs
pphetas implebat spū suo
ut p eorū predicatione re
sisteret hoīes a peccato Et
sic caritas forā ē omī vtutū
sic itēdo caritatis finis est
omī sciēciarū Et cū omīs sciē
ordinet' ad diuina q̄e michil
precipit n̄ caritatē michil
prohibet n̄ cupiditatē Ma
nifestū ē q̄ sciēciarū finis
tēdit ad exercitiū caritatis
Vnde ē q̄ Aug' ī Epla ad
volusianū ostēdit q̄ pre
ceptū caritatis ·i· dilectiōis
dei et pximi plīta loqitur
et ciuile sciētiā cōprehēdit
Et ī omelia pma sup Cant

Nobis dicit q̄ sacre scīpture
lectio ē sic oleū ī flamā si
sit ibi q̄d nutriat Sūt ēi
et alij qui ad sciēcias ueniūt
ut edificēt' q̄d prudētie depu
tat' Na sic sumēti cibū et nō
digerēti morbus ē illi sic sciēti
bonū et nō faciēti peccatū
ē Sic at cibus digerit' cū corp̄
bene nutrit' ut prius bene ma
sticēt' p diligētē sui discussiōz
et post traiciat' ī uētre me
morie per frequētē meditatiōz
postmodū digerat' p perseue
rātē cōpunctiōz assimilet' per
morū īformatione et vniat'
postmodū p dilectiōz Erube
scāt ergo quidā predicatores
et doctores illi qui sic doctrīā
ad alios trāsferūt ut sibi re
maneat uacuū sic cibāriā pro
ximis erogāt ut remaneant
ieiuni sibi sibi neq̄m existūt
ut alijs bonī fiāt Nō habet
nisi parū olei quo unguant'
et proximis illud dispēsat
vnde nō hauriūt de plenitu
diē sed magis ostētat de coma
nitioē Contra dei preceptū
diligūt proxios ita ut ne
gligāt scīpos Erubescāt q̄
ad sciēcias capessendas veniūt
et nō quo sciēciarū finis te
dit ipās īflectūt de quorū
pfecto nūo nō ē nosē primo
uedos sed ī ipārū acqsitiōe
cognito q̄d sit verū sciebat
quo aut ubi aut quā mēte
quereret vz ad laudē dī et
ad edificationē sui et proximi
Qui igitr q̄a hūc finē ut per
sciās alios edificet' ut dūs
ī scīpo docuit et nobis dere
liqt sine quo cōmuniant' pplis
et famescūt ppt hoc ēi dicit
dūs per ysaiā Clama ne ces
ses q̄i tuba exalta uocē tuā
ppt hoc tulit dūs Amos cū
pasceret gregē ppt h' misit io
nā ī ciuitatē Niniue ppt
hūc finē datus ē Ezechieli
gladius vocat' petrus et fiat
eius uocat' et paulus dū per
seqt' cepit superhabundau'

iustitia ubi habundauerat et
peccatum Sed propter edificationem
proximi ex eo ueit h' dus ad
sciencarum acquisitionem qr quid
prodest homini si vniuersum mund
lucretur anime autem sue dispen
dium patiatur Et ideo sic debemus
discere ut nosmetipsos ualeamus
edificare ut aliorum profectum
sic intendamus ne propria salutem
negligamus Cumtaque hac via
noster promouendus studuerit
irreprehensibiliter ad scienciarum
acquisitionem operare merito in
laude eius de ipso dixi hic est
qui uenit que fuerunt verba in
principio loco thematis pre
assumpta

In quibus quidem uerbis noster pro
mouendus tripliciter commendatur
primo propter fastigium sue singu
laris secundo propter meritum vite
approbate primum notatur in pronomine
demonstratiuo hic cum uerbo substantiuo
hic est quod sonat eminentiam
singularis dignitatis sicut in filii
dignitas xpi arguebatur in verbis
illis hic est ihesus propheta a na
zareth mt 21 Secundo ostenditur
in uerbo certificatiuo uenit Et
est ex hijs consurgit tamen vz ha
bitus certe sciencie dum sibi conuen
git hic est qui venit ut non du
bitetur quoniam uenit indicatiue tamen
ut dicitur in ps Certa et eius sciencia
et qui docet fugit de officio
summopere est necessaria Gratia
ut dicit Ouidius in libro tristium
quod minime nouit nemo docere
potest fatetur de eleccione eum in magistrum
Non sit at hec sua inflatiua
quemadmodum de quibusdam dicit
beatus Iheronimus super epistolam
ad Ephesios Nonnulli rugata fron
te et dimisso supercilio verbis
que trutinatis auctem sibi ve
dicat magistrorum non quod ipsi di
gnum aliquid arrogantia nouerit sed quod simplices quique fra
trum sua ornatione preuenit

nescire vel vix dicit habet hoc
Non sit superstitiosa mt xvj
faciem celi diiudicare nostis sig
na temporum non potestis scire Non
curiosa Melior est ut dicit
Augustinus ignorancia fidelis quam
temeraria sciencia Curiositas
enim ut idem dicit in libro confessionum imi
tatur sapiencia sit ignorancia
simplicitatem ignauia quietem
luxuria satietatem prodiga
litas liberalitatem hic ipse cor
2 dicitur qui se existimat scire
nondum nouit quo eum oporteat
scire Non erronea et vana
Sapiencie xiij Vani sunt omnes ho
mines in quibus non subest sciencia
dei Sic enim dicitur tercio libro confessionum
Augustinus 1 Illa fallacia sunt veris
ut tibi dormientium similes sunt
tibus vigilantium sed tamen non
reficiunt hac at sciencia viri
quatuor inducunt Immunitas
vicij subtilitas ingenij diuturnitas
studij et sedulitas
exercicij De primo Ecclesiastes 1 dicit
sapiens homini bono in conspectu
suo dedit deus scienciam sapien
ciam et intelligenciam sapiencia
qua deus cognoscitur sciencia qua
bene in mundo conuersatur intellige
ncia qua misteria scripture pene
tratur vel sapiencia qua res
sapiunt secundum saporem proprium
sciencia qua estimantur secundum
valorem suum intelligencia qua
cognoscitur secundum totum esse
suum Iste est funiculus triplex
qui difficile rumpitur de tercio et
parte c 1 hoc itaque dat deus
homini bono ut regulam qua se
et alios regulet ut lucernam
qua se et alios illuminet ut
cibum quo se et alios saciet
ut gladium quo se et alios
defendat ut agrum et vineam
quem in ea laborando sibi et
alijs fructificet Sed de se
cundo scilicet de subtilitate ingenij
quoniam sicut multa discuntur que
postmodum docentur prouerbiorum
x x x non didicit sapienciam et

noui sciaz sciorum Unde beatus
Ieronimus ambro i lio de officiis
de scipso dicit Sunt homines di
scunt priusq doceant et ab illo
accipiunt qd alys tradant qd
quidem et michi accidit Ego enim
raptus a tribunalibus ad sacer
docium cepi uos docere qd ipe
no didici Ita factum est ut prius
docere inciperem quam docerem Terti
cum pz quia i antiquis est ut b
Iob est sapientia et i multo tpe
prudentia et bene dicit i anti
quis et multo tpe non propter ve
tustatem etatis sed quia diu au
dierunt a magistris prov 19 no
cesses audire fili doctrina nec
ignores sermones sciencie sic enim
transferuntur homines ad diversarum
artium magisteria p quia arte
consecuti sunt diutina temporis
experientia Contra illos qui secundum
Gregorius Nazazenum Antequam i
facie pilos deponat dum adhuc
puerile balbutiunt et antequam
sacrorum voluminum nomina
saltem cognoscant Antequam noue
vel veteris scripture auctores
distant vel saltem cognoscunt iam
admirationis esse volunt et lau
di et cogitant plures psidere
Sed de quarto ubi posui se
dulitate officii exercitii offer
re ad ueram sciencia Doctor enim
uero qui non fuerit exercitatus
sciencia sua per doctrina cople
te manifestare non potest Unde
hoc enim apostolus se exercebat
et de hoc ad Ro xv scribens
laudabat eos dicens repleti
estis omni sciencia ut possitis alt
utrum monere Et tullius i Au
scultacionis li 1 dicit Grecorum pu
bium est quia quis nouit artem
i hac se exerceat Et Gaffre
dus i poetria dicit Ars certos
reddit promptos imitatio
reddit artifices aptos trina
concurrentia summos Ex quibus
iam breui stilo patet ex quibus
consurgat vera et certa sciencia
i doctore Cum ergo [illegible]

parte promoue dum opera exacta di
ligentia scio fecisse haut dubium
est sed ad plenum certum est cunctis qui
eius conditiones et mores famili
ari conuersatione nouerunt Merito
de claritate sue sciencie redditur com
mendabilis quia quem scita osten
dunt non est opus uerbi testio ad
iuuare quinimo exigentibus ipsius
meritis et ut sit alys i sola
cium doctrine quibus actenus fuit
i consortio disciplie ut que ea
que i corde suo p plures annos
audiendo conseruauit alys pro
ut dz cum maiori auctoritate
dissemmet et impedat p honore
suo Auctoritate privilegiorum
huius alme vniuersitatis confe
ro sibi ad primus gradum baccalarius
i iure Canonico ut possit legere
docere et alios actus ad hunc
gradum spectantes exercere In
nomine patris et filii et spiritus
sancti Amen

Pro gradu
baccalariatus
i decretis

Expedito primo nunc ut pntes
duos dignus prosequar hono
ribus primum alloquor ipos uer
bo qd scribitur act viii et lectum
est i exmo cretis domine Se
quntur sunt cum prestantissimum pres
et domini verbum est bti Ieronimum
de viris illustribus i pro qui
nullum primum sequitur pessimum se
sibi habet magistrum quia ut idem ait
i Epla ad Rusticum monachum
nulla ars absque magistro discitur
ipa que muta animalia et fera
greges vna sequitur ordine
[illegible]
ut [illegible] ordiantur

dicit ille vir venerandus et
lacteo eloquentie fonte dissertis
simus lactancius libro primo adversus
gentes quod illi antiqui ma-
gno et excellenti ingenio viri
et quos tanto tempore mirantur cum
se doctrine penitus dedissent quanti
laboris res vide in alio actu
sub themate Arbor bona fru
ctus bonos facit circa principium
eius usque ibi qui loquitur tercium
tempore est filius dei Nobis vero sequitur
Ac demum effectum est ut cum se
quereretur turbe multe et disci
puli eius ubi thema Et sub
hac consideratione thematis mei
omissa ulteriori eius divi
sione tria se offerunt veri-
tatis amatori necessaria quibus
hic actus meus absolvendus est
Primum ut habeat quem sequatur
Secundum ut diligat quem imit
tetur Tercium ut illam scientiam
que saluti magis approximat am
plectetur

Equidem quo ad primum optimum
proficiendi genus illud esse cuntis
precelebre est docere quod didice
ris ne miles antequam tyro
ne prior magister sis antequam di
scipulus de eleccione cum in agrum
hic beatus Jeronimus scribens ad rusticum
monachum dicit Michi placet
ut habeas sanctorum contubernium
nec tempore te doceas et absque
ductore ingrediaris viam quam
nunquam ingressus es statimque
in alteram partem declinandus sit
et errori pateas Hinc quam re
si etiam peregrina antiquorum probans
exempla intueri gratum sit re
fert valerius maximus libro viii
pitagoram quo artis cupite
assequeretur preceptorem egi-
ptum petisse ubi litteris gentis
eius assuefactus preteriti quam cum
sacerdotum comentarios scrutatus
innumerabilium seculorum observaciones
agnovit Unde ad propias pro
fectus maiorum exactissime pru
dentie se formandum tradidit
A quibus [illegible]

quam stellarum et omnium cuiusque
omnium proprietate et effectu beni
gnissime demonstratum docili
animo suscepit Creta demum et
lacedemoniam navigavit quorum
moribus ac legibus inspectis
ad olimpicum certamen descen
dit Cumque multiplicis scientie ma
xima grecie admiratione et
specimen exhibuisset quo
cognomine censeretur interrogatus
non se sapientem nam et illud
nomen septem excellentes viri
occupaverant sed amatorem
sapientie edidit // Plato quoque pa
triam athenas preceptorem so
cratem sortitus et locum et hominem
doctrine fertilissimum ingenium
quoque divina instructus habundan
tia Cum omnium iam mortalium sa
pientissimus haberetur eo quidem usque
ut si ipse iuppiter e celo ut
aiunt descendisset nec elega
tiore nec beatiore facundia usu
rus videretur Et hic quidem non
se sibi magistrum statuit sed
egiptum peragravit ut a sacer
dotibus eius gentis Geometrie
multiplices numeros celestium
observaciones rationum perciperet
Eo quoque tempore quo a studiosis
iuvenibus certatim athene
platonem querentibus petebantur Cunta
demum ad te hac dici posset
de gramaticis rethoribus dya
lecticis Geometris musicis Astro
nomis medicis et philosophis
quorum scientia mortalibus utilis
utilissima est et in tres partes
scindit In doctrina ratione
et usu Sic et de moribus
artibus quas mechanicas ap
pellamus et que non tam sermone
sed manu administrantur Agri
cole cementarii fabri metal
lorum lignorum quoque tensores la
narii quoque et fullones et
ceteri qui variam supellectilem
et vilia opuscula fabricantur
absque doctore non potest esse
quod cupiunt Sed omitto reliqua
huiuscemodi generis monimen
ta ad sacras litteras venio
et cum [illegible] inquit david

oculos meos et considerabo
mirabilia de lege tua doceri
itaque et tantus propheta orat
lex enim spiritualis est et reuela
tione opus est ut intelligatur
ut reuelata facie gloriam dei
contemplemur liber demum in apo
calipsi septem sigillis signatus
ostenditur quem si dederis homini
scienti litteras ut legat respon
debit non possum signatus enim est
In actibus deinde apostolorum
eunuchus ille cum legeret
ysaiam interrogatur a philippo
putasne intelligis que legis
respondit quomodo possum nisi aliquis
me docuerit Et hic quidem
ut ibidem sacra tradit lectio
de Ethiopia id est de extremis mundi
finibus uenit ad templum reliquit
aulam regiam Et tantus diuine
legis amator fuit ut etiam
in vehiculo sacras litteras le
geret tamen cum librum teneret
et uerba domini cogitatione con
ciperet lingua volueret labiis
personaret ignorabat eum quem
in libro nesciens uenerabatur
uenit philippus et ostendit ei
iesum qui clausus latebat in littera
Et videte miranda doctoris
virtutem Eadem enim hora credi
dit eunuchus baptizatur fidelis
et sanctus est et fit magister ex di
scipulo plus quam in deserto fonte
ecclesie quam in aurato synago
ge templo reperit Et hunc
profecto doctoris qui habet
clauem dauid qui quamuis sanctitas
duis est efficacia attamen parentes
domini sequuti sunt eum et hoc
de primo

Adiecta secundo ueritatis ama
tori necessarium esse ut ipse
quando alios diligat quem
imittetur prefectum cum in ea re
tota disciplinae ratio consistit
Et profecto non modo maio
ra precepta que pueris tra
duntur sed et prima quasi artium
elementa ab optimis precepto
ribus accipere conuenit et
auctoribus librorum non contentus
passim inmorari sed optimis ex
di de libellis Qua ratione ut
tradunt hystorie philippus
rex macedonum primas litteras ab
aristotile discere alexandrum
filium suum uoluit Et ueteres
romani filios suos scole ma
gistrates virgilio primum erudiri
curabat optima utrique ratione
Nam quod teneris mentibus insitum
est alte radices mittit nec
facile euelli vi vlla potest Ergo
si melioribus in initio assueuerit
illos habebunt preceptores
precipuos et ueluti ducibus
semper utetur Si uero errores
ullos imbiberit hiis dupli
tiore opus erit primum ut erro
res excutiat Ac deinde uera
precepta condiscat Vnde et
scribit beatus Ieronimus in Epistola
ad Athelam Greca narrat
hystoria allexandrum pote
tissimum regem orbisque domito
rem et in moribus et incessu leo
nidis pedagogi sui non po
tuisse carere vitiis quibus ad
huc paruulus fuerat infectus
proclivis est enim malorum est
emulatio et quorum omnis etas
Et quorum virtutes assequi nis
cito imiteris et vitia Ym
aut de mothis fertur si quis igitur
collige id est Quamobrem Thimotheus
musicus suo tempore illustris qui
ob multiplicatas in cythara
cordas et nouorum modorum
adinuentiones sparta iussus est
exulare ab discipulis qui
nichil apud alios profecis
sent certam pacisceebatur mer
cede Ab hiis uero qui ex aliis
quippiam edidicerant duplum exi
gebat hic beatus Ieronimus
scribens ad Eustochium dicit
si quid ignoras si quid de scriptu
ris dubitas interroga eum quem
vita commendat quem etas ex
cusat fama non reprobat
Aut si non sit qui possit ex
ponere melius est nescire aliquid

qua paruulo dixit Porro quales
sit adolescentibus de legendi magister
ostendit in canone ubi dicitur Se
dulo admonendi sunt scolastici
ut humilitate induti christiana
dictat non contempnere quos cogno
uerint morum vita quam verborum
amplius decultate huius et ma
xime utile est nosse ita esse pro
neda uerbis sententiarum ut posite
animo corporis Ex quo fit ut
ita malle debeant veriores
quam disertiores audire sermo
nes sicut malle aut prudentio
res quam formosiores habere
amicos xxxviii di Sedulo
Ad summam autem huic rei acce
dit quod dicit beatus Jeronimus ad
paulinum sic unum quod propositum
principes suos Romani duces
imitetur Camillas Regulas
Scipiones philosophi proponat sibi
pitagoram Socratem platonem
Aristotilem poete imitetur omerum
virgilium Meandrum Terentium
Oratores lysiam Gracum demo
stenem Tullium Nos autem quem christum
diuinum quibusque claratum lumine
eminent Ipsum eundem sequimur iesum
christum qui factus est nobis sapientia
a deo et iustitia et sanctificatio
et redemptio prima cor i Et quo
solo docente ueritas omnis dicitur
a quocumque dicatur Dicit enim beatus
Augustinus in epistola de origine anime
tractans illud tu es magister in
israel et hec ignoras Unus
est magister noster christus dominus nec
alius docuit moysen per ange
lum nec alius Cornelium per pe
trum nec alius petrum uel paulum
quam a quocumque uerum dicatur illo
docente dicitur qui est ipsa ueritas
propter quod et hii principes domini
tamquam ueritatis discipuli
secuti sunt eum et hic de studio

Postremo diuini ueritatis ama
tori necessarium esse ut illam
scientiam que magis saluti appropiat
amplexetur Quamuis et in
sua [illegible] li[illegible] omnis

scripturas esse legendas pro
babile sit nisi sint lectiones
reprobate sic tamen omnia lege
da sunt ut earum aliquam cum lecta
fuerit non negligat repro
bet nonnulla aliqua uideatur
in transitu ne sit omnino incognita
xxxvii di si quidem etiam Et
beatus Bernardus super Cantica sermone
xxxvi dicit Est profecto quo
ad se omnis scientia bona cum ue
ritate subnixa sit tu autem qui
cum timore et tremore tuam
operari salutem pro temporis
breuitate festinas ea scire
amplius curato que senseris
uiciniora saluti Sic etiam
beatus Jeronimus ad paulinum scribens
dicit discamus in terris quorum
nobis scientia perseueret
in celis Et hanc tamen materiam
dearticulatim pertractans oste
dens quod quibus insistendum a quibus
quod abstinendum sit super illo
luce xv et cupiebat satu
rare uentrem suum de siliquis
porcorum et nemo illi dabat
dicit Demonum cibus sunt carmina
poetarum secularis sapientia
rethoricorum pompa uerborum
hec sua omnes suauitate de
lectat et dum aures uersibus dulci
modulatione currentibus capiunt
animam quoque penetrat et pecto
ris interna deuincit uerum ubi
cum summo fuerit studio ac
labore perlecta nichil aliud
nisi inane sonum et sermonum
strepitum suis lectoribus
tribuunt nulla ibi saturi
tas ueritatis nulla iustitie
refectio reperitur Studiosi
quoque eorum in fame ueri et uir
tutum penuria perseuerant
huius sapientie typus etiam in
deutronomio sub mulieris
captiue figura describitur de
qua diuina uox precepit ut
si israhelites eam habere uo
luerit uxorem caluitium ei
faciat ungues presecet seu
precidat et pilos auferat

et cu munda fuerit effecta
tuc trãseat i victoris am-
plexu Hec profecto si secud
lrã intelligi nõne ridicula
sut Itaqz et nos hoc face
solem qn pħos legim quãdo
i manu nrãs libri ueniut
sapie secularis si qd i eis
utile reperim ad nostru doc
ma cõuitim Si quid uero
superfluu de ydolis de amore
de cura secularium hec radim
his calvitiu inducim hec i
vnguiu more ferro acutissio
desecam Et hic e q doctrina
grãmaticoz et dyaleticoru
et aliaru artiu liberaliu
minime cotepneda sed et ma
gnope codisceda e ut recte
qs loqui per grãmatica et ĩt
ueru et falsu disticne per
logica possit Sic qz huiõi
artiu doctrina ad vita pro
ficit p dum i vsus assupta
fuerit meliores v v v vi
di si qs grãmatica Alia go
sut ad que huiõi artes et
disciplie ordinat et que sicut
alijs ueritatis robore ppon
derat ita a nobis ueritate
amatibz preteris sut dili
geda De quibz beatz Am
brosiꝰ i prologo tercij libri
de trinitate dicit et po[ne] pa
ip di Noli meis lrĩs quasi
canoicis scripturis iseruire sed
i illis qe no credebas cu
iueneris icunctat crede Sn
iisti at qd certu no habebas
n certu intellexeris noli fir[m]
tene Et id i alio loco d[t]
Ego solis eis scriptoribz q
canonici appellat didici hoc
timore amore qz deferre ut
illoru nullu scribedo errasse
se audeã crede Aut si qd
i eis offedero qd videat
ctrariu veritati Nichil aliud
qm uel medosu esse codice
ul no esse assequtu inpre
te no ambigã Alios aut
ita lego ut quatalibz sanctitate
quata ue doctrina polleat non
ideo ueru pute qr ita ipi sen
serut sed qr m per alios au
ctores ul canoicas aut pro
babiles racioes que a uero no
abhorreat psuade potuerut
hnt uba preallegata di Ego
solis ppt qd d[t] beatꝰ Jeroim
ad demetriade virgine ut pe
gria cõsius tibi prudes cali
da qz videat doctrina reciprias
E qbz ta inotet qbz scientijs
qbzqz libris dada sit opera
discipulo legis cristiane Et
hoc dixeri no ta ut p[m] via
qua gradiedu sit nuis pmouedis
ostedere sed magis ut ipos
isde uestigijs icessisse demon
strare ut cu sapiete dicere
possint posui i aio meo iue
stigare sapiet de omnibz qe
fiut sub sole Ecle[tes] pmo
Sapiet igt qm singula suo
ordie studio et fine debito
nosse oportz ordie quippe
ut illud pius qd maturius
ducit ad salute studio ut
illud ardencius qd uehemencius
promouet ad amore et fine
et no ad manae gloria sed
ad sua et alioru edificacioz
oms quippe artes et disciplie
suu fine habet ad que ar
tifices respiciut p quo dispe
dia equanimi suffecerut Vnde
agricola nuc sole nuc glacie
tollerat et terra ifatigabi
lit arat ut finalit fruges
colligat S[ic] mi fecere pro
mouendi qui quo sciencia
sacrorum canonu assequeret
quos sacdotibz ignorare no
licz et si i sacerdote scia
canonu defuerit vix i eo
nomie sacerdotis costabit v
v v vi di que ipis omez
labore viriliter aggressi sut
qm scdo b Jeroim ad marcella
lre marsupiu no sequent
sudoris comites sut et la
boris socie ieiuniorum no sa
cietatis cõtinecie no luxurie

hinc demostenes plus olei
qua vini expendisse di^r et os
opifices nocturnos 9uenisse
Cuia obre cu vtute gloria
et honor qsi vmbra insequit^r
presentes viros p meritis
ipor ad pris honorado aucto
ritate pvilegiorum ymvnsitat
ne ipos et quelibet eoru
baccalarios i dectes pmitto
ipis q9 9cedo potestate le
gedi docedi et oia ad huc
gradu spectan exercedi In
noie pris et filii et spus
sti Amen

Sermo ad clerum mgri mathie
de Cracouia professoris i Theo
logia que fecit i Sinodo
prage i pallacio curie Archi
episcopalis

Quid e q dilectus meus i do
mo mea facit scelera multa
Jeremie xi c^o Venerabilis hu
go primo de archa noe sic di
cit Domus di totus e mudus
Domus dei ecclesia katholica
e domus dei e quelibet fidel
aia Sed alit mudus ihabitat
alit ecclesia alit vnaquaq9
fidele aiam In mudo e ut
imperator i regno In eccle
sia ut patfamilias i domo
i aia e ut sponsus i thala
mo Ex qua auctoritate colli
git^r q triplex e domus domini
videlicet generalis spetialis
et singularis In prima locatus
e deo dilectus homo rationa
lis ad presidedum creature
deum q colendum Ad secunda
uocatus e dilectus deo homo
spualis ad resisted malo nec
cristum q sequedum Pro tertia
deputatus e dilectus deo cetus
clericalis ad assistedu curie
sponsa q regedu Sed quia
quilibet illorum i domo sibi
comissa plurimas comittit
negligentias et mala innumerabi
lia iusta e pphe querimonia
dicens Quid e q dilectus me
us etc Justa cotra primu iusti
or cotra secundus iustissima et
grauissima cotra tertium Dico po
q e domus dei generalis In
qua etc In hac domo de qua
dicit apostolus In magna do
mo domini no solum uasa aurea
et argentea sed etia lignea
sunt et fictilia ii thimoth
Secundo locatus e dilectus deo
homo rationalis quem adeo di
lexit ut faceret ipm ad yma
gine et similitudine sua
Gen i^o cuiunent cu paulo mi
ab angelis gloria et honore
coronans eu et constituit eu
sup opera manuum eius Sed
quanta et quam innumerabilia mala
hic dilectus i domo domini co
mittat nemo dubitat qui
aduttit tot hereticos scisma
ticos et paganos qui etiam
si cognoscant no tn sicut
deum glorificant sed mutaue
runt gloria i corruptibilis
dei i similitudinem ymaginis
corruptibilis hois et uolucru
et quadrupedum et serpentu
et coluerunt et seruierunt crea
ture potius quam creatori ut
di^r Roman i Quia ergo hunc
q nichil nobis de his que
foris sunt iudicare quam iusta
sit cotra primu dilectum totum
videlicet genus humanu pphe
querimonia cu dicit Quid
e dilectus etc Secundo dico q
e domus dei spualis In hac
domum quam exprimit propheta
ps lxxxxii domum tuam
decet scitudo uocatus
e ille homo spualit xpianus

qa videlicet ex spu renatus iux
illud Joh iiio Nisi qs renatus
fuerit ex aqua et spu scto no
pt itrare i regnu dei Qd at
natu e ex spu spus e uocatus
est nuqua no ut post cocupi
scencias suas eat sed ad morti
ficadu mebra sua que sunt
supra terram vel refrenadam
illa natura misera qua eram
filii sicut et ceteri Ephe iio
Et ad cosequendu cristu ut que
admodu ille ambulauit et nos
ambulemus i Joh iio presbiter ci
eu itatu dilexerit ut ultra
oia predicta dilectiois iudicia
fide sibi desposaret Ozee iio
lauaret et redimeret i sangne
suo Apoc v Corpore suo pre
cioso cibaret Math xxvi
Accipite et manducate hoc est
corpus meu Sic adeo dilectus
quot et quanta comittit sce
lera qs narrabit Ysa em
proch dolor refrigiut caritas
multorum et superhabundauit
iniqtas Math xxiiii fides ia
sine operibus mortua e Ja
cobi iio Intrauimus quidem
ecclesias missas audiuimus
de xpo loqm de cristiano
noie gloriam sed non e in
tunica ioseph i apparatus ex
terior filiu at fera pessima
deuorauit no e ueritas non
e misericordia no e sciencia
dei i terra maledictu mendaciu
furtu et homicidiu iundaue
runt Ozee iiiio Que e ei
uaitas aut uoluptas qua
pagani ul ifideles exerceat
cui no pare aut maiore ha
beat xpiam hoc solo excepto
q no ta communit negant
cristu ore ul apte fide im
pugnat Nonne equale ul
maiore cu paganis curam
carnis habet popa i vesti
bus superfluitate i cibis i
potibus bestialitate i lucru
fraude i comitiis i uerbis
dolo auaricia ad petitum

ambicione ad honores et ita
de aliis uiciis qe apostolus
olim periculosi temporis predixit
esse futura Nos at proch do
lor experimento cognoscimus esse
presencia Erunt igit hoies seipsos
amantes cupidi elati superbi
blasphemi parentibus no obe
dientes igrati scelesti sine af
fectioe sine pace criminatores
incotinentes imites sine beni
gnitate proditores tumidi uo
luptatu amatores magis
qua dei Et q hoc de cristia
nis malis itelligi debeat
innuit cu subdit habentes qde
spem pietatis virtute eius ab
negantes ii ad Thimo iiio
Unde beatus Bernhardus i
sermone sti pauli igit Qui gra
uius e cristu persequitur q
uterque ab eo cristiani dicitur Ama
tici deus et proximi tui ad
ursu te appropinquauerunt et ste
terunt Conturasse videtur aduersu
te uniuersitas ppli xpiani
a minimo usque ad maximu a pla
ta pedis usque aduertite no
e sanitas ulla hec ille
Quanto ergo cristiani maiora
beneficia et plura receperunt
dilectiois iudicia et de illis
igrati equalia ul maiora
gentibus comittunt crimina tanto
maior iustior et grauior e
contra eos xpi querela Qd
est q dilectus meus i domo tu
Quod tercio q e domus sin
gularis pro qua e deputatus
dilectus deo cetus clericalis
ad gerendu cura sposa qe regend
det e domus qua sibi sapiencia
edificat ut di prov viiii Et
ei aia iusti sedes e sapie
Pro hac ornanda custodienda
et dirigenda deputatus e status
clericalis deo singularit
predilectus eo q ipe ipm ult
oia alia dilectiois iudicia
prealiis specialit tribus pri
uilegiis dotauit pmo excel
lenti sublimatioe singulari

educatioe et preciosi thezauri
recomendatioe Primo quidem ipm
sublimauit dignitate pmagna
officio videlicet sacerdotali
quod omnibus dignitatibus et of
ficijs constat esse dignissimu
siue altissim9 Cu et officioru
dignitas et distinctio penes actus
et actuu capiatur penes obie
cta Quod ei obiectu e dignus
corpore xpi quius actus exte
rior huius vite sublimior et
honorabilior ac dulcior esse pt
consecratioe eiusde et actiuita
tae corporali Unde beatus
bernhardus tractatu de sac
dotali dignitate Credis igr
q no e potestas post deu
sic e ptas ura Certe super
potestate ura stupet celu
miratur tra contremescit homo
veretur plurimu angelica cel
situdo et paulo post hec
e vere cumulata gloria hec
e uere celestis indulgentia hec
est uere supexcellens gratia
sacerdotu manibus suis deu
suu tene Et alijs dando por
rige hec ille Secundo subli
mauit deus sacerdotes singu
lari sustentatioe volunt ei eos
de talibus sustentare qe sua
essent no solu generali et
comuni reru conditioe sed spe
ciali quada oblatioe sctificata
et ad dei gloria deputata
ut sic se cleru diligere singu
lariter ostederet que de sua et
sibi parte debita nutriret
Unde nu xviij di dicit dns
ad Aaron et ad filios suos
no habebitis partes it eos
ego pars et hereditas tua
i medio filioru isrl de pben
cu secunda xij q i cu porro
Quid ei aliud hr ecclesia
et de quo alio viuimus ni q
de inspiratione superna deo ob
tulerunt hoies uel adhuc of
ferunt hinc xij q ij Nulli di
Nulli liceat ignorare omne q
dno consecratur siue fuit ho
uel al siue ager siue sitos

erit domus et ad ius ptinet
sacerdotu Quapropter inexcusabi
lis erit omnis homo q hec a
dno aufert uastat inuadit aut
cupit hec ibi et quid de illo
qui de illo parte quasi dyabolo
dat et male consumit Tercio
sublimauit deus viros eccle
siasticos preciosi thezauri co
medatioe Si quidem commisit eis
preciosissim9 thezauru i terris
Si ei thezaurus e ubi cor appo
nitur Math vi Ubi e thezau
rus tuus ibi et huana aia
pmaxime erit thezaurus cui
sic dns cor apposuit Job vij
Quid e ho qa magnificas eu
aut qd apponis erga eu cor
tuu Cu no thezaurus pro cuius
redemptioe pprio filio no peper
cit deus sed pro nob oibus
tradidit illu Rom viijo Bts
Bnhardus i medita Totus mdus
iste ad vnius aie preciu con
tinuari no pt Nec pro toto
mudo deus aiam sua no da
ret qua pro aia huana de
dit Sublime ergo e aie pre
ciu qe no ni xpi sangine re
dimi potuit hunc thezauru
ta preciosu sibi ta caru hac
sponsam electa clerus commisit
et pcipue platis qui cuilibet pre
lato de subdito suo dicens
Illud iij Reg xxo Custodi
viru istu qui si lapsus fuit
de manu tua erit aia pro
aia eius Sed quo erit aia
vnius plati p mille quas ne
gligit ni q pro culpis om
punietur Unde di Ezechiel iijo
Sangine eius de manu tua re
quiram quod utique no faceret
si no i manus suas aiam sub
diti comedasset Contra hunc
ac sic pre alijs dilectu iu
stissima et grauissima e pphe
querela dicentis Quid e q di
lectus meus ic Qia ult ppa
peccata etia per ea e pecca
toru qe alij faciunt ni gda
fctor et radix et causa Ne
du apud fideles sed etiam

ifideles quid ut testat beat⁹
Johanes Crisi tractans illud
mathei quo saluator i die pal
marum celum ueniens itrauit i
templu sic legens hoc erat boi
medici ut igressus ad ifirma
ciuitate sanada pmu ad ori
gine passiois itendet Naz
sit de teplo ome bonu sic
et ome malu procedit Que
admodu medic⁹ qndo pmu
igredit ad ifirmu stati de
stomacho ei⁹ itrogat et eu
copone festinat q si stoma
chus san⁹ fuerit totu corp⁹
ualidu e Si at distepat⁹
fuit totu corp⁹ ifirmu e Ita
si sacerdociu itegru fuerit
tota Ecclesia floret si at
corruptu fuerit om fides
e marcida Et paulopl⁹ igit
Quemadmodu du videris ar
bore pallete folijs marcida
itelligis qa aliqua culpa
habet circa radice Ita cu vi
deris ppl'm idisciplinatu et
irreligiosu sine dubio cogno
sce q sacerdociu no e sanu
hec ille Apud getes at
Na blasphemia diuini nois
int getes cristianor mala
vita procedit Vt ait beat⁹
Aug⁹ i lio de vita cristiana
Si se talem exhibeat di fili⁹
ut hijs q demoniis ydolis
q deseruiut cousado effitiat
equalis icipiet p eu de⁹ blas
phemai et dici En cristianu
dei filiu cui⁹ ta nequa con
uersacio e vita ta impia
ta scelerata ta luxuriosa ta
sordida erit q illi⁹ pphe
ceus Nome dei per uos bla
sphemat iter getes Cu g
quid qd e causa cause est
causa causati manifestu e
nc minimes esse sacerdotes
a peccatis getiliu ex quo cri
stianoru scelerib⁹ causa
prebet hoc at cotigit tri
plicit videlicet negligendo
debita correctione scandali
zando p idebita actione

seducedo et per pestifera sua
sione Pmu faciut pigri ut et
mercenarij Secudi mali ope
rarij Terciu lupi et falsarij
Pmi neglectores Scdi corrup
tores Tercij subuersores Illi
no sanat nec malu impediut
Isti ifirmat et bois obice
ponut Sed ultimi directe
mortificat et bona subiciut
Dico pmo q mercenarij et
neglectores peccatis hoim occa
sione prebet negligedo de
bita correctione de quib⁹ di
Joh x mercenari⁹ vidit lupu
uenientem et fugit q mercena
rius e Est at mercenari⁹
ut ait Greg⁹ ome ewan⁹
p in Qui lucru alatu no
querit trems comodis ichiat
prelacionis honore gaudet
tpalib⁹ lucris pascit impe
sa sibi ab homib⁹ reuerencia
letat Ille g vidit lupu
uenientem et fugit lup⁹ ueit
qndo persecutiez malorum boi
tribulat Sed mercenari⁹
fugit qn et tpe qete et co
modu suu habeat alios tri
bari permittit fugit utiq
tam remote qntu distat tri
bulacio a quiete Vltima tri
temporis mercenarij no pus
fugerit qua lupu veniente
videret Sed prothdolor ad
flatu uerbi ad aure sonitu
ad plas s cuiuslibet tyrani
minas fugiut fugiut igit
ut ait Greg⁹ no mutando
locu sed subtrahedo subsi
diu fugiut q iniusticia vi
det et tacet fugiut ecia de
relinquedo iusticia ne pdat
peciuias Vnde eisdem Eze
xiii⁰ di No ascedistis ex ad
uerso neq opposuistis vos
muru pro domo dom Js
e qui se viriliter malis et
malicijs opponat qui pub
lice peccatores arguat iusti
cia defendat et teneat No
sunt pro dei hoc tempore de
fensores i muru erecti et

forte sed similes materie de
pulse et parieti idlmato sup
et tata malorum esset audatia
si no videt tata dissimulatione
et timiditate i clericis et pre
cipue prelatis Sed audiat
prelatus huiusmodi negliges
qui derelicta no visitat disp
sa no querit contrita no sa
nat et qd stat no nutrit sz
carnes pinguium comedit ex
clamatione imo exprobratione
prophetica Zach xi O pastor
et ydolum derelinquens grege
Quid e ydolum n quedam yma
go surda et muta ad ome
bonum inutilis et tame i altari
posita rei alicuius spem habes
et locum occupans diui tolle
rat exhibitione honoris
Recte ergo prelatus ydolum
dicitur q vice dei positus honore
accipit sed surdus e ad cla
more miserorum et pauperum
et mutus ut no predicet
verbum instet opportune im
portune increpat arguat itre
pidos obsecrat i omni paci
entia et doctrina Sic generaliter
doctor i vmo pastoris per
sona precepit oibus y ad Thi
mo Unde Hamfredus tra
ctans verbum Zach predictum sic
ait O pastor dignitate et
auctoritate et loci occupa
tione Sed ydolum vanitate volu
ptate simulatione officio ydo
lum otio imo vere nt officio
pastor sed solo noie et ere
ctu pastoris simulactum pro
pastore timuerunt forsitan
te ubi primum te viderunt sta
te i specula ideo te
stercorant aves metuebaris
ut pastor iam sine metu ut
ydolum stercoraris O pastor
pastes teipm no et grege
pastus sed depasceris mag
O ydolum pastore simulans
et mercenarium ages dere
linquens grege ut lupum videris
venientem Et ille An non
aves sup ipm ydolum stercorisant
Unde hy ad quorum terrore
i vinea domini positus e prelatus
ex negligentia sua sup ipm se
erigunt auctoritate nihil cu
rant sed quasi stercus vile de
spiciunt Sed si nolunt curare
despectione humana audiunt
cum terrore maledictione diui
na Maledictus inquit propheta
q facit opus domini negligenter
Ieremie xlviii Nostra tamen
translatio habet fraudulenter
Sunt ora at opera domini sicut
nihil placet deo magis uel
placat quam zelus animarum Sic m
chil magis offende aut displi
cere convincit quam negligentia
caritatis Unde beatus Bernardus
i apologetico suo Mirror inquit
cum deus per propheta sangune
i peccata morientium de manu
pastorum requirendum esse minetur
quo prelati tot mala patiantur
fieri n forte qr nemo fidet
reprehendit i quo se esse irre
prehensibile no confidit Sicque
humanitatis e homini i quo qs
sibi indulget aliis no uehe
menter irasci Hec ille Ex hys
ergo duobus liceat negligentia
prelatorum videlicet ex amore tem
poralium et quia dissimulaverimus
peccata aliorum ut et ipi
iterum dissimulet et trascat
ginimus at ex negligentia pre
latorum infinita mala proue
niunt qr tamquam mercenarii
no pastores malis no no
obsistunt et negligunt debita
correctione Sed insuper tamquam
mali operarii et corrupto
res bonis obice ponunt et
scandalizat per indebitam acti
one Sic et corrumpunt bonos
mores colloquia prava ut dicit
Apostolus i Cor xv Quid
faciet exempla pessima et vi
ta scandalosa Cum dicit beatus
Augustinus i libro de pastoribus
Omnis q male vivit i conspe
ctu eorum quibus prepositus e i
quantum i ipo e eum a quo atte
ditur occidit Unde Mt v
Vos estis sal terre qd si sal

euanuerit i quo saliet Quid
e sal quam viri ecclesiastici et
rectores quorum doctrina et vita
bona condiendi sunt omnis cristiani
ne viciorum sorde putrescat et
feteat Sed hoc sal proch do-
lor nimis euanuit ideo infatu
atum e ut nec condire nec a cor
ruptione preseruare non valeat
Et quando clerici sint aut quam
presencium sunt affectu crudeles
affatu mendaces habitu secu
lares gestu incompositi vita lu
xuriosi actu impii et subfa-
namte sanctitatis nomine derogant
disciplime ita ut iam sit sacer-
dos quasi populus Hec immo
hanc corrumpunt se mutuo cle
rus et populus Cum et clerici vi
dentes aliqua vanitate malicia
vel iniquitate conformant se laicis
tis et dicunt se homines nec
posse resistere illi contrario vi
dentes ab istis credunt sibi licere
Vnde Gilbertus super Cantica
factus e inquit sacerdos sicut populus
ut licencius populus sicut sacer
dos fiat Mundo se clerici stu
diose conformant et qui in mundo
sunt errore sui nostro satis ver
sute et nimis vere tuentur ex
emplo mutuus se ad vicia
aut informant aut fouent exem
plis pastores et populi secu
lares et religiosi promptua
ria sunt plena huiusmodi eructa
tia ex hoc in illud aut turpis
aut tepide conuersationis spiritum
pestilentem habet ille Possumus
aut hanc salis infatuationem
ex duobus signis cognoscere
Primo ex populi fetore Si enim
melius condiremus populum melior
utique ex eis procederet odor
sancte nostre Si quos per ma-
lum exemplum fetere fecimus nos
odorem nostrum coram eis fetere
coguntur sentire fetorem eorum
et omne malum de nobis Unde in
ps xxx iiii Computruerunt eorum
prouenit et de cadaueribus
eorum ascendit fetor et tabe
scent montes a sanguine eorum
Computruerunt prouenit dum a plat

de morte animarum michil curat
fetor de cadaueribus eorum ascen
dit et montes tabescunt quando sub
ditorum malitia etiam potestates
inficit et confundit ut tam in pa
gina in illorum salute procura
da deficiat Secundo cognoscimus
infatuationem salis ex eius con
culcatione Unde dicitur v ubi supra
Ad nichilum valet sal infatuatum
nisi ut conculcetur ab hominibus nisi
forte non reputas conculcationem
quod tam multum repleti sumus de
spectione quod facti sumus in prouer
bium et irrisum omni populo omni
bus habundantibus et despectio su
perbis quod quasi quilibet hor
ret sacerdotium nisi ignitum di
uites prebendas et pingues ha
bere desiderat et pauperes me
liori modo se nutrire possunt
Audite super hoc illum theologum
Gregorium Nazarenum in libro de
vita urbana sic dicentem Cum
hiis qui honesti vel religiosi
videntur in plebe aduersum quempiam
de sacerdotibus vel ministris dei
culpabile quod vel reprehensi
bile ab hiis qui supra dorsum
nostrum fabricant audierit ine
narrabilius quod crimant accipiunt
et quod iam de uno crediderunt
illud de omnibus sentiunt ita
ut facti simus theatrum in etiam
abiectis hominibus indignis Et ut
ita dixerim monstrum et belius
per omne tempus et in omni loco
in plateis et tabernis in con
uiuiis et conciliis etiam usque
ad ipsam scenam quod cum lacrimis
dico deducimur et ab impudi
cissimis et turpissimis histrio
nibus irridemur Sed audiant
scandalizatores populi et audi
ant cum terrore beatum Gregorium
in registro Sciant rectores quod
tot mortibus digni sunt quot
perditionis in subditos exem
pla transmittunt Satis esset
etiam ad interitum sufficiens
perditio animarum si soli essent
negligentes clerici qui malo non
resistunt et corrumpentes qui scan
dalizantes faciunt Sed e ve nobis

aliud malum maius perniciosum
quod sunt quidam lupi et falsarii
et subuersores omnis boni qui
directe mortificant et subuertunt
de quibus Eze 13o Inducebunt et
subuersores sunt tecti. hoc erat
olim officium hereticorum sicut
adhuc est et prochdolor nim
is est. Sed heu factum est in opus
clericorum dicente propheta ps
xl ymo Venerunt structores
tui destruentes te qui sunt
structores ecclesie nisi ipsi
rectores hii profecto tunc
destruunt qui viam ad celum per
ewangelium artam latam faciunt
quando grauia peccata ebrietates
comessationes coreas et ho
nisationes nulla esse dicunt
immo laudant Quis audiuit de
structionem Cum magis propheta
laudatur peccator in desideriis
anime sue et iniquus benedicitur
Exacerbauit dominum peccator et ps
ymo Et quicquid ex genere mor
tali ut fornicationem adulte
ria et forte peiora et abho
minabiliora leuia esse dicunt
Clericorum et quod cum talia operanti
bus et sine peccatibus viuere
et societatem habere desiderant
quando de peccatis tractare con
tingit oportet negare scriptu
ram vel putere errores vel
forsan hereses asserere et
dei ueritatem imediatum comu
tare Oportet etiam eos ali
os bonos viros qui eis non
conueniunt per detractiones in cor
dibus hominum occidere nisi velint
confundi et uelut desperati
reputari An non destruunt
qui raptores vsurarios so
domitas et quemlibet mag
nis peccatis inuersos nullam
quicquam in eos habentes auctori
tatem pro vno grosso vel pran
dio aut solo fauore consequen
do promptissime absoluunt Ce
terisque iniungunt penitentiam et
magnas predicando indulgentias
veniam quasi securitate promittunt
sine ... tate veniam licentiam
tribuunt delinquendi Sed audiat

qui tales sunt sed audiat cum
tremore Ve qui consuunt puluil
los sub omni cubito manus
et faciunt ceruicalia sub capite
vniuerse etatis ad capiendas animas
et cum caperent animas populi mei
viuificabant animas eorum et vio
labant me ad populum meum
propter pugillum ordei et fragmentum
panis ut interficerent animas que
non viuunt mentientes populo meo
credenti mendaciis Exponere
auctoritatem prophete et ad sin
gula applicare predicta sed
propter breuitatem omitto quia ma
xime scientibus legem loquor Pro
quadam autem recollectione et omnium
simul breui confirmatione dicit
beatus Gregorius Omelia prima
sic loquente Nullum fratres
karissimi puto maius preiudicium quam
a sacerdotibus tolerat deus
quando eos quos ad aliorum cor
rectionem posuit dare de se exem
pla prauitatis cernit, ecce scanda
lizantes quantum ad secundum
Secundo ipsi peccamus quia peccata
compescere debuimus, ecce negli
gentes quantum ad primum Plerumque
quod est grauius sacerdotes qui
propria dare debuerant aliena di
ripiunt Plerumque si quos hu
miles si quos continentes viuere
conspiciunt irrident Considerate
ergo quid de gregibus agitur
quando lupi pastores sunt ecce
subuertentes quantum ad tertium
Tertia causa est ut tactum est quod a
modo viri ecclesiastici super
omnia peccata que per se fa
ciunt plurimum peccatorum tam
gentilium quam christianorum iudeorum
et hereticorum occasio sunt
et causa iustissima et grauis
sima est contra eos prophete que
rimonia dicentis quid est quod dilec
tus meus etc. In quibus verbis
sex beneficia dei tanguntur quibus
malicia nostra confunditur
Primo tangitur pura origo ad
amacio ibi dilectus Secundo iusta
appropriacio ibi meus Tertio grata
hospitacio in domo mea Quarto
longa expectacio ibi facit

Qnto magna dei tolleracio ibi
scelera multa Sexta ypa de
hys increpatio ibi qd e Grauat
aut nostra et cofudit per
hec primo videlicz qr ta pure
adamati sumus deo tam ingti
qd nedu diligimus sed repedimus
odiu Qd tam iuste appati et
ta care compati nobis. sibi
no viuimus negam qz simu
Qd ta grate hospitati no
parcetes honestati sic inhone
ste facti fedamus qz hospitiu
Qd ta longe expectati mete
uelut obstinati peccare no
desistimus sed cofirmamus viciu
Qd ta sepe tollerati tm qr
desperati sic parte delictimus
augemus qz supplicium Qd ta
pie increpati tm sumus excecati
qr nosmet no respicimus ad gra
uius iudiciu Dixi primo qr
tangit dei pura adamatio et
p hoc malitia nra cofudit
qr ta pure adamati qd tangit
cu di dilectus Unde i ps
C viii cogerit deus Posue
runt adversu me mala pro bo
nis et odiu pro dilectioe mea
Minus ei quemcuqz grauaret si
odiret eu inimicus uel pro in
imico habitus Unde beatus
Gregi i omel ewangeliaru x
x x v plus i nobis ea torme
ta seuiunt que ab illis patim
de quoru meritibus presume
bamus qa cu dapno corporis
mala nos cruciat amisse
caritatis Unde i ps dicit
Si inimicus maledixisset m su
stinuisse utiqz Qd at dile
ctus de dilecto dapnationis
offesa reportare debet et
odiu. indignissimu e cu sit qr
nature cotrariu que ad di
ligedu benefactores inclinat
Nam et ethnici et publicani
hoc faciunt vt di Mt v
Secundo dico cu tangit iusta
dei appatio et per hoc ma
litia nostra cofudit qr tam
iuste appati et cu di me

Unde mich v dicit plus
meus i aduersariu cosurrexit
minore ei ut ait Gregi i
loco pallegato dolore mala
ingerunt que ab extraneis infe
runt Unde ps dicit homo
pacis mee i quo speraui et
Ac si aperte de suo traditore dis
cens diceret / transgressioz eius tato
grauius ptuli qnto hunc ab eo
qui meus esse videbatur sensi
Iustu ei e ut q plene alterius
e. no ad proprium sed ad illius nutu
viuat et faciat Nos aute
utpote peculiaris populus et
genus singularit electu / spe
cialit sumus domini dei nri ne
du iure creationis qa videlicet
ipse fecit nos et no ipi nos
nec solu iure redemptionis / de
quo apls No estis vri empti
ei estis precio magno / sed etia
iure dationis quo dedit nos
specialit ad cosecrandu tractandu
et sumendu sctissimu corpus suu
Et hoc ipm dedit pro nobis
i morte Unde ii Cor v
Xpc hoc pro omnibus mortuus
e xpc ut q viuunt ia no sibi
viuat sed ei q pro omnibus
mortuus e xpus ut q vi
uit // Dixi tertio qr tangit
grata hospitatio et p hoc
malitia nostra cofudit Qd
ta grate hospitati et Unde
Ieremie xxiii di propheta et sa
cerdos polluti sunt et in
domo mea iueni malu eoru
Tollerabilius ei esset omino
si aliunde peccaret si no domu
domini dehonestaret si primo
eius parceret / tunc ei videtur
aliqd habere timoris et dei
presentia reuereri Nunc aut qui
faciunt domu domini speluncam
latronu sicut de phariseis
loquitur Luc xix Et qd ho
nestus ho i domo sua tot et
talia sustinet qualia heu
i domo domini committuntur Hu
go de scto victore i libro
de claustro aie dicit ... ...
domus mea spelunca latronu

qndo videlicet quis invidendo
fratri suo insidiatur ut detrahat
virtutibus spoliat vel honore
fit domus negotiationis qndo
pro hiis que agimus fauoris
huam forum frequentamus vendentes
data gratia et ementes vana
gloria et laude pro bono ope
quasi stulti mercatores recipimus
fit prostibulum meretricis
qndo in thalamo caste mentis
lupanar libidinose delectaci
onis erigitur Sed vehementer
timeo quod hec mala non solum
mentaliter et intrinsece sed etiam
realiter et extrinsece in domo
domini perpetret An non domum
domini faciunt negotiatorium qui
ad beneficia ad sacros ordines
qui ad religiones ad sacra ad se
pulturam raro vel nunquam admit
tunt nisi prompta detur pecunia
vel promittatur expresse etiam
aliquando cum fideiussoria cautione
hos dominus de templo eiecit eicere
ut lucas xix dicit Super quo
Hamfredus Eiecit igitur eice
quia non dum omnes eiecit et ite
timeo quod hodie paucos reli
queret si universos eiceret
Justo et quod illius verbum apostoli
pro hoc miserabili tempore non minus
verum sit quam tunc fuit quod dicit
apostolus ad philippenses ii° Neminem
habeo tam unanimem qui sincera
affectione pro nobis sollicitus
sit omnes querunt que sua sunt
non que ihesu christi Gilbertus
super Canticum De christo tractatur
in consiliis disceptatur in iudi
ciis disputatur in scolis cantatur
in ecclesiis Sed vade ad exitum
viarum id est ad finem intentionum et
pensa quis horum generalior est
finis excepto corde si non per
hec omnia exerceantur quedam
commercia de christo et mercimo
nia questuosa res nomine
christi Nil pretiosius nil opta
bilius hec ille Et certe si non
haberemus tam optabile tam pre
ciosi corporis christi sacramentum
questio quo staremus hoc et

solum est quod in laicis aliquem timo
ris vel reverentie affectum conservat
ad clerum Sed quia tam viliter tam
indevote tractatur et tam varie
quasi luditur cum illo venerabili
sacramento ut quasi portetur
ad forum et quasi venale exhi
beatur / dum alii per cimiterium in
dedicationibus portant aut am
bitum alii in eadem missa quasi
sepius elevantes populo monstrant
et huiusmodi tam varia excogitatur
non video quare non ut pecunie
a simplicibus emungatur / timendum
est ne in cordibus hominum etiam vi
lescat officium nostrum / quia iam
a deo viluisse quod minus acce
ptum esse videtur Ex quo et alia
provenire credimus quod tot missas
legendo solemniter cantando minime
exaudimur / nisi quia illud non ex
caritate dei sed lucri amore
facere comprobamur dicente domino
Malachie i° Quis est in nobis qui
claudat hostia et incendat al
tare meum gratuite / non est mihi
nobilitas in vobis et munus
non suscipiam de manu vestra
Non solum per hoc templum dei
sed etiam panem illum celeste
quantum in ipsis est polluunt quia
in se pollubilis non est dicente
propheta in loco tam proprie pre
allegato offertis super altare
meum panem pollutum et dicitis
in quo polluimus te Ubi secundum
glosa in hoc panem pollutum
offerebat quia panes propositionis
alios facere permittebat quos
propriis manibus laborare de
buerat Sed revera nostri sa
cerdotes quantum in ipsis est corpus
christi polluunt qui ipsum non insti
ctu devotionis proprie offerunt
sed aliunde necessitate coacti
vel precio conducti vel ypocrisi
simulati An non de domo domini
fit spelunca latronum ubi non
solum insidiose et cautelose ob
fuantur fures pecunias hominum
sed etiam animabus / cum omni que
excogitari possunt ornatu vestium

impudicus oculis ihonestis
gestibꝫ sturilibꝫ verbis et
signis viri etiā ecclesiastici cū
mulieribꝫ et mulieres viris
placē et inuitio se ad carna
le amorē allicē toto conatu
laborat et ad hoc sepiꝰ itrat
ecclesiā Exquo fit nō mirū
q nō ita pudet sustinē uel
facē sit pudorosū ē dicere
uel audire Sed videlicet ad
carnales delectacōes puo
cati turpit et abhominabilit
sepe polluit teplū sctm
dei et dei pō per ɔsequēs fa
ciūt lupanar meretricū Si
debēt tū Ezechiele pphā fodē
pariete et igredi sicut dr ei
Eze viii c et ostedē abhomi
nacōes pessimas que fiūt i
domo domī et tota sicut hys
dicē ueritatē puto q mltis
iducēt nauseā et horrorē suf
ficiat m̄ tetigisse Videant
curati tā maiores quā mīores
Xtoꝫ eos sit comedat zelꝰ
domꝰ domī ut tales ordinēt
et pficiat i Ecclesia q̄ decorē
domꝰ domī cū ppheta diligat
et nō impediat ne dicā dēꝰ
uenerūt gētes idest gētiu
vicia et abhominaciones i he
reditatē tua polluerūt te
plū sctm tuū psō lxxviii
Spoi quarto q tagit longa
dei expectacio et i hoc ma
licia nra ɔfūdit q tā lon
ge expectati sī cū dr facit
psō xix Nō habitabit i me
dio domꝰ mee qui facit su
perbiā si ei fecisset pius et
tā facē desinēt tollerabile
et remissibile esset Iuxta
illud Ezelis xviii Si im-
pius egerit penitētiā ab
omnibꝫ peccatis que operatꝰ
ē et fecerit iudiciū et iusti
ciā omi iniqtatu eiꝰ nō re
cordabor Cum aūt facit ɔtinuo
et nō wlt desistē odibilis
ē deo psō Cmo facietes
puaricacōes odiui et psō
vto Odisti omēs qui operant
iniqtatē Nec mirū Cadē ei
ē hitanū pseuerarē dyabolicū
Spoi qnto q tagit magna
dei tollerabilitas et i hoc
malicia nra ɔfūdit Cū tā
diu tollerati sī cū dr scelera
mlta ɔtemne vto multiplica
te sūt puaricacōes eoꝝ con
fortate auersiones eoꝝ Suffi
cēt eīn ad dapnacōnē vnū
scelꝰ qm q̄ i vno offedit fa
ctus ē omī reus Iaco iio
Nūc tpe facit scelera suffice
ret pauca Nūc tpe facit mlta
Sed qd mirū si mltiplicata ē
iniqtas clericoꝝ exquo mlti
plicati sūt sicut nūm Multi
ei sūt sacdotes et clerici q
si qs dicū wlt habē scriptorē
cognatū villanū pcuratorē
pedagogū garcioꝫ het per
vnū capellanū oīa wlt ha
bē ita ut bene habeat locū
illud psō viii multiplicasti
gētē sed nō magnificasti leticia
Quāuis aūt tā mlta sīt cleri
corū scelera ut dinumerari
pūt ea tamē q̄ sacerdotes
i officio comittūt sub tribꝫ
generibꝫ cophedi videt qa
videlicꝫ ad beneficiū et ad
ordines male itrat i suscep
tis beneficiis male mīstrat
et acquisita i eis male di
spēsant Intrat ut fures et
latrones Ministrat ut mimi
et illusores dispēsat ut sacri
legi et raptores Pmo dico q
male itrat ut fures et latro
nes Ioh x Quotqt venerūt
fures sūt et latrones Et hr
triplicit qa cū apta malicia
aut cū plena ignorācia aut
sine nulla gracia Pmo itrat
ut fures et latrones magnis
nequiciis que scꝫ hīuit pro
beneficiis remunerat et applau
dat et dapnabile symoniā
comittūt Sed isicꝫ ad hoc
hūit ut curiis ... ac
dnoꝝ se igerat ut alios
defamare et accusare ualeat

et sit beneficiis spoliare Tales
illaz exercet practica que scribit[z]
i machabeorum vii[o] Venerunt
viri impii et isrl et altimo
dux eorum qui volebat fieri sa
cerdos et accusauerunt populum
apud rege dicentes perdidit iu
das et fratres eius amicos tu
os Secundo intrat ut fures et
latrones qui ex ignorantia pesse
nesciunt qui et lege nesciunt
sacerdotes dei non sunt dicente beato
Jeronimo super illo aggei ii[o]
Interrogate sacerdotes legem
considera inquit sacerdotum esse
officium interrogati respondere de le
ge si sacerdos est sciat legem domini
si ignorat legem ipse arguit
se non esse sacerdotem domini
Unde iste doctor solempnis Hen
ricus de Gandavo in xiii
quolibet q xiiii dicit illos
curatos esse in statu dampnatio
nis qui predicare nesciunt et
si sciunt tamen non predicant
sicut requirit indulgentia populi tempore
opportuno Et longe post sub
dit Cum minus ydoneus est ad
curam animarum ut magis ydoneus
preferatur Et videtur rationabile
Alioquin ei videtur tanquam latro
spoliare et privare dei populum
omni profectu quem a magis ydo
neo posset habere Cum autem in sta
tu dampnationis sunt qui sic
ignari curas suscipiunt In quo
statu periculosi sunt prelati et pre
latorum vicarii qui non dum ignaros
sed pueros et infantes
ad huiusmodi statum dampnationis non
dum admittunt sed confirmant et
instituunt Hic tamen advertendum
quod si aliquando papa et episcopi ex
certa scientia et causis eos moven-
tibus aliquorum puerorum et igna-
rorum preficiunt de hoc non meum
iudicare nec volo sententiare vel
dampnare Videant tamen dispe
satores quia dispensationem
petentes nec licet sit cum ali
quo dispensatum deus forte non
habeat ratum Tertio male
intrat qui sine ulla gratia
quia tamen et si sciunt i se mali

sunt et prodesse non intendunt fu
res sunt et latrones immo lupi
rapaces dicente beato dyonisio in epistola
ad demophilum Profecto igitur
cecidit a sacerdotali ordine qui non
illuminatus ac magis qui non
est gratia illustratus Non est ei iste
sacerdos sed inimicus dolosus et
delusor sui ipsius et lupus super
divinum populum pelle agnina armatus
Secundum scelus sacerdotis est quod ma
le ministrat ut impii et illuso
res Unde in Canonica Jude
In novissimis temporibus venient
illusores secundum desideria sua
non in pietate ambulantes Alii
vero tamen populo quia ipso illudunt
qui pretium sanguinis illius et
peccata istius devorant et tamen
nec illi serviunt nec isti salutem
procurant De talibus loquens
Adam perscriptus in sermone supra
allegato hii sunt igitur quorum
iniquitas ex adipe procedit quia
de pauperi copia dites de ignominia
gloriosi honorati de obprobrio
de servitute nobiles venerabi
les de contemptu de angustia
delicati securati delicias de pa
trimonio crucifixi luxum et la
sciviam serviunt non de animabus sed
de animabus non de pauperibus
sed tamen lucris potius
expectandis quam sacramentis ve
nerandis intendunt Tertium sce
lus sacerdotis est quod acquisita de
altari male dispensat aut dis
sipat ut sacrilegi et pervi
tores primum principaliter fit
avare retinendo Secundo inutiliter
consumendo De primo dicit beatus
Bernhardus in epistola ad falconem
Quicquid preter necessarium victum
de altari retines tuum non est
rapina est sacrilegium est O quam
caute opportet nos gloriare
quantum necessitate nostra dila
tare si huiusmodi verbi rigidam
veritatem debemus evadere et
nos de rapina excusare De
secundo loquitur idem Bernhardus
in epistola henricum in epistola ar-
chiepiscopum Senonensem clamat penuria

paupeꝝ nudi et famelliti co
queruntur diuite pontifices in fre
no quid facit aurum quid confe
runt mutatoria vestiu exte(n)sa
in ptiicis uestrum est quod effunditur
nobis crudeliter subtrahitur quod ina
niter expenditur Duo denique ma
la de vna radice procedunt
dum uos uanitando perit et nos
spoliando perimitis Sexto et
vltimo dixi quod tangitur pia incre
pacio et in hoc confunditur et
grauatur nostra malicia quod tam
pie increpati sumus cum dicitur quod est psalmo
iiijo filij hominum usque quo graui
corde etc. q. d. si esset aliqua
uel visimilitudo mouens ad pec
candum minus esset Nunc autem tanto
maius peccatum quanto minus
motiuum possit autem dupliciter
moueri uel motiuum peccandi
ymaginare uel fingere vel quia
deus nobis malum inferat
uel quia peccatum aliquod bonum no
bis conferat primum excludit
dicens Mich. vj popule meus quid
feci tibi aut quid molestus fui tibi
q. d. nichil et Jeremie ijo
quid inuenerunt patres vestri
in me iniquitatis quia elongaue
runt etc. Secundum excludit si
adiungitur quia peccatum non confert
bonum utile sed dampnificat
Jeremie vo peccata uestra prohib
uerunt bonum a nobis non bonum
delectabile sed amaritudinem
Jeremie ijo Scito et vide quoniam
malum et amarum est te dere(li)n
quisse dominum deum tuum non bonum
honorabile sed confundit et
dehonorat Ecclesiastici iijo mores
hominum mendacium sine honore et
confusione eorum sine intermissione
et pro omnibus istis simul primum
Esdre viiijo Nos ipsi peccauimus
grauiter usque ad diem hanc et
in iniquitatibus nostris traditi sumus
ipsi et sacerdotes nostri in gladium
dum et captiuitatem contra bonum
delectabile et rapinam contra
bonum utile et confusionem vultus
sicut in die hac contra bonum ho
norabile Igitur carissimi con
siderantes tam pia ammonitione

dominum qua nos monet aduertere
quid sit illud pro quo tanta
mala contra eum committimus et con
siderando inueniemus quia nichil
est Si enim delectat uos volup
tas carnis illa est sacco stercoris
et cibus vermium ut ait beatus
Bernhardus in meditacionibus Si gloria
honoris illa est stercus et ver
mis j Mach. ijo hoc inquam
inuenientes laboremus et conem(ur)
ne tam vilibus rebus sic grauiter
offendamus tam potentem deum tam
pium patrem tam dulcem amatorem
sed pocius simus grati de be
neficijs et dilectionis gratiam
rependamus Et sic in hac domo
domini sancta videlicet ecclesia conuersem(ur)
negligencias cauendo scandala
et mala quantum possumus impe
diendo ut cum terrestris domus
huius habitacionis nostre dissolu
ta fuerit domum non manu
factam ingredi mereamur Ad
quam nos perducat qui sine fi
ne viuit et regnat in secula
seculorum Amen

In nomine domini nostri
ihesu cristi qui est veritas
et vita

Spiritus ueritatis docebit uos
omnem ueritatem Scribitur Jo. 16
et lectum est in dominica currentis
ewangelio Celestis altitudo
consilij firmam retinens in sua
disposicione constantiam Sacrosanctam
ecclesiam supra petram fidei so
liditate firmauit fundauit illud
ei tribuens in apostolice con
fessionis fortitudine fundamentum
cui nec procella turbidinis
nec preualere possit spiritus tem
pestatis que usque ad consumma
cionem seculi manere fecit

retinet saluatore cui qz quez
dilexit amplectitur ut p nulla
reru varietate vel tpis abini
tate sue fidei vel pietatis
posito separet licet ei psepe
i varia distrina icidat seu p
mundane malignitatis icursum
psecutiones innumeras pse-
rat et labores nuqz tn ea
gra diua deserunt quomo
robur eius i qualibet tepta
tioe proficiet et inde spei sue
gaudiu obtinet vnde siste
pit fidei fundametu funda
metu quippe eterne petra xpus
e super quod i fidei doctrina
stabilita cosistit a qua no
pt corruere i erroris precipi
ciu ppt pmissiom xpi qua
promisit mebris ecclesie
veritatis spiritu se daturu
dices Spus veritatis doce-
bit vos omez veritate Cum
spus doctrina et veritas a ca
pacitate sensus nri modice
et exilis apphendi poterit
sine eiusd spus iteriori coo
peratioe Spus ei scus scdm
beatu Augm xv li de ci dei
c 6 operatur itrisecus ut via
ficat aliqd medicina que ex
hibetur extrisecus Alioqn si
deus ipe utens creatura sb
dita aliqua spe huana sen
sus alloquatur huanos nisi
iterior gratia mete regat
atqz agat nihil prodest hoim
omnis predicatio veritatis Ideo
ad impetrand gratia eiusde
spus salutemus virgine glo
riosaz dices Aue maria

Spus veritatis docebit vos
omez veritate Reuerendi ac
venerabiles pres doctores
eximii ceteriqz viri spectabi
les et isignes Scripturaru
sacraru edocemur testimoniis
qd veritas doctrine diue nris
se sesibus igerit iuxta eoruid
[illegible] finita ei sensus
nri capacitas nequit suscipere
veritate doctrine ab infinita fo
te sapientie emanete Vnde
beatus Augus sup Iohanez
sermoe xl viii igt Spiritu
scm quem promisit se dns di
scipulis suis missuru q eos
doceret omez veritate qua tuc
qndo cu eis loquebatur portare
no poterat de quo spu sco
sic dicit Aplus nuc pignus
accepimus quo verbo itelligemus
eius nobis plenitudine i vita
alia reseruari ipe ergo spus
scus et nuc docet fideles quta
qsqz pt capere spualia et
i eoru desideriu magis acce
dit si qsqz i ea caritate pro
ficiat que et diligat cognita et
cognoscenda desideret ita ut ea
quoqz ipa que nuc quocuqz
cognoscat nondu se sic sciat
quo scienda sut i ea vita qz
nec oculus vidit nec auris
audiuit nec i cor hoinis asce
dit quo scied mo si nuc ea
vellet iterior mgr dicere id e
nre menti apperire atqz mon
strare huana ifirmitas por
tare no posset hec b Augs
Aperit igitur nobis spus scus co
gnicione veritatis iuxta capacita
te itellectus nri Sue quid co
gnicio veritatis i nobis i hac
vita modica esse pt 2m b augs
19 de ci dei c 2 hac aut ve
ritate docet fideles suos spus
scus per organa pastoru pre
latoru et doctoru i hac sa
cra Smodo cogregatoru qbus
comisse sut oues domini sposa
xpi ciuitas regis magni De
qbus dicit btus Bernhardus
sup cantica Smoe lxxvi
qm boni vigiles qui nobis
dormietibus ipi puigilat qsi
racione pro aiabus nris red
dituri qm boni custodes qui
vigilates animo atqz i oro-
nibus pernoctates hostiu isidi
as sagaciter explorat antici-
pat consilia malignatiu de
prehedut laqueos elidut te
diculas reciacula dissipant

machmameta frustrat hy
sunt fratrum amatores et pplī
ypiam qui multū orat p pplo
et pro commissa sibi ciuitate
hy devigilat et deprecant
stietes sua i sufficiencia i cu
stodienda ciuitate Porro cu
dns ita precipiat vigilate
et orate ne intretis i temptacioē
liquet qd absqz duplici ex
ercitio fidelium studio qz cu
stodiū no pt esse secura ci
uitas no sponsa no oues
harū differencia qrts vnū st
ciuitas per collectioē sponsa
per dilectionē oues p man
suetudīe ppterea qcūqz opo
ministery huius sortiti estis at
tendite vobis et pciose depo
sito qd uobis creditū ē Ciui
tas ē vigilate ad custodia
concordia qz Sponsa ē studete
ornatui Oues sūt intendite
pastui Porro custodia ciui
tatis ut sit sufficiens tripha
ria erit ab ira tyrannorū a
fraude hereticorū a temptacoibus
demonū Sponse uero ornatus
erit i bonis operibus et mo
ribus et ordinibus pastus oium
erit i pastuis scripturarū
hec beatus Bernhardus ubi
supa Scripturarū aut veri
tate prelati et pastores do
cē debent subditos a quibus
veritatē eandē subditi de
bent exqrere Ut dicit btus
Brnhardus i libro de dispensa
cioē et precepto Dicit nāqz
sic a quo diuina consilia pocius
reqret qm ab illa cui credi
ta ē dispensatio misteriorū
dei Et qbus i personis aplorū
dictū ē Spūs v do v o ve
Cuiusquidē veritatis doctrina
modo loquendi comunissimo
consistit i tribus stilis ut per
eandē doctrina veritatis qua
docet spūs scūs vitemus mor
tē culpe viuamus vita grē
Appetamus vitā glorie Pri
mo qd doctrina ueritatis co
sistit i hoc ut vitemus morte
culpe Unde i Joh 2º

filioli hec scribo uobis ut
no peccetis uel Mors ei culpe
nature morte intulit aiaz
qz deo vnita i gra ab origine
seperauit adeo Ut dn Bern
hardus i li de laude noue
milicie dicit Peccatū precessit
ut sequeret mors qd sa
ne si cauisset ho morte no
gustasset ietnū peccando itaqz
vita amisit et morte inuenit
qm quidē et deus ita predixe
rat et iustū profecto erat
ut si peccaret homo moreret
quidnaqz iustius esse pote
rat qm recipere talione
Uita si quidē aie deus ē ipa
corporis et infra no potuit
a deo diuidi aia nisi pecca
do nec corpus ab ipa nisi mo
riendo Mors ei ne scdm btm
Augm 13 de ci dei c p vm
hominibus minime accidē potuisset
nisi culpe meritū sequeret
quequidē culpa seu peccatū
scdm btm Gregm 22 mor
tribus modis admittit nam
aut ignorancia aut ifirmitate
aut studio pctrat Et grauius
quidē ifirmitate qua igno
rancia sed mlto grauius studio
qua ifirmitate peccat Igno
rancia paulus peccauerat cu
dicebat qui prius fui blasphēus
et persequutor misericordia
consequutus sū qa ignorans feci
Petrus uero ifirmitate qndo
i eo robur fidei vna vox
puelle concussit Sed qr ifir
mitatis culpa uel ignorancie
eo facilius tergit quo non
studio pctrat Paulus qui
ignorauit sciendo correxit
Et petrus mota et qī arescē
tē fidē lacrimis rigando so
lidauit Ex industria aut pec
cauerit hij qbus magr dicebat
Si no venissem et loqutus
fuisse eis peccatū no habe
rent nūc aūt excusacionē no
habent de peccato suo hec
beatus Augus Docē igit
debent prelati subditos ut
caueāt peccatū ifirmitate

quia in eis ex quo prosunt relu
cet patris potentia Peccatum
ignorantie quia in eis ex quo docet
relucet filii sapientia Peccatum
de liberate male quia in eis ob
pietatem ad quam tenentur relucet
spiritus sancti clementia qui eos do
cet omnem veritatem instruendo
ignaros excitando pigros inve
do nova prestando beneficia
Vobis igitur qui estis hic in domino
congregati qui accepistis ad di
spensandum talenta domini et quibus
que docenda sunt revelavit deus
per spiritum sanctum 1 Cor 2
Opus est diebus hiis novissimis
seculi ut sitis veri pugiles
in bello fidei agiles cursores in
campo seculi fideles servi in domo
domini ut sit in vobis veritas
iustitie ad recte iudicandum veri
tas vite ad bene vivendum ve
ritas doctrine ad sane docendum
quia non accepistis spiritum huius
mundi sed spiritum qui ex deo
est 1 Cor 2o qui spiritus docebit
vos in agendis veritatem de quo
dictum est a domino Spiritus veritatis
docebit vos omnem veritatem

Dicebam secundo quod doctrina ve
ritatis quam docet spiritus sanctus
consistit in hoc ut vivamus vi
ta gratie Ad vivendum autem vita
gratie tria incitat secundum b bernhardum
scilicet victus sobrius actus iustus
sensus pius victus sobrius
erit si continenter si socialiter
si obedienter id est caste caritative
et humiliter vivemus per con
tinentiam et castitas per societatem
caritas per obedientiam humilitas
acquiritur Actus iustus erit si fu
erit rectus districtus fructuo
sus rectus per bonam intentionem
districtus per mensuram possibili
tatis fructuosus per utilitatem
proximorum Sensus pius erit
si fides nostra deum sentit summe
potentem summe sapientem summe
bonum ut per eius potentiam no
stra credamus adiuvari infirmi

tate Per eius sapientiam nostram
corrigi ignorantiam per eius bo
nitatem nostram credamus ablui in
iquitatem Hec beatus Bernhardus
Vivendum quippe est vita gratie
quia ipsa salvat liberat reficit
salvat namque homines secundum beatum
Augustinum libro 13 de civitate dei c 20
v in fine a morte etiam liberat
ut dicit beatus Augustinus ibidem c 1
mortis et regnum in homines usque
adeo dominatum est ut omnes in se
cunda morte tunc nullo esset
fine pena debita precipites
ageret nisi inde quosdam dei gratia
liberaret Reficit etiam ipsa
gratia secundum beatum Bernhardum
in sermone de annuntiatione ubi dicit
Cibus autem gratia dei dulcissimus
sane et omnem habens in se
suavitatem et delectamentum
saporis non modo delectat
sed reficit et medetur Unde
quidam gratia haberi non potest sine
deo ferente presidium iuxta
Augustinum ubi supra libro 20 c 20
in fine ubi dicit quod nullus
agit recte nisi divino adiuvetur
auxilio nullus demonum aut
hominum agit inique nisi divino
eodemque iustissimo iudicio permit
tatur Et beatus Gregorius super
ezechielem omelia 9 gratia dei
ad bona opera conari quidem
possumus sed hec implere
non possumus si ipse non adiu
vat qui iubet hanc igitur ipso
volente et cooperante accipimus
ut vite veritas sit in nobis
Triplicem autem gratiam accipimus
per quam bene vivitur vita gratie
per spiritum veritatis eodem
dicit et beatus Bernhardus
in sermone de assumptione beate
marie Triplicem gratiam di
vinitus accipimus primam qua
convertimur Aliam qua in temptatio
nibus adiuvamur Tertiam qua
probati remuneramur Prima
nos initiat per quam vocamur
Secunda promovet qua iustifi
camur Tertia consummat qua
glorificamur Et prima quidem
beneplacitum est Secunda me
ritum Tertia premium De prima

Triplicem gratiam divinitus accipimus

dictu e de plenitudie eius omnes
accepimus de duobus reliqs dictu
e et gratia pro gratia id est
munera eterne glorie p merito
tporalis milicie Hec aut
gra triplicia nobis qui sumus
positi i specula maiori vivend
e ut conuictus noster sit i eru
dicioz hys qui nostra conspiciunt
opera tanquam exeplar i sub
limi positu ex eo forma ca
pientes ad recte uel turpiter
operandu Dicit ei b Gregs
2 li mor qd lectio vita e vi
ta bonoru / Hec lectio prima
seper debet esse i nobis qui
alys prefecti sumus qua lectio
ne docet corda nra spus scts
De qua dicit beatus Augus
In celo cathedra ht q corda
docet Docet at nos veri
tate auctoritate scripturaru
specie creaturaru / smoe do
ctoru isspiracoe cogitacionu
Sic ergo docet nos ueritate
ita et nos qui ad hoc astrin
gimur subditos nros docere
debem qualit fugiat morte
culpe et viuat vita gratie
appetat vita glorie / que do
ctrina ueritatis procedat a
nobis no i tumoe ment
no i curiositate smois / no
i predicacioe falsi dogmat
no i tumore ment qm sm
beatu Gregs Tumor ment
e obstaculu ueritatis / No
i curiositate smois qm et
Aplus hys quos docebat lo
quebat no i doctis huane
sapiecie uerbis sed i doctrina
spus 1 cor 2 No i predica
cioe falsi dogmat sic ille de
qbus dicit Aplus 2e ad Thi
motheu 3o seper discentes
et nunqua ad sciecia ueritat
puenientes No ei esset hec
doctrina ueritat qua docet
spus scts Nos qz si doceremus
doctrina trahentes ad sensu
aliu qua spus scts efflagi
tat no essemus boni dispen

satores talentoru nec ueri sequa
ces apostoloru qbus et nobis
i eoru personis dictu e a dno
Spus ueritat docebit uos om
ueritate Dicebam tercio qd doct
na ueritat qua docet spus scts
consistit i hoc ut appetam vita
glorie no vita gloie mudane
qua querere grauis labor e
scdm beatu Gregs et ideo fu
gienda Illa scdm beatu Augm
i quito li de ci dei ca o e vi
ciu hoc inimicum e pne fidei
si maior i corde sit cupiditas
glorie qua timor dei uel amor
ut dns dicet quo potestis cre
de gloria ab inuice expecta
tes et gloria que a solo deo
e no querentes no igr vita
glorie mudane querenda e sed
vita glorie celestis que tanto
auidius querenda quanto per
feccior et suauior de qua dt
beatus Augs ubi sup li xxii
co vltio Erit ibi talis glo
ria ubi laudatis nl errore
cosqua nec adulacioe lauda
bit Verus honor qui nulli
negabit digno nulli defet
idigno Sed nec ad ea ambi
get idignus ubi nullus pmit
tet esse n dignus Quicquid
glorie vita mlte scripture co
mendat quas logi temporis
smo explicare no posset /
fugienda igr e mors culpe
imittanda vita gre / appetenda
vita glorie / ut a fonte ve
ritat spu scto sit ueritas i
fugiendo / veritas i imittando
veritas i appetendo / Spus ei
ueritat docet omez ueritate
Hec ei ueritas i hys tribus
esse no poterit nisi i nobis
reperiat vera vnitas / uera
pax et uera caritas / qua vi
uunt mebra corporis xpi qd
est ecclesia Proscripta naqz
pace et caritate fugata a
mebris cristi ueritas i fu
giendo imittando et appetendo
Spus ei ueritat docet omez
ueritate habei no poterit
[illegible] ex mebra crescet hec

ei sibi contraria videtur propius
namque effectus caritatis est pax
ut dicit s t in 2a 2e q 29
articulo 3 Quequidem pax est
doctrina militantis ecclesie quod
significatur per illud Gen 8 de
columba portante ramum in ore suo
Oliua signum pacis est columba
signum est spiritus sancti qui docet
omnem ueritatem in quo significatur
quod viri spirituales debent defer
re in ore pacis ueritatem ut ad
ea que pacis sunt admoneant
prout monet apostolus Rom xiiii
que pacis sunt sectamur et pre
serti hiis malis diebus in quibus
ecclesia sancta multis subiacere
videtur periculis propter tyrannorum
potentia hereticorum malesicere
seuitia et malorum hominum simula
tam sanctitate In qua oriuntur
vndique tot contentiones et diffe
rentie que iusto dei iudicio nunc
exorte videntur in ecclesia dei
Quanta enim tribulatio nunc eccle
siam dei occupauerit quanta
ue perplexitas se membris ipsius
ingesserit propter differentiam in
ecclesia dei exortam nemo est
tam dure ceruicis ut hec non
consideret cum dolore Et ideo
ut in huiusmodi rebus que
non sine gradi aguntur periculo
matura fiat deliberatio re
periatur quod ueritas quid in hiis
sit agendum p v ad hunc locum
conuenerunt Opus enim est ueri
tate in qua edoceri poterimus
per spiritum sanctum qui docet omnem
ueritatem ueritatem vite doc
trine et iustitie cuius assiste
ntia promisit dominus in ewangelio in
suo nomine congregatis Congregati
autem sumus in nomine christi super
operibus sanctis que per nos
agenda sunt pro laude dei et
fructu ecclesie sancte Confide
igitur debemus quod veritas si ea
toto corde quesierimus in hiis
rebus periculosissimis et animarum
saluti noxiis per nos reperiri
poterit propter promissionem ipsius

qua promisit esse in medio congre
gatorum et propter uerba que dixit apo
stolis et eorum successoribus Spiritus
ueritatis docebit uos omnem ue
ritatem que fuerunt nobis in principio
proposita

In quibus verbis sic introducitur
duo principaliter tanguntur primo ta
ngitur spiritus sancti quia docens recte
viue doctrina saluberrima Secundo
tangitur spiritus sancti quia docens
recte intelligere ueritas efficacis
sima Primum tangitur cum dicitur Spiritus
ueritatis docebit uos Secundum
tangitur cum dicitur omnem ueritatem
Veritas enim efficax est et fortis
1 Esdre 4 Dimisso primo me
bro propter angustiam temporis di
ci secundo et breuissime quod in verbis
thematis tangitur spiritus sancti quia
docens arte recte intelligere ve
ritas efficacissima Spiritus enim sanctus
qui doctor ueritatis est docet
efficacissime docet namque beatos
in patria angelos eterna gloria
homines autem existentes in via do
cet beatos in patria ut intel
ligant que de deo crediderunt
que proximis contigerunt et
que pericula euaserunt do
cet etiam angelos in eterna glo
ria simplici visione certissima
cognitione immediatissima reuela
tione docet autem homines in via
doctoris artificio doctrine bene
ficio docendi exercitio dimissis
primis duobus dico quod spiritus sanctus
doctor uerorum docet efficacissime
homines in via doctorum artificio
docet enim faciliter utiliter utiliter
differenter primum patet quia doctri
na sapientum facilis multo
magis eius qui docet sit po
testatem habens non sicut scribe
et pharisei Non enim indiget in
doctrina experimento non librorum
aut uerborum multitudine Luce
xii Nolite solliciti esse qua
liter aut quid respondeatis Spiritus
enim sanctus docebit uos in ipsa

hora qualit' opporteat nos
dice De 2° ysa xl viii Ego
dns deus tuus doces te utilia
De 2° Johnis xviii Ego pa
la locutus su mudo ego sep
docui i synagoga et i tem
plo quo omis iudei couenerat
et Marci 2° Omis turba ue
niebat ad eu et docebat eos
Omis ei docet mgr q iterio
loqt Ila ipe illuminat omez
homiez uenientez i hunc mud
nec tame omis hoies illu-
minat Vnde dicit liquomen
qd ipe vero doctor e q men
te illuinat et ueritate oste
dit De 3° Marci viiio Do
cebat discipulos qm oportet
filiu hois multa pati Vnde
qualit ei docebat turba et
discipuli Vnde Aug x confess
dicit Veritas ubiqz presi-
des omibz consulentibz te si-
mul qz respondes oibz etia
diuersa consulentibz liqde tu
respodes sed no liqde omis
audiut Vbiqz igit' psidet
veritas qa a spu scto e q
spus ueritatis e doces oez
ueritate

Secudo spus scts vero do
ctor docet hoies i via do
ctrine beneficio Vn Sapie
viii Sobrietate et sapietia
docet iustitia et virtute
quibz nil beneficientius homi
docet iustitia et virtutez
naqz teperatiaz peccato-
res iustitia penitetes pa
tietia proficietes De pmo
Thobie 1° Thobias filiu
suu ab ifancia timere deu
docuit et abstine ab omi
peccato Et leuitici xv
Docebitis filios isrl ut ca
ueant inmudicias et no mo
riat' i sordibz suis De 2°
Osee x tepus requirendi dnm
cu uenerit q docebit vos
iustitia et 2 Reg xxii
doces manus meas ad preliu

componens qi arcu ereu bra
chia mea Sed econtrario hy
qui spm ueritatis recipiut
docet carne sua no teperatia
sed impuritate Animā no
iustitia sed cupiditate spm
no patietia sed pusillanimita
te De pmo dr Apocalip 2°
Balaa docebat balach mitte
scandalu cora filys isrl ede
et fornicari id e uacare gule
et libidini De 2° Michee
3° pricipes eius i muneribz
iudicabat et sacerdotes eius
i mercede docebat De 3°
Math v° q solueit unu de
madatis istis minimis et do
cuerit sic hoies minimus vo
cabit' i regno celoru Re
mitetes itaqz spm scto docet
q contraria sut veritati qm
no agut' spu scto quicuqz ei
spu dei agut' hy filij dei sut
Rom viii Cognoscitur qz ueri
tate qa habet doctore spm
sctm de quo dictu e Spus
ueritatis docebit uos omez
ueritate

Tercio spus scts vero doctor
docet hoies i via discendi
exercitio Cuu ei velit a spu
ueritatis doceri spualit scdm
via sapiencie necesse e eu i
lectione meditatione et orone
pro data gracia exercere Hec
ei familiaria sut doctori de
quo nuc agimus et spualibz
disciplinis discipulis fami-
liaria sed ignota carnalibz
Vt ei ait hugo grito li do
ctrine sue lectio itelligencia
dat meditacio consiliu oro
prestat effectu De pmo de vi°
31 Scribite vob canticu istud
et docete filios isrl ut me
morit' teneat et 2 Paralip
xvii Docebat plm i Juda
habetes libru legis dnm
De 2° pmm esdre 2° Esdras
parauit cor suu ut inuestigaret
lege dnm et faceret et doceret

israel Etenim cum et meditatio in
quedam studiosa mentis ad aliquid
investigandum diligens intentio De
tio primi Regum xii Absit hoc
peccatum a me ut cessem orare
pro vobis et docebo vos viam re
ctam et bonam Ista in oratione devo
ta recepit Unde prius inferi
or erudit Unde in oratione con
versus ad dominum propheta dicebat
Benedictus es domine doce me
iustificationes tuas Cui et nos
hic in nomine eius congregati pro
operibus sanctis dicamus in spiritu hu
militatis domine qui pollicitus
es esse in medio congregatorum
in nomine tuo qui promisisti esse
cum fidelibus usque ad consummationem
seculi qui orasti ne deficeret fi
des ecclesie qui promisisti
mittere paraclitum qui doceret omnem
veritatem Doce nos hodie ve
ritatem quos constituisti pastores
gregis tui ut sciamus que agen
da sint que necessaria saluti
quo caute ambulandum quo
tyrannis et persequutoribus eccle
sie resistendum cum in hac tribu
latione ecclesie obviemus Doce
nos per spiritum tuum veritatem
vite veritatem doctrine et ve
ritatem iustitie ut grex tuus
sanguine tuo redemptus sit se
curus a pseudo falsis doctoribus
a tyrannis dire opprimentibus
Ambulet nunc in via veritatis
et iustitie ut in futuro gau
deat in iocunditate eterne glorie
quam nobis prestare dignetur
deus per secula benedictus
Amen

fraternitatem diligite Scribitur prime
petri 2o Et lectum est in die can
tatis Epistola Reverendi venera
biles et Scriptura docente docemur
quod parens primus in exordio con
diti orbis conditus fuerat ut stati
mentem in arce se contemplationis
erigeret et nulla hunc corrup
tio a conditoris sui amore
declinaret sed in eo quod ab inge
nita stati soliditate voluptatis
pede ad culpam movit a dilec
tione conditoris in semetipso pro
tinus cecidit Sic quod amore di
stationis sue arce deserens nec
in se consistere potuit quia lubrice
mutabilitatis impulsu infra se
per corruptionem proruens etiam a
semetipso discessit Anima ei
supra mens stare cum potuit no
luit stare iam non valet etiam
cum velit Conditoris quippe
sui contemplationem deserens salutis
sue fortitudinem perdidit ut
quocumque loco posita semper egra
alium locum quereret Hec beatus
Gregorius in mo libro moralium Cum
igitur homo amore dei sponte
deseruit sine quo neque vitam
agere nec unitus esse deo pote
rat nec unitatem in seipso servare
dei filius ab eterno ex patre ge
nitus amore exardescens ineffa
bili de virgine matre sub tempore
nasci voluit ut in homine quem ab
unitate dei per transgressionem
divini mandati in culpa corrue
rat quia feditate aversionis adeo
contraxit per gratiam reforma
ret qui ut uniret deo hominem
unitus est carni et ut unione
seu unitatem in membris suis con
servaret transiturus de hoc mundo
ad patrem orabat eum pro hac
ipsa unitate dicens ut sint unum
sicut et ego et tu unum sumus
ut sint unum per fidem et caritatem
sicut ego et tu sumus unum per
essentiam et divinitatem unitatem
quippe futuram significavit deus
in membris suis in creationis ex
ordio cum unum hominem de limo

terre fecerat ex quo i omn
siu parte ppagatu esse uolut
genus huanu de quo dicit btus
augus xii li° de ciui dei c° x
xi° Cu ibi sit igit deus alioz
vnicuiu gens no ex singulis
ppagauit sed plura simul ius
sit existe hoiez uero cuius
natura quodamo media iter
angelos bestias qz condidit
ut si creatori suo taqua ve
ro dno subditus preceptu eius
pia obediecia custodiret i
cosorciu trasiret angelorum
sine morte media beata im
mortalitate absqz ullo fino
cosequutus Sin at dnm deu
suu libera uolutate supbie
iobediet usus offederet morti
additus bestialit viuet libidi
nis seruus etino qz post morte
supplicio destinatus vnu at si
gulu creauit no vtiqz solu
sine huana societate deserend
sed eo modo uehemencius ei co
medaret ipius societatis vni
tas vinculu qz cocordie si no
tatu inter se nature similitu
die veru eciam cognacois affectu
hoies necteret quod necdu ipaz
feiaz copulado viro sicut
ipaz creare illi placuit sed
ex ipo ut oino ex hoie diffu
deret genus huanu hec ille
Vnitas igit fraternitatis cosua
da e et i mebris cristi dilec
cioe nectēda qua dicit ffrat
nitate diligite hac dns sig
ficauit esse futura firma qz
stabilitate debe cosiste ca
ecclesie spose sue qua usqz
ad cosumacione seculi non
deserere pollicitus e cu ei
vnu caput ministeriale pfice
disposuit ut vitus vigeret
i capite et vngetu qd de
scedit i barba aaron descen
deret etia usqz ad fimbriaz
uestimeti petru vz pricipe
pe apostolorum vnicu costitu
ens qui sup grege suo comis
su regimi incubet vigilia
pastorali comitu qz grege i
radice fidei et conexione
caritatis inpta qd iniuctu e
sibi a dno custodiret Cuius
testis e beatus Ciprianus i
Epla ad Nonacianu dices vt
vnitate manifestaret vnaz
vnitatis eiusd origine ab vno
incipiete sua auctoritate dis
posuit hac erat utiqz ceteri
apli qd fuit petrus pari co
sorcio prediti et honoris et
potestatis sed exordiu ab vni
tate proficiscit ut ecclesia
cristi vna mostret Qua vna
ecclesia etia i cantico cantico
spus scts ex psona domi de
signat vna e columba mea
pfita mea hec beatus Ciprianus
ubi supra Hec aut vnitas
ecclesie ostruat per fraterna
dileccione De qua dr ffratni
tate diligite ffrat ei qui ad
iuuat a fratre qsi ciuitas
firma pur xx viii° Que
quidem firma dileccio secudu
beatu Bernhardu sup can
tica smoe quadragesimo tio
Primordia sui ortus ducit ex
itimis huane codicois affecti
bus et de insita homi ad se
ipm nali quada dulcedie
taqua humoe terno sumit
proculdubio vegetacione et
vim per qua spirate gracia
desup fructus pturit pietatis
et qd sibi nalit aia appetit
nature cosorti ide alteri homi
iure quoda huanitatis vbi
poterit et oportuerit ne ex
stimet denegadu sed spote
ac libes impartiri debebit
hec beatus Bernhardus Que
quidem fraterna dileccio et si
aliqd adiciat ad huiuscemodi
vnitate no tame sufficit ni
fides et caritas affuerit qe
sit uera huius conexio vnitatis
ppt hoc ac de vnitate smo in
est que sine conectit dileccioi
qe de scissura ecclesie no sine
gradi piculo agit qe e tu
nica iconsutilis cristi qua sci
dere nitunt qui dicunt suis
passionibus licitu q ppris et
comodis studare videntur

fidem que in cordibus membrorum Christi ecclesie vulnerare conatur quibus toto conatu resisti oportet ut fides inviolabilis perseveret.

Unde ad hoc quod membra corporis Christi quod est ecclesia in unitate vera quod veraciter connectantur requiritur fidei ecclesie in sua integritate conservatio et dilectionis fraterne in caritate connexio. Dicebam primo quod ad hoc quod membra corporis Christi quod est ecclesia veraciter connectantur in unitate vera requiritur ecclesie catholice in sua integritate conservatio. Extra ecclesiam enim non est salus quia sicut una est ita et membra ecclesie unum esse per fidem oportet propter quia alia non potest constitui que fundata est voce domini supra petram. Unde beatus Cyprianus in epistola ad plebem de quinto presbitero: Deus unus est et Christus unus et una ecclesia et cathedra una supra petram domini fundata. Aliud altare constitui aut sacerdotium novum fieri preter unum altare et unum sacerdotium non potest. Hec beatus Cyprianus. Fidem rectam habere non poterit qui sacerdotium aliud constituere nititur preter illud quod est a domino constitutum. Unionem enim membrorum Christi nititur evertere contra quam fides recta esse non potest quia ut consuevimus necesse est ut patribus nostris conformemur quos in hac tempora fide et fraterna dilectione de hoc corpore mortali subditos ad patriam credimus evolasse. Custodienda igitur nobis est fides que per scissuram membrorum Christi detrimentum patitur. Custodienda inquam: fide enim vivimus, fide cognoscimus, fide ditamur, fide iustificamur. De primo dicitur Abacuc 2o: Iustus ex fide vivit. Unde Bernardus super cantica sermone xxxvi:

Vivimus in membra Christi qui per fidem ambulamus et carne corporis pascimur ut vivamus. De secundo dicit beatus Bernardus ibidem sermone xxviii: Fides mundat corda ut possit videri deus. Fides nescia falli, fides invisibilia comprehendens, sensus penuriam non sentit, denique transgreditur fines etiam rationis humane, nature usum, experientie terminos, que utique comprehendit quod sensus nescit, experimentum non invenit. Disce eo habere certius eo tutius sequi quod illa suaserit. Denique comprehendit que sit longitudo latitudo sublimitas et profundum, quod oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit; illa in se quasi in quodam volumine clausum portat servat quasi signatum. Hec beatus Bernardus ubi supra. De tertio dicit beatus Augustinus de verbis domini: Nulle maiores divitie, nulli thezauri, nulli honores, nulla huius mundi maior est substantia quam est fides catholica que peccatores homines salvat, cecos illuminat, infirmos curat, cathecuminos baptizat, fideles iustificat, penitentes reparat, iustos augmentat, martires coronat, virgines et viduas et coniugatas casto pudore conservat, clericos ordinat, sacerdotes consecrat, in eterna hereditate cum sanctis angelis collocat. Unde ut dicit idem: Ille apud deum plus habet loci qui plus attulit non argenti sed fidei. Magna est ergo fidei possessio qua ditamur. De quarto dicit beatus Augustinus super Iohannem: Sicut in radice arboris nulla prorsus pulcritudinis species apparet et tamen quicquid est in arbore pulcritudinis vel decoris ex illa procedit, sic ex fidei humilitate quicquid meriti quicquid beatitudinis est anima suscipitura ex fidei fundamento procedit. Video sic qui tollit

fudamētū tollit totū edificiū
sic qui tollit fidē Elaborād
ē ergo ne fides tollat² per
aliquā scissurā ne fratńa di
lectio euanescat que nobis
suadā ꝑcipit² cū dicit² fra
ternitatē diligite In foribꝫ
et erit fidei euersio si vnitas
a mēbris xpi exulabit que
ē decꝰ suauitatꝭ quā īsonat
ꝑsꝫta dicēs Ecce q̄ꝫ bonū et
q̄ꝫ iocūdū habitare fratres
ī vnū ꝑs° cētēsio t̄resimo
s̄cdo Unde Cassiodorꝰ ha
beatꝭ vnitatē spūs ī vīculo
pacis nō ē ꝑt īuenire forā
expressiorē cōuersatioꝭ angeli
ce quā vnitas specialis hūꝰ
causa sollicitꝰ erat apostolꝰ
dicēs solliciti s̄uare vnitatē
spūs ī vīculo pacis Ad Ep
hezi 4° et cū dixit fra
t̄nitatē diligite Seruat² aūt
hec vnitatꝭ bonū duobꝫ mo
dis ab hys q̄ curā gerūt ser
uādi secūdꝫ beatū Bernhard
ī s̄mone de assūpcioē bt̄e
marie v̄gīs Debet eī q̄sq̄ꝫ
ꝑfectā vnitatē habē ad se
ipm̄ et ad proxīꝰᵐ ad seipm
ꝑ itegritatē ad proximū
per conformitatē Omīs qm̄
quippe creatura et maxīe ra
tionalis debet suū p̄ncipiū
imitari Cū igi² dn̄s nost
sit vnꝰ et idē et īseipo per
fectꝰ nec vllo idiges / test
et tamē benignitas erga nos
et amor et beniuolentia ī
nos ueniēs Debet etiā vnꝰ
quisq̄ꝫ nostrū eē vnꝰ per
itegritatē v̄tutꝭ et vnū cū
proximis per vīculū dilec
oīs Sed hāc vnitatē quā
cuiq̄ꝫ dixi eē necessariā
tria sūt que solēt impedīe
Nimietas pusillanimitas le
uitas Et nimꝫ quidē sūt q̄
putāt se posse que nō pn̄t
et que nō accipiūt p̄sumūt
Pusillanimes cōtrarꝰ sūt ni
mis leues et icōstātes sūt
qui circūferūt² oīm uēto doctīe
q̄bꝫ qd̄ ante placuit nūc di
splicet et qd̄ nūc eligit ꝑ
paululū reprobabit Sed qd̄
prodest dicit beatꝰ Bernhar
dus ibidꝫ hec vitia enūasse
que huiꝰ vnitatē retardāt
nisi etiā edoceremꝰ q̄bꝫ re
medys ea possit ī semetipo
q̄sq̄ꝫ cīcare Igit² cōtra nimī
etatē opponēda ē cōsideratio
ꝓpīe fragelitatꝭ / ipā ē eī que
odiosā p̄sūpcionē potissimū
decit Cōtra pusillanimitatē
habēda ē dīne potestatꝭ fidu
cia ut qd̄ tuis viribꝫ te nō
posse putas eiꝰ illiꝰ adiuto
rio posses Cōtra leuitatē
adhibēda ē cōsultatio senio
ris ne sꝫ doctrinis ꝑegrinis
et varys abducaris hec bt̄s
Bernhardꝰ harū aūt doctnāꝝ
ꝑegrinarū et varietatē cōtra
vnitatē ecclesie exortā eē
cōspicimꝰ et ecc̄ie
precedētes vnꝰq̄sq̄ꝫ sensū suo
nō ducit² Oportet itaq̄ꝫ qd̄
is q̄ a via ueritatꝭ declinat
scripturas sacras nō ad eū sensū
que spūs sc̄ts eflagitat per
trahat sed ad eū qui suo ꝓpo
sito cēset² eē accomodꝰ In
hac igit² uarietatē opꝰ ē
sensū apperire scripturas sa
cras reuoluē ad cōicē imu
tua caritatē et dilectionē
ut ueritas īueniat² cōferre
et ut hoc possitꝭ faciliꝰ et
expeditiꝰ agē fratńitatē
diligite et hoc de p̄mo

Diceba secūdo qd̄ ad hoc qd̄
mēbra corporis cristi qd̄ ē
ecclesia ī vnitatē vera ue
raciter ꝯnectāt² req̄rit² dilec
tiōis fratńe ī caritatē cō
nexio Dicit eī btūs Cipria
nus ī Ep̄la de pacīa qd̄ cari
tas fratńitatꝭ vīculū est
fūdamētū pacis tenacitas
et firmitas vnitatꝭ que et
spe et fide maior ē / que et
martiriꝫ opera precedit
que nobiscū sēper [illegible]
[illegible]

nebit Ideo Apostolus hor-
tat^r nos ad habeda caritate
Ad Colos 3° Sup oia carita
te habete que est vinculu p-
fectionis et pax cristi exultet
i cordibus uestris Est igitur vi
culu pacis et perfectionis
atq augmetu vtutu Sic et
ut dicit Greg i omelia
multi rami ex vna radice
prodeut sic multe vtutes ex
vna caritate generat^r Ideo
ut vtutibus resplede possitis
frat^rnitate diligite Dilectio
et siue caritas eminet alys
virtutibus magis q^ approximat
vnitati Est et emanatioe no
bilior Cu et ois vtus a deo sit
cosumatioe copletior compa
ratione pfectior Dicebā q dilec
tio seu caritas est emanatioe
nobilior Cu et omnis vtus a
deo sit et i deu tedat tame
vtus caritatis specialit dicit^r
esse ex deo ppt adherētiā
et rigore qua habet cu deo
Unde et ipse deus caritas di^r
1 Joh 4° Deus caritas e
Unde quilibet existes i carita
te i deo spualit di^r esse qm
magis assimilat^r deo taqua
filius patri Magna vtus est
qui facit hoies filiu dei 1 Joh
iiii° Diligamus i vice q^ ca-
ritas ex deo e et omnis qui
diligit fratre suu ex deo
natus Ideo frat^rnitate dili
gite Ex quo frat^rnitatis dile
ctio facit que filiu dei et
hoc per gracia adoptatiua
Ut ia nichil cogitet nisi q^ dei sit
Unde hugo vene-rabilis
ille doctor i libro de laude
caritatis dicit In quo est
caritas semp cogitat quo
ad deu pueniat quo mundu
relinquat quo scandala euadat
quo uera pace fruatur habet
seper cor sursu et desideriu
i superna eleuatu si quādo am
bulat si quādo sedet si quādo
agit si quādo quiescit atq^ ege
rit cor a deo no recedit

Est i qua emanatioe nobilior
a radice et aliq di^r emanare
het ut scdm beatu Augus super
Johāne Est radix om bonoru
sic cupiditas e radix om ma
loru et ut dicit beatus Augus
simul ambe esse no possunt
qa ni vna radicitus euulsa fue
rit alia platari no pt frustra
et qs ramos conat^r incidere
qui radice no euellit de pe
nitēa di y qa radix Oportuna
igit^r e vtus dilectionis ad vnita
te qa secudu b Greg i pa
storali Nichil e preciosius
apud deu sic dyabolo nichil
e desiderabilius extinctioe cari
tatis per ea nāq accumulat^r
merita ut scit Augus i li°
de laude caritatis dicens No
numerositas operu no diuturnitas
tēporu sed maior caritas
melior q^ volutas auget me
ritu si sic e frat^rnitate dili
gite Dicit^r etia dilectio con
sumatioe completior Ipa et
e complementu et cosuma
cio om bonoru scdm illud
ps^m Centesimi decimi octaui
Omnis cosumationis vidi fine
latu madatu tuu nimis latu
nimis qa initiu et amictu
cosumationis at qa i ipa oia
cosumat^r precepta 1 Ad thimo
primo Finis precepti caritas
de corde puro et cosciēa bona
Veritate qa de fide no ficta
Caritas igit^r cosumatioe e cople
tior Ideo dilectione pfectam
habētes cupiuit dissolui et
esse cu cristo sic Aplus ad
philipp 1° Dicebā etia qd
caritas e coparatioe pfectior
Omnibus et vtutibus coparata pre
ciosior et pfectior inuenit^r et
hoc qd dicit^r 1 Cor 13 Nu
nc aut manet fides spes caritas
tria hec maior horu caritas
De hac dicit beatus Bernhar
dus sup cātica smoe xxix
Carissima p optima caritas est
plane incopabile qd na hūt
operando putamus que ipi pre
fert martirio ac fidei trans

fecerit mores. Hec hac ut re
dicit ebreis simone xxviii homo
in deo et deus in homine est. Ideo
dicitur i Ioh. 4o Diligamus invicem
quia caritas ex deo est. Ipsa est
que inter virtutes ceteras op
tinet principatum cum sine alia
bona nichil sint i Cor. 13o
que ex quadam confederatione
est unum cum omnibus virtutibus ut
dicit bonaventura in tractatu
de profectibus religiosorum

igitur Si ergo cupitis esse uni
versitati in corpore ecclesie
sub capite xpo fraternitatem dili
gite. Dilectio enim secundum bern-
hardum in libro de laude caritatis
unit homines deo ut homo totis
precordiis et totis votis superne
et eterne voluntati fiat conformis
quia igitur unus dominus est una fides
unum baptisma ad Ephe. iiiio
Unum caput ecclesie cristus
unus vicarius principalis capitis
ihu cristi. Studium igitur vobis
sit vere se unitati conformare
ne simus sic oves errantes
sine pastore. Ex quo iste mor
bus pieletatis (?) scissure sub
repsit querite unitatem veram
in qua sine defectore esse possitis
et cui tamquam pastori obedire
potius debeatis. occurrite dum
tempus est adhuc occurrendi ne
occidetis nimi plaga que usque
modo iteri docmatis pulula
bat. quoniam nec fiat ut vetus ori
ens inter se perplorum furore col
lisus qui doctissima immunitati
domini tunicam et desuper contextam
perfrustra decerpit decerpit
Scrutamini scripturas cum sitis
viri doctissimi investigate ino
dos consulite peritos revol
vite libros nullus de hac dif
ficultate et perplexitatis no
dositate nos melius edocere
poterit nisi sacra scriptura. per
quam omnis residitur ambiguitas
cessat perplexitas. et tollitur
omnis error. Ipsa et est [illegible] liber
caput et origo omnis veritatis
Et quod sit verum quod dico recipio
ad hoc testem beatum Ciprianum
in Epistola ad pompeium sic dicentem

Si ad divine tradicionis caput
et originem recurramus cessat
error humanus et sacramentorum
celestium racione perspecta quicquid
sub caligine ac nube tene-
brarum obscurum latebat in lucem
veritatis aperitur et paucis
interpositis subdit Si in aliquo
nutaverit et vacillaverit
veritas ad originem dominicam
et evangelicam et apostolicam
tradicionem revertamur ut inde
surgat actus nostri racio unde
ordo et origo surrexit.

Unde leo papa in Epistola ad leonem
augustum in hiis nullatenus
ambigere debemus que manife
stum est perfectis evangelistis
et apostolis auctoribus consonare
discutite igitur utramque partem
et securiorem tenete quam eligite
quia hic periculosissime errare
contingit si sequimur partem que
sequenda non est secundum veritatem
evangelicam et tradicionem scrip
ture si obedieremus illi qui
non est caput ministeriale sub
principali capite cristo sic extra
ecclesiam extra quam nullus sal
vatur constituti fuerimus dampna
cionem eternam nullatenus eva
demus et tanto acerbiorem pe
nam paciemur quanto plures de
grege nobis commisso in eius
comodi inducemus errorem

Non est hic attendendum comodum
proprium aut utilitas privata quia
periculum est in devio non est
necesse immo grande periculum
ut in hac re sequamur vocem plebis
aut eorum que sunt regimini
nostro commissi quibus revera est ob
sequendi necessitas non impe
randi potestas. De fide enim certa
est questio. de periculo animarum
agitur. de scissura unitatis est
primo. non per vulgarem plebem
sed per viros eruditissimos
veritas in hac ipsa re investi
gari debebit. que investiganda
erit non ex passionibus animi
non ex utilitate propria aut rei
private comodo sed ex puritate

animum ex sinceritate affectus
ut inter nos unitas et dilectio
fraterna sine scissura in omni sinceritate conservari possit de qua
dictum est fraternitatem diligite
que sunt tota verba hic in principio proposita

In quibus verbis sic introductis pro unione seu unitate
membrorum corporis christi conservanda tangitur duo actus dilectionis
cuilibet viro ecclesiastico necessarii scilicet actus
preveniendi in diligendo et
actus committendi se in alios diffundendo Primus actus requiritur
quo ad se Secundus quo ad
proximum Primum tangitur cum dicitur
fraternitatem fraternitas enim
dicit amicitiam et nullus sibi
ipsi dicitur maior amicus quam
semetipse nec cuiquam plus est
fidelis tenetur quam sibi ipsi sicut
dicit Seneca sufficienter pitus
sed non ut ipse perca Secundus
tangitur diligite diligere enim
dicit motum seu diffusionem
amantis in amatum secundum Augustinum
libro 83 q Dicebam primo quod
ad conservandam unionem in membris
ipsi requiritur actus preveniendi
in diligendo quod requiritur quo ad
se qui enim se non diligit neque
ad proximum dilectionem habere
convincitur que huiusmodi
unitatis est nexus quia qui sibi
nequam cui bonus cum dilectio
a se incipit ex natura Cum
ergo hec unionem captare desiderat
se diligat ut in se
primo unus homo efficiatur
per integritatem unitatis secundum
beatum Bernardum in libro
de laude caritatis quilibet homo
se diligens sibi ipsi per dilectionem
unus efficitur dum se intra se
colligens et reductis affectibus
a cunctis locis quibus captivus
tenetur solum unum incommutabiliter
amat nec amplius
in diversa mutatur partitus et
per amorem in plura nequiter

sibi cuilibet unus et idem sed quis
sibi ipsi dissimilis quam totiens
variari cogitur quotiens quod
amat variatur hec ille Unde
quotiens per cogitationis motum
extra nos ducimur et nos sumus
sed nobiscum non sumus quia nos
metipsos minime videntes per
alia vagamur secundum beatum Gregorium
2o dyalogorum sic filius prodigus
luce 15 vagationem mentis et
immunditie extra se abiit quod
ad se postea reversus fuit et
generaliter de iniquis Ysaie xlvi
dicitur redite prevaricatores ad
cor non enim secum habent habitationem
nec veram unitatem
obquiescitis carentia namque non est pax
impiis Ysaie xlviii Cuius
causa tangitur in psalmo tricesimo septimo
ubi non est pax ossibus meis a facie peccatorum
meorum omnis enim homo pro id quod
male agit quod sibi aliud quam
conscientie sue facit et
hunc reatus suus punit
etiam si nemo exterius accuset
ait beatus Gregorius xi moralium
Licet autem cuilibet homini necessaria
sit sui ipsius consideratio
et ad seipsum unio precipue
tamen hoc necessarium
est viro ecclesiastico prelato
et sacerdoti quibus principaliter
dictum est fraternitatem diligite
quia teste beato Augustino libro primo de
verbis domini sermone xi nichil
igitur est quod quisque cogitare debeat
nisi ut in seipsum oculos convertat
et quod displicet necet
et quod placet optet et placet
hec enim scientia sic faciendi
secundum beatum Gregorium xxiii moralium
eo minus afficit non extollit
nec supplicantes facit quos
implet sed lamentantes quia
quisque repletus fuerit primo
loco se facere aperit et tanto
per illa robustius facit sapit
quanto se infirmum verius
agnoscit Debet igitur quilibet
vir ecclesiasticus secundum

cosiliu Bernhardi i meditatio
nibus integritatis sue curiosus
esse explorator vite sue
cottidiana discussione examinans
quantu proficiat uel quantu
deficiat qualis sit in moribus
qualis in affectibus qualis
in unitate conseruando qualis in
fraternitate diligendo de qua
dictu e fraternitate diligite
et hec de primo

Dicebam secundo qd ad con
seruanda vnitatem in mebris ,
requirit in quolibet viro eccle
siastico et prelato actus
comunicandi se in alios diffu
dendo et hoc quo ad proximu
Vn dilectione enim proximi lex
impletur qa qui diligit pro
ximu legem implet Rom 13
Nomine aut proximi secundu
glo sup illud ps vndecimi
vana loquti sunt vnusquisque
ad proximu suu etc intelligitur
proximus conditione pximitate natu
uitatis / spe conversionis / pro
pinquitate cognationis / racione
beneficii exhibitionis Vn illos
se dilectione diffunde debemus
quia scriptu e diliges pro
ximu tuu sicut teipsum luc x
ad Galath v Hec dilectio
maxime vnitatem mebrorum ,
conseruat pro qua cristus ora
uit ut sint vnu sicut et nos
Johis xvii Hec aut vnio p
dilectione proximi secundu
beatu Bernhardum dicitur per
fecte in quolibet viro eccle
siastico du non solu sine
querela viuendo omnibus vnus
studet effici sed et omnes se
se succesibus coaptans gaudet
cu gaudentibus fle cu fle
tibus cu scandalizatis vri Sic
mebris adhuc in terra positis
eoru caput de celo psequito
re arguebat non qd fideles
meos sed qd me persequeris
Actuu ix Sic ex mebroru
vnitate in naturali corpore cu
caput fuerit languidu cetera
mebra dolent Sic leso pede
os clamitat quid me ledis
ait Augs Sic in ecclesia cum
pbate gaudiu singuloru e
gaudiu cunctorum ubi nec infe
rior inuidet superiori et nec
superior se prefert inferiori
Sic multitudinis credentium erat
cor et aia vna Actuu 4o
qr nec volutatum diuersitas
nec reru proprietas animos di
uidebat sed firmiter fratres
caritas constringebat quilibet
cum petrus dicebat fraternita
tem diligite hec aut frater
nitatis dilectio et amorum in ca
ritate vnio quo ad proximu
duobus modis habetur Vt
dicit beatus Bernhardus in
sermone super illo Intrauit
iesus in quoddam castellu du
et nos per dilectionem tendimus
in alteru et alterius quoque
vicissim in nobis recipimus affe
ctu Unde et hec vnitas
duobus modis impeditur ob
stinatione videlicet et suspitione
obstinato non pmittit nos in
alterius cor ingredi nec suspi
cio patitur credere nos ab aliis
amare Sicque fit vt du nec
nos obstinati aliu diligimus
nec ab aliis diligi suspiciosi
putamus Verum huic dupplici
morbo duplex medetur cari
tas illa vz que non sua querit
et iteru illa que oia credit
habeat igitur obstinatus caritatem
non querere que sua sunt et
alios diliget habeat suspi
ciosus caritatem oia credere
et ab aliis diligi se sine dubio
credet Quilibet igitur vir eccle
siasticus vitare dz vitiu discor
die qd vnitati pxiorum et fra
ternitatis dilectioni repugnare
videtur Nam secundu beda sup marcu
qui societatem fraternitatis aliqua
discordie peste comaculat deu
qui caritas e tanquam iudas pro
dit Unde fit qd talium vita
sit infernum non celi non bona s
pessima non deifica sed diabolica

De p(ri)ma dicit beat(us) Jeronim(us)
sup(er) Ozee t(er)cio ca(pitul)o Infern(us)
diuidit inter fratres q(uonia)m ergo
seperat inter fratres infern(us)
dicend(us) e(st) et merito S(e)c(un)d(u)m et
beatu(m) Aug(ustinum) i(n) lib(r)o de triplici
habitaculo i(n) principio Locus
infern(i) plen(us) e(st) tenebraru(m)
discordie odij miserie stultiae
turpitudinis amaritudinis
offensio(n)is doloris tristitie
et vidicte perhen(n)is De 2o
dicit glo(sa) sup(er) illo Gen(esis) tric(e)
simo t(er)cio Accusant fratres
suos apud patre(m) de c(ri)mi(n)e
pessimo dicit glo(sa) de odio
q(uo)d fratris s(e)c(un)d(u)m glo(sam) ps(alm)um
133 discordie sine ratione
caritatis sunt i(n)quietu(m) uimentu(m)
q(uo)d no(n) trahit sed turbat odio
si sunt molesti sunt turbulenti
sunt anxietate sua ceteros
turbat De t(er)cio dicit Joha(n)
nes papa i(n) ep(isto)la ad Ysaac sy
racusanu(m) ep(iscopu)m et ponit(ur) v(er)ba
1 6 q 2 visis Conat(ur) dyabol(us)
a principio ciune sue vnitate
Ecclesie rescinde(re) caritate vul
nerare s(an)c(t)oru(m) operu(m) dulce
dine(m) invidie felle i(n)fice(re) et
omnib(us) modis huianu(m) gen(us)
eu(er)te(re) et turbare Dolet eni(m)
satis et erubescit caritate(m)
quia i(n) celo nequit habe(re) ho
mines co(n)stitutes ex lutea ma(teria)
i(n) t(er)ra tenere Vnde de Juda
seminatore discordie dictu(m) e(st)
Vn(us) ex uobis dyabol(us) e(st)
Joh(annis) 16 Huic ergo conatui sa
thane quo mitit(ur) ecclesie
vnitate eu(er)te(re) uos qui estis
i(n) specula positi resistite for
tes i(n) fide Vos estis quos
posuit d(omi)n(u)s Episcopos rege(re)
Ecclesia(m) dei Actuu(m) xx sunt
currite fluctuati sed non
ea d(omi)n(u)s peuti q(ui)a cu(m) fides e(st) usq(ue) ad
co(n)summatione(m) s(e)c(u)li s(ed) x(ristu)s d(omi)n(u)s
dilexit ea(m) et lauit ea(m) in
sanguine suo et promisit ei
se nu(m)q(uam) desituru(m) [illegible]

estis me(m)bra ei(us) p(er) ea(m) geniti et
ei(us) uberib(us) oblactati co(n)forta-
mi(ni) et estote viri fortes no(n)
trecami a sup(er)sticiosis co(m)mi(n)a
tio(n)ib(us) nec uereami(ni) p(ro) aiab(us)
v(est)ris dice(re) v(er)itate(m) q(ui)a ueritas
o(mn)ia vincit 2 Esdre 4o Vn(us)
q(ui)sq(ue) no(n) respiciat comodu(m)
aut utilitate(m) p(ri)uata(m) sed
bonu(m) publicu(m) fidei stabili-
mentu(m) vnitatis Ecclesiastice
co(n)s(er)uatione(m) extra qua(m) null(us)
saluat(ur) Hec e(st) archa i(n) qua
qui no(n) fuerit p(er)ibit regnante
diluuio d(icit) b(eatus) Jeronim(us) Hec
e(st) dom(us) extra qua(m) si q(ui)s agnu(m)
comederit p(ro)phan(us) e(st) Jdeo
pro hac vnitate co(n)s(er)uada opera
et studiu(m) adhibe(re) ut i(n) me(m)bris
x(rist)i fraternitatis dilectio firma
p(er)sistat et fides illesa p(er)ma
neat Vt Ecc(lesi)a sponsa x(rist)i ab
hostiu(m) i(n)sultib(us) secura co(n)sistat
et me(m)bra ei(us) dilectio(n)e con-
nexa hic quiete viuat i(n) via
et tande(m) beate i(n) patria q(uo)d no
bis prestare dignet(ur) deus p(er)
secula benedict(us) Ame(n)

Vtru(m) eucaristie sac(ra)mentum
multipliciter prefiguratu(m) et 1
per cristu(m) sub speciebus panis
et vini co(n)uenie(n)t(er) i(n)stitutu(m) sit
v(er)u(m) sacrame(n)tu(m)

Vtru(m) angeli quoru(m) deitatis
fruitio e(st) su(m)ma merces p(er)
homines i(n) assu(m)ptis corporib(us) 1
exerceat operationes ministeri
ales et vitales

Vtru(m) quolibet sacerdote v(er)ba
co(n)secratio(n)is eucaristie s(e)c(un)d(u)m 2 6
more(m) Ecclesie proferente

panis in corpus et vinum in sanguinem christi vere convertatur

31 Utrum etiam ulterius auctoritate clavium a christo capite suo sibi concessarum omnibus vere contritis et confessis conferre habeat remissionem omnium peccatorum secundum largitionem indulgenciarum in forma indulti sui expressarum

41 Utrum animabus beatis in caritate decedentibus secum tamen aliqua purgabilia deferentibus purgatorii locus a iusticia divina sit deputatus

99 Utrum suffragia facta in unitate ecclesie sint mortuis ad relaxationem pene utilia

112 Utrum ad dictamen conscientie consciencie ex sindere[si] inextinguibilis teneatur quilibet viator sub culpa mortali

130 Utrum ultra auream quam singuli beati in celo a deo gloriose decorantur addatur aliquibus aureola qua ratione pugne victoriose quam habuerunt adornatur

148 Visio

168 Utrum christus de virgine natus et secundum legem circumcisus sit convenienter a regibus adoratus

181 Utrum corpus christi contentum sub speciebus panis sacramentaliter possit esse simul in pluribus locis localiter

positio 213

198 Utrum omnium iustificationem pro singulis peccatis singillatim detestandis sit habenda necessario contritio specialis

Utrum absque sacro baptismo de lecte omnem maculam vicii apparente quam ianua celi aliquis possit salvari 217

Utrum liber vite deo essencialiter conveniens solummodo sit vite create adaptandus 228

Utrum dilectio dei sit maioris meriti quam dilectio proximi 243

Utrum homo secundum aliquem sui statum adeo possit attolli ut in ipso essentiam divinam valeat lucide intueri 260

Utrum peccatum habens causam potiorem nature bonum diminuat et gratie bonum corrumpat 281

Utrum in bono confirmatio aut in malo obstinatio possit fieri remanente facultate liberi arbitrii 308

De effectu corporis sacramenti eucaristie 328

Utrum sicut in inferiori ita in superiori porcione hominis contingit possit error peccati mortalis 340

Utrum anima humana quoad suas potentias, memoriam, intelligentiam et voluntatem sibi invicem equales sit ymago summe et benedicte trinitatis 368

Utrum christi resurrectio necessaria argumentis sufficientibus declarata resurrectionis nostre existit causa vera 392

1431 .. January in camera
pape pallacii Bonon

In noie domini nostri iesu xpi
qui e via veritas et vita

Cumqz pat beatissime ille
sepitrno splēdēs lumine ac ine
fabili preditus maiestate pa
tris etni filius etne legis
imperio summa [illegible] regat ita
ut etiā extrema nō deserat
et equalit sit ei cura de oibus
Specialit tamē sua civitate
celim sacrosanctā catholica Ecle
sia que nō saxorū molibus
sed tantū virtutibus edificat
ut civitas i eaz solemnitate
ostēdēs singularit et mira
bilit dirigit nt unus i eaz
misericordit de sito. habita
culo pparato respexit hanc
ei petra cristus admirabili
ac ineffabili dispositiōe sta
biles suppstrpm edificauit
eiqz se i fūdamēto constituit
angularē lapidē ad evidētio
ris roboris firmitatē In sctis
patribus catholice doctrine vir
tutibus alia ei fūdamēta sb
sternes ut i motibus fūdata
sctissimis et si experiret irre
vocabile impetus nllm tamē
veret ruine dispēdiū sed ad
versus eā nec porte īferi pre
valeret Et hoc dū sub regi
mine pontificis vices dei gerēs
i terris habētis potestatis
plenitudine Et sub regimine
aliorū pontificū īferiorū qui
vocati sūt i parte sollicitu
dinis militaret quorū qlibet
sposus ē sue Ecclesie ei vin
culo conexus fortissimo quod
vinculū tamē nō adeo fortis
simū ē qz dissolui nō possit
Comune ei ē cūctis viuētibus
sub tpe gemis ut morte sol
vat Quēadmodū ac morte
solvit carnale vinculū ita
spūale vinculū solvit morte
sposi Et sic dicēte Aplo pe
ad cor vii° Alligat vxor
legi viri quādiu vir eius vi
vit eo vero defuncto a lege
viri soluta e ... sposo

tēpus nō expectet sed cui vo
luerit i dno nubat Sic h. p
devota semp et reverēs filia
metropolitana Ecclesia Gnezn
Alberto quodā bo. memorie Ar
chiepo gnezn cui fuerat alli
gata dū vixit sublato de me
dio a lege eius et vinculo soluta
etiā a calixto romano pontifice
monita ut cui vellet i dno
nubēt xp q i sit alterius de
novo ipius sposo cui nuberet
cogitavit Et ne pro defectu
pastoris gregē dominicū lupus
rapax invaderet Aut i facul
tatibus suis ipa viduata Ecle
sia grave forsan dispēdiū pa
teret Infra trimestre tēpus
qd ad pvidēdū viduatis ecclē
siis sacrorū canonū decreta
sanxerūt . l . di Postqz quēqz
Capitulū dicte Ecclesie i quo
pat Reverēdus vincēcius eiusd
Ecclesie custos pro hac re gra
vissima a cura rei publice re
gni polonie cui ex iussu dni
regis polonie preerat evocatus
interfuit die ad eligēdū statuta
pro futuri pontificis electiōe tra
ctāda convenerūt i vnū dictū
qz patre reverēdū vincēciū eiusd
eiusdē ecclesie custodē et me
brū que inter ceteros solū tria
gerere capita tres qz habē
oculos que pastori cuilibet
congruunt conspexerūt cpm co
cordit et vnanimit nullo con
tradicēte per via spūs sci
ut credit i dicte viduate ec
clesie sposū eorūqz caput
vnicū elegerūt Oportet naqz
pat btissime tria habē capita
eligēdū i episcopū q ad cura
aliorū i scēpo debet ostēdē
qualit alios i domo domini
oporteat conversari quorū etate
vnū moribus aliud et littera
tura reliqū. Oclos qz tres
puritate vnū. pudicicia aliū
et providēcia reliqū cōfecta
esse convenit Et quidē hic vir
ille de quo progreditur oro
inter ceteros erat etate matu

l xx viii di presbit' / moribus
gravis xxx viii di que ipius
lrarum sciencia et in sacra theo
logia permaxime eruditus i q i
vilissimos nec sicut alios dignitati
et non sanctimoniali sciencia pre
cellere vilissimos ducet' Erat
insuper ipse dns electus mentis
oculo purus i q i multa oculo
corporis pruditus xxx v q v
qui viderit oculo qz administra
tionis circumspectus et providus
x c iii di dictum Erat etiam pre
b ille vir omni exparte cla
rissimus et ingenio acutus Na
cum primum egressus esset infancia
se lrarum studiis sic animose
dedit sic qz in eis insudavit vi
rilit' ut in adolescencia artium
liberalium vir qz eruditissimus
factus esset Et deinde non di
tari sibi sed fratribus suis
prodesse desiderans sic sole-
nes de vbo dei smones pub
licos pivatos qz confecit ad
clerum et populum et usqz in
die hac etiam post electionem
factam non cessat tamqz predi
cator eximius ut tam in toto
regno admiratione deductus
a clare memorie vladislao
qui tunc regni polonie rex
serenissimus ihuanus agebat
desideratus et petitus extitit
ut illustrissimos filios suos
modernum vz serenissimum pri
cipem dnm regem polonie et
preclarissimum fratem eius ger
manum erudiret prudencia
et moribus eius clarescere fa
ceret cuncqz de consensu et
volutate totius regni esset
eorum eruditor et rector quos
qualit' erudierit in totius rei
publice gloria clara iam oste
dit iudicia et futura fe
licia tempora clarius demon-
strabit Tempore vero sucte
dete pst eius ipius viri vir
tutes clarissimas et eminente
prudentia ac nobilitate qua
ortus e ex nobilissima maiorum
regni polonie prosapia in
regni polonie vice cancellarium
ad cuius consilium et providencia
multa regni agunt' negotia
a toto regno electus est pax
qz diebus hiis novissimis in
regno illo eo in maxima parte
procurante facta e p ut hoc
si opus fuerit clarissime
ostendemus Sed et licet ipse
multis insignibus clarescat vir
tutibus omittentes tamen ceteras
eius admirandas virtutes cum
notissime sit et electionis eius
negocium in quo referendo officium
eius gerens prosequentes post
unanimem electionem de dicto dno
vincentio prime ut predicit' fa
cta / ab eodem ut illi consensum
prestari petierunt electores
At vir ille qui totus dei est
ut sanctorum patrum institutionibus
sacris facit que dignitates de
sideratibus ambitiose negat
i q vi sic Et illas in humili-
tate fugientibus defertur x l
di ante omia nec temere con
ferentes consentiens Nec simplr
recusans dei voluntati resistere
nolens Cum summi pastore se
non amare ostendat qui cum
oves dei regere possit renuit
viii q i in scriptum Et ne
ipse ab ecclesia electus ministe
rium ewangelizandi suscipere
negligens merito iuxta Augni
sententia contempnet' ab ea viii
q i olim Et ne renuendo cu
se credet dignum peccasset
mortalit' viii q i qui episcopatum
Iuxta gregorii decimi prede
cessoris vri decretum dicte
electioni consensit c quam sit
de elec li vi° / de quo quam
grande gaudium capitulum ipm
et clerus tota milicia et ma
iores natu ac totus populus
dioc illius omnis qz regni po
lonie respublica suscepit non
e presentis temporis declarare sufficiat
dixisse qz verum e nec eius contrarium
poterit reperiri Demisset qz
b pat ipse dns electus ad pe
des sanctitatis vere pria in psona
nisi litteris impedimenti fuisset
esset et ipsi cum consummatione

patris pretue que facta e die
bus hys iter regni polonie
et ordie prutenorum qui dns
electus pluribus mensibus pro vie
actis fuerat i terris prussie
ad recipiendum iuramenta fidelitatis
pate suada n[ost]ru ab qibus ma
ioribus et nobilibus tre illius
hiuoi iuramenta p eu sunt re
cepta l[itte]ras etiam et inscriptiones
confectas super obseruatione pacis
nodum dno regi presentauerit
q a loco electionis satis i lo
ga distantia fuerat Nec licuit
sibi dno electo sine licencia
dm regis et tutorum regni se
ad tanta transferre loci dista
ntia cu ut predicit datus
sit ipi dno regi i magistrum et
directore singulare de conse
su regni totius cu ipse dns
rex Weremissius nodum annos
sue tenere etatis exegit
Alie etiam cause arduissime sut
quare psonalit se apostoli
co conspectui presentare nequeiit
nequiuerit de qibus tpe et loco
plus docebimus qn opus fuerit
Propterea igit domini dicti vin
centy electi et capituli Gne
zensis Nos nuncy et procura
tores hic ad pedes sanctitatis
vestrates obsecramus et suppli
camus instat et instantissime q v
cand electionem celebratam tam
confirmac et palliu ipi electo
trade ut ipe gregi dominico
et plebi dioc illius ac toti
illi prouincie digne pesse
ualeat et prodesse Magnus
ei honor q vre accrescet
magna consolatio plebi illius
dioc orietur Magnus fructus
aiarum p qbus xpc mortuus e
adueniet si vir ille Nobilis
Ecclesia potens tueri ab asce
dentibus exadiuso doctus prudens
castus sobrius no litigiosus
et alys talis qlem eum wlt
esse regula apli tradita pe
ad Thimo 3o illi preficiet
ecclesie i pastore Nos uero
eiusdem dnm electi [illegible]

recommittimus et recomedamus qui
erit et debebit esse sanctitati
ure et romane ecclesie obe
diens filius sic spectat ad cri
stianu qlibet et magis ad eu
qui ex auctoritate sedis apo
stolice pontifex pluribus pre
ficit aiabus

Sequitur i cedula reuocatio
uiolentis

Primo qt et quales personas
communicauit

An dixit eis sponte vel petitus
ab eis

An etia hoc habuit fide q so
la communio sub spe panis no
sufficeret ad salute

Ite per quot annos stetit i
hac heresi

Ite an publice predicauit
seu dogmatisauit sic debe fieri

Ite an aliquando infantes communicauit

Ite a quo habuit hac opinionem

Ite an sciat aliquos alios se
culares ul spuales

Queretur ab eo sciat ne ista oia
i ueritate sic lecta sut et eo
respondente q sic
Queretur ab eo vis tu i istis
heresibus psceuerari qr si fa
ceris dapnaberis si dicet q
volo abiurari dicetur ei vsos
ex recto consilio

Ego A de B presbit gnen
diocesis cora uobis reuerendo
pre dno Wincencio Archiepo
gnezn et alys dnis hic asi
stentibus sacrosanctis ewangelys

positus coram me eis quod prius ni-
cambus corporis per me tactis iuro
me credere corde et profiteor
ore illam fidem sanctam catholicam
et apostolicam quam romana
ecclesia credit predicat et con-
fitetur et observat et omnem abiu-
ro renuncio detestor et abnego
omnem heresim cuiuscumque sit con-
dicionis et secte extollentem se
adversus sanctam apostolicam et vniversalem
ecclesiam Item iuro me corde
credere et confiteor ore quod con-
suetudo communicandi populum lai-
calem sub vna specie ab ecclesia
et sanctis patribus rationabiliter
introducta et hactenus diutissime
observata et a doctoribus divine
legis sacrarum scripturarum atque
canonum multa peritia habentibus
iam a longevo tempore commen-
data pro lege est habenda nec
alicui licitum est eam reprobare
aut sine auctoritate eccle-
sie ipsam immutare Item iuro
me corde credere et quod confiteor
ore quod fideles laici sive clerici
non celebrantes et non conficientes non
astringuntur ex precepto domini ad
suscipiendum sacramentum eucha-
ristie sub vtraque specie panis
scilicet et vini set quod sumptio eucha-
ristie sub vna specie tantum panis
scilicet prout hactenus in ecclesia
observatum est sufficit sumenti
et non conficienti ad salutem Item
iuro me corde credere et ore
confiteor quod ecclesia sancta que
regitur spiritu veritatis ordinare
habet quam temporis non conficientibus
ministret prout pro reverentia tanti
sacramenti et saluti fidelium
viderit expedire quod quia non sub
specie panis corpus tantum ut sub
specie vini sanguis tantum sed sub
qualibet specie est integer totus
cristus qui est deus et homo
in quo est caro anima sanguis et
deitas Item iuro pariter et
promitto quod deinceps predictam
heresim scilicet quod communio sub
vna specie tantum panis non sufficiat
communicantibus et non conficientibus
ad salutem de qua me reddidi
vehementer suspectum et omnem
aliam heresim ab ecclesia con-
dempnatam non tenebo credam nec
ei adherebo nec dogmatizabo
alicui neque docebo publice vel
occulte et preterea iuro quod de cetero
non communicabo aliquem laicum
masculum vel feminam sub vtraque
specie omnes ac quibus tradidi hu-
iusmodi sub vtraque specie mares vel
feminas et omnes alios quos sci-
vero sive laicos sive conversos
sive sacerdotes sive alios communicantes
se communicari istos laicos ministrantes
vel qui ministrant revelabo vobis
loci ordinario vel vestro vica-
rio seu inquisitori heretice pra-
vitatis aut vestris successoribus
pro tempore existentibus nec amplius
dogmatizabo publice vel occul-
te communionem sub vtraque specie laicali
populo esse necessariam ad salutem
Item iuro quod si scivero aliquem
esse in hac heresi vel alia quacumque
ab ecclesia dampnata infectum
vel hanc heresim et aliam qua-
cumque dogmatizantem secrete vel
publice vel aliquos libros
scriptos aut sextinos habentem
quam citius comode potero imme-
diate revelabo et pandam loci or-
dinario pro tempore existenti vel eius
vicariis seu inquisitori heretice
pravitatis Item iuro pariter et
promitto quod penitentiam per vos mi-
hi iniungendam pro predictis non re-
cusabo neque abiciam nec eam in-
futabo neque contueniam sed eam pro
aliquo viribus adimplebo Item iuro
pariter et promitto quod non fugiam
nec me absentabo nisi de vestro de
beneplacito licentia et assensu
vestris reverende pater domine archi-
episcope vel vestri vicarii generalis
sed quotiescumque requisitus fuero
per vos seu per aliquem ex vicariis
vestris inquisitorem heretice pravitatis
seu per successores vestros vel
eorum vicarios seu ipsorum vel
alterius ex eis nomine vel man-
dato quod citius quamcumque commode potero
personaliter me presentabo sic me deus
adiuvet et sancta dei evange-
lia Et si predicta iuratam vel

abiurata seu eorum aliquod quod absit
decetero in futurum heu volo pro-
tinus pro relapso ac penis re-
lapsis de iure debitis me sub-
icere tunc obligor et astringo quod
illis plectar sicut et quando pro-
batum fuerit litterie vel confessus
fuero seu aliis litterie constiterit
me quod sunt iurata et abiura-
ta aliquid commisisse

Nomine scelerat quod talis tali die
loco etc. talibus abiuravit
se revocaturus cuiusque opinionis
heresis per tuam confessionem facta ab-
iuratione dicatur abiurati. Nam quod
abiurasti sano consilio adhesisti
quod evasisti infernum sed intrabis
deo auxiliante paradisum si vo-
lueris sed decetero sis cautus
faciendo loquendo et consulendo
Nam si decetero prolabi (fuerit) fue-
ris in quamcunque heresim vel errorem
vel fautor receptator defensor et
hereticorum fueris sine misericordia
traderis brachio seculari ultimo
supplicio feriendus quare consulo
quod sis cautus et fugias here-
ticos et suspectos et semper
te associes viris catholicis
qui sunt sine suspicione

Et quia sicut est excommunicatus maiori
excommunicatione absolvendus sit a sententia ex-
communicationis ut ipse revertatur sis
ecclesie et particeps existas sa-
cramentorum ecclesie si attende in ve-
rito corde et fide non ficta re-
versus sis ad ecclesie unitatem

Absolucio

Ps. Deus misereatur nostri etc. Kyrieleyson
Xpisteleyson Kyrieleyson Pater noster. Et ne
nos Salvum fac servum tuum domine
deus meus sperantem in te. Oremus
Pretende domine famulo tuo dex-
teram celestis auxilii ut te to-
to corde perquirat et que digna
postulat assequatur. Oremus
Presta quesumus domine huic famulo tuo
dignum penitencie fructum ut
ecclesie sancte tue ...

tate deviaverat in heresi iterato
dono tue gratie reformet per
Christum dominum nostrum Amen
Auctoritate domini nostri Ihesu Xpi
absolvo te a sententia excommunicationis ma-
ioris qua fuisti innodatus pro-
pter quod in dampnatam heresim incide-
re incidisti restituo te sacramentis
ecclesie In nomine patris et filii
et spiritus sancti Amen

Alio modo ecclesia te recipit
ad misericordiam et es factus unus de
numero filiorum eius sed ut melius
caveas in futurum et deus indul-
geat tibi et sis ceteris in exem-
plum iniungeo tibi penitenciam
non tantam quantam meruisti sed
talem qualem poteris sustinere
et ne tepeas si tibi dura vide-
atur quia si bene perseveres mi-
sericordiam consequeris

Forma ad scalam cum veste cruce
signata qui recipitur penitens non
relapsus

Nos vincencius dei gratia Archiepiscopus
sancte gneznensis ecclesie et primas
Attendentes quod tu Sulko de
diocesi nostra gneznensi fuisti nobis
fama referente ac fide dignorum
insinuatione delatus de heretica
pravitate et quod illa infectus fu-
eris in tue animi magnum
tue anime detrimentum que de-
latio nostra precordia acriter
vulneravit nos quibus incumbit
ex officio nobis tradito sanctam
fidem catholicam in cordibus hominum
contemplare ac hereticam pra-
vitatem ab eorum mentibus evel-
lere volentes ut tenemur super
hiis plenius informari et videre
si clamor qui ad aures nostras
pervenerat esset aliqua veri-
tate fultus ut si se sic ve-
ritas habet providere de salu-
bri remedio oportuno te vo-
care fratre ad regredi si
ambulares in tenebris an in
luce vel an esses heret

labe īfectꝰ te qꝫ tota nobis
constituto iuramento ꝑus
ꝑ te prestito confessꝰ es spōte
ī iudicio nr̄o qꝛ tu mltꝭ per
sonis laicalibꝰ hominibꝰ utiusqꝫ
qꝫ sexꝰ et aliqbꝰ tpoꝝ ꝑti
bus iteratꝭ mīstrasti sbutraqꝫ
spē panis sꝫ et vini sacre
eucaristie sacramētū contra
ritū cōsuetudīne et obſuātia
vniuꝛsalis ecclesie. At etiā
credidisti quoꝝ utriusqꝫ spēi
laicali ppło esse necessaria
ad salute et ita ꝯplicite cre
dē videbaris vna nō sufficē
et hoc ipm̄ nō
… citare consueueras ꝑsuadebas
sc̄pturas sacras nō adeū
ꝑp̄m qꝛ spē sc̄ts efflagitat
sed actiū cū intēdebaris
accomodas sit qꝛ corda fideliū
oīm tue cure cōmissoꝝ ī erro
re īfidelitatꝭ pertrahēs nō
modicū scādalū ī dei ppło
īduxisti plabi teqꝫ reddidisti
de heresi uehemēt suspectū
uerū ꝙ misericors et mise
rator dn̄s nō plabi
īterdū ī errores ꝑmittat ne
solū ut viri catholici līras
ī sacris eloquijs exercitē
tes etꝭ ut de fide lapsi hu
liores deīceps existāt ac in
ꝑme operibꝰ exercitētᷣ tibi
īductū errore lapsꝰ cor peni
tēs ꝯtulit cōtulit ac spm̄
ut dicto de
testato et abiecto erroē ex
intimis visceribꝰ agnoscēs
irrefragabile ecclesie katho
lice veritatē ꝑt qd̄
vestigijs qui nemineꝫ ꝑlt pre
ihereticos adhibitꝭ nobꝭ plurꝭ
Capli nr̄i quereꝫ
et alijs viris nōbilibꝰ ī sa
cris līis eruditꝭ te ad
ad abiuraoēꝫ publicā erroris
predicti et oīm aliorū hēsū
et errorū absoluimꝰ qꝛ te
a sētētia excōīs maioris
qua ex lapsu ī errore pre
dictū īnodatꝰ fuisti recon
ciliado te sācte matri ecclē
sie et ecclesiasticꝭ sacramēt
dū tamē de corde vero et fi
de nō ficta redierꝭ ad ecclie
vnitate prout te fecisse cre
dimꝰ et speramꝰ Sane cū
īdignū sit nō trea
toꝝ oīm iniuria quīꝰ qꝫ sit
eterna qꝫ tēporale maiestate
et ut ipe peccatoꝝ misera
tor tui misreatᷣ sis qꝫ ceteris
ī exemplū ne ꝑt que
vltrix dei vindicta ꝑpe ī re
publica descēnire videtᷣ

Primo ubi electio et qn̄do fue
rit celebrata et an post se
pulto corpore defuncti pontificꝭ
an ī Ecclesia Cathedrali vel
extra hoc modo viciat elec
tionē An ipē dn̄s paulꝰ ele
ctꝰ ꝑ sit de matrimonio ꝯ le
gittimo genitꝰ et de causa
sc̄ie

Itē an ipē electionis de eo
fcē fuerat ī tricesimo anno
etatꝭ sue ꝯstitutꝰ seu an
exegerit tricesimū annū sue
etatꝭ de causa sc̄ie

Itē an ipē electiōꝭ predicte
fuerat ī sacerdotio cōstitutꝰ

Itē an ipē ipē electionis fue
rat excōmunicatꝰ maiori
excōmunicatioē suspēsꝰ vel
īterdictꝰ

Itē an electores vel aliqui
ex eis tēpore electionis fue
rat excōmunicati suspēsi vel
īterdicti ab hoīe uel a iure

Itē an ipā electio facta fuerit
ꝑ metū aut impressionē vel
abusū potestatꝭ secularis
aut libere seu ī libertate

Itē an ī electioē pro parte
electi vel noīe eiꝰ facte
ipō īteruenerit aliquod pactū
illicitū seu an aliqd̄ ipē ele
ctus vel aliquis noīe suo
ipis fieri aliqd̄ dederit aut

promiserit cuiquam ut eligeret

Item an aliqua conspiratio in ipsa electione intervenerit pro electo faciente aut procurante

Item an ipse electus vel aliquis nomine suo ipso sciente et consentiente procuraverit mitti litteras a principe vel a principibus in quorum dominio est diocesis per pro eo ad capitulum ut eligeretur in episcopum vel

Item an ipse electus se propria temeritate dicte electioni ingesserit

Item an ipse electus aliquando non servaverit sciens et contemptibiliter interdictum ecclesiasticum latum litteris a suo superiore

Item an ipse electus habuit et pacifice possederit ante suam electionem simul plura beneficia incompatibilia sine dispensatione eius qui poterat dispensare

Item an ipse electus sit sana fama vita et moribus commendabilis et alias talis sicut iuxta regulam apostoli debet esse episcopus scilicet si est irreprehensibilis castus sobrius prudens ornatus moribus pudicus hospitalis in doctrina sana et catholica instructus non violentus non percussor sed modestus non litigiosus non cupidus sue domui bene prepositus testimonium bonum habens ab hominibus et precipue a subditis

Item an sit dilapidator bonorum

Item an sit in spiritualibus et temporalibus circumspectus

Item an promotionem suam ad sacerdotium habuerit uxorem legitimam et si sit in viduam

vel in virginem seu an fuerit bigamus

Item an sciat perfecte ydioma gentis in qua est diocesis ubi de hoc non est necessarium querere cum alias sit confirmatori cognitum

Item an in electione forma sacrorum canonum et precipue sacrarum et decretorum sacri concilii Basiliensis de electione fuerit in ipsa electione servata refert se testis ad decretum electionis

Item an tempore electionis pendebat contra electum accusatio de aliquo crimine deiciente promotum vel impediente promovendum scilicet heresis simonie homicidii lese maiestatis vel alterius infamia irrogante

Item an fuerit due electiones vel una et si due an prima non cassata processum est ad secundam

Item an fuit prohibitum electoribus per superiorem ne eligeret

Item an aliquis extranei fuerit in capitulo preter notarium et testes in electione

Item an laici interfuerint electioni

Item an electio fuit ad clamorem populi celebrata

Item an electio fuerit facta per appellationem litis temporalem

Item an electio fuerit facta tempore prelati defuncti nondum tradito sepulture

Item an electio fuit clandestina

Item an fuerit facta infra tres menses a die vacationis

Item an electio fuerit facta habito prius colloquio vel consilio cum eligendo vel amicis suis

Item an post publicationem scrutoriu imediate secuta e collatio et expost electio sine intervallo et sub qua forma

Item an electus consensit consensit electioi 2 i qd tt

Item qn cepit prosequi confor sue electionis

Item an sit qntus prte et pplo

Articuli super processu electionis super quibus debet examinari procuratores electi et capituli per iuratum ex quo de processu electionis nos constat ut habeat cognitio de forma electionis an fuit canonica

Primo interroget quando corpus defuncti epi dni conradi fuerit traditum ecclesiastice sepulture

Secundo quando Canonici convenerunt pro tractatu electionis fiende an ante sepulturam vel post

Tertio capitulis congregatis an prefixerit et statuerit aliquem terminum competente pro electione fienda

Quarto an decreverit citationes tunc contra Canonicos et eos q interesse debent electioni absentes et in provincia existentes et eas emiserit et exequi procuraverit realiter et cum effectu

Quinto an iste citationes sint lectie exequute sit ex constaret de exequutione per publicam scripturam

Sexto die electionis prefixa et statuta adveniente an Canonici et clerus decantaverint missam de spiritu sancto pro invocatione gratie eius et an eo die eciam susceperint sacramentum eucharistie

Septimo et an ex personis hiis ad quos eligere spectabat convenerint eodem die Capitulariter pro tractatu electionis fiende in ecclesia kathedrali

Octavo an omnes tales in termino illo comparuerint vel an aliqui fuerint absentes et an presentes fuerint plures quam absentes qui si pauciores non possent eligere nisi in vltimo termino tercium mensis eciam si esset vnus

Nono si aliqui fuerint absentes an per procuratorem ad hoc habentem speciale madatum a capitulo et in se onus sponte suscipientem eorum contumacia coram capitulo fuerit accusata seu an aliquis ex canonicis ad hoc fuerit procurator constitutus et ad alia que negotio electionis esset oportuna ad faciendum protestationes appellationes et alia Et an notarius clericus vel laicus vnus vel duo vna cum duobus vel tribus testibus capellanis et sacerdotibus de ecclesia fuit concordit assumpta ad conscribendum acta et fidem faciendum de hiis que agenda erat

Decimo an aliquis fuerint facti presides a capitulo ad factum electionis ad audiendum proponenda circa factum electionis et ad respondendum nomine capituli ad recipiendum iuramentum necessaria ad nominandum scrutatores vel compromissarios et ad dandum eis potestatem nomine et vice capituli scrutando vota singulorum secrete et ea in scriptis redigendi ea publicandi et electionem pronunciandi

Undecimo An dictus presidens i se hoc onus sponte susceperit

Duodecimo an citationes execute et puitia absentium mandata sunt inserti i processu electionis

Tredecimo an instante pture et tali absentes per presidente fuerit vice et note capituli contumaces pnuntiati

Decimo quarto An eorum otiua no ob psides decreuit nichilominus eo die ad electionem procedendum et ea die expirat habundati statuit tu otia dierum sequentium pro electione facienda

Quindecimo an ipse presides note et vite capituli declarauit aliquos etiam non contumaces absentes ul pntes non debere interesse electioni sint excommunicatos interdictos non i sacris constitutos eligere prohibitos suspensos et alias non ydoneos ad eligendum actiue ul passiue

Decimo sexto an presides admonuit i gne omnes si qui i capitulo essent excommunicati suspensi ul interdicti interdictes non i sacris constituti ul alias ad eligendum non idonei ut exiret qz non esset intencionis aliorum admittere eos ad electionem nec eorum uota abilitari de hoc factis protesta

Decimo septimo an exortatus fuit hos canonicos seu electores et eos adiurauit per uiscera domini iesu ut vnusquisque eligat et det uotum suum secundum scientiam conscientia et nominet quem putauerit meliorem et utiliorem ecclesie i spiritualibus et temporalibus dictum spectum etc

Decimo octauo An examinauit diligenter formas procuratorias absentium canonicorum et procuratores eorum

Decimo nono An procuratores absentium nomine eorum iurauerit quod eos tempore sit i puitia et quod sit littere impediti quod uenire non possunt et quod credat possibiliter uisibiliter quod etiam erunt impediti tempore electionis

Vicesimo An ipse presidens posuit electoribus tres formas electionis scilicet scrutinium compromissi et quasi inspirationis traditas i c quia propter et singulas declarauerit eis

Vicesimo secundo primo An quesierit ab electoribus per quam formam procedere uellent ad electionem futuri pontificis singula eorum vota inquirendo

Vicesimo secundo queratur quam formam ipsi elegerunt ex predictis tribus si dicatur quod forma scrutinii queratur an presides induxerit induceat per uota singulorum denominatione scrutatorum et an de consensu omnium capitularium electi fuerit scrutatores et quot i numero si dicatur tres

Vicesimo tertio queratur an istis scrutatoribus data fuerit potestas i solidum a presidente note et vite totius capituli scrutandi uota singulorum singulariter et sigillatim et secreto et ea redigendi ea i scriptis publicandi ea et collatione faciendi numeri ad numerum zeli ad zelum et meriti ad meritum et etiam electionem promulgandi

Vicesimo quarto si dicitur quod sit queratur an hanc datione potestatis omnes Canonici capitulares approbauerit et ea rata habuerit et laudauerit

Vicesimo quinto queratur an scrutatores hoc onus i se sponte susceperit

Vicesimo sexto queratur an ipsi scrutatores prestiterint iuramentum i manibus presidentis

Ad sancta dei ewangelia quod fideliter
vellet scrutari vota singulorum
et fideliter exequi officium et
onus eius iniunctum iuxta potesta
tem eis traditam et non aliter vel
aliomodo

Vicesimo septimo An ex post
presides rediuerit Electoribus
admemoria quo tempore omnes illo
die susceperint sacre eucaristie
sacramentum pro infusione gratie
eius ut ad recolentes prestet
iuramenta ut unusquisque det votum
suum secundum bonam consciencia pro
eo quem sciuerit meliorem uti
liorem et magis ydoneum pro
regenda Ecclesia in spiritualibus
et temporalibus circumspectum timentem
deum pium in pauperes in sacris
litteris eruditum sicette ponere ver
bum dei expediet nullus det votum
intuitu amicitie vel consanguine
itatis fauoris vel precij pro
missionis alicuius temporalis como
di vel timoris alicuius principis
seu potestatis Similiter quod nullus
det votum pro eo qui se ingessit
vel litteras scribi a rege princi
pibus vel potestatibus pro se eli
gendo procurauit vel eas ratas
habuit vel aliquid promisit
electori vel electoribus vel
aliqua illicita pactorum adhibuit
neque pro eo qui plura beneficia
incompatibilia sine dispensatione te
nuit Aut interdictum ecclesia
sticum sicte latum non obseruauit
et alias ut nullus det votum pro
eo quem sacri canones eligi pro
hibent vel a dignitate episcopali
repellunt

Vicesimo octauo exponatur quomodo
an ipse presides qui est primus
in eo prestiterit primo iuramentum
in manibus illius qui sequebatur
eum in capitulo iuxta formam
traditam in constitutione sic in co
struenda

Caute

Vicesimo nono An omnes alij ele
cti et electores successiue
prestiterint simile iuramentum
in manibus presidentis

Tricesimo An notarij et testes
prestiterint iuramenta de obserua
dis secrete gestis et ea que fie
da foret in electione et nominis de
fideliter conscribendo et instrume
ta necessaria et copias dando

Tricesimo primo An sacerdotes
ex post ex mandato Capituli
traxerint se ad partem secreto
et duo scrutati fuerint votum
tertij aduirado eum per vestera
ihesu christi ut det votum secundum
bonam consciencia et eligat melio
rem qui sibi videtur

Tricesimo secundo An similiter alij
duo tertium et iterum alij duo ter
tium et an huiusmodi vota corporum re
dacta fuerint in scriptis cum suis
rationibus

Tricesimo tertio an exponatur isti tres
scrutatores scrutati fuerint
votum presidentis adiurando eum
similiter sic fecerint de seipsis coram
notarijs et testibus

Tricesimo quarto An omnia omnium
aliorum singulariter et sigillatim et
secreto scrutati sint vota coram
notarijs et testibus et sub qua
forma electores dabant vota
sua ego A de C Canonicus
vicarius consecratio in p et p de b
et ipsum in episcopum eligo et
pastorem

Tricesimo quinto An erat ali
quis infirmus seu eger ex Ca
nonicis qui electioni interesse non
poterat et sic an ad eum missi
fuerint scrutatores cum notarijs
et testibus / Et an notarii et testes
fecerint fidem de plena ratione
cuiusdam quod scilicet fuerit sanus mente
et compos et ad dandum votum et
quod scrutatores incontinenti redi
erint ad capitulum

Tricesimo sexto An ista omnia
vota electorum fuerint redacta
in scriptis cum eorum rationibus et an

fuerit conditionalis vel alternatiua

Tricesimo septimo An statim votorum fuerit facta publicatio mandato presidentis nomine et vice totius capituli ex potestate prius data presidenti et scrutatoribus

Tricesimo octauo An scrutatores facta publicatione fecerint in continenti facta super hoc modica deliberatione collationem numeri ad numerum zeli ad zelum et meriti ad meritum si esset duo electi in discordia Si uero vnus concordia querat in scrutatores incontinenti et non ex interuallo fecerint collationem numeri zeli et meriti seu vnus scrutatorum nomine et vice et ex commissione aliorum duorum conscrutatorum et hoc ex potestate alias eis ad hoc tradita

Tricesimo nono An ex post incontinenti vnus ex scrutatoribus de mandato et commissione aliorum duorum et ex voluntate capituli pronunciauerint electionem in singulari numero et elegerint illum quem maior pars capituli et sanior consenserit et eum nominauerit eligendum

Quadragesimo An omnes Canonici seu electores habebant habeant electionem ratam et gratam et eam approbauerint et laudauerint

Quadragesimo primo An presentauerint electionem electo Et dicitur ex vnus ex scrutatoribus vel plures vel aliqui alii quotiens an super hoc habuerint mandatum

Quadragesimo secundo Quando fuerit electio presentata electo

Quadragesimo tertio An electus consenserit electioni et sub quibus et infra quot dies vel menses seu vtrum consensit infra vnum mensem

Quadragesimo quarto An electio fuit celebrata infra tres menses a die vacationis ecclesie

Quadragesimo quinto An infra tres menses electus petiuit confirmationem

Quadragesimo sexto An vna tantum fuerit electio celebrata vel plures si plures an processum est ad secundam prima non cassata

Quadragesimo septimo Et vna an ab ea fuit per aliquem ex electoribus vel aliis seu alio ad sedem apostolicam vel metropoliticam appellatum

Item an electoribus fuit prohibitum per superiorem ne eligerent

Item an electio fuit post appellationem legitime celebrata

Item in electione seruata est forma concilii generalis de elec. et aliorum canonum vel mereatur dici canonica electio que de iure ob[iec]tis mereretur

Item an electus fuit positus in sede pontificali et ibi intronizatus post electionem et an electio fuerit populo et clero publicata

Item an clerus et populus habeat seu habet gratam electionem et gaudet de electo

Item an fuit clandestina vel conspiratiua

Item an laici per vnus vel plures interfuerint electioni

Item an electio fuit per abusum potestatis secularis seu per impressionem celebrata

Item an ad clamorem populi fuit celebrata

Item an electores habebant liberas uoces seu libertatem habebant in effusione votorum suorum circa electionem

Ite an electus et electores sup
pmissis oibus que fcta sut
petierut sibi dari publica
instrumeta

1231

Gnezne i cosecratioe Ar chiepi Vicetii Kroth

In noie domini nri i x qui e via veritas et vita

Ineffabilis sciencia conditoris
sic oia que alto consilio sibi
ab eterno previdit p labentiu
tepoꝛu vices mirabili qua
da dispositioe dispesat ut nc
error i ordie nc i opere sit
defectus cu diuina scriptura te
state oia posuerit i nuo po
de et mensura, licz at i tra
singla queqz ppa ratioe di
spoinat Comprehenciu tamen co
ditois humane nedu i caus
operu perscrutadis deficit
veru eciam i tpis causaꝝ ope
ribus ipsis sufficit admirari
que grade nimiu ne stupore
cosiderantibus igerunt et causa
profecto no leuis admiratios
inducut Quis eni i illoru conside
ratioe no stupeat qs no stu
pedo miret et timeat illa
iudicioꝛu secreta celestiu quoꝝ
ordine no dat nosse mortali
bus aut i tra pone racionez
quoꝛu misteria mes humana
nec investigado cprehendere
sufficit nec cosiderado discte
ul maifestare loquedo Quis
iteru abs stupore ul terroe
latetes quottidianoꝛu euentuu
puisiones attedat qs itellige
ualeat districta latte equitatis
occulte qua ille i quo sibi mise
ricordia et ueritas obuiauerut
eclie que no saxoꝛu molibus
sed virtutibus cosistat ut ciui
tas glia suo preciosissio fun
dauit sangine et i adeo solida
firmitate petre iniolabilis
stabiliuit ut portis iferi et
mortibus legibus puale‍t sua
i sctis apostolis pmisit omi
potecia usqz ad consumacioz
seculi asistere, tpaꝝ quoda
humano derelinques iudicio ea
ta frequetiu uacacionu et
aliquido eciam diffusaꝝ vacai
pmisit icomodis et i substitue
dorum potificu expectacione

languere Cum languor eciam
huius nostre ecclesie diebus
istis mereat sicut et ceteris so
let accidere cuius cathedra per
plurimos pontifices frequenti
successionis vicissitudine variatur
pro eo quod eos manere diucius na
ture mortalis condicio non per
mittit In ecclesia si quidem
triumphanti que superne patrie
regione certissima possessione tamen
obtinet saluator noster dei
filius summus est pontifex qui sem
piterno fungitur sacerdocio ma
nens eternum et subacto mortis
imperio semper viues In hac
autem qua ad instar celestium in
confirmacione sanctorum suorum tra
dei sapiencia fabricatur pontifi
ces mortalitatis infirmitate
circumdati ut constituatur pro hominibus
apud deum ex hominibus assu
muntur hinc est quod illa in indefici
enti gaudio eterni sponsi et in
immortalitate beata luctum
viduitatis ignorat hec autem
dum peregrinatur in terris corporis
alligata carceribus pro sepe co
gitur sue viduitatis lamenta
resumere et tedia experiri
hiis lamentis et tediis eo vo
lente qui aufert spiritum prin
cipum nuper huius ecclesie con
tritta sunt viscera eius quam ma
pre ille amoris profuse perfluuio
lacrimarum Sed ille qui omnis
consolacionis origo existit qui
in maris fluctibus procellarum
quatit in aura in ea de suo ha
bitaculo preparato respexit sibi
quod per concordem electionem et sedis
apostolice confirmacionem de pa
store prouidit ydoneo quem
nunc ante oculos nostros vi
demus cui cura gregis dominici
est diuina ordinacione commissa
qui per spiritum sanctum electus est
et ab electoribus reputatus
ydoneus propter sua merita et vir
tutes quia et secundum beatum
Augustinum sexto libro de ciuitate dei
c xix dignus reputandus est
ad presidenciam qui se in accio
nibus virtutum exercet sic et

secundum beatum Gregorium in prologo
libri moralium fuit a mundi ex
ordio In omnibus enim etatibus viri
optimi et insignes sibi inuicem
succedebant qui ut stelle celum
sic virtutibus suis mundum irradi
abant quod et in isto pontifice
presente futurum credimus quia spiritu
dei notatus est tanquam aaron In
quo impletum credimus illud
Ieremie tercio Dabo vobis pasto
res iuxta cor meum qui pascent
vos sciencia et doctrina Exultate
igitur filie syon et letamini in
domino deo vestro qui dedit vo
bis doctorem iusticie et descen
dere faciet in vos ymbrem matu
tinum et serotinum sicut a principio
et implebuntur aree frumento et
abundabunt torcularia vino et
oleo Iohelis secundo vnxit eum
eum deus oleo leticie pre con
sortibus suis cum in persona domini
dicitur Exaltaui electum de
plebe mea Inueni dauid seruum
meum propter mansuetudinem oleo
sancto meo vnxi eum manus enim
mea auxiliabitur ei et brachium
meum confortabit eum Nichil
proficiet inimicus in eo et filius
iniquitatis non apponet nocere
ei Et concidam a facie eius inimicos
eius et odientes eum in fugam conuer
tam Cura igitur gregi dominico pre
ficitur et in specula positus est
iuxta illud Ezechielis xxxiii
Speculatorem dedi te domui
israel Ideo ut eum exhorter pro
gregis sibi commissi sollicitu
dine pro quo in die tremendi
iudicij redditurus est districtis
sima racione et ut ponam ante
oculos eius ea que suum con
tingunt officium assumpsi hodier
ne diei verbum quod scribitur ad
Galathas vto et legitur in hodi
erne diei epistola Spiritu ambu
late et desideria carnis non
perficietis Reuerendi venerabi
les patres et domini doctores
eximij ceterique viri clarissimi
et insignes Intuentibus vobis
dispariter tamen quas na
sse equalitatis nota ad esse

prodiuxit hoc nobis perfecto
innotescit hoc quod diuine paritur
et humane scripture testatur quod
ad populorum regimine et ad tute
lam constitute sunt in orbe terrarum
ab eo per quem reges regnant
et principes imperant regum et
dominatuum potestates quoniam omnis po
testas a deo est Ad Ro xiii
vi q iii qui resistit Caruisset
namque humana condicio iugo do
minij et libertate a se quam
eis natura donauerat homines
abdicasset nisi quod in peruita li
centia scelerum in eiusdem humani
generis perniciem redundabat et sic
ex necessitate oportuit nam
subesse iusticie et seruire iu
sticie libertate Sed unde
hec seruitutis condicio hominum ad
uenit cum omnes homines natura
liberi sint xii q ii cum redemp
tor Unde nec eius delinquendi
et in alterum seuiendi contagio
irrepserit quod in suis naturalibus
simplex et rectus creatus est
Re uera iuxta sententiam politi
cus secundo c xx° hec immo
et ipsam mortem hoc sua cul
pa attulit et nature condicio
non inuexit esset quod ab ea in
mortalitate qua mori non
posset transferendus ad vitam
in culpa inobediencie tante glo
rie aditum per ipse preclusisset
peccare quippe et non peccare
homo potuit mera preditus
arbitrij libertate qui nulla
dispositionis violentia nullo
fatorum impulsu nullo condicionis
stimulo nullo adhuc nature
defectu urgebatur ad culpam
et indubitata pares pene hora
sponte lapsu impegit in mor
tem Peccatum quia in post hoc in arti
culo iuste trena laxauit sit
in eo oppressus et obrutus ia
cet ut iusto dei iudicio quam
tunc noluit a peccato absti
nere tunc potuit immo ut ita
dicam nequeat abstinere tamen ue
lit Non eo solo tamen adhuc et
liberum viget arbitrium ut si
ad opus iniquitatis sufficiat et
si ad bonum non in gratia preuentus
et adiutus assurgat et spiri

ambulans carnis vicia non
sectatur Sic ergo iusticia per
se deserens traductus est in re
gnum peccati ut iugo seruitutis
pressus necessitati delinquendi
et moriendi subiciat subiace
at et condicio ne in alterum ipu
ne insiliat sub virga et potestate
alterius necesse est ut corre
ctionis stat et a peccato cohibeatur
quatenus et si non virtutis amore pe
ne saltem formidine a sue te
meritatis audacia prauj ho
mines refrenentur de eleccione iu
dicis l xii di. docendus Quo
fit ut benigno dei iudicio ho
platus est homini ut gloriosiore
prelatum efficeret acceptitas
speci quam ille naualit diligit
suum sese 8° ethicorum Porro
non ob hoc solum dominos subditis
sua diuina prefecit ut eis im
perando preessent sed

copia ministrando prodessent
appres quod in statera iudi
cii minus singulorum condignis di
gnos prosequerentur fauoribus et
facinerosos et delinquentes quos
libet coercerent debite gladium
ulcionis non enim potestas frustra
gladium portat sed minister dei est
Ad Ro xiii q v non solum
ad vindictam malorum laude uero
bonorum prima petri 2° ut faciat
iudicium ciibus iniuria pacientibus
psalmo cxlvi xxiii q iii sic
hic est ut sit salus omnium subditorum

ex debita eorum subiectione et
prelatorum gratuita gubernatione
proueniat et sequatur et hoc dum
prelati et subditi spiritu ambula
uerint et non sequentur
Ad hoc autem ut prelatus recte
et utiliter possit preesse et pro
desse sibi subditis pro quibus
in die tremendi iudicii redditu
rus est districtissimam rationem
debet spiritu ambulare et a car
nalibus desideriis debet esse
immunis quia dicitur in themate
spiritu ambulate exponit ... de
Lyra spiritu id est rationis ductu am
bulate id est bene operando perficiatis
et non desideria carnis hoc
est delectationes quas caro sug
gerit De quibus Petri 2o
obsecro uos abstinere a carna
libus desideriis non perficietis id est
consensu uel opere implebitis licet
in primis motibus inchoetis caro
enim concupiscit Ut autem hec in eo
reperiatur et ut fructuose et
utiliter preesse possit quatuor se
cundum sacris eloquiis esse censeo
oportuna primo ut ad prelationem
ueniat per gratuitam electionem
In ea uiuat per honestam conuer
sationem / doceat per salubrem
admonitionem / ad se ipsum redeat
per humilem considerationem / ueniat
cum timore / uiuat in labore / do
ceat in feruore / redeat in me
rore / timor et questus sit uiga

Dixi primo ad prelationem ue
nire debet per gratuitam elec
tionem et hoc faciat cum timore
de hoc timore dicitur Baruch 3o
qui emittit lumen et uadit
et uocauit illud et obedit ei
in tremore tremuit ei et timet
quos uocat dominus exultat et
gaudet quos uocari procu
rat dyabolus nec mirum si metuunt
cum se minus habentes inueniunt
quis enim non timeat qui insuffi
cientiam suam cognoscat Gen 3o
Vocauit dominus deus Adam et
dixit ei ubi es qui ait uocem
tuam domine audiui et timui
eo quod nudus essem quia innocentiam
perdiderat originalem

Timere igitur debet qui ad prelati
onem ascendit Ascendere autem debet
per electionem gratuitam Congrega
tio enim siue collegium debet sibi
prelatum eligere de elec c. 1.
l. xi di. consultis episcopus qui eos quos
de collegio sunt benigniter regat
doceat et pertractet unde inuitis
et renitentibus dari non de
bet di. nullus inuitis nulla enim ratio
sinit ut inter episcopos habeatur
qui nec a clericis sunt electi nec a
plebibus expetiti nec a comprouincia
libus episcopis cum metropolitani
iudicio consecrati l. xii di. nulla
ergo per gratuitam dico electionem ue
nire debet non per secularis po
testatis abusum non per munera
aut preces uel per sordes quoniam
nullus sit ad prelationem debet
prouehi aut electioni de se facte
contra libertatem ecclesie conse
tire de elec quisquis magnum enim
dispendium affert ecclesie et
sue anime periculum qui sic conna
bitur principari quoniam non ex deo
regere dicetur Osee viii° ipsi
regnauerunt sed non ex me De
beret hic attendere uerbum horre
dissimum et memoria dignum quod
policraticus libro vii° c. xxi qui alle
gat beatum Gregorium dicentem pesti
lentia et fame concussiones gentium
et collisiones regnorum et quam
plurima aduersa terris prouenire ex
eo quod honores ecclesiastici ad
precium et humana gratia personis
non meritis conferuntur / tales enim ex quo
non ingrediuntur per hostium magnum
subditis poterunt auferre dis
crimen / sic enim bonitas superio
ris proficit subditis sic et
prauitas non numquam etiam officit
eisdem et in corpore pena iusto
dei iudicio redundat Nam sic
pro peccato parentum sepe pu
niuntur filii Exodi xx xv q.
uult cum multe Et quemadmodum
pro peccato filiorum Heli populus
in manus philistinorum corruit
peccato quoque plebis ele
cti eorum sepe sunt impediti et
tandem cum eis in babilone ducti ca
ptiui 1 q. iii. ... pro peccato
sic et pro peccato prelati populus

sepe pena protulit quamvis a pe
ccato immunis et innocens fuit
sicut patet de David quod cum per
ccatum ira dei desevit in populum
2 regum 24 Vide ergo quam pe
riculosum est subesse scelerosio
prelato qui non dicitur spiritu ambu-
lare carnis et perficit deside
ria qui non ductu rationis subditos
pressit cum se per impressionem aut
per secularis potestatis abusum
aut alio modo illicito promoveri
procurat transgreditur namque do
ctrinam apostoli qua dicitur spiritu am
bulate et desideria carnis non perficietis
et tantum de primo

Dixi secundo quod ad hoc ut
prelatus digne et fructuose
valeat gregi sibi commisso pre
esse requiritur ut in prelatione
vivat per honestam conversationem
et hoc faciat cum labore de
hoc labore dicitur Exodi 7o Dominus
deus vocavit nos ibimus via
trium dierum in solitudinem que ei
competit ut in se reprimet pe
nitentia exterius que tres sunt
partes quasi tres dies animam illu
minantes contritione confessione
et satisfactione secundum ut ex
emplar prelati populus informatur
debet autem prelatus in prelatione
vivere per honestam conversationem
taliter ut sit in eo clementia ab
stinentia et continentia clementia
ad compatiendum abstinentia ad
spirituales actiones liberius ex
ercendum continentia ad suum offi
cium honestius pertractandum //
Debet inquam in eo esse cleme
ntia ad compatiendum nullum et magis
decet clementia quam principem
et prelatum et magis reful
get in nobiliori materia et
quanto rarior tanto mirabilior
rarior autem est ubi potestas cuncta
est ideo maxime commendatur in deo
Unde Seneca in libro de cleme
ntia ad Neronem Si dii placa
biles et equi delicta peccantium
non statim fulminibus persequuntur quanto
equius est hominem hominibus prepositum miti
animo exercere imperium de cle
mentia dei dicitur 2 paralipomenon xxx pius
et clemens est dominus et non aver
tet faciem suam a vobis si conversi
fueritis Si ergo in deo clementia
non sit in subdito severitas ne di
catur sibi illud matthei xviii nonne
ne oportuit et te misereri
conservi tui sicut et ego tui misertus
sum te ad dignitatem capitis promo
vendo et ideo dicitur ei illud Iob
22o abstulisti pignus fratrum
tuorum sine causa nudos spo
liasti vestibus aquam lasso non
dedisti et esurienti subtraxisti
panem tu viduas dimisisti va
cuas et lacertos pupillorum
comminuisti non habet forte effi
sed clementia subtrahendo De
hac clementia dicitur proverbiorum xi
bene facit anime sue vir miser-
icors qui autem crudelis est
propinquos abicit persepe quippe
subditorum dum commissus afficitur
verberibus fit magis contumax
nisi tactus blanditiis mulceatur
Sit igitur in prelato clementia ut
iuxta sententiam ubi supra quecumque
mansuetiora faciat et ut sub
ditorum occurrat naufragiis pe
regrinorum exiliis egrotantium
morbis captivorum tediis pau
perum indigentiis viduarum et
pupillorum angustiis faciendo
hec omnia tranquillo animo et
vultu sereno hunc semper habendo
respectum ut per eius opera bona
prava semper flectatur in rectum
sit tamen ut parcendo puniat
et puniendo parcat exemplo domini
de cuius clementia dicitur Neemie ix
Tu deus propitius clemens et
misericors et sequitur non dere
liquisti eos cum fecissent vi-
tulum ubi ostendit misericor
diam et iustitiam hoc de cleme
ntia

Debet etiam in prelato esse
abstinentia ad spirituales actio
nes liberius exercendum ut sic
spiritu ambulet carnis deside
ria non perficiendo Abstinere autem
debet a crapula et ebrietate
de primo et secundo Ecclesiastici A crapula
per abstinentiam quippe corpus

seruitutem subiciat spiritus expeditur
vita producitur dyabolus superatur
Nisi enim abstinentia corpus seruituti
subiceret Apostolus non diceret
omnis qui in agone contendit ab
omnibus se abstinet Est enim agon
continuus inter carnem et spiritum
sed subicitur caro spiritui per absti
nentie exercitium Spiritus etiam ex
peditur dum ad exercendas actio
nes spirituales liberior exhibetur
2 petri 2o castitate in scientia
abstinentiam in abstinentia pacien
tiam qui enim a voluptatibus car
nis abstinet spiritum ad agen
dum et patiendum et ad perseuerandum
in vtroque liberiorem exhibet
adesse namque debet eo secundum
beatum Jeronimum li 1 contra Jo
uinianum ut tales et tantas
sumamus escas quibus non one
retur corpus nec libertas anime
pregrauetur Vita etiam produ
citur per abstinentiam vnde Eccli
xxxvii dicitur propter crapulam
multi perierunt qui abstinens est
adiciet vitam quantum et epulatum
sunt preter vsum necessitatis non
est debitum nature sed vicium vo
luptatis per abstinentiam etiam
dyabolus superatur per que aduersa
animam carnalia desideria sustinatur
petri 2o Obsecro vos absti
nere a carnalibus desideriis
que militant aduersus animam
Et sic in prelato exigitur ut
sit in eo abstinentia ita etiam
maxime in eo commendatur sobrie
tas et hoc propter dignitatem officii
propter subtilitatem iudicii et propter
vtilitatem proximi De primo dicitur
2 ad thimotheum 4o opus fac
euangeliste ministerium tuum imple
sobrius esto Cum enim prelatus
tenetur vigilare pro gregibus
ut lupis irruentibus possint
occurrere Juxta illud pasto
res erant in regione eadem custo
dientes vigilias noctis super
gregem suum luce 2o tenetur
sobrius esse 1 petri vlt Sobrii
estote et vigilate quia aduer
sarius vester dyabolus tamquam

leo rugiens circuit querens quem
deuoret propter hoc dictum est Nolite
inebriari vino in quo est lu
xuria Ad ephesios 5o et prouerbiorum
xx dicitur luxuriosa res vinum
et tumultuosa ebrietas quicumque
hiis delectatur non erit sapiens
per hec enim eo exulat intellectus
obtunditur consilia deuiat iudi
cia subuertitur De 2o dicitur Actuum
xxv Paulus inquit non insanio
optime festi sed veritatis et so
brietatis verba eloquor Sicut enim
ebrietas eneruat mentem ita
est quod sobrietas reddit eam in sub
tilibus eminentem quod pertinet
ad prelatum ut sciat subtiliter
examinare saltem penitentiale
iudicium Sapientie ix sciuit sapien
tia omnia et deducit me in operibus
meis sobrie ut nec nimis infra
sapiam per brutalitatem nec nimis
supra per temeritatem Romanos xii
Non plus sapere quam oportet sed
sapere ad sobrietatem De 3o
scilicet de vtilitate proximi dicitur
petri ad thimotheum 2o saluabitur per
filiorum generationem si perma
serit in fide et dilectione et
sanctificatione cum sobrietate Con
fide propter errorem intellectus Con
dilectione propter corporis effectum
et sanctificatione propter immundicie effe
ctum et hoc de abstinentia

Debet etiam in prelato esse con
tinentia si viuere debeat per
honestam conuersationem et hoc ad
suum officium honestum pertra
ctandum Expedit namque prelato
continentia propter honestatem officii
propter necessitatem voti propter au
ctoritatem diuini precepti propter di
gnitatem sacramenti propter honestatem
officii requiritur in prelato contine
ntia sic enim macula vilis que
membrum est nobilissimum tum ma
xime dedecorat sic vilissimum pec
catum libidinis in prelato qui
caput est et membrum nobile no
tabilius apparet qui ergo ex
officio tenetur tractare spiritua
lia dulcedinem non debet se fedare

macula carnali di ei eis spu
ambulate et carnis desideria
no perficiat Unde ad gal
v° di q fructus spus e gau
diu pax paciecia cotinecia et
castitas que i prelatis esse
debet ipi ei sut dn p parcici
pacione ideo a peccato debet
esse immunes equaci naq de
bet patri per virtutis vigore
filio p veritatis splendore
spui scto per caritatis feruo
re ppt necessitate voti hat
etiam dns i prelato reqrit
qr voti cotinecie emisit vin
ipe et aly i sacris costituti
ordinibus cotinei cogut de
vita et ho cle ait cleicor
lxxj di catmens vin et casias
multis teporibus votu otinecie
tenuit i iudaismo z[l] macha
viii ppt auctoritate dm p
cepit etia i plato dz ee co
tinecia pcipit naq aaron
Exodi xx viii° ut i pectore
sole iudicy vittis coherentibus
imprimat et xii patriarcharum
noia describat qr cor prelati
dz a carnali cogitacioe restri
gi zone regi sctoru patru
cosiderare vestigia et coru
puritate sequi quibus opetit
illud ysa lii° mundamini qui
fertis vasa domini et paulus
i° cor vii° bonu e virginibus
si sic pmaneat sic et ego q
si no cotinet nubat i dno li
cet aut hec cotinecia no im
ponet sacerdotibus veteris te
stamenti q pfeccionis sut meritu
Imponit tamen sacerdotibus
novi testamenti qui perfeccio
nis sut meriti quia implere
pnt ex gra speciali Sapie
octavo Scio qm no possu ee
cotinens n deus dederit michi
qm no sut i hoie vie eius
Jeremie x° xl vii di s q tuc

Propt dignitate sacramenti etiam
i prelato reqrit cotinecia p[ri]
regum xxi ubi Achimelech
videns trade panes posicionis

david et ministris suis querebat
a david si mundi sunt pueri ma
xie a mulieribus mundicie et
respondit david si de mulibus
mulieribus agitur otinuimus
nos abheri et nudius tercius
et fuerunt vasa puerorum scta
Si ergo panes posicionis reqre
bat cotinecia i ministris suis
qnto magis ista reqrit i eis
qui cosecrat corpus xpi et tra-
ctat ta puris ministeriis ois et
poderatio auri et argenti no
e digna aie otinentis eccli x
xvi imo si exubo angeli dco
tobie cu acceperis uxore igres
sus cubiculu per tres dies
cotinens esto ab ea Tobias cat
i cotinecia qnto magis ille
qui sibi desposauit ecclesia
qui dispensat purissima sacmenta
Ideo di ecclesiastici xxx°
Miserere aie tue places deo
et cotine et cogrega cor tuu
i sctitate Unde Jeremie xv di
Mundati sunt sacerdotes et le
vite mundaverunt portas porte
mentis sunt oculi corporis qbus
aia foris exit et ea q exte
rius sunt sbaz ocupiscit qui
cohibendi sunt ne ad illicita
prospiciat exqbus mens p la
scivia mardescat dz igitur i
prelato esse cotinecia qm ag
gravat i eo peccatu luxurie
et hoc ex quatuor ex severi-
tate correpcionis necessitate
impetracionis sctitate cosecra
cionis individuitate desposacionis
Ex severitate igitur correpcionis
aggravat i eo peccatu libidinis
qr cu ad prelatos ptineat
delinquentes corripere sordes
tergere no valet manus que
luti macula sordidat hor
scdo q dicis no mechadu me
charis Ex necessitate impe
tracionis aggravatur 4a scrutu
beatu gregorium cu is qui displi
cet ad intercedendu mittitur
irati animus ad deteriora p
vocatur cu q no et n scdm
aplm ad ebre v° ois pon
tifex ex hoibus assumptus p ho

osti i h q st ap' m os do et
sa y p' necesse e ut sue obla
tiones grate sint apud deu qd
no e' nisi munda puritas constat
Ex stitute etia consecratios ag
grauat peccatu/ Officiu eni agit
a sacerdote qd nlla creatura
alia dispesare pt ideo magis
dz mminis a libidme et separatus
a car' ex° nata pphe de quo
Ec'li xl vij Surrexit natan
ppheta qsi adeps separatus a car
ne sua et tangut ideo sacti de
bet esse leuitici xix xxxi di
tenere Ex dimunditate dispe
satiois etia fit grauius i plato
huoi peccatu fetidus e ei vmas
vnite qsic no dz carne sua
diuide sed spu ambulae et
carnis desideria no pficie
scripit' naqz maducaturo car
nes agni Exodi 12 renes
precinge pt hoc nobilit se iungit
matrimonio ut fornicatio
no habeat amplius locu i
tpo sed ut i hys que spus
sut se exerceat q sibi et
alys di' spu am et car desi
no p et tatu de secudo

Dixi tertio q ad hoc ut pre
latus digne ualeat gregi s
commisso preesse de quo i die
tremedi iudicii redditurus e
districtissia ratione requir'
ut i prelatiõe existes doce
at per salubre ammonitione
de quo ysaye xl sup mote
excelsu ascede tu qui ewan
gelizas syon exalta i forti
tudie uoce tua doceat at
ut subditi spu ambulet car
nis uitia no pficiedo et hoc
faciat i feruore de quo fer
uore puer ix Sapiencia misit
ancillas suas ut uocaret ad
menia ciuitatis ancillas hoc
e pastores psollicitu'ne aiarz
salubrit discurretes uocates
ad menia ciuitat ut edificet'
muri ierusale triuphantis
ex hoibus quasi ex lapidibus
pelecti sit ei fructificat p

feruete predicatione de quorum
ore uerbu tato dulcius audit'
quato coru actio sermoi cocra
no uidet' qa de ypa vita su
munt qd' p loquatur proprio co
ferunt Vnde b gregi omel x
sup Ezech' i officio quippe
prelatiois necessariu e ubu
predicationis Deut' sexto Erut
uerba hec i corde tuo et nar
rabis ea filys tuis hoc eni e
uerbu multu afferes fructu
si tame modu habeat debitu
et sit iustitie cotectuu Audi
fructu puer m° susitipe uba
mea ut multiplicet' t' anni ui
te Audi debitu modu puer
xvi fauus melles uba con
posita Audi ubu iustitie co
tectuu ec'li 15 sensati i uerbis
et ipi sapiet egerut et ipi
itellexerut ueritate et iusti
tia Et ysaie xl v° Egrediet'
de ore meo ubu iustitie

Tro' ubu egrediens triplice
fructu affert Curat eni isti
mitate edificat caritate de
lectat ad suauitate De p°
quarti Regu 2° Sanate sut
aque iuxta uerbu Elizei aque
iste pti multi quos sanat
uerbu ab ifirmitate pcti qr
misit uerbu suu et sanauit
eos de 2° p° Iohis 2° q suat
ubu eius ue i eo caritas dei
pfecta e Vbu igi qd e igis
pcta cosumes aiaz no affli
ges ardes suauit desolans
feliciter de 3° ec'li xlvii° No
ne ardore refrigerabit cos
sic et ubu melius qm datu
ubu eni iducit leticia i aiaz
teperas omez cordmata affec
tione Ihere xv factu e michi
uerbu domi i gaudiu et le
ticia cordis mei hac eni idi
get aia magis cosolatione
qdiu degit i huius exilii pe
grinatione dicete ppheta ca
tabiles m erat iustificatio
nes tue i loco peregrinatio

mee hys et tatiis relicam
hot vino iebriam ut trenos
obliviscam Jeremie xx iiijo
factus sum quasi vir ebrius et ho
madidus a vino a facie domini
et a facie sanctorum verborum eius
habere etiam debet verbum doctrine
prelati debitum non excessum
prout dicit apostolus prima cor
xiiij volo in ecclesia quinque
verba meo sensu loqui quia
pensare debet quod loquatur et
quantum loquatur sit et unum corum
defuerit locutio eius teste
gregorius omelia xi super Ezechie-
le apta non erit / debet etiam verbum
doctrine prelati esse conjunctive
concretum vel expressum ut
annunciet vitia et virtutes pe-
nam et gloriam vitia ut caveat
lat virtutes ut placet
pena ut timeat gloria ut
speret

Hec igitur tu qui in specula positus
es diligenter recogita ut ea
que tuum contingunt officium pros-
se impleas et pro grege
tibi commisso sis sollicitus vi-
uas in labore doceas in sanctis
arctitudines populo scelera recogi-
ta quod non propter te hic positus
es sed propter eos qui Christi san-
guine sunt redempti non optes
et prodesse sed etiam prodesse dicit
et beatus Augustinus in libro quodam ad cura
sum quam ultra stat se non esse
episcopum qui preesse desiderat non
prodesse tibi dicitur illud tertio
regum xxo Custodi virum hunc
quem videlicet tibi commissi qui si lap-
sus fuerit erit anima tua pro
anima illius pensa verbum Crisostomi
libro 3o dialogi sui in ult dis-
cuta dicit timere supplicia ist
cum non solum pro erroribus
propriis necesse est rationem red-
dere sed etiam pro aliorum deli-
ctis adulterium distinc adduci
precta igitur increpa corripe ipsum
des enim vulneribus vinum et
oleum conjuncta increpatione oportet

paste nedum verbo et vite exem-
plo sed etiam corporali alimen-
to prima petri vo pascite qui in vobis
est gregem domini Non propter te hec
ecclesia cui prefectus est tot do-
tata bonis temporalibus ut su-
perbias et te extollas Rectorem
te posuerunt noli extolli esto
in illis quasi unus ex ipsis meme-
to verbi domini Ihesu dicentis
qui maior fuerit vestrum sit sic
minister et illius quanto ma-
ior es tanto magis humilia te
in omnibus ecclesiastici 3o qui enim hu-
miliabitur erit in gloria Job
xxij Unde dicitur ecclesiastici xi sapientia
humiliati exaltabit caput eius
et in medio magnatorum consede-
re eum faciet / non propter hoc tot
bona possessurus es ut pom-
posa familia foveas / hone-
stas enim familie / nec prebet
testimonium honestati ij quod iu-
cum pastoris / non propter hoc dives
factus es ut deliciis affluas
/ ut sumptus inutiles facias ut
thezauros ad interitum tibi con-
greges / ut parentes consan-
guineos et nepotes de bonis
ecclesie locupletiores efficias
ut venationibus quod
est in episcopo non consistas ut bona
crucifixi pro animarum salute
collata impudenter expendas
sed ut iustum iudicium exerce-
as ecclesiam contra impugna-
tes eam animose defendas pau-
peres et refitias indoctos
doceas et miseros consoleris
memento unde egressus es
et quo progredieris / grauis-
simum onus tuis humeris
suscepisti vita tua debet
esse perfectior vita cuiuslibet
religiosi debet enim in te esse
vita activa et contemplativa de-
uiuit nisi cum populo exemplo moysi qui
nunc ascendebat in monte nunc
descendebat in castra Exodi 431
3 6 dicitur si quis et exemplo neemie
qui una manu faciebat opus
et altera tenebat gladium
Nee 4o magna enim prudentia
et discretione opus est ut cuncta

pte tite regat qr alios iudi
caturus es ad multa tibi soler
cia prospiciendu e ꝑut dicit
tho i tilogo vo xxv Humac
naz originis vita qz et actus
et passioes ꝑuisqz ꝑponas
iudiciu de illo nec ꝑpt excel
lente statu erubescendu tibi
e de hys que sut icogita i
quirere xxxviii di nos eps
sciptu e et Nichil sine con
silio facias Eccti xxxv sa
lus et e ubi multa osilia
ꝑuerᵽ 2 l qr alios iudicaturus
es ad multa t solercius pro
spiciendu e ꝑut dicit tho i
atilogo vo xxv Humac naz
originis vita qz et actus et
passioes ꝑuisqz ꝑponas iudi
ciu de illo gradu ascendisti
sublime casu formida decli
ne Attendes dictu bti augꝰ
ad valeriu dicetᵽ Nichil i
hac vita difficilius laborio
sius piculosius epi at aut
presbiteri aut diaconi officio
sed apud deu nichil beatius
si eo modo militet quo nr
Imperator iubet xl di ante
oia Ex sinsteptio igit officio
ne licencia peccandi se necesᵽ
sitate bene vivendi se nove
ris assequtu xl. di c 1 Jn
spualibus igit actioibus te
exerce carnales devita ille
cebras spu ambula carnis
desideria no secundo dictu
e ei spu ambulate et desi
deria carnis no ꝑficiatᵽ q
vba tota ꝑris reuecretys i
pricipio posita Jn qbus
vbis sit itroductᵽ tria pri
palit innuit que qlibet pre
latus qui gregi domico ꝑficit
qualis e is qui huius eccle
sie diva ꝑvidencia pastor ext
i se dz habe tangit et ꝑo
q debet esse iustus iudicando
fidelis bona ecclesie dispe
sando / ostas contra tyrannos
et hereticos ecclesia defen
dendo Constituit et sup vicia
corrigenda Jdeo dz esse iustus
sup bo tepalia recenda Jdeo
debet esse fidelis sup seua
opera reprimenda Jdeo debet
esse ostas de ꝑo Jere 1 Ecce
ostitui te sup gentes et re
gna ut euellas et destruas
vicia et errores et ut edi
fices et plates bona opera
et vtutes De 2o dr gen
xl 1 Tu eris sup domu mea
dixit phāo Joseph que po
suit sup tert̄ suatu custo
dia De 3o dr Josue ꝑo Co
fortare et esto robustus ꝑmu
tagit cu dr spu i spu et
debet esse iudiciu Jux illud
nu xxvii ꝑvideat dns
spm ois carnis hoiz qui sit
sup multitudinez hat 2dm
tagit cu dr Ambulate am
bulac ei motu ꝑt tpalia
at bona sunt i otio motu
et i uolutate fortue Terci
ciu tagit cu dr et desideria
carnis no ꝑficietᵽ Costancia
ei ctra repressiones tyranorum
e ctra carnis vicia carnis
ei vicia sequit q ecclesiaz
opprimit et personas eccle
siasticas ꝑsequit

Dixi ꝑmo circa ꝑm ultis
duobus membris et ultio q
qlibet platus q gregi dnico
ꝑficit debet esse iustus iudi
cando Justicia at plati debet
i hys osiste ut sit exhi
beat ueritate i se ipo seue
ritate i vicio pietate i pro
ꝑio opertunitate i nego
cio veritate i seipo prelatus
exhibeat ut vicys no sub
iaceat aut si subiacuerit
seipm corrigat corrigendo
sibi no pcat no ꝑcedo ꝑme
forma alys i seipo pbeat
et ostendat No ei debet i
arce plationis ostitui qui
subiacet vicys xl ix di.
hic etei Sedes naqz presi
dentie melius regit cu is q
presidet plus vicys qm sb
ditᵽ dominat q ei adhuc
ꝑpugnatiu viciorum ctatima

per consensu delectationis tole
rat aliorum culpa suscipere
no presumat ut dt b gregs
xx iii lio mor qr d
pollui p que debet i alys
macule tolli forma ergo
bene vivendi alys i se ipo
prebeat qm efficatior e vox
operis qua smonis hoies
ei scdm Seneca ep z plus
oculis qua auribus credut
logu qz iter e p uba breue
at et efficax p exepla et
segt ibid qr turba sapietu
plus ex moribus qm ex ubis
socrates traxit / Cum scdm
btm gregs Auctoritas lo
quendi pdit si vox ope no
iuuat

Exerceat etia seueritatem i
vicio ut pmo ostedat ze
lu / exequat diuinu pceptu
videat fructu caueat dap
nu / zelu ei dns ostendit
cu mt xxi vedentes colu
bas eiecit et domu sua
purgauit et phinees nu
xxv cu israelitas occidit /
qd platus etia explebit si
ingressus viciosos ad bene
ficia ecclesiastica et concubin
illicitos persequat Exequat
etia diuinu preceptu de quo
mt xviii si peccauerit i te
frat tuus corripe eu it te et
ipm solu si ei e culpa occul
ta tunc e secreta correctio fa
cienda si manifesta erit mani
festior arguenda j ad thimo v
peccante cora oibus argue ut
ceteri timore habeant ii q i
si peccauerit / videat etiam
fructu puerbiorum xxix virga
et correptio tribuit sapietia
Et puer xix si corripueris
sapiente itelliget disciplina
bene dixit virga qa sic virga
aaron nu xvii flores fro
des et fructus fecit sic correc
tio sancta desideria honesta uba
et iusta opera inducit Caue
at etia dapnu qd icur bell

pmi Regs qrto q cu cognouisset
filios suos iniuste agere eos
tame virga discipline corripe
no curauit / punit naqz pre
lati negligentes corrige suos
illud prophete corripuit p eis
reges glo i dns p subditorum
peccatis incorrectis punit pa
stores di ei Ezel 3e sang
ne eius de manu speculatoris
requira

Exhibeat etia pietate i pro
xio sepe ei prelatorum cratudine
stimulis viciorum cot delinquen
tes zelo iusticie plusqz ne
cesse e iflamat et iusticie
limite i plates transcedes aut
crudelit se tame iuste agere
suspicat ut dicit b gregs
omel v sup Ezele Et ideo ex
hibendo pietate i proximo de
bet habe prelati cstantitate sua
i aio humilitate i signo benigita
te i uerbo mediocritate i facto
sic qz se habeat scdm beatu
Gregs lio xix mor ut nec i
discipline rigore benignitate ma
suetudinis nec cursus i man
suetudie districtionis deserat
discipline qrs nec a copassione pie
tatis obdurescat cu contuma
ces corrigit nec discipline ri
gore molliat cu infirmoru aios
cosolat x l v di disciplina

Exhibeat etia oportunitate i
negocio qd faciet si seipm no
ualet pro subditoru differe
cia conformare si cnma qe cor
rigi nequeut tolerare s qda
p conditione peccatu tepare si q
pusillanimitate deposita viriliter
si carnalitate deposita bene
ficia ecclesiastica dignis co
ferre Conformet igr se pro
subditorum dra et illa mensura
se modificet ut nusqz ad illi
cita se relaxet sed modu te
nens amari studeat et timeri
caueus ne nimia leticia reddat
eu a subiectis despectu vel
nimia seueritas odiosu

Tolet etiam prelatus pro tempore ma
la que non potest corrigere quedam
secundum beatum Gregorium xiiijo
moralium debemus mansuete corrigere
que vero corrigi nequeunt equa-
nimiter tollerare et cum delinque
tes corrigere non possimus patien-
ter tollerare debemus Decet etiam
se prelatus pro condicione pecca
tum unde vetudos quod palpando
corripere levius ne si corre
cti fuerint acrius corruat in de
sperationis vicium Ysa 38
Corripies me et visitabis me
corripies me increpando et vi
sitabis me consolando Sit ei
dus vinum instet et oleum
spe et metu justitia et mi
sericordie effectum Condicio
est prelatus quod pusillanimitate depo
sita illud Argue cum omni
imperio quia qui corripitur cor
rigit viam suam Proverbiorum xvi pre
sertim ac prelati contra tyrannos
persecutores ecclesie et here
ticorum debent invehi et eis se
per etiam murum opponere qui ea
opprimere nituntur ne dicatur eis id
non ascendistis ex adverso ponendo
vos murum pro domo Israel
Ezech 13 xliii dicit sit rector hoc
ac faciat exortacione oratione
et exemplo ne exortatione faciat
exemplo beati iohannis precurso
ris domini qui militibus dicebat
neminem concutiatis nec calumpniam
faciatis contenti estote stipendiis
vestris luce 3o faciat et oratione
exemplo moysi Exodi xvii
qui elevabat manus in oratione et
vincebat fidei inimicos faciat et
excommunicatione ac interdicti ex aggre
gatione exemplo beati Stanislai
patris nostri qui pro ecclesia contra
tyrannos usque ad mortem cer
tamen habuit

Conferat etiam prelatus bene
ficia ecclesiastica quibuscumque
secundum meritorum dignitatem et ydo
neitatem et in hoc sepe prelati
delinquunt qui edificant Syon in

sanguinibus licet dicatur Gen xvii
masculus cuius caro circumcisa pre
putii non fuerit delebitur anima
illa de populo suo hoc ad litteram
arguit in prelatis qui eorum caro
non est circumcisa quia parentibus et
cognatis carnalibus conferunt
beneficia ecclesiastica propter quod
ex parte sue fame ponunt glo
rie titulum incurrunt conscientie scru
pulum ingerunt persone dome
stice periculum et scandalizant
populum De titulo glorie dicitur Ysa
xvii In die illo attenuabitur
gloria iacob et pingues carnes
eius marcescet quia cognati car
nales impinguati beneficiis
non subsistent in quibus viget
ipsorum propter etatem et infirmitatem
et imperitia propter soliditate
tales non sunt digni ut ingre
diantur in sanctuarium domini Ezech
xliiijo Omnis alienigena in
circumcisus carne non ingredietur in sanc
tuarium meum De scrupulo
conscientie dicitur Judith xvi dabit
dominus ignem et vermes et car
nes eorum propter carnales et pa
rentes quos promovet inde
bite sustinet ardorem continuum
et vermem conscientie Ingerunt etiam
persone domestice periculum
de quo ecclesiastici xi ne dederis
cor tuum ut peccare facias
carnem tuam quia cum consanguineis
indignis conferunt beneficia ec
clesiastica fit eis multorum
peccatorum occasio ponunt ei
materiam fragilem in fundamento con
sciencie ponunt eos in periculo
spiritualis naufragii ponunt
eos qui preliari nesciunt in acie
prelii Jeremie xvii Maledictus
qui ponit carnem brachium suum
deberet hoc attendere id Ezech
xliiii Sufficiebant vobis omnia
scelera vestra domus Israel eo
quod inducitis filios alienos incir
cumcisos corde ut sint in sanctuario
meo quia igitur tales in carne se
minat de carne et metet
ad Gal vio quia spiritu non ambu
lant sed carnis desideria perficiunt

Prelati etiam promouentes indi-
gnos scandalizant populum. Iere li
caro mea super babilonem dicit
habitatio syon et sanguis
meus super habitatores caldee
babilon confusio interpretatur
hec est confusio ecclesie quam ca-
ro et sanguis ita promouetur
unde populus scandalizatur. licet apo-
stolus Rom xiiii dicat bo-
num est non manducare carnem neque
bibere vinum in quo frater tuus
offenditur aut scandalizatur aut
infirmatur non dico abolendum
dilectionis affectum sed temeri-
tatis effectum si enim cognatus est
honestus et prudens in pru-
dente consanguineum diligamus nam
et inprudentem honestate et
nichilominus scandalum vitemus
in proximo scandalizatur namque populus
dum sic beneficia conferuntur ac-
cipitur enim nos secundum carnem
ambulare et carnis deside-
ria perficere recolentes sanctorum
memoria pronorum iniuriam
spiritualium et doctorum virorum
in ecclesia penuriam Sanctorum me-
moria si reuocetur ad medium
occurrit id ecclesiastici xlv de moyse
cuius memoria in benedictione
est sanctum fecit eum illum et ele-
git illum de omni carne qui
dixit domino numeri xxvii pro-
uideat dominus spirituum omnis
carnis hominem qui sit super mul-
titudinem hanc super quo dicit
beatus Ieronimus Moyses amicus
dei cum facie ad faciem loquutus
est dominus potuit successores
principatus filios suos facere
et potuit eis paruam relinquere
dignitatem sed extraneus de
alia tribu eligitur Iosue ut
sciremus principatum in populos non
sanguini sed vite merito de-
ferendum. Unde et melchi-
sedech sacerdos dei summi
sine genologia sine patre
sine matre introducitur ut in
xpi sacerdotio quod sine patre
fuit in terris et sine matre
in celis carnalis affectio de-
struatur. Nam lucere vult deus sepes
carnis et ossa non habet quia vir
spiritualis carnis et sanguinis
officium non exercet immo qui
cristi sunt carnem suam crucifi-
xerunt. Ad galathas v. et quia presbiteri
spirituales filios ad penitentiam
conducunt quos carnales a re-
ligione retrahunt quia non ex san-
guinibus et ex uoluntate car-
nis non ex deo nati sunt Sca-
ndalizatur etiam populus dum sic be-
neficia conferuntur recolendo pa-
tronorum iniuriam qui dotauerunt
ecclesiam ut multiplicatis intercesso-
ribus plurimorum iuuaretur oratio-
nibus ut posset dicere caro mea
requiescet in spe Scandalizatur
etiam per hoc videntes virorum
spiritualium et doctorum in ecclesia
penuriam qui cum tanquam digni
et ydonei deberent preponi sub
candelabrum deguntur in latebris
flentes et gementes pre inopia
et angustia spiritus nec sufficit
diabolo malitia sua non sufficit
quod in paupertate viuunt et per
labores studii vires consumunt
nisi etiam derideatur diffametur
et confundatur per eos qui bru-
talibus imbuti legibus deli-
ciis affluunt nichil de hiis
que spiritus sunt sapiunt sed non
mirandum quia sicut ille qui secundum
carnem natus est persequebatur
eum qui secundum spiritum Ad galathas iiii.
sic carnales et bestiales ho-
mines persequuntur hodie spirituales
et sapientes quibus aspera est
nimium sapientia in doctis hominibus
Ecclesiastici vi. Et nisi abreuiati essent
dies non fieret salua omnis caro
sed propter electos breuiabuntur
dies quia omnis potestatis vita
breuis est enim tales dum viue-
ret ecclesia in hiis que cultus
diuini sunt daretur penitus in
ruinam

Attende ergo hec tu qui huius
ecclesie que metropolis est pre-
fecturus insere hec menti tue
pone ante oculos tuos hor-
rendum diem extremum iudicii in

quo ate exiget ratio pro sb
ditis et inde no exibis nisi red
des nouissim qdrate Recole
ueteru dignissioru pontificu
sctissima opera btoru Martini
Nicolai Stanislai et Adalberti
tuo ecclie regede pfecto es
quor memoria qm gloriosa
pt coru dignissia opera ha
beat i orbe tu ipe cognosce
Reuolue i mete oya pris tui
bone memorie Andree 3 lastary
tuo mores et vita pectori
tuo isere potuisti cuius me
moria celebris habet apud
oms hoies regni huius qui
fuit pes claudo oculo ceco
opimetu nudo suffragiu mor
tuo cosolacio captiuo et mi
sero refrigeriu singulare No
eu ifirmitas a bono rei pub
lice no eu persequtio ualida
a defesioe ecclesie no eu pso
naru acceptio ab elemosinar
largitioe no eu negotioru oc
cupacio a uibi dei predicatioe
retraxit Inspice illud exe
plar qd tibi i illo mote mo
stratu e et fac secundu illud
Accipe armatura fidei p qua
usq ad morte certare debe
bis Indue necessitate vtutu
qe fnt p isigna que hoc i co
secratione recepis Ecce mitra
seu infula qua recepis et al
titudine sapie qua oms clericos
excelle debes i q vii quemetibu
duo cornua eio duo testameta
sut ueter et nouu a quoru
cognitioe alienos esse no debes
xxvi di q epus due pendule
i posteriori parte mitre du
plice memoria significat me
moratu naq debes madatoru
diuinoru cogente Deut vi et
peccatoru tuoru prime quor
e remediu cotinuata memoria
de pe di v vides i fi Circu
tene significat honestate couersa
cionis pfite et bonoru operu
que i te debes habe ut de
aliorum errore iudices cu i te
no habeas q corripias in q

vii Iudica Anulo significat fi
dez xxx q ult fere qua fide
debes tue spose i ecclesie in
olata fuare vii q i sit vir
Baculo pastoralis significat
pla na i parte superiori que
recuruata e significat q oms
attrahe debes p bona opera
tue quersacioi et opacioi exe
plo xl vii di s nunc Inife
riori parte qe e acuta significat
seueritate discipline qua ex
ercere debes ctra rebelles tu
midos et superbos xl v di
disciplia Toto baculo signifi
cat rectitudine iusticie qua
rectitudie i iusticia p nulla
re puite debes xl v di ois
qui iuste Sandala significat
fortitudine et cofidencia ad
loquend et predicandu ut pt
ullius timore omittas uera
loqui xl iii di sit rector Alia
ornameta que sequnt sut oia
epis et aliis sacerdotibus no
ca nuc omitto q tu eciam alia
vtutu sut insigna quas eciam
debes habere Indue igit ma
suetudie Iusticia abstinencia
sobrietate cotinencia paciencia
humilitate liberalitate fortitu
die fide spe et caritate et pru
dencia i qua oms vtutes sut
conexe quas debes habe ut
ceteri qbus prefectus es itue
tes te tanqua speculu vane
religiois exeplu bene agedi
i te capiat de qbus tu i extre
mo examine ratione redditurus
es Recogita penas qe i ve
ture sut si malus pastor fue
ris si sup grege tuu no vi
gilaueris si occasione deli
quedi aliis dederis pene et
gehene tibi psto sut ardor
ignis sempitn stridor frigo
ris tenebre fumus lacime ite
riores aspectus horribilissior
demonu clamor ipperiu avi
ditas sitis fetor sulphuris
vermis qsciencie vincula carc
timor dolor invidia rancor tri
sticia carencia visiois dei et
ablacio spei ois salutis tpis
et esse qd ois creatura

appetit p̄e erit qr scriptu est
queret hoies morte et no iue
niet / Recogita exaudiso pre
mia que i gloria etna sine
fine habituros es si bonos
pastor fueris si sup gregē
tuu vigilaueris si exemplu
recte agedi alijs dederis Gau
dia et recepturos es qe nec
auris audiuit nc oculos vi
dit nc i cor hois ascendit
Ubi gaudebis de dei visione
supra se / de celi et aliaru
creaturarū renouatioē īfra
se / de corporis et aīe glo
rificatioē ītra se de angelos
et homī assotiatioē ext̄ se
Ubi deus oīus sensus tuos ief
fabili delectatioē reficiet
cu ipe ob oim sensuu
spualiu sit futuros Ubi deꝰ
et cytara auditui speculu vi-
su mel gustui balsamu olo
factui flos tactui Ubi erit
cador luc estiualis Ame
nitas vernalis habūdatia
autupnalis reqes hyemalis
Ubi secudu ful augl fulget
qd no capit locꝰ sonat qd
no capit tēpꝰ redolet qd no
spargit flatꝰ sapit qd no
minuit edacitas hēt qd no
diuellit satietas Ubi secud
Augl deus sine fine videbit
sine fastidio amabit sine fa
tigatioē laudabit Ubi michil
obest michil deest michil
affluit michil defluit / michil
extra qd appetat michil ītra
qd fastidiat Ubi erit donꝰ
rom plenitudo luc / volutan
multitudo pac / memorie con
tinuatio etnitat Ubi vita sine
morte Ubi iuuētꝰ sine sene
ctute Ubi lux sine tenebris
Ubi gaudiu sine tristicia Ubi
pax sine discordia Ubi volu
tas sine iniuria Ubi regnu
sine ɔtinuatioē Ubi secud b
Bnhardu ē merces sctos ta
magna q no pt mesurari ta
multa q no pt nūari ta copi
osa q no pt finiri: ta pciosa
q no potest estimari Ubi

secudu beatu Augl hoc
qd habituri sumꝰ fide no ca-
pit ꝑt sua imesitate spe no
attingit ꝑt sua etnitate ca
ritate no ɔphēdit ꝑt suaꝝ
suauitate desideria et uota
transcēdit atquiꝑt estimari
no pt Ubi secud Augl suma
securitas secura tranqlitas
traquilla iocūditas iocūda
felicitas felix etnitas etna
btitudo et beata dei visio sine
fine ibi affluētia diuiciaꝝ
īfluētia deliciaru et ɔfluētia
oīm bonoru / hec oīa habiturꝰ
es si bonꝰ pastor fueris ꝑt
hoc tibi ea ipa adduxi i me-
diu ut te p hec allicere ad
agedu officiu boi pastoris et
ad exercēdu officiu boi nego
ciatoris Negociare ergo et
spu ambula carnis desideria
no perficiedo ɔsequeris et
huior gaudia etna a pastore
etno que tibi et nobis pre
stare dignet deus p secula
benedictꝰ amē

Amictꝰ seu humerale sigficat
celsitudine ɔfidentie ɔsidē qd
et sperare dz sacerdos i dno
ut preces quas pro ppło
fudit deus clemēt admittat
ut exaudiuit preces moysi
p pplo x l v di discipłia x
x v iij di c ult Camisia seu
alba sigt scītate ɔsciētie salt
a pctō mortali a quo tn eps
qua sacerdos debet esse imu
nis x x v di si nuc at c vj
di c j Balteꝰ seu cingulꝰ sigt
altitudine ɔtinētie na sic
cingulꝰ panos artat ne fluat
sic ɔtinētia nos ɔstrīgit ut
sit artissima vita eiꝰ d x viij
di de hijs Stola qua dz habē
ad collu i modu crucis sigt pro
mptitudine obedientie qua dēt
eps et sacerdos pmo deo sc̄o
supioribꝰ prestare xi iij di
Juuo sctoꝝ et a sbdiacono ma
Manipulꝰ sigficat sollicitudieꝝ
vigilantie vigilas et dz esse
pro grege sibi comisso x x ix
di j x l viij di si nūc Casula
sigt caritatis ... ad ...

omis ei tenet diligere et oibus necessitate patientibus subuenire
l xxx v di archid' i xl in
di s' 1 2 f to

Oremus pro pace et unitate ecclesie pro statu ecclesiastico et seculari pro Reverendissimo dno nro archiepo et oibus epis prelatis Canonicis et aliis sacerdotibus et pro toto clero ut dns deus conservet eos in gracia ut digne ministret in officio suo et exemplum recte vivendi prebeat subditis suis pro dno nro electo i rege ut deus donet sibi sapientiam et timorem dni ut sciat facere rectum iudicium et dirigere vias dni pacis iusticie et misericordie pro tota milicia pro nobilibus regni pro omnibus benefactoribus huius ecclesie et altarium ecclesiarum huius diocesis vivis et defunctis pro omnibus fidelibus defunctis i purgatorio existentibus quod ut mereretur dicat unusquisque tria pat nr

1 4 4 6 18 decembris
i Gnezn Synodo

In noie domini nostri iesu xpi qui e via veritas et vita

Dirigite viam domini sicut scribitur Johannis primo et e dictum ysaie prophete lectum i hodierne diei ewangelio Summi artificis conditoris celorum excelsa sublimitas oia continens nec cuius quia rei create mensura constricta quam generis casum quod primi hominis delicto corruerat ineffabili pietate condolens ac illud que servi... virilem

prostitum procuraret invidia suggestione dolosa volens ex caritatis incendio visceribus misericordie reparare filium suum unigenitum sibi consubstancialem et coeternum de celi excelso solio misit ad yma mundi qui i intemerate virginis utero sumpsit corpus operacione spiritus et ibi veste carnis indutus humane unde quod clausa porta matris virginitatis egressus cunctis visibilem se ostendit et tandem salutiferis homines doctrinis informans viam quam prius perfecte doctrine demonstrans dignatus e post sue salubris conversacionis exempla et ewangelice erudicionis eloquia subire crucis supplicia morte pati ut priis et temporalis sue mortis carente hauriret homo perditus vite dulcedine sempiterne pro huiane ergo reparacione nature se hostia exhibens illa sue salutis hoste devicto de obprobrio servitutis eripuit ad culmine libertatis etne sibi hostium reserando et demum actore mortis obruto resurgens a mortuis ac i celum ascendens Ecclesie sue sancte quam corpus suum et sponsam suam esse voluit claves regni celorum et potestatem tradidit ligandi solvendi quod peccata prout ewangelice veritatis profitetur hystoria super petram constituens firmam solidissimam altam eciam et fundamenta Apostolos viros doctores et pastores i eorum custodia ad vigilandum substernens eam ab hostibus suis sic tutissima reddidit ut et eciam nec porte inferni prevaleret quibus pastoribus ut viam ceteris sibi subiectis ostenderent dicitur ore prophetico Dirigite viam dni Que quidem direccio fit per sapienciam que ut dicit hugo de archa noe i cordibus fidelium pro timore seminatur pro gracia rigatur pro fide radicatur

p devotione germinat p conpunc
tione oritur p desiderium cre-
scit per caritate roborat,
p spe viret p circumspectione
frondet p meditatione ramos
expandit per disciplina floret
p virtute fructificat p paciencia
maturescit Cuius sapiencie do
nu ut possimus accipere matrem
sapie increate salutemus p ave
maria Dirigite via domini
ubi thema

Si quis p contemplacionem animi uni
versa voluerit circumspicere cre
atura reperire poterit quod omnia
creata ex nihilo undique re
sonant creatore Ipse quidem species
creaturarum voces sunt lau
dancium creatore et ideo homo
cum et ipse sit sui conditoris fa
ctura ut alijs creaturis mo
re gerat ipse cum sit rationa
lis et felicitabilis magis et
plus ceteris esse debet laudi sui
conditoris Ait enim Augustinus li i li
super interrogacionum parte 3a c primo
Iustum est ut creatura laudet
creatore ipse enim nos ad lauda
dum se creavit qui nostris non
indiget laudibus est enim utique non
prehensibilis nullius indigens
ipse sibi sufficiens hec ipse
Magnus quippe est deus et lau
dabilis nimis Cum secundum
beatum Augustinum quarto libro
de trinitate c quarto utimur
omnibus creaturis ad commuta
bilitate sua sive incorporeis
sive corporeis rebus sive ra
tionabilibus sive irrationabi
libus spiritibus sive bonis per
eius gratiam sive malis p p
priam voluntate Sed quedam gro
ssiora et inferiora p subtilio
ra et potenciora quodam ordine
reguntur ita omnia corporea per
spiritum vite et spiritus vite
irracionalis per spiritum vite racio
nalis et spiritus vite racionalis
p ipsum deum et sic universa cre
atura ex quo et p que et in
quo condita et instituta est
hec ille Sic quidem omnis creatura

ut vult Augustinus in li de Agone cri
stiano velit nolit primo deo et
domino subiecta est que est via ducens
a posteriori ad cognoscendum deum
quod et de angelo primo scriptum est
quod ipse fuit inicium viarum dei
Ezech Et quoniam inferiora con
ducuntur ad superiora p media
necessarium est ut in creaturis
sit ordo ut inferiora subdantur
superioribus et eis obediant
superiores quoque quibus incumbit cura
sollicitudinis aliorum inferiores
dirigant et eos ducant p via
recta in fine propter que singula
creata sunt et via domini ipsis
tamquam duces ostendant quibus
dicitur Dirigite via domini De
qua via proverbiorum 2 Ambules in
via bona et calles iustorum cu
stodias dicuntur autem superiores
quales sunt viri ecclesiastici
respectu subditorum recte diri
gere via domini si fidem tenent deo
et ecclesie in hijs que profes
sione ipsorum respiciunt illibata
Si sanctitate habent deo et hominibus
placida et accepta Si sciencia
et prudencia fulget per quam
discernunt iter via catholicam
atque piam hec tria resumendo dicimus
primo quod superiores puta sacer
dotes et viri ecclesiastici di
cuntur recte dirigere via domini
si fidem tenent in hijs que pro
fessione ipsorum respiciunt illi
bata Cum enim varie sint inter se
affectiones animorum Eo quod sunt
non nulli qui discrete incerti
ssima et spiritualia nequeunt
et tamen alta et sublimia in
contemplacione assumunt atque ideo
in profunde fovea intellectus proprii
errore dilabuntur De quibus dicitur
propheta errare fecit eos in invio
et non in via ps 106 Sunt alij
qui dum terrenas actiones deserunt
ad contemplacionis studia humilitate
postposita ultra intelligencia
surgunt et hij non solum se in
errore deiciunt sed infirmos quosque
a veritatis et fidei gremio
dividunt fidem quam quia deo et
ecclesie servare debuerat infringunt

sit q3 no dirigit via domini sed
obliqua via gradit' et p'versa
De qua p'uerb 17 abhominacio e
dno via impij / Alij qui contemplac'
deu quiete poterat / occupacionibus
pressi fide fracta deo turpiter
recederunt / via stulta progredi
entes De qua p'uerb 12 Via
stulti i oculis suis Nonnulli
qui occupati huiusmodi usibus
vixerat / sic gentis gladio sunt
extincti De quibus Trenorum e
ciderunt i vijs q' nutriebat' i cro
ceis Et hinc euenit q' non nulli
ingenij spiritus dum plus exquirunt
contemplari deum / qui capere p'ut
ingenio usque ad p'uersa dogmata
tendunt heretici derunt Et quia
veritatis discipuli humiles esse
negligunt / magistri erroris fiunt
p'uis ei alta inquirens et pro
funda debet discutere si que sunt
dei et fidei ingres diligit / si
diligens timet / si nouit incogita
et a mundi sapientibus abscondi
ta / aut amando comprehendere
aut incomprehensa venari Nam
leuando ei se se ad alta si me
te amor non excitat / torpor
obstruat si timor ei non assi
stit sensus hat p' inania ad
nebula erroris leuat / et
clausa ei secretorum ianua /
ab ea longius ipsa sui presumpcione
repellit' q' irrumpere hoc appe
tit qd' non suo ordine inuestiga
di cognit Cumque superba extorqre
p' ueritate presumpcit / quociensque
mens gressu porrigit foris
redit sic q3 non viam domini di
rigit sed p' viam erroris gra
dit' de qua p'uerb e Via im
piorum tenebrosa nesciunt ubi
corruat / hic e q' lege datu
rus dominus i igne fumo q3 de
scendit / qa et humiles p' clari
tate sue ostensionis illuminat
et superborum oculos p' caligi
ne erroris obscurat Qui igi'
alta et profunda scripturarum
sacrarum penetrare appetunt
presti cita ea que fide colligunt
que pertinet ad dirigendum
via domini Iuxta consilium beati
Gregorij in 10 mor' e quanto

Prius se i capo operis p' exer
citum prebet / ut sollicite sciat
si nulla iam mala proximis irro
gat / si irrogata a proximis
equanimiter portat / si abiectis fo
ris temporalibus nequaquam mens le
ticia soluit' / si subtractis non
nimio merore sauciat' / Ac
deinde p'pedat si cum adsemet
ipsos introrsus redeunt / i eo q'
spiritualia rimat' / nequaquam secu
rerum corporalium vmbras trahunt
/ uel fortasse tractas manu
discrecionis abigunt si incircumscriptum
lumen videre cupientes cunctas
circumscripcionis sue ymagines de
primat ut eo quo supra colligere
appetunt amittet quid sunt hec
ille / hec ei sunt que fide pro
bat et ea solidat que e p'ma
via eundi i beatitudine De qua
p'uerb 3 Ambulabis fiducialiter
i via tua et pes tuus non im
piget / que via fidei videlicet
summo ope custodienda e / ne per
scissura membrorum xpi detrimentum
paciat' / fide ei viuimus / fide co
gnoscimus / fide ditamur / fide iustifi
camur / De p'mo di' Abacuc 2
Iustus ex fide viuit Vnde
beatus Bernhardus sup' cantica
sermone xxxiij Viuimus i vmbra
xpi qui p' fide ambulamus i
carne ipsius pascimur et viuimus
De secundo dicit idem doctor ibidem
sermone xxviij fide mundat' cor
da ut possit videri deus / fi
des nescia falli / fides inuisibi
lia comprehendens sensus penuria
non sentit demum transgreditur
fines eciam racionis humane / nac
usu experiencie terminos que vtique
p'hendit qd' sensus nescit ex
perimentum non inuenit / discere eo ha
be' ceteros / eo tucius sequi qd' illa
suaserit / demum comprehendit
que sit longitudo latitudo subli
mitas et profundum qd' oculus
non vidit nec auris audiuit nec
i cor hominis ascendit Illa i se q'
i quodam uolumine clausum portat
sumat q3 signatum hec b' Bernhardus
De 3o dicit beatus Augustinus de ciuitate
domini nulle maiores diuicie /
nulli thesauri / nulli honores

Nulla huius mundi maior e sub
stancia qua e fides catholica
que peccatores saluat cecos
illuiat / ifirmos curat / cathe
cuminos baptizat / fideles iustifi
cat / penitentes reparat / iustos
augmetat / martires coronat
/ virgines et viduas et coniuga
tas casto pudore osuat / cle
ricos ordinat sacerdotes co
secrat i etna hereditate cu
sctis angelis collocat / Unde
ut dicit ide doctor Nullc apd
deu plus habet loci qui plus
attulit no argeti sed fidei
Magna e ergo fidei passio
qua ditam. Magnu piculu
e fidei amissio / qua piclitam
que quid amissio fidei nuqz
celerius eueit qua tpe heres
ul scismatis subrepentis De
quarto dt beatus aug sup
Johane Sic i radice arboris
nulla prorsus pulcitudinis
spes apparet et tame qcqd e
i arbore pulcitudinis uel
decoris ex illa procedit sic
ex fidei humilitate qcqd meriti
qcqd btitudinis e aia suscep
tura ex fidei fudameto pro
cedit Ideo sic q tollit fun
dametu tollit totu edificiu
/ qui sic tollit fide het ille
Tollit aut fide q no recte cre
dit ul ab ecclesia catholica
se scidit / ul aliis erroris ul
scissure occasione prebet
Et ideo hodie pssi maiore pre
latis curadu e ne fides per
hac scissura i subditis coru
pereat utrisqz i interitu et
iactura Et ideo opus e huic
rei p actus virtutu ferre sub
sidium p igressu viaru dni
que a scissura dapnabili co
suat / Unde secundu beatu
Greg xv li° mor c° xv /
Vie domini quas currere debem
si unitate itse osuare uelim
sunt / pax humilitas et pacien
cia / per pace mebra ecclesie
sub capite xpo i amoris vi
culo conectutr / p via humili
tatis iferiores superioribus sub

iaut / per paciecia superiores
iferiorum ul equaliu iniurias
equanimit paciutr / pace igi cu
oibus suare humilitatis norma
amare et cucta equanimit
i paciecia tollerare / vie dni
sut / p quas si no gradiemr /
ad eu i que ducut nullateno
ueniemus / Het e via de qua Ex
odi tcio Via triu dieru ibim
i solitudie / Via ei humilitatis
pt caritate conexa unit me
bra ecclesie / pacia unita co
suat / pax no si scissa fuerit
reitegrat uniuersa / Vias igi
pacis pmo currere debem si
scissura euitare uelim qa dr
Job quito c° pace habeat ta
bernaculu tuu qd expones
beatus Greg vi mor c ix
dicit Tabernaculu iusti pace
habe dr / qr videlicz corpus eius
qd mes ihabitat a pru desi
deriorum motibus sub iusticie
disposicioe refrenatr / Sed qd
prodest cotinecia carne rest
rigere / si mens p opassione
nesciat i amore proximi di
latari / nulla naqz e castitas
carnis qua no comedat sua
uitas metis Sz at sit tim
huius vie seu qs sit fructus
pacis porit ibide Job quito c°
pqqua ei dictu e pace habe
at tabernaculu tuu omit
subiuctu e Et visitas spez
tua no peccabis Ecce pmo
Et multiplex erit seme tuu
et progenies tua sic herba
tre Ecce secundo Et igredieris
i habudancia sepulcru sicut
ifertr aceruus tritici i tepore
suo Ecce tercio / Diceba qr
fructus pacis suare subditr
i uerbo bti Job quo dixit /
Visitas spez tua no peccabis
Spes quippe hois e alt ho
Vnde ei spes nra dr proximus
nr qr i illo timus qd ipi sumus
Corporali ei visitacioe / ad
proximum gressu accedim Spua
li uero no gressu sed affectu
ducimr Spez go sua visitat
/ qui ad eu que sibi similem
p natura cospicit passibus

amoris tedit ut i altero con
siderans ex se ipso colligat qua
lit infirmanti alteri condescendat
Spem suam visitat qui ut in se al
teru resistat se in alteru pensat
bene ergo dicitur Visitans spem
suam non peccabis quia tunc peccatu
plene vincit cum ex sua simili
tudine vnusquisque perpendit quo in
dilectione proximi dilatetur Cum
uero a vitiis caro restringetur
cum mens virtutibus erigitur re
stat ut loquendo quosque doceat
vita sed qua moribus instruat
Ille namque fructus uberes doctrine
colligit qui semina bone operacionis
premittit Unde et de domino
nostro dicitur Act I cepit ihesus facere
et docere Unde post pacem tab
naculi et speciei nostre visitacionem
recte subiungitur Scies quod multi
plex erit semen tuum et pro
genies tua sicut herba terre post
pacem namque tabernaculi et speciei
nostre visitationem semen iustorum
multiplex surgit quia nimirum
post passionum refrenationem et
morum magnitudine cuncto factum
dicens ymituiginis ubi doctrine cu
buit quanto hoc in eius pectore
per bona opera producit Et post
multiplicationem seminis subditur
et progenies tua sicut herba
terre Iusti progenies ~~terre~~ herbe
terre comparatur quia quod de eius imi
tatione nascitur dum a terre presentis
vite gloria deserit spe eterna
viresscit Sed quisquis iam terrena de
sideria despicit quisquis se per
opera vite active extendit ne
quaquam ei sufficit magna
exteriorus agere nisi etiam per contempla
tionem valeat interna penetrare
Unde subditur Ingredieris in ha
bundancia sepulcrum sicut infertur
aceruus tritici in tempore suo Quid
ei sepulcri nomine nisi contempla
tiua vita signatur que nos
ab hoc mundo quasi mortuos
sepelit dum a terrenis desideriis
susceptos in intimis abscondit
Ab exteriori quippe vita mor
tui et in sepulti per contempla

tione fuerant quibus paulus
dixerat mortui estis et vita
uestra abscondita est cum xpo in
deo Activa quippe vita sepul
crum est quia a prauis nos operibus
mortuos tegit Sed contemplativa
perfectius sepelit quia a cunctis mundi
actionibus funditus diuidit et se
questrat In hac via pacis
videlicet tripliciter currere con
tingit Ut dicit beatus Bernhardus
Est ei homo pacificus qui bona
pro bonis reddens quod in se est nemi
nem vult nocere Est alius pacificus
qui non reddens mala pro ma
lis etiam potens est sustinere no
centem Est et pacificus qui bona
pro malis reddens in promptu
etiam habet prodesse nocenti
Primus quantum in ipso est parte pacem
habet Secundus pacem tenet
Tercius pacem facit Primus periculosus
est et facile scandalizatur Secundus
in pacientia possidet animam suam
Tercius multorum animas lucrifa
cit Hec ergo est via domini per
quam vnitas solidatur que mem
bris xpi deesse non debet quod deus
significare volens secundum beatum
Augustinum libro de ciuitate dei capitulo
x x i Unum ac singulum creavit
hominem non utique solum sine hu
mana societate deserendum sed
ut eo modo uehementius ei
commendaret vnitas vinculum
quod concordie si non tantum inter
se nature similitudine verum
etiam cognacionis affectu homines
necterentur qui neque ipsam quidem feminam
copulando viro sicut ipsum creare
illi placuit sed etiam ex ipso
ut omnino ex homine vno diffun
deretur genus humanum hec ille
Hec est ergo via domini quam
dirigere debemus via scilicet pacis de
qua dicitur Dirigite viam domini ut
simus pacifici quia beati pacifici quoniam
filii dei vocabuntur Mt v Se
cundo debemus currere viam humili
tatis quia in hac omnes alie vie
perducentes in beatitudinem con
currunt Unde beatus Gregorius ibidem
libro xviii capitulo x xix quia ei ori
go uirtutum humilitas illa in no
bis uirtus veraciter pullulat

que ut in tadite via in humilitate pullulat predicat / a qua mirum si abscondit[ur] arescit quia viuificatum se in intimis humore caritatis perdit / In hac via errare non contigit quia dominus dirigit pedes per ea gradientis humilitas est et familiaris diuine gratie ut dicit beatus bernardus super missus / Nimirum ad consuetudinem humilitate / gratie diuine solet pietas ordinare / ut quanto quis plus proficiat / eo minus se reputet profecisse Nam usque ad supremum exercitii spiritualis gradum si quis profecerit aliquid ei de primi gradus in perfectione in prosecucione relinquitur ut vix primum sibi videatur adeptus / optimum namque humiliter sentire de se mente ad altiora ne dum supra se attollitur / cadat ad se / nisi in se per veram humilitatem fuerit solidatus quia nisi humilitatis merito maiora minime obtinetur / De hac ergo via etiam dicitur Dirigite viam domini quam et cristus hanc docuit et ostendit dicens Discite a me quia mitis sum et humilis corde Mt xi / Per viam patientie etiam ambulare debemus quia ut dicit beatus Gregorius ibidem libro 21 capitulo 13 qui patientiam seruare contempnit / socialem vitam citius per impatientiam deserit vnde et quasi humeros a [illegible]ra cadit / cum aduersitatis aliquid ferre non valens fraterna concordia declinat et qui menbrum seperatur a corpore cum eo quo operare bona poterat a bonorum omnium abscidit[ur] vnitate Neque et vnitas seruare concordia nisi per solam patientiam valeat Crebro namque in humana actione nascitur / vnde mentes hominum citissime a sua vnitate ac dilectione seperatur / et nisi ad aduersa toleranda se animus preparet proculdubio socialis concordia exulabit hec ille / Et hoc dicit beatus Bernhardus in sermone de annunciatione domini et passione eius qui patientiam non seruauerit

perdet iustitiam / Ecce ergo triplex via domini pacis videlicet humilitatis et patientie ad conseruandum vnitatem menbrorum ecclesie sub capite cristo necessaria / De quibus viis dicitur prouerbiorum v° respiciat dominus vias hominis et omnes gressus eius considerat / Cum ergo non vult scindi a corpore xpi mistico quod est ecclesia catholica / dirigat gressus suos in hac triplici via De qua dicitur Dirigite viam domini Ex quibus certo quod heresiarche et auctores scismatis sectantes auaritiam et ambitionem honorum que sunt vmbra transiens / particulari comodo incumbentes / lumen veritatis agnoscere nequiunt immo nolunt / ut in tantam producti vesaniam / veritati sacrarum scripturarum et doctorum sanctorum ab ecclesia approbatorum patenter renitantur / et vetustissimorum consiliorum generalium quorum gradus in ecclesia auctoritas veritate la[illegible] dicunt Et ideo filii scismatis mente superba via humilitatis deserta / caritati auaritia / fide neglecta / pace turbantes / per impatientiam nolentes dirigere viam domini triplici de qua supra dicentes illud sapientie scientiam viarum tuarum nolumus / Ecclesie vniuersali subesse contempnunt / quod quam sit graue peccatum Dominus noster in datan et abiron quos occasione huius sceleris viuos terra absorbuit patenter ostendit Num xvi. ps 105 Hoc et alio exemplo scriptura manifestauit Cum enim decem tribus scisse fuisset a tribu iuda et beniamin / et relicto rege suo alium sibi foris constituissent / et tandem iret ad eos reboam ut peccata eorum exprobraret eisdem vltionem quam futuram prediceret / panem apud illos edere et aquam bibere vetitus est quod cum non custodisset statim diuina censura percussus est / et inde regrediens impetu ac morsu leonis in itinere necatus est / 3 regum 13 / vnde demum /

Cuius etiam sceleris magnitudinem oste
dit dominus Mt 18 dicens si Ecclesiam
non audit sit tibi tanquam ethnicus
et publicanus. Scisma quidem ut
dicit Hostiensis in summa de scis(maticis) § 1
est illicita divisio per inobedientiam
ab unitate Ecclesie facta. ut
xxiiii q. iii inter scisma et he
resim. Nullum tamen fit scisma se
cundum beatum Jeronimum super Epistolam
ad galathas nisi sibi aliquam he
resim confingat ut recte ab ecclesia
videatur discedere. sicut in casu nostro
faciliter exemplificare possemus. dif
fert autem ab heresi scisma in prin
cipio. heresis enim in suo principio
habet perversum dogma. quod non habet
scisma sed si perduret cadit
in heresim. quia fingit se ab ecclesia
recte recessisse. dicto c. inter scis
ma quia peccat in illum articulum
credo in spiritum sanctum sanctam eccle
siam catholicam. Quam sit grave
peccatum scisma apparet ex vin
dicta et pena canonica qua scisma
tici percelluntur. Scismaticus enim
secundum beatum Jeronimum quia conscissa
domini tunica minutatim per fru
stra decerpsit xxiiii q. i quoniam
vetus Moyses. in statu perditionis
est. Ut dicit Beda super Matheum
et ponitur in ca. xxiiii q. i quicunque
Quicunque ab unitate fidei vel
societatis Petri apostoli quolibet
modo semetipsos segregaverint
tales nec vinculis peccatorum
absolvi nec ianuam possunt cele
stis regni ingredi. hanc quippe
dicitur rumpere unitatem in ecclesia
quam dominus unam esse voluit. propter
quod ei unum caput ministeriale
preficere disposuit. ut unguentum quod
descendit in barbam aaron descen
deret etiam usque ad fimbriam ve
stimenti. Petrum videlicet principem
apostolorum unicum constituens
qui super gregem sibi commissum
regimini incumbet vigilia pasto
rali. unitum que gregem in radice
fidei et connexione caritatis
iuncta sibi creditum a Christo offi
cium custodiret. Cuius testis est
beatus Ciprianus scribens ad
Novatianum in c. ex dicens dominus

ut unitatem manifestaret unam
unitatis eiusdem originem ab uno
incipientem sua auctoritate dispo
suit. hoc erant utique ceteri apostoli
quod fuit Petrus pari consortio
predicti et honoris et potestatis
sed exordium ab unitate pro
ficiscitur. ut ecclesia Christi una
esse monstretur. Quam unam Eccle
siam etiam in cantico canticorum spiritus
sanctus ex persona domini designavit
una est columba mea perfecta mea
hec beatus Ciprianus. Si ergo una
est ex stabilimento domini non debet
scindi temeritate sui. Scindens
enim eam scismaticus est. qui etiam
quantacunque dignitate vel ecclesia
stico ordine polleat sine tamen
officii executione non habet ut
dicit idem doctor et ponitur vii q. i
factus est cornelius ubi dicitur. non habeat
ecclesiasticam ordinationem qui
ecclesie non tenet unitatem.
Scismatici etiam ex scismate re
deuntes. non promoventur ad sa
cros ordines licet in susceptis
postquam redierint tolerentur ex aucto
ritate Leonis pape. i q. i. omnes
Scismatici etiam quia spiritum sanctum
non habent remissionem peccatorum
dare non possunt. ut dicit beatus Cypri
anus scribens magno filio. Si
autem foris cuncti heretici et scisma
tici non habent spiritum sanctum
et ideo apud nos eis manus
imponitur ut hic accipiatur quod
illic non est nec dare possunt. mani
festum est nec remissionem peccatorum
per eos dari posse quos constat
spiritum sanctum non habere et ponitur
in ca. xxiiii q. i. dictus ad fi.
Item quia grave peccatum est ut
propter eius immanitatem scismaticus
dignitate et officio privetur vii
q. iii si quis presbiter. temporalibus
spoliatur xxiiii q. i qui contem
pnens. corporalibus punitur
vii q. i. denique ad fi. exilio re
legatur et per potestates se
culares coherceri debet xx
iii q. v de liguribus. hec dicta
sunt ad detestationem huius criminis
ut unusquisque exorreat se hoc
contaminari scelere. Et ut hii
ad quos spectat salutem sub
ditorum intendere tanto acturatius

invigilent ad evellendu scisma
i quo fideliu costie vulnerat
pax turbat et unitas scidit
caritatis hoc at pt pii ad po
tifices qui succedut i locum
apostoloru qbus commissa est
ecclesia ad regedu i qua sup
eminentiore gradu habe dicut
Sed licz multi secud beatu
Cipriani i epla de marciale
et basilide nut i eccla cont
ecclesia surrexe et abea fide
parit et veritate labefta re
cesserit pmanet tame apud
plurimos sincera mens et re
ligio itegra et no nisi dno et
deo suo aia devota nc pvana
sed aliena pfidia deprimit ad
ruina sed magis excitat et ex
altat ad gloria scdm qd aplus
hortat actis xx dices qd ei
si exciderit a fide qda eor
numqd ifidelitas illor fidez
dei evacuavit absit e ei deus
verax ois at ho mendax si
at ois homo mendax et solus
deus verax quid aliud scrui
dei et maxie sacerdotes fa
cere debes nisi ut humanos
errores et mendatia relinqnes
et precepta domica custodie
tes i dei veritate pmaneas
hec ille hec e ei via domi
qua dirige debes prava fu
giendo falsa cofutando veri
tate sectando currentes via
paris quo ad proximu via
humilitatis quo ad deu via pa
ciencie quo ad seipm qr di nob
ore pphetico dirigite via dni
et tantu de pmo

Dixi secudo qd sacerdotes et
viri ecclesiastici debet recte
via domi dirige si scitatez
habet deo et hominibus placida
et accepta Que sut aut ut
ait Bernhardus i quibusda sen
tenciis que faciut sanctu vi
ctus sobrius actus iustus sensus
pius victus sobrius erit si con
tinet si socialit si obedient
si caritatiue et humilit vixerit
p continentia et castitas p socia
litate caritas acqrit Actus
iustus erit si fuerit rectus di
strictus et fructuosus Rectus per
bona intentione districtus p men
sura possibilitatis fructuosius
p utilitate proximor Sensus pius
erit si fides nra deu sentit
summe potente summe sapiete summe
bonu ut p eius potentia nra
credamus adiuuari ifirmitatez
p eius sapientia nostra corrigi
ignorantia p eius bonitate no
stra credamus abluri ifirmitate
iniquitate hec ille Et secudu
beatu Augustinu i lro de saluta
ribus documentis i fine libri sic
conversari e sequi iusticia dili
gere castitate amare veritate
refutare mendatiu falsu nichil
loqui deu time et amare
sua precepta servare pace cu
oibus sine dolo tene discordes
sine simulatione ad concordia
provocare caritate cunctis no
simulata offerre nullu scan
dalizare nulli se preferre sed
oibus iferiore se iudicare re
verentia et honore no pp
timore potentu sed ob altissimu
exhibe senioribus obedientia
et equalibus caritate offerre
qua oportuit dilectionis mi
noribus ostede fratrna onera
sive pericula cognivit susti
nere cunctis prodesse no obesse
nulli nocere nullu culpare
nulli offendicula pone nullu
iudicare nulli detrahe nulli
curiosu esse nullius carpere
vita nullius explorare semita
sed de ipo tantu esse sollicitu
i omni bonitate superare mali
cia hec ille hec sut vie dni
qbus cristiano gradiendu e de
qbus pver 3 Vie eius vie
pulchre et semite eius pacifice
his ergo cuilibet viro eccle
siastico gradiendu e q sic ce
teros honore precellit Ita
precede debet et vtute qe
e via domi De qua dicitur
Dirigite via domi Sed rara
avis femx i arabia Ne ei
diebus nris hec reperiut i
viris ecclesiastis prelati et
superiores et iferiores et
alii qui proficiut ceteris

Vel qui bonis Ecclesie ditati sunt
destores sunt iusticie qui paupes
homines subditos suos opprimi pmit
tunt factoribus ipsorum, non eorum
querelas libenter audiunt sed se
pe tedio affecti eos a se cum indi
gnatione repellunt / subditos a
tyrannis oppressos tueri negli
gunt uano timore correpti / ex
pauore iterdum iudicant / munera
a pupillo et vidua accipiunt
de rapinis pauperum qui hunc
iste comedunt et ideo a subditis
sic oppressis maledicuntur et pro
hoc iterdum vita finiunt misera
cunctis plerumque stupenda / Casti
tate fugant / uerba lasciua et
inhonesta in presentia eorum in sca
dalum plurium fari pmittunt / per
sonis suspectis in alterum ruina
et scandalum conuersant / In mensis
eorum nichil sobrium nichil ho
nesti / nichil soli descriptionis
neque de salute animarum tpis rte
dictarum agitur / sed iterdum come
morant eorum iniquitates prete
ritas qualiter luxuriati fuerint
fraudes comiserint beneficia per
pbas uel nephas acquisierunt in
sectes medacia et detractiones
in scandalum audiencium / se et
alios per sermones incultos ad
lasciuia prouocantes / cum tamen
in conuiuio sacerdotum debet ad
esse lectio de sacris scripturis
ut alii edificarentur vel in dei p
reuerentia / lautiores cibos et
exquisitos excedendo nimirum /
sumptuose pparari faciunt / nec
superflua pauperibus errogant
que erogari deberent vel si di
no cogantur sic quod alii cibos fa
stidiunt et ebriati lasciuiunt
alii fame torquentur / Magis stu
dent ornatum domorum in quibus
habitant quam decori domus dei
in qua iterdum et uestes sordide
vasa pauca / plurima stillici
dia / et edificia ruinam minari
videntur / nullus honor nulla reue
rentia in officiis diuinis / si corpus
xpi in altari offertur / non fit
genuflexio / si predicatur uerbum
dei / murmura resonat / predi
catoribus detrahitur / vita aliorum

lateatur sic quod facto et uerbo
profitetur se non esse de scola xpi
qui dixit propterea uos non auditis
quia ex deo non estis / Cum tamen et
ambo ecclesiam ingrediuntur / ob
liti illius quod dominus noster nec vas
per ecclesiam ferri admisit / In se
xu qui hiis viis ducentibus in
perdicione graditur de quibus et
propheta Conscitit omni vie non bo
ne malitiam autem non odiuit ps
37 Cuncta aut sunt que sacrifi
cium altaris rarissime offerunt
nec umquam offerret si eos rubor
et erubescentia non moueret
si aliquod iterdum opus de gne
bonorum faciunt illud publicum
omnibus esse uolunt et ita per inane
gloriam meritum sibi sufferunt et
extinguunt de quibus dicit ueritas
receperunt mercedem suam / In
uestimentorum ornatu / preciosita
te et multiplicitate plurimum
excedentes / non pertinet in ue
ritate ad sacerdotem ut habeat
ueste precio ducentorum florenorum
non dum enim est superfluitas sed
et magna stultitia et grandis
iniquitas / non enim equum est ut unus
sit preciosas uestes deferat
et alius qui etiam est membrum sub
capite cristo nuditate pereat
non sit secundum doctrina apli di
centis habentes alimenta et quibus
tegamur hiis contenti simus / Unde
sensa sui sceleris allegat statum
sublime quod veste preciosa requirit
Et quis iohanne baptista sublimi
or quo nemo melior inter na
tos mulierum gemitus qui tamen
cristus de uestis austeritate
comendat Mt xi sic quod sui obliti
graditur per vias iniquas de
quibus pu 4 Ne delecteris in
semitis impiorum / nec tibi pla
ceat malorum via / Nec suffit
eis eorum prius iteritus mortis
eterne / nisi etiam et alios nedum
exemplo et imitatione sed et
opere post se trahat applicat
se curiis regum et principum spe
preciosa adeptionis dignitatum ec
clesiasticarum ad quas non per
ueniunt per hostium sed aliunde
quas cum adepti fuerint redditus

ecclesiaru et oblationes fidelium
luxuriose et propter inanem gloriam
consumunt, fratres et nepotes
eorum, de bonis ecclesiarum pro
remedio animarum oblatis, locu
pletantes qui temporis morte ab
sorptis in interitum bona eccle
siastica in tabernis et meretri
cibus et seculi vanitatibus
consumunt in vilipendium status
ecclesiastici in dehonoratione
dei et in augmentum acerbioris
pene eorum, qui eos sic inscienter
de rapina pauperum ditaverunt.
Edificant etiam syon in sanguinibus
beneficia nepotibus suis minus
ydoneis conferentes vel eos ad
ea promoventes ut genus eorum
per hoc magnificetur. que res
multum perniciosa est, non sunt bona
ecclesiarum ordinata ad id ut
alii affluant et alii fame pe
reant non ad voluptatem aut
seculi vanitatem sed ad exter
num necessitatem. Res et eccle
siarum bona sunt pauperum 12 q.
2 apostolicos 16 q. Ea igitur que clericus
victum et vestitum seu preter ne
cessitatem superfluit ad alios usus
transire quam ad honorem dei et
usus pauperum, sacrilegii crimen
est 16 q. 1 cum hec ecclesia.
Nec adhuc sufficit temporum iniqui
tas duces eos in interitum nisi
propter peccata aliorum penas acer
bas baratri prestolentur. Ecce
et non agunt fideliter officium
suum, ut ydoneis personis non
ex favore non ex sanguine non
ex famulatu aut temporali com
modo sed pure conferent bene
ficia ecclesiastica preficiunt
indignos et ignaros vel eos
promovent seu ad ea ipsos pre
sentant animas xpi sanguine re
demptas ipsorum committentes cure
qui bestias et boum armenta pa
scere non essent ydonei qui sarmenta
ecclesie interdum ebrii interdum
peccatis irretiti gravibus cete
ris ministrant interdum ea minist
rare negligunt, infirmos sine
viatico et confessione decedere
permittentes vitiose et scanda
lose viventes penitentias iniu-

ncretas iniungunt verbum dei pre
dicare negligunt, errantes si sunt
in consilio rei publice ut prelati
consultores consilium effundunt non
in comodum rei publice sed ex timore
vel lucro temporali odio vel favore
vel ut prudentes aliis videantur.
Non curant ad quod tenentur ex de
bito ut subditos ipsorum, quorum
cura est ipsis credita visitent
eos exhortentur ad bonum, et eos
corrigant infundendo vinum seve
ritatis et oleum misericordie
ut revideant vitam ipsorum, evel
lant vitia et plantent virtutes
ut dirigant viam domini. De qua
prelatorum vero via vite increpatio
discipline non remittitur illis quod
dicitur 3 Regum 20 custodi virum
hunc qui si lapsus fuerit erit
anima tua pro anima illius, et ita
in officio domini sui, non recte mini
strant propter quod dicebat apostolus
1 cor. 4 hic iam queritur inter di
spensatores ut fidelis quis inve
niatur, sed inveniri nequit quia
omnes declinaverunt simul, inutiles
facti sunt, non est qui faciat bonum
omnes et gradiuntur in via mortis
de qua prelatorum octavo ewie inferi
domus eius, penetrantes inferiora
mortis Et ideo sicut populus sic sa
cerdos osee 4 quia in sacerdotibus
iniquitas. Ideo et in subditis nulla
equitas, perit reverentia, contemp
nitur censura ecclesiastica, cessat
obedientia, unus dicit ego sum
cephe, alius ego sum pauli, ideo
et non obediunt quia sacerdotum
vitam enormem et dissolutam con
spiciunt, que norma et exem
plar ad recte vivendum esse debe
bat. Et ideo et ipsi qui deserv
erunt reverentiam quo ad deum et
ecclesiam eius, facies sacerdotum
non erubuerunt, ideo facies domini
divisit eos trenorum 4 .i. a fa
cie domini divisi sunt, peccatis
plurimis involuti, taceo de usu
ris et obligationibus publicis
rapinis stupris adulteriis
sacrilegiis homicidiis fraudi
bus et calumpniis periuriis et
iniustis iudiciis cum transgressione
manifesta preceptorum dei, et
multiplicibus peccatis que sunt

notissia i pplo communi nec dicã
i sacerdotibus qui tãquã aquã
bibunt peccata simonie et avaricie
que vicia apostolus olim periculosis
temporibus predixit esse futurã
Nos autem prochdolor experimento
cognoscimus esse presencia Erunt igitur
homines seipsos amantes cupidi
elati superbi blasphemi parē
tibus non obedientes ingrati sce
lesti sine affectione sine pace
criminatores incontinentes immites
sine benignitate proditores pro
tervi voluptatum amatores
magis quam dei Et quod hoc de cri
stianis malis intelligi debeat
innuit cum subdit habentes quidem
speciem pietatis virtutem eius abne
gantes 2e ad thim 3 Unde b
Bernhardus in sermone beati pauli
igitur 4c quorum est cristum persequitur
qui utique ab eo cristiani dicuntur
Amici tui deus et proximi tui
adversum te appropinquaverunt et ste
terunt Coniurasse videtur adversum
te universitas populi cristiani a
minoris usque ad minimum a planta
pedis usque ad verticem non est sani
tas ulla hec ille quorum omnium
viciorum occasio est negligencia
tacitumitas et consensus ac vite
enormitas sacerdotum De quibus
conqueritur dominus Jheremie xio quid
est quod dilectus meus in domo mea
facit scelera multa i. in eccle
sia que est domus dei in qua non
dum sunt vasa aurea et argentea
sed et lignea et fictilia 2e
ad thim 3 Conqueritur etiam aliter
per prophetam posuerunt adversum me
mala pro bonis et odium pro
dileccione mea Et ita sicut qui
aliorum sunt socii in culpa sic
erunt eorum in pena consortes
quia contricio et infelicitas in viis
eorum viam pacis non cognove
runt ps 13 quibus tempore contricionis
dicetur illud Ezech 13 non as
cendistis ex adverso nec posuistis
vos murum pro domo domini
non hac igitur via scelerata gra
diendum est nobis non enim hec est
via domini ducens ad vitam

Ecci 3 Cum diligunt deum conservā
bunt viam illius De qua dicitur
Dirigite viam domini sed via ducens
in interitum De qua luce x In
viam gentium ne abieritis De qua
etiam Ecci 2 Ve qui dereliquerunt
vias rectas et diverterunt in vias
pravas in quibus plurimi gradien
tes oberrant De quibus dicitur Job
24 Oculi eius sunt in viis eius
elevati sunt ad modicum et non
subsistent Super quo verbo dicit
b Gregorius xvii moralium c quinto
Elevantur peccatores ad modicum
et non subsistunt quia corpore quo
alti videri appetunt a vera dei
sciencia longe per elacione fiunt
subsistere et enim nequeunt quia
ab eterne essencie soliditate di
viduntur atque hac prima ruinam
tollerat quia per privatam gloriam
in semetipsis cadunt De quibus dicitur
Deiecisti eos dum alevarentur Non
hiis igitur viis sceleratissimis
gradiendum est nobis sed via pla
na et via recta que ducit
ad vitam De qua dicitur Dirigite
viam domini et tantum de secundo

Dixi tercio quod vivere ecclesiasticum
dicitur via domini dirige si sciencia
et prudencia fulget per quam di
scernitur iter via catholica atque
prava Sciencia quippe hiis qui alic
os docere debet viam quam doctrine
ostendere summe necessaria est
Gregorius et Ovidium in libro primo tristium
quod minime novit nemo docere
potest Que quidem sciencia temporum non
debet esse inflativa quia ut dicitur
prima cor viii sciencia inflat cari
tas edificat quod verbum apostoli secundum
beatum Augustinum nono libro de
civitate dei c xx non aliter intelli
gitur nisi sciencia tunc prodesse
cum caritas inest sine hac inflac
i. in superbia inanissime quasi potesti
tatis extollere et exemplifi
cat de demonibus in quibus est sciencia
sine caritate et ideo tam in
flati i. tam superbi sunt ut ho
nores divinos et religionis

huitute qua uero deo deberi
stiuit sibi sathagut exhiberi
et gitu put apud quos put
ad hoc agut het ille Quos
etia i hoc aliqui hoies tingers
animi imitari no cessat Ut
dicit beatus Ieronimus sup epla
ad Ephesios No illi rugata
frote et dimisso supcilio uer
bis qz trutinatis auctoritatez
sibi magistrorum vendicat no q
ipi dignu aliqd arrogantia no
uerit sed ut simplices quiqz
fratru suu qparatioe videatur ne
stire Non debet etia het stie
tia esse supstitiosa Mt xvi
fatie celi diiudicare nostis si
gna at tepou no potestis stire
Non etia debet esse curiosa
Melior e eni ut dicit Augus
ignorantia fidelis qua temera
stientia Curiositas eni ut dicit
Augus ttio lio qfess imitatur sa
pientia sic ignorantia simplici
tatem ignauia qete luxuria
satietatez prodigalitas libe
ralitate Unde di i cor 2 Si quis
se existimat stire nodu nouit
quo oporteat eu stire No etia
debet esse stientia erronea et
vana Sapie xiii Vani sut
oms hoies i qbz no subest
stientia dei que sola docet qz
stientia hmoi aiaz no reficit
sic di ttio qfess x Augustinum
falsa silia sut veris ut cibi
dormientiu siles sut cibis vi
gilantiu sed tame no reficiut
stia uero dei reficit qz no so
lo pane viuit ho sed i omni
ubo qd procedit de ore dei
Mt 4 Hat at stientia uera
reficiete aiaz i viro ecclesia
stico qtuor iducut Imunitas
vitij subtilitas igenij diutur
nitas studij et sedulitas ex
ercitij De pmo di Ecci 2 hoi
bono i cospectu suo dedit deus
stientia sapientia et itelligentia
Sapientia qua deus cognoscitur
stientia qua bene i mudo con
uersatur Intelligentia qua stri
pture misteria penetrantur
vel sapientia qua res sapiunt

secundu sapore pu stientia qua
estimatur secundu ualore suu In
telligentia qua cognoscitur hmi
totu esse suu Hec e funiculus
triplex q difficile rupitur hoc
deus dat homini bono presertim
viro ecclesiastico ut regula
qua se et alios regulet ut
lucerna qua se et alios illuiet
ut cibu quo se et alios satiet
et ut gladiu quo se et alios
defedat ut agru et vineam
ut i hijs laborado sibi et alijs
fructificet ut pecunia ut
ea ad usura acomodet ut
uxore ex qua spuales filios
deo generet Ysa xxviii que
docebit stientia et que itelli
gere faciet auditu ablacta
tos a lacte i separatos a dul
cedine culpe qt illos qui gra
uibus peccatis dediti stientia
dei nitutur acqrere eu sriptu
sit i maliuola aiaz no itro
ibit sapientia nec habitabit
i corpe subdito peccatis Sapie i
het ergo stia uera e via dni
De qua puer 2 Si itrauerit
sapientia cor tuu et stia aie
tue placuit cosiliu custodiet
te et prudentia huabit te ut
eruaris de via mala et qnt
ut gradiaris i via domini
De qua di Dirigite via domini
Secundo hat stientia iducit sb
tilitas igenij sic eni multa di
stiuit que postmodu docet
puer xxx no didici sapientia
et nouit stientia stor ut h
Ambrosius i lio de officijs de
seipo dicit Sic hoies distut
prusqua doceat et ab alijs
distiut quod alijs tradat
qd necipm quidem mihi accidit
Ego eni raptus a tribunalibus
atz administrationis isulis ad
sacerdotiu cepi uos docere
quod ipe no didici ita factu
e ut prius doce icipe qua di
stere distedu igitur mihi sil
et docedu qm no vacauit an
distere qt multos sacerdotes
qui prius docet qua distut

et ab alijs doctoribus et se
moribus disce eciubescunt non
attendentes illud Eccli 8 Non te
preteat narracio seniorum et ipsi
enim didicerunt a patribus suis
ab ipsis disces intellectum et in
tempore necessitatis dabis responsum
Disce igitur puer queque doceas quia
omnis doctrina et disciplina est
ex preexistenti cognicione primo posteriorum
et sciencie sunt iuncte per additamenta
menta vt dicitur in fine secundi
Elencorum Tercio hanc scienciam
in viro ecclesiastico requisitam
generat diuturnitas studij
Vnde antiquis enim secundum beatum Job
est sapiencia et in multo tempore pru-
dencia et bene dicit in antiquis
et multo tempore non propter vetustatem
etatis sed quia diu audierunt
a magistris Prouerbiorum 19 Non cesses
audire fili doctrinam nec ignores
res sermones sciencie Sic enim
transferuntur homines ad diuersarum
arcium magisteria propter quod arte
consequti sunt diuturna temporis ex
periencia Vnde Gregorius nazazenus
in apologia exponens non hoc quod
nouum aut peregrinum in hijs apud
quos diuine philozophie stu-
dia viget ut exordio discipu
lorum quis assumatur in officium
magistrorum exemplificans
de Nauta et de milite belli
gere turme subdens non nulli
pene ante infancie pilos de
ponant dum adhuc puerile bal
bucient et antequam sacrorum
voluminum nomina saltem cogno
scant Antequam noue vel vete
ris scripture vel auctores discant
vel stilum cognoscant ut non
dicam ora abluant et anime vicia
deponant nisi forte duos vel
tres sermones ex antiquis tra
ctatoribus didicerunt et hoc
forte exauditum magis quam
ex leccione iam admiracioni esse
voluit et laudi preesse iam plus
cogitat hec ille Quarto hanc
scienciam cuilibet viro ecclesi
astico necessariam generat se
dulitas exercicij Vnde enim

ecclesiasticus prescit alios docere
astrictus qui exercitatus non fue
rit scienciam suam per doctrinam
complete manifestare non poterit
Vnde hanc enim apostolus se exercebat
et alios de hoc laudabat dicens
Repleti estis sciencia ut possitis
alterutrum monere Ad Romanos xv
Et tulius in questione tusculanis libro primo
Grecorum prouerbium est qua quis
nouit arte in hanc se exerce
at Vnde gamfredus in poetria
Ars certos usus promptos
imitacio reddit artifices ap
tos tria concurrencia summos
Erit autem hec sciencia que in nobis
requiritur in suo statu potissimo
si vset circa dei gloriam circa
peccati perpetrati noticiam circa
suipsius munditiam circa mortis
memoriam De primo dicitur Jeremie
9 Non glorietur sapiens in sa
piencia sua non fortis in forti-
tudine sua non diues in diui-
cijs suis sed in hoc glorietur
qui gloriatur scire et nosse me
Et apostolus 1 Corinthiorum 2 nichil iudicaui
me scire inter vos nisi cristum et
hunc crucifixum Scire autem cristum
crucifixum est scire eius gloriam
quia sic oportuit cristum pati
et introire in gloriam suam Luce
ultimo De secundo Jeremie 2 Vide
vias tuas in conualle scito quid
feceris Prouerbiorum 4 Dirige semitam
pedibus tuis et omnes vie tue
stabilientur De 3o 1 Ad Thessalonicenses 4
Sciat vnusquisque vas suum pos
sidere in sanctificacione et honore
non in passione desiderij sicut gen
tes que ignorant deum quia corpus
debemus regere per scienciam nostram
freno abstinencie et cingulo
continencie in sanctificacione virtutum
et honore quantum ad victoriam
temptacionum non in ardore libidinis
sicut gentes que ambulant in pravis
desiderijs Vbi enim secundum beatum
Gregorium mala domum est sciencie
ibi transgressor minori sub
iacet culpe De 4 Ecclesiastici vij
Fili memorare nouissima tua
et in eternum non peccabis Vnde
Seneca epistola vij Mors iam seui

ante oculos debet esse quare
nuenit / dicas viri et que de
cerat turpi fortuna peregi /
Crastinum si adiecerit deus ben
recipies Ille beatissimus est et
securus sui possessione / qui cra
stinum sine sollicitudine expe
ctat Vnde cum socrati in carcere
constituto diceretur ut fugeret No
luit fugere sed remansit ut
duarum rerum grauissimarum metum
hominibus adimeret mortis et
carceris / hee sunt ergo vie domini
quas ambulare debemus et eas
dirigere subditis quia in eis gradien
di ducatum ostendere / pro quibus
propheta regius orabat Vias tu
as domine demonstra mihi et se
mitas tuas edoce me / hec
est via ambulate in ea non de
clinantes ad dexteram neque ad
sinistram / per viam enim fidei cer
tissimam ad dei contemplationem
ad hebre xi fide intelligimus
apta esse secula verbo dei ut
ex invisibilibus visibilia fierent
per sanctitatem et cordis munditiam
tamquam ad beatificam visionem
quia beati mundo corde quoniam ipsi deum
videbunt Mt v per scientiam
ad dei cognitionem quia hec est vita
eterna ut cognoscant deum verum
et quem misisti ihesum christum
Joh xvii hec ergo via triplex
dirigite Ysaie sacre scripture elo
quium quo dicitur Dirigite viam domini
quam quo fuerunt verba coram vestris re
uerentiis in principio posita

In quibus verbis sic introductis
duo tanguntur primo vite recti-
tudo quam viri ecclesiastici
debent per exemplum suis subditis
ostendere quod tangit cum dicit diri
gite viam domini quam propheta ora
bat dirigi dicens Dirige in conspe
ctu tuo viam meam ps v
Secundo tangitur obediencie promp
titudo quam debent deo et eccle
sie sancte reddere quod tangit cum dicit
domini Domino enim obediendum est
iuxta illud subiectus esto domino
ps 36

Dirigite etc dixi primo et
principio quod in verbis premissis tangitur
vite rectitudo quam viri eccle
siastici debent per exemplum suis
subditis ostendere Ad eos enim
pertinet aliis formam in se ostendere
qualiter alios in domo domini
oporteat ambulare / oportet
siquidem regulatum esse virum eccle
siasticum / et mille ut ita dicam
oculos habere / ut subditi vitam
speculati prelatorum imbuti /
feruidos virtutum operibus
imitentur Vnde beatus Gregorius
in pastorali dicit pastor debet
esse operatione precipuus ut gregi
qui voce vite morem designat me
lius per exempla quam per verba gra
diatur hec Ysidorus in libro de
summo bono c xxxiii non de-
bet ducatum suscipere qui nescit
subditos tramite vite melio
ris preire / neque ei adhortari quia
prestitutus ut subditorum culpas
corrigat et ipse vicys insinuat
Vnde si quis propter enormitatem
vite se non dignum prelatione
existimat / locum eius quem digno
est occupare non presumat / nam
tam nobile et tam sanctum est sacer
docij nomen / ut nulla vitiorum
nota maculari se sinat / non
edificabis igitur dicit dominus david / te
plum quia vir sanguinis hoc est vi
ciorum es tu / Si ergo quis ad
sacerdotium ascendere prohibetur
quid erit de illis qui exempli
pernicie subditos corrumpunt et
multitudinem propter carentiam sanctitatis
in vitia pertrahunt / sed adhuc
vindicta amplior eos expe
ctat / quia nedum non habent scien
tiam legis diuine / sed etiam sacre
tum doctrinam a se repellunt /
tu igitur dicit dominus per osee prophetam
repulisti a te scientiam et ego
te repellam ne sacerdotio fun
garis Osee 4 de heretico cum
iudicio Vnde Ysidorus libro 3
sum c v dicit Ignorantia
presidentium vite non congruit
subditorum Si ergo estis pasto
res / dati estis in lucem gentium
sicut ... luminaria clara

ppt' pti macula

docetes uerbo et opere turba
quid sapietu plus tracvit ex
moribz sociatis qua ex libris
Sed qualit lucebut q agut opa
tenebraru tenebre naqz lucez
no coprehedut Joh 1 et qui
male agit odit luce deof dele
cosiluit Hec vita pastoru et
ignorancia causa e et occasio
interitus ouiu Ecce oues peut
et pastores an sup sint no ig
nit et tn no pt esse pastoz
excusatio si lupus oues deuo
ret et pastor nescit de ig uni
usus Ecce multi peut i scisma
te et nllus pastoru vigilat
sup grege suo plorans plo
rat ecclesia et lacrime eius i
maxillis eius no e qui cosolet
ea ex oibz caris eius qm filij
quos enutriuat spernut eaz
et subamicitiae et defensionis
uelamne facti sut ei inimici No
e hodie aliqs qui ea defedat
et scissaz ad vnitate reducat
vnaquisqz vns suis tenebros
gradit si pdicebat Jeremias
tre 2 Quo obtexit i furo
re suo dns filia syon piecit
de celo tra inclitu isrl et no e
recordatus scabellu pedu suoz
i die furoris sui vbi sut hoie
qui ponat se muru p domo
domi ppt peta nra sublati sut
de medio sic q hoc cu fletu
pt dice ecclia Abstulit oms
magnificos dns de medio mei
uocauit adusu me tepus ut
cotereret electos meos Eciam
clamat ad deu pro viduita
et no e qui corrigat ea cu tn
sangs ouiu de pastoz manibz
requiret Ezech decoss iido
Irrefragabili pastores lac come
dut butiru extrahut lanis
se operiut qd crassu e occidut
et edut qd egrotu no sanat
qd infirmu non corroborant
qd cofractu no cosolidat ppt
ea audite pastores ubu domi
Ecce dns p Ezechiele pheta
ouiu Ego igt reqra sangne de ma
nibz vris nc mrs cithara
naqz lira et tipanu tibia et
vinu i conuiuijs sacerdotu et

et opus dei no aspiciut nec
opera manuu suaz cosideriat
et obhoc nec uolut itellige
ut bene agat Nobiles fame it
eunt et multitudo ppli siti are
scit ppterea dilatauit iferno aiaz
sua et aperuit os suu absqz
ullo timino Valetes viri sut
ad bibendu vinu et fortes
ad miscedu ebrietate trahut
iniqtate i viclis uanitatu et
quasi vinculu plaustri peccatu
iustificat ul salt iustificari
sinut ipios pro muneribus
et iusticia iustoru auferut
ab eis ppt que et alia qe no
cosiderant eo q oculos habet
et no videt nec dirigut via
domi sed via iniqtatis de qua
per pheta dr hec via illoz
scadalu p9o e 8 Pauedu e
q absit ueniat tepus quo deus
i nouacula coducta radat ca
pita pilos pedu et barbaz
vniusaz et ne ppt ifinitas
negligecias prelatoru et sa
cerdotu vita pompatica enor
me et scadalosaz veniat dies
ultiois domi exercituu sup
oms colles libam sublimes
i sup oms ecclesias et super
oms qrcus basan et sup oms
colles electos sup oez tiaz
excelsaz et sup omez muz
electu et auferat ualidu et
forte ome robur panis viru
bellatore iudice pheta ariolu
et sene et pricipe sup ea
ome siqdem caput languidu
et ome cor merens ruit sigd
pls et Judas cecidit quia
lingue eoru contra dnm ut p
uocaret cotra se oculos sue
maiestatis Qui ips ergo ha
betis operam bonu dirigite via
domi scrutemur vias nras q ra
et queramur ad dnm Tre 3
sequim ueritate diuertite a malo
deformata reformate curate
vigilate sup grege uobis co
misso errata corrigite ignaros
istruite exeplu bone vite
alijs ostende curate a uanita
tibz abstinete vos iuste iudi
cate pace et caritate diligi
te et ad vnitate uos reducite

sollicitu sitis conservare gratiam
dei ut expost perveniatur ad glo
riam sempiternam quam

Oremus pro statu et unitate ec
clesie et pro consumacione operis sac
conciliy basiliensis pro statu ecclesia
stico et seculari regni nostri pro
Reverendissimo domino nostro archi
et omnibus pontificibus caterisque presbyteris
regni huius pro toto clero ut
digne ministret in officio suo pro
domino nostro Rege electo ut deus
det sibi gratiam sapienciam et
iusticiam ut sciat et possit
iustum iudicium facere et regere
populum sibi subiectum in pace in
laude et honore dei pro to
ta milicia et nobilibus regni
undique proscriptis et parentibus
suis ac benefactoribus et pro
animabus in purgatorio existen
tibus ut exaudiri mereamur in
hiis a domino unusquisque dicat
tria pater noster

Dominica 6 post Epiphanias
in lancis Sinodo

In nomine domini nostri ihesu cristi
qui est via veritas et vita

Omni servientes domino fervientes
scribitur Ad Romanos xii et lectum
est in hodierne diei epistola //
Secundum beatum Bernhardum
in sermone septimo de adventu Ge
neralis est humano generi mi
seria triplex quot quot enim sumus
degentes in regione umbre mortis
infirmitate corporis in loco
temptacionis si diligenter attendimus
triplici hoc incommodo misera
biliter laboramus Sumus et faciles
sumus ad seducendum debiles ad
operandum et fragiles ad re
sistendum Si enim discernere volumus
inter bonum et malum decipimur

si temptamus facere bonum et iustum
deficimus si conamur resistere malo
deicimur et superamur adeo quod et
si in nobis liberum vigeat arbi
trium et ad opus imitatur nobis
sufficiat ad bonum tamen assur
gere non possimus nisi a gratia pre
venti et adiuti Deus enim loquitur
sine me nichil potestis facere
et ita nec assurgere ad bonum
nec stare in bono aut facere
bonum possumus sine ipso sicut quod
apostolus docet et sancti consueverunt
ab ipso principium facere non solum
sermonis sed et inceptionis Alioquin
frustra laborat qui sibi non
timuit Antiquos namque philosophos
ingeniis floruisse et studio profe
cisse celebris apud omnes est
opinio Ad res enim naturales fere in
comprehensibiles studio et ex
ercitacione eis via fecit ingenium
Ista mundum dimensi sunt celum suis
regulis subiecerunt nature
varias scrutati sunt causas
et vinusitatis opificis defectus
quedam sunt oculis contemplati
Sed quia in humanis viribus conti
nue incaverunt quod bellum gre
deret de vigore racionis confide
tes et ideo deiecti sunt dum
allevaretur et dicentes se sapi
entes stulti facti sunt et ob
scuratum est insipiens cor eorum Ad
Ro. i. x lxx di c l v albugine
quoniam superbis deus resistit hu
milibus autem dat gratiam prime
pet quito In figura huius
legitur iii regum 19 quod helie
dixerat dominus Egredere et sta
in monte coram domino et ecce dominus
transit et spiritus grandis et
fortis subvertens montes et con
terens petras ante dominum et
non in spiritu dominus et post spiritum
commocio et non in commocione dominus
et post commocionem ignis et non
in igne dominus et post ignem sibilus
aure tenuis et ibi dominus Ubi
enim revelatum est helie quod dominus
non est in spiritu superbie non in commo
cione impaciencie aut in igne
cupiditatis sive carnalis con
cupiscencie sed in sibilo aure
tenuis in tranquillitate humilis

et parate costie Capt ut exp
losa om uanitate huius actus
stabilimetu sit ipe qui e alpha
et o In humilitate metis nostre
matrie ois gratie primitus salu
temus dicetes Aue maria

Spu ferueutes dno huictes
ubi supra Seuiente impioru
rabie que iusto dei iudicio i
detrimetu fidei catholice et
unitatis Ecclesie tepestuosis
undiquaqz intustrepit protel
latu turbinibus cosideratu
quid aliud mete tractandu
nisi dolendu occurrit qm tato
amariore ista pungunt doloris
aculeo quanto puniora ex hys
malis fidei catholice discrimina
formidat euenire et eo am
plius quo impiorum feruor co
tinuo se extedit ita ut non
sit locus ubi doloris et periculi
materia no subesset Si naqz
inspicimus ad oriete unde fons
luminis micat Ecce oriens nob
minatur occasu Ubi i distissa
domus tunica decerpitur i partes
Si versus austru metis aspectu
vertimus Ecce auster grauis et
magnus et quis ex nob sustine
poterit illu Si ad aqlone
et quid refrigerii ubi primus
angelus sedem sibi ponere et
esse equalis altissimo proposuit
Si uero ad occidete videte ne
bula qua tegitur tota terra un
diqz scissure undiqz hostes
undiqz picula i plurimis
locis strages et bella In
oibus pene insidie et lamenta
Si ad ea que intra scitur eccle
sia geritur ubi amplior pax
esse debet aspicimus Ecce mat
scta Ecclesia miserabilibus co
fecta gemitibus afflicta pres
suris repleta scissuris sit
peccatis exigentibus exposita
e casum et ruine ut fily
eius filialis amoris immemo-
res rupto fidei federe insur-
gunt impie ctra matre et
inconsutili tunice dni no parce
tes ea scinde no uerentur Clamat

eius precibus orat lacrimis fle
tu pulsat si forte sit q eius
purgatur iniurys si appareat q
cosoletur ea ex oibus caris eius
Sed reuera obmutuerunt omnes
imo et hy qui tpaz defende
di officiu susceperunt facti vi
dentur esse inimici iuxta uaticiniu
prophete Tren 1 Et horu utriqz
malorum causa potissima vita
clericoru scandalosa Secundu
beatu Augustinum i lio de vita xpi
ana Non enim subrepsisset scisma
i Ecclesia dei si auaritie ignis
et ambitionis feruor no inua
luisset no cotepneretur censura
ecclesiastica si inter ecclesiasti
cas personas vnio fieret amoris
et feruor spus ad bonu no
fieret adeo vita laicorum deformis
si vita clericoru teneret ex
emplare magis essent i cari-
tate feruidi et ad creatoris
obsequiu intenti si i sacerdotibus
esset spus feruens caritatis et
reuerentia ad obsequiu diuine ma
iestatis Et ideo Aplus uoles
ex nobis exemplar facere virtutis
qd aly intuentes via ingrediantur
salutis dicit nob spu ferueutes
scilicet sitis dno huictes Est at
sic ex scriptura colligitur ignis
quadruplex ignis humane ma
litie mundane miserie tempta
tionis dyabolice et dilectionis
caritatis ex quo igne quadru
plici quadruplex feruor pro
cedit Est itaqz feruor humane
malitie qui personas pluri
mas presertim i statu ecclesia
stico necnon i seculari dapna
biliter deuorat cuius extinctioni
propheta copatiens clamat more
boni speculatoris Joel primo
Ad te dne clamabo ignis co
medit speciosa deserti scilicet cle
ricos et flama succedit oia
ligna regionis i omnes peccato
res Et ex hoc igne procedit
feruor presumptionis quo se pecca
tor eleuat cotra deu sic scin
tilla fornacis succense prurpes
i altu prouerb 19 Stultitia ho
minis supplantat gressus eius

qui contra deum feruet / feruor enim
concupiscentie scelerate cor hominis
feruescere facit / et per varias
cogitationes et immundas affec
tiones circumquaque diffudit sicut
olla buliens / que pre vehemen
tia caloris totum circuit / et aquam
intra se contentam nunc inferius nunc
superius vehementer reuoluit
Vel sicut mare ebuliens tempore tem
pestatis quod quiescere nescit Ysaie
lvii feruescere faciet quasi ollam
profundum maris · id est cor peccatoris
profundum propter inexhaustibilem
fremitum malitie / amarum propter
feruorem et immunditiam carnalis
concupiscentie / Non de hoc igitur
feruore dicit apostolus / certum est
enim / quod hoc feruore per malitie
feruentes absorbebit ignis iehen
ne inextinguibilis sicut dicitur
Amos iv leuabit vos in con
tis / et reliquias vestras in ollis
feruentibus Est et alius ignis
mundane miserie qui pluri
mos tam nobiles quam igno
biles vehementi ardore incen
dit Sunt enim sicut plumbum vel ali
ud metallum quod statim ad ardo
rem ignis liquescit / vel sicut pa
lea siue stuppa que statim ad
incendium ignis ad nichilum redit
/ nichil omnino sustinere volentes
modicam tribulationem adustitate de
ficiunt Ecclesiastici xxi stuppa colle
cta sinagoga peccantium et con
summatio eorum flamma ignis hoc
est adustitas temporalis / sicut quod con
pletur in eis illud Ysaie i forti
tudo tua ut fauilla stuppe /
De hoc igne procedit feruor
combustionis / quia sicut ignis comburit
siluam / sic adustitas temporalis
auarorum congregationem / Vnde
si comburitur domus dicuntur diuites
se exustos propter nimiam eorum ad
herentiam quam rebus transitoriis
adherere videntur De hoc fer
uore dicitur Job xxx feruens et
fremens absorbet terram / Aduersa
vero ferentes eximunt deus
sub velamento sue consolationis
protegit / et ab adustitate com
bustione defendit sicut bonus
cirurgicus / qui post incisionem

emplastrum mitigans dolorem
apponit secundum illud Tobie iii
post tempestatem tranquillum facit
/ et hoc est quod dicitur Ecclesiastici xiiii de
homine adustitatem sustinente / pro
tegetur sub tegimine illius a fer
uore scilicet temporalis miserie / et
sequitur et in gloria requiescet / quia
quanto amplius aliquis adustitatem
et afflictionem sustinuerit tanto
maiorem quietem et uberiorem
gloriam in futuro possidebit
Est etiam alius ignis temptationis
dyabolice Sunt enim dyaboli temp
tamenta sicut tela quedam ignea
contra genus humanum vibrabiliter
inflammata Ad Ephesios vi In
omnibus sumentes scutum fidei in
quo possitis omnia tela nequissi
mi ignea extinguere De hoc
igne procedit feruor afflictio
nis / quantum enim affligit hominem
feruor ignis materialis / tan
tum affligit animam flatus dya
bolice suggestionis / Vnde flatus
eius tanquam flatus venenosi ser
pentis qui aera corrumpit / vel
sicut ventus vrens / qui terre virorem
desiccat / incitat et consumit Job
xli De naribus eius procedit
fumus sicut olle succense atque fer
uentis / dominus autem descendere solet cum
suis in feruorem temptationis / sicut
angelus descendit cum tribus pue
ris in caminum fornacis ardentis
Danielis iii Et propter hoc dicitur i Petri iv
Nolite peregrinari in feruore qui
ad temptationem vobis fit / tanquam
aliquid noui vobis acciderit
sed communicantes Christi passionibus
gaudete / quasi dicat sustinere
debetis patienter ex quo dominum
nostrum temptatum esse cogno
scitis et plurima passum in car
ne Est et alius ignis dilectionis
interne siue diuine caritatis De
quo dicitur Luce xii Ignem veni
mittere in terram et quid volo
nisi ut ardeat Canticorum viii fortis
est ut mors dilectio dura sicut
infernus emulatio lampades eius
lampades ignis / de hoc igne
procedit feruor deuotionis
et contemplationis in viris per
fectis / in quorum meditationibus ex
ardescit ignis / quia hii sunt

qui illico ad inspiratione loqu
ciois diuine liquefiut sic fluit
cera a facie ignis q forma re
cipit cuiuslibet impressiois Aia
ei igit mea liquefacta e ut di
lectus loqutus e Can v Talibus
ei libet apud dns et libet
colloqui sic amicis Sic dr gen
xviii de Abraha cui apparuit
dns i conualle mabre sedenti i
hostio thabernaculi i ipo fer
uore diei Ecce q apud dns hu
milibus qd notat i ibo i co
ualle qui locus infimus e Apud
contemplatiuis qd notat cu dr
mabre qd interpretat prospe
ritas Apud quiescentibus vnde
dr sedenti Apud sensus suos exte
riores custodientibus vnde dr
q erat i hostio thabernaculi
qi prohibere volens subingredi
nociuta Apud diligentibus vn
subdit i feruore diei Iste fer
uor precipue dz esse i sacerdoti
bus qui feruere debet igne
deuotiois qui exire dz i fer
uore predicatiois et inflamare
corda auditoru igne superne
contemplatiois sic faciebat ille
de quo Act xviii Erat Appol
lo edoctus via domini feruens spu
loquebat et docebat diligent
ea que sunt ihu Huic igit fer
uori dilectiois diuine incedite
Valet ei ad conseruatione fidei
ad fuga vicij et ad acquireda
discretione virtutis De pmo dt
beatus Bernhardus i lro de
contemptu mudi si videris hoiem
i bonis opibus strenuu et fer
uore conuersatiois hylare vige i
eo fide no dubites indubia te
nes vite illius argumenta De
secudo dicit btus Greg i mo
ralibus Nostor mens qnto
ab exterioribus abstracta conpe
sit tanto aucta i infimis infla
mat et quo magis ardet eo
ad deprehendenda vicia amplius
lucet De tercio dt Bnhardus
sup Cantica zelus discretiois
absqz caritatis feruore iacet
et feruor vehemens absqz

discretiois temperamento precipitat
Hoc igit feruore vnusquisqz no
strum ardere debet et meditari de
supernis Hoc ei feruore terrena vi
lescunt Vt dicit Basilius i regla
tua auiditate celesti aia flagrans
ipi amori copulat cui i tedius
deges de celestibus et supernis
iugit meditat cu sic feruet
spu caritatis et ideo vos pre
sertim viri ecclesiastici sitis spu
feruentes dno seruientes que
fuerut vba i principio collatiois
proposita

In qbus vbis sic introductis aplus
ortat viros ecclesiasticos ad
duo Primo ad vite honesta
conuersatione qntu ad proximu
cu dicit spu feruentes semper
sitis feruor et spus qi actus i
manens principiu e exterioris
honestatis Secudo ortat ad re
uerecte cultu diuinitatis qntu ad
deu cu dicit Dno seruientes
et ei soli seruiendu e Deut vi
Dnm deu tuu adorabis et illi
soli seruies Quantu ad pmu
licet vnicuiqz fidelium necessa
ria sit conuersatio honesta vn q
nolo precipue tame splendescere
debet i statu clericoru quos
qia imperitu vulgus laicoru po
sitos sibi conspicit solet pro qua
litate moru imitari prout de
dicit beatus Crisostomus tractas illud
mt xxi Cu saluator i die
palmaru ciuitate veniens pmo
intrauit i templu Vbi sic igit
hoc erat boni medici ut ingres
sus ad infirma ciuitate sanada
pmu ad origine languoru ite
deret Na sicut de templo ome
bonu sit et ome malu proce
dit Quod medicus qui pmu ingre
dit ad infirmu de stomacho eius
interrogat et eu opponere festi
nat qr si stomachus sanus fuit
totu corpus validu e si at dis
sipatus fuerit totu corpus
infirmu erit Ita si sacerdotiu
integru fuerit tota ecclesia
floret si at corruptu fuerit
omnium fides e marcida Et pau
lo plus igit Quemadmodu cu

videris arbore pallente folijs
marcida intelligis quod aliquam
culpa habet circa radicem Ita cum
videris populum indisciplinatum et
irreligiosum sine dubio cogno
sce quod sacerdotium non est sanum
Hec ille Hoc autem contingit tri
pliciter videlicet negligendo de
bita correctione scandalizan
do per indebita actione seducendo
per pestifera suasione Primi
faciunt pigri et mercenarij
Secundi mali operarij Tercij
lupi et falsarij Primi neglecto
res secundi corruptores tercij
subuersores Illi non sanant nec
malum impediunt isti infirmant et
bonis obicem ponunt sed ultio
directe mortificant et bona sub
uertunt Dixi primo quod merce
narij et neglectores peccatis
hominum occasione prebent ne
gligendo debita correctionem
De quibus Iohannis x Mercenarius
videt lupum venientem et fugit
quia mercenarius est Est autem mer
cenarius ut ait Gregorius omelia
ewangeliorum xiiij Qui lucrum
terrenum non querit tenens commo
dis inhiat prelacionis honore
gaudet temporalibus lucris pascitur
impensa sibi ab hominibus reue
rencia letatur Ille ergo videt
lupum venientem et fugit lupus
venit qui per seuiciam malorum
bonos tribulant Sed mercena
rius fugit qui ut tempore quiete et
comodum suum habeat alios
tribulari permittit fugit itaque
tam remote quantum distat tribu
latio a quiete et utinam nostri temporis
mercenarij saltem non prius fu
gerent quam lupum venientem vi
derent Sed prochdolor ad fla
tum verbi ad aure sonitum ad
solas cuiuslibet tyrannum minas
multi fugiunt fugiunt inquam ut
ait beatus Gregorius non mutando
locum sed subtrahendo subsidium
fugiunt quia iniusticiam videt et
tacet fugiunt eciam derelinquendo
iusticiam ne perdat pecuniam Con
tra quos exclamat propheta
Ezechielis 13 Non ascendistis ex aduerso
neque opposuistis vos murum pro
domo domini Addicam secundo populum
scandalizari per indebita clericorum
actione si enim corrumpunt bonos
mores colloquia praua peius corrum
punt quod faciunt exempla et vita
scandalosa Cum dicat Augustinus in libro
de pastoribus Omnis qui male agit in
conspectu eorum quibus prepositus est
quantum in ipso est eum a quo attenditur
occidit Unde Mathei v dixit dominus
Vos estis sal terre quod si sal eua
nuerit in quo salietur Quid est
sal nisi viri ecclesiastici et re
ctores quorum doctrina et vita
bona condiendi sunt omnes christiani
ne viciorum sorde putrescant
et feteant Sed hoc sal nostris
temporibus heu nimis euanuit
et ideo infatuatum est ut uel
condire uel a corrupcione preseruare
non valeat Cum enim clerus ut ait
Adam premonstratensis sint effectu cru
deles affatu mendaces habitu
seculares gestu incompositi vita
luxuriosi actu impij et sibi sa
nacio sanctitatis nomine derogat
discipline ut iam sit sacerdos
sicut populus Osee 4 Sane cor
rumpunt se mutuo clerus et
populus Cum enim clericum videntes
populus aliqua vanitate malicia uel
iniquitate conformat se laicus et
dicunt se esse homines nec posse
resistere illi econtrario videntes
abiectis credunt sibi hec licere
Unde Gilbertus super Cantica
Factum est inquit sacerdos sit populus
ut licencius populus sit sacerdos
fiat mundo se clericum conformat
et qui in mundo sunt errorem suum
non satis insinuare et minus re
secundare tuetur exemplo multis
se ad vicia aut informat aut
fouet exemplis pastores et
populi seculares et religiosi
promptuaria plena sunt huius
eruttaria ex hoc in illud aut
turpis aut tepide conuersacionis
spiritum pestilentem Hec ille
Possumus autem hanc salis infatua
cionem ex duobus signis cogno
scere primo quod ex populi fetore
Si enim melius condiretur populus
melior utique ex eis prodiret

odor sic nrē / sed quos p malu
exēplu fetere sentiꝯ cogim͛
sentire fetorē eoꝝ et dē ma
lū de nobis Ysaͤ 3 & Inter
fecti eorū proiciet͛ et de cada
ueribꝫ eorū ascēdet fetor et
tabescēt mōtes a sanguīe eoꝝ
Interfecti proiciūt͛ dū a prelatis
de morte aīaꝝ nichil curat͛
fetor de cadaueribꝫ eorū ascē
dit et mōtes tabescūt / qn̄ sb
ditorū malicia eciā ꝓpositos
īficit et cōfundit / ut tā ī ꝑia
qm̄ ī illorū salute procurāda
desiciat / Scdo cognoscitꝰ īfa-
tuacione huiꝰ salis ex eiꝰ
cōculcacioē / vnde Mt v Ad
nichilu ualet sal īfatuatū
nisi ut cōculcet͛ ab hoībꝫ
et videte hāc cōculcacionē /
qr tā multū repleti sumꝰ de
spectioē / qꝛ facti sumꝰ ī obp
briū et ī derisu omī ꝑplo / ob
pbriū habūdātibꝫ et despec
cio superbis ut dicitur ꝑphete
ps 122o Sup quo dicit Gregꝰ
Nazazenꝰ ī libro de vita ur-
bana Cū hy qui honesti uel
religiosi videt͛ ī plebe / aduꝰs
quecūqꝫ de sacerdotibꝫ uel mi
stris dei culpabile qđ uel re
prehesibile ab hys qui supra
dorsū nostrū fabricat audi
erit / exectrabiliꝰ qđ eminat͛
accipiūt / et qđ ī ā de vno cre
diderit / illud de oībꝫ sētiūt
/ ita ut fcti sumꝰ teatrū ī
ecclesia et abiecti hoībꝫ per
omē tēpꝰ / et ī omī loco ī pla
teis et tabernis / ī cōuiuys
et cōcilys / eciā ꝑsꝫ ad ꝑpa
scena qđ cū latinis dico de
ducim͛ et ab inpudicissimis et
turpissimis hystrionibꝫ deri
dem͛ hec ille Et obhoc cleri
summoopere attēdē debet ne
sint alys lapis offēsioꝭ et
petra scādali et occasio per
cādi Quiꝫ ut dicit beatꝰ Gregꝰ
ī regestro tot mortibꝫ digni
sunt quot perdicioīs exēm
pla ī subditos trāsmittūt /
obhoc ei ut nōt Ho an ī cler͛a
de vita et honestate cle /

clerici deferūt ī capite signū
regni / et suo noīe profiteri
videt͛ diuinu misteriu / sua
qꝫ tōsura testificari se esse cō
tēplatores celestiū archanoꝝ
profecto scādalizat͛ mētes sim
plicium / et ipoꝝ corda sauciat͛
/ dū eos delicto ipoꝝ officio
viderit luxuria fedari / fore
sibꝫ causꝫ et negocys secula
ribꝫ plusqꝫ diuinis misterys
occupari Certe capit / neqꝫ
no sit hec turpis mutacio
studioꝝ ut qui sacris medi
tacoībꝫ / deuotis oroībꝫ de
beret dei beneplacitu et ipiꝰ
misteria īqrere celos ardēti
affectu penetrare mēte qꝫ
supnas mansiones reuolue͛
/ salutare aplos / choros ꝑphe
taꝝ cōtēplari / martirꝫ ad
mirari triūphos / stupē pul
cerrimos ordines angeloꝝ
/ nūc omissꝫ hys oībꝫ nō ue
ret͛ mancipare se turpi seruituti
/ a sathana maxillari / ad obe
diedū ī toto carni / ad satisfa
ciedū gule et ventri / sensū
sequi / itellectu postergare
Quo igi͛ exituꝰ aquaꝝ non
deducūt ocli hec videntū
qualit͛ cū Jeremia se cōtine
būt a gemitu / credo qꝛ ob
scuratu ē aurū / mutatꝰ ē
color optimꝰ / dispsi sūt per
uarra viaꝝ studia lapides
scuaryꝰ ī capite omīꝰ plateaꝝ
Reuera qa sic agiꝰ et acci-
cainꝰ / deseuit īra dei ī nos
/ ēmt͛ scissa ecclesia Regna
regibꝫ et rectoribꝫ sūt orba
ta pestis fames et gladiꝰ
sepe plurimos deuorat / de
ficit cōsiliu senu / persone
ecclesiastice nūc vulneribꝫ
et uerberibꝫ afficiūt͛ / nūc
mortibꝫ trucidat͛ / bona ecclē
siaꝝ raptores deuorat qꝛ
ī uastitate hostili ut iusto
dei iudicio puniat͛ ꝯ clericꝰ
ī quo deliquisse videt͛ Sub-
cumt tercio populū dei scan
dalizari per pestifera cleri
coꝝ suasione / hy ei directe
mortificat et bona sꝑiritut

De quibus Ezech. 2 Incredull
et subuersores sunt tecum hoc
at olim fuit factum hereticorum
sic et nunc Sed heu factum est
etiam in opus multorum qui fide
les autumantur dicente propheta
Ysaie xlviii Venerunt stru
ctores tui destructores te
Qui sunt structores ecclesie
nisi rectores populi hii profe
cto tunc destruunt quando viam
ad celum secundum ewangelium
arta lata asstruunt quando
grauia peccata ebrietates
comessationes rapinas et ce
tera huiusmodi nulla esse dicunt
immo laudant Vnde audire de
structionem quam loquitur propheta
laudatur peccator in desideriis
anime sue et iniquus benedicitur
Psalmo ixo Clericum et qui cum
talia operantibus viuere et so
cietatem habere desiderat quando
de peccatis tractare contingit oportet
negare scripturam vel peruertere
Errores vel forsan hereses
asserere et dei ueritatem in
mendacium commutare oportet
etiam eos alios bonos viros
qui eis non conueniunt per detrac
tionem in cordibus hominum occidere
nisi velit confundi aut uelut
cecutientes reputari An non de
struunt qui raptores eccle
siarum oppressores pauperum
et quantumlibet magnis delictis
et forefactis imersos et cen
suris constrictos promptissime
contra ecclesie formam absoluunt
licentissime et pene nullam pe
nitentiam iniungunt sic quod facilita
te ueniae licentiam tribuunt de
linquendi de vita et ho cle
ricorum xxiii q iiii Est iniusta
Contra tales ve loquitur propheta
qui consuunt puluillos sub omni
cubito manus et faciunt cer
uicalia sub capite uniuerse
etatis ad capiendas animas et
cum caperent animas populi mei
viuificabant animas eorum et vio
labant me ad populum meum propter
pugillum ordei et fragmentum
panis ut interficerent animas
que non moriuntur et viuificarent
animas que non viuunt mentientes
populo meo credenti mendaciis Ezech. 13
Ad quorum confirmationem loquitur
beatus Gregorius in prima omelia
in hec uerba Nullum fratres
carissimi puto maius preiudicium
quod a sacerdotibus tollerat
deus quam quando eos quos ad
aliorum correctionem posuit dare
de se exempla prauitatis cernit
Ecce scandalizantes quantum ad se
cundum quando ipsi peccamus qui pec
cata compescere debuimus Ecce
negligentes quantum ad primum
Considerate quid de regibus agitur
quando lupi pastores sunt Ecce
subuertentes quantum ad tertium
Et quam hec mala heu inualue
runt et tempus est ut qui conuersi
sunt ad dominum non auertantur qui
sunt peruersi ordinentur ad restitu
dinem qui subuersi reuocentur
ad ueritatem plaga namque omnis
est omnibus que uenit exhortet que
status cleri multiplicatur est de
formatus quod cuenit propter re
missum feruorem spiritus in viris
ecclesiasticis et auersione a
seruitio dei quia non sunt spiritu
feruentes et domino seruientes
et tantum de primo

Secundo hortatur apostolus in verbis
premissis viros ecclesiasticos
ad reuerentem cultum diuinum
quantum ad deum Et si enim omnis cre
atura rationalis astricta
sit ad seruiendum deo iuxta
illud Seruite domino in timore
Psalmo 2 Sacerdotes tamen plus
aliis tenentur debent esse obse
quiis diuinis quia in sorte diuini
uocati sunt populorum quod peccata
comedunt et presbiteri cum signum
perfectionis sit se exhibere fieri
Ut in Ierimodum fer. Apostolus ge
cum ministerium meum honorabo
sed plurimi sunt qui ministerio
suo vituperium faciunt et fre
quenter fit vitio prelatorum sic
dicitur Eccli. x Secundum iudicem populi
sic et ministri eius / Cum primis 20

Ministeris qui libent audit vba
mendatis oms ministros et im-
pios / quorum ministerium detesta
bile et vituperio dignum pt
qd dicit Aplus 2e cor vi nemi
dantes ullam offensionem ut non
vituperet ministerium nostrum
Ministerium autem servorum xpi qui-
les sunt viri ecclesiastici debet
esse triplex / debet enim exercere
ministerium dispensatoris / Inter
cessoris / et expugnatoris /
ut in hoc ministerio totum expe
dat qd est fortune nature et
gratie / sic enim secundum doctrina
apli erunt dno servientes /
Primo igitur exercere debet mi
sterium dispensatoris ut bene
dispenset bona temporalia sibi cre
dita furtum et enim et rapina
committit sibi retinendo ultra
victum et tegumentum qd pau
perum est / quorum deberet esse
dispensatores ut dicere posset
illud .i. ad thi e v gras ago
ei qui me confortavit / fidele
me existimans / ponens in ministe
rio / ad hoc namque faciendum debet
nos movere remuneratio
qua prestolamur futura / licet
enim unusquisque nostrum ad hoc
faciendum sit sit astrictus ex
debito / deus tamen remunerare
paratus est / si quis id fecerit fi
deliter Ad hebre vi non enim iniustus
est deus ut obliviscatur operis
vestri et dilectionis qua osten
distis in nomine ipsius qui ministrastis
sanctis et ministratis / huius dispen
sationis figura precessit in Io
seph patriarcha gen xlii
qui iussit ministris ut implerent
saccos fratrum suorum per que
significantur prelati ecclie qui
ad hoc ordinati sunt ministri
ecclesie et dispensatores ut
fratrum suorum membrorum videlicet
xpi impleant saccos hoc ut
dicit Bernhardus in libro de con
temptu mundi pascendo docendo
orando et exemplariter vivē-
do ut sit de illis de quibus

dicebat Apls i cor xvi in
ministerio sanctorum ordinaverunt
se Sed heu hodie malos habet
dispensatores ecclesia qui bona
eius in remedium animarum a fide
libus concessa dissipant et bona
fortune cum scortis consumunt
Alii ea avare conservant expo
a lenonibus consumenda bona
nature corrumpunt vitiis et
deformitatibus bona gratie
non communicant cristi fidelibus
Sacramenta ecclesie indigne mi
nistrant viatoribus / interdum ebrii
interdum peccatis gravibus cap
ti et in confessi ac sine devo
tione Interdum sacramenta te
pestive ministrare negligunt
morientes sine viatico dece
dere permittentes penitentias
indiscretas penitentibus iniungunt
verbum dei predicare negli
gunt delinquentes non arguunt
vano motu concussi immo pec
cantibus adulantur in ecclesiis per
sonaliter non resident divina officia
suis temporibus agere negligunt
laicos se in actu et habitu ac
moribus illicitis conformant ho
ras canonicas irreverenter ne
gligenter et indevote complent ebri
etatibus fornicationibus detra
ctionibus comesationibus et me
daciis vacant tempus datum ad
penitendum per vanitates consu-
munt usurarios fenori libere
exercere permittunt Inobedi
entes sunt suis superioribus
In preiudicia excommunicatorum di
vina celebrant / cum occasione
sepius irregularitatem incurrunt
decimas et obventiones aliorum
sacerdotum sine titulis ordine
de manibus laicorum in suum et
eorum interitum accipiunt / ex
empla perniciosa pravo actio
in subditos transmittunt / Eccle
sias ruinosas eorum cure cre
ditas non reedificant / habent
in ministerio divino vestes sor-
didas / vasa pauca / cum vino
acescente et putrido et pane
grosso et furfureo missas
celebrant opera pietatis in

pauperes no exercet / qd egrotu
no sanat / qd cofractu non
cosolidat / qd deuiu no redu
cit sicqz ifidelit agut officiu
suu nec merent dici dispen
satores sed dissipatores Et
ideo dr Aps j cor 4 hic ia
querit iter dispesatores ut
fidelis qs iueniat / pauitate
fidelit dispesatiu inucs de
hys sacerdotibz sic negliget
uiuetibz dicit Bernhardus
i lio de cosideratioe mostru
osa e res gradus sumus et
animus ifimus sedes pma et
uita yma / ligua magloqua
et manus ociosa / smo multus
et fructus nullus / vultus gius
et actus leuis igens auctori
tas et nutas istabilitas hec
ille Sco viri ecclesiastici si
dici velit suu dei debet ex
ercere misteriu pugnatoris
siue uidicis / ut bonos defedat
et malos puniat Ad Ro xiij
dei minister e tibi i bonu / et se
qt dei et minister e videx i ira
et qui male facit / sed qr multi
figut se esse ministros iusticie
et no sut sic et ipe sathanas
transfigurat se i angelu lu
cis ij cor xj no mirz si ministri
eius transfigurant uelut ministri
iusticie et ideo eis dr Sap vj
cu essetis ministri regni illius no
recte iudicastis no custodistis
legem iusticie Et seqr subito
ergo et horrede et cito appa
rebit vobis q qd Iusticia nedu
abexo i actibz iusticie fi dz sed
etia abitra a quolibet suada
e De qua dicit b Augs 19
li de ci dei c 21 hec i vnoqz
iusticia esse dz / ut obedieti deo
homi / animus corpori ratio at
vicys etia repugnatibz imperet
uel subigedo uel resistedo / atqz
uel ab ipo deo petat et miti
gra et uenia delictorum ac de
acceptis bonis graciaru actio
psoluat hec ille Tercio viri
ecclesiastici si dici velit seruu
domini exercere debet officiu iter
cessoris orado et sacrificia offe

redo pro pplo qd qd et ipe xps
pro nobis exercuit i excelsis /
ut sit i exeplu prelatis eccle
sie Ad Ebre viij / habemus potifice
q cosedit i dextera sedis mate
statis i excelsis / sctorum minist et ta
bernaculi ueri qd fixit deus et
no homo Et qr ad hoc teneatr
dr ayte Iohel ij Int vesti
bulu et altare plorabat sacer
dotes et leuite ministri domini
dicetes parce dne parce pplo
tuo et ne des hereditate tua
i obprbriu nec domnet et naci
ones Modus aut et affectus ipor
tagit Ione ij Vlulate ministri
altaris igredimi cubate i sacco
ministri dei nostri / hec sut ergo
obseqa seruiorum dei que exibe
debet dno adque ortat nos
Apls dices spu feruetes dno
suietes / hoc at scire debemus
qr dus nr wlt ut ei suiat
mudo uase / muda manu / et
mudo habitu / hoc e puro cor
de / pura operacioe / et hone
sta couersatioe / et qrqr e i suo
sito sctificet / qntu ad affectioez
/ qntu ad operatione / et qntu
ad couersatione / wlt igitr dus nr
ut i eius misterio habeam vasa
muda hoc e pura corda Vas
et sordidu displicere solet oclis
magnatorum nec vasis imudis
et sordidis liquor ifudit pre
ciosus / ppt hoc dr Ecci 2 Qui
timet dnm pparabut corda
sua et i cospectu illius sctifica
but aias suas / ipe quidem e q
ituetr cor nostru / et ideo nob
formidadu e ne si fortassis ad
mesam sua uasa imda nos af
ferre cotigerit / ira sue idignio
icurramus Ideo dicit Apls ij
cor vj Emudemus nos ab omni
inquinameto carnis et spus p
ficietes sctificatione i timore
domini Optima attederet ministri
moderni tepouis suietes dno
illud qd dixit Dauid j regum
xxj sciptura panes ppositios
i fuga necessitatis Si de mul
ieribz agitr seper pur otinuim
nos ab heri et nudius ?cius et
fuerut uasa puerorum scta /

Porro hec via polluta e sed
et ipa sctificabit hodie i vas
si sic dicebat de uxoribus pphs
qnto magis diceret de uxoribus
alienis In quo patz q dns
no wlt sibi seruiri vase sordi
do et impudo sed puro et scto
qd innuit .i. ad thi e no ei uo
cauit nos deus i immundicia sz
i sctificatione ut sciat vnus
qsqz vas suu possidere i sctifi
catioe et honore Cum ei se
emundauerit ab istis erit uas
i honore sctificatu 2e ad Thi
scdo Wlt etia dns nr ut ser
uiamus ei i mudis maibus et
pollutis De qbus dr Ysae lix
Iniqtates vre diuiserunt iter
vos et deu uestru et peccata
ura absconderunt facie eius a
vob manus ei vre pollute
sut sanguine et digiti vestri
plem sunt iniqtate et ppt hc
dr Exodi xxix ut sit placa-
bile sacrificiu sctificet offerentiu
manus Wlt etia dns nr ut ser
uiatur et munda ueste hoc e ho
nesta qusatioe wlt quippe ut
sic sunt sicut antequa erunt de fa
milia dei peculiari ostederunt
pniciosu exeplu per qusatioes
ihonesta ita nunc semetipos
ostedat puros et mudos per
scte qusationis mores hone
stos Ad ro vi Sicut exibuistis
mebra uestra seruire imudicie
et iniqtati ad iniqtate ita nunc
exibete mebra uestra seruire
iusticie i sctificatioe hoc e in
sctaz qversatione .i. petri .i.
secundu eu qui nos uocauit
sctm ut et ipi scti sitis i omi
qusatioe qd figuratu e Exodi
sctifica illos hodie et
cras lauet qz uestimeta sua
ut sint parati i die terciu quia
dies pmus miserie Scdus gre
et tercius glorie Si igr estis
ministri domini i sorte eius uocati
sitis ipi serujentes dno seruien
tes dno seruientes no dyabolo
no mudo no carni sed soli dno
De q Yosue xxiv Absit a nob
ut relinquamus dnm et fuia
dys alienis pma ei seruitus

est grauissima que seruienti no pre
stat regez Ieremie xvi seruietis
dys alienis die ac nocte qui no
dabunt uobis reqez Secunda ser
uitus e uanissima que seruiete no
ditat sed spoliat dicente pheta
Dormierunt somnpnu suu et
nichil inuenerunt oms viri di
uiciaru i manibus suis Tercia
seruitus est vilissima seruire vi
cariis cui seruiunt hy quoru deus
uenter est Ad philip 3 que ser
uitus e mortifera Ad ro viii
Si secundu carne vixeritis morte
moriemini Quarta uero seruitus
e dignissima seruire videlicet
dno qui seruos suos ditat i
vita custodit i morte et pos
morte perducit i regnu De
pmo pz Mt xxv ho quida
pegre proficiscens uocauit ser
uos suos et tradidit illis bo
na sua De secundo Ysae 43
Seruus meus es tu cu transie
ris per aquas tecu ero et flu
mina no operiet te De tercio
Ysae 42 Seruus meus es tu su
scipia te qd fiet qndo exuti
fuerimus ab hac corruptibilitate
et seruitute pcti Ad Ro vi
Nunc ac liberati a pcto seru ac
fci deo habetis fructu uestru
i sctificatione fine vero in
vita etrna Ad qua nos perdu
cat deus per secula benedictus
Ame

1839 i qnqgesima i
calistis i cosecratioe
Andree epi pozn

In noie domini nri ihu cristi q
est via ueritas et vita

Suum pris imensa sapiencia se
piterno splendens lumine ac ief
fabili maiestate decora cristus
iesus sic etne legis imperio
suma regit ut etia extrema
no deserat sed cu equaliter sit
illi cura de oibus celu tra qz
reges subter oms celos ipe
considerat et sup tre timos
lumine cuius suu ciuitate celu

sacrosancta videt catholica eccle
sia cuius non in saxorum quadra-
tura sed virtutum congerie stru
ctura consistit in cuius sublimita
te consedens Nam hanc ei petra
cristus de suo habitaculo prepara
to respexit ipsam ineffabili di-
sposicione stabiliens super seipsum
edificauit se quod viuum lapide
ei angulare constituit funda
mentum ad euidencioris firmi-
tatis robur in sanctis patribus ca-
tholice doctrine virtutibus alta ei
fundamenta substernens ut in mon
tibus fundata sanctissimis et si uen
dum experiretur contiuiciarum impetus
nullum tamen uereretur ruine di
spendium ut aduersus eam non porte
inferi preualerent Custos ei con
stitutus et rector eius est qui mundum
per se condidit et eum per se regit
nec eget extrinsecus quesitis
auxiliis ad regendum qui non
eguit ad condendum sed ipse solus
regiminis et gubernacionis est princeps
qui creacionis extitit solus
auctor Adeo quod sine ipso custo
dia structura ipse frustra edi
ficantes alii laborem assumerent
frustra custodes ceteri vigi-
larent Ut ergo hunc structure
quam sui sanguinis effusione fun
dauit inconcusse stabilitatis et
ueritatis infallibilis ac excel
se sue potestatis in terris daret
constantissimam fiduciam dixit apostolis
principibus ipsius rectoribus quos
custodes eius et pastores ac
eorum successores pontifices esse
uolebat Ecce ego uobiscum sum
usque ad consummacionem seculi et
rursus rogabo patrem et alium
paraclitum dabit vobis et
maneat uobiscum eternum spiritum
ueritatis et rursus porte inferi
non preualebunt aduersus eam ecce
inconcussa stabilitas Cum uene-
rit spiritus ueritatis docebit uos
omnem ueritatem ecce ineffabilis
ueritas Quecumque ligaueritis
super terram erit ligatum et in ce
lis Ecce super omnes excelsa
potestas ut nunc [illegible] ea cuius
ipse caput [illegible] esse immutabile
stabilit[illegible]

et summam reuerenda iurisdictione
in dispensacione sacramentorum et
defensione fidei catholice po
testate Adhoc igitur iecit huic
structure fundamenta solidissima
catholicos videlicet pontifices qui eam
per exemplum vite irreprehensibi
lis et per tubam sane doctrine suis
sustinerent humeris et lateris
essent quod fidei que est forma
qua viuificatur ecclesia strenui
defensores Inter quos est presens
Reuerendus pater ad tam statum
excelsum diuina uocacione vocatus
qui huic ecclesie regende pre
ficitur et eius ministerio ac pa-
storali officio consecratur Et ideo
non sit incognitum quid ad eius per
tineat officium et quo eum in
domo domini quam gubernandam
suscepit oporteat conuersari Ap-
ostolus ubi quod scribitur I ad Cor
13 Caritas non querit que sua
sunt Pro gracia spiritus sancti im
petranda salutemus virginem glorio
sam matrem summi pastoris dicen
tes Aue maria

Reuerendi et venerabiles pa
tres et domini ceteri quod viri claris
simi et insignes Experiencia do
cente docemur quod Rex regum et
dominus dominancium qui prodigia
facit in celo sursum et in terra de
orsum omnipotencie sue operatur
iudicia ecclesiam suam per varias
substituciones pontificum mirabi
liter immonat noua semper pro
le fecundas et sic semen eius
sua virtute consumens ut hiis
qui in corpus regie militauerat
ad eterne felicitatis brauium euo
catis filios suscitet in parentes
et in noua infancia senectam tran
sferat vetustatem Inter cetera
siquidem incomprehensibilia diuine
disposicionis iudicia et inuestiga
biles vias eius magne mise
racionis esse credimus argumentum
quod sic a tedio sollicitudinum et
cura momentanee mortis co
[illegible] predecessores ecclesie
principes ipsius pro meritis re
[illegible] absoluit ut [illegible]

sue substituat ut post uesptinos
fletus letitia matutina succedat
et ecclesia sui patris obitu de
substitucione filii consolet*ur* Dicit
diebus his nouissimus cinimus
euenisse in quibus pastore huius
ecclesie nuper rebus humanis
exempto hii quorum intererat con
uenientes in unum gratia spiritus pa
racliti ipsos preueniente et forma
canonum regularium obseruata pri
te dimus que in presenciarum oculis
nostris uidemus in pontificem huius
ecclesie dignissimum elegerunt
qui dono dei animabus singulis
huius diocesis pastor optimus esse
debebit adeo ut in ipso impletum
uideatur dictum Jeremie Dabo
uobis pastores iuxta cor meum
qui pascent uos sciencia et doctrina
Jeremie 3o et illud primi Regum 2o
Suscitabo sacerdotem fidelem iuxta
cor meum et animam mea faciet et
edificabo ei domum fidelem In eius
enim electione clarissima omnia concur
rerunt que in electionibus canonicis
sunt seruanda

Ad hoc enim quod quis digne constituatur
in pastorem alicuius ecclesie requiritur
ut primo eligatur electus humilietur
humiliatus cogatur coactus con
firmetur Eligatur per gratiam hu
milietur per consciencia cogatur per
ecclesiam confirmetur per debitem
examinacionis industria Audi elec
tionem gratuitam Elegi dauid
seruum meum oleo sancto meo vn
xi eum Dauid inquam fontem meum
in quo uides penitencie sanctificatum
mansuetudinem incorporale usque
ad atrocissimum inimicum humilitatem
usque ad stuporem hominis et obprobrium
auditum 2 Regum xvi pietatem
tam ut mori uellet ne plebis
extiminium sequeretur 2 Regum ult
et primi paralippomenon xxi Audi
humiliationem eius ego sum inquit
dauid aut que domus patris mei
ut sim gener regis hoc est ut
assumam dignitatem tanti regis xpi
ecclesiam quam xpus preciosum et suo
redemit sanguine debeam guber
nare Audi coactionem compel
lere intrare ad nuptias Luc
xxii Non ut fiat sponsi sed

eius comensales sponsus enim unus
est Pastores uero sunt sponsi co
forte de hac coactione lex ciuilis
dicit Ita castus et humilis nostris
temporibus eligatur episcopus ut locorum
quocumque peruenerit omnia uite sue
integritate purificet non pretio sed
precibus ordinetur antistes tantum
ab ambitione debet esse seiunctus
ut queratur cogendus rogatus re
cedat inuitatus effugiat sola
illi suffragetur necessitas excu
sandi profecto enim dignus est sa
cramento officio nisi fuerit or
dinatus inuitus

Audi confirmationem Luc xxii Ego
pro te rogaui petre ut non defi
ciat fides tua et tu aliquando con
uersus confirma fratres tuos
loquitur dominus petro in cuius locum
succedunt summi pontifices qui ha
bent ceteros pontifices confirmare
ut sit vnguentum quod est in capite
cristo descendat in barbam aaron
et consequenter in ora uestimenti
eius Unde est quod solet confirma
toribus mitti decreta ut postu
lationes ab eligentibus et exa
minationes tam electionis quam persone
facti gratuitate confirmationes
si tamen is qui preficiendus est
aliis canonice sit electus si morum
grauitas si litterarum pericia et
honestas uite ipsum commendabilem
reddunt si ministerium eius gratum
deo et hominibus credatur acceptum
si uirtutum in ea fulget insignia que
admodum in presenti domino Reuerendo
patre qui ab etate tenera uirtutibus
claruit Et ideo ad hunc statum
digne meruit sublimari Unde
enim secundum beatum augustinum xi libro de
ciuitate dei Dignus est aliis pre
esse qui se in actionibus uirtutum ex
ercet eciam si reperitur ydoneus
ad predicandum Erit autem prelatus
et quilibet ab eo missus ad predi
candum ydoneus secundum Augustinum
de Ankona in libro de ecclesiastica
potestate q 17 articulo secundo
Si per eum ueritas fidei non per
uertitur si per eum mandatum eccle
sie non contempnitur si per eum pec
catum accusatione dignum toto co
natu fugiatur si per eum nouus ui
uendi ritus non inducitur si per eum

verbū dei delectabilit' audit'
si per eū caritas proximi non
spernat' si p eū operibꝫ bonis
mūdi gloria nō querat' Pre
dicare aūt debebit sex pricipa
lia scilicet veritatē ewangelij
benignitatē cristi deformitatē
culpe formositatē gratie pre
miū bonorū suppliciū dapnatorꝫ
sic ei ī eo erit caritas perfe
cta que nō querit que sua sunt

Dicebā secūdo q̄ p̄ficiendꝯ
ecclesie postq̄ꝫ electꝯ fuit
humiliter' p cōsciēcia De quo di'
prov xviij Anteq̄ꝫ glorificet'
q̄ꝫ humiliet' cor ei vere humiliat'
electꝯ q̄ndo metū concipit ex
dilectiōe dei et edificatione
concipit ex dilectiōe proximi
et ī dubio cōstitutꝯ intra se re
currit ad examinationē sui et
puritatē suā aspiciēs et qd'
ita expedit videns obedit deo
ad susceptionē officij Vnde
di' Ecclesiastici xi Sapiēcia
humiliati exaltabit caput
eiꝯ et ī medio magnatorꝫ cō
sedē' eū faciet Vide ī Ieremia
metū conceptū ex dilectiōe dei
a dn̄o mittebat' et tn̄ ne mitti
debeat humilit' reluctat' Ierēme
primo Vide ē super ī humili
actiōe edificatiōis appetitū Ysa-
ias ad officiū predicatiōis spō-
te se obtulit dicēte dn̄o Quē
mittā et ille Ecce ego igit'
mitte me Ysaie vi Super quo
dicit beatus Gregorius ī registro
et hēt viij q i ī scripturis hij
ambo ꝫ extimis diuersa viā pro
dijt sed nō a diuerso dilectiōis
fōte manaūt Duo quippe
sunt precepta caritatis amor
dei et proximi p̄ per actiua igit'
vitā prodesse cupiēs Ysayas
officiā predicatiōis apetijt p
cōtēplatiua vero Ieremias amori
cōditoris sedule inherere de
siderās ne mitti ad predicādū
debeat cōtradicit qd' ergo lau
dabilit' alt' expauit Iste ne
tacite cōtēplatiōis lucra loquē
do proderet ille ne dapna stu
diosi operis tacēdo sentiret s;
hoc ī vtrisq̄ꝫ ē subtilit' intuēd'
q' is q̄ recusauit plene non

restitit et is qui mitti voluit
prius se per altaris calculū pur
gatū videt ne aut nō purgatꝯ
adire quisq̄ꝫ sacra misteria
audeat aut quē superna gratia
eligit superbe subhumilitatis spē
cōtradicat hec ille Vides ergo
q̄ et ī fugiēdo et ī assumēdo
pastorale officiū mitū cogit'
si ī fugiēdo nō assit superbia
temeritas nec ī assumēdo am
biciosa voluptas Solet ergo
dicē electi electiōi cōsēciētes
nec ambiciose cōsenciō nec superbe
resisto sic et si ī hac humilitate
p̄ficiunt' ecclesijs sit ī eis p-
fecta caritas que nō querit
que sua sunt

Tercio electꝯ dū humiliatꝯ fuit
per cōsciēcia cogat' ad suscipi
endū pastorale officiū nō co
actiōe violēta De qua di' le
uitici xxiiij qualē īflixerit
q̄ꝫ maculā talē sustinē' cogat'
nō sanguinolēta prout cōsang
nei procurat suos cōsanguine
os ī ecclesijs promoueri ad
Galat vi Quicūq̄ꝫ volūt pla
cere ī carne hij cogūt vos circū
cidi cū tamē dn̄s ut dicit btūs
Ieronimꝯ nō filios moysi succes
sores principatꝯ cōstituit sed
Iosue hoiem alterius tribꝯ suc
cessorē ī principatū ppli esse
volebat ut ostēderet dignitatem
ī ecclesia nō ex carne et sa
guine sed ex vite merito cōce
dēdas viij q i moyses nō ex
coactione superba et temule
ta i petri vto pascite q' ī vo
bis ē gregē dei prouidētes
nō coacte sed spōtanee secūdū
deū neq̄ꝫ turpis lucri gratia
sed volūtarie neq̄ꝫ ut domina
tes ī clero sub forma facti gre
gis ex animo vt cū apparuerit
princeps pastorū percipiatis
īmarcessibile glorie corona

Sed hec coactio originē habē'
debet aut ex amoris diuini
vehemēcia aut premij excel
lēcia aut superioris obediēcia
De primo di' Ecclesiastici 31 Si co
actꝯ fueris ī edēdo multū

surge e medio et vomie et refrigerabit te multu manducat
qui opera xpi i se revolvens
multu fervore amoris concipit
sed evomit et refrigerat cu
ardore itra conceptum exterius
p operatione ostendit i subvenie
do proximo Unde q̄ddam refrigeriu fructu percipit ex quo
āno medioc̄r delectat

De secundo scilicet premii excellencia di Marci vi Coegit ihs
ascende discipulos suos i navi
ut precedet eu In navim ascendit q ecclesia regit Unde discipuli Iohis ultio ad iesu
navigio venerunt qui singulas ecclesias reperiut spetro
aut totalit se misit i mare
cui datu e rege totu orbem
Dicitur aut precede cristu quando
ante adventu eius secundu q est
terribilis faciat fructu ut recipiat excelles premiu p labore Luce xii qs putas e fidelis dispesator et prudens
que constituit dns sup familia
sua exponit Hugo · i · sup ecclesia ut det illis tritici mensura
illis id est suis q̄bus plus tenet
qm alienis iuxta illud xpme
ad thimo vto Si qs suoru et
maxie domesticoru cura non
habet fide abnegat et e infideli deterior xpt quod di prov
xx vii Diliget agnosce vultu
peccatoris tui et sequit i luca
sup oia sua constituet eu premii excellencia qd pastores et
potifices pro suis laboribus
sunt habituri

De coactioe aut xpt superioris
obediencia di Gen 19 Cu eet
mane angeli cogebat loth
dicentes surge tolle uxore tua
et filias tuas tolle uxorem
tua · i · ecclesia cui psitas preficeris ad regendu eam pastorali officio De quo i die tremendi iudicii redditurus es districtissimam ratione pro quo si
remissus et negligens fueris
timere debebis sempiterna supplicia i quo si diligens et

et fidelis fueris sperare debebis
eterna p̄mia O felix principiu nascentis ecclesie O felicia veteru
potificu tpa quando cogebat precari ut ecclesias assumeret non
querentes dignitates p impressione
principu de quibus sic p impressione dat' dicit Osee octavo
regnaverunt sed non ex me non
p electione conspiratio non per
promissione tpalis comodi aut
sanguinis affectione De qbus Ierenie xxiii currebat et ego non
mittebam eos non loquebar ad
eos et ipi prophetabat sed preficiebat ecclesiis solo nutu divino De qbus di Amos vi
Numqd i fortitudine nra assumpsimus nobis cornua et xpt hoc
grande ptimebat i ecclesia fructu tunc ei dictu erat q epistopatu desiderat bonu opus
desiderat xpme ad Thimo 3o
Et hoc ideo dictu erat qr tunc erat primus qui pro cristo
ad mortis suppliciu ducebat
ut ad id exemplo suo pro augmento fidei catholice ceteros
incitaret et quanto magis exprimebat potifices pmor tepoum
tanto magis crescebat sic filii
isrl i egypto Exodi i et sicut
isti itendebat labori corporali
ita illi labori spirituali ut
servaret sui nominis congruam
interpretatione Epus enim sup
itendens di Unde dicit btus
Augs expones illud Apli Qui
Episcopatu desiderat et cetera et habet viii q i Qui episcopatu et cetera
expone voluit quid sit episcopatus nome e operis non honoris grecu ei e nome atq inde
e vocabulu qr ille q preficit
superitendit cura coru gerens
scopos quippe itentio e Unde
Epus si velimus latine superitendentes dice possimus ut itelligat non se esse epm qui preesse dilexerit non prodesse
hec beatus Augs ubi supra
Et beatus Ieronimus lio 2o cot
Iovinianu dicit Epus presbit
et diaconus non meritorum noia
sunt sed officioru non ei dictu e

Si quis episcopatu desiderat
bonu gradu desiderat sed bonu
opus desiderat eo q i maiori
ordine constitutus possit si ue
lit occasione exercendaru habe
virtutu Verumquid e qd iusto
dei iudicio iterdu contige solet
ut iuxta merita ppli pastor
det Ut dicit beatus Jeronimus
i ca° Audact e ca et q ibi ex
emplificat de saule que utiq
dns elegerat et rege fieri ius
serat sed qm no secudu dei
uolutate sed secudu peccato
ris ppli meritu fuit electus
negat eu cu sua volutate ul
consilio constitutu dices fece
runt sibi rege et no p me pri
cipe et no p soliu meu Un
de Job xxxiiij Qui regna
re facit ypocrita pt pcta ppli
et ysidorus li iij de sumo bo
no c x secudu merita plebiu
disponit vita rectoru Jrascete
ei dno tale rectore ppli su
scipiat quale pro peccato
meruerit Et Eusebius tra
ctas illud apli quo predi
cabut nisi mitteret Dicit
sepe dns malos predicatores
malis mittit ut utrosq p
utros q dapnet pt malicia
aute rectoru platorum et sa
cerdotu no debet eis debitus
honor et obediencia subtrahi
ut dicut moderni heretici
imo mali rectores prelati et
sacerdotes honorandi sut et
debet eis obediencia exhiberi
cu apud eos sint uera et
purissima sacrameta retinet
et dignitate eciam si sit vite
perdite Ut dicit glo sup
illud Ad hebre xiij Obedite
prepositis vris Na tpe cristi
sacerdotes qui i morte filij
dei conspirauerat peiores
erat Sodomis et tamen que
cuq dixerit vobis facite
cristus iussit obediencia exibe
Mt xxiij quecuq dixerint
uobis facite Jussit eis ho
nore debitu exhiberi Luce
xvij Jte ostedite uos sa
cerdotibus Super quo dicit

beatus Aug i libro de bap
tismo Nonne sodomite et etho
nici gentiles erat peiores
ergo iudei quibus dns dixerat
tollerabilius erit Sodomis i
die iudicij qua uobis Et quibus
ppheta dicit Justificastis So
doma i i comparatione ad vos iu
stificata e Nuqd tn sacrameta
diuina que apud iudeos erat
quales et ipi erat talia erat
que dns ipe suscepit et ad
ea celebrada leprosos quos
et ipe mudauerat misit hec
beatus Aug Et beatus Cri
sostomus sup mat i ope imperfecto
omelia xl dicit Sic aurum
de terra eligit et terra relinqt
Sic auditores doctrina susci
piat malorum sacerdotu et
mores relinquat ut frequenter
et de malo procedit doctrina
bona honorat naq prelati
sedm beatu Thoma 2 2e q
c ij ar ij No pt excellenciam
pprie virtutis sed pt excellen
ciam dignitatis secundum qua sut
ministri dei et i eis eciam tota
comunitas honorat cui presut
quibus qntucuq malis detra
hedu no e Exodi xxij dijs
no detrahes glo i sacerdotibus
et ecclesie rectoribus q po
pulus pncipat ruina et ciui
tatis ierlm euenerat pt inho
noratione sacerdotu Trenorum
iiij facies sacerdotu no erub
buerut neq senu miseri sut
et glo imo deu i suis sacer
dotibus contepserut nec deu i
eis reueriti sut Ideo facies
domini diuisit eos i a facie
domini diuisi sut qr per orbe
dispersi et merito qr sacer
dotes qui despiciut et con
tepnut magis rei sut qua
dathan et abiron ut dicit
beatus Cris li° iij sui dyalogi
In canone eciam dr dimi ceu
cifigit qui eu i suis sacer
dotibus persequit iij q i Nulli
dubiu tpis ei datu e nosse
misteriu regni dei i quibus
debet esse uberior caritas q
no querit que sua sunt

Dixi quarto qd electus post
quam sibi illud et cum ceteris de
qua supra consenserit confir
mandus e quemadmodum preses
dns reuerendus pat e a sede
apostolica confirmatus et hoc
qa i eligentibus fuit ydoneitas
et ptas i electione veritas,
i vita electi sctitas, i fama
electi claritas et i subditis
hylaritas de electo, fuit
iqua i eligentibus ydoneitas
et ptas, quia Collegium ht
sibi prelatum elige de Electione
c i l vi dicit ostius hii aut
qui sunt de Collegio eligere
debet beatum Jeronimum sup
libro leuitici eum q prestantior
e qui omni vtute eminencior
i quo nichil sapie nichil sci
encie nichil desit industrie
sed assit ois multitudo sesium
assit ois congregatio sctarum
congregationum vnde q i liceat
ergo, fuit eciam i electione ue
ritas qa a maiori parte capi
tuli electus a qua dz fieri
electio si omis nequit i vna
sentencia conuenire de electione
quia ppt et cum consilio sapientum
prouerb xv dissipat cogitaciones
ubi no e consilium ubi uero sunt
plures consiliarii confirmant
fuit eciam i vita electi sctitas
put exgestum comitit tam iterius
i mentis purificatione qua exte
rius i corporis execucione
De primo dicit psalmorum eximie
me aut ppt innocenciam suste
pisti et confirmasti me i con
spectu tuo eternum De secundo
Judith xiii Confirma deus
isrl et respice i hac hora
ad opera manuum mearum, fuit
eciam i fama electi claritas
et i subditis hylaritas et gra
dium delectatio Ecclesiastici
xl Edificatio ciuitatis con
firmabit nome Ciuitas est
ciuium vnitas quorum gaudium
de electo ppt edificationem
multum ostendit confirmationem
spualem et diuina acceptationem
hiis igitur modis qui dicti sunt
omnis pontifex assumitur ex ho

minibus assumptus ut pro hoibus
constituatur i hiis que sunt ad
deum ad offerendum dona et sa
crificia pro peccatis Ad Ebre v
Debet namque assumi ex homi
nibus no ex rebus isensibilibus
ut sit immobilis et accidiosus
sit ille de quo Zach xi O
pastor et ydolum deliquens gre
gem sed ex hominibus ut sit la
boriosus et mobilis ho enim
nascitur ad laborem Job v nec
debet assumi ex reptilibus ut
sit cupidus et auarus cui dicatur
id genesis iii° Pectore et ue
tre repes sed ex hominibus ut
sit liberalis et omnipotenti
se tribuens Dicit enim Tulius
lio p° de officiis c° vii Cum
ut preclare scriptum e a platone
no solum nobis nati sumus ortus
quoque nostri partem pria vendicat
partem amici Atque ut placet
stoicis que i terris gignuntur
ad usum hominum oia creari hoies
aut hominum causa esse genera
tos ut ipsi itersese alii aliis
prodesse possint No eciam assu
mi debet ex iumentis ut sit lu
xuriosus et lasciuus De quo
Jeremie v° eque amatores i
feras emissarii facti sunt sed ex
hominibus ut sit mundus et castus
sit ille qui dicit prime Cor
vii° Volo aut omis homines
esse sicut metipsum dispensat enim sa
cramenta purissima Ideo mundus
esse dz Ysa° lii mundamini qui
fertis uasa domini No ex feris
ut sit crudelis et iracundus
sit ille De quo Ezech xix
Tulit vnum de leunculis sed
ex hominibus ut sit mansuetus
benignus et iustus ho enim e ab
mansuetum natura Unde prouerb
xi dz bene facit aie sue vir
misericors qui aut crudelis
e ppt quos abicit propterqd eciam
ab eis spernitur et ptas eius
fit decliuior et breuior Ut
dicit seneca tyrannorum execra
bilis e et breuis ptas No
ex piscibus ut sit gulosus et
uorax qui semper habet cibum
i ore sic sacerdotes illi qui
intrabat templum et deuorabat
oia Danielis xiiii sed ex

hominibus ut sit abstinens et
sobrius quantum et ut dicit beatus
Ieronimus libro primo contra Iouinia
num Explacium statuitur propter usum ne
cessitatis non est nature debitum
sed vicium voluptatis Unde
ad titum 2º dicitur Sobrie et iuste
viuamus in hoc seculo ne fre
na laxet voluptatis Unde
dicit Tulius libro primo de off
victus mixtus quod corporis ad
ualitudinem referatur et ad vi
res non ad voluptatem quoniam ubi
adest voluptas non potest esse
prudencia secundum tulium libro v
in q tusculanis Non ex vola
tilibus ut sit elatus et superbus
Iob xxxix Numquid ad preceptum
tuum eleuabitur aquila et in
arduis ponet nidum suum sed
ex hominibus ut sit humilis et
socius Nam homo sibi simili sociabitur
Ecclesiastici xiij Unde Anthee
in humiliacione tua in medio
tui et tuliani et vetustate
consulum publium quanto superio
res sumus tanto nos geramus
submissius quia ubi humilitas
ibi sapiencia prouerbiorum xi Non
ex angelis ut sit temptacionum
expers sed ex hominibus ut sci
at compati et misereri homo enim
indigens misericordis est prouerbiorum
xix Misericordie autem merces
est magna Ut dicit lactancius
in libro de vero cultu Dicit enim si
magna est misericordie mer
ces cui deus pollicetur pecca
se omnia remissurum si audieris
inquit preces supplicis tui et
ego audiam tuas si misertus
laboratum fueris et ego in
tuo labore miserebor quod ma
xime pertinet ad prelatum et ut
in hoc sit imitator dei cui
proprium est misereri Unde Se
neca libro primo de clemencia
ad neronem Si dii placabiles
et equi delicta peccancium non
statim fulminibus persequuntur quan
to equius hominem hominibus prepositum
miti animo exercere imperium
Debet ergo prelatus prospiciens
tus huiusmodi vicijs eminere vir
tutibus que sufficiunt pro presenti materia
que in consecracione recipit que
breuitatis omitto et nunc secundum
regulam apostoli traditam prime ad
Thimotheum iiijº Ut viam prebeat sub
ditis sic quod respectu subditorum
ut exemplar conspectando Exodi xx
xv Inspice et fac secundum ex
emplar quod tibi in monte mon
stratum est ut forma in conuersando
prime petri vto forma facti gregis
et liber in cognoscendo Ysaie viijº
sume tibi librum grandem ut
lux in instruendo Mathei vº Uos
estis lux mundi ut speculum in
tercio Iacobi i comparabitur viro
consideranti vultum natiuitatis
sue in speculo Et regula
in dirigendo Ad Galatas vi Qui
cumque hanc regulam secuti
fuerint pax super illos

Attende ergo homo qui huic eccle
sie regende prefuisti respi
ce ad omnes differencias posi
cionis Circa ante est vite mi
sere breuitas post te est de
flendorum peccatorum infinita plu
ralitas a dextris prospera
oblectant a sinistris aduersa
premunt Super te est iudex ter
ribilis singula districte ex
aminans Infra te est gehenna
horribilis extreme cruciatus
Surge et ambula gradiens in
restat via labor difficilis
exitus dubius si recte egeris
premium boni pastoris habebis
si quod tua negligencia taciturn
itate torpore vel dissimu
lacione de grege tibi commisso
perierit si mortuum deformi
tas in subditis te tacente ma
nserit si fides per te remisse
defensa fuerit tunc illud ve
eternum quod comminatur dominus ore
Ezechielis pastoribus gregem
dominicum dispergentibus se se
pascentibus et non oues vocatus
es a domino sicut Aaron qui per signum
virge florentis ad ministerium
domini pontificatum accepit
Numeri xvij que virga ger
minauit floruit frondem et
amigdala protulit que

spualit' i te esse debet Per
vga ei secudu pe de Tha ītel
ligit' deliquētiu correctio ps°
xxij° virga tua et baculus
tuus ij° per flores honesta
cōusatio Eccī xxiiij° flores
mei fructꝰ honoris et hone
statis per folia uerbi dei pre
dicatio ps° j° Et foliū eiꝰ
nō defluet per amigdala
īfirmorū compassio j ad The
ssa v suscipite īfirmos

Compati aut debes subditis
tuis secudu tria ut habe
as eos ī corde seu īter viscera
ad diligēdu Joh xv° Sic
dilexit me pat' et ego dilexi
uos Secūdo ī ore seu īter la
bia ad orādu Romanorū j Me
moria ūri semper facio ī ora
tioibꝰ meis Tercio ī pectore
seu īter ubera ad nutriendu
j Cor iij° taquā paruulis ī cri
sto lac potū dedi uobis non
escam Quarto ī gremio seu
īter genua ad cōsolādu Ysa°
lxvj Ad ubera portabimini et
sup genua blandiet' vobis
Quito ī brachia ad supportādu
Ysa° xl Pastor gregē suū
pascet ī brachio suo cōgrega
bit agnos et ī sinu suo leua
bit fetas ipse portabit Suppor
tare aut debes eos nedum
īsane doctrine predicatione
sed et ī laborū ac necessitatu
corporaliu sustētatioe Unde
dixit beatꝰ petrꝰ ad Clemē
tē successore suū Clemens
si taquā oibꝰ preesse volue
ris singulos prout poteris
iuua et singulos releua qr
singulorū oneris cristi solli
citudine portas hec ille qr
Clemēs Supportare et te
ipm debes ut te ī sctitate
et ūtutibꝰ exerceas Epus e(st)
ē nome sctī ordinis ait dns
Estote scti sic ego sanctꝰ sū
Estote scti p imitatione sicut
ego scts sum p essentia Leui
tici xix Sanctus igr debes
esse [illegible] angelus domini p

scientia diuinorū secretorū Ma
lachie ij labia sacerdotis custo
diunt scientia et lege exquirunt
de ore eiꝰ qr angelus domini
exercituū ē propter anūciatioē
diuinorū mādatorū psalmo ciij
Qui facit angelos suos spiri
tus et ministros suos ignē ure
tē propter mūdicia castitatis Mt
xxij In resurrectioe non
nubent neqʒ nubent' sed sūt sic
angeli dei propter exemplū splen
dide cōusatiois Act vj Intue
bant' vultū eiꝰ taquā vultū
angeli propter custodia domini
gregis ps° xc Angelis suis
i pastoribꝰ mādauit de te ut
custodiat te gregē tuū ī oībꝰ
vijs tuis Si igit' secudu po
situ notatꝰ es sctis oia tibi
cooperabunt' ī bonū prospera
ad timore aduersa ad amorē
Peccata perpetrata ad humiliatione
ī prosperis eris cautior ī ad
uersis patientior ī recordatioe
peccatorū ī oculis tuis vilior
In penitēdo feruentior In alio
compassioe promptior Nō cu
mulabis tibi thezauros ī mte
ritū nō ditabis cōsanguineos
ī eorū et tue aīe periculū
Non edificabis ecclesia ī san
guinibꝰ cōferēdo beneficia eccle
siastica cōsanguineis et psoīs
īdignis Nō delicijs affluēs
Nō sequeris oblectamēta et
pompa seculi Sed tuū officiū
erit ut fide catholica et li
bertate ecclesie pro viribꝰ
defendas errores extirmines
discordātes ad concordia re
ducas Iustū iudiciū exerce
as pauperes reficias vidu
as et pupillos ab oppressioe
tyrānorū defēdas Pro pec
cantibꝰ cū lacrimis orēs In
doctos doces et miseros con
soleris Sint oculi tui super
domos viduarū egentiū aures
tue ad clamores oppressorū
uociferātiū Odor tuus super
īfamia et ruina cetatiū Os
sensus tui ī laude diuina
et edificatiōe proximi ordi
net' Totū tēpꝰ ī laude di

et i fructu ecclesie expedat
Noctes duces insompnes vigiliis
vacando et oronibus Dies du
ces i labore vacando aliis piis
operibus Nullu tempus ocio
ludo inutili sermone aut quacumque
inordinata voluptate ducat
Sed omni tempore erit orandu aut
legendu aut negocia ecclesie
tractandu seu predicacioni aut
aliis piis operibus immorand
Oia cu consilio maturitate et
deliberacione facies Spiritualibus
incubes toto sollicitudinis stu
dio bonis temporalibus curam
impendes sine negligencie te
dio Oia i diocesi tua spiritua
lia et temporalia sine vicio
simonie et cuiuscumque labis
macula sed cu omni puritate
procedat Oibus eris equus
omnibus ad te venientibus benignus
auditor Nullus a te inconsolatus
recedat Sermo tuus erit
sale i prudencia conditus verbo
gravis modestus non turbu
lentus rarus Maxima quippe virtus
ne du i prelato sed et in
quolibet homine e uborum pau
citas grande vero viciu ser
monis loquacitas Dicebat
et ille Romanorum prudentis
simus Katho de quo dicit
Tulius i fine libri de Sene
ctute Ego ego nemo vir me
lior natus e Virtute prima
puto esse compescere linguam Et
Prov. x dicitur In multiloquio non
deest peccatum Qui at mode
ratur labia sua prudentissimus e
Vir et verbosus odiosus erit
Prov. xiiii Unde Seneca
dicit Plus audias quam lo
quaris quoniam natura nobis
donavit duplex organu au
ditus unicu vero virtutis inter
pretative et hac duplicia se
ra conclusit carnea et ossea
dentibus videlicet et labiis
Ne lingua cu sit i lubrico de
facili prolabatur Unde de
moderacione sermonis specialiter
i pastoribus ait beatus Gregorius
i pastorali c. xv Sit rector
discretus i silencio et i verbo
tacitus et reliqua habetur xlii
distinctione Sit rector hospita
lis etiam te prebebis oibus et
liberale Peregrinus et levita
comedet de mensa tua Domus
tua erit domus pauperum fa
milia tua continue serviens
et bona procuratas erit hone
sta fidelis et prudens Medio
cris non superflua Non ad vo
luptatem sed ad necessitatem
Duo viri religiosi aut unus
qui sint vite probatissime sit
semper tecu i secreto tuo cubi
culo qui sint testes vite tue
Cu te habere oporteat bone vi
te testimoniu apud omnes Iste
erit thezaurus tuus iste erunt
divicie tue fuga viciorum pro
sit„utio virtutu plenitudo
bonoru operu Exemplu sple
dide conversacionis sana doctrina
vita irreprehensibilis Activa
et contemplativa simul In omni
loco quem calcaverit pes tuus
vestigiu boni operis relinquatur
Hec e vita Episcopi hec e via
regia quam sancti pontifices pro
fitebantur Et quoniam digni pasto
res et custodes reperti sunt
i ecclesia militante facti sunt i
structura superne Jerusalem la
pides conspoliati Quoniam i eis
erat caritas perfecta Et ideo
non querebant que sua sunt
sed que Ihesu Cristi quia caritas
non querit que sua sunt Que
fuerunt verba i principio pro
sita

In quibus verbis duo principa
liter innuitur que i quolibet
prelato debent esse Primo quod
i prelato debet esse amor
dei Secundo quod i eius sollici
tudine debet esse amor et edi
ficacio proximi Primum tangitur
cu dicitur Caritas Iuxta illud
Johannis i Canonica Deus caritas
e Secundum tangitur per residua
verba thematis Qui et edi
ficacione proximi intendit non
querit que sua sunt Dimisso
primo membro propter angustiam
temporis Dixi secundo quod i

Prelati sollicitudie dz esse
edificatio proximi et hoc ex
eo qr i eo e munus gratie po
dus ecclesie gladius huane
potetie oculus diuie sapie
tie qr i eo munus e gratie
Ideo dona spus tribuet alys
gratuite largiedo i pe iiij
Vnusqsqz prout accepistis
gratia i altiutrum illa dispesa
tes adminstrantes tanqua boni
dispesatores multiformis gre
dei qr i eo e podus ecclesie
ideo habeat vniusale vtutu
eminetia Vnde i Regl xxxi
totu podus prely uersu e i
saul qa i eo e gladius huane
potetie ide imitetur p costan
tia tyrannoru rabie reprimedo
exemplo iude machabei De
quo vnde machabeoz ijo ipe
aget bellu ppli qr i eo est
oculus diuie sapietie ideo
vigilet per diligetia mores
subditoru i melius reforma
do Oculus ei ispitus omes
actus nros cosiderat Jheremie i
Virga vigilate ego video no
e tepus singula mebra pro
sequi Dixi q i prelati sol
licitudie debet esse edifica
tio proximi qr i eo e munus
gratie et podus ecclesie Por
tat ei podus diei et estus
mt 20 Dies e ppalis prospe
ritas estus teptaciois aduer
sitas Vnde ab altitudie diei
timeat et i feruore teptatioe
que ad tepus fit grege custo
diat Si at edificatioe pro
ximi operose itede voluit
quadruplicat habe dz primo
qntu ad deu pplm recociliet
p orois dulcedie quantu
ad se imitabile se prebeat
per couersatiois pulcritudie
Quantu ad subditos ut de
fectus eoru sustineat p mets
fortitudie Quantu uero ad
aduersarios ecclesie vt eos
cohibeat p iustitie rctitudi
ne Recociliet igit pplm
per orois dulcedie exeplo

Aaron sacerdotis sine querela
qui ppetas deprecatu pro pplo
seruitutis sue scutu proferes
orone et p icensu restitit ire
dei Sapie xviij Immutabile
se prebeat p couersatiois pul
critudine leuitici xix statera
iusta equa sint pondera qui
subditis iportabilia onera im
posuit et ea noluit digito ta
ge mt xxiij Equa sint ergo
podera i prelato ne vita regi
cotradicat Sustineat etia
defectus subditoru p metis
fortitudie Vnde moyses
Nu xi dixit cur imposuisti
podus cuisti ppli sup me nunq
ego cocepi hanc multitudie
uel genui ea ut dicas m por
ta eos i sinu tuo sic portare
solet nutrix ifantulu et de
fer eos i terra qua iurasti
patribus eoru Ad' itelligens
apostolus spualit po ad Thessa
ijo vt fcti sumus puuli i me
dio uestri tanqua si nutrix fo
ueat filios suos quatu ad adu
sarios et hostes et psequtores
ecclesie ut cohibeat eos per
iustitie rctitudie i Regl xxxi et
philisteis pugnatibus ca isrl
totu podus prely usu e i saul
philistei pugnates cotra saul
sut nobiles uel potius dege
neres tyrani prelatu et ec
clesia impugnates qui decimas
auferut ecclesie et bona te
poralia dno cosecrata manu
sacrilega diripiut cotra quos
prelatus isurge debet ex quo
i eo e gladius huane potetie
No ei sine causa gladiu por
tat Rom xiij hoc at faciat
gladio no materiali cuius ex
ecutioe no hz sed spuali orone
vzt et exhortatioe et cesura
ecclesiastica sic qd se reddat
attetu custodie gregis sui ut
etia si necesse fuerit morti
se exponat ppt iustitia ut et
oppressu eius liberet qm
hec e militia et vita hois
sup terra Job vij Presti at
nuc hys nris ifelicissimis
temporibus i quibus nris peti

exigentibus mala invenerunt nos
Militandum est prelatis pro domo
domini et pro rege suo quia ruina
est in foribus nec sit locus querele
domini voce Ezechielis dicentis
quesivi ex eis virum qui interponeret
et staret contra me oppositus pro
terra ne dissiparem eam et non inveni
Ecce enim amplius invaluit po
tentia tyrannorum contra eccle
siam seviencium Invalescat defor
mitas morum falsa doctrina he
reticorum que latet in visco viruo
serpentis non dico in oculis nostris
qui animas credencium a fide recta
abducunt mentes evertere eccle
siam et statum ecclesiasticum ut
sua nephanda opera liberius
et licencius exerceant dicentes
mendicando decimas non debere solum
sacerdotibus nec ecclesiam bona
temporalia possidere contra sacram
scripturam novi et veteris testa
menti Contempnentes potestatem
ecclesie ac censuram ecclesiasticam
ac de eius sacramentis presertim
circa sacramentum eukaristie
dampnissime indebite sentientes
non intelligentes scripturas sicut
eas vult spiritus sanctus intelligi
Dicentes verba sacre scripture
debere litteraliter intelligi cum et
ipse cristus plurimus fuerit expo
sitione sui eloquii dicens sermo
est verbum dei sermone sunt divine
Non acceptantes doctrinam sanctorum
doctorum ab ecclesia approbatorum
neque determinationes sanctorum conciliorum
decreta et Canones ac legum
Imperalium sanctiones que omnia
spiritu sancto actore exquisitis inge
niis et laboribus sunt conscripta
quorum sit erronee sentienciam
falsa doctrina et opinio quam
sit insana et cristiane religioni
ac fidei recte contraria quas scrip
turas de hac nedum in tanto sed
et in amplissimo tempore enarrare
posset in quibus eorum dicta et
facta erronea clarissime confu
tantur Ecce et alia dicunt excom
municationem iniusta non ligare
nec eam esse tenenda et tan
tora populationibus manife
ste predicant Ecce ultra ea

que scripta sunt in sacris Cano
nibus a spiritu sancto editis Audiat
quod dicit beatus Thomas in scripto quar
ti di. xviii qui si falsam doctrinam
seminasset non utique in nullo sanctorum
continuaret Dicit enim quod sentencie
iniuste parendum est et humiliter obe
diendum quia si excommunicatus
contempnat eo ipso mortaliter pec
cat nisi esset in ea talis error
qui eam redderet esse nullam quia
tunc non habet effectum Audiat
etiam illum doctorem clarissimum
Innocentium tercium qui fuit ma
gne sciencie et magne aucto
ritatis qui in sermone apostolorum
petri et pauli Cum incipit
Interrogabat Iesus discipulos
suos ita dicit querendo Nonne
quandoque sacerdos iniuste deceptus
errore ligat aliquem qui quamvis
innocens est non est apud deum li
gatus in celis respondet Sane
licet in vinculo ligationis huius
non habeat clavis sciencie quia
sciencia est immixta est falsitati sed
opinio quedam licet sit iniusta
tamen est falsa cum tamen senten
tia ligationis iuste feratur ex
ordine qui ligatur super terram
ligatur in domino etiam in celis
quia ligationem illam curia ce
lestis approbat et confirmat et
ista post pauca subdit de po
testate ecclesie dicens in ea ac
viget celestis auctoritas ad illud
dignitatis provecta fastidium ut
eius sententia que profertur in terris
etiam observetur in celis Possem
adducere plures auctoritates
sanctorum doctorum sed nunc iste
due columpne ecclesie sufficiant
ex quo id in sacris canonibus
lucidius est expressum

Contempnunt etiam sacros Cano
nes et leges dicta sanctorum do
ctorum et determinationes sacrorum
conciliorum de auctoritate Ca
nonum et legum legat beatum
thomam in prima secunde q. xci
articulo secundo et reperiet
quod necessarium est condere leges
et canones ad regimen eccle
sie legat beatum Ieronimum

et ceteros doctores catho
licos si no sius uaticos credat
ul gentilibus legat aristotilem
i 2o rethorice ubi disputat hanc
questione an melius sit iudi
care secundu leges scripturas
uel secundu opiniones particu
lares hominum et respondet quod
secundum leges et allegat tres
rationes quas causa breuitatis
omitto De auctoritate sacrorum
Conciliorum legat beatu augustinum
ad Januariu sic dicente Conci
liorum in ecclesia est saluberrima
auctoritas quibus ecclesie nego
cia terminatur et in libro de fide
catholica dicit beatus augustinus
Si quis aliquas scripturas preter
illas quas ecclesia catholi
ca recipit et in auctoritate habendas
esse tradidit fuit ueneratus
anathema sit magne enim sunt
auctoritatis sacra concilia propter
presidencia spiritus sancti cui etiam
apli in concilio per eos celebrato
presidencia attribuebat dice
tes in sua epistola Visum est spiritui
sancto et nobis Vnde celesti con
scribens ad Synodu in epheso
dicit Spiritus sancti presenciam te
statur congregatio sacerdotum
et infinite sunt de hoc scripture

Preterea contempnunt potestatem
ecclesie et omnia que per eccle
siam statuuntur nichil pro se re
cipientes nisi quod in canone bib
lie expressum reperiunt sed et
hoc dicunt literaliter intelligi
reliqua omnia reputantes et di
centes esse adinuentiones humanas
Audiant hii insensati beatu Je
ronimum in libro contra luciferianum
ubi post longam disputationem
ait poteram hoc uniuerso sole omnium
disputationum tuarum riuulos
exsiccare loquens de auctoritate
ecclesie quasi dicat sufficiebat michi
auctoritas ecclesie ad convin
cendos tuos errores Sic enim
credit sancta ecclesia catholi
ca ergo ita credendum est et ita ob
seruat ergo ita obseruandum
Audiat insuper beatum augustinum

in xi libro contra faustum et est
contra epistolam fundamenti Ewa
gelio non crederem nisi me aucto
ritas ecclesie commoueret Vide
quanta est potestas ecclesie cuius
pastores et Rectores sunt ponti
fices Nonne plures sunt trans
lationes biblie sola tamen trans
latione beati Jeronimi Ecclesia
approbat recepit ac ea utitur Non
ne etiam alii apostoli scripserunt ewan
gelia sicut Thomas Bartho
lomeus et Nicodemus qui etiam pre
senciam christi habebat et uiderunt
opera eius et tamen ecclesia solum
quatuor ewangelia approbat et
recepit Nonne beatus paulus
scripsit epistolam quintam decimam
laudicensibus de qua facit men
cione Ad Colo iiiio et tamen
solum quatuordecim epistolas eccle
sia recepit non acceptans illam
quintadecimam nec illas quas
scripsit ad senecam

Preterea ex scripturis constat esse
trinitatem in diuinis quod singuli in
trinitate ponuntur persone hoc
ex canone biblie non habetur
sola hoc ecclesia catholica or
dinauit Item in christo sunt due
nature et quod non sunt due per
sone hoc ecclesia determinauit
Item quod mater christi dicatur mater dei
hoc ex canone biblie non habetur
sola ecclesia hoc determinauit
et ita tenet Vbi habetur in
canone biblie quod paruulus re
center baptizatus computetur inter
credentes cum non habeat usum
rationis sed si moritur saluatur
et tamen ecclesia sic statuit
et ita credendum est Vbi habetur
in canone biblie quod apostoli fe
cerunt simbolum duodecim arti
culorum fidei et tamen fideles
credunt et nominant ipsum sim
bolum apostolorum Si isti here
tici qui in angulis falsam do
cent doctrinam uolunt inniti simp
lici litere quare celebrant no
biscum pasca eodem die cur non
celebrant cum iudeis cum non le
gant in ewangelio in quarta
decima luna primi mensis ex quo
non habetur in ewangelio per

cristu hoc fuisse mutatu so
la ecclesia hoc ordinavit qd
pasca tali tpe per nos talit
celebrat. Si volut innuti sim
plici litte cur celebrat nobiscu
die dominica et no die sabbati
cu videis cu no legat i ewa
gelio per cristu hoc fuisse
mutatu sola ecclesia hoc or
dinavit. O insensata gens o
popule stulte cur sequeris
doctina te precipitatu i ruina
accipe ante oculos tuos illud
qd dicit Maximus i simone
martiru qd tibi erit memorad
magni periculi res e si post
prophetaru oracula post apo
stoloru testimonia post mar
tiru wlnera veter fide qi
novella distute presumas
et post manifestos duces i
errore permaneas et post
morientiu sudores ociosa di
sputatioe contedas. Videam
si ecclesia possit facere sta
tuta et ordinaton et an sit
obediendu eis. Si ecclesia iu
deoru cuius oblatio erat si
gulis hircor et vituloru
poterat sibi eode statuta et
ordinatioes etia iterdu cot
lege dei quare ecclesia xpia
cuius oblatio e corp et san
gwis cristi filii dei etiam no
poterit sibi face statuta et
ordinationes pro regimine suo
Ecce circumsisio data est pplo he
braico fuit preceptu distric
tissim et pactu sempiternu
none fuit itermissa i deserto
quadraginta annis q Iosue
postquam transyt iordane
iussit iteru pplm circumcidi.
Iosue v. Panes propositionis
no debebant exponi ad ma
ducandu Levitici viii. Et tame
Achimelech dedit david pa
nes propositiois ad manducad
I Regum xxi. None dies sab
bati erat scts dno nec i eo
aliquod opus face licebat
et tame Machabei constitue
runt eis ut pugnaret contra
hostes die sabbati. pat re
chabitaru constituit filys suis

ne biberet vinu nec planta
ret vineas vel edificarent
domos et dns laudavit fili
os eius q obediebat constitutioi
humane. Si ergo ecclesia iudeor
poterat facere ordinationes
et statuta contra lege utendo
epikeya. Cur ecclesia catho
lica sponsa xpi imaculata re
cta a spu scto q i hys qe
fidei sut errare no pt no
posset eode statuta et ordi
nation pro regimine pollitici
ppli cristiani. Preterea eade
e ptas primitive Ecclesie et
ecclesie que nuc e ut dicit
beatus Augs sinoe x viii cu
sit eius eade forma q fides
et ide rector vivificans per
fide q spus scts. Sed i ecclia
primitiva etia apli faciebat
statuta et ordinationes. Cir
cumsisio ei ut dixit erat pa
ctu sempiternu et no habet
ex ewangelio qd mandaret
tolli et tame apli ea su
stulerut scriben Antiochia
per manus pauli et barnabe
dicetes. Visu e spu scto
et nobis nichil ultra vobis
imponere oneris preterquam
hec necessaria Act. xv. No
ne xpc mandavit aplis Mat
ultio. Ite docete omnes gentes
baptizates eos i noie patris
et filii et spus scti et tame
apli baptizabat i noie xpi
si ergo tuc fieri potuit qo
et nuc ecclesia pt face cano
nes et leges statuta et or
dinationes sic et facit fe
cit ei ordinatioes et statuta
circa statu ecclesie circa ministros
et personas ecclesie circa
divina officia circa iudicia circa
sacrameta presertim circa sacra
mentu eucharistie ut consue
tudo ricto quo ad unicam
spez i pplo comuni comuni
cado habet et etia circa ea
que concernut decore ecclie
sic instituit consecrationem
ecclesiarum altarium Cimiteriorum
salis fontis baptis cuius or
dinacion standu e et ita credend

Lec 27 aptis
i cantica i omodo

sicut credit ita faciendu sit
facit ita obsuandu sit obser
uat Non sut igit contepnende
tradiciones huane ut dicut
moderni heretici cu et ipe xpc
voluit tpis subesse i solucioe
tributi mt xvij luce xo et
iussit suari statuta huana
dices mt xxij Reddite ergo
que sut cezaris cezari Con
stitucio aut hec de solucdo
tributo cesaris erat costitu-
cio huana Tanta e igit ptas
ecclesie cuius pastores et re
ctores sut pontifices qz omns
doctores sci sua scripta eius
determinacioi et emendacioi sub
mittebat xxj q j hec e fi-
des Tanta e potestas eccle
secudu beatu Criso qz homi
mortali om que i celo et i
tra sut potestate comisit
hanc igit potestate et liber
tate eccle tu q i specula po
situs es tueri debes contra
hostes eius pro hac etia morti
eccla se expone si opus sit
Cu et cristus pro ea mori no
dignatus e qpt hoc positus es
sic ut oia tela adusanciu
i te sustineas ut boni pasto
ris nome obtineas ut dicat
tibi i extremo iudicio serue
bone qz i pauca fuisti fide
lis sup multa gaudia para
disi pro te fruenda costitua
intra i gaudiu domi tui tibi
paratu abeterno qd tibi et
nobis prestare dignetur
deus per secula Ame

In noie domi nri ihu xpi qui
e via ueritas et vita

Suscipite istu uerbu quod
pt saluare aias uestras Dta
scribit Jacobi j et lectu e i dnica
currenti epla Reuerendi et ue
nerabiles pres et domi certi
qz viri egregij et insignes

Prospicientibus nobis cosideracio
nis oculo ad calamitates et
tribulationu pressuras qbus
ecclesia scta sposa xpi no ha
bens macula neqz ruga ab ho
stibus suis hijs nostris infeli
cibus teporibus atterit et per
secuciom circuquaqz insurgen
ciu maleis flagellat mens
nostra i stupore no medio
cre assrigit cor qz dolore acu
tisso distindit no sine admi
racioe cogitas qd is q ea
supra petra fidei fudauit fir
missima et basibus eius solidatis
inestimas mensus eiusd ipa
sinat parijs collidi turbinibus
et tribulationu procellis
ac fluctibus agitari Agnostic
equid qd nedu hij qui nuqua
ea matre sue professione
fidei agnouerut vires exer
ceat contra ipa verum etia
iusto dei iudicio multi quos
baptismi regeneracioe ptuti
uit filios facti degeneres
et puigni diuisas i ea animis
impugnationu insurgut et qd
i vulgi opinioe sceleratius hij
qui ab ea plurima susceperut
i bonis teporalibus beneficia et
occasioe eiusde sciti diuites p
suasione calliditatis hostilis
ne dica ingratus fermeto cor
rupti ferali contra ea tan
destitut rabie tumescentes qz
elacionis spu i eand nequie
virus fudut et ad infugeda
integritate libertatis ecclesia
stice exacuut i interitu eius
gladiu que ab ipa velut de
fensores eiusde cotra suos
hostes susceperat euibrad
Deploranda igit huiusmodi

rex dolenda, gemimus quod tyrannice dissolucionis tam horrenda feritas membris cristi insultet ut etiam hac occasione regiones plurime iugo cristi subacte cladibus conquassate domesticis ferme in sollitudine sint redacte. Et quod dolorem dolori accumulat est id quod hiis novissimis temporibus sanguine miserabiliter catherve fidelium tartharorum mucro partem nescimus devoravit. Maxime tamen res est plena doloris quod in ecclesia dei que est exemplar virtutum tot differentie hoste humani generis prestante seminarium sunt exorte que longe a retroactis temporibus non fuere.

Licet autem ecclesia sancta sit variis temptationum fluctibus percellitur nunquam tamen eam sponsus eius deseruit neque deseret quin immo semper permanebit stabilis et dono fulcita patientie tam virulenti hostis temptamenta devincet promisit et se sibi usque ad consummationem seculi divina sapientia assistente. Et ob hoc ut huiusmodi rebus plenis periculis consulatur utiliter pater vester sanctitas ad hunc locum domino volente sinodaliter convenerunt pro quo dignissimis laudibus est hec sacra concio efferenda eo quod pro statu optimo reipublice recta intentione laborare incedit.

Et quoniam inter cetera que hic agenda sunt principalis intentio pater vester sanctitas in hac sacra sinodo est deliberare et tractatibus insistere de differentia que ad presens est inter papam et concilium cum videlicet in mandatis contrariis sint parentes inter quos grande dissidium oritur et est dudum exortum de potestate et preminentia superioritatis. Verbum etiam est Iuliani eloquium quod ubi plures in aliquo uno excellere non possunt plerumque

oritur contentio. Utraque autem pars sibi superioritatem per superhabundantiam attribuere contendens nititur se iuvare scripturis et sacris canonibus ne sua assertio sine fundamento consistere videatur. Et ideo ut habeat aliquid materie ad deliberandum propositum scripturas notiores commemorare que ad utramque partem faciunt et ponere duo verba pro utraque parte que partes dissidentes allegare sollicite sunt pro sue intentionis fundatione quorum utrumque debebit esse instrumentum mentibus vestris ut ex illis possitis eligere et sumere verbum quod possit salvare animas vestras et si me quod absit contigat aliquid dicere in huiusmodi sermone que loquuturus sum ex lapsu lingue vel alias quod esset contra veritatem sacre scripture aut determinationem sancte catholice ecclesie vel contra dicta sanctorum doctorum ab ecclesia approbatorum vel quod esset piarum aurium offensivum nunc revoco sicut tunc et tunc sicut nunc et habeo pro non dicto subiciens me informationi cuiuslibet melius sentientis. Et profiteor in hac sacra sinodo expresse me credere et tenere hanc fidem et intelligentiam sacrarum scripturarum quam credit et tenet sancta catholica ecclesia que regitur spiritu sancto et non alias de quo solemniter protestor et Notarios volo rogatos. Parcet igitur inclita dominationes vestre si abstinuero ab introductione thematis et eius divisione quoniam propter angustiam temporis nec sine causa id fortasse fieri opportebit.

Sunt igitur hic due partes differentes una dicit potestatem pape esse superiorem qualibet alia potestate in terris. Altera dicit potestatem ecclesie universalis et concilii generalis sive in unum congregati esse superiorem potestate pape et qualibet alia potestate in terris. Occasione cuius exortum est dubium inter sapientes orbis utrum potestas pape sit superior potestate

vniu(er)salis ecclesie et Concilij
generalis legittime congregati
ipsam representantis uel econuerso An
potestas ecclesie vniuersalis et con
cilij generalis legittime congregati
ipsam representantis sit superior
potestate pape in terris Et videtur
quod potestas pape sit superior
Papa enim dicitur habere plenitudinem
potestatis tam celestis et terreni
arbitrij cuius commissa est xxiiij
di c i Incontrarium est quia potestas
pape est potestas petri que est
firmata per statuta vniuersalis
ecclesie xxiiij q i puto hoc ac
quod firmat aut confirmat alterum
videtur esse eo superior quod fir
matur Igitur potestas ecclesie vi
detur esse superior

Secundo quod igitur sunt due par
tes differentes secundum hoc erunt
due conclusiones quarum quelibet
bet probanda erit suis scriptu
ris et rationibus quas saltem
hoc tempore capere poterit Sed
antequam ad probationes pro
cedatur pro impetranda gratia
spiritus sancti qua opus est in magno
et tam arduo negotio salutemus
virginem gloriosam dicentes
Aue maria

Pars igitur illa que summa po
testatem et preeminentiam dicit
esse in summo pontifice et eum a
nemine posse iudicari constituit
ut plurimum Epistolis decre
talibus et sacris Canonibus
qui videntur in eo attestari summa
superioritatem et plenitudi
nis potestatis summam excelle
ntiam que allegationes non sunt
difficiles ad intelligendum nec
magna eget ratiocinatione Al
legat itaque pars ista pro ro
tione sua fundanda primo c Si
gnificasti de Elec in quo habetur
expresse quod per ecclesie ro
mane auctoritatem omnia concilia
robur acceperunt et in eorum sta
tutis Romanorum pontificum patet
excipiatur auctoritas Si ergo
per ecclesie romane auctoritatem
omnia concilia robur accipiunt

et in eorum statutis Romanorum pon
tificum patet excipiatur auctori
tas Si ergo per ecclesie romane
non post aliquod concilium congregari
sine auctoritate pape ut dicit habetur
xvij di per totum Et si in statutis
conciliorum excipitur Romani pon
tificis auctoritas potest papa
interpretari decreta conciliorum
generalium et ea mutare et
ita in proposito poterat dominus Euge
nius papa interpretari decreta
conciliorum Constantien et Ba
silien et mutare Concilium
seu de basilea in alium locum
transferre prout et fecit

Allegat secundo c licet de uita
da de Elec vbi habetur quod Ecclesia
Romana superior est alijs quia
ibi ad superiorem non poterit re
cursus haberi Et dicit loquitur de dif
ficultatibus emergentibus circa elec
tione Romani pontificis Si ergo
non potest ad superiorem recursus
haberi ergo nec ad Electionem
que est in concilio congregata

Allegat tercio c ita dominus xix
di vbi dicitur quod dominus ihesus christus
munus potestatis clauium ita
ad omnium apostolorum officium per
tinere voluit ut in beatissimo
petro apostolorum summo princi
paliter collocaret ut ab ipso quasi
quodam capite dona sua velut
in corpus diffunderet

Allegatur quarto c Nemo ix q iij
vbi dicitur Nemo iudicabit primam
sedem et sequitur neque enim ab augu
sto neque ab omni clero neque a
regibus neque a populo Iudex iu
dicabitur Et glo ibidem dicit
quod si totus mundus sentiret in
aliquo negotio contra papam
videtur quod sententie pape standum
est xxiiij q i hec est fides

Allegatur quarto c si papa
xl di vbi dicitur quod si papa innu
merabiles secum populos catervatim ad inferos
deducet nullus mortalium pos
set eum iudicare nisi deprehe
deretur a fide deuius

Allegat^r sexto c. aliorum et c. fa
cta ix q. iii. Cum c. aliorum dicit^r
Aliorum hominum deus causas voluit
per homines terminari sedis istius
presulem suo sine questione reser
uauit arbitrio Et in alio c. di^r
facta subditorum iudicat^r a nobis
Nostra uero a domino iudicat^r fa
cit ad hoc quod notat hostiensis in c.
proposuit de concessione prebende ubi
videt^r dicere quod ecclesia proce
dendo secundum amonitionem ewan
gelii non potest iudicare papam

Allegat^r septimo c. Nunc autem x
xi di. ubi videt^r dici quod Concilium
non habeat potestatem proferendi
sententiam contra marcellianum pa
pam de heresi impetitum qui sac
rificauerat ydolis quamuis idem
marcellianus turificationem huiusmodi
confitet^r

Allegat^r octauo c. in nouo xxi
di. ubi di^r quod apostoli voluerunt
petrum esse principem eorum

Allegat^r nono ad eandem partem
hoc quod di^r quod papa sit caput
ecclesie ut in c. fundamenta de
elect. li. vi^o cum aliis concordantiis
et in iii parte beati Thome q. viii
ar^lo vi Et quod papa habuerit
presidentiam in multis conciliis gene
ralibus ut in c. In nomine domini
xxiii di. et in c. ad apostolice de
re iudi. li^o vi^o et in pluribus
aliis locis Et quod ecclesia Roma
na sit caput aliarum ecclesiarum
xii di. preceptis Et quod ecclesia
Romana sit mater vniuersorum
christifidelium de priui. Antiqua
Et quod ipsa sit caput ecclesie
vniuersalis xii di. non decet
ubi dicit^r sic vos voluntatem
implete matris que est ecclesia
cuius caput Romana ecclesia
existit Et quod sepe di^r in glosa
quod papa non habet superiorem
in terris et quod sit summus ponti-
fex ut in cle. Si summus de sen
excom. Et quod ipse sit rector vni
uersalis ecclesie de elect. ubi
maius § Ceterum li^o vi^o Et
quod ipse totius orbis obtinet
principatum ix q. iii cuncta per mundum
Et est totius orbis dominus de sen. excom.
c. vltimo Et de necessitate salutis
est credere sibi subesse omnem crea
turam humanam ut in extrauagan.
vnam sanctam in fi. et quod ipse habet
vtrumque gladium et ei cura cele
stis et terrenis arbitrii

Allegat^r decimo c. Non debet
de consang. et affi. ubi papa
prohibitionem concilii generalis
reducit ad quartum gradum et
in c. statutum de rescriptis li. vi
Constitutionem concilii generalis
de duabus dietis reducit ad
vnam dietam et per ea videt^r habere
potestatem super decreta conciliorum
generalium et ita poterat dominus
Eugenius papa interpretari
decreta conciliorum Constantien.
et Basilien. et mutare con
cilium seu de Basilea in aliud
locum transferre prout et fecit

Allegat^r postea vndecimo c. Con
siderandum .l. di. ubi dicit^r de
petro quod christus eum toti ecclesie
preferre disposuerat et in
§ sed exemplo ibidem di^r quod pe
trus post trinam christi negati
onem non solum in gradu sui epi
scopatus remansit verum etiam
in pastorem totius ecclesie consti-
tui meruit

Allegat^r iterum duodecimo c.
beati ii q. vii ubi di^r quod me
ritis apostolorum petri et pauli
Roma obtinuit principatum et
caput nationum

Allegat^r tredecimo c. puto ii q.
vii ubi dicit^r quod petrus et
Cyprianus fuerunt pares me
ritis sed petrus fuit in pote
testate maior illo et quocumque
alio episcopo quia sua potestas pro
statuta vniuersalis ecclesie
est firmata Et in c. petrus ii q.
vii dicit^r quod petrus potestatem
regni acceperat

Item allegat^r quartodecimo c. hec

est fides xxiiij q i c. ubi di[citur]
qd papa tenet fide et sede
petri et qui impugnat pro
fessione fidei qua papa appro
bat no catholicu sed here
ticu se comprobabit et qd
ecclesia Romana semp imma
culata pmasit dno prouidete
et pmanebit et ita videt qd
ecclesia romana sit ecclesia
vniusalis

Allegat[ur] preterea c. i illis lxx
x di ubi di[citur] qd itr ipos apo
stolos no fuit par istitutio
sed vnus prefuit oibus

Ite adducit[ur] c. tu beatissimus
xxiiij q i c. ubi di[citur] qd beatus
petrus a dno recepit pncipatu
et i c. si petrus e. c. et q dicit
qd petrus et no alius ex apo
stolis abscidit aure malchi
ad denotadu qd ipe p alijs
habiturus erat potestate li
gadi et solvedi

Sut et alia plura que solet
allegari pro hac parte het
het que dicta sut comunis i
huioi allegationibus currut
Solet eti ad eande parte al
legare dicta bti Thome i
tractatu ctra errores gre
coru in c. lxvi ubi dicit
beatus thomas Romanu po
tifice esse pmu et maximu
iter oms esse Episcopos ubi
inter alia allegat Crisosto
mu sup illud math xviij
Accesserut ad iesu discipuli
dicetes Quis putas maior
e i regno celoru ubi dicit
beatus Crisostomus quedam
huanu scandalu copererut
quod et ia i se occultare no
poterat et timore cordis
no sustinebat i eo qd vide
bat petru sibi preferri et
phonorari

Ite allegat beatus Thomas
Crisostomu sup actus aplorum
dicete qd petrus e vertex san
ctissimus vere apostolus chori
pastor bonus et si sit ergo
et quilibet eius successor

Ite ad ide e beatus Thomas
i tractatu ctra errores gre
coru c. lxvij ubi videt dice
qd papa habeat potestatem
i tota vniusalem ecclesia le
git[ur] et i Calcedonesi Concilio
qd tota Synodus acclamauit
leoni pape leo sctissimus
apostolicus et ycomenicus id
est vniusalis patriarcha per
multos annos viuat Et alle
gat beatu Crisostomu sup
mathei dicete filius q pris
e potestate petro vniusalit
concessit ubiqz terraru et hom
mortali om que i celo sut
dedit auctoritate dado et cla
ues ad hoc ut ecclesia ubiqz
terraru amplificet Unde
beatus Cris sup actus apo
stolorum que adducit ibidem betus
Thomas petrus a filio sup
oms qui filij sut potestate
accepit no sic moyses i gete
vna sed i vniuso orbe

Ite allegat[ur] ad ide Cirillus
Jerosolimitanus ptriarcha que
allegat beatus Thomas i di
cto tractatu ctra errores gre
coru in c. lxix[o] qui dicit
expersona cristi ad petru
Tu cu fine et ego sine fine
cu oibus quos loco tui pona
plene et perfecte sacrameto
et auctoritate ero sic et fu
turu

Ite inducit[ur] ad ide Cirillus al
exandrinus Epus i libro the
zauroru que allegat beatus
Thomas ibidem q dicit qd apli
i ewagelijs et epistolis af
firmauerut i omi doctrina pe
tru esse loco dni i eius Eccle
sia eide dates locu i omi co
cilio et Synagoga in omi
electione et confirmatione et
infra cui scilicet petro omnes
iure diuino caput iclinat et
pimates mudi taqua ipi dno
oms obediut Unde Cris
ex persona filij dicat paste

oues meas id est loco mei esto
ppositus fratru

Solent etia ex huiusmodi allegati
onibus formari plures rationes
ad probandum intentione cuiusque
partis sed pars illa sit solut
allegationes ita et rationes
Unde ex omnibus rationibus assuma
quinque que magis urgere videt
quoniam in arto tempore non erit forte
possibile assumere plures

Prima ratio omnis optima comu
nitas debet regi optimo regimine
sed ecclesia universalis est optima
comunitas ergo debet regi optimo
regimine seu pollitia Maior no
ta quia si bona comunitas debet
regi bono regimine et melior
meliori ergo optima optimo ex
regula comuni sic simpliciter ad
simpliciter et minor patet quia
ecclesia universalis est sponsa et
corpus cristi et per consequens
debet regi optima pollitia Sed
inter omnes species pollitie quas
ponit Aristotiles in pollitica
3° polit scilicet Aristocratia
pollitia et Regnum, Regnum est
melior species pollitie qua vi
delicet multitudo regitur per
unum quam Aristocratia qua
multitudo regitur per paucos
virtuosos et quam pollitia qua
regitur per plures ergo sequitur
quod tota multitudo ecclesie debet
regi regimine regni et per
consequens ibi unus debeat
principari scilicet papa

Secunda Ratio Ecclesia mili
tantis regitur ad instar ecclesie
triumphantis unde dictum est
moysi Exodi xxv° Inspice
et fac secundum exemplar quod
tibi in monte monstratum est Sed
in Ecclesia triumphante unus
presidet qui etiam presidet in
universo orbe Apoca xxi Ipsi
populus eius erunt et ipse erit
deus eorum, ergo etiam in ecclesia
militante presidens unus esse
debebit Iuxta illud Osee i

Congregabuntur filii israel et filii
iude et ponent sibi caput unum
et Ezechielis xxxvii dicitur
Et pastor omnium erit unus

Tertia ratio Segregata eccle
sia ab invicem omnibus partibus eccle
sie habet aliqua operatione
quia dicit Damascenus quod inpos
sibile est substantia esse expert
tem aliqua operatione naturali
et ix° methaurorum dicitur in fine
omne ens habet aliqua ope
ratione Inter quas partes ipsa
tanquam pars nobilior et prin
cipalior ecclesie habet intensi
ore et nobiliore operationem
ergo sequitur quod congregata eccle
sia ad invicem partes eius habe
bunt intensiore operatione quia
omnis virtus unita est fortior se
ipsa dispersa et per consequens
etiam papa tanquam pars principa
lior ecclesie habebit tunc ope
ratione intensiore et fortiore
quam prius habebat Sed quia
segregata ecclesia papa ha
bebat potestatem in ecclesias
particulares ergo sequitur
quod existente congregata eccle
sia habebit potestatem in eccle
sia universalem, tertia cum non sit
dare medium inter ecclesiam uni
versalem et ecclesias particu
lares nec videtur quod correspo
deat illi intensiori operationi
quam ecclesia universalis

Quarta ratio Omnis perfec
tio que reperitur in uno et in
pluribus perfectius reperitur in
uno quam in pluribus et hoc
propter unione virtutis Sed potestas
prout reperitur in papa reperitur
tanquam in uno Prout vero re
peritur in ecclesia reperitur tanquam
in pluribus ergo in papa videtur
esse fortior quam in ecclesia

Quinta Ratio Epikeya super
remaneret in principe Tertia si non
sequitur quod conclusiones scientiarum
moralis et legistice viderentur
habere vim demonstrationis

et ita mutari no possent qd
e inconueniens Si ergo epikeya
remanet i principe poterat per
interpretari decreta Conciliorum
Constantien et Basilien et
ita mutare seu transferre co
cilium de Basilea i Bononia
uel ferraria ex racioibus adhuc
ipm mouentibus Ex quo infert
pars ista qd translacio concilii
Basilien i ferraria fuit iusta
et legitima et qd suspensio et de
posicio facte de dno Eugenio
papa no fuerunt legittime neque
iuste cum no sint facte a co
cilio generali ex quo desierat
esse tale per huiusmodi transla
tionem Item qd Electio facta
de dno felice quinto no sit ca
nonica cum electio Romani pon
tificis proprie videatur et proprie
at ad cetum Cardinalium quorum
due partes tempore huiusmodi ele
ctionis no fuerunt i basilea et
tantum sit dictum de ista parte
vt ea que adhuc dicenda sunt
possint locum habere Pars
autem alia quam et ego amplec
tor saluo semper iudicio me
liori que summa potestatem
dicit esse i Ecclesia vniuersali
et consequenter i Concilio gene
rali legitime congregato ipam
representante Pro fundanda sua
intencione vtitur auctoritate ewa
gelii et scripturis sctorum doctorum
ab ecclesia approbatorum ac gene
ralium Conciliorum vetustissimorum
Vnde pro introductione intencionis
sue supponit sex suppositiones
Prima suppositio e qd Ecclesia
vniuersalis et corpus et sponsa
xpi cuius caput e cristus pa
tet hec suppositio ex verbo apli
ad Ephe primo ubi dicit ipm de
dit caput super omnem ecclesiam
que e corpus ipius et plem
tudo eius qui oia i oibus ope
ratur Patet eciam per Augustinum
li lxxxiii q questione lxix ubi
dicit qd ecclesia nunc e sponsa
xpi et i vltio sponsi sui xpi
aduentu coniunget i claritate
nuptura facit qd di Osee ii
sponsabo te m i fide

Secunda suppositio qd ecclesia ex
ordinatione xpi debet manere usque
ad finem seculi patet hec suppo
quia testamentum nouum e eternum quia
mandauit eternum testamentum suum
ut dicit propheta et quia vltio
Ecce ego uobiscum sum usque ad co
summationem seculi Item luce
xxi Non preteribit genera
tio hec donec oia fiant

Tercia suppositio cristus sic di
lexit et diligit ecclesiam qd
ne erraret promisit sibi spe
ciale assistenciam suam pz hec
suppositio ex dicto verbo Ecce
ego uobiscum sum usque et Si eni
intelligeretur demodo quo deus
communiter e i oibus uel cum oibus
creaturis no dixisset verbum
hoc dando suis speciale confide
ciam de sua assistencia Item patet
ex illo luce xxii Ego pro te
rogaui petre ut no deficiat
fides tua constat autem qd no lo
quebatur de fide personali petri
cum statim hoc deficeret i tpe
negando cristum Item Iohis xiiii
Rogabo patrem et alium paracli
tum dabit uobis vt maneat
at uobiscum eternum Item cum sit
articulus fidei credere eccle
siam esse sctam nunquam fuit aut
erit tempus i quo no liceat
confiteri hanc fidem Si eni ecclesia
dampnabiliter aliquando erraret
tam pro eo tpe no liceret eam
asserere sctam cum ipo ipa no
possit esse nisi scta sequitur eam
no posse errare facit qd no
m c a recta xxiiii q i vbi di
qd ecclesia que e congregatio
fidelium errare no pt licet
papa errare possit xix di
Anastasius

Quarta suppositio qd quodlibet
concilium generale legitime con
gregatum ecclesiam vniuersalem
representat et habet potestatem
immediate a xpo cui quilibet
cuiuscunque status dignitatis uel
condicionis existat obedire tenetur
i hiis que pertinent ad fidem
extirpacionem scismatis et refor-

mgnor patet hec suppositio
ex decreto Concilii Constantien
famosissimum cuius verba sunt
ista hec sancta synodus Constancien
generale concilium faciens et vni
uersalem ecclesiam representans
Declarat quod ipsa potestatem
habet immediate a xpo cui qui
libet cuiuscumque status condicionis
vel dignitatis eciam si papalis exi
stat obediere tenetur in hiis que
pertinent ad fidem et extirpaci
onem scismatis et reformacionem
ecclesie in capite et in membris
Item declarat quod quicumque cuius
cumque condicionis status dignitatis eciam
si papalis existat qui mandatis
statutis ordinacionibus seu pre
ceptis huius sancte synodi et
cuiuscumque alterius concilii gene
ralis legitime congregati super
premissis seu ad ea pertinentibus
factis vel fiendis obedire con
tumaciter contempserit nisi resipue
rit condigne penitencie subiciatur
et debite puniatur eciam ad alia
iuris suffragia si opus fuerit
recurrendo Ista est constitucio
Concilii Constancien ex qua
pars hec suppositionis habet dicit
esse manifestum et pars ista huius
suppositionis cum dicto decreto di
cit sufficere pro sua intencione
probanda eciam si alie scripture
non essent cum dictum genera
lis concilii sit dictum vniuersalis
ecclesie cui sancti doctores scri
pta sua summittebant quia quicquid
ipsa approbat tenendum est et quicquid
reprobat respuendum est Vnde
beatus Augustinus li contra
faustum et contra epistolam fundamenti dicit
ewangelio non crederem nisi me
auctoritas ecclesie commoneret
Et beatus Ieronimus contra lu
ciferianum dicit poteram hoc vnico
sole omnes tuarum disputacionum
riuulos exsiccare et ... ad
vnicum solem auctoritate ecclesie
Valebit autem hec suppositio ad
hoc ut quicquid dicetur de ecclesia vni
uersali intelligendum erit de con
cilio generali legittime con
gregato

Quinta suppositio Concilium Ba
silien in suo exordio fuit Con
cilium generale legitime congregatum
probatur hec suppositio quia hoc conci
lium habebat ortum ex decreto con
cilii Constancien vbi decretatum
erat et approbante Martino papa
quod post finem Concilii Constancien
post quinquennium debebat cele
brari Concilium generale sicut et
factum est et consequenter post sep
tennium immediate sequens debe
at celebrari aliud Concilium ge
nerale pro reformacione ecclesie
in capite et in membris quod et fa
ctum est in basilea iuxta predictum
decretum quod et ipse dominus Eu
genius papa approbavit per suas
patentes literas in principio sui pon
tificatus et misit legatos suos
ad presidendum qui prestiterunt
iuramentum super decretis factis
et fiendis servandis et approban
do omnia eius decreta facta et
fienda per suas patentes literas
sepe ipsum concilium generale no
minavit in eisdem litteris immo
in ultima bulla que incipit Moy
ses dicit ipsum fuisse Concilium
generale ergo suppositio vera

Sexta suppositio quod sicut deus
cuilibet creature dedit certam
periodum qua determinatur ad du
randum in suo esse et parem virtutem
innatam et intrinsecam qua possit
corrumpentibus se resistere et se
conservare et esse ex quo secundum
Damascenum impossibile est sub
stanciam esse expertem operacione
naturali ita et ecclesie qua
voluit durare usque ad finem
seculi ex secunda suppositione
dedit virtutem et potestatem qua
possit se conservari in suo esse regere
et tueri et conatibus ad sui de
structionem resistere patet hec
suppositio ex euidencia in minore
immo a forciori cum cristus ecclesiam
plus aliis diligat ex tercia
suppositione hoc eciam videtur
notari in verbis de ecclesia
dictis a cristo in sua fundacione
cum ei dixisset quod super se pe
tram edificaret ecclesiam statim

subiunxit et porte inferi non pre
valebunt adversus eam quasi significa-
ret qd eo ipso qd edificata sit
habeat in se virtute et potestate
se conservandi in esse et contrariis
resistendi et ex hoc dicitur de ea in
cantic qd est terribilis ut cast
rorum acies ordinata quod aut
esset terribilis si huiusmodi vir
tute careret Cum ei non sit
essencialis dependencia ecclie ad
papam qui pro sue dignitatis of
ficio tenet eam tueri et defen
dere Si papa moritur vel eam
tueri nolit si tunc ecclesia
huiusmodi virtute non habet sequitur
qd tandem desinere posset qd
sentire est insanum Papa igitur
non existente habet ecclesia vir
tute et potestate quia per cre
acionem pape que sit exordi-
nacione ecclesie non perdit Cum
potestate a xpo ad sui regimen
et conservacionem accepit Princ
ipia ei essendi et conservandi
propria et immediata sunt intrinseca
cuilibet rei Sic ergo ecclia
nec propter creacionem pape desinit
a virtute essendi ita nec a vir
tute et potestate se regendi et
conservandi in suo esse Hec aut
potestas iuxta auctoritatem apli
i cor xii videtur inesse omnibus
membris sive toti corpori non
aut uni tantum membro Dicit
ei Apostolus corpus non est unum
membrum sed multa si dixerit pes
qr non sum manus non sum de cor
pore non ideo non est de corpore
et si dixerit auris qr non sum
oculus non sum de corpore non
ideo non est de corpore Si totum
corpus oculus ubi auditus
si totum auditus ubi odoratus
Nunc aut posuit deus membra
unumquodque eorum in corpore
sicut voluit qd si omnia essent
unum membrum ubi corpus nunc
aut multa quidem membra unum
aut corpus non potest dicere oculus
manum opera tua non indigeo
Aut iterum caput pedibus non
estis michi necessarii et infra
sed temperavit deus corpus
ut non sit scisma in corpore
sed in idipsum pro invicem sollicita

sint membra et sequitur vos estis
corpus cristi et membra de mem
bro et quosdam quidem posuit deus
in ecclia Primum aplos Secundo
prophetas Tercio doctores etc
Apparet igitur ex hac auctoritate
adiunctis eciam hiis que aplus
dicit Ad Ephe iiii° qd potestas
ecclie seipsam conservandi regendi
et tuendi inest corpori xpi sive
omnibus simul membris Non aute
qd ex uno membro dependeat
in totum Unde videtur hec potestas
esse in ecclia non sit in quodam
toto integrali aut universali
cuius essencia et virtus participatur
a singulis partibus subiectivis
sed sit in quodam toto potestativo
quemadmodum virtus exercendi actus
et operaciones anime est in ipsa anima
et suis potenciis sic in quodam
toto potestativo que potestas non re
peritur adequate in aliqua suarum
specierum potenciarum vel in una
principaliter ita ut ab illa tota
licet conveniet aliis sed est in omnibus
simul potenciis ex virtute unius
anime sic videtur in ecclesia esse
huiusmodi potestas

Presupposito igitur qd ecclesie
insit virtus et potestas se conservandi
in suo esse sicut cuilibet rei cre-
ate dicit ista pars qd ipsa ecclia
hac virtute recepit singulari
modo quomodo alie creature
specialiter corruptibiles eam non
receperunt licet ei unicuique
rei insit virtus se conservandi in esse
et contrariis resistendi hoc tamen
non est in summo gradu ita qd pos
sit forciori potestati resistere
sed in certo gradu ita qd sub
iaceat violencie maioris vir
tutis ut patet manifeste in
animalibus que occiduntur et con
sumuntur a forcioribus in virtute
In ecclesia aut virtus et pote-
testas se conservandi a nulla su
peratur virtute creata qd pa
tet manifeste ex dicto verbo
et porte inferi non prevalebunt
adversus eam Cum ei testante Iob
xli non sit virtus super terram
que huic comparetur sicut

potestati belial et hec non pt
aduersus ecclesiam preualere se
qr qd a nulla creata virtute
seperari potest Ex quo sequitur
per modum preambuli qd virtus
et ptas que e in ecclia ipa e
suprema inter oms potestates
a deo concessas in terris Nam si
aliqua esset maior iam illa pre
ualere posset aduersus ecclesiam
sed nulla hoc potest ergo ipa
e suprema Que aut sit hec
potestas ecclesie ad se regend
et conseruandum e communis sntia sctorum
et doctorum qd e potestas cla
uium videlicet sciencia discerne
di et ptas iudicandi ligandi
et soluendi Que qdem ptas tante
excellentie e qd tota vniuersitas
hominum illam non pt concedere
sed eam a solo deo acceptauit
ecclia vz Nam in potestate comm
tatis seu multitudinis hominum e
aliquem uel aliquos ex suis re
legare et a sua societate sepe
rare sed qd ille qui ab eorum
societate expellitur eo ipo sit se
peratus a societate dei et ange
lorum hoc non e in hominis pote
state ptas aut clauium ad hoc
se extendit ut que ligant in ter
ris ligata sint et in celis Mt
xviii quecumque alligaueritis
super terram erunt ligata et in
celis et quecumque solueritis etc
Et licet sint alie potestates in
ecclesia ut consecrandi corpus xpi
absoluendi a peccatis etc hic tamen
principaliter itenditur de iudiciaria
potestate an penes papam an
penes ecclesiam sit principaliter
et cuius iudicio potius standum e
Cumque ut premissum e hec ptas
sit ecclie ex commissione cristi
sive concessione et de eius actio
nibus Canon biblie profert
autenticum testimonium et sermo
nes sunt expetendi secundum ma
teriam subiectam pº ethicorum
Ideo pro eluidacione huius
ad sacram scripturam principaliter
e recurrendum Probandum ergo erit
potestatem ecclesie et concilii
generalis esse superiorem po
testate pape et quacumque alia
potestate in terris Ad quod

probandum assumam tantum qua
druplicem probationem qr forte non
erit possibile in arto tempore plures
adducere probationes Prima ergo
probatio erit ex scriptura euan
gelii ex scriptura sanctorum do
ctorum ab ecclesia approbatorum et
ex scriptura sacrorum conciliorum
uetustissimorum Secunda pro
batio erit ex consideratione no
minum ac rei per illa significate
que in sacra scriptura dicitur
de ecclesia Tercia probatio
erit ex conditione huiusmodi pote
statis prout e in ecclesia et in
papa Quarta erit ex habitu
dine quatuor causarum materi
alis formalis efficientis et fi
nalis Et in fine si mentem occur
ret dicam an sit eadem potestas
in papa et in ecclesia et si eadem
quo in ecclesia sit superior et
papa inferior et ex quo cristus
e caput ecclesie ex prima sup
positione quomodo pape conueniat dici
caput ecclesie an prout eccle
sia e corpus misticum uel corpus
politicum

Quantum ergo ad primum occur
rit illa auctoritas que expresse
loquitur de hac auctoritate Mt xvi Ti
bi dabo claues regni celorum
et quodcumque ligaueris super
terram erit ligatum et in celis
Hec aut auctoritas ewangelii pro
ut sancti doctores exponunt ver
bum e potius promissionis quam
concessionis Et cum illi cesseat
hec ptas promissa cum fuit
concessa nunquam aut reperitur
qd per hec uerba cristus soli
petro hanc potestatem concesserit
sed etiam ipsi ecclie prout dicitur
Mt xviii Quecumque alligaue
ritis super terram erunt ligata
et in celis et quecumque solueritis
super terram erunt soluta et in ce
lis ergo sequitur qd ptas clauium
non ad solam personam petri et
suos successores sed principa
liter ad ecclesiam pertinet cum
per eadem uerba legitur concessa qd
vz ex serie textus ewangelii
Constat et qd cristus omnes di
scipulos simul non aut solum

petru itrogauit et petrus qui
omnium candem exprimens itentionem
respondit et cristo sit responsorum
accepit quod manifeste lucas
ewangelista testatur in c ix sic
referens Dixit autem illis Vos
autem quem me esse dicitis Respo
dens petrus dixit cristum dei Et
ille increpans illos precepit ne
cui diceret Ecce manifeste per
quo responsio petri erat respo
sio omnium apostolorum quia dicit pre
cepit ne cui diceret Cum ergo
secundum Rabanum et alios docto
res propter meritum confessionis fidei
sit dictum uerbum potestatis Con
fessio autem fuerit non solum pe
tri sed omnium apostolorum ergo et auctoritas
potestatis ad omnes apostolos et
eorum successores dicitur pertinere
Hoc autem patet ex verbis que postea
dicuntur in ewangelio Nam post
hec dicta legitur quod de maiori
tate fuit tribus vicibus contentio
inter apostolos scilicet matthei xviii
et xx et luce xxii Non autem
de hac re contendissent
si intellexissent per predicta verba
Tu es petrus et tibi dabo cla
ues etc vel per illa Tu uoca
beris cephas soli petro aut
principaliter ad regendum ecclesiam
fuisse traditam potestatem

Ne autem iste sensus videatur esse
noua doctrina patet manifeste
per auctes sanctorum doctorum ex-
ponentium qui dicunt quod cum petrus
claues accepit sanctam ecclesiam
significauit quod quia ecclesia a cristo
claues accepit ipse petrus at
figuratiue Unde beatus Augu
stinus Johannem sermone centesimo
xxvo loquens de ecclesia igitur
huius ecclesie apostolus petrus
propter apostolatus sui primatum ge
rebat figurata generalitate
personam Quod enim ad ipsum proprie
pertinet Natura unus homo erat
gratia unus cristianus habun
dantiori gratia unus idemque primus
apostolus Sed quando ei dictum est
tibi dabo claues regni celorum
et quodcumque ligaueris super terram
erit ligatum et in celis et quod
cumque solueris super terram erit

solutum et in celis uniuersam si-
gnificabat ecclesiam que in hoc seculo
diuersis temptationibus velut ymbri-
bus fluminibus et tempestatibus
quatitur et non cadit quoniam fun
data est supra petram Unde pe
trus nomen accepit Non enim a pe
tro petra sed petrus a petra
sicut non cristus a cristiano sed
cristianus a cristo uocatur Ideo
quippe ait dominus super hanc pe
tram edificabo ecclesiam meam
quia dixerat petrus tu es cristus
filius dei viui super hanc
ergo petram edificabo ecclesiam igitur
meam quam dixerat petrus quia con
fessus es edificabo ecclesiam
meam petra enim erat cristus hoc
fundamentum quippe aliud nemo
potest ponere preter id quod positum est
quod est cristus iesus Ecclesia ergo
que fundatur in cristo claues ab
eo regni celorum accepit in petro
id est potestatem soluendi ligandi
quia predicta hec beatus Augustinus
et sunt eius verba sic ponuntur
in forma prout videri poterit
in originali

Ad idem est beatus Jeronimus
cuius uerba habentur xxiiii q i
omnibus consideratis ubi igitur Omnibus
consideratis puto me non temere
dicere alios ita esse in domo dei
ut ipsi etiam sint eadem domus dei
que dicitur edificari supra petram
que unica columba appellatur que
sponsa pulcra sine macula et
ruga et ortus conclusus et
fons signatus et puteus aque
viue et paradisus cum fructu
pomorum que domus etiam cla
ues accepit et potestatem li
gandi et soluendi hanc domum
si quis corrigere corripiere quod
contempserit sit tibi tamquam ethnicus
et publicanus hec beatus Je
ronimus Ubi expresse dicit
ecclesiam recepisse claues et
prosequens iudiciariam potestatem

Ad idem est ille doctor famosus
Rabanus qui dicit sic quamuis
soli petro hec potestas data
videatur ceteris tamen apostolis
dabatur cristo teste qui insuflauit

i eos dicens Accipite spiritum
sanctu dicens quoru remiseritis

Ad ide e leo papa i smoe de
beatis apostolis ubi dicit qd
vis istius potestatis et huius
decreti constitutio ad oms ecclie
principes commeavit sed no frustra
vni conceditur qd oibus intimatur
Ecclesie igit claues date sunt
principaliter sed qd scriptura di
cat petru eas etia accepisse
Dicit beatus Ieronimus quem
allegat mgr i iiijo di xix qd
ideo petrus eas di accepisse
ut oms itelligat qd quicu ab
vnitate fidei et societate eccle
sie se separauerit nec peccatis
solui nec celu igredi potest
hec ille

Ad ide est Innocentius doctor
famosissimus i smoe de btis
apostolis qui incipit sic Inter
rogabat iesus discipulos suos
qui iter cetera que de ecclia
loqt dicit sic i ea qui viget
celestis auctas Ad illud dig
tatis prouecta fastigiu ut
eius sna que profert i tris
etia obseruet i celis

Ad ide e Augustinus primo lio
de doctrina cristiana co xiiio q
dicit est ecclia corpus sicut
apostolica comedat doctrina qe
coniux etia dicit et paulis iter
positis dicit hys igit claues
dedit ecclie sue ut quecuq
solueret i terra soluta esset
et i celo et que ligaret i tra
ligata essent et i celo

Ad ide est Augustinus i li de
fi ad pe c ij vbi dicit Nunq
peccati esset indicta pro pctis
deprecatio si deprecati no esset
remissio concedenda sed etia pen
tencia peccatori tunc prodest
si ea i ecclesia catholica ge
rat cui deus i persona beati
petri ligandi soluendi qz tribuit
potestate dicens quecuq alli
gaueritis super tram erunt ligata
et i celis et que solueritis sup
terra erunt soluta et i celis

Ad idem est Augustinus lio de
agone cristiano dicens Non enim
sine causa iter oms apostolos
huius ecclesie catholice persona
sustinuit dicens petrus huic eni
etia ecclie claues regni celorum
date sunt cu petro et qd ei di
ad omes dr Amas me pasce
oues meas

Ad ide e Augustinus sup Io
hanne et habet xxiiij q i quod
cuq si petro tatu dictu est
id quotiens ligaueris et non
hoc facit ecclesia si at i ecclia
fit vtiq que i tra ligat et
i celo et que soluunt in terra
soluta sunt i celo qr cu excom
municat ecclesia i celo ligat
excomunicatus cu reconciliat eccle
sia i celo soluit reconciliatus
si hoc ergo et i ecclesia fit
petrus qn claues accepit ec
clesia sanctam significauit qd exponit
Archidiacnus i Rosario significauit
id e sub signo et nomine ecclie
accepit

Ad ide e glo ordinaria sup
illud ephe iiij quosdam quidem de
dit aplos et dicit glo vice xpi
predicantes ac oim ordinatores
et iudices

Ad ide e Augustinus i libro
questionu noui et ve testamenti
q xxxix et i sermoe xiij
de aplis petro et paulo ubi
dicit Dns iesus cristus disci-
pulos suos ante passione sua
sic nostis elegit inter quos pene
ubiq petrus solus totius ecclie
sie meruit gestare personam
et propterea audire meruit tibi da
bo claues regni celoru et seqt
has aut claues no homo vnus
sed vnitas accepit ecclesie

Item si ad ide e auctoritas mani
festa i c firmit de suma trin
et fi ca ubi ponit fides nra
pro qua si necessarium e moriendum
e vbi di qd sacramentu eu-
karistie nemo pt conficere nisi
sacerdos q rite fuerit ordinatus
secundum claues ecclesie quas
[illegible]

successoribus iesus cristus Ecce
ergo dicit claues ecclesie non
petri et eas concessas aplis
et eorum successoribus non soli
petro ex quibus auctoritatibus satis
patet quod ecclesia accepit claues
principaliter ex commissione petri

Cum ergo querere oporteat ubi
de hac commissione legatur in ewa
gelio nec alius locus aptior est
quam ut dictum est Math xviii
quecumque alligaueritis super terram
erunt ligata et in celo et que
solueritis super terram erunt soluta
et in celo sequitur quod potestas
clauium sit principaliter data ecclesie
quod satis videtur probari ex dic
to textu ewangelii Mt xviii
attenta maxime historie narrati
one Nam Mathei xvi° cristus
dixerat petro Tu es petrus
et tibi dabo claues regni ce
lorum Deinde in c xvii iterum
mandauit petro solue statere
pro eo et pro se Vndique ex
his videbatur eum constituere ca
pitaneum super alios ideo statim
continuatiue subditur in c xviii
in principio In illa hora acces
serunt ad iesum discipuli dicentes
Quis putas est maior in regno
celorum seu in ecclesia Vnde patet
quod ipse ewangelista loquitur de
superioritate et tunc quibusdam
interpositis cristus volens sol
uere huiusmodi questionem de supe
rioritate de qua querebant
apli subiunxit in eodem c Si pec
cauerit frater tuus corripe eum
inter te et ipsum solum Si te non
audierit adhibe tecum unum uel
duos etc Et subditur Quod si non
audierit dic ecclesie Si autem
ecclesiam non audierit sit tibi
ethnicus et publicanus Ecce
dicit iudicium ecclesie esse su
perius iudicio petri et conse
quenter ut ostendat quale sit iudi
cium ecclesie et que sit eius potestas
statim subnectit Amen dico vobis
quecumque alligaueritis super terram
erunt ligata et in celis et que
cumque solueritis super terram erunt
soluta et in celis Ecce loquitur

aplis collectiue et eorum succes
soribus non soli petro Quecumque
alligaueritis quecumque solueritis
Et exposita sit potestate ecclesie
sequitur de potestate concilii gene
ralis ibidem quasi cristus vellet re
spondere tacite questioni potuisset
enim dixisse apli cristo Domine
ecce sumus iam certificati de su
perioritate de qua querebamus
et sumus ubi debeat haberi re
cursus Si frater fuerit incorri
gibilis quia ad ecclesiam et
sumus quanta est potestas ecclesie
quia extendit se ad celum et ad terram
Dic ergo nobis quia futuris
temporibus ecclesie tue que per
totum orbem dilatanda est dicere
poterimus seu hoc dictum implere
Nam ecclesie cum ecclesia nullibi
simul congregata erit ubi que
relas nostras audire poterit
Respondet dominus quasi vellet di
cere Dicam vobis ubi eccle
sia mea reperire poteritis
Vnde subdit Iterum dico vobis
inquit dominus aplis ubi duo vel
tres congregati fuerint in nomine
meo in medio eorum sum quod de
celebratione generalium conciliorum
exponit beatus Celestinus
in epistola ad Sinodum ut dicit
Ysidorus in libro conciliorum

De gallo

Ecce ergo potestas generalis co
ncilii sumens fundamentum ex illis
verbis ewangelii ubi duo uel
tres etc Et ex illo dicto que
cumque alligaueritis super terram
erunt ligata et in celis et que
cumque solueritis etc Ex quo quidem
quatuor notari videntur Primum
quod claues regni celorum de
quibus supra dictum ecclesie per
hec verba sunt concesse patet quia
eadem verba sub quibus facta erat
promissio hic exprimuntur Di
xerat enim ipse cristus petro re
presentanti ecclesiam verba pro
missiua Tibi dabo claues re
gni celorum hic sine aliqua
promissione dicit omnibus aplis
seu toti ecclesie quecumque alli
gaueritis super terram erunt
ligata et in celis etc Secundo
notatur quod hec concessio est facta

eccl(esi)e i(n) om(n)i stabili firmitate
patet per uerbu(m) q(uo)d i(n) donacio(n)e
promittit(ur) Amen q(uo)d not(at) iu-
rame(n)ti aucta(tem) Tercio q(uo)d in
hys uerbis i(n)telligit(ur) co(n)cessa
potestas eccl(esi)e no(n) limitate ut
i(n) certis casib(us) sed i(n) om(n)i pleni
tudi(n)e patet ex sig(n)is v(er)bis
quecu(m)q(ue) alligaueritis et que
cu(m)q(ue) solueritis per que p(ro)tas
dicit(ur) co(n)cessa o(mn)ib(us) apostolis
et eoru(m) successorib(us) Quar
to notat(ur) ex dicta aucte q(uo)d
cristus volu(i)t iudiciu(m) eccl(esi)e
esse maius ac sup(re)mu(m) i(n) t(er)ris
et huic iudicio eccl(esi)e et ip(su)m
petru(m) siue papa(m) debe(re) acq(ui)esce(re)
et obedire p(atet) q(ui)a uerba pre
dicta si peccauerit (et)c(etera) cristo(s)
dicebat ad petru(m) Si ergo pe
tru(m) i(n)stituit recurre ad iudi
ciu(m) ecclesie p(e)ccator post iudi
ciu(m) eccl(esi)e no(n) deberet repu
tari ta(n)qua(m) publicanus re
staret ei iudiciu(m) petri qui
ta(n)qua(m) superior examinare de
be(re)t iudiciu(m) eccl(esi)e cu(m) ergo di
cat(ur) petro q(uo)d i(n) corrigibilitate
fratris debeat referre ad iu-
diciu(m) ecclesie et no(n) ecclesia
ad petru(m) seq(ui)t(ur) q(uo)d iudiciu(m) eccl(esi)e
sit maius sup(re)mu(m) et finale

Ite(m) q(uo)d papa i(n)cludat(ur) sub iu-
dicio eccl(esi)e ex eo probat(ur) q(uo)d
a correctio(n)e fra(ter)na nemo si
deliu(m) excipit(ur) Cu(m) et quelibet
liceat fra(te)r(n)e corrige(re) et si
no(n) audiat iuxta doct(ri)na(m) pre
dicta(m) debet deferri eccl(esi)e
Ita eci(am) si papa nolit fra(ter)ne
correctio(n)i acq(ui)esce(re) debet de
ferri ad iudiciu(m) ecclesie
frustra au(tem) defert(ur) si eccl(es)ia
no(n) haberet potestate(m) i(n) eu(m)
fere(n)di iudiciu(m) Ex quo videt(ur)
posse i(n)ferri q(uo)d nedu(m) pro no
torio c(r)i(mi)ne ecclesia(m) sca(n)dali
zante sed pro alio quocu(m)q(ue)
de quo papa fra(ter)ne amoni-
tus nollet se corrige(re) lice(re)t
eu(m) ad iudiciu(m) ecclesie deferre
Sic et qui secrete amonitus
no(n) corrigit(ur) licet eu(m) amo-
nere cora(m) vno uel duobus
testib(us) ita cora(m) hys amonitu(m)

si no(n) acquiescit licet deferri
ad iudiciu(m) eccl(esi)e Cu(m) ergo p(a)p(a)
no(n) eximat(ur) a p(ri)mo et secu(n)do
gradu huius correctio(n)is fra
terne ergo nec a tercio vide
licet ut dicat(ur) eccl(esi)e Unde
illa auctoritas Dic eccl(esi)e
et si iuxta come(n)t(a)t(orem) Sim(i)l(iter) ex
ponat(ur) de prelato tam(en) sicut
prelatus i(n)ferior cu(m) amonitus
co(n)tempnit opportet dici no(n) sibi
sed prelato superiori Ita est
de summo prelato cu(m) ip(s)e no(n)
habeat prelatu(m) superiore(m)
se si correctus doctri(n)e ewan
gelii nolit acq(ui)esce(re) oportet
dici eccl(esi)e si simul co(n)gregata
haberi potest Sim(i)l(iter) aut(em) sic
concilio generali ip(s)a(m) repre(se)n
ta(n)ti cui papa obedire tenet(ur)
et si no(n) obedierit poterit
puniri ex quarta supposicio(n)e
Veru(m) e(st) ei docume(n)tu(m) ap(osto)li
om(n)is a(n)i(m)a potestatib(us) subli
miorib(us) subdita sit Romanorum
xiii Nec ab hac v(n)iuersali-
tate excludit(ur) a(n)i(m)a pape
Ecce ei habe(mus) ex auctoritate
ewangelii et dict(is) sa(n)ctoru(m) pro
batu(m) potestate(m) eccl(esi)e esse
superiore(m) potestate pape et
quacu(m)q(ue) potestate i(n) terris
Et q(uo)d d(icitu)r de v(n)iu(er)sali eccl(es)ia
i(n)tellige(n)du(m) e(st) de concilio gene
rali l(egi)t(i)me co(n)gregato q(uo)d ea(m)
representat ex quarta suppo
sicio(n)e

Veniamus ulterius ad decreta
sa(n)ctoru(m) conciliorum et i(n)cipiamus
a p(ri)mo et recipiamus i(n) manus
nostras quatuor concilia de
q(ui)b(us) fit me(n)cio i(n) actib(us) ap(osto)lorum
In p(ri)mo naq(ue) concilio de quo
Actuu(m) p(ri)mo de electio(n)e ma
thie i(n) apostolatu h(ab)et(ur) q(uo)d
licet petrus q(ui) p(ri)mus erat
Unde dicit(ur) Exurge(n)s petrus
i(n) medio sic ceteris honora
bilior et prout spectat ad
preside(n)te(m) p(ro)posuerit et con
cluserit sic facie(n)du(m) Actus
tam(en) q(ui) videt(ur) nota(bi)l(e) auctori
tate et iurisdictione fuerunt
o(mn)ib(us) comes Na(m) dicit de o(mn)ib(us)
q(uo)d statuerunt duos et dederunt

eis sortes et cecidit sors sup Mathia et ecce dicit statuerut et no di petrus statuit

In secudo uero concilio De quo act vi hec auctas eccle et concilij ipam representat clarius exprimit Na dicit ibide qd duo decim apli conuocates multitudinem discipulorum dixerut Non est bonu nos derelinquere uerbu di et ministrare mensis considerate ergo ex uobis septe viros bon testimonij plenos spu scto quos constituamus sup hoc opus et infra di qd imposuerut eis manus Constat aut qd hec manifeste notat i oibus aplis esse comune auctoritate qa di constituamus No di petrus co stituit Imposuerut no di petrus imposuit Ex istis infero duo p̄mu qd nedu statuere sed etia ad concilium conuocare e comune no soli petro sed ecia oibus aplis pz ex illo uerbo cu di Duodecim apli conuo cantes &c Ex qua scriptura ortu habe potuit decretu concilij constantien de ppetua conci liorum generaliu i futurum celebratioe Secudo infero qd no solu tractare causas fidei sed etia ministros eccle i eorum officijs et beneficijs instituere pertinet no ad solu petru sed etia ad oms apos et eorum successores pz ex illo uerbo cu di Quos constituamus sup hoc opus facit ad hoc qd di ad Titum i Vbi paulus madauit archiepo Creten con stitue epos per ciuitates et ita no ad solu petru hoc p̄tinere videt Et ita hodie de cretatu e i concilio generali qd archiepi examinata electioe electos i epos confirment ut res redeat ad eu statu i quo prius fuit

In tercio aut concilio De quo habet Actuum xv satis hoc ide clare patet Cu eni Nato bus ultio uiditau No dixit

qd petrus qui prius erat uindica uit Sed dixit Symo narrauit Epla etia no noie petri sed aplorum et seniorum ministrorum nominibus facta di Cuius concilij tercij gesta diliget sut memo rada qr ibi actio concilij dicit esse comunis spu scto et illis q erat i concilio Dicit eni ibi Visu e spui scto et nobis Spui scto taqua rectori con cilij qui errare no pt

In quarto concilio De quo actuum xv patet ide quado paulo fuit iunctu a congrega cioe seniorum ut deberet se confor mare i cerimonijs legis Mo saice Actio ibi notat comunis qa subdit hoc ergo fac qd t dicimus Sicut qd petrus acquiesceret iunctis sibi et ordinatis p con cilium et qd obedierit concilio patz manifeste Act viii Vbi di qd audientes apli qd Sama ria recepisset uerbu dei mi serunt ad eos petru et Ioha ne Et petrus absq ulla dis cussioe stati iuncta apleuit Missio aut de sui ratioe signifi cat auctoritatem i mittente re spectu missi

Ite patet hoc ex concilio ma gno Niceno sub Iulio ppa et constatino principe celebrato Vbi inter cetera di sic hec e fides qua exposuerut p̄res p̄mu quide aduersus Arriu blas phemate et dicete creatura filiu dei et aduersus omnem he resim extollete se et ei insur gete cotra catholica ecclia qua cu auctoribus suis dapnat apud Nicea ciuitate trecenti xviii i unu congregati quorum nota cu prouincijs ibide sut subscripta Ecce manifeste appz auctas concilij i concilio Nice no representate vlem ecclia sz qd concilium ht potestate iu diciaria patet ex uerbo damp nat qd notat sne prola tionem

Item patet ex Concilio affricano in quo cum legati pape osten-
dissent litteras et proposuissent inten-
tione sua remissio fuit facta
ad decreta Concilii Nicem pro
deliberatione super proposito facien-
da Ecce reverentia decretorum con-
cilii generalis

Idem patet ex aliis conciliis de
quibus per Ysidorum in libro conciliorum
in quibus reperitur sic dictum Sancta
Sinodus vel sacrum concilium sta-
tuit vel diffinivit declarat
anathematizat vel placuit aut
placet sancte Sinodo Et in subscrip-
tione Episcoporum qui intererat
Sinodis reperitur sic dictum Ego
N Episcopus diffiniens subscripsi vel
iudicans vel statuens Et hoc re-
peritur sic factum fuisse in qua-
tuor conciliis que dicuntur tante
auctoritatis ut quatuor ewangelia
similiter in aliis quatuor que
otto iurat papa in sua profes-
sione in principio sui pontificatus
Unde de irrefragabili observa-
tia statutorum generalis con-
cilii dicit beatus Gregorius Secundum
et non illa deseruit quisquis pre-
sumpserit absolvere quos ligat
vel ligare quos absolvit xv
q. sicut sancti Et multe sunt
alie auctoritates notabilissime
sacrorum conciliorum in quibus cavetur
de observantia statutorum Sino-
dalium

Item patet auctoritas concilii gene-
ralis supra papam ex decretis
Concilii Constantiensis famosis-
simi cum Johannes papa vice-
simus tercius in principio presi-
debat Cum ut habetur in gestis
eiusdem concilii ipse Johannes
papa de constantia clandestine re-
cessisset ex eius recessu quidam
putabant concilium esse dissolutum
statim successive facte sunt tres
sessiones in quibus decretatum est
quod per recessum pape et pre-
latorum certorum non esset concilium
dissolutum sed quod remaneat in
sua integritate et auctoritate Item
decretatum est quod ipse Johannes
non posset mutare aut trans-
ferre ipsum Concilium Constantiense
ad aliud locum neque ipsam curiam
ibi tunc consistere decernens cen-
suras per eum factas vel fiendas
in contrarium irritas et inanes
Item quod non crearet novos cardi-
nales quos voluit pro non car-
dinalibus haberi nec prelatos
transferret in preiudicium Con-
cilii Constanciensis Item tunc de-
cretavit duo decreta de potesta-
te conciliorum generalium Item
in alia sessione indixit certam for-
mam procuratorum per quam Jo-
hannes papa vicesimus tercius
debet renunciare papatui seu
constituere procuratores ad renun-
ciandum Item eadem Sinodus postea
contra eundem Iohannem protulit
sententiam depositionis et eiectionis
a papatu propter simoniacam pra-
vitatem et dilapidationem bonorum
et alia scelera de quibus fuerat
concilio delatus Ex quibus manife-
ste apparet an concilium genera-
le habeat iurisdictionem supra
papam quod quilibet sane mentis
cognoscere potest Item patet hoc
idem ex sessione xxxix concilii
Constanciensis ubi factum est decretum
de perpetua conciliorum generalium
in futurum celebratione ubi sta-
tuta est etiam forma iuramenti
quam quilibet electus in romanum
pontificem prestare debet Et inter
ceteras clausulas inseritur hec
quod papa iuret se tenere fidem
secundum traditionem sacrorum ge-
neralium Conciliorum Si ergo
iurare debet servare fidem
secundum decreta Conciliorum non
videtur quod ea passim possit ad
suum libitum revocare Itaque cum
concilia generalia infligant pe-
nas summis pontificibus propter per-
petratos excessus et statuant
ipsis legem per quam suas in fu-
turum dirigant actiones Et ecclesia
universalis seu concilium gene-
rale deponit papam Papa au-
tem non potest deponere ecclesiam a sua
dignitate cum ipsa durabit usque
ad finem seculi ex secunda suppo-
sitione Manifeste apparet supe-
rioritas ecclesie universalis
et concilii generalis supra
papam

Ex istis infertur hoc correlarium cor-
relarium quod papa tenetur observare
ex necessitate ordinata per concilium
generale patet quia nullam sede
magis quam primam exequi oportet
decreta universalis ecclesie xxv q i. Con-
fidimus ubi hoc est expressum. Et
patet manifeste ex quarta sup-
positione et ex decreto concilii
Constan. Et si hoc non sufficit
licet in veritate sufficere deberet
cum sit dictum universalis ecclesie ad-
ducitur ex superhabundanti dictum apostoli
ad Galathas ii ubi apostolus testatur
quod pro eo quod Petrus dabat oc-
casionem ut alii fideles non ob-
servarent decretum factum in cer-
to concilio. De quo Act. xv.
Paulus resistit Petro in faciem
reddens causam resistentie quia Pe-
trus reprehensibilis erat eo quod
non ambularet ad veritatem
evangelii. Ex qua auctoritate et sub-
sequentibus apostoli quatuor notanda
videntur. Primum hoc singulariter
sumptum scilicet quod decretum ipsius con-
cilii ab apostolo reputabatur tante
auctoritatis ut diceret quod veritas
ipsius est veritas evangelii. Con-
stat enim quod non continebatur saltem
expresse in evangelio id super
quo Paulus reprehendebat Petrum
sed continebatur in decreto concilii
et forte ex verbo apostoli Gregorius
sumpsit occasionem quod ut dicit
quatuor concilia veneranda ut
quatuor evangelia quia Paulus
veritatem dicti decreti dixit
veritatem evangelii

Secundo notatur quod ubi agitur de
libertate religionis christiane
nullatenus patienter ferendum est immo
statim debet resisti patet ex ver-
bis apostoli ibidem ubi dicit quod cum
aliqui subintroducti fratres sub-
introissent explorare libertatem
quam habent fideles in Christo quod
nec ad horam cessit subiectioni
ut veritas evangelii permaneret.
Constat autem esse contra libertatem
christiane religionis quod summus
pontifex asserat sibi competere
pro suo libito posse immutare
decreta singula que fuerunt
in generalibus conciliis in quibus
sepe de fide actum est

Unde pro tuenda huiusmodi liber-
tate ne ipsa christiana religio
redigatur in hac servitutem iuxta
exemplum apostoli videtur esse opor-
tunum incontinenti sibi hoc re-
sistere

Tertio notatur quod nedum quando
summus pontifex infringit decreta
concilii sed etiam quando ex eius actione
alii sumunt occasionem quod ea non
observent licet sibi resistere patet quia
Petrus cum fuisset iudeus ad-
huc erat libertas utendi lega-
libus. Sed quia quando ipse utebatur
putabant gentiles quod hoc esset
de necessitate illius temporis
ideo fuit reprehensus quia ex
ipsius exemplo alii sumebant
occasionem non se conformandi
predicto decreto

Quarto notatur quod nedum pro
peccato mortali sed pro solo
veniali quando ex illo oritur scan-
dalum in subditis licet redarguere
summum pontificem patet quia post
missionem Spiritus sancti in die Penteco-
stes apostoli fuerunt in gratia con-
firmati nec ex post peccave-
runt mortaliter. Unde nec tunc
Petrus mortaliter peccaverat
et tamen pro solo veniali a Paulo
fuit publice reprehensus. Unde
advertendum quod soli Paulo licuit
declarare contra actiones Petri
quod non ambularet ad veritatem
evangelii quanto magis licebit
concilio generali congregato
respectu summi pontificis. Ex hac
igitur auctoritate que merito
pro manutenenda libertate ecclesie
scribenda est litteris aureis
patet manifeste quod summus pon-
tifex tenetur observare decreta
concilii. Nam si non tenetur iniuste
Paulus redarguisset Petrum.
Et si non sequeretur valde ab-
surdum ex quo etiam ut dictum est
papa peccare potest xl di. Ana-
stasius. Si ergo peccare potest
possibile est dare in futuro tempore
papam dominum permittere qui sit
malus ignorans plenus iniqui-
tate et arbor mala non nisi fa-
cit fructus nisi malos. Si ergo
in potestate sua erit revocare
decreta singula generalium

conciliorum i quibus sepe actum e
de fide Et si fideles et i hoc
tenebunt obedire seqt qd ecclia
erit posita i magno periculo
qd videt absurdum Potius go
debet decreta concilior uene
rari et obseruare qm ea reuo
care sine evidenti et vrgentissima
et rationabili causa que ab
ecclia vniuersali reputaret
legittima Unde sic habet Act
xi° Qd tpe aplorum i tanta
ueneratione erat concilium siue
congregatio aplorum et senior
qd putabat nõ licere cuiqz ac
dum etiam ipm petrum facere i
contrarium absqz alior aplor
et seniorum deliberatioe Unde
qr petrus baptizauerat Corne
lium qui erat gentilis et come
debat cum ipso quando reuersus
est ubi erat congregatio aplor
disceptabat aduersus eum pro
hoc opere bono et ad quietandu
eos opportuit eum reddere ratione
de gestis Constat aut qd pre
dicare gentibus uerbum dei et bap
tizare preceptum erat oibus
aplis Mt ultio

Ex hys que dicta sunt habet
qd potestas ecclie vniuersalis
et per consequens concily genera
lis legittime congregati ipam re
presentatis superior e potestate
pape et qualibet alia pote
state i terris et qd papa tenet
obseruare decreta concily gene
ralis legittime congregati, nec p
suo libito ipm dissoluere potest
Pz hec superioritas i ecclia
arto familiari Ecclia vniuersa
lis cuius rector e spus scts
videt esse supra ewangelium Et
ewangelium e supra papa quia
cuiqz est superius aliquo videt
esse superius aquolibet suo
inferiori Ans pro secunda par
te patet qr papa uelit nolit
subest preceptis ewangely si
velit esse cristianus Sed pro
prima parte patet qa ewan-
gelium recepit sua approbatioe
et receptionem ab ecclesia
Plures eni scripserunt ewangelium

ut Thomas et Nicodemus
et tamen ecclesia recepit solu
quatuor ewangelia i auctte
Unde nec Augus ewangelio cre
deret nisi eum auctas ecclesie
commoneret Ut dicit cont eplam
fundamenti Similiter paulus
scripsit quindecim eplas qr quinta
decima scripsit laudicensibus de
qua facit mencione Ad Colo iiii°
et alias scripsit ad senecam Et
tamen ecclia xiiii Eplas rece
pit solu Plures transtule
runt bibliam nec oms trans
lationes sunt recepte Et illa
sola translatio e i auctte qua
ecclia recepit Multa sunt que
nõ continet i corpore biblie
que tamen ecclia tenet sicut
veritate ewangely ut qd mater
cristi dicat mater dei Qd singli
i trinitate nominet persone
Qd puer recens baptizatus
computet inter credentes li
cet nõ habeat vsum rationis
Et multa sunt alia que Ecclia
tenet sicut veritate ewangely
et hoc e propter auctoritatem Ecclie
que ducit spu scto q eam er
rare nõ sinit i hys que fidei
sunt Et de necessitate salutis

Secundo sic quia ptas petri e
firmata per statuta vniuersalis
ecclie ut q u puto Qd autem
firmatur aut confirmatur ab alio
videt esse inferius a quo firmatur

Tercio sic Ecclesia di nichil
e fortius ergo seqt qd nec
papa erit ea fortior uel supe
rior Pz ans per beatum Cris
i Omelia que incipit Multi
quidem fluctus vbi dicit quod
ecclia dei nichil e fortius
que carior e cristo qm celum
Non eni ecclia e propter celum Sed
celum e propter ecclesiam Si ergo
ecclesia nichil e fortius per
consequens nec papa

Quarto sic Concilium generale
representans vniuersale ecclesiam
pt retractare sentenciam romanor
pontificum ergo seqt qd est
superius qa retractatio sentencie
sit a superiori Pz ans per

beatu Aug i epla ad Gloria nu ubi dicit Si putemo illos epos qui rome iudicauerut no bonos iudices restabat ad huc plenariu vniusale eccle cocliu ubi etia epis iudicibz causa agi posset et si male iudicasse couicti essent corri(gerentur) ... vle ocliu solueret Ecce dicit Aug concliu generale ht potestate retractandi s(enten)cias eporu q rome iudica uerut epi at romai sunt sumi potifices

Quito sit Concliu generale ht aliqua potestatez ut sup ostesu e Vel ergo habet ea vniusalit ul pticularit Si vniusalit ergo het ptas extedit se ad papa ut eius iudicio supponat quia de racione vniusalitatis e ad omia posse extedi Si particularit hoc e cotra dictu ewangelii ubi dicit Omibz aplis seu toti ecclesie quecuqz alligauerit super tra et c. mt xviij Que loquucio e vniusalis Et cofirmo si concliu generale no habet iurisdictione sup papa seqt qd deposicio facta de Johane xxiij per concliu Constan no fuit iusta neqz valida cu facta fuerit abeo q potestate no habebat Et seqt ulterius qd electio facta de dno Martino papa no fuit canonica cu facta fuit viuete supstite sequit cosequet qd omis epi promoti p martinu papa no habebat titulu i suis digtatibz nec erat pastores aiaru nec faciebat fructus suos sed tenet ad restitutione et simili alii beneficiati et rectores prochialiu ecclesiaru promoti per martinu papa et per Episcopos abeo pmotos no habebat titulu i suis beneficiis nec erat pastores aiaru nec habebat potestate ligadi et soluedi que si bene sonat i auribz uestris potestis iudicare Omia ei videt incouenientia et alia plura qe

sequit exillis

Demu circa dissolucioz concilii probada sut tria Pmu qd ppa pro libito suo no pt dissolue concliu generale ltime cogregatu sine cosensu concilii Secudo qd dns Eugenius ppa no potuit dissolue Cocliu Basilien vel ipm i ferraria transferre sine cosensu concilii Tercio qd Concliu Basilien no du dissolutu exstit sed remanet i sua auctte et itegritate qd ppa no possit dissolue concliu generale eo ipo aut initit auctte legis nalis aut legis positiue aut auctte legis ewangelice No pmu qr papa non videt habe potestate a iure naturali cu iure naturali omis sit vna libertas . i . di . Iusnaturale Nec etia pt se iuuare iure positiuo qr Ecclia vniusalis et concliu generale ipaz represetas nullo iure positiuo stringit aut ligat pt ei ecclia vniusalis mutare Ius et ipm iterpretari aut tollere i toto ul i pte sua dete evidenti et racionabili causa Etia qr lex pt transgressores posita e Ad Galath iij Sed i ecclesia no reperit transgressio cu sit sposa xpi immaculata igit no stringit lege positiuo Etia qr ecclia dei spu dei ducit igit no e sublege Dicit ei Aplus Ad Galath v Si spu ducimi no estis sub lege Non etia pt se iuuac lege ewagelica qr sup probatu e qd secud lege ewangelii papa subest ecclie cu sit dictu petro Dic Ecclie Si go nullo iure pt se iuuac sequit qd dissolue nec transferre pt facit ad hoc qd di i secuda ueritate decretata i concilio generali Basilien de qua ifra dicet

Secudu uero scilicet qd dns Eugenius papa no potuit

dissoluoē Concilium Basilien
uel ī aliu locu transferre
probatꝛ sic Post recessu clade
stinu Johannis pape xxiii
de Constancia si ipe Johannes
vicesimꝰ tercioꝰ dissoluisset co
ciliu Constancien sup hoc fa
ctu de cōtrario erat uel ī aliu
locu transtulisset queritꝛ an
huioi translacio ul dissolucio
tenuisset uel nō tenuisset Et
sic seqtꝛ qꝰ decretu cōcilij Co
stancien super hoc factu de
cōtrario erat iniqu͞u et iniusti
cu factu esset sup re de qua
fieri nō poterat Lex aut dz
esse iusta et possibilis in· di·
Erit aut Et seqtꝛ qꝰ cōciliu
Constan ī hoc errasset qꝰ usqꝫ
hic nemo dicebat Si at nō
tenuisset seu robur nō habu
isset huioi dissolucio ul trās-
lacio que fuisset fcta p Jo
hanē ergo nec ista habet ro
bur que facta ē per dim̄ Eu
genii de Cōcilio Basilien tꝫ
qa qr eadē ptas ē cōcilij Cō
stancien et Basilien cu vtruqꝫ
coru repñtet vniu͛sale ecctiā
et habet potestatē imediate
a christo ex quarta suppositiōe
Verbigra ponamꝰ qꝰ dñs Eu-
genius papa transtulisset cō
ciliu Basilien ī Bononia oc-
taua mēs Junij Millesimi qua
dringētesimi tricesimi tercij ani
Si quesitu fuisset abeo utru
die precedēti scꝫ septima Junij
fuit cōciliu generale ī Basi
lea ul nō Si nō frustra fecit
trāslacione ī bononia imo ipe
hoc nō cōcedēt qr sepe ante
illud tēpꝰ et post nominauit
ipm̄ cōciliu Basilien et pro
tali tenebat Oportz ergo cō
cedē qꝰ fuit generale legittīe
cōgregatu Vltra fuit gene
rale cōciliu ltime cōgregatu
ergo represētabat vniuersale
ecclesia et habebat potestatē
immediate a cristo et pcōse
quens fuit eiusdē potestatꝭ
et auctoritatꝭ ipo die trans-
lacionis et ī tēpore retroacto
usqꝫ ad sui exordiu sic fuit
Conciliu Constancien Sed sic

non tenuisset dissolucio ul trās
lacio de Cōcilio Constan si fuissꝫ
facta per Johanē xxiii sine
cōsensu concilij ergo nc ista te
nuit neqꝫ tenet que fcta ē per
dim̄ Eugeniu de Concilio Ba
silien siue ī Bononia siue ī fer
raria Cu utruqꝫ cōciliu illud
et istud sit eiusdē et paris au
ctoritatis et pvtruqꝫ eadē Ecctia
representatꝛ cuioꝰ caput ē cristꝰ
et illi duo pōtifices sūt paris
auctoritatꝭ Johanes et Euge
nius

Terciu aut scilicet qꝰ Cōciliu
Basilien nōdu dissolutu exi
stit probatꝛ sic Conciliu Basi
lien ī sui exordio fuit Conci
liu generale ltime cōgregatu
ex qnta suppositiōe et eiꝰ pro
bacioē fuit cōciliu generale
ergo seqtꝛ qꝰ represētabat vni
uersale ecctiā et habebat
potestatē immediate a cristo
ex quarta suppositiōe sic repre-
sētabat vniuersale ecctiā
ergo et nūc represētat nec
du dissolutu existit cu nullꝰ
poterat ipm̄ dissolue͛ sine eiꝰ
cōsensu Papa eciā nō poterat
pꝫ sic qr papa tenetꝛ obedire͛
statutꝭ et ordinacioibꝫ cuiuslꝫ
cōcilij generalis ltime cōgre
gati Et si nō obedierit puniri
poterit pena canonica exeadē
suppositiōe Sed quia cōciliu
ī Basilea ī sui exordio fuit
cōciliu generale ltime cōgre
gatu ergo Eugenius papa
tenebatꝛ obedire ipiꝰ statutꝭ
et ordinacioibꝫ Sed qr ī pri
cipio cōcilij Basilien ī decreto
xi sissiōis qꝰ incipit qm̄ freqns
Decretatu ē qꝰ nullꝰ quacūqꝫ
auctē eciā si papali fulgēt
posset dissolue͛ Conciliu Ba
silien vl ad aliu locu trāsfer
re nisi due partes cōcilij con
sentiret ergo et hunc decre
to Eugenius papa obedire
tenebatꝛ presertī cu ipm̄ per
sua subseqntē adhesionē
approbauerit sic ōīa alia de
creta facta et fienda Sed qr

nodu due partes concily Basilien
consenserut ad dissolutione eiusd
concily ergo sequit qd nodu e disso
lutu et prosequens remanet i sua
integritate et auctate sic fuit i suo
exordio Et si dr tamen Epikeya
seu itrpretatio legis sep remanet
i principe Et si sic poterat papa
iterpretari decreta concily constan
et Basilien et prosequens dissol
ue conciliu pro libito suo uel
de loco ad locu transferre Respo
sio q Epikeya que e qd utq
directiua iusticie legalis 7o aff
seper manet i principe nisi ex
presse sit ei phibitu Epiken
sare p cu q hoc potest Modo
hic ei expresse prohibitu est
p conciliu generale i c qm fre
quens ne dissoluat ut refor
matio i Ecclesia subsequi possit
i capite et i mebris Epiken
sare ergo no pt i hoc casu ma
xie durante concilio generali et
ad cetipm prohibete habete po
testate supra papa exprss di
ctis Cuius ptus prohibitiua i
telligit esse exceptam i dicta
epikeya Debebat dns Euge
nius cu transferre uolut conciliu
recordari illius decreti quod
ipse per sua adhesione approba
uit ubi decretatu e et decla
ratu Omne conciliu quod isto
durante contigeret alibi elegi no
fore conciliu sed scismaticotu
conuenticulu Intelligit autem
durante donec ex consensu duarum
partium iuxta tenore dicti decreti
fuit dissolutu Debebat etia
recordari qd si iuxta decretu
concily Constancien locu futuri
concily alio tepore celebrandi
sine consensu concily actu congre
gati consignare et nisi ad loca
ibidem declarata mutare non
posset multo minus posset conci
liu actu congregatu sine eius
consensu dissolue ul ad aliu
locu transferre Debeba non
obliuisci decreti facti sup conue
tione grecoru per ipm appbati
quo cauet conciliu i basilea ee
firmit permansuru donec greci
ad portu puenirent per Basi
lien conciliu nominand Si

hec ipa aduertisset nullatenus
transtulisset Si igit transtu
lit ul dissoluit dicit fecisse
defacto qd nullius e roboris
ul momenti

Ex istis iferunt quinque correlaria
Primu qd dns Eugenius papa
tenebat recipere decreta con
cily Basilien de Electione de
celebratione Synodorum de annatis
de reseruationibus et alia oia de
creta presertim cu per sua adhe
sione oia approbauerit facta et
sceda Et legati sui qui noie
suo ibidem presidebat sup ipis
suadis prestiterit iuramentu

Secund correlariu Eugenius
papa tenebat recipere tres
ueritates fidei catholice de
cretatas i concilio generali Ba
silien Prima ueritas de pote
state concily generalis uniu
salis ecclesiam representantis
supra papa et quelibet alter
declarata per Constan et hac
Bas concilia generalia e ue
ritas fidei catholice Secunda
ueritas hec qd papa conciliu
gnale uniusale ecclesia rep
setans actu legittime congregatu
super declarati i prefata ue
ritate aut aliquo eoru sine
eius consensu nullatenus aucto
ritatiue dissolue potest aut i
aliud tepus prorogare siue
de loco ad locu transferre e
ueritas fidei catholice Ter
tia ueritatibus duabus predictis
pertinaciter repugnas e censendus
hereticus pz consequentia qr nihil
immutatum e hic supra decretu
concily Constancien sed sola
declaratio facta

Tercium conm qd suspensio et
depositio facte de dno Eugenio
papa per conciliu Basilien sut
ualide et robur obtineat tanqz
iuste pz sic qr facte sut a co
cilio generali lte congregato
habente potestate imediate
a christo qd potest facere huiusmodi
depositione et suspensionem

ex quarta suppositione Et patet hoc ex decreto undecime sessionis que incipit quam frequens Quod etiam ipse dominus Eugenius approbavit per subsequentem adhesionem sicut alia omnia decreta sancta et sinodalia ubi decretatum erat quod si papa attemptaret dissolvere vel ad locum alium transferre concilium Basilien et infra quatuor menses ab huiusmodi facto non desisteret quod eo ipso esset ab administratione suspensus Que administratio debet esse ad concilium devoluta Quod si huiusmodi penam per duos menses animo indurato sustineret quod contra ipsum debet procedi ad privationem inclusive per concilium generale quod et factum Sed mitius actum est et cum pluribus dilationibus et obsecrationibus quam agi debeat

Quartum correlarium Electio de domino felice quinto facta per Concilium Basilien censenda est canonica legittima et iusta patet sic quia facta est a concilio generali legittime congregato habente potestatem a cristo Quod autem concilium generale potuerit facere huiusmodi electionem ex quo electio Romani pontificis proprie videtur ad cetum cardinalium spectare hoc specialiter ultra alias probationes per decretum concilii Basilien a principio decretatum In principio enim concilii Basilien decretatum est quod durante concilio Basilien contingente sede apostolica vacare quod electio Romani pontificis non in alio loco fieri debet nisi in concilio generali quod decretum etiam ipse dominus Eugenius per suam adhesionem approbavit sicut et alia omnia decreta sancta et sinodalia Ex quo ergo sedes vacavit per depositionem poterat huiusmodi electio fieri canonice et iuste premissa citatione legittima contra Cardinales et alios sua interesse putantes

Quintum correlarium Omnis creatura humana necessario et sub periculo salutis eterne debet subesse et obedire domino felici quinto Electo in summum pontificem tamquam vero Romano pontifici et legittimo successori beati petri patet hoc ex correlario precedenti et per extravagantem bonifacii unam sanctam in fine Et patet ex eo quod dicit Anacletus in epistola directa orientalibus que allegat beatus Thomas in tractatu contra errores grecorum cuius verba sunt ista Coadunatam et fundatam supra petram confessionis petri dicimus universalem ecclesiam secundum diffinitionem salvatoris In qua ut cetero salutis animarum nostrarum est manere et ei obedire sua servantes fide et confessionem Si ergo ecclesie universali obediendum est ergo et summo pontifici ab ea electo cum ecclesia universalis non videtur posse errare circa electionem Romani pontificis cum hoc videatur esse de pertinentibus ad salutem et tantum de prima probatione

Secunda probatio quod Iudicium ecclesie sit dignius ac superius probatur ex consideratione nominum et rei significate per illa que in sacra scriptura dicuntur de ecclesia que tamen pape non possunt competere Dicitur namque de ipsa Ecclesia quod est mater Ecclesiastici xxiiij Ego mater pulchre dilectionis Item dicitur domina gentium Trenorum j° Item Regina psalmo xliiij Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato Et Item dicitur sponsa Canticorum j° Et Apocalipsis xxi vidi civitatem sanctam ierusalem novam descendentem de celo et infra tamquam sponsam ornatam viro suo Dicitur etiam corpus cristi Ad Ephesios j° Ex prima igitur appellatione cum ecclesia sit mater papa vero filius in comparatione igitur excellentioris dignitatis que est in matre et ratione honoris et obedientie que a filio debetur matri censetur esse inferior matre sua nec potest dici quod ipse propter suam excellentiam et dignitatem non sit filius ecclesie Dicit enim beatus Augustinus in libro de simbolo tractatu iiij Et quod ab ecclesia separatus vel vetitus fuerit alienus erit a numero filiorum dei nec habebit deum patrem qui ecclesiam noluit habere matrem Et alibi dicit

qd cu ecclesia sit sponsa cristi vni
ca qd omnis filios quos christus
habet hec eccl(es)ia gignit sibi siue
conciuit Ex hoc seq(uitu)r multo minus
dici posse qd papa sit pat(er) eccle
cu nullus sit pat(er) sue matris Un
et saluator Math(ei) xxiii docuit
qd vnus e pater noster q(ui) i celis
e sit i terris e vnica eccl(es)ia o(mniu)m
fideliu mater

Secundo deduci pt superioritas
i eccl(es)ia respectu pape ex eo qd
eccl(es)ia di(citu)r dna papa uero et epi
no domini sed iuxta auctez apli
dicu(n)t(ur) Ministri et dispensatores
misteriorum dei Unde et christus
cu de maioritate docet aplos
Dixit Math(ei) xx Quicu(m)q(ue) iter
vos voluerit maior fieri sit
uester minister Ite luce xxii
Ego at i medio v(est)ri su sicut
qui ministrat Unde p(a)p(a) h(ab)et conue
n(ien)ter appellari summus minister
eccl(es)ie et esse seruus seruoru di
q(ua)mq(ua)m sit vicarius ihu xpi qui
e dns et sponsus eccl(es)ie facit
ad hoc qd di(citu)r co(m)muniter qd domi
niu reru temporaliu que ab eccl(es)ia
possidet(ur) e apud eccl(es)iam taq(uam)
dnam Apud uero et epos taq(uam)
dispensatores et ministros sposi

Tertio probat(ur) hec superioritas
i eccl(es)ia ex eo qd eccl(es)ia dicit(ur) re
gina est et coniux eius qui est
rex regu et dns dominantiu
ac princeps regu t(er)re Apoc(alipsis) i°
de quo supra allegata e auctas
b(eati) Aug(usti)ni li(br)o de doctrina xpiana

Ite quarto ex eo quia ecclesia
e sposa xpi papa uero no di(citu)r
sponsus sed paranphus eccl(es)ie
ut dicit beatus Bernhardus
i li(br)o de consideratione ad Eugeniu(m)
Cristus ei e sponsus eccl(es)ie M(a)t(th)
xxv ex qua denominatione sat(is)
apparet dignior excellentia eccl(es)ie
respectu pape Unde ex hac
consideratione Aug(ustinus) i li(br)o de sim
bolo dicit qd ecclesia totu pos
sidet qd a viro suo accepit i do
te Si totu possidet iuxta Aug(ustinu)m

ergo absq(ue) omni excep
tione o(mn)ia sunt sibi subiecta que
a cristo sposo suo ipsa at subdi
ta e viro suo

Quinto probat(ur) ex hoc superio
ritas i eccl(es)ia q(uia) ipsa e corpus
xpi ut sup(ra) allegata e auctas
apli papa uero vnu ex membris
istius corporis Omne at corpus
viuu organicu constituit(ur) ex diu(er)sis
membris taq(uam) ex partibus inte
gralibus ipsum totu Eccl(es)ia at e
corpus cristi misticu organicu
fide xpi animatu Vel ecclesia
e vniu(er)sitas fideliu bonoru et
maloru orthodoxa fide tene
tiu i sacramentis eccl(es)ie haben
tiu societate Cu ergo papa no
sit hoc corpus qd est eccl(es)ia
sed vnu ex membris ipsius iuxta
doctrina apostoli ut supra alle
gatu e seq(uitu)r qd papa e pars
corporis istius et ipsa ecclesia
e quodda totu Communis at animi
conceptio e omne totu esse maius
sua parte ergo seq(uitu)r qd eccl(es)ia
que e quodda totu maior e et
excellentior ipso papa Maius at
no intelligendu e mole quanti
tatis corporee sed magnitudine
virtutis excellentie et dignitatis
siue potestatis Ex hys posset
inferri qd licet pape conueniat
suo modo dici caput ecclesie
no p(ro)ptea debet se ecclesie anferre
quinimmo ex hoc forte inferri
posset qd eo ipso qd sit conten
dit se preferre eccl(es)ie facto
siue assertione taq(uam) male se
tiens de auctte et dignitate sancte
matris eccl(es)ie nedu qd no sit
superior sed eciu qd no sit de
membris eccl(es)ie taq(uam) carens recta
fide Reputat ei se caput talis
corporis qd sibi assimilet(ur) i co
ditione videlicz qd sic ipse pt
errare et deficere ita et eccl(es)ia
possit eo ei ipso qd vult iudiciu
suu preferri iudicio vniu(er)salis
eccl(es)ie manifeste conuinc(itu)r qd esti
mat ea errare posse et sic ea(m)
no semper esse sancta et catho
lica Quequid assertio si sit
de hys que sunt fidei aut de ne
cessitate salutis manifeste constat
Unde posset merito inferri qd
seperat se ab ecclesia et de
sinit esse membru eius et per

consequens caput quodcumque ei re-
peritur diuisio esse inter ecclesiam
et aliquod membrum eius sit e in-
posito inter papam et ecclesiam
notissimum e quod hec diuisio non
e ex parte ecclesie de cuius ratione
e semper esse unam ratione unius
fidei que e in forma eius ergo
sequitur quod hec diuisio esse ex parte
membri scilicet pape qui cum sit
mortalis per naturam et sepe
moriatur per culpam potest effici
membrum putridum uult se in dig-
nitate preferre ecclesie matri sue
que e sponsa et corpus christi et
semper viuit in fide et caritate
nec e usque in fine seculi destituta
Et de hac excellentia ecclesie super
omnia membra sua dicit Augustinus tra-
ctans illud prouerbiorum ultimo Mulierem
fortem quis inueniet ubi dicit per
mulierem fortem ecclesiam debere
intelligi et inter ceteras laudes
dicit quod ipsa ecclesia iuxta au-
ctoritatem diuine scripture precio-
sior e omnibus suis lapidibus
preciosis denotat quod lapides pre-
ciosos filios et filias eius cum
dicit quod quantumcumque aliquis sit ma-
gnus ipse tamen sit lapis precio-
sus est ornamentum eius
quod omnis lapis preciosus e orna-
mentum eius et ipsa e preciosi-
or omnibus lapidibus preciosis
Si autem papa esset superior ec-
clesia tamen ipsa non esset preciosior
omnibus lapidibus preciosis nec
huiusmodi lapis preciosus esset or-
namentum et sequitur ergo quod papa
non sit ea superior nec equalis
et tantum de secunda probatione

Tercia probatio per quam pro-
batur superioritas potestatis
ecclesie supra papam sumitur ex con-
ditione huiusmodi potestatis prout e
in ecclesia et in papa Est namque in
ecclesia hec potestas continue per-
manens et perpetue Non e enim as-
signare diem horam uel momentum
in quo ecclesie deficiat hec po-
testas ex sexta suppositione
In papa uero non e sic cum non
semper viuat et posset etiam pri-
uari et sic carere hac pote-
state posset quod de nouo elegi
et iterum eam habet Et quia
omne permanens et continuum pre-
fertur uariabili et interpellato et
temporali sequitur quod uirtus siue auctoritas
ecclesie preeminet potestati pape

Secundo quia potestas hec in ecclesia
semper fuit est et erit recta
quo ad ea que iuris sunt et fidei
nec umquam ecclesia a fide deuiauit
ex tercia suppositione papa uero
frequenter Cum igitur in ecclesia hec
potestas e inobliquabilis ita quod
nedum numquam errauit sed nec errare
potest in hiis que sunt fidei De ipsa
namque dictum e Ozee ii Sponsabo
te michi in fide in sempiternum hec
autem non competit summo pontifici in
eo tempore quod aliquis creatur in papam
quod sit inspectabilis manifeste pa-
tet superioritas ecclesie supra
papam

Tercio quia in ecclesia est cognitio omnis
necessarie ueritatis ad salutem
iuxta illud Iohannis xvi Spiritus ue-
ritatis docebit uos omnem veri-
tatem et i ad Thimotheum iii dicitur
quod ecclesia e columpna dei uiui
et firmamentum ueritatis glossa in se
sustinens ueritatem ne corruat
que duo uerba scilicet columpna
et firmamentum denotant manifeste
inobliquabilitatem ueritatis Summus
uero pontifex sepe indiget ab aliis
doceri etiam de ueritatibus ad sa-
lutem necessariis Per ecclesiam
autem innotescit multiformis sapi-
entia dei nedum hominibus sed etiam
principatibus et potestatibus in cele-
stibus prout dicit apostolus ad
Ephesios iii igitur hec superioritas
uidetur esse maior in ecclesia Ex
quo infertur quod auctoritas ecclesie habet
se ut mensura et regula respe-
ctu actionum pape patet quia rectum
e iudex sui obliqui [illegible] de
anima Et omne quod obliquabile
e et defectibile et errare potest regu-
lari et ordinari debet per ali-
quod inobliquabile et indefectibile
sic e de auctoritate pape respectu
ecclesie et tandem de tercia pro-
batione

Quarta probatio per qua probatur
superioritas ecclie supra papa
capit ex habitudine quatuor cau
sarum Primo ex habitudine cause
finalis licet eni omn que sunt a
deo constituta deus ipse e primo
finis et principalis tamen constat
etiam i hiis queda ordinari ad sui
os fines 1 Ethicorum manifestum e
aut qd inter hec duo scilicet ec
alterius fine et ordinari i aliud
tamqua i fine Primum potius ecc
lesie quia pape convenit id eni fi
nis dicitur alterius ad cuius bene
esse alteru ordinatur Ecclia at
no ordinatur ad bene esse pape
sed econverso papa omis actiones
suas ordinare debet ad bene
esse ecclie Unde tunc actiones
pape sunt bene ordinate quando
ex ipsis provenit bonum ecclesie
Male vero quando ab hoc fine
desistunt sive eidem contrariantur
hoc aut videtur dicere Apostolus 1
Cor 3º Omnia vestra sunt sive
paulus sive appollo sive cephas
ad sive vita sive mors presentia
sive futura omnia vestra sunt
vos aut christi christus aute
dei super que locum dicit glo or
dinaria Omnia vestra sunt vos
aut cristi no puri homins et
ideo no i homine glorians sed
i cristo cuius sumus creatione et
recreatione hoc ideo dicit apostolus
ut sit hec in vestro iudicio confessa
sunt et subiecta ita et nos cristo
subiciamur Unde manifeste
apparet qd cephas potius est
ecclie et ad ea ordinatur tamqz
ad fine et ipsius iudicio subicitur
qua econverso

Secundo probatur hoc ide ex habi
tudine cause efficientis habet eni
se ecclia i ratione efficientis princi
palis sicut aia cum sit finis cor
poris habet se ad omis actiones
i ratione principalis efficientis
Cum ergo huic corpori qd ecclia
e multe competant operationes
que habet exercere per membra
sua ad bene esse huius corporis
et ad ipsius virtute sequitur qd
ipsum corpus se habet ad ipsas
operationes i ratione principa
lis agentis Membra vero eius
ut minus principalia sive ut

instrumenta sicut potentie aie di
cuntur quasi queda instrumenta
ad operationes anime Papa
igitur licet sit nobilissimum membrum
ecclie sub capite cristo tamen
qr e i ipsius corporis virtute
et fide et ad eius fine operari
debet no sibi competit respectu
ecclie habitudo principalis age
ntis sed minus principalis aut
instrumenti primarii qd aut se ht
ad aliud i ratione principalis
agentis prefertur et qd e i ra
tione secundarii seu instrumenti
Cum igitur ecclie competit ratio prin
cipalis agentis papa vero se ht
ut instrumentum sequitur qd auctas
ecclie prefertur aucti pape

Tercio probatur hoc ide ex ha
bitudine cause formalis omne
namqz iudicium quod se ht incon
cusse et inobliquabiliter ad re
ctitudine veritatis sive legis
e forma illius iudicii qd pt
ab huiusmodi rectitudine declinare
Sic aut e de iudicio ecclesie
respectu actionum pape ergo
qa ecclia nunqua deviat nec de
viare a recta fide pt papa vero
frequenter Ideo iudicium ecclie
dignius e iudicio pape

Quarto probatur ratione cause
materialis sive subiecti papa
eni et alia oia membra inferiora
sunt est subiectum sive materia
iudicii ecclie qr et potest ipsum
iudicare deponere suspendere ad
tempus vel perpetuo ex quarta
suppositione Papa aut respectu
ecclie hoc no potest cum ipsa
durabit usqz ad fine seculi
ex secunda suppositione nec posset
papa precipere aut statuere
qd nullus i ecclia oraret lau
daret deum vel baptizaret etc
Cum ergo ecclia possit papa
privare sive suspendere ab actionibus
papalibus papa aut no potest
ecclesia suspendere ab actionibus
que sibi inquantum talis e com
petunt constat qd papa se ht
ut subiectum sive materia sup
qua ecclia pt exercere iudicium
no aut econverso Materia aut
ht ratione inferioritatis ut

notu e ergo seqt qd ipe est
iferior ecclesia

Ex istis iferet qd licet hec ptas
sit i eccliа et i summo potifice
no tamen e diuisa sed eadem Ampu
tacio et numerat numeratione
suoru subiectoru ut metha[te]
Sed cu sit idem hic subiectu po
testatis istius scilicet ecclia, pppa
ei no e distinctu suppositu ab
ecclia cu sit unus de ecclesia,
seqt qd hec potestas sit i eodem
subiecto scilicet i ecclia et per
consequens e una et eadem et no
plura Est etiam eadem qr e ppt
eundem fine et circa idem obiectu
et ad eundem auctore Sed ex quo
e una et eadem hec ptas utro
biqz quo ergo pt esse i ecclia
maior et i ecclia minor Respo
sio qd hoc e ppt diuersu par
ticipandi seu habendi se modu
Ecclesia namqz ut premissu est
sic habet ista potestate qd i
ea e continue perpetue et indeli
biliter et annexa e illi no
titia omnis necessarie ueritatis
Unde beatus Thomas secunda
secunde q prima articulo xº dicit
qd obiectu fidei e ueritas prima
secundum qd manifestat i scriptu
ris et doctrina ecclesie et procedit
quicunqz no inheret ecclesie sicut
infallibili et diuine regule talis
no habet fide de articulis fidei
sed opinione secundum propriam volu
tatem Et ibidem i responsione ad
arctu secundum dicit Quod omnibus
articulis fidei inheret fides
ppt unu mediu scilicet propter
ueritate prima proposita ex scrip-
turis secundum doctrina ecclesie intel
lectis Et qui ab hoc medio de
cidit totaliter fide caret Apparet
ergo ex hoc qd ecclesie e anne
xa noticia necessarie ueritatis
Probemus ergo per simile hac
potestate esse maiore i ecclia
qua i papa Sicut ei dicimus qd
unu et idem e liberu arbitriu
i uiatoribus et beatis quo ad
coactionis immunitate et no
est maius i uno qua i alio
Inquantu tamen comparat ad id ad
quod ordinat scilicet ad seruandum
rectitudine isto modo liberu
arbitriu i beatis e maius qr sem
per hac rectitudine seruat ex quo e
consumatu per gratia Ita qd er
rare no pt Nam i uiatoribus uero
deficit a gratia confirmationis nec
semper huiusmodi rectitudine seruat
sed ab ea frequenter deficit ideo
secundum commune sententia doctorum
potestas liberi arbitrii i beatis
e maior i uiatoribus minor Sic
suo modo loquendi e i proposito
qa ecclia e sic a cristo fundata
supra petra sic qd errare no
pt i hiis que fidei sunt et ne
cessaria ad salute Ideo hec
ptas prout consideratur i eccle
sia uidetur habere quandam gratiam
confirmationis ppt promissione
xpi qua promisit qd mitteret
paraclitu qui maneret cu fidelibus
i eternu Quod eciam orauit patre ut
no deficeret fides ecclie Et qd ipe
e cu fidelibus usqz ad consuma
tione seculi Et quia hec iflexi
bilitas ad errore no sic e in
summis pontificibus de quibus plu
res a fide leguntur errasse Ideo
merito ptas i ecclia e superior
ppt huiusmodi iflexibilitate ad er
rore Nam papa uero iferior Et
sic fideles tenentur credere reuela
tionibus angelorum quos sciunt
fallere no posse Unde et Za
charias percussus fuit silencio
qr angelo dicenti credere noluit
Luce iº ita etiam fideles tenentur
stare determinationi ecclesie qua
sciunt errare no posse Sic ei ab
ecclia discunt angeli et eius
doctrine reuerenter acquiescunt secundum
aplm Ad Ephe iiiº Quanto
magis homines qui sunt ignari
et peccabiles tenentur stare de
terminationi et dispositioni ecclie
Summus uero pontifex eo am
plius ad hoc tenetur quanto
se i domo matris sue pre aliis
fulgere cognoscit Sic eciam ea
amplius honorare tenetur Non
ei accepit dignitate papatus
ut cu ecclia ante sua electione
reputaretur sancta catholica et ue
rax i iudicio quod post electione
sua hec auferretur ab ea et trans
feratur i papa, ut ia ipe sit
uerax et ecclia mendax putetur
Et qd potius fideles teneantur
stare iudicio pape quam iudicio ecclie
qd contingeret si iudicium pape debet

preferri iudicio ecclesie. Habet enim dignitatem quod errare non potest habet a Christo et usque in fine seculi habebit nec hac condicione ecclesia transfert in papam cum tempore in sede papatus constituit sed apud se retinet. Unde racione huius dotis quam a Christo recepit primatum et dignitatem habet super omnes homines in terra nec umquam est subiecta nisi Christo sponso suo et capiti suo. Et ita nec pape sed e converso papa subiectus est ecclesie. Et hec de istis probacionibus.

Pars itaque ista que est pro ecclesia universali et pro concilio generali volens suam veritatem quam tueri conatur forcius stabilire ne in sua assercione aliquid ambiguitatis relinquat respondet ad auctoritates et raciones alterius partis et solvit eas. Primo igitur respondet ad c. Significasti debet intelligi de auctoritate relata. Ad hoc quod concilium generale non potest esse licite congregatum sine pape auctoritate nisi quando necessitas immineret congregandi illud pro interesse universalis ecclesie et papa nollet congregare de qua auctoritate habetur xvii di. per totum. Sed postquam concilia generalia auctoritate pape vel alias licite congregata sunt potestas eorum non procedit a papa sed a Christo immediate tamquam a capite ut dictum est in quarta supposicione. Concilium autem Basiliense non fuit congregatum sine auctoritate pape immo de auctoritate Martini pape factum fuerat decretum in concilio Constanciensi de celebracione concilii Basiliensis et postea idem concilium fuit per dominum Eugenium confirmatum. Et dicebatur notanter nisi immineret necessitas congregandi illud staret et quod sine auctoritate pape congregari posset aut potuisset quia si nullo papa existente cardinales essent obstinati nollent eligere papam vel non possent convenire volentes turbare ecclesiam vel essent per tyrannidem impediti vel incarcerati vel omnes mortui vel si omnes cardinales cum papa essent heretici vel papa esset scandalosus notorie et incorrigibilis vel si papa preferret cum collegio cardinalium errorem dubia aut contraria in materia fidei et in hoc primates essent nolentes concilium convocare vel esset exorta dubitacio de concertacione plurium de papatu et papa nollet convocare concilium vel aliquo alio modo excogitabili id accideret. Constat quod in talibus casibus concilium posset immo deberet congregari sine mandato pape. Alias si non posset tunc tota pollicia ecclesie esset posita in periculo et magna turbacione quod videtur inconveniens. Concessum est ergo dicere quod concilium congregari potest eciam sine auctoritate pape. Sed tamen de hoc iam sufficienter provisum est per concilium Constanciense in quo factum est decretum de perpetua conciliorum generalium in futurum celebracione. Quandocumque ergo erit congregatum aliquod concilium semper congregabitur auctoritate pape et eciam auctoritate universalis ecclesie que fuerat in concilio Constanciensi congregata sicut et concilium Basiliense est eadem auctoritate congregatum. Et ita standum est posteriori decreto facto in concilio Constanciensi de celebracione conciliorum generalium.

Ad hoc autem quod dicebatur in eodem c. Significasti quod statutis generalium conciliorum patet Romani pontificis excipiatur auctoritas. Verum est quod excipitur scilicet ad interpretandum declarandum et moderandum statuta conciliorum secundum varietatem temporum suadente evidenti utilitate vel urgente necessitate cum consilio maioris partis cardinalium quandocumque conciliis generalibus non congregatis Romano pontifici pro bono rei publice videtur faciendum. Que quidem auctoritas interpretandi dicitur epikeia seu interpretacio legis. In qua interpretacione semper intelligitur excepta auctoritas prohibitiva universalis ecclesie et concilii generalis ipsam representantis tamquam auctoritas superioris ut quandocumque ecclesia vel concilium generale prohibet epikeisare sicut in casu c. Quoniam frequenter ibi non potest epikeisare quia expresse per

ecclesiam prohibetur ne dissoluat
concilium Si enim contrarium diceremus
sequeretur absurdum videlicet quod
vigore dicte extravagantis papa pos-
set derogare omnibus constitutionibus
sacrorum conciliorum et omnem bo-
nam policiam ecclesie evertere quod
esset valde inconveniens cum non
habeat potestatem ad destructi-
onem sed ad edificationem ij cor.
x et sic patet responsio ad c. Significasti

Ad c. licet de vitanda in quo dicitur
etc. Respondetur quod Alexander
tertius loquitur ibi habendo respectum
ad tempus in quo vacante ecclesia
Romana concilium generale non
erat congregatum nec sperabatur
congregari alias illo congregato
posset ad illud haberi recursus
super difficultatibus emergentibus
circa electionem Romani pontificis ar-
gumento c. si duo lxxix di. cum ibi notatis
in glossa et per Jo. an. in c. i de re-
nunciatione libro vi in novella

Ad c. ita dominus xix di. respondetur
quod licet potestas jurisdictionis
tradita fuerit beato petro modo
expresso in dicto c. ita dominus tamen
hoc est quod dicta potestas modo
prefato tradita fuit beato pe-
tro ut ministro christi et ecclesie per
concilium representante Attento quod in
traditione huiusmodi per petrum ecclesia
fuit designata ut supra probatum
est et ad edificationem non ad de-
structionem et ita cum onere scilicet
quod petrus et eius successores
ut ministri ecclesie illi subiciantur
quando male regendo ecclesiam scan-
dalizaret quibus attentis constat
verba dicti c. Ita dominus non fun-
dare papam non esse subditum po-
testati ecclesie per concilium representate
qui non recepit potestatem super
universalem ecclesiam que est sponsa
et corpus christi sed super ecclesias
particulares et super singula-
ria membra christi Ecclesia autem rece-
pit potestatem supra papam potest
eum distringere si deliquerit et
hoc patet per rationem naturalem
fortificatam supposito quod papa
sit caput ministeriale ecclesie
respectu membrorum singulorum

Videmus enim quod licet caput in cor-
pore humano sit ordinatum ad di-
rectionem et gubernationem membrorum
non sit quod liceat membra a capite
in ab obedientia capitis recedere Si
tamen caput in corpore humano
efficiatur languidum seu infirmum li-
citum erit membris illud ligare
et cauterizare ne totum corpus
languor invadat si dolor non
fuerit curatus in capite Ita etiam
quod si papa efficeretur furiosus et
habens ensem in manu exiens
palatium quos sibi obvia reperiret
occideret utique liceret subditis
inferioribus eum capere et ligare
Et si hoc liceret pro salvatione
corporis multo magis licere debe-
bit concilio generali universalem
ecclesiam representanti pro salute
animarum quando papa male regendo
et ecclesiam scandalizando animas sub-
ditorum ad viam dampnationis indu-
ceret

Sed tunc ad c. Si papa ubi di-
xl si etc. licet aliqui distinguant
inter peccata pape occulta et
manifesta dimissa hac distinctione
dicendum est quod hec auctoritas solum
semper dicit nullorum morta-
lium denegatur et iudicium sin-
gulis mortalibus sed non universi
ecclesie neque concilio generali ipsam
representanti Nec papa negat
se subesse concilio generali in
casu heresis cum ad hoc sunt iura
communia Sed videamus quo ista con-
cordat dicere papam posse iudicari
a concilio in casu heresis et dicere
concilium non posse congregari sine
auctoritate pape vel congregatum
posse dissolvere ad libitum suum
ista non concordant Aut enim aliquis
papa erit hereticus ante concilium
vel tempore concilii si ante concilium
tempore nunquam congregabit concilium
si heresim defendere voluerit
presumatur aliter iniceret sibiipsi la-
queum Si tempore concilii erit
hereticus et sciet contra se ferenda
sententiam statim dissolvet concilium
si erit verum dicere quod ad hoc
passim potestatem habeat et
ita sententia nunquam posset ferri contra
papam hereticum et ita habet minus
quod dicit papa in casu heresis
posse iudicari per concilium etc

lugibrio et frustra potior ergo
dicendu e qd i tali casu et i simili
qndo ipe scandalizaret ecclia no
torie Ecclia hz potestate cogre
gare concilium generale p ut ita
decretatu e i concilio Constancien

Ad c Nemo ix q iii ubi dicit tr
Respodet illud itelligend esse
qndo no subest causa iudicandi
als si subest causa scilicet no
toriu scadalu pt iudicari et
puniri per conciliu generale si
sit icorrigibilis ex quarta sup
positioe Et ad hoc ppositu di
cebat glo i dicto c Nemo qd
cu papa peccat potest peccatu
eius ecclie denunciari secund ad
monitione ewangelii cu et ipe
subsit ewangelio no obstat
dictu hostien in c pposuit de
conces preben ubi videt dicere
qd ecclia procedendo secund ad
monicione ewangelicam no potest
iudicare papa qm salua pa
ce sua illud madatu ewangelii
si peccauit oibus fuit dictu et
contra oms peccatores ecia contra
papa sicut contra alios qndo
papa peccat notorie i scadalu
vniusalis ecclie sic qz practicatu
fuit i concilio Constan con Jo
pap xxiii Et similit respon
det ad c aliorum et c facta
ix q iii et ad alia oia contra
dicencia facta ppe no posse iu
dicari ab alio qm adeo imo
ipe papa iudicat a deo cu iu
dicat a concilio generali cui pt
presidet et e i eius medio fa
cit pro auctoe conciliorum qd het
xvii di hinc ecia Ubi du di
sticteos qr eius sedi pmu petri
apli meritum deinde sequuta ius
sione domini conciliorum venera
doru auctas singulare i ecle
siis tradidit potestate qmuis
glo ibid hoc dictu modet di
cens qd ecclia Romana pote
state pncipalit habet a dno
et secudario a conciliis cui con
cor glo c Dudum in q vi
Sed qmuis ita sit hoc no iferet
papa no subici concilio qndo
notorie eccliam scadalizaret
attento qd petrus potestate ac
cepit a christo ut minist xpi
et ecclie et ita cu onem scilicet

qd esset submissus xpi ecclie dne
sue qndo notorie illa scadali
zaret ut supra ostesu e Et si
dicet tame iste casus scandali
notorii no e de expressis i decreto
concilii Constan Respodet qd qn
papa notorie scandalizat ecclia
casus iste e de ptinentibus ad
casu gnalis reformationis ecclie
qui est expressus i decreto co
cilii Constan

Ad glo c Nemo ubi di qd si
totus tr dicendu qd glo loqtur
argumetatiue ardo pro et contra
sed no decisiue Unde dicit
videt et qtqp i hoc passu hactenus
per glo et doctores iterdu af
firmatiue iterdu negatiue fuit
opinatu scandu e hodie diffi
nicioi facte per conciliu generale
Constancien quo ad casus i de
creto eius expressos videlicet
cu agit de fide de extirpacioe
scismatis de reformacioe ecclie
i capite et i mebris et de per
tinentibus ad casus premissos qd
i hiis papa sit iferior concilio
generali et si qs contrariu asse
reret hactenus esset censendus

Ad c Nunc autem xxi di ubi
videt dici tr qd conciliu tr Re
spodet qd uba ibi posita no
sunt uerba concilii sed nicolai
pape ad michaele imperatore
et qtqp dicat ibi dictus Nicolaus
veritas e qd conciliu no omisit
codepnare marcellianu de he
resi pt defectu potestatis sed
qa idez marcellianus p metu
coactus fuerat turificare ydo
lis et erat corrigibilis et
penitens no debebat depoi
xxiiii q iii dixit aplus ut
dicit glo i dco c Nuc at certu
e enim qd de heresi contra papa
pt agi dicto c si papa i quo
casu conciliu generale e iudex
ut not Jo an et Archid c
in fidei de hereticis li vi et no
solu i casu fidei sed ecia de quo
cuqz crimine notorio de quo sca
dalizaret ecclia posset accu
sari et iudicari per conciliu
ut not glo i c si papa

Nte ad c in Nowo xxi di ubi di-
citur apli etc Respondetur qd apli
no itendebat sibi dare nova
potestate sed data sibi a xpo
approbare sed no legitur qd christus
dederit petro potestate sup
vniuersale ecclia sed sup sin-
gularia mebra eius igitur dicta
apostoloru volutas de qua ha
betur i dicto c in Nowo relata
ad potestate qua christus dedit
petro no probat aplos dedisse
potestate petro supra vniuer
sale ecclia nec per consequens
supra concilium generale

Ad aliud i quo dicitur qd papa
sit caput et pastor vniuersa
lis ecclie etc Dicendu e qd oia
iura dicencia papa caput esse
ecclie debet itelligi de capite
ministeriali et vicario qd no
accepit potestate sup vniuersa
le ecclia cuius christus caput
e nec eciam supra concilium gene
rale ipam representans sed sup
singularia mebra ipius ecclie
Si ei papa appellaretur caput
et pastor vniuersalis ecclie tunc
eciam diceretur Epus vniuersalis
ecclie qd tn no e veru vt i c
Ecce xcix di Et sequitur qd ecclia
vniuersalis diceretur vacare p
morte pape et qd esset acepha-
la qd dicere e ridiculu dicitur
ergo caput ecclie secundum quandam
methaforam Ablato ei capite
a corpore desinit vita corpo
ris et tamen ablato papa ab
ecclia no cessat vita ecclie
cum ecclia sine papa viuat So
lus christus igitur e caput eccle
dans ipi sensum et motu et
omnes spuales influxus Unde
et scriptura ewangelij cum fa
cit mencione de abscisione me
broru scandalizanciu comemo
rauit oculu manu et pede
Mt v et xviii Si oculus tuus
scandalizat te etc et nunquam
fecit scriptura mencione de capite
abscindendo qd veru caput
ecclie e christus qd no potest
ecclia scandalizare et ita ne
cesse Papa at pt eccliam sca
dalizare Si ergo ipe esset
caput ecclie eciam dictu fuisset
de capite abscidendo sicut dictu e

de oculo vel de manu Unde co
siderandu e qd ecclia vniuersalis
consideratur dupliciter Uno modo ut
est corpus misticu isto modo co
sideratur prout a christo regitur
donis et carismatibus graciaru
que e corpus xpi viuens sep
vita spirituali fide et caritate
qd christus ea ut sponsam suam
respicit et gubernat nec
permittet ea maculari et a se se-
parari quia sibi specialiter assistit
defendens eam ab erroribus et
isto modo ipse caput ecclie e iuxta
vnica regula apli Ad Ephe i
Alio modo consideratur ecclia ut est
corpus politicu secundum qd con
sideratur sicut illa comunitas aut
societas politica que eciam absque
influxu graciaru et carismatu
ac speciali xpi assistencia quatenus
e ex materiali iudicio pt debite
regi humana aut diuina lege
isto modo posset dici qd pape
competeret dici caput ecclesie
Sed prout ecclia e corpus mi
sticu no ipse sibi competit esse
caput caput ecclie Sed posset
dici vicarius et minister capitis
Constat ei qd ei no conueniunt
condiciones capitis scilicet qd
influat i ecclesia sensu et
motu graciaru et donoru spi
ritualium nec efficienter ut deus
nec meritorie et excellenter ut
christus sit ergo no pt dici ca-
put vniuersalis ecclie et per con
sequens nec concilij generalis ipam
representantis Ecclia ei prout con
sideratur i concilio generali po
cius se habet ibi ut corpus mi-
sticu quam ut corpus politicum xpc
ei ibi assistit i medio adiuuans
et defendens et influens sua gra
cia et dirigens i agendis approbando
et confirmando que sanxerit que sit
a concilio Unde act xv visum
e spiritui sancto et nobis Unde apparet
qd spiritus sanctus simul operatur et
iudicat cum hijs qui sunt i con
cilio Constat at qd hec respi
ciunt ecclesia ut e corpus misticu
no ergo pt dici qd papa sit caput
concilij generalis cum principale
agens sit christus ibi ipse et
immediate operetur Et ideo no
e opus facere ibi aliqua mencionem
de instrumento Si ei papa diceretur

caput concilii cessaret libertas
que requirit in conciliis ad dandum vo
ta quia ubi spiritus domini ibi libertas
ut dicit apostolus Cetus autem est in
ecclesia non est in unum congregata sta
tim christus regit ecclesiam suam
mediate summo pontifice ita ut
iudicia et ordinationes ab eo in in-
feriores procedant tamquam a vica
rio christi

Ad aliud in quo dicebatur quod papa
legitur habuisse presidentiam in
multis conciliis Respondetur quod
in pluribus antiquis conciliis papa
non fuit presidens ut patet in
illis in quibus Romani pontifices
non faciebant diffinitiones sed
concilium dicendo placuit concilio
de quibus habetur in c. que incipiunt
placuit de conse. di. iiii et in
pluribus aliis synodis et in con
cilio iiii° de quo Act. xv pe
trus licet fuit presens Ymmo
tamen non pronunciavit sic Nam
hiis dictis placuit apostolis et se
nioribus et omni ecclesie Ex quo ei
papa non accepit potestatem super
universalem ecclesiam ex prius dictis
nec poterit habere auctorita
tivam presidentiam in conciliis gene
ralibus nisi inquantum illa per con
cilium in quo esset sibi concederetur
Quo casu non habet iure divino
potestatis nomine proprio et auctoritate
sua sed nomine concilii nec obstat
Contra predicta probantia Roma
nos pontifices habuisse preside
ntiam in conciliis quia illa contra intel
ligenda sunt de honoraria pote
state ad beneplacitum concilio-
rum data sicut dictum est Unde no
mine domini xx iii di. c. Ubi dice
bat Nicolaus papa si placet fra
ternitati vestre Et ita in c. Ad generale
poterat habere papa presidentiam
ex concessione et permissione concilii
aut ex tollerantia patientie Unde
et in concilio Basilien. cum legati
Eugenii pape venissent Basilea
de anno domini Millesimo qua
dringentesimo tricesimo quarto Car
dinalis sancte Crucis in Ierusalem Ar
chiepiscopus Tharentinus Episcopus
paduanus et Abbas sancte Iustine
et presentatis litteris adhesionis

quibus ipse Eugenius papa ap
approbaverat Concilium post primam
revocationem retractando et corri
gendo omnia per eum prius indebite facta
et peterent se admitti ad pre
sidentiam nomine pape vigore litterarum
quas habebat non fuerunt statim
admissi sed dati fuerunt qua-
draginta novem doctores de toto
orbe peritissimi qui revolutis
scripturis et sacris canonibus de
liberare deberent an ipsi presi
dentes essent admittendi ad pre
sidentiam auctoritativam et coher
tivam prout petebat Cum in de
liberatione persistentes per tempus
satis prolixum undecim ex illis
visum est eos esse admittendos
triginta octo residuis contrarium
dicentibus scilicet non esse admit
tendos nisi sub alia suppositiva co
cilii Ex post ventum est ad depu-
tationes et scrutatis singulorum
votis conclusum est iuxta sententiam
illorum triginta octo Et expost
facta est sessio publica in qua
presens erat Sigismundus Impera
tor sedens tunc in maiestate
assistentibus sibi certis electoribus
imperii erat ibi decem vel un
decim cardinales tres patriar
che Affuerunt etiam ambasiato
res regum et principum similiter
Archiepiscopi Episcopi Abbates in magno
numero de singulis nationibus
Nuncii universitatum seu studiorum
generalium et doctores legis
divine et humane in magno numero
de toto orbe peritissimi Decre
tatum est in illa sessione publica
quod domini presidentes non essent
admittendi nec admittebantur
nomine Eugenii pape cum pote
state cohertiva vel presidentia
auctoritativa sed sub alia sup
posita concilii Cum presidentes
sic admissi prestiterunt iura
mentum concilio sub alia suppo
sita concilii facere consueverunt
Et illi decreto tunc facto ipsi
presidentes non contradicebant nec
aliquis alius nomine pape con
tradixit Si papa voluisset
habere presidentiam auctoritativam
super concilium tunc non reclamavit
aut contradixit ipse vel aliquis
nomine suo licet habet contradictio

non profuisset imo ipe ide(m) decretu(m) tu(n)c factu(m) sit et alia o(mn)ia decreta app(ro)bauit p(er) sua(m) adhesione(m) i(n) litteris tu(n)c p(re)sentatis concilio expressa(m)

Ite ad aliud quo dicebat(ur) eccl(es)ia(m) romana(m) esse caput aliaru(m) ecclesiaru(m) et matre(m) vniuersoru(m) xpi fideliu(m) Dicend(um) qd intelligit(ur) hoc qd e(st) caput respectu eccle(si)aru(m) p(ar)ticulariu(m) quo ei esset caput vniu(er)salis eccl(es)ie cu(m) ipa sit pars eius et ei subiecta Et ad c. no(n) decet suppledu(m) e(st) u(er)bu(m) u(er)boru(m) mebroru(m) et tu(n)c erit sensus Epi debe(n)t imple(re) uolu(n)tate(m) matris eccl(es)ie cu(n)c(t)oru(m) mebroru(m) caput romana eccl(es)ia existit et sic Romana eccl(es)ia no(n) erit caput vniu(er)salis eccl(es)ie cu(m) sit ei(us) pars

Ite ad aliud i(n) quo dicebat(ur) (et)c. papa no(n) h(abe)t superiore(m) i(n) terris Dicitu(r) e(st) qd no(n) habet superiore(m) prelatu(m) se cu(m) ipe sit sum(m)us prelatus habet tam(en) superiore(m) se ecclesia(m) vniu(er)sale(m) matre(m) dn(m)a(m) et regina(m) ac spo(n)sa(m) christi Sed de hoc qd di(citur) qd e(st) sum(m)us pontifex dicendu(m) e(st) s(e)c(un)d(u)m beatu(m) Bernhardu(m) i(n) li(br)o de (con)sideratio(n)e ad Eug(eniu)m qd papa e(st) sum(m)us no(n) confir(mati)o(n)e sed (com)patio(n)e no(n) compa(ra)tio(n)e meritoru(m) sed misterioru(m) est ei sum(m)us i(n)ter ministros et sum(m)us pontifex respectu alioru(m) pontificu(m) i(n)feriorum Sum(m)us igi(tur) e(st) respectu p(er)sonaru(m) of(f)icialiu(m) no(n) respectu eccl(es)ie vniu(er)salis i(n) qua iurisdictio(n)e(m) exercere no(n) p(otes)t Et similis respo(n)sio dat(ur) ad seque(n)cia que ibid(em) dicta sunt

Ad aliud c. no(n) debet de co(n)sanguineitate (et)c. ubi p(a)p(a) p(ro)hibitum concilij (et)c. Respondet(ur) illud ibi fieri p(er) papa(m) i(n) concilio gene(ra)li (con)senciete concilio generali et ex promissio(n)e ip(s)i(us) concilij ut ibi pat(et) qui di(citur) sacri concilij app(ro)batio(n)e Quo attento no(n) p(ro)bat ille textus qd papa sit sup(er) conciliu(m) aut qd dissolue(re) ip(su)m pos(s)it sine (con)sensu concilij Similit(er) dicend(um) ad c. Statutu(m) de rescrip(tis) li(br)o vi ubi papa (con)stituit (et)c. Respo(n)det(ur) qd papa illud fecit p(ro) bono co(mmun)i iusticie ut ministri eccl(es)ie cicius q(ui)a ante Et i(n) casu i(n) quo conciliu(m) generale no(n) erat con(gre)gatu(m) nec ipe prohibitus e(st) id face(re) sine (con)sensu concilij qd no(n) sit i(n) casu nostro de quo agit(ur) ubi papa prohibitus e(st) conciliu(m) generale dissolue(re) sine (con)se(n)su ip(s)i(us) concilij Quibus attentis pat(et) illud c. Statutu(m) no(n) probare papa(m) esse supra conciliu(m) gene(ra)le nec qd conciliu(m) dissolue(re) pos(s)it sine (con)sensu concilij maxi(m)e i(n) casu n(ost)ro p(ro)pt(er) prohibitione(m) sibi facta(m) p(er) constitutione(m) concilij qua(m) i(n)terpretari no(n) p(otes)t sibi eo concilio prohibente ex(pre)sse

Ad aliud ad c. considerand(um) l(ibro) di(cto) ubi dicit(ur) de petro qd ip(su)m p(re)la(tu)m et (et)c. Dicend(um) est qd u(er)ba illa debet expo(n)i sic s(cilicet) cunctis ecclesijs p(ar)ticularibus qu(i)b(us) illis ta(n)tu(m) petru(m) christus pretulit et no(n) eccl(es)ie vniu(er)sali ut deno(tat) u(er)bu(m) ceteris i(n) c. q(ua)mvis xxi di(stinctio) p(ro)pt(er) qd u(er)bu(m) ceteris hec expositio e(st) necessaria ut u(er)ba i(n) sensu i(n) quo uale(re) possunt et no(n) p(er)ire recipiant(ur) Dicit(ur) ei ibi qd vniu(er)se p(er) orbe(m) eccl(es)ie sunt vnus thalamus xpi et eccl(es)ia Romana ceteris ecclijs est prelata no(n) dicit qd sit pre(la)ta thalamo xp(ist)i sed ceteris ecclijs Similit(er) ad s(ecundum) Sed ex(em)plo ibid(em) ubi dicit(ur) qd petrus post t(er)cia (et)c. Responsio qd illa u(er)ba i(n) pastore toci(us) eccl(es)ie expo(n)i debent s(cilicet) i(n) o(mn)ium ecclesiaru(m) p(ar)ticulariu(m) quibus tantu(m) Romana ecclesia prelata e(st) et u(er)ba ac(ci)piat(ur) i(n) sensu i(n) quo ualeat et no(n) pereat

Ite ad aliud ad c. beati n q vn ubi dicit(ur) qd meritis (et)c. Respo(n)det(ur) qd si Roma capit(ur) ibi pro Romana eccl(es)ia dicend(um) qd illud

qd dicit de principatu et capite na
cionu referri d3 ad ecclesias pticu
lares i toto orbe constitutas No
aut ad eccliam vniusale que est
corpus xpi misticu sup qd eccia
Romana nullu obtinuit principatu
Absurdu eni esset dicere partem esse
maiore suo toto Similit respo
det ad sequentia scz ad c puto
ad c petro ad c in illis et ad
c cu beatissim9 et ad c si petr9
Quicqd eni dicit de potestate
petri referri debet ad ecclesias
particulares no ad vniusalem
ecclam que e thalamus xpi
immaculatus ortus conclusus
fons signatus puteus aque
viue et paradisus cu fructu
pomor

Ad aliud ad c hec e fides ubi
dicit qd eccla Romana semper
immaculata pmansit et dno
puidente pmanebit Et ita videt
qd sit vniusalis eccla Respo
det qd hoc itelligi debet quo
diu ligabit et soluet iuste
claue no errante Illa eni ubi
quodcuqz ligaueris etc pp m
q1 quodcuqz isto modo secundu
Archid debet itelligi i dicto
c quodcuqz

Ad auctes aut bti Thome i
tractatu contra errores grecor
et beati Crisostomi et utriusqz
Cirilli Dicend qd no aliud pro
bant nisi qd papa e summ9 et
maior9 inter omes epos cui de
bet honor et reuerencia a cunct
christifidelib9 tanqua vicario
xpi Et potestate habeti sup
omes oues xpi Sed nichil ta
git de vniuersali eccla cui9
papa e filius et minister ut prius
dictu

Ad rationes inductas Ad prima
cu dicit Omis optia comu
nitas etc Dicend e qd eccla
vniusalis si considerat ut e
corpus misticu regit a spu
scto et a capite christo qui
no sinit eam errare et cu ea
est usqz ad consumacione secli
Bonu regimie e quando id qd
regit no erat Sed considerata
ut est corpus polliticu regit
a vicario xpi tanqz a capite mi
nisteriali Et similit soluit seda
ratio cu dicit Eccla militans
regit etc

Ad tertia ratione concesso gratia
argumenti isto qd congregata
eccla papa habeat itensiore
et nobiliore operatione qz prius
Non tame sequit qd ratione
huius operationis habeat pote
state i vniusalem ecclam quia
operatio suppositoru ecclie ut
eccla e vnita i concilio est ope
ratio christi qui e ibi principalis
actor que operatio ratione nobili
tatis no habet operatione
ad operatione pape que e ob
liqualis et errare potest imo
magis concedit tanqua mensura
mensuratu Cu operatio ecclie
debet esse mensura et regula
actionu pape

Ad quarta ratione cu dicit Ois
perfectio etc Dicend e qd hec
perfectio que reperit i eccla
Reperit etia tanqua i vno cu
eccla sit vna et ratione vnio
fidei que e forma ei9 et ra
tione vnio9 capitis scz xpi licet
alia longior ad hoc posset esse
responsio

Tantu sit de Epikeya tan
solutu est

Pars aut que e pro papa uo
lens suam colorare itentione
Respondet sub vno compendio qd
motiua alterius partis concedendo
qd eccla sit corpus et sponsa
xpi quia conciliu generale legitime
congregatu representat que hec
iurisdictione i habitu quam
tame no exercet Sola summ9
pontifex qui e vicarius xpi
cui oues suas pascendas dns
comisit exercet huiusmodi iuris
dictione i actu Et ad auctes
illam dic ecclie respondet qd
p ecclam debet itelligi plato
ecclie Et quicqd potestatis ul

Iurisdictionis attribuunt ecclesie di
cat hoc ad papam referendum q
e principalis executor huiusmodi
iurisdictionis et ea exercet in actu

Ecce ergo propositum est paternitatibus
vestris duplex verbum quod debet
esse insitum mentibus vestris verbum
inquam probans potestatem pape
esse superiorem potestate ecclesie
et concilii generalis et verbum
probans potestatem ecclesie et concilii
esse superiorem potestate pape
propter hoc excusatum me de intro
ductione et divisione thematis
ut ea que dicta sunt locum ha
bere potuissent Potestis ex
hiis verbis capere que pars
habeat causam iustiorem que so
lidiores pro se scripturas pote
stis intelligere an papa potuerit
transferre concilium de Basilea
in Ferraria an concilium Basilien
potuerit suspendere et deponere
papam An potuerit procedere
ad electionem novi Romani pon
tificis et per consequens cui sit
in hac differentia obediendum
Ex hiis igitur duobus verbis sit
propositum Eligite et suscipite
verbum quod potest salvare animas
vestras De necessitate salutis
est credere omnem creaturam
humanam subesse debere summo pon
tifici sub periculo salutis eterne
hic sunt duo pontifices eligite
viam securiorem et vicinorem
saluti Hec questio quando duo
contendunt de papatu quorum
uterque contendit se electum ca
nonice a duobus partibus ele
ctorum pertinet distinguenda ad
concilium generale iuxta nota
in c. Si duo lxxix di. Et ille
habendus est pro papa quem con
cilium generale declaraverit
esse papam licet iste casus non
est par omnino illi quia hic unus
se contendit electum ab universali
ecclesia Considerate in hoc casu
an concilium generale aliquem
approbaverit et alium reprobaverit
et si sit an ad hoc potestatem
habuerit pensate singulas
circumstancias huius rei et

affectum partium ad rem gestam et
comodum et dampnum utrarumque et per
severentiam utrarumque partium supra in suo pro
posito et fundamenta utriusque ac
etiam iuramenta regnorum princi
pantium et ecclesiarum presertim ecclesiarum
huius provincie prestito concilio
generali super observatione decretorum
concilii an huiusmodi iuramenta strin
gat et an aliquis potuerit ea
relaxare Et quis aut si sint
relaxata vel non Et an iuramentum
superiori factum potest inferior
relaxare Appendite in statera
singula verba narrando verba
partium dissidentium habendo pro
repetito protestationem per me
prius factam Eligite sensum ex
verbo vobis insito qui sit sa
luti vicinior Et suscipite ubi
quod potest salvare animas vestras
ut per opera vestra sit salus gregi
vobis commisso quam salutem
nobis prestare dignetur deus
per secula benedictus Amen

In nomine domini nostri Ihesu Christi
qui est via veritas et vita

1441 in Cracovia in
missa universitatis

Spiritu ambulate et desideria
carnis non perficietis Ista scri
bitur ad Galatas v c° et lectum
est in epistola currentis dominice Carne
rebellante spiritui homo primus
paradisi incola subito persense
rat dum spiritum contra se creatori
rebellantem frenare nolebat
Avidus enim divine excellentie per
suasione vipereae hostis polli
centis equalitatem divinam con
sensum prebuit se seque eidem
esu ligni vetiti sponte preevari
cando subiecit Imperium quoque
virium suarum perdidit quia sub
imperio divino manere nolebat
sic quoque scientia boni et mali appe
tens totaliter se tenebris igno
rantie obvolutum peccando eis secundum
b. Gregorium v° moralium factus est ex
mente carnalis ut sola cogitet

que ad aiam per ymagines corpor
trahit. Humana quippe aia primor
hominum vitio a paradisi gaudiis
pulsa luce invisibilium perdidit
se que tota in amore visibilium fu
dit tanto que ab intima speculati
one cecata est quanto foris deformiter
sparsa. Unde fit ut nulla no
vit nisi ea que corporeis oculis
ut ita dixerim palpando cogno
scit. In quo dum se tota mens de
lectata prouicit ab intime intel
ligentie subtilitate grossescit.
Ad hoc igitur ut sibi proposita intel
ligere valeat opus est ut ad
fontem sapientie accurrat et do
ctorem habeat qui mentem illu
minet gratiam donet et veritatem
ostendat. Quam gratiam ut impetremus
salutemus matrem eiusdem doctoris
virginem gloriosam dicentes
Ave maria gratia plena etc.

Spiritu ambulate et desideria car
nis non perficietis. Scribitur ubi supra.
Venerabiles patres magistri ve
nerandi doctores eximii ceterique
viri insignes Scriptura docente
docemur quod carnis cura magni
moderaminis discretione frenan
da est ut serviat et minime prin
cipetur. Ne secundum beatum Gregorium
xxx moralium quasi domina animum premat
sed subiecta mentis dominio quasi
ancilla famuletur ut iussa assi
stat atque ad nutum cordis repulsa dis
siliat ut vix a tergo sancte cogi
tationis appareat et nunquam contra
faciem recte cogitationi obsistat. Quod
nobis bene innuitur cum abraham
tribus angelis occurrisse me
moratur. Gen. xviii. Ipse quippe
venientibus extra ostium occurrit
sarra vero post hostium subsistit
quia videlicet vir ac dux domus
spiritualis nostre scilicet intellectus
debet in cognitione trinitatis claustra
carnis excedere et quasi habita
tionis infime ianua exire. Cura
autem carnis ut femina foris non
appareat et videri iactat eru
bescat sed quasi post tergum viri
sit sub discretione spiritus solis
necessariis circa ne rapta sinus
desideriis spiritum eius regulationi
quod sequi debeat contradicat etc.

quo spiritu dictum est Spiritu am
bulate et desideria carnis non
perficietis.

Ambulare autem secundum spiritum
secundum beatum Augustinum xix de civitate dei
capitulo iiii° est cum quidam iustus or
do nature servatur ut anima sub
datur deo et anime caro ac per
hoc anima et caro deo quod in hac
vita quamvis velimus facere non
valemus id saltem in adiutorio dei
faciamus ne carnis concupiscenti
adversus spiritum spiritui succumbere
cedamus et ad perpetrandum peccatum
nostra consensione pertrahamur.
Hec beatus Augustinus et etiam Ambro
sius super epistolam ad Galathas dicit
super verbis assumptis quod spiritu
ambulat qui fugit peccata. Sed
in hac ambulatione secundum spiritum
pensanda est discretio spirituum
ne eo spiritu ambulemus quo gra
diendum non est cum ab apostolo
didicerimus non omni spiritui esse cre
dendum. Ideo beatus Bernhardus
in sermone magistri gerentis causam hor
spiritum differentias distinguit inter
spiritum carnis spiritum huius
mundi spiritum nequicie et spiritum
benignum qua distinctione spi
rituum si menti appendere voluerimus
cognoscere poterimus quo et
quo spiritu nobis ambulandum est.
Secundo cognoscere poterimus quo
periculo desideria carnis non
regulata spiritu pugnatur. Et quoniam
sermones sunt expectendi secundum
materiam subiectam sermo Ethicorum
Elaborandum que est ut sermo sit
suavior in corde quam in aure. Ideo
omissa venustate verborum et
ut materia dicendorum correspon
deat verbis thematis hec duo
prosequendo adducto ad primum di
ctum beati Bernhardi ubi supra
dicentis. Videri potest minus erudit
et qui parum exercitatos habet
sensus omnem cogitationem non
alterius quam ipsius hominis spiritus
esse sermonem quod non ita esse et
certa fidei ratio probat et di
vina testimonia scripturarum. Au
diam inquit propheta non quod ego lo
quar sed quod loquatur in me dominus
et alius propheta Angelus inquit
qui loquebatur in me etc. et in psalmo
audivimus fieri immissiones

Per angelos malos esse tamen
spm carnis manifeste paulus
apostolus indicat ubi inflatos
spus carnis sue quosda esse te
stat. Et esse etia spm huius mdi
declarat ubi gloriat i domino
pro se et pro discipulis suis
q no eu acceperit spiritu sed
qui ex deo e. Sunt ergo hy dip
sathalites maligni illius princi
pis tenebrar ut dicet spus ne
quie spui carnis et spui huius
mundi. Quocies ergo ex hijs tribus
spiritibus spui nro loquat ne
credamus et qm sangine sicut no
quid corpor sed ex granius e
acatu. Sed qm om eorum spua
lis natura e a sermoibus eor
cognoscem eos et qs spus sit
qui loquat ipa suggestio de
clarabit. Semp ei spus carnis
mollia spus mundi vana spus
malicie nephada et amara lo
quitur. Quotiens ergo importune
ut assolet carnalis cogitatio
mete pulsauerit verbi gra
tia de cibo de potu de sopno ce
terisqz similibus ad curam carnis
ptinentibus cogitates quodqz
huiusmodi tardescimus desiderio cu
e nobis spm carnis esse qui loqt
qz tamqz aduersariu repellamus
certe pimus spus. Cu aut no de
illecebris carnis sed de ambici
one seculi de iactantia de arro
gantia ceteris qz similibus cogi
tatio uana iusat i cordibus no
stris spus mundi e qui loqt
longe pnitior hostis et ma
iori sollicitudine repellendus certe
secudus. Interdu uero satellitibus
ipis terga uertentibus princeps ie
habens ira magna tamqz leo ru
giens insurgit aduersus nos cu
videlicet non ad voluptate car
nis aut seculi uanitate sed ad
ira et ad impacientia et ad in
dia ad amaritudine animi pro
uocamr importune ingerendo
si quid mi amicabilit nobis
ut districte factu videt aut
dictu si qua deinde i signo aut
i opere quolibet data videt
indignacionis occasio aut ma su
spicionis. Huiusmodi ergo cogitacioes
no alit qm ipi dyabolo resistend
e nec alit ab ea qm ab ipa p
dicioe cauend. certe tercius. Sed
huius specialit astucias nosse

necesse e huiusmodi cogitacionum no
expedit ignorare. Interdum
transfigurat se malignus ille
nequam spus i angelu lucis ut
virtutis simulacioe plus noceat
sed et tunc quoqz si diliget ad
uertimus nunqm nisi amaritudinis
et discordie seminaria spargit.
Suadet et no nullis singula
ria ieiunia queda unde ceteri
scandalizant no qr diligat ieiu
niu sed qr scandala delectat. Multa
quoqz i hunc mod solet afferre
sic tn asignando ut spus nost
a quolibet horu triu crebro
superatus et huius adiectus illi heu
i sua ipius pnicie vires illius
agat ut iam sine omni alterius
suggestioe ipa ex se aia aut
voluptuosas aut vanas aut
amaras pariat cogitationes.
Nam igr arbitror facilit posse
discerni quando noster ipe loqt
spus quando ue alteru loquete
audiat quelibet ex tribus illis.
Sed quid refert quicuqz loqt
du ide sit qd loqt quid refert
loquetis no nosse persona
du constet perniciosu esse qd
loqt. Si inimicus e resiste viri
lit inimico. Si tuus ipe spus
e argue eu et miserabiliter
plange qr i tanta miseria et
ta miserabile deuenit seruitute.
De quarto uero spu subnectit
Quotiens uero super castigado
corpore humiliado corde ser
uada virtute et caritate exhi
benda seu ceteris virtutibus acquired
conseruandis amplificandis salu
bris cogitatio i mete versat
diuinus sine dubio spus e qui
loqt aut per seipm aut per an
gelu suu. Hec beatus Bern
hardus. Vbi supra et de hoc
spu dictu e spu ambulate
et desideria carnis no pficietis.
Expliat igr diuisioe quadrifa
ria spuu manifestu e quo spu
ambulandu e nobis qr no spu
carnis qr fornicacioi et volup
tati omittus. Ecce vero spus for
nicacionis i medio eor no spu
huius mundi quia vanitati sub
iectus ps 102 spus ptransibit
i illo et no subsistet qr de
spu huius mundi itelligi potest
cu no subsistat eius uanitas
sed cadat uelut umbra no

spu neqtie qr ad viditta creato
Ecclia[ci] xxxiv sut spus q ad
vidictaz creati sut sed ambulad
e spu i ductu racois superio
ris ul i spu scto ut expomt
glo qui ad vita dato e Ezech x
xxvii Dabo uobis spiritu
et viuet spus ei e q viuificat
Joh vi quo spu ambuland
est Juxta illud Ambulabro
i semitis ei9 Ysa[e] ii[o] h[c] igi
spu ambulate et carnis desi
deria no perficiatis Ad hoc at
ut qs spu seu spualit ambu-
let septe sut necessaria ad si-
militudme ambulacois corpo
ralis reqrit ei lume cosfide
cia amor patrie rectitudo vie
Sobrietas modestie vigor per
sone decor iustitie lume ut
patria cognoscat cosfidecia ut
ad patriaz puciat amor pa-
trie ut abhat via diligatur
Rectitudo vie ne abea deviet
Sobrietas modestie ne viator
grauet vigor persone ne i
via desiciat Ad lume reqrit
fides Joh xi Si qs ambulat
i die no offendit qr luce huius
mudi videt per fide ei ambu
lamo et et no p spem i no
p apperta visionez 2[e] corinth v[o]
Ad cosfidecia reqrit spes Ysa[e]
xl qui sperat i dno mutabut
fortitudme assumet penas
ut aquile currec et no labora
but ambulabut et no deficiet
Ad amore patrie reqrit caritas
Unde Joh in 3[a] canonica ma
iore hac no habeo graciaz
qm ut audia filios meos i ca
ritate ambulare et ad Ephe v[o]
Ambulate i dilectioe et merito
ad hoc reqrit caritas habet ei
pmatu fructuu virtutu via
madatoz De pmo ad Galat
v[o] fructo aut spus caritas e
De 2[o] 1 corinth xiii Maior
horu caritas De 3[o] pe corinth
xii adhut excellectiore viaz
demostro uobis De 2[o] Math
xxii hoc e maxim et pmu
mandatu Diliges dominu
deu tuu et reliqua Ad recti-
tudme vie reqrit prudentia
prouibioz ix relinquite ifacia
et viuite et ambulate p vias
prudecie Ideo di Ad Ephe v[o]

Videte quo caute ambuletis
no quasi isipictes sed ut sapi
entes Ad sobrietate modestie
reqrit teperacia Sobrietas
ei vtr omis alias teperat
Ut dicit glo sup illo uerbo
2[e] Ad thimo iii[o] Sobrii estote
Ad vigore persone reqrit for
titudo 3 Reg xix Ambulauit
helias i fortitudie cibi illi9
xl dieb9 et xl noctib9 usqz
ad mote domi Ad decore iusti
cie requirit iusticia Ozee xiiii
Recte vie domi iusti ambula
bút i eis et pu9 viii In
vys iustitie ambulabo i medio
semitaru iudicii hys igi vys
ambuland e que sut vie spus
et no vys carnis Unde beat9
Ambrosius i tractatu sup ps[m]
xxxvii[o] exponedo titulu
dicti ps[i] dicit In carne positi
no secud carne ambules sed
secudu spiritu Peccatu est
quippe secudu carne ambulac
quia luxui et uoluptatib9 et
lasciuiis et carnis cupiditati
bus viuit qui scdm carnis sa
piecia coursat Sapiecia eni
carnis inica e deo Unde q
i carne sut deo placere no
put Ideo qr peccatu daynat
de pcto qui a carnis viciis al
leuado secud spm viuit tot9
deo dedit9 et celestib9 iteto
oraculis ppt qd christus adue
nit ut no sua i carnis sed
dei faceret volutate Si qs
ergo illu sequat ut faciat
que placet deo et carnis sue
opmat appetecia imitator e
xpi hec b Ambrosius Et ideo
apostolus ut nos facet imi
tatores christi tradidit nob
regula christi dices Spu am
bulate et desideria carnis no
pficietis et tatu de pmo

Quantu uero ad secud quo pi
cula quo pericula pagant
carnis desideria si p spu no
gradim Aplus ostendit dices
Si scdm carne vixeritis morieim
Romaz viii[o] Ubi tagit acto
pite modus culpe stipediu
pene Et si ei debitores sumo
carni ut ei necessaria provi-
deam9 no tame nec ei9 desideria

faciamus Hom xviii° circa car-
nis ne feceritis i desideriis con-
cu et si factu fuerit causat
ampliore repugnatia carnis ad
spm de quo dicit Aplus caro
concupiscit aduersus spiritu
et spus aduersus carne Ad
Galat v° Hec ei sibi mutuo
aduersant ut no ea que vultis
faciatis Unde b Ambrosius
sup Eplam ad Galatas v super
eode uerbo dicit Diuina lex
primit et fugat lege peccati
cosules homi ut vigore na
ture sue custodiat ne capiat
illecebris Illa econtra i insi
dys ages lacessit homine bla
dicys ut spernat precepta le
gis dine Hec aut repugnatia
carnis ad spm superna dispe
satioe pmittit ne mes nostra
i superbia audeat psumptioe
sue securitatis eleuari Sed
du pulsata trepidat i solo
auctoris adiutorio spei fidei
robustius figat Unde beatus
Greg xix mor Caro trahit
ad yma ne extollat spus ad
suma trahit spus ne caro p
sternat Spus leuat ne iace
amus i infimis Caro aggrauat
ne extollamur ex sumis si no
subleuate spu nos caro temp
taret profecto proculdubio
teptatio deiceret Rursus uero
si no teptate carne ad suma
nos spus subleuaret i super
bie casu ipa nos subleuatio
prosterneret Sed fit certo mo
deramie vt du vnoquisq
ta iterius ad suma rapitur sed
adhuc teptatur exterius ne de
sperationis lapsu uicium ve
elationis icurrat qm nec tepta
tio exterior culpa psumit qa
itencio iterior sursu leuat Nec
rursu iterior i supbia ele-
uat qa teptacio exterior hu
miliat du grauat Sic qz ma
gno ordine cognoscitur i inte-
riori profectu qd accepit i
exteriori defectu qd extolli
debeat nec de teptatioe de
speret qa du spus trahit et
caro retrahit subtilissimo
iudicio int moderame ifra
suma et supra infima i quoda
medio aia liberatur Hec ille
Cu igitur sit repugnacia iter car
ne et spiritu longe qz melior
sit spus carne ideo spiritu
ambulandu e et no secundu car
ne ne carnis desideria comple
antur ne spus carne supante
succubat Sed dubietas ivexat
animu quid sit ambulare se
cundu carne dicitur quis vt dicit
glo sup illo Hom viii° Si qs
spiritu cristi no habet etc ex
eo qd no habet spiritu dei
Apostolus tn hac questionem
manifeste dissoluit ad Galatas
v° cu dixit Manifesta sunt
opera carnis fornicatio imu
dicia et reliqua Hoc verbu
aplo tractans b Aug xiiii li
de ciui dei c° ii° ait Cu multis
modis quos perscrutari et
colligere longu e diuina scriptura
nuncupet carne qd sit secundu
carne viuere qd profecto malu
est cu ipa carnis natura no
sit malu ut indagari possimus
inspiciamus diligenter illu locu
Eple pauli quam scripsit ad Ga
latas ubi ait Manifesta sunt
aut opera carnis que sunt
fornicatio imudicia contecioes
emulationes animositates dis
sensioes hereses invidie ebrie
tates comessatioes et hys
similia que predico uobis sicut
predixi qui talia agunt re-
gnu dei no possidebunt Iste
totus Eple aplice locus qntu
ad rem presente satis esse vi
debitur et consideratus poterit
hac dissoluere questionem qd sit
secundu carne viuere In opibus
namqz carnis que manifesta
esse dixit ea qz comemorata
dampnauit no illa tantu iue
nimus que ad uoluptate per-
tinet carnis sic sunt fornica-
tiones imudicie ebrietates
comessatioes Uerum etia alia
que a uoluptate carnis alie
na monstrantur quis ei seruitu
te que ydolis exhibetur vene
ficia inimicicias contentiones aio
sitates dissensiones hereses
invidias no pocius itelligit
animi vicia qm carnis ut ppter
ydolatriam uel heresim aliqs
a voluptatibus corporeis se

teperet ut etia carnis libidines
cotinere atqz cohibe videatur
secundu tamen carne viue hat
apostta aute gvicit et i eo
q abstinet a voluptatibus car
nis dampnabilia opera carnis
age demostrat hec beatus
Aug Ecce p opera carnis ne
du intelligit opera voluptatis
carnalis verum etia ea que no
i carnis delectatioe cosistunt
q manifestius ostedit ibidem in
ca° in° dicens licet ex corrupti
one carnis existat queda in
tameta viciorum et ipa deside
ria viciosa no tamen omnia vite
iniquitatis vitia tribuenda sunt
carni ne ab hijs omnibus purgemus
dyabolum qui no habet carne
Et si et dyabolus fornicator
ebriosus vel siquid huiusmodi e
malum qd ad carnis ptinet
voluptates no potest dici
licet talium peccatorum sit
suasor et instigator occultus
Est tamen maxie superbus
atqz invidus qa eum illa viciosi
tas sic obtinuit ut ppt hoc
esset i carceribus caliginosi
huius aeris et no supplicio de
stinatus Et subdit hec at
vicia que tenet i dyabolo
principatum carne tribuit apostolus
qua certum e dyabolum no ha
be dicit et inimicitias cotentio
nes emulatioes animositates
invidias opera esse carnis
quorum omnium caput atqz origo
superbia e que sine dubio i
dyabolo regnat qs et illo
inimicior sceleris quis adversus
eos cotentiosior animosior
et magis emulus atqz invidus
invenit et hec omnia cum habe
at sine carne quo sunt ista
opera carnis nisi qr opera
sunt que sic dixi carnis noie
appellat Non eni habendo carne
qua no habet dyabolus sed
vivendo secundum seipm hoc est
secundum hominem factus est filius
dyabolo qr ipe secundum se viue
voluit quando i veritate non
stetit hec b Aug Ecce ergo
absoluta e questio ex verbis
Aug quo sit secundum carnem

Ambulare secundum quia ambulans
non est qr qui seminat i carne
de carne et metet corruptione
qui vero i spu de spu metet
vita eterna ad Galat vi Ideo
secundum beatum Bernhardum i smoe
de ieiunio custodiendum e aie seu
spus castrum et ex omni parte
muniendum qm ab ipo vita pro
cedit Sed castrum hoc i terra
inimicorum situm undiqz impugnat
inferius superius ante et
retro a dextris et a sinistris
Inferius impugnat cocupiscē
cia carnis qr caro cocupiscit
adversus spiritum Superius
iminet iudicium dei horrendum et
e incide i manus dei viventis Re
tro mortifera delectatio ex re
cordatioe preteritorum delictorum
Ante istantia temptationum A sini
stris derogatium fratrum inquietudo
A dextris obedientium fratrum fer
vor et devotio et hoc duobus
modis aut bonis eorum actibus
invidendo aut singulare eorum
gratia emulando Ergo contra
carne vigor vigilet discipline
cotra iudicium dei iudicium cofes
sionis quia si nosmetipos iudi
caremus no utiqz iudicaremur
Contra delectatione ex memo
ria peccatorum frequentia lectionis
contra temptatioes instantia orationis
contra fratrum inquietudine pa
ciencia et compassio adversus obe
dientium fratrum fervore congratu
latio et discretio congratulatio
et expellit invidiam discretio
nimiam emulatione hec beatus
Bernhardus hanc voluptate car
nis detestanda monstravit Tul
lius li i de offi dicens Voluptate
no satis esse digna hominis pre
stantia ea qz contempni et reici
oportere Si at sit quispiam qui
aliquid tribuat voluptati diliget
et tenendus e modus Itaqz vi
ctus cultus qz corporis ad va
litudine referat et ad vires
no ad voluptate Ecce ergo re
media adversus opera carnis
detestanda naqz e carnalitas
qr eius via vita prudentia sapi
encia mora notiva sunt Prima
tollit iustificatione qr i cospe
ctu dei no iustificabitur omnis
caro Ro° i c 2 Vita carnis

impedit spus sapore Ro. viij
qui secundum carne sunt que carnis
sunt sapiunt / prudencia carnis
causat morte eterna qr pruden
cia carnis mors e Ro. viij
Sapiencia carnis generat inimi
cia diuina / qm sapiencia carnis
inimica e deo / Vt ibidem Mora
carnis tollit placendi gracia
qui eciam in carne sunt deo placere
no possunt ut supra allegatum
est Ideo valerius maximus
li° ix° exprobrans voluptati
bus et vicijs carnis dicit quo
hijs vicijs fedius aut quid
dapnosius quibus virtus atteritur
victorie languescunt / sopita
gloria in infamia conuertitur Animi
qz pariter et corporis vires
expugnatur adeo ut hostias
ab hostibus ne an ab illis capi
pniciosius habendum sit Ideo
oppositum dissolucionis carnalis
scilicet pudicicia sectandum Dicit eciam
beatus Ieronimus li° p° contra
Iouinianum In omni gradu et
sexu scilicet pudicicia principatum
Et ista cum posuisset verba apo
stoli assumpta in nro themate
ad suum propositum subiunxit omnis
virtutes spus quasi solidissimum
fundamentum et sublime culmine
cementa protegit et sustentat
Cum igitur ex carne tot occurrat
incomoda / desideria carnis fu
gienda sunt / spu quoqz ambu
landum e in ductu racionis supe
rioris / qr si spu viuimus spu
et ambulamus Ad Galath v°
que racio vel spus ut sit apta
ad ambulandum requiritur quod sit no
vus Ezechiel xviij facite vo
bis cor nouum et spiritum nouum
et Ro. vj In nouitate spus
ambulemus Et ad Ephe iiij° Re
nouamini spu mentis vestre Item
requiritur quod sit humiliatus Ecclia
vij humilia valde spiritum
humilem et spiritum suscipiet
gloria prouerbiorum xxix° Item sit
eruditus / qr preciosi spus vir
eruditus prouerbiorum xvij quod sit tri
bulacione attritus qr sacrificium
deo spus contribulatus ps° l°
Hoc igitur spu ambulandum est
vel spu scilicet sancto ut exponit

glo quo eciam ambulandum e qr
est dulcis et bonus Adiuuat eciam
in oracionibus infirmos instruit igna
ros excitat pigros intuetur vota
prestat beneficia Vnde Ro.
viij° dicitur spus adiuuat infirmi
tatem nostram hoc quo ad primum
Nam quid oremus sicut opporteat
nescimus hoc quo ad secundum /
postulat pro nobis gemitibus
inenarrabilibus hoc quo ad tercium
scrutatur corda hoc quo ad quartum
scit quid desideret spus qr secundum
deum pro sanctis postulat .i. sanctos
postulare facit hoc quo ad quintum
Et ideo hoc spu ambulandum e
iuxta doctrinam apli qua dictum e
Spu ambulate et desideria car
nis no perficietis que sunt ver
ba coram vestris reuerencijs pro
sita

In quibus verbis sic introductis
tria principaliter innuuntur Primo enim
inuitamur ad ambulandum cum dicitur
Ambulate Iuxta illud Gen xvij
Ambula coram me et esto per
fectus Secundo tangitur modus
ambulandi cum dicitur Spu Iuxta
illud Ambulamus secundum spiritum
Ro. viij° Tercio tangitur vtili
tas ambulandi cum dicitur et
carnis desideria non perficietis
Iuxta illud Si spu facta carnis
mortificatis viuetis Ro. viij°
Omissis igitur primis duobus me
bris propter breuitatem dixi tercio
et vltimo quod in verbis premissis tan
gitur vtilitas ambulandi secundum
spm Vtile quippe e secundum
spiritum ambulare qr eo ipso
carnis desideria amputantur
Hec eciam e via per quam ambu
landum est quam docet dns am
bulare in deutronomio per viam
quam precepit vobis dns deus
vester ambulabitis ut viuatis
et bene sit vobis et protelentur
dies in terra possessionis vre
Deutro° v° Vt autem fructus
eius huius ambulacionis secundum
spiritum facilius subsequi possit
ambulandum e nobis quadruplicia
via scilicet in via dei / in via morum
in via virtutum / et in via veritatis
hijs eciam vijs si ambulauerimus
profecto fructus spus quo spu
ambulare suadet apostolus sub
sequetur [illegible] in via dei

ambulandu est et quid sit am
bulare per via dei docet btus
Ambrosius super ps° bti imma-
culati versu secundo dices Itaq
scire debes quid sit vias suas
ambulare homines et vias dei
qui facit voluntates carnis et
vivit secundum concupiscentia indi
buus vias suas ambulat quibus
delectatur et gaudet qui autem
vicit voluntatem patris facere
qui i celis e cui cibus e ut ma
datu dei compleat qui no querit
qd sibi voluntas sit sed qd
placeat deo ille via domini pergit
illam via que ait Ego su via
veritas et vita et infra sub
dit Si qs vult ambulare vias
dei prius vias carnis sciat ac
sapie seculi deserendas prima
via custodienda Secunda sequenda
Unde beatus Ambrosius li° p°
de officiis c° 2° tanto cogita
tionis precepto indixi michi
ut custodire vias meas Alie
sunt vie quas debemus sequi
Alie quas custodire sequi vias
domini custodire vias nostras
ne dirigant i culpa Hec beatus
Ambrosius qui de ambulatione
filiorum isrl i sermone de xl^ma
qui incipit retinet adhuc psalmum
dicit i hec verba no ei tantu
filii isrl itinere deserti corpo
reis gressibus ambulaverunt
quantu i via domini ierosolimis
profecerunt In via plane am
bulant domini qui illos et por
tavit i fluctibus et pavit celo
esurientibus et i heremo manna
no defuit penuritatibus i mari
terra affuit ibi mare i semita
termi hic celu ad pabulu
reserat hec ille ecce fructus
ambulationis i via dei Tertio etiam
i via morum ambulandu e oste
dit beatus ambrosius i tractatu
super ps^mo p° versu p° dices In
via es homo ambula ut super
venias ne nox te i via occu
pet ne consumatur dies vite
antequam progressu virtutum et
morum acceleres et ista Due
vie sunt una iustorum et altera
peccatorum prima iniquitatis de qua
dixit propheta et vide si via
iniquitatis i me est no solum at
vita nostra via e sed et ipa
vita nra aut virtutis via e
aut iniquitatis Cave igitur ne in
te gressus suos collocet ava
ricia et sit via carnis ne im
probitas ne libido et sis via
iniquitatis itineratibus detrita
flagitiis licet tibi elige quos
sequaris aut iustos aut iniustos
Iustorum via angustior illorum
largior ut possit capere flu-
ctuantes Quarto aut i via vir
tutum ambulandu e Dicit ide
i tractatu super ps° xl° versu p°
habemus semita per qua am-
bulamus quottidie donec pervenia
ad fine et ista via angusta
virtutis e lata delicti ideo ra
riores i virtute ambulant
plures i flagitio versantur
quo fit ut infelicior eorum sit
numerus q prima remunerationis
acceperunt quam qui ob precium
gravium peccatorum forte adver
sam iudicii reportabunt Hec ille
Quinto etiam i via veritatis ambu
landu e dicit idem super ps° 118
versu sexto Si velimus ambu-
lare via veritatis peregrinemur
seculo magis quam deo et am-
bulemus per fide qui ei per fide
ambulat deo presens e qui am
bulat per spem adest seculo
et peregrinatur a dno Hec via
quadruplex e quam mandat a
senibus dius inquiri Jeremie vi
Interrogate de semitis anti-
quis que sit via bona et
ambulate i ea et invenietis
requiem animabus vestris Hec e
igitur via quadruplex qua am
bulandu est que ut ambula
tes perducat ad terminu re
quiritur ut sit digna Ad Ephe iiii
Digne ambuletis requiritur
q sit recta eccliasti li ambula
vit pes meus iter rectu ut
sit perfecta Gen xvii Ambula
cora me et esto perfectus ut
sit discreta Ad colosen iiii°
In sapientia ambulate ut sit
indefficiens Ysa° xl Ambulabunt
et no deficient Hec e via am-
bulate i ea et no declinetis
neque a dextris neque a sinistris
Ysa° xxx° Hec via securior
e ad ambulandu qua via car
nis sit spiritus preciosior e carne
nec via una operatur alia sed
sit caro et spiritus sibi repugnare

videntur ita via spiritus et via carnis
Illa et angusta hec spaciosa
una plana alia tortuosa hec
ducit ad vita illa ad interitum
Et licet ut dicitur in libro de spiritu et
anima quibusdam affectionibus et quadam
amicitia naturali anima corpori
sit coniuncta occasione cuius ami
citie nemo unquam carnem suam
odio habuit Est tamen etiam
adhuc non mediocris contrarie
tas inter carnem et spiritum quia
spiritus ex carne plura contraxit
incomoda primo peccati originalis
inquinacionem Job viii Quis potest
facere mundum de inmundo conceptum
semine Et in psalmo l Ecce enim in
iniquitatibus conceptus sum Secundo
contraxit concupiscencie pronitatem
sensus enim et cogitacio cordis
humani prona sunt ab adolescen
tia in malum Gen viii Tercio
bene operandi difficultatem Math
xxvi Spiritus quidem promptus
caro autem infirma Quarto cog
nicionis obscuritatem quia corpus
quod corrumpitur aggravat animam
et cetera in libro Sap. ix co. Quinto
continuo viarum sollicitudinem 2a
Corinth v Qui sumus in hoc
tabernaculo ingemiscimus gravati
eo quod nolumus expoliari sed super
vestiri Sexto passionum anxie
tate 2a Mathathie vi Duros cor
poris mei sustineo dolores
Septimo glorie retardationem Ad
Philipp primo Coartor e duobus de
siderium habens dissolui et
esse cum Christo propter tot difficul
tates exclamavit apostolus Infe
lix ego homo quis me libera
bit de corpore mortis huius
Non sit igitur de anima et corpore
secundum beatum Ambrosium in libro de bono
mortis c. v operacio confusa quorum
dispar substancia est sed sit anima
in corpore ut vivificet corpus
ut gubernet et illuminet hec enim
beneficia recipit caro a spiritu
Ideo non inutile censendum est secundum
spiritum ambulare hec autem am
bulacio debet esse in tribus dietis
Iuxta illud Exo tercio Viam
trium dierum ibimus Prima dieta
debet esse doloris Secunda pu
doris Tercia laboris ut sit
dolor et amaritudo in contricione
Exo xv filii Israel ambulaverunt

per siccum in medio maris quod si
gnificat amaritudinem peccati ut
sit pudor in confessione 3 Reg
xxi Scidit Achab vestimenta
sua et operuit cilicio carnem
suam et iniuria et ambulavit
dimisso capite ecce pudor Ut
sit labor in satisfactione Michee
vi Indicabo tibi homo quid
sit bonum et quid dominus requirit a te
utique facere iudicium et diligere
misericordiam et sollicitum am
bulare cum deo tuo ecce labor
hec autem via triplex que est via
iustorum quam novit dominus ut
dicitur in psalmo i Novit dominus viam
iustorum Ambulandum est quoniam
est via spiritus non via carnis que
secundum beatum Aug. lib. ix de civitate
dei c. xviii falsissima est et ple
nissima erroris De qua comminatur
dominus Iherem. vi In via ne am
bules quoniam gladius et pavor inimici
in circuitu eius Via vero spiritus
plana secura recta cognita
quia plana ideo sine difficultate
quia secura ideo sine terrore
quia recta ideo sine horrore quia
cognita ideo sine errore perducit
itinerantes ad terminum vite eterne
quam nobis prestare dignetur dominus
per secula benedictus Amen

Mateum Krako

In nomine domini nostri Iesu Christi
qui est via veritas et vita

1 4 4 2 in Pyotrkow
in Sinodo

Subiecti estote Scribitur prime
Petri secundo et lectum est in domini
ca tercia post Pasche Reverendi Vene
rabiles etc. In subiectione divina
quadam homo persistit agens
divine voluntatis imperium Eadem
in eo vires inferiores superio
ribus et caro anime subiacebant
Cum enim tunc vivacem sensum ha
beret ad intelligendum poterat
sine errore cognoscere se suo
debere subici conditori Cum et in
cunctis rebus naturalibus quarum
tunc cognicionem habebat inferiora
suis superioribus supponuntur
Sic et ut dicit beatus Dio 2o de

q centesima sexagesima quarta ar
ticulo primo Actiones rerum nalium
procedunt ex potentiis nalibus
ita etiam operationes humanas non
est dubium ex humana procedere
uoluntate Opportuit autem in re
bus naturalibus ut superiora
mouerent inferiora ad suas ac
tiones per excellentiam virtutis
naturalis collatam diuinitus Unde
etiam in rebus humanis oportet
quod superiores moueant inferio
res per rationem et voluntatem
ex vi auctoritatis diuinitus ordinate
Mouere autem per rationem et vo
luntatem est precipere Et ideo sicut
ex ipso ordine naturali diuinitus
condito inferiora in rebus natura
libus necesse habent subdi mo
cioni superiorum Ita etiam in re
bus humanis ex ordine iuris
naturalis et diuini tenentur infe
riores suis superioribus obedire
Propter hoc quod dixit petrus apostolus
Subiecti estote Hec autem sub
iectio rationalis creature debet
esse primo ad deum qui superior
est omni creatura Unde Ro iii
Subditus fiat omnis mundus deo
Sic homo factus ad ymaginem / ei
dei creatus est ut preesset omnibus
animantibus de quo dictum est
Gen i ut presit piscibus ma
ris volatilibus celi et bestiis
terre sic ipse ex ordine creationis
debet subditus esse suo creatori
Iuxta illud subditus esto deo
et ora illum cum psalmo xxxvi
et in themate subiecti estote
Omnia quippe animalia subiecta sunt
homini quod apparet ex tribus secundum
s thomam in prima parte q nona
gesima sexta articulo io primo
quidem ex ipso nature processu
sicut enim in generatione rerum intel
ligitur quidam ordo quo proce
ditur de imperfecto ad perfectum
na natura est propter formam et
forma imperfectior propter perfectiorem
ita etiam est in usu rerum nalium
Nam imperfectiora cedunt in usum
perfectorum plante enim utuntur
terra ad sui nutrimentum Anima
lia uero plantis et animalibus
Unde naturaliter homo dnatur
animalibus Et propter hoc dicit philosophus
primo pollitticorum quod venatio
animalium siluestrium est iusta et
nalis quia per eam homo ven-

dicat quod naturaliter suum est Secundo
apparet hoc ex ordine prouidentie
que semper inferiora per supe
riora gubernat Unde cum homo
sit super cetera animalia utpote
ad ymaginem dei factus conuenienter
eius gubernationi alia animalia
subiciuntur Tertio apparet ex
proprietate hominis et aliorum animalium
In bestiis et animalibus inuenitur secundum / alys
estimationem naturalem quedam
participatio prudentie ad aliquos
particulares actus In homine
autem inuenitur vlis prudentia que
est ratio omnium agibilium Omne autem
quod est per participationem subi
citur ei quod est per essentiam
patet ergo quod naturalis est
subiectio aliorum animalium ad ho
minem hec s thomas Sic igitur est
subiectio naturalis omnium ani
lium ad hominem sic debet etiam
esse nalis naturalis subiectio
hominis ad deum Subiecti ergo estote
deo Jacobi iiii et ei qui loco
eius in officio prelationis positus
est cum omnis potestas a deo est Ro
xiii Propter quod dictum est Subiecti
estote Ad hanc autem subiectionem
mouere nos debent tria scilicet vo
luntas diuina utilitas propria iu
stitie exigentia Dixi primo quod
ad subiectionem et obedientiam
mouet nos diuina voluntas
Voluit enim deus omnia ex nichilo
per eum facta sibi esse subiecta
quia in voluntate eius cuncta sunt
posita et non est qui sue possit
resistere voluntati Etiam subiec
tionem docuit nedum uerbo sed
et exemplo Uerbo cum dicebat
Super cathedram moysi sederunt
scribe et pharisei quecumque
dixerint uobis facite Matth
xxiii De hac subiectione
dicit beatus Ambrosius in li
de bono mortis c v Subi
ciamus animam meam soli deo ut
dicat unusquisque Nonne deo sub
iecta est anima mea non seculo
non mundo subdita Non potest
hoc pecuniosus non potest auarus
dicere sed iustus et continens
Auarus enim dicit Anima habes
multa bona requiesce manduca
epulare hanc subiectionem
ipse consulit in tractatu super psalmos
tricesimo sexto dicens Sub
ditus esto domino et obsecra

eu no solu ut subiectos dno
sis moneris sed etia ut obse
cros dim quo possis tue sub
iectionis studiu implere Et
infra subdit Ille quippe sub
iectus e deo qui facit voluntate
eius Subiectus eciā e qui ple
nus e gratie et suscepit iugu
xpi et mādata domini strēnue
et intūtāt exegit Sine sub
iectioē aut e qui se frustra
extollit sensu pre carnis infla
tus insolens deuotionis et pre
ceptionis obseruātia virtutis
qua ipsi uiro auctori nature
debemus hec beatus ambrosius
hāc subiectionē saluator non tm
uerbo ut dixi sed et exemplo
docuit que etate proficiēs vir
gini matri et Ioseph fabro
lignario fuerat subiectus sic
scriptu e luce ii° et erat sub
iectus illis Vnde beatus Bern
hardus i expositioē supmissus
est hec uerba ewangeliste po
deras dicit Disce ho obedire
disce terra subdi disce puluis
obtemperare De auctore loquēs
ewangelista Et erat inqt sub
ditus illis haut dubiu quiq
marie et ioseph Illa cu remā
sisset i ierlm et dixisset i hys
que patris sui erāt opportet
se esse no acquiescentibus pare
tibus eius sequi eos i nazareth
no despexit magr discipulos
deus homines uerbu et sapia
fabru et femina Erubesce
superbe cinis deus se humiliat
et tu te exaltas Deus se ho
minibus subdit et tu dominari
hominibus gestiens de tuo pones
auctori quoties et hominibus pre
esse desiderio totiens deu
meu pire contēdo Deus cui
tu angeli subditi sunt cui
principatus et potestates obe
diut subditus erat marie
vtrimqz stupor vtrimqz mi
raculu et q femine deus ob
temperet humilitas absqz exem
plo et q femina deo principet
sublimitas sine socio Si ho
minis o homo imitari dedi
gnaris exēplu certe no erit
tibi indignu sequi auctore
tuu hec Bernhardus Non
mediocris naqz secundu s am
bro li° 2° examerou gradi
est imperio dei insensibilia

elemēta pare et homines no obe
dire quibus sensus tributus est
ab ipso auctore xpi qd dicit a
principe aplorum cui deus tradidit
summu misteriu In ecclia de
subiecti estote Subiecti inquit
exemplo christi qui et si per
eu oia facta sunt coram [illegible]
erat tame subditus marie et
Ioseph et patri eterno de tun
subiectioe et eius mēbris dicit
Aplus i Cor xv Cu aut sub
iecta fuerit ei oia tunc et ipse
filius subiectus erit illi qui sibi
subiecit omnia ut sit deus oia
i oibus quod uerbu tractans b
Ieronimus i epla ad amandū ait
xpc i his qui fideles sunt sub
iectus e xpc qm omes credentes
imo omn hominu genus corpo
ris eius mēbra reputat In
his aut qui increduli sunt id est
iudeis et hereticis et ethnicis
insubiectus dr qm pars mēbrorum
eius no e subiecta fidei In fine
aut mundi cu oia mēbra regnate
viderit christu idest corpus suu
ecclia subiciet xpo i corpori suo
ut oime xpi corpus subiciat
deo et patri et sit deus oia
i oibus no ait ut sit pat oia
i oibus sed ut sit deus oia in
oibus Deus nomē e trinitatis
Et tam ad patre qm ad filiu
et spm sctm refertur ut huā
nitas subiciat diuinitati Porro
qd ait ut sit deus oia i oibus
hoc sensu accipitur e dns et
saluator noster nunc oia non
e i oibus sed pars i singulis
verbi gra In salomoē sapiencia
In Dauid bonitas In Iob pa
ciencia In daniele cognitio futu
rorum In petro fides In fineez
et paulo zelus In iohanne
virginitatas i ceteris cetera
Cu aut omn finis aduenerit
tunc oia i oibus erit ut singuli
sctorum omnes virtutes habeant
et sit christus totus i cunctis
Dirigit subiectio e i xpo dno
nro ideo ut eius vestigia se
qui possit iuxta doctrinaz
apli subiecti estote et tatu
debino

Dicebatur secundo quod ad subiectionem omnis obedientia movere nos debet utilitas ipsa. Utilis quippe est ipsa subiectio et obedientia quia virtutes inserit gressus nostros dirigit vitamque componit. De primo dicit beatus Gregorius xxxv moralium: Obedientia sola virtus est que virtutes ceteras menti inserit insertasque custodit. Unde et homo preceptum quod servaret accepit cui si vellet obediens se subderet ad eternam beatitudinem sine labore perveniret. Hinc Samuel ait: Melior est obedientia quam victima et auscultare magis quam offerre adipem arietum quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare et quasi scelus ydolatrie nolle acquiescere. Obedientia quippe victimis iure preponitur quia per victimas aliena caro per obedientiam vero voluntas propria mactatur. Tanto igitur quisque deum placat quanto ante oculos eius repressa arbitrii sui superbia gladio precepti se immolat. Quo contra ariolandi peccatum inobedientia dicitur ut quanta sit obedientie virtus demonstretur. Ex adverso ergo melius ostenditur quid de eius laude sentiatur. Si enim quasi ariolandi est peccatum repugnare et quasi scelus ydolatrie nolle acquiescere sola est que fidei meritum possidet quia sine qua quisque infidelis esse videatur convincitur etiam si fidelis esse videatur. Hec beatus Gregorius. Propter quod eam beatus Ambrosius libro quarto super Lucam vocat omnium virtutum fundamentum quarum ipsa est custos secundum beatum Augustinum xiiii° libro de civitate dei c° xii dicentem: Obedientia commendata est in precepto que virtus in creatura rationali quodammodo est omnium custos virtutum quando quidem ita facta est ut homini subditum esse sit utile perniciosum autem suam non eius a quo creata est facere voluntatem. De secundo dicit beatus Bernardus in sermone de pascha: Obedientie virtus semper militat veritati. Obedientia dirigit gressus nostros et sancte conversationis gratiam promeretur. Nam si contraria lex modo in membris nostris per inobedientiam militat quid mirum si per obedientiam tormentemur dum ipsa est que misericordiam dare novit, ipsa quoque est que patientiam docet et donat. Dirigit igitur gressus nostros subiectionis obedientia si quis tamen non propter metum gehenne sed propter sanctam professionem aut ex amore dei obedierit aut subiectus sit. Licet et propter metum gehenne non omnino malum sit subici. Unde beatus Bernardus in libro virtutum dicit: Bonus gradus obedientie est si propter metum gehenne seu propter sanctam professionem qua professus est quispiam obedierit. Tamen melior cum ex dei amore obeditur. Illa quippe obedientia necessitatis est ista caritatis. Illum autem optimum diceret obedientie gradum cum eo animo opus recipitur quo et precipitur. Cum enim ex voluntate iubentis pendet iniunctio exequenda sit nec maius minoribus nec minus maioribus confuse ut assolet ad implendum quod iniungit subiecti studium impediat et infra subdit: Novit verus obediens et minima non contempnere et magna circumspicere que magna sunt intimo quodam devotionis sincere quia animi sapore discernens. Hec ille. De tertio dicit idem in epistola ad Sophiam: Quam compositum reddit hominem et omnem corporis statum necnon et mentis habitum disciplina cervicem submittit ponit supercilium componit vultum ligat oculos cachinnos prohibet gulam frenat iram sedat format incessum. Hec igitur tria reddunt subiectionis obedientiam utilem christiano que in se claudit metum et timorem erga deum qui ei subiectus est et omnipotentem metuit necnon contra apostolos nec contra evangelium nec contra prophetas nec sanctorum patrum instituta agere aliquo ullo modo consentit xi q iii qui omnipotentem. Unde dicit apostolus: Subiecti invicem in timore Christi. Ad Ephe v°. Subiecti legibus estote propter dispositionem dei tenendam propter iram principis vitandam propter conscientiam rectam servandam. Primum facit necessarium secundum utile tertium delectabile. Unde apostolus Ro xiii: Necesse est subditi estote

no solu ppt ira sed etia pter
cosciencia necessi dine disponis
subditi estote potestatibus subli
mioribus Nichilominus tantu volu
tate ut faciat de necessitate
virtute subiectionis et obedientia
debet esse voluntaria sine coac
tione discreta sine errore hu
milis sine murmure sit ei q
se subicit acquirit sibi premiu eternum
Deo subiecti estote et tantu de
secundo

Dicebatur tertio Qm ad subiecti
onis obedientia movere nos debet
iusticie exigentia Justu et est
subditu esse deo Machabe ix
Justu etia e ut id qd nedu a
deo sed ab homine precipit im
pleat Qm qz inferior sit subie
ctus superiori Rom xiij Omis
aia potestatibus sublimioribus
subdita sit Non est ei ptas nisi
a deo que at a deo sunt ordina
ta sunt Huius aut subiectionis
pt esse triplex ratio sicut dicit
Bonaventura in tractatu de pro
fectibus religiosorum Prima quidem
quia ois creatura ordinata e
a deo sic q licet ipe oibus et sin
gulis ita presit ut ab ipo so
la accipiat q sunt et habent
et possunt tn pcipiora sibi
no loco sed similitudine ple
nius accipiunt ab ipo qd inferio
ribus usqz ad infimu et sibi pro
pinquioribus influat et illa itez
suis inferioribus usqz ad infimu
ut inferiora superioribus sub
dita sint et ea regat ut suma
mediis et media presit infimis
sic angeli superiores inferiori
bus presunt et celestia terrenis
et rationabilia irrationabilibus
presunt Gen primo faciamus ho
minez ut presit piscibus maris
et volucribus celi et bestiis
terre Rom xiij Ois aia pote
statibus sublimioribus subdita
sit Quia et diuina ita elevata
e ab omni creato q inferiora im
mediate motu eius suscipere
no pnt et hoc no est ex causa
prima scz deo sed ex parte rei
susceptibilis nisi mediantibus
superioribus cu ipe tamen immotus
in se oia ineffabiliter moveat
et gubernet Ita ut nichil sit
eo in omnibus presentius et nichil in
comprehensibilius Secunda ratio est
q cu nodu oibus datu sit esse
perfectu docibiles ne ignari recet
a via dei qua necesse e os ve
nire ad gloria celeste expedit
ut sequantur ducatu et doctrina
doctorum suorum sic cecus dat
manu ductori ne cadat vel
impingat ut erret Tertia ra
tio e ut homo qui subici deo
noluit peccando et ita super
biendo gratia dei perdidit sa
tisfaciat sic deo subiciendo se hoi
ppt deu et ita p humilitatis
meritu gratia dei recuperet
qua amisit quanto maior fuerit
humiliatio et promptior tanto
plenior erit gratie recuperatio
et glorie remuneratio Magnitu
do subiectionis et humiliationis
attenditur in difficultate iuncti operis
puritas in simplicitate intentionis
promptitudo in alacritate ex
ecutionis hec Bo ven Subie
cti igitur estote et ppt ordinatione
diuinaz et ppt docibilitate ha
bendaz et ppt humilitatis gratia
acquirenda Circa quidem subiectio
si iuste expleri debeat requiritur
ut sit voluntaria ut sit constans
ut sit perfecta Debet igitur
esse voluntaria ad voluntate
videlicet imperantis Unde bts
Bernhardus in sermone de conver
sione sancti pauli qm pauci inve
niuntur in hac forma perfecte
obedientie qui ita sua abiecerunt
voluntate ut no q ipi sed q
dns velit omni hora requirunt
dicentes sine intermissione cu aplo
Domine quid me vis facere O
verbu pleniu sed vivu sed ef
ficax sed dignu omni accep
tione Sic et decet sic omnino di
gnu e Domine no mea a te
sed tua a me queri et fieri
voluntate Multorum profecto
hodie pusillanimitas exigit
ut ab eis queri oporteat qd
vis ut faciam tibi no ipi quer
unt dne qd me vis facere Co
siderare necesse habet minister
et vicarius christi quid sibi
precipi velit no ipi considerat

que uolutas e preceptoris
discernit et diiudicat eligentes
i quibus obediat imperanti imo
i quibus preceptore suum i porti
obedire necesse sit volutati
no e eorum obediencia plena No
i oibus pati sunt obsequi no p
oia sequi professi sunt eum qui no
sua sed patris uenit facere vo
luntate hec ille Debet eciam
esse subiectionis obediencia con
stans siue i aduersis siue i pro
speris Unde beatus Greg
p v moralium dicit debet obedi
encia et i aduersis aliqd de suo
habere et rursum i prosperis ex
suo aliqd oio no habere quatinus
et i aduersis tanto sit gloriosior quanto
diuino ordini eciam ex desiderio
iungitur et i prosperis tanto sit
verior quanto a presenti ipa quam
diuinitus percipit gloria funditus
mente seperatur Sed hoc melius
ostendimus si duorum hominum facta
memoremus Moyses nanqz cum i
deserto oues pasceret dno per
angelum i igne loquente vocatus
est ut omni israhelitice multi
tudini preesset Sed qr apud se
mente humilis extitit oblatam
protinus tanti regiminis gloriam
expauit moxqz ad infirmitatis
proximum recurrit dicens Obsecro
dne no sum eloquens ab heri et
nudiustercius ex quo cepisti loqui
ad seruum tuum impediciores li
gue sum factus et se postposito
alium deposcit dicens Mitte quem
missurus es Paulus quoqz
diuinitus admonitus fuerat in
ierlm ut descendere debuisset
cum i itinere propheta Agapum
reperisset quanta se aduersitas
moneret audiuit Scriptum quippe
est qd idem Agapus zonam
pauli suis pedibus inserens
dixit Virum cuius e zona e
sic alligabunt iudei i ierlm
Paulus aut respondit Ego no
solum alligari et sed et mori
paratus sum pro noie iesu Moy
ses itaqz ad prospera de quo
nil habet qr precibus renititur
ne israhelitice plebi preferatur
Paulus ad aduersa ex suo voto
eciam ducitur qa maiorum immi
nencium eciam cognicionem percipit
sed deuocione spus eciam ad acri
ora feruescit Ille presentis pote
statis gloriam dno iubente uo
luit declinare Iste deo aspera
et dura disponente se studuit
ad grauiora preparare Ex eiunte
gto vtroruqz ducum i facta vir
tute instruimur ut si obediencie
palma apprehendere ueramur mi
litemus prosperis huius seculi ex
sola iussione aduersis aut ex sola
deuocione militemus hec b Greg
Debet eciam ut predixi subiec
tionis obediencia esse perfecta
Perfecta equidem obediencia secundum
b Bernhardum i libro de precepto
et dispensatione legem nescit ter
minis no artatur neqz contenta an
gustiis professionis largiore
volutate extenditur i latitudinem
caritatis et ad omne qd iniungitur
spontanea vigoris liberalis
alacritas qz animi modum non
considerans i infinita libertate
extenditur Est sane quidam obe
dire limes scdm tempus ipa
operis extremitas ut is sit
terminus obediencie qui et vite
Ad subiectionis igitur obediencia
astricti tenemur no per breue
tempus sed iterum qd vita durat
Marie aut i casu nostro pro
quo congregati existimus ubi a
nobis exigitur obediencia erga
prelatos eciam extra quam nullus
saluatur hec e ei sola p qua
deus libenter sacrificium accipit
sola que pro erratibus fiducialiter
aliter intercedit Huic vnusquisqz
cristianorum sub periculo salutis
eterne debet esse subiectus tamqz
matri que filios suos regenerat
i vita eternam sed nec illi soli
sed et hiis qui i ea positi sunt
ad presidendum aliis quibus man
dauit apostolus obedire Ad
hebre xiii Obedite prepositis
vestris quibus eciam demonia sub
iciuntur luce x Dicebat apli
quorum sunt pontifices successo
res demonia subiciuntur nobis
ideo subiecti estote que fuerunt
uerba coram vestris reueren
ciis i principio proposita

In quibus uerbis sic introducit duo
innuit ad que per uerba petri
apli incitam^r Primo ad subiectione
vlis ecclie deuota Secundo ad
constante perseuerencia i ead primu
tangit cu di^r Subiecti estote
Et Collu uestru subiciate iugo
eius Secundo tangit cu dicitur
Estote iuxta illud Esto fidelis
usq ad morte Apoc ij° Di
misso scdo mebro ne fiat te
diu Dixi primo et vltio q p
uerba petri apli incitam^r ad
subiectione vniuersalis Ecclie de
uota cu di^r subiecti Subiecti
ei debe^o esse vli ecclie sic
ipa eccla subiecta est christo
sub cuius potestate pat subiecit
oia Ad hebre ij° que e sposa
xpi imaculata Que secund
beatu Ciprianu domini luce
perfusa per totu orbe radios
suos porrigit vnu tamē e
q vbiq diffudit nec vnitas
corporis seperat Ramos su
os per vniuersaz terra copia
ubertatis extedit profluen
tes largit Ramos latius pa
dit vnu tame caput e et
vna origo et vna mat fecu
ditatis copiosa Adulterari no
pt sposa xpi incorrupta est et
pudica vna domu nouit vni^o
cubilis sctitate casto pudore
custodit habet^r xxiiij q i
Recta logt^r dus Hec est cui
error subesse no pt xxiiij q i
A recta q^m rectore hic spiritu
sctm Ioh xiiij Rogabo patre
et aliu paracliti dabit uob
ut maneat uobiscu eternu
habet et christu sposu sui se
sibi presente qui dixit Ecce
ego uobiscu su usq ad con
summatione seculi Mt vlt
Error igit^r ei subesse no potest
ideo ei subiecti estote Estote
igm ecclie subiecti ipaz uene
rado eius salubria monita et
statuta suscipiedo fide eius
usq ad sangine defendendo
De primis duobus di^r prouerbiorum
primo Audi fili disciplina pa
tris tui et ne dimittas lege
matris tue i ecclie ut addat^r
gra capiti tuo fide etia eius

debe^o usq ad sangine defende
licet ei vnusquisq cristianus
ad fidei defensione astrictus sit
ut in c omn xxiij q viij specia
liter tame qui potificatus offi
cio fungit^r ad id tato amplius
obligant^r qnto i sublimiori arce
ad speculand positi sunt Cuilib
ei eoru dictu e Speculatore
dedi te domui isrl Ezechiel x
xxiij qr igi^r i specula positi
sut oms cuiuscuq status ipis
subiti tenet^r Sic et potificibus
oms clerici teneat^r subiti vt
in di pulla ubi dicit^r Nlla ra
tione clerici aut sacerdotes sunt
sunt qui sub illius epi disciplia
et prouidecia gubernat^r tales
ei acephalos i sine capite
prisca cosuetudo nuncupau^t et
similit^r eisdez oms alij tenet^r
esse subiecti Iuxta illud Esto
subiectus potifici tuo et quasi
anime parete ama xc v distc
Esto subiectus De huius ei sb
iectionis obediecia dictu est
Deutro xvij qui aut superbierit
noles obedire sacerdotis imperio qui
pro illo tpe ministrat dno deo
tuo et decreto iudicis moriat^r
homo ille et i subdit^r sequens
sinem eoru nec declinabis ad
dextera uel sinistra Ita et
pontifices ipi cu eoru subditis
tenet^r subesse vniuersali ecclie
et summo potifici uero super
petri cathedra presideti cuius
qui cathedra deserit i ecclia
se esse no cofidat vt iij dis
qui cathedra marie aut in
casu nro ubi agit^r de subiec
tione cuius qua si defuit ver
tit^r periculu salutis eterne De
necessitate ei salutis eterne e
cuilibet viatori subesse summo
potifici ut i extrauaganti Bonifatii
vnam sctam Cu igit^r sint duo
quorum vterq gerit se pro summo
potifice et plures tales simul
esse no pnt necce e ut vnus
eoru sit reprobus cui quicuq
obedierit incurrit periculu
salutis eterne Alt aut circa sa
lutis eterne Vero ei et summo
pastori obediendu e Si enim
scriptura precipit obsequi regibus
i q hys que pertinet ad regime
rei publice Ad Titu tercio

Admone illos principibus et potestatibus esse subiectos Multo
magis obtemperandum est universali
ecclesie et summo pontifici uero in
hiis que sunt salutis et fidei cum
hec ptas sit superior potestate
terrena quia secundum hugonem parte
prima c. iii. Ipsa terrena habet
instituere potestatem et iudicare
si bona fuerit Ipsa uero primi
a deo instituta est Unde et in
ueteri testamento sacerdotium
primo institutum est postea per sacer
dotium iubente domino regalis est
ordinata potestas ut i. Regum x.
Unde et adhuc in ecclesia dei sa
cerdotalis dignitas regalem sa
crat et benedicit secundum apostolum
at qui benedicit maior est eo
qui benedicitur Constat igitur
hanc esse illa maiorem et si illi
obtemperandum est quo ad regimen
rei publice multo magis huic
quo ad regimen salutis eterne
Cum igitur in casu isto res nostra
agitur et multum periculosa pro
spicere debemus diligenter qualiter de
animabus nobis commissis que in
multo numero hodie hac occasione
pereunt et deuoluuntur in interitum
pessimum in die tremendi iudicii
districtissimam reddere rationem Non
est in hac re predium petimus sed
thezauri absconditi appetendi
pro parte ecclesie et animarum nobis
commissarum salutem Non est in hac
re que fidei est obtemperandum princi
pibus aut potestatibus secularibus
si quod absit in contrarium ueritati
niterentur quos a nobis doctrina
fidei capitare oportet xcv dis.
Audire et qui a nobis docerii
debet ab eis fidei regulam assu
mere non licebit l. xv di. Do
cendus Et si eis in hiis que con
tingunt bonum publicum temporis deferri
oporteat In aliis tamen que
fidem et salutem animarum contingunt
si recalcitrare ueritati uolue
rint nullatenus deferatur Unde
et de Iuliano apostota qui
sub sua subiectione cristianos
habebat Dicit b. Ambrosius
et habetur xi q. iii. Iulianus
Iulianus imperator quamuis esset
apostota habuit tamen sub se
cristianos milites quibus cum
dicebat producite aciem pro de
fensione rei publice obediebat
ei cum autem diceret eis producite
arma in cristianos tunc recogno
scebat imperatorem celi Si bonum est
quod precipit imperator Secundum beatum
Augustinum iubentis exequere uoluntatem
si malum responde Oportet deo
magis obedire quam hominibus act. v.
In hac igitur re tam gradi et ardua
ubi de subiectione agitur sine qua
salus uiatori esse non potest plus
debemus scripturis sacris obsequi
quam ciuitati potestati Perniciosum
ei esset propter temporale comodum
aut metum uanum ea que salutis
sunt omittere in hoc presertim casu
in quo minus adulari licet pote
stati mundane formidanda enim
esset nobis contrarium agentibus
illa sententia contra duos pontifices
data qui colorare uolebant scelera
Lotarii regis in uita xi q. iii.
ubi Nicolaus papa scribit Lota
rio regi Motu corporis tui recede
motibus consensisti et relaxatis
uoluptatum habenis temetipsum
in lacum miserie et in lutum fecis
prohibitum deiecisti ut qui po
situs fueras ad gubernationem
plurimorum effectus sis ruina multorum
probat hoc Tengaldi et Gun
teri dudum episcoporum lenimus casus
qui pro eo quod te minime compe
tenter erudierunt quinimmo ea
preuaricationem tua tegere argumentis
suis et subquadam iusticie specie
fucatis quibusdam exquisitis adi
uentionibus equitatem obruere
studuerunt nostra sunt auctoritate apo
stolica depositi et ab omni primatus
regimine regularitur sequestrati
Obsequi igitur potestati mundane
in huiusmodi re periculum est
potius equidem credendum est scripturis
sacris in quibus quod quod ad salutem
necessarium est traditum esse cre
dimus Subiciamus igitur ungui
capitis nostri potestati cum secundum
ueritatem subici debemus ut ex
hac subiectione temporali subli
meremur potestati omnipotenti
in iocunditate eterna qua nobis
prestare dignetur deus per se
cula benedictus Amen

[L]iber sit cuius principio scribitur
originaliter et in eius
presentis solemnitatis
festivitate recolitur Re
uerendi et cetera ut
venerabilis petrus
damianus in quodam sermone ait
beatissime et intemerate geni
tricis dei merito precipuum et
singulare prebet hominibus gau
dium que totius extitit humane
salutis exordium Ideo quia de na
tiuitatis marie solemnis quedam
libellum tripharie diuisum loco
sermonis breuiter propono ostendere
Cuius libelli capitulum primum glori
ose nobilitatis prouidencie eter
naliter inscripta radicitus dilucidat
dat Secundum eius gaudiose na
tiuitatis excellencia excepla
rit scripta medullitus pertractat
hec tamen prosequi coram tot
et tantis insignibus non minus
tremebundus agredior propterea tum
quia michi non sit quod ad requiritur
scientia neque vita Et obhoc quidem
forte melius facere si ori custo
diam apponere et tacere Ait
b Gregorius xxii moralium capitulo xv Cumque
dei electos diuini precentis luce
perfusos sic indignos huius of
ficij non ignore fuisse professos
Nam ille deo gratissimus moyses
cum pharaonem uerbum iubetur deferre
celestis misterij in rubo sibi diuinitus
ostensi uerbum istud exodi 4o habetur
luculentior ewangelij futurus mi
sterij puriora ceteris tonaturus
enigmata ne gerulus facti indigne
conferretur eloquium sic ei et exordium
vir pollutus labijs ego sum ysaie 6
Unde et matrio Ieremias beatus
equaliuo tamen se puerum fe
ad carmina pretinenda clamabat
dei fita nescio igitur loqui dominus
deus quia puer ego sum Ieremie primo
Cum ergo in huius almiferis virgi
nee laudibus splendoribus pre
clarissima ingenia cultissima elo
quia ac uernantes acutorum fa
cundorum quod peritie non numquam de
fere quare non possum hostiam cer
tuitate labijs meis eo quod si
omnes lingue hominum conuenirent
non possent virgine maria in
tifias efferre preconijs quia
et preconium excedit magnitu
dine Ait venerabilis damascenus
in quodam sermone Et quia cum nullus

sit sufficiens de sua plenitu
dine aliqua stilla insufficiencia
nostra adiuuet ipsa in qua omnis
sufficiencia inuenitur ut de sua
plenitudine aliqua stilla nobis
effundat sic optat dominus Ianuensis
in sermone de eius assumptione vi
res inquit utriusque hominis pur
gando illuminando et perficiendo
ut b dyonisius c o de angelice
Ierarchie igitur purgando ignem scientiarum
ut agibilium natiuitate incipiat
liber qui habet est liber generationis
ubi theologia custodiendo intellectiua ut
diuibilium ueritate perdoceat
liber qui habet est liber vite et te
stamentum altissimi et agnitio ve
ritatis ecclesiastici 24o perficiendo veli
tiua ut eligibilium bonitate lu
ceat liber et sic dabitur liber
nescienti litteras ysaie xxix vt
go secundum sententiam venerabilis
hugonis in postilla super illud
psalmi in libro tuo omnes scribentur
liber conscientie emundetur liber
religionis confirmetur et liber
memorie illustretur salutabiliter
liber noui testamenti scilicet virginis
gloriosam que conseruabat omnia
hec conferens in corde suo luce i
dicentes mente ipsa illud ange
licum Aue maria liber loco et
calo pallens R di et finito
prohemio ac diuisione libri in
generali ad partem exequituram
procedatur maius capitulorum pertractando
in speciali Tantum ergo ad primum
calum primum sit quod in eo gloriose
nobilitatis prouidentie eterna
liter inscripta radicitus declaratur
huius propositum fundamentum decla
ratur per beatum thomam in prima
parte summe q xxiii articulo 1 ubi
sic ait quemadmodum in libris
materialibus aliquid conscribitur
ad succurrendum memorie ita
et perfomiter dei notitia qua fir
miter tenet se aliquos pre
destinasse ad vitam eternam dicitur
liber vite Nam sicut scriptura libri
est signum apud ipsum [illegible] que fi
enda sunt ita dei notitia dicitur
quoddam signum apud ipsum eorum qui
sunt producendi ad vitam hec ille
Ex quibus uerbis triplex liber
eligitur in quibus marie virginis
eterna nobilitatis prealtis exal
tatur videlicet liber diuine

predestinatio(n)is qui est r(ati)o t(ra)nsmis
sio(n)is creature rationalis i(n) fine(m)
vite et(er)ne s(un)t verba b(ea)ti thome
ibid(em) q 23 ar(ticu)lo 1 liber vite cu
iuslibet i(n)scriptio(n)is que e(st) queda(m)
vis di(vi)n(a) qua fiet ut vniuiq(ue)
opera sua bona vel mala i(n) me
moria reducet(ur) s(un)t v(er)ba Aug(ustini)
xx^o li(bro) de ci(vita)te dei · liber gratie
presentis regimatio(n)is qui est
cuiuslibet viatoris dignificatio
ad vita(m) promerenda(m) s(ecundu)m beatu(m)
tho(mam) ibid(em) q 24 ar(ticu)lo 3° Inquo
libet aut(em) li(bro) predictoru(m) v(ir)go
maria int(er) om(n)es puras creatu
ras capitale(m) tenet li(n)ea(m) pro
ut ip(s)a de se gloriat(ur) dice(n)s In
capite libri scriptu(m) e(st) de me p(s)(alm)o
In libro p(ri)mo s(cilicet) di(vi)ne prede-
stinatio(n)is secu(n)d(u)m grad(us) ydea-
les t(am) speculatiuos q(ua)m practi-
cos p(re) aliis e(st) b(ea)ta v(ir)go ante
secula procreata Ab initio (et) a(n)te
ip(s)a puella ante secula creata
su(m) et(ceter)a 2 In li(bro) 2° s(cilicet) vite
cuiuslibet i(n)scriptio(n)is secu(n)d(u)m
meritorias operatio(n)es incipie(n)
do proficie(n)do et p(er)ficie(n)do est p(re)
cunctis adamata Adamauit eam
rex super om(n)es mulieres he-
ster 2° In libro tertio s(cilicet) gr(ati)e
presentis regimatio(n)is secu(n)d(u)m
tres status ierarchicos t(am) gr(ati)e
grat(is) date q(uam) gr(ati)e gratu(m) fa(cien)t(is)
dispe(n)satiue e(st) ordinata Jn me
ait v(ir)go gloriosa o(mn)is gr(ati)a vie
et veritatis et(ceter)a 2 Cu(m) ac d(omi)n(u)s
albertus magnus i(n) li(bro) suo sup(er)
missus e(st) de hac v(ir)gi(n)e gloriosa
duas solennes ponit co(n)clusi-
ones quaru(m) p(ri)ma talis est
Maria v(ir)go i(n) libro vite scripta
et(er)nalit(er) p(ro)ducta ip(s)a v(er)o e(st) nobi-
lius i(n)diuiduu(m) q(uo)d i(n) hu(m)ana p(ur)a
natura natu(m) existit et q(uo)d ete(r)na
ut preferri generari potuit
hec ille Nec ab re Na(m) a se-
culis non est auditu(m) n(e)c vnq(uam)
et(er)nu(m) audiet(ur) q(uo)d aliq(uo)d purte
huanu(m) i(n)diuiduu(m) fuerit gene
ratu(m) a p(ri)mi(s) patriarchis regib(us)
et po(n)tificib(us) p(re)t(er) hac vnica
et(ia)m regis filia(m) ut clarius re
lucet ex Mathei eu(angeli)o c(apitul)o 1
vbi sic habet(ur) om(ne)s generatio
nes ab Abraha(m) usq(ue) ad Dauid
generationes 14 a Dauid usq(ue)
ad transmigratione(m) babilonis
generationes xiiii Et a trans-
migratio(n)e babilonis usq(ue) ad vir
ginem maria(m) que christu(m) genuit
generationes 14 In p(ri)mo statu
fuerunt s(u)b iudicib(us) i(d est) p(at)riarchis
s(ecundu)m glosa(m) In t(em)p(or)e s(e)c(un)do sub
regib(us) et i(n) tertio sub po(n)tificib(us)
s(un)t verba b(ea)ti Ieronimi super
eod(em) eu(angeli)o Vnde colligitur q(uo)d d(omi)n(u)s
noster iesus christus qui sine pec(cato)
fuit i(n) terris o(mn)ia que ad hu(m)a
na(m) nobilitate(m) proprior(um) germa
nitate(m) a(c) genologia(m) t(em)p(or)ale(m)
p(er)tinet totu(m) a beatissima ma-
tre sua recepit quo ait d(omi)n(u)s
Albertus ubi sup(ra) filius Dauid
nuncupat(ur) quare ulterius patri
archaru(m) rex regu(m) et d(omi)n(u)s do-
minaciu(m) i(n) hu(m)a(n)is esse p(ro)hibet(ur)
nisi ex ip(s)a sola v(ir)gi(n)e gloriosa
ip(s)ius benedicta matre Cu(m) (er)go
tot preclaritates patriarchar(um)
tot nobilitates regu(m) et tot
dignitates po(n)tificu(m) i(n) hac archi-
ninpha co(n)uenerunt prout fide
lissimi scriptores antique et noue
legis vniformiter retulerunt
Liquido restat nisi q(uo)d hac regi-
na p(ri)ncipu(m) ab altissimo et(er)nalit(er)
p(re)uisa(m) oportet preferre o(mn)ib(us)
Imp(er)atorib(us) Regib(us) p(ri)ncipib(us)
ducib(us) potestatib(us) Ap(osto)lis Mar
tirib(us) Confessorib(us) virginib(us)
ac tribub(us) et Regib(us) Liquis
e(st) s(ente)n(ti)a domi(ni) Alberti vbi p(ri)us
et ideo ip(s)a de se merito glo
riat(ur) dice(n)s In om(n)i ge(n)te et
i(n) om(n)i p(o)p(u)lo p(ri)matu(m) tenui et(ceter)a
2° Jdeo no(n) i(m)merito beatus
Aug(ustinus) i(n) sermo(n)e qui i(n)cipit fr(atr)es
cu(m) aliq(ui)d sit de ea ait hec e(st)
a deo et(er)nalit(er) preuisa a p(ro)phet(is)
dei predicta a p(at)rib(us) suis pre
sita ab angelo salutata hec
ille Conclusio secu(n)da domi(ni)
Alberti e(st) ista q(uo)d p(ro)pt(er) hac vir
gine(m) gloriosa(m) per m(u)lta an
noru(m) curricula p(ri)ma p(ro)p(ago) hu(m)a(ni)
g(e)n(er)is cu(m) tota sua posteritate
adeo i(n) esse s(un)t co(n)seruata hac
co(n)clusione d(omi)n(u)s albertus sic de
ducit Na(m) co(n)stat q(uo)d pro p(ri)ma
transgressio(n)e p(ri)moru(m) pare(n)tu(m)
no(n) solu(m) t(em)p(or)i mortis ex(c)idiu(m)
sed et destructio(n)is exterminiu(m)
om(n)is posteri eoru(m) cu(m) eis me
ruerunt sic et angeli cade(n)-
tes repati no(n) fuerunt ut ait
Ar(istoteles) i(n) 2° s(ente)n(tiarum) Sed p(ro)pt(er) reue
re(n)tia(m) q(u)a deus ad ip(s)a(m) b(ea)tis
sima(m) virgine(m) maria(m) ab et(er)no

cremerat hec solu distulit imo
ne ipsos p(ri)mos parietes destrue
ret indulsit quibus destructis
nec virgo sancta fuisset p(ro)pagata
nec caro christi p(er) eam generata
Unde nobilit(er) sine dubio eligit(ur)
q(uod) ob amore(m) huius archiviu(m) p(ro)phe
noe in archa a diluvio ne peri
ret est exceptus Sed et abraha
a cede regu(m) ysaac ab ysmahel
Iacob ab esau ysr(ae)l de egiptiis
de manu pharaonis de submer
sione maris rubri David a
Saul miraculose fuisse libera
tos Sed in hiis quid moror /
Nam breviter om(n)es indulgentias
gr(ati)as libertates et privilegia
antiqui patres ob honore(m) et
reverentia(m) gloriose virginis
marie sunt adepti hec Albertus
Sic adhuc in novo testamento
extitit q(uod) deus nichil nos ha
bere voluit q(uo)d per manus ma
rie virginis no(n) transiret Ait
beatus Bernhardus Ideo de
ipsa verificat(ur) illud prov(er)b(iorum) viii
p(er) me reges regnant et legu(m)
conditores iusta decernunt p(er)
me principes imperant et pote(n)
tes decernunt iusticia(m) Ideoq(ue)
no(n) merito venerabilis ille
Petrus damiani In omelia
sup(er) missus e(st) magnifice ea(m) extol
lit preconiis dicens ergo di-
gne efferenda preconia Non re
thoricoru(m) diserta facundia no(n)
dyalaticorum subtilia argumenta
no(n) acutissima philosophoru(m) apta re
periunt(ur) ingenia Et quid mir(um)
igit(ur) eo Si hec ineffabilis virgo
in suis laudibus modu(m) huiane
vocis exsuperat cu(m) et ipsa in
huiam generis natura excel
lentiu(m) meritoru(m) dignitate ab
et(er)no provisa transcendit Non
deniq(ue) excellentissimus ille patri
archar(um) chorus no(n) p(ro)vido
p(ro)phetaru(m) numus no(n) iudex apo
stoloru(m) senatus no(n) martiru(m)
victor exercitus no(n) aliq(ui)s an
tiquor(um) no(n) q(ui)squa(m) sequentiu(m)
patru(m) huic beatissime virgini
poterit comperari hec ille
Vnde adventes hystoriar(um) scola
sticaru(m) compilator cultissimus
petrus comestor hos versus
sequentes in laude(m) b(ea)te virginis
compilavit dicens Si fieri poss(et)

q(uod) arene pulvis et unde Im
datu(m) gutte rosa gemme lilia fla
me Ethera celicole nix grando
sexus uterq(ue) Ventorum penne vo
lucru(m) pecudu(m) genus omne Sil-
varu(m) ramus frondes avium q(uoque)
penne Ros gramen stelle pisces
angues et ariste Et lapides
montes convalles terra dracones
lingue cuncta forent n(on) nunc te pro
merere possent Que sis vel quanta
virgo regina maria Que tua
nobilitas nec lingua nec dabit
etas hec recitat princeps hysto
riaru(m) vincentius li(bro) xxx(i)o c(a)p(itul)o
de petro Comestore predicto /
Nec mirum illos ei quos deus ad
aliq(ui)d elegit ita p(re)parat et dis-
ponit ut ad id ad quod eligit(ur)
inveniat idonei s(e)c(un)d(u)m i(llu)d 2e cor(inthios) 3o
Nos idoneos fecit ministros B(ea)ta
igit(ur) virgo fuit electa ante s(an)c(t)a
divinitus ut esset mat(er) dei Et ideo
no(n) e(st) dubitandu(m) q(uod) deus p(er) sua(m)
gratia(m) ea(m) ad hoc idonea(m) red
didit sunt verba b(ea)ti thome in iii(o)
de p(rim)o q 2 & articulo v(i)to Ideo
q(uod) digne poterit dice(re) gloriosa
dei genitrix maria virgo Ego
ex ore altissimi prodivi p(ri)mo-
genita ante omne(m) creatura(m)
Ego feci in celis oriret(ur) lumen
indeficiens ec(c)l(esiastic)i 24 Sic ergo
patet quo capitulu(m) p(ri)mu(m) huius
libri marie virginis gloriose no
bilitate(m) providentia et(er)naliter
in scripta elucidat et tantu(m) de p(rim)o

Adiciam secundo et breviter q(uod) capi-
tulu(m) secundu(m) huius libri marie
virginis gaudiose nativitatis
excellentia(m) generalit(er) conpicta
fiducius declarat Vnde venerabil(is)
gwilhelmus in sermone p(re)sentis
festivitatis ad p(ro)positu(m) sic ait
triplex nativitas celebrat(ur)
in ecc(les)ia s(cilicet) Nativitas iohannis
baptiste qui in gr(ati)a natus est
et nuncius gratie fuit Nativitas
marie virginis que nata e(st) in
gratia / mater e(st) gratie et gratie
inventrix / et nativitas xp(ist)i q(ui)
e(st) in gr(ati)a natus et deus est gr(ati)e
hec ille In p(ri)ma gaudere
oportet in secunda gaude(re) et exul
tare In tercia gaude(re) exultare
et iubilare Vnde petrus da
miani in sermone quo supra
dicit Gaudeamus itaq(ue) dilectissimi

et exultemus in natiuitate beatissime
dei genitricis marie que nouum
mundo initiauit gaudium et totius
extitit humane salutis exordium
In qua die dum redemptoris nostri
recolimus matrem reliquarum festi
uitatum celebramus originem Que
et cunctis solemnitatibus antiquior
est tempore Nequaquam inferior debet
esse dignitate Exultemus igitur et
sicut gaudemus solemniter in natiuitate
christi ita etiam nichilominus gaude
amus in natiuitate matris christi
hec ille Cuiua nulli dubium quin
totum ad gloriam et ad laudem
christi pertineat quicquid digne geni
trici impensum fuerit ac solem
niter exhibitum sunt uerba Ieronimi
in simone Cogitis me et ideo de
natiuitate eius preclarissima sit
commendo tamen sancta mater ecclesia
Natiuitas tua dei genitrix virgo
gaudium et ideo gaudeat in
hac celebratione uterque homini
sexus et conditio dominorum atque
subiectorum quia per hanc virginem
utrisque uenit redemptio Gaudeant
et senes deo placentes quoniam in
huius que nata est vistea desce
dit illi qui non modo animas uerum
etiam corpora renouabit ad iuuen
tutem Renouabitur et ut aquila
iuuentus tua psalmo letentur iuuenes
fortes in hac die quoniam hodie prodiit
in hanc lucem virgo ex cuius secretis
natus est iuuenis speciosus pre
natis hominum de cuius labiis diffusa
est gratia per loca et quadripartita
mundi climata continue quia corpo
ris et animi vigore consimulter
et per huius virginis obtentum
suam in christo recommendet iuuen
tutem Congratulentur etiam pueri
et infantes in huius maxime puelle
initium sua christo et marie di
cantes crescentia membra quoniam hanc
puerum castitatis et puritatis
ministerium et marie singularis
pudicitie forma ex cuius utero
sancto christi sustepercut infantiam
psallant et illi qui forte exer
cuerunt dominatum super seculi
negotia quoniam per uirginem uenit
dominus regum Gaudeant subditi
quos premunt iugum quoniam exsoluit
filius virginis iniqua iuga a cer
uicibus eorum hec hubertus in
matutinalibus lectionibus festi
huius Hec omnium gaudiorum quia hodie
nata est regina mundi fenestra

celi Ianua paradisi tabernacu
lum dei stella maris stella
celestis per quam rex supernus
humiliatus ad yma descendit et
homo qui prostratus iacebat ad
supna exaltatus ascendit hec
petrus damiani Episcopus hostiensis
ubi supra Ex his omnibus nota
bilis subinfero quod in hac die ipsa
beata trinitas tria beate virgini
munera contulit preciosa Nam
patris auctoritatiua potentia cor li
berale fortificauit contra eue ac
feminarum dampnabilem maledictionem
filii ingralis sapientia eius cor
virginale pulcrificauit supra
omnem puellarum optabile decora
tione Spiritus sancti gratialis cle
mentia eius cor federale coniugauit
ultra consortium humanum affabile
collocutione De primo testatur
beatus Ieronimus in simone Cogitis
me dicens Atque maledictionem
infusum est per euam totum abstulit
benedictio marie hec ille Accu
samus plerumque femineum sexum
in eua eo quod erroris causam inue
nerit Sed laudamus multomagis
femineum sexum in maria que nobis
salua uirginitate salutis auctorem
edidit Fuit tunc eua indigna co
lere paradisum uenit iam talis que
non excludatur de paradiso sed ra
piatur ad celum sicut ait cecilio Elu
matensis episcopus in sermone de vir
ginis marie natiuitate propositum est
ergo in maria illud eue infelicitatis
eulogium de quo dicitur in dolore
paries filios quia ista dominum in le
ticia parturiuit Eua enim lugit
ista exultauit eua lacrimas ma
ria gaudium in utero portauit
quia illa peccatorem ista edidit inno
centem impleta est maria gratia
et eua euacuata est a culpa
maledictio eue in benedictionem
mutatur marie Mater generis
nostri penam intulit mundo geni
trix domini nostri salutem attulit
mundo Auctrix peccati eua
Auctrix meriti maria eua oc
cidendo obfuit maria uiuificando
profuit percussit illa sanauit
ista sunt uerba beati Augustini
in sermone de beate virginis co
mendatione Reddita itaque est
femina pro femina prudens pro

fatua similis pro superba Ait
beatus Bernhardus in omelia
super missus est Sileat ergo sima
liter ut feminis per beatam maria
eue mortifere male suasibilis
sibilus quia iam sumus redempti ob
per gloriose marie virginis filium
Cadat imperium eue quia vniuersi
simus leti fecte virginis marie
sic ait venerabilis magister in
quodam sermone De secundo sta
bit ille venerabilis Guido
in quadam hystoria quod hec virgo
tenerrima fuit vero pulcritu
dinis radiis que nostra studio mul
tum deprimit Cuius speciem perticu
lariter explanare puto fore impos
sibile hec ille Erat enim puella
formosa valde et incredibili
pulcritudine oculis omnium graciosa
hester 2° Sed quamuis tanto de
core fuit conspersa tanto quod intoe
venustatis nunquam tamen in eius
pulcritudine quisquam inordinato ca
piebatur affectu ut tradunt hebrei
Ideo quia erat pulcra Ad intuend
amabilis ad contemplandum delecta
bilis Ad amandum ait Ansel in
quodam sermone Delectabilis
quoniam et pulcra ad intuendum quia
secundum venerabilem linqineum
in suo libro de oculo morali
Tria sunt que vniuersorum oculi
naturaliter prospicere desiderat
Aque limpiditatem florum venu
state et speculi claritatem Sed
cum beata virgo sit cunctis aquis lim
pidior et speciosa materia flo
ribus venustior et rutilantium fora
Ac speculo clarior in delectabili
armonia ideo non mirum quod in ea
non respiciat oculi vniuersorum
Ait beatus Bernhardus in ser
mone Signum magnum Et sic
ex materia quantificationis ex fora
habetur elegantia dispositionis
et coarmonia capitur prominentia
debite proporcionis sunt verba domini
Alberti magni vbi supra Ex
quibus verbis tale in proposito con
cludo conclusionem Cum sic dominus
noster cristus fuit speciosus
forma pre filiis hominum ac tene
rime complexionis Ita beatissima
virgo maria fuit pulcerrima ac
tenerrima inter omnes filias ho
minum et habuit summum ac per
fectissimum gradum in pulcritudine

qui potuit esse in mortali corpore
puro secundum statum vie natura
cooperante hec albertus Et non
gratis dicit tenerrime complexionis
christum fuisse cuius pulcerrima
racione dominus petrus de tarasta
sio in scripto super 3° sententiarum dis 17
quia prima dicens quia primus homo sc
Adam factus est de terra Ideo
dura carne habuit Sed prima
mulier facta fuit de corpore viri
tanquam de nobiliori materia ideo
molliore carne habuit hic est
quod qui generatur a viro et muliere
duriciem contrahit ex viro et
mollitiem ex muliere sed quia christus
natus fuit solum ex muliere non
quacumque sed delectabili virgine
ideo tenerrima carne habuit
et per consequens maximum dolorem
in passione hec petrus de t
Cum ergo gratia naturam non eruet
sic quod tener generat tenerem
magnus magnum pulcer pulcrum
et de opposito oppositum et christus
talis fuerit ut prefertur con
cluditur per dominum albertum ubi
supra quod sanctissima virgo maria mire
pulcritudinis et teneritudinis
congruentis quantitatis decentis qua
litatis habens in membris elegante
proportione In colore equalem
compositionem ex rubedine et albe
dine opposita qui colorum color
est nobilissimus eo quod ab equali
tate procedit Vt ait Iohan
nicius in suis ysagogis Ideo quia
erat pulcra nimium et decora
facie hester 2° Pro tercio est
venerabilis cirillus episcopus clu
niacensis Cum sic ait Maria
gratie conferta muneribus omne
tempus domine infancie pueri
cie et adolescencie cum ipso pegit
et obsequium materne dulcedinis
ut vera mater vera humanitatis
suo filio ministrauit Que autem
fuerunt illorum colloquia quam
dulcia quam amabilia quando
in matre fulgebat virginitas
et letabatur fecunditas In filio
apparebat humanitas et latebat
diuinitas Quis enim est qui tocidam
admiracione non speculetur ipsum
adolescentis nature fortitudine
prudenciam quia ac fidem in collo
quio hec philibertus clarino
tensis episcopus in sermone de natiuitate

Quantu et quale fuit illud
deificu ac virginale consortiu
no dicit nostr sed omi homi
prorsus excedit itellectu hec
ille Ex qbus oibus sit collectu
pz capitulu huius libri secudu
qd marie virgis gaudiose na
tiuitatis excellencia inqualit
depicta sufficiter declarat et
tatu de secudo

Subinferebatur tertio q capitulu
tertiu huius libri marie virgi
gaudiose natiuitatis excellen
cia exemplarit conscriptam medul
lit pertractat pro quo attedat
verba beati ambrosii de virgini
tate libro 2° dicentis Sit vobis
tanq i ymagine descripta vita
marie ex qua velut speculo
refulget species castitatis et forma
virtutis hic sumatis exempla
viuendi vbi tanq i exemplari
magisteria expressa probitatis
q corrigere quid effuge quid
tene debeatis ostendut et sequit
quibusda iterpositis verbis
virgo erat no solu corpore
sed etia mete que nullo doli
ambitu sincerum adulteraret
affectu Corde humilis verbo
grauis aio prudens loquendi
parcior legendi studiosior no i
ncto diuiciaru sed i prece pau
pertatis spe reponens itenta
operi verecunda sermone arbitru
mentis no homine sed deu que
rere nullu lede bene velle
oibus assurge maioribus natu
equalibus no iuide fuge iacta
cia et amare virtute hec i e
hanc regula virginibus veris
beata virgo dictauit no solu ver
bo sed et operis execucione
Vbi ergo sunt que dicat ego
su virgo verbose contenciose su
specte superfluose veste composite
moribus dissipate Ego su virgo
nescio ei viru neq coniugiu
O virgo qm felix esses si qd
haberes a carne seruares i mete
custodires i actione Quid et
prodest solius carnis itegri
tate seruare et malignorum spi
rituu stupris mentis iteriora
corrupere sunt verba venera
bilis petri damiani i omelia

sup ewangelio liber generacionis
Non aut talis erat virgo maria
Sed tanta et talis virgo erat
ut eius vnius vita omni disciplina
sit nichil tortu i oculis nichil
i verbis procax nichil i actu
verecudu no gestus fraccior no
incessus solucior no vox petula
cior sed ipa corporis species
simulacrum fuit metis et figura
probitatis sunt verba beati Ambro
sii ubi supra Sed q i hijs mo
ror si ei reru vniuersitas si
gulis distincta speciebus dei geni
tricis marie laude magnis
succlamet vocibus tamen dignitate
eius itelligentibus surditas hec
vel silenciu apparebit sunt verba
venerabilis bede i sermone na
tiuitatis qui incipit gloriose et
ut de plenitudine eius aliq acci
pere mereamur Tres posiciones
i nostru singulare solaciu in
mediu adducta prima omis pec
cati ituitu delectabili debet
respice i maria Cuicq necessi
tati precatu ifatigabili debet
attende ad maria Singuli de
sperati optatu restauracione
put euade p maria primus or
dinabit receptione i gloriam
secudis dabit liberacione cu
gra tercius prestabit mitiga
cione a miseria De primo valde
notabilit scribit beatus Bern
hardus i sermone qui incipit hodie de
In maria et sic ad mediu sic
ad archanum dei sic ad rerum
causam sic ad negociu secu
loru respiciunt et q i celo ha
bitat et qui habitat i inferno
et qui nos precesserut et nos
qui sumus et qui sequentur et
nati natoru et qui nascentur
ab illis Illi qui sunt i celo
ut resarciatur qui i inferno ut
eripiantur qui precesserunt prophete
et fideles iueniantur qui secuntur
eos glorificentur Et sequitur quibusda
iterpositis merito ergo i te re
spiciunt omnia mundi oculi omnis
creature qr i te et per te et de
te benigna manus creatoris
quicquid creauerat recreauit hec
Bernhardus s ubi supra De
secudo elegant ide scribit
i alio sermone qui incipit
tps loquendi de Sileat

misericordia tua virgo beata si
quis est qui te invocatam in necessita
tibus et necessitatibus suis sibi me
minerit defuisse Nos quidem ser
vuli tui ceteris in virtutibus co
gaudemus tibi sed in hac potius sed
misericordia nobis ipsis laudamus
virginitatem humilitatem miramur
sed misericordia miseris sapit
dulcius dum crebrius invocatur hec
est ei que totius mundi liberationem
obtinuit hec Bernhardus Dicat
ergo peccator necessitatis Quis
misericordie tue o benedicta lon
gitudinem et latitudinem profun
ditatem ac sublimitatem queat
investigare Nam longitudo eius
usque in novissimum diem invocantibus
eam subvenit universis latitudo
eius replet orbem terrarum ut
tua quoque misericordia plena sit
omnis terra Sic et sublimitas
eius civitatis superne invenit restau
rationem et profundum eius sedentibus
in tenebris et in umbra mortis
obtinuit redemptionem hec Bernhardus
De tertio constanter affirmat beatus
bernhardus marie dulcedinem
super desperatis dicens Quid ad
mariam accedere trepidat humana
fragilitas nichil in ea austerum
nichil terribile quasi diceret
Accede ergo desperate quia tota
suavis est omnibus omnibus dat lac
et lanam Et addit valde delecta
bile verbum miseris dicens Revolve
ue diligencius ewangelice histo
rie seriem et si quid increpatorium
et si quid durum si quod signum vel
tenuis indignationis occurrerit
in maria de cetero suspectam eam
habeas et accedere vereatis hec
ille Quare si adeam venire desi
deras ipsa tibi sinum misericor
die aperiet et filium tibi pla
cabit Et subinfert Considera
diligenter tu et ut vide plena sit
omnia pietatis et gratie plena
mansuetudinis et misericordie
que ad mariam pertinent inve
neris gratias et age qui talem
tibi mediatricem benignissimam
miseratione providit hec omnia
Bernhardus Ipsa ergo etiam
clementissima te o peccator Theo
phile penitente et se supplicanter
invocantem ab ipsis dyaboli fau
cibus potenter eripuit et infernorum
pacta cessare fecit Veniant ergo
peccatores et desperati ad ma
riam cum theophilo tundentes rea
pectora cum interno fletu quia qui
si vere peniteat optatam veniam
consequetur Sunt verba philiberti
Carnotensis episcopi et ut breviter
finem verbis imponam Quisque unus
quisque virtutis sapientie et cuiuscumque
alterius rei desiderat totum in
maria virgine reperiet eo quod omnibus
omnia facta est sapientibus et insipien
tibus copiosissima caritate debi
tricem se fecit omnibus misericor
die sinum aperuit et de plenitu
dine illius accipiat universi captivus
redemptionem eger curationem
tristis consolationem peccator veniam
iustus gratiam angelus leticiam
denique tota trinitas gloriam Sunt
verba beati bernhardi in sermone Si
gnum magnum Ex hiis liquido cla
ret huius libri capitulum tertium
et ultimum quod marie virginis glo
riose virtuositatis excellentiam
explanavit conscripta medulliter
pertractat et sic satis breviter de
laudibus virginis completur liber quod
fuit verbum in principio positum

In exequiis
mortui

In nomine iesu cui omne genu
flectitur celestium terrestrium
et infernorum Dominorum hor
preclarissimorum cetu pro
suffragiis anime olim venerabilis
viri magistri Kioslowski Nicolai
sacre theologie professoris Eccle
siarum sancti videlicet Floriani Ca
nonici patris mei carissimi me
morie salubris nuper defuncti
impendendis breviter exhortaturus
assumpsi verba Nobis modo ori
ginaliter descripta ac in ewangelio
diurne currentis officialiter lecta
Credidit ipse Doctor ille dominus
beatus Dyo in expositione verborum
illorum sancta ergo et salubris est
cogitatio pro defunctis exorare
ut a peccatis solvantur Scribitur Math
xvii ita inquit Queri potest quare
Christus rogat dimitti peccata de
functo et donari et beatis sanctorum
communione cum et diuina iusticia

retribuit in futuro bona et ma-
la que gessit in hac vita et de
functus cuncta sua opera ita fina
liter compleuit quod per orationes expli
cita retributione obtinebit
quam ipse meruit per opera que
fecit in hac vita Ad quod ita re
spondet Ego inquit ipse sancta scrip
turam sequens noui quod vnusquisque
habebit retributionem in futuro
qua hic promeruit etc. Voles
quod defuncti dum viueret meruer
unt sanctorum precibus adiuuari quod
tunc ex propriis mereri non possent
Vnde beatus Augustinus in Enchiridi-
on capitulo lxix Ista que prodesse su
ctis commendandis frequentant
ecclesia aplice illis sine non sunt
aduersa de quibus dictum est omnes
astabimus ante tribunal christi
ut referat vnusquisque secundum
ea que per corpus gessit siue
bonum siue malum quia et ita hoc
meritum quisque cum in corpore
viueret comparauit ut ei ista
prodesse possent possint Si-
militer Richardus textum illum
Apocalypsis xiiii opera illorum sequuntur
illos in scripto iiii sententiarum dist. xlv
exponens sic ait Suffragia vi
uorum que fiunt pro existentibus
in purgatorio dicuntur opera eorum
eo quod ipsi in hac vita meruerunt
ut eis prodessent si pro ipsis
fierent meruerunt autem ideo hoc
quia in caritate decesserunt et pro
aliis tam bonis hic exorauerunt
Sic et pater noster defunctus pro
meruit dum viueret ut suffra
gia facta pro ipso a viuis ac fie
nda sibi prodessent eo quod credidit
ipse credidit igitur fide videlicet forma
ta caritate ex qua processerunt
opera talium suffragiorum meri
toria Vnde beatus Gregorius super
Ezechielem Ille vere credit qui
exercet operando quod credit vnus
quisque autem quantum credit tantum
sperat tantum amat tantum ope
ratur Pro cuius thematis ulte
riori deductione Gratiam dei primi
aduocemus matre gratie sa-
lutemus salutantes voce illa ange
lica Aue maria gratia plena
Credidit ipse Intelligitur ubi supra
Quemadmodum ex doctorum sententia dist.
xlv libri sententiarum quarti Scriptis

variis reperio Quedam recepta
cula corporalia defunctorum animabus
de lege communi quedam vero de
lege speciali secundum prouidentiam
diuinam sunt deputata earum de
lectatione siue afflictione in
aliquo augentia Receptaculum
primorum quantum ad propositum meum
defunt tria reperio Primum est
animabus pro peccato mortali ac-
tuali et pro originali aliquo
veniali adiuncto Secundum Richardum
dampnatis in infimo deputatum
puta infernus Ita et cum originali
peccato decedens quamuis actuale
peccatum non habeat nisi veniale
punietur ibi pena sensus eterna et
in eo loco cum illis qui pro peccato
mortali actuali puniuntur multo
tamen remissius quod et veniale
in purgatorio temporaliter puniuntur et
accidit igitur habet gratiam
adiunctam Vnde si adiungitur
mortali siue originali siue
actuali quod est sine gratia punietur
pena in inferno eterna Verum
tamen hec Thomas dicit Quamuis mo
dus iste sit impossibilis videlicet quod
aliquis hic decedat in originali
peccato solo veniali adiuncto
subdit tamen dicens quod si ali-
quomodo possibile fieret sicut
est predictum sic quod pena sensus in
inferno punietur Hic autem locus
secundum Richardum in aliquo afflictionem
earum adauget eo quod locum illum
triplici de causa odiunt Vna
quia a iusticia diuina quam odiunt
ipsum sibi esse sciunt deputatum
Alia quia loci illius vilitas sue
obligationis ad penam perpetuam
est rememoratiua Tercia quia est
continens ipsos illos quos affli
guntur Secundum receptaculum predi
ctum est aliud in quo purgantur
anime que decesserunt hic cum ca
ritate que purgatio secundum
beatum Thomam aliud non est quam
expiatio reatus a perceptione
glorie impedientis quequidem
expiatio fit per penas Pena
namque purgatorii est in supplementum
satisfactionis que non fuerat
plene in corpore consumata
qui similiter locus in aliquo earum
afflictionem est adauctus non
quia ipsum odiant voluntate

deliberatiua cu sint i caritate
et sciat locu illu adcariu pur
gatione a diuina iusticia quaz
diligut sibi esse assignatu / s3
qa ipm nali uolutatis motu
refugiut sub ratione qua obli
gatione sua ad pena quamus
tyranea reputat et sub ratione
qua igne quo affligut cotmet
Tercium istorum receptaculu celu
e empireu i qd aie decedetes
cu caritate nichil secu porta
tes purgabile stati ascedut
sic sicquid loca et si i nullo
augeat aiaru beataru delecta
tione essentiale / i aliquo tame
i ipis auget delectatione acci
detalez / igitu videlicet aie
ille locu illu pluisq3 alia di
ligut / ppresentia aut rei dile
cte aliqua causat delectatioz
Ratio aut quare locu illu pla
ceteris diligut triplex assigt
Vna qr locu illu / adeo quez
sume diligut sibi deputatu
esse sciut Alia qr i illo ppt
excessu nobilitatis sesi natue
sue supra alia corpora expres
sius quaz i alijs locis resul
ge tanqua i effectu diuinaz bo
nitate cospiciut Tercia quia
illius loci sublimitas lumnosi
tas et imobilitas sua spuale
sublimitate luminositate ac
quietis ppetuitate / expressius
qua aliorum locoru qualitates
represetat Secundus q3 aut ce
teris pibus plus diligit locu
nobilitatis sue magis represe
tatiu Receptaculu at aiabus
a quibus ex lege spali assigta
quo ad nos sunt idetmiata
queda ei aie ex causis spalibus
aliqibus i locis purgat i quibus
deliquerut et dr bts Tho
4o aie sepate qnq3 i loco ha
bitationis nre puniut hoc fit
ad nostra istructione ut earu
penas videtes a culpis retra
ham Dicit etia bts Tho
q quamus de primo et tercio re
ceptabilis hoc e de iferno et
celo empireo / nullo ad illa fi
nalit deputatos exire poterit
simplicit / ita videlicet am
plius ut no redeat / poterit
tame exire ad tepus ad locu
eundem vicenersa reuersurus

Vnde dicit q secund diuine pro
uidetie dispositione aliquado aie
sepate a suis receptaculis egr
esse cospectibus hom presetat
sic qd queda ad nostra cosola
tione Sicut beatus Augus i li
de cura pro mortuis agenda
narrat de martire felice / dap
nate ad erudicione et terrore
In purgatorio uero existetes
ad suffragia ipis a nobis expe
teda ut per mlta patet que
i quarto dyalogoru narrant
Dicit tame beatus Tho q hc
iterest iter aias scas et alias
quia scis ex virtute glorie po
testas aliqua concedit / p qua
uiuetibus cu uoluerit possit
apparere qd alie no possunt
nisi iterdu permisse Et dixi
notat nullos ad illa receptacula
duo finalit deputatos ppt aiaz
traiam precibus bti Gregis de
iferno simplicit liberatam / sili
ppt aias mltoru ydolatraru
a scis miraculose suscitatoru
de quibus hiis dicit beatus Tho
q no erat i inferno finalit
deputati sed secund pntez pro
demeritoru iusticia / secund at
superiores causas .i. secundu
diuinaz misericordia que vidit
merita huana quibus causis
puidebat / ad vita reuocadi
erat de eis alit dispositaz
Consequet dico / q aiabus btis
viuoru suffragia no psut /
Vnde beatus Augus i Euchiri
dion co lx vo Sacrificia altaris
sine quarumcuq3 elemosinaru p
defunctis ualde bonis graz
sunt actos / dapnatis similiter
no prosut / qr i vinculo caritatis
mediate quo ad corpe ommunicat
bona nobiscu no comunicat
Vnde tales meriti radice secu
no portauerut / qua talia si
pro eis fieret ipis prodesset
sut tame talia opera pro
dapnatis scta cosoles quales
cuq3 viuoru ut igt doctor ei
tat predicto Animabus uero
i purgatorio existetibus psut
viuoru suffragia no quid ad
augmetu gratie gratu faci
entis / sed admittigatione ul
abreuiatione pene exspiatis
tales quippe ut supra habitu e

tu viuerat meruerut ut hec
sibi postea prodessent preterea
secundum beatum Greg. quarto dya
logorum quatuor modis soluunt
animae defunctorum aut oblationibus
sacerdotum aut precibus sanctorum
aut elemosinis amicorum carorum
aut ieiuniis cognatorum Ex quibus
premissis absque ulteriori thematis
diuisione hanc submisero posicionem
primam secundum pe. de tha. Suffra
gia prosunt defunctis ad abso
lucionem pene non ad premium vite
eterne Absolui uero a pena duo
bus modis potest vel per viam
gratie vel per via iusticie Per
viam gratie dupliciter vel per inter
cessione publicam que est tocius
capitis scilicet per oblationem sacri
altaris vel per intercessionem quasi
priuata membrorum scilicet per orones
sanctorum Per via uero iusticie
dupliciter vel per modum redemp
tionis pene utputa per elemosinarum
largitionem vel per modum solucionis
pene scilicet per ieiuniorum afflictiones
Secundum hoc distinguuntur quatuor
modi predicti suffragiorum horum
aut suffragiorum commutatio
fit ex caritate Unde secundum quod
plus valent de virtute caritatis
plus prosunt melius aut est opus
caritatis quod dirigitur in deum quam quod
in hominem. Unde quia duo primi
modi in deum diriguntur ideo melio
res sunt quam duo ultimi nisi per
accidens igitur elemosina impe
trat orones sanctorum quia uero me
lius est opus caritatis tocius vel
tocius ecclesie quam speciales seu priuate
Ideo melius est suffragium sacri
altaris quam orationis sanctorum quia
etiam bonum humanum quanto communius tanto
melius ideo etiam melior est ele
mosina omnibus hec pe. Et si anime
prius in memorie optie nup
defuncti ignoretur receptaculi
status nichilominus tamen suffra
giis premissis flagitandus est a
nobis pro ipsa deus gloriosus
Cum annecto hanc secundam flagi
tandus est itaque pro ipsius anima suf
fragiis a nobis deus gloriosus
tribuendum sibi ac defunctis aliis ge
neralibus peruenia prout benefi
cia plura notabilia vniuersi
tati huic spiritualiter impensa ipsi soli
singularibus Quarum posicionum
ambarum ratio primordialis est
quia credidit ipse est ei secundum
beatum Aug. in libro de fide ad
petrum fides omnium bonorum funda
mentum humane salutis inicium sine
qua nemo pertinere potest ad filiorum
dei numerum vel pro prima quia
si anima ipsius ad locum premii quod
nequaquam tamen estimandum est
eo quod gratia sacramentali ipsam co
comitante et sic quo ad ecclesie
iudicium feliciter secundum statum vite
presentis hic decessit fuerit deducta
huiuscemodi nichilominus suffra
gia viuencium foret consolatia
Veruntamen si aliter anima fieret
esse in inferno non esset orandum
pro eo eo quod nil sibi prodesset
super habitum est Unde b. Greg.
xv moralium Eadem causa est cur
non oretur tunc scilicet post diem iudicii
pro hominibus eterno igne dampnatis
que nunc causa est ut non oretur pro
dyabolo angelis quia eius eterno sup
plicio dampnatis que etiam nunc causa
est ut non oretur sancti pro hominibus
infidelibus impiis quia defunctis quia
de eis utique quos eterno dampna
tos supplicio iam nouerunt ante
illum iudicis iusti conspectum orationis
sue meritum cessari refugiunt
Similiter si ad tercium puta celum
empireum quod pie sperandum est
eo quod per multa pietatis opera
insignia ut puta predicationes
consilia salutaria elecas et per
ipsum in ecclesia dei facta et dolorum
labores infirmitatibus suis extrema
paciter perpessos et locum illum
promeruit et delictorum suorum
expiatione ut presumitur adhuc
viuens expleuit huiusmodi suf
fragia pro ipso facta deo erunt
ad quas semper obligamur gratiarum
actio Si uero ad secundum vel pur
gatorium que locum petit diuine iu
sticie rigore racione exactam
usque ad minimam cogitationis qua
drate a nobis districte exigente
pauci ualde timeo euadunt et
quia apostolus pa ad corinth. xii
loquitur de corpore mistico ad si
militudinem corporis humani in
corpore uero humano natura
per vnum membrum alterius supplet
indigentiam cum ergo gratia perfectior
ac potencior sit natura gratia

i corpore mistico per unu me
bru alterius supplet indigentia
cu ergo gratia perfectior et po
tentior sit natura debet necessi
tate Et dicit ho Cum cu i omi
operatione domini sit misericordia
et ueritas duo sunt que eccle
suffragia vale faciunt dignitas
vz et necessitas Justicia a
desiderat dignitate et dignu sit
qui i caritate decesserunt i pur
gatorio existentes ab alys eccle
mebris adiuuari debet maxie
si ipi alios adiuuerunt miseri
cordia uero considerat necessitate
ut hec quidem magna e i hys
qui i purgatorio sunt qr grauiter
puniunt et se iuuare no possunt
ideo ab alys adiuuandi sunt quae
pro prima uera Unde beatus
Augustinus ad propositu istius materie
i libro de cura pro mortuis
agenda ad finem sic igitur no exi
stimemus ad mortuos pro quibus
cura geritur puenire nisi qd pro
eis siue altaris siue orationis
siue elemosinarum sacrificiis so
lemnit supplicamus quamuis no p
quibus fiunt omnibus prosint sed
hys tantu qui du uiuunt opatur
ut prosint sed qr no discernimus
qui sint oportet ea pro regnatis
omnibus facere ut nullus eorum pret
mittatur ad quos hec debeant
beneficia ut possint puenire
melius ei superunt ista suffra
gia eis quibus nec obsunt nec psunt
qz de eis decernit quibus prosunt
et vult beatus Augustinus qr quamuis
talia suffragia no omnibus pro
sint qr tamen no discernimus
qui sint quibus prosint oportet
ea pro omnibus regnatis facere
ut nullus pretmittatur ad quos
beneficia tanta magna poterunt
uel debeant puenire Nam similiter
qr qui uere penitet ignoramus
ideo cunctos penitentes confitentes ab
soluimus ne eu q uere penitet
pretermittamus Sic ne pretmittatur
fidelis tradendum eu baptisamus
et fictu ne pretmittatur iustus
iniusto quoque benefacimus hec ei e
regula xpi qui facit sole suu
oriri facit super bonos et ma
los ideo multo magis nos no ex
cludamus quos indignu esse sim
pliciter ignoramus Ipa etiam naturalis
affectio ad hoc nos videtur impellere

ut pro eis simus magis soliciti
quorum ualitudines ignoramus
hoc ei auibus et feris bestys
e comune ut eo diligentius oua
et pullos generet quo minus
eis quid eueniat nesciat Quanto
poterat esse i diuite illo euangelio
eo maior pro fratribus cure so
licitudo quo minus sciret quid
ageret Sic et nobis iusta cura
est pro mortuis quamuis qd egerunt
aut ubi sint ignoramus Aliter
pro illis deo supplicaremus Unde
beatus Augustinus ubi supra Et sic
dictu de propositione prima // Ceterum
adiecti i propositione secunda qd pro
nostro memorie nuy hic me
morie defuncto Nec du obligamur
ad suffragia sibi et alys gene
ralia comunicanda pro beneficia
plura notabilia uniuersitati huic
specialiter impensa et ipi soli sin
gularia Dicit ei beatus Gregorius
22 moralium Cuiusque pro alys inter
cedere nititur sibipsi potius ex caritate
suffragatur et pro semet ipso tanto
citius exauditur quanto deuotius pro
alys intercedit Quemadmodum
ut dicit damascenus i sermone de hys
qui i fide dormierunt unguento
uel alio oleo sancto circumlinire vo
lens infirmu primo ille videlicet
liniens participat unctionem Deinde
sic pungit laborante sic et quicunque
pro proximi salute agonisat
primu sibi ipi prodest deinde
proximo Dicit tamen s Thomas
qd tale opus suffragij qd pro
alys fit e expiatum pene illorum
pro quibus fit per modum cuiusdam
recompensationis que attenduntur i
satisfactione sanati uero merito
rii e vite eterne qd hic ignitur
procedit ex caritatis radice //
Unde pro intellectu quomodo suffra
gia p unu pro alys tam viuis
quam defunctis facta ipis possunt
esse proficua e aduertendum actus
noster ad dictum secundum s Thomam uale
pt primo quantu ad statum aliquem
acquirendum sic per opus meritoriu
acquirit homo beatitudinis statum
Secundo per aliquid consequens statum
iam habitum sic homo per aliquem
actum meretur aliquid accidentale premium
uel pene dimissionem aduertatur
aut horum actus noster dupliciter
uale pt Primo modo p via me
riti Alio modo p via orationis i im
petrationis meritum et innititur

iustitie / sed orans impetrat pe
titum ex sola eius qui orat liberalitate. Opus ergo unius illo
pt alteri vale ad statum consequendum
per viam meriti ut sz ex hiis que
ergo factio aliquis mereatur vita
eterna quia sors glorie redditur
secundum mensuram dispositionis accipientis. Unusquisque autem ex suo
actu disponitur non ex alieno et
dicta dispositione dignitatis ad premium sed per viam orationis vel impetrationis etiam quantum ad statum
consequendum opus unius alii dum est
in via pt valere sic unus homo
impetrat alteri extra statum
gratie existenti gratiam primam
cum et impetratio orationis sit
secundum liberalitatem dei qui oratur
ad omnia illa impetratio orationis
se pt extendere que potestati
divine subsunt ordinate. Sed quantum
ad aliquid quod est consequens vel accessorium ad statum opus unius
potest valere alteri non solum
per viam orationis vel impetrationis
sed etiam per viam meriti quod
quidem dupliciter contingit vel ppt
convenientia in radice operis que
est caritas in operibus meritoriis
et ideo omnes qui invicem caritate
conectuntur aliquod emolumentum ex
mutuis operibus reportant tamen
secundum mensuram status uniuscuiusque
quia in patria unusquisque gaudebit
de bonis alterius et inde est quod articulus fidei ponitur sanctorum communio.
Aliomodo ex intentione facientis
qui aliqua opera specialiter ad hoc
facit ut aliis prosint. Unde
ista opera quodammodo efficiuntur eorum
pro quibus fiunt quasi eis a faciente collata. Unde possunt valere
eis vel ad impletionem satisfactionis
aut aliquid huiusmodi quod statum non
mutat. Cum ergo caritas quod est vinculum ecclesie membra unientes non
solum ad vivos se extendit sed
etiam ad mortuos qui in caritate
decedunt. Caritas enim vita corporis mistici non finitur que numquam
excidit ut ad Cor xiii. Similiter
etiam mortuum in viventium memoriis vivunt et ideo viventium intentio ad eos dirigi potest. Et sic vivorum suffragia dupliciter mortuis prosunt sicut et vivis
videlicet et ppt caritatis unionem
et ppt intentionem ad eos directam

non tamen sic eis valere credenda sunt
ut status eorum mutetur in felicitate de miseria vel econtra. Sed
valent ad dimissionem pene vel
aliquid huiusmodi quod mortuum statum
non transmutat. Et secundum hoc anime
in purgatorio existentes non sunt
in statu vie simpliciter, nichilominus tamen ad aliud adhuc
in statu vie esse dicuntur. Quantum videlicet
earum progressus adhuc a retributione ultima retardatur et
ideo simpliciter via eorum est circumscripta ut habetur Job xix. ut
sz non possint ulterius per opera
aliqua secundum statum felicitatis
et miserie transmutari, quantum
tamen ad hoc circumscripta non est
quia ab ultima retributione detineantur et ab aliis possint iuvari.
Unde secundum hoc adhuc in statu
vie aliquo esse dicuntur. Ex quibus
sequitur quod suffragia et per viam satisfactionis et consolationis prosunt defunctis et utroque modo penam
hominis diminuunt, vario tamen
et vario modo. Suffragia enim pro
uno solo sibi soli prosunt per
modum satisfactionis penam diminuendo vel abreviando et mitigando.
Aliis tamen ratione caritatis
communis per viam consolationis penam
solum quantum ad intensionem eius mitigando non abreviando. Quorum
intellectum et precedentium notat
Dicit Rich. quod ad causandum penam
concurrit virtus agentis et dispositio patientis. Idem ab equali virtute inequaliter patiuntur, quia homines
similiter convenientes licet non naturaliter
sicorum multum dispositus ad tristitiam ex modica causa fortiter
tristatur per suffragia, ergo pro
uno tantum determinate facta sibi soli
et non aliis prosunt per viam satisfactionis et per consequens pene
dimissionis vel abreviationis eo
quod sit eorum virtus non attingit nisi
ad illum ad quem terminatur et quia
per intentionem agentis applicatur quia
cum deus nos exaudit voluntate sua nobis quodammodo confert.
Sed quantum ad mitigationem pene
per viam consolationis suffragia
facta pro uno aliis omnibus prosunt quantum esset ex se equaliter quantum autem ad diversarum caritatis earum dispositionem inequaliter

quia misericordia dei providente
suffragia facta pro quotcumque
in purgatorio omnibus aliis modo
cesciunt et quia se se ex caritate
diligunt nec sibi invicem in aliquo
invident omnes de illius allevi
atione pro quo facta sunt suffra
gia gaudent quilibet autem gau
dium reddit gaudentem ad penam
minus dispositum quia secundum philosophum
viiio Ethicorum Cuicumque tristicie
repugnat secundum formam communis
quecumque delectatio et ideo mi
tigat eam et potest esse tam fortis
quod totaliter expellit sed tamen
gaudium predictum in proposito non
est tantum quod penam eorum totaliter
expellat nec forte alleviat
sed tristiciam eius mitigat Sic ergo
suffragia tamen pro uno specialiter
facta quantum ad pene dimissionem
per viam satisfactionis magis pro
sunt sibi quam aliis immo aliis non
prosunt de lege communi per viam
vero consolationis adhuc magis
prosunt illi quam alii si caritatem
habent equalem quia ceteris paribus
magis gaudet de bono suo quam
alterius tamen alius tantum ca
ritatem habere potest quod plus consolatur
de suffragio quod fit pro alio
quam ille pro quo fit hec ille
Sic et anima patris mei defuncti
memorie felicis pene sive pur
gatorie si quod absit quousque modo
in ea adhuc detineatur dimissionem
hac via duplici consequi a nobis
meruit per viam videlicet con
solationis et hoc solum quantum
ad suffragia aliis a nobis facta
in caritate comitantibus exhibita
propter quorum suffragiorum ac pe
ne earum dimissione gaudium
suam sibi alleviatur penam Et per
viam satisfactionis et hoc quantum
ad suffragia secundum intentionem
nostram sibi deputata que sunt
duplicia quedam et talia sibi
ac aliis sunt communia et quia ei
credidit tempore ideo opera sua
ratione caritatis mutue nobis
erant proficua et quia sacerdos
et quia doctor extitit minister
ecclesie totius personam gessit
ratione quoque ad universitatem
pro statu sibi suo ac aliis et
in hoc similibus impendenda
et per consequens ad suffragia
sibi ac aliis generalia nobis ob
ligavit Quedam vero talia suf
fragia propter beneficia plura no
tabilia universitati nostre specialiter
impensa debentur sibi singularia
et eo maiora quo beneficia illa
impensa sunt ampliora crescen
tibus namque donis crescunt debent
rationes donorum inquit beatus Gregorius
in omelia de confessoribus et in
ter plura talia breviter nota
bilia propter brevitatem commemorare
dumtaxat commemoro libros
suos licet ita diversis infinitos fa
tigiis laboribus impensisque per ma
ius a iuventute sua in diversis
orbis terrarum spaciis usque ad
decrepitam etatem per tempus acqui
sitos ac comportatos sibi ad
comportandos adhuc universitati
huic testamentaliter legavit Ex
quibus omnibus claret propositionem secundam
fore veram omnium tamen dimissio
ratio originalis ut supra habitum
est quia credidit tempore quod fuit thea
de quibus universitas ista non una
utique consolationem habebit Qua
ergo pater huius mei professor
theologie atque magister egregius
ac insignis extitit et inter ce
teros velut lucifer inter stel
las eminuit quasi splendor
firmamenti ecclesie videlicet tum
pbant secundum quod habetur Daniel
12o modo tam refulget sive re
fulgebit quod sibi una nobiscum
omnibus concedat dominus noster
iesus christus in secula seculorum
Amen Premo pro statu sancte
matris ecclesie signanter pro sa
crosancto Basiliensi ecumenico
Concilio ac Serenissimo principe
ac domino domino nostro Wladislao
Polonie Ungarie quoque regnorum
Rege et tota sua militia fideli
contra barbaros crucis christi
inimicos proficiscentibus quatenus
omnipotens et misericors deus
sua gratia speciali sibi dignetur
assistere et ab ipsorum callidis atque
atrocibus insultibus tempus una cum
omnibus suis misericorditer tueri
salvos et illesos conservare et
demum triumpho victorioso po
titos ad propria feliciter revocare
presertim pro eisdem universitatis
huius tam vivis quam defunctis

benefactoribus Singularissime
tamen pro anima huius patris nostri
tum exequias in presentiarum agimus
defuncti, quatenus si quod absit a
sua retributione felici impedi-
mento aliquo hactenus retardatur
obitum huiusmodi velit suffra
gijs vestris devotis mediantibus,
prece tollere et in situm suum patrie
advocare pro quibus omnibus impe
trandis quilibet vestrum dicat
unum pater noster cum uno Salve
regina

Collacio

u mente revolvere qua
lit quibus ve verbis
in hac miserabili temporis
qualitate hanc congregationem
congrue alloqui possem quatenus
sermo meus materie subiecte congrui
ex alto concessum est conformis foret
Mens mea flebili et miserende que
scelеribus hominum exigentibus ira
dei effusam in nationes patet
demonstrat occurrit verbum quod scribitur
Marci viij° c° et lectum est in cur
rentis dominice officio Misereor super
turba Venerabiles patres
doctores et magistri ceterique domini
spectabiles et honorandi Quia
secundum beatum Bernhardum super
cantica sermone l xx viij° Accessus
profecto arduus et conatus ad
castum est absque dei adiutorio, Me
rito qui stat si non vult cadere
non fidat super sibiipsi sed innitatur
deo, deus eterni loquitur sine me ni-
chil potestis facere, ita nec surgere
ad bonum nec stare in bono, aut
facere bonum possumus sine ipso, propter
quod apostolica vox proclamat et
sancti patres censuerunt, ab ipso prin
cipium facere non solum sermonis sed
intencionis et operum et et ora
nostra ex ipso per ipsum et in ipso ut
tunc in sermone sub themate no-
tatum est ut Ave maria

Misereor super turbam ubi supra
frementem pestiferorum hominum effre
nata sevitie que heu scelеribus
exigentibus in desolatione fidei ca
tholice professorum undique consulut
turbinibus Advertenti quod aliud
mens concipit nisi dolorem et mi
seriam undique stulte in via domini
gradientibus comminate ruinam
quam tanto dolore hec mentem
affligunt compassionis aculeo quanto
amplius noticiam ex hijs malis
pericula bono publico evenire
timetur et ego non inmerito Sancta
sancta mater ecclesia hoc tempore suorum
etiam filiorum lacessita insultibus
super interitum suorum compaciendo
potest exclamare verbo salvatoris
Misereor super turba super turba
inquam impiorum christianorum et po
tissime hereticorum qui astu hostis
antiqui decepti et in sensum dati
reprobum ducente morte passim in
morte decurrunt ita non sit locus
ubi misericordia mea non subesset
undique equus pestis undique ho-
stes undique pericula in varijs re
gionibus strages militum concussio
gentium et commocio populorum et in omnibus
pene discordie et multiplicata lamenta
Clamat itaque sancta mater ecclesia
precibus orat singultibus gemitu
pulsat et miseretur super turba
tam turbatum quia turbatorum
turbatum inquam ut furente hos
maligni sevicia deponat Sed
turbatorum ut in hac valle inqui
tudinis ad refellendum eius astu-
tias stent induti armatura dei
Ad ephesios vi° Nam ut dicitur ecclesiastes
3° Tempus belli et tempus pacis
~~et tempus vite beate~~ Tempus pacis
est tempus vite beate Ysaie xxxij°
Sedebit populus meus in pulcritu
dine pacis in tabernaculis fidu
cie et in requie opulenta Sed tempus
belli est totum tempus vite presentis
Job vij° Milicia est vita hominis
super terram Et racio huius est quia
homo in hoc labenti stadio vite
presentis decurrens habet semper adver
sarium intra se iuxta se et contra
se nec pacem cum eo reperire potest
quod non succumbat Unde necessa-
rium est quod vigilet et pugnet
Et ideo semper in statu vite presentis
quilibet intra se mutuum dome-
sticum carnem videlicet properam ad
illicita detrahentem Unde dicit
beatus Bernhardus sermone

xlo sup cantica Nos gestam9 la
queu nostru vndiqz circuferimo
intu carne vz hat de pcto nata
et i peccato nutrita ac pua co
suetudie viciata hat vnt ad
impugnad nos callidissio serpes
cui nllm aliud desideriu e nllm
studiu nllm negociu nisi fude
sangne n̄raz Hec et caro cocu
piscit aduersus spiritu Ad gal
vto Habet istiz mudu iuxta se
Ad huio seculi delicias diuicias
et honores impellente habet
etia demone circa se ad omia
facinora prouocatez Aduersario
et noster dyabolo taqua leo
rugiens circuit queres que de
uoret pe petri vto in q i. nlli
Et profecto cu hys hostibo ho
pace habe no potest Vnde ise
ro. iccirco i hat vita e belland
Veinne lo Nox belli i tra xx
q i. Nisi bella et ideo coforta\[m\]in
et bellate pum Regl eto qm
subdit Leo papa No desinit
hostl teptaminu laqueos vn
diqz pretede ut credeciu fide
ualeat quoqz corrupere Nouit
et cui illecebras cgitus igerat
cui vermé iuidie immittat cui
incitamenta luxurie apponat no
uit que merore cotürbet que
gaudio dissoluat que metu de
terreat et que admiratione
seducat oim scrutat affecto
et ibi querit modos nocendi
ubi viderit quequa diligecio
occupari Et go tepus vite pnt
tepus belli Vnde beato Gregl
quarto mor tractas illud Iob
vno milicia e vita hois sup
terra dicit sic tot teptacoibo
vita nostra plena e ut michi
merito tota ista vita teptaco
debeat appellari Et ibid sub
dit Cum cotra insidias mali
gnoru spirituu vigilat i
belloru precictu proculdubio
exultat Et hic cosiderand
secud Smaz bti Bernhardi
i smoe xxx mo sup cantica
q ome geno belli et teptacois
nostre ad quattuor reducit
iuxta illud psl xc Non time
bis a timore nocturno a sagit
ta volate i die a negocio
pambulate i tenebris ab incur
su et demonio meridiano Et
dicit ipe q ista quattuor teptacoim

et passionu genera homi iferut
et ecclie diuersis tepoibo illata
fuerut et iferet Tunc quid pro
sequedo pro themat introductioe
Ecce primo isulto, uicit a timoe
nocturno p que ipe itelligit
carnis molestia Scitl et q nox
habet obscuritate Cum ergo
spus malignus teptat hoiez de
molestys corporis solet sibi fa
cere questione qua cogitacoz habes
tu de hys que erut i altero
seculo no sut n quedam sopma
no est ita bonu sic comede bibe
et letari et ostede aie sue bona
sic scribit eccl̄es 2o co de pe di
m imitatu Et tuc homo habet
isultu atimore nocturno Et huioi
gne teptacois delectati fuerut
qui dicebat Sapie 2o Exiguu
et cu tedio e tepo vite nostre
et no e refrigeriu i fine hois
nec e cognito qui reuersus sit ab
iferis q ex nichilo nati sumo et
post hec erimo taqua si no fue
rimo Et seqt Venite go fruam
bonis que sut et vtam creatura
taqz iuuentute celerit vino pre
cioso et vngetis nos impleamo
et no pretereat nos flos tepois
coronemo nos rosis anteqz mar
cescat nllm pratu sit qd non
ptrāseat luxuria nostra ubiqz
reliquamo signa leticie qm hec
est pars nostra opprimamo pau
pere iustu et no pcamo vidue
nec ueteram reuereamr hostl
isultu docz ide doctor scts canos
sit fortitudo nostra lex iusticia
hec ibi Huic furcetl hostl isultu
docet ide doctor scts vite qua
tuor cosiderado primo peccati fe
ditate Ad Ro vi que fructu
habuistl tuc i illis i quibo
nuc erubescitl Secudo conside
rado eternoru supliciorū acerbi
tate Momentaneu ei e qd de
lectat sed eternu quod cruciat
Tercio cosiderado celestiu primo
que peccator perdit iocuditate
Ad Ephe vo hoc scitote itelli
getes q oms fornicator aut
immudus no habet hereditate
i regno dei xxvi q v i prin
pio Quarto cosiderado eoru q
christo pro nobis ptulit asspe
ritate pe petri quarto Christo
passo i carne et vos ead cogi
tacoe armamini ut sic ptiens
hat teptacione dicat illud

Ad Ro xiii° Nox precessit dies
aut appropinquavit abiciamus ergo
opera tenebrarum et induamur arma
lucis sic ut in die honeste ambu
lemus non in comesacionibus et
ebrietatibus non in cubilibus et impu
diciciis non in contencione et emula
cione sed induimini dominum iesum
christum et carnis curam ne fece
ritis in desideriis Sic ergo scuto
circumdabit nos veritas nec time
bis a timore nocturno Secundum
genus temptacionis ut premissum est
a sagitta volante in die per qua
intelligitur superbia et vana gloria
que sagitta evolat leviter
penetrat leviter sed non leve
infligit vulnus quinimmo cito inter
ficit Videamus et illos qui primam
temptacionem superaverunt ab ista
frequentissime superari Unde
et de beato Bricio legitur quod
erat castus tamen superbus Conside
randum autem quod dies habet clari
tatem Unde quia istius temptacionis
impetus est a vana gloria dicitur
venire a sagitta volante in die
quando enim dyabolus videt quod non
potest hominem impedire quando bonum fa
ciat sagittam volantem in die
statim emittit suggerendo o quam
fama tua divulgata est ferme
per totum mundum dicitur quod non sit me
lior clericus quam tu aut magis
devotus quam tu et sic de ceteris
huiusmodi temptacionibus seu suggestio
nibus Et si homo tali spiritu affla
tus prorumpat in vanam gloriam
tunc e vestigio decidit a sagitta
volante in die hanc temptacionem
possumus vincere quatuor modis
primo considerando nostram condicionem
Michee vi° humiliacio tua in
medio tui Ecclesiastici x Quid super
bis terra et cinis xiii q v in
ecclesiastico Dicit enim beatus
Augustinus Bona et brevis oracio domine
noverim te noverim me Nam
agnicio tui vitat desperacionem
et cognicio mei effugat presump
cionem Et beatus Bernhardus
Si consideres quid per os quid
per nares et ceteros meatus
corporis egreditur numquam vilius
sterquilinium invenisti Secundo con
siderando nostram corrupcionem
per quam continue tendimus ad mor
tem ii regum xii° omnes morimur
et quasi aqua dilabimur in terra

et in psalmo Quis est homo qui
vivet et non videbit mortem Ter
cio considerando accepcionem boni
enim quod facimus a nobismetipsis non
habemus Et ideo dicitur prima ad Cor iiii°
Quid habes quod non accepisti
Si autem accepisti quid gloriaris quasi
non acciperes Quarto considera
do operum nostrorum imperfeccionem
Ysaie lxiiii° quasi pannus menstruate
universe iusticie nostre Istis ergo
quatuor modis vincimus istam
temptacionem ut sic vinces dicat
spiritui maligno illud quarti
regum 19 Non ingredietur urbem
hanc nec mittet in eam sagittam
Tercia temptacio est a negocio per
ambulante in tenebris per qua intel
ligitur ambicio avaricia et ypo
crisis que in istis conatur inimicus nos
decipere ingenio proditoris
in tenebris latitantis dicit autem
beatus Bernhardus hic proditor
plane est ipsa cupiditas radix
iniquitatis ambicio subtile malum
et secretum virus pestis oculta
doli artifex mater ypocrisis pa
rens livoris viciorum origo
criminum fomes virtutum erugo
tinea sanctitatis excecatrix cordium
ex remediis morbos creans ge
nerans ex medicina languorem
Et istam temptacionem vincere debemus
temptatus quatuor modis quibus
veritas revelat insidias prodi
toris primo considerando nostram
parvitatem Ad literam enim in statibus
diviciis plus est de desolacione
quam de consolacione plus de pun
cione quam de unccione Unde propter
hoc salvator divicias comparat
spinis Mt 13 Secundo considerando
iudicii gravitatem Sapientie vi° Iu
dicium gravissimum in hiis qui pre
sunt fiet exiguo enim conceditur mia
potentes autem potenter tormenta pa
cientur Tercio considerando vite
brevitatem Ecclesiastici x omnis potentatus
vita brevis et sequitur hodie rex
et cras morietur Quarto conside
rando finis ignoranciam et dubie
tatem quam nescit homo finem suum
sed sicut pisces capiuntur hamo et
quemadmodum aves apprehenduntur la
queo sic capiuntur homines in tempore
malo quod pacitur in illo divite
Luce xii qui dicebat anime sue
anima habes multa bona reposita
in annos plurimos requiesce comede

bibe epulare Dixit autem illi deus
Stulte hac nocte animam tuam repetent
a te que autem parasti cuius erunt
Sic est qui sibi thezaurizat et
non est in deum dives Istis itaque
modis docemur vincere istam tempta
tionem ut sic vincentes dicamus illud
Ad Romanos vi° In novitate
vite ambulemus deus et sic dicitur
prima Petri 2° vocavit nos de tene
bris in admirabile lumen suum
Quartus insultus est ab incursu et
demonio meridiano et iste est
secundum demonem transfiguratem
se in angelum lucis 2ª Cor. xi°
de regula licet xxvi q v nec mirum
qui videlicet sub spetie boni sanctis
viris quos aggreditur mortis
venenum abscondit sicut aliquibus
indiscretas penitentias vel nullas
devotiones fatuas Dicit enim
beatus Gregorius libro tertio moralium
hostis nostri malitia tanta arte se
palliat ut plurimum ante oculos
decepte mentis virtutes culpas
fingat ut inde quisque expectet
premia unde eterna dignus est inve
nire tormenta Necesse itaque est
ut dicit beatus Bernhardus
in sermone de sancto Andrea ut nos
statuto veritatis intendet veritas
quia nos undique mala intendant
Ab inferiori enim parte timor no
cturnus insurgit A sinistris sa
gitta volat in die A dextris
perambulat negotium tenebrosum
et ut nichil sit innocuum a supe
riori demonium meridianum occurrit
Nos autem miseri et miserabiles
tot serpentibus et igneis telis
undique volantibus et insurgentibus
imus nichilominus pretiosissima
securitate et negligentia dor
mimus torpemus otiis vanitatibus
et sturtilibus indigemus indulgemus
tam pigri ad spiritualia exercitia
ac si iam pax sit et securitas
et non sit militia hominis vita
super terram Et ut dicit beatus
Bernhardus loco preallegato pre
dictas temptationes habuit vel
habebit ecclesia prima quo est
a timore nocturno passa est
ecclesia primitiva a paganis tempore
martirum in qua multum profecit
quia illarum vivit per fidem et pati
entiam Secunda scilicet a sagitta
volante in die passa est ab here
ticis et hodie patitur tempore doctorum
qui ipsarum vicerunt per scripturarum
et scientiam Quarta que est ab in
cursu et demonio meridiano
habebit ecclesia in novissimis te
poribus antichristi et suorum di
scipulorum quando tanta erit tri
bulatio a demonio meridiano
quod etiam si fieri potest movebuntur
electi Et in ista temptatione ecclesia
etiam multum proficiet tunc enim veri
ficabitur illud vaticinium Si fuerit
numerus filiorum Israel quasi arena
maris reliquie convertentur ex eo
Ysaie x° immo reliquie salve fient
sicut dicitur Rom. ix Istam autem temp
tationem vincet ecclesia per Christi po
tentiam 2ª ad Thessa. 2° Revelabitur
ille iniquus quem dominus Iesus inter
ficiet spiritu oris sui et destruat
illustratione adventus sui Sed
tertiam temptationem que est a nego
tio perambulante in tenebris su
stinet hodie in presentiarum ecclesia a
moribus domesticorum a clericis
videlicet et religiosis si tales dici me
rentur et in ista videtur plus deficere
quam proficere Unde dicit beatus
Bernhardus sermone xxx iii° super
super Cantica Et insurget ecclesia
hereticus mittetur foras et are
scet Si violentus inimicus abscon
deret se forsitan ab eo Nunc
vero quem eiciet aut a quo se
abscondet omnis profecto videtur
Amici sunt tamen inimici omnes inimici
et omnes adversarii omnes dome
stici et nulli pacifici omnes chri
stiani et omnes que sunt querunt
ministri Christi dicuntur et serviunt
antichristo honorati incedunt de
bonis domini et honore domino
non impendunt Unde que quotti
die vides meretricius nitor hy
strionicus habitus regius apparatus
Unde comessationes et ebrietates
unde in conviviis cithara lira
et tibia Unde promptuaria
plena eructantia ex hoc in illud
Avare et si olim predictum est
nunc tempus impletionis advenit
Ecce in pace amaritudo mea ama
rissima Ysaie 38° Amara prius in
nece martirum Amarior post in
conflictu hereticorum Amarissima
nunc in moribus domesticorum
non fugare nec fugere eos potest

et ideo i pace amaritudo eio
amarissima Sed i qua pace pax
pax et no erat pax Nemine vº
Pax a paganis pax a tyrannis et
sepe ab hereticis sed profecto nuc
pax a perfidis filijs mo vox
plangentis filios enutriui et
exaltaui ipi aut spreuerunt
me Ysaie pº Spreuerunt igit
et maculauerunt me a turpi
questu a turpi victu a turpi
commercio Negocio demu pam-
bulante i tenebris Sed qr pauci
no sunt sed inualuerunt et multipli
cati sup numeru et errauerunt
ab utero merito exclamat eccia
ipoꝝ vesanie compaciens dicens
uerbo saluatoris Misereor sup
turba que fuerunt vba i prin
cipio proposita

In hijs igit uerbis ubicuq itro
ductis scta mat ecclia sponsa
et virgo sine ruga cernens impioꝝ
latrocinantium insultibus sui sponsi
misericordis emulando uestigia
uerba sue miseracionis repetendo
duo facit primo miserabile statu
hominis peccati illecebra illecti
considerato viscera sue huani-
tatis et compassionis aperit du
dicit misereor secundu illud mi
serearis impio Ysaie 26º Se
cundo qnta sit eius compassionis
latitudo demonstrat qr extensa
super turbas cotinue naq se no
pt a misericordia que misericor
des beatificat Mt vº et sicut ex
misericordia misero e impende
da ut patet ex vi vocabuli
Ideo dicit misereor Cognoscit
itaque qr stultoꝝ infinitus e
nus et ergo tanto amarius con
dolet qr sup turbas que duo
resumendo dixi primo qr scta mat
ecclia cernens impioꝝ turbetur
insultibus viscera tamen huanitat
et compassionis aperuit miserabili
statu hominis pcti illecebra ille
cti considerato quis ei homine pec
cato subiecto miserior profecto
nullus cu suus esse peccati qd
nichil e cotinet Johis primo Et
qr seruus e minor dno suo restat
qr ipse minus qm nichil misera-
bilit reputetur Considerate queso
qualis sit condicio peccatoꝝ ta
ligine uelati Quale igit Thobias
est mi gaudiu cu i tenebris sedeo

et lumie celi no video qualis
e deductio cuius risus doloe mi
scet et extrema gaudij luctus
occupat qualis delectacio esse
possit huic que dyabolus iure qi
quieto possidet et prescribit
cui iubet cui leges imponit et
habet i eo potestate qm quis i pec
tore suo eo qr no facit qd optat
ad qd dominio illius impellit
cui seruit Sicut ei conuenit
sentencia qr qui facit peccatu suus
e peccati Johis viiiº Ecce qnta
calamitas aie sorde peccatoꝝ
deturpate vbi uermis consciencie
mete assidue demollit qr uer
mis eoꝝ no extinguet Ysaie ult
ubi assiduus conuolat alis seua
dies iudicis terribilis ubi occur
runt monstra facinoꝝ belue pec
catoꝝ hic profecto e liber
de manu maligni hostis scriptus
ubi carta e mens conscia mali
calamitas liberi arbitrij conuau
stu calamitas peccati Ubi le
git nota auaricie certe cupidie
Ubi miserrime recolis qntu a
primeua etate scripsisti quo deu
offendisti i quo proximo ob
uiasti i quo tibimet obfuisti
ecce liber dampnabiles carta ca
lamitate notabilis i qua no
sunt scripta gaudia sed miserie
no carmina sed lamentationes
et ve que est ergo spes taliu
que felicitas i talismodi statu
positoꝝ certe nulla nisi iuxta
illaz cuius i paradisis paradisus in
dites O qui te beatu qui te flo
rere putas te miserie comuut
te cupiditie consumunt te libidi
nes torquet tu die ac nocte
cruciaris nec tibi satis e ~~et~~ tu
et illo affligeris qd futuru e
te ei consciencie stimulat male
ficioꝝ te mens examinat iudi
cioꝝ te extenuat timor legu
te vita miserabilit vix i di
uindio dierum finita expectat
et chaos confusiu penaru hec
ille Ideo ad fugiend hec mala
abnegantes omne impietatem
secundu doctrina apli In nouitate
vite ambulemus Ad Ro viº et sce
hoc scientes qr vetus homo nost
sit crucifixus e ut destruat
corpus peccati qd quidem corpus
hz vij membra que sunt destru
enda Ht naq caput inflatu
per superbiam oculos lustos

per iuidia aures surdas p lobe
dicta os fetidu per gulaz et
crapulaz / manu aridaz p imi
sericordia / pectq frigidu per
caritatis carecia / ventre tur-
gidu p accidia / pede lubricu
per luxuria / itellectu excecatu
p ignorancia affectu depuatu p
malicia / memoria torpete p
negligecia et cor uenenatu p
iracundia Unde merito con
cludebat aplus ubi sup no re
gnet peccatu i uro mortali
corpore ut obediatis cocupiste
tiis eius destructo itaqz tali
corpore cessabit i uos omis
miseria et hoc de pmo

Dixi secudo q sicta mat ecclia
i hac potissim dicitu malicia
quanta sit sue cpassiois sup
statu peccatoz latitudo demo
strat qm miseret no quidz
sup vna sola oue perdita sed
sup turbas pene ei omis decli
nauerut sil iutiles facti sut
ps xiiio et abiecerut retrorsu
Johis xviio Iste itaqz mudus
fallit multos / multos seducit /
multis dapnacioz iducit Unde
et hii sut qui blandicias eius et
oblectameta purpedut / q uero
tpm comedat / no tpm qm fal
lax sit cognoscut hy ei sut
q metes i delectacoibq mo-
metaneis desigut / eo q nec
ptcuta esse que amat coside
rat / nec etna querut p ma
gno pesat q i creaturis cor-
dinata refrigeria iuenīut /
qui cu tristicia iterdu paciat
latebras effugy iuenīut / et
ad uoluptate carnaliu deside
rioru protinq resurgut / quos
ne iterdu paupertas cruciet
diuitys aios suos demulcet
et ne despectq proprioz eos
depmat / se se digitatibq exal
tat / si uero fastidio corporis
atterut epulatu diuisitatibq
nutrit / si quo mesticie impulsu
quatiat / mox iterposita lo
coz blandimeta releuat et
breuit tot habet effugia quot
sibi parat pro leticia et refri
geris delectameta Sed nuqd
talibq dediti solumo hy sut
qui tpoz cditoris ignari et er

roru tenebris obuoluti sunt
omis boni tenui quada specie
sepmat Reuera nedu hy sed et
cristiani fide deo desposati huiq
terrenoru desideriorū oblecta-
metis laborare iuenīut Naz et
proh dolor refrigiut caritas
et supabūdauit iniqtas Mt
xxiiiio de rebq ecce no alie c
si fides ia qe sine operibq mor
tua e Nato 2o 191 fert de
sco vnt c. viro Antramq itaqz
ecclias missas audimq de xpo
loqm et de nomie cristiano
gloriam sed no e nisi tunica
Joseph Ipe videlicet apparatq
exterior / filiu aut fera pessia
deuorauit Non e ueritas no
est misericordia no e sciecia
dei i terra Maledictu medaciu
furtu et homicidiu iudaue
rut Osee 4o Que et e va-
nitas aut voluptas qua ifide
les exercet cu no pare aut
maiore faciat cristiani none
equale uel maiore cu hys q
deu ignorat cura carnis habet
popez i uestibq supfluitatez
i cibis et potibq / bestialitate
i luxu / fraudz i cmercys / dolu
i uerbis / auaricia ad pecunias
ambicione ad honores / et ita
de alys vitys que aplus olim
/ periculosis tpribq predixit
affutura que nos scli malis
crebrescetibq experimeto pal
pamq pncia Erut igt homines
seipos amates / cupidi elati
blasphemi paretibq no obedie
tes / igrati scelesti / sine affectioe
sine pace criminatores / icotinetes
imites voluptatu amatores
magis qz dei Et q de cristiais
debeat itelligi innuit cu subdit
habetes qdz spez pietatis vir
tute aut abnegates 2e ad thi 3o
deberet exponi q qe no nulli
Unde beatq Bernhardq i ser
mone de beato paulo igt Cristu
psequit qui utiqz ab eo cristiani
dicut Amici tui deus et pro
ximi tui aduisu te appiquaue
rut et steterut / mutasse videt
aduisu te vniusitas ppli xpiani
et subdit amnino usqz adma
ximq a plata pedz usqz aduer-
tice no e sanitas ulla Ad'qdz
ex eo dicit qe hec vitioz pestis
vulgari plebe no e cteta sed
qd no sine dolore dicendz est

pestifere effluxit i diuites p(o)p(u)li
et pastores ita q(uod) ia(m) sit sacerdos
quasi p(o)p(u)l(u)s Osee 4° Sicut ei ut
dicit beatus Bernhardus li° 3°
de co(n)sideracione voluit diuites
fieri sicut terrenis i(n)hiat / sicut
imo habundancius / i pa(ce) trenoru(m)
p(re)cipuit co(n)solacione(m) Quo fit
ut no(n) sit ia(m) qui placare queat
ira(m) dei que n(ost)ris heu temporibus
plus solito efferbuit i populu(m)
q(uia) cu(m) is qui displicet ad inter-
cedendu(m) mittit(ur) irati animus ad de-
teriora prouocat(ur) vt h(abe)t(ur) di(stinctio) 61
Unde het ut dicit illa abhomina-
cio i loco sito de qua Ma(tthei) 24°
decet ne pastore(m) more pecudu(m)
sensibus i(n)cubare corporis here(re)
infimis et no(n) pocius erectu(m)
stare ut homine(m) / mente celu(m) su-
spicere que sursu(m) sunt querere et
sapere no(n) que sup(er) t(er)ra(m) teneca(m)
immo Cu(m) ei clerici et hij pre-
cipue qui pascendis ouibus p(re)-
positi sunt / sunt affectu crudeles
affatu mendaces / habitu secula-
res gestu i(n)co(m)positi vita scan-
dalosi corrumpunt se mutuo p(o)p(u)l(u)s
et clerus Et qui tales sunt sunt
s(e)c(un)d(u)m beatu(m) Gregor(ium) i Registro
q(uod) tot mortibus digni sunt quot
p(er)dicionis exempla i subditos tra(n)s-
mittunt Vos igit(ur) domini statu
et sciencia spectabiles no(n) sit s(ed)
vigili cura attendite vocacione(m)
uestra(m) et digne i ea ambulare
satagite p(er) co(rinthios) p(rim)o de regla
li(bri) attendite statu(m) et co(n)dicione(m)
q(uia) estis genus ecclesiasticu(m) regale
sacerdociu(m) et p(o)p(u)l(u)s acquisicionis
Considerate q(uod) arbori no(n) ferenti
fructus bonos co(m)minat(ur) d(omi)n(u)s in
ewangelio Ex quo colligite q(uo)d
fiet scandalose et ferenti fructus
malos et quia dies mali sunt
et securis ia(m) ad radice(m) arboris
apposita est redimamus temp(us)
bonis operibus ut i offenso pede
possimus cu(m) profectibus p(re)miorum
ad visione(m) et fruicione(m) p(at)ris mi-
sericordiarum qui sup(er) turbas miser(ie)
p(er)uenire Ad qua(m) nos perducat
christus dei filius deus p(er) s(e)c(u)la
benedictus Ame(n)

Dalloquendu(m) p(re)sente(m) con-
gregacione(m) n(ost)ris exige-
ncia t(em)p(o)ris Assumo ubi
q(uo)d scribit(ur) Ad Ro(manos) 8°
et legit(ur) i ep(isto)la d(omi)nice currentis
et inscripture i canone 191 sal-
uator No(n) sunt co(n)digne passiones
huius temporis ad futura(m) gloria(m)
Reuerendi patres venerabiles
doctores et magistri ac ceteri d(omi)ni
spectabiles et honorandi Quanta
sit hostis antiqui calliditas ne-
du(m) sacre scripture testimonio sed
et ip(s)a experiencia docente cogno-
scimus habet ei mille nocendi
modos et a principio rui(n)e sue
conat(ur) unitate(m) ecclesie scindere
caritate(m) vulnerare / sanctoru(m) operum
dulcedine(m) / invidie felle inficere
et omnibus modis humanu(m) genus
circuire et perturbare solet ei
satis et erubescit caritate(m) quia
i celo nequiuit q(uia) voluit habere
homines co(n)stantes ex lutea materia
i terra tene(re) xvi q(uestio) 7 visis vn(de)
et quos a fidei catholice recti-
tudine no(n) valet pacis tempore
devium pertrahe(re) varijs sollicita-
tusionibus et pressuris temporum co-
nat(ur) ad hereses inflectere q(uia)
pensantes plus transitoria q(uam)
eterna ibi iaceat indesinenti peri-
culu(m) ubi eternorum / metu amissi-
onis temporaliu(m) deposuerunt turpiter
appetitu(m) Verum q(uia) het ip(s)ius tem-
tamenta i principiorum video plus
solito circu(m)strepere et fidelium
corda dampnabiliter concuti expo-
stulat res de hijs et de huius
vite passionibus aliq(ui)d disserere et
machinacionis versucias hostis q(ua)ntu(m)
dabit(ur) ~~[...]~~ precludere via(m)
Sed q(ui)a s(e)c(un)d(u)m Iohanne(m) abbate(m)
mon(achu)m synai i p(ri)mo gradu sue
scale no(n) solu(m) pulcrum sed et
necessariu(m) a bono et sup(er)bono
deo addere famulos principiu(m)
facere ip(s)e ei principiu(m) om(n)ium e(st)
ut creator / mediu(m) et prouis-
sor / finis ut perfector A quo
debemus principia facere no(n) solu(m)
sermonis sed i(n)tencionis et operis
ut o(mn)ia n(ost)ra ex ip(s)o et p(er) ip(su)m
et i ip(s)o fiat Ad Ro(manos) xi de pe-
ni(tentia) 2 si de bono Quapropter pro
impetranda sui flamminis gracia
matrem gr(aci)e ex more p(re)sentibus
salutemus dicentes illud ange-
licu(m) Aue maria etc.

Non sunt condigne passiones huius
temporis ad futuram gloriam ubi sup
batis edocemur litteris ad eternorum
gaudiorum patriam pervenienti ar-
tissima et paucis cognita esse
via At pro opposito positio
liquet aliud euidi videlicet
ad perditionem iter latissimum esse
et multi currunt illud cum iam fere
omnes conuersi sunt et non est qui fa
ciat bonum non est usque ad unum
sed omnes secundum suas improbas
gradiuntur voluntates et relicto
eo qui via veritas est et vita
absorpti in cogitationibus suis et
illecti terrenis desideriis duce
morte tendunt in mortem Ipse et-
enim dei filius iniustis est clamans
actu et dictu Ego sum via ve
ritas et vita Johannis 14 Unde di
cit Bernardus Ambulare si vis
respondet ego sum via / falli non
vis ego sum veritas / mori non
vis ego sum vita At si pater
dicat / non est ubi in me quiescere
possis Cuius autem sit modus ad
se veniendi ostendit cum dixit si
quis vult venire post me abne-
get semetipsum tollat crucem suam
et sequatur me Matthei 16 de pe
di i sunt qui arbitrantur per hoc
innuere ad gaudia celestia apta
non esse animam nisi variis tribula
tionibus et temptationum tunsionibus
fuerit examinata Quod satis egre
gie deducit Macharius in suis
sententiis capitulo 15 dicens Velut
quidam tanquam seu limi substantia
nisi satis multum percussa fuerit
non utique fiet bene abilis in sub
tilissimam filorum operationem Et
quanto plus fuerit repercussa
et quanto magis mollificata tanto
magis munda atque tractabilior
leuior que fiet sic novum factum
vas neque missum in igne usum
hominis est ineptum et tamquam parvulus
est adhuc admodum opera est
impotens et inexpertus ita et
anime multociens et si divine gratie
consortes et si repleta divina
dulcedine atque spiritu requie sunt
reparatum prauitate et puerilitate
nondum examinate neque a spiriti-
bus malignis differentibus ex
quisite et extorte tribulationibus
sunt Adhuc et paruitate tenentur
et ut ita dicam nondum ad celorum

regnum aptitudinem habent Hec in
dualis namque sunt illius superne
celestis structure ostendit sancta mater
ecclesia dum decantat tunsionibus pres
suris expoliti lapides suis ap
tantur locis per manum artificis di
sponuntur permansuri sacris edificiis
Hinc etiam dicit Apostolus Si extra
disciplinam estis cuius participes
facti sunt omnes Adulterini et non
filii estis Ad hebreos 12 xxxiii quin-
ta vidictam Itaque temptationes
et tribulationes secundum expe
dies inseruntur hominum probationem
taliter ac firmiorem operantes animam
Sed nec condigne sunt passiones
huius temporis ad futuram gloriam
Dicit et Macharius capitulo 35
quid utique condignum ad futuram
promissionem aut ad ea que inde
spondentur et traduntur animabus a bono
spiritu Ihesu christi consolationem
aut ad redemptionem a tenebris
viciorum malicie aut ad debitorum
multitudinem nostrorum delictorum
sufferre poterimus profecto ni-
chil Nam hiis omnibus illo prophetan
tissimo visu uas electionis conside
ratis in veritate dixit Non sunt
condigne passiones huius temporis
ad futuram gloriam que reuela
bitur in nobis Et quia prout res ex
postulat propositum est aliqua de pas
sionibus huius temporis in principio dis
serere pro introductione attendit
illud quod scribitur ecclesiastes 3 tempus
belli et tempus pacis Tempus
pacis est tempus vite beate Ysaie 32
Sedebit populus meus in multitu-
dine pacis in tabernaculis fiducie
et in requie opulenta Sed tempus
belli est totum tempus vite presentis
Job 7 Milicia est vita hominis
super terram Et ratio huius est quia
homo est prosequente ut in sermone
illo Misereor super turbam usque
ad tale signum ↓ Et vel ad tale
↓ sic placet

Liquet itaque ex premissis multipli
citas differentiarum huius temporis pas
sionum quibus sancta mater ecclesia
sancte viri anime tum ex hostis an-
tiqui invidia / tum ex propria summi
opificis dispensatione examinatur
primum probat Macharius capitulo
35 dicens quare et quando
modo et temporalibus huius vite
attendimus et adhemus negotiis

non tame cotristam Sed nuc
qm accessio deo fuiue multimo-
das has teptacoes sustinemo
vides qa ppt christu tribula
tiones immittere nobs adusario
ppt eas quas speram retributi
ones euacuare et negligetia
impone nostris wlt atabo
ne acceptabiles et beneplace
tes talibo digni efficiam
Scdm probat beato Greg
tercio li° mor c° 3° ita iquies
Mirud e qd omnipotes deus illos
quos sibi ta caros ietnu con
spicit ta uehemet qi despici
ens affligit Ecce ei du bti
Job wlnera cruciato qz considero
repete mets oclos ad Johne
reduco et sine grauissima ad
miratioe pcedo qd ille spu pphe
tie itra matris uteru repleto
atz ut ita dixeri prius qz nascet
renato ille amico sposi ille
quo maior iter natos mulie
nemo surrexit ille sic ppheta
ut plus etia qua ppheta ab
iniquis i carcere mittit et
pro puelle saltatu capite tru
cat et vir tate seueritatis
pro risu turpiu morit Mirud
est ergo qd de Job dei testimo-
niu profert et tame eu plags
usqz ad sterqlinu sternit
qd e qd iohanes dei uoce laudat
et tame pro temulete vbis
isaltacois pmiu morit Mirud
est qd oipotes deus sic uehe
metet suos i hoc seculo de
spicit quos sic sublimit ante
secula elegit nisi hoc qd pie
tati fideliu pat qm io ico sic
eos pmit i infimis qr videt
quo remuneret i summis et
foras usqz ad despecta deicit
qr itus usqz ad icophensibilia
pducit hic ergo vnusqsqz col
ligat quid illic passuri sunt
quos reprobat hic sic cruciat
quos amat Aut quo vapula
bunt qui i iudicio arguendi sunt
si sic eoru vita qui ipo iudice
laudat hec ille Et idez xxi
mor tractas illud Job Nunqd
no pditio e sic igt trasitorio
uerbere affligunt electi ut a
puitate flagella corrigat quos
patria pnctas ad hereditatez
suat Nunc et ei flagellat iusto
et ferula disciplie corrigit

quia ad hereditate etne patri-
moniu pparat In suis aut vo
luptatibo relaxat iniustos quia
tato ei bona tpalia suppetunt
qnto etna denegat Iniusto
ad debita morte currens effre
nat voluptatibo utit qr et
vituli qui mactadi sunt i liberis
pastuis reliqunt At contra iusto
a delectacois trasitorie iocun
ditate restringit qr et nimiu
vitulos ad labor vsu deputato
sub iugo retinet Negat elects
i hac vita bona terrena qr et
egris qbus spes viuedi e negqz
a medico cuncta que apetunt co
cedunt Dant aut reprobs bo
que i hac vita appetunt qr et
desperats egentis ome qd desi-
derat no negat perpedat igit
fideles quot mala modernis
hereticis et ceteris pseudo cri
stiais qui i maleficiis suis pro
sperat cristus reseruata Con-
sideret cregtoe que et qualia
iustis ceteris et flamis cruist
sunt i celis ppara talia pro
fecto que nec oculos vidit nec
auris audiuit nec i cor hois
ascedit Et ideo bene dicit apls
qd no sunt codigne passiones
huius tpis ad futura gloriaz
que fuerunt vba i pricipio ppo
sita

In quibus verbis talit introducta
duo innuit Primo huane codicios
respectu merciu vite etne defe
ctibilitas Secudo ex aduerso huius
innuit datoris eiusde vite mira
da liberalitas Primu notat cu
dicit Non sunt codigne passioes
huius tpis Ecce primu codicois
huane defectibilitas vanitati
et subiecta e creatura Ad ro viii°
Et dicit sapiens vidi oia que
sub sole sunt et ecce vniuersa vani-
tas Ecclestes primo vim q v m
eccleo et oms iusticie nostre
pannus mestruate Ysa° lxiiii°
Secudo uero notat cu subiungit
ad futura gloria qm et si ex
nobs ad ea no sufficim ex
ima tame creatoris reuelabit
i uobis vbi supra vnde qd ho
saluat ima e iusticia et ve
ritas du dapnat ppt primu hu
litas et desperatio i nobis

xpc secundo eleuo et plena spes
i deo qa et ipa creatura libe
rabitur a corruptionis seruitute i
libertatem glorie filiorum dei vt
dicit Apls ubi tc et inmitit
spe et saluu facti sumus Et ista
duo resumendo dico primo q i vbis
premissis innuitur humane conditionis
respectu meriti vite eterne de
fectibilitas Et quia difficile
e vniuersos uno sermone hominum
prosequi defectus tn secundum b
Bernhardi sermone xo septimo
de aduentu generalis est humano
generi miseria triplex quia sic
et degimus i regione vmbre
mortis i infirmitate corporis
et i loco temptationis si diligenter
attendimus triplici hoc incomodo
miserabiliter laboramus Nam et fa
tues sumus ad seducendum debiles
ad operandum et fragiles ad re
sistendum Si ei discernere volumus
iter bonum et malum decipimur
Si temptamus facere bonum et iustum
deficimus Si conamur resistere malo
deicimur et superamur adeo q et
si i nobis liberum vigeat arbi
trium ad opus iniquitatis nobis
sufficit Ad bonum uero assurgere
non possumus nisi gratia salua-
toris preuenti et adiuti Necessa
rius proinde e in nos si quid boni
operis sequi debeat saluatoris
aduentus necessaria sit ad nichi
lum redactis potestatis hominibus
xpi prima ac vltima sit veniat
et veniens assistat ut copio
sissima dignatione sua et i nobis
per fidem habitans illuminet ceci
tatem nostram et pro nobis stans
fragilitatem nostram protegat
et pugnet Si ei ille i nobis
quis iam decipiet nos Si ille
nobiscum quid decetero non possimus
i eo qui confortat nos si ille
pro nobis quis contra nos profe
cto ut ait Clemens papa sexto
i sermone primo de aduentu domini
fidelis consiliarius e qui neqz
falli omnino neqz fallere queat
fortis auxiliarius qui non lace
stat protinus efficax qui et ipsum
sathanam sub pedibus nostris
uelociter conterit et omnia eius
machinamenta confringit Ex quo
patet q nostre conditionis defe
ctibilitas et si non ex se ipso tn
aduita gloria vite perhennis

xpc promereri Dicit ei Apls
omnia possum i eo qui me confortat
Ad philip 4o ei dr quod dicit
xpc quod et ipse dicit Nemo uenit
ad me nisi pater meus traxerit
illum Ioh 6o Et iterum dicit
Si quis vult uenire post me
abneget semetipsum et sumat crucem
et sequatur me Mt 16 patet
inueniens q non i homine qui abne
gari precipitur sed i ipso solo qui
ad sequendum proponitur salus sit con
stituta Sed quis posset homo dicere
Illud ecclesiastes 2o Quis e homo
qui possit sequi regem factorem
suum Ideo non solum scriptis pre
buit i exemplum sed etiam omnes
sanctos ut sequimur uestigia eius Sic
dicit beatus Gregorius sexto moralium
ut mentis nostre tenebras vi
cissim permutatus radius tangeret
Ad ostendendum ei innocentiam uenit
abel ad docendum actionis mundi-
ciam venit enoch ad insinuandam
longanimitatem spei et operis
uenit Noe ad manifestandam
obedientiam venit Abraham ad de
monstrandam vite coniugalis ca
stimoniam venit Ysaac ad insi-
nuandam laboris tollerantiam ue
nit Iacob ad reddendum pro malo
bone retributionis gratiam venit
Ioseph ad ostendendum contra aduersa
fiduciam venit Iosue ad demo
strandam iter flagella patientiam
venit Iob Ecce quam fulgentes
stellas i celo cernimus ut i of
fenso pede operum iter nostre
salutis ambulemus Ideo dicit Iacob 5o
Exemplum accipite fratres exitus
mali et longanimitatis laborum
et patientie prophetarum Licet ac
vniuscuiusqz fidelium necessaria sit
conuersatio exemplorum et honesta
precipue tamen splendescere debet
i statu clericorum quos cum im-
peritum vulgus laicorum sibi pro
positos conspicit solet pro qua-
litate morum imitari facit hm
ad hoc dexo et voca re magne
Et deducit hoc beatus Crisostomus
tractans illud Mt 21 Quando
saluator iherusalem veniens intrauit
i templum ubi sit igitur hoc erat
boni medici ut ingressus ad istam
infirmam ciuitatem sanandam primum ad
originem passionis incederet ut
unde i sermone vocatum est ubi

est tale signu usqz ibi no est
sanu hec ille Et hys attetis
absoluit querela moderna qua
stupedo dicit et tacite suspirat
cur hec mala nos hec que pa
tim invenerit cur i ecclia dei
nedu hostilis sed et domesticus
deseviat gladius cur i pplo he
res et supstitio varia et reli
ligio parua / profecto qr i cleo
fides mortua et devotio nulla
Sed ut dicit Gilbertus sup ca
tica mdo se clerici studiose co
formant et qui i mdo sut erro
res sui sats versute et minus
verecude tuet exeplo mutuis
se ad vicia aut iformat aut
fovet exeplis pastores et po
puli seculares et religiosi /
Quo circa si volumus ut hoc malu
desinat et ira dei cesset eme
demus nos et tollamus causaz
fidelis nempe extat sua irre-
fragabili sanitate veritate
subnixa qr nulla nocebit aduer
sitas si nulla domiet iniqtas
et tatu de pmo

Dixi secudo qr i verbis pmissis
tangit erga nos datoris per
hennis vite mirada liberali-
tas i eo qr et si no ex merito
nri ex xpo tame gloria eius
revelabit i nobis Et merito
qr ut dicit b v i suo itinerari
bonu dicit diffusione sui igit
sumu bonu suma liberalitate
e diffusivu Ad nostra hoc ut
dicit Abbas Joachim i sua Oma
// letica maiorz dictu e Audi isrl
dns deus tuus vnus e Deut
vo Dns i quo e potestas
imperij Deus i quo altitudo
cosilij / tuus i quo liberalitas
beneficij / dns cui familiaritis /
deus que veneraris / tuus a
quo sctificaris / habet et omez
potetia / habet omez sapietia
/ habet omez gratia / qui creavit
te qui vocavit te qui sctifica
uit te / hic etia apostolus dicit
Crede oportet accedete ad deu
qr e et iquiretibus se remune
rator sit Ad ebre xi qr est re
fert ad essentia hoc e ad dei
tatis misteriu qr remunerator
est respicit ad gratia hoc e

ad liberalitatis opus Qr qr e
acuit itellectus ad iqrendu Qr
qr remunerator e excitat vo
luntas ad diligendu / altissime dis
quisitionis eget illuiatione scire
que sit et qualis sit essentia
que sola pma e et sola existen
tia ex non existentibus fecit exi
stere demuz i speculatione na
turaliu questionu querit
An sit quid sit qualis sit Et
ideo qr e respicit ad scientiaz
Deinde qm oibus usus e dilige
munera sequi retributiones
Ideo qr remunerator libera-
lissimus e flectit animus ad vir
tute hac etia sumaz suim boni
liberalitate cocludit Joachi
ubi supra ex ubis apli dicetis
Invisibiliu dei perca qe facta
sut itellecta cospiciut sepitna
qz vtus eius et divinitas Ad Ro i
Dicit ei no solu cospiciut
veru etia diligut Naz velut
a pictura quaz periti manus
artificis elegati forma copegit
et multiplici colore beavit imo
et transimus i admiratioz artis
et artificis celebramus iudustria
Sic a rebus extollimr sup
res / clamate factura mudi
iuncessaz dei potetia q fabrica
tate molis solo nutu ex no
existentibus fecit existere / ad
mirabile quoqz et iuitabile
ipius esse sapietia qui remota
et vicina / silia et dissimilia
simili lege regit et dirigit /
predicabile et amabilissimaz
eius boitate qui tot comodita
tes vires medietas sola sui
boitate rebus et naturis assi
pit hec ille Ex quo isero qr
maius e cosiderare res i eo qr
ptendut qm i eo qr sut qr inde
istruimr ad veritate / hic sedu
cimr i errore et iducimr ad
peccata hinc e etia qr ppites
labimr ac turpit detinemr a
rebus quas cerni et qbus appli
camr cor / qr pluz facius pul
critudine et delectatioz qe
i rebus e / qndo cu a quo illa
sut et qtap iocuditatis e in
illis Si ein idonei estima
tores sumus sentimus potius iuta
et perge i illu ubi copia to
cius voluptatis perpetualiter et

substancialit est qm i rebus
ubi pfectu ubi semp michil
est demq3 sit creatura no sibi
dedit ut esset / sit qtq placet
i illa aliude accepit ut habet
vba sut doctoris pnominati
pt qd scptura dimitcs cspiata
reru sigficatioes i qne sue
loqucionis assumit innigre
cupies mags profutuas ee
sigficationes reru qua spes
ut tali osideratioe pulsati
si mouem delectatioe carnis
si succedi ducim cupiditate
si ptatis ambicioe torquem
ab eo spere qui habet dele
ctatioes i dextera sua usq3
i fine ps 17o Cum docet ho
minez sciecia quale nec au
ris audiuit nec i cor hois
ascedit p c cor 2o Cui ets
dedit potestate filios dei fieri
hys q credut i noie eius Joh 1
de pe di & hac societatec
Cuiaius at ut pmissu e crea
turaru vires fora bonitas
potecia sapiecia et sumaz
bonitatis suauitate patet a
guat creatoris Tame secud
beatu Bernhardu sup cantica
smoe 1xo Duo sut i deo in
gemite masuetudinis ac pie
tatis singularia argumenta
videlicz q et patient expe
tat deliquetes et clemet
respicit et recipit pemtetes
gemina eqm dulcedo sinqzitatis
exuberat i pectore domini i
longanimitas videlicet i
expetado et i codonado fac
litas Ad hoc siqd diu susp
dit sntaz ultios a cotepncte
ut qnq3 reuerteti exhibeat
gracia remissiois / ob hoc ty
nullo uano decipiat errore
ut exinde infinite prosiliat
ad peccadu quo deo longam
initate semp adesse cognoscat
Cra secud beatu Greg ex
v mor c 2o quato maior pa
ciencia nuc peccatori proro
gat tato post districtior se
tecia cuagniat diuia et se
ueritas eo iniqu accius
punit quo diucius pertulit
Nuc et qr pe i fine differt
nequissia hom accio a deo vi
deri no credit et totes se i
peccatis videri no credit quo
ciens impune peccat sic qz
emedare no wlt negciaz pro
qua digna no pertulit pena
Sed ueniet profecto etna et
repetina percussio et tut se
expmprouiso exitu videbit
pro cunctoru retributioe dapnai
tut i pena oculos aperiet
quos diu clausos tenebat i
culpa Nemo igit dicat deu
huana facta no cerne cu im
qu quepia iniqtates suas li
bere prospicit cumulare / su
bito et tollit qui diu tolleat
hec ille hys profecto sagaci
osideratioe attetis olim fere
inclita pnceps hedwigis regia
polonie Nobilis genere sed
fide nobilior dii i huams aget
quaius iuxta genus seculi di
uitys et honoribus affluceret
hys tame peritutis viciose
no adherebat sed amore sui
coditoris et desiderio super
noru attesa die mortis bois
studebat moribus preuenire
Clara nepe sut testimoia q
erat auctrix assidua cultiui
diuinoz / protectrix eclie mi
stra iusticie / pedissequa om
vtutu / humilis et benigna mat
om oppressoz Nos ergo con
sideremus qr securis aposita e
ad radice arboris ifructuose
et vox clamat apostolica
tepus est ut icipiat iudiciu
a domo domini et ideo omnez
impietate et secularia desi
deria i ea vocatioe qua uocati
sumus digne ambulemus qtis
post huius vite decursu ad
promissaz nobis gloria perue
nire ualeamus Ad qua nos
perducat christus dei filius
per secula benedictus Ame

Nota contra gloriantes in genere

Notandum melius est de contemptibili clarum fieri quam de claro genere contemptibilem nasci. Erat cham natus de noe sicut factus est abraham filius thare luteorum deorum cultor electus et non poterat gloria eius sordiditate errores patrum. Aurum de terra tollitur et terra contempta aurum eligitur et argentum de stanno egreditur et tamen stanno proiecto argentum seruatur. Nam et de spinis rosas legimus et de fumo lumine stillare videmus. Et quosdam legimus de infima prosapia progenitos ad imperii celsitudinem peruenisse. De talibus propheta osee 9o gloria eorum a contemptu ubi pudor, ab utero ubi fetor, a partu ubi dolor. Hec humilitatis fundamenta tanto non elationis ornamenta parare debent. Sola in ipse sentiendo. Neonem apud deum libertas est non servire peccatis. Summa apud deum nobilitas est clarum esse virtutibus. Hominem et non facit gradus sed virtus, non dignitas sed honestas. Paret autem in multis nobilitas generis ignobilitate mentis secundum Gregorium.

Nota de adulatione

Hugo libro de arra anime: lingua adulando lingit sed mordet detrahendo, occidit mentiendo, ligat et ligari non potest, labilis est et teneri non potest, sed labitur et fallitur, labitur ut anguilla, penetrat ut sagitta, tollit amicos, multiplicat inimicos, commouet iurgia, seminat discordias, uno ictu multos interficit; blanda est et subdola, lata et parata, leuis et breuis, exhaurit bona, miscet venena. Nolite ergo verbis credere quoniam ad nichil utile est nisi ad subversionem 2e ad thimotheum 2o.

De prudentia

Petrus apostolus 1 petri ultimo: estote prudentes et vigilate in orationibus. Gregorius 10o moralium: Prudentia iustorum est deum ex toto corde et ex tota anima et ex totis viribus diligere, nullam creaturam amori suo aut honori preferre sibi in omnibus animo promptissimo et per omnia obedire, que prohibuit non agere et que iussit implere, in omnibus maiestatem eius et altitudinem revereri, omnia in eius laude ordinare, subditos suos dignis honoribus attollere, iustos et bene meritos posse premiare, peccata odire, unicuique quod suum est reddere, quod quisque sibi vult alteri facere, quod non vult non facere. Hec ille. Ex opposito prudentia humana est falsa vera ostendere, vera quoque falsa demonstrare, devium rectum iter profiteri, vitia virtutes esse mentiri, dignitatum culmina per phas atque nephas querere, fortuna temporali tantum gaudere, irrogata mala multiplicius reddere, et si vires suppetant nullis resistentibus cedere, humanum favorem expetere, proximum pre invidia gravare, bona que fiunt factis aut verbis impugnare, sua locupletatione conquisitis argumentis cum aliorum detrimento querere, veritati nisi fortiorem forsan habeat defensorem locum non dare, et breviter per malitiam aut astutiam explere, non valet hoc in pacifica bonitate simulare. Hec prudentia a mundi amatoribus multum reputatur et qui hanc sciunt ceteros superbiendo quasi insanam sint contempnunt. Hanc deus destruet. Hanc deus fons sapientie reprehensam perdet. Ysaie 29: perdam sapientiam sapientum et prudentiam prudentum reprobabo. Nec immerito. Exquirit et vires herbarum, virtutes lapidum, qualitates complexionum, magnitudines quantitatum, distantias graduum, latitudines formarum, orbes planetarum metitur et astrorum notat ortum et occasum. Sed ex hiis omnibus in illorum non astringit notitia qui dicta omnia et singula in numero et pondere constituit et mensura. Prudentia autem iustorum ad saporem vere sapientie elevat et attollit que querendo invenitur et postulando ~~possidetur~~ possidetur.

tuemr per cognitione et possidet
per dilectionem et ut firma et
stabilis i mentibus custodiri tanq
i paradiso invisibili seminat per
timore rigat per gratia per
dolore nutrit per fide radicat
vivet per spem et germinat per
devotione orit per copunctionem
crescit per desideriu p caritate
roborat per circuspectione fro-
det per disciplina floret per
virtute fructificat per patientia
maturescit per costantia auget
et coteplatione cibat Hec ille
Secundum hac prudes attedit modo
solu qd eveniat sed etia quid
evenire valeat arridenti fortune
no credit i adversis fiduciam
no amittit omnem eventu cosilio
pvenit oms diligit no tamen
oibus cofidit maioribus obedien
tia subiectis patria sollicitudinem
expedit hac si amaveris et spo
sam cocupieris sit pugata intellia
ut valeat illustrari secunda af
fectiva ut possit cosolari ostans
effectiva ut queat sctis virtutibus
fecundari Hec prudentia docz pro
vide i porro aut procul cogno
scere vniversa secundum q sut ut
creatura habeat pro creatura
homo pro hoie bestia p bestia
terra pro terra cinis pro cine
cesar pro cesare deus pro deo
Hec dat itellige quid agendu
qualiter loquendu a quo abstinend
quid fugiendu per hac cu oibus
sctis cprehedimus que sit longitudo
et latitudo sublimitas et pro
fund Ad Ephe 3o Hec dat sue
supeminete sue caritate pris
qui sic dilexit homine ut filiu
suu vnigenitu daret ad evol
vend debitu ad expiand peccatu
Hec prudentia nris teporibus
rara e et nigro simillima cigno
calcat i curiis pvertit i iudiciis
suffocat i cosiliis vilificat
i iuramentis polluit i falsis te
stimoniis ab ea procedit ois
qua de deo habem notitia sic
a fonte rivuli a sole radii et
a radice surculi

De qualitate rectorum populi
Subditi estote

Noliciton li o quito c quito rector
populi locu obtinet capitis qui so
lius mentis regit arbitrio quem
profecto ita dispositio divina i arce
reipublice collocavit et archano
providentie sue misterio ceteris
pro ipsoru agedo augedo qz co
modo pfecit legit et i 2 libro
regnoru q saul rex futus appa
rens i facie populi ab humero sursu
supeminebat vniversu populum cur
id nisi quia qui preesse vult aliis
pectore dz et ore pvenire ut
quasi bonorum operum ulnis totius
populi latitudine amplexari va
leat et protegere velut do
ctior sanctior circuspectior et
oim prestatior genere virtutu
1 q 1 vilissimus Sic qz legimus
dnm dixisse ad moysen assume
ad temetipm iosue nave hoiem
qui et cusqz ibi filii isrl
Sic debet iudicare pupillo et
vidue Ysa 1 et qd rectu e facere
1 regum 17 Cum furore iracundie
no dz icandescere Unde gregor sup
Ezech omelia quita ubi dicit
cum ipetus iracundie et furoris
palio velat spus et furoris pphibet
vnde de facili emittat scintille
iracundie quibus turbat puritas
oculi spiritualis et ut dicit Jo
athim abbas i li o de nuis pulli
crasceli scia ira videt iniusta
videt sane si videt sed cecat
oculu ater ire fumus Unde
si exigit sacrameto testabit
iracundi se ratione moveri Cor
lorato itaqz cosilio sctis viri
nunqz facere subditorum correp
tiones donec ira cessato de
ferbuerit eoru mentes ita ut
ire signa no appareret fori-
secus per turbatas expressiones
qa dicit propheta qm supvenit
mansuetudo et corripiemur
Unde et hii qui ad stati p se
ferunt sagacitas comatiois et
arcu extentu obiurgationis
no videt secundum gilbertu in
secunda pte sui eruditionis pseq
culpa sed persona siles lamich
ceco iam facto q dicit occidisse
hoiem cu debuerat occidisse
feram gen 4o Unde et graviter
censet deliquere qui ex ira
sua no veretur pferre v i q m

ita qua quis pro rone pmotus
diuus ille theodosius racõe conpit
corrigendus qd furore foret pulgatu
ut et legit xi q iii cu apud thes
salonica ubi sic legit Cu apud te
usq i fine canonis habenda itaq
e rectoribus ppli correctiois faci
nore racio sed ita demu ut ex
zelo et dilectioe no exfastu et
idignatione procedat quos sb
ea habitudie describes btus
Greg xxvi moral dicit Rectores
ppli erga sibi commissos no nusq
i correpcioe feruet at si de tra
quilitate michil habeat sed
ita i dilectioe tranquili sunt
at si eos nullus feruor accedat
Nunc ei necesse e ut appetant
contra deliquentes ardore zeli
succedi ne cogat post de tor
pore neglie igne gehene cru
ciari hely ei et si i se bonus
exstitit qz tn filiorum excessus
effrenauit no corripuit et i se
pit et i ipis amadiscios diue
vindicta exarsit du filys eius
i bello peremptis ipe de sella cor
ruens fractis ceruicibus exspi
rauit postea pa de summo hic
zeli origo historia porat pi regis
Rectoribus itaq ut dicit btus
Greg li° 19 moral hec summo
opere sunt tenenda ut nc i disci
pline rigore benignitate mansue
tudinis etc Unde i alberto et
i simoe illo fotasse est ponit
Sepu ambulare et desiderium
i consecratioe Archi usq ibi nc
mansuetudo dissoluta Nichil qz
sibi rector arbitretur licere qd in
alys dignum estimat correctioe
ut q lege qua alys sanandam
induxerit perse arbitretur tenenda
qm secundu beatum Greg Cuncta
loquendi pdit si uox opere no
iuuet et vulgatissime iuris hec
regula pate lege qua ipe tu
leris que qm celebri sit apud
ueteres custodita vigilancia
priscorum nos et quos tacere
mirami cogeret facta zeleucus
ei ymo calabire princeps ut
refert ualerius maximus li° vi°
co de iusticia urbe locrensium ac
saluberrimis atq utilissimis le
gibus munita cu filius eius cri
mine adulterij dampnatus secund
ius ab eo constitutu utroq oclo

carere debet ac tota ciuitas i
honore patris necessitate pene adole
scentulo remitteret aliq diu re
pugnauit Ad ultimu ppli pre
cibus euictus suo prius deide fily
eruto usu videndi utrisq reli
quit ita debitum supplicij mod
legi tradidit equitatis admira
bili temperamento se int miseri
cordem patrem et iustum legisla
tore partitus In Cyro postea in
sula ut ide refert Carundi p
fractior et abstrusior iusticia ad
vim et cruore usq dud sedicio
sas contiones ciuium pacauerat
lege cauendo ut si qs eas cu
ferro intrasset continuo interficeretur
Interiecto deide tpe elongiquo
rure gladio cinctus domu repe
tens subito indicta contione sicut
erat i ea processit abeo qui
iuxta eu erat q propre consti
tuerat solute a se legis admo
nitus Idem igr ego illam san
ciam ac protinus ferro qd ha
bebat districto icubuit cuiq
liceret culpa ul dissimulac ul
errore defende pena tamen re
presentare maluit ne qua
fraus foret iusticie O viros et
si no pro merito fidei tamen
pro zelo iusticie qz magna ad
miracioe dignos qui qd alys
sanandum sanxerat i se et suis
preteritum tanta rigiditate correxerunt

q dz ee sup solacia
subiectis impedenda

Nte Rector ppli dz esse constitu
tus sup subiectis solacia impen
denda pro quo attendit illud
cant v° Oculi eius sic colube
super riuos aquarum hoc est
prelati dulces sup indigencias
et miserias subiectorum demu
nuim xij dr Erat moyses
mitissimus sup oms homines qui
morabatur i terra Et ut ter
hat peculiari quoda scripture
documento absolua libet btu
Iob formula rectorum i se exp
mens verba considerare sit ei
loqt eiusd xxix Quando laua
bam pedes meos butiro et petra

fudebat m̄ riuos olei / qn̄do pro
cedeba ad porta ciuitat̄ et i pla
tea parabat cathedra michi / vi
debat me iuu iuuenes et absco
debat̄ et senes assurgētes sta
bat / pncipes cessabant loqui et
digitu supponebat ori suo / uoce
suaꝫ cohibebat duces / et ligua
eoru gutturi suo adherebat
auris audiēs btificabat me / et
oculꝰ vidēs testimoniu red
debat m̄ eo ꝙ liberassēt vociffe
rate et pupillu cui nō erat
adiutor / oculꝫ fui ceco et pes
claudo pat̄ eraꝫ pauperu et
causaꝫ qua nesciebā diligētissīe
īvestigaba et post uerba con
cludēns subnectit Cu sederez
qsi rex circūstāte exercitu / era
tamē merētiu cōsolator Ecce
regnādi i viro iusto ī magna
pte expressa ē formula staꝫ
qꝺ īqt quādo lauaba pedes me
os butiro et petra fūdebat m̄
riuos olei et cu ī paratā ca
thedra residere i platea absco
debat̄ iuuenes et senes assur
gētes stabat Innuit qꝛ ꝯ rex
affluētia graciar̄ qꝫ cōcurso
et prudēciaꝫ nō exturbsserat
sed ī his oibꝫ ex cōstātia et
testimōio bonor̄ oper̄ aucto
ī ꝯtīnuā pmāsit Cessabat loq
pncipes et ligua ducu adhe
rebat gutturi nō audētes
gradia loqui et īpone ī hume
ros hoim̄ onera importabilia
que nec supficie digiti tangi
solēt / docebat et vir iusto
omeꝫ vtut̄ laus ī actione
ꝯsiste / cassu qꝫ esse splēdore
verbi cui nō sbest soliditas
oper̄ / Auris audiēs et ocl's
vidēs btificabat me Instru
mēta corporis elegāt expres
sit qbꝫ sensꝫ aīe maxīe co
ualescit exterior̄ naqꝫ noti
cia ocli et auris obsequio su
delīssīe trāsit ad aīaꝫ et the
sauros cordis sepiꝫ ligua
sēcūta dispargit Ad ucero au
diēs et videns adiecit sapi
ent̄ iudiciu exp̄mit iuxta
illud btus q̄ loqt̄ ī aure au
dient̄ Non itaqꝫ btificatu
se dicit liguis hoim̄ q̄ ī altitūa

parte uel amore uel odio frequēt̄
impellit̄ sufficit et testimōiu
ꝯsciētie presēti cu roboratu
sit iudicio sapiētu Eo īqt ꝙ
liberasset pauper̄ pupillu et
periturī et cōsolatꝫ sit cor vi
due In his et maxīe pncipu
et rector̄ pplī claret auctꝰ
q̄e a dn̄o īstituta ē ad iniurias
propulsandas hec quidꝫ sūt
opera misericordie et erit nō
agēt̄ ea benedictu ī scla Sed
ne auct̄ autumēmꝰ cu remis
sioē clementia vicijs audaciaꝫ
prestitisse iusticia īqt īdutꝫ fu
causaꝫ qua nesciebā inuestigaba
oportet et iudicē cūcta rimar̄
et ordine reru plena īqsitioē
discute nec ante obuiare alicui
qꝫ causa sit legittīs racioibꝫ
plenissīe liminata xxx q ult
Iudicate Cōterebaꝫ molas
iniqui Iniquꝰ ē qꝫqꝫ ī iudi
cijs seqt̄ nō causaꝫ sed pꝺaꝫ
qui sic munera diligit ut se
quat̄ retribucioēs et licet
equū sit qꝺ decernit / ad pcu
auaricie stimēs pgit ī mora
an seqt̄ et de dentibꝫ illiꝫ
auferebā preda dicebā qꝫ in
nidulo meo moriar mēte itaqꝫ
cōpositierat qui rex suarum
amplitudie ꝯtētꝫ erat nec
auaricie aut ambiciois stimulo
urgebat̄ ut domu domo agr̄
agro cōiūgēt usqꝫ ad t'minos
loci ac si solꝫ habitaturꝫ
esset ī supficie terre Et sic
palma multiplicabo dies hez
admiradaꝫ aplex ī septio pro
bleumatu et plutarcꝫ ī octa
uo memorabiliu dicit Si super
palme īquit arbor̄ lignu ma
gna podera īponas et sic tātu
grauit' vrgeas et oneres ut
magitudo oneris sustinere ne
queat nō deorsu cedit nc̄ ī
terra flectit̄ sed aduersꝫ podꝫ
resurgit et sursu nitit̄ nec
recuruat̄ / ptea īqt plutarcꝫ
placuit palma signu esse vi
ctorie ī certamībꝫ / qm ligni
īgeniu huiꝰ ē ut vrgētibꝫ
oppmētibꝫ qꝫ nō cedat / p pal-
maꝫ ergo significat̄ iusticia ī
flexibiles q̄ descēsu nō nouit
sed solu ad supiora progressu
Vnde iustꝰ ut palma florebit

et coqz factu est ut iustitia pre
clarissia dicet² vtutu 7° ethi⁷
xv q 7 cu deuotissia; post plu
rima cocludit cuqz sedez quasi
rex famulatibq alys lacmas
tame meretru abstergeba Nocuda
pfecto coclusio tu ptas publica
sit studet precesse ut i pmusitate
sua triste aliquē esse no patiat²
Extat ad rē hac memorabile
alexandri magni factu qui ut
refert policito lio v° c° xv°
Cu hyeme duces exercitu re
sideret ad igne recognoscere
presentes copias cepit Cuqz
cospexisset queda pre exani
matu frigore iussit eu sedē
i loco suo duces Et i persis
natq esset i regia sella rese
disse capitale crime foret Sz
i macedonia nato cocedit² sup
itaqz ut gntu pot presidentes
qsolidadq sibi subiectis itedat

Nte costituit² etia rector ppli sup
iudicia dirigenda De quo ozee
x° gminabit qi amaritudo iudi
tii super sulcos agri Sulci agri
sut prelati et duces ppli qbq
dns ifudit sciencia quasi celeste
pluuia et germiat amaritudo,
iudicii cu statuit penitetia iunge
et consilia dare secud qualitate
delicti l xxx i di presbit deut,
Date ex vobis viros sapientes
et ignaros cetē discretio ueri
tatq quoq gusatio sit pbata
cete rectitudo boitatq ut pona
eos pncipes cete requir² aucts
potestatq persona ergo no de
signat sed usurpat pui aut
effeminati ppt defectu auct
furiosi ppt defectu veritatq
scadalosi et mali exepli hoies
ppt defectu bonitatq Et quid
sciu fuit ppt auaricia effemiati
ppt desidiaz furiosi ppt seuicia
scadalosi ppt ifamiaz que so
let rectu iudiciu mutare xi q
iii quatuor modq et pnte iii
iudice sapiecia de auaritia sup
xiii Si diuicie appetat² i vita
quid sapiecia locupletioq q° oia
operat² Et deut xvi° no accipi
as persona nec munera quia
munera excecat oculos sapietu

et mutat uerba iustoru et seq
qd iustu e exequeris ppterea di
cebat apls i cor 6 oia michi
licet sed ego subnullioq redi
gar potestate qm manq suas
custodiebat ab omi munere
Si ergo lis cadat dirigat iudex
libra iudicii nec flectat amor
nec munera palpet de re Nu
dicu etim li xi° Et ut e apud
ciccerone exuit persona iudicis
qsqs amicu iduit Eqtas em
cu Iudex obseqt² sinistra odii
uel amoris dextra nescit talis
pro tato dz esse iacris mister
ut i eius manu nullius aucte
persone titubet aut uacillet
libra iustitia De demencia at
facit qd dicit sapies pub x
ixo Cum paties e multa gu
bernat² sapiecia qui at ipaties
e exaltat stultitia sua et
ppt credulitate persepe accidit
oppm et dapnari inocetes
Et profecto ut dicit policitq
lio v° c° xi° Cu i subiectos
potestas seuit idq e ac si tutor
pupillu persequat² uel cu suo
mucrone iugules obtiuq de
fensione ab eoq traditu tibi
gladiu accepisti Ad ultimu de
ifamia facit   e° In sa
piecia ambulate ad eos qui
foris sut qr et tata debet ee
maturitas iudicu ut nc vita
ipoq nec uerba inmittat i ali
os scadalu Dicit ei b Ambro
si bti inmaculati et po² 3 q 1
Iudicq ille de alterius errore
q no ht i se qd qdepnet Iu
dicet ille q no agit ead que
i alio putauerit punienda ne
cu de alio iudicat i se ferat
snaz Iudicet ille q ad pro
nuciadq nullo odio nulla offen
sioe nulla leuitate ducat²
Scipioq Africanu tata moq
grauitas et austere maturi
tas pudicitie comedabat ut
solo castitatq exeplo publicu
uotu cotinecie firmaret in
pplis Iste sic titus liuius re
fert cu a pireneis motibq usqz
ad columpnas herculis et usqz
ad occeanu deuicto hanibale
et alys romanoq hostibq

prouincias subiugasset legitur tanta grauitate vita operibus et facie precedisse ut non solum actus sed et affectus illicitos in hominibus cohiberet. Erat preses optimi quod quale vere sit officium regentis alios et ut ita dixerim de grandi breui sermone ut cuique perstrinxi vobis quia qui talem in prouinciam sortiti estis rectorem in quo haud dubium viget iusticia ad vicia corrigenda nitet benignitas et mansuetudo ad solacia impendenda et refulget sapiencia et discrecio ad iudicia dirigenda quid accomodacius dicere debui quam ut ipsum reuereamini et subditi estote que fuerunt verba in exordio prescripta

In quibus verbis sub huiusmodi consideracione introductis considerate primum et videte pro condicione vestra quam reuerenciam et obedienciam vestro debeatis rectori aut prelato quia subiecti predicto eregione et vos virorum clarissime quantum dilectione cura et vigilancia vniuersitatis aut diocesis huius teneamini exhibere membris et corpori quam vnum dicitur et sunt subditi. Animaduertite et 3o in hiis ambobus verbum mutuis respectibus subsistencia vtriusque vigere et concludi primum et secundum notatur et tangitur in eo quod dicitur subditi quod suum significacione relacionem et habitudinem importat sicut dominus ad seruum filius ad patrem sed tercium expressum tenetur dum verbum substantiuum annectitur estote.

Nam quod ouis que se errabunda regimini pastoris subtrahit necesse est ut pereat. Sic ut de dicitur. Nos vero prelatus dum sibi commisisset plebibus curam et vigilanciam quam debet non impendit mercenarii nomen induit et meritum ac esse pastoris amittit propter primum dicit apostolus Serui subditi estote in omni timore dominis vestris ubi thema propter secundum ibidem 5o Seniores qui in vobis sunt obsecro consenior et testis Christi pascite qui in vobis est gregem domini et sequitur sobrii estote et vigilate

Nam prout est apud platonem in libro de secularibus legis et ponit policraticus libro 5o c. 7o rem publicam iure tueri preceleberrimum est, et caput demum recte procedere cum capud eius se inutile cognoscit esse nisi fideliter et vigilanter membris cohereat. Et ob hoc dicit Bernhardus super cantica sermone l xxvi vno quam boni vigiles qui nobis dormientibus ipsi peruigilant etc. Vnde residuum in floribus bernhardi aut in illo sermone sub themate Opus veritatis docebit vos omnem veritatem usque ibi omnes propter mansuetudinem. Propterea vos virorum optime qui opus ministerii huius sortiti estis attendite vobis et precioso deposito quod vobis diuinitus creditum est. Haec etenim alma vniuersitas et diocesis cuius vos deus fecit patrem et ducem ciuitas est vigilate ad custodiam concordia quia sponsa est studete eius ornatui oues sunt intendite pascue quod si per omnia plenum videatur laboris et sollicitudinis demulceat tamen mentem immensitas interminabilis premii et consolacionis sitis etenim ut dicit Auctor de Sompno Scipionis omnibus qui patriam aut creditam sibi rempublicam conseruauerint adiuuerint auxerint certum in celo diffinitum esse locum ubi beati sempiterno euo fruuntur. Nichil enim est illi principi deo qui omnem regit mundum quod quidem fiat in terris acceptius quam consilia que ciuitates appellantur promouere disponere et procurare etiam si res postposuerit vitam ponere presertim horum etenim rectores et conseruatores hinc profecti illuc producuntur. Vos itaque domine rector per magnitudinem consilii vestri per claritatem prospicaci intellectus vestri superintendite hiis subiectis vestris sicque in bene gerendis negociis ipsorum vigilate ut ad promisse vobis vite eterne premia vna nobiscum valeatis peruenire quod nobis concedat dei filius per secula benedictus Amen

Spiritu ambulate et desideria car
nis non perficietis ad gal quinto scri
bitur lectum est in dominica etc.

Alloquuturo in conspectu tam clarissi
morum virorum pro reuerencia huius
officij celeberrimi prestantissimi
patres et domini te grande michi di
cendi causam oblatam in primis asp
ticio hem igitur non ea in qua ut
dicit Tulius in prima oracione Me
mi oro deesse possit sed magis
ut dicit beatus Ieronimus vitam
beati hilarionis scribens talem ut
omnes quia si adesset aut vindet
materie aut succumbet hec pro
fecto magis diuina quam humanam
iuxta Senecam beati Ciprianum in episto
la ij ad Cornelium Verum ut dicit
petrarcha in libro de vita soli
taria supra humanum modum capiat
oportet qui supra hominem loqui aut
intelligere volunt quod quam sit homini
ex suis naturalibus impossibile
preclarum est omnibus Dicit et beatus
Augustinus xo de ciuitate dei Magna est
insania hominum eruginiosa dum in
tuitu vita immutabili carne conside
et negligere mente que nobiliorem
continet dignitatem quam tamen non
potest quis ab erroribus abstrahere
nisi assit deus qui est lux vera
mentium illuminans omnem hominem
venientem in hunc mundum Humana
quippe natura in primo suo statu
nobiliter creata habuit potenciam
et sapienciam potenciam quidem ut po
tens esset non peccare et potenter
virtute anime racionalis potencias
sine rebellione ad deum eleuare
et eleuatas in solo deo exercitare
qualiter per intellectum deum cognosceret
per voluntatem deum cognitum di
ligeret et per memoriam cognito
et dilecto deo sine mentis instabi
litate et euagacione dulciter re
quiesceret Sapienciam vero habuit
qua sciret deo frui qui solus
supra ipsum erat et per quam omnes
que sub ipso erant disponeret crea
turas Sed per preuaricationem tote
dicte corruit in contrarium quia de
potencia in impotenciam de sapiencia
in ignoranciam et de diuinorum dele
ctacione in concupiscenciam carnis de
potencia quidem corruit ut sit impotens
factus sit ut impossibile sit ipsum
esse et non peccare et ad bonam
operationem assurgere dicente domino
Sine me nichil potestis facere
De sapiencia vero cecidit ut
animo infatuato plus ei sapiant
temporalia quam diuina et ex de le
ctis diuinis saporibus inhiat
hiis terrenis fetoribus Sic quoque
corruit de diuinis delectacionibus
in carnales ut nisi sola carna
lia concupiscat vnde et actum est
ut excecata racione destituta vo
luntate memoria ignata sola
presencia et fugacia bona homines di
ligunt et inquirunt Et pro tanto
homine taliter in suis naturalibus
sauciato mos est viris sapien
tibus magna laude dignis ut
dum aliquid eciam verbo adhorta
cionis digne velint proponere in pre
ambulis cacto diuini eloquij fu
damento ad perficiendum quod gestiunt
spiritus sancti graciam humiliter studeant
implorare Cuius pacto et nos
in huius collaciuncule exordio
pro impetranda diuina nobis gracia
primam matrem eius et gracie factorem
salute dicentes Aue maria

Spiritu ambulate et desideria
carnis non perficietis prestantis
simi patres et domini dignitate
statu ordine et sciencia precluadi
Cum ut nedum catholice sed et
gentilium philosophorum tradunt sentencie
rebus de quibus loquimur cognatos
oportet esse sermones profecto
longe aliter vtriusque nostrum ut
priuato in huius caduci et in senium
vergentis seculi stadio decurrentis
at et qui pastoris curam impietis of
ficium verbo apostoli persuadet Spiritu
ambulate Illi neque ut priuato
et tamquam proprie saluti dumtaxat incum
benti sufficit eciam si deliteat
et mandata domini iugiter medita
cione pertractet dicente domino
Si vis vitam ingredi serua man
data Mt 19 Iste vero ut in
publicum euocat supra montem ex
celsum ascendat ut et ad viam sa
lutis ceteros manuducat necesse
est Ideo illud supra montem ex
celsum ascende tu qui euangelizas
Syon Ysa 40 qui nunc visitto
est facie fratris sui Ioseph nisi

addixerit fratre suu mimu seru
Gen 23. Ad officiu pmi spectat qd
scribit beatus Cyprianus i epla
ad fortunatu Aduersarius nost
uetus e et hostis antiquus cu
quo prelia gerim sex et ferme
annoru milia ia cplet ex quo
homine ipse impugnat omi gne
teptandi et artes atq insidias
decipiendi usu ipo erudiuit habens
mille nocendi modos vm q i
strptuis Si imparatu inuenit
xpi si rude si no sollicitus ac
toto corde vigilante explorat
circuuenit nesciu fallit incautu
decipit imparatu At si quis
eoru dnica precepta custodiens
et christo dno fortit adherens
ot eu steterit vincat necce e
qr christus que confitem inuictus
est Sicq sibi merito dicit
Spu ambulate et desideria
carnis no pficietis ubi thema
Pastoris aut labor plura hijs
exigit cuius e ad preparandas
et corroborandas subditoru me
tes dei verbi ad spuale et ce
leste certame possit animae
Pax et uero dicit Cyprianus
ubi sup e nobis q pastoris
tenemus sedes q dei plebe classico
nre uocis erigimus nisi credentiu
fide et dicatam deo deuota qz
vtute diuina lectione firmemus
Quo pacto nobis patru optie
dne conscecrande apli vbo dicat
Spu ambulate Tali igit spu
ut sic dicit petrarcha possitis
pollicici ope decertantibus con
siliu dubijs lumine cecis letitia
mestis securitate metuentibus
spem deiectis salute egris
requie fessis refrigeriu affli
ctis mostrare iter errantibus
subiectare humeros cadentibus
dare dextera prostratis Epos
etei tene locu aplorum psuasu
e oibus ipoz sacroru canonu
testimonio xxi di i nouo quoz
dignitas et si quadrifaria diuisa
sit i epos Archiepos pmates
et patriarchas Epus tamen
generale nome e et hoc tpm
sui interpretatione qd dixi oste
dit Dicit eni Eps latino ser
mone quasi superintendens vm q i
qui cpatu qr custos vinee dni

sabaoth i alto residens mores
et vita respiciat singuloru i alto
quidam veluti i specula collocat
ut respiciat dyabolu carnem
mundum hereticos falsos fratres
Vnde et antistes et pontifex la
tino eloquio nuncupat Antistes
qi contra stas quam pastoris est
officium aduersus lupos assurgere
ne grex dominicus ipoz exponat
dentibus lacerandus Et pontifex quasi
vita epi pons esse debet populi
sup mare seculi ad patria pa
radisi Et proinde ut reuerendis
dissimus pater et dns noster conse
crandus ad quem michi potissimum
pro honore ipius e sermo i hac
sua celesti uocatione spu digne
ambulet summope necessarium e
ut et suipius et plebis sibi
credite puigile cura agat ut
dice possit videte q no michi
soli laboraui Ecci 24 sui tpe
per vite sctitatem et pplis per
opis exhibitione ut sic summa
officij sui que i actione et cote
platione csistit exemplo legisla
toris concludat qui nunc ascende
bat i monte quasi ibi gloria dni
cu maiori cerneret libertate
Nunc uero descendebat i castra
ut cu vtilitate necessitatibus
ppli prouideret de ema Nisi ca
po ad si Et hec duo pro the
matis pmissi introductione sufficiunt
resumendo dixi Primo ut rs pr
prestantissimus spu ambulet su
mope necessarium e ut suipius
p vite sctitate sollicitus cura
agat Dicit eni policratus li v
id impossibile existere ut alios
utilit regat que prius error sb
uertit Hinc at sctitatis formu
lam perstringens beatus Gregorius i
pastorali dicit q pastor debet
esse cogitatione mundus actione
precipuus pre cunctis contemplatione
suspensus bene agentibus p hu
militate socius contra delinquentiu
vitia p zelu iustitie erectus
interiorum cura exteriorum occupa
tione no minuens exteriorum
prouidentia interiori sollicitudine
no negliges Sed nec videtur
sufficere pro ista vite cu ce
teris hominibus dnis pontificibus
quorum sctitate alios pferens

Samuel ppheta dixit singulariter
de quolibet ad omnes pplm certe
videtis quem elegit quod non sit similis
illi in omni populo primo Regum x
Abimeleth et Saul sicut semper circumi
nebat omnimode pplm quod tractans
policraticus libro v dicit Cum pest
aliis pectore debet et ore pre
minere ut qui honorum operis vlnis
totius ppli latitudinem amplexari
valeat et protegere tanto doctior
sanctior et circumspectior et omni
virtute perfectior Kathedra quoque
episcopalis sanctos eum aut sanctos
recipit aut sanctos facit Nam cum
Saul unctus esset in regem fert
scriptura sacra testimonium quod in-
silijt in eum spiritus domini prophetauit
que et mutatus est in virum alium primo
Regum x Cayphas quoque licet sacri
legus et qui in necem conspiraue-
rant domini cum esset pontifex anni
illius prophetauit ut constet ipsum
ab officio gratiam quam demeruerat
accepisse nec nos ea parte ad
miratio teneat habet enim apud
deum nescio quid priuilegij officium
publicum quo diuina potentia vir
tutes suas crebro exercere con
sueuit Qua etiam consideratione
pulsati non facile appedere debeamus
quoque ore eorum in omnibus agitur
actibus qui publice fungunt mi-
sterijs Et ut sermo meus aliquan
tulum hic sinum effluat alueum
considerans quod in hunc morem ipse sa
cerdos eternus dominus christus cum
passionis sue tempore alapa cede
pisset a suo sacerdote ipse quoque
ei dixisset Sic respondes pon
tifici Ad ipsum pontificem dominus nichil
contumeliose dixit nec quicquam de
sacerdotis honore detraxit sed
innocentia sua magis ostendens
Si male inquit locutus sum testimo
nium phibe de malo Si autem
bene cur me cedis In actibus
quoque apostolorum conpositum apostolus
cum ei dictum esset Sic insilis
in sacerdote et maledicendo quamvis
domino iam crucifixo sacrilegi et
impij esse cepissent nec quid
prior de sacerdotali honore
et auctoritate temeraret ipsum

quamvis inane nomen ac umbra
quedam sacerdotis cogitans apostolus
nesciebam inquit fratres quod pontifex
est scriptum est enim principem ppli
tui non maledices Unde contra
nonnos etiam dominus loquitur Et homo
quicunque fecerit superbia ut non
audiat sacerdotem aut iudicem qui-
cunque fuerit moriatur homo ille
Ad Samuelem etiam cum a iudeis sper
neretur dicit dominus non te spreuerunt
sed me Et iterum in ewangelio
Qui uos audit me audit et
eum qui me misit et qui uos
recipit me recipit profecto cum
hec et multa alia exempla diuine
legis inserta codicibus quibus sa
cerdotalis auctoritas de diuina
dignatione firmatur quales puta
bimus patres conscripti eos qui
sacerdotum hostes et contra catho
licam ecclesiam rebelles nec premo-
nentis domini comminatione nec futuri
iudicij ultione detinentur Sed nec
ut dicit Cyprianus in Epistola ad Cor
nelium iiij aliunde hereses aborte
sunt aut nata scismata nisi quando
sacerdoti dei non obtemperatur nec
unus in ecclesia ad tempus Judex
vice xpi cogitatur Cui si secundum
magisteria diuina obtemperaret
uniuersa fraternitas Nemo aduersus
sacerdotum collegium quicquam moueret
nemo post diuinum iudicium post populi suffragium
...

ut ciuitas ecclesiastica scinditur
nemo dissidio unitatis xpi eccle
siam scindet nisi ita aliquis sacri-
lege temeritatis ac perdite mentis
sit ut putet sine dei iudicio fieri
sacerdotem cum dominus in ewangelio di
cat None duo passeres asse ve
neunt et neutrum illorum cadit in terram
sine patris voluntate Cum itaque
ipse dominus testetur nec minima fieri
sine dei voluntate existimabit ali-
quis summa et magna aut non
sciente aut permittente deo in ecclesia
eius fieri et sacerdotes episcopos quoque
dispensatores eius non de eius
sententia ordinari hoc profecto
sentire est fide qua viuimus non
habere hoc est deo honorem non
dare cuius nutu et arbitrio
regi et gubernari omnia scimus
et credimus et hoc de primo

Adiecta secundo ut is pater presta
tissimus spiritu digne ambulet summo
opere necessarium esse ppli sibi

diuitiis commissi / pingue cura agat
Et hoc quidem cure officium videtur
in quatuor consistere in solercia pa-
scendi in diligencia custodiendi in
audacia defensandi et in disciplina
corrigendi Propter primum cuilibet pa-
stori dicitur in ore domini pasce oves
meas Johannis ult et prima petri v°
pascite qui in vobis est gregem
domini pascite in qua exempli edi
ficatione verbi predicatione et
fideli oratione Secundum beatum Bern-
hardum super cantica sermone lxxvi°
qui curato dicit pasce exemplo
pasce oratione pasce verbo verbo
quidem ut potens sit exortari in
omni doctrina sana Ad Titum primo
exemplo ut quod verbo predicas
opere impleas Dicit enim beatus
Jeronimus ad fabiolam facie et
sit doctrina ne doctrine aucto-
ritatis operibus destruatur Et ad
nepotianum non confundat opera
sermonem tuum ut dum in ecclesia
loquens tacitus tibi quisque respon-
deat / cur hec que dicis ipse non
facis / accusare avaricia est lacte
presbiter sacerdotis ego vox cum mente
concordet / oratione vero pasce ut
pro illis quorum tibi cura tra-
dita est fideliter intercedas Dicit
enim beatus Bernhardus in epistola
ad senonensem episcopum In hiis duobus
mandatis ubi scilicet et exempli summa
tum officium ad securitatem conscie-
pende intellige Tu tamen si
sapis iunges et tercium studium
videlicet orationis manent itaque tria
hec exemplum verbum et oratio ma-
ior autem horum oratio Nam et si
vocis virtus sit opus vocis tamen
et operi efficaciam graciam quam
oratio promeretur Ecce solercia pa-
scendi Sed propter secundum diligenciam
videlicet custodiendi dicitur /
Custodi virum hunc / qui si lap-
sus fuerit erit anima tua pro
anima illius 3° regum xx° Hinc
est quod dicit beatus Bernhardus in
sermone preallegato Quicumque forte
ministerium huiusmodi sortiti estis at-
tendite vobis et precioso de-
posito quod vobis creditum est
civitas est vigilate ad custo-
diam sponsa est studete ornatui
oves sunt intendite pastui porro

ad mores honestandos corrigendos
pre quod utique ad decorem sponse pertinet
quis non cognoscit pro micia cum multa
diligencia discipline censura quod est
tercium / ob hoc enim apostolus hor-
tatur Thimotheum 2° 4° Argue
obsecra increpa / Argue aversos
obsecra dociles increpa rebelles
Quartum autem officium cure huius dixi
esse audaciam defensandi ut scilicet
prelatus nullius potestate terreatur
nullius munere deflectatur nullius
adulatione mulceatur quominus pro
defensione ovium christi se murum
defensionis contra quevis pericula
usque ad mortem opponat Nam in
laudem boni pastoris dicitur ore domini
bonus pastor dat animam suam pro
ovibus suis Johannis x Et prelato
iuxta sentenciam beati Bernhardi ubi
supra Ad custodiam civitatis opus / dominus
est viro forti / spirituali et fideli
forti ad propulsandas iniurias /
spirituali ad deprehendendas insidias
/ fideli qui non que sua sunt
querat / qui quia paratus sit semper
impendi et superimpendi pro animabus
suorum / cum apostolo 2° cor 12 ut
nichil sit quod eum terrore concuciat
aut eum a via spiritus pertrahat
Quia ut dicit Cyprianus in epistola
ad cornelium tercia Nec christianum
ultra aut durare aut esse iam
posse / Sed ad hoc ventum est ut
perditorum hominum minas atque insi-
dias pertimescamus / nec ideo cedendum
est quia minatur / aut ideo adver-
sarius et inimicus maior est christo
quod sibi tantum vendicat in seculo
Manere profecto apud nos debet
fieri robur inmobile et stabilis
et inconcussa virtus / contra omnes incursus
atque impetus fluctuum nec cesset
ut dicit idem doctor / Unde pro
episcopo aut terror aut periculum
veniat qui terroribus et periculis
vivit obnoxius / et tamen fit de
ipsis terroribus et periculis
gloriosus Ecce patres et domini
formula quedam et tamquam facies
officii pontificalis descripta non
quidem secundum carnem sed secundum
spiritum forte Quo circa pro re-
verencia et allocutione huius co-
lendissimi patris et domini nostri
digne spiritu ambulate que fuerit

uerba loco thematis proposita

In hys aut verbis utriusqz itro
ductis vos patru optie qui in
uobis debetis ostede quo alios
oportetat i domo domini couersari
de eleet tri itrigs 9siderare p[ri]mo
ex proposito netitaz uobis i via
spus exercitatione attedere
scdo ab opposito carnalis hois vobis
psuadez mortificatione videre
et tertio i hys oibus indigetaz
imposita vel pseueratie cotinu
atione primi notat cu dicit in
proposito spu qr ut dicit Apostolus
ad Gal 5o si spu viuimus spu
et ambulemus Secundu trahit ab
eius opposito caro ei couptistit
aduersus spm ubi thema cuius os
ia mebra mortificada cefset apls
ad Colo 3o ut si destruat corpus
pcti Ad Ro 6o Sed tertiu ex
pressit cum dicit ambu
late i hut etei more dicit propheta
hec e via ambulate i ea De
ut 5o et de illis sctis aialibus
legit qr no reuertebat cu am
bularet Ezechielis primo Sic
et apostolus gloriat cursu se
cosumasse 2e ad thio 4o per
que no nisi laboris 9stantia
et operu pseuerantia recte designat
hoc itaqz more vos prestanti
ssime pat spu ambulate ptea
qr aialis homo no percipit
ea que spus sunt spualis vero
cuncta diiudicat Prima cor 2o Et
aps querit se vide i mebris
corporis sui alia lege repu
gnate legi metis sue et suspi
ras clamat Infelix ego homo
qs me liberabit de corpore mortis
huius Ad Ro 7o Eatenus spu
ambulate Adhuc qm caro et
sanguis regnu dei no posside
bunt Prime ad cor 15o Spu ambu
late qr qui spu dei agunt hy
fily dei sunt Ad Ro 8o Et
omissis alys subdiuisionu me
bris breuitatis amore i regito
breuit pme tria pro finali huius
allocutiois resumeda Et quia
via spus describes btus Bndus
i quibusda suis dictis dicit Sunt
qui carne ambulat q omez
sollicitudine i eo ponut quo
molestias carnis effugiatis depo
mte In hac via spus gradus
duo sunt superior et iferior In
feriori gradu ambulat ho qndo
reuersus ad cor ita affectiones
suas sollicitus ipse reprehendit
qd prtum cotrariu cognoscit
In hoc gradu sacrificiu deo co
tribulati spus et cordis humiliati
p compunctione offert De hoc gradu
ad superiore ascedes incipit cogi
tare beneficia dei Et couersus ad
gratiaru actioes offert deo per
deuotione sacrificiu sacrificiu
laudis In utroqz gradu videt
christu et i primo quide crucifixu
et i scdo gloria et honore
coronatu hec Bernhardus Quo
sit ut ad hac via spus duabus
pennis promouemur scdm eius
i primo smoe deaductu domini
agitioe videlicet et deuotione
leuat quippe deuotiois ala sed
sola no sufficiat Quit necesse e
qui tatu vna ambulare 9tedit
et quo magis attollitur peius
collidit zelus ei absqz sciencia
quo uehemetius currit eo grauius
corruit ubi vero itelligentiae
caritas agnitione deuotio co
mittat volat et ambulat spu
sectare qui eiusde modi e volat
sine fine qui uolat eternitate
adherendo ei qui semper et hic
est semper et nos esse et beate
esse poteramus Adherendo at di
vi no solu per cognitione sed
etia p amore et hec via spus
Naz adherendo ueritati p cog
nitione sed ab illa defluendo
p amore amado videlicet pro
illa uanitate ho uanitati similis
factus e propheta teste Et qd ini
quius qnaz 9tepnere ueritate
quid vero iustius qm 9tepnetibus
subtrahi et ipaz cognitionez
Itaqz appetitus uanitatis e 9teptus
ueritatis et cohac ceritate de
scedit qr plerumqz pro eo qd e
amamus uel reprobamus qd no e
Et iteru querentibus nobis quid
est homo respondet propheta qr
innotuisti ei dne Itaqz si noti
tia dei cassa e ut homo aliqd
sit excepcione ignorantia dei fat
qr nihil sit et hoc de primo

Aperta secundo i verbis pmissis ab opposito psuasa esse carnis mortificatione Manifesta sunt autem opera carnis dicit aplus que sunt fornicatio inmundicia luxuria ydolorum seruitus contentiones emulationes ire et huiusmodi. oportet profecto secundum beatum Cyprianum i epla ad virgines Nos qui castitatem esse carpimus quo xpus ambulauit et
ambulac nos oportet nos domare carne calcare mundum et voluptates corporis declinantes caueamus nichilominus seculi vanitatem totum nimirum quod a via pnitencie et disciplie abstrahit filios hominis. Est totum quod exercet iterum filios dei i hijs duobus consistit secundum Hugonem abbatem monasterij i libello de scala celi hec quoque via domande carnis hec ipsa sunt latera scale celestis quibus interne virtutis et gratie gradus firmiter inseruntur. Est et videre homines mundi gloriam spernentes fauores ciuitatis pplis non desiderantes humanum diem sed non adeo fortes i tollerantia corporalis molestie non adeo tenentes mollicia non adeo carnis illecebras supantes Cumque istos dixeris nisi latus unum non tenere scale celestis
Porro unum tantum latere intendo periculosum nimis ascensus et cuius potius q si periclitatur qui cum tamen videtur magis quam oportet infirmari licet mundi respuat gloriam nec contumeliis moueatur. profecto longe horribilius periculum et multo magis inexcusabile malum si quis forte licet castigans corpus suum et non parcens eius affectior inuenitur tamen minus resistens glorie desiderio minus paciens iniuriarum minus puritatis et solide humilitatis habens minus immunis a seculi vanitate Sane ubi stabilieris et firmaueris i corde tuo et asperitatem corporalis abstinentie ac laboris amplecti et omnem vilitatem et extremitatem esse contentus bona sunt latera scale celestis secundum beatum Bernhardum Securitate iam insere gradus exercitiis spualis ut totum quod
modo et carnem subtrahis studio pietatis impendas obliuiscens que retro sunt et extensus i anteriora ut ascensionibus dispositis de virtute proficias i virtutem ut videas deum deorum i Syon mercatis et hec via mortificande carnis

Postremo addidit i tercio diuisionis membro de pseuerantie bono de hac etenim virtute que preditatur laudis modicum videtur quam teste euangelio hec sola inter virtutes coronatur prorsus absque pseuerantia nec qui pugnat victoriam nec palmam victor consequitur hec teste beato Bernhardo i epla ad
Nanque eam vigor est virium virtutum consumatio nutrix ad meritum mediatrix ad premium soror est patientie constantie filia amica pacis amicitiarum nodus unanimitatis vinculum propugnaculum sanctitatis. tolle perseuerantiam nec obsequium mercedem habet nec beneficium gratiam nec laudem fortitudo Si cautela Sampson Si salomonis deuocio pseuerantiam retinuisset nec is eneruaretur sapientia nec ille viribus hec quoque summe honestatis insignie hac totius probitatis unica fida que custode custodiri firmiter opto hec Bernhardus
Adhuc eciam i seculo sumus adhuc i acie constituti de vita nostra cottidie dimicamus danda opera est ut post initia ad incrementa quoque veniamus parum est adipisci aliquid potuisse plus est quod adeptus es posse seruare sic et fides ipsa salvatoris non accepta sed custodita viuificat nec statim consecutio sed consumatio hominem deo seruat dominus hec magisterio suo docuit dicens ecce sanus factus es iam noli peccare ne quid deterius tibi fiat
In hunc fine dicit beatus Cyprianus i epistola ad rogatianum hortamur nos ut qui aduersarium prima congressione vicistis gloriam vestram forti et pseueranti virtute teneatis Et idem i epla ad nouacianum Confessio exordium est glorie non meritum iam corone nec perficit laudem sed inchoat dignitatem cum scriptum sit qui pseuerauerit usque i fine

het saluus erit Atque ante fine
fuerit quod est quod ad fastigium sa
lutis ascendit non timeo quo la
tulimus summa teneat Videte
ergo patres et domini quam pulcra
horum trium que utrumque deducta
sunt concepto ubi videlicet spiritus
imperat et principatur quo ad primum
caro paret et subicit quo ad se
cundum et hec omnia que utilis insigne
preferunt perseverantie bono claudunt
quo ad tercium Et quantum hec con
gruat pontifici quanti ne fulgere
debeat in hoc prestantissimo pre
mio consecrando Intueamur patres
per quid sibi velit hec que eidem
tradenda sunt a domino consecratore
insignia seu ornamenta Et quod ultra
omnia sacerdotum ornamenta cristi
pontifices sapientie apparatibus
in lege divina videlicet Exodi 29
et Leuitici viii° fundatis sunt redi
miti puta Sandalis dalmatica
tunica infula cirotecis anulo et ba
culo per que insignia ad predicta
tria ornamenta se obligat domini
pontifices signo et facto secundum
Richardum Cremonensem episcopum in
sua editione de mysteriis misse
capitulo tercio huius summe Sandalia que
pedibus imponuntur induunt ut is
pater prestantissimo dignitate hanc
que sibi deo largiante imponitur
non honori sed honeri non quieti
sed labori deputans non det oculis
suis sompnum nec dormitet pal
pebre eius ut dicitur prouerbiorum vi° sed
constat agens festine discurrat
instando predicacioni oportune et
importune 2e ad Thimotheum 4 oppor
tune volentibus importune nolentibus
dalmatica monet eum ad vitam
sanctam et inmaculatam ut carnem
suam crucifigat cum viciis et con
cupiscenciis Ad Galathas v° Sicut non
quod secundum predictum doctorem fieri
debet ex purpura auro et iacin
cto et portatur ad recordationem
passionis monet eum ut vigeat auro
sapientie iacincto spiritualis vite intel
ligentie purpura pacientie radiet
doctrine veritate coruscet virtutum
gemmis et passionis sui memoria semper
habeat Mitra duobus cornibus
erecta designat ut in capite utriusque
testamentum teneat de cuius the
sauro proferat noua premittendo

celestia et uetera comminando eterna
supplicia Cirotece innuit ut opera
sua virtuosa a laude humana te
gat Anulum uero portat quia ecclesiam
in sponsam accepit ut et pro illa
cum necesse fuerit vilit animam
suam ponere non recuset Baculus
qui superius est recurvus et deorsum
acutus designat ut mites leniter
ad penitentiam attrahat et rebel
les per increpationem asperam pungat
et potestate sua hereticos ab
ovili potenter arceat et expellat
pallium quod ultra premissa et ornamentum
archiepiscopale de corpore beati
petri sumptum quo etiam plenior
officii potestas designatur de ususpa Nisi
quod est construit quanto maior est
omnibus tanto sit humilior postremo
crux ante archiepiscopum defertur ut
in corpore viciorum feres morti
ficatione crucifixus crucifixum
dominum pro adeptione corone celestis
peraciat imitetur et semper christum
pre oculis in suis agendis contempletur
quod et ut dicat Ieronimus super
Leuiticum pontifex agit doctrina
est Sit itaque pater et dominus noster
vigilet sit opera impedat sit
perseueret quatenus cum ceteris dominis
presulibus cunctisque ovibus suis sero
iudicii adueniente feliciter intret
ovile eterne quietis quod nobis concedat
christus dominus per secula benedi
ctus Amen

Collacio in Sinodo

Dum cogitarem qualiter quorumque vbi
in hac temporis qualitate hac sancta
congregatione congrue alloqui
possem quatenus sermo meus materie
subiecte quantum ex alto concessum est
conformis foret materie inquam fle
bili et miserande que peccatis
hominum exigentibus ita dei effusa
in nationes patet denunciat occur
rebat michi quod scribitur Luce 2°
et lectum est in currentis solemnitatis
ewangelio Positum est in ruinam et
Secundum beatum Bernhardum sermone
septimo de adventu Generalis est
humano generi miseria triplex
quot quia ei degimus in regione

umbre mortis in infirmitate corpo
ris / i loco temptationis si diligenter
attendimus triplici hoc incommodo
miserabiliter laboramus Nam et fa
ciles sumus ad seducendum / debiles
ad operandum et fragiles ad resistendum
Si enim discernere volumus inter
bonum et malum decipimur si temp
tamus facere bonum et iustum deficimus
si conamur resistere malo deicimur
et superamur adeo quod et si in nobis
liberum vigeat arbitrium et ad opus
iniquitatis nobis sufficiat ad bonum
tamen assurgere non possumus nisi a
gratia preventi et adiuti Deus enim
loquitur sine me nichil potestis facere
et ita nec surgere ad bonum nec
stare in bono aut facere bonum pos
sumus sine ipso propter quod apostolus
docet et sancti patres testificerunt
ab ipso principium facere non solum ser
monis sed et intentionis et operis
ut omnia nostra ex ipso principium et in
ipso fiat Ad Ro xi aliogni fru
stra laborat qui sibi non timitur
antiquos nempe philosophos ingeniis
floruisse et studio profecisse
celebris apud omnes est opinio
Ad res enim natura fere incomprehen
sibiles studio et exercitatione
eis via fecit ingenium nam mundu
dimensi sunt celestia suis regulis
subiecerunt nec naturas scrutati
sunt causas et universitatis opi
ficem defecerunt quodammodo sunt oculis
contemplati sed quia in humanis viribus
innixerunt reduxerunt quia bellum
gratie dei de vigore rationis con
fidentes et ideo deiecti sunt dum
allevarentur et dicentes se sapien
tes stulti facti sunt et obscuratum
est insipiens cor eorum Ro i et ex
di c i v Albugine quia superbis
deus resistit et humilibus dat
gratiam sicut prime pet v^o In
figura huius legitur iii^t reg 19
quod helie dixerat dominus Egredere
et sta in monte coram domino et ecce
dominus transit et spiritus grandis et
fortis subvertens montes et conte
rens petras ante dominum et non in
spiritu dominus et post spiritum commo
tio et non in commotione dominus / et
post commotionem ignis et non in
igne dominus et post ignem sibilus
aure tenuis et ibi dominus ibi enim
revelatum est helie quod dominus non est

in spiritu superbie / non in commotione impa
ciencie aut in igne cupiditatis
sive carnalis concupiscentie sed in
sibilo aure tenuis i in tranquillitate
humilis et pacate conscientie Ea propter
ut explosa omni vanitate huius
actus stabilimentum sit ipse qui al
pha et o cognominatur in humilitate
mentis nostre matrem omnis gratie principium
salutem dicentes Ave maria etc

Vocatum est super Seuicie impior
rabie que iusto dei iudicio per
mittente in exterminium christian
itatis et fidei catholice tempestu
osus undique circumstrepit pro
cellarum turbinibus considerantium
quid aliud mente tractamus nisi
dolendum occurrit quam tanto amariore
ista pungunt dolorum aculeo quanto
pernitiosiora ex hiis malis reipub
lice dispendia formidantur evenire
et eo amplius quo impiorum fre
mitus continuo se extendit ita
ut non sit locus ubi doloris et
periculi materia non subesset
Si namque inspicimus ad oriente unde
fons luminis venit ecce oriens
nobis occasum minatur / si vis austri
mentis obtutum spargimus Ecce auster
gravis et magnus et quis ex vo
bis sustinebit illum Si ad aqui
lonem et quod refrigerium ubi primus
angelorum sedem sibi ponere et esse
equalis altissimo proposuit Si vero
ad occidente videre nebula qua
cingitur tota terra undique pestes
undique hostes undique pericula
in multis locis strages In omnibus
pene insidie et multiplicata lamenta
Si etiam ad intraneos nostros aspi
cimus Ecce mater sancta ecclesia mise
rabilibus confecta gemitibus af
flicta pressuris sic pectis con
gentibus exposita est casum et
ruine ut filii et fideles eius
filialis dilectionis obliti rupto
quasi fidei federe insurgunt impie
contra matrem ita ut in ecclesias et
clerum non solum hostilis verum etiam
domesticus mucro deseviat
Clamat ergo precibus / orat la
crimis fletu pulsat si forte sit
qui eius purgatur iniurias Si appa
reat qui consoletur eam ex omnibus
caris eius Sed revera silet

potestas secularis omnis anima eius
zreuerint ea imo qui ipsam defen
dendi officium susceperunt facti videntur
esse inimici secundum vaticinium prophete
Trenorum primo Et horum utique malorum
causa potissima est vita clericorum
scandalosa secundum sententiam beati Augustini
in libro de vita cristiana ut patebit
clarius ex ipsa dicendis hiis igitur
malis crebrescentibus Sacro sancta
Romana ecclesia omnium mater et magistra
existens volens sicut iteratum eius
cum ab utero oportuno remedio
providere et sic hoc tempore vocat et
vocare disposuit nedum filios
fideles verum etiam hereticos pertinaces
istos quidem ut convertantur faciat
omnis qui diligunt eam illos
vero qui astu hostis antiqui decepti
et in sensum reprobum dati
in morte decurrunt vocat ut de
serto duce tenebrarum ad lumen
fidei catholice revertantur et uni
tati ecclesie dei incorporentur quam
propter hoc vocatum est Quibus adi
vite collectis videtur michi Sacram
sinodum Auctore spiritu in presentiarum
congregatam propter tria Primo propter
status cleri reformationem Secundo
propter erratum ad veritatem fidei
reductionem Tertio propter excita
tione secularis potestatis ad
fidei defensionem Sit quod vocatum
est ut primum reformetur Secundum redu
catur Tertium a sopore negligentie
excitetur Que tria omissa am
plioni divisione resumendo ecce dixi
primo Sacram Sinodum presentem in presentiarum
congregatam propter status cleri reformationem
licet et principaliter fidelium necessaria sit
conversatio honesta precipue qui in nolo pre
cipue tamen splendescere debet in statu
clericorum quos quasi inspeculum vel
genus laicorum sibi prepositos aspiciunt
solet pro qualitate morum imitari
prout deducit beatus Crisostomus tra
ctans illud Matthei xxi quo salvator
in die palmarum iherusalem veniens primo
intravit in templum ubi sic inquit
hoc erat boni ut ingressus ad infirma
civitate sananda primum ad originem
languoris incederet Nam sicut de
templo omne bonum sic et omne malum
procedit quemadmodum medicus
quando primum ingreditur ad infirmum
de stomacho eius interrogat et eius
compositionem festinat quia si stomachus
sanus fuerit totum corpus validum

est Si autem dissipatus fuit totum
corpus infirmum erit Ita si sacer
dotium integrum fuerit tota ecclesia
floret si autem corruptum fuerit
omnium fides est marcida Et paulo
plus igitur Quemadmodum dum videris
arborem pallentem foliis marcida intel
ligis quia aliqua culpa habet circa radicem
ita cum videris populum indisciplinatum
et irreligiosum sine dubio cognosce
quia sacerdotium non est sanum Hec ille
hoc autem contingit tripliciter videlicet
negligendo debitam correctionem
scandalizando per indebitam actionem
seducendo per pestiferam suasionem
primum faciunt pigri et mercenarii
Secundum mali operarii Tertium
lupi et falsarii Primi neglecto
res Secundi corruptores conducto
res Tertii subversores illi non
sanant nec malum impediunt isti
infirmant et bonis obicem ponunt
sed ultimi directe mortificant
et bona subvertunt Dixi primo
quod mercenarii et neglectores
peccatis hominum occasionem prebent
negligendo debitam correctionem
De quibus Johannis x mercenarius
videt lupum venientem et fugit
quia mercenarius est Est autem mer
cenarius ut ait Gregorius omelia
evangeliorum xiiii Qui locum pastoris tenet et lucra animarum
non querit terrenis comodis inhiat
prelationis honore gaudet temporalibus
lucris pascitur impensa sibi ab
hominibus reverentia letatur Ille
ergo videt lupum venientem et
fugit lupus venit quando per iniqui
tatem malorum homines tribulantur
Sed mercenarius fugit quia ut tem
pore quiete et comodum suum habeat
alios tribulari permittit fugit
utique ~~sta~~ remote quantum distat
tribulatio a quiete et pro tanto
nostri temporis mercenarii saltem non
prius fugerent quam lupum venientem
viderent Sed proch dolor ad flatum
verbi ad auri sonitum ad solas
cuiuslibet tyranni minas multi
fugiunt fugiunt igitur ut ait beatus
Gregorius non mutando locum sed sub
trahendo subsidium fugiunt quia
iniustitiam vident et tacent fugiunt
etiam delinquendo iustitiam ne perdant
pecuniam Contra quos excla
mat propheta Ezechielis xiii
Non ascendistis ex adverso neque

opposuistis uos muru pro domo
dom̄ Adicti s̄cūdo p̄plm̄ s̄cāda
lizari p̄ idebita clericoru amor̄
Sic ei corrupit bonos mores
colloq̄a p̄ua p̄e cor̄ xv q̄d facit
exempla pessīa et vita s̄cādalosa
cū dicat Aug̃ ī libro de pasto
rib̄ oīs qui male agit ī con
spectu eoru q̄b̄ p̄positꝰ est
iquātu ī ipo ē eu a quo attēdit[3]
occidit Unde ait xp̄o Dicit
dn̄s Vos estis sal terre q̄ si
sal euanuerit ī quo salietur
Quid est sal q̄m viri ecclesia-
stici et rectores quoru doctrina
et vita bona condiedi sūt oms
cristiani ne vicior̄ sorde pu-
trescat et feteat Sed hoc sal
nr̄is tēporib̄ heu nimis eua
nuit et ideo ifatuatū ē ut
uel codire ul' a corruptiōe p̄e
s̄uare nō ualeat Quido ei
clerici ut ait Adaꝫ p̄emon
sūt effectu crudeles affatu me
dares habitu seculares gestu
icopositi vita lupoꝛiosi actu
impy et subsānatio s̄citatis
nōie derogat discipline ita ut
ia sit sacerdos q̄i p̄plus Ozee
quarto Sane corrupit se mu
tuo clerꝰ et populus Cu ei
clerici videtes aliq̄ua vanitate
malitia ul' iniq̄tate cōformat
se laici et dicūt se hoīes nec
posse resiste illi cōtrario videtes
ab istis credūt sibi hec lice
Unde Gilbertꝰ sup cātica fitꝰ
est igit sacerdos sic p̄plus ut
liceat p̄pls sic sacerdos fiat
/ inqo se clerici cōformat et qui
ī mdo sūt errore suu / nro sat
uersute et nimis verecūde tu
ent exeplo mutuus se ad vi
cia aut iformat aut fouent
exeplis pastores et p̄pli / se-
culares et religiosi promptu
aria plena sūt huioi eructatia
ex hoc ī illud / aut turpis aut
tepide cōiurationis spiritu pesti
lēte hec ille Possum at hac
salis ifatuatione ex duob̄ si-
gnis cognoste p̄mo quidē ex
p̄pli fetore Si ei melior con-
dicioꝰ p̄plm̄ melior utiq̄ ex
eis p̄cedet odor sciencie nre

sed quos p̄ malu exeplu fetere
facim̄ cogim̄ sētie fetore eoru
et oīne malu de nob̄ Ysa͞e 3°
Interfecti eoru proiciet et de ca
dauerib̄ eoru ascēdet fetor
et tabescent motes a sangne
eoru Interfecti proiciut du
a prelatis de morte aiaru nichil
curat fetor de cadauerib̄
eoru ascēdit et motes tabe
scūt quādo subditor̄ malicia
etiā p̄positos ificit et cōfudit
ut ta ī p̄pa q̄m ī illoru salute
procurāda deficiat Secūdo co
gnoscim̄ ifatuatiōꝫ huiꝰ salis
ex eiꝰ cōculcatiōe Unde ait xp̄o
Ad nichilu ualet sal ifatuatu
nisi ut cōculcet ab hoīb̄ / et
videte hac cōculcatione / quia
taꝫ multu repleti sum' de
spectiōe q̄ facti sum' ī obpro
briu et ī derisu p̄plo obpro
briu habūdātib̄ et despectꝰ
superbis Iuxta dictu p̄phete
ps° 122° Sup quo dicit Greg̃
nazazenꝰ ī libro de vita urbana
Cu hij qui honesti ul' religiosi
videt ī plebe aduisor quepiaꝫ
de sacdotib̄ ul' ministris dei cul
pabile q̄d uel rep̄hēsibile ab
hys qui supra dorsu nostru
fabricat audierit exectabilius
q̄d cinat accipiut et q̄d ia de
uno credideriit illud de oīb̄
senciut ita ut facti sim' teatru
ī ecclīa et abiecti hoīb̄ p̄ oē
tēpꝰ et ī oīni loco / ī plateis
et tabernis / ī cōuiuijs et cōui
lijs etiā usq̄ ad ipaꝫ scenaꝫ
q̄d cu lacrimis dico deducim' et
ab impudicissis et turpissimis
et histrionibꝰ ceudem hec ille
Et ob hoc clerici sūmope attēde
debet ne sit alijs lapis offēsio
et petra scādali et occasio pec
cādi q̄m ut dicit beatꝰ Greg̃
ī registro tot mortib̄ digni
sūt quot p̄dicionis exepla ad
subditos transmittūt ob hoc ei
ut notat Jo An ī Clem 2a
de vita hoc cle clerici deferūt
ī capite signu regni et sup no
mine profiteri videt diuini mi-
sterii sua q̄ cōsura testificari
se esse cōtemplatores celestiu
archanor̄ profecto scādaliçat

mentes simplicium et typorum corda
sauciat. Sed cum eos derelicto proprio
officio viderit lucrativa sedari fo-
rensibus causis et negotiis secularibus
plusquam divinis misteriis occupari
Ecce iam ea propter Numquid non sit hec
turpis mutatio studiorum ut qui
sanctis meditationibus devotis oratio-
nibus deberet dei beneplacitum et
ipsius misteria inquirere celos ac-
centu affectu penetrare mente ce-
lestes mansiones circuire revol-
vere salutare apostolos choros
prophetarum contemplari martirum
admirari triumphos stupere pul-
cherrimos ordines angelorum. Nunc
omissis hiis omnibus non veretur ma-
cipare se turpi servituti a sa-
thana mancipari ad obediendum
in toto carni ad satisfaciendum gule
et ventri sensum sequi intellectum
postergare. Cuius igitur exitum ad quem
non deducunt occulis hec videntur
qualiter cum Neemia se continebunt
a gemitu continendo quod obscuratum
est aurum mutatus est color optimus
dispersi sunt per varia viciorum
studia lapides sanctuarii in capite
omnium platearum. Revera quia sic agitur
et aguntur deseruit terra dei in nos
cuncta terra deserta monasteria
et templa succisa bona spiritualia
sunt aliis devorata et desolantur
quasi in vastitate hostili ut iusto
dei iudicio puniantur clerici in quo
deliquerunt. Subvertit tertio po-
pulum dei scandalizando per pestifera
clericorum suasione hiis enim dicitur
mortificat et bona subvertit
De quibus Ezechielis 2o. Incredibili
et subversores sunt tecum hoc autem
olim fuit officium hereticorum
quemadmodum et nunc est. Sed heu
factum est etiam in operibus multorum
qui fideles autumant dicente
propheta Ysaie xlix. Venerunt
structores tui destructores te
Cum sunt structores ecclesie ministri
rectores populi hii profecto tunc
destruunt quando viam ad celum
secundum ewangelium artam lata constru-
unt quando gravia peccata ebrie-
tates comesationes rapinas et
cetera huiusmodi nulla esse dicunt
immo laudant. Vis audire destru-
ctionem quam inquit propheta laudatur

peccator in desideriis anime sue et
iniquus benedicitur psalmo ix. o
Eleuti et qui cum talia operan-
tibus vivere et societatem habere
desiderat quando de peccatis tractare
contigit oportet negare scriptu-
ras vel pervertere errores vel
forsan hereses asserere et di-
versitate in medacium commutare
oportet etiam eos alios bonos
viros qui eis non conveniunt per
detractiones in cordibus hominum occide-
re nisi velit confundi aut velint
infames reputari. An non de-
struunt qui raptores ecclesiarum
et pauperum oppressores et qui-
cumque magnis delictis et fo-
rensibus inmersos et censuris con-
strictos promptissime ex ecclesie
forma absolvunt leviussime et
pene nullas penitentias iniungunt sic
quod facilitate venie incentiva
tribuunt delinquendi de vita et
hoc est etiam xxiii q iiij iusta
Contra tales Ve igitur propheta qui
consuunt pulvillos sub omni cu-
bito manus et faciunt cervica-
lia sub capite universe etatis
ad capiendas animas et cum perti-
merent animas populi mei vivifica-
bant animas eorum et violabant
me ad populum meum propter pu-
gillum ordei et fragmen panis
ut interficerent animas que non
moriuntur et vivificarent animas
que non vivunt mentientes populo
meo credenti mendaciis Ezechiel
xiii o. ne esset auctoritas ex-
positione ex lege dei sanctibus
loquor pro quadam autem omnium pre-
dictorum brevi confirmatione et
recollectione loquitur beatus Gregorius
in prima omelia et hec verba
nullum fratres karissimi puto maius
preiudicium quod a sacerdotibus tol-
lerat deus quam quando eos quos
ad aliorum correctionem posuit dare
de se exempla pravitatis cernit Ecce
scandalizantes quantum ad secundum
quando ipsi peccamus qui peccata co-
rrigere debuimus Ecce negligentes
quantum ad primum. Considerate quod
de gregibus agitur quando lupi pa-
stores sunt Ecce subvertentes quantum
ad tertium Et quam hec mala heu
involverunt et tempus est ut quod sunt

cusi ad dm̄ nō auertat' q̄ sūt
puersi ordinet' ad rectitudinē
qui subuersi reuocet' ad ueritatē
plaga naqȝ cm̄s oibꝫ ē que
ueniūt ex hoc q̄ stat⁹ cleri mul
tiplicit' ē deformat⁹ et ideo
ut reformationē caperet notatu
ē et tantū de pmo pncipali

Dici secūdo sctaȝ Simod⁹ in
presenciarū cōgregari pt' et
tantu ad fidei ueritatē reductioȝ
parata ei ē ecclia ad se reuer
tētes recipere nec alicui clau
dit gremiū credēti redeūti xx
iiij q̄ iij duo ista inno ut pcltre
deducit beat⁹ Aug' i quadā
epla ad donatū presbiterū
Ecclia utit' potestate ut nō so
lū inuitet sed eciā cogat Et id
prosequit' i libello suo ad boni
faciū de correctiōe donatistaȝ
Dicit ei sit ptate qua accipit
Ecclia hꝫ q̄ uenmut' i vys et
sepibꝫ i i heresibꝫ et scisma
tibꝫ cogit' intrare Ad' eciā
ptractat origenes omelia se
ptia sup Josue loques de ana
themate i hec uerba Nō di
cim⁹ ut pro leui culpa aliqs
abscidat' sed si forte cōmonit⁹
q̄s et correct⁹ pro delicto suo
semel et iteru tercio nichil
emēdacionis ostēderit ultim'
medici disciplina ut reuocet'
Si oleo pungi⁹ si emplastris
mitiga⁹ malagmate mollim⁹
nec tamē medicamētis cedit
tumoris duricia solū supest
remediū resecādi sic ei ferro
scidēda sūt wlnera que fome
toru nō senciūt disciplinaȝ
l xxx v di plurimos Et ita
docȝ saluator i illa parabola
cū ad suū cōuiuiū pmū pci
piat uocari et demū cōpelli
luce 14° Ex q̄bꝫ colligit' q̄ et
si sūm⁹ pontifex qui omniū
ecclesiarū suscepit sollicitu
dinē sumope vigilare debet
ut wlpecule que demoliūt'
vinea domini capiat' de purga
ta Mt' sollicitudiēs nō mi⁹
itēde' habet ut ad caulas
ouiū reducat' Aug' qui alios cu
pt ab errore nō reuocat scipm
errare demōstrat de heretic' c 2°
Et hoc docet beat⁹ Bernhard⁹
tercio de cōsideracōe c° 2° scri
bēs ad Eugeniū papa i hec uba
Curādū sumope tibi et tota vi
gilācia cōsiderādū ē quo et qui
nō sapiūt sapiat et qui sapiūt
nō desipiat et qui desipuerit
resipiscat unde oport' te dare
opera qm̄tū potes ut icreduli
cōuertat' ad fidē cōusi nō auertat'
auisi q̄ȝ reuertat' porro puisi or
dinet' ad rectitudiēȝ subuersi
q̄ȝ ad ueritatē reuocet' et sub
uersores cōuicti racioibꝫ cōuitat'
et emēdet' ipi si fieri pt uel
si nō pdat auctoritatē et facul
tatē alios subuertēdi itaqȝ qui
eiusmodi fuerit tuo maximo
studio aut corrigēdi sūt ne
pereat aut ne alios pimat
cohercēdi Et i li° 2° c° quīto d'
Accinge gladio spūs quod ē vbū
dei glorifica manū et brachiū
dextrū i faciēdo vīdictā i natio
nibꝫ increpaciōes i pplis Ad al
ligādos reges eoȝ i compedi
bus et nobiles eorū i manic
ferreis si facies hoc honori
ficabis misteriū tuū et te mi
striū Cura ḡo extirpare malas
herbas a t'mis tuis ut greges
tui securi i pascua deducat'
Et i li° 2° c° ultio d' opporte
te esse cōsidera ultorē scelo
maloȝ metu bonoȝ gloria
virgā potentiu malleū tyranoȝ
legu moderatorē canonū di
spensatorē sal t're orbis lumē
sacerdotē altissimi vicariū xpi
xpm dm̄ Ex quibꝫ liquido cōstat
qm̄tū diligēcie debet pastores
et prelati ut errabūdi et er
roȝ tenebris cecati ad lumē
ueritatis reducat' et unitati
eccliē incorporet' Aug' vna est
fideliū vniūsalis ecclia extra
qua nullꝫ omo saluat' desūma
tri sūnt xxiij q̄ 1 qm̄ vetꝫ
Si quecūq' extra archa noe illo
tpe positi oms perierūt inun
dacionis diluuio sic extra ouile
xpi qd' ē ecclia queqȝ ouis

Permanens moribus liuorum exponit
et furi patet qui non uenit insultus
furis mactet et perdat. Non est
holocausta non sacrificia non ob
lationes non quecumque operatio
proficere poterit ad salutem ei qui
ecclesie non tenet unitatem. De
qua dicit beatus Ieronimus puto
me non timere dicere alios ita esse
in domo dei ut et ipsi sint etiam
eadem domus dei que dicitur edi
ficata super petram que unica
columba appellatur que sponsa pul
cra sine ruga et macula et
ortus conclusus fons signatus
et puteus aque uiue et para
disus cum fructu pomorum que
domus etiam claues accepit et
potestatem ligandi et soluendi
hanc domum si quis corrigente cor
ripiente quis contempserit sit tibi
tamquam ethnicus et publicanus
xxiii q i omnibus. Et beatus Augustinus
dicit firmissime tene et nullatenus
dubites omnem hereticum
uel scismaticum cum dyabolo et
angelis eius eternis ignis incendio
participandum nisi ante finem vite
catholice fuerit incorporatus ecclesie
et post pauca subiungit omnem
hominem qui ecclesie catholice non
tenet unitatem neque baptismus
neque elemosina quantumlibet co
piosa neque mors pro nomine Christi
suscepta proficere poterit ad sa
lutem ponitur uerba de hereticis
firmissime. Ex sola itaque ut ait
beatus Augustinus Gregorius in moralibus ca
tholica ecclesia ueritas conspicitur
et subiungit in petra moyses
ponitur ut dei faciem contempletur quia
nisi quis soliditatem fidei teneat
dei diuinam presentiam non agnoscit
de qua soliditate dominus dicit super
hanc petram edificabo ecclesiam
meam. Sola quippe est super quam
sacrificium dominus accipit libenter
sola que pro erratibus intercede
dit fiducialiter. Unde etiam de
agni hostia dominus precepit dicens
in una domo comedetis nec de
feretis de carnibus eius extra
fores quod pertractans iterum subdit
In una namque domo comeditur
quia in una catholica ecclesia
vera hostia redemptoris ymolatur
de cuius carnibus diuina lex efferri
prohibet quia dari sanctum canibus
uetat hec ille. Ad hanc itaque qui
scissi sunt redeat adhuc omnium
qui errauerunt requirat ut incor
porati ecclesie catholice vitam viuere
possint quam et per hoc uocatum
est et tantum de secundo principali

Dixi tertio sciendum synodum in principia
congregari per excitationem pote
statis secularis ad fidei defensionem
tenetur et secundum Ysidorum princi
pes seculi sciunt se deo reddituros
rationem propter ecclesiam quam a
Christo tuendam suscipiunt. Nam siue
augeatur pax et disciplina ecclesie
per fideles principes siue soluatur
ille ab eis rationem exigit qui
eorum potestati suam ecclesiam tra
didit xxiii q v principes. Nam
intra ecclesiam potestates necesse non
essent nisi ut quod non preualent
sacerdotes efficere per sermonem do
ctrine potestates hoc imperet
per terrorem disciplinae disciplinae. Ad
principes itaque pertinet incorrigibi
les et ab ecclesia dei abiectos distri
ngere debeti censura [illegible] i et v. per
ambitionem ad sedem petri irrumpentes
dum ipsorum ad hoc fuerit inuocatum
auxilium repellere lxxix di si quis
pecunia eos qui fidem subuertere
machinantur compescere xxiii di nec licuit
scisma facientes et censura eccle
siastica contempnentes punire xxiii
q v de ligurribus. Et generaliter
ubicumque ecclesiastica potestas de
ficit malos arcere xxiii q viii
conuenior. Proprium quoque regum ut ait
beatus Ieronimus super Ieremiam
proprium est facere iudicium et iustitiam
et liberare de manu calumpnian
tium pi oppressos xxiii q v regum
inlitis quia scripturis sacris liquido
constat quod ad hoc positi sunt pon
tifices seculi ut malos cohercerent
ceant aut perdant. Ex quibus infero
quod cum eis incubat necessitas defense
pauperum et oppressorum fortius
fidei et ecclesie catholice nec
contra ea insurgentibus parcere debet
sexum uel etatem xxiii q v si au
dieris. Alioquin credo malis hoc
ipso nocere bonis censentur xl v
di sed illud prosequar inquit propheta
inimicos meos et comprehenda illos
et non conuertar donec deficiant

xxiii q iiii c iusta Hii pr(ivati)one
quippe malorum deus placatur et
in negligentia correptionis ipsorum
irascitur iiii xxv c q si quis hunc
deut(eronomii) xiii legitur Si audieris in
una urbium tuarum quas dominus de(us)
tuus dabit tibi inhabitare illic
dicentes et famulos dijs alienis
quos non nosti interfities necabis
omnes qui sunt in civitate cede gla
dij et incendes civitatem igni et
erit sine habitatore in eternum
Spiritualibus uero potestatibus cor
rectionem sibi subiectorum neglige
tibus dominus per prophetam inquit fili ho
minis speculatorem dedi te do
mui israel si impio locutus non
fueris ut se ab impietate sua
custodiat et ille perierit sangui
nem eius de manu tua requiram hoc
est dictum secundum prosperum libro
primo de vita contemplativa Si ei
peccata sua non annunciaveris
ut ab impietate sua convertatur
et vivat te qui non increpasti
et illum qui te tacente peccavit
flammis perhennibus perdat Cavus
igitur principum spiritualium erit
tam saperi pectoris tam ferrei cor
dis quem ista sententia non terreat
quis ad hoc non contremiscat quis
hoc sine metu future examina
tionis excipiat nisi qui hoc non
intelligit nec futura credit Hinc
est etiam quod propter negligentiam in corri
piendis subiectis et maxime in expur
gando fermento heretice pravitatis
episcopi removentur ab officio et de
ponuntur et alij in locum eorum sub
stituuntur qui possint et velint he
retice confundere pravitatem debellare
extra de heret(icis) c si quis Et i q i
Ecce Excitat igitur negligentia
in exequtione boni operis l xxx
iii di error / contribuendo oppres
sis l xxx vi di fratre contribue
ndo pauperibus l xxx iiii di c i
et presertim in capiendis vulpecu
lis que falsis dogmatibus vineam
domini Sabaoth vastare contendunt
Et attendat quod tam detestabilis est
negligentia in principibus secularibus
et prelatis quod propter eam nedum pre
lati ecclesiarum deponuntur verum
etiam reges et imperatores et
summi pontifices inutiles vel ecclesiam
notorie scandalizantes ab ipsorum
dignitatibus removentur xv q vi
alius ubi Zacharias papa regem
francorum non tam pro suis iniquitatibus
quam pro eo quod tante potestati erat
inutilis deposuit Et pipinum Ca
roli magni imperatoris patrem
in eius locum substituit omnes que
francigenas a iuramento fidelitatis
absolvit sicut de re iudicata Ad apostolice
li vi ubi bonifacius octavus de
posuit fredericum imperatorem
propter crimina quibus scandalizavit ecclesiam
sicut etiam decretum totaliter constat
quod Iohannes papa xxiii depo-
suit propter crimina quibus scandalizabat
ecclesiam Cuapropter audite reges
et intelligite principes et prelati
et universi status utriusque prebete
aures ait sapiens vos qui con
tinetis multitudines et placetis
vobis in urbibus nationum quoniam da
ta est vobis potestas a domino et virtus
ab altissimo qui interrogabit opera
vestra et cogitationes scrutabitur
bitur quoniam cum essetis ministri regni
illius non recte iudicastis nec cu
stodistis legem iustitie Sap(ientie) vi^o
horrende profecto et cito
apparebit iudicium et durissimum
his qui presunt fiet Exiguo
enim conceditur misericordia sed po
tentes potenter tormenta patientur
Sap vi^o Et ob hoc exigitur
qui estis graviter soporati accipite
armaturam ut possitis viriliter
stare adversus insidias dyaboli
Ad Ephe vi^o Succurrite matri
vestre ecclesie katholice que vos
in fide domino sociavit quia filios quos
enutrivit hostes habet et qui ede
bat panes eius ampliabat ad
versum eam supplantationem Conside
rate quantum omnibus iminet periculum
et securis apposita est iam ad ra
dicem Capropter prius quam veniat dies
ire dei emendemus in melius vitam
nostram ne nos emendare capiat
tu a(l)tarium nostrarum periculo in ira
furoris domini asstra clamantes
ad dominum deum nostrum et ipse mi
serebitur nostri quoniam sibi proprium est
misereri semper et parcere et
largiri hic gratiam et tandem
gloriam eternam quam nobis conce
dat christus iesus dominus noster
deus per secula benedictus
Amen

Habent sextam synodi
p[ro] temporis qualitate et
prout ex alto concessu fu
erit sermone alloqui pos
sem assumpsi q[uo]d scribitur
Ysa lx et cant[at] s[an]c[t]a mat[er] eccl[es]ia i
cuncte solemnitatis officio Illuminare
ierusalem reuerendi in[ter] Doctores
preclarissimi in[ter] loquuturo michi
de lumine illo q[uo]d s[e]c[un]d[u]m abbatem
Joachim i li[br]o de n[ost]ris affluentia
p[ro]p[ri]ciacionis sue no[n] i[m]pedit vitam
viduata muneribus spoliatam
beneficiis honoribus i[n]gloriam
sed copias diuiciarum suarum
liberta[te] i[m]partitur cunctis mortalibus
Erat ei clamat vox ewangelista
lux vera que illuminat omnem
hominem uenientem i[n] hunc mundum Jo[hannis] j
Profecto hoc p[ri]mum menti illabitur
q[ua] mens rationalis ut dicit Gil
bertus i[n] s[e]c[un]da parte sui doct[ri]
nalis q[ua]si i[n] orizonte duoru[m] mun
doru[m] sensibilis videlicet et
intellectualis i[n]ferioris et supe
rioris collocat[ur] q[uon]iam corporis
ut e[st] forma s[e]c[un]d[u]m esse deo uo
ut est forma s[e]c[un]d[u]m essentiam
et habens sup[er] se lucem etiam sup[er]
eminentem et qua tangit q[ua]si a uer
tice tu[n]c erigit[ur] ad regionem lucis
Cum uero i[n]clinat se ad corpus
et i[n]feriora i[n]trat regionem te
nebraru[m] et i[n]tu[n]c i[n]clinato ad
terram more pecudis i[n]tuitat[ur]
p[ro]ptera aiam uere illuminationis
cupida[m] ob oportet absterg[er]i ab
om[n]i feculentia hoc e[st] a delecta
tione peccator[um] ab occupatione
negotior[um] i[m]aginatione sensibi
lium simulacroru[m] que o[mn]ia mentem
grauat et obtenebrat et ita
replet q[uod] aiam ia i[n]scripta recipe
alia i[n]scriptione p[ro]hibeat Cum
ut dicit beatus Aug[ustinus] i[n] libro de
cathecisandis rudibus animus cor
pori p[ro]mitus i[m]plicatus cu[m] eo corpor[um]
passionibus [con]sopit[ur] et obiecto car
nis pariete no[n] p[ot]ut radiis illu
minationu[m] attende[re] Sed p[er] modu[m]
abstractionis et vnionis i[n] se ip
sa sit precipuu[m] speculu[m] videndi
deu[m] i[n]cipit et quedam diuini lu
minis claritas i[n]telucere et q[ua]da[m]
i[n]solite visionis radius oculis
eius apparere h[ic] dicit p[ro]pheta
Signatum e[st] sup[er] nos lumen vultus
tui domine Ex hunc et luminis
visione qua mens ho[min]is adminat[ur]
i[n] se animat[ur] ad videndu[m] lumen
q[uo]d e[st] sup[er] se et erumpit i[n] quadam
flamma desideriy deu[m] videndi et
extima i[n]tencione qua afficit[ur] in
deu[m] sumi vnit[ur] deo p[er] amorem
qui e[st] vnus amatis et amati Et
ueluti ad flamma i[n]tensam sequit[ur]
lux serena ita ad illam affectionem
sequit[ur] illuminatio i[n]tellectus que
aufert ignorantie uelamen ab eo
sic flamma rubiginem ferri Unde
uenit ut dicit Albas Joachim
loco p[re]allegato q[uod] ad secretor[um]
enodationem melius proficitur studio
deuotionis q[uam] i[n]uestigatione rationis
ut ig[itu]r lumen illud deificum men
tibus nostris irradiet matrem
ueri luminis ex more salutationis
p[re]uenia[m]us dicentes Aue maria

Illuminare ierl[m] Prestatissimum d[omi]ni
ierosolima su[m]m[i] regis ciuitate[m]
existe[n]te sacro attestante eloquio
cognoscitur Ap[ocalypsis] v[...] de ... et
s[an]c[t]i Christus Aue ut ait venerabil[is]
hugo de archa Noe li[br]o p[ri]mo tri
pharia e[st] distincta Est et ci
uitas et domus dei ip[s]e mu[n]dus totus
e[st] catholica eccl[es]ia e[st] et quevis
fidelis anima sed alit[er] mu[n]dus [in]ha
bitat alit[er] eccl[es]iam alit[er] vnaqu[ae]q[ue]
fidelem aiam et deuota[m] In mundo
quippe e[st] ut i[m]p[er]ator i[n] regno
In eccl[es]ia quemadmodu[m] paterfami
lias i[n] domo sua sed i[n] aia uti
quietus sponsus i[n] thalamo p[ro]prio ex
quorum verbis sat liquet triplicem
ierusalem seu ciuitatem regis re
p[er]tum esse q[uia] generalem specialem
et singularem In p[ri]ma locatus
e[st] homo rationalis ad presidendum
ita ut presidens creature crea
tori suo subsistat de qua potest
accipi illud ap[osto]li 2e Ad thi[mo]theu[m] 2o
In magna domo domini no[n] solu[m]
sunt uasa aurea et argentea sed
etiam lignea et fictilia Ad s[e]c[un]dam
uocatus e[st] ho[mo] spiritualis xp[ist]ianus
videlicet ad resistendu[m] corruptioni
nature illi videlicet qua eram[us]
filij ire sic et ceteri Ad Ephe[sios] 2o
hanc ut dicit p[ro]pheta decet s[an]cti
tudo ut no[n] nisi renatus ex aqua
et sp[irit]u i[n] ip[s]am possit i[n]gredi
Jo[hannis] 3o Sed pro tercia qua sibi
ut dicitur p[ro]u[er]biorum 9o sapientia edificauit

deputatus est sacer clericalis cetus
ad insistendum cure sponse at ad ipam
verbi et morum splendore decorandam
ut dicit Bernhardus super Cantica
sermone l xx vii Quo pacto alio
quendo habunt scitum Quomodo non
absone reor dictum elluciae talis
Illuminare inquit et sollicitus at
tende ne lumen tuum sit tenebre
Mt vi^o Viros profecto eccle
siasticos veluti iudices seculi et
luminaria mundi posuit creator
lucis in firmamento celi id est ecclesie
catholice ut luceant super terram
et presint diei et nocti diui
dant quod lucem a tenebris Gen i^o
Vos ergo vero patres et domini
estis huius firmamenti luminaria
et ad vos pertinet hec figura
teste sancta scriptura de qua et
obscure solite de magistris super spe
cula Quid enim firmamentum nisi
scriptura sacra qua firmata est
celum scita videlicet ecclesia re
presentat quid luminaria nisi pa
stores ecclesie qui eam illuminant
dum scripturarum velamina exponunt
aliis Cum enim ut ait beatus Bern
hardus in sermone ad pastores
ewangelium exponit quod aliud
facit nisi firmamentum celi lu
cidatis Et rursum duo sunt lumi
naria maius et minus sapientes
utique et minus sapientes dicens
iterum secundum Joachim abbatem in
libro de nuis sapientes et non
insipientes notat Per hoc autem maius
lumen diei quod sapientiores et
doctiores minus erudiunt lumine
instituunt vere regulos Vos autem sacer
dotes minus lumen estis qui pre
estis nocti id est laicali populo qui
scripturarum sunt ignari et in te
nebris ignorantie consistant Et
tamen tam lumen sitis non ambige
dum quod lumen estis quibus dicitur Vos
estis lux mundi in medio nationis
prave et peruerse docentes tamquam
luminaria Ad Philipp 2° Ex quibus
claret viros ecclesiasticos pa
stores et prelatos luci merito
comparari propter lucis et ecclesiastici
status methaforicas similitu
dines et conformes in utriusque
proprietates Quemadmodum enim in natura
luminis seu lucis reperitur porti
tas in factura entitatis maio
ritas in mensura potestatis formo

sitas in natura puritatis plenitudo in
sparsura claritatis prout ut deducit
beatus Augustinus libro 2° super Gen dicens
lumen est corpus simplicissimum
quo nichil nobilius nichil commu
nichil pulcrius nichil velocius
nichil impassibilius nichil virtuo
sius inuenit Sic ipse vero sol iustitie
lux lucis et fons luminis in firma
mento celi in ierarchia videlicet ecclesie
catholice prelatos et pastores
totumque clericatum instituit lumina
ria lucis dicens ipsis Vos estis
lux mundi Mt v^o et iterum luce
at lux vestra coram hominibus ibid
ut ipsi instar lucis quadruplicia
dignitatis prerogatiua ecclesiasticam
illuminaret ierarchiam Ex hiis
sub contemplatione thematis premissi
infero hanc quadrimembrem positionem
pastores et prelati ceterique sacer
dotes et curati sunt adstare luci
pre aliis ecclesie membris primum dig
nitate sedis pastoralis magnitudine po
testate dotis spiritualis pulcritudine sancti
tate vite personalis plenitudine veri
tatis legis diuine Et huius positionis
membra singulatim resumendo ut con
cludam propositum

Dixi primo pastores et prelati ce
terique sacerdotes curati sunt adi
stare lucis pre aliis ecclesie membris
primum dignitate sedis pastoralis
hac quippe ratione ipsi in sacris
litteris dii et angeli nuncupantur ut
in ps^o Ego dixi dii estis Et Ma
lach 2° labia sacerdotis custodiunt
scientiam 2 quia angelus domini exer
cituum est fac xi q i sacerdotibus
Nuncupantur etiam lumen mundi ex
iii di sacerdotes Et oculi ix q i
oues Ipsi omnium patres et magistri
ex iii di quis dubitet Hic et
dominus rex et deus noster usque ad
passionis sue diem seruauit honorem
pontificibus et sacerdotibus quamuis
ille nec timorem dei nec agnitionem
ipsi seruassent ex iii di dominus pre
Dignitate excelsam gradus cle
ricalis insinuans beatus ambro
sius in pastorali suo ita dicit
Audite me stirps leuitica germine
sacerdotale propago sanctificata
duces ac rectores gregis Christi
Audite me vos rogante et commodi

i utilib; comonitoib; solito uo
bis honore exactis als sacerdocij
demonstrare uolente ut du hono
ris eius progatiua monstrauerim
merita eius cognita requirant dignu
e ei ut honor sacerdotalis prius
cognoscat a uobis et deinde consuet
i uobis ne pphete sentencia dicat
de uobis homo cu i honore esset
no intellexit et qd sequit honor
ergo et dignitas fres et subli-
mitas episcopalis nullis digne
poterit comparatoib; adequari Si
regu fulgori compares et principu
dyademati longe erit inferior
qz si plumbi metallu compares ad
auri fulgore quippe cu videas
regu colla et principu genib;
submitti sacerdotu qui etiam osculat
lati eoru dexteris eorum se cre
dunt oronib; communiri Cuius
concordi sententia loquit Crisos de
sacerdotali dignitate libro 3o ds
Sacerdocij aspice dignitate non
homo no angelus no archangelus
no aliqua creata virtus sed ipe
spus scts hoc munus instituit
atq adhuc manentib; i carne
ministerio hoc fungi pstituit sacer-
dotib; Et infra per ipos inquit
xpm induimus per ipos dei filio
coniungim per ipos membra efficim
xpi Sic qz no ambiguu e qz
sacerdotalis dignitas ad instar lu
cis prior et dignior ceteris lucet
Sed qz ut tamen dicat Nichil esse i
hac vita facilius et hominib; ac
ceptabilius epi presbiteri aut
dyaconi officio si perfunctorie atq
adulatorie res agat Sed nichil
apud deu miserabilius tristius
et dampnabilius Et econtrario nichil
i hac vita difficilius laborio-
sius et periculosius epi presbiteri
aut dyaconi officio sed apud deu
nichil beatius si eo modo mili
tet quo noster Imperator iu-
bet xl di Ante oia Cauendu
maxime ne res hec forsitan
dum cupat considerata nos palpet
ne nos nostri oblitos reddat
ne qz huiuscemodi ponderans
celsitudo det i occasione pcti
et grauioris ruine Non ei ut
premissu e i regno eccle sue
christus dns sacerdotes pmares

et rectores alta ratione instituit
uelut luminaria mundi misit ut
luceat officiu videlicet cure
pastoralis vigilanti exercendo
hoc aut officiu i quatuor reor
consistere In solercia pascendi
In diligencia custodiendi In au-
dacia defensandi et i disciplina
corrigendi Propt primu cuilibet
curato dicit pasce oues meas
Joh ultio et pe pet vo Pascite
qui i uobis e gregem domini Pa
scite aut exempli edificatione ubi
predicatione et fideli orone hac
qui pascendi forma tradidit b
Bernhardus sup cantica sermone
l viiio ita dicens pasce exemplo
pasce orone Verbo quide ut
potens sis exortari i omni doctrina
sana pasce exemplo ut qd uerbo
predicas opere impleas qm
ualidior e operis quam oris vox
pasce orone ut pro illis quorum
tibi cura tradita est fideliter in-
tercedas Sed propt secundu qd e di
ligencia i custodiendo di Illud
3 reg xxo Custodi virum istu
qui si lapsus fuerit erit aia tua
pro aia illius Ad huc modu
alloquit prelatos eccle beatus
Bernhardus sup cantica sermone
xxxvio Quicunqz sorte ministerij
huius sortitus estis attendite uobis
et precioso deposito qd uobis
creditu e Ciuitas ei e vigi
late ad custodia sponsa e studete
ornatum oues sunt intendite pa
stuis porro custodia ciuitatis
ut sit sufficiens triphariam erit
a vi tyrannorum a fraude here
ticorum a temptationib; demonum
Propt que ut ide ait sermone lxx
vij opus e ad custodia ciuitatis
viro forti spuali et fideli forti
ad propulsandas iniurias spiritu
ali ad deprehendendas insidias fideli
que no que sua sunt querat Ter
ciu aut i quo consistit officiu cure
pastoralis dixi audacia defen
sandi ut prelatus nullius pote
state terreat nullius munere flectat
nullius adulatione mulceat quo-
minus pro defensione omniu se mu-
rum contra quecunqz pericula etiam usqz
i morte ponat Nam bonus pastor
aiam sua ponit pro ouib; suis
Joh xo Sed nec autumandu
est hac audacia dum taxat con

tyranos et huius secli potesta
tes habenda habenda profecto
summopere est et contra dominum mundi ut
ita omnipotentis a populo per
audaciam placationis instantia oratio
auctat exemplo moysi cum enim di
ceret dominus dimitte ut irascatur fu
ror meus contra populum istum et
deleam eos statim cum persensisset
dominum a se teneri respondit ob
secro domine dimitte eis hanc no
xam aut si non facis dele me de
libro tuo in quo me scripsisti
Exodi xxxii xlv di disciplina
Sic et apostolus cuiusmodi au
dacia optabat esse anathema a
christo pro fratribus Ad Romanos ix° Sper
que hec orationis audacia in multis
ecclesie pastoribus heu elanguit
Conqueritur dominus per prophetam
Ezechielis xxii dicens Quesivi ex eis
virum qui interponeret sepem et sta
ret oppositus contra me pro terra
ne dissiparem eam et non inveni Et
iterum non est qui invocet nomen
tuum qui consurgat et teneat te
Ysaie lxiiii° Sed quarto et
ultimo ad officium pastorale tuum
requiritur disciplina corrigendi non
enim sufficit prelatus bene vivere
ac docere nisi studeat etiam illos
quibus preest a malignitate viciorum
distinguere et que in eis arguenda
cognoverit dignis increpatio
nibus castigare hoc enim est ad
modum lucis tenebras propul-
sare et lucem ac tenebras divi
dere pro cuius concordantia civilis
pastorum dicitur Ecce constitui te
super gentes et regna ut evel
las et destruas et disperdas
et dissipes edifices et plantes
Jeremie primo Et illud apostoli Ar
gue obsecra increpa 2° Ad thi
motheum quamobrem venerandi patres et
domini ut lucis imaginem primatum
pastoralis presidencie digne fe
ratis satagite ut quod estis dig
nitate primi ita sitis virtutum probitate
precipui Nam ut testatur Sancta
sanctio monstruosum foret aucte
esse primum et vita novissimum in
vilissimis apparere lucem quo ad
preminentiam primatus et esse tene
bras quantum ad existentiam veritatis
Nulla est ut esse quertio lucis

ad tenebras Secundo iuxta monita
beati Ambrosii in pastorali capitulo iiii°
quod estis professione actione potius
quam nomine demonstretis et hoc de
primo

Dixi secundo pastores et prelatos
ceteros qui cure presunt ad
instar lucis esse precipuis ecclesie me
bris maiores potestate dotis spi
ritualis Ipsis etenim data est pote-
stas ligandi et solvendi Iohannis xx°
quorum remiseritis peccata remittuntur
eis Corpus christi consecrandi Luce
xxii hoc facite in meam commemo
rationem Sacramenta dispensandi
primo ad Corinthios quarto Sic nos existimet
homo ut dispensatores ministeriorum
dei hanc ac potestatem maiorem nulli
creature collatam reperitur de po
testate consecrandi corporis christi ait
beatus Bernhardus in libello
de consecratione altaris o preclara
et reverenda potestas cui nichil
post deum potest comparari ut con
secratus in sacerdotem idem protinus
offerat in altari quod christus suis
manibus fecit in cena paschali
Super hanc potestatem vestram o sacer
dotes et tam insigni privilegio
vestro stupet celum miratur terra
contremescit homo reveretur plu
rimum angelica celsitudo quod uno
eodemque momento deus ipse qui pre
sidet in celo in manibus vestris est
in sacrificio Sed de potestate
solvendi dicit idem in quibusdam
dictis Cum considero quod manus corpo
reis clavibus regni celestis petrus
investit ut celos aperiat et
claudat quod cherubin et seraphin
concessum non lego vehementer admi
ror consumatus profecto honor
et dignitas gloriosa hominem in terris
positum in celis imperare et inter
angelorum choros iudiciarie
potestatis exercere virtute Assistunt
angeli presidenti imperium expe
ctantes et administratorie spiritus
assignata sibi ministeria sortiuntur
Sed ligandi et solvendi potestatem
nullus eorum possidet Adest petrus
et ad eius imperium ligatur et
solvitur universus orbis Et ista
quanta potestas et potens dignitas
et quam digna potencia indicat
petrus et petri iudicia confir-
mat deus Et ad hec omnia

ccordat qd dicat Crisos Nobis
sacerdotibus dedit deus ptatem
sup naz ut ea imutetis sup ele
menta ut ea sctifficetis sup aias
ut eas saluetis sup demones ut
eos expellatis et sup angelos
ut xpi corpus consecretis Exo quo
inotet omnis dni et ptes mei
magnu esse misteriu uestru
magnu uobis collatu donu ma
gna esse vtute et gratia ince
sanz Sic qz ut qi lucerne luceatis
i domo domini necesse e quos sac
menta confice et administrare sta
tuit Et ne hec stupenda ptas
uta vilescat pabusu Adutite
monita sapientis Sapie vjo Au
dite igt reges et itelligite iu
dices finiu tre pbete aures
vos qui cotinetis multitudines
et placetis uobis i turbis nati
onu qm data e uobis a dno et
utus abaltissio qui iterrogabit
opera uestra et cogitationes
scrutabit qm tu essetis ministri
regni illius no recte iudicastis
neqz leges iusticie custodistis
et sequitur horrede et cito appare
bit uobis qm iudiciu durissimum
i hiis qui presunt fiet Cauete
itaqz primu ad vsu ptatis soluedi
et ligadi ne mortificetis aias
que no moriunt aut viuificetis
aias que no viuunt ponetes
lucem tenebras et tenebras lucem
Cauete secudo qntu ad potestatem
consecradi et sumedi corpus dni
et sanguine qui idigne sumedo
iudiciu uobis sumatis et bibatis
no diiudicantes corpus domini
Cauete et tercio qntu ad ptate
sacramenta dispesandi ne detis
sctm canibus et proiciatis marga
ritas ante porcos per idiscreta
videlicet negligentia seu icuria
nec columbas uedatis .i. eclie sa
cramenta i quibus sunt columbe .i.
spus sctí dona no exponatis
uenalia ppt auariciam i q.i. sal
uator et i no solu Cont qm
plurimos qui auaricie fautores
atteste columbe thezauru xpi vz
sacramenta i cancellos turpis que
stus i fornace istaurabiles aua

ricie conflat et suis mercibus
icludere festinat Sed hec pfecto
ptas tenebraru Nos ergo dni
no sic et si eratis tenebre nuc
at lux i dno Ad Ephe v° lux
aut sua potentissima pr omibus
gtis comitat et liberalit Secud
dionisiu de di^nis no^ Ita et
uos nolite comunicare operibus ifru
ctuosis tenebrarum sed ut filii lucis
ambulate Ad Ephe v° Et sic
boni dispesatores multiformis
gratie dei pme pet quito Et
exhibs oibus ia claret patres qd
adistar lucis estis et potestis
estis ei admodum lucis dignitate pmi
et potestate Nuc ergo ut sitis
ex itegro adistar lucis exigit
et i reliqs uos lumi conformatis
sitis puri sctitate et inocentia et
plem ueritate et sapientia fructus
ei lucis e ut ait Apls Ad Ephe
quito i oi bonitate et iusticia et
sctitate et ueritate et sic ador
net bonitas pmatu iusticia pote
statu quo ad iam dicta et assuat
pulcritudo sctitate et plenitudo
ueritate quo ad dicenda et tatu
de secudo

Dixi tercio et qnto simul pro
sequedo gra breuitatis pastores
et prelatos ceteros qz curatos
et sacerdotes istar lucis debere
esse puros sctitate vite psonal
et plenos ueritate legis diuine
ut sz sit clara luminaria vite
sctitatis et plena promptuaria
doctrine ueritatis ppt pmu dicit
eis luceat lux uestra cora
hoibus Mt v° ppt secudu scribit
labia sacerdotis custodiunt sciencia
et lege requirut de ore eius Ma
lach 2° Ad pmu mouet apls
pme Ad Thimo quito Exeplu
esto fideliu i ubo i couersatioe
i caritate i fide i castitate Ad
secudu ortat ibide Attede lectioi
exortationi et doctrine Substantia
ei e summa sacerdotii ut dicit
Cano sunt eloqa diuinorum tradita
.i. uera diuinarum scripturarum discip
lina xxxviii di omes que si
i aliquo sacerdote defuerit sa
cerdotis nome vix i eo constabit

c di que tpis hic beatus petrus
dicit parati sp ad satisfactionem
omni poscenti vos rationem de eo
que i vobis e fide et spe p^e pet
tercio Et profecto cum artis bellice
assertor Vegetius li^o 3° de re
militari ducem Marcio operi i quo
de salute corporum agitur ponens
vigilem et ad plenum eruditum de
scribit pastorem et ducem aiarum quanta
debet pollere peritia diuinarum lrarum
estimabi^s Sciat ergo sacerdotes
scripturas sacras et canones et
ome opus eorum i predicatione et
doctrina consistere intelligat ut edi
ficare possint cunctos tam fidei sua
quam morum disciplina Huius
figura habetur Exodi xxviii^o et
leuitici viii^o qr inter cetera orna
menta pontifex portabat ratio
nale i pectore i quo scribebatur
doctrina et veritas qr i pectore
pontificis manifesta debet esse
cognitio veritatis Preterea dicit bts
Ambrosius i suo pastorali polleat
sacerdos lege et sapientia ut non
solum populum sibi creditum suffi
cienter doceat verumetiam cunctarum
heresium contraditiones queat a
katholica ecclesia repellere ne sua
imperitia illis eueniat qd scriptum
e Si cecus ceco ducatum prestet
ambo i fouea cadunt Mt xv
xxxviii di que tpis Et orige
nes sup leuiticum omelia quinta
dicit Ego puto tale esse pectus
sacerdotis qd plenum sit sapientia
plenum sciencia plenum omni diuina intel
ligentia immo qr plenum sit deo
Et ppter cuius dicitur Quia tu repu
listi scientia repellam te et ego
ne sacerdotio fungaris michi
Osee iiii^o hinc etiam Canon ad
illam questionem quare deus multos
errare permittat ita dicit Ideo
diuina prouidentia multos diuersi er
roris hereticos esse permittit
ut cum interrogat nos ea que ne
scimus sic discutiamus pigritia et
diuinas scripturas capiamus xxiiii
q iii c^o ultio Ex quo innotescit quantum
displiceat i oculis dei impe
ritia sacerdotum De mundicia
vero personali et vite sanctitate
ipsorum qd erat ultimum dicitur

Ysa^e lii^o mundamini qui fertis vasa
domini qd secundum beatum Greg i
registro prout ponitur cano 191
nite exponitur sic necesse e ut mun
da manus sit que diluere sordes cu
rat ne tacta qz deterius maculet
si sordida sequens lutum tenet
Scriptum namqz e mundamini qui fertis
vasa domini domini etenim vasa fe
runt qui proximorum aias ad inter
ora perducendas conuersationis sue exe
plo suscipiunt Huius figura
a sacerdotio leuitico repelle
batur omnis qui maculam corporis
habebat leuitici xxi Ex quo
colligi pt quanta puritate mentis
et corporis ad sacrosanctam hostiam
ymolandam accedere debet sacerdos
ewangelicus si sacerdos legalis
siue leuiticus ex corporis vicio
maculatus prohibetur Dicat
ergo sacerdos et leuita Ait
Ambrosius p^o li^o de officiis
sua lauare vestimenta ut mun
dior celebrandis exhibeat sacra
mentis si populus ille sine ablu
tione vestimentorum suorum pro
hibeatur accedere ad hostiam suam
tu illotus corpore pariter et mente
audes pro aliis supplicare p
aliis ministrare Et idem i libro
primo de viduis dicit Vide ergo
sacerdos quid agas ne febrem
maium corporis prius contingas prius
mundare ut possis digne mini
strare Hec etiam vult qr sacerdo
tes pt vite puritatem et do
ctrine veritatem Secundum Ieronimum
et habetur xxiiii q1 quem vero
mg dicunt sal terre modo lux
mundi vasa aurea modo argentea
lux pt candorem puritatis et in
nocentie Sal pt saporem mentis
constantie Aurei pt fulgorem cu
riositatis sapientie Argentei pt
leporem clangentis eloquentie
Est igitur dicente Crisostomo
sup Mateum v^o c^o Sal terre quo
populus conditur pt bona conuer
satione lux mundi quo igno
rantes illuminantur pt doctrine ve
ritatem Sed qr prius e bene viue
quam docere Ideo prius dixit
Vos estis sal terre et postea vos
estis lux mundi Sed i hac re
patres et domini dolendum et
vehementer fletibus deplangendum

hoc se offert nris obtutibus q multos videam qui lucis ac salis argenti et auri sibi officia et noia nositur obtinere quos tn tante dignitatis merita no respondet et ideo dicitur et sunt lumine obtenebratu Ysa v° Sal infatuatu Math v° Aurum offuscatum Trenorum quarto argentu reprobatu Jeremie vj° qui bluce quidem et opera lucis profitetur sed tenebras amat et sectatur tot procul dubio homicidiis rei et mortibus digni quot et quantis malo exemplo fuere occasio cadendi De hys loquitur beatus Bernhardus i apologo O igit quo lux mundi obtenebrata e quo sal terre infatuatu e quorum ei vita nobis via vite esse debuit du exemplu nobis i suis actibus ostendunt ruine ceca facti sunt et duces cecorum Conforum est moe Ambrosius i suo pastorali ct prelatos et sacerdotes malos invehitur hoc mo Ecce igit ad q̄ prob̄ra plapsi sunt sacerdotes quibus dictu e a iudice mundi Vos estis lux mundi vos estis sal terre Si ergo lux e sacerdos ut predicatiois sue rutilanti eloquio conscientiaru latebras illuminet cur ipse palpabilibus tenebris tenetur astrictus Et ista subnectit Si salis meruisti possidere sapore ut insipienciu possis arva condire cur infatuatus tali aut tali vitio immundis te porcoru pedibus conculcandu prebuisti Oculoru etia officiu i corpore .i. i ecclia voluntarius appetisti ut reliquu p te corpus ductatu lucis haberet cur nunc quadam cecitudine et caligine vitioru obumbratus nec teipm luci idoneu prebes et aliis adimis luce Et hic venit ut tenebre operiat terra et caligo populos Ysa lx° Vos aut honorandi patres et domini no sic sed abicientes huiusmodi opera tenebrarum induamini arma lucis ut sitis simplices sic filii dei sine reprehensione i medio nationis pravae inter quos lucetis sic luminaria mundi verbu vite continentes Ad philippenses ij° positi ei estis ut ait venerabilis ada

presentes i medio populi ut luna i medio candalabri tanqz pastores i medio gregis Radio prebete vos sal insipientibus via errantibus lume no videntibus qd ut sitis dr vobis ubo prophete Illuminare cetera que fuerunt uba pro themate a principio coram uestris reverenciis proposita

In quibus verbis ut tunc introductis pro finali conclusione tria sacerdotibus prefecti curatis et dignis pastoribus summopere oportuna designatur Primu quidem ut sit ad cure officium specialiter vocati Secundo ut sit exemplariter moribus adornati Et tertiu ut sint pro tempore divinorum contemplacione suspensi Primu notatur i verbo imperatio Illuminare quod ab imperante emanare considerat Secundum i eodem ubo Illuminare clauditur ignitu ab imperato susceptu explicatur et tertiu verbo cetera expressum continetur qd visio pacis interpretatur Ponitur itaqz i ubis premissis imperatis auctoritas qua debet qui digne preesse gestiunt expectare Exemplaris puritas qua debet radiare et contemplacionis divinoru suavitas cum pro tempore satigat ibarare Primu Moyses domini suos dixit hec sunt precepta que mandavit deus ut docere vos Deut° vj Secundo dr Mat° v° Luceat lux ista cora hoibus Sed tertiu anteponitur legislatoris exemplu qui nunc ascendebat i monte ut ibi gloria domini cu maiori cerneret libertate nunc vero descendebat i castra ut cu utilitate necessitatibus populi provideret de renuncia Nisi v nc putes Et originaliter exodi xx iiij° Exponimt itaqz primo i verbis istis auctoritas vocatis qua debet qui digne vult cure aliorum preesse expectare ut scilicet nullus sibi assumat honore nisi vocatus a dno tanqua aaron Ad ebre v° Cura sic locus regis desideratibus negandus e ita fugientibus e offerendus vm q i scripturis No sit ergo pastor aiarum per tyranicam potestatem violenter intrusus no p symoniaca

prauitate fraudulent subm̃issos
no etia per dominādi cupiditate
tactus impressius sed p dei uo
luntate positus et uocatus pasto
ris assumat officiu talis et itrat
per hostiu huic ostiarius aperit
huic oues sequu̅t et nosciut et
audiut uoce ei9 Ioh x° Aly
aut qui no itrat per hostiu s3
aliunde fures sut et latrones
de qbus loqt dns per pphetam
dices Ipi regnauerut et no
ex me pncipes extiterut et no
cognoui Osee viii° Et iteru
no mittebā eos et ipi currebāt
no loquebar ad eos et ipi pphe
tabat Ierimie xxiii° Que uba
tractans beatus Bernhardus
i quibusda dictis suis ambiciosos
et prelationis cupidos arguit
dicens Ve uobis qui tollitis
claue no solu sac sed et au
ctoritatis tollitis et no accipitis
cu de uobis conqueratur dns et
subimittit unde tatus prelationis
ardor Unde tāta vasania pre
sumptionis humane Audet ne cuiq̃
libet tem cuiglibet reguli
no precipiete aut etia prohibete
eo occupare ministeria pcipere
beneficia negocia dispensare.
Nec tu deu putes que i mag
domo sua a uasis ire aptis i mi
nisteriu sustinet applicare mitti
venimus sed considera qd uocet
ultima tame qsqs sic itrat si
fieri posset ta fideliter ministret
qm fiducialiter se igessit At
difficile fortasse et impossibile
e ut ex mala radice ambicionis
fructus exeat caritatis uerba
sut doctoris predicti p que
patet magno illos teneri pe
riculo q prelationes sibi usur
pat officia no uocati nullus go
ad huiu gradu ascēde psumat
nisi pus se perscepit a deo
uocatu qd fuit pmu

Secudo ut pmisi i verbis p
dictis exprimitur exeplaris pu
ritas qua debet radiare ut ad
instar lucis sit prelati et sacer
dotes veritate prospicui cari
tate feruidi et largitate pro
flui lux eñ ut habetur Ioh
x l xiii° sit geni splendore
calore et vigore Habeat igitur
sacerdos lucis splendore i intel
lectu calore i affectu et vigore
i effectu ut sit cu iohane baptista
lucerna lucens et ardens lucens
i intellectu cogitationis ardens in
affectu deuotionis Unde et pre
cepit dns sint lumbi vri precincti
et lucerne ardentes ut s3 mundi
cia castitatis sit i corpore et lu
men ueritatis i operatione hmi
no solu preceptu dni lucidu
illuminans oculos legitur sed et
ignitu eloquiu ei9 uehemeter ut
s3 filius dei diligens Illud no
solu illucet ad intelligendu sed
et inflamet et accendet ad amand
et confortet ad pseuerand

Tertio ut pmisi i uerbis pmiss
designatur contemplationis celestiu
reru suauitas cui debet sac
dos pcipue toto nisu inhiare
et spiritualiter nuqz ab illa te
rrenale sursu mente ad terenorz
appetentia deflectere Non eñ ut
ait beatus Bernhardus i epla
ad heriru Senonen Epm decet
pastore more pecoru semper
incubare corporis herere infimis
inhiare terenis Sed potius ere
ctu stare ut homo cela mente
suspice que sursu sut et sa
pere et querere no que sup
tra Naz ut dicit Gilbertus i
pma parte sui erudimenti viris
pfectis ipse e pmus conatus hec
pncipalis ipsoru cordis destina
tio ut deo et diuinis rebus quatu
fragilitas humana admittit
semper inhereat et qtp ad hoc
eos duxerit iudicatur ab ipis
infimu et noxiu quaius sit
magnu Sic etia expedit nobis
totu affectu nostru ad cele
stia habe sep suspensu vnde
marthe per christu dicitur in
ewno q sollicita e et turbatur
erga plurima cu vnu esset
necessariu summu bonu pone
ns no i vita actiua qmuis sit
laudabilis et multu fructuosa
sed i sola contemplatione que uere
simplex e et vna Ideo sequitur
q optima parte elegit maria
no actiua vituperando sed

cotēplatiua ꝑore pronūciādo que nō auferet ab ea qr ī futuro nō merēt actiue sed ᵗātō ē cessatiuā Et quēadmodū iaculatores et bellica arma tractātes signū faciūt ꝙ telis iaciēdo ferire cotēdūt et q̄ntoplus a signo deviant se magis errare demōstrāt Ita et ī ꝓposito om̄ nostrarū actionū signū finis nri cōtēplemur et recta directiōis linea teneam̄ Sic qȝ studeam̄ hic per exerciciū bonorū operū illuminari alijs ī vita lucē et ut ipi ad lumē illud supcelestis talū qȝ quercīus possum̄ feliciť pueníre qđ nobis cōcedat xpc dūs per secula benedictus Amē

Gregꝰ ī mor Dispstorū mens q̄nto ab exterioribꝰ abstracta cōpescit̄ tāto aucta imtimis īflamat̄ et quo magis ardet eo ad dephēdēda vicia amplius lucet

Mateusz […]

1 4 7 0 Mat ī urbe cora Nicolao papa q̄nto

Beatissime ac Reuerēdissimi pr̄es dignissimi dn̄i Serenissimꝰ dūs kasimirus polonie rex et magnus dux lithuanie Prussie tarcie qȝ russie heres et dūs prelati Barones procēs et Nobiles Regni pfati polonie Recommittūt se S. et vr̄ Reuerēdissimis humilit et deuote optātes et exorātes q̄tus omīpotēs dignet̄ S. et ṽr̄ ṽras dignissimas ī gr̄a sua et felicit cōseruare ad consolationē et exaltationem eccl̄ie sue sc̄te et hic ꝑ nos cōnuncios mittit S. et ꝑ ṽ lr̄as crās quas placeat benignius suscipe et audire

Sicut quē pat beatissime Reuerēdissimi qȝ domīni sicut quondā humeros deus posuit orbem Sedes aplica mater om̄ et magistra liberale se aures ad ea cunctis a finibꝰ terre uenientibꝰ exibere cōsueuerit Nōtis tamē regū et principū catholicorū tāto alacrius et beniuolencius prebere benignū solita ē auditū quo eos magis profuturos eccl̄ie prospicit et fidei defēsores agnoscit hijs tamē prestiti (glaui l) ī multu et liberalitatis sue magnitudinem ostēdē debet quorū terre et dominia terris īfidelium finitime sunt quorū īsultus reprimunt et cū ipīs etiā effusiōe sanguinis arcent ne tātu fidelibꝰ noceant q̄ntū velīt Regū ei est liberare de manu calūpniātiū vi oppressos ꝓxīm q ṽ Regu

Quo fit ī nobis nūcijs et Ambasiatoribꝰ Serenissimi domini Regis et Regni polonie ad pedes sctitatis tue cōsistētibꝰ spes fiducia qȝ nō mediocris suborit̄ ꝙ S. tua ptes et uota ipius Serenissimi domini Regis nostri exaudire dignabit̄ qui nō mīꝰ īter ceteros reges catholicos fines cōtingētes īfideliū se murū protectiōis aduersus cōseruētem rabiē cōstituit eos ꝓpe dei fultus presidio debellādo prout et ī precedentis anni decursu hoc ipm ꝑ eū factū esse ut coniicimꝰ nō est incognitū orbi qui recuperatis castris et dominijs ꝑ tartaros occupatis cōflictis qȝ turcis validis hostiū xpi etiā usqȝ ad īternitiōne plurimū miliū acta bellica cede cū victore exercitu felicit̄ ad ꝓpa remeauit

Nā cū magnifica et mirāda opera Inclitissimi progenitoris sui domini Wladislai dīue memorie polonie Regis ex gentilitate cū suis terris amplissimis principatibꝰ et dominijs potētissimis et eorū populis ad fide xpi cōuersi qui fonte lotus baptismatis cū īfinita populi multitudie ī terris olim gentilitatis errore subuersis

ubi pro dijs colebant serpentes et ignis. nomen xpi amplificare voluit et fecit plures cathedrales ecclesias lacussiam diocesim plura que monasteria et prochiales ecclesias construendo quas de bonis proprijs habunde dotauit. Nec hoc contentus beneficio ecclesie dei prestito Sed ut nomen regie dignitatis amplificaret et se murum pro domo domini opponeret Tarthatos scismaticos infideles sibi et alios finitimos ut xpicole ceteri pace fruerent sicauitate pacis que auctore sedem terri tolerent numerosis cladibus debellabat. Xpi que insignia et stupenda opera. erat terrori cunctis fidei cristiane hostibus sibi vicinis. Xpi que ac complacentia grata qua faciebat sedi apostolice beneficijs libertatibus et fauoribus ea ea sunt comme honorata.

Silencio etiam preterunt digna facta Serenissimi domini Wladislai Vngarie et Polonie Regis. germani moderni domini regis. qui ad iussiones sedis apostolice et ad pollicitationes per legatum eius sibi factas ferocissimas Teucrorum gentes barbaras. armata belligerorum caterua agressus est qui q(uo)d fecerit quanta quot redonia terras castra et possessiones regni Vngarie per Teucros diuitisse occupatas. de manibus eorum eruerit et ad statum pristinum reduxerit que per suos predecessores perdita fuerunt quantum re ex hijs excelsis rebus laudis meruerit. qui stilus. que tam lingua diserta. q(uo)d eloquentie flumine ad plenum disserere posset atque dicet in laude et ad inmortalem eius gloriam memorandam seculis. nimis esset que quia infausti casus fortuna in secundo agressu belli que fecit iussu legati sedis apostolice ferire non incerta e(st). ut nesciat quo sit itercepto euentu Ipse Serenissimus dominus Rex. et tota illa ne dum regnorum. sed et mundi illius plaga. rem tam dolendam et lugubrem. deflere non cessat. quorum progenitorum et germano. sit ipse Serenissimus dominus rex modernus feliciter in solium regni successit Nita in fidei religione preclaritate morum strenuitate virtutum. fortitudine hostium et magnificentia demorum diuinorum operum. eis ipsis successisse videtur

Sed ut animos sanctitatis tue utrumque mouere possit ad exauditionem precum Serenissimi domini regis mei occurrit ubi q(uo)d scribit Nos xx et lectum e(st) in ecclesia octauarum festi pasce in hijs diebus viz currentis Gauisi sunt discipuli viso domino Nos ei qui sumus discipuli sedis apostolice per fidei doctrinationem gauisi sumus viso domino summo pontifice qui e(st) dominus terrenum orbis vice dei quem usque modo non vidimus et ideo gaudio et iubilo perfudimur et letamur presertim q(uia) tam visionem hanc habere meruerimus hoc tempore acceptabili et salutis Anno remissionis in quo deus ipse dona sue gratie effudit habunde In hoc ergo gaudeamus Nam illud Act xiij discipuli repleti sunt gaudio. sed gaudium hoc non referimus ad mundi vanitatem sed ad iusticie rectitudinem Gaudium enim mundi q(uam) vanum sit ostendit quatuor facultates casus Neme perho quos plorauit ego euello et promissa tam et tu queris in gaudia Agnosce tua statum q(uia) nemo scit an odio uel amore dignus e(st) Ecclesiastes ix Vnde Thobie quinto Quale mi gaudium e(st) qui in tenebris sedeo et lumen celi non video Cause gaudij. transitus Nos xx Gaudium ipotiute ad instar puncti multiplicitas reatus q(uia) in multis offendimus omnes Jacobi iii q(uo)d planctum emendare tenemur

Ideo ualde gaudeo Ysa^e^ xxij^o^
Vocau^t^ dns ad fletu et planctu
et sibdit et ecce gaudiu et le
ticia

Sed referimus hoc gaudiu ad re
ctitudinis iusticiam in quo debet
esse quatuor que tangit aplus
Ad philippen iiij^o^ Gauisus su
i dno uehemet qm tande ali
quado refloruistis Debet ei i
eo esse exhilaracio Vnde dicit
Gauisus su exhilaracionis recti
tudo qa i domino rectitudinis
secundo qa uehemet Intencionis
racio qr refloruistis hoc ergo
gaudio gaudeo exhortate nos
aplo ibide gaudete i dno semper
De nobisipsis ergo dicam uba
premissa Gauisi sut discipuli
viso domino que fuerunt verba
ad positu assupta

In qbus uerbis qntu ad angu
stia huius teporis nostro sub
sunt proposito tacito tria que
mouere put Sanctitate tuam
ad exaudienda uota prefati Se
renissimi domini regis prelator
pricipu baronu procerum et no
bilium regni polonie Primu est
tue Sctitatis clemencia et bonitas
Secundo Serenissimi domini Regis
nostri deuota subiectio ad se
de apostolica et humilitas Terc
iu e ecclie Wladislaiensis
meror et calamitas Primu ta
git cu di Gauisi sut gaudiu
ei veru conexu e clemencie
et bonitati Caritatis nam qe
bonu e gaudiu e effectus Ad
Ro v^to^ Caritas dei diffusa e
i cordibus nris per spm sctm
Sed gaudiu i nobis causat a
spu scto Ad Ro xiiij No est
regnu dei esca et potus sed
iusticia pax et gaudiu i spu
scto Secundo tangit cu di di
scipuli de racione ei discipuli
e qr sit subiectus et humilis sic
ei docebat xp^c^ discipulos Di
scite a me qm mitis sum et

humilis corde Math xi Terciu
tangit cu dicit viso dno Visio
ei e operacio sensus visus de
cuius racione e pati ab obiecto
ij^o^ de aia Vnde Math xxvij
Multa passa su p visu etiam qr
passio ois uenit nobis ex visu
Gen iij^o^ Vidit mlr qr bonu
esset lignu ad uescendu et seqt
multiplicabo erumpnas tuas

De primo de clemencia et bonitate
Sctitatis tue incohaturus uerbu face
uolenti ingens dificultas ingerit
Splendor nam tue maiestatis
pat' sctissime i cuius doctrina et
sapiencia delectat orbis stu
pore vires et sensus meos
obstringit ut ad modu uerecu
ne exprimeo ierudito sermoe que
nec natura nec ars ad dicend
edocuit que pro iussu serenis
simi domini Casimiri polonie Regis
et Magni ducis lithuanie cora
tua sacratissima maiestate lo
quturus sum aliqd aut ineptu
aut minus tua sctitate dignu
itelligens Neque qs tua admiranda
auctoritate considerans apud que
ois summi dei potestas i terris
sita e non possit non uehemet
commoueri i visceribus suis qs
cora te diuino sacro qz oraculo
positus non eligius fiat quis
te prudencia religioe fortitudie
Iusticia clemencia animi mag
tudie omni qz uirtute heroica
ornatissimu non obstupesceret qe
oratio tanta uerboru affluenciu
ubertate decurrens maiestatis
tue summa dignitate et excelle
cia potens erit digne attolle
cui deus ipse faciam religioz
fide populu qz suu tam stu
penda uocatioe commedauit abz du
bio hoc tu acerbitati tpm tepe
stati qz ac tantis petri nauicule
fluctibus accomodatissiam

Equidem ut di x Metha^ce^ In
omni gne primu aliqd quod e
illius gnis pricipiu reperire
contingit qd e mensura et me
sura omni sub illo genere con
tetorum a quo totu origmalit

fluit Ut i eccia sca que virgo
sine ruga et macula et sposa xpi
est tu monarcha et vnu prici
pu catholica secta predicatis
a quo spuales iflueciе et caris
matu dona i corpus eccie fo
tana emanatioe diffudit^z. xxdi
Ita dus vt queadmodu deus
pat' que qr puta diuitatis sue
essencia totas entis perfectioz
per prius et perfectiq i se co
plectit^z pmu ens phi dixerut
pō celi iz me^te potestate ex
tellecie iflupit i christu hoiez
Ita et a xpo descedit i eius vi
cariu et ab illo i singula cor
poris sui mistici mebra Tu go
sacerdos magnus tu magni sa
cerdocy digtate refulges tu
potifex sumus tu sumi potifi
caty auctie resplendez tu pri
ceps Episcopoz tu pricipatu

monarchica

mostitis ceteros antecedis et
qd omnis excellit tu vnctioe
christus ita ut qbuslibet alys
i parte sollicitudinis vocatis
i te solu se ifudit plenitudo
vnctionis digtatis et potestatis
de qua pa ad honore l; q v
decreto sit ut parere tue pote
stati nolete feried morte uox
teset diuina Deutro^y x vy
Cum fily sut legitimi p uene
rabile facit lex mor ff de
inorcibus hec aut oia cleme
cia et bonitate resonat Si
ei qd ad virtutes patru ue
teris et noui testamenti quoz
tu successor et heres existis
attē incess couitat seper ibi
clemencia reperire poterit Si
qd expedit coru recese vtu
tes cu tu solus vices xpi
obtines tu i terris et celu
claudis et aperis et qd per
te ligatu solutu ve fuerit
i celis ratu habet^z i celis
Mat^t xvi xxiii q1 Quodcuqz
de maioritate et obe solute
Sed nuquid hec suma auctas
est sine clemencia et bonitate
None tu costitutus es Rex sup
isrl pplm videlicz catholicu
deu fide videte qr inpoit te
deus rege sup pplm isrl in^ta
Regl co Reges at domus isrl
clemetes sut in Regl x x

Ad quos pertinet clemencia guber
nare subiectos hester xiii Vn
Seneca i libro de clemencia ad
Nerone Nulli clemencia magis
quaz Rege decet seu pricipez

Luiamus at clemencia i pricipe
no dz esse sine iusticia clemo
cia tame exuberare dz exem
plo naturali ad hoc faciete
Cerebru et qd e vnu de me
bris pricipalibus scdm Anatho
mos habet duas pelles qbus
tegit^z et uallat^z vna que
dicit^z pia mat^r alia que dicit^z
dura mat^r Veruntame illa q
dicit^z pya mat^r magis cerebro
couigit^z dura uero abeo ex
terius amplius elogat^z Cerebru
aut i quo viget sensus et
virtutes aiales similitudiez
gerit pricipis i quo sensus
viuacior prudencia et itellectus
perspicacior qui debet habe^r
duas pricipales vtutes sibi
couictas quaru quelibet pt
dici mat^r clemencia scz que e
pya mat^r qr pcit Et iusticia
que e dura mat^r qr ferit prius
tame habe^r debet pyaz qua
dura clemencia qua iusticiaz
Prima ei vtit^z secudus pyaz uo
lutate scda at ad necessitate
Sic ergo exeplo hoc psuadete
clemencia plus debet habudare
i pricipe facit ad hoc fictio
Senece i lio de naturalibus
questioibus ubi ait q Jupit
qndo mittebat fulmina pro
speritate sigficancia uel bonu
nullius cosiliu requirebat qndo
uero uolebat mitte fulmina
adusa omis deos ad cosiliu
aduocabat Vn hoc sigficās
qd Rectores orbis facilius de
bet bene face qua noce Vnde
cocludit Seneca li i de Cle
mecia Si dy placabiles et equi
no stati delicta peccaciu ful
se
minibus perqut qnto equs e
hoiez hominibus ppositu miti
animo exercere imperiu Vn
de hac demostenes dicebat
cu a dys vincatur^z i omi mu
ne sola clemencia e que nob

deos reddit equales Utile quippe e principi habe clementia et boni tate per ea et stabilit tronus eius consolat populus eius parat ad eternitate vita eius tutificat statum eius De primo dicit prov xx robo rat clementia tronus regis De secundo ibidem xvi Clementia qui imber serotinus De tertio ibidem xi clementia parabit vita De quarto dicit Seneca Clementia ne dum honestiores sed et tutiores efficit principi et e inexpugnabile munimentu amor civium Unde valerius lib v^to commemorans factu alexandri macedonis dicit quod sit et infinita gloria bellica virtus Ita precipuu amore cle mencia genuit meruit Tu ergo qui vices geris dei i terris qui clemens est Neemie ix^o Tu cu sis rex super israel et super soliu david qui rex mitissimus erat et benignus licet manu fortis figuratus gerens regis for tissimi et eterni ostende clemen cia tua et bonitate et exaudi uota serenissimi domini regis nostri et totius milicie regni polonie ut nobis eoru nunciis gaudio perfusis i reditu nro dicat Gavisi sunt discipuli vi so domino scilicet vicario pontifice et hoc sint primu

Secundo ex verbis premissis capio quod movere possit sanctitate tua ad exaudienda uota serenissimi domini regis nri e eius devota subiectio ad fide apostolica et humilitas quod notatur cu dicitur discipuli In discipulo namque de signatur humilitas et subiectio qua no e discipulus super magistrum Mat x Coegit et iesus discipu los ascendere i navim Mata xiiii^o habet aut humilitas et subie ctio Serenissimi domini regis ostenditur ex eius prompta obe diencia ad ecclesiam romana quia semper habuit sciens quod virtus humi litatis et obediencie e via dei per quam incedendu e exemplo xpi Ut dicit beatus Greg xx mor lib xv et prefertim principibus

et i excelsis constitutis sedibus Tullius et vetustate tradituum e pu blicum lib i^o de officiis quanto supe riores sumus tanto nos geramus submissius Cum et in cunctis rebus naturalibus inferiora suis superio ribus supponuntur Sic et ut dicit beatus Tho in secunda secunde q c iii articulo Actiones rerum natura lium procedunt ex potentiis natu ralibus ita etiam operationes huma nas non e dubium ex humana pro cedere voluntate Oportuit aut i rebus naturalibus ut superiora moveret inferiora ad suas acti ones per excellentia virtutis naturalis collate divinitus Unde etiam i rebus humanis oportet quod superiores moveant inferiores per ratione et voluntate ex vi auctoritatis divinitus ordinate Et ideo sicut ex ipso ordine naturali divinitus indito inferiora i rebus naturalibus necesse habent subdi motioni superiorum Ita etiam in rebus humanis ex ordine iuris na turalis et divini tenentur inferi ores superioribus obedire propter quod dixit petrus apostolus Sub iecti estote prime petri ii^o habet aut subiectio rationalis crea ture debet primo esse ad deum qui superior e omni creatura Unde ad Ro xiii^o Subditus fiat omnis iudus deo Sic et homo factus ad ymagine dei e creatus ut preesset omnibus animantibus De quo Gen i Ut presit piscibus maris volatilibus celi et bestiis terre sic ipse ex ordine creationis debet suo esse subditus conditori iuxta illud Subditus esto deo et ora illu cu ps xxxvi^o Omnia quippe animalia subiecta sunt homini quod apparet ex tribus secundum beatum Tho i prima parte q nonagesima sexta articulo i^o Primo quidem ex ipso nature pro cessu Sic et i generatione rerum intelligitur quidam ordo quo proce ditur de imperfecto ad perfectum Nam materia e propter forma et forma imperfectior propter perfectio rem Ita etiam e i usu rerum naturalium Nam imperfectiora cedunt i usu perfectioru plante et utuntur terra ad suu nutrimentu

Animalia uero plantis / et ho
aialibꝫ quibꝫ naturalit̃ dnatᷣ
Unde dicit Aristotiles pmo po
liticoꝝ q̃ uenatio animaliu sil
uestriu ẽ iusta et nãlis / q̃a p
eã uẽdicat homo qd' suu est
naturalit̃ / Secũdo apparet
hoc ex ordĩe providẽcie dine
que semper ĩferiora p supioa
gubernat / Unde cu homo sit
sup cetera aialia ut pote ad
ymagĩez dei factꝰ q̃uemẽt eiꝰ
gubernatiõi alia aialia subi
ciuntᷣ / Tercio patet hoc et p̃e
tate hoĩs et aliorũ aialiũ
In alys eĩ aialibꝫ ĩueniũtᷣ scd̃m
estimatione naturale q̃uedã
participatio prudẽcie ad ali=
quos particulares actꝰ / In
hoĩe aut ĩuenitᷣ vniũsalis pru
dẽcia que ẽ ratio oĩm agibi
liu / Omẽ aũt q̃ ẽ per partici
patione subicitᷣ ei qd' est per
essenciã / Unde dᵗ iñ lĩo iiiº
q̃tra gẽtiles c lxxxi sicut
virtꝰ corporea subicitᷣ sẽsitĩue
et ĩtellectiue ĩtĩui uelud exe
quẽs eaũ imperiu ipa uero
sensitiua potẽcia / ĩtellectiẽ
subditᷣ et eiꝰ imperio cõtinetᷣ
Ex eadẽ ratiõe et ĩter hoĩes
ordo ĩuenitᷣ / q̃ illi qui ĩtellectu
pminet / naturalit̃ dominatᷣ
patet ergo q̃ naturalis est
subiectio aliorũ aialiu ad
hoĩez / Sic go ẽ eorũ natualis
subiectio ad hoĩez sic debet
esse etiã naturalis subiectio
hoĩs ad deu / Jacobi iiiiº sub
iecti estote deo / et ei qui vice
eiꝰ ĩ officio prelacioꝫ positꝰ
est cu nõ sit potestas nisi
a deo / que aũt sũt a deo ordinata
sũt / Ad ro xiii

Hanc aut subiectione et hu
militatꝫ obediẽcia Serenissiꝰ
dominꝰ Rex polonie erga sede
apostolicã ĩ se habẽ uoluit
sciẽs eiꝰ esse uestigiu ĩ qualꝫ
creatura / Teste b Gregᵍ xx
x morꝫ exponẽte illud Job
xxx vº ĩspice celu et ĩtuẽ
cõtẽplare ethera q̃ altior
te sit dicit sic / per omẽ qd'
tẽrminꝰ esse humiles admonemᷣ
ut quasi quedã sit lectio merit
spẽs cõsiderate creature / hac
quippe humilitate ipe Serenissi
mꝰ Rex patet ostẽdit ĩ exhi
bitiõe obediẽcie scitã quo cele
riꝰ fieri poterat Sedi aplice
ĩ hac ipa turbatiõe ẽccl'ie / nuꝑ
extĩcta / sciẽs obediẽciaz esse
fũdamẽtu ũtutu scd̃m beatu
Ambro lĩº q̃nto sup luca sciẽs
eã esse custode oĩm ũtutu /
scd̃m beatu Augꝰ xiiii li de
ci dei c xi dicẽtem obediẽcia
cõmẽdata ẽ ĩ precepto que
virtꝰ ĩ creatura rationali quo
dãmodo ẽ custos oĩm ũtutu /
sciẽs etiã q̃ ipa sẽper militat
ueritati / Ut dicit beatꝰ Bern
hardꝰ ĩ simone de pascha / In
hoc siquidẽ ipe Serenissiꝰ Rex
Rex ĩter alia ĩsignia opera /
humilitate et deuotione erga
sede apostolica ostẽdit Rex
ptõ ei ĩ coronatiõe sceptro re
gie dignitatꝫ / illico zelo deuo
tiõis succẽsꝰ / ut ĩ hoc pcurrerẽt
ceteros pncipes / neglectis
alys negocys pprys / ad id suu
deflexerat ĩgẽniu ut totu s'
sollicitudinis studiu fieret
ad vnitate reduce aĩos sĩbi
totiu suorũ / ĩuice dissidẽciu /
ut fieret obediẽcia sedi apo
stolice / qd' et factu ẽ / eo id
elaborãte / In qua re tãto visꝰ
ẽ uersari studio ut eiꝰ tũc
preclara opera tãto ampliori
admiratiõe digna esset. q̃nto
ea feruẽciꝰ ĩtẽtu sedis apo
stolice prosequi videbatᷣ / Et
nũc et sẽper paratꝰ ẽ et
erit cu suis pncipatibꝫ tãis
subditꝫ et dominijs obedire
sũmo põtifici pro ut spectat
ad catholicu rege / Rogat
tamẽ humiliter se nõ artari
aut strĩgi per sede aposto
lica ad aliquorũ importũa
ĩstãciaz ad ea que uergeret
ĩ derogatione uel diminutioꝫ
iuriu regni sui aut subditorꝫ
et dominiorꝫ suorꝫ / q̃ ĩ hec
nõ sine molestia ferre posset
Meretᷣ ergo ipe Serenissiꝰ
dñs Rex pro opere tãto

prompto celeri et magnifico pstite
obediencie sine aliqua paciõe a
sctitate tua i suis votis et peti
tioibꝫ que offert humilime ex
audiri ut voto suo satisfacto
Nuncius eius qui vidẽ meruerit
cu gaudio facie tua benignitat
i reditu eoru ad pria dicat
hausi sui discipuli viso dno
summo vr pontifice et hoc sunt
secundu

Circa terciu vr circa calamitate
eclie wladislauien immorari
no expedit / neqꝫ longius exor
diri / qꝫ si prima pontificu expe
riencia docete reuidere nequit
oms necessitates et defectu
ecclesiaru suaru debite pt occu
pationes exteras aliunde emer
gentes / pt multitudine plebiu
et plurificatione negociorum
que singula memorari no esst
possibile hoc ei esset magis di
uinitatis qꝫ humanitatis ut dicit
lex y C de ve in Eclias etiaz
ab impetu persequentiu tueri no
bene pt quas pestiferoru hom
nequat efrenata libido qꝫ am
bigit qꝫ huius deficientibꝫ / longe
atrociori subiacebit periculo
i hac ipa causa valida tepestate
Ita ut de vno quoqꝫ causa dicat
illud Ma° x° c vi Veniet sup
te calamitas Naz tunc bona dis
sipat ecclesiaru curaru fructus
negligit et vnus quisqꝫ via sua
ad suu interitu gradit hoc ad
uesperascere mundo pstti diebꝫ
huius plenus deformitate et pe
riculis · i quibꝫ totu ferme or
bez suo creatori rebellasse videt
hec igit sctitatis tue clemencia
et bonitas et Serenissimi dni
regis polonie deuota subiectio
ad sede aplica et humilitas ger
mani sui illo tunc ꝯt infideles
certatis pietas / progenitoris
ipsoru ad fide ꝯuersio et ex hoc
eclie magna allata vtilitas
Eclie wladislauiens calamitas
Sctitate tua moueat ad exau
diendu vota Serenissimi domi

Kazimiri regis polonie que ite
ratis vicibꝫ repetius et nunc
serenissimi domini prefati regis
et regni polonie petius et supplic
camus quatinus Sctitas tua di
gnet tollere prouisioe factaz de
eclia wladislauien persone que
no e grata Regi et militie Re
gni sic fortassis contrariu huius
coram sctitate tua dicebat / qꝫ
nisi dictu fuisset btitudo tua
no prouidisset habito respectu
ad dissensu Regni ex qua pro
uisione pt contradictioz multoz
et maioru timet i patria illa
graue scandalu suboriri Cu ipe
cu prius dicat nuqꝫ fuerit
i maiore regio imo sub graui in
dignacioe ipius Serenissimi domi
Regis Dicit quippe pat btisse
ipe Serenissimus Rex dicit sibe
videri et admiracioe no medi
ocri dignu / qꝫ qs preficeret i
presulez alicuiu patrie ꝯt vo
luntate regis aut domi terre
et tocius plebis qui eisde grãs
no esset / quo admitteret ad
consiliu regis qui regis oculis
displiceret / quo Castra eclie que
sunt i finibꝫ regni vicina gen
tibꝫ exteris crederet eide · Aut
quo Ecliaz tueri posset qui ami
cicia et fauore ciuiu nudaret
contigẽ posset qꝫ hostis patrie
preficeret Eclie si passim pret
volunitate regis ascedet qꝫ ad
presulatu / quo doctrina subditis
tradet quod e eius officiu si exi
tatus no esset Dicit ei Quin
tilianus li° ij° de oratoria institu
tioe Sic frustra spargit semia
nisi pmollitus fuerit sulcus
Ita sciencia qualescũqꝫ nescit neqꝫ
nisi sociata tradentis accipiet
qꝫ concordia · Credit ipe Sere
nissimus dns Rex qꝫ Sctitas tua
magis complacere curabit ipe
Serenissimo dno regi et toti mul
titudini regni illius / qꝫ vni per
sone cu melius sit amari a plu
ribꝫ qꝫ ab vno / et multitudini
deferendu est · Vt i canone ut
constituet · l · di · / Sublata aut
huiusmodi prouisione p sctitate tua
ipe Serenissimus dns Rex placa

Barones proceres et Nobiles
regni polonie supplicant pro ut
alias prius hoc ipsum petitum est per
alium nuntium serenitatis sue ve
nerabilem dominum petrum de pnyewi
Cantorem poznanien. Quatenus
Sanctitas tua dignetur providere
de ecclesia cathedrali Wladisla
vien. venerabili dno Nicolao
Krusczinsky Canonico Gnezen.
Secretario Serenissimi domini
regis et germano suo cum quo
bello prefato affuit et cum in
pontificem illi preficere quod ut eidem
preficit ecclesie per ipsum dominum regem
prelatos Barones proceres
et nobiles Regni et per
Capitulum Wladislavien. re
putatus est ydoneus prudentia
rerum agibilium preditus ex nobili
prosapia progenitorum suorum ex
ortus vite irreprehensibilis
et fama preclarus ipsi Serenis
simo domino regi et toti patrie
pro suorum elegantia morum et
eximiarum numerositate virtutum
et maturitate consilii gratus
existit cuius prudentia ingenium
genus affines et propinqui ma
gno vel ornamento vel presidio
ecclesie esse possunt cuius ydoneitati
prudentie et sublimitati morum
attestari videbantur vota prelatorum
et Canonicorum ecclesie Gnezn.
qui dum vacaret illa ecclesia plu
res illum in electione in pontificem
nominaverunt qui Regie vo
luntati obtemperans sussitza ab
horrens patrum semoris cedere
deus rex hat prosequi non
curabat pro quo supplicant
ipse Serenissimus dominus Rex pre
lati barones proceres et
nobiles et tota patria illa
qui omnes in voto domini regis
concurrentes in dieta generali
nuper pro festo sancti Nicolai
confessoris in opido pyotrkow
pro hac ipsa re et aliis Regni
negociis habita in presentia eius
voto uno unanimiter consen
serunt ut sic eo promoto in
episcopum ad vota serenissimi domini
Regis ipse Rex more predeces
sorum suorum inclitissimorum regum

in suis iuribus regalibus consuetu
dinariis conservetur prout per
legatum sanctitatis tue dominum olim
episcopum Camerinen. promissum
est Sic ei a vetustissimis temporibus
Regum predecessorum suorum tentum
et observatum dinoscitur quod ad instantiam
et petitione eorum Electi et po
stulati per Capitula ecclesiarum
consentientibus Regibus ac etiam
nominati per ipsos reges per sede
apostolica ecclesiis preficiebantur
et de una ad aliam transferebantur
sic clarescere poterit recolendo
recentis memorie pontifices quorum
usque in presens aliqui supersunt
et in humanis existunt Sic et in
illa patria fieri solitum est quod pre
sules primas sedes et voces ob
tinent in consilio eorum et opera
diriguntur Regis et negotia regni
magis secreta et ardua concurrente
consilio eorum et opera diriguntur
quod non preficiantur quis in pontificem nisi
qui gratus regi et patrie existit
ecclesie et rei publice utiles
quales reputatur is dominus per
Serenissimum dominum regem nominatus
pro quo ipse Serenissimus dominus
Rex prelati barones proceres
et nobiles supplicant et nos
ipsorum nominibus rogamus petimus
et supplicamus et hec est petitio
prima alias aut petitiones sanctitati tue
dicemus ad partem

In noie domini nostri iesu christi
qui e via ueritas et vita

1448 29 octobris
i electioe potifitis

Excelse deus potentie q̄
mundu per se condidit per
se regit nec eget extri
secus quesiti auxilijs Ad regend
qui no eguit ad condendu Licet
et aliu sacra scriptura testante
constituit sup tra aut que altu
posuit sup eu que fabricator e
orbe profecto illius seq ipe solus
regiminis et gubernatiois e prin
ceps qui creatiois extitit solus actor
Ipe eclie domus sue peculiaris so
lus est edificator et custos Ad
cuius sine ipo custodia seu structu
ra frustra edificantes alij labore
assumeret frustra custodes ceteri
vigilaret Et ideo tanto magis ea
specialis regiminis et custodie cura
prosequit quanto maiori singularitate
construxit Siquidem cetera uerbo
creans dixit et facta sunt Ecclesiam uo
no solu uerbi prolatioe sed et
sui preciosi sanguinis effusione
fundauit Ad cuius specialitatem euide
cia discipulis suis quos eide
eclie iecit ueluit precipua fun
damenta loquens Ecce ego uobi
scu su usque ad consumatione secli
sue virtutis asistencia repromisit
que per quanda conformitatem
relucere debet principalit i ipis
fundamentis eclie scilicet i prelatis
et potifitibus qui regende eclie
a dno sunt prefecti Ut xx quorum
presencia eclia gaudet bris at
morte delectis sue deplorat vi
duitatis calamitose lamenta Licet
i principiu eclie nostre euenisse
cernimus que per morte pasto
ris sui modo e defensore orbata
pro cuius auferendis lacrimis et
suspirijs i hunc locu conuenimus
ut ei de pastore ydoneo pro
videatur eo operante i cuius manu
sunt oia corda homi Quod hij
facere tenetur ex debito Ad quos
electio potifitis huius eclie spe
ctare videtur Licet ut digne vtilit

vniformit i caritate et pure
faciat Assumpsi uerbu ewangelij
lectu i dominice currentis officio
scriptu mt xxij Reddite q̄ sunt
cesaris cesari et que sunt dei
deo Sed quia necdu loquenti sed
et auditori necessariu e ut
assit admitra qui doceat inge
rez spus scts ideo pro eius gra
impetranda Salutem uirginem
gloriosam que eodem spu concepit
deu et hoiem rectore vniuersi
dicentes Aue maria

Reddite que sunt cesaris cesari
et que sunt dei deo In scriptura
diuinorum eloquiorum legimus qd ds
reddit vnicuique secundum opera
sua ut dicit propheta tibi done
misericordia qr tu reddes vnicuique
secundum opera sua ps Et
Apoc xxij Ecce uenio cito et mer
ces mea mecu e reddere vnicuique
secundum opera sua Ipm et qui
reddit nichil fallere pt ut
dicitur prou 24 Seruatore aie tue
nichil fallit reddet qz homi
iuxta opera sua Licet aut deus
reddat vnicuique iuxta qd oppor
tunu viderit i promptu est
scriptura Reddit et graz peni
tentibus eccli 3 Dns prospector
e qui reddet gratiam 3 Reg 2
filijs berselay reddes gratiam
Reddit eciam indigentibus copiam
Iohelis 2 Reddam uobis annos
quos comedit locusta Reddit
gloriam triumphantibus zachar 9
hodie qz nuncias duplicia reddam
tibi Nam per duplicia itelligitur gla
paradisi propter duplicem stola aie
et corporis Reddit qz predica
tibus facundia sophonie 3 Tunc
reddam populis labiu electu Red
dit insuper militantibus brauiu
2e ad thio 4 Cursu consumaui
fide seruaui bonu certamen cer
taui ideo reposita e michi co
rona iustitie qua reddet michi
dns iustus iudex Reddit eciam
laborantibus premiu sap x Reddet
deus mercede laboru sctorum
suorum et deducet eos i via
mirabili Reddit lamentantibus
gaudiu ps l propheta petente
redde michi leticia salutaris

tu reddit equus misericordibus
solatiu excellet et remuneat
homines misericordes Unde david
dictu e quando peperat saul red
dat tibi deus vicissitudine 1 Reg
24 Unde prov 25 Si esurie
rit inimicus tuus ciba illu et dns
reddet tibi Reddit etia deus de
linquentibus suppliciu prov 12
Ipse est qui reddit ultione ho
stibus suis et hys qui oderut
eu retribuit prima fuit consolatia
ultimu aut valde terribile
Terribile igitur no ei temporale tm
sed et eternu reddit suppliciu
delinquenti qr hec e fides nostra
qui male egerut ibut i igne
eternu Delinquit at q peccat i
deu i se et i proximu Int os
aut delinquentes contra lege
dei maxie peccat qui prelatu
indignu et no idoneu i sepe po
tificali constituut preserti cu
qui temere se ingerit et ambi
tiose alys preesse festinat
peccat qz quippe i deu indignu
prelatu eliges qr dei dispo
sitioi resistit deus ei constituit
ut nullus se ingerat i officio
dignitatis cuius volutate expres
sit Apls ad hebre v Nec qs
quia sumit sibi honore sed q
vocat a deo tamqz aaron ubi
glo a deo vocat qui ab eclia
recte eligit Recte aut eligit
ab eclia quando no eu eligit prius
appetitus p ambitione / no amicorum
fictio per occulta machinatio
no populorum remissio per sua
dissolutione / no metus incussio
per coactione De primo luce 14
Intendens dixit quo primos accubi
tus eligeret dicebat Cu invi
tatus fueris ad nuptias no di
scubas i primo loco qr indignus
qui primus e i honore erit
primus i confusioe Hee sunt nup
tie ad quas vocati sumus per
baptismatis regeneratione i
quibus eclia xpo iuncta e per
fide et caritate In hys nup
tys no e recubendu i primo lo
co qr nullus temere debet appetere
ecclesiastica dignitate In qua
sic ascensus sublimior ita casus

gravior comprobat Recta etia
dicit electio quando prelatu no
eligit amicorum fictio p machina
tione occulta / plures et causa
lucri prius vel promotionis sue
et studiu Aut ratioe sanguinis
pollicit se aliquibus vota datu
ros vel etia eoru vicii pravos
qd perniciosu e De quo ysa
40 forte lignu et imputribile
elegit artifex sapiens querit
quo statuat simulacru qd no
moveat hii sunt elige volentes
sunt artifices qui de fragili et
fictili materia faciut potifices
adherentes aliqui qui sit fortis
per potentia et imputribilis per
apparentia vel locuples per
pecunia et tame e simulacru
qd ipse quesivit constitue p aliorum
adiutoriu Simulacra et ge
tiu i homi gentilit et impu
dice vincuntur argentu et auru
opera manuu hominu os habet
et no loquet qd esset ad pro
fectu proximi / oculos habet
et no videbut quod esset utile
i salute sua De hys sic electis
erubescere debet electores qr
constituut simulacru sine sensu
intelligentie et sine motu operatio
nis De quo ysa 1 Erubescet
sup ortos quos elegerat De
qua electioe Iudic 9 Elegerut
sibi ligna ramnu i rege no
lente oliva vite et ficu inter li
gna promovere Dixit ramnus
egrediat ignis de ramno et
devoret cedros libani Est et
ramnus tota aculeata seu plena
aculeis Et secundu Iosephu
ex magnitudie ventorum igne emit
tit unde se et alias arbores
incedit Sic et is qui contra pa
tru instituta et regula apostoli
eligit no habens olive pingue
dinem i devotioe nec ficus dulce
dine i pietatis exibitioe nec
vini vitis armoniaz i correctiu
correctione sed habes ramni vi
pungitiva i conversatioe deform
itate / tales arbores alias incen
dit subditos vz / et aculeis
enormitatis morum pungit et eccle
siam dei destruit suo pernicioso
exemplo / cu manus eius reddet

dolore Iob xx Recte etiam pre
latus eligitur quando non eum eligit
populus remissus per suam dissolu
tionem Saepe enim populus clamat
aliquem esse utilem et gratum qui
in conspectu dei odibilis est quia
eorum videlicet perversae complacere
consuevit voluntati blandis ser
monibus laudis communis et dona
tivis plurimis ac falsis itero
promissionibus Et ideo in Concilio
Sardicensi constitutum est quod ad cla
morem populi nullus eligatur de Elec
tionibus Episcopus populus est sequen
dus non est sed docendus lxiii di
docendus nec vane voces populi
sunt audiende C de penis l. de
curionum filii de tali electione
inordinata dicitur Baruch 3 non
hos elegit deus neque viam disci
pline invenerunt propterea perierunt
Nolunt enim remissi et dissoluti
bestialiter viventes eligere illum qui
teneat rigorem discipline Ac si
morbidi refugiat curationem me
dici vel sectionem cyrurgici de ta
libus electoribus dicit Sidonius
in epistolis Rigidos ob austeritatem
non habent caros blandi apud
eos communione vilescunt unde ta
les magis sunt mulieres quam
viri magis deberent tenere colum
muliebre quam baculum pasto
rale Iudicum v° forsitan
nunc Sysara dividit spolia
et pulcerrima feminarum eligitur
et quod dyabolus diripit spo
lia animarum quando procurat
elegi effeminatum in suis actibus
et remissum Recte in prelatum
eligitur quem non elegit metu
inmissus per vocationem Electio
enim est liberi animi motus qui
debet exerceri in libertate spiri
tus Neemie xl terra in conspectu tuo
est quam elegeris et quo placue
rit tibi ut vadas illuc perge
non ergo in ea debet esse timor Ysaie
xliii Noli timere serve meus
Iacob rectissime quem elegi unde
origines super xvi cap° numeri
de electione Aaron dicit Nulla
est populi acclamatio nulla con
sanguinitatis ratio nulla habenda

habenda est propinquitatis contemplatio
non enim seculares debent timeri
ne per eos derogetur ecclesie et sue
libertati Sed ita debet se ha
bere electus ut timeatur a regibus
et principibus et honorificetur
deus cum conspicitur bona vita illius
Ysaie xlix Reges videbunt et
consurgent principes et adorabunt
dominum deum tuum et sanctum israel
qui elegit te non pertinet quippe
ad laicos principes ingerere se
electioni pontificum l. xiii di Adri
anus hec sancta et universalis
synodus diffinivit atque promulgavit
nemine laicorum
principum vel potentum semet inse
rere electioni vel promotioni
patriarche vel metropolitani
aut cuiuslibet episcopi ne incongrua
et inordinata hinc fiat contentio
vel confusio presertim cum nullam in ta
libus potestatem quemquam potestativorum
vel laicorum ceterorum habere con
veniat sed silere et attendere sibi
usquequo regulariter a collegio
ecclesie suscipiat finem electio fu
turi pontificis Unde et vale
tinianus Imperator inclitus Suf
fraganeis Mediolanensis ecclesie
dixisse legitur lxiii di valen
tinianus de quo dicit novit Nostis
apte eruditi divinis eloquiis
qualem oporteat esse pontificem
quod non debet eum verbo solum sed
etiam conversatione gubernare sub
iectos et totius semetipsum imi
tatorem virtutis ostendere testem
quod doctrine conversatione bona
habere Talem itaque in pontificali
constituite sede cui et nos qui
gubernamus imperium sincere nostra
capita summittamus et eius mo
nita dum tamquam homines deliquerimus
suscipiamus necessario veluti
medicamenta curantis Hec autem
cum dixisset imperator petiit sino
dus ut magis ipse decerneret sa
piens et pius existens At ille
super vos inquit est talis electio vos
enim gratia divina potiti et illo splen
dore fulgentes melius poteritis
eligere Sicque per eos Ambrosius
est electus Imperatore deo super
hoc gratias agente Non est ergo
interpellandum super hac re

auxiliu pro promotioe eligendi
prlat' inuidare no diffiteor tn
qz electis solemit' ia facta debe
at presentari principi patrono
ut suu pstet assensu de Elec
q fit Sed sepe ad dignitates
ecclesiasticas ascedit per gradu
potetu et ipi potetes p hoc
assequit' protectu sed milites
qui christu crucifixerut vesti
bus nudauerut et eu i sepul
cro no custodierut Sic fit cu
eccia pmotioe inclitu comittit'
alicui Is ei ea no custodit
sed spoliat no defedit sed pu
pitat Iudic xo Innouate deos
quos elegistis ipi liberet vos
i tpe angustie loqt' de ydolis
que ydola uocat' pastores ecci
gim quos deus regere pmittit
ppt' pcta ppli de qbz dicit' za
char vndecio Suscitabo pasto
rez i terra qui derelicta non
visitabit dispsu no queret
et cotritu no sanabit et illud
qd stat no enutriet et carnes
pinguiu comedet et vngulas
coru dissoluet O pastor et
ydolu derelinques grege gla
dius sup brachiu eius et super
oculu dextru eius brachiu eius
ariditate siccabit' et oculus
eius dext' tenebrescens obscura
bit'

Secudo is qui prelatu idignu
eligit peccat i seipm qm se
ponit i periculoso itine ad
istar ceci q ceco sibi simile
ductore elegit cu quo i fouea
cadit Mt xv poit quippe se
i periculo ut not glo i c
valentinianus l xiii di vbi dicit'
Electio e piculo eligentiu si qs
ei malu notat tenet' de omi
dapno qd p eu acciderit C de
piculo nominatoru l i Malus
at dicet' electus i Episcopu no
du ratioe vite dissolute sed
et ratoe defectus sciencie prude
cie consilii maturitatis moru
scitatis liberalitatis pietatis
etatis et paciencie hec ei sut que
bonitate pastoris requi videt'
Iux apostolu ad titu i oportet
et eu sine crime esse sic dei di
spensatore no supbu no iracudu
no violetu no percussore no
turpis lucri cupidu sed hospi
talez benignu sobriu iustu scm
cotinetez amplectete eu qui
secudu doctrina e fidele smoez
ut potes sit exortari i doctrina
sana et eos qui cotradicut ar
guere et adiecit i epla prima ad
thim 3 q oportet eu esse pru
dete ornatu pudicu doctorez
et sue domui bene ppositu do
ctore igit seu docetez qa uerbu
predicatiois i potifice necessa
riu e secus beatu Augl sexto
lio de Ciui dei dicetez dignus
e aliis prefici qui se i actioibus
uirtutu exercet et si reperit'
ydoneus ad predicadu No igit'
e ydoneus scripturaru ignarus
Ignorancia ei scripturaru igno
rancia xpi e secudu beatu Ie
ronimu sup Ysaia prophetam
poit' xxxviii di si iuxta dz
ei habe pericia noui et ue
teris testamenti et canonu x
xxviii di omis tale ei eligedo
redit' q e cesaris cesari et
qd e dei deo

Tercio dicebam q is q elegit
potifice no ydoneu iniuriat'
proprio potifex ei debet esse
dux ceteris exeplo vite ut
dicit propheta principes iuda du
ces eoru debet esse lux cetra
ru claritate fame Mt v vos
estis lux mudi eruditor insi
piencium uerbo doctrine ad ebre
xii pres carnis nostre habuim
eruditores et reuerebamur eos
debet esse magr i statum seueri
tate discipline Michee i pa
sce populu tuu i virga debet
esse perfectus fora sciencia 2e pet 2o
fora fit gregi examio Sz si
talis no erit electus Numqd
subditi no ledut' Numq a ceco
duce querit qs via qua pro
gredi possit Numq tenebra ex
se pt parere luce Numqd ydiota
et idoctus aliu docere potest

sit ergo iniuria subditis ab electo
ribus si eorum opera prestatur eis pa
stor non ydoneus cuius vita pesti
lens ingeniis morum degenerans
fama vituperio crebrescens os
propter defectum scientie cor immundum
propter defectum intentionis opus prisum
propter defectum timoris dei et ma
iestatis eius reverentie Cum autem sit
necessarium presertim hiis temporibus ecclesie
habere idoneum pontificem propter hec
mala que magis cernuntur oculis
quam possent exprimi verbis Ideo
cum moyse clamemus ad dominum
dicentes illud numeri xxvij pro
uideat dominus spirituum omnis carnis
hominem qui sit super multitudinem
hanc ut possit exire et intrare
ante eos et educere illos et
introducere ne sit populus domini
uelut oues absque pastore

In quibus verbis notatur quatuor
prouidentia diuine bonitatis cum dicitur
prouideat dominus eminentia dignitatis
cum dicitur hominem qui sit super multi
tudinem hanc experientia facultatis
cum dicitur possit exire et intrare
Euidentia utilitatis cum dicitur educere
illos et introducere Primum re
fertur ad eligentes Secundum ad
officium ad quod electus eligitur
Tercium ad personam electi Quartum
ad eos super quos eligitur pro
uideat itaque dominus spirituum quantum
ad spirituales omnis carnis
quantum ad carnales quia prouidet
prelatos et prouidere debet tam
spiritualibus quam carnalibus Spi
ritualibus spiritualia predicando
Carnalibus et eorum defectibus
interdum condescendendo Tunc dominus
prouidet de prelato quando oculi
eligentium per rectam intentionem fe
runtur in deum quia diuina prouidentia
tumultus pacificat prelatum format
formatum informat et per eum
ecclesiam subiectam fructificat De
primo 2 machabeorum 3 onias conside
rans apud semetipsum communem
utilitatem uniuerse multitudinis
ad regem se contulit videbat enim
sine regali prouidentia impossi
bile pacem rebus dari nec simonem
cessare a stultitia sua Symo
dicitur non cessare a stultitia sua
quia interdum aliquis simoniace
eligitur et symoniace electionem
prosequitur nec uocatur a deo tamquam
aaron ad hebreos v sed sibi honorem
assumit non intrat sed se intru
dunt importunitate aut viole
ntia aut pecunia Sicut Iason ab
anthiocho 2 machabeorum 4 vel
intrauit per secularem potestatem
sicut Alchimus introductus a bachide
per violentiam 2 machabeorum vij uel
rapuit ut corithe numeri xvj
uel usurpat sicut rex ozias 2
paralipomenon xxvj uel ratione carna
litatis sicut micheas impleuit
manum unius filiorum suorum et
factus est sacerdos Iudicum xvij
uel interdum pecuniam promittit
ante factum ut Symon magus
Actuum viij uel expost facto
uel pro se rogat uel rogari fa
ciunt electores sed pro hiis
omnibus cuitandis conferre nos
debemus ad regem christum ut li
beret ecclesiam suam ab hiis pestibus
et ignominiis quia sine regali
prouidentia christi iesu impos
sibile est pacem dari rebus nec simonem
id est ingerentem se modis predictis
cessare a stultitia sua

De secundo scilicet de diuina prouidentia
prelatum format dicitur
Genesis xxij deus prouidebit
sibi victimam holocausti fili
mi Cum et ecclesia erat in sim
plicitate sua et confidebat deo
non potestatibus seculi tunc deus
prouidebat ecclesie de victima id est
de pontifice hostes ecclesie vincente
et de holocausto id est de re
ctore igne caritatis feruente
Sicut apparuit in beato Nicolao in
sanctis ambrosio et martino et
pluribus aliis Sed modo christus
ab ecclesia propter scelera nostra quasi
recessisse videtur et ideo paucis
simi sic eliguntur De tercio scilicet
de diuina prouidentia prelatum
formatum informat scilicet ut humiliet
seipsum et edificet proximum
de humiliatione Tobie iij Si
me tradam tibi sum non ero
condignus prouidentie tue quia
quicumque se prelatum humiliet
non reputet se dignum officio
De edificatione proximi prime
petri quinto pascite qui in uobis

e grege domi providetes non
coacte sed spotanee neqz tur-
pis lucri gra neqz ut dnantes
i clero sed forma facti gregis
ex aio i no stringat iniuste sb-
ditos nec ab eis extorqueant
iniuste aliqd no supbia oste
dat Sed sit i eis fora edificatis
Sed heu forsitan implet hoc
illud Ezel xxvii Quercus de
basan dolauerut i remos tu-
os Remos de quercu faciunt
qui lasciuos et luxuriosos dis-
solutos qz i prelacioe astituunt
Quercu et fructu suo porcos
pascit et basan cofusione di-
cit hec quercus dolat du adu-
lacioe laudat du ab eis do-
lose castitas et scitas simu-
lat Et seqt i Ezele Cedru
de libano tulerut ut facerent
sibi malu id e gubernaculu
nauis qr iterdu sublimes
gne et potetes cognatoe vi-
ris lrat et religios moribs
ponut Non attedetes qr con-
friget dns cedros libani
De quarto sz qp p diuina
prouidecia eclia fructificat
Ruth iii o quera tibi reqez et
prouideho ut bene sit tibi qm
du prelatus a deo electus est
tuc eclia i pace quiescit et
fructificat sic quado macula e
i electo totu deformat vnde
levit xxi pcipit qp no accedat
administradu qui habuerit ma-
cula Ideo et diebs hys eclia
decrescere videt mebris eius la-
guescetibs motu deformitate
qa maculosi illiterati ambici-
osi et vite dissolute pmouet
Si ergo precedecia que dicta
sut cocurrut ad electioz dns
prouidet de prelato secus at
si ipi sibi prouidet sine deo
sap ix Cogitacioes mortaliu
timide et icerte prouidecie
uestre Notat etia i uerbis
pmissis moysi experiecia facul-
tas cu dicit homie q possit
itrare et exire Intrare ad
se p otepLacione exire p exte-
riore actione et pt otempla-
cione opanda no negligat

et pt operacione cotepLada Alio-
qn mancus erit uel monoculus In-
tret ut purget osciecia exeat
ut ministret sapiecia Sic moyses
itroibat tabernaculu et exibat
ad populu Notat etia i eisdez
uerbis euidecia utilitatis cu di
Educere illos et itroducere Sic
et pastor bonus educit oues
a malis pastuis sz et oues se-
quit et itroducat sz ad bona
pascua et ita qr per hostiu
igredit et ideo ipe saluabit
egrediet et igrediet et pascua
iveniet pro pastura vz gregis
sibi comissi que exeplo vite
comedabilis edificat sic exe-
plo vite perniciose scadalizat
et ducit i interitu cu eo ex-
terne pdicius Qd figuratu e
Nu xxv ubi dicit suspede
cunctos pricipes cotra sole i
patibulo qr peccauit ppls isto
sup quo uerbo dicit glo origenis
homines si hoc attederet prin-
cipatus no appeteret Notatur
etia eminecia dignitatis cu dicit
hoiez qui sit sup multitudine
hat Gen xli Tu eris super
domu mea uerbu hoc qd dixit
pharao Joseph dicit dns pre-
lato sup ecliam costituto cui di-
cit zachar ix hodie qui anu-
cias duplicia redda tibi qui
debet pminere quadruplici pui-
legio super alios sciedi veri-
tate
viuedi scitate Imperadi au-
ctoritate et corripiedi seue-
ritate De pmo ysa xxxii
Priceps que digna sut pricipe
cogitabit et ipe sup duces
stabit Cogitare digna pricipe
e i lege dei meditari die ac
nocte Et talis debet stare sup
duces hoc e peesse fidelibus
proximos suos i via salutis di-
rigere Cosistit aut ista ueritas
i tribus In ubo predicadi In
officio ministradi In iudicio di-
scernedi et cosuledi De pmo
Jeremie vi Constitui uos super
speculatores audite uoce tube
qr sup populu costituti sunt
prelati ad predicacionis officiu
qui dicunt tube Nu x fac tibi
duas tubas argenteas ductiles
quibus conuocare possis multitudinez

quado moueda sut castra due
dicit^r ppt duplice actu dilectio
nis argetee ppt elogu expressi
onis ductiles et dilatate per
paciecia malleo tribulacionis ad
quotaidu multitudiez hoc e ad
predicadu simpliciter et itelli-
gibilit ueritate In conuocatioe
et ppli ut dicit ibid glo simplex
tubaru clangor et no cotisus e
videt^r qr q multitudini predicat
simplicit et apte loqui debet
ut multi itelligat et edificet^r
qd ei prodest clauis aurea si
no aperiat. j. cor. xiiij Quid pro
dero uobis si uenero ad uos
linguis loques De secudo num.
Aaron filios leui et filios su
os costitues super thaberna-
culu testimonij et cuncta uasa
eior cotinens qui admistrandu
accessit occidet^r oport et pre
latu esse i mistrado districtu
De 3° osee x Germinabit qr
amaritudo Juditiu sup sulcos
agri Sulci agri sut prelati quor
dus ifudit sciecia qr celeste
pluuia et germinat amaritudo
Juditij cu sciut penitencias iui-
gere et cosilia dare secudu qua
litate delicti et austeritatez
penitecie dulcedie cosolacionis
spe future pmij tpare de scdo
priulegio qd cosistit i uiuendi
sctitate ysa^e vj seraphim sta
bat sup illud hoc e sup tem
plu qr prelati sut sup ecclesia
unlitate qui debet habe ad
istar seraphin caritate ifla-
mate hoc aut fit tplicit ostic
puritate exepli claritate re
giminis utilitate De pmo Cant
quito ocli eior sit colube super
riuos aquaru qr i eis debet
esse simplices et puri oculi
ut itedat magis prodesse qua
preesse et hoc ppt flucta sup
turaru ul latrimaru quor de
het ssistere et se purificare
ne coru ocli obsturet^r zach xi
oculos eior dexter tenebrescens
obscurabit^r De scdo Mt v no
pt ciuitas abscodi sup motez
posita neqz accedut lucerna et
sub modio ponut illaz sed sup
candalabru ut luceat cuct

qui i domo sut De 3° luce scdo
pastores erat i regioe eade ui
gilates et custodientes vigili
as noctis sup grege su prelane
ei debet isidias hostiu ne grex
subiaceat rapacitati luporu
Ad platu ei pncipalit pertinet
se oppone muru pro domo dni
et vice hostes eccle Ut hostes
pnos carne mudu et dyabolu
ut digne mereat^r dici columpna
eccle Apoc iij Qui uicerit
facia illu columpna i teplo
dei mei exponit glo .i. pre-
latu i eccia rectu i iudiciis
forte i aduersis planu i con
uersatione erectu i cotéplatioe
stabile i teptatioe rotudu
per itetione qua etiam itedat
alios supportare p cópassioz
Tales columpne fuerut petro
Jacobo et Johanes De quor
ad Gal ij Jacobo cephas
et Jo qui videbat^r columpne
esse dextras dederut michi
Tales debet esse prelati ut
aliis cadentibo stet scdm qd
di^r i ps liquefacta est terra
et oms qui habitat i ea ego
cofirmaui columpnas eior Olim
fecit Salomo i teplo colup
nos de ere firmas et fortes
et podo tepli fortit sustine
tes Terciu Regi vij Nunc
fiut columpne de festucis que
statim fragut^r et magis portari
idiget qua portare ysa^e iij
Ecce dnator dus exercituu au
feret a ierusalez et a Juda
validu et forte et ome robur
panis et aque forte et viru
bellatore et dabo pueros pri
cipes eoru et effeminati domi
nabut^r eis De tercio priulegio
quod cosistit i imperandi aucto
ritate Abacuc .2. Sup custo
dia mea stabo et cotempla-
bor ut videa quid dicat^r m
et quid respodea ad arguete
me Arguit^r ei prelatus qui
ppt vite enormitate pdit im-
perandi auctoritate hoc aute
fit i tribo cca dececia hone-
state cca ptinecia ad utilitate
cca necessaria ad salute De
pmo sophonie .i. visitabo

super principes et super filios
regis et sup omnes qui induti sunt
ueste peregrina et sup omnem
q arrogant' ingreditur sup limen
qui complent domum dei sui ini-
quitate et dabo dolo qr hodie i
pastoribus nec religio i ueste
nec molestia i uerbis nec tempa
tia i cibis nec pudicitia i si-
gnis nec tormenta i factis In
contractacione peccuniarum et rerum
temporalium se habet ut laici i col
lectione fructuum ut clerici In
apparatu nobili sicut milites
In actu molli sicut mulieres
De 2º Neemie xii Constendere
feci principes Iuda sup murum
et constitui duos choros lau-
dantium principes iuda .i. prelati con
stituti constituti sunt sup murum
eclie adhoc ut sint i propugna-
culum subditis et constituant cho
ros laudantium deum idest constitu
ant personas ydoneas pro
laude dei i prebendis dignitati
bus et eclesiis prochialibus
non habito respectu ad consan
guineitatem fauore humanum aut
lucrum temporale de quo ordini iterce
tera Sed qr hec non faciunt
ruunt et precipitantur qu imita
tores sathane de quo et eius
imitatoribus luce x videbam
sathanam de celo cadentem de con
stitucione eorum sup muros Eclie
dicitur Ysa lxii Sup muros
tuos ierlm constitui custodes
die ac nocte non tacebunt lau
dare nomen domini Unde tercio
Regum iv Erant principes sup
domum Salomonis qui habebat
subditum populum et statutis
operibus imperabat domus
Salomonis idest uera pacifica
scilicet xpi est eclia cui prefecti
sunt principes sacerdotum et im-
perare debent secundum statuta
canonum subditis et ea custo-
dire de consti Canonum sub iu-
ramento per eos prestito in
consecracione eorum de iure iur
eorum De quarto privilegio
quod consistit i corrigendi seue
ritate dicitur Ieremie xxix dominus
dedit te sacerdotem ut sis
dux i domo domini sup omnem

uirum arreptitium prophetantem ut mit
tas eum i neruum et i carcerem
arreptitii sunt inobedientes et re
belles q non habent timorem dei
nec homines reuerentur presertim
diebus hiis infelicibus q mittendi
sunt i neruum sentencie interdicti
et excois et i carcerem condigne
satisfactionis ut quos dei timor
a malo non reuocat ecclesiastice salte
coherceat seueritas disciplinae
de Eleo cui i cuius hoc ac fa
ciat prelatorum triplicat' odio contra
culpam pietate contra naturam
zelo contra iusticiam De primo Ieremie
primo Constitui te sup gentes et
regna .i. sup gentiliter uiuentes
et sup regna carnalitatis mundi
et dyaboli ut euellas peccata co
gitacionis et destruas peccata
locutionis et disperdas peccatum
operacionis et dissipes crimen
obstinacionis edifices fidem pla
tes caritatem more boni ortulani
qui herbas euellit noxias
ut plantet utiles De 2º Numeri
xii Erat moyses mitissimus sup
omnes homines q morabantur i terra
Audi clementiam eius Exodi xxxii
Aut dimitte eis hanc noxam
aut dele me de libro tuo i
quo me scripsisti Audi Iusticiam
eius mixtam clemencie occidat
unusquisque fratrem et amicum suum
qr non est parcendum alicui de crimine
conuicto uel confesso pro loco tempore
et qualitate delicti adhibita
clemencia ad naturam et seueritate
iusticie ad culpam De 3º Apoc ii
Qui custodierit usque i finem opera
mea dabo ei potestatem super
gentes et reget eos i uirga
ferrea hoc est i correctione as
pera contra obstinatos super
bos Auaros usurarios Adul
teros fornicatores symoniacos
et alios scleratos ne si
forte non corripiat tempore cum heli
sentencia dampnationis incurrat di
catur qr ei expost redde rationem
villicationis tue luce xvi Si
igitur talis cum dictis circumstanciis
i pontificem electus fuerit red
detur id quod est cesaris cesari
id est quod est subditi subdito
qui per cesarem intelligitur

cia qui excellencior e magis deo
subditus esse debet Iuxta doct
na ewangelii qui maior e uestru
sit sit minister Reddet etia id qd
e dei deo si is qui vite dei actu
tus e i terris fuerit talis qui
sit imitator eius i uerbo opere et
exemplo Sit ergo facite sic eli
gite et reddite que sunt cesaris
cesari et que sunt dei deo que
fuerunt uerba i principio proposita

In quibus ubis tria redditione huiu
mar qua unicuique qd suu e te
nemur redde attendit tria vo
luntatis promptitudo equitatis
rectitudo et dignitatis celsitudo
Primu facit auctoritas legis
Reddite igit Secundu facit ne
cessitas gregis que sunt cesaris
cesari Tertiu probat substancia
litas regis que sunt dei deo Iste
ei sunt tres cause pt quas d'
bo redde hoc qd debet sz pt
timore legis madatoriu dei
reddite pt amore gregis pro
priorum que sunt cesaris cesari
pt honore regis superiorum
que sunt dei deo Dico igit
qd ad reddedu debita nos ex
citat auctoritas madatoriu di
ue legis et inuit cu dicit Red
dite qd e imperatiui modi sig
ficas q ex legis imperio et
madato ad reddedu debita ob
ligamr Roma xiii Reddite oibus
debita cui tributu tributu cui
vectigal vectigal cui timore
timore cui honore honorem
Ita etia cui prelatu prelatu
mt xviii Redde quod debes
Ieme l Reddite illi secudu
opus suu licet aliqui faciut
contrariu Ieme xxi merede
eius no redet Secudo reddam
debita q ad hoc nos incitat ne
cessitas propriorum gregis que
sunt igit cesaris cesari id e que
sunt hois hoi Ac si dicat red
dite proximis uris illa que te
nemini eis redde Tenent aut
electores potifici redde proximis
suis hominibus sz totius diocesis
uel totius prouincie ut i posito
prelatu bonu iustu sobrium

modestu liberale prudete et do
ctu qui sit dux eoru ad cuius vita
scitate et mores aspice debet
sit ad speculu et exemplar Exodi
xxv di Cuilibet subdito In
spice et fac secudu exemplar
qd tibi i mote id e i prelato tuo
mostratu e Talis ei debet eligi
qnti Regis x Eligite meliorem
Eligite igr meliore qui sit mitis
affectione pius copassione iusti
actione altus contemplatione que qua
tuor legit fuisse i dauid qui
fuit prefectus populo ex electione
dei De cuius masuetudine dicit
i pso Memeto dne dauid et
ois masuetudinis eius Pius
eo et eius semine iustior De quo
Ieme xxiii Suscitabo dauid
germe iustu et regnabit rex
et faciet iudiciu et iustitiam
i terra qs eoru sapiencior Scdi
Regu xxiii Dauid sedet i ca
thedra sapientissimus inter tres talis
debet esse electus i potificem
ut sz sit mitis affectione tam
carnali qz spuali Ecci xlv
In fide et lenitate sanctu fe
cit illu et elegit eu ex omi
carne hoc e carnali affectione
et carnali cognatione No ei
eligit potifex ad hoc ut de
liciis affluat superfluus et de
licatis cibis se nutriat que vita
abreuiat pro ethicorum Multi
pt crapula perierut Sed ut
pauperes pascat quoru e pa
trimoniu ihu xpi cuius ipe di
spesator existit ut fidelis iue
niat .i. cor .iiii. Hic ia queritur
inter dispesatores ut fidelis
qs iueniat No deu ei ut hy
striones superfluat et paupe
res xpi famis iopia contabescat
Sic ei fac e rapere aliena
Amos v diripiebatis paupere
et preda electa tollebatis ab eo
Debet etia eligi qui sit pius
copassione Ad colos tertio Indu
ite uos sic electi dei sci et di
lecti viscera misericordie beni
gnitate humilitate paciencia sup
portantes inuice Ad huc tanquam
ad sinu matris debet subditi
recurrere ut multis succurrens
benedicatur Ecclesiastici
In multitudine electorum habebit
laude et inter benedictos bene
dicetur Sed rara auis semper i

Crabra haro et necessitates pau
peru attendit^r ymn hegs vii cla
mabitis i die illa a facie regis
uestri que elegistis uobis et no
exaudiet uos / debet ecclia talis
elegi qui iustos actioe Ioh xv
Elegi uos ut eatis et fructu af
feratis predicando alios conuerte
do et fructus uester maneat
Eatis visitando corrigendo / fidez
et mores plantando errores et
scandala extirpando ne qd alij
plantauerunt ipe p viciu pusil
lanimitatis destruat sed potencia
virtutis et rigore iusticie pmo
ueat exemplo dauid. i. Regs x
vij Cu blasphemaret phili-
steus deu isrl Electus e dauid
ut descenderet ad singulare cer-
tamen / tulit q baculu que sep
habebat i manibus et elegit la
pides limpidissimos qbus deiecit
superbia goliad Sed no e q faci
at bonu qr multi uocati pauci
electi / Unde culpis platoru
exigentibus gladius petri rubi-
gine obductus e / nec pt inde
datus i contemptu Ma et iurisdi-
cio ecclesiastica nedu a secula
ribus sed et a viris spualibus
contempnit^r experiencia id docete
Talis etia debet eligi qui sit
altus conteplatioe Canticos vii
Spes eius ut libani electus ut
cedri libani candidacio / e etia
mons altus Cedrus odore di-
fugare serpentes / qr prelatus
debet esse eleuatus per contem
placioz et fragrare per deuo
cione que letificat angelos
et fugat demones hinc moy
ses cu dno i monte p contepla
cione rapit^r foris uero ne-
gocijs ppli urget^r Intus archa
na considerat foris onera por
tat Exodi xix hic dus i monte
i oroe pernoctat et i die i
urbibus miracula facit Sed
prochdolor recessit ois decor
a filia syon No et cu hijs que
dicta sunt occupat se prelati h
rebus plus inutilibus ociosis ubi
et scandalosis ubu predicacionis
intermittut Ad qd ex officio astri
gut^r ex dicto aplo ze Ad Thio
quarto qui fuit Epus predica
uerbu insta oportune importune
arguie obsecra increpa i

omni paciencia et doctrina Non sunt
tincti miseris sed ditat consan
guineos de bonis crucifixi Ad quoz
restitucione tenent^r xij q ij c. i
et q v finit Unde dicit beatus
Ambrosius i lio de officiis post
e xxxvi di Est et alia ubi dicit^r
Est et alia probanda liberalitas
ut proximos seminis tui no despi
cias si egere cognoscas melius
e ut ipe subuenias tuis qbus
pudor e ab alijs sumptu deposce
aut alicui postulare subsidiu
necessitati / no tamen illi ditiores
fieri uelit ex eo qd tu potes co
ferre inopibus Causat et prestat
natura no gratia Neqz ppt ea
te deo ditasti ut eos ditiores
facias sed ut tibi vitaz ppetua
fructu boni operis acquiras et pre
cio misericordie pcta tua redi
mas putat se parum posse pre
cium querunt tuu / vite tue con
tendut adimere fructu et accusat
qp eos diuites no feceris cu te
velit illi eterne vite fraudare
mercede hec ille hec igitur
singula que de scripturis sacris
dicta sunt diligenter pesanda sunt
electoribus qui de sua electioe
i die tremendi iudicii reddituri
sunt districtissimaz racionem / si ma
lus aut no idoneus electus fue
rit dicet^r electoribus illud Gen
x reddit is mi malu pro bono
Agit^r et hic no de re caduca
et mobili Sz de salute aiaru
xpi sanguine redemptaru qbus si
bonus pastor electus datus q
fuerit reddet^r cesari qd cesaris
e qr proprio saluz q note cezar
itelligit^r q dicit Attendo nos
aut aliqndo pro christo tola
phis cedim^r dt aplus i cor x
Reddet^r deo qd dei e deo quia
honor et gla Ecclesiastici xxv
bono aio gloriaz redde tuo
glorie nos participes efficiat
deus per secula benedictus Amen

In noie domini nri iesu xpi q e
via ueritas et vita

1471 Decia octobris
i Sinodo diocesis

[C]onuentu ad hac insigne
congregatione Sinodi hui
assumpsi ubu qd scribit
ad ephe iii et lectu e
i dnica currentis epla Det uobis
secundu diuicias glorie sue vir
tute corroborari per spiritum eius
i interiore hoie Scribit btus
Augs i smoe primo de scto ste
phano Qr iesus filius Naue
pugnabat i heremo et moyses
orabat no qr ambo pugnabat
nec ambo orabat sed unus pu
gnabat et alius orabat Merito
qui pugnabat no deficiebat qr
ille orado vincebat Ita et ego
loqui quide videor sed alius
orationibus loquor ut precibus eorum
colligat michi qd dns ait aperi
os tuum et implebo illud Et
Iosue ab uno tantu orante iuua
bat et no suppabat quanto magis
ego ubi no unus sed multi rogat
deu meu loquendo iam no time
bit cor meum qr laude domini
loquet os meu hec Augs
Ex quibus verbis apparet q me
rits auditorum loqt lingua do
ctoru ut igit gra spus sci ope
rante ad profectu salutis nre
no verbis ornatu fulgentibus
rethoricis quibus modo ubi de sa
lute aiaru agit no opus est
scdm Augs i lro ct Achade
micos magis uacandu e ad pro
ferendu ueritas sinas qm ornia
tas sed agresti smoe aliqua
proferre possim utilit ut ab
auditoribus capiat salutem
virgine gloriosa dicentes Aue
maria

Det uobis secundu diuicias
glorie sue virtute corroborari
per spiritum eius i interiori hoie
Reuerendissimi Reuerendi Vene
rabiles et honorabiles pres
et dni clarissimi et insignes
Cum sacro testante eloquio di
uiciis contrariari cernit egestas

que namq pars bona diuiti ad
paupere Ecci xiii Egestas at
sit diuiciis opposita secundu b
Gregs xxxiii moral co scdo
tractante illud Iob xli facie
eius precedet egestas Alit i
electis ponit aliter i reprobs
Egestas namq electorum e tu re
diuine celestis patrie ad coru
animu redeunt i hoc erumpnoso
presentis vite exilio positi paupe
res se esse meminerunt Illas
quippe diuicias sine cessacioe
suspirat de quibus paulus dicit
ut sciatis que sit spes uocacionis
eius et que diuicie glorie here
ditatis eius i sctis Et qr adhuc
eas nequaquam conspiciunt stu
diose itere i erumpna istius pau
pertatis gemunt hac procul
dubio paupertate Ieremias ipse
perat cu dicebat ego vir vi
dens paupertate meam i virga
indignacionis eius virga et indi
gnacionis dei e percussio districe
cionis qua indignacione tunc homo
protulit cu paradiso pulsus
ueras iterum gaudii diuicias
amisit Sed qr electi quoq inces
sat conspiciunt q i presentis vite pe
nuria ab illa patris ingenite fa
cultate ceciderunt bene dicit
Ego vir videns paupertatem
mea Reprobus et hec adhuc vi
sibilia appetit peregrinacionis sue
malu no intelligit et hoc
ipm vide qd patit nescit
hac paupertate dauid innues
ait Infirmata e i paupertate
virtus mea In paupertate virtus infir
mari dicit Ra lapsus i hac
peregrinacioe aiorum corrupcionis
sue molestiis reuerberato
hoc qd perdidit contemplari pre
dit Sed hac paupertate re
probi considerare negligunt qr
du sequit ea que conspiciunt
cogitare inuisibilia negligunt
que perdiderunt Unde et ege
stas eorum pie dicit qr du replet
vicijs virtutu diuiciis uacuat
quibus seipe euicit ut per elacionis
demencia subleuati du nequ
cime sue dampna considerant
esse se etiam a bonis actibus
inopes no agnoscunt Unde
uoce angeli laudicie predi
catori dicit dicis q diues su
et locuples et nullius egeo

et nescis quia tu es miser et miserabilis cecus et nudus. Quasi diuitem se asserit qui per arrogantiam sanctitatis se extollit sed pauper cecus et nudus arguitur pauper utique quia uirtutum diuitias non habet. Cecus quia nec paupertatem suam qua patitur videt. Nudus quia perdidit primam caritatem sed peius quia se nec perdidisse cognoscit. Hec ille. Hanc igitur egestatem hominum cecitatem et nuditatem apostolus considerans dicit Det uobis secundum diuitias glorie sue uirtute corroborari per spiritum eius in interiori homine. Et signanter dicit apostolus secundum diuitias glorie sue, non secundum diuitias glorie mundi huius peritura hec et gloria repentino decidet casu. Unde super illud beati Gregorii xvii moralium capitulo quinto. ubi exponens illud uerbum psalmiste omnis caro fenum et omnis gloria eius sicut flos feni sic dicit Iniquorum quippe potentia flori feni comparatur quia nimirum terrena gloria dum nitet cadit dum apud se extollitur repentino interceptam fine terminatur. Sic namque aurarum flatu in altum stipula rapitur sed casu concito ad ima reuocatur. Sic ad nubila fumus attollitur sed repente in nichilum tumescendo dissipatur. Sic ab infimis nebula densescendo se erigit sed exorto hanc solis radio ac si non fuerit abstergit. Sic in herbarum superficie nocturnis roris humor aspergitur sed diurni luminis subito calore siccatur. Sic spumose aquarum bulle inchoantibus pluuiis excitate ab imis terrarum prodeunt sed eo celerius disrupte depereunt quo inflate altius excedunt. Cumque excreuerint ut appareant crescendo peragunt ne subsistant. De iniquis ergo temporalibus glorie elatione tumentibus sed tamen nulla in hanc soliditate duraturis dicitur Iob xxiiii Eleuati sunt ad modicum et non subsistent. Unde per prophetam dicitur deiecisti eos dum alleuarentur quia eo intrinsecus corruunt quo male extrinsecus surgunt. Hec ille. Non de hiis ergo diuitiis sit habentibus sed de diuitiis duraturis in perpetuo loquitur

apostolus dicens Det nobis secundum diuitias glorie sue uirtute corroborari per spiritum eius in interiori homine. Diuitias namque huius mundi habentes amantes ydolatre dicuntur in sacro eloquio. Sic declarat origenes omelia secunda in libro iudicum super illo uerbo fuerunt balaam et dereliquerunt dominum deum patrum suorum sic inquiens hec quidem fecerunt antiqui. Sed quoniam que scripta sunt non propter illos sed propter nos scripta dicuntur in quos fines seculi deuenerunt. Uideamus ne maiore ex parte de nobis hec quam de illis dicta uideantur. Et in summa origenes ibidem per ciuitates gemina baalim intelligit ponentes diuitiarum amorem amori diuino. Unde ait post pauca subdens Quod quis dilexerit ex tota anima et ex totis uiribus hoc ei deus est. Distinctiat nunc unusquisque semetipsum et tacitus ex toto corde recenseat quid in eo potissimum et super omnia cetera flamma amoris uel ardoris exestuet quis cum ardentior ceteris foueat affectus uosipsi de hiis habete iudicium. In statera hec ueri examinis appendite. Et si quod illud est quod in dilectionis lance pondet hoc tibi deus est. Sed uereor ne apud quosque pondet amor auri et auaritie pondus pressa satis lance demergat. Et utique dicetur adhuc non potes deo seruire et mamone. Patet ergo amantes immoderate diuitias ydolatria esse. Non dico passim malas diuitias sed inordinate utentibus noxias esse, bene uero dispensantibus meritorias et utiles. Auaris itaque noxie liberalibus uero multum profuture. Sic et uidemus ad sensum quedam sunt ceteris animantibus noctiua que aliis refectionis sunt materia. Amygdalum et secundum plinium homines nutrit que uulpes si ederet interficeret et semen iusquiami passeres pascit hominibus uero ueneni existit. Sic reuera faciunt diuitie, quoniam quosdam sanant per largitionem elemosinarum alios uero sunt causa interitus per auaram thesauri conseruationem. Unde ambrosius diuites non in facul-

tatibus timia esse sed i hys q
uti nesciunt Nam diuicie sicut sunt
impedimenta reprobis ita virtutum
sunt adiumenta probis Unde
Augustinus super psalmo lxvmo quod diui
tes i affectione reprobat diuiti
as i archa uel i domo Non
igitur diuitiarum possessio sed earum
amor et affectio reprobatur
Contra ad affectum debet dete
stari triplici ratione scilicet quia
faciunt mentem esurire corda
superbire et lites suboriri
Dicebam primo quod diuicie faciunt
mentem esurire diuicie namque amate
numquam saciant cor humanum sed
semper ad plus habendum et acqui
rendum amplius excitat et infla
mat Ydropicus quippe quanto
plus potat tanto plus sitit
Velud eciam que situla serpens
momorderit usque ad vite ter
minum sitire facit Nemini et si
tile ex corpore effusum tantum amo
rem sitis generat quod per totum
tempus vite patientem cruciat cru
ciat et flagellat Sic accidit
habentibus et amantibus diuicias
que sunt i eis sicut venenum quod
quod sitis ardorem et appetitum ha
bendi multiplicat et augmentat
diuitiis et acquisitis non saciatur
sed cruciatur non repletur sed ua
cuatur non delectatur sed mole
statur quanto enim de eis plus acq
ritur tanto appetitus amplius immo
i infinitum crescit Ydeo tales
quibus michil sufficit proprie diuites
non sunt Contra dicit Seneca Di
ues est non qui magis habet
sed qui minus cupit Sufficiencia
enim diuites facit Nam ut dicit
ydem i Epistola 4ta mihi sibi satis est
cum diuitiis natus est Ad quod facit
uerbum Augustini i quodam sermone
de quadragesima Sunt diuicie
quibus crescentibus crescit inopia
que amatoribus suis quanto sunt
ampliores non afferunt sacie
tate sed inflamant cupiditate
diuite tu putas quod minus eget
minus eget si minus haberet
Et subdit Augustinus Nam video
quosdam qui cum pauca haberent
peritiam paruis lucris fuisse
letatos sed ubi habundare ce
perunt lucra modica contempserunt

cedentis eos esse saciatos falsum
est Nam pecunia fauces auaricie
non claudit sed extendit non irri
gat sed accendit potulum respuit
qui flumina sitit diuicie ergo
faciunt esurire ideo ampliora
concupiscere psalmo 22 Diuites
eguerunt et esurierunt inquirentes
autem dominum non minuentur omni bono
Dicebam iterum quod diuicie sunt
spernende quia faciunt mentem sup
bire Sic enim dicit Augustinus sermone
xxix Difficile est ut superbus
non sit qui diues est tolle su
perbiam diuicie non nocebunt
Ydeo dicitur prouerbiorum opus superbie
diuicie Unde et ueritas ewa
gelica diuitem camelo comparat
dicit quod facilius est camelum intrare
per foramen acus quam diuitem
regnum celorum Camelus enim cum
gibbo et inflatura super dorsum
diuitem superbum designat qui
difficile regnum celorum ingreditur
Ysaie xxx portantes super hume
ros iumentorum diuicias suas
et super gibbum camelorum thezau
ros suos est ergo magna esuries
i diuitiis Dicebam consequenter quod di
uicie faciunt lites suboriri ho
minis enim propter diuicias sepe fa
ciunt guerras diuites namque a
diuitibus impetuntur a latronibus
occiduntur a principibus inuaduntur a
pauperibus inquietantur quod exemplo
familiari per similitudinem
ostendi potest Serpens enim dimittit
hominem nudum audacter aut insilet
inuestitum Secundum beatum Gregorium
Unde dicit beatus Ieronimus
Auarus michil aliud est quam
archa principum bursa latronum
sibilus omnium unde diuitiarum di
spericias facit ab hominibus est
eiusdem sanguinis concordia expu
lare Genesis 13 dicitur quod loth et
Abraham diuites erant et nequi
bant habitare simul Et nedum
habet incomoda diuites senciunt
sed et multis torquentur aliis
diues enim laborat i acquirendo
vigilat i conseruando timet de
amittendo Et i omnibus hys me
ror et dolor Unde luce viii
diuicie spinis comparantur eo quod
punctura et sollicitudine ipso
ducunt de earum amatoribus dicit

Petrus Ravennensis Auri custos
servator argenti securitatem non
habet et nescit quiete pena dives
est ille non census. quia tamen penam
non meditatur se scire. quod et per
les ericium plenum spinis est quare
tamen plectura ericium non sentit
Sit ergo in eis est labor et dolor
Ezech. xxvii In corde maris in
in profundo amaritudinis divicie
tue Ecclesiastici xxxi Laboravit
dives in congregatione. Non de hiis
ergo divitiis quarum possessio
amori inordinato iuncta et sol
licitudo superflua ydolatria efficiat
loquitur apostolus dicens Det vobis se
cundum divitias glorie sue virtute
corroborari per spiritum eius in
interiori homine. Talibus et divitiis
affluentes omnia sibi appropriant contra
illud beati Ambrosii libro primo de
viduis parte prima dicens Cur proprium id
quod in seculo est putes cum commune sit
seculum aut cur propriatos terre de
putes fructus cum terra omnibus sit.
Unde contra tales divites invehitur
beatus Ambrosius libro de Naboth
capitulo primo dicens Quousque extende
ditis divites insanas cupiditates
nunquid soli habitaturi estis super
terram Cur eicitis consortem nature
et vendicatis vobis possessiones
nature In commune omnibus divitibus
et pauperibus terra fundata est
Cur vobis ius proprium soli divites
arrogatis. nescit natura divites
quos omnes pauperes generat
Neque enim cum vestimentis nascimur
cum auro argento que generamur
Nudos recipit terra quos edidit
nescit fines possessionum sepul
cro includere. Cespes angustus
equo et pauperi habundat et
diviti et terra que viventes non
cepit fastum totum iam divitem capit
Et subdit quis discernat corpora
sive species mortuorum Rehoperi
terra et si potes divitem deprehende
Et in capitulo xiii dicit idem delectant te
ornamenta preciosa cum alii fru
menta non habeat. quantum o dives
iudicium sumis plus esurit et
tu horrea tua claudis plus
deplorat et tu gemma tua ver
sas Infelix cuius in potestate
est tantorum animas a morte defendere

et non est voluntas. totius vitam
populi poterat tua gemma ser
vare Et concludit beatus Ambro
sius si antiqui etiam gentiles ita rem
publicam procurabant quod in se defi
ciebat ex hoc quod de privatis hominis
aliorum comodum faciebat ut per
quinque dare in dote suis filiabus
non haberet Quanto plus nos
facere debemus in nostra re publica
cuius rex eternus est qui nos perire
non permittit si depauperati fue
rimus propter comodum proximorum
Cum ipse rex noster christus di
ves existens propter nos pauper
sit factus ut nos divitiis dota
ret eternis Hec ille de quibus eternis
divitiis ad eternas ducentibus lo
quitur apostolus ubi supra Det vobis
secundum divitias glorie sue
virtute corroborari per spiritum
eius in interiori homine Hee sunt
divicie que habundare debent
in fidelibus presertim in viris eccle
siasticis de quibus scribitur ad Colos
senses In instructi in caritate et
in omnes divicias plenitudinis
intellectus in agnitione misterii dei
patris christi Iesu in quo sunt omnes
thesauri sapientie et scientie ab
sconditi a seculis in deo qui creavit
omnia ut innotescat principibus
et potestatibus in celestibus per
ecclesiam multiformis sapientia
dei secundum prefinitionem seculorum
quam fecit in christo Iesu domino nostro
in quo habemus fiduciam et accessum
in confidentia per fidem eius Hee di
uicie nimis preciose sunt per ipsas
enim emitur et acquiritur hereditas
vite eterne Ad Ephesios primo Non cesso
gratias agere pro vobis ut deus
det vobis spiritum sapientie ut
sciatis que sit spes vocationis
eius et que divitie glorie here
ditatis eius in sanctis et que super
eminens magnitudo virtutis eius
in nos qui credimus secundum operationem
potentie virtutis eius Hee sunt di
uicie que introducunt in locum he
reditatis eterne Iacobi secundo Non
ne deus pauperes elegit in
hoc mundo divites in fide et here
des regni quod repromisit deus
diligentibus se Hee divicie acqui
runtur in timore domini Ysaie xxxiii
timor domini divicie sunt Item
gnomina est humilitas Iacobi primo

gloriet͛ dives i humilitate sua
per has divitias virtutu pveit͛
ad divitias gl͠e quas deus distri
buit sctis suis pu͛ze 8 meai sut
divicie et gl͠a opes supbe et
iustitia melior ē fructꝰ meus
auro et om̄i lapide precioso Ex
qua aucte scptura liquet ꝙ hee
divicie sūt vere et veraciter come
dabiles q͛ habet societate ho
norabile sc͛z deu meu igt͛ ha
bet societate delectabilez quia
divicie id ē divine leticie Imme
sitate admirabile q͛ gloria i
felicitate etna que ē stat͛
om̄ bonoru aggregatioe per
fectꝰ secud͛ boeciu utilitatez
comedabile q͛ opes i ope fe
retes Bene g͛o dicit beatꝰ
Gregꝰ Si vere igt͛ divites
esse cupitꝭ veras divitias
amate Unde Sapie 8 si di
uicie appetut͛ qd sapiencia lo
cuplecioꝝ Iste et divicie sūt
gloriose ꝑpt͛ amicytu honore
ps̄ cetesimo xi gl͠a et diuicie
i domo eiꝰ dulcorose ꝑpt͛ con
nexu amore Ad colo 3c̄do In
structi i caritate et i om̄s di
uitias plenitudinis Sūt copi
ose ꝑpt͛ imēsu decore Ad phili
4to deus aūt meꝰ impleat
om̄e desideriu vestru secudu
divitias eiꝰ i gloria has di
uitias spuales orat dari fide
libꝰ specialit͛ viris eclesia
sticꝭ et presertī fidei feruore
Scd͛i macha i det vobis cor
omnibꝰ ut colatꝭ eu et faciatꝭ
eiꝰ volūtate Scd͛o g͛re favore
ut ibid͛ benefaciat vobis deꝰ
et meminerit testamēti sui
scti Et seq͛t͛ Exaudiat orones
vras et recociliet͛ vobꝭ nec
vos deserat i tpe malo Ter
tio doctine splēdore Ad Ephe i
Det vobis sapiecie spiritu re
velacois i agnicoꝫ eiꝰ illumina
tos oculos cordis vri ut sciatꝭ
que sit spes vocacois eiꝰ
Quarto q̄eteꝭ et cōtemplacionis
dulcore Ruth i faciat vobiscu
dn̄s misericordia et det vobꝭ
invenire reqēz Nūꝭ i° 2° Ad tes
sa iii Deus patꝭ det vobis
pace Quīto orat ecl͠ia ut dn̄s
det vobis cōstātē vigorez

Ad Ephe iii Det vobis secud͛
divitias gl͠e sue v͛tute corro
borari per spiritu eiꝰ i inte
riori hoīe que fuerūt verba i
pricipio pposita

Pro quoru deductioe verboru
Quātu ad presens sufficit po
no duas cōclusiones Pma co
clusio viri ecclesiastici ad hoc
ꝙ sit forma et exēplar fide
liu et psertī suoru subditoꝝ
necesse ē ut affluat divitijs
spiritualibꝰ Secūda cōclusio
viri eclesiastici et maxie cu
rati ad hoc ut i die extremi
tremedi qꝫ iudiciꝫ ratione red
dat debita sui officiꝫ necesse
ē ut subditos suos sustetet
i necessitate bōis tpalibꝰ et
corroboret divitijs seu donis
spiritualibꝰ et v͛tutibꝰ

Pmo i pma cōclusione ꝙ viri
eclesiastici ad hoc ꝙ sit for͠a
et exēplar fideliu et presertī
suoru subditoru necesse ē ut
affluat divitijs spualibꝰ
probat͛ cōclusio q͛ viri ecle
siastici tenet͛ habe͛ p alijs
ampliore fide spez et caritate
māiositate virtutu ut i se oste
dat qualit͛ alios i domo dei
oporteat ambulare que sūt
divicie spuales Unde btūs
Bernhardꝰ i libro de pcepto
et dispesatioe A quo dn̄a po
tius cōsilia reqret͛ quia ab i°
tu credita ē dispesacio miste
rioru dei de fide manifestu ē
cu ipi debeat doce͛ alios et
i eis plātare fide et de fide
iterrogati redde͛ ratione p͛e pet
2° de spe Dicit Apl͠s Ad Ro
xv deus aūt spei repleat vos
om̄i gaudio i credēdo ut habu
detꝭ i spe et v͛tute spūs sci
quibꝰ magꝭ afflue͛ debet viri
eclesiastici ut ab illis hec i
alios diffūdat͛ Caritatꝭ vero
habūdacia optat apostolꝰ
Ad Ephe i dicēs oro ut caritas
vra magꝭ ac magꝭ habūdet
i om̄i sciēcia q͠e debet habun
dare plꝰ i hijs qui presūt
alijs habūdare igit͛ debet
et itēsioe et extensioe et

opositate et radicatioe De primo
di Cant ult lapades eius la
pades ignis atque flame aque
multe no potuerunt extinguere
caritatem De scdo ad Ephe 2o
deus aut qui dives e i miseri
cordia ppt nimiam caritatem
sua qua dilexit nos cu essem
mortui convivificavit nos in
christo De tcio ad Ephe 4
veritate aut facientes i cari
tate crescam i illo de nuositate
virtutu que etia i nobis effluere
debet tractat Apls ad Colos
tertio Induite vos sic electi
dei sci et dilecti viscera mise
ricordie benignitate humilitatem
modestia patientia supportantes
invice et donantes vobis met
ipis et plures alias virtutes
ibidem enumerat quibus maxime plei
debet esse viri spuales ut sit
exemplar suorum subditorum recte
vivendi iuxta doctrina apli 1
ad Thim 4 Exemplu esto fideliu
i verbo i caritate et conversati
one i fide et castitate Attende
lectioni et exortationi et doctrine
noli negligere gratia dei que
i te e In qua auctoritate
innuit qp platus quo ad omem
actu debet dare bonu exemplu
scz quo ad actu cordis oris
et operis Cordis quo ad intel
lectu recte credendo qd notat
i fide Et quo ad affectu ordi
nate diligendo qd notat in
caritate Operis dupliciter ul
abstinendo qd notat i castitate
vel operando qd notat i con
versatione Oris qd notat in
verbo Et ad Titu scdo scri
bes dicit In oibus teipm pbe
exemplu bonorum operu i doct
na i integritate et gravitate
verbu sanu irreprehensibile ut
is qui exadverso e vereatur ni
chil habens malu dice de no
bis Debet namque vir ecclesia
sticus presertim qui preest aliis
esse ut exemplu i operando Exodi
xxv In spice et fac secundum
exemplar qd tibi i monte mon
stratu e Debet esse ut forma
i conversando 1 Petri v forma facti
gregis ex animo Debet esse
ut lux i instruendo Mt v
Vos estis lux mundi Iste sunt
divitie spuales de quibus loquitur apls
Det vobis secundum divitias glorie
sue virtute corroborari per spiritum
eius i interiori hoie Hee divitie
summe desiderande sunt de quibus prov
x Benedictio domini divites facit
Sic ei aurum facit hoies tpaliter
divites Sic benedictio divine gre
ipos facit spualiter locupletes
Et sic per aurum multe alie divi
tie acquirunt Sic per divina gram
virtutes plurime generant Et
rationabiliter divina gra dicitur aurum
Aurum ei hic ductilitatem qr ad
libitum artificis extendit Habet
preciositatem qr super oia metalla
ponderat Habet stabilitatem qr
minime putrescit Sic vere tres
sunt spuales divitie divina ve
gra cu virtutibus quas efficit
habet ei ductilitatem humilitatis
et obedientie Ponderositatem
maturitatis et prudentie Stabi
litatem longanimitatis et patientie
De talibus divitiis dicitur prov x
manus fortium divitias parat
Et ibidem xi Robusti obtinuerunt
divitias Hee divitie pdunt iterum
de facili peccato hois Iuxta
illud Apoc xviii Una hora de
stitute sunt divitie tante Custo
diende ergo sunt ne amittant
et quottidie congregande sic dicitur
de Ezechia 2 paralip 32 Fuit
Ezechias dives et inclitus valde
et thezauros plurimos con
gregavit auri et argenti et
lapidis preciosi et aromatum
Ex quibus verbis scripture apparet
qp iste divitie spuales princi
paliter consistunt i tribus In cari
tatis fervore qd notat i verbo
Auri In castitatis candore qd
notat i verbo Argenti In bo
nitatis valore qd notat i verbo
lapidis preciosi Debemus et
ergo esse divites per posses
sione caritatis et amicitie qd
notat cu dicitur Auri Aurum
ei qp rubet et rutilat et aliis
metallis supereminet significat
caritatem que inter divitias
spirituales seu inter omes vir
tutes obtinet principatum que
etia colore igneum habere
dicitur quia ad istar ignis corda
inflamat Unde Iohannes vi
dit Apoc 1 filium hominis

precinctu / ad mamillas zona au-
rea Ad mamillas circa pectus id e
i corde debem habe zona aurea
caritatis que zone zona dicit eo
q p ipa corda ligat et stringit
plures tamen sunt q pt carentia
diuitiaru caritatis punt dicere illud
act tercio Argentu et aurum no
est michi Et ideo spualiter pau
peres dici punt qr nec deu nec
proximu diligunt nec ab eo dili
guntur sicut dicit pu 19 Diui
tie addunt amicos plurimos
A paupere et hy quos habue
rat recesserunt diuitijs et cari
caritate viz ornatus deu et
sctos habet amicos hijs vero
carens ab ipis deserit Ideo Io
hanes Apoc 3 dt Suadeo tibi
emere Aurum ignitu probatu
ut locuples fias Debem etia
spiritualiter esse diuites p pos
sessione castitatis et prudentie
qd notat i verbo argentu Ar
gentu eni qd inter diuitias copu
tat e candidu et q manus tan
gentis no fedat pudore castitatis
denotat que alios no instat nec
inquinat Iuxta illud ps Eloquia
domini casta argentu igne exami
natu hee diuitie consumunt igne
concupiscentie carnalis et fuste
dine pue consuetudinis de qbus pt
dici illud Ysa primo Argentu
tuu versu e i scoria i castitas
i carnalem oblectatione deuo
ergo consulit pu 27 Au-
fer rubiginem de argento et egre
dietur vas purissimum hec sunt go
diuitie mundissime que no coinquinat
diuitem Ecclesiastici 31 Beatus
diues q inuentus e sine macula
Debem etia habe diuitias bo
nitatis et excellencie qd notat
i verbo lapidis preciosi p la
pides eni preciosos qbus inter di
uitias regias nichil nobilius
virtus et bonitas denotat qbus i
thezauro dei nichil excellencius
inuenit Talibus lapidu diuitijs
ornati sunt sancti Ezech xxviij
Ois lapis preciosus operimentu
tuu hee diuitie compatiunt se cu
paupertate tempali et spualis pau
pertas i carentia virtutu cu di
uitijs huius seculi manet ut di
pu xiij Est qi diues cu ni-
chil habeat et qi paup cu
i multis diuitijs sit hee sunt go

diuitie spuales qbus habundare
debet viri ecclesiastici si debeat
esse forma et exemplar fidelium ha
bundare aut debet id e se ad hui
modi habundantia preparare qr no
e volentis neqz currentis sed dei mi
serentis preparati et se ad huiusmodi
gratia paratus e dare dns plus
qua petit qr potens e 2e cor 9
potens e deus omem gratiam
habundare facere i vobis ut i oibus
semper omem sufficientia habentes
habundetis i omne opus bonu
sine hijs naqz diuitijs spualibus
hy q presunt alijs no possunt
fructu facere i eis qr sine sci-
entia docere no poterunt sine ca
ritate amare sine iusticia cor
rigere sine modestia loqui sine
misericordia compati sine libe
ralitate pascere sine prudentia re
gere et iudicare sine fortitu
dine confortare subditos no va-
lebunt igitur conclusio vera Ex qua
conclusione infero quatuor corra
Primu congregatio diuitiarum spi
ritualiu e utilis et accomoda
ad consequendu vita eterna pz cor
qr habere gratia iustificatem
puenientem concomitante et subse-
quente fide rectam spe firmam
caritate perfecta obseruanciam
mandatoru dei et superiorum fer
uore deuotionis modestia i ser
mone intelligentia sacrarum scriptu
raru constantia prudentia temperantia
fortitudine et iusticia mundi
cia cordis castitate humilitate
pietate mansuetudine perse
uerentia i bono sobrietate pa
cientia i aduersis facilitate ad
bonu custodia cordis oris et
operis Abstinentia partes pe
nitentie et alias virtutes e ha
be diuitias spuales viz ex pro
batione et deductione conclusionis
que sunt vie ducentes i vitam
eternam Iuxta illud pu xiij Re
demptio anime viri diuitie sue i
cor ij verum Cor secundu diuitie
tempales et si subseruiant bonis
spualibus no e tamen cum eos
nimia sollicitudine intendendu pa
ps Cor pz per dictu beati
Ambrosij sup Luca sic diuitie
sunt bonis adiumenta virtutu ita
sunt reprobis impedimenta sa
lutis Et sicut anima sine corpore no

vivit corporalit nec etiam sine
temporalibus ut dicitur in tangnete i
q iiij si quis obiecerit Secunda pars
corollarii patet quia intendendo affluentie
diviciarum spiritualium non potest quis
intendere divitiis corporalibus
quia non potest servire deo et mamone
Et patet corollarium per illud psalmi Divitie
si affluant nolite cor apponere
Non est quippe cum nimia sollici-
tudine intendendum quia finaliter in morte
perduntur sicut in psalmo dicitur dormierunt
sompnum suum et nichil invenerunt
omnes viri diviciarum in manibus
suis Unde Job xxvii dives
cum dormierit nichil secum au-
feret Aperiet oculos suos et
nichil inveniet quod exponens beatus
Gregorius xviii li moralium co ix dicit
Dives res suas cum moreretur
secum tollet si ad petentis vocem
cum viveret sibi tulisset Nam ter-
rena omnia que servando amittimus
largiendo servamus patrimonium
quia nostrum retentum perditur manet
erogatum Diu enim cum rebus
nostris durare non possumus
quia aut nos illas moriendo
deserimus aut ille nos viventes
quasi deserunt pereundo Agendum
ergo nobis est ut res absolute
perituras in non perituram cogamus
transire mercedem habet ille Unde
Apostolus i ad Thimotheum vi nichil
intulimus in hunc mundum haut du-
bium quia nec auferre quid possimus
habentes autem alimenta et quibus
tegamur hiis contenti simus Nam qui
volunt divites fieri incidunt in
temptationem et in laqueum dya-
boli et in desideria multa et
inutilia et nociva que mergunt
homines in interitum ad perditionem
Bene ergo dicitur Jeremie nono non
glorietur dives in divitiis suis
Patet ergo mala que acci-
dunt divitibus non est nimia sol-
licitudine divitiis intendendum in
corollarium verum Corollarium tertium divi-
tiarum Avara et superflua con
gregatio Aut etiam prodiga
inutilis et voluptuosa effu
sio viris ecclesiasticis presbiteri est
periculosa et occasio ducens
in perditionem eternam patet corollarium
per id Ysaie v Ve qui coniungit
domum ad domum et agrum
agro copulatis usque ad terminum loci
numquid habitabitis vos soli in medio
terre Et luce vi Ve vobis divi-
tibus qui hic habetis consolationem
Ve autem in sacro eloquio dicitur inte-
ritum salutis eterne Congregatio
itaque diviciarum periculosa est quia
dicitur Ecclesiastici v Divitie congre-
gatur in malum domini sui Unde et
dives difficile intrabit in regnum
celorum Mathei 19 et merito quia
Michee vi dicitur divites eius re-
pleti sunt iniquitate et ideo luce
sedo dicitur divites dimisit inanes
Interitum divitum male utentium
divitiis presertim voluptuose
viventium sine caritate carere ex-
primit veritas in ewangelio luce
xvi Mortuus est dives et se-
pultus est in inferno Specialiter
tamen de voluptuosa lascivia
et inutili consumptione diviciarum
ipsorum clericorum dicit sanctus Bern-
hardus in quibusdam dictis et ponitur
in floribus Bernhardi li e c e
Ve tibi clerice mors in olla mors
in olla carnium mors in huiusmodi de-
liciis est non modo que secum intentum
delectationis posita esse cognosco
satis sed ob id inquirere quia peri-
culum stat esse peccata quo comedis
Sumptus ecclesiasticos te gratis
habere reputas sed bonum erat
tibi fodere aut etiam mendicare
peccata enim populi comedis at si tibi
ipsa minus sufficere videretur
Sollicitus esto tamen redditurus
rationem dignos pro eis gemitus
fundere dignos age penitentie
fructus Alioquin tibi noveris
imputanda que inter delitias
comedis et pecunipedis et
dissimulas tamen nichil attine-
ria tibi o iudiciorum dei abissus
multa o terribilis deus in con-
siliis super filios hominum frustra
incipiet dicere miseri montes ca-
dite super nos et collibus ope-
rite nos veniet ante tribu-
nal Christi audietur querela pau-
perum accusatio dura quorum
vivere stipendiis nec diluere
peccata quibus facti sunt divites
rerum fraudulenti mediatores
Quid tibi insipiens delitiae sa-
piunt quid divitie oblectant
oculos quibus mereris tam grave

uidicum tacque temetipm obligas
ratioi ymmensa quis usqz ad quadra
te exiget nouissim Sed esto sur
gis ad vigilas uadis admissas
horis chori nocturnis diurnis q
frequetas bene facis sic ecclie pre
beda gratis no accipis dignu
e ut qui altari deseruit de altari
viuat viuat igz de altari no su
perbiat no ditet no i clericatu
dives ex paupere fiat exignio
sibi gloriosus no sibi de bois
ecclesie ampla palacia fabricet
nec loculos inde congreget nec
uanitate aut superfluitate disper
gat no extollat de facultatibus
ecclie consanguineos suos aut ne
potes nec filias dicet nuptui
tradat et i fine ibidem subne
ctit qcq preter necessarium victu
aut simplice uestitu de altari
retines tuu no e rapina facti
legium e hec ille Ex quibus dictis
patet q congregatio auara et
superflua diuiciaru aut eoru pro
diga aut uoluptuosa osumptio
preserti i viris ecclesiasticis e
occasio ducens i perditione etrna
go co viii Cor quartu di
uiciaru liberalis erogatio i
vsus videlicet pauperu et i
honore dei viris ecclesiasticis
possessiones habentibus e necessa
ria ad consequendu vita etrna
pz cor per dictu apli prime
ad thi vltio 6 ubi dicit diui
tibus huius seculi precipe no
sublime sapere nec sapere in
incerto diuiciaru sed i deo viuo
qui prestat nobis oia habunde
ad fruendu bene age diuites
fieri i operibus bonis facile tri
bue communicare thesaurisare s
fundamentu bonu i futurum ut
apprehendat ueram vita dicit namqz
Augus i libro de duodecim abusi
oibus co quito Quartus gradus
abusionis e dives sine elemo
sina qui superflua usus sui cu
stodienda i posteru recondit et
michil habentibus indigentia di
stribuit per qd efficit ut diu
i terra quesita diligenti cura
custodit celestis patrie thezaur
ammittit Et i subit Quid
stulcius qz pro hois victu et
uestitu totiu tota celestis re
gni perdere utilitate iocundi

tate et eternos cruciatus iferni
absqz consolationis expectatione
subire hec Augus que tame super
ture indistincte loquit de oibus di
uitibus magis tame viri ecclesia
stici ad hoc ex sacris eloquiis
sunt astricti q bona que possidet
no sunt eoru sed pauperu nec
sunt eoru bonoru domini sed di
spensatores seu procuratores
de donato fraternitate q ea debet
dispensare pauperibus et idigen
tibus ut i canone x q ii Episcopus
xii q ii Aurum hec no ei debet
queri ni i honore dei et ecclie
utilitate ad sustentatioe sui et
pauperu quoru sunt bona no
ad ditandu consanguineos et nepo
tes scriptura hoc prohibente qe
no meretur de hoc scribit beatus
Jeronimus i libro de officiis ponit
i canone l x xx vi di no satis
e et alia ubi sic dicit Est et alia
probanda liberalitas ut proximos
seis tui no abiicias si egere
cognoscas melius e ut ipse sub
uenias tuis quibus pudor e ab aliis
sumptu deposcere aut alienu postu
lare subsidiu necessitati non
tame illi ditiores fieri velit
ex eo q tu potes oferre inopibus
causa ei prestat natura non
gra neqz propterea te deo ditasti
ut tuos diuites facias sed ut
tibi vita perpetua fructu boni
operis acquiras et pro misera
tionibus peccata tua redimas putant
se paru poscere precium querunt tuu
vite tue adime contendunt fructu
et accusat q eos diuites no fe
ceris cu te uelit etrne vite
fraudare mercede hec Ambros
Et propter hoc i concilio Cartagi
nen statutu e q nullus clericus
audeat eme pro pecuniis ecclie
agros ul predia noie suo xii
q iii placuit ut epi presbiteri
diaconi q si suo noie aut alte
rius emerit no e propinquoru suoru
sed ecclie cui prefuit iure deuolunt
xii q iii c i et q iii quicumqz depe
culio tle c i et ii et i ignorans
xii q v siqui Et no ex alio qe
ex quo res sunt consecrate dno
ad alios usus transferri no
debet ut i regula sex de re
gul iur li vi Talis ergo di
spensatio diuiciaru et reru ecclie
de qua premissum e si facta fuit

i honore dei et utilitate eclie
et i usu paupeu erit ṽtuosa
comedabilis et meritoria vite
etne q mudabit i eis iteriore
hoiez a peccatis Iuxta illud luce
Date elemosinā et oia
munda sūt uobis pro quo orat
eclia i uerbis asūptis i themate
det uobis secūdū diuitias gloie
sue ṽtute corroborari per spi-
ritū ei i interiori hoie et tm
de pma cclusioe

Dixi i secūda cclusione q viri
ecclesiastici et maxime curati ad
hoc ut i die extremi tremedi
iudicij ratione reddat debita
sui officij necesse e ut subditos
suos corroboret donis spualī
bus et ṽtutibus pma pars co
clusiois patet per illud pme
petri quīto pascite q i vobis e
grege domini prouidetes nō co
acte sed spōtanee secūdū deū
neq turpis lucri gra sed vo
lūtarie neq ut dominates i
clero sed fce fcti gregis ex aio
pasce et debet prelati subditos
suos etiā sustetādo corporalit
si idigeāt ut deductū e i ultio
corꝑo precedētis cclusiois exem
plo beati gregorij q cū iā sin
gula expēderet i usus pauper
Naufrago dedit scutellā arge
teā quā sibi vidit relictā
Exemplo bti martini qui nō ha
bēs qd offerret pauperi clami
de diuisit cū paupere Exem
plo bti Nicolai q auri podē
stupri nephas prohibuit et
ex multis alijs sctis exēpla ac
cipi pūt Et hij q presūt alijs
teneat subditos pascē i neces
sitatibus eorū e statutū i con
cilio generali leonis pape et
poit xvi q i nulli epoꝝ ubi
di Epus cū sit optimꝰ perspe
ctor prospiciat ut vniuerse
sibi oues comisse a se maxie
alant atq i necessitatibus adiu
uet nō illicitis exactionibus op
pmat qr dūs pascē et docē
nos docuit et oibus ministrare
nō terrenis lucris et auaric-
ijs delectari hec ibi pascēdo
et paupere de decis et bois
ecclesie nedū agit opus misericor
die sed etiā opus iusticie cū decia
sūt tributa egetiū aiaꝝ et res
a dno pauperibus delegate ut i
c decie cas xui et q et e cano
bti Augi sic ergo pma pars cclu
siois vera Sed pro secūda parte
patet ueritas cclusiois scz q
viri ecclesiastici et presertī hij
qui presūt alijs debet corrobo
rare subditos donis spualibus
et ṽtutibus pro quo iducit illud
Act xx Attedite uobis et vni
uerso gregi i quo vos spūs
scūs posuit epos Vnde pe petri
quarto vnusquisq sic accepit
gratiā i alturtrū illā admini-
strates sic boni dispēsatores
multiformis gratie dei dispen-
satores ei costituit nos deus
Sed hic querit iā iter dispē
satores ut fidelis qs iueniat
i cor v hec at corroboratio fieri
debet sextuplicit uerbo pre-
dicatiois sane doctine / exēplo
cōuersatiois bone vite / correctioe
seueritatis / administratioe sacra
metorū gratuita / suauitate
cosolatiois et cōpassiois i tribu
lacioe agetes securitate defēsiois i in-
iuria paciētes hec eī sūt officia
sacerdotū q dicūt sacri duces
sacra dates ul sacra doctores
Primo igit debet fieri hec cor
roboratio uerbo predicatiois sane
doctine Iuxta doctrīa apli pe
ad Thio i Attede tibi et do
ctrine Insta i illis hec eī faciēs
et teipm saluū facies et eos
qui te audiūt loqt thimotheo
epo et oibus presidēdi sibi of
ficiū habētibus Et ii° ad thio i
dicit Noli erubescē testimoniū
domini nri iesu christi neq me
victū ei sed collabora i euāgelio
secūdū ṽtute dei q nos liberauit
et uocauit uocatioe sua scta
nō secūdū opera nostra sed
secūdū ppositū suū et gratiā
que data e nobis i christo ihu
et i sequēti ca° dicit que audisti
a me per multos testes hec co
meda fidelibus hominibus qui ido
nei erūt et alios docē laboa
sic bonus miles xpi Ad predi
catioēm at et eruditione exigit
sciētia et eloquētia i sacerdote
malach secūdo labia sacdot

custodiunt sciencia et legem requirent de
ore eius de eloquencia dicitur sancti pali
quinto Concrepabat sanctitates sacerdotes
tenentes tubas Circa sit dicit beatus
Gregorius exponens illud verbum di
cendo est operarius mercede sua
Magne dampnacionis est sine labore
mercedem sumere et viciorum precia
manducare nichil quia contra vicia pre
dicare Et 2i Esdre quinto Steterunt
sacerdotes habentes stolas cum tu
bis per stolas intelligitur ornatus
sapiencie et per tubas vox elo
quencie que ad erudicionem et pre
dicacionem requiritur in hiis qui pre
sunt aliis que eciam propter occupatio
nes exteriores intermitti non de
Secundo b Gregorius xx quinto mo
ro viii Circa exponens illud verbum
Job xxxiiii ut pervenire faceret
ad eum clamorem egeni sic dicit
Rectores ecclesiastici dum curis se
cularibus occupati predicacionis
officium deserunt gregem subditum in
querelarum prorumpere clamorem
compellunt ut quisque unusquisque sub
ditus de vita sui pastoris murmu
ret cum teneat magni locum qui
non exercet officium hec ille Circa
aut predicare debeat suis subditis
dicendum quod principaliter sex sunt pre
dicanda veritas exempli Marci 16
Euntes in mundum universum predi
cate ewangelium benignitatem christi
prime corinthios 1 Nos predicamus christum
crucifixum deformitatem culpe Jo
ne 1 Vade in Niniven et predica
in ea quia ascendit malicia eius coram
me ferositatem gehenne Ysaie lii quam
pulcri super montes pedes annun
ciantis et predicantis pacem annunciantis
bonum et predicantis salutem pre
mium bonorum Act xx Dicebat
paulus per vos transivi predicans
regnum dei supplicium dampnatorum
Jeremie l predicate nolite celare
dicite capta est babilon confusus
est bel hoc autem quod predicat debet
opere complere quia cepit ihesus facere
et docere Act 1 Secundo sacerdo
tes et presertim rectores ecclesi
astici corroborare et sustentare
debent subditos suos exemplo con
versacionis bone vite ut inde alii
accipiant exemplum recte vivendi
Juxta illud deuteronomii xvii Accipies

exemplar a sacerdotibus leuitice tri
bus debent enim sacerdotes preminere
aliis in puritate consciencie et inno
cencie et sanctitate vite sic quod debent
esse a cunctis viciis expediti et
merito quia ad servicium illius qui
est sanctus sanctorum deputati sunt levitici
19 Sancti estote quia ego sanctus sum
Circa aut sancti esse debeant ostenditur
exemplo nature eminentie figure do
ctrina scripture exemplo nature quia
illa enim corpora que sunt situaliter
alciora ut communiter sunt puriora sicut
patet de stellis respectu inferiorum
Illa eciam que magis suo principio
appropinquant amplioris sunt puri
tatis quam ea que amplius elongantur
ab eo sicut patet de rivo qui magis
est purus ubi est fonti contiguus
quam ubi distancior cernitur Sic vere
cum sacerdotes sint in gradu et
dignitate altiores ceteris et fonti
sapiencie verbo dei vel principio
per unccionem sanctam propinquiores et
quasi stelle in firmamento celi po
site ad illuminandum alios et
rivi aquarum viventium ad irrigan
dum ceteros cognicione dei quod debent esse
puri et sancti et ab omni culpe ma
cula mundi Juxta illud primi Ma
chab x elegit sacerdotes sine
macula 1 palip xv Sanctificati
sunt ergo sacerdotes et levite
dicit enim plinius quod arbores thu
ris in terris ubi crescunt illo
cursus est distinde ut gummi distil
let nisi sit sacerdos mundus et
sanctus Sic enim ut ipsi credunt et di
cunt thus maiorem efficaciam habet
Multo forcius sacerdotes ewan
gelici mundi et sancti debent esse
qui non solum thus sed et illum
qui thurificatur in altari sacri
ficant atque tractant Circa id eciam patet
exemplo figure veteris testa
menti legitur enim levitici xx homo
qui maculas habuerit non offe
rat panes deo suo nec accedat
ad ministerium eius Maculas at
enumerat ibidem si cecus fuerit si clau
dus si parvo vel grandi vel torto
naso si fracto pede vel manu
si gibbus si lippus si albuginem
habuerit in oculo si iugem scabiem
si impetiginem in corpore vel her
mosus etc qui enim offerre debet
sacrificium sanctissimum non debent

esse cca intellectu qr si cecus ceco
ducatu prestet nonne ambo i fo
uea cadunt no claudi i
affectu Leuit. regis xviii ut qd
claudicat i duas partes no pi
gri i operatioe uel effectu .j.
Malach. 1 Sacerdotes steterunt
ante altare No debet habe de
formitatem i naso discretionis tlis
ei no dz esse nimis paruus per
ignorantia si qs ei ignorat igno
rabitur .j. cor. 14 no tortus per
maliciam qr dr luce sic luceat
opera uestra bona no nimis ma
gnus per presumptionis stulticiam
Ad Ro xii no plus sape qua opor
tet sapere no debet esse gibosi
per superbia cu christus docuit
discite a me qm mitis su et hu
lis corde Mt xi no debet esse
lipposi per tordia que prohibetur
ab aplo No albuginosi p uane
gloria Ad Gal v no efficiamur
inanis glorie cupidi inuice pro
uocantes inuice inuidentes no de
bet esse scabiosi per luxuriam
Neemie xiii Maculati sunt sacerdo
tes et leuite et mundauerunt
populum no debet esse impeti
ginosi per auaricia qui Reg.
xii prohibiti sunt sacerdotes ac
cipere pecuniam Deut. 18 non
habebunt sacerdotes et leuite
hereditatem i reliquo populo et sacri
dus ei ipse e hereditas eorum No
debet esse ponderosi per accidiam
uel pigritia qr sic hostiu uertitur
i cardine suo ita piger i lectulo
suo Prov. xxvi Tales ei defor
mitates corporis maculas sig
nificant mentis Et ideo si tunc tpis
ille q sic erat deformes corpo
raliter repellebatur a misterio
templi ubi offerebatur sangis hyr
corum et vitulorum Multo fortius
repellendi sunt hodie hys fedati
maculis ab ecclie misterio ubi
offertur corpus et sangis semel p
totius mundi redemptione effusus
Unde propheta i ps. Ambulans
i via immaculata hic m ministra
rabat Scripture etiam testimonio
ostenditur q mundi esse debent
sacerdotes Primum et leuit. 19
Sacerdotes q accedunt ad dnm
sanctificentur ne percuciat eos sic
ergo vz q i eis debet esse

vite sanctimonia et conuersatio bone
vite ut subditos corroboret et
exemplari suarum virtutu sustentet
Unde beatus Bernhardus sup can
tica sermone l xxxvii Solliciti pastores
expugnare vero no cessat bonis
electis qz exemplis et suis magis
qua alienis Nam si alienis et no
suis ignominia e illis et pecu
nia no proficit et pauci inter
positus subnectit Si doctor quid
fuerit no sit at bonus vere
q no tam nutriat doctrina uberi
qz noceat vita sterili Terre
itaqz i hac parte hoc omnis fe
dit absqz sciencia parit qz vita
laudabili hec ille Tercio di
cebat q sacerdotes et presertim
curam aliorum gerentes debent
corroborare et sustentare sub
ditos correctione seueritatis di
sciplie Unde ps Ad Tessalo v
dr corripite inquietos consolamini
pusillanimes suscipite infirmos
pacientes estote ad omnes Et id
dicit po ad Thio v peccantes
cora oibus argue ut et ceteri timo
re habeant qd magis ad sacer
dotes et maxime ad eos q pre
sunt aliis pertinet Unde ps pa
lip. 27 Sacerdotes dni constitue
runt regem Est aut duplex modo
correctionis unus fraterne caritatis
De qua Mt 18 Si peccauerit i
te frater tuus corripe eum inter te
et ipsum solum et que correctio
secundum beatum Aug. i lio de cor
rectione et gra debet fieri qua
druplici de causa Primo ut pec
cator peccatum suum et se recto
gnoscat prius e9 vera et cor
rectio tribuit sapientia Secdo
ut de pecto cognito pudore do
lore et timore habeat Ter
cio ut peccator se deforme ex
peccato videns reformari de
sideret et deum oret ne i tali
feditate permaneat Quarto ut
si corripiens correpto no pro
ficiet tamen sibi ualeat ut pec
catum effugiat et meritum ac
quirat Unde Greg. xx mo
ral. co xx Caritatis zelo mala
que corrigere no ualet incre
pare no desinat ne se participe
delinquentium ex consensu tacitur
nitatis adiuuat Sed correctiuo

alios debet se immune redde a pctō
de quo corrige intendit Alia sectiō
beatū Augꝰ xix de civi dei co
xv Corripere malos ptz ad ino
cētis officiū et vt dixit Eice
primū trabē de oculo tuo Ex
emplo pastore et vulnerato q̄s
curadis ovibꝫ adhibet medi-
cina i q̄ i. vulnerato Alia est
correctio ex auctoritate et po
testate h̄et solū pertinet ad
iurisdictione et ptāte habete
De qua dicit beatꝰ Augꝰ sup
mathꝫ super illo verbo audistis
q̄ dictū ē antiq̄s No prohi-
bet̄ vindicta que fit ad correctioꝫ
sed h̄et etiā nō concedit̄ nisi ei
cui potestas ex ordie data est
Vtrīq̄ ergo correctioi sacerdotes
presertī prelati īsistere debet
formīdātes penā quā heli in̄
cidit q̄ filios nō correxit pᵐⁱ
Regꝰ iiᵒ De pª di. Ecclesiastici
xvii Vnicuiq̄ mādavit deus de
proximo suo Ad Titū scdo Ar
gue cū om̄i imperio cuiꝰ om̄is
sio nō ē sine culpa Vnde bt̄s
Gregꝰ xxix moꝛ co sexto Vi
deo aliquos qbꝫ per locū magi
sterij exortadi sūt officia ar-
guendi q̄ commissa qui vident
illicitū admitti et tamē du
quorūdā potētū offende gr̄am
metuūt argue nō presumūt
Quis iste est qd aliud fecit
nisi q̄ vidit lupū venienteꝫ
et fugit fugit q̄ tacuit ta
cuit q̄ despecta etiā gratia
tēporalē glām plus amavit
Et post pauca subinfert q̄ tace
do christū negavit Sit utrīq̄
tamē correctione vinū oleo
ē mixtū id ē iustitia miseri
cordie ad istar samaritani vul
nera sauciati medeꝰ Luce x

Quarto viri ecclesiastici debet
corroborare subditos administra
tiōe sacrmētorū ecclie gratuita
q̄ ei natura humana post lap-
su i peccatū maiorē eget gr̄a
dei per quā ab infectione pcti
purget̄ et ad statū iustitie
reducat̄ Iuxᵃ illud om̄s pec
caverūt et eget gr̄a Roꝫ
tertio Gr̄a aūt infectioꝫ dictā
purgans i tribꝫ consistit que

vnicuiq̄ fidei sacramēta neces
saria sūt ad salutē sꝫ fides op̄a
meritoria et fidei sacramēta h̄et
aūt tria secūdū hugone de sac
mētis liᵒ pmo parte decia ita
sibi coherēt ut salutis effectū
habē nō possint si simul non
fuerit q̄ nec fides habet me
ritū si credēs qd̄ pt operari
negligit Iuxᵃ illud Iaco 2 fides
sine operibꝫ mortua ē et nl̄ boni
op̄a aliqd ē sine fide sine qua
īpossibile ē placē deo Ad ebre 11
Et rursus fides operās hoīeꝫ
sctificare nō sufficit si ea que i
sacramētis dei cōstat sctifica-
tione recipere cōtēpnit h̄et hugo
Ex quo igit̄ susceptio sacramētoꝫ
ē via ad salutē psertī sacramē
torū necessariorū sacerdotes
necesse ē ut dēt opera ut ead
sacrmēta digne tractet ea ea
fidelibꝫ digne ministret et sine
negligētia sine pacto sine ex
torsione pretij sed liberalit̄
et gratuite Et necesse ē ut
sciat que sit forā que materia
cuiuslibet sacramēti ut sciat de
bite baptizare pīnas iungere
inter lepra et lepra discerne
corpus xpi cōficē et dīna of
ficia digne et dilīget cū cor
dis mūditia celebrare revꝫ
Et licꝫ a quocūq̄ collata i forā
ecclie etiā a malo ministro ha
beat efficatiā tamē congruētio
ē ut ministri ecclie ea cōferre
volētes mūdet se pmo per
cōfessione sacramētale si opor
tunitas assit et presentia cōfes
soꝛ Alᵢ si nō possit haberi
cōfessor vel ē periculū i mora
quītū ad recipere volēte dole
ant de peccatis cū pposito cōfi
tēdi et satisfaciedi et sic ministret
q̄ scriptū ē mūdamī qui fertis
vasa dom̄i Ysaie Inducē
etiā debet eos q̄ recipiūt sacra
mēta ut se ad ea digne suscipi
endā disponāt cū puritate cō
suetē dolore de pctīs cū pꝛo
posito cōfitēdi et satisfaciēdi et
a peccatis abstinēdi Et etiā ea
fide habeat quā hꝫ et sicut
credit ecclia sꝫ profudiꝫ sentē

no pnt Et alia fate debet mi-
stri eclie Quarta distinctioz tpoz
que ad huiꝰ misteriu requirut
Allegatioes hoꝝ ptero ꝑpt an
gustia teporis

Quinto viri ecclesiastici pferti
i specula eclie costituti corro
borare debet subditos suauitate
cosolatiois et copassiois Unde
ꝑe ad Thessa v° cosolamini inuice
et edificate alterutru Copassio
quippe i eis debet esse Unde
dicit Apl's thimotheo Exerce te-
ipm ad pietate Na corporal
exercitatio ad modicu utilis
est pietas aut ad oia ualet
promissione habes vite que
nunc e et future .i. ad Thimo .4.
ꝑpt hoc Job dicebat flebam quon
dam sup eu qui afflictꝰ erat
et copatiebat aia mea paupi
Job 31 Grego' exponens beatꝰ Gregorius
xx moral c° xxx v° sic dicit
Suauius uera copassio proximi
e passioi ex largitate cnitere
Nonnuqz tn cu exteriora qqz
habude ad largiedu suppetiit
celeriꝰ datr manꝰ dacionem
uincit qm animꝰ dolore Unde
scire necesse e qꝛ ille perfecte
tribuit q cu eo qd' aflicto
porrigit aflicti qz animu i se
sumit ut i se ꝑus dolens pas
sione transferat et tuc ost do
lore illiꝰ ꝑministeriu occurrat
Nā sepe ut predixiꝰ largitore
muneris reru facit habudatia
et no vtꝰ copassiois Qui ei
aflicto perfecte copatit' pleruqz
et hoc idigeti tribuit i quo
tpe si dederit angustat' Et
tuc plena e nostri cordis co
passio cu malu iopie pro pro-
ximo suscipere no metuimꝰ

Sexto viri ecclesiastici pferti
q presut aliis debet corroborare
subditos suauitate cosolatiois
et copassiois Unde ꝑe ad thes-
salo v securitate defensiois de-
bent ei eos tueri et defende
ꝑncipalit a tribꝰ Ca tyranoꝝ
persequtioe et hoc cessire ecle
siastice distractioe l xxx vi
di defensiois et c irreligiosi
xi q i varios Ab hereticoꝝ subu-
sioe et hoc facere scripture uei-
tate et efficatibꝰ ratioibꝰ de
bet et habe fideler simonez
ut potetes sit exortari i doctrina
sana et eos q cotradicut argue
hos presertī q ꝑuniuersas domos
subuitut docetes que no oport
turpis lucri gra Ad Titu .i.
debet etia defede subditos ab
hostiu invisibiliu occulta suggesti
one et teptatioe et hoc deuotis
et attetis lacrimosis qz oroibꝰ exe
plo apli q orabat ut daret' Ephe
sis costātia fides caritas scietia
Ad Ephe 3 Unde dicebat ad
philip .i. oro ut caritas ura mags
ac mags habudet i oi scietia
et i omi sensu ut probetis pōti
ora et sitis sinceres et sine offensa
usqz i die xpi Sic qlibet sacer
dos qlibet prelatꝰ pro suis sub
ditis orare debet Johel 3 Inter
uestibulu et altare plorabant
sacerdotes ministri domini dicetes
parce dne parce populo tuo
orare itaqz unusqsqz debet pro
sibi subiectis dices Det nobis
secudu diuicias glorie sue vir
tute corroborari per spiritu eiꝰ
i iteriori hoie habitare per fide
christu i cordibꝰ uestris Hec
sut igit' officia sacerdotalis statꝰ
i qbꝰ se seper exercere deberet
Ex qua coclusioe ifero hoc vm
tu cor'm Pauci sut hodie in
eclia sacerdotes q debite faciat
officiu eoru Cor'm hoc magna
probatioe no eget qz oculis
cernimꝰ id ueru esse ita ut
scriptura illa locu habeat Ysa°
23 et osee .4. Et erit sicut ꝑpls
sic sacerdos imo uero melior
ꝑpls qm sacerdos hodie naqz sic
bestiora habudat i sacerdotibꝰ
qm i ꝑplo Qrda ei et plurimi
sut labe ꝑuitatis symoniace re
sparsi no no nulli fauoribꝰ
ꝑncipu adulatioibꝰ i ꝑcessioibꝰ
fedis promissioibꝰ no dico
petuniis beneficia ecclesiastica
et dignitates cu ipoꝝ salutis
ꝑiculu assequit' Iuxo illud tin
regis 3m Quicuqz uolebat
implebat manu sua et fiebat

sacerdos Jngerit se ad gradus
pmatus qz ecclesiasticos no vocati
ut impleat illud Osee 8 Regna
verunt sed no ex me principes ex
titerunt et ego no vocaui eos
Non promouet ad sacros ordines
et ad beneficia ecclesiastica ppt
honore dei et utilitate proximi
sed ducti utilitate ppria et aua
ritie cupidine Juxta illud Jere
mie quinto A maiore usqz ad mino
rem oms student auaritie A pro
pheta usqz ad sacerdote oms
faciunt dolu contra illud gen Re
gum 12 prohibiti sunt sacerdotes
accipere pecuniam / No predicant
verbu dei aut sacramenta ministrant
ex caritate sed pro lucro tpali
Jux illud Michee iij° pphete eius
i numeribus diuinabant et sa
cerdotes eius i mercede doce
bant Jn quibus hodie amplior po
pa et superbia qz i sacerdotibus
qui de bonis ecclesie ditant
consanguineos / conformat se secu
laribus i gestu et apparatu ve
stiu et vasoru Ideo puit dici
sacerdotes excelsoru quos Je
roboa de nouissimis plebis
constituit 3 reg 13 Sed formi
dare debet illud 4 Reg 23
qr Osias occidit oms sacerdotes
excelsoru / ubi e maior acceptio
personaru qm i sacerdotibus q
i distribuendis dignitatibus et be
(mino nefitiys ecclesiasticis preferunt
sepe idoneos melioribus iunctos
sibi sanguine extraneis consitates
sbon i sanguinibus Jndoctos do
ctis / ubi sunt maiores delitie
conuiuioru et voluptates qz i
clericis que itellectu ebetat
detractione replent Jngurgita
tione dissolutione et lascivia
et deu faciunt obliuisci Ysa
28 Sacerdos et ppheta nesci
erunt pre ebrietate absorpti
sunt a vino Et deut° 32 Jn
crassatus e dilectus et i recalci
trauit factore suu / plures eoru
continentie vacant et si no pub
lice tame i locis secretioribus
videte tame maiestate diui
nus oculis oia sunt nuda et
aperta Vnde scriptu e Jeremie
23 / ppheta naqz et sacerdos
polluti sunt i domo mea

iuet malu eoru Jn domo et
dei que domus oroms e i minore
habet reuerentiam qz laici / ver
bis iambus et fabulis tepus
occupates predicatiom verbi dei
no itedentes Sic qz suo pniaoso
exemplo scandalizat alios Sic
dicit glo sup leuiticu xx c°
qui foris sunt a sacerdotibus sca
dalizant et eos q intus sunt fame
pire patiunt / sed qui auctores
fuerunt peccandi i tormentis sunt
pmi debet hoc terrore illius
verbi veritatis conuici / ppterea
vos no auditis qr ex deo no
estis No corrigunt subditos de
linquentes nec visitant eos ut
agnoscat et sciat / quo i domo
domini ambulat An recte pascant
greges sibi comissos An vigi
lent ad eoru custodia Juxta
illud 3 Regu 20 Custodi viru
istu qui si lapsus fuerit erit
aia tua pro aia illius Vnde
dicit Ysidorus de summo bono
sacerdotes iniquitate pplorum dep
nat si aut ignorantes no eru
diunt aut peccantes no arguunt
oppressos pauperes de manu
fortioru no liberant · clamore
eoru et lacrimas pmittentes
i celu ascende Cu scriptu sit eri
pite pauperem et egenu et de
manu peccatoris liberate / ps
81 Otio vacat no itendentes lec
tioni sacre scripture cu tame otiu
plus noceat qm hostis ut dicit
Augus de ci dei lib° 1 c° 30 et se
Et ex quo tot laborant vitiis
a cunctis contepnunt pplo et a
tyrannis et principibus opprimunt
et finalit formidare debet
iteritu dapnationis eterne de
pnti eoru maledictione dicit
Malach 2 Ad vos igit madatu
hoc o sacerdotes et seqt labia
sacerdotis custodiunt scientia
et lege requirunt ex ore eius
Vos aut recessistis a via et
scandalizastis plurimos i lege
et irritu fecistis pactu leui
ppterea dedi vos contemptibiles
et humiles cunctis pplis de fu
tura eoru dapnatione dicit
4° paral 23 Mathan sacerdo
tem baal iterfecerunt Relegada
igit a nobis sunt hec vitia at
tenta dignitate sacerdotali

que excellet͂ e eminētie ī eccl͂ia
dei d͂e qua 1 pet͂ sc͂do uos est͂
genꝰ electū regale sacerdociū
gens sc͂ta populꝰ acq̄sitionis
de hijs dictū e qui uos tangit
tangit pupillā ocli mei Nos
sumꝰ quorū dn͂s e hereditas
Deut͂ 18 si bene vixerꝰ et
sic docuerꝰ cōsequem͂ heredi
tate vite et͂ne qua nobis pre
stare digneť deus per secula
benedictꝰ Amē

Oremꝰ pro statu eccl͂ie catho
lice pro summo pōtifice et totu
cardinaliū pro reuerendissimo
p͂re dn͂o archiep͂o Gnezen͂ et
clero sibi subiecto pro Serenis
simo dn͂o rege n͂ro principibꝰ
baronibꝰ militibꝰ et cōsilio
regio pro tota nobilitate re-
gni et toto populo huiꝰ re
gni et totiꝰ orbis xp͂iani p
benefactoribꝰ huiꝰ ecclesie
et altariū ecclesiarū huiꝰ dio
cesis et totiꝰ prouincie et pa
triarchatꝰ Gnezen͂ viuis et
mortuis pro oībꝰ fidelibꝰ
defunct͂ Ad impetranda q̄libet
oret vnū pat͂ noster et Aue
maria

In nōie domini nostri iesu xp͂i
qui e via ueritas et vita
1441 In dn͂ica p͂o post festū
trinitat͂ ī eccl͂ia Gnezen͂ ī pre
sencia domini Regis Casimiri ī
wlgari

Homo q̄dā erat diues
qui habebat villicū
et͂ q̄m nōie villica
vt intelligi q̄libet
bo cui data sūt bo
nature fortune et gr͂e ad dis
pensandū de q̄bꝰ redditurꝰ e
dn͂o racionē Tamē ī p͂posito
p villicū uolo intellige͂ rege
terrenū cui cōmissa e͂t p͂lo
multitudo ad gubernandū et
ad eos iudicandū et de pace

eide͂ prouidendū Unde cōside
randū e q͂ Rex temporalis sic et
prelatꝰ sp͂ualis ceteris p͂fectꝰ
debet habe͂ multas perfectiões
et cōdiciões quāto ei maior e
ī honore tāto magis debet habe͂
de bonitate debet ei Rex esse
audax ad precedendū fortis ad
resistendū cautus ad prouidēs
clemēs ad indulgendū Iustꝰ ad
iudicandū debet p͂terea esse dili
gēs ad ingrediendū humilis ad ser
uiendū astutꝰ ad cognoscendū
Stabilis ad perseuerandū Au
tenticꝰ ad imperandū liberalis
ad p͂miandū Innocens ad ope
randū pacificꝰ ad cōuiuendū ho
nestꝰ ad cōuersandū flebilis
ad deū timendū deuotꝰ ad of
ferend͂ Tranquillꝰ ad audiendū Se
uerꝰ ad corrigendū modestꝰ ad
loquendū facilis ad cōsilio cre
dendū Sapiēs ad gubernandū
Iste ei sūt cōdiciones quas de
bet habe͂ nedū boni prelati sed
et boni et catholici reges et
eciā q̄uis Iudices et prefecti
sic hoc vt probari et ostendi
per exempla creaturarū et Au
ctoribꝰ scripturarū Dico ergo
p͂mo q͂ rex debet esse audax
ad precedendū debet ei auda
cter precede͂ bonū exemplū
ip̄is prebendo terribilia pro
eorū defensiōe nō formidando
et pro defensiōe rei publice
p͂moꝰ terribilia aggrediendo
Sic de Rege apū legit͂ q͂
p͂mꝰ de alueari ap̄ egredit͂
Et post ip̄m totꝰ grex apū se
q͂t͂ et obseq͂t͂ Sic eciā de Iu
lio cesare legit͂ q͂ nunq̄ di
xisse legit͂ militibꝰ suis Ite
illuc sed semper uenite huc Et
de Boleslao rege polonie dicto
Crziwousti legit͂ ī Cronica po
lonie q͂ ī expugnacione castrorū
ciuitatū et municionū p͂mꝰ
semper ī fossata insiliens muros
hostiū munitissimos ascendere
uelocissime cōsueuerat quē
turba semper militū subito se
quebat͂ Exemplo leonis rex
animaliū qui e al͂ audacissimū
sic q͂ de eo di͂ p͂uerbiorū xxx
leo fortissimꝰ bestiarū ad nul
liꝰ pauebit occursū ut de
tali precessiua et exemplari

audacia dicat Illud michee
primo Transibit rex eorum coram eis
Et primo Regum viii Nuster rex gra
dietur ante nos et pugnabit bella
uestra debet itaque audax esse
ad precedendum Secundo debet esse
fortis ad resistendum exemplo bouis
qui dicitur Rex iumentorum et est animal for
tissimum in labore patiens Ubi
manifesta est fortitudo bouis
In quo notatur quod Reges et presi
des aliorum debent esse robusti
virtutibus et fortiores ad susti
nendum labores terribilium et penarum
pro defensione populi et utilitate
regni et patrie infatigabiliter
promptiores Exemplo etiam regis
apum qui in duplo aliis apibus dicitur
esse maior corpore et virtute
Quia si fortitudo spirituales ad
pugnandum contra dyabolum requiritur
in subditis inferioribus multomagis
in prelatis et in regibus requiritur
contra hostes visibiles et invisi
biles Unde ysaie xix Rex for
tis dnabitur eorum primo Esdre
quarto Reges fortissimi fuerunt
in ierusalem per quam significatur ecclesia
sancta Tercio debet esse cautus
ad prouidendum quia scilicet ipse debet
caute prouidere periculi gregis
et populi sui et insidias hostium
sic prelatus ecclesiasticus demonum
et hereticorum Exemplo regis
gruum qui caput frequencius ce
teris erigit et undique frequenter
circumspicit Et si aliquem insidiantem
viderit ad precauendum clamando
premunit Sic prelatus et Rex
debet curam de subditis gerere
caput interioris et intellectus se
per sursum erigere Et ne sibi aut
subditis eius aliquod periculum acci
dat debet cautius circumspicere et
videre Et si quod periculum viderit
imminere debet clamore exhor
tacionis premunire Iuxta illud
Act xx Attendite uobis et
uniuerso gregi super quos uos
spiritus sanctus posuit Episcopos regere
ecclesiam dei Episcopus et dicitur quasi
superintendens quod et regi tenetur co
petere ut racione presidentie
populi custodiat Quarto debet
esse clemens ad indulgendum de
natura enim regis est et principum est
quod sit clementes illis quos pe
nitet deliquisse non enim debent
esse crudeles ad vindicandum Exem
plo leonis regis animalium qui
mulieribus et prostratis solet
parcere et ipsos nisi fame coactus
non lede quia scilicet reges preside
tes quibus aliis debent parcere mi
seris et pauperibus quamuis ha
beat potentiam vindicandi ipsi tamen
ea uti non debet nisi forte fame
in zelo iusticie cogat Tercii Regum
xx Reges domus israel clementes
sint Nabal enim melius sedet quam
clementia in principe sic dicit Se
neca in libro de clementia ad Ne
ronem Sic et dauid legitur quod hosti
suo bis pepercit primo Regum xx
quarto et xxvi Et propter hoc
dicitur primo Machabeorum secundo quod dauid
in sua misericordia consequitus est
sedem regni in secula quia christus
qui est rex de semine dauid est rex
eternus Unde prouerbiorum 2 dicitur Mi
sericordia et ueritas custodiunt
regem Quinto rex debet esse iustus
ad iudicandum Iusticia enim super
omnes alias virtutes debet esse
superioribus desponsata hec enim
est per quam ciuitates reguntur
per quam iura sua cuique redduntur
per quam impii puniuntur Et per
quam innocentes ab impiis defen
duntur hanc ergo debent habere re
ges et omnes presidentes spirituales
et temporales Unde propheta in
psalmo Honor regis iudicium diligit
Et prouerbiorum xix Rex iustus
eriget terram suam exemplo solis
qui rex dicitur planetarum Et ideo
locum tenet medium inter eos ad
denotandum quod tales debent esse
iusti et medii inter partes et
non plus ad unam partem quam ad
alteram per acceptionem personarum
pendere Unde de talibus regibus lo
quitur sub methaphora solis Am
brosius in exameron dicens Sol
igitur est oculus mundi iocunditas
diei pulcritudo celi mensura
temporum vita et vigor omnium
nascentium decor et perfectio stel
larum rex et dux planetarum
quia methaphorice Rex iustus habet
has omnes proprietates Unde de
hac virtute iusticie dicitur iii Reg x
aliquis quod Ideo posuit dominus Regem
super populum suum ut faciat

iudicium et iustitia Sexto debet
esse diligens ad inquirendum debet enim
rex inquirere veritatem de hiis que
pertinent ad rem publicam sic pre
latus spiritualis inquirit de hiis que
pertinent ad salutem animarum Unde
dicitur Prov 25 Gloria regum inve
stigare sermonem Invigilet ad
custodiam subditorum Exemplo regis
apum qui in domo manens non cessat
undique circuire dans exemplum pre
sidentibus qualiter debent esse sol
liciti ad custodiam domus dei
Cant 3o Surgam et circuibo civitatem
de hac inquisitione regum dicitur Job
29 Cum sederem quasi rex circumstante
me exercitu oculus fui ceco
et pes claudo et causam quam
nesciebam diligenter investigabam
Septimo debet esse humilis ad servi
endum serviunt enim pro cura defensionis
et sollicitudinis gerendo Unde et
papa qui est super cunctos reges
vocat se servum servorum dei Cui
adaptatur illud Ps Reges ut ser
viant domino Isa 49 Reges eorum
ministrabunt tibi scilicet ecclesie catholice
Octavo debet esse astutus ad co
gnoscendum Sicut enim aquila rex avium
visum habet lepidissimum intantum quod
ab altitudine aeris videt pi
sces in mari natantes Leo etiam
rex animalium Et dicitur oculis apertis
dormire Sic vere tales qui aliorum
sunt rectores et reges debent
habere oculos cordis et intellectus
lepidos atque claros apertos
vigiles et attentos ut scilicet di
screte videant agenda et fugien
da tenenda pariter et vitanda
ita quod sive dormiant in temporali
prosperitate sive sursum presideant
in dignitatis sublimitate debent
tamen semper cogitare attendere
et videre quod interius faciunt presides
de subditis in huius seculi vanitate
Isa 49 Reges videbunt et
consurgent principes et adorabunt
dominum Unde Ps Et nunc reges
intelligite erudimini qui iudicatis
terram Nono debet esse stabi
lis ad perseverandum Non decet
enim regem nec in dictis nec in fa
ctis mutabilem esse atque varium
exemplo leonis regis animalium
qui collum dicitur habere immuta-
bile quod scilicet edictum et voluntas
talium debet esse immobilis atque
firma Daniel 6o Statuto Rex quod
Medorum et Persarum est ut omne de
cretum quod constituerit rex non
liceat immutari Decimo debet esse
audentius ad imperandum Exemplo
leonis regis animalium qui in incessu
vultu et gestu et rugitu aucto
ritate precedit intantum quod solo
visu et auditu a cunctis animalibus
timetur Sic vero reges et pre
lati debent esse audaces et in ge
stu opere et sermone et hoc non
ut superbiant sed ne subditi eos
despiciant et ut terrorem male
factoribus incutiant Secundi Paralipomenon 9o
Magnificatus est Rex Salomon super
omnes reges terre Undecimo Rex
debet esse liberalis ad premiandum
exemplo aquile avium regine et leo
nis animalium regis que conditionem
habent mirabiliter liberalem scilicet
quod predam suam soli non comedunt
sed ipsam aliis avibus se sequen
tibus condividunt quia scilicet ad reges
pertinet liberalitatem habere
bona sua aliis dividere et bene
meritos et servitores premiare
Exemplo regis Darii de quo dicitur
3 Esdre 3o Rex Darius fe
cit cenam magnam et insignium huius
reges consueverunt inungi ad
denotandum quod oleo pietatis et li
beralitatis debent totaliter esse
uncti 2 Reg 5 Unxerunt Da
vid regem super Israel ex manu
et uncta illud quod tenet faciliter
elabitur Res enim uncta valde est
mollis suavis et lenis Sic vere
illi qui sunt uncti oleo pietatis
sic reges et pontifices bona sua
debent aliis libere dividere et lar
giri et mites et suaves ab omnibus
inveniri 2 Reg 2 Unxerunt
David ut regnaret super domum
Iuda Pietas enim est mamilla qua
quia tales reges debent subditos
nutrire Iuxta illud Isa 49
Erunt reges nutritii tui et regine
nutrices tue Et Isa 60 Mamilla
regum lactaberis Sit ergo libera
lis ad premiandum Item debet esse
innocens ad operandum 1 Reg 12
Rex et bonus eius sit innocens
Item debet esse pacificus ad convivendum
3 Reg 1 Vivat rex Salomon qui
scilicet interpretatur pacificus Item
honestus ad conversandum Isa 32

rege i decore suo videbut Ite
flebilis ad deu timedu 2ᵒ reg xx
rex et oms serui eio fleuerut
Ite deuotq ad offeredu ps re
ges tharsis et isule munera of
ferent Ite traquilq ad audiedu
Sap vi Audite reges et itelli
gite Ite seuerq ad corrigedu
peccates prou xx dissipat im
pios rex sapies Ite modestq ad
loquedu Ysa lii Cotinebut re
ges os suu ptea debet esse sa
pies ad gubernadu Ysa xxx
vi Erit i sapiecia regnabit rex
Et Sapie vio Rex sapies ppli
stabilimetu e Sed i quo hec
sapiecia regis cosistit exp̄ssit
hoc spus scs sapie vio Audite
reges itelligite discite iudices
finiu tre Audite uerbu dei In
telligite sapiecia Discite bonos
mores iudicate iuste Iudices
finiu tre Dicit at Audite Au
ditq et cofert sapiecia cu sit
sensus discipline ut dr i libro
de sensu et sensato Ecclesiastici v
Si dilexeris audire sapiens
eris Dr et prou i Audiens
sapies sapientior erit Rex naqz
isipies perdet populu suu Ec
clesiastici x Et ideo Salomon
du qstitueret i rege petebat a
dno 2ᵒ paralip pmo Da michi
dne sapiecia et itelligecia ut
egrediar cora pplo tuo et igre
diar Et no solu rex audire d3
sapiecia sed et itellige id qd
dr uel scribit Unde ps Intelli
gentes i pplo et stulti aliqn
sapite dns respexit super fili
os hom ut videat si e itelli
ges aut reqres deu debet eciã
rex discere bonos mores Ysa po
Discite bene facere Ideo rex da
uid petit a dno dices Da m
itellectu ut discã madata tua
quoru ipletio cosistit i opera
tione bona et bonis moribus
Unde qntu desideriu habebant
antiqui reges sic philippus rex
macedonu q filiu natu alex
andru statim tradidit aristoteli
sumo phoru ad erudiedu sic
patet i epistola sua scripta ari
stoteli summo philozophoru ad
erudiedu sic patet i epistola

sua scripta aristoteli De quo nar
rat Agellius li Noctiu Acticaru
philippus rex Aristoteli salutem
dicit filiu mi genitu scito quo
equide dys habeo gratia no ta
proinde qr natus est qua pro eo
qd eu nasci cotigit tepoibus tuis
spero ei forte qd educatus a te
eruditus qz dignus existat et
nobis et istaru reru successioe
Debet etia reges seueritate
exercere i delinquetes qr rex et
iudex minister dei e i ira eius
q male agit Deuto xvi Iu
dices et magros costitues i oibus
partibus tuis ut iudicet ppl̄m
iusto iudicio nec i altera parte
declinet no accipiat munera
qr munera excecat oculos sa
pietu et imutat uerba iustoru
Cra no sufficit regi ut solus
i se sit iustus sed oportet ut ha
beat officiales et iudices bo
nos et iustos q no opprimat pau
peres iniuste nichil extorqueat
a subditis pt iusticia qr ppt pec
catu eoru rex no erit imunis
a delicto legit et i Cronica
francie qd Robertus francoru rex
du ageret i extremis uocauit
Ignaciu Episcopu parisien ut
ei cofiteret peccata sua qui ue
niens audita cofessioe sua dixit
regi scio qd oibus diebus iustus et
bonus fuisti sed hoc tibi no suf
ficit ad salute qr officiales tui
opprimebat paupres et rapie
bat bona corporu iniuste quoru sce
lera uenient tibi i detrimetu Di
xit ergo rex qd e cosiliu tuu
Respondit Ignacius fac uocari
oms officiales tuos et scrutare
an aliqui eoru an aliqui eoru
talia fecerint ul iniurias populu
afficerint ut fiat restitucio et
satisfaccio Vocauit rex officia
les et adiurãs eos dixit di
cite ueritate si que iniuste spo
liastis ul bona aliquoru rece
pistis Cum ut videret eu no
posse viuere recognouerut plu
rima spolia fecisse quo audito
rex madauit oia restitui et
obijt et post hoc scs factus e
Hec sunt que faciut iustu rege
bene regete rem publica i qua
debet esse ordinatu regime
Ad hoc aut qd fiat ordinatu

regime ultra predicta requirit
quinqz que expressit spus sctus sa
piencie octavo ubi dicit Disponam
populos et nationes mi erunt
subiecte / timebunt me audientes
reges horrendi i multitudine vide
bor bonus et i bello fortis Primu
igit qd requirit ad regime rei pub
lice e ordinacio legu et statu
toru et hoc tangit cu dicit /
Disponam populos ordinando scz
statuta et leges p que cuncti
iudicent sine accepcioe persona
que leges debet esse iuste Ysa
x Ve qui condunt leges iniquas
Lex aut si debet esse bona dz
secundu Ysidoru esse honesta
possibilis iusta secund natura
et consuetudinez patrie / manife
sta nichil obscuritatis continens
no pro alicuius priuatu comodu
dz constitui sed pro comuni utilitate
omnium Et si qd dubiu emerserit
i lege / no pertinet interptacio
ad quelibet sed ad solu rege
q interpretari dz cu consilio suo
lege Et ut iudices iudicent
secund lege sic scripta et statutu
et no secundu capita sua qr le
ge que e i capite facile e cor
rumpere pre precio odio amicicia
timore spe lucri ul amore Sed
sic lex scripta no pt mutari
his sordibus / Debet eciam leges
esse comunes omnibus qr scriptu est
ita iudicabis magnu ut puu
no accipias persona potentis
i iudicio debet se leges confor
mare rebus et temporibus per
sonis et locis qr aliquando una lex
e bona alio tpe forte redit
ad noxa ex malicia hominum ideo
mutanda e Sic hodie homines
sunt proni ad deiurandu qr indif
ferenter iurat eciam si nesciat ue
ritate Et sepe iurat eciam si sci
ant esse contrariu ueritati prt
qd peccatu et alia crimina fit
sepe vindicta i toto regno tam
fame tam peste bello ul ignis
uoragine et plagis alijs De
bet eciam leges se conformare
ewangelio et sacre scripture et
bonis moribus lex ei que contra
dicit scripture pniciosa p di. No
licet sic iudicare i die dominica
uel die festiuo e contra preceptu
dei obligationes et usuras

operari est contra lege dei Qn ali
qs compellit ad testimoniu uel
recognicioz vnius testis Qn aliqs
iuret per sole ul alia creatura
prohibita Qn uoluntas testatoris
no impleat contra lege dei e li
beru et e secundu lege dei imo
necessarium ut vnus qsqz xpianus
redimat se bonis suis p orones
et elemosinas Aliorum de igne
purgatorio ubi e pena grauis
sima ex quo ania no moritur
Tenet ei Rex attende ad ea que
que scripta sunt i lege diuina deu
ut° xvij postqz sederit rex i
solio regni sui describet sibi de
uteronomiu legis i volumine acci
piens exemplar a sacerdotibus le
uitice tribus et habebit secu le
get qz illud omnibus diebus vite
sue ut discat time deu suu et
custodire uerba sua et cerimo
nias que i lege eius precepta
sunt Secundo ad bonu regime
requirit obseruacio subditorum et
hoc tangit cu dr spus scts
et naciones erunt mi subiecte scz
per uoluntaria et amicabile
obediencia Reges et principes
no ppria potencia stabiliunt sed
beniuolencia subditoru Unde
dicit Tulius i philippis phi
lippica scda falsu armatorum e
presidiu mist sit beniuolencia
subditoru beniuolencia ei ciuiu
septu esse oportet no armis
Subditi debet obedire regi tri
plici racione prt ordinacione
diuina prt utilitate ppriam et
prt consciencia De primo dicit
Ad Ro xiij Omnis aia potesta
tibus sublimioribus subdita sit
De 2° ibidem principes no sunt
timori boni operis sed mali
id e no his q sunt mali opis
boni operis sed his q sunt
mali operis qa dr pu° xx°
Dissipat impios rex sapiens
Ideo dictu e Gen 1 dnamini pi
scibus maris uolatilibus celi et
bestijs terre no dicit hominibus id
est racione utentibus sed peccatoribus
i bestialit uiuentibus sic sunt aues
celi id e superbi pisces maris
id e luxuriosi et reptilia tre
id e auari qui pro iudicio reci
piunt munera q opprimunt subdi
tos q sunt adulteri vsurarij

Iniusti iudices calumpniatores per-
iuri raptores sacrilegi prodito-
res rei publice violenti heretici
et alii manifesti criminosi super quos
debet extendi gladius regius sibi
datus ab ecclesia De quo ii Macha-
bei ultimo accipe gladium sanctum munus a
deo datum in quo deicias adversa-
rios populi tui et ita gladium vin-
dicte extendere debet ad vindictam ma-
lorum gladium vero protectionis
ad tuitionem bonorum sicut Machabei iii
Iudas protegebat castra gladio
Tercium quod requiritur ad ad regimen
reipublice est divulgatio triumphorum
Illud enim singulariter magnificat re-
gem et terribilem reddit hostibus et
omnibus vicinis dominum sicut dicitur
Iosue secundo quod habitatores Ieri-
cho ad mentes triumphorum quos
filii Israel de duobus regibus amo-
reorum habuerant solo timore cor
et audaciam perdiderunt Unde
proverbiorum xix Sicut rugitus leonis ita
et terror regis Et hoc tangit spiritus
sanctus dicens timebunt me audien-
tes reges horrendi Quarto ad
bonum regimen requiritur reconcilia-
cio transgressorum ut rex cleme-
ncia et benignitate resplendeat
transgressoribus pro loco et
tempore leviter ignoscendo Magne enim
clemencia relucere debet in princi-
pe Unde Seneca in libro i de cle-
mencia Si dii placabiles et equi
non statim scelera hominum fulminibus
persequuntur quanto equius est hominem homini
prepositum miti non exercere imperium
et hoc tangit spiritus sanctus dicens
in multitudine videbor bonus Ni-
chil enim in principe fedius quam sevi-
cia careus racione Unde beatus
Ieronimus super epistolam ad Thi-
motheum Nichil est fedius principe
furioso cum tamen debeat esse mansuetus
et humilis ad malum sua sevicia
precipitat subditos et ideo David
rex quasi summa sue bonitatis al-
legans dicit Memento domine Da-
vid et omnis mansuetudinis eius
Quinto requiritur expugnacio inimicorum
et quantum ad hoc subiungit quod erit
non solum tempore pacis bonus sed eciam
in bello fortis Tales fuit David
rex qui interpretatur manu fortis
ii regum xxiii David sedens in cathe-
dra sapientissimus inter tres tempore eciam
quasi lignum vermiculus octingentos
interfecit impetu uno Ultimo
rex debet esse facilis ad credendum
maturo et sapienti consilio Debet
equidem habundare in viris et per-
sonis prudentibus expertis fidelibus
et deum timentibus quorum regatur con-
silio et utatur proverbiorum xix Audi con-
silium et suscipe disciplinam ut
sis sapiens Unde Iob xxix
Cum sederem quasi rex circumstante me
exercitu eram tamen merencium con-
solator Et Tobie quarto dicitur Con-
silium semper a sapiente perquire
ad hoc autem quod consilium regium sit or-
dinatum et utile rei publice multa
ad hoc requiruntur Et ideo videamus
quid requiritur ad eum qui petit consilium
Secundo quid requiritur ad eum qui dat
consilium Tercio a quo debet peti
consilium Quarto quomodo consilium est
examinandum Quinto quando est reti-
nendum Sexto quando est mutandum
De primo Ille qui petit consilium
debet a se removere iram Dicit
Tullius Ira procul absit cum
qua nil recte fieri nil considerari
potest Secundo petens consilium non
debet primo mentem suam aperire
consiliariis ne eis adulari volen-
tes approbet consilium eius Quamvis
aliter melius intelligat quia sepe
unus laudat consilium alterius causa
adulacionis et in hoc adhibenda
est custodia ne animus adulato-
rio consilio inhereat Unde Ca-
tho Cum te aliquis laudat iudex
tuus esse memento Tercio quod
non assumat consilium nisi bene
examinatum quia consilium interdum vi-
detur bonum a principio cuius tamen
maliciam et inutilitatem eventus et
finis rei ostendit Consulitur interdum
alicui domino ut aliquod dominium
occupet vel aliquid aliud et tamen
in fine apparere solet quod consilium
non fuit rectum nec utile sicut se-
pe vidimus in experiencia Quarto quod
consilium teneat et mandet teneri
secrete Et quod non concludat con-
silium nisi in paucis prudentibus et
fidelibus licet consilium fieri coram
pluribus Dicitur enim proverbiorum xi Salus
ubi multa consilia sed non debet
consilium concludi nisi paucis ne
consilium veniat ad hostes vel ne
aliquod impedimentum prestetur rebus
consultis

Secundo videamus quod requiritur ad eum
qui dat consilium Ad hoc etiam requi
runtur quatuor Primo quod etiam a se
remoueat iram Quia in consilio et ue
ritas est inquirenda Ira autem impedit
animum ne possit cernere verum ut
dicit sapiens homo catho Secundo
dans consilium debet a se remouere vo
luptatem Dicit enim Tulius in libro
de senectute Nullam capitali
orem pestem reor quam voluptatem
corporis hominibus a natura datam
ex qua veniunt patrie proditio
nes / rerum publicarum euersio
nes / cum hostibus clandestina col
loquia nullum denique scelus est ad quod
suscipiendum non libido voluptatis
impellat Et ita voluptas ita
perfecta est ut numquam oriatur nisi
precesserit dolor / nullus delectatur
in bibendo nisi prius doluerit si
tiendo Nullus delectatur in comeden
do nisi prius doluerit esuriendo
Nullus delectatur in requie nisi prius
doluerit in labore et fatigatione
Tertio remouenda est cupiditas
in consilio ut nullus gratia lucri uel
comodi proprii det consilium Unde dicit
Seneca fortissima pestis est cupi-
ditas que solet egenos facere
quos capit quia finem querendi non
inuenit Altera est cupiditas ex fi
ne alterius nascitur Unde idem
dicit fortior quam cupiditate victor
quam qui hostem subiuit Item
contingit quod aliquis consulit bellum
mouere ut ditetur et nescitur euen
tum belli quam incertus est honorum con
silium non est bonum quia auaritie
coniunctum Quarto ab eo qui dat
consilium remouenda est celeritas
ut non sit preceps consilium sed
bene deliberatum et consertum in
rebus grauibus et ponderosis
ex quibus posset dampnum rei pub
lice accidere nec debet fieri
semel sed pluribus vicibus de
liberandum est super magnis et altis
rebus Unde dicit Seneca in
libro de forma vite Diu delibera
ndo fac Unde Tulius longa
preparatio belli celerem victoriam
facit Requiritur etiam ut unusquisque
in suo loco loquatur et alteri cla
more suo non prestet impedi
mentum quia fatuum est alteri inter
rumpere sermonem

Sed a quo debet peti consilium / pri
debet peti a deo qui dicit Sine me
nichil potestis facere quod est fons omnis
sapientie bonitatis et consilii Unde
docebat tobias filium suum omni tempore
benedic deum et pete ab eo ut
vias tuas dirigat et consilia tua
in ipso permaneant Tobie 4 Prouer
biorum dissipat consilia principum et
eius manet in eternum Secundo debet
petere a seipso quia dicit Seneca diu
delibera debet enim homo primo intra se
deliberare et ponderare omnia que
rem consistunt de qua debet fieri
consilium quem modum seruare debet
etiam in petendo consilium uel assu
mendo consilium Tertio debet pe
tere ab aliis quia dicit Salomon
dissipantur cogitationes ubi non
est consilium petendum est ergo etiam ab
hominibus consilium quia scriptum est sine
consilio nichil facias
Sed a quibus debet peti consilium debet
primo peti ab amicis probatis dicit
enim Tulius in secretissimis rebus ma
xime utendum est consilio amicorum Quia
dicitur prius 12 non credas inimico tuo
in eternum Sic debet peti ab illo qui
fuit inimicus licet nunc redierit ad
gratiam quia dicit Seneca numquam
ubi fuit ignis defuit vapor /
Secundo debet consilium a fidelibus non
ab adulatoribus quia illi semper re
spiciunt ad voluntatem domini con
sulentis Unde dicit Catho Ser
mones blandos blesos quod vitare
memento fidelitas enim requiritur in
consilio in quo nil peius nisi infi
delitas Tertio debet peti a se
nibus quia dicit Job patriarcha
in antiquis est sapientia et in multo
tempore prudentia Job 12 Unde
dicit Cassiodorus prudentiores
sunt qui multorum hominum conuersationibus
sunt eruditi Unde Tulius in libro
de senectute Non viribus non ve
locitatibus aut celeritate corporum
res magne geruntur sed consilio
auctoritate et sententia quibus non modo
non orbari sed etiam augeri sene
ctus solet Senes enim ut dicit
Seneca de forma vite Ex apertis
obscura ex paruis magna / ex
prouidis remota ex partibus tota ex
istimant Unde Luce quinto vinum
vetus melius est Non debet peti con
silium a iuuenibus qui sunt inutiles
auditores p(ro)b(ab)ile moralis quia
sunt passionum insequutores primo ethi
corum In quibus nulla est experientia

Met perfecta sapia Unde Roboam
hex filius Salomonis relicto con
silio senu sequens csiliu iuuenu
perdidit maiore medietate regni
indecora usqz i scriptura teriu regu
xij Multi et sepe dicunt fiat sic
qui no itelligunt re que agit solo
clamore pmite volut Quarto dz
quere csiliu a sapietibus qz audi
ens sapiens sapietior erit pue i
Unde Cassiodorus sapietiuz qre
i altero apud que e sic magnu
do Quinto debet peti csiliu ab
hiis qui diligunt qm ab hiis qui
timet Unde Tullius i lro de of
ficiis om reru nc qtqz e aptius
ad opes tuendas et retinedas
qm diligi et nichil alienius qm
timeri qz illu que metuit qs
qz pire cupit Sexto debet peti
a sobriis qz ebrius nichil celac
pt Dicit et Salomo nullu se
cretu ubi regnat ebrietas Ne
debet peti a bonis hoibus et
iustis qz no pt arbor mala fru
ctus bonos face No debet peti
a dolosis et duplicibus qz aliud
ore dicit et aliud factis ostedit

Quarto quo csiliu sit exami
nadu Unde i examinacoe csiliy
ita debes esse districtus ut aspi
cias ad pncipiu rei de qua sit
csiliu ad mediu et ad fine
pncipiu e isspiciedu Ca dicit
pmo ethicorz pncipiu e plus
qua mediu totius et dicit lex a
capite ceda e racio qz et bono
pagunt exitu que malo sunt icho
ata pncipio Si res de qua agit
erit ex bono pncipio bene et iuste
icipit csiliu Spectadu ide e videdu
e etia mediu ide ea p que pt
deueniri ad fine rei de qua sit
csiliu sic dicit christus i euno
luce i4 Quis ex vobis e vo
lens turri edificare none pus
sedens pus cputat sumptus qui
necessarii sunt si habet ad pfici
endu ne postea postqz posue
rit fudamentu et no poterit
perficie omis qui videt icipiet
ei illudere dicetes qz hic ho cepit
edificare et no potuit csumare
ita e et i aliis negociis Spe
ctadus e etia finis rei qz a fine
oia denoiant 2o de aia Unde
paphilus pncipiu fine qz prude
cia spectat Quid ei prodest

si pncipiu et mediu bonu et
finis malus In examinacione
et csiliy secundu Tullium hec con
siderabis Pro i unaquaqz re re
fferru qz sit qd csantaneu cuiqz
rei sit qd csequens ex quibus qqz
gignat Que cuiqz rei causa
sit Inspicere debes pmo ueritate
rei que p oibus sectada e qz oia
vincit scdo esdre 4 Si hec i aliquo
negocio defuerit no rectu erit
csiliu qualecuqz fuerit Scdo
csideradu e i re illud qd sin
ceru e no admixtu vr falsitati
ul medacio mixtus et malus e
fur qua assiduus medax ut dt
Salomon Erit ergo sincere con
siliu si veritas no admisce dup
lositati ul medacio et ex bona
itetioe et simplici corde proce
dit Tercio videdu e si csiliu
cocordat racioi et possibilitati
tue et hoc tagit Tullius du dt
qd csonaneu cuiqz sit rei Si
et csiliu a ratione exorbitat
uel e ctra recta ratione que
sep deprecat ad optia 3o Ethicorum
iniqu e csiliu Si e etia sup
vires et ctra possibilitatez
tua no e efficax csiliu Cath de
romano quere Quod potes id tep
ta Videdu e etia csiliarii co
sequit csilio cuius senu cuius
iuu cuius dignitas ex qua af
fectioe moti utru oms adeu
fine tedut qd vnuquoqz mo
neat ad sic csuledu An pua
ta utilitas ul rei publice como
ditas reiis civitatis Quarto
vide debes i examinacoe csiliy
quid ex csilio sequi pt an bonu
ul malu iustu uel iniustu co
modu ul dapnu guerra aut
pax laus ul vituperiu et hc
tagit Tullius i dictis verbis
dices Quid csequens In hiis
et bonu preferedu e malo iu
stu iniusto comodu dapno pax
guerre laus vituperio reiiqz
que euitari no posset sic ex
probatu erit csiliu Quinto
pesadu e valde qdlibet verbu
csiliy qd i se habeat boni uel
mali qd merito posset am
plecti ul vitari ut no sit aliq
captio uel etia dubietas i uer
bo aliquo Et ne ex uerbo csi
lii ueniat aliqd icomodu fraus
uel dolus uel aliquid aduersi
Et hoc tagit Tullius dicens

Ex quibus queque gignantur Sexto
est videnda causa cuiusque rei exa
minando causas remotas et causas
sollicite perquirendo Ait enim Seneca
in libro de forma vite Cuiusque sint
causarum require et cum initia inue
neris exitus cogitabis Volens
enim edificare domum cogitat de
causis primo de materiali quia de
lignis et lapidibus que ligna
sunt magis apta que lapides an
rotundi uel quadrati de forma
etiam cogitat quo domus dispo
ni aut formari debeat cuius alti
tudinis uel latitudinis / de
efficiente scilicet de domificatore
qui eam construat et magis expertus
querere cogitat de finali prout
quod eam construit quia ut prote
gatur ab imbribus et caumati
bus et pro requie oportuna
Sic volens instruere bellum cogi
tat primo de copia armatorum
tamquam de materia de ordinatione
acierum in bello tamquam de forma /
de duce exercitus tamquam de effi
ciente / de pace tamquam de fine belli
et sic est in aliis negotiis et hoc
tangit Tullius in verbis premissis
dicens / que cuiusque rei causa
sit Et non solum inspiciendum est ad
causas proximas sed etiam et
remotas / non solum ad futura
sed etiam ad preterita Unde
Seneca in libro de forma vite Si
prudens es animus tuus tribus tem
poribus dispensetur / presentia or
dina / futura provide / preterita
recordare Nam qui de preterito
nichil cogitat perdit vitam qui
nil premeditatur de futuro incau
tus incidit

Tertio quando consilium est assumendum
Tunc assumendum est quando apparet
iustum honestum et utile rei pub
lice non obvians legi divine / pre
cepto dei vel sacre scripture aut
constitutionibus sanctorum patrum et
non precipitatum sed deliberate
et mature factum / et si omnes
consiliarii concordant in unum Si
enim inter eos est aliqua dispa
ritas videndum est non tantum ad
pluralitatem / stat tamen interdum
pauciores melius consulant
quam multi habeat ergo partem elige
in qua sunt prudentiores seniores
fideliores / meliores in vita
timentes deum / sobrii / amici / dilige
tes te Non ex avaritia aut quo
modo proprio vel suorum aut extra
consulentes Videndum est etiam si
res de qua sit consilium sit infra
vires tuas et sufficientiam tuam / quia
dicit Catho Quod potes id tempta
operis ne pondere pressus succum
bat labor et frustra temptata re
linquas Unde Seneca Maiora
te ne quesieris id quere quod potest
inveniri id disce quod potest sciri id opta
quod optari potest nec alicui rei te
imponas in qua stanti remedium
cadendum quam sit Unquacumque au
tem est notabilis dubietas melius
est dimittere quam se periculo sub
mittere

Sexto quando consilium mutari pos
sit et debeat Consilium debet mutari
si causa consilii cessaverit / cessante enim
causa cessare debet effectus de ap
tu cessante Et que de novo emer
gunt consilio indigent Unde de
mutatione consilii dicit Cicero tu
tissimus portus est penitentibus muta
tio consilii et variare sine ratione
stultissimum est Mutari etiam debet
consilium si ad notitiam hostis per
venerit et aliud queri quod hoste
lateat ne sit perversus Debet etiam
mutari consilium si ex errore factum
est quia fortassis consulentes non intel
lexerunt et erraverunt in facto
vel in iure et visum erat esse
bonum quod non fuerat bonum dicit
enim Seneca Sunt quedam que non
videntur bona esse et sunt / et quedam
que sunt bona et non videntur Cre
bro quidem facie mendacii veritas
retinetur et crebro mendacium veri
tatis specie occultatur Unde Ovidius
Impia subdulci melle venena
latent Item mutandum est consilium si
turpe fuerit vel ex turpi causa
vel quod peccatum pertinet seu
quod contradicit extremo sacre scripture
divine legi vel rationi recte
tale si ex proposito aptum fuerit mu
tandum est / quia non est contra deum consilium
Nec est inconveniens hoc quod mutet
consilium Dicit enim Seneca Sapi
ens non mentitur cum suum propositum
mutat in melius Unde sapien
tes dicunt consueverunt Malum est con
silium quod mutari non potest Hec sunt
que quilibet rex cristianus ser
vare debet ut debite regat re
gnum suum et attendere debet ut

gradiat*r* per vias uetustissimor*um*
stitor*um* regu*m* ut imitter*is* dauid
rege *in* humilitate Salomone *in*
sapiencia Ioathan *in* bellor*um* co
stancia Ezechia *in* sctitate Manas
sen *in* penitencia Ysaia *in* religio
sitate Constantinu*m* *in* eccl*es*ie sublima
cione Theodosiu*m* *in* eccl*es*ie defe
sione Wladislau*m* patre tuu*m*
in infidelium co*n*fusione fratre tuu*m*
filiu*m* eius *in* infidelium teutonicor*um* de
bellacione Et si sic reget regnu*m*
terrestre q*uo*d *est* mutabile transiens
et *tem*porale et multe *in* eo aduersi
tates calamitates et angustie
acquiret sibi regnu*m* eternu*m* ubi est
sempiterna quies Iocunda mansio et
plenitudo o*mn*is boni sine fine Ad
q*uo*d regnu*m* nos perducat deus
eternus Amen

Lamentacio de obitu d*omi*ni
Ja doctoris legu*m* eximii
prudentibus doctoribus et
scolaribus vniuersi stu-
dii Bon Thadeus de
Swessa m*agiste*r imperialis curie
Iudex iusticie utriusq*ue* noticia
Salute attende ultimu*m* inde p*ri*mu*m*
Audiui dolui sensi nouit et ex
paui/ Ita oculos meos turbatos
e/ et *in* me viscera commota sunt
pre dolore Ideo q*ui*a n*on* mecu*m* si
mussa tenuis n*on* tepuit/ ut exsa
tis stilus logice euagat*ur*/ q*ui*a vires
n*on* tangit appollinis q*uo*m crebro
percutit ius meroris/ nec co
gunt illi titulos eloquencie q*uo*m
doloris aculeus ulcerat et
affligit Audiui e*ni*m q*uod* eloquencie
tuba torrens redundans fons *in* orbe
plus viro vir ille Ja de Bo
turris ciuilis pectus et ora eius
ora semper *per* psalterium et cithara
resonabat sic auditu rapiendo
studencium q*uo*d *in* eius adiutorio m*u*l*tis*
magis esset optabile q*uo*m audire
que sibi leges *in* t*er*ris elegerat
et q*uod* sic *in* approbato subiecto co*n*
cussa fundamenta posuerunt/ sicut
minister timoris attulit nouitas
in ipso nouit obdormiuit cui fa
uor n*on* profuit ciuium q*uo*m mul*ti*
tudo scolarium n*on* exprime*re* potuit
nec magna consilii plenitudo/ Ha
qui peremptorias excepciones nouit
ad plenum qui multas dilatorias
docuit mortem excipere ignorauit

Oracio continens laudes excelle
tissimi principis domini d*omi*ni Thome
Marcingo tenuit ducis venetor*um* edita
per polisena de Masaliis/ Excelle
tissime princeps licet paruitas mea
n*on* sit digna tantum laudare prin-
cipe/ tamen tue humanitatis audita
clemencia fiducia*m* m*ihi* prebet/ ut
de innumeris laudibus tuis pau-
ca obmigenii mei paruitatem
attingam Est *in* te Serenissime princeps
d*omi*ne notabilitas sanguinis sunt
honores a iuuentute tua plu-
rimi/ sunt diuicie temporales et
ista n*on* laudanda q*ui*a sunt bona ex
teriora Sed *in* istis bene lauda
da *est* celsitudo tua/ q*ui*a talis no
bilitas *est* *in* te sine superbia ho
nores sine ambicione diuicie
sine auaricia Illa uero que

prouenuit ab animo tuo vera
sunt bona vere qz virtutes ab his
qz uere laudes dependent ab ani-
mo tuo prouenuit prudentia Iusti-
tia fortitudo Temperantia que
cardinales dicunt virtutes / qz sunt
filie honestatis / vere in te regnat
prudentia qz in tanto principatu et
in regimine tantorum populorum pre-
teritorum consideratione prudentia di-
sponis et magna habes pro-
uidentia ad futura / fulget in te
virtus iustitie sit stella qz in omnes
subiectos et fideles quos presi-
des vnicuique tribuis quod suum e
es bonis placidus iniquis seuerus
equus omnibus / Viget in te animi
fortitudo non te prospera extol-
lunt non deprimunt aduersa Im-
mobilis e tenor animi tui / ut
in instanti rerum varietate mu-
tatur tua uera constantia Impe-
netrabilibus cordis tui ceu gu-
bernatrix stat temperantia / que
primos motus sua districtione ge-
tat. Impetus frenat. affectus
regulat. et contra vim irascibi-
lem clipeum misericordie et pietatis oppo-
nit Merito igitur ciues tui pru-
dentie tue seueritatis tenentur prius
agere gratias deo omnipotenti
qui eis concessit principem tam pru-
dentem iustum forte et temperatum Et
ego polisena humilis ancilla
tua. igitur ad me attinet deum
virginem matrem beatum Marcum
vexilliferum et protectorem huius
omnis qz celites supplex oro ut
te nobis a celo datum longissimo
tempore continuis successibus conseruare
dignetur Amen

Oratio ad matrimonium

Vereor patres optimi ne admi-
remini hodierno die me adoles-
centem ac prope puerum ipe qz
e matris gremio venientem audere
prodire in publicum / ac de matri-
monio uerba facere / presertim in
conspectu uestro qui et grauis-
simi viri sitis / et ista de re di-
centes audire viros doctissimos
eosdemqz eloquentissimos soleatis
Equidem subire prouinciam hanc re-
cusaui pudoris et etatis verecun-
dia / cumqz intelligere plane ducerem
esse mihi ea de re que a multis
et doctissimis quidem viris non
dicta modo verum etiam tanta cum gra-
uitate tanto cum splendore tanta cum
copia explicata quod videatur esse re-
lictum nichil / quod amplius aut melius
dici possit Sed vincit me ut potest
ac debet consilium genitoris mei docti
et grauis viri / cum ei commouentis
ab eo me aliquando in publicum opor-
tere uenire ac incipere dicere / cum ac
in quibus incipiendum cum res plene gau-
dio et letitia offerunt / vincit etiam
desiderium complacendi utrique doctori
eximio Iohanni Ariminensi / cuius
erga patrem meum ac me tanta
beniuolentia tantus amor. tanta ca-
ritas quod negare sibi quicquam ne-
phas putem / Dabitis igitur patres
optimi hanc mihi pro vestra huma-
nitate atqz modestia quam spero
veniam / ut si quid a me dictum fue-
rit Inconueniens quam aut rei qua-
litas aut vestra dignitas postu-
laret id pudori ac etati meo
potius qz voluntati tribuendum esse
putetis / Exigit namqz in presentia locus
iste ut de matrimonio uerba fa-
ciam / nec fugit me illos qui sunt
hoc in ludo uersati solere cum au-
gende cum honestande et illustrande
rei causa / multa de origine matri-
monii / multa de causa matrimo-
nii multa de effectu matrimonii
dicere / Que cum sepissime ac copio-
sissime et a pluribus dicta et a
vobis audita sint. in hoc loco pre-
mittenda esse constitui Nos enim est
tam nescius atqz ieiunus quis nesciat
quemadmodum et ceterarum rerum
bonarum Ita et sanctissimi matri-
monii summum ac eternum deum au-
ctorem esse / Quis e tam nescius ac
ieiunus qui nesciat matrimonii
causam et originem esse non bru-
torum ritu commixtionem sed certis
parentibus nati. digna humano ge-
nere modestia ac lege vniones
Quis denique e tam nescius atqz ieiunus
qui nesciat matrimonii effectum
esse ut inter homines hominibus
hoc sancto ac pulcerrimo vinculo
sanguinis federis amoris colli-
gatur / Michi autem illud mea sententia
restat / ut inuocem diuinum numen
In quo sunt omnia principia et fun-
damenta rerum Te igitur summe ac
eterne pater omnium largitor deus qui
omnia ex nichilo creasti Te princeps
eterni dei fili iesu christe qui aquam
ad nuptias in vinum mirabiliter
transformasti Te alme spiritus
sancte qui apostolos illustrasti

ac q pudicissima uirgo dei mat maria
ria Vos etia prosdocime Daniel
Anthoni qui huic urbi presidetis
vos etia celites oms et ãie beator
ciuiu at ptor adeste fauete bene
dicite matrimonio huic / ut sit ad
laude gloria et honore sumi at
etni dei Sit ad bona at ꝑpetua
pace Invictissimi nri domi vene
tor Sit ad honore et letitia Ma
gnifici at generosi domi Marci fe
stari ciuitatis huius viceptatis et
capitanei generalis Sit ad gau
diu et cosolatioe oim amicoru
Sit ad loga at iocuda vita et
ubernmos fructus sposi et spose
ut benedicta benedictioe benedi
cti habudet facultatibus cresant
i seni bonu et logissime viuat
Sed ut iam ueniam ad rem et ut
itelligat ymmisi piturus vbis
vtar Amor iu Qui in fine dixi hos
versus
Ne sit puei parit sedate medullis
Dibus iter vos no nimia vra colube
Brachia no ede no vitat oscula cuncta

viii

Oratio i laude Generosi domi
Georgii Cornario i introitu sui
reginnis padue i e 3o decebre s
p 3

Hodierno die habebis uemia ma
gnifice ptor q uerba facia ad te
qm bicinissie pro cetu homi isto
qui et laudifices sut · et quemadmod
ceteris i ciuitatibus · ita hac no
bilissima i urbe homines honesti
et boni videri at reputari solet
huic eum more a patribus accepe
runt ut ueniecti nouo ptori vti e
dignu cogratuletur / at se opes
et qd qd e q aut possint aut de
beat libero animo offerat / Sed
qm vba oms dicere nequeunt · michi
onus ut dica pro oibus tribuere
/ qd qmqm me illam dicedi facul
tatem sumam et grām / que digna
splēdore tue magnificentie videtur
no habe pertipiam / libes tamē
suscepi · tu q petetibus honesta
qtq negare no possim · ob singu
lare amore at beniuolētia qua
sum ad ordine sui astrictus · tu ob
eximiam huanitate tua cuius ama
tor et fui seper et ero Enim
uero de tuis at tue Cornelie fa-
milie laudibus in dicedu forent
quas explicare fateor neq affatim
sua omes / neq si sua sit prius
qm sol pluries occidat sine de
bitu mucitiros Equid si generis
tui radices primas memorare ani
suadet · uideo hoc bona om omi
cu pacia dixeri · aut nullu omi
esse aut raros iuenir usq posse
q familia tua a vetustate aut
gloria reru gestaru / a viris
amplissimis antecellat Enim
uero tui maiores ornatissimi cte
viri nunq hoc pro summa eoru
sapientia nobilitate virtute sut
hac maiore assecuti · q ipi quoq
sui posteri imitat · q Serenissimi
ducatus venetoru administratioe
at regimine habeat · quippe am-
plissimus e hic nobilitatis gradus
veru illud vetustate clarius q
i urbe romana orbis quondam
principe effulsere plerique ex tua
corneliorum familia qbus ducibus
atque Imperatoribus Romana res
publica et sepe aucta et diu
cosuata Unde si principia Mete
mire generis tue Cornelie fa
milie cuius i presentia tu specimen
es atque decus / et ortu at profe
ctu e Unde Cornely scipiones
illi duo affricani superior ve
et iferior Africe domitores orti
Unde qui asiam ppło Romano
subegit natus. Cosulto pter
mittam reliquos q nomis sui
memoria sempitna viuet / et
tuo cu mepoto honore laude et
gloria nomari hoc loco possem
animo dixeri de illis qui alma
i urbe venetu procreati / multi
quid sut i ea / magistratus am
plissimos cosecutu / nonulli etiam
excellētissimo ducali honore et
dignitate perfuncti / de te aut mlta
dice no est opus / q ciuitas hec
alias sepe Sed presertim altero
tuo magistratu nunc et pretor
iteru aduenisti ita experta fuit
q nemiem dim esse pute qui
no meminerit summa i te esse
prudentia integra Iusticia am
plissimam fortitudinem modestissimam
huanitate No dica plura q
existimo iudicare officiu adu
latis esse potius q amatis te
presente de tuis laudibus agere
Dabitur aliquando et locus et tepus
q de te loqui ut animus cupit
ubernme ualeam proinde ad id

q institutio nra iubet vemam
enim quidem artificium fortunatum
liberos homines hinc qua ppt re
uera humilitate deuotionis tue ma
gnificentie recommittit te pretorem
fore summa letitia gratulari/ of
ferunt queuis que et tua gene
rositas iubeat ut ipi viribus
suis possint Amen

Ad Jacobum Vadnarium Maximi
pontificis cubicularium Enea po
letanus Jacobo Vadnario pontificis
maximi cubiculario · s · p · d Quere
rebam heri uti soleo pro nostra
beniuolentia · ex fratre tuo petro
nobilissimo viro · et mi ut nosti
tuos esse omnes amatissimo / si qd
postea qm hinc profectus esset
de salute ac itinere tuo audi-
uisset Respondit tamen super acce
pisse te et ualere optime et sanctissimo
a patre pluries humaniter exceptum
exosculatum complexum ac demum
cubicularium quo ad melius da
bitur designatum esse · Res fortas
se alijs mira Sed mihi non aliter
expectata certa Quod omnes
meum Jacobe mi soleo remisti
somnium imo verius deinceps visi
ones · qua prouidisse te uel prius
qm die Martinus abiret pastore
hunc futurum enarrabas Enim non
sompna quemadmodum sepe vana
ita etiam iterum vera procedunt
Quippe admirabilis et diuina
res Non dicam plura hoc loco
adulari ne videar Spero pre
sule te bonum vide ac fortasse
gregis tui qui te habere cupit
hoc ei et beatitudo sanctitatis sanc-
titatis sue ppt et nobilitatis tue
dignitas exigit ppt ueritate
et mansuetudine et iustitia tua
deducet te mirabiliter dextera
sua / Eqdem te peroptime ualere
te qz altissime euectum / te plurima
mia posse congratulor Veneram
meum ad te mittere animus erat
atqz misissem si nesciissem te rebus
melioribus exercere Cicero at
in die crescat opus quidem longe
supra cogitatum Nuges spero
placebit Tu inuicem bene vale
et mei et ex fragmentis quequam
semper e aliquando memento

Oro de obitu Illustris pbri pauli

Et pro graui merore vos Cole-
dissimi presules atqz magnifici viri
que hodierno die non mediocrem
obitu Illustris pbri pauli ve
neti vos concepisse video / ea do
cendi facultate in me sentire qua
uel animos uestros consolari uel
ipsius celleberrimas laudes enar
rare possem Confidentiori profecto
animo simone hunc caperem Cum
qinqz ipse consolandus sim qz prima
disciplinarum quas pene ab ipsis
incunabulis secutus sum patrem
ac preceptorem amiserim / quem
singulari amore colebam Non pos
sum tamen lugendo condolendo qz vo
bis tum non consolari Presertim cum hic
dicendi locus ab hijs mihi designatus e
qbus et uite ordinis mei / et beni
uolentie ratione oia concedere de
beo Sustepit hac die non solum
nostra hec ciuitas atqz vniuer
sitas / et verum etiam totius terrarum
ambitus patres dilectissimi iactu
ra grande / qua haud scio an ullam
fortuna maiorem potuisset ingenijs
nris inferre Cum et legentem cum
dem ipsum audiremus / que tanto silentio
ta erectis auribus miro ordine
clarissima breuitate habundatissimis
sententijs intimos pborum sensus
declarantem auscultabamus Cum
die vnaqz disputantem illum in ab
ditis nature viribus atqz secre
tissimis causis cum summis vtrius di
sceptatione adhibimus Cum ipse an-
tiquorum ac modernorum scripta
tam compendiose colligi tam pulcre
apperiri spectare poteramus Quo
ciens equidem illud imortalitate
dignum ingenio considero / quotiens
in perspiciendis penitus rebus ex
quisitissima sapientia Quotiens in di
lucidandis subtilitate Nescio quibus
lacrimis quo merore quibus lame
tationibus eius interitum referre pos
simus Piget miseret qz me quidem
etatis temporum qz nostrorum Quibus
cum varias rerum procellas passi
fuerimus / cum tam breui tempore com
pluribus illustrissimis omnium sacien
tiarum hominibus / quibus totus terrarum
orbis velut quibusdam luminaribus
fulgebat orbati simus O felicia
priscorum tempora · quibus publice res oms
ac priuate pace summa floruerunt
/ et sanctiarum sectatores decrepis
sima usqz senecta degebant stu
dijs litterarum ac otio felici rerum

tranquillitate cuncta impedebat O
miseras etates nostras omni ad-
uersitate refertas Amisimus illud
singulare nostrarum artium ac discipli-
narum ornamentum / quo solo nostra hec
tempora omni genere laudis cum an-
tiquitate contendebat Amisimus hac
die quo ceteris priuati patribus
maiori auiditate ad illum conueni-
bamus / Nuo et ipse longa a patria
peregrinatione lassus . ad suos re-
uocatus . reliquarum declinaret ia
etate otio ac studiorum iocunditate
deserere consisterat / O inanes spes
nostras o fallacem fragilemque for-
tunam que semper unum quemque in me-
dio felicitatis itinere interrupit / pla-
gite adolescentes parentem uestrum / quem
nunc maxime fructus sequebamini quando
minime expectabatis in ipso fere arti-
culo morte oppressum . quo animo qua
modestia obitum eius perferretis / cum
vestigium illud ac sedem in qua leges
ac disputas se recipiebat cernebatis /
intuebimini / parietes mediusfidius
atque eius loci cancelli in quo illius
audiendi gratia magna cum frequentia
congregebamini Defunctum et etiam lugere
videntur Si reminiscamini grauissimi
patres ac recordemini conditionis legis
que humane Nam sic nati sumus ut
aie ac corporis dissolutionem ali-
quando expectemus / Ac cristiana fide
alia post hanc felicissima hominibus
integris vita atque beatitudine do-
nari speremus In qua iam paulum
nostrum a summo deo optimo maximo
reuocatum omnes non incertum credere
debemus / ut qui a superis nobis
delatus fuit perfunctus etate ac
rebus humanis illinc ad celestia fe-
liciter ascenderet / Cum enim a teneris
annis mundi superna contempnens
/ ac sanctis quieto semper uirtuti ac sine
impedimento fuerint Sacrosancte re-
ligioni se dedicauit . ita vite ac
morum sanctitati se dedit ut ceteris
magno exemplo foret . medio vite
cursu a sanctissimo pontifice Gre-
gorio duodecimo vniuersi ordinis
sui sui regimine ac vicariatus de-
ficiente generali gubernatore
ad eum inuitum delatum esse / Nuo ipse
tanta sapientia in medio totius ecclesie
cristianorum perturbatione suum re-
ligiosorum cetum gubernauit ut in
hodiernum usque diem magna cum
laude commemoretur Postea vero
quanquam omnino studio hos prin-

cipatus effugeret sepe numero tamen
florentis huius prouincie que ipso
patre in quouis opere gaudebat et
proximis his diebus regimen as-
sumere a ceteris patribus coactus est
Nue res facile declarat quanta
hic pater noster apud suos reue-
rentia colebat Eo preterita quod pru-
dentiam atque prouinciam vita mores
sapientia tranquillitas modestia for-
titudo humanitas ostendat Nec
tamen in illo prestare nemo du-
bitare potest qui reminiscatur illum mo-
ralis philosophie conditores longa doctrina
adolescentibus perlegisse et inue-
nta latissime atque lucubrat in questio-
num ymagine a fonte dilucidare ce-
pisse que fructum nobis imperfectum
mors eripuit In quibus illud
famosum intelligebat opus morale
suscepit non tamen ad scientiam cape-
ssenda quam ad vite correctionem
Si uero ad infinitam pene atque ad-
mirabilem sapientiam eius me uerto
patres clarissimi / quos nam antiquorum
uel modernorum est que sibi pre-
feramus Nam ut ad eam inquiram quam
greci dialecticen appellauerunt . non
solum quippe Aristotelis Boethii
Seueranisque ceterorum que illius discipulorum
magistrorum scripta tenuisse visus
est / sed totam eam doctrinam pulcher-
rimo quodam modo atque clarissimo re-
formauit Declarat eius amplis-
sima uolumina logicam scilicet minorem suam
qua prima principia ita dilucidat
ut ceteri priscorum eius partis con-
dites Nuius optimo hunc omnibus
in gymnasiis post habitum fuerit
/ deinde summa illa maior qua ita
omnes zophistarum ut aiunt calidi-
tates atque uersutias complexus
est ita aperuit ut quis ipsa plene te-
nuisset In media eadem anglicorum
scola palestra facile construere
posset / Sunt item eius in aristotilis
predicamento ut porfirij predi-
cabilia preclara commenta ac
alia zophistica dubia miro inge-
nio lucubrata arte prescripta
Nuid dicam de his que pluribus
locis in philosophia accuratissime scripsit
quorum magna pars ab illo non apta
non in lucem redacta Cum neque
fontes exoculti feci ac penitus
abditis non reserati Et ne
cuncta amplectar qua laude qua
predicatione commentarios in libros
de anima Aristotelis philosophorum

oim pncipis prosequitur Cuia d
admiratione illar ipar totius
phice collectionu contemplabim In
qua ita oms partes oms apices
oia ornameta conexit ut si ipa
phia ad nos ecelo dilabet nulla
sui parte pt̄missa aut negle
cta sane fateret obmitto que
i posterioritica doctrina metha
phisica sapiar que i phicor
libros que de generatioe et cor
ruptioe subtilet atq ornate co
scripsit que de toti mudi compo
sitioe situ amplitudie phice
atq astronomice edidit / que
sapietissimi nri tepouis hoies
diuina opera fore sanxerunt
Cuntu uero facretheo sapiena
floruerit testis e florecia pe
rusiu Sene parma Bononia et
hec nra patauia que sep lau
datatu artiu gymnasia florētis
sima habuit In qbz eu sepe nro
i medio doctissior et oim gnē
doctine prestatiu hoim atq cu
sumis viris luctasse / Nuqz tn
nisi victor triuphas atq pnceps
editatos discessit Atqz illud re
ligioso homie dignissimu facinus
fuit cu franciscu porcariu seuea
atq constati oppugnatioe ignis co
buredu seniari fecit senensem
xpiane catholice qz fidei rebelle
heresi dapnatu seuera atq con
stati oppugnatioe igni coburedu
seniari fecit / De cuiu heresibz
no eius publica morte cotentus
singulare tradidit perscrutatioe
Ne ullo unqz tpe i ecclia dei pul
lulare posset In qua ita apta
fide veritate ostendit / ut q ea p-
legerit ullo i loco dubitare
minime poterit Sed qd illu de
probatioe legis nre aduersus iuda
icam perfidia dicē subtilissimu
libellu quo illoru ieiunias et
inanes tegnas aperta claritate
demostrat / Qd illar ewagelice
lectiois luculetissia explicā
tione ad predicatoru usu tra
dita Qd difficilissimi atq sub
tilissimi operis Iohanis Scoti
ti religiosi ordinis minoru bre
ue illustre qz reductione summi
theologi oms magna auiditate
pergunt / O preclaru viru decu
nostroru tepouu et splendidissi
simi seculi nri lume / cu nichil
vel nature aut studii aut for

tune datu fuit / q no ad comez
hoim salute ad doctina ad eccl̄ie
ac fidei defesione atqz ad sumi
dei cultu attēdet Cuias res si
recte aio et cogitatioe metiri vo
luerimus paulu patre nostru sat
sibi sat etia nobis sat si ita
volueris diu glorie vixisse co
fitebimur Neqz ipm ereptu putare
debemus qui diuinissimi tot yma
gines ac fructus nobis reliqt
qmdiu littē ac sciētie colent ymo
seper i honore erunt neqz iteritu
eu oppinabimur qm i hac vita
nostra tata itegritate tot sue
ciatu laudibus fulgete cospexim
Sed ipm btam vitam atqz sem
piterna gaude spereamus / qe sum
mis viris a sumo celestiu gu
bernatore digne pstatur / ubi idi
uoru imortaliu cetu ac nro
aduersus huius seculi casus labo
res molestias que etia hos q
felicissimi habent contiune acci
dut euasisse letatur ac laborum suor
sepitmis muneribus fruitur Co
solemur igitur leuemus qz merro
rem nostru nec expectemus ut
diuturnitate teporis sed prius
animoru modestia atqz fortitu
dine vitamur Ame

Vellez patres reueredissimi talia
vtutis atq animi roboris i me
esset ut que mut verbis su eru
ctuaturus

Seqt epitafiu a demostene
p'ho sepulcro impositu Allexa
dri i persona sua repchedet
scipiis nobis i exeplu ut ellati
one superbie repellamus

En ego q totu mudu cranime viri
Ductor allexader victor i hoa bui
Ome tenes regnu tutto dnabar i orbe
Nuc me no teneo n' m reg ualet
Reges stueba me mors duissia stunt
Oia mactaba mactor et tpe miser
Oia teptaba me vmis teptat et artat
Oia tolleba me mors tulit oia tolles
Me vmes rodut vmis i orbe fiu
Nulla tenes qstro pulius et ubra teror
No m suffi'us erat mudus vndiq captus
Me breuis olla capit cui breuis orb erat
Ethereu culme gfuso mediate petiui
Nuc cu tartaris ifima tango reus
Me mac pscsit i vitrea testa psud
Vrna breuis timidu me fecit q tz
Cur ho q moreris cupis sblime leuai
Cur plus lucraris plua tene cupis
Oia ptereut trasit q florida vita
Cu plos cosce dis sumos ad ima ruis
Aspice me miserorum corus cui cuncta fo
Nuc breuis i stricta me tz vrna loco
Cur na vrn stades sblima gaudet
Cu sit expe rido adita pricipio
Mag pus p' sattos olco rec vmis
et esca
uebat
Si psticos q' cunctis morte pat
Alta timet ho q' sibi tuta putat
Magnus allexad' dicebar i orbe tirang
Nos fui ul qualis lector et tpe vides

Epla Cosily
Basilien

Sacrosita Sinodus generalis Ba
silien i' Dilectis eclie filys p
sidetibus ceteris q cosiliarys re
gy parlameti parisius existetibus
Salute et omnipotetis dei bene
dictione Coteplatibus nobis eclie
scte dei qua volen dno defesada
suscepius dolores acerrimos et
si pepe nro cor nostru amari
tudie sadat' recipius tame spi
ritu letitie et exhilaracois facte
quotiens multos probos et fortes
viros amatores equi et honesti
circuistare cospicius minoris q
sattos hostiles et pphanos erro
ris i eos irruetes turmas cu
plurimas ueritatis zelatores
parte eclie scte dei foue cospicius
iter quos dilecti fily et vos
laude no modica mereri arbi
tram' pro ea animi et fidei ite
gritate qua i hys caliginosis
teporibus obtinetis ita ut qua qua
multo domno inualescat tenebro
sus error lucidis oculis cogno
scatis veritatis sede et itelligatis
qbus artibus perdicois alumpni
oculos simplicium festinare moli
ant' Nd ei clarius e apud fi
deles et expitolas viros et p
stacia et dignitate eclie / qd pro
omnis / quid exsequetius ad illas
quo sacroru generaliu cosilioru
auctas i qbus forti ecclesiastice
discipline normis cosistit / pro
fecto tato manifestius dissemiata
falsitas se denudat / qnto an
tiqor et comunior ipius catholice
ueritatis supeminet maiestas itaq
licet possemus deuotiones uras
logioribus persuadere argumetis
et uelud quibusda tubis ad ar
ma sumeda excitare cofidius q
zelu religiois xpiane adeo co
tinuare studebitis qd' splendore ure
fame aliqd sup latum hoc in
tpe adicere intemi sanctu patra
tes opus quo nullu sanctius co
istat studet multi prodesse sibi
wlgare nome de republica me
reri optie sed cunctis virtutis
amor isitus e astat negociu
ad quod ubi manus apposuerit
no modo terraru laudes et bti
tudies sed celi gloria apletit'
eo ei loco sita eclia ut auxi
liu expectet ab oibus caris suis
explorare q videat' i hoc
sue necessitatis tpe q sibi fide
lia prestabut obseqa Ergo di
lecti fily vos iuste exhortam'

et amonemus ut quatinus xpiana
fide, tenerem tatu uos et eccle
vniuersali deuotos exhibeatis habe
tes p oculis illarum sitaz dile-
ctoru eccle filioru doctoru et
magistroru vniuersitatis studij
parisiensis nuper capta conclusi
one qua recognoscunt huius scte
Synodi ipsius continuatione et pro
gressu approbates prout p diu-
sor lras gaudetes accepimus
meminerits demqz i operibus
mundi nichil altius esse et qd
i terris factu mercede immor
tale capit i celis, quale aut
sit illud predictam vobis fidez
aucti eccle iherentis illa conser
uates et augetes possetenus
scitote quoqz certu locu tandem
tribuendu esse vobis cu xpo q
diligetes sponsaz sua itemera
taz diliget ifine Dat Basi
lee xv kls marcij Anno Mo
cccco xl primo

Amedeus dux
Sabaudie

Sacrosete generali Synodo Ba
silien i spu scto ltie cogre
gate vlez ecclesiaz repsentanti
humilis et deuotus Amedeus
dux Sabaudie decanus militaris
solitudinis suppalie hecomen
dacioz supplice et deuota ob
ducto stupore Moyses Cono
sacratissima dn rubus arderet
nec comburerent et solutum
esset calciamentu pedibus eius
qr locus ipe quem calcabat terra
scta erat quamuis et respodet
dne assu no tame audebat illu
respice. de stersu q taqz oues
oues exalto visitans visitaut
vos et vidit oia que acciderunt
tunc nobis ut ambuletis via
triu dieru per solitudine et
ymoletis dno deo saluatori nro
iesu xpo filio suo vnigenito q
de summis celoru fastibus sua
ieffabili clementia adima de
scedes tre zabulon et ppls
q sedebat i tenebris lucem
ifulsit. exiamens semetipm
ut protoplasti lapsu delet
praua et aspera i plana re-
duceret, ac mirabili transformacione
sua discipulos i facie eius colla-
psos timore qz valido concussos
nube lucida obumbraret. Nequid
forte antique latetis energie a
caliginis codense In huanu genus
xpo suo sanguine redeptu retorque
ret, aut recidiuo mortis piaculo
vergeret. dissipauit excelsa, con
triuit statuas succedit lucos ze
lo qz zelaz hulos suos vos de
duxit i mote Oreb que assistit
dextera In medio vestru stans
ut rectas faciatis semitas vestras
quas choros salubermu sic hec
pte die hesterna reuereret rete
pte profitet. Nouissimus hijs
diebus de de apicibus et summi po
tificij canonica electione tanta sti
moia tanta qz maderatu rerum
et tepoum circuspecta idagine
tractaretis In me viz sat
la etate ualitudinariu corpore
effectu, huanaz qz negociacionu
secessu querete. vtina deo acce
ptu meritibus postremu satisfacie
tem, et ad tatu oneris ferendu
capace, placuit voto vnanimi
concurrisse Nec cu liceat te ipaz
celestis fastigij nutu diuino nu
mine tum supplices referede sint
graciaru acciones prodysse no sit
hesitand, qz tame supme subli
mitatis culmine attigit et ce
teras huanas impartibus me
ritis antecellit, probare debet
scipm homo prius qz de pane
illo tanto sine fermento edat
et de calice bibat ut sit noua
consparsio asimoru potus qz le
tificacionis no amarus botrus
sed vitis uera, fel de suburbana
gomorre no paritura In hijs
igit oibus seriosius explicandis
solemnis legacionis vri salutiferi
cetus aduentu uppta tate rei exi
gentia parit et decencia pro
tremeu qz animo pstolari pa
ratus fauete illo q sponsaz sua
imaculata usqz i consumatione
scli nullo diuorcio relicturaz
i capite et i mebris, temerarijs
conatibus iterdu collideda soli
dare et solidata defensare dignet
Dat i ede decinali suppalie
xviii mens Nouembris Anno dni
Mo cccc xxx nono

Epla magris vniuersitatis studij parisiensis de actis in inclito Regno polonie missa et conscripta per Cancellarium Regis aragonum

Non amentibus vris alienum existimo prestantissimi viri · singulorumque hominum natura esse tributum ut res magnas nunque non atque preclaras aut saltem que viderit aut audierit, nunque scire et videre desideret Inest etenim quedam ... novitate rerum preclarissimarum nescio quid iocunditatis et voluptatis · que res nove atque preclare tamen et si frequentius · non tanti ponderis sint · quanti ille quottidiane · longe magis tamen affectum videntis aut audientis et maxima cum intentione commonet. Presertim si parte sint per virum et amore gratum et virtute atque scientia venerabilem. Quippe cum amor ipse generatus sit in animis optimorum virorum, quo antequam amet de uno quoque viro diligenter inquirit, et post inquisitionem temporis mature et cum pondere iudicat. Ille ne sit dignus amari · non solum ad idem velle et nolle animos amicorum iungit. Verum etiam ut utrique de preclarissimis gestis alterius que cum laude et gloria emitescunt sit quammaxime letabundus. Cum itaque hijs diebus novissimis dictus ille eximius atque venerabilis vir Mattheus Bonifilij Insignis sacre theologie magister · de sua legatione redierit · qua per totum polonie regnum parte sacri conciliij et summi pontificis perfunctus est, fuit et cum claro nomine quid explicaverit et per dies tres prefate sacratissime sinodo generati · et acta per ipsum et imposita sibi · tam per regina excellentem, quam per ceteros prelatos et principes alios que illustres et prenominati regni primarios · in nostro conservationem sancte matris et universalis ecclesie non modicum aditum In oratione cuius cum quedam narrata fuerint et personarum claritate famosa, et temporis rerum magnitudine eterna · et denique quedam auctore deo quam brevissime toti christianitati fructus salutiferos paritura. Arbitratus fui eadem et si non omnia · aliqua tamen apud circumspectiones vestras · que prefatum virum et singulari amore et admiratione prosequuntur. Sit vos ipse viva voce professus est nequaquam esse pretereunda Ad quas res aperiendas etsi quantum ingenij mei vires sufficere nequeant, eo ordine illa elegantia et gravitate verborum Illa item mirabili velocitate quibus mente concepi haudquaquam tamen vereor me ab humanitate vestra in singulis quibusque dicturos sum excusatum iri Perdifficile enim Insignes viri ut verum fatear esset mihi posse meis litteris enarrare Illius viri venerabilis prefationes tersas · graves dulces graves iterdum et crebras. Cum quantum quesita verba et exculpta occurrerit quam adsint acute crebreque sententie Quantus apertis narrat · quibus acutissimus pugnet argumentis quam colligat fortiter ordinet excelse res ante oculos donat · delectet et afficiat cum memoria incredibili et denique illam platonicam sublimitatem effingat. Non preterit prudentias vestras Adducit etiam ordo hijs et corporis proceritas et magna et personas ipsius cum sonitudine vox que licet cum rebus animi non compareret, illi tamen viro plurimum venerationis acquirit In summa cum per omnes huius sacri concilij patres sancte thezaurus existimetur non est per vos michi venia denegada Ut ad superius dictum revertar si effingere narratione sua nequeam Tamen quid perlucida narratio quid apud celeberrimum ac sacratissimum cetum Basiliensem et sanctissimum felicem quintum summum et indubitatum antistitem aperuerit exsequentibus perspicere poterunt solertie vestre Primum et districtissimus vir ipse exposuit quo pacto singuli quique et prelatorum et principum quorum in terra opulentissimo termino permagna copia est

abaltissima usque adinfima condicione
descendens erga se oratorem prenotatum
cones et commanssiones prebuerunt
eundemque solacijs atque iterum exce
perunt tam incredibili pene honore
obuiam et exposito suum reuerentes
occursu et in primis ipsa regia ex
celsa excellentissimo rege hunc ab
sente et opera certa corone sue
celebritate nauante que tantum
sibi clemencie tantumque humanitatis
atque benignitatis ostendit quantum per
mortalem quempiam potuisset oste
di / Cuius exemplum preclarissimum
ceteri tam principes quam prelati
et sic gradatim condicione sua et
facultate seruata sicut tam
egregie consequenter quod quasi credi
sine admiracione non posset / Dum
ei ipse item apud quelibet hono
rificum cetum ut protulit oracionem
habebat tanta concursorum effluens
tantaque admiracio in cunctisque eloqu
enti suauitate quibus perfruebantur
quod signum bone mentis est Qui arcto
ad hoc silencium et ictum et totum
in hac una contemplacione despoli
Immo percupidum ulteriora audiendi
quod nichil iocundius nichil que ad
mirabilius / In reddicione prela
tarum et factum consiliis et applicatum
ex honore illo et reuerencie ob
seruata que sancte matri ecclesie et
summo pontifici debetur nichil quantum
minimum obliuioni traditum / ne
per humilis genuflexio quibus usque
ad capitis et corporis etiam incli
nacione Immo per quos decebat
modo stantes modo assurgentes
modo ut per oportunum erat
loco cedentes quanto prestanciores
fuit tanto maiori cura et diligencia
obseruatum In ceteris vero
que vite communicacionem concer
nunt / et presertim in illo genere
quod sapientes quidam nominaue
runt tam amice tam laute tam
copiose et pluries quibus conci
piebatur / ut nichil supra tamque
diligentissime in eodem suo hono
rato ut numquam visum fuit ali
que sibi debere promi / Quid autem
de graciosis muneribus et do
narijs iugiter que non modo sin
gulis quibusque prenominatis orna
mento esse / verum etiam et deos
et homines ut aiunt placare so

lent potuit nec quicquam excelsis
animis Illustrium predictorum
impedimento esse / ut ab optima vir
tute illa liberalitatis desisteret
qua studiosi homines quos benignitate
per sepe nominat per gloria mag
num iter prefatos in sibi varijs
atque varijs muneribus conferendis
contentio erat / Alijs ut re nova pre
stare posset Alijs ut rara Alijs
tandem ut argumentosa certabant
In quibusdam operacionibus gloriosis
licet pietate erga uniuersalem
ecclesiam, fide et constancia animorum
ostendent multo magis tamen ex suis
postmodum actibus prenotate res aperte
fuerunt Nonne apud uere catho
licos faustum est ut ad altiora de
ueniam / auditum iocundum atque apud
totum orbem fama ipsa preclara omni
tempore duraturum prenotatum regnum
amplissimum ab ore prefati oratoris
ueritate perspecta atque interesse con
tinuo consultacione prehabita de
clarasse et sacratissimo concilio et
summo pontifici feliciter quanto de neces
sitate salutis esse obediendum / Non enim
poterit eos qui de hac re attam
inquisicione fecerunt ultra sanctissima
uera et indubitata electionem dicti noui
summi pontificis ante ipsius vite ue
ritas necnon sanctitas summa que non
modo exemplum frugalitatis que cete
rarum virtutum conseruatrix est ex pe
cia et iusticie et equitatis ostendit
Cuius rei tam insignis testis locupletes
et admirabilis est tractatus quidem
profundus non minus plurium origi
nalium sanctorum refertus quam insolu
bilium racionum editus / postea requi
rente prefato venerabili oratore
et alma uniuersitate studij amplis
sime Ciuitatis Cracouie et post
modum sibi datus / qui per eosdem
facta sibi vicissim requisicione so
lemnem dignum libellum se pollicitus
fuit ipsorum parte prefato sacro
concilio atque summo pontifici reddi
turum Qualis predicti operis ordo
sit que series qua sensus recon
diti quantum ipsorum conclusionum siue
silogismi siue enthimemata ue
hemencie habeat / qua rem ante
oculos ponat quam deinde in con
fusione malignancium pura rei
ueritate ostenderet ab humana mente
comprehendi haut facile esset
nisi ipse assidua leccione ac per
quam magna attencione perlegeret
Ad summum ne longo nimium sermone
progrediar sancto spiritu operante
qui semper in defensione sancte matris

ecclie se opponit / de pfato Regno
Spes concepta per dictu sacru con
ciliu generale atq ueridicu non
ut plurimi dictabat prout uel
let i nichilu euanescet / sed per
uniu'sū orbe qua mirabiles bre
uissie propagacioes effudet. De
re admiratione dignissima tantu
regnu merem no solu eximius
imortalibq gestis atq pclarissi
mis anteact' sui quoq gloriō
sissimi regis memorie celebris
ut ibide ide omis mortales adu
teret tanq magnaru reru copia
cōteplaret. Veru etia ab immor
tali deo gratiaru datore assequi
ut initiu sit tranqllitat' ecclie et
veri sumi potific' Necno i p'mis
tanqua tutu presidiu et inuiola
bile clipeu se opponat. In cui'
laude et prat. voluptatem et
utilitatem ut ceteros de fact' ta iclite
nationis ferat' qui pauc' exprima
no existimo pteremid. Ipse et
Rex e ipse iqua q' pro augmenta
cione catholice fidei caractere
baptismali recepto uero istructus
quide quibusda infidelibq quasi
innumerose genti duos colenti deos
alteru ignis alteru uero nemoru
mirifice diebq singulis doctrina
ewangelica predicabat qua co
tinua et mirabili predicatione
ferme innumerabile populu
Nam quosda corpu abhat saluti
fera lege abhorrentes metu
quosd' uero ex illustribq poten
tissimis et primarys quibus benefi
centia atq liberalitate clementi destin
ctis dys p'nominat' ad fide et
doctrina xpi reduxit. Is ptea
e qui ut magis sua florete re
publica ornaret / lras vpas atq
bonas artes sufficientes alma
vniuersitate Crac istitut cuius or
do mirabilis et insignis / quales
iter profitentes tam liberales ar
tes sacra theologia atq ceteras
disciplinas existat / esset incredi
bile memoratu. Demq ne bys
diutius enarrandis immemor
ptermittes multa alia ta bellica
qua vrbana / que adimortalem
gloria tanti supiora insigne atq
memorabile e / longe quippe
magis diuinu cultu adauxit. Quo
ei magis prius erga imortalem deu
esse posset quam illa religiosissima
institutio xxiiij psalteristarum pre-
sbiterorum quidam qui castitate fi
de atq sinceritate pollentes
In quattuor partes diuisi secund
quattuor porciones diei ac noctis
illis correspondentes In quali
bet parte quaternis voce depressa
atq sonora / cu splendore pmagno
/ sono equabili atq spiritu
recreacioe mirabili nunq a psal
modia desistunt / usq circa tri
porcioe seruata et tpis et psal
morum infra totu naturale diem
totu psalteriu cu mirabili de
uotione pcantant. Nolite igit' is
licet extinctus predictus princeps
ut viuit viuet qz semper atq
etia laus eius i memoria hom
et smone uersabit'. Hec itaq
res an apud pnominatu rege vin
gentis nunc regnante / et quod ad
mirabilius e i adolescentia con
stitutu / et ceteros suos subdi-
tos / ut reuertar unde digressio
cepta fuit i ueneratioe et obser
uantia fuit. Immo certati quotti
die elaborare videt' / no ut pre
dicta solu icrementu capiat ve
rumetia tanq catholicus et christia-
nissimus populus emitur' ut aucto
res sint maioris reru et cla
rioris atq excellentioris me
morie. Quare superq satis vo
bis sit viri prestantes ut iudi
cium ferre possitis de act' ta iclite
nationis. Ob quas res vide videor
q iam presens epla terminari de
sideret postqua ut initio polli
citus fueram breui complexa e nar
ratione facta et sacro concilio et
sanctissimo dno nostro felici pie
indubitato per pnominatu vene
rabilem oratore. Cui qtus debe
at' honor quanta qz remuneratioe
dignus existat / obsoleta cura
ingente qz sollicitudine i rebus
sibi commissis tractiendis / cu pru
dentia et industria prope singu
lari no minus qm plurimis au
tentice scripture hunc delate per
ipm quibus indubia fides adhibenda
e / quantu harum literarum series ap
pertissie manifestat. Dat' Ba
silee viij Iulij Anno domini mo
cccc xl primo

Ad dnm Card. Cracouien.

Reuerendissime i christo pat et
dne, dne mi metuendissime humil
ma recomendatioe pmissa semper
postea qm sacru Basilien con
ciliu congregatu extitit et i eo
fuerunt oratores Serenissimi dni
Regis polonie exhibui me cō
tinuo i hijs oibꝫ que potui
obsequentissimu, neqꝫ tantu eis
qui regis locu et nomē ferebant
verum et ceteris polonis oibꝫ
duo aūt rei huic causaꝫ pre
stiterunt, pmu virtutes magne
qbꝫ eos preditos cognoui, al
teru liberalitas munificentissima
qua i me [illegible] regio qm ꝓnobis no
mibꝫ exercuerunt Inter cete
ros vero quos i suma sp̄ ue
neratioe habui vra R. p. locu
pmu obtinuit Necꝫ no insi cu
maxia ueneratioe cucit Cu
ei itelligere a pluribꝫ pscui
ab illo itegerrimo et splendi-
dissio viro dno Nicolao lasoc-
sky quite essent vre patnitatꝭ
ta corporis qua animi dotes
Non poteram vram patnitate no
colē no venerari Aucta ē de
hinc semper illa mea ad ē v p
affectio et reuerentia, q̄ semper
creuit eiusdē v p fama et co
mendatio Nuper vero pat pre
stantissime cu vidi cu audiui cu
tractaui venerabilē dnm Jo
hanē de Elgoth doctorē isig
nē quē v p ad dnm nostru
Sanctissim oratorē suu desti-
nauerat tantu sum i huiusmodi
ad persona uestra reuerentia
cōfirmatꝰ tu ex hijs que ab eo
audiui et i publica ꝑ eu ha-
bita oratione et i puatis collo
quijs, tu exemplo prestantia q
ta mchil ad illaꝫ mea ta gra
deꝫ reuerentia addi posset, tanta
profecto ē istius hominis mode-
stia, tanta prudentia, tanta i dicēdo
vis et elegantia, tanta denicꝫ re
bus oibꝫ experientia et bonis
artibꝫ disciplina ut nemo sit
ex oibꝫ q i curia sunt q no cu
libet videat i libentius secu com
set et libentissime ad omis ho
nores ꝓmoue studeat Unu
de eo michi dixisse sufficiat
q et si plures viderim quorū
orationes apud sacru conciliu et
dnm nostru sctissimu comendate
plurima fuerunt, nullu tamē
memoria teneo cuius oro vita
ac mores ita oibꝫ sine delectu
placuerit et qui adeo paucis
diebꝫ taꝫ magnu sibi omn fa
uore et beniuolentia compauit
laudatꝰ ex hijs dns Jo. sed vra
p ex ipsius missioe i celu tollitꝰ
commendatur et omis qnimo fa
cile et apte itelligunt que sunt
v v dotes Necꝫ vno om ore
etia ab hijs q paternitatē vraꝫ
no norunt predicatꝰ no posse
no nisi prestantissim et pariter
itegerrimu fore qui talit ista
suos fauitores habeat hijs igit
pat Reuerendissime motꝰ Ne ꝑ
mis de hinc auctꝰ et demu cō
firmatꝰ omis operas omis acti
ones oia denicꝫ studia mea eid
v r p offero dedico venero con
secro hec certe exigua nimis
et vilia sunt verū p vra R
illa si quid iterdu pro suis agen
fuerit saltē no aspernabatꝰ
Ego tn itēs si qd diuinare po
tero qd ad augmentu vre dignitatꝭ
pertineat i quo opera mea vl
studia necessaria fuerit idefesse
profecto laborabo necꝫ nuqꝫ
defatigabor i hijs oibꝫ que
michi madabit patnitas vra
Omibꝫ debitor sum omis qntu
opera vl studia cuiuscꝫ efficere
possunt sed hijs potissim que se
firmissimos eclie dei cardines
i hac temporu fluctuatione
constituunt hijs ei magnu pro se
ferunt bonitatꝭ et constantie
magne testimoniu Longius pro
gredior qm credidissem Quac
iaꝫ fine faciēs me denuo v
p r offero atqꝫ ut me i nūo
suoru seruitoru ascribere di
gnetꝰ obnoxius exoro habi
turꝰ hoc promaximo munere
Datꝭ Basilea die xx vi mensis
Januarij Anno domini M° cccc°
xl v° Stephanus de Nauarra

Nicolaus lasocsky viro grauissimo
Stephano de Catys de Na
uarra S. p. d. Experior iaꝫ
Nicolae mi suauissime ea vera
esse que iter mutuas collocu
tiones nras iterdu differere

solebas apud polonos ostatiam
seper maximi facta esse et iter
eos plurimos repperiri q y fide
pro ectia pro sacrorum conciliorum au
ctoritate decertaret etiam cum per
sonarum et totius sui status periculo
Craconiensis et omnes vniversitates Ale
manie et alie plures ueritate
que e pro sacro concilio Bas et
d. n. E. scriptis suis declarauerit
et expresse dudum professe fue
runt / nulla tamen e que aut for
tioribus rationibus et argumentis
aut clarioribus ota perstrinxerit
quam illa tua inclita Cracoviensis Illa et
ita te enucleavit et firmavit
ut iam nemo sit qui dubitatione
i te afferat licet multi multa
afferat aliter expedire Comendatur
profecto multum domini poloni ex
opusculo declarationis illius vni
uersitatis et nemo e i tota cu
ria q illius copia apud se non
teneat Verum ad uestram omnis
et totius regni comendatione ac
cedit acceptatio Capelli nuper
facta per Reverendissimum dominum Crac
ac etiam obedientia suo nomine prestita
Et quamquam principes et duces plu
rimi dno nro si obediat / et litteras
suas recipiat multum tamen consolata
lata e sinodus et omnes patres
ex hiis que per prefatum dominum Card
Cracovien facta sunt Capiunt enim
omnes coniectura futuri boni regni
boni pro toto regno acceptatio
illa Capelli facta et obedientia
prestita e per dominum Johannem
Elgoth doctorem eximium virum cete
modestissimum et amantissimum tui
Credo te hec ota sciuisse Ver
umtamen adhuc ista comemorare
quia ut nosti omnem polonorum ho
nore et augmento delector Et quia
ipse dns Johannes te istam ita
pegit ut ab oibus profecto plu
rimum comendetur / tanta fuit uerborum
et orationis sue vis quod multi ipsum
audientes lacrimas emiserunt Ego
quoque et si corde duro sim lacrimas
tamen continere non potui Magnum
que fuit sibi vir iste omnium favore
et ideo si quid impetrare voluerit
facile obtinebit Optime de te et
sentit et loquitur presertim i hiis que
ad sacrum concilium pertinent Comen
marat tamen te inter primos qui
unicum se pro auctoritate eccie
firmum constituat Ravi e mi Ne
colae perseuerare ut cepisti
ac virum istum et me vna apud
regiam maiestatem commissos effice
Nos vero hic pro te si quid opta
ueris curabimus ut tuis desideriis
satisfaciat / nec i hoc nobis multum
laborandum erit / quia omnes operas et
merita tua nouerunt / et propterea quicquid
expostulaveris dixeris omnes tibi de
beri fatebuntur Datum Basilie ut
supra

Pro poggio floretini

Ellem patres Reverendis
simi tantum virtutis atque animi
roboris i me esset / ut que
nunc uerbis sum enunciatu
rus possem rebus ipsis atque exemplo
vite oibus comprobare / Ea demum per
fecta e hominis ac sapientis viri pru
dentia / pariter uerbis prestare probi
tatem / et cum quod recte dixeris ad alio
rum exortationem teipsum probare facie
do Nec enim prodest plurimum vite mor
talium quorum comodis secundum insti
tutionem nostram consulere debemus non
tantum vitium peccatum atque i illis coar
guendis nos acres hic prebe / sed
bene vivendi officiis ac rectissime
vite cursu cohortari ad virtutis nre
imitationem / per multum quidem animos
moveret que ipsis oculis videmus
magis quam commoveremur ad recte vi
uendi rationem probitates hominum inspi
ciendo et vite integritatem quam audi
endo uba ampullosa et magnificentias
simas presertim a dicentis vita discre
pantes At ille qui bene vivendi
formulam docet exemplo sui aliorum
uero vitia non solum uerbis sed etiam
operibus reprehendit hic extollendus
e inter ceteros / hic doctor boni
et vite magister haberi debet Nam si
volueris i aliorum malitiam invehere
arguere hominum errata / et i ea re no
stra eloquentiam ostentare / quantus di
boni campus patebit vel indocto homini
ad dicendum / fragiles nos ac pronos
natura constituit ad peccandum
semper dedit blandimenta quibus non
facile obsisteres multas quibus
alliceremur palam possunt volupta
tes cupiditatum illecebras quod
modo infinitas explicavit / Virtu
tem uero tanquam omnium rerum

dnatrite i arduo quoda loco atq
i excelsa arce collocaunt siue co
posiut / ad qua no licet nisi sumis
laboribz peruenire / ante ipaz poe
ta nobilis iqt esiodus deos sudo
re posuisse qz difficilis eius co
sequede facultas esset ostedes
Itaqz veli detestari auariciā et
luxuria si superbia et ambicioz
si reliquas iste animi pestes am
plissie co copiosissie qz possez fa
te Imprimes ab illa maloru oim
parete atqz effectrice magna uo
ce dicere illa pecunie studiu ha
be qua nemo vmqz sapies co
cupiuit venenis icuta malis
corpz aim qz virile effemiare
nulla dare animo qete / modo
huc modo illuc age illu et ra
pere turbinis modo et procelle
multis exeplis probare plurimoz
maloz initiu et causaz morta
libz extitisse nichil sanctu
habe nil equm nil iustu nil
carū pter pecuniaz / no huare re
ligione erga deu / no pietate
i parētes / no caritate i proxi
mos / no ī ceteros delectatione
sed turbatis huane societatis of
ficiis oia ad questu oia ad co
modu suu referre Et ei nullaz
huare iusticia / nulla cole pie
tate / nulla castitatis uita tueri
qui ardet auaricia Qui habet
rebz oibz pecuniaz cariore cupi
simus nimiu diu quos honestatis
causa ptereo / luxuria qz bladu
huat generis malu sola esse ac
cusare que nos reddet simillim
os beluis / que ab omni ratioe sen
sus auocaret / hec e ei illa circe
qua i fabulis accepioz vlixis
socios i varia feraru ima uertisse
cui ne sapietes qda q sut habiti
resistere ualuerat Naz qd loquar
de superbia qutu illa nobis pre
bet reportis ad dicedu / primu ce
stares ea de celo eiecisse parete
nostru pmaru / bta vita puasse
societates strictissas diremisse
Multa bella iter hoies excitasse
ifinitas domos euertisse et urbes
qua plurimas deniqz et fuisse
et esse qi pestiferu quodda cala
mitatu nostraru seme Quid come
mitu ambicio none ea Nullu
terminu habes plurimos morta
liu ita e complexa ut coegit
desiste a recto tramite ratiois
Non est qd extimetis puas nes
hiuoz esse ad pturbanda statu nostri
quiete uersat pectora nra nec
simit nos esse rebz mediocribz
otetos Hec pma iter getes dna
hec imperia excitauit hec res pu
licas perurit hec uastauit proui
cias hec olim scismata procreauit
et fouit ypocrisim / isuper ad nos
induxit qz qz videri wlt digno
honoe que postulat que totu
mudu falsa bonitatis specie sub
ornauit du celu tra qz fatigans
altiora petetes du iura diuina
et huana quassans ut corruptis
dignitatibz potiant Et qm cepi
diligenti de qua loqm ypocrisi
otemplem Immane bestia se
uissimu mostru que sola itenta
e ad falledu Qua ubioru cotu
melia hat persequi licet frau
dis esca pabulu iniqtatis reliq
auaricia cu note uolut nullis
isidiis id aguit nulla simulatio
specie sed pala huius vicii expe
riēcia ac ypocrisis cu maiore no
cere studet simulat se pfutura
ut puz corpori nostro wlnus
ifigat qm qs illius tela potuerit
cōprehendisse Nulla esse capitaliore
pestez migt ac Tulius qm ea qo
hominibz ifert ab hoie hos simu
latores fraudulentos designans
de qbz ide ait pessim esse genus
hom eoru qui cu mali sunt
id agat ut viri boni videant
Mitto studiu gule que corporis
iri manipia nos reddit du vetri
huic studes varia querentes i
pallato oblectamenta Mitto ira
mitto etiā reliquas dies ei me
deficiet Et per oia genera vicioz
discurres quanta icomoda mor
talibz attulerint percensere quo
magis no nullorū prudencia re
quiro q quonda i hoc loco uba
fecerunt Quisqz ei pro viribz suis
oroz habe egregia i qua coferent
multas doctoru homi sentencias
ad bene bte qz viuedu ptinentes
alioru demerita redarguunt suoz
pemitus ignari / et cu i ceteroz
oculis pala isperxerit diligenter
ipi trabe no senciut i suis Wolde
quid ut michi vr oberrates Na
eoru dz esse istitutio no ut re
prehēdat illa solu i aliis sed ut
i semetipis comprimat et extin
guat ut no boi sermocinatores
viciorū deprehēsores dicant sed
emendatores vite ac bonoru opez
effectores Est ei pfacile loqui
i publicu belle atqz ornate sub

i monstra

agin habitu hom sermones ut
vulgi fama captates sed insi que
ore proferent exprobres operando
neqz tibi quitqz proficeris neqz
illis in animis quid e vitii manus
iqitz aut uerbis in anibus mostrari
possit aut ostentatione dicendi actu
regrit et exercitiu sui / alioqui ridi
cule tractant primu qr plus oculis
credunt homines qua uerbis / deinde
qr longu e iter per precepta / per
exempla nota breve / Efficax captu
proficere bom viri vitaz mores
intueri Considerando vivendi normaz
proinagina e imitande virtut imita
mentu Huiusi fuere patru sctoru
instituta ut no uerboru magri es
sent sed vite Nempe a paulo a
petro coru qz successoribus ecce si
dei fundament / multa sunt coru dicta
scite sapient egregie ad fideliu di
sciplina Actu replent illos sctti
monia vite mag profuisse ad
sctisse legis augmentu qm oratione
videbantur res queda dixisse legis
. illa uerba dina relique patrez
et matre vende oia bona tua et
da pauperibus tolle cruce tua et
sequere me diligite inimicos vros
benefacite his qui oderunt uos
ad iniuria uos prebere et silia
austera hec qd et consensu into
abhorrentia At cotra meliora orat
et multo faciliora certe ad natura
humana mag accomodata legis ge
tiliu precepta firmata usu quot
tidiano et legibus sctitata · Quid
na ergo cause fuisse putas ut
preter omn extinguentium adusus tot
bella tot dyaboli insidias tot pri
cipu persecutiones · tam subito iesu
xpi fides creuerit · et p uniusu
terraru orbe cotra imperatoru se
uissima edicta tam late se propagauerit
Illud profecto fuit cu serenissimaz
lege ac sanctissimaz predicabant
viri dei · cu uero scriptos probabat
exemplu coru qui aspernima vide
bant facilia illa esse mostrates
si qs modo mente adhibuisset vite
integritate commouebat populos et
reru humanarum suinet conteptu · no
afferebat sapientia philosophoru ad pre
dicandu sed vite exemplar · no offe
rebat eloquentiam / sed mores sctis
simos in medium proferebat Exor
tabat quid illi sermones suos no
aliorum sceleribus et verbis curren
tibus ut plerique nostroru faciunt
Sed abstinentia paupertate sple
dore virtutu / vitam ei erat iniqua
sequebant homines in illos sctis

cordis vera et expressaz no ficta
aut adumbrata lenocinijs / quaz
laudare uerbis magnifice ut nris
temporibus fieri videmus et sceleris
extollere / nisi dictis facta quoqz
conueniant ridiculi e hominis / et a
dei preceptis alienus At qui non
animaduertit isti quanta mala xpi fi
delibus inferant Nam cu sibi dei ciui
tas taqua probi efficiant · deinde
uerbis eoru nulla auctas nulla
fides adhibetur / cu intelligat po
pulus illos suos emendatores
tantu discrepare A doctrina qua
profitetur formaqz vivendi tantu
ab oris ostentatione dissimiles Il
los sequitur illos imitatur populus qe
experit qd faciendu sit probat
faciendo · qui docet qd imitandu
sit / Nec unqz in eo qd fugiend
dixerit deprehendunt Illos per
maxime admiratur populus quos
mag cu viderit / qua cu audie
rit homines admirantur / q hoc aio
ad eos accedunt ut faciant fiant
qz meliores Et quid ceteris in
artibus hec tanta sui ipsius discre
pantia permaxime esset vitupera
da · preter taqz manes quosqz fa
ciles et ignauos culpare · sua
dere ei opera impendenda Quid
uero admoto cithara · rudibus he
sitante digitis nullos modulatione
modos Sed plerique immos commis
cere None hunc fatuu quendam
rude atqz agreste omi contumelia
atqz adeo uerberibus dignu iudi
cares Medicum uero qui sanandi
scientia professus e se in hominu
cetu uerbis plurimis tamquam
eius artis antistite collaudaret
Inter eos aut in egru nihil ageret
coru que ante professus fuerat
sed contra hec pollicitus erat lo quel
quendo egru ad interitu perduceret
Numquis est q hac insulsa belua
tam grandia professam no ex homi
num exterminanda putaret At
qui no seremus medicu in cura
corporis rei fragilis et caduce
qd sepe contemnissima causa consumitur
Ubertates illos equo aio tolle
rabimus qui vite nre Cum animi
ipsius diuini et imortalis cura
tam imprudenter ostentat / no ad sa
lute uerbis sed operibus ad per
nitie deducentes Eos nos decet
bonos viros extimare qui sen
ciunt quo loquitur Quos cu videmus
ide sunt q erant cu audiebamus
Non ea que percepimus auditu

sed q̃ vide' oculis Que quod
mo manib' ipis deprehedi' no
commoue' faciut nos istruunt nos
monet ad benea(n)gend(um) labilis e
res verbu ex ore missu p(ro)uolat
aures no co(n)sistit no figit altio(rem)
radices suas at si q(uo)d te videro
recte (?)posse id me mouebit ad emu
ladu Vide q(uam) difficile quedam
aditu vide(tur) habe(n)t vita i summo
maiestatis gradu collocata. ac
diu v(er)o illa(m) posse p(er)stringe(re) p(er)
tinge(re) cum p(ro)cumde desp(er)ati(on)e
multi a recto tramite desiuere
Carpere igi(tur) quesitu(m) tu ta p(ro)
mptu(m) ta acer aliene improbi
tat(is) correctoris iter ad illa doce
nos no quib(us) uerbis illo per
ueniendu sit / sed qua via qua
semita quo modo presta te du
ce prout esse debes / ascesu fa
cile(m) ostede ut nos ad te con
sequend(um) inuitem(ur) Etem quo na(m)
modo nobis persuade(re) potes
rectu aliq(uo)d esse aut bonu. q(uo)d
no sequaris no appetas sed
abhorreas ac fugias uelut
hoste(m) Tu alios hortaris ad
bellu. tu uero tuba cecinit cu(m)
ad arma uetu e p(ri)mu(s) terga
uertis / alios impellis ad labore
ipe i summa qete i summa igno
ma usaris sudore minime re
sudas / Qua videdu et p(ro)mchalo
reputadu Imperator q(ui) cu mili
tes suos i acie(m) educens eos
ad vulnera ad morte p(ro)p(ri)o se
queda uictoria cohortatus esset
ipe p(ri)mu(s) p(re)lio commisso ad p(ri)mu
clamore metu perterritu au
fugerit manedu(m) e i acie bel
landu aduersu(s) hostes vulnera
suscipieda ei q(ui) se duce alio(rum)
fatet(ur) qui reliquos hortat(ur)
Sed nimis personati sut q(ui)da
homes isti q(ui) hec in gradia i
pulpito loqu(n)t(ur) Haud dissimi
les nimis qui olim apud ve
teres cedebat i scena Na si
q(ui)s coru que(m)pia vidisset i fa
bula reputada ornatu regio
icedete uerba proferete
grauia magnifica superba rege
digna satellitib(us) impara(n)te
tenete sceptru. rege p(ro)fecto
istu(m) credidisset / dei(n)de illu
ornatu amoue(n)te cultu uestime
to(rum) submoue(n)te persona neq(ui)
ssimu(m) relinquat(ur) et fortasse
nequissimu(m) Quid isti nisi ta bo(n)i
vite ingeniu(m) no(n) re personati dici
p(ossu)nt Cu ei uenere i locu excelsu
i tuba factu(m) ab aliqua egre
gia s(er)mo(n)e incipiut deinde altioru
dicti(s) i(n)texuit orones suas m(u)lto(rum)
aduocat exq(ui)sita sapientia aut
cohortado v(ir)tute q(ue) vitia ofu(n)
gado hic superbia detestabit(ur)
ille auaritia alt(er) lupuria p(er)
sequet(ur) alt(er) ambitione hic ma
gna uoce i reliq(ua) vitia iuehet
ex se t(ame)n t(em)p(or)a et mores coquer(u)nt(ur)
neglige(re) diuinu cultu nulla(m)
fide nulla religio(nem) nulla ca
ritate habe(re) reformari hec opor
te(re) aliog(ui)n euerte(re) (ter)ra om(n)ia per
turbatio(n)e Quid hec ta bono
erudito doctore melius q(uo)d quu(m)
tata seueritate Catone(m) me her
cule credes priscu illu(m) (con)ui(n)
simu(m) virtu(m) i Romano(rum) luxu
ac lupuria obiurgate(m) Nos
uero ulteri(us) quere(n)d(u)m descede(n)de
ex loco excelso que ascederas
de p(er)sone persona te discere(re)
cupio Quis sit an ea (con)tinuat
cu p(re)cept(is) tuis Egri quam nos
sumus medicu queri(mus) no elo
quete(m) sed sanete(m) Et quid vel
(con)sciu(s) es ut sapiete decet gra
uissimis ad emedatione nostra
i Romanu potifice seuerissime
exposuisti ip(s)i(us) tuis dicta cu sua
grauu orone et bono viro di
gna notasti questu(m) eo ta per
uersa mores ac vite (con)suetu
dine no solu sua sed eo(rum) qui
magni i eccl(es)ia dei habet(ur) oste
disti quasi formula quanda(m)
recte agedoru qua om(n)is vt
paret sequeret(ur) fateor m(u)ltos
excessus m(u)lta errata plurima
flagitia et nephanda scelera
potificu quorunda fuisse et ecl(esi)
asticoru no coluisse v(ir)tute(m)
no pietate no iustitia pecunia(m)
reb(us) oib(us) pretulisse nudasse
ecclias / prophana ex sacris fe
cisse depressisse bonos malos
i honore habuisse no ex ratione
sed ex libidine contra ius fas
q(ue) oia administrasse Deniq(ue) ad
das licet siquid amplius libet
accumulare Nichil e ei q(uo)d apte
cadat i eo(rum) iniquitates michi
quide ipi hec aliena videt(ur)
ab ip(s)i(us) lege nature Indigna

etia honne facinoroso nedu eo q
se uelit sctissimu ab at beatissimu
appellari Cus ergo no faciliter
habundo qz iste tractaret ul mutos
uel eligimus Eloques esse posset
i ta lata via ta ampla vitioru
quis referta sut oia que vndiqz
agmine facto irruut i nos tcustat
premunt quottidie animi tepesta
tibus iactat ut difficile sit i portu
se abhys vendicare Magna e pt
ea licetia improbor catervatim
redundatiu summi infimi mediocres
prolabuntur adusus hac tanta mo
la vitioru nobis bellu e susti
pendu pugnandu quo minus animus
et i arte desfendendu comunum utili
tati ac saluti subueniendu debel
lande uoluptates cupiditates
expugnade oms morbi ex aio
depellendi i arte vtutis collocandi
sumus het grauia het difficilia
het ads opus enea hit pectore
firmo no hortatoribus sed defe
soribus tepus eget defendite i
certamine et rebus succurrite fes
sis Quod ergo auxiliu nobis
offers no corporis sed animi
viribus opus e qua ergo sctitate
qua cotinentia qua iusticia qua
fragilitate que opera aut ex
empla vtutis elargiris ad ecclie
labentis subsidiu ad salute aiar
pqrenda et conseruanda excutias
sinu tuu paulisper et diliget
rqre an qd operis i mediu con
stituere possis ut reliqui modo fa
ciant Instar tui remoue het
ornamenta expone persona aliena
no pompa no terrore aut uerbis
fallacibus indiges sed castitate
cotinentia eqtate dilectione cari
tate humilitate misericordia pie
tate iusticia hos duces nobis
dari oportet hos milites ad
aiar defendeda adusus corporis
pugna quoru presidio tutamur
mundi vsamur i bello da nobis ar
ma qbus pugnemus nos istrue
ad certamine Quid horu i te est
Neminez ego appello Si qs de
se dictu putabit necesse e ut
is se ponat i nuo improboru
Veru qd horu e i te ta pulcro
uerboru compositore Audebis
te castu dicere te cotinente At q
nouimus vita tua et illar qs
iteriore nouimus qbus cu fami
liarius viuas qbus secreta cdas

tua illos tibi acceptissimos vides
q tibi igniculu aliquem subpedi
tat uoluptatis ante te huilez
dices piu misericorde Quid tua
superbia itollerabilius qd fastu
qd pompa isolecius lego clientu
et famulorum agmine stipatus in
cedis nil comedis nil bibis n
pregustatu tanqz tyrain solet
nullu audis nisi flexis genibus
istar simulari Nouus aut mars
quo more quo exeplo tu homu
cio exteno et luto compositus
ta insoles euasisti Ewangeliu
Credo et aplor doctrina te ista
facere docuerut Taceo auaricia
tua ne te cu alys acuser id
ei tibi vitiu e come cu multis
qui ne dese dictu existiment
erit silentio ptereunda siue ptmit
tenda Veruntame alius quar
equu erat ecclesiasticas perso
nas possidedit Quid tua pre
clarius cotinentia locuste un
expmor et mel siluestre te de
lectat horride uestes et cilicite
corpus tegunt ad more baptiste
nulla sumptuosa conuiuia nulle
epule magnificentissime nulla va
ria genera ferculoru pocula
minime exqsita Nulla uestiu cre
bra mutatio Eisde uereor ne
ipar religior tuus antistes diu
volutus illudere ac irridere videamur
qui ta scta patru nostroru
initia ad ta mala produximus
exepla at pauper sustetatio
te habet et amor proximor
hoc quidem e video q mos ve
stras video quoru egestatibus
occulte subuenias video te ho
spitale subueniente mendicis vi
duaru ac pupilloru Vrra pro
curatione magnu pecunie modu
i captiuoru redemptione distri
buere nulli sut scriptis neces
sarii amplificas ecclias tuar
templu dno costruus hac nepe
causa nunc ppendo cur ta cupide
ta sollicite no solu cupias sed
emas magno pcio ecclesias ut
aiunt pignio Cur alt decem milia
viginti alt i redditibus cocupiscat
cur amplu censu tenui pponat
ppt deu Ista vr quereris Ille
e ante oculos tuos cu ista pec
catis O te miseru o ifelice vel
si q scies tar fraudulet peccas
ul q nescies ignorantia tua dele

ctatis no prosperitas no considerās
ad quorū utilitatē · ad que fine
hec ampla ecclesiarū patrimonia
sint constituta / no tibi raptori t̄
commissa sūt / sed ut custodi et
dispensatori no tua sūt sed pau
perū Tu uero satisfecisse te pu
tas si quosdā mendicos nutrias
ex emissis reliquiis mense tue sor
didis atq̄ abiectis et ne porcis
quidē aut canibus abiciendis / qui
quidē essent nisi eos famelici
illi comedissent Equorū quidē
tibi maior cura ē mlto quā pau
perū xpi Illos diligis hos ne
gligis Illorū sagina tu dilige
tia paras horū macilētias con
temnis hos ī domū tuā dimittis
illos excludis O beatū orbē
terrarū si te vniūsalē habemꝰ
pastorē / tu ne illis quos tan
acriter dapnas melior esses / tu
prosior tu cōtinentior / qd̄ si esset
nequior quale te ī vniūsū grege
futurū existime / qs̄ es ī puulo
tā negligēs tā impurus Non
tā vicia ī me sūt īgēs quāta ī
illis fuē / neq̄ mō comīsi mali
fateor te cōtinentiorē fuisse a
viciis / nō natura tua / sed aut
pudore aut metu pene / Nā
plures pudore peccādi quā
bona volūtate prohibiti absti
nent scīa scīa ītē sūt eadē deest
facultas deest potestas perficiēdi
Eius inchoa credas licet impro
bior multorū oīm ut īquit Se
neca Tā ībecilla sūt latet vi
cia · nō minꝰ a usitta cū illis
vires suas fortūa dederit / qm̄
illa que felicitas iā aperuit
īstrumēta explicāde nequitie
illis desūt nō volūtas / Nā
qd̄ de simonia quesita sūt per
mltū Est id quidē dignū que
rela · iniquissima ē et cū qd̄ vir
tute effici dz / id temptat̄ pecūia
Sed cui nō magis in potētū cul
pa vr̄ quā eorū q̄ ista querūt̄
Nūquā et venditores extitissent
rerū sacrarū / nisi uos fuissetis
emptores In qua tamē non
video qd̄ pontificibꝰ romanis
possitis exprobrare / nisi q̄ ī ma
gnis rebꝰ peccat vos ī paruis
cognosco quidē mltos qui ex
beneficiis que cōferunt non
exigunt pecūiā sed extorquēt
id iure suo et cōsuetudine se
facere asserētes / nō esse illā
simonia dicūt sed debitū /

hoc eodē modo euenit quēadmodū
cū lupū prosequētes raptorē
illū furē predonē vocamꝰ / cū ni
chil aliud doleamꝰ nisi q̄ predā
ī quā inhiabimꝰ eripuit / et ne
nos fures post essemꝰ effecit
Sed reformet̄ ista opꝰ et ē
sctm̄ laudabile honestū mlte
corruptele mlti abusus sūt tol
lēdi ex sanctuario dei / purgādꝰ
ager et fontes amputādi / et co
iectū semē fructū mltiplicē
nobis reddat At q̄ ecclīā quā
reformare uos uelle simulatis
corpus ē quoddā / cuiꝰ quidē cor
poris prima sūt et mēbra et
partes que cōformia esse īt̄ se
debēt / nc̄ īuicē discrepare ut
corpꝰ cōsistat Igit̄ si hoc corpꝰ
reformādū ē prius mēbra ne
ē reformet̄ Nā si partes īfor
mes extitūt tunc illud qd̄ cōsti
tuit̄ ex partibꝰ cōforme esse nō
pōt Incipiamꝰ ergo a partibꝰ
illas cōponamꝰ tū facile corpꝰ
componet̄ Vos ergo q̄ mēbra
estis qui reformationē concupiscitis
vos predicatis audite aliqd̄ capite
a uobis metipsis Vos uero ī
traditis doctrīa minime profutura
Nolite imitari malos medicos
q̄ cū aliis salutē pollicēat̄ ipi
se curare nō pnt / docete exem
plo uestri hāc reformationis
mora Nō eī ī uerbis sed ī rebꝰ
cōsistit vtus / deponite opes fastū
superbia auaritia libidines et
ceteras animi pestes Amate
paupertatē pn̄o sitis cōtenti nō
appetatis dignitates Imitemini
saluatorē nostrū quē uerbis tātū
sequimini operibꝰ uero persequimini
At ille īquit discite a me exemplū
meū do uobis distat a uobis
homines humilīem / usq̄ ad mor
te si opꝰ sit nō sequimi religionē
diuina nō ꝑt questū ut pleriq̄
omīa faciūt sed ꝑt salutē aīarū
Exprimite ī uobis hāc spēm pau
pertatis quā wltis pontificibꝰ as
signare / ad id solū ītēt nō ut
ille sit pauper sed ut vos sitis
ditissimi Quid ē cause cur illū
spoliare cupiatis suo cultu sius
emolumētis nisi hec oīa vobis
accedat Illi frena studetis
imponere ut vos sine freno so
luti libe discurratis res ꝑpa vos
solicitat vos impellit nō pub
lica nō cōmūis Quotꝰ eī quisq̄
uestrū reperiet̄ / de prelatis

ei loquor q̄ sūt positi ī exēplū
ceterorū q̄ prelaturas querūt
ad salutē oīum sibi cōmittēdarū
ob spē p̄mij etiā/ nō ꝑpt dignitatē
ꝑpt rerū temporaliū potētiā ꝑpt
auaritiā ꝑpt opes nō ut melior
sit alijs/ sed ut excelsior ut sit
a quo supplicet a quo postulet
cui adoret a ꝗ apto capite aut
flexis genibꝯ tanquā deo/ nō ut
creatori nostro seruiat/ sed ut
sibi fuiat/ dignitates petūt nō
ad aliorū cōmoda sed ad utilita
tes sui Sed si recto Iudicio ista
examinaret ītelligeret sibi
eternū exitiū cōstrue̅ et īteritū
aiarū Non sūt hec ewangelij
dīna precepta Nō sūt huiōi ue
stigia apostolorū et aliorū sctōꝝ
patrū quorū ī hereditatem ītra
stis Illi et sanguīe suo hāc
nobis ecliaꝫ pepererūt vos ali
orū sanguīe exorbetis/ Illi cor
poris tormēta sustinuerūt ob fidei
corroboratiōꝫ Vos ad ꝑpiāꝫ de
solatione tormēta pluribꝯ ho
mībꝯ īfertis/ Illi sequebāt copia
vos opes queritis/ gaudebant
illi paupertate vos diuitijs
illi pōpā mūdanā aspnabant
humilitatē sequētes Vos domi
nā et elatio delectāt/ Illi di
ligi et amari studebāt Vos
metui wltis nescientes q̄ nūqꝫ
timor cū dilectione et caritate
misceat/ demqꝫ ad salutē illi
nostra proficiebāt vos videmi
ad ꝑniciē cōstituti Qd ergo m
radiū ē ī tāta vite ac moꝝ
dissimilitudīe/ tāta negēcia. tāta
ꝑuersitate personas ecclesiasti
cas cā esse odio hoībꝯ cepisse
Cū q̄sqꝫ bene loquat male vi
uat nō ī emēdatione sua dili
gens sit. sed ī aliorū reprehēsioꝫ
cū sacra ꝑphanet cū vēdat
ecclesiastica sacrāmēta/ cū q̄ ṽtutis
exemplū esse deberet sit simu
lacrū viciorū Michi qn̄ co
gitāti Reuerēdissimi p̄res quā
modo pertractām ecclie vnitatē
magna me illicꝯ cōsequēde t̄
desꝑatio cū vitā nostrā mores
qꝫ considero. venīe populū chri
stianū qui tā diu ab vnico de
uiaut ouili. vnū pastorē cōsti
tue ī q̄ie vniūsi catholici cōn
sētiāt reformare ecclieꝫ quaꝫ
video m̄ctorū scelē ignātaꝫ
ac laceratā magnitū qddam et
sīp̄ mortale īfernū esse videt

Opus est quippe plenū laude
plenū ṽtute plenū scītitate
q̄ oīs iūctis ī celū mētibꝯ op
tare et orare debe̅ꝯ ad vnūqdqꝫ
aūt opus perficiēdū requirūt
īstrumēta rei quā volūꝯ affice̅
accomodata Cūitaqꝫ ad nos ipos
qui ita tractaꝯ cū ad ṽtutē ma
mēte reuocaꝯ cū fctā ītra cū me
rita nostra/ diligēt expēdo. nō
sane ītelligo qd nobis ad pre
sens sperādi sit ꝑter dei mise
ricordiā et pietatē Miseraꝫ
quid ad tāta re cōsumāda Si
qd nostrū habe̅ apta se dixerit
vereor ne ip̄e sui ignorātia fal
lat Velle ī mltīs huiōi ie̅sset
īsera/ facillime qd querīꝯ īue
niet Sed qs ē ille cupio eīꝫ
alicuīꝯ nomē audire. ut aliqd
sperare īcipiā ego īquā ē ille
qui sincero aīo qui puro vnionē
querat. ꝑpt cōmē bonū nō ꝑpt
aliqd cōmodū ꝑuatū. mltas
dissēcioꝯ mltoꝝ aīs īesse pas
siones/ varij plurimoꝝ effectꝯ
uel affectꝯ aliquos ambitio
quosdā odiū nō nullos cupidi
tas ducit/ trahit sua queqꝫ vo
luptas paucissiōs michi credite
publica mouet vtilitas Que
a deo cōmitꝭ nō coiecturis sed
manifestissimis argumētꝭ licet
ītueri In tāta igit̄ rerū tāta
viciōꝝ ꝑuersitate michil ē q̄ ꝑ ꝗs
meritꝭ nostris operibꝯ nos pute
cōsequituroꝯ. omīpotētꝭ dei auxi
liū ē implorādū. porrigēde pre
ces ut nostris calamitatibꝯ suc
currat Et audiet uota nostra
Si nos dignos fecerīꝯ qui ex
audiam. Digni ac ericꝯ si abie
ctꝭ vicijs cū ṽtute viuemꝯ si
moreꝭ mutabiꝯ. si cōgruet vita
cū moribꝯ nō eī placat deus
lingua. sed affectiōibꝯ cordis m
mis diu iacuimꝯ ī vicijs vnde
eruī difficile erit/ nō inquinati
solū sed pene īfecti ceteriꝯ do
cti pariter et īdocti/ sed doctorū
hoīm maior ē culpa q̄ eorū do
ctrīa tā mala abutūt/ diligētiꝯ
ei loqui quā viuere didicerūt
Curare patres Reuerēdissimi
excitēꝯ nos aliquādo a diutino
sopno expergiscam demꝯ ope
rā ṽtuti que quēquā attigerit
adducit ī similitudīeꝫ sui. pac
cimꝯ ratiōe que cū sit pars di
uinitatꝭ q̄ patebit illi deo obte
pabit. omēꝫ sordē omēꝫ labē
ex aīo depellamꝯ/ honores di
gnītes pompā paruipendamꝯ

pecunias contempnamus non inhiemus
hiis rebus in quibus habet fortuna po
testatem quarum possessio instabilis
est et incerta quantum satis est corpori
impendamus illius obsistamus cu
piditatibus Nam qui corpori ser
uiet domino seruiet impotenti in
grato et incompellibili in quod
quo plura congesseris eo maio
ra imperabit Animi et corporis
sui minimam habet curam is michi
videtur oblitus esse omnino salutis
sue nec amaduite rationem sibi
a deo datam tanquam principem et in
perio corporis presidere Anima
igitur in re deo est similis eam assi
natur amplectitur vero quod sibi cum
belluis commune est que sit similiter
facit Non ergo aut corpus aut
hec que vulgo appellantur bona
diligamus diligamus infirma caduca
ad paruum tempus duratura eterna
sunt illa in quorum hereditatem
uocati sumus que debemus appetere
ad que breuissima via est per contemptu
rerum eternarum quas si quis audius
concupierit applicatur iter ante sibi con
struit ad ruinam Eandem mecum ipse
cogitans nostrarum calamitatum
maximam causam esse vereor quod
stulticie nostre aggestores sapi
enciam non amamus nullo in pretio
illam habemus flocipendimus eam que
sola nos potest efficere beatos nos
reddere pares deo Nam quod est aliud
sapientia nisi humanarum diuinarum que
rerum cognitio Animi autem diuina cognitio
nis ut ad eorum normam viuat ne
cesse est similimum se illis effici
ens eius doctrina imitatur Illa
enim instruet vitam nostram illa no
bis demonstrabit quemadmodum
malicia depellenda sit bonitas
appetenda illa nos docebit cele
stias nostras regere Illa tanquam
mites pastores ouium non per lu
pos rapaces ad pascendum pecus
ad saluandum non ad concedendum aut
deglutiendum nos sine nos dicet
esse constitutos hec admonebit
rationes pauperum esse hindam
bonis viris et iusticie fauendi
bonis corda bonis operibus con
firmanda non sinet errare non labi
terminos proscribet quos egredi
non licebit sanctorum gesta patrum
ad memoriam reuocabit Illorum
tum dicta tum facta ante oculos
nostros ponet inducet nos ad
illorum imitationem imaginem et ad simi
litudinem sui perducet Ad hanc
uero sapientiam non est quod difficilem

additum putemus adest facilis est
in promptu est et offerens se nobis
Nam quam voluimus alteram sapientiam
quam saluatorem nostrum dominum iesum
christum suis humeris crucem
ferentem nos exemplis nos verbis
suis ad eterna premia inuitantem
Illum ut ~~verum~~ sapientie fontem
sequimur Omnia hec bona fortune
tanquam nullius momenti a nobis
segreganda esse Sic regimine dei
querere voluimus prerripere ad
bona illa eterna tam fructifere
cohortante et mandante ut ea
relinquamus que corpus et animam
possunt perdere que nos tamen
mente nescio qua peruersa com
apetimus abutimur sponte nostra
tanquam ad voluntarium interitum pre
rates O cecas mentes o peruersas
nostras cupiditates habemus sa
pientiam in apto positam cuius plu
rimi se doctores insulsissime se
profitentur habemus saluatorem mundi
omnis sapientie fundamentum habemus
huius sapientie tam multos egre
gios monstratores nec solum pre
cepta ipsorum quod ipsum satis ualet
Sed quod quanto est melius contra hec
ista tam multa nichil proficiunt
nichil hec commouemur diuinum
a vicijs rapimur nec auxilium
imploramus si corpus paululum eg
ressum si quid preter consuetudinem gra
uatur magno pretio medici accer
situr qui valitudinem curat Animus
uero omnino morbidus est effectus
et nos eius salutis nullam curam
habemus ita adeo quod morbos animi
non sentimus Magna enim pars sa
nitatis est et morbum suum cogno
scere et velle curari que ubi
absunt salus est desperanda Nos
uero quibus maior animi quam
corporis ratio haberi conuenit
perscrutemur interius ipsius animi
partes exultemus et si quid est mor
bosum et nos medico commedemus
liceat aliquando errasse liceat
se ignorantie excusatione tueri
ea farcimella colligende sunt morum
operum ratio componenda recto
cernimus nunc pede non in lubrico
sed in solido consistamus aduersus
agmina viciorum belligerantes as
sumamus statum fortitudinis et
nos ab insidijs sathane tueamur
Id agamus ut cum ratio reddenda
erit villicationis nostre coram

Audite ergo tuq cesura magno
opere timeda e itrepide illaz et
mete firma redde valea regret
ei a nobis no qd edificauerit i
terris sed qd a nobis thezaurisatu
fuit i celo glorie postulabit ra
tio quoru e nobis cura comissa
Quatez uero et quale reddere
possitis vos met. quilibet illoz
demadata cosiderate no solu fa
ctoru sed dictoru quoqz et cogi
tationu ratio poscet No licebit
tuc mentiri. no simulare aut dis
simulare vicia nostra detegent
erit falle qbz nuc itedim ornati
no occurret auxilio ministri no
aderunt aduocati tibi pro te causa
dicenda erit patebunt scelera no
tatu comissa sed excogitata no
erit remedi locus pro comissis
cuiqz reddet secud opera sua
O die illu ifelice multis et ca-
lamitosu ex his q nuc perbti
fore videntur qntu ille ab huioi
seli splendore distabit que pene
qui ciuitatem mala meritis prabuit
renouate queso die extremu
illu ais vris et antequa ueiat
mete percipiate et vos ad extimu
timitu pparate vestris ei quia
hora uenturus sit ne cu uenerit
uos iuenerit dormientes mors
quide nos cruciat urget isequit
danda e opera ne icautos nos
opprimat Nichil ei e certius morte
hora mortis nil icertius morimur
aut quottidie et qlibet actus
dies morti accidit Qua i re
licet stulticia nostra fateri
qui spes infinitas i rebus huma
nis nobis pponimus i longu no
stras protrahimus cogitationes
Nus ei e ta firmo corpore ta
certus sui ut sibi polliceri pos
sit se i posteru die victuru
Quid ergo gloria i hac fragili
vita et mortali quia verius
iteritu noiare possimus Quod i ea
figimus spez nostra qua icolis
taqz qua sic peregrini peragimus
ad iteritu tempus usu illius adepti
ad maiora queda geniti sumus
ad virtute ad labore ad celestiu
reru cotemplatione Ac iniquitates
a mentibus nostris repellant Nos
virtutu choro muniamus referam
animu ad origine suaz hoc est
deu et illu celesti consortio dignu
faciamus Amemus pace caritate
et concordia diligentes studeam
deo placere no mundo que qui
sequitur saluus esse no pt At qui
uero deo adherebit hic vite
eterne pmia consequetur. Veron

Oro doctissimi viri Barzini

Optaui tu sepe alias tu
hoc maxime tempore cla
rissimi viri ac sapientis
simi ciues ut uel igenio uel in-
dustria tatu eloquentie tatu
dicendo facultatis consecutus esse
ut virorum illustrium virtutes lau
des ac merita pro eorum dignitate
ornare et celebrare liceret
facere profecto ut fortissimus
equestris ordinis fra b et no
bilissimus p. lau itegerrimi ac
sapientissimi hoies qui pro eorum
grauitate costancia fide prudentia
magna ex hac ciuitate beni
uolentia et ueneratione cu cari
tate adepti sut hodierno
die singulare predicatione
et egregia comedatione ad po
steritatis memoria reportaret
esset qz grate mentis et optime
voluntatis nostre testificacio se
pitna pro benignitate iusticia
eqtate quas abaltero ia experti
abaltero mox experturi sumus Si
quide apud maiores nostros quoque
i omni dictoru factorum re genere
plurimu viuit auctoritas ista
patu accepimus ut prestatissimos
ciues optie qz de re publica me
ritos tu statuis decernendis lauda
tionibus publicis tu alijs honoribus
prosequerentur hoc ei pacto vite
breuitate nominis diuturnitate com
pesantes gloria et presentes ale
bat et futuros excitabant Quando
uero per igenij mei tenuitatem
et exiguas dicendi viribus id pre
stare no possum dabitis michi hac
uenia prudentissimi viri ut ex
pluribus ac pene ifinitis pauca
queda attingam ne que notissima vo
bis sint siue sunt docere potius
qua comemorasse velle videar et
eo magis qua qui statum magnitudine
laudum merentur meis parum sermo
nibus cogere censet Cogitanti michi
patres optimi qd nam huic rei
potissimum exordium facere illud i
primis occurrit nisi magnificos ho
mines hosce pretores nostros
ppa dignitate ac suapte comenda
tione preditos videri no nulla
michi laudanda suppetisset que tu
et si maximu offerat ornamentu

tu vir appellari hois bona pui
mu quid venetias clarissiaz urbz
patria dicere que virtute potentia
fortuna imaria terras moderat
at integra Quid illustres amboru
familias prosapias qz vetustate
ac dignitate nobilissias bembam
et lauredma que quales ede viros
soleat hy prestantissimi pretores nri
satis exemplo satis testimonio satis
argumento nobis sut Taceo pa
tres qui pro eoru grauitate sa
pientia auctoritate amplissimi
semper ciues et ciuitatis principes
extitere hec igit cu aliena sit
comendatio missa facta ad te ff f
vir fortissime mea ois qutat oro
ad ea uero que tua sut et tuo
iure peculiaria vendicas virtute
de qua quo i oibus fere cetibus
notior e eo minus inlita dicenda st
Tua i primis iustitia qui i hoc
tu certe amatissimo pplo veronesi
administrasti Admiror predito et
qbus possu extollo i celu laudibus
hac epaz po veronen no opinai
sed certe no audisse sed vidisse
dicit et clara testat voce Naz
cu singulare huius de quo loquor
virtutis officiu i conseruadis ciui
tatibus et societatibus hoium co
tinedis late pate amaduerteres
Quo nichil diuinius nichil deo
acceptabilius excogitari pot tu
ad ea te cure study laboris co
tulisti ut nichil abste nisi recte
iuste eqlit factu iudicet Cu
ius semper et eoru qbus pfuisti
comodis vtilitati qz seruisti nuqz
silebit michi crede admirabilis
tua iure dicendo diligentia fides
integritas ita ut qtqz a legibus et
iure ciuili profitisti videbas co
consulto et summa cu ratioe ad fa
cilitate eqtate qz retuleris Et
pene diuinu e no ta litiu actio
nes istitue qua controuersias
tollere semper voluisti Cu at
sapientissimi illius Salomonis isti
tutore p duabus i rebus continei
amaduertisses primo legim et pena
i altero quide prodigitate tribu
enda beneficiis largius ac libera
lis sp habitus es In irrogadis
uero penis no ta rigore duri
cie ac acerbitate qua huanitate
clementia et comitatez addidisti
Qua ex re tu splendore maximu
tu boni viri nome tibi vendicasti
Tui no audita e animi magitudo
constantia et inuadendis periculis et
i bello geredo fortitudo Qd de
facilitate tua dica qua ita expedi
tos adte aditus et liberas priuat
etia oibus aures prebuisti ut qui
magistratu et dignitate princeps
excellebas infimis par esse vide
apud te quotiens qbzqz uoluit dicit
et quadiu voluit diu Que cu ita
sint primis hec populus discessu
tuu egre et moleste ferret et
no paruis cu lacrimis prosequet
cu nobili a deo patrono iusto mo
desto benigno reliquisqz virtutibus
ornatissimo rectore se quasi or
batu meminisset nisi grauissimus
sapientissimus benignissimus vir p e
desideriu tuu minueret leniret
ac mitigaret Eius ei hois prestantia
i gerendis magistratibus integri
tas placabilitas i re pu tuenda
cura et fortitudo nos bono aio
esse et gaudio magno et gratu
latioe frui iubet et ita iubet
ut diuinu hoiez huic ciuitati pa
rete rectore gubernatore quasi
decelo missu amemus ueneremur
amplectamur cuius virtutes amplis
simas vita integerrime acta lau
datissima officia diu mortaliu fa
ma celebrabit ut qui i audiendo
facilis i discernendo lenis i satis
faciendo et disputado diligens
et acutus prediret et ut tadez
dicendi fine facia ta tu vestru
vtrogz loquar maiores natu iu
niores et vniuersa demuz ciuitas
se vre fidei huanitati clementie
qbus prout vobis ac patribus attinuerat
suppliciter qz comendant

Oro gattini veron in funere
georgii lauream

Quia pars hodierno die
fortissimo viro Georgio
laureano a uobis effecta
uel persoluta e viri patricii
ac ciues ornatissimi queadmod
sanctissima religionis instituta mos
parentis et amicitie iura poscebat
Nunc reliquu e qp et uosipi frote
vultu et affectioribus i me oclis
exigere videmini ut Georgius lau
dationis p expers minime sit que
huic magnifico funeri quasi cumu
lus accedat Ceterum quid ad ter
pro ipsius dignitate conficienda tu
diu ac multo aio reuoluerim co
supra vires no solu mediocris
ingenii mei peruentia grauissimi
cuius pria oratoris esse itelligo
Naz q cuntis istita araritibus vite
cupiditate pro gloria ciuitatis

abiecerit et pri sane dixerit cu
q officio potius ac honestissimis
rationibus ornari qm tenui patrie
ignominia vivere maluerit / qs
no eu om dicendi gne superiore
esse concederit / ut cuiq tame erit
iuuabit huius insignis viri memo
rie ita consuluisse ut si no ingete
ei fame ac nobilitatis splendore
attulero / saltem illu pro virili
parte i obscuro iacere no patiar
Ex nonis scriptoribus quos i hac
civitate tulit hec etas aliquē
fore vaticinor qui Georgii res
gestas celebret et scriptis illu
stret suis ut qui pro patrie lau
de morte appetiit a patria per
laude vita donetur. Quoq nullu
aptius nullu prestantius nullu opta
bilius premiu adhiberi pot Ce
teris naq voluptatu et conqui
rendarum fortunarum e adiuncta cupi
ditas Georgiu vero ac reliquos
magnos ac fortes viros ad
virtute et nominis celebritatem
studio et ardore quoda incitatos
scio Sic igitur viri glorie litte
consecuti sunt ea scriptoru ope
ac literaru patrocinio reportaret
post facta confirmavit Qui si i hac
prmatio cuiue sola fortitudinis
laude effloruisse temere dare
opera ut absoluta eius rei me
tione fine dicendi facere Ceteru
cu eide et generoso creari et
egregie educari et splendide p[er]
vixisse obtigerit vitio mihi ce
dadu arbitrarer / si tam precipua
hois ornamenta silentio involue
re huius itaq preclarissimi viri
generis premiu nobis laudandi sub
peditbit argumentu i quo eximiu
illud decus adest qd ex patria
Lauredanoru familia effulsit
que tot seculis ornatissimas
ymagines consulares pretorias
triumphales ducta i huc die po
tes illustris q perdurat Ante
dit ipa venetiaru prius cuius si
gulis illa laus e q tu tetere
quas audisse legisse aut nobis
ipis vidisse contigit magnifice no
ret. Hec admiranda vna e ille
hominu opibus qd quide humana effici
posse videat industria tantis hu
ius fundamentis condite / huic aut
deorum imperio ipa reru natura
cessit que intra maris fluctus
et medios pelagi vertices tot
templa tot regias tot magnificas
edes turres navalia porticus

extulit ut multaru ornamentu ur
biu esse possint caru nimiru cuiu
gentibus sede come domicilium et
hospitale generis humani recep
taculu / ab his instituta esse cre
diderit / cu eo tot oportunas flu
minu derivationes a deo comode
adiacentes. quo quo omnu regiones
tot tigerum littora quasi interna
ypallia q conspicio Quo exmedi
traneis locis fruges ac vite ne
cessaria devehebant. quo ita ma
ritimi comeatus importet / ut
nullus externaru classiu nullos
infestatiu predonu reformidaret
icursus / quasi ad urbis intrementu
ad spaciua civitate dii auspites
celu et cuncta consenserint / Testi
monio e urbis ipius magnitudo
dignitas opes que inter ferocis
simas gentes potentissimos popu
los bellatissimas nationes duce
virtute comite fortuna. eo fastigii
pervenit ut late mari ac terris
imperet / et ita imperet ut benig
nos omnibus ac liberos sinus
aperiat / Que res efficit ut sine
patria se se appellare debeat. ne
mo cu i hac ipa sit his q parete
orbati sunt eo adoptari pacto li
ceat / ut pri temporis consuetudine
beneficentia comitate filios co
stet fieri legittimos Documento
sunt excellentes homines multi
proceres et clari principes no
mo civitate donati verum etiam
i regimi societate et potestatum
comunionem recepti et ascripti Et
qm i venetiaru comendatione paulo
nos attentiores video magnifici
viri longius pter hac venia poscimus
cu nemo ad te Georgii pertine
nesciat qua angusta ut ita dicam
matre ortus sit Nec vero q q de
preclara regendi conditione de principibus
legibus de reru gestaru ampli
tudine de victoriis i omi genere
bellorum explicari possit e dictu
tuis sit ad fastidiu ei usq ipa
cresceret oro Que aut puerilia
et ignaris auditu iocunda esse
possint summatim attiga / huius ei
partes maiores et generis au
ctores semper illud psec tule u
nemini iniuria aut bellu intulisse
reperiat / veru ei vero cu regnandi
stabilimentu sedes q iusticia sit
per multas et magnas virtutes
illud i primis acutirate tenue
rut / ut equissimu et esset et
haberet. Et recte sane nam cu
ferme cetere partes honestatis

puatoru bona het vna pncipatu
et imperio digni homines dici pot
cadamo et illud q huio re ciui
tatis peculiare decus e q vniusu
rei p. corpus ab eis seper ita
curatu et i come icosultu et i
aliqua diligetie parte tuenda
ne reliquas vniqz destas omise
rint/ Que res adeo tumlos discor
dias et populares oio seditioes
auit/ ut hmi duntaxat ciuitati
post hom memoria sine factioibz
at itestinis cotetioibz ta imesu
imesu ta diutius gue licuerit
imperiu Vt at veneta gens
bellis isferedis seper tardissia ex
titit/ sit abatimis pro sua aim
coru qz salute dignitate fortu
nis imperio. i barbaras alias
venatioes susupicedis. nullus
eos terror/ nulla iactura nullu
discrime absterrere potuit. Herta
lez illa ioue natu. que terras
mostris equor qz lauate seper
saluti r. belligerasse teru scrip
tores prodiderut. hic no dica
triuphos venetos qui tot re
ceseri pnt. quot ore sit partes
qz terrara eas obres sicuti nul
lomodo cupidoru aut ibelliu. ita
tot metiu et iuictoru nomie lau
de qz veditarut/ argumeto/ sut
et uetera et recetiora bella/ ea
uero enumerare no e necesse
ubi no superatos no profliga
tos qsqz facile reperit Illud
aut isigne Georgio accidit q
ex tot tantis re prelijs terra
mari qz comissis. ullu vix repe
riri pot i quo no laureano ho
het i pnmis domo habudat
Vt ei omitta ceteros pstatissimi
viri recuotate memoria. lodouicu
reru et rebz ciuanis urbanis
et militaribz sane pmariu
huio Georgii nostri parete
cuio vtutis cosilii sapiette scti
tatis oms portus. isulas. regio
nes. hac demqz ciuitate teste
habem. de cuio pstatia. si pro
meritis euagari fuit et dilige
tissio pater z senator optio
Imperator itegerrimo dies cerite
enarrado desiciet/ hac domo
hac patria hoc demqz parete
creato Georgio no inferiora
naccio Instituta. pa eo
parto rudimeta et teneros for
mant animos/ ut qritu laudis
et ornametorz ex pete ex ciui
tate ex genitore susceprisse

et tantude uel longe amplio
reddet/ ut ei pmu p etate sape
icepit animaduitit preclara illa
maioru decora et illustria suoru
noia dedecori et ignoinie fore
/nisi coru glorie itati virtute et
ricefacti respodet. Quocirca ita
vite partes istituit ut quitqt
diret facet per oms etates grtam
et admiratione habet et laude
Nocuido anmis ptos necessarijs
caro paretibz. pra nu admi
ratio prudetissimi ciues fecit
/ut antiquoru et priquorz me
moria per etates uestigia me
morabilia queda Georgii dicta
fcta ne recognoscerer adeo imeso
ferri desiderio videat/ Sed mi
ta repetitis qbz optimu pueru
adolescete viru pbuit i quo
probitas modestia grauitas pma
tura seper, anos supucit et
semle aliqd edidit sub semoc
naqz lodouico educato ab ipis
pene i cunabulis mores et co
posita recte viuedi formula
ibiberat adeo ut gradiore natu
unior redolet et effiget/ Quo
circa ut pmu ex ephebis Geor
gius nost excessit lodouicu
patre comite sociu qz ut equa
le delegit Ita ut ab eio la
te per raro dissedet Eu ei ut
fidelissim at probatissim sibi
cosiliariu desumpserat et di
cedi faciedi qz magistru qualez
achilli a genitore peleo datu
pheniice accepim cuio prete
ptis et auctoritate utcret
Siquide tenebat et quottidi
ana reru experietia florectis
etatis Iustitia et temeritatez
esse/ que proinde senectutis
setetia prudetia cosilio qz rege
da et costitueda sit Illio pcea
dictu quottidie istillatu habe
bat ut i eute etate sua a rebz
venerijs arceret/ que animi
parit et corporis vires carpit
et profecto illa e via ut sapi
etissio poeta iqt Sed no ulla
magis vires idustria firmat
qm venere et ceci stimulos au
e amoris/ het cu per desidia
suborirri perspicet ociu fugi
tas/ labori et patrie plnit de
dit ope/ qbz corpo et metez
osuefacet/ Et qndo ad bellica
et ciuilia munera vsos patrie
uocaret ad cuio comoda se se

natu equitatu qz sciebat Estus
gelidi caloris frigoris vigiliarum
mira i hoc homine tolleratia
sagittandi armorum omnis generis
tractandorum navigandi equitandi
peritia histe atqz aliis imbutus et
exercitatus artibus cu ad civitatis
officia ascendisset quanta mode
stia integritate prudentia constantia
se gesserit neminem vestrum fu
git. Quibus rebus no modo civi
bus et domesticis Sed alienige
nis et longinquis cu cognitu et
perspectu eius esset ingeniu/ om
amabat colebat predicabat hoc
loco plurima se se mi dicenda
offerunt/ ut uno quasi confluant
agmine. quibus si ascultetis vobis quide
auditu in vero dictu longiora
fore sentio Duo igitur de ipsius for
titudine cu dispecto reliqua missa
facia Ad hunc quinquenniu preda
toria Turchorum classis duce cal
lili complures egei maris insu
las populatas/ et abductis i servi
tutem colonis/ diruptis/ finitimis
cede et vastitate minitans. omnia
terrore compleverat quotulis
dura pernities impendebat. Eo
missus propterea Georgius omni
stu preda hostes offendens/ no
ante insequi destitit quam acri
commissa pugna propria adhortatione
bellicis artibus et animi potentia
suos incitans turcho demqz fuderit
naves i potestate redegerit
pauci mortales capti a deo devota
dicens corpora Contra Georgius
vita pro laude patria statue
rat memor sociorum subditorum
qz salute ac fortunas sue fi
dei commissas Aut igitur vincendu
aut accepta a natura vita pa
trie dignitati reddenda par esse
esse et Georgiu et laureanu
ta speciosa fortitudinis vocabula a
re bene gesta et apta evadu
satis laurea remeare aut stre
nue morte obire ne tanto indignus
cognomine referret/ Hec victoria
alterius mox futuri triumphi
prenuntia fuit/ que fortissimus Im
perator petrus laureanus collato
apud hellespontu marte. non lo
ge post ducturus erat Quod
vel memorie recentioris exem
plo cuius bona magna qz pars

Georgii manu industria robore
navata e Quam quam hoc tempore i Ge
orgio minus fortasse mirandus qui
ut fortis fieret et fortis pateret
ab ineunte institutione virtute comparatus
erat Quod vel memorie rece
tioris exemplo patet Cu . i . Am
brosius Spinola ea spe et co
gnomenta duce adverse factionis
hominem belligeraret/ quatuor
oneratis navibus et quibusdam mu
nitissimis ac audacissimorum militum
manu piratica factitaret/ com
plures nostrorum negotiatorum co
naviculas diripuerat/ et i no
bilissima creticorum insula Ve
neto subiecta imperio ut est
gens procacissima alienu appetens
concitare predas et rapto
vivitare solita impetu fecerat
Id ne i vultu ferret Senatu
visu indignu ei censebat ut
cu pulsis venetorum ad aliorum pre
sidiu alias turrenes emittat
ipse preda piratarum careret
et furiosos homines impune
latrocinari sineret/ Hunc igitur huiusmodi
generis hoste classe no pura
et maritimis cursibus eminus se
motu fatigatu qz cu fortissimi
Imperatoris Iacobi timsam au
spiciis intra carcere portu aliquot
meses obsessu tenuisset/ de in
tegris eo supplementis agitatu per
id tempus singulare Georgii pie
tate i patria tuere erat/ cui omnia
sese debere existimans pre comodi
tatis oblitus e. Ipsa de lectu habito
no expectata civitatis voce. ultro
se ictiris navibus propria impensa
conspectu obtulit Intelligebat namqz
civis optimus nulla ad patrie
necessitatis excusatione afferri
debere/ ubi de dignitate ac salute
illius agitur/ vetu erat trans
sicilie fretu/ cu vigilantissimus
dux bellicarius prospectans ti
meres ne quod subiret adversi quo
industria armis caverat/ Quis
ac adeo literis constat oculis au
proditoris insidie patet Accepta
igitur et data cautione de mutua
salute post benigna utrinqz
colloquia Aquatu una profiscis
cuntur et eo secutus quo mille
inimicitiarum mille simultatis cause
subierat iter aquandu subdolus
hostis dubiu ne aviditate pde

an autede ab imperatore nostro
qt symolu auxilii repete i ve
netas irrupit triremes Aly
qui iteri post promotoria ac alti
latuerat i qbus et liparitana
triremis improvisis savis et
omn tellorum gnte adsunt clami
tat irruit mirari ex nostris
pleri qd sibi clamor et tumul
ille vellet ut p no fraus et
perfidia hostilis apparuit stu
por et rei nove torpor ceteror
mebra et metes tenuit At ei
Georgius tanto i discrimie sui
nequaqua oblitus documetu
edidit viro forti qua eripi
posse aim recte no posse Cor
repto ei vix clipeo ac telo
plus terroris qm metus oste
tas cu paucis recte vadit i ho
ste increpitas atque cominans
In quo quidem certamine ense pedes
nudos ta forti tam strenue inter
hostes adversabatur ut Numbatos
orres leo nequare crederet tu
madit trahit qz mole petus fe
rebatur ante mimis ulli fortue
succube idignabat Na cu sto
gni Nus maius attributu et vir
tute maioru conservatu auctu
qz cogitaret ne illud gnitu i
se fuicat amitte videt vita
omitte maluit qm illu suppli
citatis aut abiecti hois signu
edere ne pluris caduca et mo
ritura mebra qm florete et
imortale gloria fate putaret
Nature siquidem lege cunctis imp
atam esse morte Egregie aut
vite exitu solis fortibus et his
q virtute prediti sut tributu
extitisse Quid i hunc magna
imi viri cau fatia quo me
vita viri magfici Ego ia ad
deos perfidie et prodicios vi
dices cofugia et supplex orabo
ut iras suas ultioneque i eos
distringuat qui humane societatis
et publici Iuris violatores
sut quoru sevicie crudelitate
contumacia si impune vagari co
cessu e no itelligo cur hom
comercia sublata no sunt et cu
pta mutue fidei vincula het
het barbaru ichuanitas et de
testada perfidia ta generosa
atque vetustissima laureanoru

prosapia tam magnificentissima urbe
creatu Georgiu intercepit cuius
istituta et accepte a lodouico
patre artes optie adeo i vita co
states eluxerut ut i eunte etate
usque ad extremu spiritu domi
et milicie sit prouecta prude
cia castitas modestia integritas
et ifracti animi racio hanc co
templacio respectus qz virtutu cu
ctu sepe nro deflexit hoste
Nos aut belleauitas amicos
hospites et ad gereda milita
ens bella socios i uenetu sagnie
ludibrio grassatos qs ferrat
hac unc grade aliqd dicedu occurrit
dicedu tame si qs exhat cpa indi
machina luine hoc solis collect
futuru ut reliqua sane mortalibus
vita et acerba et inmune esset
degeda Itaque Georgii splendor
hisce diebus extictus no modo
laureane stirpi sed etia amicis
ac civibus tenebras ac squalore
attulit q accepto de eius morte
nuncio per suspiria gemitus la
crimas actu ac obscuru hoc tepus
degunt Docto viri magnifica huius
hois fratres filios atque nepos
grani merore afflictos misericor
dia prosequedos no diffiteor cu
ta suavissimo tam integerrimo ta
fortissimo viro privatos auspicio
cuius cosuetudie humanitate be
nivolencia orbati ad luctus et
egritudine conciderit mitigadus
tu ac levadus e dolor cives
optimi que temporis longiquitas
efficere solet virtute ac sapiencia
diminuendus e meror ad sanadu
hoc vulnus revocare aios et
cogitacione qd cu primo tepis ac
cessio inuare potuisset qui si
amadvertere voluerit hac pro
fecto qua vivimus vita statuet
morte potius appellada quam
vita que i dies vive desinens
et ad morbos ad calamitates
ad prmitte usque proclivius ad ma
lam senectute i peius qz defert
Quid ei homis miseria complete
solu hoc aial vagitu ploratu
et lacrimis vite sumit exordia
nulli vita fragilior qm virtute
ti et recte factis licet extede
Abiecit Georgius mebra quippe
fragilia et brevi momento du
ratura accepit gloria et eter-

quide qua nulla obscuratam sit
obliuio semper ei res ipsius inte
gre magnifice sapienter gestas lo
quetur futura posteritas decanta
bit venerabitur Contra hostilem
perfidiam auaritiam et tamitatem
superbiam crudelitatem improba
bit detestabitur abhorrebit qui
si hys qui ~~patrie~~ patrie como
dis et incremento incubuit / et pro
ea conseruanda nullos labores
treos corporis cruciatus cuitat
definitus est inter beatos locus ubi
euo fruatur sempiterno / cum magis
felicem quam Georgio sede consti
tutam existimamus / quam pro vene
tiarum dignitate vulnera morte
que ~~vultro~~ subiyt et oppressus est
Vos igitur propinqui ac fratres tu
que in primis petre vir clarissime
ut non solum necessitudine verum
et similitudine et imitatione
georgio deuincti sitis eius morte
tollerantes feratis oportet ab eo
fortissimo suscepta animis cunctis
hoc ei pacto ut illum a uobis
ita uos ab illo nequaquam dege
nerasse constabit / ponite ante
oculos preterium uobis et generi
nomine et glorie immortalis he
reditate esse legata

Oro in funere Manuelis

Quis vestrum est viri
doctissimi qui forte
admiretur quod ego qui neque
ingenio neque eloquentia
iis sim qui in manuelis funere
laudes nedum ordine mea ornare
sed pene verbis referre possim
inter uos primos spectati atque
optimi viri huius virtutes inme
sas ausus sim enarrare / hac
tota in re quanti aut tam constat
qui sua potius solita beniuolentia
quam aut auctoritate mea aut
aliqua orandi facultate quas
in me nullas esse scio adductus
hoc michi dicendi onus adiecit
cum eorum amicitia que michi cum
illo iam diu extitit equum esse re
sui more suus in latinis negare
mirum tamen inmodum cupiebam quod
cum de manuele defuncto lauda
tione audituri fuissetis / non mei
sed ipsius comparacionem hec fuisset

oro / qui ac magnam dicendi copia
cum exercitatione sui predictus sit / sina
mea hac sibi re reddere debuisset
In quem clarissimi velut patris
atque suauissimi preceptoris morte
latine ut videtis hoc fieri nequie
runt / ad me hac re detulit / non quod
in dicendo aut doctior aut uberior
uobis sim / quam michi semper precepto
res et magistri fuistis Sed quia huius
ornatissimi viri laudes meum
forte semper quia uobiscum comitare
solitus erat / verum nec in tantum
assumere viri grauissimi ~~ma~~ ma
nuele crisolora laudatione mea
diutiniore fama consecuturam pu
tarem / nisi integerrima eius in omni
parte etatis vita summa religionis
fide scientia continentia conspicerem
que et si non orando enarrando etiam
non in mea gloria sibi vendicare
potuerunt / Quod et genus ornatum quam
copia que dicendi aut scribendi
auctoritas huius nobilissimi vi
clarissimi quod per se satis ornate
satis digne laudes commemorare
posset Quas ultima tempore potius
possimus admirari quam mortuo re
uiuo ferre nobis contigisset Sed recto
ferre nobis contigisset Sed iterum
atque confirmatos tamen hac optatis
sima voluptate nobis interre
pit / Nam cum summus pontifex Con
stantia tre constituisset / nonullos
que summe auctoritatis viros et sapie
atque erga hac nostra religione
insignem quadam pietate affectos
sibi delegisset Manuele inter pri
mos habere constitutus / qui in hac lau
datissima rem necessarium quod nego
cium / ita omnem curam studium dili
gentia que contulit ut neque vir
ulla neque insidias nec metus pro
fiter / nec senectutis sue incomoda
aut labores extimare videtur
Quo certa huius tandem cogitatione di
uine karitatis que religionis nostre
diuino propre affectu permotus / ponti
ficalibus maioris qui ipsius grauitate
prudentia ac vita tamque celeste ora
culum venerabatur consilii sinas
quantum in se fuit suscipiendas fo
re suadens conatus est / et ut recte
totum bonorum iudiciis adhereret
omnem itineris longitudinem
frigora yemes viarum asperi
tates atque mortem si opus esset
perferre instituit Que cum ut
cogitaret perfecta vidisset / iuncte
ratos grecorum errores ad roma
nam religione sua opera ac
diligentia deduxisset Quo quidem

officio om̄ laude atq̄ honore di
gnissio quid maior fieri aut di
uinius excogitari poterat qua
corona quas statuas huic viro
tu nullus honos nisi debitus nulla
gloria nisi dignissima reddi poterat
/homines si diutius i vita fuisset
statuisset tpe fidius medius no
solu urbes sed ipi ppe agri cole
et si no pates maiores certe ho
nores manueli decreuisset sz
cu pret suam opinione atq̄ om̄
honoru iudiciu comune om̄ li
bertate obsessam videt/ et ad vnius
volutate redacta oia tade q̄ po
tifice suu ad fuga redactu as
siduis febribus obsessus e pau
cos q̄ post dies dolore magis
urgente qm̄ morbo excessit e vita
Jmo si diliget attede et vere
iudicare volueris ad ea acces
sit vita ad qua maiores suos
illustres viros ascendisse arbitra
bat Cum tu suis ciuis ac mo
lestijs solutus fuerat supore
imortaliu cetu adire affirma
bat Quibus no mo statuas ver
etia aras ac tepla dedicabat
/eoru similis si q̄s nostru velut
factus probari/ nescio cur no ma
nueli nostro iter ipos supos
costitutu locu reddiderimus presti
cu totius ante acte vite sue mo
res cospexerimus omez q̄ pteriti
tepores ac pueritie rationez
recordari voluerimus/ qua demu
adolescens incredibili pene vir
tute suma declarauit Quis ei
e qui ta singulari huanitate
verecudia modestia adolescē
tia sua ornauerit/ qui eo etatis
tepore omis libidines expulsa
uerit q̄ omez sui corporis par
te illesam sctissimaq̄ seruauerit
/qui teneris adhuc anis se sic
ad phiam liberaliu q̄ sciciarum
studia contulit/ ut adolescens
iter phos et doctrina et vita
nuaret/ hec viri optimi pauci
cotigisse legimus platone naq̄ et
aristotilez aliquot post adole
scetie sue anos phie operam
dedisse costat/ quoru codices quos
i senectute quos emedia phia
haustos perscripserat/ hic adole
scens magno studio consequtus e
atq̄ ita e cosecutus ut ceteras
deinde sue etatis partes clarissi
mis virtutibus sed ait nuqua
ex hoim memoria euelli posset

essent hij sūt gradus viri clariss
simi qui ad honores qui ad fama
liberos ascensus parat/ hec sut
ea vtutis electa/ que no summis ac
nobilissimis viris solu veru ex
tremis imortale gloria vendicat
/huius nimiru adolescentia om̄s
vos sep probastis que ta egregie
traducta future senectutis sue
fudameta hijs moribus ac vita
iecerat/ et que usq̄ ad postre
mos ipius cineres comite sibi pu
dicitia castitate q̄ seruaret Qua
nostroru seculoru memoria lra
toru viroru comendationes optimo
viroru lingue laudibus diuinis
celebrabunt/ pari deide virtute auo
ritia ois auaritie impetus repul
sauit que no solu puatos penates
uerum etia ciuitates prouincias
om̄ q̄ vtutu ornamenta corru
pit Quanta fide quanta itegritate
rationis pecuniam ex europa exacta
qua pene tota illustrauit Cu
ex bisantij obsidione legatus
ad ipios pricipes missus esset
imperatori suo designauit qui prin
ceps tu belli necessitate adductus
tu maiore dignitate sapientia et
auctoritate homis moti magna
auri parte contulerat Qua i
legatione manuelis sapientia ac
fide admiratu maiores sepe pre
miis cu ipm ad se ducere conati
sint/ ut suis i rebus gerendis co
silijs q̄ capiendis tanti viri pru
dentia dulcissima q̄ homis fami
liaritate uteretur Sed ut ab oi
libidine corporis ita ab om̄ lucri su
spitione aim̄ semper aduersu habuit
Quemadmodu ei ille tpe transal
pine voluptates nullam i ipo
luxurie suspitione iferre po
tuerunt/ sed cotinentie potius se
cuti exemplu ac experimentu
cepere ita illu nec auri sitis
nec glorie aut honoris cupidi
tas nec ambitio ulla ab istituto
opere retardauit/ no refertur
clarissimis viris atq̄ optimis
artibus ytalia ad quiete elegit
Non imminenti demq̄ bello oblatu
otiu ante posuit Sed tanta cotine
tia abstinentia q̄ usus e/ ut que
ceteri magnope optare videt
ab se ea ipa spernenda iudica
uit adeo ut no ex bisantio an
tiquissima ciuitate augustoru
urbe aut patritia ex familia
ortu sed velut e celo emissu
homine ituerer Qua vero ceteris
i rebus moderatione huanitate

clementia usus fuerit facile os
itelligunt Nec scio an xenocrate
aut tarentinum archita aut reli
quos hoies i pħia clarissimos
Manueli no modo ante ponere
sed neqz eqre quid possum Cum
cum aliqndo ab emulis atqz ini
cis detractum sue dignitati apud
Imperatore itellexisset no modo
i eos cum facile posset ultus e
sed ultro se i periculis eorum
defesore patronumqz cōstituit
Ampla hec laus memoria celsa
lorarum nomis dignitas atqz gla
et ut modo dixi que ex morta
libus hoibus superorum imor-
talium cetus auget Sed liberali
tati eius qua alta copabus diffi
cilimum e iudicare utrum maiore
laude dignus existimet an ea
qua i suos an i alios usus sit cui
rei testes qua plurimi nisi nobs
hec nota essent adduci possent
Omni tatum guarinum nostrum dica
qui cum grecarum lrarum i qbus nuc
peritissims e Manuele sibi precep
tore delegisset ab eo no modo
doctrina ac moribus ornatus fuit
sed mltis aliis pecuniis maxis
beneficiis sepe nuo adiutus Id
no minus i omnibus qui ul artibus
suis ul operibus eguisset fecisse
cōstat quotiens ei cum his aut sue
aut alium studiose rei opera
dare cōstituisset egestate impe
dim si Manuel no fuisset Nuc
pra modum te defecisset quanta
pietate ma fuit no gratissima
solum i parentes i necessarios
beneficia i patria diua quoqz
merita declarat verum etiam i
nostra religione imortalis dei
cultum honores qz augendos as
siduum labores postrema qz hec
legatio demonstrauit Cum e ama
di ratio id ausus sine dote qd
sepius a sapientissimo atqz optis
viris audiui cum i sermone de
Manuelis amicitia incideremus
nemine vnqua aut beniuole
tia i omnis aut amicitia i bonos
viros ipm antecessisse nec i
copandis amicitiis maiore di-
ligentia adhibet Nec id solum
sibi ipi persuadebat verum etiam
cum nichil hoim tam virtuti con
sentaneum tam iocundum tam neces
sarium et fecundis et aduersis rebus
existimaret omnis qntum poterat
stratos ac necessarios hortabat

ut ceteris rebus humanis amicitia
copōneret nichil etiam ul adau
genda gloria uel ad pacem comunē
qz utilitatem cōseruandam maius
neqz bono viro dignius a natura
dari posse dicebat Is hoc fuit viri
clarissimi humanitatis et sapie
fructus et expressa hec signa
virtutis comunique omni cōsensu di-
uina nature comendatio que etiam
si morte hac minime exiguum ua
leat tanti viri cōsuetudine nos
tamē orbatos video ea ei etate
a nobis ereptus e qua bonis
artibus optis disciplinis et grecis
et nostris haut parum prodesse
poterat Ita ut primum ab his se
curis quas toto aio expecterat
soluisset omnes ad scribendi stu
dium opera atqz ocium contulisset
O gratie atqz acerbum die q no
domesticis ac ciuibus tuis verum
etiam exteriis exitus haunt
tua morte nunciauit O lugubres
epistole nunc hic perlecte lacrimarum
et tristicie plene o sors omnium ig-
nara instabilis qz fortuna quam re
pete ea congratulatio cupiditas
ac voluptas quas tui iocundi
reditus expectatio paulo ante
tuis omnibus afferebat ad lacri
mas conciderunt que nos vndiqz
ad luctus nostros qz merores
duplicant et i primis clarissimi
necessarii tui viri ornatissimi
atqz illa tua nobilissima fami-
lia dignissimi Iohannis Crisoloe
lacrime que me certe plurimum
ad dicendum impediunt Cum qd ipse
lius accede aut acerbius inferri
poterat minime scio Hic e q
generis tui dignitate studia ho
nores cetera qz patricie fami
lie tue ornamenta lacerata pe
ne qz extincta no modo clara so
bole sed optimarum artium disci-
plina quas abs te olim didicit
erat fauente deo reficiet Sed
omittamus nunc de Iohanne dice
cuius humanitas fama incredibiles
virtus ac sapientia alios sibi lo
cos vendicare potuerunt et
ad id iam redeat oro qd superi
rius dicendum erat cum Manuelis
studium et industria comemo-
rare cuius ingenium ego ipse qui
nichil de eo maius aut admirabilius

qua q̄ ante audierā afferri
posse credebā, seipso ac uehemēt
admiratꝰ sū. Na cū iā grādis
esset. nullius preceptoris auxi
lio intās perdidit l̄rāꝝ. nec
sibi oneri uisū ē tot ānis ꝑ̄ se
studiis vacasset ad puerilia
l̄rarū elemēta redire. comoda
atq̄ ociū aspernāi, sopitū ac
uoluptates oms̄ reiecē, totūq̄
id tēpꝰ q̄d ad res familiares
obeundas, q̄d ad cpāꝝ corporis
regēꝝ dari oportebat, omē i
hac intāꝝ sciāꝝ ꝑdiscēdā con
tulit. In qua post tātū per
fecit ut doctissimis l̄ratissi
q̄ꝫ viris n̄ris eū equare la
tini iniure dubitaret, q̄d haud
nostrarū solū illustrandarū
causā quās clarissimis ꝑ̄his
eloquētissimis oratoribꝫ sū
mis q̄ꝫ bonarū artiū doctoribꝫ
refertas audierat, verū etiā
ad sua et ꝓpagāda et cōser
uāda sciētiāꝝ fecisse videt᷑.
Nāꝫ cū grecos nichil aut pau
cis suis amaduerteē sentiret
, eos q̄ꝫ sensū sinistra rerū ac
tēporū uarietate extīgui co
gnosceret, ne ipsorū studiorū
veterꝰ illa gloria deficeret, i
Italia nauigauit clarissimāꝫ q̄ꝫ
et celeberrima vrbe florētiāꝫ
applicuit, doctissimis hominibꝰ
optīs q̄ꝫ studiis affluēte, no
nullas q̄ꝫ etiā ytalie partes
sūma oīm expectatiōe et di
uinis ꝑ̄e laudibꝰ adiit, ubi
et si quā plurimos magtudīe
īgenii et īdustrie viros ex
cellētes esse itelliget, minimū
sane aut nullū absq̄ꝫ nostris
l̄ris admīnicūm attulisset. q̄s
paulo post ciuitates cū grecis
disciplinis cū optimis artibꝰ
summis q̄ꝫ v̄tutibꝰ ita ornauit
ac īstituit, ut et peritos et
bonos viros per multos effi
ceret, adeo ut nō p̄ntia modo
sed futura etiā secula ī gētes
suo nomī grās nisi igratissima
fuerit referet. Nōnulla etiā
que preteritoꝝ homī aut
negligentia aut aliqua alia
culpa ex ueteribꝰ analibꝰ
nostris ac codicibꝰ exciderat

Manuelis īdustria ad lucē re
dierunt, hoc etiā credi posse ar
bitror q̄ ex his l̄ris ꝑ̄ mītū
icremēti auxilii et facultatis
nostris studiis additū sit, q̄m
plura platonis et plutarchi
monumēta demostenis reliquoꝝ
virorū illustriū nostroꝝ ex
cellētissīoꝝ homī atq̄ꝫ grecoꝝ
gesta apud nos velut arcana la
tuisset nisi tn̄ Manuelis bene
ficiū nostris hominibꝰ grecaꝝ
l̄rarū sciētia studiūq̄ꝫ suasisset.
Sed ut hec uobis et toti orbi
nota ꝑ̄terea. Nōne mi historie
naturalis ꝑ̄ se pn̄ceps Ma
nuel annuiatꝰ ē. Cū ei ipsi
grauissimas sn̄ias audio ipm̄
illū medius fidius gallū que
apud Catonē maiorē legi
visus sū vidē. que i studio
celi metiēdi atq̄ꝫ terre ipē Ca
tho pene emori videbat, q̄lis
i rerū diuinarū cognitiōe fuit
quā methaphisice greci appel
lat vir grauissimꝰ sacrarū q̄ꝫ
litteraꝝ pn̄ceps maximꝰ Jo
hanes fabianꝰ testis ē qui cū
manueli q̄tuor et viginti que
stiones soluēdas posuisset
Nullo ꝑ̄ uis tēpꝰ studio pre
cedēte, nullis tn̄ perlectis
codicibꝰ diuina quadā scientia
ac grauitate discussit, nec
absq̄ꝫ maxima peritissīorū hom̄
astantiū admiratiōe ac laude
Eloquētia uero eiꝰ admirari
magis quā laudare cogor viri
doctissimi, cuiꝰ dicēdi ac scri
bēdi vim ex his que apud nos
scripta extāt percepiꝰ, et i
ea maxime ꝑ̄ utrusq̄ꝫ rome lau
datiōe quā litteris grecis edi
tā Imꝑatori misit i qua
inauditū hominis igeniū In
credibilis verboꝝ vbertas sn̄iaꝝ
copia nō ex arte cōfecta sed
uelud diuīo quodā ore pro
lata sit perlegit᷑. At ne q̄d
studiose hoīe dignū ipius
igeniū sibi denegasset agri
collēdi sciā et uoluptate mi
rifice afficiebat᷑ que catonis
sn̄ia ad sapiētis vita proxime
videt᷑ accedē, et ut illi semꝑ
optio ac sapiētī visū ē, nulla
beatior vita esse pot nec

solu offitio sed humano generi
comisso cultura agrorum salu
taris sed etia delectatioe et sa
turitate copia q rerum omni que
ad victu homi et cultu decoru
pertinet quada i ea te solertia
Manuel adhibuerit. Omitto que
ex suis seminibus generat pitu
silua cetera q que absq alicui
opere terra largit. Vrases pe
cudes q et apu examina ortos
pesiles ptereo quos suo inge-
nio suis manibus strupxerat
Cipressus omni q arboru ordi
nes Quibus i rebus nemine q
ulla vmq etas anteponet
qua fortitudie quibus moribus
sua oem etate gesserit dice
ptimitta. Qua exhys que pau
lo ante comemoraui et que
i oculis vestris adhuc sut
ita patere video ut nunc vere
credere incipiat grecos homines
omni quonda scientiaru omni bo
naru artiu omnis vite optiarum
q rerum omi inuctores preceptores
magros fuisse Cu Manuelis
nostri vita perspiciat q oibus
i rebus ita irreprehensibiliter vixit
ut bene beateq viuendi cunctis se
speculu exhibuerit. Quod quide
cu mecu reuoluo tande viri specta
vobs tissimi in q suadeo equo aio Ma
nuelis morte esse ferenda q ita
ex hac nostra cessit vita ut im-
ortalem ipsius animi et ad meliora
proficisci et nobiscu semper esse
arbitrari possimus Sed quo nunc
te vertes grecia quas parabis
latinas pro doctoru omni tuu genus
Manuelis morte in pene se-
pultu videtur vt Cui post hunc
vacuas scolas trades cui ueteres
tuoru Illustrium virorum anales
Cui quonda ex maioribus tuis
ortas pro... assignabis quem
sibi herede instituens ter... lu
ge oportet Nichil ei mali acci
disse Manueli sed tibi arbitror
Et si qd accidit tuu sola infortu
nium merore accidit O sortem
sapientia platonis diuinu inge-
niu Aristotilis admirabilis
cunctis i rebus ordo demostenis
eloquentia omni q pro doctoru Athe
niensium gignasia Cui nunc ex
nostris tot vigilias labore
fame committet qd infortuniu ipse
tibi grecia addi poterat nisi
ut tot regibus exactis tot

vrbibus euersis tot rebus pu
delectus tam etia pro decorem
adiutes Sed tu michil ac te ter
rens homi a natura datu sit nec
reliquis i rebus aliud aut diutinu
fecerit compositis aiis ferenda sunt
oia. Vnu tamen suadeo no omitta
qua Illustrissimorum Imperatorum
atq horu virorum quos nunc corpori
semper sedes ac domicilium fue
ris ut huic no solu statuas ac
corporis simulacra erigas que
preteritis hominibus dedicabas sed
suarum immortaliu virtutu eas
constituas effigies que apud fu
tura secula sempiterna de se lau
de predicet Et ne hoc tam claro
viro minus etia grata videatur
Immortaliu ipsius memoria cole
Cole continentiam moderationem
humanitate cole liberalitate
qua i propinquos i amicos i pa
tria gessit cole studiu doctrina
diuinarum atq humanarum reru summu
hois tui Nos aut viri eloque
tissimi non q eius opera nostre
tantu illustrate sunt lre Sed
recordatioe ac desiderio amici
ssimi atq amatissimi Manu
elis nri gloria illius nomen
q totis aiis ppa cu oibus rebus
timos licet incertos natura po
suerit horu tamen virorum etiam
apud mortales fama nisi inter
cederit negligentia scriptorum
ingenia autem q resuat

Oratio Casperini Per gamensis

Caspermus pergamensis
Andree Iulano sal. di
cit Multas ex tuis ora
tionibus accuratissime scriptas legi
Sed nulla certe politior ea quam
hijs diebus de morte summi viri
Manuelis crisolore edidisti
Nichil ei e i ea a te pretermissu
q ad tale viru ornadu exco
gitari potuerit. Quare te et
atq etia no quide hortor sed
magis laudo qd diuinu ingeniu
cu natura ad dicendu tibi de-
derit tu etia summu studiu
ad ea te contulisti magna itaq
voluptate ex tua oratione per
cepi quia ingenia nostra tantu
ad hec studia incitari sine ex
citari video Nec despero futurum

ut illa maioru nostroru gloria
que pene idiuedo extincta erat
hac nostra etate reuiuiscat
modo ut nostra igenia ita fortu
na ciuilia negocia patria nego
ciis priorū oratoru oferat
Guarini alteru tua vita alter
res p̄ et magistratus que pul
cerimu adeptus ē facile tibi p̄
stabit Vale pataui viii kl
octobris 1 4 3 2

Poggius

Poggius salutem plurima
dicit Guarino ve
ronensi Si vales bene
ē ego quoq valeo
Nudius ceius cu Bartholomeu
de mote policiano virum in suma
necessitate coniuctu tui qz ama
tissimu forte queuissem ut mi
chi reddisset. narrauit episto
lam abste sibi redditā esse et
vna lugubre quada Andree
Iuli i funere Manuelis ha
bita oroz qua auidus legendi
cu postulassem atq ea ut m
redisset eue stigio me domu co
tuli Et primu eplam tua deide
tota oroz uno ut aiut spu per
legi luculeta quide et spledida
ē hec oro mi guarine et cu
grauibus setecijs referta tu uo
uerbis ornatissimis ut lauda
dus sit me hercule et i celu
dus tollēdus andreas noster q ma
nuelis laudes ta dilīget ta
ornate ta facude oplexus est
ut et si vita illius q̄ singulis
fuit et pene diuina ipam oroz
exupare videat tu plurimu di
gnitatis illi attulerit ex eius ta
grata optimi ac sapientissimi
viri comemoratioe Nichil ei ē
i hac orone pretermissu qd ad fu
nus cuiusq viri clarissimi ex
ornadi atq eius fama et gloriam
amplificāda spectaret ita vni
uerse vite ipius laudes acumu
latissime prosecutus. totius. etatis
memoria dignas sub vno ut
ita dica aspectu suma cu dig
tate collocauit / veru fatebor
animi mei setētiaz mi guarine
et libere ut mei moris ē dica
quod sētio tata fuit huanitas
Manuelis tatq vite cotinētia
talis sctimonia mor ac victo
/ talis bonaru artiu disciplina
ac pene omi diuinarum huanaru
reru sciētia ut hec i vnu ogesta
procul dubio ipa orone maiora
michi esse videat̄ fuit ei vir ce
i terris ut nosti quasi quodda
celeste oraculu nobis traditu
diuinitus et isigne mortaliu vi
te exeplar nobis. qui eo famili
arius vsus vera eius vite ite
gritate scititate qz testificari licet
Regōe cu illu ituebar habitacu
lu qdda sapie et taqua vir
tutu omi diuersoriu me cospi
cē arbitrabar ipa viri facies
uerboru seueritas cuius sermo
et prbo dignus ad recta viuēdi
ratione quēuis iniqus rite isti
tutu opellere valuisset Cu
igit̄ legēdo ad fine huisce orois
peruenissem hesitaui paulu et
paru qd visu ē michi de ipius
probitate legisse ita libes i
suaru vtutu comemoratione
persistēba Euenit michi qd ma
vie sitiētibus solet cotingere ut
etia vini amphora vrceolus
quida esse videat̄ Ardebat ei
animus meus desideras amplius
audire de eius preditatoe an
ne satis dignas. mortuo lau
des tribuerimus suoru operu ma
gnitudie du vixit effecit /
Andreas uero Iulianus sume
ē collaudādus qui certes igna
via nostra qui nulla ne mor
tuo quide pro suis i nos sin
gularibus merit̄ gratia referem
sua opera suo studio nobis opaz
narrauit et tarditate nostraz
sua diligētia subleuauit Ei
igit̄ nomine meo verbis am
plissimis gras agas et quid
ingētes pro hoc labore que su
scepit i Manuelis memoria ce
lebrāda veru hec hactenus i
epla tua mirarīs leonardu ca
ciuda a te postulasse libellu
queda In quo dicebaris colle
gisse eoru errores q̄ greca ver
terat i latinu Ego quoq et rei
nouitate et idignatioe tua per
motus colucem homine/ et vnde
na expiscatus fuisset hac ope
ris mordacitate de qua ta co
ficet perscripserat percunctato
su Aiugit se accepisse a con-
tribuli suo veronensi q ut ait
sibi soli perdoctus videt̄ At ego
id per magne stultitie fūdamētu
esse ratus paru illius verba cau

mancipia exili. Est ei consuetudo
horum qui se doctos atque eruditos
existimari voluit ut permaxime
gaudeat his novitatibus quibus se
sciat plus aliquid legisse quam ce-
teri. Bono animo sis et res nulla
est et auctor delictorum. Habes preterea
me vel clientem vel patronum qui cau-
se tue non deesse in ea presertim que
ad famam aut honorem minuendam
spectaret. Ut aliis litteris ad te
scripsi sperabam ad vos venire at
novum supervenit impedimentum. Litteras
etiam in paratur super beneficio quo-
dam ita ut ante desiderium est. Hac
in re impedior quominus ut con-
stitueram venire possim. Salutes
verbis meis fratrem Barbarum item
et velim tu vel ipse aliquid litterarum
dare. Vale et me ut soles ama.
Constantie idibus Marcii.

Poggius pl. salutem. Nu-
ntio vero dii male fa-
ciant isti nequissimo ta-
bellario qui tam male no-
bis satisfacit in reddendis epistolis
et me privat fructu litterarum
et tibi adimit volup-
tatem quam pro tua summa in me be-
nivolentia permagnam ex his ca-
pere soles. Ceterum maximas ago
tibi gratias pro libello quem ad me
misisti [?] quidem tibi debere
si essem ducturus uxorem. Sed
prima erat ante voluptas uxoris
capienda nunc nulla postquam video
quot et quanta eruditio sapientum
requirat uxorum munus que magis
optare licet quam ea nos consequi
posse. Sed hec toto cum primum est
mihi redditus liber ita avide cum
legi ductus tum novitate materie
tum ordine ac suavitate dicendi
ut universum transcurrerem uno die.
Postea vero maturius relegerem.
Res quidem iocunda et suavis et
pluribus ornata exemplis. Ita
vero in ordine digesta ut nichil
ordinatius dici queat. Id autem quod
me maxime movet est gravitas di-
cendi quam assidue sequatur. Videtur
mihi Fran. et Barbarus alterum de
officiis librum conscripsisse. Sed vos [?]
ita et utrique Ciceronem ex pre-
dicendo non solum adulator ut no-
sti que loquor ex animi sententia pro-
stitutum [?] cum summa eloquentia ad-
iuncta est dignitas quedam sententiarum
quovis gravissimo viro digna.
Horteris ergo Franciscum nostrum ad stu-
dium nam mirabiles prefert

primitias. Cincius noster librum
legit, probat quoque. Deinde Blasius
de Guascombus [?] disseminabo illum
ubi videro aliquem fructum glorie
et laudis Francisco allaturum at-
tempus absit. Preterea in Guarini
epistolam grandiusculam qua descri-
bis elegantissime navalem victoriam
quam ex nequissimis generis mi-
hostibus Veneti fuerant egregia
virtute consecuti. Eam vero epistolam
tum in magna maiorem in modum pla-
cet pluribus ostendi quibus visum
est eam ante luculenter magis fuisse quam
narrari. Sed de his alias. Vale.
Ex Constan. pridie Id. Ian.

Poggius pl. sa. di. Ni-
colao suo. Si vales bene
est. Ego quoque valeo. Per
quendam contribulem meum
scripsi ad te ex Constantia x kl. Mar-
tii ut opinor epistolam quandam
quam si recepisti profecto debuit
te ad risum promovere. Erat
enim longiuscula iocis referta
ac salibus. Dicebam multa de lit-
teris hebraicis quibus operam
dabam plura iocabar in doctorem
ipsum ut captus eorum est qui ex iu-
deis christiani efficiuntur vir levis
insulsus atque inconstans. Eras vero
ac doctrina ut iudeus inculta atque
agrestem facetiis quibusdam leviter
perstringebam. Verum suspicor eam
epistolam et item alteram quam
Leonardo Aretino dabam vobis
redditas non esse. Nam mediusfi-
dius que tua est diligentia in
officio litteras rescripsisses post
modum aliquid et tu vel saltem me-
cum gratulatus esses. Hac nova
novi doctrine disciplina ad quam
perdiscendam me sepius es hortatus
qua et si nullius usus esse con-
spicia ad sapientie facultatem
conferret tamen aliquid ad studia
nostra humanitatis. Balneis ad te de
conscripsi ad que cum me contulissem
nature manus causa de gratia
te digna putavi ut eorum situm
atque amenitatem simul mores
harum gentium orbi scribere et
consuetudinem balneandi. Multa
dicuntur ab antiquis rerum scriptoribus
de balneis Puteolanis ad que
omnium fere populus volup-
tatis causa confluebat. Sed ne-
quaquam arbitror illa ad horum
iocunditatem attendi potuisse
et haud cum his nostris fuisse
comparanda. Nam voluptati Puteo-
lana magis afferebat amenitas

locorum et villarum magnificentia quam festivitas hominum atque balneorum usus. Haec vero loca cum nullam vel admodum parvam prestet animi relevationem, reliqua omnia immensa tribuunt iocunditate, ut persepe existimem et Venerem ex Cypro et quicquid ubique deliciarum ad haec balnea commigrasse, ita diligenter illius instituta servantur, ita ad unguem eius mores ac lasciviam representant, ut quamquam non legerint Eliogabali concionem, tamen ipsa natura satis docti satisque instituti esse videantur. Sed quoniam balnea haec tibi sum descripturus, nolui pretermittere viam qua hinc iter extat a Constantia, ut coniectari possis qua parte Gallie sint constituta. Prima die navicula per Renum venimus ad oppidum Staphusa milia passuum quatuor et viginti. Cum deinde propter ingentem fluvii descensum per abruptos montes et confragosa saxa iter esset pedibus conficiendum, milia passuum decem ad castellum applicuimus quod est supra Renum, nomine Caiserstul, hoc est eorum lingua Cesaris sedes. Hunc locum opinor imminens fluvio quod parte Gallia coniungit Germanie, quondam Romanorum castra fuisse. Hoc in itinere Reni vidimus casum ex alto monte scopulis interruptis magno fragore ac sonitu, ut ipsum met casu suum queri ac lamentari existimari posset. Tum mihi venit in mentem eorum que feruntur de Nili descensu tamque precipiti, nec miror accolas cum vicinos propter admirabilem illum strepitum et fragorem surdos putari, cum huius fluminis qui torrens ex eo loco extimari potest instar miliaribus tribus fere stadiis tumor exaudiatur. Oppidum est deinde Badan satis opulentum, quod est balneum Almanorum lingua, situm in convalle montibus circumeminentibus prope flumen quoddam ingens rapidissimi cursus, quod in Renum fluit longe ab oppido quinque milibus passuum. Prope oppidum stadiis quatuor est villa super flumine pulcerrima in usum balneorum fabricata. Area est perampla media parte ville et circum hospitia magnifica multarum receptacula gentium. Singule

domus sua habent balnea interiora in quibus abluuntur hii soli qui ad eas diverterunt. Balneorum publica tum privata sunt numero circiter triginta. Publica tamen duo extiterunt palam ab utraque parte lavacra plebis et ignobilis vulgi, ad que mulieres atque viri, pueri innupteque puelle et omnium confluentium fex descendit. In illis vallus quidam interiacens, ut pote inter pacificos constructus, viros a feminis seiungit. Ridiculum est videre vetulas decrepitas simul et adolescentiores nudas in oculis omnium aquas ingredi, verenda et nates hominibus ostentantes. Risi sepius hoc tam preclarum spectaculi genus, in mente revolvens ad florales ludos, mecumque met istorum simplicitatem demiratus sum, qui neque ad haec oculos advertunt neque quicquam suspicantur aut loquuntur mali. At vero balnea que sunt in domibus privatorum perpolita sunt, et ipsa viris feminisque communia. Tabulata quedam eos secernunt et in his fenestrelle demisse, quibus et una potare simul colloqui et utrumque videre atque attractare queant, ut eorum frequens est consuetudo. Haec desuper cingunt deambulatoria, in quibus conspiciendi confabulandique causa homines consistunt. Nam cuivis licet visendi colloquendi iocandi ac laxandi animi gratia aliorum balnea adire ac perstare, ut cum exeunt et cum ingrediuntur aquas femine maiori parte corporis nude conspiciantur. Nulle aditus custodie observant, nulla hostia prohibent, nulla suspicio inhonesti. Pluribus in locis idem qui viris et mulieribus quoque ad balnea est ingressus, ut sepissime accidat et virum femine nude et feminam viro nudo obviam ire. Masculi campestribus tantummodo utuntur, femine vero linteis induuntur vestibus crura tenus ab latere scissis, ita ut neque collum neque pectus neque brachia aut lacertos tegat. In ipsis aquis sepe de simbolis edunt, composita mensa desuper aquam natante, quibus viros assistere consueverunt. Nos quidem in ea domo qua lavabamus invitati sumus ad eam consuetudinem. Equidem simbolum contuli, interesse nolui, licet

etiam atque etiam rogatos non permotus
pudore qui propter ignorantiam lingue ac ru
sticitatem sed inscitia sermonis fatuum
quoddam michi videbatur / hominem ytali
cum nescium loquele una cum feminis
adesse in aquis mutum et elinguem ubi
integer dies sorbilando ac potitan
do terendus erat / Duo tamen ex so
ciis balneum ingressi sunt magna cum
animi iocunditate una aderant / tan
gebat potum una sumebat et ab u
colloquebatur licet per interpretem
persepe flabello ventulum faciebat
restabat aliud nisi pictura illa
Jove quo pacto danae per ymbrem
aureum et reliqua Illi tamen lintea
stola ut moris est viris cum in mu
lierum balneum accersiuntur vestiti
erant Ego autem ex ambulatorio omnia
conspiciebam mores consuetudinem
suavitatem victus vivendi libertatem
ac licentiam contemplatus permirum
est videre qua simplicitate vivant
qua fide Videbant viri uxores
suas a peregrinis tangi neque com
movebantur neque animadvertebant omnia
in meliorem partem accipiunt / nichil
est tam difficile quin eorum moribus
facile sit / plane in politia platonis
convenisset ut omnia essent communia
cum etiam absque eius doctrina tam
prompti in eius sectam reperiantur
In nonnullis balneis masculi re
sident cum feminis permixtue / quibus
sunt sanguine proximi aut bene
volentia / quotidie ter aut quater
balnea intrant / maiorem in his diei
partem agentes parti cantando parti
potando parti choreas exercendo
psallunt in aquis paululum subside
tes / in quo iocundissimum est videre
puellas iam maturas viro iam ple
nis nubiles annis / facie splendida
ac mirabili liberali in dearum ha
bitum ac formam psallentes / mo
dice vestes retrorsum trahunt de
super aqua fluitantes / ut alteram
venerem extimares Mos est mu
lieribus ut cum viri eas desuper
prospectant iocandi gratia stipem
petere Itaque proiciunt nummuli et
quidem pulchrioribus quos ille parti
manibus excipiunt parti linteis
extensis altera pellentes / in quo ludo
nonnumquam etiam corporis occultiora de
teguntur / proiciuntur preterea et serta
variis distincta floribus quibus capita
exornant dum abluuntur Ego hac

profusa vivendi ac iocandi facul
tate delectatus cum bis tantum in die
lavarer Reliquum tempus consume
bam in aliorum balneis visitandis
nummos persepe iactens et serta
ad morem ceterorum / neque vel legendi
vel sapiendi quicquam tempus erat
inter symphonias tibicenas cithara
ras et cantus undique circumstrepentes
ubi velle solum sapere summa fuis
set dementia presertim ei qui neque
est ut menedemus ille seu con
timemimenos et homo est nil hu
mani a se alienum putans / ad sum
mam voluptatem deerat comercium
sermonis / quod rerum omnium est primum /
Itaque restabat nisi oculos pasce
re certari in ludum duce ac reduce
ambiendi insuper locus erat et
ea tanta licentia ut legem ambitus
non verer / preter has multiplices
iocunditates est et alia non me
diocris pratum est ingens post vil
lam secus villa multis arboribus
contectum / eo post cenam conveniunt
undique omnes cum varii ludi fiunt
quidam choreis gaudent cantant
quidam / plurimi pila ludunt / non
quidem more nostro sed viri ac mu
lieres pilam tintinnabulis ple
nam alter ad alterum proiciunt / tum
concurrunt undique ad illam exci
piendam qui eam cepit potior habetur
qui iterum proicit porrectis
manibus / atque ipse modo simulat
ad illam iacturum Multi sunt hos
ioci fiunt quos longum esset re
ferre / hos autem retuli ut ex
paucis comprehendas quanta hec
sit scola epicuree factionis At
que ego hunc locum illum esse
credo / in quo primum hominem creatum
ferunt gan credo hebrei vocant
hortum est voluptatis Nam si
voluptas vitam beatam efficere
non video quid huic loco desit
ad perfectam et omni parte consu
matam voluptatem [illegible] si quam
virtus aquarum sit queris / cum va
ria est et multiplex / cum vero illa
est admirabilis earum virtus et
pene divina Nego esse ulla in
orbe terrarum balnea ad fecun
ditatem mulierum magis accomo
data Itaque cum plures sterili
tatis causa accesserint mirari
illarum virtutem experiuntur fuat

eius diligenter precepta quibus adhibent remedia ad eas que concipere nequeunt. Inter cetera vero illud est memorie dignum innumerabilis multitudo nobilium pariter et ignobilium ducenta milia passuum huc venientium non tam valitudinis causa quam voluptatis. Omnes amatores, omnes proci, omnes quibus in deliciis vita est posita, huc concurrunt ut fruantur rebus concupitis. Multe ob corporum simulant egritudines cum animo laborent. Ita videbis innumeras forma prestantes, sine viris, sine cognatis, duabus ancillis et servo aut aliqua affine anicula, quam levius est fallere quam nutrire. Singule autem quo ad possunt vestibus auro argento gemmisque veniunt ornate ut non ad balnea sed ad celeberrimas nuptias eas diceres accessisse. Sunt hic quoque virgines vestales vel ut rectius loquar florales. Sunt abbates monachi fratres sacerdotes maiori licentia quam ceteri vivunt, et simul quandoque cum mulieribus lavantes et sertis quoque comas ornantes, omni religione abiecta. Omnibus una mens est tristitiam fugere, querere hilaritatem, nihil cogitare nisi quemadmodum leti vivant, gaudiis fruantur. Non de communi dividendo agitur sed de communicando divisa. Mirabile dictu est etiam tanta in multitudine. Est enim fere hominum mille in tam variis moribus tanta ebria, nullam discordiam oriri, nullam seditionem, nullum dissidium, nullum murmur, nullum maledictum. Cernunt viri uxores tractari, tum a alienigenis, et quidem sola cum solo, nihil permovetur, nihil admiratur, omnia bona ac domestica mente fieri cogitant. Itaque nomen zelotipe quod quasi omnes maritos nostros oppressit apud istos locum non habet. Incognitum est hoc verbum et inauditum, nescitur hoc genus morbi, nomen quo hec passio appelletur non habent. Nec mirum, cum res nomen apud istos non esse cuius res non subsit. Neque enim quisquam inventus est adhuc inter istos qui zelotipus esset. O mores dissimiles nostris qui omnia semper accipimus in deteriores cogitationes, qui usque adeo calumpniis delectamur et obtrectationibus ut si quid vidimus parvula coniectura statim pro manifesto crimine attestemur. Invideo persepe istorum quieti et nostras execror animi perversitates, qui semper querimus, semper prurimus, qui celum terras et maria pervertimus ad pecuniam eruendam nullo questu contenti, nullo lucro satiati, dum futuras expavescimus calamitates anxietatibus quoque iactamur et ne miseri fiamus nunquam miseri esse desistimus, semper inhiantes opibus, nunquam animo nunquam corpori indulgentes. At isti parvo contenti in diem vivunt, quoslibet dies festos agunt, non appetentes divitias minime profuturas. Opibus gaudent suis, non pavent futurum; si quid acciderit, bono animo ferunt. Ita hac sola ditantur: vixit dum vixit bene. Sed hec omittamus. Neque enim est propositum meum vel hos collaudare neque nos reprehendere. Volo epistolam totam iocunditatis esse plenam, ut eius voluptatis quam primus in balneis percepi, tu quoque absens ex litteris meis particulam aliquam consequeris. Vale mi Nicolae iocundissime et hanc Leonardum nostrum communem amicorum, inter quos omnia communia sunt, participem facito verbis meis. Nicolaum et item Laurentium salutato simul et Cosma salve dicito in sibille crutee. Ex balneis 16 Kalendas Junii.

oggius Leonardo Aretino plurimam salutem. Cum pluribus diebus ad balnea fuissem, scripsi ad Nicolaum nostrum ex ipsis balneis epistolam quam existimo te lectitum. Deinde cum Constantiam revertissem, paucis post diebus cepta est agi causa Jeronimi quem hereticum ferunt, quam de publice hac verbo tibi referre institui, tum rei gravitate tum maxime propter eloquentiam hominis et doctrinam. Fateor me neminem audisse unquam qui in causa dicenda presertim capitis magis accederet ad facunditatem

pristinorum quos tanto opere admiramur
Mirum est vidisse quibus verbis qua fa
cundia quibus argumentis quo vultu
quo ore qua fiducia responderit
adversariis suis ac demum causam
peroravit ut dolendum sit tam nobile
ingenium tam excellens ad illa heresis
studia divertisse si tamen vera sunt
que sibi obiciuntur Neque enim mea
interest tantam rem diiudicare aqui
esco eorum sententiis qui sapientiores
esse habentur Neque tu existimato me
in more oratoris singillatim causam
referre longum id esset et multorum
dierum opus perstringam quosdam lo
cos illustriores quibus viri do
ctrinam posset perspicere Cum multa
in hunc Ieronimum congesta essent
quibus arguebatur hereticus atque ea
testibus firmata tandem placuit ut
publice singulis que obiciebantur
sibi responderet ita in contionem de
ductus cum iuberetur ad illa responde
re diutius recusavit asserens se prius
debere causam suam agere quam responde
re maledictis adversariorum Itaque se
prius pro se dicentem audiendum esse
asseverabat tum ad emulorum suorum
probra in eum congesta deveniendum
Sed cum hec conditio sibi denega
retur tum stans in medio contionis
Que nam est hec iniquitas inquit
ut cum trecentis quadraginta diebus
quibus in durissimis carceribus fuit
in sordibus in squalore in stercore
in compedibus in rerum omnium inopia ad
versariorum atque obtrectatores
meos semper audieritis me unam
horam nolitis audire Hinc est
ut cum illis singulorum aures pa
tuerint atque tam longo tempore
vobis persuaserint me hereticum
hostem fidei Ecclesiasticorum persequ
torem mihi autem me defendendi
nulla facultas detur vos prius
mentibus vestris me tamquam improbum
hominem iudicaveritis quam qui fue
rim potueritis cognoscere At qui
homines estis non dii non perpetui
sed mortales labi errare falli
decipi seduci potestis Hic mundi
lumina hic orbis terrarum pruden
tiores esse dicuntur maxime vos
decet elaborare ne quid temere ne
quid insulse ne quid preter iustitiam
faciatis Equidem ego homuncio
sum cuius de capite agitur nec pro

me hoc loquor qui mortalis
existo verum mihi indignum vi
detur sapientiam tot virorum ad ad
versum me statuere preter equitatem
non tam re quam exemplo no
citurum Hec et multa preterea ornate
disserens strepitu et murmure
plurimorum sermonem eius interpellante
tandem decretum est ut primum ad er
rores qui in eum conferebantur respon
deret deinde loquendi que vellet
facultas daretur legebantur ergo
ex pulpito singula capita accu
sationis tum rogabatur an quid vellet
obicere deinde testimoniis confir
mabantur Incredibile est dictu
quam callide responderet quibus se tueretur
argumentis Nichil unquam protu
lit indignum bono viro ut si id
in fide sentiebat quod verbis profi
tebatur nulla in eum nedum mortis
causa inveniri iusta posset sed ne
quidem levissime offensionis omnia falsa
esse dicebat omnia crimina conficta ab
emulis suis inter cetera cum recita
retur illum sedis apostolice detractorem
oppugnatorem Romani pontificis Car
dinalium hostem persecutorem prela
torum et clericorum christiane reli
gionis inimicum tum surgens querebunda
voce et manibus porrectis Quo
nunc me vertam patres conscripti quorum auxi
lium implorem quos deprecer quos
obtester vos ne At isti persecuto
res mei vestras mentes a mea sa
lute alienaverunt cum universorum
hostem me esse dixerunt eorum qui
sunt iudicaturi Itaque arbitrati sunt
si etiam que in me confinxerunt levia
viderentur tum vos vestris sententiis
oppressuros communem omnium hostem
atque oppugnatorem qualem me isti
esse falsissime sunt mentiti Itaque si
eorum verbis fidem dabitis nichil
est quod de mea salute sperandum
sit multos lepore multos per
sepe in re mesta ridere coegit
iocando in illorum obiurgationes
Cum rogaretur quid sentiret de sac
ramento inquit ante panis in consecra
tione et post verum Christi corpus
et reliqua secundum fidem Tum quidam
at quidam aiunt te dixisse post con
secrationem remanere panem Tum ille
apud pistorem remanet inquit panis
Cuidam ex ordine predicatorum acrius
invehenti tace inquit ypocrita alteri
per conscientiam suam contra se iuranti
Hec inquit tutissima est ad fallendum
via Quendam precipuum adversa
rium nunquam nisi canem aut asinum

appellauit Cu uero ꝓpt īmniu
mltitudīe ac ꝓodꝫ res eo die
transigi nequiret ī die tertiu
dilata ē quo die cu singlorū cri
minu argumēta recitata esset
ac subinde plurimis testibꝫ cō
firmarētᶻ tu surges īqt quoniā
aduersarios meos tā diligētʳ
audistis cōsequēs ē ut me qꝫ
dicētē equis animis audiatis
data tū licet mltis perstrepē
tibꝫ dicēdi facultas hic ꝑmo
adeo exorsus deꝑcatꝫ ea me
tē sibi dare eā dicēdi facul
tatē que ī comodū ac salutē
animi verterētᶻ Deīde sciō īqt
v · d plurimos plures fuisse
viros doctissīos excellentissīos
īdigna suis virtutibꝫ ꝑssos
falsis oppressos testibꝫ iniquis
simis iudicijs cōdēpnatos Ania
ꝑꝛes aut a socrate īiuste a suis
damnatū retulit nec tū posset
euadere noluisse ut duorū que
asperrima hominibꝫ viderētᶻ metū
demēret carceris s. et mortis
Tu ꝑlomis captiuitatē Anaxa
gore et zenonis tormēta mē
torat ꝑtea gētiliū iniquas dam
nationes ruptiliꝫ exiliū Boe
eiꝫ simul et aliorꝫ quos Boe
tiꝫ refert īdigna mortē come
morauit Deīceps ad hebreorꝫ
exēpla transijt et ꝑmū Moy
sen illū liberatorē populi le
gulatorē sepisse a suis calūp
niatū esse dixit tāquā sedu
ctor esset aut cōtēptor populi
Joseph īsuper a fratribꝫ ven
ditū ob inuidiā post ob stupri
suspitionē ī vincula cōiectū re
tesiuit ꝑter ysaiā Danielē
et fermē ꝓphetas oms tāqꝫ
cōtēptores ꝓpi tāquā seditio
sos iniqꝫ cōiunctos sētencijs
hic etiā Susanne iudiciū me
toriūqꝫ ꝑtea q̄ cū viri sctissimi
extitissent iniustis tamē iudicijs
perierūt Postea ad Johanē
baptistā deīde ad saluatorē
nostrū descēdēs falsis testibꝫ
falsis iudicijs cōdēpnatos īqt
oībꝫ cōstare Deīde Stephanū
a sacerdotū collegio īterfectū
Apostolos aut oms morti da
natos nō tāquā bonos sed ut
seditiosos ꝓplorū concitatores
cōtēptores deorū et malorū
operū effectores Iniquū etiā
dāpnari iniuste sacerdotē a

sacerdote At id factū esse do
cuit iniqꝫ a sacerdotū consilio
id etiā accidisse mōstrauit hec
diserte et magna cū expecta
tione omniū disseruitʳ At cū oē
cause ꝓodꝫ ī testibꝫ situ esset
mltis rationibꝫ docuit Nullū
hijs testibꝫ fidē adhibēdā pre
sertī cū nō ex ueritate sed ex
odio aut maliuolētia et inuida
omnia dixisset Tū odij causas
ita explicauitʳ ut haud ꝑcul
fuerit a ꝑsuadēdo ita etiā
erāt verisimiles ut excepta
fidei causa ꝑua illius fides te
stimonijs adhibita esset cōmote
erat omniū mētes et ad miseri
cordiā flectebatᶻ Addiderat
ei spōte se venisse ad cōciliū
ad se purgādū vitā suā et
studia exposuerat officij plena
ac vtutis dicebat hūc morē
priscis doctissimis viris ac
sanctissimis fuisse ut ī rebꝫ
fidei īuicē sētētijs disceptarēt
nō ad pessūdēdā fidē sed ad ue
ritatē fidei reperiēdā Ita Au
gustinū et Jeronimū dissensisse
neqꝫ solū diuersa sensisse sed
etiā ꝯtraria nulla heresis su
spicione Expectabat oms ut uel
se purgaret retractādo obiecta
uel erratorū veniā postularet
At ille nec se errasse asseuerās
nec se retractare aliorū falsa
crīīa velle ostēdēs Tandē de
scēdit ī laudationē Johanis
Huss dudū ad ignē dāpnati
virū illū bonū iustū sctm̄ ap
pellās et illa morte īdignū
se quoqꝫ paratū qd̄ Iuis suppli
ciū adire forti aīo ac cōstātī
se qꝫ inimicis suis cedē et te
stibꝫ illis tāquā īprudēter me
tientibꝫ qui tū qn̄qꝫ corā deo que
falle nō poterat essēt rationē
eorū que dixissent reddituri.
Magnꝫ erat circūstātiū animi
dolor Cupiebat ei ꝑcium tā
egregiū saluari si bona mēs
affuisset Ista tū ī sna ꝑse
uerās ultro mortē appetē vi
debatᶻ laudās Johanē Huss
aut illū nichil aduersꝫ eccl̄ie
dei statū sensisse sed aduersꝫ
abusus clericorꝫ aduersꝫ suꝑbiā
fastū ac pōpā platorꝫ Nā cū
ecclesiarū patrimonia deberētᶻ
ꝑmo pauperibꝫ tū hospitibꝫ
Deīde ecclesiarū fabricis In
dignū illi bono viro videri

dispergendi illa meretricibus conviviis
equorum aut canum sagmaria cultum
vestitorum et aliis rebus indignis
religione Christi. Hic autem maximi
ingenii fuit. Cum interrumperetur sepius
oratio sua variis rumoribus lacesseretur
quod a nonnullis eius sententias
captantibus nemini eorum intactum
reliquit pariter quod omnes vel rubescere
vel conticescere coegit ut tante. Sur-
gente murmure silebat, turba quandoque
increpans. Postea orationem prosequebatur
orans atque obtestans ut eum loqui
pateretur cum se non esset amplius
auditurum. Numquam adversus rumores
expavit mente firma atque intrepida.
Illud vero admirabile memoria
argumentum. Trecentos quadraginta diebus
fuerat in fundo turris
fetide atque obscure cuius obscuritatem
asperitatem ipsemet conquestus est asse-
rens se ut virum forte decet non
propterea ingemiscere quod se indigna perpessus
esset sed mirari hominum
adversus se inhumanitatem quo in loco
non dum legendi sed ne videndi quidem
ullam habuit facultatem. Mitto
anxietatem mentis qua oportuit
illum quottidie agitari que omnem
memoriam excutere debuisset.
Tamen tot doctissimos et sapientissimos
viros in testes suarum opinionum
allegavit tot doctores
ecclesiasticos in medium protulit
in sententiam suam ut satis superque fu-
isset si toto hoc tempore summa in ocio
summa quiete sapientie studiis
operam dedisset. Vox eius suavis
apta resonans erat quadam cum
dignitate gestus oratorius vel ad
indignationem exprimendam vel ad com-
movendam commiserationem quam tamen
neque postulabat neque consequi cu-
piebat. Stabat impavidus intrepidus
mortem non contempnens solum sed appetens
ut alterum Catonem dixisses.
O virum dignum memoria hominum
sempiterna. Non laude si quid
adversus instituta ecclesie sentiebat.
Doctrinam admiror rerum preclarum
scientiam eloquentiam dicendi suavi-
tatem et argutiam respondendi. Sed
vereor ne hec omnia in pesternam
suam sibi fuerint a natura concessa.
Datum deinde spacium penitendi bi-
duo multi ad illum accessere viri
eruditissimi ut eum sententia sua
dimoveret. Inter quos Cardina-
lis Florentinus eum adiit ut illum
flecteret ad rectam viam. Sed
cum pertinacius in erroribus perseve-
raret per concilium heresis dampnatus est
et igni combustus iocunda fronte et
alacri vultu ad exitum suum accessit.
Non ignem expavit non tormenti ge-
nus non mortis. Nullus umquam stoi-
corum fuit tam constanti animo tam forti
mortem perpessus quam iste appetisse
videtur. Cum venisset ad locum mortis
se ipsum exuit vestimentis. Tum pro-
cumbens flexis genibus veneratus
est palum ad quem ligatus erat. Primum
funibus madentibus tum cathena
nudus ad palum constrictus fuit. Li-
gna deinde circumposita pectoretenus
non minuta sed grossa paleis
interiectis tum flamma adhibita
canere cepit ympnum quendam quem
fumus et ignis vix interrupit.
Hoc modo vir preter fidem egregius
consumptus est. Vidi hunc exitum. Sin-
gulos actus inspexi sive perfidia
sive pertinacia id egerit certe
ex philosophie scola interitum viri de-
scripsisses longa catalena nar-
rantis ocii causa nichil enim agens
aliquid agere volui et res tibi
narrare paulum similes hystori-
is priscorum. Nam neque Mucius ille
tam fidenti animo passus est membrum ui-
ri quam iste universum corpus. Neque Socra-
tes tam sponte venenum bibit quam
iste ignem sustenuit. Sed hec satis.
Parcas verbis meis si longior
fui. Res tamen ampliorem narra-
tionem poscebat. Sed nolui esse
nimium loquax. Vale mi iocun-
dissime Leonarde. Constancie iii kalendas
Iunias quo die Ieronimus penas
luit.

Invectiva contra versutos ypocritas Leonardi Aretini

Omnium generum hominum quos
variis dampnabilibus
que viciis criminosa et
ad malum prona com-
quinavit improbitas, ullum neque
perniciosius neque odibilius esse
reor nec severiori censura ani-
madversione que plectendum quam eos
qui cum perverse mentis animique ma-
lignitatis sint tamen fingendo id callide
conantur et agunt ut sancti et inte-
gerrimi homines omnique carentes
vicio habeantur. Hii namque cum
sint totius generis humani infe-
stissimi hostes et in capita cete-
rorum hominum ad pernicie fraudem que
conversi, dignum est a cunctis

tanquam adversus aliqua publica
terribile bellum indui Cum
vero eiusmodi detestabili abho
minabilis que summa duo quos in
me gentium exprimatorum utrumque fore
me dudum credere fidere que decre
verit Et alius item quedam ex eadem
palestra proximis diebus mira
bili quodam artificio adversum me
idem facere temptavit at si per su
periora dampna edoctus in caute
prosperisse rursus procul du
bio capiebar Non est consilium mei
ultra silere sed clamabo quanta
maxima potero voce commonebo
que omnes huiusmodi circulatores pub
lice que detestabor ne in me am
plius suas fraudes prestigia que
exerceret nec tamen eorum nomina que
certe vix contineo hic expres
serim dabo hoc pudori meo con
cedam verecundie satis demos pe
narum accepisse putabo Sed ista
legentes audientes que de se di
cta haud dubie recognoscent
quod vobis adversum me est rei per
versissimi homines quod tam tam
crebro flagitiorum vestrorum vene
nata tela iactatis An ego
adeo dignus visus sum qui seduci
ydoneus que falli simplex que
circumveniri a vobis possim Fros
credo placida et benignitas
vultus nescia que denegare quicquid
facilitas hec vobis adversus
me fiduciam prestat Videte
queso ne fallendi aviditate fal
lamini Fuit et ista quondam in me
humanitas Sed vos plane vestris
eam versuciis in contrarium conver
titis Nullus autem iam spes ve
hementius arescit quam que ab
initio dulcedinem habuit Fru
stra iam michi credite me ag
grediemini frustra adversum me
tenditis retia vestra Qui semel
fallitur dignus est venia qui
rursus castigatione qui tercio
nullo modo ferendus est Non com
mittam igitur ut tercius deceptorum
ordinis ipse sim Non composita
facies non deiecti in terram oculi
Non ora artificiosa extenuati
one pallentia Non denique per
omnes gestus exquisitissime ficta
probitas non sermo ille raro
et crebro in nostri capitis dampna
tione admixtus decium me iam

ultra seducere aut movere aut
quicquam proficere apud me pos
sunt Hinc inde doctus sum Et quod
minime vellem meis quidem dampnis
incommodis que edoctus callidos fe
stinationes vestras et occul
tos quidem meatus quibus quasi
cuniculis ad ruinam hominum subitis
omnes agnosco recte nimirum vos
ypocritas appellavit qui huius
significationem verbi a theatrali
histrionum turba ad vestrum genus
consorcium que traxit Quippe nichil
aliud quam histriones estis et
et alienas induti personas deum
simul homines que deluditis Hist
rio enim dum fabulas agit sepe ex
aula prodigus rege se aut
heroas profitetur exterius Cum iterum
neque rex neque heros sit vilis
quedam ex infima plebe homuncio
et iterdum et servus Itaque eos
greci ypocritas quasi actores
et simulatores alienarum per
sonarum Nostri autem histriones
id est ludiones et rustica lingua
vocitaverunt An non recte vobis
huiusmodi nomen inditum est An non
peius etiam quam ludiones estis
Illi ad delectationem spectantium
alienas ipse ferunt personas
Vos vero ad eversionem spectantium
ficta induitis Prophanissimum locum
templorum sanctuaria incestatis O
miserum ac detestabile genus
qui etiam illa que sancta ceteris
et incontaminata sunt vestris fla
gitiis prophanare non dubitatis
Sed non ulcionis quia absterget
quam clara illis hec proficere con
fiditis posse At non divine ulcionis
omnes quam merito formidare
et expavescere debetis quam cuncta
discernunt pena vos territat
Sed mundum fortasse iugulum
vestrum ita mortificare videndi
tempus est ut eo quorundam pene
delictorum sic a legibus consti
tute sunt ut antequam suppli
cium de reis sumatur spoliati
ones et verberationem premittunt
sic vos prius quam confodiami
nudandi ac flagris ordinis
mee verberandi estis Nam decet
ypocrita nudum notari ante
nudandus ut appareat verbe
randus ut doleat Quare divina
ista que vestra perfidia dissipat

i alia parte reservemus At ut
ceptum e de institutionibus agam
illi reges ut heroas simulant
vos fatie induitis viri a quo ty
longe distatis magis quam illi ab
heroes et regibus non utor ex
cessu veterum dum ita dico sed re
vera sit e plus ypocritarum per
versitas a probitate quam servo
fingunt quam nimiorum infimitas a
culmine regio quod pertocius imit
tatur Si quid illi fingendo se re
ges nichil aliemores fiunt
Vos aut quanto magis fingitis
tanto ab vno viro distenditis lo
gis et certe si quod sit bonus vir
considerare velitis pudet vos
nimium professionis vestre quamquam
non e professio ypocritarum
ut boni sint sed ut boni vide
antur Aliud aut stulticie vestre
e quod preter bonitatem existimatis
que ad faciendum bonum virum in
pertinet Non enim vestis hispida
et talos adusque profusa toga
non pergrande capitis tegmen non
tristis et severa alienis pec
catis castigandis sinus ignoscendi
curiositas non importuna fre
quentatio templorum non admiratio
confirmatio quam picturarum bonum
virum efficiunt vera sinceritas
animi istud prestet oportet
non in verba ac captiosa ostentatio
sui Sed vos hinc vnus labor
e ut boni videamini ut non sitis
nichil laboratis Itaque sinceritate
illa animi que bonum virum ef
ficere potest spreta atque negle
cta et tamquam inimica rationibus
occultata ad curam carum rerum
confugitis que probitatem non
efficiunt sed ostentant Illud
tantummodo poscentes da michi fal
lere da iustum sanctum quam videri
nocte peccatis et fraudibus
obice nube qui natura vicam
docte ac festive poeta descrip
sit Cum vero omnis vestra vir
ita dixerim bonitas vestitu vultu
affectata tineatur nec ultra se ex
tendat de illis pauca dicenda
sunt ne fortasse blandiamini
vobis ad vestram admirabilem
stupendamque sanctimoniam qualis

et quanta sit a nobis ignorari i
quibus profecto vos ipsi si vera fa
teri volueritis nobis ut verissi
sima dicentibus assentiemini A ve
stitu igitur captatis vitia nobis
maxima atque deformissima insunt
inter que superbia avaritia am
bitio obtinent principatum ea ut
teletis longe ille clamides que
sunt magna illa capitis tegmina
adiuncta qua et alia de causa
illa vestis corporibus induatis nisi
ut sub humili habitu superbia
sub contemptu avaritia et ambitio
delitescat Non igitur sunt hec ve
stes corporis tegmenta adversus
iniurias frigoris aut caloris
sed vitiis latibula adversus ocu
los hominum comparata At qui si
boni quemadmodum videri cupitis
ita esse velitis Ista que vitia
ex animo excindenda erant non togarum
velamine occultanda hispidior
vestis e et penula esse sancta
mantelatis negligentior quam effuse
quod ergo te ne obbet sanctus ut
in vis sit et ame putari credis
Ego his ostentationibus et figmentis
tuis fidem non presto nec tibi ypo
crita credo sub illorum enim pannorum
involucro velut sub cataracta suffi
farcimata late aliquid suspicor
et ecce latet mo aprici et intro
spici liceat Apparebat turpiorum
vitiorum sentina et lupi rapacitas
sub agnina abscondita ut enim ista
hominum ad preceptum deceptionem sit pannum
vestras ad deceptionem obtegunt
pravitates hec vos spectacula
que ista in populum dimittitis ut
per huiusmodi speciei illecebra alliciat
homines et a vobis capiat et
vestrum quidam genera ad ypocrisim
inventa sint in cunctis tamen vna e
regula ut sub humilitatis specie
mentes intuentium ad false boni
tatis opinionem credulitatemque
adducatis magis tamen ac minus
a communi vestimentorum usu diste
ditis vt quo plus minus ve
in huiusmodi detestande pestis vora
gine se commisit Quamobrem qui
paulo meliores quam sint videri
affectant submissiori paulo toga
calciamento que abutuntur qui aut

cupidinis hoc flagitat a coi usu
discedunt lenius. Alii vero tota
mente ypocrisi ardent, ac ta specto
hoim consortio iter celestes numari
volunt, et i scitoru catalogo pripi
adhuc heretes qz astribi. Hy non
lenibz certaminibz sed toto ut dixeri
agmine ypocrisim invadunt. Hy sunt
quos videmus no tam vestitos qua
qm involutos vestibz, quoru sunt
illa peregrinadia et pendenda capitu
tegmina, in nostra hoim et portenta
tunicis tamqua culeis insuti, qbus
si esset aliquid sinceritatis nusqz
tanto opere ostentaret hac coru
panaria sctitudine oculis nostris
obiice, sed integritate animi sub
coi et usitato habitu late pate
ret; studeret qz potius ut homines
nesciret qd isti minime faciunt
sed inculcat ea oculis nostris
et palam ostendunt, per que sctos
et integerrimos cupiunt existi-
mari. Sepulcra itaqz dealbata
que cu extra speciosa sint, intus
si apias putrida reperiunt; hon
ei vir et ypocrita qmqm i nullo
conveniant, tamen i hoc maxie dif
ferunt q ille bonus esse vult, vi
deri aut ide laborat. Itaqz oia
que intus sunt virtutis negliges
ea ad ea que tantumo supemmnet
et subiacent oculis confitada et
i spatulo exponenda intendit, ad hec
vanitas et cupiditas nos impel
lit vanitas ad gliam aliqua per
huioi habitu, cupiditas ut fa
ciliore via addecipiendu habe
at. Hinc sordide deformationi
habitus, tristitia vultus et dele
ctatio frontis adiungit; que et ipa
ostentadi et decipiendi instra
sunt multa vel mgioia, ut etiam
cognomine vestium exinde sit tra
ctu ypocrite tristes, motus oculo
gravius obtorta cervix sputu
frequens, no ta abstinentia cibor
qua abscleuatioe prouciens. Na
hoc ypocritaru studiu, faciem
extimat corpus impinguant qd
sub veste latet ad opera vo
luptatis exercet. Quid tu ypo
crita usqz adeo tristis es, qd
vult sibi ista obtorta cervix,
qd illa oculoru deiectio, quid
illa integritas et innocentie ficta
sinceritas. An pot qsqua vestr

quoties aliu eiusde artis profes
sionis qz aspexerit risu tene
quas fraudes quas cavillatioes
nobis cu sitis an nescio quantu sb
ista ficta humanitate lateat sup
bie quantu iracundie Narrasti pua
i re quamqm vestru qs offende
rit tam estus iraru indignationu
qz exundat, sit qz continuo efferve
scit spus ut no humilem ac dete
ctu ypocrita fere et sterqlinium
vulgi ac postreme sortis hoiem
sed agamenone dicas ut achille
aut si qs fuerit coru superior
Nec vero gens e ulla ad crude
litate promor si ulciscendi lice
tia nancistat. Cuta i re habundae
exeplis nisi ab initio posuissem
nemine vestru notare sed que
admodu sub illa ficta et simu
lata ypocritaru humilitate su
perbia quedam lanis et estuans
acerbitas reperit, sic etia sub
integritate qua fingunt detestanda
improbitas ac malignitas sub
est. Et quemadmodu si qs eos paulo
irritaverit, que sub humilitate
specie latitat erupit si qs fidei
coru aliqz commiserit repente im-
probitas que dissimulabat; appa
ret, nec magis pro humilitate su-
perbia, quam pro iustitia rapacitas
pro castitate iniquitas pro pietate
impietas. Si periculu facias de
prehendit. Na ego qd de verbis
eoru loquar i quibz nichil est
simplex nichil veru nichil sin-
ceru et q indignissime e pecca
i aliis acerbissime castigat, qbus
ipi precipue obnoxii sunt, qui
ipi crebro sermo de constantia de inte
multis eius sermo de constantia de inte
gritate de iustitia de continentia
de humilitate hinc adversus impro
bos invehunt pontificant insanunt
sed ide ipi ubi omissis verbis
ad res pervenerunt, quasi alii qda
homines ac prorsu preceptoru ob
liti, per phas et nephas cuncta
facere properat, que prius i aliis
detestabat; ut cu eoru vita mira
bilis modu pugnet oro ope. Pari
modu audire ypocrita inter mulier
culas aut inter viros sit stul
tos ut no multu a mulierculis
differat, cottionatate sophma fingit
celestia domicilia que nusqz
aspexerit quasi inde prolapsus
enarrat, ficta pro factis ipsa
pro visis turpissima impuden
tia asseverare no dubitat
huioi verbis infatuate domu

redeunt et sitim et deo amicu p
dicant et munera mittut cu ma
iore cetu reuerent bacanalia p
hunc modu fuit Illi iterea na
res inflat sopma / ite que referre
putt quasi poeta qda excogitat
ingeni et arthimadrita se no
tari gaudet / ut ubere ridendi
materia demeritus ac leuitatibus
suis grauibus et prudentibus
viris huiusi hoies crebro exhi
beat / atque vtina hic litigia sisteret
sed procedit longius nota hoc
quod ceterorum qui paulo urbanio
res sunt vna e regula viuendi de
inque istitutu ut uerba quide
eoru optia sint ficta / ficta ac
pessima Nec ego solu de religiosis
veru etia de secularibus loquor
Nam cu i vtroque genere hec in
fanda reperit pestis Equide
ex quibus hominibus quos uersari
i vita prospexi nullos atque
acerbiores neque puersiores ad
hunc tuum / qua istos qui bona
consciencia profitentur / qui picturat
ac tractat qui plorat it sat
apud eos caue queso pecuniam
deponas Caue quicquam credas
Caue tutela liberorum committas
Caue ad prudentia filiorum fili
arum ue tuorum aspirare pmit
tas persuade tibi ista psuade
tibi tuto potes hoc e nocentis
simum genus hominum et cunctis fla
gicijs scleribus que cooptum ta
cuitate persuasione que pinquorum
spoliatores viduarum pupillorum
que omnium demque qui aliqua i re
eorum fidei se permiserint osten
sores / O quot singulis occurre
ribus quibus tamen vix moram pau
lo plus nummo licet / qui de ieiunijs
de sacris de consciencia ut se bonos
ostendat loquuntur / hoies composita fa
cie tristi a sereno uidiato vestitu
et calciamento ac superflua hone
statis norma excogitatis / hos fu
ge crede michi / hos vita cu hijs
michil rei vmque tibi sit / si gere
amas / etei nescio quo pacto alie
narum quidem rerum semper illis scru
pulosa et arguta consciencia e ni
mis suarum etia nulla et supina
et crassior / itaque si quid e cu illis
explicandum tot cauillationes subt
fugia tergiuersationes super
inducunt ut nec sui quoque ab
illis consequi nec se explicare
aut liberare nullo modo uale
at Iusti imperij uersuti mediatores
intemperabiles iniquitatem quam nunquam
ex bono et equo existimet sed
cuncta per rigorem iniquitatis sue pro
sequitur igitur cu
isti vobis occurrunt qui pannis
qui vultu qui gestu qui incessu q
motu oculorum et corporis q verbis
et oratione ficta humilitate et ex
quisitissima bonitate pse ferunt
ac se nostris oculis no prestant
modo sed inculcant no esse eos
sectos no innocentes no humiles
spiritu sed puisos inflatos et per
fidos sed simulatores et detrac
tores hominum michil est ei quod ypo
crita credi tuto possit / cu omnia
eorum simulata sint atque conficta
nisi forte quis dicat i contrarium
que ostensa sunt accipi opportere
ut subesse procul dubio credam
quorum ab illis contraria ostentat
et ita pannos ita vultum ita verba
ita cetera sanctimonia esse precedant
Nec ego salutares monitiones
ac exhortationes diuinarum rerum
reprehendo / sed fictiones detestor
et abhominor qui sanctitate et castimo
nia profitentur consentanea sue
professionis vita recto / vultu
ac et gestu et incessu et verba
ad speciem integritatis sanctitatis que
formare intus uero turpissima vi
cia retinere aliena peccata
seuere distruere / sua facilius igno
scere et bonum videri uelle cu
non sit idque ad deceptionem hominum
facere teterrimum ac flagiciosum dete
standum duco / hoc est quod te ypo
crita reprehendo hoc e quod car
po et detestor Nam quidem illa pe
neror et adoro et si quis recte il
lis incedit eu beatum puto Sed
hic bonus et integer vir omnia
constare reperietur que tu facis
et recte quidem / diuersis ei propositis
diuersa sequuntur / tibi propositum e ut
rectus videaris / illi ut sit bonus
itaque tu te ostentas / ille se con
tegit / tu facie extimas ut ap
pareas hominibus ieiunans / ille
lauat et vngit ne ieiunans
appareat / tu uestes induis que
oculos hominum i admirationem
humilitatis et honestatis conuertunt
Ille ne aduertatur i admirationem
ordinis communi vestitu calciamento
que vtitur / tu templa infestas / ille
modeste adit / tu picturas
attrectas et murmura misces

ille secu tacito deu porat / tu
ploras iter sacra / ille letat / tu
tristicia vultu profers / ille hi
laritate Quid ad hec responde
bis ypocrita nonne sincero et
bono vir hec facit, oia quotu
tu otraria facis Quid igit infer
hat stultitate cora nostris oclis
e rculcas / qd uba iactas / qd te
ostetas / qd itumescis qd i alto
reprhedis / te bonu simulas no
horres itegritate / et seuerita
te, finge / tu ipe sis costus lin
ciatu ruari at qui leges ad
uerso cu q sla nimis itulserit
igins supplicio pena decruit / qd
ergo tibi fieri expectas q no a
argetu sed facie homis vita qz
falsifitas / equide nos et uestra
iterdu cosideraui / i ea no nuqz
opinione adduci soleo ut puta
lacmas illas et cotristatione
iter sacra ex cosria malefitor
nobis prouenire / ita bono qd
vir leto et hilaris ex recte sto
osria et ex bona spe qua nulla
penaru formido coturbat / ypo
critas aut sua vrut facinora
et qsi furie ante oclos obusat
/ necesse e illos ei quaius sint
improbi iterdu de se et de su
is erratis cogitare / e ei vnoqz
qsqz recte ac pueta factor inde
sibiipsi costitutus / hoc certissim
e profecto / et uerax iudicium
qd neqz falli neqz seduci neqz
circuueniri nullo pacto pt Non
ei testibo credit no tabulis
arguit reus / no a prono per
gratia p eloquecia defedit
oia sunt Iudecis oibo itsimt
/ no sol tatu quis sit sepe fre
quet qz iudicat huius iterm iu
dicis odepnatio lacrimas illas
excutit et iter sacra plorare
opellit Sed crede mihi nno
dimis effatibo hic ludus et iocus
e / ad illud sempiternu ieffabile
iudiciu / qd te post morte no
expectat / o die illa acerbissima
tibi futura / cu ante tribunal
illud deposita facie ista et pa
ms qbo nunc te falledi gra
otegis sempiterno illi iudici vi
cia et scelera tua apparebunt
/ cu te deceptore homi falsore
huane faciei adulatore diue
ymaginis idefitabili igne te

audies odepnari Et qd e deus
i sermonibo acrius detestatus
sit qz ypocritaru puersitate qd e
qd ta crebrius repetat tibi vehe
metius ac terribilius cominere
qd maiori odio mihi ille et su
pmus sibi ostedit hec formula
igit o ypocrita du tepus e et
ante iudicium cu cominatore que
falle no licet reddi i gratia
Dimitte has fictioes qbus falledi
gra acterius studuisti vel magis
virtutibo quasi simulatis he
reas et comi vestitu ute Nec
tibi tata cura e sit hoies de
tuis bonis sciat qm ut nesciat
In vita aut altena no curiosus
sis sed i tua 1432

Oratio pro sponsalibus

Emine uestru igno
rare arbitror viri
spectabiles et egre
gii quia ob causa in
hunc locu accesserit
qqz potius omis vos
scio ad amicissi nri gaudiu
publice nuntiadu auidos accur
risse Est ei amici boni quales
esse pu ut dole si casus acciderit
ita etia et letari si fortuna
faueat pariter cu amico Sed
antequa hac re uerbis aggre
diar id agedu qd no solu omis
viri sctissimi nos admonet
veru et plures gentiliu viri
precipiu ut omnipotetis dei no
i oibus operibus nostris seper
inuocemus cu oia regi et guber
nari ab eo sesernunt tu qz eo
primisso ut ait etia ille sere
inussis ille torquat nullu rite
fundat exordiu Dum ei ille
vir plato qui stoicoru princeps
habitus e i suo thimeo nos do
cuit ne re ul minimas minima
quide ichoemus i qua no diuinu
auxiliu implorari debeat Ce
rto uero qntu dys immortalibo
tribuerit satis i ea orone de
clarat que de responsis aruspicu
als auruspicu iscribat Quare
uolui igit patres coscripti licet
ipi nos amemus ta nec numero
hyspanos nec robore gallos
nec caliditate penos nec ar
tibus grecos nec demqz hoc ipo
huius gentis ac terre domestico
natiuo qz sensu ytalos ipos ac
latinos sed pietate ac religioe
atqz hac vna sapientia qd deor

imortaliu imme oia regi guber
nari qz perspexiox omnes gentes
nationes qz superaox qz si genti
les illi viri tam alte tanqz sapient
de deo aut ut alij voluerunt de
dijs immortalibus senserunt ad
quos scitissime legis apostolice
illuiati et in hac presenti re so
lem et magna fare oportebit
hijs itaqz viri in primis admonitis
qui humilit possu et devote omi
potentis dei suffragium pius qui ad
te attenda iuvoro quo mediante
primu qd sit matrimonium secundo
quante dignitatis et excellentie sit
Tercio quid utilitatis et boni
spei humane conferat pro tempis
huius angustia non pro rei mag
tudine non michil ostendam/ qz vos
viri prudentissimi hec arbitrer pre
terire sed ut adolescentes isti q
matrimonium in dies contrahunt intel
legat cum animi puerile expeditum
intelligat te esse vel iuvenili
corpore vel prospero tamen ut multi
existimat verum etiam animo tam et
gravi et maturo dignissimam ma
trimonium ut a viris sapientis
simis acceptum est viri et mulieris
coniunctio individua vite consuetu
dine retinens ac divini et huma
ni iuris comunicatio Cuius sequens digni
tas et excellentia nos profecto
non latebit si vel a quo principium
habuerit vel per quos contrahat
vel quibus rebus componat considera
bimus Deus aut instituerit primum
testis nobis erit illa vox divina
ore prophetico prolata hoc nunc os
ex ossibus meis et caro de carne
mea et propterea hoc relinquet ho
patre et matre et adherebit
uxori sue et erunt duo in carne
una de quo apostolus hoc ait
dico magnum sacramentum in christo et
ecclia Satis etiam apparet per
Genesis xxx ii o ubi dicit iu
gamus vicissim conubia Neqz
solum hec dignitatis habet qz abor
rerum principe immediatum initium
habuerit Sed quantum sibi cure
sit innuit Boecius de divino amore
in rebus creatis suavissime loques
hic et coniugii sacrum/ castis nectit
amoribus Ex quo facile comprehendi

potest matrimonium inter maxima
que deus constituit solere numerari
cum vir sapientius in illo divino car
mine scribere voluerit/ licet sibi
propositum esset res maximas adeo
creatas et iusse suo stabili con
servatas solum perstringere iam per
quos contrahatur videremus Nonne
pro homines creaturarum principe pro
pheta david quid est homo qz me
mor es eius aut filius hominis qz
visitas eum minuisti eum paulo
minus gloria et honore coronasti
eum et constituisti eum super opera
manuum tuarum Ego si quis de ipso
solum hac lege loqui voluerit
non magnopere negabo Sed propter
hac gloriam hominis minimi non
concedam cum nulla maior nobis
esse possit quia ut deus hac
nostra humanitate dignetur as
sumere Accidit postea homines parti
cipatione deum fieri posse Cum
teste torquato unius sit tantum
essentia michil tamen prohibet
esse participatione quamplurimos
at quibus rebus hoc sacrum fedus con
nexum est hijs vero rebus quibus
sublatis aut post altera quarum
ablata nec fortuna quidem ulla
unqz possit persistere primum
etenim matrimonij fundamentum
in spe et intentione prolis gene
rande Secundum in fide castitate in
vite observando consistit Tercium in
sacro quod efficit ne possit unqz
per divortium separari abrupte
O fedus dignissimum O pactum ve
nerabile coniugij quod hijs tribus
virtutibus sacris confectum est spe
videlicet fide et caritate Spes
enim prole expetit/ fides servat
castitate Caritate vero indisso
lubile matrimonij vinculum con
tinetur que cum ita sint quid matri
monio dignius quid sanctius quid pre
clarius quid in actibus humanis
nempe divinius quod deus primum
constituit quod deus precipue con
tinet qz homo creaturarum no
bilissima contrahit qz tribus pre
sertim virtutibus sanctissimis con
ponitur Ac demumqz qui deo gra
tissimi in primis et etiam hominibus
efficimur hactenus viri specta-

tissimi et qd et qua sit dignitate
matrimonii audiuisti Reliquum
e ut pauca uel de ipsius bono
uel de utilitate dicam bonum p
fecto id esse compos mentis ne
gabit nemo Quod omnes homines
assequi nā desiderat qz lege
ta diuina quam humana concessū e
qd consuetudine puetusta semper
e usitatum Natura ei id effecit
teste illo quem semper allegam
Boecio torquato ut se ad tuei
salute elaboret morte vero
pnitie qz deuitet At cum homo
vna cum impulsu nature etiā
itelligat se admodum breui
tpe moriturum confesti natura
cupiditatem esuscitat quam ho
pretuitate sui ut etiā i platis
attēdit i suo semine repostulet
Preterea non vite suade appetitum
sed etiā societatis et amicitie
nā nobis natam e Est ei homo
ut i politicis placuit plo aial
sociabile naturalit et ciuile
Seneca etiā ad Lucillum epla
nona hāc re ita confirmat ut
aliarum rerum nobis inata dul
cedo e sic amicitie quo solitudo
i odio e et appetitio societatis
placet quo hoiem homini natura
conciliat sic iest huic qz rei
stimulus qui nos amicitiarum
appetitores faciat Et licet
Seneca illic de amicitia solum
pt honestum itelligat nil nos
impedit i coniugio sito quodlz
amicitie genus inde possit Na
qui possūt amici uectiores ee
quā illi quos deus etiam du
os itarire vna ut superius te
tigi ore prophetico nominauit q
voluntate natura legibus ossiuauc
ad opus optimis suauissimi san
ctissimi demqz coniūcti sunt Na
qd opus ab hoie melius fieri
pot ad utilitatem reipublice qz
pro ipsius augmēto et conseruatione
federis mitere Viri et et mulieris
coniunctio domum domorum cum do
mibus ciuitatem ciuitas uero li
bera legibus optīs istituta re
publicam efficit Quod pterea suā
uius qd delectabilius homini qz
seipm i altero se hoc e i filiu

ctū et pnu tuei quā profecto
certitudine per matrimonium sitim
adquirit quā qde certitudine sub
lata necesse e omnem amorem
no patium solum uerum etiā pro
liberorum fratrum et sororum totius
demqz sanguinis itire qd demqz
utilius qd no rei puate solum
sed etiā publice prauitius et me
lius quā amicitias i ciuitatibus
per affinitates ampliare tuius
quidem utilitatis et boni meminit
Valerius li° mᵒ ita de cesaris
et pompei affinitate que Iulie
mors quodamo dirimerat
pites tot ciuium bellorum tranqui
litas truculentissimo furore
perturbata no esset Si cesaris
et pompei comis sanguinis vi
culo constricta mansisset Post
remo qd sanctius qd diuinius
nobis largiri abertino fonte
diuinitatis bonitatis potuit qm
deum maximum optimum deum etiā
deum viuum et verum pro sua ief
fabili bonitate uoluisse matri
monium medium esse quo sedes
angelorum hostis antiqui super
bia vacue replebuntur matrimo
mo itaqz natura imitatis le
gibus pares consuetudini obte
peras matrimonio firmissimos
amicos paris matrimonio
prole certā agnoscis matri
monio rem familiarem ditas so
laris et honesta reddis pub
licā vero auges et ei sub
uenis matrimonio effigie tui
te vita relinquis matrimonio
quid fides qd amor vero sit
experiris matrimonio demqz
sito et fideli bte vite sedes
replebuntur qp si quispiā hec oiā
per matrimonium consequi no
luerit necesse e se totum vir
tutibus dedat quibus qui carebit
beatum efficere domus regimine
no poterit Est ei domus tanqz
pua ciuitas ut ait Aristotiles
cuius regimine iusta prudentia
fortitudine indiget eo qp i ipa
omnis politicarum species regia s
aristocratia et timocratia si
bene statuta sint continentur
sin vero hec politie male a
i tyrannide aut oligarchia

223

aut i dimocratia qutut pat ei
si bonus et prudens e filio regio
dnatu gubernabit Si uero non
tyrannus efficit vir et uxor pre
ferti si iustitia prediti sint et vir
tute aristocratia costituat Si
no obligarthiaz efficiet fre
uero si modestia iterse ceteris
qz vtutibus uti voluerit timocra
tici erit Si uero no i democra
cia incidet Cu vir nobilis et pru
dens No et discreta et provida
dna pro sua singulari prudentia
prosperit quta dignitas et ex
cellentia quitu boni et utilitatis
i ordine sacro matrimonii consi
stet cuqz hec oia domu sua re
gio no tiranico aristocratico no
obligarthico timocratico no de
mocratico dnatu regedo coseq
posse speraret tpm cosesti or
dine sacru appetiuerit et suor
amicoru cosensu et cosilio hoc
e nro viri spectatissimi ad omn
potetis dei laude et honore sta
tuerit igredi Nos ergo viri
optimi et ptes egregii deu et
nu deu om rez opifice deu
fonte pietatis et clementie nos
beatissima gloriosa vgine ma
ria nos supos oms demu hu
milit et deuote rogabimus ac de
precabimur ut hunc scto matrimo
mo qd i pnciatu transiget
sua graz ifudat iffirent et
cocedat sua benedictione habude
largiat ut dignitate et excel
lentia et bonu ome et utilitate
qua ex hoc felici matrimonio
hee due persone venerabiles
sperat et optat possint adi
pisci Sit etia ad statu felice
et honore ppetuu Serenissimi
ducalis dominii venetoru qd
profecto gloriari pt spartanos
q septigetis annis imperio legi
bus imitatis regnasse gloriat
imperii diuturnitate et costantia
supasse qd quid imperiu uel
ariopago olim florentissimo uel
illi amplissimo Romanoru sena
tui modestia quada singulari
prudetia itegritate iustitia
no cedit urbs uero ipa et pre
statia ciuiu et edificior sple
dore et magnificetia oms om
terraru urbes antecellit que
quis oia et sempiterna sibi
ppa sint nos oms om rega
siue reru rege et pncipe deuotis
sime depcam Sit ptea ad ho
nore et gaudiu sempiternu viror
nobiliu hmoi regie ciuitatis pa
tauii rectoru dignissimoru dni po
testatis et capitanei qui singuli
sua iustitia et vtute effecerut
ut oms ca patauii eos no am
plius solu veru potius rectores
ppetuos et patres optios si
per leges serenissime dnacois
liceret hnt desideret Postre
mo ut hoc fedus sctissimu sposo
et spose plenu sit amoris et
fidei plenu iocunditatis et gau
dii plenu vtilitatis et comodi
cu tpis cu etia om ppetuu
deu obsecram

Epistola domini Fra ncisci de insigni obe dientia et fide uxoria

Ibru tuu que nostro
materno eloqo ut
opinor olim iuuenibus
nescio quide unde et
qualit ad me delatu vidi Na
si dicta legi meciar siqde ipe
magnus valde ut ad vulgus et
solita orone scptus et occupa
cio mea maior et tpus angu
stu erat idqz tpm ut nosti bel
licis vndiqz motibus inquietu
a qbus et si aio procul absim
nequeo tame fluctuante re pub
lica no moueri / qd ergo excurri
cu et festini viatoris i morez
hinc atqz illinc circuspiciens nec
subsistens animaduerti alicubi li
bru tpm canu dentibus lacessitu
tuo tame baculo egregie tua
qz uoce defensu mirator sum Na
vires igeniu tui noui et expertus
sum esse homini generis et isolens
et ignaru qd qtp ipi ul noluit
ul nesciunt ul no possunt i alys
rephendunt ad hoc vnu docti et
arguti sed eliques ad relca
delectatus sum i trasitu et si qd
lasciuie uberioris occurrisset
excusabat etas tu tua du id
stilus scribet ydoma tu ipa rer
quoqz leuitas et coru q lectituri
talia videbat / refert ei largit

quibus scribas morumque varie-
tate stili varietas excusatur. Erant
multa sane iocosa et levia quedam
pia et gravia comprehendi de quibus
tamen diffinitive quid iudicem non
habeo ut qui nusquam totus inhe-
serim quod fere accidit eo more
currentibus curiosius aliquanto quam
ceteram libri principium finemque per-
spexi quorum alterum in patrie
in patrie nostre statum illius scilicet
pestilentissimi temporis quod pre omnibus
nostra etas lugubre ac miserum
mundo vidit meo quidem iudicio
et narrasti proprie et magnifice de-
plorasti in altero quidem hysto-
riam ultimam et multum precede-
tium longe dissimilem posuisti
que ita michi placuit meque
detinuit ut inter curas que pe-
ne mei temporis immemorem me fecere
illam memorie mandare volue-
rim ut ipse eam quotiens vellem
non sine voluptate repetere et
amicis ut fit confabulantibus
enarrare si quando tale quid in-
cidisset quod cum brevi post modum
fecissem gratamque audientibus
cognovissem subito talis inter
loquendum cogitatio supervenit fieri
posse ut nostri sermonis igna-
ros tam dulcis hystoria dele-
ctaret cum et michi semper ante
multos annos audita placuis-
set et tibi usque adeo placuisse
perpenderem ut vulgari eam stilo
censueris non indignam et finem
operis ubi rethorum disciplina
validiora quelibet collocari
iubet. Itaque die quadam inter
varios cogitatuum animum more
solito discerpentes et illis et
michi ut sic dixerim iratus vti-
bus omnibus ad tempus dicto hysto-
riam ipsam tuam scribere sive prom-
ptius te haud dubie sperans vel
tuo rerum interpretem me tuarum fore
quod non facile alteri cuique prestitissem
coegit me tui amor et hysto-
rie. Ita tamen ne oratorium illud
poetice artis obliviscerer nec ver-
bum verbo curabis reddere fidus
interpres hystoriam tuam verbis
meis explicui imo alicubi vel
paucis in ipsa narratione mutatis
verbis aut addita que te non
ferente modo sed favente fieri cre-
didi que licet a multis et lau-
data et expedita fuerit ego

rem tuam non alteri dedicandam censui
quam quidem an mutata veste de-
formaverim an fortassis ornaverim
tu iudica. Illic enim orta illuc red-
dit notus iudex nota domus no-
tum iter ut unum et tu noveris et
quisquis hec leget tibi non michi
tuarum rationem rerum esse reddendam.
Quisquis a me querit an hec vera
sint hoc est an hystoriam scripserim
an fabulam respondebo illud Crispi
fides penes autorem meum scilicet sit.
Est ad Ytalie latus occiduum Ve-
sulus ex Apennini iugis mons
unus altissimus qui vertice nubila
superans sese ingerit etheri mons
sua parte nobilis Padi na ortu
nobilissimus qui eius a latere fonte
lapsus exiguo orientem contra
solem fertur mirisque mox tumidus
incrementis brevi spatio decursu
non tamen maiorum unus amnium
sed fluviorum a Virgilio rex di-
ctus gurgite Liguriam violen-
tus intersecat dehinc Emiliam atque
Flaminiam Venetiamque disterminans
multis ad ultimum et ingentibus
hostiis in Adriaticum mare descen-
dit. Ceterum pars illa terrarum de
qua primum dixi que et grata pla-
nitie et interiectis collibus et mon-
tibus circumflexis aprica pariter
ac iocunda est atque ab eorum quod
libet subiacet pede montium nomen
tenet et civitates et aliquot
opida habet egregia inter cetera
ad radicem Vesuli terra Saluciarum
vicis et castellis satis frequens
marchionum arbitrio quorundam
regitur nobilium virorum quorum
unus primusque omnium et maximus
fuisse creditur Gualterus quidam
ad quem familie ac terrarum omnium
regimen pertinebat et hic quidem
forma vires atque etate nec
minus moribus quam sanguine no-
bilis et ad summam omnique ex
parte vir insignis nisi quod presente sua
sorte contentus incuriosissimus
futurorum erat. Itaque venatui
aucupioque deditus sic illis
incubuerat ut alia cuncta plene
negligeret quodque in primis pu-
graviter ferebat ab tpis que con-
iugii consiliis abhorreret. Id
aliquamdiu taciti cum tulissent
tandem catervatim illum adeunt — vel autoritas
quorum unus cuius maior erat
vel facundia maior quam cum suo
iudice familiaritas. Qua iste

Humanitas optime marchio hac
nobis prestat audaciam et tecum
singuli quotiens res exposcit
deuota fiducia colloquamur Et
nunc omnium tacitas voluntates mea
vox tuis auribus inuehit non
quod singulare aliquid habeam ad
hoc te nisi quod tu me carum inter
indiciis comprobasti Cum igitur merito
tua omnia nobis placeant semper
quod placuerit ut felices nos
tali domino iudicemus vnum est quod
si te impetrari sinis teque ex-
orabilem prebes plane feli-
cissimi finitimorum omnium futuri
simus ut coniugio scilicet animum appli
ces collumque non liberum modo
sed imperiosum legitimo subi
cias iugo idque quam primum facias
uolat enim dies rapidi et quamquam
florida sis etate tamen continue
hunc florem tacita senectus insequitur
mors quoque ipsi omni proxima est
etati nulli muneris huius immu
nitas datur eque omnibus moriendum
est ut quod id certum sit illud ambi
guum quando eueniat Suscipe igitur
eorum preces rogamus qui nullum
tuum imperium recusarent quere
rende autem coniugis studium nobis
linquo tale tibi procurabimus
que te merito digna sit et
tam claris orta parentibus ut de
ea spes optima sit habenda Li
bera tuos omnes molesta soli-
citudine quesumus ne si quid huma
nitatis tibi forsan acciderit
tu sine successore tuo abeas
ipsi sine votiuo rectore mane
ant desolati Mouerunt pie
preces animum viri Et cogitis inquit
amici mei ad id quod in animum numquam
uenit michi delectabar omni
moda libertate que in coniugio
rara est Ceterum me voluntati
bus subiectorum michi sponte
et prudentie vestre et fidei illa
vobis qua offertis querende cu
ra coniugis remitto eamque hu
meris meis ipse subeo Quid
et claritas vnius alteri con
fert sepe filii dissimillimi sunt
parentum quicquid in homine boni est non
ab illo quam a deo est Illi ego
et status et matrimonii mei
sortes sperans de solita pietate
commisero ipse michi inueniet
quod quieti mee sit expediens

ac saluti Itaque quando vobis
ita placitum est uxorem ducam id quoque
vobis bona fide polliceor ue
struumque desiderium nec frustrabor
neque nec morabor vnum vos in
vicem promittite ac seruare ut
quamcumque coniugem ipse delegero eam
vos summo honore ac venera
tione prosequamini nec sit inter vos
qui de meo vmquam iudicio aut li
tiget aut queratur Vestrum fuit me
omnium quos nouissetis liberrimum
iugo subiecisse coniugii mea sit
iugi ipsius electio quecumque mea
uxor erit illa certa romani
principis filia vestra domina sit Pro
mittunt vnanimiter ac lete nichil
defuturis ut quibus vix possi
bile videretur optatum diem cernere
nuptiarum de quibus in diem certum ma
gnificentissime apparandis domini
iubentis alacres suscipere ita col
loquium discessum est Et ipse nichilo
minus eam ipsam nuptiarum curam
domesticis suis imposuit edixit
que diem Fuit haud procul a pa
latio villula paucorum atque inopum
incolarum quorum vni omnium pauper
rimo Ianicola nomen erat sed
ut pauperum quoque tuguria non
vmquam gratia celestis inuisit vnica
illi nata contigerat griseldis
nomine forma corporis satis
egregia sed pulcritudine morum
atque animi adeo speciosa ut
nichil supra hec Pro victu in
summa inopia semper educata omnis
inscia voluptatis nil molle
uel tenerum cogitare didicerat
sed virilis seque animus
virgineo latebat in pectore Pat
~~riter~~ inextimabili refouens
caritate et paululas eius pa
scebat oues et colum interim atte
rebat vicissimque domum rediens
oluscula et dapes fortune con
gruas parabat durumque cu
biculum sternebat et ad summa
angusto in spatio totum filialis
obedientie ac pietatis officium ex
plicabat In hac virguncula
Gualterus sepe illac transiens
quandoque oculos non iuuenili la-
sciuia sed senili grauitate de
fixerat et virtutem eximiam
super sexum supraque etatem quam
vulgi oculis conditionis obscuri
tas abscondebat acri penetra
uerat intuitu Vnde effectum et

ut uxore habet q nuqz ante
uoluerat et simul hac vna
nulla qz alia habe disponet
instabat nuptiaru dies vnde
aut sponsa uentura esset nemo
nouerat nec audiuerat inte
rim et anulos et coronas
et balteos conquirebat ve
stes aut preciosas et calce
os et eius generis necessaria
oia ad mensaz puelle alterius
qz statue sue psimilis erat
parari faciebat venerat ex
pectatus dies et cu nullus
sponse rumor videt̃ admiratio
omis meros excitaverat hora ia
prandii aderat iaqz apparatu
ingenti domus tota feruebat cu
gualterius adueniẽti uelut
sponse obuiaz profuturus domo
egredit̃ psequẽte virorum et
matronarum nobilium caterua
griseldis om̃ que circa se para
ret̃ ignara patris que peragenda
erant domi aqua a longinquo
fonte conuectans patrium limen
intrabat ut expedita curis
aliis ad visenda domini sui spo
saz cu puellis comitibus para
ret du gualterius co
gitabundus incedẽs eã qz compel
les nomine ubi pat eius esset
interrogauit que cu illu esse
domi reueret ac humilit respo
disset Iube igit ad me ueniat
veniente seniculu manu pre
sit paruper abstraxit ac sb
missa uoce scio ait me Iam
cola carum t te qz hoiez fidu
nom et quecuqz michi placẽ
ant uelle te arbitror vnu
aut nominatim noscere velim an
me que dnm habes datam in
hac tua filia i vxore gener
velis Inopinio negocio stu
pefactus senex obriguit et vix
tandẽ paucis hiscẽs nichil igt
aut uelle aut nolle debere
i qd placitu tibi si q dns es
Ingrediamur sit go igt ut ipam
de quibusda interrogem te pnte
ingressi igit̃ expectãte ppl̃o
ac miratẽ puella circa patris
obsequiu satagente et insolito
tanti hospitis aduentu stupida
inuenere qua his uerbis gual
terius alloqt̃ et patri tuo
placet igt et michi ut vxor
mea sis credo id ipm tibi pla
ceat Sed habeo ex te querere
nisi hoc paratum fuerit qd mox
erit an uolenti aio parata sis ut
de omibus tecu michi conuenit
Ita ut in nulla vnqz re a mea
uoluptate dissentias et quicqd
tecu agere uoluero sine ulla fron
tis ac uerbi repugnancia te ex aio
uolente michi liceat Ad hec illa
miraculo rei tremens ego mi
domine tanto honore igt me indi
gna scio at si voluntas tua si
qz sors mea e nil ego vnqz
sciens nedu faciam sed nec etiam
cogitabo qd contra aium tuu sit
nec tu aliqd facies et si tu
me mori iusseris qd moleste
feram Satis e igt ille i publicu
educta ppl̃o ostendẽs hec ait
vxor mea hec dna uestra hanc
colite et amate Et si me cara
habetis hanc carissimaz habetote
Hinc ne qd fortune ueteris
noua inferret in domu eam
nudari iussit et a calce ad uer
ticem nouis uestibus indui qd
a matronis circumstantibus ac cer
tissime illarum gremio fouentibus
uerecunde ac celerit impletu
sit horridula virgine induta
laceraqz coma recollecta ma
nibus coopertaqz pro tempore insignita
gemmis et corona velut subito
transformata vix populus
recognouit qua gualterius
anulo precioso quem ad hunc
usum detulerat solemnit despõ
sauit niueoqz equo imposita
ad palatium duci fecit comitante
populo et gaudente ad hunc
modum nuptie celebrate dies
qz ille letissimus actus e breui
de hinc inopi sponse tantum diuino
fauoris affluxerat ut non
in casa alis gaza illa pasto
ria sed in aula imperatoria
educata atqz edocta videret̃
atqz apud omes cara sup fidem
cara et venerabilis esset
vix his ipsis q eam ab origine
nouerat persuaderi posset
Ianicola natam esse tantus erat
vite modus tantus mox decor
ea verborum grauitas ac
dulcedo quibus omnium animos nexu
sibi magni amoris astrinxerat
Iamqz non solum inter patrios
fines sed per finitimas quoqz
prouincias suum nomen celebri

pretone fama wlgabat Ita
ut multi ad illaz visenda viri
ac matrone studio feruento
ocurreret Sic gualterius hu
mili quidez sed isigni et p
tioso matrimonio honestatis
ssima domi i pace extra ueo
sub iopia latitante ta perspi
cacit sic deprehendisset wlgo
prudentissim habebat Neqz uero
solers sposa muliebria tatu
ac domestica sed ubi res pos
ceret publica etia obibat of
ficia viro absente patrie lites
nobiliu qz virorū discordias
dirimes atqz cōpones ta grauib
responsis tata qz maturitate et
iudicij equitate ut oms ad salute
publica demissaz celo feminaz
predicaret Nec multu tepus ef
fluxerat du grauida effecta
pmu subditos anxia expectacōe
suspendit dehinc filia enixa
pulcerrima quauis filiu malu
issent tu uotiua fecunditate
no viru modo sed tota patria
leta fecit Cepit ut fit iterim
gal gualteriu cu ia ablactata
esset ifatula mirabilis queda
quauis laudabile iudicet do
ctores cupiditas sat experta
care coniugis fide expiendi al
tius et iteru atqz iteru rete
tandi Sola igit i talamu se
ducta turbida frōte sic alloqt
Nosti o griseldi neqz ei pnti for
tuna te pteriti tui statoz ob
lita credo Nosti ei qualit i hac
domu veneris mihi qde cara
ac dilecta satis es at meis
nobilibz no ita psertim ex quo
pare cepisti que plebeie dñe
subesse aīs ferut iniquissimis
mihi ergo q pace cu eis cu
pio necesse e de filia tua no
meo sed alieno iudicio obsequi
et id facere quo nihil posset
mihi esse molestius Id enimues
te ignara nunqz facere uelle
aut tuu mihi aīs accomodes
paciaz qz illaz prestes qua
ab initio nri coniugij promisisti
His auditis nec uerbo mota nec
wltu tu īqt nr dñs es et ego
et pua filia tue sumus de rebz
igit tuis fac ut libet nihil

placere tibi pot qz mihi displiceat
Nihil ei uel habere cupio uel amitte
metuo nisi te Hec ei mi i medio
cordis effixi nunqz inde uel lapsu
teporis uel morte uellendu oia
prius fieri possunt qm aīus hic
mutari Letus ille responso sed
dissimulans visu mestus abscessit
et post paulo unu suoru sa
tellitu fidelissimu sibi cuius opa
grauioribz i negotijs uti con
sueuerat qd agi vellet doctu
ad uxore misit qui ad ea noctu
veniens Parce igit o dña neqz m
imputa qd coactus facio Scis sa
pientissima qd e esse sub dominis
Neqz ei tali igenio predite
quauis inexperte dura parendi ne
cessitas est ignota Iussus sum hanc
ifantula recipere atqz ea at
ea hic sermoe abrupto quasi
crudele ministeriu silentio expri
mens subticuit Suspecta viri
fama suspecta facies suspecta
hora suspecta oro qbz et si clare
occisu iri dulce filia itelliget
nec lacrima tu nec suspiriu de
dit i nutrice quide nedu i ma
tre durissimu sed tranquilla fronte
puellula accipiens aliqntulu
aspexit et simul exosculans
benedixit et signu scte crucis
impressit porrexit qz satelliti
et uade ait qd qz dns noster
iniunxit exequere Unu queso
cura ne corpusculu hoc fere
dilaceret aut volucres nisi tibi
contrariu tibi sit preceptu
Reuersus ad dnm cu qd dictu
qd ne responsu esset exposuisset
et ei filia obtulisset uehemet
paterna pietas aīm mouit susce
pta tame rigore propositi non
inflexit iussit qz satelliti inuoluta
pannis ciste iniecta ac
iumento imposita quieto omi qnta
posset diligentia Bononie deferre
ad sorore sua que illic comiti
de panico nupta erat ea qz s
tradet alenda materno studio
et caris moribz instruenda
tata ptea occultanda cura ut
cuius esset filia a nemine pos
set agnosci Iuit ille illico et
sollicite quod erat impositu
impleuit Gualterus sepe itea
wltu coniugis ac uba considerans

nullum umquam mutati animi per
pendit inditium par alacritas atque
sedulitas solitum obsequium idem
amor nulla tristicia nulla fi
lie mentio numquam ex proposito sive
incidenter nomen eius ex ore matris
auditum. Transiverant hoc in
anni quatuor dum ecce gravida
filium elegantissimum peperit le
ticiam patris ingentem atque omnium ami
corum quo nutricis ab ubere post
biennium subducto ad curiositatem
solitam reversus pater ad uxorem
rursus affatur. Et olim ait au
disti populum meum egre nostrum
ferre coniugium presertim ex quo te
fecundam cognovere. Numquam tamen
gravius ex quo marem peperisti.
Dicunt enim et sepe ad aures me
as hoc murmur pervenit: obeunte
igitur Gualterio Janicole ne
pos nobis dominabitur et tam no
bilis patria tali domino subiace
bit. Multa quottidie in hanc sen
tenciam iactantur in populis, quibus ego
et quietis avidus et ut verum fa
tear michi metuens ut de hoc
infante disponam sicut de sorore di
sposui, id tibi denuntio ne te
inopinus et subitus dolor tur
bet. Ad hec illa: et dixi ait
et repeto, nichil possum seu vel
le sive nolle nisi quod tu. Neque
quicquam in hiis filiis habeo preter
laborem. Tu mei et eorum dominus
es, tuis in rebus iure tuo utere,
nec consensum meum queras. In
ipso enim tue domus introitu ut
pannos sic et voluntates affectus
que meos exui, tuos quoque indui.
Quacunque ergo de re quicquid tu vis
et ego volo. Nempe que si future
tue voluntatis essem prescia ante
etiam quam id esset et velle et
cupere inciperem quam tu velles.
Nunc animum tuum quem prevenire non
possum libens sequor. Fac senciam
tibi placere quod moriar, volens
moriar. Nec res ulla denique
nec mors ipsa nostro fuerit
amori. Admiratus femine constan
ciam turbato vultu abiit confe
stimque satellitem olim missum ad
eam remisit, qui multum excusata
necessitate parendi multaque pe
tita venia si quid ei molestum
aut fecisset aut faceret quasi

immane scelus facturus poscit
infantem. Illaque eodem vultu
qualicunque animo filium forma cor
poris ac indole non nostri tantum
sed cunctis amabilem in manus ce
pit signansque cum signo crucis
et benedicens ut filiam fecerat
et diutius oculis inherens atque
deosculans nullo penitus signo
doloris edito petenti obtulit.
Et tene inquit et fac quod iussus es.
Unum nunc etiam precor ut si fieri potest
hos artus teneros infantis egregii
protegas a vastatione volucrum
ac ferarum. Cum hiis mandatis reversus
ad dominum animum eius magis ac magis
in stuporem egit ut nisi eam no
sset filiorum amantissimam paulo
minus suspicari posset hoc fe
mineum robur quadam ab animi
feritate procedere. Sed cum suorum
omnium nullorum erat amantior quam
viri iussu inde Bononiam profectus
eo illum tulit quo sororem tulit.
Poterat rigidissimo coniugi hec
benivolencie et fidei coniugalis
experimenta sufficere. Sed sunt qui
ubi semel inceperint non desinant
immo incumbant hereantque proposito.
Defixis que ergo in uxorem oculis
an illa eius mutatio erga se
fieret contemplabatur assidue. Nec
ullum penitus invenire poterat
nisi quod fidelior illi in dies atque
obsequentior fiebat, sic ut duorum
non nisi unus animus videretur.
Is non communis amborum sed viri
duntaxat unius; uxor enim ipse
vel velle ut dictum est nichil
nolle firmaverat. Ceperat
sensim Gualterio deterior fa
ma crebrescere viri quod efferata et
inhumana duritie humilis penitentia
ac pudore coniugii filios iussis
set interfici. Nam neque pueri
comparebant neque ubinam gentium
nullus audierat; quo se ille vir
alioqui clarus et suis carus infa
mem odiosumque reddiderat. Neque
ideo trux animus flectebatur sed
in suscepta severitate experiendi
que dira sua libidine procedebat.
Itaque cum iam ab ortu filie duo
decimus annus elapsus esset nun
tios Romam misit qui simulatas
inde literas apostolicas referrent
quibus in populo vulgaretur datam
sibi licenciam a romano pontifice
ut pro sua suorumque quiete

pmo matrimonio relicto alteram
ducere possit uxorem Nec oppositum
sane fuit alpestribus rudibus qz
atqz quodlibet psuadere/ que fama
cu ad Griseldis notitiam peruene
nisset tristis ut puto/ sed ut que
semel de se suisqz fortibus sta
tuisset icocussa constitit/ expectans
quid de se ille decerneret/ cui et
sua cuncta subiecerat/ miserat
qz ille Romam cognata qz roga
uerat ut ad se filios suos ad
duceret/ fama undiqz diffusa vir
ginem illam i coniugiu sibi adduci
qd' ille fideliter exequturus
puellam iam nubilem excellentem
forma preclaros qz conspicuam
ornatu germanu qz sil suum an
nu iam septimu agentem ducens
cu eximia nobiliu comitiua
statuto die iter arripuit/ Hec inter
gualterius solito ut uxorem re
temptaret ingenio/ doloris ac pu
doris ad cumulu i publicu edu
cte coram multis hactenus inqt tuo con
iugio delectabar mores tuos
amabam non originem respitiens
Nunc quoniam ut video magna
acu animis fortuna seruitus
magna e~ mihi licet q'
cuilibet licet agricole cogunt
mei et papa consentit uxorem
me alteram habere Namqz uxor
i via stati qz aderit/ esto igitur
forti aio/ das qz locu alteri/
et dotem tuam referens i antiquam
domu/ equa reuertere mente nulla
homini perpetua sors Contra illa
ego inquit mi domine semper sciui
int' magnitudinem tuam et humili
tatem meam nullam esse proportionem
meqz nunquam tuo non dicam co
niugio sed seruitio dignam duxi
Inqz hac domo i qua tu me
dnam fecisti/ deu testor semper
ancilla permansi/ de hoc igitur
tempore quo tecu multo cu ho
nore longe supra omne meritu
meu fui deo et tibi gras ago
de reliquo parata su bono
pacata qz aio paternam domu
repetere/ atqz ubi pueritiam egi
senectutem agere et mori felix
semper vidua atqz honorabilis
que viri talis uxor fuerim No
ue coniugi volens cedo que ut
tibi felix adueniat atqz hinc
ubi iocundissime degebam/ quando

ita tibi placitu non inuita disce
dam At qui iubes dotem meam mecu
ut afferam/ quale sit video/ neqz
excidit ut paterne olim domus
i limine spoliata meis/ tuis induta
uestibus ad te ueni/ neqz aio alia
michi dos fuit quam fides et
nuditas Ecce igitur ut hac ueste
exuo anulu qz tibi restituo quo
me subarrasti/ reliqui anuli et
uestes et ornamenta quibus te
donante adinuidiam aucta eram
i talamo tuo sunt nuda e domo
patris mei egressa nuda itidem
reuertar/ nisi qd' indignu reor ut
hic uterus i quo filij fuerunt
quos tu genuisti/ populo nudus ap
pareat/ quamobrem si tibi placet
et non aliter oro atqz obsecro
ut i pretium virginitatis quam huc
attuli quamqz non refero unicam
michi camisiam linquere iubeas
earu quibus tecu uti soleo que
uentrem tue quondam uxoris ope
riat/ habundabat viro lacrime
et contineri amplius non posset
itaqz faciem auertens et camisiam
tibi unicam habeto/ verbis tre
mentibus vix expressit/ et sic
abiit illacrimans illa coram
cunctis se se exuens sibi unicam
camisiam retinuit/ qua contecta
nuda capite nudisqz pedibus
egreditur/ atqz ita prosequen
tibus multis ac flentibus/ fortunam
qz culpantibus siccis una oculis
et honesto uerecunda silentio
ad patriam domu remeauit/ se
nex qui has filie nuptias semper
suspectas habuerat/ neqz unquam
tantam spem mente conceperat
semperqz hoc uenturu cogitaue
rat/ ut societate sponse tam
humilis exorta domo/ illa quandoqz
vir tantus et more nobiliu su
perbus abiceret/ tunicam hispidam
et attritam semota abdita parue
domus i parte seruauerat/
Audito ergo filie reditu non
tamquam tumultu strepitu occur
rit i limine et se seminudam
antiqua ueste cooperuit/ mansit
illa cu patre paucos dies eq
uanimitate et humilitate mira
bili/ ita ut nullu i ea signu
animi tristioris nullu uesti
giu fortune prosperioris ex
taret/ quippe cu i medijs opi
bus inops semper spiritu vixis
set ac humilis Nam panni

comes properabat / et de nouis
nupciis fama frequens erat / pre-
misso que uno ex sociis die quo
salucias puericie eius erat esset
accepit / pridie igitur Gualterius
ad se griseldem aduocans. deuotis-
sime ut merui cupio ait ut pu-
ella crastina huc ad prandium ventura
leticie excipiatur / virique et
matrone qui secum sunt simul que
nostri qui conuiuio intererunt ita
ut locorum verborumque honor
singulis pro dignitate fiet
domi tamen feminas ad hoc opus
ydoneas non habeo proinde qua-
uis veste inopi libenter / modo igitur
illa sed cupide hoc et quecunque
tibi placida sensero faciam semper
nec in hoc unquam fatigabor aut
lentescam dum spiritus huius relique
ullo superent Et cum dicto ser-
vilia mox instrumenta corripiens
domum vertere mensas instruere
lectos sternere / hortari que alias
ancille in more fidelissime pro-
pinque / luce hora tercia comes
supervenerat certatimque omnes et
puelle et germani infantis mo-
res et pulcritudines mirabantur
Erat que qui diceret prudenter
ac feliciter permutasse / quod et
hec sponsa tenerior esset et no-
bilior et cognatus tam specio-
sus accederet / sic que feruente con-
uiuij apparatu ubi partes omnium
sollicita Griseldis nec tanto
casu deiecta animo / nec absolute
vestis pudore confusa / sed sere-
no vultu obuiam puelle bene
uenerit igitur domina mea dixit. deinde
ceteros cum conuiuas leta fa-
cie et verborum mira suauitate
susciperet / et immensam domum
multa arte disponeret ita ut
omnes et presertim aduene unde
maiestas morum que prudencia
sub tali habitu vehementissime
mirarentur / atque ipsa inprimis
puelle pariter ac infantis lau-
dibus saciari nullo modo posset
sed vicissim modo infantilia modo
virginea elegancia predicaret
Gualterius eo in tempore quo
in mensis assidendum erat / in eam ver-
sus clara voce coram omnibus quasi
illudens / quid inquid tibi videtur de
hac mea sponsa satis pulcra ac
honesta est / plane ait illa nec
ulla pulcrior nec hone-
stior inueniri posset / aut tu
nulla unquam aut cum hac
tranquilla agere poteris ac fe-
lice vita / et ut que sic cupio et
spero unum te bona fide precor ac
ammoneo / ne hanc illis aculeis
agites quibus alteram agitasti Nam
quod iunior et delicacior enutrita
est pati quantum augurior non va-
lebit Talia dicentis alacritatem
intuens atque constanciam tociens tamque
acriter offense mulieris exami-
nas / et forte indigna non sic
merito miseratus ac ferre diu-
cius non vales Satis inquit mea
Griseldis cognita et experta
michi fides tua / nec sub celo
aliquem esse puto qui tanta coniuga-
lis amoris experimenta perce-
perit simul hoc dicens caram co-
niugem leto stupore perfusam
et velut sompno turbido expe-
rrectam cupidis vlnis ample-
ctitur Et tu ait tu sola vxor
mea es / aliam nec habui nec
habebo Ista autem quam tu spo-
sam meam putas filia tua est
hic qui cognatus credebatur / tuus
est filius / quod diuisum perditum vi-
debatur / simul omnia recepisti Sci-
ant qui contrarium me curiosum
atque experientem esse non impium
probasse coniugem non dampnasse
occultasse filios non amasse
mactasse hec illa audiens
pene gaudio exanimis et
pietate amens iocundissimisque
cum lacrimis suorum pignorum in
amplexus ruit fatigabatque
osculis pio que gemitu madefe-
cit Raptimque matrone alacres
et fauentes circumfuse vilibus
exutam suis soluit vestibus indu-
unt exornantque plaususque le-
tissimus et fausta omnium verba
circumsonant multoque cum gaudio
et fletu ille dies celeberior
quam fuerit dies nupciarum
multos que post annos ingenti
pace et concordia viuere Et Gual-
terius inopem socerum quem hac-
tenus neglexisse visus erat
ne quid incepte obstaret ex-
periencie sua in domum translatum
in honore habuit / filiam suam ma-
gnificis nupciis atque honestis
collocauit filium que suum dominij
successorem liquit coniugio leto
ac sobole Hanc historiam nunc
stilo alio retexere visum fuit

Non tn oro ut matronas nostri
temporis ad imitandu hmoi uxoris
paciencia que vix imitabilis
videt͛ sꝫ qm ut legentes ad imita
du femine constanciam excitare ut
qd hec viro suo prestitit hoc
prestare deo nostro audeant
qui licet ut Jacobus ait aplꝫ
Intemptator sit malorum et ipse
neminem temptet probet tamen
ut sepe nos multis ac grauibus
exercere sinit sic ut ani no-
strum sciat que sciuit antequam
crearemur sed ut nobis nostra
fragilitas notis et domesticis
indiciis innotescat habunde consta
tibus viris ascripserim quamquis is
fuerit q deo suo sine murmure
qd pro suo mortali coniuge ru
sticana hec mulierula passa
e i posteru legitisse conabit
Amen

Oracio pro funere Bartholomei Cu misoni Lodiuii de pitanno Anno Mo cccc° x x x mo

Recenti patres am
plissimi cogitaui me
cu quanto esse debeat
gruitas oronis eio
presertim que eos viros habenda
e quorum grauissimu iudiciu
attendendu e et quorum expecta
tione omni cura et cogitacione
satisfaciendu Cum ipso i officio
et si accuratissima illa dicenda
copia eaque ubertas oronis
qua Jure hodierno die a me
spectare videmini mit mi oro
desit no deest tamen paratus
ad id peragendu animus multa q
copia prompte voluntatis Ani
aduerto igit͛ patres i hoc
ipo dicendi genere grecos la
tinos qꝫ scriptores multa nob
firmissima qꝫ fundamenta iecisse
i vim natura ipaꝫ humanitatis
siue sitim fidei lumine segregt͛
Cu et historiis qui ante nos fue
rut memoria celebris agit͛
idipm profecto efficit͛ digna
ut merito gra debitos virtu
tibus honos nobisqꝫ sequutus

qm lumine qd da racione viuendi
atqꝫ forma preferat Eis et
ignorat uirorum memoria ce
lebranda esse cu laudibus quibus
Quē diuo memorie eternitas
repromissa e Cu perfecte probate
q virtutis honore vix nullum ma
iores nri digniti duxerit Sit
igit͛ michi persuasi sit apud
me probatu habeo hoc freque
tissimo conspectu inmine michi ue
rendu esse eruditos ne uris au
ribus nimiis laudibus molestus
sim Cu de generoso viro B
Crimsonio michi dicendu sit que
plurimi vestru no ignorant
sum i laude vixisse et ab eis
qui et ipi sunt i laude viue
rut no sine laudibus extitisse
Hunc igit͛ ipm virum integrum
ornatissimum dignu qꝫ semper
ut apud pios aios viuat no
dubitabo ueris laudibus pre
dicare presertim cu racione vi
uendi semper et cura sint se qꝫ
optio Que vita duxisse cu ma
xie i morte probauit Cu oibus
religionis diue sacramentis
munitus optio fine functus e
Erat naqꝫ ut a fidedignis ac
cepimus vir iste singulari pru
dencia consilio et aucte magnus
etia apud principes maximis
qꝫ i curiis inter primos honoratus
Cu et primesti origine natus
adhuc ita teneros annos co
hustiore ani accepisset ne
inter priuatos obscura duceret
vita natali suo relicta clariss
simas urbes uarias qꝫ pro
uincias perlustrauit Ab anis
aut adolescencie qd dictu qꝫ
mirabile e disciplie militari
ea se industria dedicauit ea
solercia ut labore i negociis
fortitudie i periculis vigi
lancia i agendo celeritate i co
ficiendo consiliis i prouidendo
maiores suos i grandeuos
facile superasset Dum breuissimo
tempore militandi studio inter
claros militum duces ita clarus
euasit ut no gradatim ut ceteri
i ordine militari recepte sumus
sed ad strenue militandu natus
esse videt͛ Cuiqꝫ summa industria
summa vigilancia prudentissima
qꝫ militum disposicione guberna
cione ordine astutissimus acuerit

qz hostiu debellator esset commit
tebat ei magna fiducia nec
moru felicitate castrensis mili
cie cura ut plerumqz maiori
ipe ac primos totius ductor ex
ercitus habetur. Cunctis in castris
bellicis qz in rebus assiduus cum
esset nichil male nichil effe
minatu nichil qz timidum gessit
in opere. In acie quoqz arma
tos atrocissimos qz aduersus ho
stes nunquam terga dedit nunqz
de bellicitato aut fracto animo fuit
Ad labores aut dolores et pe
ricula et aduersa queqz aspera
et dura. Nam ita obduratus erat
ut nec sentire videtur. Unde
non mirum si mitas ex hostibus
victorias felices et crebras
domum reportabat. Non obstitue
neqz tacite fuit ille victorie
illi honores illi triumphi quos
appellant breuitellas apud castag
natum apud territorium tarm
sinu aut prouincie lambardie
tempore magnifici ducis Mediola
nensis non mediocri gloria co
secutus est Cum igitur forti robusto
qz pectore aduersis omnibus ob
uiaret huic ipsi militiam or
dini tanto fuit ornamento ut
non solum fortiter equaminiter
animo qz excelso militaret verum
etiam iuste fideliter omniqz equitate
Nunc militie namqz sacrati asti
ctum huic ipsum militari animo vir
ipse iustissimus licet confiteri qui
tantum iusticie tantum fidei tantum
legibus tribuebat quod aurum ar
gentum domos possessiones et
diuicias quasqz pro nichilo
duceret ut fidei sacramenta in vio
lata fuaret. Nam et plures
diuicias suas et proprias perdidit
solum data ne fidem perderet
Minas quippe dominorum et prin
cipum terrores dampna iniurias
exilii incomoda ac pericula omnesqz
minime curabat. Modo posset
integra fide ac salua militare
Illud vero minime silendum
puto quanta humanitate quanta
clemencia afflictis oppressis qz
bello siue captiuis siue fugi
tiuis hominibus semper fuerit
quanta religione quanta obseruan
cia erga templa loca qz deo de
dicata Ecclesiarum Monasteriorum

principatum qz domorum incendia
depopulationes agrorum deflo
rationes ac stupra virginum
et liberorum corporum oppressio
nes cetera queqz turpia quibus
nostri milites huius temporis mo
derni non dicam milites sed ne
pharii predones ac publice re
ligionis et totius humanitatis ho
stes gloriantur et exultant hic
ipse legibus et sacramentis ac
Nunc diuino et humano semper militias
quo ad poterat omni studio pro
hibebat Non igitur mirum si cete
ros apud milites etiam et ho
stes summa aucte veredus et ter
ribilis erat apud principes
etiam et dominos claros et illustris
apud liberos populos carus et
amatissimus que et multitudo
populi summo omni consensu di
ligebat exeuntem qz ad bella et
cum victoria redeuntem et primi
et mediocres et magni ma
trone quoqz puelle ac vir
gines ad fenestras ad hostia
ad vias publicas huiusmodi
desideriis hunc ipsum videre
cupientes plenius fauoribus summo
qz cunctorum applausu omni laude
prosequebantur. Ne vero vestrum
quempiam moueat debet quod ex hoc
militari genere laudis hunc ipsum
ornatissimum virum tam variis
multis qz officiis extollimus. Neqz
et a cristiana religione alienum
est neqz a salute neqz a regno
dei sincera fide ac iuste mi
litare. Nam ut Joseph apud
pharaonem Daniel qz et socii
apud assiriorum regem darii
non minus apud deum clarissimi
erant Moyses Josue Judas
Machabeus Cornelius qz cen
turio cohortis ytalice et san
ctissimus ille Sebastianus Mau
ricius deniqz ex superius can
didus victor Innocentius omnesqz
thebeorum legio sancta patenter
docet nichil ad anime salutem
nocere paludamentum balteum et
arma quando licet sub huius ha
bitu seculi omnium seculorum regi
militare deo Cum si forte
apud semet ipsum istet quisqz
sectorum temporum qui ante dicti
sunt meritis huius qz clari viri

merita nunc compendia complexi
sane et nos libera profitemur
note. Illud tamen in eo ipso non
mirari et non commendare non pos
sumus quod cum sibi per has erat
datum quod divinitus gloriosi mi
litis Martini sanctissimi vesti
gia fere imitatus est. Ipsa post
expleta seculare militia omni
cura et cogitatione soli deo mi
litare studuit. Religiosa et
eius annos plurimos agens
vita ita ieiuniis orationibus ele
mosinis vigiliis duris quoque
afflictionibus corporis se dedi
cavit divinis offitiis missarum
celebrationibus atque indulgentiis
adeo intentus erat assiduus quod
ut hac ipsa religiosa vita
ipsius quoque religionis professores
facile ~~subcontraret~~ superaret
Sed tamen etiam cum robustiori
etate ad opera bellica corpus
suum coaptaret non mediocri
continentia sobrietate atque mo
destia fuit. Neque enim bona vali
tudine aut robusta diu esse
possimus neque etate firma aut
longeva nisi ad mediocritatis
et temperantie leges vitam com
ponamus et mores. Hac autem
ipse probate perfecteque sene
ctutis hic illius quondam auree
etatis homines quodam divino
munere imitatus priscos illos
patres longiores eum nobis re
ddidit admirere. Octuaginta ne
pe et novem annos cum feliciter
ageret ipsum tandiu satis quoque vixisse
satis dico ad etatem satis ad glo
riam satis ad salutem predicare non
dubitabo. Age iam quanta illud
sapientia quanta pietate quanta quoque
gloria dignum extimabimus
quod caste integre religiose quoque
convivendis erudiendis exornan
disque liberis nemo ipso indulgen
tior nemo vigilantior nemo stu
diosior fuit. Huiusce rei testes
habemus alme huius universitatis
professores studentes magistros
quoque doctores. Testes huius regie
urbis cives omnes nobiles
et optimates. Testes et civi
tates ac terras quam plurimas

Testes felicissimos principes
nostros nobilissimos venetos
qui huius generosi filii sui
ingentem Anthonii Cermisonii
divine pericie atque salutaris
medicine profundissimam medi
cinam sapientiam suavissimam quoque
doctrinam continuatam per annos
plurimos theoricam lecturam
accuratissimam quoque atque salu
tiferam practicam feliciter expertu
sunt. De cuius humanitate iusti
cia fide religione liberali
tate ceteris quoque offitiis plura
dicere nisi me et temporis
brevitas et ipsius tota posita
pictura quodam modestie iure
plura loqui prohiberet. Sed
ea nobis animo extimanda re
linquo. Neque enim dubito vos pa
tres universos humanissimos
testes et spectatores et censo
res talium offitiorum semper ex
titisse. Propterea tamen hec
ipsa breviter memoria ut
modicum attingere curavi ut animo
advertatis quod talem ac tantum nunc
nostre universitatis doctorem
ac totius Ytalie paternum cunctorum
dempserit iter medicinalis sa
pientie professores facile huius
nostre etatis principem hac ipsa
in urbe iam hodie nunc habemus
In studiis bonarum artium tam
solita nutriendi filii prestissimo
patri cura fuisset. Plurima
quoque huius ornatissimi viri
Bar. ac civis nostri utique Pataurni
huius certe patrie amatissimi
atque fidelissimi et merita et
offitia magna atque multa vix
laudibus dicere nisi iam sermo
ipse quandam auditorum tenere
tia tollendi tedii causa in se co
artatus festinaret ad finem fine
Ego tamen me quidem sententia
hoc ipsum quod in senectute semper
in ecclesia erat quod orationem dominicam
virginisque salutationem ingiter
eius labia personabat. Eius sa
cramentali confessione adolescen
tie etatis quoque preterite crimina erro
res deplorabat quod multiplicatis
primis satisfacere votis omnibus
satagebat quod prestita pupillorum
pauperum et corpus larga manu
restituebat quod quoque prestantissimum
est sacrosancte eucaristie sacramentum

frequenter atque devotissime susci-
piebat et quam maxime in fine sa-
cramentali confessione premissa con-
fessione plena fide fusisque
lacrimis sacramenta postulavit
et accepit. Hec ipsum totum meum
sane fide lumine beate spei ro-
bur eterne caritatis fervore sanctis-
sima que christiane religionis ar-
ma divina que ornamenta in primis
ceteris omnibus anteponenda cen-
seo. Eius igitur religio pietas
que nequaquam cum defuncto cor-
pore extincta sepultaque iace-
bat. Sed immortalem eius animam
felicem commutabit illuminabit
et anteibit. Multis adiuta pau-
perum sacrificiis et sacramentis
ecclesie quam et quod amplioribus
in vita nostris operibus complevit
in fine quoque vite religiosissime
confirmavit. Cum mediocrem auri
summam ecclesiis religiosis atque
pauperibus distribuendam immo-
labili testamento statuit pru-
dentissimaque pietate ordinavit.
Eya igitur vir prudentissime do-
ctor egregie magister Anthoni
// procul a te omnes pelle lacrimas
procul a te mitte omnes affli-
ctiones omnesque dolores
eumque nobis te virum presta
quem semper ante prestitisti. Sep-
e cum te virum habebamus cui
maxime tuenda esset dignitas
tue gravitati atque constantie
serviendum. Neque enim si te no-
bis immo si te tibi non iniustum
rerum extimatorem prebeas
causas habes aut doloris
maxima potius necessitudine
teneris ut ad gratias divine ma-
iestati exhibendas totus co-
sitigas. Divinitus namque ge-
nitorem illum accepisti. Tuus fi-
des iustitia religio tuus ro-
bur in armis fortitudo scien-
tia militaris tuus consilia au-
ctoritas prudentia tuus hono-
res victorie celebritates
tuus pietas probata senectus
catholicus exitusque finis non
mediocrem tibi ac tuis glorie
atque nobilitatis ornamentum
splendorem reliquit. Si vero
preter illam quam summo studio
supportavit semperque in primis que-
sivit eternam scilicet anime salutem illam
quoque felicem prosperamque memo-
riam clarissimis virtutum meritis
dignissime peperit que animis
istam nostris vivet benivolen-
tia sempiterna Amen

Alexander ad Aristotilem philosophum

Semper memor tui
carissime preceptor etiam
inter dubia bellorum
nostrorum pericula
O magne Aristotiles tamquam
matris sororumque mee apud ac-
ceptissime quia te deditum philosophie
noveram scribendum tibi putavi
de regionibus Indie ac de te-
stadis diversisque serpentum ac
hominum ferarumque generibus
ut aliquid per novarum rerum co-
gnitione studio et ingenio tuo
possit accedere quamquam in te con-
summata prudentia ratioque do-
ctrine adminiculum non expostu-
let que ad te et tuos seculis
et temporibus etiam futuris con-
veniant. Tamen ut mea gesta
nosces que diligis ut ne ali-
quid inusitatum habeas ea que
in India vidi conscripta me
meosque per summos labores
ac pericula macedonum scribenda
tibi putavi. Etenim digna sunt
memoria singula ac multis
modis coacervata quemadmodum
inspexi non credebam alias credi-
denda tamque terre esse tot pro-
digia nisi subiecta meis ocu-
lis prius cuncta ponderavissem.
Mirandum terra est quantum aut bo-
narum rerum pariens aut ma-
larum contemplatrix existat et
pariens publica ferarum et fru-
ctuum metallorum ac animalium ge-
nera que omnia si licet intueri
homini vix enarranda nomina tot
varietatibus rerum mirifica ego
ipse non credidissem. Sed de hiis
que primum cognovi opera da-
turus ne aut fabule aut
turpis mendacii relator efficiar
tu etiam natura animi mei

cu fueris michi preceptor non
ignoras et tuum spero qz agnosces
me nil captate lactare qz gloria
nostre milicie asserere que ut
fuisset minus laboriosa nobis ut
tot rerum experimenta necesse e
cognosce Ego gras ago marcedo
me Diuicium virtuti victo qz
exercitui nostro quociaz i ea pa
ciencia perseuerauerit ut rex
regum appellaret quo t vnisso meo
titulo letari carissime preceptor
si dubito de reliquo a mea tua
qz pietate abero ne si tibi aliter
qua olimpiadi matri mee soro
ribusqz meis de singulis regim
mei comodis scribam que tibi et
illis cōia esse arbitror id qz n
feceris pacii de nobis similiter
iucunditate videris prioribus lrīs
meis significauera tibi de solis
lune qz eclipsi et constancia si-
derum aeris qz indiciis que non
sine maxima cura tibi misi et
has nouas implicatiores histo
rias oīa curis comendabo que
tamen releges scito esse talia
que cura allexandri tui com-
plecti decuerat

Oro Guarini veron

Guarinus veron Ex
Doctissimo viro poggio
secretario apostolico
sal. d. Ex his litteris
quas intm tu ad me
tu ad alios dedisti maximum vo
luptatis fructum collegi Quo
cies et tua et caritate et eru
dicione plenissima plenissima scriptura
lego teipsum audire tecum uideor
satis perea ut si quid dignum me
moria i istis regionibus aut ex
tat aut gerit id quam primum tua
cura opa studio puolet hac
i re sic et ceteris vite parti
bus clarorum virorum precepta
secutus qui ut res amicorum it
se comes essent instituerunt
Cuiusbus promeritis tuis non nil
diligencie gras retulero si pre
clarum quodda venetorum facinus
et dīna pre rex ac vniuso chri
stianorum ordini maxime coduci
bile ac honorificentissima attri-

gero Sm quaquidem tempus magna
ex parte imitabor Tu ei hicere
tu hois lrati quid ceteris pax
prudens furore extinctum Ego ac
turcorum crudelitate et audacia
uehementer repressam breuibus
apta Sed antequam tibi propositum
explice antiquum venetorum morem
et sanctissimaz quanda consuetudinem
singulare qz i christianos hem
uolencia pernoscas velim Qua
ut expinor cognita facile credas
Omnes hunc populum et uc alterum
ytalie columne totius gemitu esse
cristianitati Nam cum his de quibus
loquor veneti prudencia fortitu
dine magnificencia benignitati cleme
cia reliquisqz virtutibus ante
cellat verum principis officium duobus
potissimum amaduitur constare
Primum e ut hii q eorum cure gu
bernacionem qz commissi sunt i pace
et tranquillitate securi degant
et quam beatissimi sint hoc recte
principis sit eorum q muneris presunt
aiantibus munus est ut illorum
comodis et utilitati seruiant
In primis quo circa summus poetes
et vite magister homerus heroas
illos ac principes populorum pa
stores uocat hinc publica migran
tibus solacia impedi sole traditum
est ut preme inmemores commis racio
ne comoditatis haberet alterum
est ut uel suis cum incomodis ac
discrimine hostiles pulsens inm
icias et inimicorum pectoris arceat
et profecto ita e Quid ei domi
comparasse prodest nisi comparata
fines ac tuearis magnus vir
et excelsus queadmodum manuel
noster preclare definire solebat
pro salute publica labores et
pericula suscipit cuius merces
et gloria e mens sibi conscia recti
hec tata principatus officia poeta
maximus paucis expressit Tu re
gere Imperio populos Romane
memento hec tibi erunt artes pa
cis imponere morem parcere subie
ctis et debellare superbos
magnum opus et dictum difficile
si ueteres eorum annales rece
nseris quot monstris terras et
tyrannis ciuitates exhonerarit
ante aliene salutis cura racione

q3 suscipiunt Quot iā reges ac
principes aliorum fraudibus et vi
deiectos magnis sumptibus et de
fenderit regnis incolumes restitue
Hoc consilio hac sententia hoc insti
tuto ut publice hominum custodie
preesse facile videtur. Classem
duce navarchis militibus remigi
bus omni telorum genere instrumentum
quot annis emittit que maria
sinus portus insulas sagaci plu
stret indagine ut si maritimi
usque predones compareat eos insec
tetur profligat cruciat deleat
tutum mercatoribus mare cete
ris q3 mortalibus reddat Quis
tam singularem fortitudinem hu
manissimam curam et accuratissimam
benivolentiam non admiretur non
amet et etiam tollat in celum
laudibus et eo magis quod nulli re
ges nulli populi nulle natio
nes pro maximis eorum impe
riis viribus divitiis hisce tempo
ribus hoc sibi laudis vendicare
possint Obmitto vero ut alie
nos ac longinquos tueri et con
servare velit cum vicinos ac
finitimos direptos spoliatos
trucidatos perimpedat haud in
obscuro res est Est turcorum na
tio bellicosissima potens impe
riosa terris ac pelago impia
adeo quod in omne christianorum genus
effera et in nostra conversasse
capita videatur. In nostris iam
modis nulla morte nullum
discrimen reformidet immo quod dif
ficilius est vita facile contempnat
ut christianum hominem in servitutem
redigat Itaque passim per eorum
agros vicos urbes christianos
servitute cruciari et laboribus
vitam finire videres Nobilissi
marum mulierum virorum infantum
puellarum instituta emporia sunt
ubi expianis hominibus proinde
ac capris et pecudibus merca
tura tractatur. Novam quandam
et excelsam animi magnitudinem
Poggi mi audias volo Cumque
hec ipsa turcorum gens tam late
suum propagarit imperium terras
q3 ac littora ditione teneat
nunquam tamen venetum adduci po
pulum potuisse ut ullam cum
hisce barbaris pacem fedus q3 in
maris ambitu habere voluit

aut tractare Pro qua impetranda
sepenumero civitates agros oppida
tradebat Proximo autem tempore cum
tot mortalium milia in vincula in
cruciatus in servitutem distrahe
rentur Qui ad compescendos seve
rissimorum latronum impetus aut
ulciscendas iniurias ullum attulit
auxilium Cum more suo plus ve
netus senatus ac patricius ordo
eo accepto nuntio mestus lugubris
et hominum calamitate miseratus
affligeretur adeo ut facile indica
res eos nulla molestia labore
impensa periculum pro communi sa
lute recusaturos Dum hos tam
acerbos rumores diu promiscuum
populum venetum misericordia
et indignatio movisset De classe
profecto que ab ora salsi mari
tima turcorum discursiones ac
terceret agitatum est centuriatis
demum comitiis electorum ferme
suffragia petrum lauredanum ore
maritime ducem ac imperatorem
creant eum ut primum fama per
crebruit certissimam vincimque
spe et optimum dicunt augurium
ut qui lauredanus exibat laure
atus re bene gesta reverteret
Quamquam ad rem certissimum pre
stabat argumentum vir pruden
tissimus ac strenuus Georgius
lauredanus frater qui paucis ante
diebus ferocissimos ac audacissi
mos predones munitissimis
maria infestantes
inter cicladas collato marte su
perat et multis datis acceptis q3
vulneribus captivos cum ingenti
cunctorum lauda ac admiratione
habuerat Norunt preterea singu
laris hominis in re militari sci
entiam virtutem auctoritatem
et felices in belligerando succes
sus que omnia quasi peculiaria
quedam insignia huius de quo lo
quor petri preclara domus
vendicat qui ab ipsa ferme pue
ritia sub lodovico patre clarissi
simo ac fortissimo viro eruditus
mox in terrestribus navalibus ne
pugnis exercitatus nullum pre
liorum genus novum suscipere
posse creditus est auctoritatem
prudentiam fortitudinem integri
tatem reliquas q3 virtutes quas
latiore quam exple postulant

Locu obmittat In commedis po
pugnis felicitate res de qua
agit habude testat In qua illud
cesaris devitendi celeritate suo
veditasse dicti usus e vem vi
di vici Na helespontu in hel
lenicas igressi cu turcorum
classe nuctu accepisset ulterio
an navigas iuxta caliopolim
opidu nobile navales hostiu
copias tremibus liburnis et
hoporanibus istructas et ad co
fligendu paratissimas offendit
Sunt q eos ad diripiendas chi
um imttilme leucrinni isulas
nobilissimas itetos affirmet
quas ca et si aliene sint po
testatis a sua tame custodia no
alienas existimaut Ea classe
fortissimus homo diliget et
accurate conspicatus certissima
sius victoria brevi pollicet
statim q3 socios et commilitones
pauc adhortatus et paululu
cominia ctudiuces ita omis col
locat sui quide a tergo hostes
aut a frote soles haberet Re
res ad comparandu ex hoste
trophen non paru nostris
attulit adiumetu Tu iussis
cane tubis hoste primus aggre
dit ut qui maior Imperio
erat reliquos etia virtute
anteire nec dux tactu sed et
exemplu esset maioris utriq
viribus decertatu e ubi iudi
care facile potuit no maioria
militu manu sed sapietia et
belligerandi scietia quieri consuai
victoria Testis hic ide adversarius
hellespotus erat que suprbissimus
ille xerses immisso ponte comple
ctes asya quivit europe no vi
ribus corporis aut copys innua
bilibus sed consilio et ratioe res
gerit maximas Conserto prelio
no mille iter se maniis et
cathenis naves alligati sut
ex qbus no sagittis non hastis
eminus sed gladys victor erat
pede pes densus q3 viro vir
Quod plura hostis dare terga
coactus fusus profligatus q3
dux a duce captus maxima pars
cesi demersi et ante ora suo
rumtibus affixi Successit naves
alte i profundu nostratu rostris
deiecte complures i potestate
redacte Quod aut mirabile du
ctu ex nostris hominibus iter tot
iacula sagittas lapides enses
haud amplius sedecim militibus
desiderati multi tame saucy sut
Quae ubi prinicipibus civitatis renu
ciata sut ex senatus consulto vmus
diei supplicationes idicte et p
oia tepla acte celestibus gratie
ut quod divinitus gestu est i au
ctore deu imortale acceptu
referat Hec pompy carissime cu
perse magna sint si accuratius
ispexeris admirabiliora cernese
bis Obmitto q contra fidei adu
sarios tanta fortitudie de vita
et sanguine dimicatu prcurrere
aio memoria repete prelia a
nostris adversus turcos commissa
inemes iunctas eoru nationes
Nostru vero genus usq3 quaq3 vi
ctu profligatu subiugatu spi
get acceptas etate nostra cla
des remisti panonia et misia
utraq3 adducitis persepe colonis
spoliata desolatas isulas re
giones urbes referre ut vere
dice liceat nos gigantu more
cu superis bellu suscepisse hoc
venetoru fortitudo et laureana
prudentia nobis effecit ut ne
amplius cu victis sed mortalibus
pugnare videa q si no viri
esse voluerius profligari obtru
cari spoliari possut Quod de im
peratore clarissimo m marcello
traditu e q primus hambalem
fugari et vinci docuit posse
de hys hactenus reliquu e ut
huic populo veneto et huic vi
ris optimis pace ac felicitate
optemus et dignis pro viri parte
prosequi laudibus Quia tanta
i suos tanta iopternos sitate
fortitudiem benignitate exercet
ut et promptissimus qi clipeus
sit paratus truculentissimos fidei
hostes et eclie scte dei Vale
ex patavio v° Non quintilis

Reverendissimo i christo patri
et dno dno Jo deigra Archi
episcopo Strigonien et pri-
mati etc Gregorius petri asser
tus magr i artibus ac iter de-
cretorum doctores minimus Cano
nicus Basilien eclie etc obedie

cia quia debet subditus prelato
reuerenciam quam magistro discipulus ac
dilectionem filius suo patri nec
non humilitate humiliate heu
me miserum pater reuerendissime
amisi paciencia virtutum precio
sissimam margaritam qua emitur
regnum dei ac celestis acquiritur
amenitas paradisi ita me hu-
dicii scandalosum subiecti filius contra
patrem et subditus aduersus prelatum
et ubi tunc paternitatis animum contra
me aggrauatum virtute paciencie
mitigare debui et placare ibi
occasione spolii decimatum tuam
paternam dilectionem superba mente
non curaui imo ad iudicium euo
cando ac interpellando rigorem
iusticie ad deteriora prouocaui
Non aduertens quod non in malo malum
deuincitur sed in bono contraria enim
curare suis contrariis docet phi
losophica racio ut calida fri
gidis et frigida calidis Sic
et vicia nullatenus expugnantur
nisi virtutibus sibi oppositis Non
enim in Belzebub principe demo
niorum eiciuntur demonia sed in
ieiunio et oracione Nam superbia
minime debellatur per superbiam
imo maiori inflatur tumore et
crudelitas per crudelitatem for
cius inflamatur Sed humilitate super
bia et dilectione crudelitas su
peratur prout quod iubemur diligere ini
micos Et licet eciam aliis causa li
tigandi iusta me videatur excu
sare mens tamen auida ad ha
bendum vindex animus tractator cordis
promptissime spirans ad vindictam
odium et alia mala huiusmodi que
huic negocio plurimum se im
miscent non vocata ac miseram
consciencia quottidianis latere
morsibus non desinunt vehementer
me accusant et odorem aufe
runt bone fame Concedo enim
miser cum paternitate tua pro pos
sessione decimarum et pro impaciencia
perdo nobilissimam possessionem
hereditatis videlicet felicium animarum
Dies mei transeunt cum festina
cione et ego salutis immemor
consciencie stimulacione et virtutis ac cru
delis iactator fame prope que
proximo est necessaria ad salutem
vita mea litibus occupaui fal

laci deuictus consilio dyabolice
suggestionis victoria in causa pro
mittentis ut me in superbia erigeret
contra deum et prelatum meum et
tandem in profundum malorum deiceret
prout iam videtur prochdolor aliqua
liter in hac valle miserie dece
pisse Scriptum enim legitur In pacien
cia vestra possidebitis animas
vestras si pacienciam non habeo
animam meam quo possidebo perdo eam
et perdendo animam meipsum perdo
Ecce ad quantum deduxit me imo se
duxit pernitiosa sophistica ac
fallacia minima decimas perdere ti
meo et meipsum perdere minime per
timescho Sed nec duntaxat hanc
vnicam perdidi paciencie gemmam
preciosam quinimo omnes anime mee
nobilissimas virtutum margaritas
pariter cum illa infelix amisi cum
vna virtus sine alia non possit esse
sed vna habita possidet omnes
ut pote connexe in vna radice
caritatis Et vna nesciente omnes
nesciunt ut sit debita proporcio
spiritualis armonie quemadmodum
in cithara dum vna corda recedit
est necesse omnes alias recedere ne
senorum dissonancia impediat me
lodiam Et quod videtur adhuc ama
rius cordi meo Nam cum regnum
dei vim patitur teste veritate
nostri saluatoris et violenti
rapiunt illud ut in ewangelio le
gitur non quod vim ab aliquo pati
possit dei potencia infinita nisi
a sola virtute Vnde et secundum
ethimologiam virtus dicitur quasi vis itaque
ubi miser vacare debui virtu-
tibus illic aut studiis vanis et
secularibus ad salutem anime modicum
vel nichil conferentibus aut ocio
deditus actibus viciosis locum dedi
sic quod totum tempus meum quo nichil
dat preciosius negligenter transiens
me neglexi heu grauia sunt
vtique ista dampna et certe gra
uissima nec possessionum corpora
lium perdicio quecumque hiis
poterit comparari que ante ocu
los tui cordis pater reuerendis
sime nunc expono Non quod ve
lim verborum multitudine tue pa
ternitatis animum cupiuit fatigare
aut inferre molestiam auribus
delicatis sed pocius ideo si forte
admonicio salutaris in domino vel
aliquid pro consolacione spiritus inde
subsequi valeat quod confortet

oportet ut preservet a gravi lapsu
tua paternitatem qua intueor sedere
in excelso magnarum curarum specula
cunctis periculis exposita ut salutem tali
lucro compensari michi valeant
dicta dampna Et ne nimia occupa
tio terrenorum excludere valeat sol
licitudinem aut memoriam dimi
nuat eternorum Nam quis dubitat de
alto graviorem esse casum et homi
nem de vita sua minus sollicitum ma
gis sequi periculum ac salutis
proprie detrimentum sustinere Sed heu
quam consolationis vite subministrare
poterit homo tota tristitia occu
patus vel quid adiutorium a me va
let paterna dilectio habere ingenti
merore afflicto pariter et dolore
non solum toga innocentie spoliato
sed plagis gravibus impositis
peccatorum fere relicto semivivo et
vix adhuc vite spiritum attrahenti
pre multitudine peccatorum Si et fa
tuis virginibus clausa esse ia
nua celestis convivii sermone ewan
gelico perhibetur quia oleum tempore
neglexerunt in vasis suis quibus
et dicitur Amen amen dico vobis
nescio vos quid michi dicetur
misero non solum oleum misericor
die non habenti sed alios in anima
et corpore crudeliter spolianti
In anima quidem per detractionem
et in corpore per rapinam et bo
norum temporalium ablationem ini
quam O quot quantas que rapi
nas nequiter exercui per me et
per alios tam subditos meos op
primendo tam alios ac aliter dup
nis causam dando quis adplenum
hec posset enarrare Si vero
divitem epulonem mentis oculo
inspicio sepultum in inferno unica
gutta aque obtinere non valentem
inter tormenta gravissima non quod ali
ena rapuerit sed quod de propriis
misericordiam pauperi lazaro
facere non curavit quid dicam de me
misero vivente de patrimonio
iesu christi plura quam beneficia
ecclesiastica possidenti adquisivi itaque
possidenda non christo me vocavit
sed propria ambitio me vicit non
dico scelere exsecrabile simonie
que spiritualia mercatur intervenien te
pecunia vel alio munere ut
puta a lingua procedente vel a
manu quod scelus nephandissimum
est non solum divinis legibus ac cano
nicis decretis penitus proscriptum
sed et ipsum taliter vitiis per symo
niam possidere ad dimittendum tenetur
strictius obligatum nec aliter umquam
penitentiam agitur fructuosam Et
dum sit non pueri hostium quod est
christus sed aliunde intravi dicta
beneficia que sunt spiritualia dona
dei secundum augustinum et sacri cano
nes commemorant furem et latro
nem coram domino me constituit se
cundum ewangelicam veritatem Unde
talia bona autem infideliter dispen
savi querens in hoc commodum proprium
et honorem non domini a quo dis
pensanda fideliter et prudenter immerito
accepi Aut prorsus tamquam
dissipavi dum in equis magnis
et splendida familia vel alias
ad pompam huius seculi vel ad
lites prava mente conduxi Et que
christi pauperibus distribuere debui
de hiis meos consanguineos vel
ditavi vel promovi ad vanitatem
huius mundi Unde quantum miser
feci quam cum iuda traditore locu
lorum et bonorum christi fur existi
et pauperes eorum debito defrau
davi totque furta indubitanter
commisi quot vicibus pauperi sub
venire sicut potui et non feci
Dicit enim Jeronimus doctor egre
gius Quicquid habet clerici pau
perum est cuius verba transumptive
ponuntur in canone xvi q. i. c.
ultimo quod secundum doctores sic intel
ligo quicquid habet ultra necessi
tatem sui status condecentis hoc est
pauperum quantum ad debitum quia eis
debentur superflua non quantum ad
proprietatem Alioquin pauperes in ta
libus non possent furtum committere
quod nemo diceret Et ideo alibi
dicit idem Jeronimus Amicum etiam
defraudare sacrilegium est ecclesie
prisce pauperibus erogandum et
esurientibus plurimis et id re
servare vel in tantum vel timendum
est aut quod apertissime scelestis ex
inde aliquid subtrahere omnem pre
donum crudelitatem superat legitur
in c. glo. epi xii q ii Ne mirentur
tua paternitas clericos in rebus
ecclesie posse furtum committere Non
enim talium proprietas est apud ipsos
sed apud ecclesiam quod notat hugo
xii q i. expedit quod doctores
famosissimi et sancti hoc videntur

tenē et ideo clerici nō sūt ta-
liū bonorū dnī sed pcuratō
res Unde Aug' ad Bonifaciū
Si pvatim que nobis sufficiat
possidem⁹ nō illa nostra sed pau
perū quorū procuracionē quo
dammō gerimus Jsta pprietate nō
bis usurpatiōe dampnabili ven
dicam⁹ hinc ē q̄ de platis et
clericis donatib⁹ bona ecclesie
ↄsanguineis uel alijs diuitib⁹
et potētib⁹ ꝓpt' fauorē et pō
pa seculi doctores asserūt ipos
esse raptores et ad restitutiōē
obligati q̄ expresse ponit Ray
ī suma sua cui ↄsētit Wilh
glosator suus hoc etiā ī effectu
dicit scūs Thomas 2a 2e q̄oe
c l x x x v arti vij° asserēs
tales nō esse sine peccato mor
tali ꝓsertī ubi donatio nō ē
moderata et hec q̄i oīa fiat
Jo in suma sua ↄfessor̄ recī
tat ī lī° 2° titulo q̄nto ī ru-
bricella de rapina clericorū q̄
xiiij et q̄ xvj hoc tamē nō
obmitto q̄ licet ↄsuetudo ge
neralis sit ut asserit' a non
nullis q̄ prelati sam et sui
compotes equos fructus et
res se mouētes et mobiles do
nāt pro libito voluntatis q̄d
tenet Hostiē hoc aūt debet
itelligi dūmodo fiat moderate
et secundū districtionē glose
ordinarie que incipit ꝓ ycōnomū
in c ꝓnti de offi. ordi. li. vj.
si tamē sit excessus notabilis
tā ipe dās q̄ua recipiēs utēꝗ
ī solidū ad restitutionē obli-
gat' scd'm Ray ut dictū Jo
que moderatio uel excessus
subiacet arbitrio boni viri
hoc ē ꝓij Judicis seu discreti
ↄfessoris Ex q̄b⁹ inuio sequit'
q̄ quocies temeritate ꝓpa in
bladies fui arbitrator⁹ mode
ratiōis huiōi aliter q̄ua debui uel
modū excessi totiēs et meipm
spūaliter perdidi et eū cui
sit donaui Preterea me sit agēte
de rapina et ecce ꝓximus ydo
latria pulsat aīm q̄ talis ē
miseranda peccādi ↄdicio q̄ uno
peccato iterato admisso mox
sua mole trahit ad aliud imo
ꝓmū idē q̄z delictū ī substātia
facti trāsit ī alia speciē pcti qnq̄z
grauioris iuxta uarietatē
circūstancie aggrauātis quēadmod
ī pmisso casu bonor̄ ecclie secūdo
auaricia que ē ydolor̄ seruitus
dicēte aplo Nunq̄ negare poterō
me ydolatrie scelus ↄmisisse
dū cultū dileccionis fidei uel
spei deo debitū exhibui crea
ture et reb⁹ caducis quas ma
gis dilexi et spē habui con
fidēciā q̄z ī ipis uel q̄ua frōte
diffitebor me fore traditorē
christi q̄ cū Juda idē scelus ꝑ
oīa ꝑpetraui dū pecuniā
q̄m deū dilexi illā q̄z diuino
amori cū Juda ꝑposui et ho
nori None etiā hec fuit ītra
ditore causa homicidij dnī
nostri iesu christi q̄e etiā ī
me patet nec solū huius ho
micidij sed tot homicidior̄ ego
infelix reus fui q̄d ꝑdicionis
exēpla sic viuēdo scandalose
transmisi ī alios Quod q̄ꝺ
spūale homicidiū de tāto vi
det' esse grauius et deterius
corporali q̄nto s' aīa ↄstat
esse meliore corpore ac nobi
liore creatura heu me tra
ditorē et sceleratissimū homicida
quot proximorū aīas q̄b⁹ pro
desse debui sic necaui imo oīb⁹
generib⁹ peccatorū proch do
lor me totū inuolui nō dubi
tās q̄ nō solū de generib⁹
singulorū peccatorū sed de si
gulis gener̄ quorū qualitatē
et numerū sol⁹ nouit qui
nichil ignorat me strictissiā
racionē redditurū Juxta
parabola saluatoris de patre
familias dicēte suo villico
Redde rationē villicationis
tē et nō poteris amplius vil
licare In qua quidē ratione
sedebit suma iusticia qua nō
decet etiā minimū uerbū ociosū
dimittē impunitū sine satis
factiōe debita nō solū racioē
exiēs de commissis malis sed
etiā de bonis omissis secundū
q̄ due partes esse iusticie
dinoscūt' s'ma malū nō facē
alia facē bonū heu heu q̄d
tūc de talibus scīcie respō
debo ī quo nichil superlucratus
sū imo de talēt' tot quot

dona adeo accepi tam nature quam
gratie et fortune de quibus omnibus
singulariter singulis est utique red-
denda ratio Nam crescentibus donis
et rationes crescunt donorum Et
si ille qui scripturarum noticiam non
habet nec rerum affluenciam nec
artem qua pascatur sed eo ipso quod
apud divites locum familiari-
tatis meruit tum pro indigentibus
non loquitur pro tali reticione
dampnatur secundum beatum Gregorium in
omelia iii Quid miser dicam de
me ipso qui predicta omnia in munere
videor recepisse secundum men-
suram donationis iesu christi et ad
lucra spiritualia ac ieternum per-
mansura non converti sed tamquam
negociator talentorum domini ne-
gligens et pernisius in terra defodi
dum ea in propriis deliciis ac terre-
nis oblectationibus dampnabiliter de-
spexi Quid ergo dicam domino exigat
a me rationem recepti nescio
sed nimio terrore concucior Quia
si iustus vix salvabitur impius
et peccator ubi apparebit
Dicit petrus apostolus Scio quidem
et certus sum nec ignorare pos-
sum quod terminus huius temporis michi
cottidie appropinquat et natura
mea tendens ad occasum ipse esse
monstrat etas quam in tantum hec de-
monstrat Apostolus vero incognitabile
illud esse dicit asserens quod dies
domini sicut fur ita veniet immo que-
libet hora michi est suspecta di-
cente domino Et vos estote parati
quia qua hora non putatis filius
hominis veniet Ipse quod tenet me
angustie totum quam contremisco ne
mors peccatorum pessima me mi-
serabiliter comprehendat et concludat
Nam dicit sanctus doctor Augustinus Ad
stultum est in tali statu vivere in quo
quis non audet mori quia stulti-
tiam in me expertor et ipsam tu pa-
tenter in summa hic depingo ut
tamquam per suum contrarium et vera
sapientia facilius agnoscatur atque
habeatur cuius inicium indubitanter
est timor domini et falsa sapien-
tia huius mundi que secundum apo-
stolum stulticia est apud deum in sua
insipiencia concludatur ac diligentius
evitetur Nam sapientes huius mundi
sapienter descendunt ad infernum pro

ut scribit beatus Bernhardus ad
fratres de monte dei sicut et potentes
potenter tormenta patientur Talis itaque
sapientia stulta immo stultissima et
omnium excedens stulticiam porro est
formidanda et vitanda que taliter
suos sapientes stultos remunerat
tradendo ipsos ignis ... bara-
thralis ubi vera sapientia recipit
a gehenna ignes(?) ita oraculo sa-
pientis fili recordare novissima tua
et ieternum non peccabis Nec mirum
si mortis amaritudinem ego perhor-
resco qui sicut aquam bibo iniquitatem
quia iniquitates mee supergresse sunt
caput meum et sicut onus grave gra-
vate sunt super me Sed et firmiter co-
gnita esse sanctissimus doctor Iero-
nimus spiritu sancto plenus novissima
considerans pavescebat dicens Sive
comedam sive bibam sive aliquid
aliud faciam semper illa vox terri-
bilis videtur auribus meis sonare
Surgite mortui venite ad iudicium
certe tempus in manu potentis venit ...
Quid dicam ego stipula sicca et
flamis vento agitata molem quam ob-
ruta peccatorum portans causam
maledictionis ipse et quasi senten-
tiam dampnationis perpetue contra me
met ipsum Nunquid istorum potero
oblivisci et alia cogitare aut
hiis obmissis me aliis negociis
commodabo Non utique ea erit tu
michi hoc vitium superesse videtur
remedium vel de morte indesinenter
cogitare Unde beatus Gregorius
omelia xiii ita igitur ... hora
ideo dominus nostra voluit nobis esse
incognitam ut semper possit esse su-
specta ut dum illam previdere non
possimus ad illam sine intermissione
paremur et paulus interpositis ibi-
dem Et quia venture mortis tempus
ignoramus et post mortem operari
non possumus superest ut ante
tempora concessa rapiamus sic ei sic
mors ista cum venerit vincit si
prius quam venerit semper timeatur
hec Gregorius ubi supra Et si
homo quisque dampna rerum tantum
carceres pericula omnemque
penam libenter sustinet sibi pos-
sibile ut mortem effugeret cor-
poralem quanto magis michi incumbit
ista necessitas illa faciendi qui
sum reus multiplicis mortis per-
petue corporis et anime Nonne
omnia dampna transitoria carceres
et quascumque penas corporales
deberem pacienter sustinere Nonne

ista e crux illa de qua christus
loqt Si quis vult venire post me
abneget semetipm et tollat cruce
sua et sequat me Nonne etia hac
via esse stricta et angusta salua
tor noster docuit que ducat ad vita
pt qua no e alia a qua nec seipm
excipere voluit imo pro nos pre
cessit existes dux nost ut apls
ait Oportuit christu pati et
sic intrare i gloria sua Insup
etia nonne sctor scitatu qz mlti
tudine hac via incedere oporte
bat quoru ia societas ppetua cu
angelis e in celis utiqz sic videt
Ne igit i provisu et sine ista cru
ce mors amara me arripiat ad
locu et ad spctu venerabilis et
sctissimi pris te et noie Bti me
contuli taqua ad singulare iesu
xpi cupiens sequi suu magiste
riu per que deus operatus e
mlta magna qz mirabilia et
mirada put testat beatus Gre
gorius lio 2o dyalogoru per
totu ut ide sctissimus Bts suis
meritis et periculis cor meu
i vera pnia stabiliat devoti
one qz sincera ac finale per
severatia optineat et teneat
tandem i hora mortis me suu
discipulu licet sero penitete
i cruce vere pnie feliciter offe
rat et pntet dno nro iesu
xpo crucifixo a quo audire
mereat illud dulcisse cosola
tionis verbu hodie mecu eris
i paradiso Amen Et qa litiga
tiu prava conditio consuevit iur
gia seminare et iniurias pro
pagare si tua patna dilectio
sit offensa i aliquo verbo aut
facto occasione dicte litis digneris
indulgere offendenti ut pat cele
stis etia tua peccata dimittat
et indulgeat q vivit et regnat
i scla seper benedictus Parcat
prolixitati patnitas tua vole
ba et pauca nuc scribere et alia
i tempore aliud suare sed stalus
cupiens dubiu evitare ne forte
mors pcurreret vel scribendi
vel legedi postmodu utriqz a
alterutri tps subriperet prolixi
tati maluit potius desiure
Valeat pat reverendisse atz
carisse i domino scy bene Dat
i monasterio scti Benedicti
Anno domini mo cccco xxxvo
die xxvi augusti

Missiva

Non putavi te id laturu tam
iniquo aio qd ego equissio cte
ad te scripsera sed postqua res
ista que sine lite erat fuit a te
i controversia deducta et amicor
dicis pru esse ea inter se habe
apta Ita respodebo tibi ut
non putes me sine causa ad te
scripsisse Sepe ad me Gayus Ce
cilius querela detulit q ni
chil summa familiaritas quam
mecu habet sibi apud te pro
fuit cu semel ac iteru te ad
monuisset nullu expositus tuus
posse maius esse qm si mea
causa illu tibi recomissu habu
isses nec poteris sibi a neces
sariis tuis iniuria fieri Nuqz
adduci potui ut verbis fidem
habere donec sermone et litis
multoru id afferri michi intel
lexi Scripsi ergo ad te et qua
potui modestia usus fui satis
michi erat commonefacere te ne
minus a te amarer qm tu a me
diligebaris que res ut video
tibi permolesta fuit Sed liceat
his qui se amat aliqd inter se
expostulare liceat etia accusare
et irrasci modo illud putat al
ciores esse vere amicitie radi
ces qz ut levissimis causis tolli
debeat Si placet facile concedam
me tibi supatu esse a te non so
lu benivolentia sed etia omi of
ficio et diligentia i me et in
omnes eos qui mei sut fuerit
inofficiosum etia si vis contume
liosus i te oia tibi concedam
si illud michi constabit non te
putare alio nunc me esse i te
aio qm olim cu te iudicabas
maxie a me diligi Vale

Responsiva

Quo i me fueris equo aio hoc
tue modestie fuit Sed cu igno
rare causam cur me admoneres
Illud ego iudicavi non fuisse
amicitie tue pstiti cu michi
nullius errati conscius essem Sed
non concedam Gayo Cecilio q dicere
possit aliquo loco dicere se nullu
officiu me neglexisse Si vero
quoqm a me optavit q minus
qua equ esset ipse potius sibi
qm michi imputet Nichil esse
puto qd amicorum causa preter

honestu sit agedu / qd si videor
me facile passu esse a neces-
sarijs meis / ut ipe dicit Iniu
ria sibi fieri Illud iudicat /
ne uerior posset a se dici / no
luisse me ratione meoru neces
sarioru neglige cu ultro i illos
iuectus esset Iudicatum quid me
os no minus a te diligi / qua
huc hoiez / qui ut video vult
amicitia tua abuti / Quod aut
lris et fmoe alioru itelliges
no maiore fide oportere illis
haberi / qm sibi arbitror Quit
ei oms aut inici mei aut iudici
Sed hic sit finis / qntu sis me
amaturus Tantu ego te / spero
q summa beniuolecia me prose
queris ego oia pro te suscepia
que digna sint ira amicicia
Vale

Missiua

Nisi de tuo i me aio satis per
suasu habere dubitare ne tibi
molestus fuissez / cu hijs diebus
causaz lucie apud questorez
nostru cotra necessariu tuu
defendi Sed cu superioribus te
poribus michil a me gestu ami
cicia nostra cognosceres / qd a
ueteri extimacioe tua alienu
est / putaui ecia i hoc facto
meo te no ymmutaturu fuisse
iudiciu tuu Neqz ea de re ad
te no scripsi / qr te neglegerez
sed parti occupacionibus meis
parti qz iudicare te / ita de me
sentire ut michil a me sine
causa / i tuos esse factu crede
res Quare a te maxie uelim
ut sit satis plus michi credas
Si qs forte alit de ea re ad te
scripsisset / qm hijs hominibus qui
iter nos dissidiu optat / nisi
ei sperare ppe dic apud te
esse / diligentissie ideo causaz
omez ad te scripsissez Interi
hoc de me cogitabis / nullo te
pore maiorez amicicie tue re
spectu me habuisse / qm du
causaz istaz honestissia racioe
cotra homiez tibi necessariu
suscepi Vale

Responsiua

Bene habet q tu solus es / q
de me i tuo aio iudicas / cu ei
te ualde amare / anteferre q
omnibus / quos postea notos ha
beba / no poteram cogitare quin
ide tibi de me accideret / psua
debaqz michil a te gestu i de
fensione lucrecij / qd ab officio
tuo alienu esset Gaudeo ty
ac plurimu letor q hijs cogi
tacoibus et cosilijs meis ac
cesserint lre tue / que illius ue
teris beniuolecie tue i me et
necessarios meos pcpetuu amo
ris testes essent Qd aut i
iudicio contra necessariu meu
steteris / nec reprehedo / nec
recuso Ecio ei id ate ut scri
bis honestissia racione factu
plus ergo tibi qm oibus alijs
credo Nom ei modestia et an
tiqua cosuetudine prudencie
tue Si qd uero i hac re cui =
pa necessarij mei cotractu e /
id veli scias michi oino disp
licuisse Tu qd ad officiu per-
tineat tuu / videbis Ego iu
diciu meu de te no mutabo
Vale

Missiua

Cupis ex me scire / quo i sta- De statu pa
tu res nostre sint Caput tricie lugubri
e q si oms homies i excidiu
nostru coniurasset / vix dete
riora loco possem esse Con-
flictamur et bellis / no solum
externis / sed ecia q sume de
testadu e / ciuilibet / et intesti-
nis / foris hostes uagat / pas
sim agri diripiut / cuncta hostili
icedio / flagrat / homies ceduut
Int uero mecnia male iter ci-
ues couenit Nemo e q publice
utilitati fauat / qsqz vult i
ciuitate pmus esse / nullus pu
dor nulla reuerencia legu est
i urbe Iaz palaz sediciones
parat ciues / michil malu e
qd amplius restet / nisi ipa cap
tiuitas / que nos oms hostili
ferro / aut seruituti subiciat
Eo quide peruetu e / ut miseri
cordia maloru / morte ipaz
moite Vides que sit patrie
nostre fortuna / que tollera
bilior aliquanto esset / nisi

nos spes omnis iam declarasset
Vale

Responsiva

Et si rumor sinister de vestris
rebus adversis ad me delatus est,
non tamen putabam omnia apud
vos desperata esse / plura ergo
quam venire michi in mente po
tuissent vobis acciderunt Sed
omnia nobis ab exterioribus hostibus
adisse acciderunt, fremat bel
licus tumultus / et concuciet me
nia vestra tolleranda sunt omnia
et fortiter ferenda que ab aliis
nobis imminent Illud magis
visum est michi miserum quod de se
dicione et odiis civium ad me scrip
sisti que res, nisi consilio, et
auctoritate eorum qui volunt bene rei
publice consultum esse, mitiget
plane michi divinare videor
etiam futura / que etiam tu ma
xime times / Non satis autem admi
rari possum / que amentia cives
tuos in hanc discordiam traxerit
nisi forte aliqui sint in civi
tate / qui se putent rerum poti
turos si omnia in potestatem ho
stium venerit Et est timendum
ne vestrorum inimicorum dolo / postquam
ista concitata sit quam facilius
illi victoria potiantur Mallem
hoc loco posse hoc malum a
vobis levare / aliquo meo pre
sidio / quam eo tempore consulem / quo
vestra res publica / minime
potest consiliis iuvari Sed quoniam
quia res eo pervenit / ut id quod
potius volebam non possit a me
fieri / non omittam / ut non ad te
scribam / quod vestra publica salute
secta Explorata est ab temporibus /
qui rem publicam salvam voluit
quo quidem animo sit / et sapienter
sollicitandi sunt omnes olim socii
vestri / ut fidei ac amicitie ve
terum meminerint / presidia
sociorum sunt a vobis occulte
in urbe recipienda donec vide
ritis vos posse cogi illos qui
non bene sentiunt / de liberali
tate vestra Nunquam autem morbus
iste curari poterit / nec ma
lum hoc / quod iam inveteravit / a
vobis tolli / nisi abscidatur ab
ipso corpore pars illa que est
egra Spero quod si meo consilio
tua civitas usa fuerit / brevi
intelliges a vobis depulsum esse
periculum / quod in temporibus vestris
habebat Sit et ego scio quod
vobis in re vestra facturi sint
etiam atque etiam providebunt Ego
enim non minus de vestra salute la
boro quam si omnia nobiscum essent
communia Vale

Missiva

Commendatio advo
cati seu procura
toris

Ne desiderium tuum differam statim
satisfaciam de eo quod maxime
optabas a me audire Absolutus
es patribus sentenciis omnium iudicum
et lis secundum te data est Nunquam
vidi attentiorem aut magis eru
ditum in causis agendis / quam iste
fuit / cui tuam causam mandave
ras Nichil enim potuit quantum vis
dicendi posset / apud iudices
fuit quidem adeo vehemens et
acer in propulsandis criminibus que
tibi obiciebantur ut omnes iudices
et si per benignos / et adver
sario infestos redderet / laudabant
omnes huius ingenium oratoris
probabant causam tuam et equitatem
iudicium pre se ferebat Cum vero
itum est in sentenciam / tanto omnes con
sensu fuerunt / ut non satis in rem
congratulati sint / quam si negocium
cum comune ageretur Hec ad te
volui scribere / ut animum tuum
liberarem ea sollicitudine qua
ut scio multum afficiebaris Vale

Responsiva

Habeo tibi gratias / et magnas
quidem / quod me liberasti maxima
sollicitudine et molestia Sed
non minori voluptate illud
me affecit quod ad me scripsisti
de patrono meo / hodie ego
quietissime / delector enim vehementer
laude sua / et officium eius semper
magnificet Nam et si nunquam du
bitaverim de mea causa quin
secundum melius erat danda / tamen
quia in litigiis non aliter quam in

navigado semp imminet peri
culu nisi is qui gubernator e
peritus in arte sit semper verebar
ne egtas cause mee alia for
tuna habuisset abea qua opta
ba Gaudeo itaq me tale sortitu
esse oratore in quo neq summa
eloquentia neq studiu defuit
Breui ut spero p me tpm illi
cogratulabor Mitteri significab
ei summa i eius studiis atq offi
ciis habe gratia Vale

Missiva

Informatio ad
modestiam

Quid de te sentiat comes et
amici et ciues tui significari a
me desideras omnes vna e sna
sentencie ex qualibet tuis ma
iori esse ingenio Sed magne ve
reri ne illo satis modeste utaris
Cuiuate mi Anthoni Si bona
fama te delectat si opinio hom
qua nunc no parua sustines vide
ne ceteris virtutibus tuis que
magne sunt modestia desiciat
Intelligo quid te summu i ur
be tua ciue futuru si ingenio
tuo modeste uti sciueris qd
ut facias etia atq etiam rogo
Vale

Responsiva

Tuna modestia a me desiderari
scribis scio vnde hoc proue
niat sed facta intelliget os
et ciues et amici mei si alia
i me vitiis e neq ista de esse
Non pt fieri qn ista etas
multa habeat que repehedat
a senibus Et sepe, iter equa
les reperiunt q pt inuidia
aut confingunt aliqd aut
vitia nostra maiora faciunt
Si qs vl ingenio vl studio
prestare illis videat Inde
scio causam omem processisse
quare homines cu oia i me
laudauerint subtrahunt i
opinione modestie sed non
pmitta eos diu esse i hoc

errore Sentimenta i hoc pmu
ut neq etate i qua sum i laboe
impedita qn oia facia que ad
existimatione hom attendat
Tu me ut facis ad hanc rem
adiuuabis et sic tuis adhor
tationibus et consiliis multo arde
tior factus sum ad bonas artes
Ita et beniuolencia eoru ciuiu
confer nosse p te intelliga Vale

Missiva

Numq als de maioribus qm
nunc rebus ad te scripsi tanta ei
sunt ut no modo te ad legend
inuitare sed etia valde exci
tare debeant Maximi quid appa
ratus agitant quales forte a
nostra urbe condita no fuint
magni equitatus construunt
Classes instructissime ornant fa
bricant noue vetuste reficiunt
appit q bellu ingens mari et
terra contra gente nobis sp
inimicissima Et e oim spes
nunq tpus nobis fuisse datu
quo melius de victoria cogitandu
fuerit qua si adepti erimus
eterna pax videt urbi nre futura
Oms ei gentes hanc vna exce
pta que nobis bella inferre
possent aut amore a nobis
deuicte sunt aut armis et vi
compresse Nichil aliud ergo
nostre reipublice restat qm
ut etia hanc nationem frenemus
qd a nobis factu no erit diffi
cile dumodo consiliis nostris
celeritas adhibeatur habemus
oia que facile pnt nostris co
natibus victoria subpeditare
hostis improuisus e nos con
silio muniti ille imparatus nos
rebus omnibus necessariis instru
ctissimi Ille domesticis et ext
nis bellis ta fractus et debi
litatus e nos vero integri et
nuq als potenciores Multe
urbes a societate et fide nror
hostiu defecerunt Nre aut vi
res quotidie viribus nostrorum
sociorum augent Sed bene etia
de ipa maturatione spero cu nu
qua ad huiusmoi re conficienda pru
dencioribus aut forcioribus ducibus

Vpsi sum9 Scripsi hec ad te vide
ne qtqz horu pus efferas q3
rei iterit Sed hec nolui te ig
norare / ut qd maxie te optac
sciebā de magnis reb9 ac nouis
que hic agitat² doctior fieres
Vale

Responsiua

Priusq3 lrās tuas recepissē
/ iā oīa de qb9 ad me scribis
apud nos diuulgabat² qd mīme
oportebat fieri / si mos antiq9
ī nrō senatu seruat9 esset
Nichil et olim apud nros ma
iores / magis custodiebat² qm
cōsiliu ī deliberatiōib9 et cō
silijs rerū / que ad publicā uti
litatē pertinebāt / sed de hoc
satis ad te / qui ista nō ignoras
Illud magis ad te que nunc agit²
pertinē arbitror Scriptu sapiēt
a uobis deliberatū sit / de bello
suscipiēdo / pro quo tāt9 appa
ratus īstruit² Videris quidē
spōdē certā victoria patrie tue
/ et oīa bene sperare Ego uero
cū nichil magis īcertū videam
/ qm exit9 bellorū / et iā oīa q̄
agitat̄ patefacta esse / vestris
hostib9 / vereor ne vrā cōsilia
fallat² / q̄ si poti9 de pace fuiss3
uestra deliberatio suscepta / ea res
nō solū honestior / sed etiā tu
tior vobis fuisset / poteratis
et exēplis aliarū gētiu uti /
/ et vidē mltas ciuitates bella
suscepisse / que quāuis oīa ad
victoriā expedita et īstructa
haberet / tamē īfelicē exitū
habuerūt Carthago vrbs po
tētissima mltis annis duce Ha
niballe bellū gessit / cū Roma
nis Et qm̄qm̄ uastitatē Italie
vidisset / et Roma pene capta
/ tamē exit9 nō fuit victorie
sed captiua tādē se vidit / et
Romanis legib9 seruire Cirus
etiā Rex psarū cū iā annis fere
triginta mlta bella feliciter
gessisset / bellū Scithis intulit
/ sperabat qd illa gēte se postea
ī ppetua pace futuru / que ac
fine tot ei9 conat9 habuerūt
etiā morē regia scitharū / capto
rege et ducē milib9 psarum

tesis / satis docuit / hec exēpla
a me nō cōmemorat² / ut bella
que a uobis gerēda sunt / malū
omen habeant Sed dū licet
aīm uestrū poti9 ad pacē et
ad cōcordiā qm ad bellū cōuitatis
Nec ē aliqua res que hec uobis
dissuadē debeat / poterit eīm
maiori cū gloria totū hoc ne
gociu cōfici / qm illud bellū ad
ministrari ... hostes nō
mipatū ut scribis / sed prouide
ac potētē suscepistis / et ē timēd
ne alie gētes bellū renouēt
/ ne ciuitates que nunc metu po
tētie uestre quiete adhuc po
sitū sunt / deficiat a fide Erit
itaqz sapiē uestre oīa ista vidē
modestie uero et humanitatis nō
auertē aīm ab oratiōe eorū / q
uobis pacē persuadet Si at
ī suscepto cōsilio manetis / pro
uidete ne ī senatu uestro de
liberata fuerit ea / que ante
ad hostes peruenīat / qm a vobis
qtqz īceptū sit / hec ad te scripsi
qui plurimū ī ea re publica po
tes / et si tibi visū fuerit /
senatū de hac re habeas / et
maturi9 de hijs omib9 īter
pres cōscriptos delibet² Ego et
pro fide et beniuolētia mea
ī vos oīs cupio uobis oīa
bene cedē Vale

Missiua

De malo statu
patrie

Si ullo tpe de reb9 magnis
ad te scripsi istud profecto est
sumū / et maximū oīm / que
tāta videt² inchoa mala / reb9
nostris impēdē / ut nisi deus
aliqs / hec ipa nobis auertat
/ facile possū nostratū patriū
desolatione et ruina diuinac
Bellū et atrocissimū / famē
īcredibilē / ac pestē / qualē nō
dū neqz vidim9 / neqz legim9
/ tota ferme prouīcia iā dudū
ē ppessa Neqz vis tāti mali
aliqua ex parte adhuc remittit²
sed malū hoc dietim ingraue
scit / et semper se deteri9 habet

Cogito no diu posse nos clades
pferre quoquo et usqz nut ptulim
Nunc uero defessi patiendo fatisti
et spes ipa que donec aliqd po
tuimus nos alabat adhuc ipa mala
ul repellenda fortit ul pferenda
sapient Ita remissa e ut nulla
omo videat Quis ergo no facile
diuinare posset no solu desola
tione uerum etia illar ipar urbs
nostre ultiam iteritione Erit
et tepus i quo noste ciuitatis ue
stigia fuerit q homines quereret
neqz extabunt ulla signa humo
olim potissime ac florentissime patrie
nre nisi deus ira sua remiserit
et ceteros nos tatis malis fessos
la tande ppitius aspiciat Est qm
humana presidia res nostras
destituerat cogimur qd i tepe
state sepe nautis accidit omia
consilia nostra omem spem atqz
cogitationem ad deu referre ad
qua re consequenda eius nobis
adiutor et socius quamuis ei ds
videatur auertisse aim et aures
a nostris pcibus tu speramus
clementia sua mutatam esse
i melius mala qbus conflictamur
et pene consitimur Vale

Responsiua

Littere tue tata attulerut mo
lestia aio meo Ut nullo tpe
maiori i merore fuerim cu ei
eo producta sit fortuna nostre
reipublice ut ia nichil psidii
possit ab hominibus expectari ma
xie timendu e ne diuino etia
auxilio puati simus q si nostro
aliquo errore nobis accidisset
putare oia no solu equo sed
etia forti aio pferenda Sed cu
hii sep fuerimus qui pro libertate
comuni pro fide sociorum maxima
bella magno cu periculo sepe
numero susceperimus nescio qua ini
quitate fortune eo puentu sit ut
diuino simul et humano subsidio
puati simus Nec procul a no
bis abesse video mala oia que
urbi nostre euetura diuinasti
Cuenerit ut scribis fortassis
homines q post annos uenient
ubi na fuerunt tante urbis fu
damenta et tandem illa ipa fama

patrie nostre qua diu i Italia
floruimus forte interibit postqz
neqz id extabit cuius rei gratia
nostra patria ac nome diudu
ingens fuit Una reru pot nos
in tatis malis consolari qd habemus
exempla clarissimarum urbium atqz
regnorum que simile exitu ali
quando habuerut Ita ut nichil
aliud ad nos qm ipm nome p
uenerit Plures uero ego ar
bitror ciuitates fuisse que suis
temporibus gloria reru gestarum
insignes et pclare extiterit
cu qbus fama simul extincta fuit
ppt inopia poetaru ul oratorum
qui sua gesta aut oratione aut
carmine illustraret et pateret
earu reru que digna inmorta
litate essent memoria interire
Ultima nostra res publica que
semper glorie auida fuit ita et
homines conquesiuisset quoru elo
quentia sempiterna e reru nostraru
memorandaru comendatio Nunc ia
pro intellige quanta debet esse ue
neratio apud omnes ciuitates ma
gistratus eoru q sciunt egregia
oratione reru ul pacis uel belli
facta complecti qua maximam
opportunitate defuisse nostris
hominibus no satis possu admirari
cu se uindicare possent inmorta
les fieri sed hac hactenus con
silium vo tuum quo i rebus extremis
diuis esse utendu suscipio et laudo
quamqz serum e ut aiunt tepus pla
candi superos cu magis necessi
tas qm nostra uoluntas facit
nos supplices Mallem hac reme
dio usi fuissemus cu nobis omnia
erant integra et signum fuisse ea
a nobis fieri ex animo de qua
re plura no scribo Postqz a
nobis corrigi no pt facimus go
q naute i summa tepestate et
ipi faciunt Votare et libet exe
plo tuo iam arbore fracta et
quassata naui nostra omis
uota facimus Si deprecatio nra
exaudita fuerit ne ingrati re
periamur aduisos inimica Si uero
facta nulla nra pte inflecti
potuerit eo bono fruemur quo
fruuntur illi q i summis rebus aduer
sis nichil a se pt missu esse
intelligunt Vale

Missiua

Maxima omni laude hodierno

die consequutus est exercitus noster
qui fortissima pugna conflixit in
acie stetit contra hostes ut per
tinaciter pro defensione patrie mo
riendo clarissimam inde victoriam
retulerit. Amotus est ergo a nobis
ille ingens metus, ac summa totius
urbis trepidatio. Cum eciam maluimus
semel perire quam diuturna ob
sidione premi, insperata victoria
consequti sumus. Quo in bello certe
visum nobis est ipsum celum et omnia
numina pro nobis militasse,
talis quidem huiusce maxime con
flictus exitus fuit ut vix ullus
nostrorum militum in bello ceci
derit. Nulla vero fortuna altera
pars habuerit, ex hoc patet
quod omnes tanquam pecudes ad mo
riendum parati fuerunt. Signa vi
ginti militaria capta, castra ho
stium direpta sunt, nemo in illa
pugna fuit, qui aut in ore gla
dii exceptus non sit, aut a no
stris copiis non interceptus. Cum autem
victor exercitus noster reuertetur
in urbe, plurimis et maximis
tropheis hostium ornatus miru
in modum tota ciuitas nostra fuit
ad spectaculum effusa. Nemo erat
qui non daret, et laudes, et
gratias deo omnes non uti rem hu
manam sed prorsus diuinam suspi
ciebat. Tanta vero leticia et
exultatio omnium fuit, ut non
iam multorum hominum, sed unius fa
ties eadem atque idem animus videretur,
nullius vero hominis edes orbus
patebat, passim nostra milicia
excipiebatur, tanta largitate et
rerum omnium copia ut numquam in sum
ma fertilitate agrorum maior
fuit. Volui hec tibi omnia nota
esse ut qui periculorum nostrorum
semper socius fuisti eciam publice
tranquillitatis particeps fieres
et fortunis nostris congratu
leris

Responsiva

Quo minus expectatum a me fue
rat deliberatione nostra eo in
victoria de qua ad me scribis
iocundior et gratior fuit. Non
poteram quidem cum magno dolore
cogitare, cum audiebam urbem urbe
vestra artissima obsidione cincta

esse dolebam eciam plurimum ciui
tate que diu caput nostre pro
uincie fuerat, debere in dicionem
hostium venire, liberasti ergo me
hodie maximo timore, quo pro
vestra salute pene conficiebar, et
habeo tibi quas debeo gratias, quod
me participem fecisti rerum, que
vobis prospere cesserunt. Intel
ligo quidem ex hiis que vobis
diuinitus contigerunt, quante cure
debeat salus vestra hominibus esse
cum eadem tam desperata omnibus
a superis immortalibus con
seruata fuerit. Neminem arbi
tror esse qui non iudicet ita ut
scribis numina celi pro vobis
non solum pugnasse sed eciam vicisse.
Sed illud a vobis eciam atque eciam
videndum est ne animum vestrum
nimium in secundis rebus efferatis.
Est et maxime prouidendum sic fa
citis ut victoriam vestram referatis
pocius ad diuinam causam, quam ad
humanam. Sumus enim fere omnes
in periculis nostris animo summisso,
et tunc summe veneramur ac ex
tollimus deum. Nescio qua iniquitate
postea ingrati reperiamur cum
summa victoriarum attigimus. De
inde querunt homines nullam fe
licitatem esse perpetuam et fortunam
accusant. Ego vero nullam aliam
prosperam fortunam aut aduersam
iudico quam diuinam prouidenciam, que
homines tunc rebus aduersis, cum
superbire ceperint, optima racione
corrigit, hetam aut prospere
obuenientem. Alia racio est quare
instabilitas, sepius vicio nostro
quam fortune nobis accidit. Nec
ad te ista nunc scribo, quod putem
a te ignorari sed ut ciues tuos como
nefacias, nullo tempore deum magis
esse timendum quam ubi maiora ab
illo beneficia suscepimus. Spero
bene de ciuibus tuis non michil
tamen valebit apud eos auctoritas
tua si docueris illos, michil
magis rei publice conuenire, quam
ut fortitudine in bello ita re
ligionum in pace colere. Vale

Missiua

De bono statu et reforma
tione patrie siue ciuitatis

Nichil est quod liberius faciam,

q de maioris et pulcerrimis reb9
que hic sut te certiore reddere
postea uero qm nostra ciuitas
hostili motu liberata ocio at
paci se dedit incredibile e qntu
statu9 ipe rei pub reformari in
dies et qntu renouari cepit
Si que erat ueteres inter nros
ciues discordie / oms stati se
date sunt / principes urbis no
uas affinitates ineut Artes
que pt vim belloru pene icie
rat maiore cultu qm primo / ac
maioribus operibus repetutur / neqz
vmqz alias i tato precio fue
runt / plurime uero leges antiqz
et ueterata cstituta que pierat
pt nostra insolentia atqz ne-
gligentia modo renouat et com
fere om consensu ta sut approbata
quibus si obseruatu fuerit / ne
mo ambiget / quin i breui nra
ciuitatez, militaru urbiu nostre
puincie principe videam9 Is eni e
statu9 urbis nostre ut aliqnto
beatiores videamur / qm diutina
calamitate experti sumus / et
fortiter pessi / qm si eade qua
diu freti sumus tranqllitas et
ociu seper mansisset Gaudeo
itaqz hec t cunta fac / ut qui
seper nostre glie appetentissimus
fuisti felicitate nostra hoc
tepore no ignorares Vale

Responsiua

De hys que ad me scripsisti
magna cu uoluptate animo
percepi Cu eni seper i metu
continuo stetera / qmdiu fuit
de uestra salute dubitatu / ma
gna molestia me liberasti / cu
fuis superioribus litteris tuis
Intellexi ciuitate uestra ab
obsidione qua opprimebatur / li
berata esse Illud aut tata
leticia me effecit / q remittia-
sit michi no solu uos grauis
simo periculo esse exceptos
sed ipaz etia rez publica qi
noua aliqua forma et beato
re statu dictum suscipere Gau-
deo medius fidius / et plusqm
credi posset felicitatis uestra
letor / Video quidem illa egregia

maioru nostroru i republica
fundamenta / magno studio a
uobis excitari Na cu leges in
qbus uestre ciuitatis salus esset
posita erat / qsi i oblimione uerat
uenisset / nec mos antiqus in
urbe suaetur / michil mirum fuit
si patria nostra ad obsidione
perducta fuit Nu uero resti
tutis legibus et repetita om
bona consuetudine spero nunqz
ciuitatez, uestraz ampliore aut
opulentiore fuisse qm breui tpe
futura sit / modo i medio cursu
no desistatis / sed ubi qsqz pri
uate potentie / magis qm rei pub
lice inseruiat / timendu erit
ne hac noua libertate frustra
gauisi sitis Remeda e ergo
inter uos concordia Cofirmade
sut leges antique / et condenda
noua instituta / nec pmittend
e ut qsqz i ciuitate possit
plus / qm equitas q iusticia /
qd si a nobis perfectu fuerit
plane video uestra republica
ut scribis i tota prouintia prima
esse futura et vos impera
turos hys gentibus qbus aliqndo
seruistis Vale

Missiua

Scio te reru nouaru cupidu
esse et accusasse me sepe / q
ad te nunqz scribo de hys rebus
que hic fiut / facta hodierna
die / ne possis deinceps criminari
negligentia mea / implebo te no
wlgaribus ut multi solet neqz
falsis rumoribus sed magnis
et de qbus certos autores ha
bemus Nuper ex egipto quidam
i urbe nostra adnauigauerut
a qbus cu nostri ciues diligent
percunctati fuissent / de oibus
rebus retulerut proxis diebus
qbus naue inde soluerat / Mul-
tas nationes orientis / ac plu
rimas gentes australes ma-
gno equitatu inuasisse totaz
prouincia illa Dicebat autez
Rege ipm michil tale suspicatez
se effudisse ex urbe regia i
occursu hostiu qui cu tanto
exercitu insidys maiorum intercepto

fuit Nec multo post signa ho
stilia fuisse ad urbe allexan
dria mota / qua trepidacione
fuga ex omi parte capta seu
cepta e agitari / aliq mare cu
biu petebant Alij uero libra
tis qz eo ferebat quo metu
illu impellebat Cd ide secutu
sit dicit se michil certu habe
Naz seper uetis ad puppe fla
tibz proximu cursu magna
celeritate / ad nos tenuit / hec
si uera sut multu arbitror illa
ad nros ciues ptine Agit et
de puata pecuia nostroru ho
minu / qui se i partibz nostris
exercet Si qd e qd ordinez
tua ptineat / curabis ut qm
minimo detrimeto fieri poterit
cosignat ad te oia qd et ego
secutus su Aliud ad presens
no habeo qd ad te scriba Si
aliqui cursu circa religione
ad uos habuerit / faciaz te
de omnibz rebz certiore Vale

Responsiua

Non puto dubitadu ex hijs
que ad me scribis / qn nri ho
mines q i egipto usat passuri
sut maxia detrimeta no ratio
nes ipas iter ipa inicia reru
nouaru i aliqz regione tuta
cotulerit / Multa eni sut qe
me i maximu metu iducut /
Na si ciuitate allexandrie te
nationes barbare potite fuerit
/ eadē ruina secu trahet / no
tame egiptior opes / sed eciā
omi qui ex multis partibz ne
gociadi gracia ibi diuersabat
Si uero i obsidioe manedu
diu erit / horredu e ne pecuie
mercator i sumptu belli pius
exhauriat qm sua republica
aut puata vtat Cterū fu
turu sit / michil boni rebus
meis possu diuinare Na cu su
perioribz anis / oez mea pe
cuiaz eo loci cōgessissez / video
vno die oms fortunas meas
esse cōsumptas / nisi prudes mei
tepestiue vsi sut consilio cu
pio ergo certior de oibz rebz
a te fieri Si qs pro forte ex
oriete ad nos nauigauerit
curabis ut quacuqz fortuna
res nostre habuerit michil
sit qd me pro te lateat Vale

Missiua

Bellu futuru pnunciat
et consiliu oportunu

Multa ex finitimis regioibz ad
nos deferut quottidie noua de icre
dibili apparatu exercitus validis
simi regu orientaliu cōtra ciui
tates et terras nostri imperij
/ michil tamē adhuc certi hois
missimus aut per varias partes
perscrutatores nostros / q sagacit
adoret oia / hos i dies expectam
Sumus aut animo et viribz icenti
qua racioe a nobis atz socijs pe
riculu illud pulsamus / multas
ad hac rez vias habemus Constitui
eni si nobis ita ut fama e renu
ciatu fuerit / ab hijs / quos pre
misimus super hoc negocio le
gatos nros i orientez mittere
qui cu hijsde regibz de pace tra
ctet / que res si agi poterit ma
data illis dedimus / ut neqz pe
cunia neqz pollicitacioe ulla /
dumo e res equa ab illis postat
a pacioe desistedat Cd si infecta
re videat redeudu esse / illic
hijs artibz vtat / qbz facile
barbari vincut Serat it ipas
discordia / fingat / simulet atz
dissimulet omia deniqz attetet
/ qbz illor edia int se iflamari
posset nec ullu fine hijs re
bus faciat / donec aut illi ipi
exercitus dissipet / aut bellu qd
nobis comiabat i se couertat
Si uero hee nostre cogitacioes
/ si hec nostra cōsilia / nos fallet
/ stat manu pugnare / et oia
pius experiri / qz barbaris na
cionibz seruire Sut eni nobis
arma et equi / habemusqz viros
audaces i bellis / neqz duces
nobis deerut qui et consilio et
viribz / no solu fortit cu ho
ste cōfligē sed etia vice sciat
Quid sit futuru deus nouit
Nos eni bene rebz nostris spe
ramus Vale

Responsiua

Bellu michi significas magno
apparatu ab orientalibz regi
bus istrui contra uestru impe
riu sed michil a nob ptmitti
qd ad pulsandu hoc periculu

a uestris ciuitatibus et sociorum
ptineat non uideo quid possit
uel ad hanc sapientia uestra uel
ad virtute addi Si et fortuna con
silijs vestris responderit non du
bito omnes istos metu bellorum
cito quieturos Si uero manum
dimicandum erit spero ut et si
copijs inferiores sitis tamen et
robore militum et scientia rei
militaris superiores futuros
quamuis et hee naciones barbare
multitudine equitum et potentia sep
metum valuerit raro tamen in
suis bellis victores fuit Ma
gno clamore belli prelia ineunt
fortes impetu videntur Sparg
gunt tela sua temere sed cum ad
enses ventum est facto agmine os
terga uertunt Vri vero exercitus
nec segnes sunt ad inuadendum
nec minus fortes sunt ad sustinen
nendum ut pitula uel castrenses
labores quociens ab hoste laces
suntur omnia tamen ut prius ut
facitis temptanda sunt quam experienda
fortuna belli Et si vra sapi
encia a uobis euitari non poterit
quin sit confligendum cum hijs bar
baris detertandum erit a uobis
fortiter pro gloria vra ac pro impe
rio quod a uestris maioribus am
plissimum et illustre accepistis
Cauendum maxime erit ne hostis
vos imparatos offendat Ita cum
exploratores in omnes partes di
misistis qui ad uos referant de
consilijs hostium demorantibus si quod
ab illis agitatur dum legaciones
mittuntur ad eos Anteaquam occupandi
sunt aditus arces muniende con
scribendus est equitatus et omnia
instrumenta a uobis sunt instruenda
que ipse iam inter fratres vestros
et in medio regni uersaretur Cetero
rius et legati vri agent de pace
et totum negocium conficient si intel
liget non minus vos ad bellum
paratos quam ad ocium et concordiam
Sed quia spero omnia hec semper a vobis
pro vra summa prudentia iam esse
perfecta plura ad te de hac re
non scribo Si quid est quod pro vra
republica possit a me uel con
silio uel manu fieri libenter
omnem laborem atque omnia pericula
pro vra salute adibo

Missiua

Nouissima res hijs diebus nobis
accidit de qua te certiorem facere
nolui ut intelligeres ullam re
fore tantum aut tam occultam quam
non maxime cuperem tibi et primis
esse notam puto nisi fallor te
olim cum apud nos esses intel
lexisse quorundam hominum factione
ciuitas nostra in exilium miserit
Sulpicium hominem patrie aman
tissimum de quo plura non scribo
res enim ista ad ciuitatem ptinet
Anteaquam hostes nostri inuaserunt
urbem que optimi ciuis consilio
deserta sue temeritatis breui
penas dedit obsessa quidem ciui
tas fuit commeatus intercluso
ita ut res plane ad dedicionem
spectaret Cum vero Sulpicius
animo se ad patriam conuertens ce
pit agitare noua consilia quibus
hostes iam insultantes membris pri
stinis ciuibus traderet repente enim
se in castra contulit dixit quod se
habere de rebus maximis multa
apud ducem hostium facere qui con
minus in statim exceptus inquid
se nulla racione patrie teneri
que neque eius culpa neque eius
errore ullo tam male de se me
rita esset Deinde hostem nostrum
monuit urbem nisi vno modo
a se expugnari posse Et si con
silijs suis obtemperatum esset non
dubium illos breui urbe potitu
ros ait enim locum esse non longe
a membris arboribus consitum
suasit quod ut de industria fugam
simularet occuparet quod locum
insidijs aptissimum futurum igitur
ut ciues remissiores essent
ad custodiam noctuque facile posse
menia conscendi et totam ciuitatem
capi que res cum ab hoste cre
dita esset neque aliter quam ipse
consulerat factitatum deinde omnia
nostris significat qui portis apertis
circa secundam vigiliam effusi ho
stes in insidijs positos concluse
runt pauci quod beneficio noctis
elapsis ceteri compressi sunt cesi
aut capti Sed hec non diu pa
tefacta esse voluimus quo matu
rius exercitum nostrum ad eorum
menia perducamus Tu hec se
creta habebis donec offerendi
tempus datum esse per litteras meas
intelliges Vale Dat Sandali

Deceptio hostium

xii febr ante ortu solis cu
het ia gesta essent

Responsiua

Supplicu magm i re pub amo
rez narras Ego uero plurimu
gaudeo oia uobis pter sper
euenisse sed no possu iduci
ut factu ciuitatis probe de exi
lio talis viri no ei ciues tu
seper suspectos habebut nec
erut qui patrie male de se
iuite bene referat Illud at
a uobis maxie caued e ne
aliqndo ciues patos aliqndo
de sua patria bumeticos pora
sibi ura res pub ifestos senat
tu et exilio imitari viros
optios itelliget Et pmu locu
i senatu esse hys qui no du
bitat patria qualibet ratoe
esse oppressaz iri imo ipi oia
possint que velit qd aut scri
bis ne hac uestra victoriaz
effera haud mlta admonitioe
egeo uria ita auxilio ut fide
consilia ura iuuare possez
Spero vos oia sapiet conspe
xisse que i vtraqz parte possit
accide nec uobis deest csiliu
aut vires ad hac maxiaz re
csiliceda Sed no forte iuoris
sapie e scire ceiiedo vti mo
destia Et aliqndo i medio cursu
victorie subsiste qm ult pro
gredi Na dico ut ta bona acci
one negligatis Multa quid sut
que uobis hac illaz victoriaz
promittut Inpromisus aduetu
vest trepidacio imicis noui
tas fcti meror suoru quos se
oms audierit isidys uestris
esse itercepos oia ut apud
illos perturbata ita uobis fa
ciliora prestabut Sed cu rebz
bellicis fortua magnu impe
riu habeat mlta a uobis ti
meda sut sed nescio an aliud
magis qz qd hy q ceperut vice
non satis picula attederut ml
no temere sepe abeis fieri so
let hostibz uero iteri crescit
animus et spes que pmo im
petu extiderat maior eis isur
git pretea no nuqz accidit
ut q ia i fuga couisi erat re
stituat bellu et acrius pugnet
qm si a pricipio no desperasset
de victoria plura de hac re
scribere si michi ociu esset
aut si tua ciuitate egere csilio
putare Et e etia non post fctiz
sed antequa res fieri icipiat co
siliu de sumis rebz habedu vos
aut ut adme scribis ia signa
ad urbe hostiu mouistis opto ut
illu exitu ura csilia iueniat
qm fortua visa e m pmo i suc
cessu nobis promisisse fiez per
grata michi feceris si matue
de exitu reru uestraz oia ad
me scribes Vale

Missiua

Nouitatu isinuacio

Si te noua delectat habeo qd
vnde possez hunde de hiic tuo
desiderio satisfacere ura quid
patru memoria tante reru mu
taciones no fuerut quante hoc
istat et ia i nostris teporibz
fuit Oms fere ciuitates hui
ure cisalpine gallie nouas
res agitat Aly veteres dnos
deposuit et se i libertate ve
dicat Alie sibi nouas Tira
nos duces fecerut mlte du
nouis rebz studet magis
qm alieno igenio ututur
Alie ceterarum exepla sequuntur
Nonulle conat reuocare antiquos
dnos quas bella potentiorz de
pricipatu suo deposuerat Neqz
ulla e ciuitas i hoc nuo qe
satis ul csilio ul ratoe in
tatis motibz utat ciues alii
i altu cspirat ipli eos ha
bet sui furoris duces q vi
et scele alios antecedut Cre
mona olim vrbs potetissia it
paucos anos mltos pricipes
mutauit nuc sub tyranno seuis
simo e posita Papia celebris
ciuitatum pulsionibz atteritur
et ia videt statu suu iclinare
homines indigat illa habita
turos nouu dnm Pergamu
uero mltis bellorum ciuiliu di
scordys oppressa externos ho
stes ise admisit certat em
no solu vtru pars imperat
sed etia uteru sit neqz malu
ppriu ty iuenis e ut aiunt
sed mltiformis i medys vi
sceribz estuat No ei sub vno
tantu pricipe sed sub diuersis
immanibz tyrannis affligitur
Naz cu aliqndo magnus igenius

et armis suorum civium floruisset
nunc facta colonia est, et omnium cri-
mine hominum sordidissimorum et
agrestium repleta, quam urbem
unam in tota Ytalia omnium miserri-
mam atque infortunatissimam facile
possum indicare. Innumerabiles alie
sunt que sua etiam tempestate infelicem
fortunam sunt et magna in tem-
pestate posite, sed omnia melius
intelliges ab eo quem tu hys lit-
teris ad te mitto. Tu si quid
magnum habes in hys partibus
in quibus diversorum omnia ad me scri-
bas, neque quam rerum gestarum
ignorare. Vale

Responsiva

Epistola tua plena novarum
rerum accepi carissime condiciones
et statum de magistratum urbium
atque populorum provincie vestre. Cum
enim in toto latino nulla est pars
ingeniis aut armis illustrior
video illam veterem gallie a sae-
culo primo gloriam tantum pene deploratam
esse et ad desolationem redactam.
Sed hoc sunt omnis variarum
rerum fortuna ut tu ad finem
pervenerit tue intelligas. Pre-
exitum esse Grecia ipsa exem-
pla maiorum paulo altius repeta
dici non solum discipulis, sed
etiam armis Ytalia vicit. Non
procul affuit quando duce Al-
exandro macedone imperium
orbis terrarum possidet. Sed
eo ex rebus humanis sublato
cum ipsum certe desiit. Roma
vero exemplum omnium provinciarum
et nationum, initium imperii
quod a regibus susceperat sub con-
sulari imperio quousque ad
partes extendit. Sub impera-
toribus vero non solum famam
sed etiam potentiam suam finibus
orbis terminavit, tamen non potuit
illud imperium quod olim donatum
erat, vel consulare vel tueri,
sed vidit omnem suam gloriam
post a Constantino in Grecia, de-
inde abeuntibus regibus, modo in
occidentem, modo in septentrione
esse translatam. Hoc uno gau-
det et se consolatur quia nemo
est ex hys ad quos regimen
orbis terre manavit, qui non
gaudeat se rege romanorum
dici, ita aut gallia, ita in eo
usque et fama rerum gestarum
et excellentia optimarum artium
excelluerat, ut ceterarum provinciarum
splendorem vite et antecedere
nomine videtur. Nunc ruinam eius
et finem ad me scribis. Non habeo
quo solatio melius possim for-
tunam vestram levare quam hys ex-
emplis quibus etiam sepe soleo uti
si quando michi aliquid accidit
quod minus dici neque sit atque
aspectum in rebus meis. Nichil
aut in hac regione nostra agitur
quod vel sua novitate vel mag-
nificentia sit ad te scribendum.
Sumus et omnes fato in ocio quanto
nescio an alias fuerimus. Et ve-
reor ne hoc forte priste vir-
tuti et bonis artibus nostris
noceat. Nam, nimia fortune
asperitas, ita etiam immode-
rata prosperitas sepe glorie
nocuit. Vale

Missiva

Et si ea de quibus ad te scribo
non ita nova atque insolita sunt
ut numquam alias hominibus aliquid
huiusmodi obtigerit, tamen non parva
ex opinione que habetur ad
admirationem excitarunt venturos.
homo, ut scis, quondam habitus
nostrorum civium opulentissimus
re sua male procurata, multum
eris alieni contraxit. Cum igitur
ergo magnopere ne id a quoque
suorum necessariorum aut eorum
qui hominem illum diligebant re-
scitum esset, quod propterea egerit
cum aptum fuit, cum fortunis
amplius succurri non poterat
res fortassis aliquo composita
fuisset. Contractis ergo un-
dique sarcinulis eius, quam occul-
tissime potuit, ipse profectus est per
egere simulavit mature quod se
affuturum pridie kalendas sextiles
aut tempus hiis pollicitus fuit
hortatus quod nos omnes qui di-
ligebamus eum ut sponsionem pro
ipso faceremus. Si quis forte eum con-
venisset in iudicium arbitrabamur
aut cum nullo aut permedico
ere alieno teneri. Ego si ma-
gno etiam teneretur putabam eum
salvando esse quando plurima fi-
deiussione pro illo facta deinde
profectum est, tum vero dies crastina
contracti advenisset, isto hoc
ut ex bona fide oportebat
die statuta non comparente

Paulopos ad satisffactione repo
stim a creditoribus / multa de illo
questi sumus / orabamus indiges
ut nobis prorogaret die tuu
qd ubi a nob no posse impe
trare / iri cognouimus necesse
fuit / pro illo dependere / tennuita
qz fuit omnis illa summa pe
cunie qua suis creditoribus de
bebat Que res et si pitomode
ceteris acciderit / m tame adeo
grauis fuit / ut nunqz sperz me
exsolue posse alieno ore qd
eius gra cottoi nunqz posse fieri
putasse / ut ad hoc iste ad tata
iopia uenisset / aut suos huius
machina ore et dolis peteret
Sic rex euenit ubi fides illis
debet quibus nichil pudoris a
molestie rest / ceteri maxime
hoc factu admirat Sed ego
pena fidei mee pfero Qui si
qndo a te spoponderis aliquid
erit pro alio exemplo modo
cautior fies Nulla ei arte
arbitror ee que minus gre
et magis mea modi efferat ho
minibus / qua ea que docet pro
alieno debito i iudicio assisti
et fideiube Et e notu puer
biu Qui alterius causa pede
i laque mittit suo tatu pe
riculo et labore exsoliat /
sed haec tade i re me prosperi
Vale

Responsiua

Idibus februarijs reddite sut
michi lre tue quibus m signifi
bas de perfidia uectiu et me
sapiet admones q tuo exe
plo i re me sta cautior / satis
hoc pro tua i me beniuolecia
que summa e / et ingentias tibi
dico gras sed illud uelim sciat
paulomi hac tua iactura me
esse oino comotu / qua si m
parte fortunaru mearum dampnu
factu esset Ita ei de te sep
iudicaui / michil tibi posse ac
cide qd no pmu ~~mihi~~ michi esset
qd ego arbitror multis olim
te signis prospexisse / nt lo
ge abesset qui hoc tpe ani
meu tibi reostenderem / si facul
tas adesset Sed cu assiduis
bellis prima nra ia attrita

sit / ac pene cosumpta / nt redi
tos agroru domus respodet
nt ille actos i ciuitate exercet
Quibus magni puctos ac pe
cunie iter ciues agebat / oia
quidem emolumenta nos destituit
et si qui sut quibus opes et pe
cunie sut / nemo tame e qui
no malit res suas i portu
cotinere / qm se manifestis peri
culis comitte Si qd tame e
i qd possim aliquo studio opa
mea prodesse / oia bono aio fa
cia que usui tuo esse itelle
xero / nt volo cosiliu tuu de
te itelligi / i his rebus / que
ad te pertinet / ceteris uero i
locis utor prudecia tua / pe
cunia mea no possu te iuuare
satisdatione aut no dubitabo
et cautione pro te fare / et
obligare oia bona mea / si itel
ligam que tibi sit re hac uo
luntas sit / etia si michi erit
pro te dependendu Quod si co
gnouero te ulla i re pt ve
recundia officio meo noluisse
uti / minues ea opinionem
qm sep m de tuo i me pro
ptio amore feci Vale

Missiua

Nouitatis
isinuatio

Cu de rebus nostratibus ad te
scribo / videor m re tibi gratam
fac / Scio ei te semper haru
reru cupidu fuisse / faciam go
te participe scitu pulcerrimi
neqz multis anis antea a quo
qua nostru auditi Inuictus e
i ciuitate nra princeps / q cu
libertate publica armis diu
pressisset / atqz et nos omis
putamus oppressa reru suaru
tade cepit sua cosilia i melius
uerte / uocato ei populo ad
cotione orem habuit apud illam
egregia atqz illustrem In qua
et sua posita / et administratione
qm gesserat reddita ratione
ciues docuit quo aio i rempub
esset / mo sibi cocedet omi li
bertate cu suis ciuibus serue
ri Multa sapiet atqz ma
gnifice ad hac rem adhesit

que admiracione oibus facit / post
qua uero abeo portatu fuit / ma
gnu aliquadiu extitit et nos
omis silenciu / alys uero satis
itellexisse / arbitratibus / alys
qbus maior prudencia esset / du
bitatibus / quorsu illius oro ptet
Sed cu oibus libertas dicendi
facta esset / plane is hortaret
rogaret qz vnu qz optim sina
suaz dice Nemo fuit q non
dinas atz imortales gras ei
agat qp rempub i sedez sua re
duxisset / polliciti qz sumus os
no solu ei impunitate futuraz
sed eciam oppositione corporu no
strorum salus eius atz icolumi
tate defensuros / daturos qz opa
ut putatur aliquanto beatior vi
uet qm olim cu solus urbi im
peraret que res ubi ab illo itel
lecta fuit tunc omis suas fa
sces pplo subiecit Donauit qz
antiquz libertati patria / leges
antiquas restituit / nec aliqd
ex pristina et bona consuetudie
ciuitatis omisit Nunc uero eglı
iure fruit nobiscu / nos aut
i tanto ocio sumus qntu nunqz
als sperare ausi fuissem Credo
te huic nre felicitati no minus
gratulari / qm hoc pulcerimu
factu eius admirari ppterea ea
oia uolui a me significari tibi
Si qd uero erit / qd uel i senatu
nostro / ul apud pplm geri
a me p tua comoditate / habebis
me tibi sumu amicu / et quo
pro tuo iure / i oibus rebus libe
tius vtaris / Vale

Responsiua

Recte uobis accidit / qp pria
vra antiqua libertate dotata
e Siue ei casu hoc obtigerit
siue consilio vro pt hoc nisi
diuinitus uobis accidisse / Sed
magno studio a uobis curand
e / ut hoc vro bono qm diutis
sime possitis frui Nulla aut
res hoc magis efficiet qm si
rerum summa ad plures fuerit de
lata Sephocles ut e i fabulis
grecorum cu uellet quada itra
gedia hoies psuade atthenen
pplo quoda monuit induxit / ab
iferis uenientez / qui longa
orone hortabat / ne leone i
urbe nutriret / aut nutritu
diferrent equo aio proferre
Qua re sapientissimus poeta suo
carmini inseruit ut et gratui
tate autorum / et nobili figmento
doceret pplm no comitte potencia
urbis alicui viri / qui opibus
et ingenio ceteru prestaret / qp
si ea sibi libertas esset comissa
sua debeat seruitute eciam esse
preferenda / ne coniuncta pplı dno
grauiore pteret Nichil vnqz
fuit / qp romanu pplm diuin
genciu eque libertate pnauerit
qm cu maluit ea potestatez
que erat omnu / esse paucorum qz
sua / et sunc pocius imperatoribus
quasi regnare / incredibile e qm
restituta libertas omis dele
ctat / et cu alt i ingratibus co
ferendis studet altero graciosior
uideri facile eueniet / ut non
possint omis equo iure vti / cu
plures sint i ciuitate qui ul
opibus ul eloquencia animos mul
titudinis ad se alliciat Que
res si a nobis eciam atz eciam
no fuerit prouisa / verendu e
ne pocius a uobis nouus dux
sit i ciuitatz rempub inuectus / qm
pplo a vobis seruientibus sub
lata fuit no dubito hec
eadem vra sapiencia que summa
e prudent a vobis respici Sz
nisi edoctus fuerit de periculo
suo pplus videbis breui i va
ria studia illum scindi / nunc satis
itellige quorsu facta sua ver
gat Ego aut cupis omi offi
cio / ul i senatu / ul i pplo p
me distringi / nulla me noua vo
luptate afficias / est enim non
solu tibi vsitatu sed eciam quot
tidianu omnez cura suscipe
que vsu meatu rerum acce
dat aliud non est qd a te
magis velim / qm ut me sic /
facis maiore diligas / persuadeas
qz tibi neminez diuicius be
niuolencia et virtute maiore
facia Vale

Missiua

Tande ex magna solitudie

Intimat
casu iperate
bone fortune

ac metu liberatꝰ su Speco
te militoru sermone et lris
intellexisse me du iter Etrurie
peragere q petere vrbe roma
nam i quosda incidisse qꝫ q as
siduis latrociniis infestabant
ea prouincia putabam i manꝰ
carnificu incidisse qui me mult
modis excruciaret Ego vero
no anim tm meu pare ad for
titer defendendu oms penas qs
m illi inferre voluissent nec
ta illos qtqꝫ rogare inuem
apud eos maiore pietate
qua fuissem nuqꝫ ausꝰ ab eis
sperare Cu ei ame ta perq
sissent qs na essem aut qbꝰ
artibꝰ quo me questu vterer
Respondissem qꝫ ea que m visa
fuisset illo tpe pro meis for
tunis dicenda stati bene me
sperare hortati sut detinue
rut me apud se aliquot dies
omiqꝫ officio ac humanitate
i me persecuti sut Cu vero
eis visu fuit habito inter se
consilio no solu me sine vllo
interuentu pecunie dimiserut
sed etia necessariu comeatu
mihi prestiterunt Dimisso ac
proposito Roma petendi habita
pro illis maxima gra incolumis
ad meos reuersus fui Nec
te magno studio et volup
tate scribo que scio pro singu
lari i me beniuolentia tua de
aduersis casibꝰ meis doluisse
et maxie secundis rebꝰ letari
Vale et de tuo statu semper ad
me scribas

Responsiua

Cu humanissime predones tecu
egerunt no ta fortune attri
buendu e qm moribꝰ tuis Es
ei oim hominu lepidissimꝰ
aliqs scio profuit tibi ille tue
facetie et i oim sermoe tue
suauitas qbꝰ no minꝰ for
tasse qm nuqꝫ rei pecuniarie
opulentꝰ fuisti Est ei genꝰ
hom aliaꝝ quaqꝫ credule
Cu g(o) p benignꝰ et comis
esses neqꝫ habes quod lucri
tecu faceret probe sibi per
spexerunt ne diu fies illis
sumptuosus ita g(o) factu iudico
Illud vero qꝫ i tuo discessu
factu ab ipsis narras no solu
discessu liberu sed etia comeatu
et cetera officia humanitatis
eos tibi prestitisse no satis
possu admirari cu viro huiusm
pietas inueniat apud illos ho
mies q se volut fingi et ho
nos dici Sed ut arbitror sepe
qui diri sceleribꝰ suis freti
sut reperiut interdu honestia
audiuis studia qm illi qui semp
inter leges et iudicia viuunt
Ciuitas fuerit maxie tibi con
gratulor qꝫ me ex metu ma
xio et te expericulo no paruo
liberasti Cupio tame eiꝰ for
tuna no iteru a te experienda et
eius ut spero deinceps i salute
custodienda cautior habeo tibi
gras qꝫ de tua liberatioe in
primis ad me scripsisti Sciebas
ei me no minꝰ tuis qm tuis
incomodis agi Hortor vero te
ac etia obsecro ut ad nos ac
cedas facies et re oim post
tuu reditu amicis tuis gra
tissima m vero adeo iocunda
ut nulla maiori voluptate cu
mulatius posset me afficere Vale

Missiua

Nec no consueta ad te scribo
qꝫ si grata sit ex tua prudentia
iudicaueri exultabit crede m
quenda ad res magnas incre
dibile a te amore Gaius
Lucius cu ppt etate modu poss
ad sumos nostros reipublice
magistratꝰ admitti nup magno
consensu ciuitatis absolutꝰ e
a legibꝰ Cu nihil ppt more
antiqu fieri pmittit Cu ei
ppt crebros conflictꝰ multi du
ces ex nostris amaꝝ fortissie
pugnando amisissent neqꝫ vlt
nobis suppeteret q ad tantu pe
riculu mitteret tanta superio
ribꝰ bellis huiꝰ adolescetis
virtꝰ i pugnando conspecta fuit
ut milites nri nuqꝫ se victores

nisi hoc tpe dme spectare pos
sint Itu e itaqz ex om sna ct
leges nostras cessit qz honestas
utilitati / et instituta necessitati
paruerit Que res modo tibi aio
sit / tantuqz iflamare te debet
atqz itede ut nichil dies atqz no
ctes magis cogites / qm quo etia
tu via tibi adhuiusmoi gloria fa
cias Qz difficile no erit si ul
ta arduu putaueris qd magno
ac nobili aio no sit facile Vale

Responsiua

Hanu lucium donatu esse a vra
repub egregia / dignitate p sua
vtute bono exemplo factu in
dico / nec aliud puto i ura ciui
tate melius esse / qm ut magistra
tatu i ura repub possit qm vir
tute de rebz a se gestis alios
antecellit Sed uereor ne pleiqz
cu glia maiorem magis qm sua
vtute confidat Nd ipm moleste
ferat Scis que mala sepe vrbi
nre iuidia attulerit Na cu plu
rime sint alie pestes / que ma
gna pleruqz regna euerterunt
Nescio an ulla pnitiosior huano
generi / qm hec vna qua stati
dpri Que si ulla modestia ciu
tati possit Illud forte magis
legibz et patrie conderet / tan
ad honores attede / qz i tepesti
uis ingratibz cu iuidia et odio
multorum uti Sed cu nulla tanta
sit humilitas ut auit / qe mensis
huiusmoi hom vitare possit / oia
que tam tulerit sut magno
aio fereda / et eo fortius virtute
vtendu / quo magis a pluribz illa
expugnatur / prebe itaqz illud
vestre ciuitatis factu quo han
lucius / absolutus e a legibz
et i ea dignitate constitutus / qm
ille sepe pro patria fortissime
pugnado euenerit Cnitu eme
tuit aut res hec prioribz
tepoibz et studys nris que
pro repub suscepi adiecerit
breui itelliges Sla ei han
pri sepe me ex sopno excitat
No quiesta ergo donec etate
que et glia supiorum pre eqle
video / eunde eo magnitudie aui
et rebus magnifice gestis

consecutus fuero Vale

Missiua bona

Non de priuatis comodis ut sepe
antea Sed de salute nostrorum ci
uiu has lras ad te obsignaui Si
unqz tepus fuit / quo tibi status
reipub cure fuerit / vide ut
hodierno die illi et consilio tuo
et auxilio velis adesse Multa
ei nnpedıut que nisi attetisse
a te sint procurata / facile erit
i magnu eruptura incediu /
Cuare etia atqz etia iter ad
nos festina / neqz ulla res tata
sit / que tuu aduetu remoretur
oms quide presentia tua affectat
Sciut qz i te vno onez esse om
salute reposita Noli itaqz tata
expectationez om differre /
psuades qz tibi / omi pncipatu
melius esse hom a suis ciuibz
diligi Et hac consequi gloriaz
qz nllu repub ul periculu ul
laborez effugisse / plura de be
niuolentia et spe om ciuiu i te
posita scribere / nisi tu qui oia
nosti / et summe patria diligis
ea tecu melius prospiceres Vale

Responsiua

Si ea ime esset / ul auctas ul
facultas / ut malis nre repu
mederi possem / nllm certe la
bore aut periculu pro om
salute fugere / Sed multa sut
que icutiat mi huiusmodi de
sperationem / ac diffidentia Na
et pleriqz ex nris malut pocius
oia perturbare ut ipi posse
videantur / qm equo iure iter su
os viue Et ples sut i ciuitate
qui no satis intenoscut qd quid
iter seruitute et libertate ci
uiu intersit Si qui uero iue
niut / qui bene de repu et se
tentiat et iudicat / nichil omo
eoru reputatio admultitudine
ualet No video itaqz qd pos
sit mea pntia / prie et ciuibz
uris afferre nisi ut multas
inimicitias mi ni necessarias / nc
repu utiles assumā Qz si i ea
sna oms sut / ut saltm mar
his fluctibz ac procellis rei
pu / comitta recusabo amore
patrie oia / pus experiri / qm
falle ciuiu nostrorum expecta
tionez habes iudiciu meu

de repu. Tu quid sis facturus cu volutate nostroru ciuiu tibi cosistit, ad me itera scribe vale

Missiua

Qualis sit nostre ciuitatis status ex hoc potes itelligere q nusq in melioribus auspitiis iacta fuerunt fudameta nre reipu. qm hodierno die Cu et olim senatus noster, cogeret ut de summis rebus cosuleret omis fluabat tpa Si qn sma iter ptes diuidebat nemo erat q qd sentiebat audiebat libe cosulere Nuc vero fultissimus tatis studiis ad libertate no ficta, atq vmbratile ut olim sed quale a patribus nostris accepim, ut nusq psi simus nobis viue, nisi hoc ipo tpe i quo nuc sumus Pauci ei qui publica libertate opprimebat de ciuitate eiecti omis equo iure vtuntur liz cuiq de nra repu, et qd sentit dicere et qd dicit libe scire Studia que priuatis rebus adhibebat oia ad amplitudinez reipu. sunt couersa, omis q i hoc vno maxime sunt iteti Qualis etia maxime prosit vnitati Si ergo cupis iter tuos magnus haberi attede ad hac nostra repu qua optiaz habem, Tatu quid i ea poteris, qntu ceteros idustria, et solicitudine prestabis Vale

Respōsiua

Cu optia repu. vtamur, magis vra qm mea causa gaudeo michi et ad maia pars vite iam exacta sit, vel pt esse qd diu viuendu sit ut at etas qe melior icursu e, et i futuru spectat multa hz que me sibi possit, i gerendis ingratibus pmittere Sed quid vero erit i quo possu patrie prodesse, no solu ob labores fortit pro illa suscipia sed etia omis molestias et solicitudines equo aio pro salute patrie fera, et satis fructus percepisse ex laboribus et studiis meis arbitror, si nostra repu. optiaz atq amplissimaz

postes nris vna nobiscu relinquero Si at illa officio meo no eguit gaudebo summos homies ac sapietissimos i vra ciuitate reperiri qui optis legibus ac sapietissimis istitutis patria possint tueri Ego vero magis ociu qua negociu cocedi mee senectuti desidero, vos q i ea exornada atq locupletada, occupati estis pro vra sapietia cosiderabitis quid reipu. coueniat qnq et de me costitueritis, ego bom cosulam, Vale

Missiua

Malu statu patrie isinuat

Quid de publica vtilitate nostroru ciuiu sentia, et q ratione ea res possit, melius q nobis agi, costitui ad te scribe, ut omez cosilioru meoru ratioz tibi i pmis apia Sepe no pro specxi q nostre ciuitatis vectigalia et ceteri prouetus sine ullo nostroru sociorum aut ciuiu icomodo maxime possent adaugeri Sed ad hac re cosiciēda vidi opus m esse tuo cosensu, atq prudecia, mlti anis antea, neq mercatores nostros neq publicos pt icursu piratarū tute potuisse hoc nostru mare nauigare Vnde accidit ut multo minora nra vectigalia euenerint Na cu vnusqsq pacto isto coducat, ut sibi no repu. pcat necesse e ut magtudo lucri illos ad hac necturā impellat, sitq ut no velint piclā sua comitte, cu maior pars comodoru adeos pueniat Ex quo nostru erariu no pua iactura et dispediu sustinet Qd at mercatoribus accidat, pt metu piratarū quottidie itelligim, ofere omis artes i ciuitate nostraz defectu mercau admichilu perueire Qm danu no solu ad priuatas personas sed etiaz quousq ad rpaz re pu. peruenit Cosiliu meu erat ut publica Trigerez istrueret, cosiberet q homies assueti bellis maritimis qui comeatus tutos redderet, hoc ei mo et amos socioru cofirmaz et vectigalia nra

nostra reiparare quę nra ne
gligentia pre modu iterierut
mercatoribus aut mare tutum
esset piratarum metu nre classis
no audientibus per mare vagan
Hoc sepe i nostro senatu comme
moraui que et si amplius oes ap
barent tamen aut pt inuidia a
pt gratiam quorum qui me no pos
sunt equis oclis aspicere no du
ca res i consultatione deducta e
Sed ubi te adiutorium ad hac
re habere spero facile obtentu
esset oia si de quibus ad te scripsi
no fugias quo velut confido
hunc laborem suscipias quam reipu
ca cu summa i me beniuolentia
tua hac procuratione tibi ho
nestu et rei pu utile Vale

Responsiua

Nisi res de qua ad me scribis
pt aliter quam mea presentia expe
diri pre die atteda ad urbem h
illud valde miror quod i te optia
nemo e q tibi consentiat Na si
nra respu diu frui volum ne
cesse e ut mare quod hijs annis
piraticis latrociniis uexatu
fuit aliis nostris uectigalibus
ac mercatoribus pateat aliter
nra respu que vix adhuc stat
breui omnino nulla erit Constitu
tamen presens de hac re ad se
natu scribe et hortari quosdam
qui i suis sinis ciuitatis gues
i primis habentur ut hoc ne
gotiu reipub ca suscipiat Sepe
omnium gratia quedam summis viris
habetur cu ab illis de quam salute
reipu agitur Que res ubi ab ho
minibus inferioris ordinis tractatur
sepe inuidia magis efficit quam
reipu non prosit et quam mode
stia tua cognoui scio te no
moleste passuru quod ea que
a te sapienter pro publica utili
tate prospecta fuerat ab illo
perficiatur Curabis aut ut quid
huius rei i consultacione venerit
tuis litteris certior fiam Vale

Missiua

Inuitat ad reformatorem reipub.

Si de nra reipu liberius hoc
tempore ad te scribo qua olim fe
ceri nichil e quod admirari te opor
teat Numquam enim tempus fuit quo
uehementius ad te pro pub. utili
tate scribendu fuit Nam postquam
te ex cura eius exemisti Alii
timidiores facti sunt Alii uero
tantu sibi licentie atque audatie as
sumpserunt et nichil putet sibi
i suis ciuitatibus uetitu esse Si
ergo cupis illam saluam esse
omnibus post habitis ad eam guber
nanda atque regenda attendas Fa
cile enim illa poterit ad ueterem
consuetudinem a te reduci si pe
prius hec fundamenta que male
iacta sunt tua auctoritate et sapientia
euerteris quam illi confirmauerint se
et assuefaciant multitudinem sue
libidini seruire vide si q sunt
no recte de eius salute sentientes
eos si potes de summa sua dimo
neas nisi mauis maiorem reipu
quam priuate amicitie rationem Quos
uero timidos ad suscipienda pro
suis ciuibus pericula amadu
teris oratione tua excitabis et
eos inflamabis ad fortiter susci
piendu omnes labores quotiens
ratio aut necessitas hoc ab eis
pro reipub deposcet Sustines
quidem incredibile bonorum omnium ex
pectationem facies itaque quamprimum res
pub. hoc tempore faciendu esse tibi
suadebit Sed unu hoc a te
queso no obliuiscaris te illu
esse cuius opera respu et pios ci
ues commendat Vale

Responsiua

Cu tue litere causa reipu ad me
delate essent no multo post alie
superuenerunt que nunciarent oia
a te priuato odio ac maliuolentia
fieri nec alio i statu ciuitatem
esse quam olim cu ea incolumem atque
florentem reliqui no possu inducere
ut hec a te conficta esse putem
Sed illud maxime doleo priuatis
dissensionibus reipu causa iri Sunt
enim illi quidam i te maliuolentia
causam horum malorum dicant i te
residere Sunt quod potius reor
tu illorum mores et cupiditatem
damnanda esse no possis fre via

respub · no pt quitq; i hac re
lutu fac · Gaudeba me illud a
patria impetrasse ut pmltis
laboribꝫ ac maxīs periculis
que sepe mīo q pro rpub · salute
pressus fuera alijs ociq ac qete
donatꝫ esset / licꝫ q3 in tu diu it
fluctꝫ et tepestates eiꝫ uer
satꝫ fuisset · Tandē rebꝫ modo
labore oppositꝫ i portu quiescē
/ sed postq; eo pūctu ē / ut ul
ego no possi i meo ocio esse /
/ uel illa no possit i pace esse
no deserā i extremo illaꝫ qui
omēz sapiore vita sep i labo
ribꝫ ac pro salute eiꝫ exctau
Nauigabo itaq; ad vos · qm pmi
sedi veti erut · Spero dū adhuc
oīa noua · et recētia sūt · posse
omēz causaꝫ oriētiū maloꝝ p
me tolli · Qꝫ si a me perfici
no poterit / tamē neq; studiū
meū / neq; diligētia vmq; ab
erit · Tu uelim pro tuo i re
pu pp̄etuo amore id michi pre
stes ut pluꝫ apud te rēpu · ptī
litas / qm ullīꝫ homīs odiū
aut īuidia ualet · Vale ē

Missiua

Hortat' fugi
endos adula-
tores

Nisi rebus tuis caueas / im
plicabis te aliquo īcomodo · Qui
credis viru queq; esse i te eo
aīo / quo tuo i alto es / falleris
crede michi · Na ex hys q tibi
i pntia videt' amici / paucissimi
te ex aīo diligūt · Si ergo me
audies / abdicabis oms illos
a te quorū frōs ē blada / et
oīa que a te fiūt · impese lau
dat · Suadeo i omībꝫ rebꝫ a
te gerēdis / utaris cōsilio / Han
nibaly homīs certe sapien-
tissimi · et qui te sūme diligit
Is no patiet' te i delectu ami
corū errare · Nemo ē ex mīo
nostrorū homī tuꝫ prudēcia
pfifacta / et qui optīe de nā
et moribꝫ nroꝫ ciuiu pot
mōcīare · Quicq; ille tibi per
suaserit / verisīa appollinis
ut aiut dictū puta · Si ante
cedē volueris / videbis illū

nec posse ppt · sapiētia errare
/ nec uelle ppt sūma ēte beniuo
lētia / cupio · q cōstituas itellīgē
ut i ea opinione i qua adhuc
fuisti no mutatū cognouero /
amicitie vrē satis cōgratulor

Responsiua

Hannibaly cōsilijs maxīe
vtor / sēper eī illīꝫ sapiēcia
plurimi feci · Sed cu bona venia
tua · dicā vidēris m̄ m̄ bene
de me sētiē q3 cōueniret vt
me illorū homī amicicia / ut
quoꝝ frons blada ē · Ego uo
lōge a te dissētio · Sed cu homībꝫ
ita viuēdū ē / ut finis vniuiq;
mos ē / no iudico sapiētis esse
/ cu ceteri arrideat ipm flere
aut nimiū seuerū esse / cu
alij sūt i ioco · Ita eī vita īstitui
/ ut me sēper pūtibꝫ rebꝫ acco
modare / nec paterer aliquid
michi uite trāsiri · Quotiēs aūt
michi licet · Scio me michil li
beciꝫ face qm cu hys uersari
/ quorū sapiētia doctior possē
fieri · Ista sūo nodū sūt tibi
ab emulis meis relata · hec
sūt que pro mea causa dixi
hoc tpe tibi respōdēdū no q
tuis monicioībꝫ successerat
Sed ut si qua no bona opinioē
de me cōcepisses ego me apud
te purgare · Tu quid si alit'
ad te refert' / qd' sit pt dignitate
et ea existimacione qe de me
habet' · Oīa ut facis amice ac
libe' ad me scribas / vnū veli
pro tua humanitate impetratū
iri · ad te sinas / ut nichil de me
temere credas · plēs eī sūt
/ qui aut odio aliquo / aut
īvidia cōmoti / venīut ad mp̄o
nēꝫ alia fama / q3 racīoe ul
causā honesta īducti / hoc ficī
michi prestiteris / Sep q3 ma
xie tuis admonicioībꝫ dele-
ctabor · Vale

Missiua

Scio me a mō pscripsisse / qua ra
cione possit / tua causa itegrū
restitui / neq; id lōge aberit

Nos vero a te consilium habeas tu
hys q te i lauta parte esse de
siderat / tu et Idibus Januariy
forte convenissez Gayu Corne-
liu hoiez i Jure civili prude
tissimu cu multisqz adessent omis t
sum amici iudicio nescio quo
i simone de rebus tuis fuerit
aut qui diceret nihil nuqz
se iniquius audivisse q ea sinaz
que pdie i iudicio contradictorio
de te lata esset Cui rei tu omis
assensi fuissent tu aliud tame
diffinitu fuit qmqz singuli
factu nimis indignabat Ego
vero tu ia discessi inde foet
amy ad causaz tua adiuti Cuqz
diligenti ea inspexissez cognovi
nihil errore maiors nihil
i ea legittimu esse Naz pono
magis adversarii tui ratione
istaz qua estas tepit Consilio
ad superiores migrato qui de
huiui snys habet cognoscere
Seper et horu iudiciu hitu fuit
i nra civitate gravissimu neqz
unqm a sentns ipoz appellatu
fuit Sed vide ut ad te hat
Corneliu tibi procuratore co
stituas q causaz tuaz optie
novit et indicendo acerrimus est
Hec si feceris video te superiore
Si qd at erat i quo mea opa
possint tibi prodesse Senties
me no soliu pati sed etia ma
xie cupidu ad oia que tibi co
mode accedat Vale

Responsiva

Non dubito omis amicos de
inigtate eoru q sinaz contra
me tulerunt saepe conquestos
esse Nemo est et q no maxie
debeat pro indigtate huius fa
cti commovi nc pt ft gn metos
omis bonos tagat tibi ia apte
iustitia ia cepta iusticia e ze
vero no solum diligo sed etia
admiror q nullo officio mihi
seper ut fratre amasti nec
unqz passus fortunas meas
magis abhys consilitare q oia
voluit potestie sue et ius et
estate cedi Sequar ergo ut
i ceteris rebus ita et i hoc con
siliu tuu qmqz te istaz ia pro
desperata ac relicta habebam
qd aut me hortaris ut procurato
gay cornely utar recte suades
Seper et i causis vidi oratoru
eloquentissimu plurimu vale
et i iudiciis velud qdda in re
gno suo dnaret Sed nescio quo
ea res bene ame consistet Na
et re pecuniaria opus e et
ego superiori lite no solu argento
qd apud me fuerat cuncto su
sed magno etia ere alieno te
neor Sed illud te rogo atqz ob
secro ut si qd remediu ad hat
poteris opportunitatez y alios
adhibe nulla etia pretermittas
consiliu quid nisi amici mei
spe mea destituerit aut integre
restitui aut ome patrimonium
psuade Vale

Missiva

Tua res i tuto e et ia ut
aiut i portu navigas Nichil
et qd amicus desiderari possit
defuit tibi ad victoria cause
tue pugnatu e omi studio
atqz diligentia ut eo res tua
conduceret que tandem suprs adiu
toribus provenit Nemo fuit
qui aliz hat i tua causa solli
citus esset ac i sua et fortis
sis eo magis q i causis amicor
deret aliquo nos attentiores
esse qm i re nostra Gras go
quas debes amicis tuis dices
Non qa illi amy tibi ignoret
Sed ut tua apud ipos testatior
sit benivolentia Vale

Responsiva

Nullu officium e qd magis ne
cessarium dica qua eis gra
tificari a qbus bene accepti
sumus nec in eos erat tua
admonitioe qmqz oia que a
te dicunt seper no solu me de
lectat sed illa etia magistra
Scriba ergo ad amicos nec
illu graz gend pretermitta post
qm et res mea studio eoz i
tuto e locata nihil e qd a
me illor officio satisfieri pos
sit sed etia itelliget ullu

me fine quo ad vna hinc ma-
gno beneficio eorum facturus Tibi
vero plurimum debeo qui pro
tua benivolentia de hiis rebus
quas maxime audire optabam
certiorem me ante omnes fecisti
Vale

Missiva

Scito me omnibus per habitum ma-
gno studio profecisse omnia que
ad te pertinere intellexi de quibus
nunc ad te quo sit a me ordine
gesta perscribo Quam primum in
provincia appulsi statim conveni homines
illius regionis percunctatus quam ab
illis sum et mercatoribus commea-
tus adhuc essent liberi de
qua re cum satis edoctus fuissem
ab eis contuli me alexandriam
expeditus quam primus michi tuus
quoniam de rebus quoque meis statuissem
promptus procuravi ne
tempus quod michi ad cetera nego-
cia tua perbreve erat permitte-
rem esse ociosum Contraxi quo
undique sarcinas et quo paciores
essent ad navigandum advexi
eas ad portum Ad tua ubi marcium
cum iam omnia in navim composuissem
naute a portu solverunt Et
cum secundi venti essent omnes
fere vno tempore reperunt vela
facere Quid inde secutum fuit
nonnullo plurimorum renunciatum fuit
michi vix duas naves vel
tres ad summum incolumes cor-
ciria applicuisse in quibus tua
fuit Cetere vero ut dicebatur
naufragium facerent Seneos non-
dum propter metum tempestatis Illas
ex eo portu adhuc se demo-
visse Sed quam primum illa se tem-
pestas remiserit iter ad vos
facturos quod nostra numina
vtinam bene vertatur hec tibi per
nostros terrigenas in primis
tibi nota esse volui ut de
omnibus rebus tuis doctior esses
et deponeres omnem sollicitu-
dinem si qua forte ex hoc nau-
fragio conceperas In ceteris
autem rebus cum sis prudens nichil
est quod te admoneam satis enim
percipimus potes in dictae multo
merces cariores futuras quam
si naufragium nullum fuisset
Reliqua cum primus fuit expedita

Tu si quid aliud voles in re tua
me facturus per tuas litteras in-
significabis Vale

Responsiva

Nichil ad hanc tua sollicitudinem
addi potuit et effecisti ut et-
si omnia in adversum cecidisset tamen
tibi gratiam habuissem quod maiori
studio negocia tua geri non
potuissent quam hoc tempore mea
gessisti Plurimum tamen gaudeo
et maxime gratulor quod tue di-
ligentie fortuna profuit Cum enim
tanta pertinax tam illam mercium
effudisset ut nunquam alias tanti
eius negociandi gratia contulissem
video omnes pene fortunas meas
simul eversas fuisse nisi divino
munere nostra illa navis ceteris
pereuntibus incolumis portum subisset
Eo autem gratiores mihi fuerant littere
tue quam minus de salute rerum mearum
sperabam nam paulo antequam eas
recepissem iam rumor exortus
erat de hoc naufragio et
fuerunt qui diceret nullum omnino
periculum effugisse etc Vale
Explicit etc

Ad dominum Nicolaum

Guarinus c v d salutem pluri-
mam dicit Longa iter vos
nosque distantia et rara nunciorum
facultas nos obmutescentes
reddit Quo fit ut magna
leticia perfruemur tu meas ego
tuas vero litteras Non dicam quod
multi per inercie excusacionem
allegare solent materiam scri-
bendi nobis deesse Nam ut per
me loquar infelix Italie status
et intestina bella vndique vel
arido ingenio dicendi copiam prebent
Quid de curie Romane ne-
gociis ex quibus grandia conficere-
tur volumina Sed tu vir mo-
destissimus dominus Johannes tuus adve-
niat hic locorum vtraque de re
sermones explicare poterit
preterquam Johannes magnus scribendi pre-
beat argumentum Maior enim
valet audit legit studet que
et bona me spe implet mo

mollior suauior q[ui]z fiat Naz
frons seuera mos[que] ditanstu
lus amnor bene i omnibus hebat
nisi uetris fluxus ia quadriduo
illu uexasset / a quo ia melius
habet Cibu bene retinet vires
robuste Eius cure ade vir isi
gnis et medicus prestas q[ui]
Thadeus qui fide beniuolentia
suauitate peritia mitu imod
excellit / nichil omittit dili
gentie ut sanet[ur] de me taceo
qui no minus quia filiu tantu ha
beo sic sui mores et nature
suauitas postulat / studet ut
fiat hec ad te breuibus Si qd
ei defuerit ipe dns Jo cora
te amplius explicabit Spes
michi faciat adiecta ut te vi
sere et pnia itueret ora /
Ceteru corrupti huius etatis
mores me spe mea spoliarut
agamus leius ut ul sit collo
quam[ur] qui simul esse no licet -
Vale et me comedatu habe

Ad eudez

Ingen habeo, meis pro viribus
gras pmo q[ui]s fuit lrazl
uictori / cuius industria et be
nefitio factu e ut absen pntes
fiat / et qui se se cerne no put
se se tame alloquat[ur] / quod t
michiq[ue] vsu uenit / q[uod] licet ta
to distincti locoru iteruallo
mutuos iter nos s[er]mones te
dis qui eo videt[ur] dulciores
vtriusq[ue] futuri / quo rarius illis
uti dat Tuas itaq[ue] lras cu
de manu Michaelis accepi /
quasi tu michi oblatus esses i
amplexus eau irrui Actusas
aut q[uod] meas ad te no dederi
Ea certe michi dulcis accusa
tio visa e / qui meas amare -
videris / quas ideo cupis q[uod]
amoris ornatu pferut nil ue
rebor meas qualescu[m]q[ue] ad te
mitte Sim ornameta facudie
queritas aliunde te meditare
iubeo Ego eni quicq[ui]d i buccam
uenit calamo mado / ea spe fretus
ut mea oia examoris de flu
entia tibi suauia tibi iocuda t
accepta / futura q[uod] si nichil ali
scribedu occurret no decrit
/ uel de pace que ~~nubili e~~ nul
libi e / uel de bello / qd feruet

ubiq[ue] materia / Pirarcha ecclie
ecclie pugil aliquot ductu suo
victorialis pexerisse dicit[ur] qt
illos appulle pncipes Comes
francisc[us] sutra strigit aliquot
de castellis adeptus Exercitu
Coren dnacois veneciar[um] nuo
sus / sane / sano sese ocio q[ui]z ob
lectat / nos du hostile[m] igres
sus agru / ducas q[ui]z exercitu[m]
nichil aliud age videt[ur] / qui
q[uod] aduersarios tieet Et ne lo
gius se se efferat obstaculo e
Ita q[uod] bene dici posse videt[ur] /
D nui fundi calamitas et o
frugis osume nati Curia bi
nania ferras age videt[ur] adeo
paucis negocys implicat[ur] ut
paru obdormiedo uidet[ur] abesse
De mltis eoru dici licet / spes
e vos esurecturos satis / legati
complures grecia peruenerunt
trieres parant[ur] / que costanti
nopolitanu cesare augustu
huc uolut dice / ad ytaliu
pucbat ubi tame quilis locus
istitut[us] sit / nec du affirmari
audio Florecia aliis Bonoma
alys foru Julii alys amonte[m]
quidam aiut / nemo certu / omis
ore diuiso / hec quid ad nos
Nichil ferme nisi ut gra dior
ueniat ad te epla Nuc nra agam[us]
filii nri Johanes utq[ue] / ua- / rete
let / minor hilaris vultu se
renus / familiaris cunctis Maior
uero seuera facie / s[er]moe rarus
/ ridet iterdu / utq[ue] legit / stu
det q[ui]z maior epl[is] dat opa[m]
cisq[ue] delectat[ur] egregie Itaq[ue]
scribit facude / scribit formosa[m]
lraru facie Eis nichil deesse
sine uestes libros / curat[ur] ut
mei Edes eni quas ihabito -
et gradi proinde cotracto de
bito / ne fuge opus habeam
/ pecunias ab amicis mutuo ca
pio Itaq[ue] solua tu mea tu
aliena pecunia Vale vir isi
gnis

Ad eund

Accusandus apud te fortassis
esse[m] / q[uod] ta diuturnu tetu du
tam silentiu / nisi teporis et
locoru icomoditas excusaret
Na cu tot niues imbres at
frigora iter itercluserit quo
pacto / ad vos iret[ur] / no spectaba

Sed ut accedebat q̄ multos iam menses
michil abste ad nos l̄rarū allatū
ē q̄d nemis magnitudine arguē
bat. Que res michi p̄molesta
erat / cū dulce illud comerciū
quo iūgūt͛ absentes nobis l̄rar̄
ceptū vider̄. Quid aut̄ suauius
afferri michi p̄t / q̄m ul̄ p̄ntē
sermone ul̄ absente per ep̄las
tecū tp̄us totū c̄sume / ul̄ ve
rius expēdē / qui suauitate mo
destia vrbanitate vniūsū po
lonorū genꝰ ornas atq̄ illu
stras / et apud Ytalos flore͂
ornari velī q̄ facis Nūc uero
cū celo celi clementia cunctis
fauet itinera soluat q̄ dif
ficultates itinerꝫ scribo et
ut dici solet glacie frango /
Quū erit vir clarissime subseq̄
et tuas ad nos ul̄ inuitatū ul̄
sponte dare. Eas ut lege͂ dabat͛
die festū agitabimꝰ te i illis
uel te ī illas amplexabimur
Natū pot nr̄a ī te beniuolētia
singularis q̄ pietas / q̄m uero
de nobis sentire͂ cupis Nos rite
ualere scito Nepotes studiis
incūbūt Maior italica lingua
balbutit et exp̄mit Cuncta
ferme itelligit / et cū vtrq̄
diligat͛ / oībꝰ minor gratꝰ
carꝰ acceptꝰ ē vniuersis
p̄pie p̄sicius egregiꝰ et hūa
nitate p̄cipua preditꝰ Magr̄
Thadeus uenit ī hac urbem
curia subsequtꝰ. Is filios no
stros visit amat ubiq̄ promp
tus c̄sulit Et ne multa debet
pro tpīꝰ liberalitate et prompta
ī oībꝰ opera Tua eximia ī
oīns munificētia / facit vir ge
nerose ut ad te c̄fugiā cū
res domestica urgeat Emin
edes quas incolo / quas manca
c̄duxeba / ad carū pretiū per
soluenꝫ amicorū ope nouo /
tua q̄ ī p̄mis. oro aūt ut du
cati tecū tua ꝯliberalitate
mitte͂ nō grauetis ut cū tua
p̄tute tui iuris factꝰ sim q̄ʳ
ipo merito tibi p̄fectiꝰ deuin
ctus fu sim Qua ī re ut apd
te pronte sis aduocatꝰ oro /
causa q̄ mea ipe suscipias q̄
q̄ pluribꝰ u̅bis tecū age͂ nō
statū ne mea potiꝰ orōne q̄
tua liberalitate videar impe-
trasse Ytalie statꝰ ad pace͂
oclos intendit hic sūt veneti
florētini Mediolanen̄ legati
De pace agit͛ bellū tn̄ nō timet͛
cū pax sperat͛ Vale vir am
plissime

l̄ra dnī Regis Wla dislai Vngarie et polonie Regi ex conuentione p̄ncoꝝ Kolonien̄ scripta

Serenissime p̄nceps et dn̄e
graciosissime Veteres nostros
patres et huiꝰ Regni polonie
Rectores Dū vacati Regno
predicto Rege͂ essent profe
cturi nouimꝰ et recolimꝰ
scta intēcōe vsos fuisse / post
quā felicis memorie excelle
tissimꝰ p̄ncipe͂ dnīm Wladislau
genitore͂ vrm̄ nullo adducti
grauamīe nullis promissionibꝰ
terroribꝰ aut largicionibꝰ fra
cti Nec p̄uata utilitate sequūti
solā fidei katholice scte di
latatione ī respectu ī Rege͂
et dnīm assumeret Nec du
bitarūt et patria et p̄sonas
suas apud Naciones exteras
et odiis grauibꝰ / et alte im
die subicere p̄pt͛ aliquorꝫ p̄n
cipū almanī sanguinis q̄ regnī
polonie ambiebat Regimē
cū eiectione tū c̄teptū / et
dū fidei zelat negocia clau
sos oclos tenebant ad cetera
Deꝰ tamē optimꝰ q̄ oīm bonorꝫ
operꝫ ad cor respiciens remu
nerator ē / sic illaꝫ p̄ura et
laude ac memoria sempitna
digna patrū nostrorū pro-
uidit extulit q̄ et p̄manit
mente͂ Vt post p̄us vr̄i ad
dignitati Regie ascēsū / sua et
prelatorꝫ Baronū q̄ huiꝰ
Regni cura diligētia et op̄a
/ claritas fidei xp̄iane multꝭ
gētibꝰ et Terris q̄ ad bap
tismi grāꝫ vetusto gētili
tatꝭ errore deposito sūt re
nati / illucesceret et hunc
Regno per p̄mꝰ et cū ipo

donaret vniuersa victorie gla
honor amplitudo pax Et deide
terrarum Lithwanie Samagit
tie et Russie i Regni polo
nie corpus et incorporatio et
vnio accessit adhuc amplior
decor et iocunditas postqua
ex eius femore vram Serenitate
et germanu vestru inclitu
principe dnm kazimiru duce
Lithwanie accepimus heredes
Naturales dnos et patrii
splendoris veros successores
Intencione aut patru nostrorum
sctam et meritoria ex qua
Regnu hoc tantu et illu
stratu est nos emulati ve
stra maiestate vocas regnu
vngarie quod p graues per
sonas et principales Regni
vngarie Barones de vniu
sali et concordi ceterorum con
sensu usqz ad Cracouia mis
sos oblatu e nris consilys
precibus qz suscipe coegimus
Non qd ambitione aliqua a
respectu priuati comodi du
cemur cu Regnu hoc eius qz
domina dominatioi cuiuslibet
renuimur sufficit sed ut fides ka
tholica crudelitate barbarica
oppressa aliquando esset cu
fidelium populoru attrita mlti
tudie vre S brachio et Re
gnoru coniunctoe adiuta et
protecta ferret qz v S ipi fidei
defensiom cui genitor vester
dederat exaltatione Nec igno
rabamus duo hec amplissima po
lonie et vngarie Regna
vnius principis regimine concertai
et regi no bene posse calami
tates qz dana et disordinatio
nes que ppt principis absencia
quelibet domina quantucuqz sta
bilita solet occupare et cu
pere qi ante oculos posita
contemplabam Verum fidei fa
uor immenso quo agebamur fecit
nos horu oium obliuisci et
dumtaxat ad defensione fidei
et catholicorum crede Erat qz et
illi nre tercioi optie atz ca-
ste ea adiecta consideratio satius
esse tu pro fide tu pro sctis

et gente pugnare et aias p
fratribus et Regni vngarie
a Turcorum invasioe ponere qm
Regno vngarie i seruitute et
dominatione turcorum redacto
Turcos habe vicinos et simi
lem calamitate ab illis ptime
sce et expectare Adiuuit hoc
nostru propositu diuina bonitas
qu v S Turcorum extimatio
et fidelium virorum defensioi inte
dens plus un sedis et victorias
aliquot notabiles cu interitu
multoru barbarorum legionu
referre concessit cogeuit qz et
cessauit furor ille barbaricus
quo gloriati sunt Teucri aliqn
Regnu vngarie face sibi tri
butariu et omagiale ceteros
qz catholicos populos cu eoru
dominiis ponere i direptione
fide vero catholica i conculcatione
Nec solu cogeuit sed
prorsus exticta e qu Turcorum
imperiu potentissimum olim cuncti
formidabile ita se v S bello po
tecia confractu angustiatu et
debilitatu monstrauerit vt
missis Nuncys notabilibus et
muneribus amplissimis pace
qua finare nunqz etia rogatu
consueuerat Rogauerit tempo
ralem vel perpetua prout vre
complacet maiestati offeres co
ditioes pacis nunqz credibiles
quibus astrinxit se Regnu Rasie
dominiu Albanie et plures
alias tras i diebus et regimine
aliorum diue memorie Regum
vngarie occupatas cu viginti
quatuor castris insignibus ac
que hostibus nunc restituere
captiuos relaxare Centu aureorum
milia soluere et viginti quinqz
milibus armatorum pro qualibet
v S gwerra subsidio esse pro
ut hec oia ex lris et intima
tione v S clarius accepimus
Magna admiratioe re hac
noua et iocunda prosequimur
et dei clemencia resoluti i la
crimas quas magnitudo leticie
excitauit benedicimus extollimus
et magnificamus qd psona cura
et labore barbarica potencia
quod ceteris nationibus et incre
dibile et impossibile videbatur
domita e Tot qz victorias

honores sumos et felices suc
cessus deus bono i vestru de
tulit nome qd nemo etia au
deret tacito optare probamo
sati placet qz nobis federa
per v S cu predictorz turcorz
Cesare sub pdicti capitulis p
ptusa ne videmo quid amplius
addi ad illa possit Et ita ro
gamo consulio et persuademo
velit illis inniti et dumodo
v S adimpleta fuerit velit
huioi pace ex mltis respectibo
fouere acceptare nutrire et
obseruare Magnu e etei tle
imperiu qd mlta ia regna
vicerat et contra qd fere tota
xpianitas tingebat p v S
dextera victu esse Spra qz
Serenitas pace huioi effectu
alit secuta tu quo debito tu
recatoe optia quia ita accepta
nem vngarie Regni xriano
bestiu flagrabat i totu pene
functa est Restat qz ut ad
regnu polonie se totalit qui
tatis qd vre Serenitatis
pntia lustro pe vno exacto
thabestes se desiderio carat
latrat et uehementissie vel
si potio loqui debea lace
ratu e per Thartarorz ra
bie qui aliquorz illecti domis
pmissioibo et suggestioe cre
bris vicibo i terris Russie
et podolie grassati sut et i
terras huioi plures insilut
atqz ex ipuiso mlta milia
Nobiliu et sexo vtriusqz per
sonarz i pptua suitute ad
duxit Ita ut pene ia tota
terra russie et podolie ste
rilis et deserta hoibo qz ua
cua sit Nec putamo aliquem
repperiri posse qui illarz ruy
nas dana calamitates et
miseria digne deploret Ger
mano insuper nest dus dux
Kazimiro lithwanie et baro
nes sui vre Serenitatis et
nostris legacioibo spreto p
graues viros eis factis et
estate dni ducis Boleslai
Mazouie eis oblata nichil
moti immisso exercitu Terras
suas Mazouie hostilit igne
et spoliis vastaueruit et cru
delitate magna cu tartaris
quos habebant secu vsi nobile
et comune sexu homi abdu
xerut Et qz mesura nusqz i
bello e Non solu Mazouie do
minia sed et partes Regni
vri vz Russie lubowyen i
certis angulis et partibo per
ipsos lithwanos acrit et spo
liate et dampnificate sut et
licet v S lris suis nobis
commiserit pfato dno duci Bo
leslao contra predictu dnm du
ce Kazimiru lithwanie pre
stare exercituale subsidiu
qualis et color et facies erit
adiuuare remotu contra ger
manu et gladiu i viscera pa
quitere Sile nos possimo a du
cibo Slesie Nicolao Ratiborien
et Boleslao Oppolien illatas
iniurias per quas regnu hoc
i mltis mltibo dampnificatu et
afflictu e Eiusqz Mercatores
huiusqz detinentur captiui Atte
dat petimo v S hec Regni huio
alta gruamia angustias et me
rores qbo succrescere nos absqz
v S pntia plene no sufficimo
et compati dignetur talis malis
qbo Regnu hoc uestru na
tiuu qd vos progenuit et
suis viribo facultatibo et
laboribo ad quoslibet honores
extulit et promouet concutit
atterit et conculcat Et nisi
v S illi celere prouisione
et defensione tulerit i mlto
grauiora prolabetur Et pro
tato ex hac conuencioe gnali
i qua oim terraru Regni vri
aderat aderat i prelatis
Baronibo et Nobilibo ma
gnus nrs desideriu preces
et volutate pntibo v S
aperimo ut S v celerius
quo fieri pt venire dignetur i
Regnu polonie rebo vngarie
tali pace ut sensimo ordinatis
vre et maiestatis aduentu et
felice reditu inuocamo expetimo
et imploramo Signisicare aut

Vestra Serenitas p nuntiu suu
dnm Johanne Strusziynsky Cu
stode Cracz nobis digta est
Ut postqz cu nostro statu uo
luntate et deliberatioe vna
nimi Regni vngarie ingressa
e nollet illud egredi et ad
Rot redire donc nra concordi
uoluntate et desiderio euoca
retr de qua v S oblatione
fusis grazlatioibz v S p
Ras nostras ut pmissimo
lras defectu Regni et eius
ncias qz necessitates inotes
timus et declamo vraz qz Se
renitate ad redeund invitam
equali vnanimi qz voce po
stulan ut v S venire dignetr
et accelleret Neqz nostras
iteratas lras sup hys expe
ctet qm satis ex hys docta
esse poterit i qualj discorda
tioe et languore Regnu hr
sit Et du hic feliciter ueneit
plenius videbit oculis Lui
uis aut ex hac conuentioe ge
nerali mitte ad v S ex utraqz
statu Notabiles disposuissem
nuncios ia per nos nominatos
vrz Reuerend patre dnm wla
dislau deigra Epm wladi
slauien et Strenuu militez
dnm Johanne pylczsky qui
vestra Serenitate ad regnu
reduxissent expositis v S
eius calamitatibz et collapsu
multis tame respectibz nos
promouentibz quoru ille po
tior fuit qr huioi nuciu mi
gratiatu fuisset querendo v S
i locis transdanubiu remotis
Nec forte illic sine periculo
uenire potuissent cogitamus
illos retinere et vre Sere
nitati hec oia que uoce expo
situri erat hec lra nra de
scribe Nichil dubitan qr v
S hec nra scripta no minus
mouebut ad redeund qm si
ipsi nri Nucij vraz Serenitate
suis vocibz ad id commouisset
Si tame v S reuocari et re
duci no posse Non putamus
aut dnis Vngarie molestu
esse debe vre Serenitatis ad
Regni Rot regressu cu i ca
pitulis istructioni nostraru
clare cautu sit ut vra Sere
nitas Zaz pro huius qm pro
illius Regnorz dispositioe quo
tiens id exigit necessitas de
beat et possit se conferre et
illic immorari iuxta agendo
qualitate Zulumus nos pati
ent anis aliquot v S i Regno
vngarie mora et q̄mius ma
sionibz et ab hostibz graui
ledebamr malum tame et
corporis et bonorz iacturaz
ferre qm fidei negotia impe
dire que postqz optio ordie
firmata sunt petim ut v S gtia
aliud ad ueniend ad nos no re
trahat firmius quid nos iaz
dnis vngarie multa et nota
bilia subsidia et gentes nras
quoties per eos petebamr in
eorz succursu misimus opus videm
ut et ipi v S nobis remittat
Necessitate qz nostra vra re
missioe et pntia et si necesse
fuerit gentu aliquo exercitu
adiuuet huioi aut guerris
sit exortis ad pace reductis et
disordinatioibz Intestinis et
correctis bono i ordie et statu
compositis erit i vre Serenitatis
libero arbitrio diutere ad loca
v S grata et accepta Ceteru
ut vestre Serenitati conuentios
huius generalis ordinatios note
sint Significam v S qr p refor
manda pace et sopiendo bello ite
predictos dnos lithwanie et
Mazouie pncipes Reuerendissim
patre dnm Vincetiu Archie
piscopu ecclie Gnezen et pri
mate et Magnificu dnm Joha
ne de oleschnicza palatinu
Sandomiriesem ad pdictum
dnm kazimirus duce lithwanie
transmisimus ut iuxta istructio
nes per nos eis datas aut
pace pertua ordinet aut bellu
huioi per treuga suspendant
usqz ad v S i Regnu itu
ut speramus aduentu Vt
ex hys et alys nostris ordi
natioibz v S itelligat nos
i rebz publicis et arduis
nichil agere nichil expau
core sed comi deliberatione
agere et quemadmod v S
suis lris et legationibz nobis

omit dispositione Regni comit
tit ita petiō de rebꝫ Regni
huiꝰ vnu vel paucos ad latꝰ
vr̃e Serenitatis pn̄tes dispone
et consule nō pmittat sequendo
pris uestri uestigia qui omēs
res graues ad consilioꝝ suoꝝ
examē remittebat qm̄ et amaꝝ
et acerbū nobis nimis ē vt
vnꝰ vl pauci debeat pro re
publica huiꝰ Regni nobꝭ ex
clusis consule et nobis pro libito
suo madare mās qꝫ ordinatio
nibꝰ et conclusioībꝰ iduce ve
ritate Sup q̄bꝰ omibꝰ v S
nobis remitte dignet̃ responsu
benignū et fauorosū Datꝭ
i pyotrkow i ꝯuenciōe nr̃a ge
nerali feria q̄rta pxīa post
festū scti Bartholomei Apli
Anno et xl nono

Vr̃e Serenitatis
capplani et Suitores
prelati et Barones
R polonie i conuen
ciōe gn̄ali pyotr
kowien constituti

Dn̄o duci Kazimi ro

Serenissīe pn̄ceps et dn̄e nr̄
fauorose Quanto studio atqꝫ
sollicitudie Tu Serenissiꝰ
pn̄ceps dn̄s nost wladislaꝰ
polonie et vngarie Rex v
S germanꝰ tuū prelati et
Barones Regni huiꝰ polonie
elaborauimꝰ ne iter v S du
catꝰ qꝫ magni lithwanie e
donnā et preclarū pn̄cipe
dnm̄ Boleslau duce Mazo
vie atrox bellū sequeret̃
v S pectꝰ optie cognoscit
Dm̄ oīa eq̄d sollicitudinis
studia hoc nouimꝰ esse pre
cipuū ut iter discordes quos
idē xp̄iani nomis titulus
et eiusdē fidei professio consor
tes efficit pacis consilia cogi
temꝰ Itaqꝫ plura remedia
q̄bꝰ mala igruencia sopiret̃
prefatꝰ dn̄s Rex et nos
itēsius apposuimꝰ ut nob q̄t
iter nos mediātibꝰ exclusa tu
stiu peste belloꝝ desiderabilis
pacis iocūditas pueneret ad
pn̄cia v S crebris vicibꝰ nota
biles nuncios fatigauimꝰ per
suadēdo v S et eand̄ multiplici
ter admonēdo ne terras Re
gni polonie q̄ vos progenuit
et a quo v S et germanꝰ
uest dn̄s nost Rex ab ineūte
etate et oīa icremēta et oīa
ornamēta suscepit belloꝝ stri
dore concuti et desolari sineret
ferret qꝫ pacienter ea iura q̄
a prefato dn̄o duce Boleslao
sibi existimabat irrogata salte
usqꝫ ad aduētū domini nr̄i Regis
i Regnū polonie personalē
qm̄ eo pn̄ste correctionē
rebꝰ oībꝰ vris ipe dn̄s nr̄
Rex iduceret quo itelliget v S
sibi suis qꝫ desiderijs paruisse
abhorruisse qꝫ qualibet belli
natura sue Serenitatis absēcia
ꝯteplata verū secreto dn̄e idi
gnacionis permittere ut credimꝰ
uidicio clausis auribꝰ nostre nrā
pn̄cia audiuit Serenitas salubri
bus qꝫ ipiꝰ dn̄i nr̄i Regis et
nostris contemptis consilijs atqꝫ
precibꝰ misso exercitu Terras
drohiczen et Mazouie depopu
lari icēdi uastari Nobiles et
plebeias matronas et virgines
alios qꝫ cuiꝰ sexꝰ populos
i captiuitate adduci pmisit Quo
audito ifremuimꝰ quid spu
vehemēti super hijs dolore
pulsate cor nostrū et pter
priores nostrorū consilioꝝ et
rogacionū repulsas desistere
ab ampliori pacis psuasione
cogitabamꝰ Sed improbꝰ ē
et irremiabilis nost affectꝰ
quo pacē iter v S et pdictū
dnm̄ Boleslau cōsiti uellēꝰ
obsecracioībꝰ et psuasionibꝰ
opportunis desiste nescīes donec
se i consilia referat melioa
qm̄ ad id ex a debite pontifica
lis officij et ex inata nob
affectioē qua v S urgimur
et qua v S comodꝰ honore
et amplitudine procurare

tenem⁹ obligam⁹ Nouit quid
v S et itellige potuit qbus
laboribus atq sollicitudinibus
post morte recolende memorie
illustrissimi regis genitoris
nri desudauim⁹ pro bono vtili
et honesto vro et fris sui
domi nostri regis obtinendo
nos et morti et periculis
plurimis q3 discrimib⁹ Nec odia
nec iuidia expauescedo plu
rimorum donec res omis fuit
feliciter osumata Inbuit q3 mo
re opera nostra ad quelibet
occurren vellem⁹ extendere
et bella huioi que i magna
pnitie tn regni polonie qua
ducatus magni lithwanie agi
videm⁹ cu iteritu multaru
aiarum et profusioe sangnis
xpiani uel extigue i totu uel
itercipere gladio et i vistra
pria cousa e du v S eu im
petit que tutari debuerit
et ipe erectioe iuriaz pellendo
v S querit offende cui esse te
nebat suffragator et adiutor
Et ptea hys et plurimis
alys respectibus pmoti ad v
S huc nostru nuciu fatigam⁹
pace persuadendo pace repimit
tendo qua S v pcam⁹ et per
aspersione sangnis ihu xpi
obsecram⁹ vtroq3 latere re
cit suscipere et no esse occisio
dissidiorum et scismatu it do
mia sub vno corpore mistico
cosistencia nec appetat cladibus
via que ut facilit exurgit
sic magnis difficultatibus et
laboribus vix i magni tpis
spacio reformat⁹ Attendat qsum⁹
v S quot igenys qntis q3 im
pensis regnu polonie et ducatus
magnus lithwanie i dissolu
bili quodamo vinculo et ppe
tuo fede vnita sut et non
laboret hunc firme caritatis
nodu dirupere sed magis for
tiori funiculo illu alliget
Et ad bellu hoc qd no du
efferebat i altu nec vires
suas grauiu odiorum fomite
extulit facilius solui possit
Rogam⁹ v S velit illud

per treugarum apposicione i aliqd
aptu tepus suspende et iteri
de pace ppetua per arbitrorum
mediu tractare cu pax ipa per
petua pt modicos respectus
quos aliquorum iduxerat puata
vtilitas exclusa sit que cu
magno uestro comodo honore
atq3 laude cosumare poterat
Sangis at katholicorum effusus
compeditorum genitorum eterni
iudicis tribunal comanens
de tra clamas i celu ot eos
qui suis cosilys pfati domi
Regis nostri et nra cta pace
concludenda studia dissipauit
Neq3 nos illis regrari pos
sum⁹ q S v ad hoc ciuile
bellu exclusis pacis medys
que v S optie acceptare po
terat codiuuerit distrahendo
vos a dni nri Regis fauore
caritate et vnione placeat
itaq3 serenissime pnceps vobis
cosiliu nostru ut pace amplec
tami que ut psumim⁹ fa
cilius adhuc reintegrari po
terit cede huana et terrarum
uastitate ampliori no sequta
Et nos dumo sciam⁹ id v S
cedere i acceptu artus nros
tu valitudie tu senectute
debiles ad quecuq3 locu v
S complacuerit fatigabim⁹
omez nostra cura pro pacis
reformatioe exhibendo coopa
bim⁹ q3 qntu diua clemen
cia cocessu fuerit Vt sub
lato iter vos oim dissidio
reliquias obquas pax ifecta
remasit nostra iterposicione
tollam⁹ Nominus etci terrarum
terrarum lithwanie statum tran
quillo vellem⁹ qntu debilitas
nostra pualet qm Regni
polonie cosulere cu vtriusq3
profectu comodu et ampli
tudiez equali zelo et affectu
diligam⁹ Itaq3 qua mete et
desiderio ferim⁹ ibi presencia
aliis existes diua fulti po
tencia pros peuidencia operis
explicatorem affectus affectat
oram⁹ v S hys que ex casto
corde zelo q3 ubertimo cosu
lim⁹ nostras q3 preces mo
nita et cosilia exaudiat ut
no videami morte potius q3

salute affectare cumer Nobis q
sup affectibus nostris fauorabile
et principe catholico dignum re
mittatis responsum Informando
nos de vestre Serenitatis benepl-
lacito quo bellum pace reducta
extingui possit et pax prior
nostro labore et fatiga refor
mari quia pro bono terrarum
vestrarum dulce nobis erit subire
quaslibet fatigas et labores
Sumus quoque libenter sub nostris
expensis quo exposcet necessitas
et inter v. S. prefatumque dominum Bo
leslaum ponere mediatibus si v. S.
collibuit nos in re hac cumer
habere mediatore In vestre autem
Serenitatis consistet voluntate par
tis perpetue media abire vel sus
cipere aut ea eligere que v. S.
et vestris consiliariis videbuntur
pociora Datum in Bodzantin

Serenissime princeps domine gra
ciosissime alta nimis atque gran
dis calamitas que hoc Regnum
vestrum polonie inclitum et na
tiuum percussit et nouissime affli
ctum est dum nichil sua acerbitate
immensa excutiet lacrimas sermoc
quoque subministrauit ut de eius
desolacione et oppressione ad
vos eius Regem verbum faciam
Diebus siquidem penthecosten pro
xime transactis Thartari v. S.
et fidei catholice hostes cru
delissimi terras Russie egressi
magnum catholicorum numerum
in perpetuam seruitutem cum rebus
et pecoribus multis abduxerunt
in tantum quoque furor et audacia
eorum ascenderat ut usque ad sub
urbia Leopolis grassati sint
multas quoque villas eciam vltra
Leopolim depopulati Comple
uit dominus deus furorem suum et
grauissime se per nos offensum
indicat dum eius ira atque vltio
per rabiem barbarorum in nos de
seuiat Multa et milia virginum
et omnis sexus hominum partim
trucidata partim abducta sunt
Nec finem dolorum suorum receperunt
hii qui parentes, hii qui filias
fratres caros et necessarios su
os in illa perpetua seruitute
delatos deplorant Adeo quam

magnanime moleste fremeret
ut ad v. S. et eos quos vestra
Serenitas illarum parcium consti-
tuit Capitaneos et Rectores
conuiciis et maledictis quam
plurimis obruat vindictam que
ex celo vocibus et clamoribus
expostulet Neque est Thartaris
predictis qui presumit aliqua re
sistencia ut defensio ordibus fere
aut mercatus aut lucris aut
voluptatibus vanitatibus exinde
fit ut dum inferiores eorum cor
pore et negligencia attendunt
nec eis parent nec aliqua illis
exhibent obediencia ex contemptu ad
uertunt Sicque tali disforme
introducto dum plerique electi
pauperibus nobilibus vestra lar
gicione eorum patrimonia posse
derunt genus vestra quam per eos bar
barorum manum pellitur in perpetua
seruitute Deinde cum hoc tam
miserabili euentu essemus
occupati nondum absterse lacrimis
de prioris calamitatis acerbitate
per alteram cogimur deplangere
Nam dominus Boleslaus Oppolien
satis tenuem iniuriam per dominum
Saffrancz offensus eo quod opid
wnasd Epi curatis in sua tenuta
hactenus consistens spoliauerat
Septuaginta quinque curros mer
catorum et diuersarum Ciuitatum
et Regno vestro ciuium in ciuitate
patrum sui ducis Bernhardi
Cruczborg presis cepit ceteraque
eorum bona que ad multa
milia estimata sunt diripuit
quosdam ex eis occidit reli-
quos vero et vero ligatis
post tergum manibus in dedecus
et ignominiam v. S. pedibus usque
in Oppol ire mandauit vbi
et hactenus sedent grauibus
periculis captiuati Magnum
hoc dampnum maior ignominia
sed multo maior eorum quos
v. S. pro administracione Regni
nobis reliquit inaduertencia qui
plures hostium inuasiones nulla
defensione nulla repressione
curauit corrigere quinimmo sua
dissimulacione hostes irritat
et animos illorum nutriunt ad au
diendum in dies maiora Nam et
de hoc tam notabili spolio
quo quasi vniuersum Regnum

vestru pressu e Neqz aliqua
diligetia fit Nec aliqs compa
titur tato malo Satis quid se
remissie Rex hos et multos
alios defectus negligetia tor
pore malu administratione Re
gni et itroitu regalia suffici
ent illis qui regnu regut /
tu secreto tu publice huiusmodi
dapna abicii reformationez
persuasi supplicitas obsecraui
nulla tamen emeda secuta e
quinimo hos quos habui bonos
amicos hostes videor effecisse
et ex hoc vno qz veritate ta
cere no sivi redudat i me et
meos qz et Ecclia mea plu
rime offense persequtiones
et dolores Audiuit et puto
et itellexit v s quantis dampnis
persecutionibus spoliis etiam icen
diis anno transacto i regno
vro publice diffidatus mole
status fuerit et nunc eadem ex
pecto ppt eas quas nup ef
fudi correctioes Vere post
qz correctioes huiusmodi reipub
lice no prodesse michi uero atqz
meis Ecclie qz mee obesse vi
deo Ia ab illis abstineo / Ad
vestram Serenitatem me couta
illam deprecabor et persuadebo
put et nunc deprecor et psua
deo velitis iduere ad ani tanta
mala velitis codolere et copati
illis et cogitare prouidere
qz de reformatioe celeri et ef
fectuosa et regni patrie qz
eius que vos genuit miseria
gemitu et icendiu extigui
Nam nisi melior celerior qz
correctio tantorum malorum qui i
regnum vestrum negligentia
eorum qui illud administrant
introducta sunt secuta fuerit
videbit vra Serenitas Regnum
hoc extrinsecus bellis et iva
sionibus otinuis discordiis ut
itestinis / quibus iam operis
effectu affligitur et flagrat
prosternit / et nunquam vnquam de
solari et extigui

Magister et venerabilis vir
Amice nost karissime Singularitate
nostra dus exalto prospitiens
iscrutabilibus iudiciis suis
iportabilia onera ceruicibus
nostris debilibus portanda iniu
xit / iam qz prodigiis largitionum
suarum domus nos extulit / ut
hec ipsa preter spem et ambitum
oblatum abire nisi scelus nephas
qz sine resistere ordine dispositi
onum tuncemus costitueramus
Genitore siquidem nostro cla
rissime memorie principe Se
renissimo nostro Wladislao
Rege polonie suum creatori
reddente Regni huius paternum
polonie / etiam itodum feriente
tamen omnium cosensu prelatorum
et Baronum regimine suscepimus
et i ipo regnando pace nobiscum
reformatam annos plures
abstinuissimus / i robur qz vile
vadere ceperamus / dum nobis vnde
dum am sedecim agentibus Regno
vngarie obitu Serenissimi
principis domini Alberti va
cata vnanimi voto et concordi
cum spu illustrissime dne
Elizabeth Regine et omnium
prelatorum et Baronum eiusdem
ad regendum illud ydonei visi
sumus missi qz notabiles usqz
i Cracouia legati Nos i Re
gem et dum Regni Vnga
rie eiusdem dne Elizabeth Re
gine et vniuersorum prelatorum
et Baronum facultate eis data
elegerunt Et quamuis etas
nostra tenera Regnum qz illud
vngarie fortissimis oppressum
et angustiatum Barbaris multi
qz alii respectus crebro me
talibus nostris ostesi oculis
fugere nos predicti Regni
delatum Regimine exhortabatur
quies quoqz optima subiectorum
populorum mira fidelitas et de
uotio et omnium habundantia rerum
ut Regno patrio et amplis
dominiis sibi subiectis i pace
frueremur Nec aliquando extra
et ignota regna peteremus a
a nobis quodam iure suo exi
geret fidei tamen nostre

catholice qua per predictu nrm
genitore i tris spatiosissimis
et barbaris plātata nouera(mus)
miserabiles oppressio No(n) opu(s)
ul potētie ut de nobis plerū
ul inuidie uel maligtat(is) li
uore moti sp(er)ue(n)t no(n) deret
ambicio illa oīa nos obliuisci
coegit Ita ut Regnu illud
q(uo)d tu intestino / tu extero bel
loru et dissensionu stridore
feruere sciebam(us) cu tempestatib(us)
et fluctib(us) p(er) oīa lacimis ac
ceptarem(us) ut nostra defensioe
atq(ue) presidio iugu acerbissime
s(er)uitutis aliqndo excuteret
et a suis calamitatib(us) et an
gustiis respiraret Alegatib(us)
prelatis et baronib(us) nris
polonie hac qua tenem(us) in
uetustate turpe i pace ul uo
luptate cōsume Sed pro deo
a quo tot ornabam(ur) insignijs
fide q(ue) sua et ipsi xpianam
defensioe ymolare ut patrie
hereditatis ueri successor
fide pro fide eius fidei feram(us)
ope Cui predictor nost(er) genitor
dederat dilatatione Accessit
itaq(ue) aliis dieb(us) i co(n)sideracio(n)e
pfate nostre pure electionis
cum susceptione Regni vnga
rie tempus habitis accessit et
regni pfati depressa condicio
ut du eius pressura clemētis
inuitationis oclo aduertim(us) et nunc
illud solito durius affligi co(n)
spicim(us) q(uia) manus impia tur
cor(um) usq(ue) ad intima lacerat
enerrat ad iniuriam salua
toris iniuria ferientes co(n)sir
gamus / no(n) i p(ro)prijs neq(ue) po
tencia / sed i illius cui(us) rem
agimus fidentes adiutorio si
gulari Vnde cu prelatis
et principib(us) et Baronib(us)
et nobilib(us) Regni nri vn
garie diutina et matura de
liberatioe i re ipsa habita hac
captauim(us) conclusione ut cu
exercitu et potentijs dominor(um)
nostror(um) contra prefatos tur
cos p(er)sonalit(er) i hac estate
debeam(us) belli itaq(ue) matura(m)

iam apparatus et singula que
pro guerra p(re)dicta necessaria
sunt la manu pene tenem(us)
Nec dimouebit nos ab hoc
p(ro)posito quorucumq(ue) ingruentiu
malor(um) i regno vngarie oc
cursus q(ui) ab aliis nobis moueri
videm(us) quos ex p(ro)fessioe sua
adiutores habe(re) debeam(us) Ne
q(ue) bellu intestinu q(uo)d i vngaria
in du coegerunt nos continue
reuocabit feram(us) h(ec) oīa nra
et reipublice vulnera equo
animo nec ea sentire possim(us)
du fidei negotia et fideliu
defensio(n)e param(us) / ad bellu q(ue)
huiusmoi obliti domesticor(um) hostiu
q(ui)b(us) quadam libertatio i absē
cia nostra liberum de bachadi
nostros fideles reliquim(us) spe
ramus / finie q(ue) nauis q(ue) nos
ad predictu bellu uehat / no(n)
soluim(us) sed p(er)didim(us) / habuim(us)
etenī his annis trib(us) q(ui)b(us) vn
garie Regni sceptra tenem(us)
felices de Turcis predict(is)
successiue p(ri)mo q(ue) anno triu(m)
phales victorias quatuor
ab eis cu signis victricib(us)
iterum multar(um) barbaror(um) le
gionu retulim(us) Quib(us) atto
niti audacia perdita metu i
duerunt ut q(uo)d et imperator
eor(um) sine metu seu gra(tia) condu
cendar(um) genciu a cesare sarace
nor(um) Turcia deserens affrica
profectus e(st) Nos de altissimi
Romani q(ue) pontificis Regu(m) q(ue)
et principu catholicor(um) atq(ue)
fideliu nror(um) qui ex Regno
utroq(ue) vngarie et polonie i
notabili nro nos comitant(ur)
fulti subsidio ad Terras Tur
cor(um) proficiscim(ur) confidentes q(uod)
de eis victoria aliis negata
et nre humilitati reseruata
referem(us) ia et referre cepim(us)
et pulcris fortua p(ri)ncipijs
aspirat Est aut ciuitati
pre singula que dei ordinatioe
i hac re nobiscu agim(us) pate
faciamus Romanus pontifex
pro bello huiusmoi triginta octo
galee nob(is) promisse sunt Ro
manus ei pontifex et veneti

duodeci Rex Aragonu decez
Dux Burgūdie Rex Dux me
diolam octo Magr Rhodo duas
galeas nobis pro pn̄ti guerra
auxiliu esse debet Hec aute
galee maritima classez duce
debet ī Helcasponto marine
ad impediend Saracenoꝝ tra
situ / et Imperatoris Turcoꝝ
ad Turciaz regressu Imperator
etia grecoꝝ cu alijs principi-
bus orientalibꝰ nō du mari
sed et terra personis ī ꝓꝑijs
nos adiuuabut Auxiliis vero
Regu et pncipu domesticoꝝ
q̄z nroꝝ subditoꝝ auxilia nob
pro huiōi bello Agareno rem
si diuina clemētia iter nostru
secūdauerit sufficie / Vos ity
pn̄ magnifice vm q̄z ordine
tu de om̄i honore atq̄z sple
dore fauemꝰ ī hac expediti
one nobiscu esse magnis de
siderijs affectamꝰ Nouimꝰ et
ordinē uestru ī ꝑoribꝰ bellis
superioribꝰ tēporibꝰ cu īfi-
delibꝰ ī tra sctā habitꝭ ma
gna peperisse trophea et
magnu exercitui catholice
prestitisse subsidiu Nouimꝰ
et tras quas modo icolitꝭ
per predecessores nostros
dnos Regni polonie vos ī
repressione fideliu fuisse
aduocatos vestru q̄z ordiez
ex īstitucōe atq̄z professiōe
sua quoda debito ad dimicād
tu īfidelibꝰ obligari q̄ oia
fiducia nobis spez q̄z īdubia
prestat ut vos vestru q̄z or
dine ī moderne nrē necessi-
tatꝭ articulo ad ferend nobꝭ
ɔtra hostes xpi auxilia pre
tibꝰ nris inuoteꝰ Rogamꝰ
itaq̄z caritate uestraz et ead
ꝑ viscera mie ihu xpi / cuꝰ
res agit’ exhortates depre
cam / quatꝭ iuxta potētie vrē
vires festinu et efficax ex
ercituale subsidiu nobꝭ ve
litꝭ destinare vt vrē et ali
oꝝ catholicoꝝ pncipu subsi
dio pro fidei scte augmēto
Turci tyri ex finibꝰ europe
quas iaz longo possident

tyre possit eici et depelli et fi
des catholica que ia illic pene
extīcta fuerat / fugatꝭ pseudo
Machometꝭ sordibꝰ illucescat
Neq̄z et huc ad belli feliciꝭ
venietꝭ sed ad belli pnma
venire aut celerit digneim
du tēpꝰ ē ī domesticos et sūc
vn victoria crudelitas ē In
hostes vestie uecordia ē ut ꝑ
hec et per alia que pro fidei
dilatacōe et ɔpressiōe bar
baroꝝ magnifica opera fecerit
Nomē vestru et uestri ordinis
futuroꝝ seculoꝝ admiracioni
ɔsecret Datꝭ ī Saradino
sabbato proxīo ante Floriam

Magnifico et venbꝰ Re
ligiosꝭ q̄z fribꝰ dn̄o
Curado Mgro gnāli
ꝑ Comēdatoribꝰ et
toti ordini scte Marie
theutunicoꝝ de prussia
amicꝭ nris carissimis

Reuerēdissimis Reuerēdꝭ q̄z
ī xpo patribꝰ ꝑclaris Mag
nificis Generosꝭ et Nobilibꝰ
dnis platꝭ pncipibꝰ Baroibꝰ
Dignitarijs et officialibꝰ Regni
vngarie vniusꝭ amicꝭ et fra
tribꝰ nris carissimis. Plati
pncipes Barones et dignitarij
Regni polonie ī Coucione
generali Siradie hita ɔgre
gati. Caritatꝭ mutue augmētu
ɔtinuu et successibꝰ iocudꝭ
et uotiuis prosperari / Reuerēdissimi
Reuerēdꝭ q̄z ī xpo patres pre
clari Magnifici Generosi et no
biles domini amici et fratres
nri carissimi. Du ad illa pu
rissia vrē fidei opera / sīnc
quoq̄z beniuolēcie et īteger
rima. animi affectu qbꝰ Sere
nissim pncipe dnm nostru
graciosissim dnm Wladislau
dei grā Vngarie et polonie
a vobꝭ et vestru quolibet
tractatu amatu et prosecutu
itelligimꝰ merꝭ nrē ɔsideracōi

conitus plurimum exhilaramur et gaudemus huiusmodi que vestre fidei merita commendamus et attollimus vobis que et uestrum cuilibet maiores quas possumus gratiarum actiones referimus prestantissimis temporis operibus vestris fide beniuolentia constantia obsequio et affectione, tanti hec omnia xpiane debent firma continua et diuturna Nec posse aliqua aduersitate euentu suggestione uel persuasione diminui uel confringi eo potissime respectu quod et nos qui uobiscum vna gens vnum regnum vnus principatus et vnus sumus populus eadem fide constantia obsequio beniuolentia et affectione, prefatum illustrissimum dominum nostrum regem continue et vos omnes qui maiestatis fideles et adherentes prosecuti sumus in presentis que prosequimur Atque in futura et longevita dante domino qualescumque casus successerint prosequemur tempora Non obliti illius nostre vetustate et multis seculis multisque signis et auxilijs nutrite et obseruate amicitie, et quasi hereditarij federis qua hec duo regna et domina tum ydemptitate principum tum sanguinis consanguinitate vincta colligata, et adunata sunt reipublice et amplitudine exteris populis in admirationem et fidei hostibus extiterat in terrorem Dum aut alciori indagine reuoluimus quas hactenus furor quas gladius quod bellum que dissensio Regnum vestrum inclitum inuaserit, quod suitatibus quot odijs et dirijs feruerat magno confodimur dolore et molestia et eius desolationem et lesuram continuo luctu uelut proprij deploramus admiratione non modica ducimur quod cum et prudentes et potentes viri sint tanto tempore horribile intestinum bellum agi foueri que in vestris dominijs et laribus patimini et ad tollendum eum incendium

os non consurgetis neque festinatis Neque miseret vos conditionis eius Regni vestri que iam in illud introducta est Nec attenditis quod bello intestino non Regna tantum sed maxima confracta sunt et deleta Imperia et preterea dominationes vestras deprecationibus nostris et precibus quibus possumus exoramus atque petimus velitis via modo et progressu tractare concludere et inuenire Qua predicta guerram tam atrocem et tam nociuam possitis summouere et extinguere et ea prouisione vniuersaliter facere per quam diuisio ipsa cesset de cetero et regestat auctoritate et vobis ea cesse potentia uero in manibus vos tenere credimus qua guerram ipsam et interrumpere et rebelles quosque dicere et expellere nec graue nec inualidum uobis sit Nos siquidem plura iam et notabilia ipsi domino nostro regi et vobis subsidia ingentibus et pulcerrimo apparatu direximus Que ideo vobis ut particularia destinamus vt Regnum vestrum minori offensione lesisset potuisset que ad succedendas omnis rebellionis partes esse et ydonei et sufficientes adiutores, sed et illud bellum intestinum nedum extinctum sed etiam conauctum est et nos pluribus ornamentis liberis videlicet fratribus nepotibus et amicis nostris peste seuissima orbati sumus date igitur questius opera ut bellum ipsum tolli succidi que mereat et de cetero amplioribus subsidijs tam sumptuosis tam grauibus opus non sit quam satius erit magis que et fidei xpiane et reipublice vestre consulere ut potius dictam nostre expediat omnium huiusmodi subsidiorum apparatus contra barbaros fidei nostre et Regno vestro infestissimos turcos conferre Guerre enim tempore intrasecte si vestre prudentie non euidetur sacculo in magna Regna intra conducet atenuatorie ei has impensas et hec subsidia contra turcos guertissemus que pro extinguendo

bello domestico tanto tunc im-
pediti fuissent iam illa barbaries
a finibus vestri regni dudum re-
pulsa et paci regni vestri
optime provisum/ dum tamen de
fessione regnorum arma contra
exteros paramus Nescimus quo
victio pro nos invitione con-
fudimus Novisse eos vestri Re-
gni nobiles Regnum nostrum
igne et spoliis notabiliter
dampnificatum facile quoque
fuisset talione reddere nisi
nos unius principis regimine
et paritas Regnorum aliique
plures respectus retraheret
Ut autem premissa omnia que petimus
et desideramus facilius con-
cludi atque in effectum deduci
posset et multotiens alias ita
et nunc consulimus hortamur et
persuademus ut generalem Con-
vencionem in Regnorum finibus
iuxta vetustatem observatam po-
nere celebrare quod placeat
in qua aliqua deliberatione
matura tantis malis que contra
sunt occurreri providere quod va-
leat Regnorum nostrorum predictorum
comodo et tranquillitate pro-
ut de hiis omnibus hic venera-
bilis dominus Jacobus Dobeslai
de olesthmicza Canonicus
Cracovien ex nostro commisso et
informatione ampliore debet
facere vestris dominationibus
relationem Datum in generali
Stradiensi conventione feria
secunda ante festum sancti Flo-
riani Anno xl

Magnifici ac Nobiles domini
amici nostri dilecti recepimus hiis
diebus certas literas nobis a dominis
Regni polonie Boemie mis-
sas ex quarum tenore et signatis
ex copiis quas in eisdem recepimus
reperimus inclusas et quas
etiam pro habenda vestra omnium
noticia mittimus vobis hic inser-
tas dolemus quod vero in principatum
acciderit regno prefatorum nomin- vum
legimus et ei qualiter rabida

gens Turcorum fidei catholice
semper inimica manu hostili regnum
vestrum invaserit et collecta
etiam aliarum gentium innumerosa multi-
tudine nova quadam insolentia
Regnum illud non tam vastare
quam expugnare ac occupare
machinetur quod etiam et Mag-
nificus dominus N woyewoda Chol
dame suis nobis nunciis patere (et literis)
fecit profecto Magnifici domini et
amici carissimi et si non ambi-
gimus iusta semper esse dei om-
nipotentis iudicia qui solus novit
cur persepe fideles suos [illegible]
cultatione exponit blasphe-
mis nominis sui sancti hoc ta-
men sine dolore cordis nostri
audientes priora merito impel- (Spriora)
limur rememorari tempora In qui-
bus regna nostra quemadmodum
vicinitatis conditio persuadebat
necessitates temporum singulas
sibi mutuo faciebat Summa cu- (Summa)
rationes communes et quod alteri pro
tempore contigisset aliud sincera
fide supportabat atque in huius-
modi qui pulcra quoque delecta-
tione plenum erat unde respub- (rem)
lica regnorum horum semper adau-
geri sequebatur quod ex huiusmodi
colligatione amica fructus pacis
opulente et potentis communitatis
fortitudine emuletis nominis xpi-
ani fideles hora parum hoc
est primum malum quod ita peccatis (extraneum)
exigentibus crebrescit non desle-
bat dum sub concordibus et unius
modi principibus moreretur sed
[illegible]
et nunc ut cuique se res habeat
Ecce nos hic infaustum et lu-
gubre regni vestri malum au-
dientes sincera vobis et fide et
caritate compatimur vero cordis
nostri dolore condolemus impellente
ad hoc nos quamplurima ra-
tione ex quo et fratres amicos
caros quod nostros a perfidis
et immanissimis hostibus pres-
sidari opprimi et expugnari
audiamus Ac demum verisimiliter
metuere debeamus Ne grassante
huiusmodi paganorum sevitia malum
hoc quod ad presens vobis agitur
in nos tandem et in lares nostros
pro vicinitate locorum diffundatur
et ut etiam aliis racionabilibus

obmiss cans id qd magis viget
attigamus no dole no collacrimai
no possim cu videam cruc
xpi inicos talit i fideles suos
deseuire ubi haut dubiu mete
sit ate peut pro qbus christus
preciosissimi corporis sangne fu
dit dixisse illu veri dei pugi-
lez Juda machabeu cosimili
pene casu attactu legim me
lius e nobis mori quaz vide
mala gent nre et scto et
nos si nobis xpe dus deus
e Si nobis et honor nris sui
et aiaz salus cordi e qd dice
poterim nisi q pro vobis amici
et fratribus nostris veris do
loribus transfuerberamur Huius
ergo rei gra quant adhuc
nichil pte nri desiciat Ecce
magfici domi et amici dilecti
Serenissimus et invictissimus
pnceps dus Wladislaus dei
gra polonie Rex et dus nr
graciosissimus cu potencia arma
tor Regni sui hiis diebus ad
Regnu Bohemie proficiscatur
Dus germani fratris sui pn
cipis Kazimiri / qd eu ad Re
gnu illud ex electione legittia
competit defensurus adiisu eos
qui sibi i hoc negocio impedi
menta struunt et obices ponunt
q etia no dubitam multo arden
tiq gaudencius qz contra pfidos
qm xpicolas arma moueret
Nisi talit impelleret Spe tamen
adhuc gerim q si sua serenita
taz vraz beniuolencia ad se
pseriret foret qz a uobis sb
bonis condicionibus et respectibus
dibita cu istancia et amicicia
conuite ob ea re postulat ad
repellend pfatoz Turcoz
isultu queadmodu catholicu
cdecet pncipe ope ferret
ubi et nostra opera csilia qz
no deessent dabit hoc mag
fici domi et amici nostri si id
psuasu videbitur i vestra de
liberacione Nos etei pride
ut habuissem opportunitatez
vobiscu p nuncios salti vros
amicos more cofferendi a vobis
dari nuncys nostris saluicon
ductus lras postulauimus sed
quo respectu tuc denegate
fuissent Nec hactenus siue

possum Residuu erat ut du
per nostros no potius hys
salte lris bona nraz volutate
vobis declaremus Dat etc

Prelati et barones
Regni Vngarie

Reuerendissimis i xpo patribus
et magficis viris dnis pre
latis et Baronibus Regni polo
nie fratribus nostris et amicis
p[illegible]adis

Reuerendissimi i xpo patres
et potentes et magfici domini
Amici nostri p[illegible]adi Nouissie
veluti nudiusquartus vestraz
dnationum affabiles nec sui co
tetus pants gratie relacione co
gnias recepim lras copiosissio
verbor ctextu declaratas
qnta et qm amica cordiu co
sternacione hostile doled qz
regni nostri casu nouissimis
elapsis diebus Nedu ipius Re
gni nri / sed et crucis xpi ac
tocius fidei katholice Inimicor
Turcoz repetina inuasione emsu
vra percepit audiencia quinqz
nostris et Regni nostri ifau
stis succesibus cpati et cdo
lere rones scptis vris iserte
Amicicie vre sinceritate me
minerit No mim plane nec
animi racione qualicu dignu
estimantes q eisd Regni nri
calamitatibus animo vere cpas
sionis adhibe debuerit Siquid
causas racionabilit attendend
quas eadem vra scripta i parte
no tacent ymmo xpifidelibus
vicinis qz dominacionibus vris
tante gent nome xpi glorificant
extincio seu i captiuitate bar
barica adductio ob iniuria sa
gnis xpi i redepcioz et pre
ciu sui pplt xpianam facta rede
dz i merrore et dolore cu
et i scismaticoz et quarucuqz
gentiu deo recordacione no ha
bentiu immo qd e ifimu i aialiu
irracionabiliu nimia strage
ipaz nature pietas innata hu
manos aios pungere soleat
stimulo cpassionis Demqz hoz
Regnoz nostroz vicina cni-

guitas nobis et nobis causa
digna aduertendi ledit / ut que
admodum Tartarorum aliorum quam
nobis vicinarum barbaritatum
nacionum Tercius vero insulta
cum pristinas nobis secuta non
fuerit Sed ex omni cordis
affectu propellenda desidera
bilis / sit in finibus nostris
assueta barbaries Turcorum et
paganorum quod deus auertat veris
consanguinitatibus merito debeat putari
formidabilis cum ardente pari
etc proprio etiam vicine domini
rem agi dubium non sit et ut
uestratum nacionum scripta co
memorat / ut tempora nostra plac
ret deo sit dies seculi et sunt
anni antiqui in quibus concordi prin
cipum nostrorum amore fraterno horum
felicium Regnorum mutua cone
xio exteris aduersitatibus
undique pulsatis Non solum interne
tranquillitatis caritate congaude
bat immo et alterutras aduersi
tatum ignuencias mutua equa
nimitate depellebat / sed unde
hoc quod nostrarum literarum exempla per
emulos nostros a manibus no
strorum nunciorum captiuatorum ab
inuitis euulsa et vestris dominacionibus
omnibus congratulandi gratia missa
Nobis quam complacitiue seu obpro
briose sint remissa Suspitari
quis possit diffinire nequimus
Extra peregrinos quemadmodum
tam assiduus rumorum multorum
auribus inolescat Turcorum
nuncios eousque quam Serenissimi
domini Regis nostri hinc et inde
in conductu Turcorum strictu mu
tuis passibus transmissos ac
quoquomque rebus premissis ambu
latum fuit nos in hac parte
suspensam tenentes opinionem
rerum in meliora interpretantes certi
redemi presagiis suadentibus
Non tercius quam nisi invictissimo
domino nostro alberto dei fauente
clementia Romanorum Ungarorum
et Bohemie Regi et domino nostro
graciosissimo data fuisset et
foret impedimenta lateralia
quominus assequeretur et teneret
quiete plena et pacifica adep
cione dominium et Regni sui Bo
hemie predicti sibi iure na
tiuo et hereditario excellen

tissime domine Elizabeth Regine
filie olim felicis memorie In
victissimi domini Sigismundi Im
peratoris Romanorum et ipsius
Regni Bohemie veri domini
et Regis / sue vero consortis cum
qua ipse dominus noster Rex in una
ara et una caro legittime co
peteret / et tamen geniture titulo ad
sceptrum et coronam dicti Regni
Bohemie celerem in assumpta fluc
tuata prius auribus Regni nostri
inuasisset confinia nec vastandi
audacia presumpsisset et si huius
rei admissitatis auctores et fau
tores non taceamus Nouit ille
qui nichil ignorat immo et expe
riencia teste vid… Nam quod
dominaciones uestre scribunt Sere
nissimum dominum Regem vestrum in Bo
hemia armata manu profe
cturum contra et aduersus quosdam
per uestras literas ex nomine non
designatos sed ex titulo certitudine
notatos / per nos uero oppor
tune nominandos predictum ut
puta Serenissimum dominum Regem
nostrum albertum et fratres quam fi
lios consanguineos et affines
nostros carissimos et nostris
vite et morti preferendos Nunc
in Bohemia causa rei supra
dicte pro hereticis et apostaticis
ac infidelibus prius eiusdem Re
gni domandis reducendis ut ex
tirpandis quorum etiam in succursum
nonnullas expediciones gentium
armatarum sub nomine Regis vestri
tamen etatis inmaturitati nulla
talium rerum attemptacio hec im
putari Nunc quoque ipsis isdem
infidelibus adherentes dudum trans
missam fore negari non potest ac
aliis campestribus castris immi
nentes Porro si hec ita gererentur
ignorari non poterit rem istam
absque sanguinis effusione ex utraque
parte gerendam / perpetuas quidem
et eciam euotenus inplacabiles im
micitias generari parte inter
Regna diutissime eruptura
et in fine usque inuiabilium mor
te vincendam / donec in alterutra
parte gladius finalis fortune
sorte fuerit debachatus Ea
ne sinceritate nostri affectus
et zeli amicabilis et bonas
ad dominum vestrum Regem et ad

vestras fraternitates Regni
que vestrum et principue pacem inter
utrosque nostrum et Regna nostra
ex animi et pure cordis puritate
optata in eo vestris dominationibus iam
patefacimus, si velitis omnino pre
dictum dominum vestrum Regem re
tinere inmoveritis per vos desi
stere, ne in Bohemiam contra
memoratum dominum nostrum Regem
et nostrum tam copiosum ut pre
fertur sanguine cunctis ex debito
fidei comitivam de Regno vestro inter
gentes et arma mittatur, sed
potius in ipse quantum fieri poterit
revocetur et retrahatur ut dicti
domini nostri Regis ducibus et
dominiis perturbate dimissis
nostris temporibus more pax et con
cordia mutua inter principes
nostros et regna nostra in ca
ritatis vinculo, et non in gladio
queratur et firmetur deo con
servante diuturnissime duratura
Ceterum licet nuper vestris do
minationibus certas salviconduc
tus litteras vestris nunciis ad nos
veniendi, nobiscum tractandi,
et inde recedendi postulantibus quas
ex nobis nostro ad hoc prestand numero
pauci, tunc Serenissima domina
nostra Regina itineraliter tantum
comitatus in huiusmodi litteras con
cessione ad nostram ampliorem
convencionem se retulerit, tunc quia
prefate dominaciones in suis litteris
supra modo missis, clare notant
huiusmodi litteras Salviconductus, non
alia causa quam nostre conviccionis
cum gente Teutunice nacionis
necessario fore petendas con
siderare tamen decet amici-
cias vestras Serenissimo domino
nostro Rege predicto capite ut
puta et principe dicte gentis
et nostro quam inconsulto amicis communem
vestris nos ad id honestate
nostra salvata non posse dare
responsum, licet a vestris amicicijs
et fraternitatibus iudicamus
id nobis debere imputari Ve-
rum patrum Reverendissimi et
domini Magistri vestris fratern-
itatibus id quoque cogimur certi significare
ficare qualiter Serenissima
domina nostra imperatrix
castris bonis et habitacio
nibus suis derelictis in preiudicium
voluntatis ac disposicionis predicti
domini nostri Regis quin sui in partes generis
Regni vestri illinc ut asseritur
allecta et introducta se contulit
et licet quibusdam obicibus retenta
non dum illuc appulerit, tamen ut au
divimus in Civitate vestra Cracoviensi locum
habet pro sua residencia paratum
cum rei racione opinari non
possimus ex debitis, seu sinceris
amicicijs procedere potuisse, sed vi
tamen huius rei relatibus veritas
conformetur Item in castro Zbar
ow vocato circa Casowia sito
de quo Wladislaus Ricolusf
cius idem castrum cum fratribus suis
communi existat, exclusis fratribus
suis solus residet et per obedienciam
circumiacentes inquietat et dampnifi
cat gentes de Regno vestro
cuius nutu vel voluntate igno
ramus introduxit et introducat cum eisdem
cum sue perfidie opera pertinaciter
exercendo, quod a vestris fraternita
tibus pro vicinis pace datibus
optaremus Et si debet celeriter solariter
circumspicere et diligenter emendari
cum talia a nostris Regnicolis
in partibus vestris geri vel gesta
fore nec meminimus imo fama
satis omnes protestatur per ipsum Wlad
in familiaritate dicti domini Regis
vestri fore acceptatum Datum Bu
de sexto die exaltacionis sancte secundo
Crucis Anno domini Millesimo XXX
octavo cccc°

Oracio Enee

Cupere te princeps Serenis
sime que nostra in legatione
sunt gesta referre tibi eminus
vel opinamur Magna namque dum
Rome fuimus contigerunt tum at
summum pontificem sepelliri primum
vidimus aut alterum coronari In
nata est aliis animis plurima
sciendi cupido Animum nobilem
nulla res magis quam noticia
rerum pascit maiorum Te ergo
qui generositate non solum mor
tales antecedis sed vicino

es suspectus. Quo pacto lega
tio nostra facta sit, queque vi
dimus aut audivimus velle
nosse non ambigimus, geretur ergo
tuo more desiderio relacionem
nostram quadrifariam dividimus
Aut quod ignavus parte acci-
derit quam breviusse absolvemus
Prima pars exponet iter nostrum
de Sigena usque Romam. Secunda
reserabit que acta sunt ab
introitu nostro usque ad decla
racionem. Tercia dicet que post
declaracionem usque ad obitum Eu-
genii aut successoris electionem
contigerit. Quarta et ultima
pars electionem novi pontificis
coronacionemque aut expedicionem
ac reditum nostrum ante oculos
ponet. Inque hiis tota nostra
consumetur oracio. Studebimus ne
prolixitate tedium generemus
Resset ei delicata ingenia multis
verbis tenenda sunt. Setetes
ques non uba loga animus ex-
posuit. Cum ut non simus mo
lesti narracionis tamen faciemus initium
Cum abs te recessimus invictissime
princeps sexta et decima nove-
bris dies currebat. Anni domini
Millesimo quadringentesimo
xl vii. Aspera yemis fuit
Nives omnia contexerat. Un-
gari pro Austria debachabantur
Nam fide fracta contra ius phas-
que armati Austriam invaserant
Non licuit recta nos via facere
montes niveos pertransivimus
et in hospitas gentes zellas
pervenimus Frukani que / omnique
post hac via Venecias venimus
Illuc fuerat Symitterus Un-
garus Johannes Woyewode
nuncius qui Venetos adiverat
Tuam maiestatem accusaverat
suum dominum commendaverat. Ac-
cessimus et nos Senatum illum
Venetum exposuimus statum cause
que inter te Ungarosque ver-
sabatur. Nuper que sumus tuam
innocenciam et Ungarorum omu-
tias patefacere. Nichil tamen
timere te ostendimus sed pupe-
dere illorum vim. Sic et scito

operosum esse censuimus hiis et quos
scimus non esse amicos vel quos
suspectos habemus non debuimus
miseros nos ostendere esse. Ne
nostro letetur infortunio ac no
bis insultet, sed constantes nos et
bona habere mente ostendendum est
pro fecimus habunde ob quam rem
Dux ille Venetorum qui omnium
vice loqui solet damnare se dixit
facta Ungarorum. Nec dubitare
se quin regia maiestas res
illas cum suo honore terminaret.
Retulit que Philippum Mariam
multis iniuriis contra se vti obeas
causas coactum fuisse dominium
arma capere ac sua tueri liber-
tate. Retulit que victoria in agro
Cremonensi parta / cum de cancellario
fecissemus verbum suumque debitum
peteremus subrisit. Dixit que satis
persolutum esse pargamenum
terque que septem milibus flore
norum / nec replicantes aliud
obtinere potuimus / sic ei experta
est oneratura ut apud omnes
reque gentes nichil difficilius
impetratu sit quam pecunia. Hunc
vulgo dici solet / secundum sanguinem
esse pecuniam. Admonet hic locus
ni fallor / ut rem Cremonensem
referemus / Philippus Maria
dux Mediolani unicam habuit
filiam eamque minime legittimam
hanc nubilem pleno annis Fra-
cisco Sfortie vicecomiti nuptum
tradidit dotis nomine sexaginta
milia promissa sunt / ypotecata
ob eam causam Cremona est et
comiti tradita fuit / ibi nupcie
Francisci exinde in Marchiam
proficiscitur, uxorem que secum ducit
Bellum interea Eugenius illi mo
vet Marchiam que repetit. Iu-
vat Eugenium Rex Aragonum
Dux que Veneti et Florentini
Francisco assistunt. Impar est
bello Franciscus / ut que peius
illi succedit. Repetit Phili
pus Cremonam offert que dotem
sic ei convictum erat ut pecunia
tradita restitueretur. Civitas hec
invalida sunt inter principes pa
cta / nichil fiunt nisi quod vel
nitte e vel utile / Honestati
locus raro est. Non suadet Ve-
neti Cremonam restitui / que

frenu e duci Mediolani ipi
tura ciuitatis recepit Commi
cates stetat e philippus exer-
citu mittit ciuitate ut que
Iure negat vi petit Resistut
veneti madat qz duci ut de-
sistat Is ius suu se vedicare
dicit Nec phas esse venetis
obuiare illi cotra allegat
At cu fortius opugnat Cre
mona tenuit veneti exercitu
philippi atqz exinprouiso
cofligut magna clade exer
citus philippi pressus e inde
profecti veneti ad ducaz usqz
trassati sut ibi arce i altera
rippa obtinuerut potiti qz
omi molendinoz sut usqz me
diolanu ad terciu lapide
Tato afflictus malo philippus
ex potifice maximo et Rege
Aragonu qui Regno Sicilie
auxilia petit equitu illi qu
or peditu tria milia mittut
Nos qz ia ex venetys fferra
ria veneramus Cuqz Bono
nia proficisci vellemus traste
illos p agros bononien arce
primus infectus qz omne iter
redde qui milicie opera dat
Neqz ignotis neqz notis igno
scut preda e quicqd obuiat
nichil vereret nisi fortiorez
gladiu Obtinuimus igit viaz
sanctiam qz perrius ~~fu~~ ne sic
tuti fuissemus nisi petitur
Roma Mestren marchionis
Catelanus sese nobis adiunxis
set Obuij ei i siluis luci
conplures fuere qui exercitu
sequebant impedimeta qz p
via securiore ducebat Sz
venimus Florenciam post habita
reuerentia Senas qz pfecti
sumus ibiqz sic decretu ffra
fordie fuit principu electoz
et alioz nuncios expectantes
Infra ceteri dies affuerunt
Maguntini palatini Saxo
nes Brandeburgen Maydeb
burgen Bremen qz q plurimu
alioz tu principu tu platoz
madatu habebat Ubi couentu
est qua die Roma itrare
deceret Et oroz fieri p Enea

Nomine omi qui prius Rome vi
deri debet Nemo ei facile pro
se aliu loqui sinit nisi qe di
cenda sint sciat Conuenimus nos
apud Baccanu loco sine mu
ro e nullibi maior muri copia
e Nec frigus illic nec calor
euitari potest Pauca sunt
mapalia eaqz hospicia faciut
theutunica hoc homi genus
tota fere Italia hospitalez
facit ubi nos recepit hoste ho
mines neqz diuersoriu queres
ex hoc loco simul iter accepimus
sexaginta eqtes nuo fuimus
Intelleveramus ia antea Tho
ma epm Bononien et Jo
hane de Caruaial electu
placetu i scte Romane Eccle
Cardinales assumptos eccemus
qz mercis eramus Nec ei male
spectare phas erat de re illa
tiuos tractatores sublimati
fuerat Cu Roma iaz i conspe
ctu habemus occurrerut aplici fre
quet nuncij qui siste nos grad
iubet Neqz inhonoratos nos
itrare sinut magna e apud
Italos legatoz reuerencia Se
uiut euangelicu dictu qui
vos recipit me recipit Non
missus sed mittes pedites ad
hora et amplius expectauimus
iussi sut omis curiales obuia
proficisci effusa e ad specta
culu magna ciuiu et curia
liu multitudo a Cardinalibus
cetra omis prelatoz ordines
Ad primu lapide nos receperut
Sequuti qz sut ad domu nra
que no longe a Capitolio fuit
omis qz seorsu se obtulerut
hec acta sut usqz ad introitu
Senenses quoz deuotio erga
imperiu testimonio no indiget
Soli ex oibus Italis p viaz
nos honorauit esculenta et
poculenta ad hospiciu vberti
missa ac sic prime parti modu
imponimus

Non minores res pars scda
pollicet neqz indigniores co
gnitu Ibi equidem de scede
ramus cu affuit ffranciscus
Epus fferarien thezaurarius

aplicon pluribo Epis Comi-
tatos q nocte sumi potifitis nos
recepit obtulit qz multa ezeius
nichil attulit hortatos e tra
ctabiles ut essem Na bene di
rigi oia posse huic gras egit
Eneas om noie Naz et plex
qz dicedi onos icumbebat Spon
qz Regia maiestate nichil
pete nisi honesta atqz utilia
Nec diuisam esse pricipu electorz
animaz i e oratoribo qz no fore
dificultate Contra etia hortatos
e benignu ut se papa prebet
vinciuiqz facilez Nec multa fuit
uerba ieiunu et adhuc eram et
dies i nocte iucrat famelicu
qz plenu oratore audire uelim
Setentiosus et no uerbosos e qui
sibi cupidos esuriu se pos oroz
nouit Ea nocte Cardinalis
Bonomien optu nobis ydites
fagianos vinuqz optim dono
misit procurator prhanorz
cofectiones cera et vinu Pos
hec conuenimos altera die apd
scm laurenciu In damaso tria
ibi discussa sut visa e ore
qua eneas ceperat ea oibo
placuit Neqz eqz exca mu-
tatu e nisi q ibi neutralitatis
mecio fiebat animorz dici su-
spesione magis placuit deli
beratu e audiencia sumi pon
tifitis p opera thezaurarii pe
tere qui ad nos missus fue
rat ne Cardinalis vnius im-
plorates alterios idignacioz
icurrerem ut sunt Curie con-
diazl plene Atqz ubi maiora
sut negocia igenia ibi plures
iuenies simultates Conclusu est
e cu adeundus esset potifex
maiorum metropolitanorz ora
tores accersiri In ea re dubiu
erat nec ei audituros Euge
nius oratores Mantuburien
et Bremen arcepoz credebat
que Basilee fuerat cofirmati
Sed accepto cosilio ex Cardinali
scti angeli no arcepoz sed
ecclesiaz nuncios vocare illos
decreuimos In oim re adhibeda
e industria utilis e simulacio
que no hz medacium cotorqueda
sut aliquando noua res q sepe

aperit caput q erecta tunc
cpetuqz hostium igredi volunt cui
iudicta e audiencie dies iussi sumos
apud scm petrz couenire imp
sarz qz iteresse solemus Illuc
missi sut ad nos Bruuctanos
arcepus ffaracien antistes plu
res qz alii q nos ad secretu co
sistoriu aduxerut Eugenios i
solio sedebat Grauis atqz om
veneratioe dignissimos pat ita
eu quidem Cardinales cosede
bat Ibi postqz recepti ad os
culu sumos et arbitri omis
abierut oroz sit decretu erat
Eneas huic que pmanibos est
In ea sit locutos e ut Treueren
Colomen qz arcepoz desideria
complecteret et tame neqz
papa neqz cardinales offen
det Sed uolupte ab omibos
audiret Eius orois coplurimi
postea copia petiuere no tam
ppt ornatu quam ppt materia
quam nosse omis aiebat Ubi
Eneas dicedi fine fecit lau
dauit Eugenios dicta dampnauit
Neutralitate comedauit Regez
Electores qz quatuor de Tre
ueren Colomen ad modum questo
sum qz factu defendit Con-
clusit qz i re pricipali cu fra
tribos deliberados Post hec
cu peteret Eneas i factis Vn
garorz alia audien libenti
animo amuit Eras qz Iohis
Woyewode que p manibos erat
Imperatoria qz maiestate cu,
minabat ut melios respodei
posset Enee tradi iussit Erat
ille potifex maximos Regie
Serenitati affectos nec timuit
quicquam du amicu iuuare uo
luit alti cordis fuit et am
ticie tenacissie felix quez
semel dilexerit malu nisi
vidit nuqz illi imputauit
nulla res illu magis clusit
nisi qz nimis se credidit
diligere amicos no ut deos
sed ut hoies decz His actis
dira febris adorsa e potifice
demqz hoiez torsit de sanitate
nunc desperatio nunc spes fuit
Accessimos tamen eu iacente ex
cusauimos maiestate regiaz
qz no antea se declarasset
retulimos difficultates

que francfordie fuerūt sup
licatiuis admitti supplicatioes
que ī cūi fiebat recomedauis
Colonien ginam q sui causa
questi sumꝰ sup hiis q laurēcien
faciebat pecunias q dicebat
esse apud pruttenos ut comis
su erat petiuimꝰ In scptis q
petitiōes porrexiꝰ humanit
ut solebat papa respōdit ac
cepisse se ex Bononien ac sctī
Angeli Cardinalibꝰ sinceritat
Regie maiestatis intētione
Dixit sup re pncipali sex Car
dinales deputatos esse ī alys
deliberaturos se ait atq ut re
spōdit tue Serenitati rescrip
simꝰ et qrtanis febribꝰ vr
gebat cōplexiū tamē leciū q
ius graue nobis ostēdit
Post audien mox cōuiuiis
aptū est ostiū que subticemꝰ
nisi q meminisse illorꝰ oport
qui nos ob reuerētia maiestat
Imperatorie honorauit primo
oīm inuitauit nos mgr pallam
Iohannes Caltenzan atq is
ter nos honorificentissime pauit
se se q ultra oīs regie ma
iestati obtulit huic sermo
de patriarchatu mentiōe ex
cusauimꝰ preterita futura
simulauimꝰ placuerūt oīa
viro magnanimo At cū acces
sissemꝰ Spetmem [illegible] adminstra
tore patriarchatꝰ per Basi
lien deputatū et per Regia
maiestate admissū ulteriꝰ
loqui veriti sumꝰ ne meda
ces inueniremur ĩmentu nāq
uel ī maioris credūt quorꝰ nō
ē tāta fides ī pncis sed le
tam q falsū fuisse rumore
cōperimꝰ Morinen q sepis
sime cōuiuia nobis exhibuit
Bononien quasi comensales
nos habuit Cardinalis scti
Angeli nūq esse nos domi
pmisit Mediolanen nō cōtentꝰ
muneribꝰ missis etiā cena
apportare voluit Andegauen
splēdide nos excepit nec
minꝰ Cardinalis scte Marie
noue firmanꝰ ac Columnen
scti Sixti solos Regios īui
tauit et Nicenus Cardinal
grecꝰ Tarentinꝰ oīs sed

Brandeburien oratore obti
nere nequiuit Procurator q
theutunicorꝰ nobis cōuiuiū stru
xit Sepiꝰ vero Renennaten
antistes portugalien Cardi
nalis inuitauit nos sed iā fa
stidiū tāta frequētatiōe con
uiuiorꝰ respuimꝰ Vicecancel
lariꝰ excusauit se qui ppt in
firmitatē patrui minime con
uiuare decebat Nobis vero
multo gratiores erāt excusa
tiones qm cōuiuia voluptates
ei carior visus comedat cui
sapiūt fercula cū rara sūt
Conuiuia magis fames qua
copia laudat Caret vsu cō
uiuiī q sepiꝰ cōuiuat In cō
uētu nostro due Cardinaliū
factiones erāt re nostra iu
uabat Cardinalis aquilen
Morinen Andegauen scte Ma
rie noue firmanꝰ Mediola
nen scti pauli Bononien
scti Angeli ceteri fere impu
gnabāt oīs dicebat q ve
dita esse theutunicis sede apo
stolicam seq quasi bubalos
duci naribꝰ Ea res p pmo
tione Bononien ac scti An
geli cardinaliū accelerauit
ut lcatos cōtuderet hinc
cū res tota Eugenio tractaret
factū q nostrū impugnaret
qd vestrū igit Morinēꝰ est
et Bononien Theologiorꝰ
ars Cardinalis scti Angeli
peritior cū si equari istis nō
valeris cur eorꝰ facta reprehē
dis Venatꝰ eodem fauore
Eugenij ad tractatū tū nobi
scū vtriusq factiōis Cardina
les deputati sūt acuit sepe
itellectū cōtētio perspicatiōem
q reddit Sex lecti sūt Car
dinales qui facta nra discu
terent Tarētinꝰ Morinen
scti Sixti Valētinꝰ Bono
nien scti angeli septiꝰ vero
concordie causa additꝰ ē fir
manꝰ alphonsus eo tēpore
Rex Aragonū Tiburtium ve
nerat Rome q ad qntū et
decimū lapide proximus erat
de suo aduētu variī rumores
erāt Cuida vocatū cū per
patriarcha asserebat q mortuꝰ
satis papa sub eis alis
salute querebat Alij velle
Regem Aragonū ex suo arbitrio

nouum creare papam autumabat
plures eum venisse aiebat pro
recinendis invasiis at si philippo
mediolanensi opem laturus senen
ses certe in societate belli trahebat
transitum quod petebat Circa hunc
occupatus erat cardinalis sancte
crucis nec nostris potuit
interesse tractatibus hunc regis
secretarius Eneas domi convenit
ostendit quod carum esse regi suo
si ambo Tiburtum peterent
sed timuit eneas ne suspectum
augenio se redderet nec ire
potuit ad quem missus non erat
Diligenter namque mandati fines as
servandi sunt Nec secretarius ille
apte fari voluit ut regem suum
id commisisse diceret Ypia advectus
regis omnia que victum sunt hominibus
ac iumentis preter aquam cariora
reddidit Eugenius etiam domorum
auxit pensiones quamvis urbe
non ditavit sic avaricia que nus or
casio manifestat parva prin
na viennensium cancellaria claudit
Acessimus deputatos cum pluribus
vicibus dedimusque quod petitiones
nostras in scriptis sed cum videmus
ad ea que simul omnes petebamus
aures surdas esse ad ea descen
dimus que seorsum conclusa sunt
antequam concordie fuerunt diximus quod
cardinalibus si ipsa concederent
Alamania tota in obediencia sancte
sedis apostolice futura Sin
secus solum rege Maguntinensi
et Brandeburgensi cum adere
tibus utilius ait esse totam
habere nationem quam partem
Inter nos quoque varie erat
sentencie dicebant enim aliqui declara
cionem tutius ad Nuremburgensem
differri dietam ibi ut tota natio
sese declararet Alii dicebant
nisi tunc declaratio fieret de
sperata re esse Inter hec
curiales Alamani qui benefi
cia impetrarant intelligentes
se nostris eludi tractatibus
ambire Cardinales dicere se
diucius servivisse nulla esse
emolumenta laborum Ingratum
papam ingratos cardinales
fore illi omne malum ex Ala
mannis suis quod conterraneis
dicebant eos quod ad nos remit
tebat His Eneas insulse agit
igitur Eugenium declarationem impedire
conamini sed extra obedienciam
sumus nec que impetrastis bene
ficia potestis adipisci nec alia
impetrare Sin vero prestetis
obedienciam Eugenius carebitis impe
tratis impetrare tamen alia
beneficia poteritis Stultum est
te simul spem quod perdere Nos quem
in mandatis suscepimus mutare
nequaquam valeamus omnis concordia
possessoribus favet In tractatu
cardinalium maxime difficultates
tes correctiones quod fuerunt Gra
ve videbatur cardinalibus anna
tas remittere collationem benefi
ciorum amittere Concilium convocare
decreta recipere privatos re
stituere Agebat quod non solum in na
tione germanica id esse nocivum
sed alias quoque nationes exe
plum exinde recepturas et apo
stolica sede proditum iri nec bene
consultum esse ceteris ecclesiis
quando Romana que est caput omnium
languerent concideret christiane re
ligionis Romanum pontificem fore
potentem ut tueri alios prelatos
queat inter principes pacem con
stituere infidelibus resistere here
ses extirpare Nunquam tot here
ses in christiana religione fuisse
quot fuerunt ante Silvestrum
Eugenius paupertas Romani pont
ficis neglectum fuit Nos contra
pauperem nimie papam velle
dicebamus Annatarum loco provisi
onem fieri debere que tollerabi
lior nationi foret Nationes
non posse exemplo uti nostro qui
temporalia non perpetua petebamus
ad futurum usque concilium mansura
Ex Cardinalibus quidam auctoritatem
Romani pontificis minui time
bant quidam emolumenta quidam
utrumque at postquam diebus plu
ribus disceptatum est et usque ad
desperationem litigatum iniecta
demum concordia est Concilium pro
petivimus promissum est De
creta Basiliensis Concilii usque quo
in futuro concilio aliter ordinetur
recepta sunt vel usque quo cum
legato aliter fuerit concordatum
ita possessores amplius pro
missum est quam nostre instructiones
exposcerent restitutio dominorum
Coloniensis et Treverensis Episcoporum
ut in articulis habuimus recipro-

missa est Circa professioz maior
difficultas fuit Autez nanqz
conciliorz viii Basilee declarata
fuerat nullo pacto admitti vo
lebat sed opitulati sunt i ea
re nobis Maguntini qui ad
Concily Constanciens decreta re
ferri illa sufficere dixerunt quos
secuti e Brandeburgien ora
tor et nos uolupte accessim9
sicqz his oibz fieri minutas
obtentu e / sed i illis quoqz diu
tius disputatu e / ad extremu
et clausule et uba ex nostro
arbitrio recepta sunt / ad hoc
aut obtinenda noie regie ma
iestatis quatuor pmitte nos
nos oportuit que ex nostris
istructioibz no erat aliena
Primu q regia Serenitas qz
primu comode posset itellecta
declaratioe rome fcta iterz se
solenit declararet madaret
qz pricipibz et ciuitatibz ut
sue declaratioi se conformaret
Secundu q recepi legatu hono
rifice ut moris est preciperet
Terciu q Basilien ciuitati
madaret ut saluucoductu
reuocaret hys qui sub noie
Concily illic degeret Quartu
q ad recopesaz aplice sedi fa
cienda regia Serenitas no so
lu mediatrice sed etia adiutri
cez se exibet / het oia noie
regio promisim9 et lras sb
nostris sigillis dedim9 qr sic
istructiones nostre nos ad
monebat Nuc regi icubit
qd promissu e facere / ipi eni
no nos promisim9 quicuqz
pacta sibi suari wlt ne vio
lator pactor iueniat / caueat
reciproca sunt ultro citroqz
beneficia q facit recipit /
ocioso nemo beneficus e Ce
terz cu oia cposita foret sb
ortu e mauis dubiu / iualе
scebat Eugenij morbz timor
qz mortis erat et ut fieri
solet oia i maius maius ex
tollebat / ceperunt ex nostris
aliqui hesitare an facienda
declaratio esset / nec mori-
turo pontifici prestanda cen-
sebat obediencia que germa-
nie pricipes diuideret At
Johanes lizura arci viri igenij
et facundia copiosa no pontifica
tatu sed apostolice quoqz sedi
prestari obediencia affirmabat
persona mori sede no mori
Si re ifecta recederem9 magnas
i natioe futuras discordias
pricipu huc aliu illuc aliu ce
dere / longu preteritu tepus
anteqz tot pricipes couenirent
i vna Sentencia quot nup co
uenerat / magna esse que ob
tenta foret / hndas esse oino
bullas / difficile naqz obtineri
a successore tales posset / fer-
uanda esse vnione pricipu q
ta concordes esset neqz id fieri
posse nisi per declaratioz qua
neglecta singulos esse liberos /
facta uero federibz obnoxios
suu esse obnoxiu suaqz sinaz
absqz declaratioe minime abeund
eciа si vnu tantu digitu Euge
nius moueat / nolle se intell
recessu ire nolle occasioz bene
gerende rei amitte / eadem sent
collegе Scna fuit / his postqz
accessim9 / et reliqui oms se
quti sunt qm si mori cotigeret
Eugeniu et Canonica fieri su
ccessoris electioni nulli dubiu
erat qn rata maneret oia
Sin at discordes fuisset cardi
nales electione qz minus rite
fecisset / natione sui iuris foc
/ at ex integro posse deliberare
nec certa res erat de morte
pape qui si nobis ifecta re ab
euntibz couualuisset / peri cecior cu
dte factis factu esset reprehen
sione no pua digni fuissem9
Cu ergo conclusu esset fieri
declaratioz madauit Eugeni9
vi februarij die publicu ce
lebrari consistoriu / adesse pre
latos / couenire curiales / sed
cu oratores pricipu nodu
particularia expediuisset ne
gocia Neqz sine illis publica
vellet consumere no sine sca
dalo i altera die dilatu est
Consistoriu / Accessim9 oms pala
ciu apostolicu nodu bulle os
erat confecte que dari omnibz
posset sed de quauis materia
vna confecta erat / Vocauit
Cardinales Enea et Johanez

De lizura eos qz itrogarut / an fieri declaracio posset / respo
su e posse / si tota omibus pmit
teret etia moriete papa reliqs
bullas que no essent scripte
datu tri legatu apostolicu cu
lris restitucionis Colonien et
Treueren Archiepor et cu lris
similibus his que maguntino
dabatr pro illis duobus ac pa
latino et duce Saxonie ve
tus promiserut hec oia Car
dinales etia tota alys ubi
qz pro cardinalibus suma pru
dencia pat Cardinalis Morin
nen fecit / post hec itroducti
sumus ad potifice i penitiori
cubiculo iacete que velut
unu ex scitis patribus intrati
sumus ac venerati osculati qz
manus eius / magna ieat homi
grauitas plenus qz maiestate
vultus erat / ipa facies potifice
iudicabat Ubi nos vidit
benigne alloqutus e ac dice
iussit / paucis uerbis obedien
ciam sue scitati pstitimus / re
ceptis qz de sua manu lris eas
maguntinis assignauimus multu
ei eis sepe detulimus ut rez
conduceremus isme Ubi l palatini
ac Saxonis filios pricipes ho
nestis uerbis excusauit qz i
exhibicioe obediecie no concur
rerent aiebat ei illos no Rome
sed Norinberge futura de
claratione itellexisse atqz id
cio no dedisse declaradi ma
datu placitura tame illis qe
Rome fieret nec se dubiu ha
bere qn pricipes ipi i Norim
berga se declararet ac Regie
maiestati et ceteris se cofor
maret Eas uerba et i pub
lico postea Consistorio repe
tiuerut Papa gras deo retu
lit Nosqz cu benedictioe a se
lacrimantes remisit Nec ei te
ne lacrimas qs qua potuit q
ta uenerand maiestosu qz pa
trem succubere morbo videbat
Iaz sol i occasu ibat cu pub
licu Consistoriu adiuimus multa
illic homi milia expectabat
Insignis cocio erat intrisituqz
auditoriu Consedebat Cardina
les psulesqz qz aduocati et
ingens turba doctorz stabat Nos
etia exegioe kathedre potifical
stabamus Tu Eneas breue extpe
oratiuncula habuit Nec tepus
longiore ferebat et legende
plurime lre fuerat Nominauit
Eneas etia omis qui se sese
tuc declarabat reddidit qz i
mediu lras Impatorie maie
statis atqz iclite Bohemie regin
que omis lre fuerut Cuqz iter
alios nominaret magros ordi
nis pruthenorz mgr Andreas
theologus note facudie ac
probate couersacionis pat q
procurator ordinis erat / tamqz
suus dus / suusqz ordo dudu
ante declaratus fuisset eius
dicts se opposuit / qz ius antea ta
citurnu se promisisset Tu
eneas Nil opus e vbis ist
Reuerendissimi pres ipius magri
Andree extat Sigilla que
meis dictis fide astipulantr
Ipe magni magri orator apud
ffrancfordia se vmoni coue
cioi qz nostre immiscuit Que
ibi conclusa sut hec exeqinr
Erubuit ho / nec libertate re
plicadi habuit Cognouit tame
postea sitiu erratu et ut vir
decz bonu venia petiuit /
Nemo unqz no erat si animo
ptinaci errore tueri nepharium
est Vir errasse videtr qui
correxit errore / declaracio
nomie istorz fcta e ffriderici
Romanorz Regis Regni bohe
mie Theoderici Maguntini
Archiepi ffriderici Iohanis
atqz alberti marchionu Bra
deburgen ffriderici Salzbur
gens Bremen Archieporz Wil
helmi ducis Saxonie Iacobi
marchionis Baden ludwyci
landgrauij hesse plurimu
qz presulu nacios germanice
quorz Eple lecte sut mandata
quoqz i spetta Iohanes lizura
pauca uerba ornata tn et
graui pro maguntino effectus
est nec alys oro defuit sed
suo quoqz loco verbu fecit

Postquam omnes loquuti sunt vice
cancellarius Cardinalis venetiarum
primo omnium commendatis cum rege
bibus divine pietati gratias egit
que deposita tandem neutralitate
inclita Germanie natione apo
stolice sedi reintegravit Orator
Salburgensis archiepiscopi et si novissimus
omnium Romam peciit in tempore tamen
venit interfuitque tractatibus
et omnium gratior apostolica sede
quibusdam peticionibus honoravit
cuius gravius tarditas acceptior
fuit quam nostra levius cele
ritas ut primum verba finita
sunt Consistorium que dimissum ingens
et festivus campanarum sonus est
auditus et quamquam nox advenerat
ignes tota urbe accensi sunt pre
ceptumque est in crastinum institutum
omnis interdicta venditio ac mer
catura dies que festus clausis taber
nis et stacionibus actus est Se
quenti vero dominica processionem
fieri solenne placuit de sancto
marco cuius fanum primum a templo
distat usque in lateranum portari
que Thyara quam Silvestro
pape dono dederat Constantinus
et diutius apud Constantinopo
lim detulerat postea per Roma
nos pontifices recepta Avinione
degebat Noviter autem illam sub
pignore statutam luerat Eugenius
afferrique Romam iusserat et
inter reliquias apud sanctum Joha
nem condi mitra est oblonga tri
plici corona circundata margari
the illic non nulli que alii lapilli
splendent minime tamen [illegible]
sunt quales vel tuo in dyademate
vel in apostolica mitra cernimus
nec ei pompa adhuc huius Cin
cinnatia adequabat castior etas
precessit maiores nec neque
ornatum neque cibo ut nos indul
serunt Semet adhuc castissi
mus seculi vita que nostra mi
norum vita commendabunt Portata
est igitur in processione corona
Silvestri et apud lateranum
reddita Ubi Morinen celebra
vit factum que est primo et mirifice
commendatur Rex Romanorum sunt
que principes cum omni natione et
prime que illic solemnitas decla
rationis accepit et nos etiam hu
ic sede parti nostre relationis modum
imponimus atque ad terciam festinamus

Tercia pars ex magnis scopulis
dive Cesar voluminis nostra na
vigavit oratio superest adhuc undosum
pelagus flat adhuc venti insultat
procelle sed superabit omnia firma
navis ac salva perducet in portum
Declaratione ut dictum est facta
plusculos dies Rome remansimus
expeditioni que literarum intendebamus
Interea magis ac magis egritudo
pontificis augebatur frigidus
animus erat et ultra consuetu
dinem gravius hiems tempestifer
fuit duplex illum febris ure
bat vexabat que Cathartus
iterum et vetus fluxus impe
tuosior erat hisce illis malis
ac tritum sepe vigilabat mor
tuus Timor omnes curiales
invaserat metumque potestas Regis
Aragonum augebat mercatores
preciosa queque asportaverunt
tota mancipatim civitas erat vic
tuique infestabat apud vi
terbium ex seditione civium non
nulli cesi sunt Welsum dux cum
audisset hostem suum ex primoribus
urbis veteris Rome tendere insi
dias locavit aggressusque hostem
ex improviso ex comitatu eius ple
rosque trucidavit illum prior equus
et adiutor illibus talaria salvavit
In eo congressu etiam sacerdoti
amota est vita frequentes in
terris ecclesie novitates fuere
nec ei bonum sunt quam metu suas
compressit manus sed ut primum
sunt liberi ad ingenium revertuntur
certa ratio bonum virum non timor
facit voluntatem non opus inspi
cit deus sed nunc spem salutis
nunc mortis Eugenius offerebat
Interea presul Aquilensis qui ad re
gem Francie missus fuerat Amedeum
que ducem Sabaudie qui se felicem
appellat concordiam pertractavit
et ad exitum pene perduce
rat Scripsit Eugenius petitus
se Romam rex que optias afferre
intellexisse tum se Januenses
novitatem fecisse novumque ducem
quod minime Regi Francie placeret
civitatem illam ad Regnum pertinere
nec ius suum Regem neglecturum
Rogare igitur Eugenium ne quid
auxilii Januensibus daret Re
gem aut recuperatione sue civi
tatis adiuvaret sic ille animosius.

vrionem datur opera beneficium
aut precedat retributio aut se
quatur oportet nemo cuiquam sine
spe re ue prodest Significauit ~~aut~~
ex vniuersitate parisiensi in iussu regis
alta regum gignasia literis commo
nuisse ad pacem Ecclesiasticam
concilij congregatione expetere
indignatum conscito rege vniuersi
tatis oratoribus diu audientiam
denegasse / tandem per consiliarios
absque presentia sua illos audi
tos petiuisse plura incassum re
prehensos quod fore quod inscio rege
concilium peteret nec aptum illud
ad vnionem medium esse regi me
liores vias patere Nam quod
pene in maioribus vnione videri
Postquam uero vnio habetur pro
ceteris ecclesie necessitatibus a
Romano pontifice Concilium ex
postea Ceterum quod Ianuensium incidit
mentio dicendum est quo res illa mo
do parta sit Ianue Adornum pre
sidebat fulgosijs erectis erat
eorum princeps Thomas qui dux
secundus fuerat in carcere tabesce
bat Cunerebat fulgosijs in pa
triam redditum Concitata quod multi
tudine Rege francie in urbe re
cipiendum suadebat Cuius etiam
oratores adesse curauerat
Multum et illa ciuitas regno
francie afficitur quamuis est Im
perij et faueret Imperio si
curam eius haberet imperium
fit igitur in ciuitate tumultus dux
deponitur qui ex domo adurna
fuerat fit nouus consultus
Introducitur fulgosijs mittitur
carceribus Thomas qui ex
si omnium consensu dux creatur ea
tamen moderatione animum utitur
ut ducatum teneat Nepotem
quod suum florenti etate sibi femo
quod contracta preferat feliciter licet
hominem dicere quod dignitate non
amiserit sed reiecerit Bis
dux fit bis expulsus ad ex
tremum non ducatum abdicatus est
sed ducatum a se ipse abdicauit
Gallicum qui Regis francie le
gatione fungebatur petere se
ad dominatum admitti regimine
vrbis gubernatorem quod sibi de
beri dicere Iurgia quod flagitac
his fulgosijs gratias agere quod

recuperande patrie adiutores
fuissent beneficium tamen non domino
sed alio priuato officio recogno
scendum dicebat nec decerat qui vrbe
imperiale non gallicam diceret
sit ianua prohibitum francorum
fuit Dum hec aguntur Comes fra
ciscus fortior qui venetorum sti
pendia multis annis meruerat
Siue quod veneti ad recuperanda
marchia minus iuuerat, siue
quod stipendiorum finierat tempus
siue quod tunc socerum suum peni
tebat Sciebat quod illo succumbente
nulli uel principi uel tiranno in
Italia locum patere sed omnia
commitatum futura siue quid
aliud fuit occultos habuit
philippo maria tractatus reuti quod
ad eum deficitur quidam Eugenium
quidam Regem Aragonum quidam
Marchionem Estensem Leonellum
sui redditus impulsore puta
uere non nulli etiam florentios
in causam trahere Nec et tam
venetorum successum florentinorum
reipublice conducere / suspica
batur dominandi appetitum insatia
bile esse nec vicino nec amico
parcere propriam quamque victoriam
sequentem esse gradum Nec Lom
bardia siue thuscia firma ve
netis nobis incerta res est Nec
pro uero quicquam horum astrue
possumus Rumores et audita
fama apud Italos non est pro
duces armatorum nunc istis nunc
illis fuere Temporaria stipe
dia sunt quibus finitis licet cuiuis
generis cuilibet velint fauere
In concionibus factis quod Capla
plura fuit dum Capitanei con
ducuntur nullum de proditione licet
arguere qui pacta finiuit sed
apparuerunt sunt in concionibus occi
lire francisco / fortite siue vio
latione federum ducem repetere
Rumor erat iam quod conclusum fe
rebatur dum captus est apud ve
netos vnus ex Cancellarijs eius
qui tormentis adactus secreta co
mitis pandere complures Ciues
Senatorios fassus est pecunia
francisci corruptos atque inter hos
Andream donato ducem Candie
nominatum ad eum intercipiendum
missam terreme ferebat non
nullos alios salutem fuga

quesisse hoc accessu comitis
vires ducis adimeret augeret Sima
fuit Marchia illum cedere dice
bat peccuniam q pontificis et Regis
Aragonum ac centum milia aureorum
recipere Tunc etiam non parva fa
ma fuit vngaros insultare au
strie Tunc q fame Rex illuc
plurimum detrahebat Nos at
tamen in Consistorio secreto prese
tibus oratoribus principum electorum
aliorumque iusticia tua et vnga
rorum perfidia exposueramus
Cardinales q omnes de veritate
satis instructos reddideramus
Tunc aut divus in scriptis habet
nec opus est illa repetere Sz
obuiavimus rumoribus quo ad
potuimus nec te formidare
vngaros asseveravimus Pro
nomen Cardinalis et sancti An
geli patres optimi non qui omnes
homines sed qui australes tuum
honorem tuum q decus tuebantur
et manibus ibat rumoribus ob
via post hec cum desperata sa
lus Eugenii videretur cepit
Archiepiscopus florentinus vir omni
iudicio bonus extrema vnc
tione afferre Cui pontifex
quod tu me inquit ungas Credis
me tempus nescire Satis ego ad
huc sum fortis cum aderit hora
admonitum te faciam siste modo
Pugnabat adversus mortem in
trepidus pater Deinceps q
diu prelium tenuit Nec me
dicorum satis certum erat iudicium
hec cum accepisset Rex Alpho
sus Aragonum Tunc inquit iste
si Comite Franciscum Sicolimen
Si me Si tota Italia bello
impetiit Eugenius qui ausus est
cum morte pugnare non facile
succubuit At cum certa mortis
signa subvenisset accersiri fecit
cardinales quos in hunc modum
allocutus est Eugenius Meum tempus
mea q dies adest Venerabi
les amatique fratres moriendum
est michi nec de nature legibus
queror diu vixi et honoratus
vt officio meo satisfecissem sz
voluntate magis qua opera in
spirat deus michi pontificatum
et si spectati non tamen ambi
genti obvenit multa acciderunt
adversa dum sede presumimus apo
stolice non tamen idcirco minus
acceptos deo nos credimus quia
quos diligit deus corrigit

atque castigat nec male actum
esse cum hominibus creditur qui cum for
tune varietate luctantur sed esse
archanas causas ad quas nulla
mortalium curiositas potest pervenire
Vt cum q res eterne transiectur
nobis maximum solamen est ante
quam oculos clauderemus reddi
tam Ecclesiam cernere hoc filio
nostro Friderico Romanorum
Regi Theodorico que Magun
tino fratri nostro et dilecto filio
Marchioni Brandeburgensi
astitibus Ceterum qui iam hore mee
surripiunt modicum que vobiscum
certo quia vocor ad Iudicem regem
et patrem testari prius volui
Testamentum que domini nostri Ihesu
Christi qui transiturus ex mundo ad
patrem pacem meam inquit do vobis
pacem meam relinquo vobis Ego
vos omnes preter unum Cardina
les creavi Et illum unum quasi
filium tractavi amavi que omnes
que omnes mei fratres estis Ob
secro dilectissimi filiate vinculum
patris diligite invicem et sint
inter vos scismata adimplete
legem Christi et alter alterius
onera portate Mox vacatura
est apostolica sedes Satis querere
virum cupiat hoc solum eli
gite successorem qui me doctrina
et moribus superet Nulla
vos affectio seducat non pri
vate rei sed publice consulite
Ceterum si me audieritis medio
crem virum unanimiter quam pre
stantissimum discordes eligetis
Ubi pax ibi et spiritus dei est
Nuper unionem effecimus sed ra
dices scismatis non dum extirpavimus
cavete ne pullulet ne ger
minet ne vos ipsi fomentum
scissioni prebeatis salva ecclesia
est si concordes eritis misera si
discordes sed ista circumspectiori
vestre magis patrie quam necessarie
dixi qui pro vestra prudentia
non ignoratis quid ecclesie conveniat
dignitati que vestre verum ne me
mortuo de funere disputetis
que in ceremoniis pontificum scripta
sunt id solum facite Nemo am
plius agat nec funus adornet
meum absint pompe et inanis
gloria sepulture Apud Eu
genium tertium huius loco sepe
liri iubet Si quid impedimento
fuerit anathema esto Extinctus
sit omnibus lacrimas cum tamen

istaret plerique renovari ab eo i
lis Cardinales Capuan nequaquam
obtinuere atque plerique sinistre
interpretati sunt absurdum quod di
cebat Romanum pontificem etiam in
extremis laborare odii custo
dem esse Sed interpretatur omnes
malum qui bonum faciendo Non ei
odium erat in pontifice quod potestate
Romanis concedi sunt petiit
quod sed nescitis inquit quid petatis
et vobis desiderium eorum et illi
exilium magis conveniret post hec
iungit Eugenium florentino
in kathedra petri vitalibus
exiantis viribus invictum altumque
spiritum exalavit Corpus eius
balsamo conditum per integram
diem populo patuit atque inde
sepultum est apud sanctum petrum
in vaticano iuxta Eugenium ter
tium ut mandaverat / viro pon
tifice inveniad sub quo plura
et adversa et secunda contigerunt
Ns concilia congregavit dissol
vit quod bella quam plurima
gessit vicit atque succubuit
Eugenium depositum sub nomine co
alii adversus est se professus est
numquam et ipse deponentes de
posuit Adversarium et competi
torem in pontificatum habuit Neu
tralitas eo pontifice res no
va et infestata cepit perdidit
almania et recuperavit gre
cos ad unionem redegit Ja
cobitis Ewangelica ignorantibus
legem dedit adversus theucros
classem misit / legatosque Ju
liano in husitas potestatem
prebuit Sigismundo Cezari
prius bellum intulit post diade
ma concessit Archiepiscopos episcoposque
dignitate privavit Nec Cardi
nales nec electores imperii
reliquit intactos Sanctum Nico
laum de Tholentino canoni
zavit Rome captus est fugit
reddit Marchiam perdidit
recuperavit quod Bracium in agnis
iacentem excommunicatum / absol
vit mortuum sepulture que
restituit penestre solo equ
avit Johane vitelescum
sublime fecit post capi iussit
qui morte in carcere obiit
Bononiam recuperavit post amisit
regi aragonum concessus fuit post
regnum illi confirmavit Venetorum
prius amicus inde suspectus ha
beri cepit alti cordis fuit sed
nulli in eo magis vicium erat nisi
quod sine mensura fuit et non quod
potuit sed quod voluit aggressus
est / eo mortuo affuerunt mox
oratores regis aragonum qui in
hunc modum cardinales sunt allo
quti Accepit maiestas regia
summi pontificis obitum dolet quod
tanto patre orbata Ecclesiam se
quod hortatur Collegium vestrum suc
cessorem illi ut dignum sufficiat
vicinitate sua nulli suspecta
esse debet sed quod vel adiuvamenti
vel tutamenti ad liberam pontificis
electionem conferre potest impromptu est
quicquid iusseritis libens faciet
His acte sunt gratie Cardinales
novem dies exequias celebrarunt
has summo mane apud sanctum pe
trum habebat postquam prasi fue
rat apud minervam conveniе
bat reipublice consulturi Car
dinalis Capuanus ut audivit
Eugenium mortuum Roma venit
magno quod populi et cleri fa
vore exceptus est exequiis que
interfuit et pro illo preces
effudit qui se in exilium mise
rat magni consilii vir fuit
multarum quod literarum etate ac mo
ribus maturus multi papatum
illi auspicabatur / sed non que
populi opinio eadem est senatui
raro vulgus cum sapientibus sentit
pauci etiam Cardinalibus remo
ciores illo fuerunt ab summo
pontificio Is post electionem factam
morbum incidit Eugenium que morte
secutus est Eius edes Cardinali
sancti angeli non minori hospiti
obvenerunt Sic dum suis edi
ficare homines putat alienis
construunt nec herede sibi quis
quod potuit scire Incerti sunt
et vani cogitatus nostri non quod
sapiet sed quod feliciat cogitatum
implet Eugenio duo funerei
sermones facti sunt alter Ma
lestista quidam ex ordine audi
torum alter Cardinalis Bono
nien effecit prima atque ultima
exequiarum die Ille vitam Eugenii
commendavit hic obitum ille qualis

fuerat Eugenius enarravit. Hic
qualis eligi successor debuit
edocuit, commatus est continu
uiditu. Cardinalibus sine amore
sine odio sine aliquo affectu in di-
gno in electione uteretur. Tanta
quoque vehementia locutus est ut an-
gelum non hominem sermocinari
putaret, plures quoque sibi summum
pontificatum augurarent. Interea
portarum custodia curialibus
commissa fuerat. Capitolium
procurator ordinis Pruthe-
norum custodiendum accepit. Castra
sancti angeli minime inmutata
custodia placuit. Conclave
apud Minervam haberi decretum
quamvis Ius Canonicum in eo
palatio teneri mandat ubi
mortuum pontificem constat quod eo
tempore minus tutum videbatur. Ba-
rones Romam ad futuram ele-
ctionem pontificis videndam com-
plures convenerant quamvis maior exerc-
itus sint prohibiti ceteri ne
venirent, timebat enim cardina-
les nec barones impetum fa-
cerent vi quoque papam sibi quem
vellent extorquerent aut alio modo
electionem macularent. Stante
namque adhuc radice scismatis
non solum maculas electionis
sed macularum quoque suspiciones
fugiendas arbitrabantur. Nemo
acerbius excludi tulit quam
Baptista Zabellus homo nobilis
ac sermo gravius qui ius sibi
observandarum conclavis secreti
clavium competere asserebat
atque hoc defunctum honore
libere se animo moriturum aiebat
sed frustra questus est privata
causam publice opportuit ce-
dere. Romani tempore vacationis pluribus
se levari oneribus obtinuere.
Conclave in dormitorio Minerve
constructum est. Hostium primum qua-
tuor prelatis commissum est qui
quatuor claves habuerunt
Archiepiscopus Ravennatensis, Athomitanus,
Aquilegensis et Zamorensis episcopi. Hi
quorum sub duabus clavibus
tenebant alternati. Nos cum
oratoribus regis Aragonum re-
gis Cypri et Anconitanorum
has observavimus statio intra
in capitulo fuit. Rursus aliud

erat hostium quod nos claudebat
huius custodia procurator Rho-
diensis habuit. Quartum et quintum
hostium Cives observavere minus
mille armatis die noctuque in
vigiliis fuerunt. Senator ur-
bis excubias habuit. Finitis
exequiis decima post obitum Eugenii
die Cardinales apud Minervam
hora vespertina convenerunt
receptis quoque iuramentis fidelitatis
ab officialibus quibusque cum proces-
sione et invocatione sancti spiritus
humi deflexis capitibus atque
oculis, conclave sunt ingressi. Re-
clusi quoque clavibus. Cellulas non
ligno sed pannis clausas habet
parietes omnes licet audire
intesse quid quisque agat. Prout nullum
ibi lumine nisi commercium. Loca
cellularum sorte deligunt. Post
per se quisque ornat suam quedam ru-
beis quedam viridibus pannis tha-
bernaculum sibi fecerunt. Solus
omnium cellam suam Cardinalis Bo-
noniensis albo vestivit, forsitan
neque purior neque mundior
cuiusquam erat mens. Nec enim
ante illum diem extorquere
quisquam ex eo potuit votum eius.
Capella in conclavi fuit ubi
communis missa celebrabatur. Ea
finita soli Cardinales intra
se scrutinium habebant. Octo et
decem fuerunt in numero nec papatum
ulli obvenire poterat nisi xij
votibus expectatis quorum sint eo
iure litere dicunt, electi quoque
voce facta num loco est Cardi-
nalibus votibus quinque diebus
quecunque voluit cibari tradi
ex intradio unum ducatum fer-
culum sine assis sive liquorum mag-
ni capiat post solum panem vinum
quoque primitti. In conclavi licet
Cardinali duos habere famulos
Capellanum Scutiferum quoque. Ultra
eos nemo intromittitur nisi
duo cerimoniarum clerici quibus qui
post electionem lucro est cella
novi pontificis et quod illic orna-
menti est. Cibaria in cornutis fe-
runtur clausa sed aperiuntur ante
ultimum hostium per quatuor
prelatos inspiciuntur quoque neque literas
armorum ve ferant. Cornutarum
nomine nil aliud intelligas nisi

cistas ligneas depictas de ar
mis cuiuslibet cardinalis or
natas itus fercula recondunt.
Duo scutiferi una pertica portant
alij bini precedunt sequuntur processiones
cessiones Epi Ceterique clerici de
familia illius Cardinalis cuius
commitiua fertur tot funera dum
credas quot comitiue Cardina
les que sunt usque adeo mise
ros curiales adulandi consue
tudo allexit ut cum Cardinali
bus nequiuit comitiuis assenteretur
atque illas non minus quam cardi
nales honoraret Que his in
rebus cristi digne vise sunt Ce
rimonie haec vna altera quam
media yeme sub purpura quam
doloris castris appellant qua-
tuor lugubribus induti vestibus
flabellis que non assunt mu
scas expellunt vetulum que in
uenti faciunt potissima altera
superstitiosum dixerunt quoddam alteram
et vile Nos utrasque cerimo
nias ab ecclesia secludi vellemus
quia pura et immaculata pre
dicatur sed concedendum est aliquid
consuetudini illud ad modum
placuit nobis quod singulis
diebus processio sacerdotum
cum conclaue fuit summus pontificibus
spiritus sancti pro ea electione depo
scens Nec enim abesse solet cum
sincera mente et deposcitur spiritus
ille sed ultro vocantibus adest
opus que dirigens his et ordinis
nec tuam partem in fine perduxit
sit et ipse quaere atque ulterius partis
director tuas que aures clemen
tissime Cezar benignissime pre
beat Siquid est enim ex his que
dixi pietati diuine tribuendum
putes hoc quod quod restat ma
gis deo imputandum est bene me
hercle atque vere cardinales
portugalensis dixisse constat Is
ut est notum quam curribus ac ti
bus robustior et lingua quam
corpore agilior cum totum elec
tionis onus esset impedimento que
suo cespitans cecidisset inter
rogatus an papa cardinales
fecisset non inquit Cumque instaret
famuli factum que a Cardinalibus
concederet sic enim attestari alios

audebant Nequaquam inquit fecimus
papa deus fecit Audi ergo
Cezar inuicte opus dei opus sanctum
opus mirabile opus spiritus sancti
Iam secreta pandimus que ulterius
nostre ordo prout fuit animus ut
magis sereat que nouisse ex
cusat Cum intraret Cardinales
conclaue omnis opinio fuit pro
spera de columpna summum pontificatum
adepisti sed publicum Romanorum
est expectare Cardinalem qui pontifex
intrat conclaue sit illi obueniat
Sed vir magnanimus altique
cordis etiam summum pontificium
spernere potuit nec enim illum
spes erexit nec eiecit despe
ratio Nobilitate moribus scien
cia papatu dignus hoc uno
dignior quod contempsit Duo scru-
tinium papatus fuit fauebant
huic illi Aquiligiensis et Ro
tomensis Cardinales et alij quam
plures Sanctemarcelli et Ate-
retinus alium quis quam huic
malebat simultates aiunt
fuisse ante urbis diuisiones
duo scrutinia fuerunt habita
In primo Cardinalis de columpna
decem firmanus octo qui nunc
pontifex est quinque alij alia habue
runt vota portugalensis sancti
pauli etiam Bononiensis suppa-
runt Sed nullus ad papatum
sit uotum huic per ea die que
dominica fuit varij inter Car-
dinales fuere tractatus quod
Columpnensis fauebat quidam sum-
mis conatibus obuiabat ipse
in utraque parte armatus erat
ventum est die lune ad scrutinium
secundum complurimi contra collegium
voces habuere Archiepiscopus Bene
uentanus Florentinus que nominatur
sunt Cortestore que et Nicolaum
Cuzanum non nulli vocabant
Sed superauit omnes Cardinales
de Columpna qui etiam hac die
decem vocibus afflagitatus
est Bononiensis solum tribus expe
titum fecerit Moriensis vero ubi
prospere applausum vidit pro
xime Quid inquit Reuerendissimi
patres terrimus tempore nichil
est periculosius est cunctatione
nostra urbs anceps est hec

Aragonii mucro imminet Ama
deus de Sabaudia nobis insidiat
Comite Franciscum hostem habemus
hic multa incomoda ferimus qui
pontifice citius eligimus Ecce an
gelum dei Cardinale de Colum
na mansuetum agnum hunc papa
assumimus deerantque vota duo
absunt qui constringitis votaque hunc
afferetis acta res est si unus acce
dit non deerit alter Stabant
omnes immobiles cum Bononiensis
ne longior mora Ecclesie noceret
assurgens Cardinali Colump
nensi accedere voluit At Taren
tinus veritus quod erat futurum
si ille accessisset sistite inquid
paulisper Bononiensis certum est
festinatis consilium grande rem
agimus michil tarde fit quod
bene fit pervestigemus et alium
non qui ville unius presit Sed qui
totum regat orbem qui celum clau
dat aut aperiet cum liget
aut solvat et altum in terris
deum delecturi sumus Nunc ex
anime nunc consilio opus est Pars
vidit qui cito vidit Tum Aqui
liensis Omnia que dixit Tarentinus
eo tendunt ne pontificatum Colum
nensis habeat sed una ex suis
pontifex fiat Non incusabis cele
ritatem non consultam sed nolens
est diutina deliberatio Dic
obsecro quemvis papa Tunc
ille Bononiensis inquit velle eum
quem nominio placet et michi
Aquiliensis respondit accedit Mo
rinensis accedunt alii repente ad
xi vocem pervenit Exinde Cardi
nalis sancti Sixti Ego te inquit
Thoma pontifice facio Nam vi
giliam hodie sancti Thome facimus
Morinensis et alii factum probavere
Ille postque diutius cunctatus se ex
cusavit imperfectumque sumi testatus
est Cardinalium precibus acquievit
Indoles que pontificalia nomen
sibi Nicolai Cardinalis sancte
Crucis adoptavit Exacta tan
tum hora sexta in nonam ferebatur
dies aperta que est conclavis fe
nestra Cardinalis de Colum
na prior dyaconorum Crucem
pontificalem emisit creatumque
papa acclamavit altus erat
locus nec Cardinalis agnosce
batur nec vox bene exaudiri poterat
exiit ergo rumor Cardinalem de
Columpna creatum papam Tum

Castelli visum arma domi cla
re cepere atque ad tuenda sua fe
stinabat populus hilaris quod Ro
manum papam habet et Columpnen
saltationibus cantibus nottibus que
gaudium expromebat alii domu
eius prede exposuerunt ubi se
datus hic rumor est Cardinalis
quoque Capranicensis diripiunt domum
atque inde cognita veritate Bo
nomensis bona suscepere sed
admodum pauca hoc pauperi
beneficium est quod pauca habet amittere
Rex Aragonii hac libet pro
modicum accepit Columpnensis
namque affectus erat et novus
pontifex rupto muro conclavis
in ecclesiam deductus est et ante
maius altare collocatus ibique
omnes sibi Cardinales obedientiam
prestiterunt Post hec ascen
dens equum niveum qui ad hunc usum
paratus erat ad sanctum Petrum
prexit equum ducebat pretorio
Senator et alii oratores qui
aderant Regum et principum ingens
ubique populi multitudo erat Nec
ab osculo pedum magnis per
cussionibus prohiberi vel viri
vel femine poterant ferventiora
fuit ei omnium rerum principia tempe
fugescat caritas Rursus in
sancto Petro deinde Cardinales obe
dientia exhibuere atque tandem
fessus fractusque pontifex immutatus
facie in palatium deductus est
Accessimus etiam die illa quamvis
inopportunum esset tempus Ubi
ubi nos vidit assurgens am
plexum dedit vixque pedum per
misit oscula pauca pro tempore
diximus te gavisuros assumptione
sua ut cometatum haberet
supplicavimus bene imperio et
Ecclesie fore si duo invicem capita
invicem se diligerent familiarit
benigne ut solebat respondit
Et que confirmationem Eugenius ge
store petueratis Ego inquit que
cum natione germanica meus
antecessor fecit Non solum ap
probare confirmareque volo Sed
exequi et manu tenere Ca
minis ut michi videtur Ro
mani pontifices fimbrias suas
extenderunt que michil juris
dictionis ceteris Episcopis relique
runt Nimis quoque Basilienses
apostolice sedis abreviaverunt

sed ita euenit q facit idigna et
iusta ferat oportet arborez
i vna parte repedit q volut
erigere i parte aduersa, sicut
nobis Senensis e i parte sollicitu-
tudinis q uocati sut epos suo
iure minime spoliare, sic et In
iurisditione nostra nos demqz
seruaturos speram si neq vsur
pauerimus aliena. Rogauit qz nos
ut ad coronatioz maneremus
quia i omnia letare i ea que
secuta e nocte maximi facti
sut ignes Castellanus qz sti
Angeli veniēti ex Minerua
pontifici sup potez obuius fuit
arcis qz custodie claues resti
tuit coni qz datas recepit
hanc tamen postea sic accepzos
arce procurator pruteno(rum) cu
stodiēda suscepit, tota curia
tota qz vrbs ex hinc assumpti
one pontificis letata e fuerunt
qui aliu Cardinalez a quo ma
iora sperabat pontifice factu
magis optasset Ad hunc papa
nemo inuitus intuit vidit, nemo
ex Cardinalibus fuit pt hunc
nostru qui ne aliquod exclu
det odiu aliu vrsini aliuz
Columpnen aliu veneti aliu
Mediolanen aliu Gallici aliu
Castellam formidabat, et tn
vnus ex his qui habituri erat
inimicos i prouidi mortaliu
mens diligebat, sed cunctus om
nes pacificus hunc accepit, hunc
pfecit quē amaturos sciebat
omnis vidit scrutator cordiu
deus i hoc patre summa humi
litate hanc exaltauit vidit
precipua humilitate hanc amauit
vidit singulare iusticia hanc
amauit vidit prudencia grande
hanc delegit vidit ingentez ma
gnitudine hanc probauit vidit
sciencia profundissimaz hanc eccle
sponse sue prefecit Vidit cum
here eloquencia hanc necces
saria i pontificio maxime indi-
cauit Neqz omni vna ut altera
doctrina callet ut quidam ex nris
q vna ac nimis nota sciencia
superbientes contempnunt ceteras
artibus septe quas liberales
vocant Sic a puero imbutus e
ut omnia prescientia sint Phos
omnis nouit hystoricos poetas

Cosmogrofos Theologos Na
et sacris eius artis initiatus est
Juris aut ciuilis pontificii noti
cia hit, nec mediciaz ignorat
Extra sciencia e hominu quibus illi
cultu e, prouincias plurimas
peragrauit principes xpiane
reipublice maiores adiuit In
rebus maioris usatus e, et domos
et regimina ciuitatu e expertus
Ad si vnqz beata futuraz spe
rare ecclesia licuit Sub hoc po
tifice spes ista florebit qui re
ctore eius studie z sapiencie cotigit
Nunc wlgo dicit, exclusis vicijs
virtutes et doctrinas imperiu ha
bituros origo illi ex Sarazana
e Ad Januensiu e opidum i Tu
scia iuxta legusticu mare ubi
nunc sedes lunensis e honesto loco
natus e, maiores quidam eius ex
luca, quidam ex pisis profectos
Sarazam aiunt, armis i pon
tificatu nullis uti wlt nisi qbus
Ecclesia utit z In crastinu electio
sue duos Cardinales ad Regem
Aragonien transmisit Vicecan
cellariu et camerariu ille con
quatuor comites ad summu po
tifice oratores destinauit, qui
publice sic coctionati sut Gausa
e Regia Serenitas ex tua pro
mocione scitisse pat Na et sibi
et toti ecclie ex inde bene sperat
Comendat se tue serenitati, et
offert regna, et arma, coronati
se scit qz negt adesse Iussit
nos uenire suo qz noie corona
tione honorare hilari fronte
hos excepit, pontifex gras qz
et regi et oratoribus egit, ubi
dies coronatiois aduenit Af
fuerunt omnis urbis barones
circumvicine ciuitates legatos
miserunt Multi sua sponte ve
nerunt Ingens multitudo ad
spectaculu confluxerat Ciues
ubi transiturus papa fuit vias
quaslibet pannis adornauerunt
texerunt qz, summo mane cepta
res e Crucē ante pontificez
Eneas portauit i subdiaconoz
acceptus ordine Epistola vnus
ex comitibus latine et alter
grece decantauit Cardinalis
sti Angeli Ewangeliu latine
et abbas quidam grece, missaz
ipse summus pontifex celebrauit
aqua ter recepit Prima ora
tor Ciprianus Gerdaz Aragonien

Tercia mixtalis protopiq dedit
qs Cardinales omis qz prelati
obediecia pape prestiterut / qm
pmu aut Ecclesia itraut ante
porta Canonici Eccl(esi)e eade fere
acclamatu ibi e iuxta corpora
beatoz petri et pauli Nicolao
qnto a deo decreto sumo potifi-
ci et vniusali pape vita / lectis
qz letanys per Cardinale de
Columpna gradati per sctos quos
libet Tu illu adiuua Cui ac
clamat sut aduocati auditores
Secretary accoliti et Subdiaconi
scli(cet) acclamacio fit i patriar-
che lateranen ubi missa finita
e ad pulpitu it / qd i gradibo
porticibo e ante vestibulu tepli
illic solo ascedit papa Cu
Cardinalibo Eneas qz cu ceteris
et clerici ceremoniaz duo / ibi
prestita rursus obediecia per
cardinales pmo dyacononoz
Cardinalis a Columpna accla-
mati vniuerso ppls kyrieley
son Corona capiti scto impo
suit / hys pactis prelati baro
nes qz i equis sut Sed Ab-
bates Epi et Cardinales eqs
albis vestis isidet tria ante
papa vexilla ferut / et vm
braculu pmu corp(us) xpi ante
processioz portat / meta qz cu
luminaria rosa aurea i ma
habuit potifex sinistra dextra
pplo benedicte se iniut Equm
ergo eius per vicos ducebat
Nuc protonius nuc Aragonien
Nut Barones apud monte
Iordanu iudei lege potifici
tradiderut / qua ille no damp
naut sed itemptes Sic itu e
ad sctm Johane ubi lectis
pactis ceremonys ille fue
rut pltie / qz prelatis et do
ctoribo pecunie date sut
Cardinalibo duo argetei
pmo aut aureo Alys aureo
et argeteo Longu Jeiunium mu
ta qz vexatioz hec pecuia co
pesaut que eo dulcior fuit
qz cu sine laboz veit / Apud
Lateranu solene pallaciu e
et isigne claustz monachoz
qd Eugenius reperator edi
ficioz vrbis rector qz mona
sterioz struxerat papa i pal
lacio Cardinales i claustro

comederut Nos Cardinalis
scti angeli hospitos habuit
post pradiu ad sctm petz
per cand via reditu e / ia
nocte madauerat potifex se
ut scepe accederem paruimus
no tpiti lras cofirmacioz ge
stoz petiuimo obtinuimo
gratas pleras qz et pro nob
et pro amicis petiuimo Indu
anuit itero negaut Cu ne
gaut sic locutus e ut no se
difficile / sed nos iustos oste
deret Neque Enea nulla ne
gatio lesit nisi que Johani
Capristo Secretariatu negaut
No tame potifici sed annectte
qz imputaret post sue Co
ronacionis lras Regibo et
pricipibo scribe iussit Id oibo
iferri uoluit se Camera apo
stolica ad istituta veterz re
ductoz dixit et nobis se
velle prioribo exactoibo
vti causa qz illoz bella et
magnas expens rescriptoz q
exposuit iquit / ubi no debet
et ubi no debet recipere co
git Ita e eqo capit impie
q donat superflue Et recipiet
et dat / moderade sut mano
Post coronatione reuerso /
Alfy Reges Aragonu oratores
venerut tres Tunc sue ma
iores comites duo qz milites
quoz vnus etia doctor fuit
hy publice i Cosistorio obe
diecia solene Nicolao potifici
prestiterut Oroz habuit
vnus ex eis q sepius respectaut
ad presetia potificis / paululu
moratus tame ornate senten
ciose qz respodit ut omis i
admiracioz sui couerteret
Post hec aduenerut pariu-
sini oroz qz iure cosulto di
gna habuerut sut parusinis
uti mano sic et igenia pro
promta aduenerat Roma
quida adolesces ex parusinis
ciuibus annoz septe et de
ce natus Egregia idole lau
rentu nisi faller vocabat Is
etia ordine ornata grauiqz
potifice adortus e / memoria
illi eterna fuit / mel Ciceronis
icipere poteras / qd ille no
prosequeret / fauet igenus

Nicolaus adolescentie qz benefa
cturus credit. Na et suado
hyspano summa doctrina Juuem
initio sui pontificatus pingue
beneficium contulit Expectauimus
subinde legati ad Germaniam
venturi creatione iterrogati qz
ac iussi opinionem dicere Cardi
nalem sancti angeli commedauimus
papa et si illo pp̄t res hyspa
nicas egre caret Natio
tu germanice uoluit complacere
Nuo legato pronunciato et
per Cardinales ut e moris
domum usqz associato Itineri
nos accinximus Expeditis qz lris
tercio kls aprilis ex urbe re
cessimus oratores Florentinos
ad primum lapidem obuia habuimus
Senenses in Bulsene et reperimus
Bononienses paz extra florenciam
maiore ebdomada et pasca
alt' nostru Senis alt' flore
ncie fecit / florentini aduersos se
neses represalias concesserant
eaz ob causaz Saluumconductum
Eneas petebat Nussus qz
erat unus ex familia pap
illum conducere Sed illo ad diem
non veniente iussis familiaribus
sequi Ciuitatis vestibus Eneas
solus precessit Casu qz in via
famulum qui adueniebat inuenit
Sic expectans familiaribus
florencia uenit Unde simul
iter fecimus apud Thuranum
quod modernum Tagliamentum
vocant / ingens distrmine eius
simus solutis in alpibus niuibus
magna qz pluuia inundauerat
fluuius peregrini qua plures
aderant transuadere cupientes
Equi et homines simul uehuntur
ubi ad cursum nauis uenit ue
locior sagitta in ripa fertur
peregrinum timentes submergi
in terra saliunt corda qz na
uis percussi omnes prostrati
duqz periculum fugiunt nauis
inuadit complures tybias bra
chia qz lesit Nauim qz ob
fuit ne in naue ripa qz
temptari mereret. Post xv
kls May ad te reuersi sumus
In via recepimus oratores
venetorum philippi qz ducis

Mediolani Roma missos simi
lit et Januenses papa sic
dixit nobis mitti wlt pater
Italie componere ciuitati animi
sunt / fama erat delphinum in
Italia uenturum ope qz philippo
laturus erat et qui duce Saba
die in partibus philippi duceret
Sed vicit oia diligens cura
sepe res fieri vidimus cum mi
nime speraret / multa hunc
pontificem fortunate reperiunt
forsitan et hoc sequetur Ne
pe dum Rome fuimus complu
res hyspanos Catellanos
Gallos Germanos qz vidimus
qui mores curie detestabant
recessuros qz se dicebant qui
postea sub moderno pontifice
nec si pelleret abituros se
affirmabant Sic probitas
unius patris omnes allexit
Aquensis Archiepus et orator Re
gis Renati nichil se dubitare
aiebat / quin Rex francie tota qz
Gallia modernum pontificem sequeretur
Hec sunt iclite Rex que nostra
in legatione vidimus audiuimus
fecimus sed mandatis tuis rite
paruimus / si bene res acta e
deo gratias referto qui tuos di
rigit actus pterito qz et pnti
pontifici votiua expeditionem
ascribito Cum te amantes m / / no
chil tibi ~~dare~~ condere potuerunt
Si quid erratum e tue qz contra
veli volutati ne malicie ne
desidie sed ignorancie atqz im
possibilitati deputa Nos cum
in recessu nostro ex liberali
tate summi pontificis fmus centu
aureorum qui in via letificaret
accepimus tunc nunc e promissa
suarum reuocare saluum condu
ctum inouare declarationem ma
dare omnibus ut pontifici obediat
Nicolao legatum dum aduenerit
honorifice suscipere et in hys
que restat innuare hoc si fe
ceris non obseruator non viola
tor promissorum iudicaberis
Na que promisimus te obli
gat animositores qui tibi ad
herent fautes subsignati viam
precludes Neutralitate
quia difficult' exuisti non
reintrabis Etiam cetis eruditis

tius et vngarie / maxie pa
pa tibi affectuosissim reddes et
ad corona imperij sitispieda
iter habebis apertu vale

Oratio Enee

Non habet me dubiu pat
sctissime quin apud te sit illa
domus qua dns supra firma
petra laudat edificata ad qz
recurrend e regnate diluuio
Nā extra eā no e salq et
cuius decore se dilige pheta
testat persuasūqz m ia dud
fuerat i hoc amplissio loco
nemine loqui dececre Nisi qt
sūma doctna ul aucte uel
vite sctitate prestaret / Rursus
quoqz michi hic afferri debat
oportere nisi perfectu īgenio
elaboratu īdustria · rebus qz
ipis illustratu esset Nec
immerito ni fallor qz ci alit
ul cora te sūmo potifice celi
regni clauigero ac iesu xpi
vicario ul cora hijs grauis
simis ac sapietissis patribus
comedet verba facies · hoc ego
cu alis ad te missus mecu ta
citus expedissē i tue sctitatis
cōspectu tacere potius qua
loqui voluissē Sed qm solq
ctā q legatiōs regie o munus
obiba / qd volūtas refugit ne
cessitas impellit Nuc vero
secudo ad te remissus sperabā
nobilis viri ac clarissimi col
lege mei beneficio et eloque
tia hoc fuste leuari qui et
prudecius et grauius et orna
tius mlto qm ego desideriu
Regiū Electorq qz pricipu
expleuisset Sed nescio quo
factu sit ut michi potissie
michil apto et forsitan q ceci
animal fui uel qz sū ytalus
habe no michil lateris cuiqz
ul noticia ul cois patria
credit In me aliud michil
e qd in preteritis dicedi fa
ciat necessitate At ego si ma
gna e iubetis imperiu et si
parere maioribus cupio nul
latenus tame i pncia tua
alloqui sctitate fuissē ausus
Nisi res me ipe de quibus ager
e maxie et reipublice xpiane
et plurimu necessarie comouis
sent nisi et ams illi daret quos
noia uba fiet Sublimes altiqz
pricipes quos ītueberis du me
audies et qd tue michi negas
sent aures / prestabut illis / ne
ci ul parua sit ul ab ingratis
missa pricipibus que michi ora
da icubut Ceteris qz moris e
cora te loquetibus breuiuscula
sibi aliqua vnde exordiat ex
sacris lris sctēciola assumere
no aduersabor ipe cōsuetudini
qua disce magis qua doce opor
teret Int auctoritates autē
quas sacrosctis possu ex codi
cibus mutuare nulla michi
aptior nulla qz uro conuenici
conuenienci pposito visa est
illa qua nobis paralipome
non affert Morabat i pre
sidijs iclitus dauid accesserut
cu viri Beniamin et Juda
qbus obuia dauid egressus si
pacifici venit iqt ad me ut
auxilietis michi / cor meu iu
gat nobis / si aut isidiamini
michi pro aduersarijs meis cu
ego iniqtate i manibus no
habea videat deus patru
nostrorum et iudicet / ad que
illi tui sum9 o Dauid et
tecu fili ysay manebim9 Pax
pax tibi pax adiutoribus tuis
te adiuuat deus tuus aptis
sima satis michi videt ad no
stru pposita verba queris
ci forsitan a nobis pat scti
sime / an amici venerim9 / qd
queram9 qd offeram9 Du nos
nomine no nos ipos assumis
nuncios sed dominu Cezare
ffredericu tue sctitatis deuotis
simu filiu ac preclarissimos
pricipes et Reuerēdissimos
patres sacri imperij electores
tu proceres ac prelatos t
deuotissios / tu quos hic ora
tores vides itelligi volo
Sum9 igit no solu amici s3
ctā adiutores pacē afferim9
pacē querim9 / atqz cocio cu
filijs Beniamin et Jude dicim9
pax pax tibi pax adiutoribus
tuis te ei adiuuat deus
tuus plena pacis peticio e
plena pacis oblacio Pacis

nome ut iquit orator dultis
e et res ipa tu totuda tu sa
lutaris qui prestat pacis co
silia teste sapiete legit cor
gaudiu Dus uero i ewangelio
beatos pacificos tradit Adeo
q iubet i eplis doctor getiu
ut que sut pacis querat Merce
de q repmitten pace igit
habete et deus pacis et di
lectiois erit uobiscu Hunc
igitur ta sete rei ta utilis ta
necessarie ta comedate et
nucij et petitores sumus At
ptea repetimus pax pax tibi pax
adiutoribus tuis te ei adiuuat
deus tuus Super hys uerbis
tria iacimus ntre oronis fudameta
et que ultia sut uerba thematis
prius recepimus ostedemus e ei quo
te deus tuus adiuuet Dum
Germanie pncipes i tuu ecci
git auxiliu mostrad e qua
ferimus pace Dicem e qua tu
primus Sic ei et pacificu tuum
esse aduetu itelliges et cor
tuu sic speramus nostris iu
get pncipibus erut q illi tu
et manebut tecu impetuu
Adiuuat igit te deus tuus
Beatissime pat adiutores naq
tibi Germanie pncipes // cos
qui dedit altius sut aliqua re
peteda et quo pacto nu te
iuuat pncipes disseredu e qd
breuiusse facta horto pride
apud Basilea distidio qd oibus
notu e doluerut imperij sa
cri pncipes du wlneratam eccle
siam et icosutile xpi tunicam
scidi uidebat Mox q ad com
poneda i eccia pace nauare
operas statuerut Quod ut
comodius faceret utiq natos
sediciones factios euitaret et
protessibus cotrarys iuoluerent
qbusda protestatioibus usi sunt
Deuotione tamen sua qua erga
te sctam sede apostolica gere
bat nichil propterea immiuue
tes Sic aiorum suspesio orta e
hac albertus i delebilis me
morie Romanorum Rex secutus
est huic et inuictissimus nost fre
dricus Cesar assesu prebuit
Tu ne a suis electoribus co eoi
getibus dissetiret Tu ne plus
sapere velle videretur qm suus
sapuerat antecessor Sperauit
q Regia serenitas uel parem
exemplo reperire uel melius re
cognoscere elaboratu e sepe
et multu pro cocordia Sed qzuis
tua sctitas semper bene cosuluc
rit pro nullorum tamen culpa
factu e ut omis icassu conatus | hactenus
abierit ut frustra pncipes
sepe couenerit frustra q nuc
huc nuc illuc transmisse fue
rit legatioes Ea de re statuit
regia maiestas statuerut et sui
principes modu suspesionis
aiorum pone couenimus q imper
francfordie parti personalit
parti per legatos ac sictes
te illi succede sui dictu e ro
gaui pro te ut no deficiat fi
des tua Et tibi dabo claues
regni celorum et pasce oues
meas et pluria hys cosona
cecca wlgata q via obedietia
tibi pbere decreuerut Et q
nonulli aderat ta ex Basi
lea qua exalys locis q loge
alit setiebat et alit suadebat
magna cotetio fuit et anceps
prelium Nuc huc nuc illuc aci
es iclinata cu leuasti manus
hoc e cu oratores tui benigne
respoderet ex parte tua nostrorum
q pncipu validius pugna
batur Cu uero brachia remisi
sti hoc e cu oratores tui dutu
ores fuerut langwidior erat
cursus tuorum vincebat q aduer
sary Similis pugne facie
habuimus i Exodo Secucto
naq iter populu dei et ama
lech prelio ascederut moyses
et aaron et ut i vertice collis
Josue uero cu electis viris pu
gnabat Cuq leuabat moyses
manus vincebat isrl Sin aut
paululu remisisset supabat
amalech ut sim breuius non
coaptabo singula ut possem
singulis satisfacere Sed uera e
Crisostomi sntia no cessat im
pugnari Eccia no cessat isidi
as pati sed i xpi noie supat
semper et vicit et qzuis aly
isidiantur qzuis aly repercuciat
ea fluctibus fudametu tamen
qd supra petra e no quassatur
exploratu e quod igit clarius
xpi esse Ecclie solet et tuc
vicat cu leditur tuc itelligat
cu arguitur tuc secura sit cu

deserit Quis obtineat tu superbe
videt Naz et si millotiens despe
rate res audiret, adeptzemiti
tame tu ante oculos est omis
tue sanctimonia vite tua cleme
cia tua liberalitas tua beni
gnitas posita e Impletu e qd
igt sapiens tu placuerit dno
vie hois etia inimicos eius co
uertet ad pacem Ad pacem naqz
no solu regia maiestas que
tibi semper deditissima fuit et
quasi alt Moyses pro te pugnat
Non solu pricipes q electores
atz alij qui quasi viri electi
tuu statum tuu qz decus tue
bat Sed complures alij qui
malignandi causa confluxerat
pmoti sut ac i tuu uersi fa
uore Quibus ex rebus mani
festis e q deus tuus te ad
iuuat Germanos qz pricipes
tibi efficit adiutores qd fuit
orois nre mebru pmu ppt
qd diximus pax pax tibi pax
adiutoribus tuis te ei adiuuat
deus tuus Sed no mostra-
uimus adhuc btissime pater
qualis et quanta pax e qua
tue scitati offerimus Mebru naqz
scdi destinata materia fuit
qua nuc breuit absoluimus Ni-
chil certe uereri clemetissime pat
si magnu esse atqz amplissimum
dixeri munus q apostolice se-
di ia sumus exhibituri No
et unius urbis unius provincie
unius ue regni sed maxi et
inclite nois Theutunice Nobilis
sime qz atz latissime nationis
germanice declaratio et obe
dientia sumus prebituri Quod
si gloriabundus de suo pplo di
cebat Moyses Nec e alia na
tio tam grandis que habeat
deos appropinquantes sibi sic dns
deus nost adest cunctis obse-
crationibus nris Quic e ei illa
gens tam inclita et cetera istius
modi quanto magis de natione
Germanica lz nris pricipibus
gloriari que ab alpibus Italie
usqz ad occeanu et a reni
fluento usqz ad i tartarorum bar
barorum protensa tot splendidas
urbes i se cotinet tot latissimas
prouincias tot amplissima regna
tot ueneradas ecclias tot po
tentes pricipes tot pplos tot li
nguas diuersas Neque si teste
sapiente i multitudine ppli dig
nitas regis et i paucitate ple-
bis ignominia pricipis Ingens
gloria e nostris pricipibus
ingens dignitas sed maior tue
scitati iam imminet que decla
ratio et obedientia recepturus
e nacio huius In qua no solu
pricipes ac reges potentissimi
sut sed ipm regnorum omnium ca
put Romanorum Imperium est
constitutu Recto dictu e beatis
sime pat per duo luminaria
magna que deus i firmamento
fecit scitatz apostolica sede et
imperiu sacrum significari Duo
sunt isti unus ex antecessoribus
tuis qbus pricipalit hic mundus
regitur Regalis potestas et au
ctoritas sacra potificum preco
nuc apostolica sede que nichil
aliud e quam refugiu ac pa
trociniu orbis terre tacco de
sacro Romanorum patrum collegio
cetu qz Cardinaliu qui recte
mundi consiliu totius qz militantis
eclie Senatus appellari pt
Quos sacri imperij sacri priui-
legia possit exprime Quos sacri
augustalis culminis perornare
valeat dignitate Sub augusto
nasci Saluator et censu ferre
dignatus e dragma pro se pe
tro qz soluit et reddi que Ce
saris esset cesari iussit diuinu
oraculu Datu qz ex alto sus
cepisse priuilegiu Cesarea
sublimitate quidam astruunt ut
imperio stante nichil sit cur anti-
xpi formidetur aduentu Sic et
Iohannes uerba commentatur qui
tenet teneat donec de medio
fiat ac huius amplissime dignitatis
potesta potestas et auctas
i dominum cesare Fredericum
legittimo iure translata est
Huius igit maximi pricipis mundi
domini i omnis qui regnat altio
ris suorum qz pricipu et nationis
Germanice debita ex nobis
recipies obedientia sed qm
de natione loquimur hec e illa
natio pat sancte que viros et
industrios lxatina capaces

rei militaris peritos / patris
cupidos fidei zelatores / et ad
oia natos quecumqz agunt / Hec
e illa natio / que no mo huc
modo illuc sed semper ide vult
qn rectu e qd sola vult / Hec
e illa natio que nec leviter re
cipit aliqd nec facile deserit
qd si post dissidiu ortu / ani
moru suspectione secreta videtur
reliquere / confide qr tecu diu
cius manebit Nec divelli umqz
a tua devotioe poterit Atqz
ista pax e / qua tue scitati af
fectus / ppt qua dicimus pax pax
tibi pax adiutoribus tuis te ei
adiuvat deus tuus At si pate
huiusmoi cupis pat scissime que
admodum cupere te confidimus opus
e ut nationi quoqz Germanica
beneficio pacis impartiatis
ut sit pax etia adiutoribus
tuis Qs ei sit pace alys
largiatur ut pacis ipse rema-
neat expers Qs pascit gre
ge et de lacte gregis no ma
ducat Qs os triturantis alli
get bovis Afferunt pace Ger
mani principes sed pace eam
expetunt Cupiunt naqz aliq
que nisi obtineant q nec civitati
plenera putant nec pax nationis
haberi Ea quatuor principalia
sunt Primu e ut generale
concilium i tpe locoqz designando
convocetur Alteru ut professio
potestatis auctoritatis et pre
eminentie generaliu Conciliorum
catholica militante Ecclesiam
representantium per oratores Franc
ofordie facta tuis lris app
betur Tertiu e ut nationi Ger
manice sup gravaminibus opor
tune provideatur Quarto et
ultimo loco petimus ut qe i pre
iudiciu duoru principum electoru
aut suaru ecclesiaru acta sunt co
tue scitatis clementia revocentur
et i pristinu singula statu
redigantur Quibus per tua scti
tatem concessis / pax firma i
erit pax apostolice sedi pax
nationi Germanice / pax tote
ecclie / Seorsum ista sed breviter
et succincte libabimus Conciliu

sane postea petitur / qa plurima
sunt i Ecclia reformanda nedum
i pplo / sed etia i clero et pro
videndu e ut ois disciplina com
es i Ecclia sapiat Et habet
hec petitio plurimu hone
statis Nec quiqz e / q no pu
tet honestu generale con
ciliu convocari Venerabile
e et i oim pplorum gentiu na
tionu qz reverentia / genera
lis concily nome Tanta qz
Conciliorum dignitas e / ut eo
rum no solu Romani pon
tifices / sed ipi etia Cesares
i gente gloria sunt assecuti /
Preterea que multis i locis Si-
nodaliter et utiliter gesta sunt
In Constantiensi Concilio scis-
ma quod annis circiter Sex Qua-
dragita vexarat Ecclia abolitu
est / ex quo fit ut honesta /
sit et scta concily petitio Sup
qua te plurima dicemus Nisi
qr te numqz cuiusq i convocatioe
concily repugnare Si que ul
olim Alberto Regi oblata
fuere / ul que nuper Franc
fordie tiu polliciti sunt ora
tores / memorie repetamus /
Sed migramus ia ad petitioz
secunda cuius tenore supertius
recensuimus Scimus btissime pat
i ea te sede sede / que cardo
et caput ut factu e a dno
et no ab alto e constituta Et
sic cardine hostiu regitur / sic
huius scte sedis auctte ois
Ecclie dno disponente regitur
Nichil e / qd aut regia ma-
iestas aut principes sui de
tua ul fide ul sinceritate
iusserit Sed commemorat queda
rumore sinistru de auctori
tate Conciliorum q plebi huiusmoi
videbatur / hys nunc penitus
tuis lris extinguendu e Co
sueverunt antecessores tui
clementissime pat / quos tu no
solu sequeris sed equas ac
precedis benefaciendo obmu-
tescere facere malorum hominu au
dacia / Dum ratione oibus de sua
fide reddebat Nec novu e
nec usurpatu Romanos po

fices Romanis Regibus sue
fidei puritate restituebe Bts
Gregorius cuius vita sanctior
an auctas maior fuerit
incertu putes sic quatuor
Ewangelii libros sic quatuor
concilia se suscipere ac uene
rari fatetur Nos tamen lata
nec tam magnifica de te Beatissime pater
petitur Sed solum quod supra
diximus quod habeat sanctissima sedes
non hesitamus assequi cuius
sublimitas in humilitate fun
datur cuius auctas in honestate
stabilitur cuius est omnia facere
quibus salus queritur animarum et
omnia fugere quibus scandalizari
fratres queant Duas iam
peticiones absoluimus modo quod
super grauaminibus dicendum est au
diat oro benigne sanctitas tua
molestia quod nacionis attendat
Grauamina de quibus agitur bi
faria diuiduntur alia per decreta
tolluntur Concilii Basiliensis alia
tue sanctitati indigent auxilio
que decretis abolentur Sunt re
seruaciones iniuriose annate
graues tamen ad Romanam
curiam frequentes aduocacio
nes et cetera istiusmodi
quibus ordinaria iurisdiccio pe
nitus erat euacuata quod licet
dudum ante tuam ad summi
apostolatus apicem vocacionem
nacioni grauia viderentur non
tamen ut decem ille tribus apud
Roboam filium Salomonis auite
prauia iugum excussit Sed Ba
siliensis Concilii prouisionem ex
pectant Cuius decreta cum non
nullis modificacionibus acce
ptant hijs quod est vsa Sit ergo
post hec sine grauamine na
cio sit quod hijs decretis istu
turum uti possit parte litteram
petitur habes huius partis
modestiam nunc honestatem
sequentis agnosce Dum loco
neutralitati fuit Complu
res viri prestantes Ecclesiarum
metropolitanarum Cathedra
lium Monasteriorum diuersarum quod
dignitatum et beneficiorum uel
integra uel maioris partis
bonorum possessionem sunt assecuti
tunc tua quidem aliorum auctibus
horum pax securitas quod depositur
Sed si magna in multitudine pos
sessorum non nulli corruit iniust
ditati titulis Tollerabilius tamen
est paucos iniuste possidere cum pace
quam multos iustos possidentes
turbari Sunt et quedam sui na
tura iniusta que communis boni causa
et publice pacis intuitu sororia
iustis fiunt laudatur apud ve
teres magnum quod habetur Scipio
ille qui restitutus in urbe sua
serventis exulibus non que prius
habuerunt bona reddidit sed ac
cepta mutuo pecunia quantitatem
res eorum fuerant accipere iussit
Indignum namque vir bonus putauit
longi temporis possessionem moueri
similiter et in omni prouincie uel
in nostra uel in maiorum nostrorum
tempestate celebrata possessorum
condicio semper melior fuit nec
abre Nam si secus fiat pax omnis
abrumpitur Cetera que peticio in
scriptis leuiora sunt Annatas ei
remittit uel Inus decretorum uel
tue liberalitatis est minimus re
laxari censias prius rescindi
Que contra sedem neutralitatis
acta sunt equum Si tamen inter
hec aliquid est quod apostolice sedi
graue videatur Supplicant
principes ut tua sanctitas que
pacienter annis iam quindecim omnia que
acta sunt tollerauit Nunc etiam
pro paruo tempore pacienciam
habeat et obedienciam nacionis
ut offertur recipiat Quo facto
omnia in melius redigentur Est et
intencio Regie maiestatis suorum
quod principum habeat sanctissimam sedem
que per dei ordinacionem ex
munificencia Cesarum mirifice
sublimata fuit omnem suam
dignitatem retinere omne ius
omnem splendorem omnem pote
state ad quas res suis tem
poribus eniximie laborare inten
dunt In ffrancfordiensi dieta
non fuit ociu ut erat volun
tas de prouisione tue sanctitatis
tue quod sedi facienda transigere
Quarta nunc et ultima peticio
superest Coloniensis et Tre
nerensis Ecclesias earum quod platos

Res ista coterunt tuis hone-
stas eo maior e quo tue natur
humaniori dignitati Sedi qz apo
stolice convenientior e Nichil
ad nos attinet btissime pater
de tuarum sctitatum virtutibus dispu
tare cui prime sedis sctā solio
dei iudicio refulget Sed formi
damus scandalum nisi tua cleme
cia i hac illtta petitioe nras
preces exaudiat Namqz pre
lati magno natu magno qz
potentatu clari amicis et
clientulis fulti i oppidis ac
tibus qz sive spolys sive tem
poris sive magno ecclesiarum dano
ammoveri facile nequeat
In ueteri testamento cautum
e, ne qs edum i lacte matris
sue coquat qd non absurde
fuit interpretatum si qs pre
latum i ecclie sue sanguine
multandum esse negaverit Scis
qz btissime pat qm scta e Co
lonien ecclia qm vetus Tre
ueren qm venerabiles ambe qz
toto memorabiles orbe Scat
quantum cleri quantum ppli sub se
habeat Nolit tua btitudo
duas illas ecclias que duo ma
gna nation Germanice lu-
minaria sunt nris pclitari
temporibus multis rationibus
hunc locum consolari possumus
Sed scimus tua consuetudinem
clementia pietate humanitate
Scimus Cardinales Epos
alios qz prelatos quos ad
redeuntes non solum extulisti
iacentes sed amplificasti et
eorum pristina dignitate Scimus
qz nulla re magis deo pro
ximas qm salute hominibus
dando Ideo paucis verbis
te qz solum oratum facimus ut
tua btitudo que i alios sepe
multos benignissima recepta e
nunc etiam erga prelatos et
principes de quibus agimus ut
ipsorum ecclias sui sit memor
ipsius Inclinata qz sibi cleme
ntia et humanitate utatur qd si
feceris ut sepe duximus et
nationis integra habebis obe
dientia et nulla umqz etas
de tuis laudibus conticescet

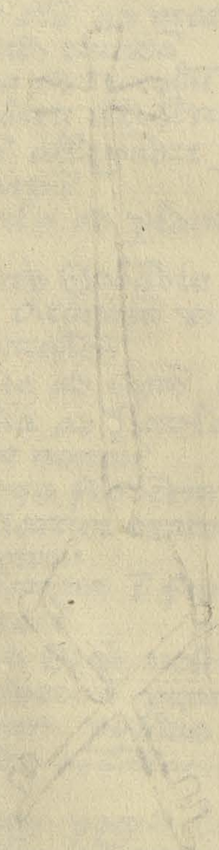
Hec sunt beatissime pat que
nostri principes ex te petunt
magna sane sed ratioi et ho
nestati consona In prima petiti
one totius iusstat utilitas In
secunda tua humilitas In tertia
equitas In quarta benignitas
tue sctitatis desideratur tuum e
qd iuste petitur annuere i tua
manu nunc e radice scismatis
omnem euellere pace orbi con
cedere consolari nationem et eius
obedientia recipere Cuiqz ut
vides nri principes i amicicia
ad te miserunt ut applicet
tibi tempus e ut cor tuum iugat
eis Sentit qz illi tui et ma
neat tecum i perpetuum et tempe
stive ac convenient a nobis
dictum reputat qd abinitio ex
pectaveris recepimus litteras pax pax
tibi pax adiutoribus tuis te
et deus tuus adiuvat qui
tua benignitate prosperioribus
dictum successoribus augeat
Amen

**Propositio facta co
ram papa et Colle
gio Cardinalium per
dominum Enea ora
tore Regis Ro-
manorum ante obe
dientia prestita &c**

Ite et vos in vinea mea f 1
Recepisti bona f 2
f x Sequebatur eum multitudo magna
f xiii Arbor bona bonos fructus facit
f xix Paule frater dominus Jesus instruat
me ut videas et impleatis
spiritu sancto
Sequimini vestigia eius f xxii
f 27 Habentes donationes secundum gratiam
Sic ambuletis ut habundetis
magis
Ite ostendite vos
Audi fili mi disciplinam patris
tui
Impleamini agnitione
Sufficit tibi gratia
Surge illuminare
Estote prudentes et vigilate
Amice ascende superius
Surge illuminare
Proficiebat sapientia apud deum
et homines
Ite et vos in vinea mea
Sicut sapientes
Nolite esse prudentes apud
vos metipsos
Digne ambuletis
Instruite in spiritu
Habet quinque panes
Hic est qui venit
Secuti sunt eum
Quid est quod dilectus meus in domo
mea facit scelera
Spiritus veritatis docebit vos
omnem veritatem
Fraternitatem diligite
Alligata uxor legi viri et Col
latio breuissima
Dirigite viam domini
Spiritu servientes domino ferventes
Spiritu ambulate et desideria
carnis non perficietis
Caritas non querit que sua sunt
Suscipite insitum verbum quod potest
saluare animas vestras
Spiritu ambulate et desideria
carnis non perficietis
Subiecti estote
Liber generationis
Credidit ipse
Misereor super turbam
Non sunt condigne passiones
huius temporis ad futuram gloriam
Subditi estote de qualitate re
ctoris populi

Spiritu ambulate et desideria
carnis non perficietis
Vocatus est
Illuminare Jerusalem
Gavisi sunt discipuli viso domino
Reddite que sunt cesaris cesari
Det vobis secundum donationes
glorie sue virtute corroborari
per spiritum eius in interiori
homine
Homo quidam erat dives qui habe
bat villicum / de regie regni
Epistola lamentationis de obitu Na
Epistola de laude tinoda ducis
venetiarum
Epistola seu oratio ad matrimonium
oratio in laudem tinoda
Epistola alia ad Jacobum
Oratio de obitu illustris pauli
Epitaphium alexandri per demo
stene factum
Epistola totiliz ad planctum fra
tre
Epistola ducis sabaudie ad cilium
Epistola de aragonia universitati
studii parisiensis
Epistola alia ad episcopum Cracoviensem
Epistola alia ad Nicolaum et Ste
phanum de nonais
Oratio pogii florentini / velle pros
Oratio Guarini oratoris vero
nensis optam
Oratio guarini in funere Geor
gii kaureae
Oratio alia Si quis vestrum est
Oratio Casperini pergamensis
Oratio pogii / pogius salutem
Oratio pogii / de balneis / pogius
salutem
Oratio pogii / pogius leonardo
Epistola pogii ad guarinum
Oratio leonardi aretini contra ver
sutos ypocritas
Oratio pro sponsalibus / neicez vestra
Oratio fratris de obedientia in fide
uxoria
Oratio in funere Bartholomei
Oratio alexandri ad aristotilem
Rex memor tui
Oratio Guarini veronensis ad po
gium
Epistola Gregorii ad Stregomien
archiepiscopum
Et sic insistue diuise ad finem
libri de diuersis materiis

oro Enee
oro Enee
professio fidei reuocat heresi
Exaratio processus electos rele
cti pro cofirmada electioe

Silvius

265

R Euerendissimo in xpo pri Dno Sbigneo Sacrosancte romane
ecclie tituli Sancte prisce ptro Cardinali, ac Pontifici Cracouiensi
domino suo colendissimo, Eneas epus Senensis s. p. dicit seqz
comendatum facit. Heraldus Alfonsi Regis portugallie nicolaus
chrzastouostey tuas mihi expectatissimas litteras cumqz his a
duersus hyemes et aquilonis ferocem spiritum armaturam
egregiam reddidit, vestem pelliceam madurinam, In hac regione
non solum utilem uerum et necessariam, Confiteor magnum
munus no tam recipiente qz mittente dignum, Refferrem tue
liberalitati gras nisi scirem male reddi beneficium uerbis quod
factis acceptum est. Sed cum sim ego ex his epis quos nostra
italia nutrit quibus ecclie frondose magis qz fructifere sunt
Cogor tecum id agere quod priuati homines erga reges
factitant. Namqz cum nec equos, nec tabulas pictas, neqz th
euromatha remittere possint animum illis offerunt, Sume
Igitur et tu animum meum qmuis hunc tibi iam diu dicauerim
neqz rem modo nouam afferam, Sed quid moror partem be
neficij magnam reddidit qui libenter accepit. Ego non modo
libenter sed cupide donum tuum admisi, non tam qz pretiosum
est qz qz a te missum claro et prestantissimo patre, qui me nunqz
uidisti et tamen amare dignatus es. Sed hec misso ad litteras
transeo, earum qz plurime partes sunt pro captu meo ad singulas
ex ordine respondebo. In capite eple tue. qm diu ad me no scrip
xeris, ueritum te ais ne tarditatem scribendi tuam sinistrorsum
acciperem, Rationemqz reddis cur tam diu super eplis meis ad
te dimissis rescribere distuleris, Ego et si mille anos tacuisses nihil
tamen de te sinistri concepissem neqz te mihi mutatum credidis-
sem, Taciturnitatis aliam qmuis causam qz mutationem animi rep
utassem, Scio enim te uirum constantem et in amicitia solidum
qui neqz more adolescentulorum modo amas modo odis, Neqz contra
Theofrasti precepta postqz amaueris de amico iudicas. Expendis
hominem diu ante qz recipias, receptum toto admittis pectore et
quasi te alterum colis, Neqz si deceptus fies, statim abs te hominem
repellis, diluere inutilem amicitiam qz rumpere soles, Quamuis
ergo conscius mihi sim non esse in me uirtutem que tuam substi
nere amicitiam possit, est in te tamen moderatio que illam facile

ruere non sinit. Huc accedat quoniam litterarum causa inter nos
beniuolentia nata est, que licet in me tenues sint, Postquam tamen
amare inuicem cepimus, nihil illis detractum est auctę ma-
gis sunt quoniam neque me senem discere pudet, Itaque persuadeo mihi
me tibi esse qui ab initio fuerim siue scribas siue taceas, Cum
silere te uideo tuas occupationes accuso, Cum scripta tua reci-
pio dilectionem tuam commendo. Cur ego denique te tacentem argu-
erim qui sum ipse nimium erga te tacitus, Accipio libens tuam
purgationem ut excusationem meam tu quoque admittas. Scio
quod multe sunt dignationi tue pontificales cure que sunt tibi cum
tuo rege negotia, noui te Cardinalem esse, et in polonia post
regem primum hominem, nulla sine te placita fieri, grauia quoque
iudicia tuam sententiam expetere, neque belli nec pacis consilia
sine te discuti, Pono ante oculos quantum inter nos fluminum
ac terrarum est, quod periculosa itinera, et obsessa latronibus, quod
pauci ex te ad nos ueniant, quibus committi tuto littere queant,
Ago meam causam dum tuam defendo, Da mihi et tu ueniam taciti
obsecro, non inuenio facile homines qui ad te recta proficiscantur
nec audeo cuicumque scripta credere, nec sum otiosus ut scribere
quod frequentissime possim, Nunc Cesaris consilium, Nunc apostolice
sedis mandata me detinent, non sunt tamen tot mea neque
tam ardua negotia quod tua. Necesse est silentio tuo me parcere
ne si te scribendi tardum arguerim me pigrum ostendam et
desidem. Condonemus igitur et mutuo negligentiam compensemus,
si tamen aliquid est quod tibi ad inertiam ualeat imputari,
Sit tamen ex preterito tibi mihique uenia, neque in futurum licen-
tiam perpetue taciturnitatis accipiamus. Fac quod modo fe-
cisti furare te regi et regno et rei publice subtrahe manus, Enee aliquando
te prebe, Itidem faxim ego, Neque Cesar neque Romanus presul,
neque si reuixerit genitor meus Siluius in me tantum imperium
possidebit ut tibi non aliquando subseruiam. Scribam et qua pos-
sum arte litteratoria absentem me tibi presentem reddam.
Plurima mihi de commoditate litterarum et scite et prudentissime
commemoras et docte scribis et uere. Unicum est hoc inter

absentes amicos solatium / Coniungit epistola quos terre mariaque dis
iungunt / Nusquam tam procul amicus abiit ut litterarum beneficio
adiri non possit / O maximum ac diuinum litterarum donum quod
non modo longe recedentes amicos sed quos numquam uidimus homines
seu uiuentes siue mortuos in nostrum reducit alloquium et quos
et quos carne intueri non possumus / mentibus offert conspiciendos /
O sanctos illos ac memorabiles uiros / siue fenices siue alii fuerunt
huius muneris inuentores quo prisce uires etatis et intueri
possumus et affari / licet mihi si uelim nunc alexandrum nunc
darium / cernere / possum anibalem · Scipionem Cesarem / augustum
uidere / Illos mihi Curtius aut arrianus ostendet / Hos Liuius
Suetoniusque mostrabit · Datur cuius docto / Platonem / Aristo
telem / Ciceronem / Senecam Tertulianum Ciprianum Lactantium
hieronimum Gregorium Augustinum Ambrosium et infinitam
eorum qui posteritati scripserunt turbam audire loquentem · En
quanta mortuorum caterua non dum mortua est / Non uidi
ego te umquam corporeis oculis ex amicorum tamen litteris scio qua
statura quibus oculis quibus manibus quo pede quo capillo es /
Exterius autem epistolis ad interiora progredior et qui neque pingi neque
fingi possunt inspicio tue mentis impetus / omnes animi tui
motus adnoto / Quid speres intelligo quid metuas uideo / quare
gaudeas / quaque tristeris aduerto / Totum te mihi tue littere expri
munt / nec minus apud te uirium meis inesse considero / dum
scripta mea reuoluis / me intus et in cute noscis / Democritus
actionis umbram dixit orationem esse / Nec enim aliud epistola
est / quamuis enim raro uiuant homines ut scribunt sentiunt tamen
ita uiuendum esse / Nec fieri potest / quin animum suum pro
dat is qui plurima scribit / et si sepe uirtutis preconia comme
moret qui uitia sectatur / Vtamur igitur hac uicissitudine
scribendi et quantum negotia sinunt inuicem suauibus epistolis col
loquamur id ergo tibi de me spondeo et tenebo si reddi uicem
cognouero / Transeo nunc ad uolumen epistolarum mearum quod tua
dignatio multis uerbis et probat et magnifacit / minime
ego mihi tantum adrogo quantum tribuis / longe ego ab illis
absum quibus me comperas paremque facis / sentio quod tenuis est
mihi uena dicendi / quod breuis et inornata uerborum suppellex
nulli de me magis quam mihi credo · Fateor tamen quia nudus sum
et aperte loquor non utor faleris / Vestem omnem reiicio / Nec

laboro cum scribo quoniam non attingo res altiores et mihi non cognitas,
trado que didici / facile se ceteris intelligendum prebet qui se ipsum
tenet / prebere alteri lucem nequit qui sibi tenebrosus est · fugio
nodositatem et longas sententiarum periodos / Si assunt elegantia
uerba / non negligo illa contexere / si minus non quero remotius
presentibus utor / ut intelligar id mihi solum studium est · per=
=cipio tamen rudem et incomptum sermonem meum esse · Neque di
gnum qui doctas aures pulset · Ea propter cum meas epistolas ad te
mitti petiuisses substiti diu et dubitaui / an tibi probato et doc
tissimo uiro meas ineptias aperirem / Videbatur leue pondus quod in
tuas manus incideret / pudebat me multorum errorum / Neque ad=
=huc cupiam feceram copiam et quamuis alique epistole mee uulgo lege
rentur non ego illas in lucem dederam sed qui mecum conuiuunt
familiares / nunc has nunc illas furati ex manibus librariorum in
uolumen redegerant / ediderant que sodalibus existimantes ali
quid esse quod nihil erant / Nam qui preter nonnullos in
alexandrum gramaticum comentarios et brunelli poete fabu
las et britani ac uulgarium dialecticorum sofismata et troianam
quandam historiam nihil unquam legissent lucem esse in tenebris putaue
runt / atque ut ceci ducatum monoculo prebent / sic rudes isti primas
eloquentie partes mihi tradiderunt qui nondum merui inter
proficientes discipulos numerari / Tuli hunc honorem quamuis
sciebam non posse durare inanem gloriam / nolui tamen ipsum me
confundere / Impartiebar his qui ad me ueniebant / quantum
poteram luminis / et si lactis aperire fontes non poteram / ami
corum tamen sitim pura limpha sedabam si non magna dabam ma
la non ministrabam non erant pretiosa que tradebam at
neque damnosa · Cumque ingenia inuenissem sublimia que
haustus capere nobilissimos apta uiderentur his unde biberent
scaturigines uiuas ostendi / Quintiliani Ciceronis et aliorum
quos italia sequitur uestiganda flumina docens / Patiebar
igitur apud nouos eloquentie auditores / equo animo scripta
mea reuolui quibus contemptui esse non poteram / At
cum tu ea petiuisti qui omnium poetarum et oratorum opa
rimatus es qui omnem secularem atque ecclesiasticam sapientiam
calles / Cui nota sunt quecunque latina lingua maxime admi
ratur / non uidebam quo pacto meas tibi nugas traderem quam
rara esse confidunt negotiatores ea in nundinas ferunt,

Oratium uetuit tali cum uoce quirinus / Post mediam noctem
uisus / Cum somnia uera / In siluam non ligna feras insanius /
Intelligebam non sine mei nominis iactura lecturum te opus
quod flagitabas. Verum cum illud semel atque iterum pete
res elegi et cum damno fame mee tue uoluntati parere.
misi ad te librum non ut iudicares qui a me ipso censebatur
insulsus / minus uero ut laudares qui meo iudicio uituperandus
erat / Sed amico / Sed patri / Sed domino nolui quicquam ne
gare / Existimaui autem cum primam libri legisses paginam
statim te satias caperet / Dixi que libro cum manumisi / perge
audacter sed scito te non sine magno discrimine tuo doctas
cardinalis aures aditurum / Aut ille igni te dabit aut ad
farmacopolam mitteris / quid enim aliud meis scriptis au
gurer quam ille suis qui ait sunt tectura piper cinnama thura
crocum. Sed accidit mihi quod nuper in Vienna cuipiam Genuensi
monacho ordinem diui francisci professo is pactaui studens cum
accepisset egregios in austria magistros esse qui oratoriam docerent
cupidus eius artis ad summum ediscende / aut prima elementa teneret,
insalutatis amicis festinus in austriam migrauit / non minus auidus
peregrinas hauriendi doctrinas quam ille qui ethiopiam adyt ut
Gymnosophistas et famosissimam solis mensam uideret in sabulo.
At cum Viennam ingressus gymnasia philosophorum percurrisset /
Tanti eam scolam fecit ut qui uenerat auditurus / mox cathedram
ascenderet audiendus / et quos queritarat magistros hos discipulos
informaret. Simile mihi euenit / Expectaui contemptum /
extimationem sum consecutus / Credebam uituperari et accipio
laudem / Timui odium / et amorem reporto / Quid dicam / Te
ne ingenij tardioris imperitum que iudicem predicem / qui lippis
oculis album pro nigro recipias / dicasque malum bonum et bo
num malum / Stat contra epistola tua summa eruditione plena.
Cuius an sententias graues / an summam exornationem magis demirer
hesito / Vniuersas quas libro meo laudes accumulas Vnica
epistola tua complexa est / tue sunt quas mihi uirtutes ascribis.
Quid ergo est quod te meam erexit in laudem / Noluisti me contristari
Inuenisti epistolas quibus me poetam uocato quamplures / Dixisti intra
te ipsum grande hic homo de se iudicium facit qui grande sibi
nomen usurpat / Meministi eorum que flaccus de poetis ait.
Ingenium cui sit / Cui mens diuinior / atque os magna sonaturum
des nominis huius honorem / Sciebas Ciceronis verba que in

oratione pro licinio archia ponitur dum ait / Atqui sic a summis hominibus eruditissimis quod accepimus / Ceterarum rerum studia et doctrina et preceptis et arte constare / Poetam natura ipsa valere et mentis viribus excitari et quasi divino quodam spiritu afflari / quare suo iure noster ille Ennius sanctos appellabat poetas quasi deorum aliquo dono ac munere commendati nobis esse videantur / Cogitasti quod si mea scripta pro merito reprehenderes grandem me molestiam habiturum qui cum sanctis ascribi poetis cuperem et inter vetustissimum edoctis genus me ipsum collocarem / tua sententia nedum poete titulis sed neque mediocris scriptoris nomine dignum me reperirem / Nisi opinioni mee faveres / putasti me animo cadere / spem ponere / stilum deinceps scripturam quod omnem negligere / noluisti me vulnere tali confodere / providisti que amico utilia credidisti / Voluisti me scribere / ingenium exercere / conari indies magis ut si non essem modo qui vellem, fierem aliquando qui possem / Noluisti deinde meis epistolis que iam currere per germaniam ceperant opinionem demere. Ago gratias humanitati tue que de suo iudicio quam de mea fama maluit hesitari / nomini meo vel cum tuo detrimento consulere voluisti. Videor videre commendatione tua ingentem meis epistolis favorem accedere / Quis enim post hac illas carpere audeat quas noverit tuo testimonio comprobatas? Ego quidem quod a te modo scriptum est in capite voluminis collocabo ne quis mea prius legat scripta quam tua noverit auctoritate legenda. et si enim apolinis illud responsum memorie teneo quo se quemque noscere iubet. Gaudeo tamen nomen meum quocumque pacto illustrari / Cur non laudari falso malim quam vero vituperari potis est tua commendatio facere ut me ceteri quoque commendent. Non omnia nomen ad verum habent multa erecta sunt et habentur in pretio que rectius vilipensa iacerent multum in omni re fortuna dominatur / Hec pro libidine sua nunc obscurat mortalia nunc celebrat / neque in poetis ac ceteris scriptoribus vim perdidit plurimi eius beneficio magis quam propria virtute claruerunt / Non nulli cum essent digni memoria nominis sempiterna fortune malignitate depressi nequaquam emergere potuerunt / Quid si meis scriptis tuo beneficio non fortuna que nihil est nisi divina vel providentia vel permissio sed deus ipse surrexerit. Numquid letabor numquid gloriabor et tuo nomini fateri me omnia debebo / qui me reddideris immortalem. /

Ydumeneus quoniam in epistolas incidit epicuri / Atticus Ciceronis / Lucillus Senece / eternam memoriam consecuti sunt. Tu quia medius inter scripta mea uenisti mihi mortalitatem eripis & quod illi ex alienis acceperunt hoc tu meis epistolis prestas / Quid ni igitur te amem te obseruem / tibi omni offitio seruire studeam Sed dixi me tuum ab initio non muto sententiam. Illud me discutere amplius conuenit quod supra de poetis est tactum. Neque enim id circo poetam prius sacris ordinibus initiatus essem me appellaui quoniam uel mantuano uel peligno uellem uideri similis / aut par alteri cupiam ueterum quos vates & claros & sanctos uocant mentis diuine participes / Sed ita hoc nomen mihi ascripsi / quemadmodum in una epistolarum seneca suscipit qui omnibus versus facientibus hoc nomen comune dicit quamuis absolute pronuntiatum apud grecos homerum apud latinos uirgilium denotet / Edidimus & nos aliquando uersus / scripsimus elegias eglogas / satiram quoque dictauimus / non tamen poete nomen propria temeritate suscepimus / nec prius hoc titulo sumus usi quam nos federicus Cesar apud francfordiam uisis quibusdam opusculis nostris laurea nos donauit. Quemadmodum autem qui iuri aut canonico / Aut Ciuili operam dederunt / Postquam magisterium acceperunt / Cum litteras ad amicos mittitant / aut decretorum / aut legum doctores se inscribunt Ita & nobis poete nomen assumere licitum arbitrati sumus / ne uel concessum honorem uel concedentem contempnere uideremur & nos enim manum ferule subduximus & lucum nouimus martis / & quas torqueat umbras eacus & quantas Iaculetur monichus ornos uidebamur nostro uti iure si eius artis titulos assumeremus in qua non paruam etatis partem consumpsissemus Sed fuit alia non minor ratio que me hoc nomine frequentius uti coegit & enim cum uenissem in austriam in secretarium Cesaris assumptus / offendi omnes qui periti apud uiennenses habebantur / Poeticam uelut rem perniciosam & abhominabilem detestari / Cepi ergo eos arguere disputare sepe cum eis / ostendere poeticam qui recte uterentur his frugiferam esse / nomen quoque talis doctrine habendum & honorabile & sanctum. Tum quoque ne quis nomen me horrere crederet quod laudarem poetam me scribere cepi neque dimisi titulum donec ad ecclesiam ueniens sacros ordines imbui & ad sacerdotium promotus que seculi pompam saperent postergaui / Habes cur me poetam dixerim

& quid de me ipso sub tali titulo senserim. Nunc quoniam de poetis admodum perite non nihil disputasti, non erit abre quid mihi de poetica tenendum uideatur in medium proferre. In cuius defensionem sepe scripsi sepius aduersus contentiosos sermones serui quos in hac epistola succinte repetam. Omnes qui poetice sunt infesti, si modo aliqua sunt imbuti doctrina his argumentationibus in eam utuntur. Plato qui fuit omnium philosophorum procul dubio excellentissimus ex ea ciuitate quam finxit cum mores optimos & optimum rei publice statum exquireret poetas eduxit. quod minime fecisset si utiles fuissent non sunt ergo utiles igitur admittendi poete. Cicero in tusculanis cum de dolore disputat. Vides ne inquit poete quid mali afferant. lamentantis inducunt fortissimos uiros, molliunt animos nostros. ita sunt deinde dulces ut non legantur modo, sed etiam ediscantur. Sic ad malam domesticam disciplinam uitamque umbratilem modo & delicatam cum accesserunt etiam poete neruos omnes uirtutis elidunt. Totum hic comprehenditur quod dici contra poetas potest. Pergunt tamen qui uerbosiores sunt, atque amplius hanc mansuetiorem musam insectantur. boetius inquiunt uir sane peritissimus, & uite sanctioris philosophiam inducit sibi loquentem, que scenicas meretriculas & poeticam & oratoriam uidetur appellare, que dolores egrote mentis non modo ullis remediis non fouent sed dulcibus insuper alunt uenenis hominumque mentes assuefaciunt morbo non liberant. Cato qui fuit romanorum seuerissimus Marco nobiliori uelut probrum obiecit quoniam poetas in prouintiam duxisset. duxerat enim ille in etholiam ennium. Hieronimus clarum iubar ecclesie uerberibus sese cesum ab angelo scribit quoniam ciceronianus magis quam xpianus esse uideretur. Quid si uirgilianum aut terrentianum illum angelus inuenisset. Carpuntur ab eo non nulli episcopi qui codices euangelicos postponentes lectione poetica se oblectant. Quo pacto insuper poetas amplectemur quorum scripta non solum hominum sed deorum quoque & stupra & adulteria commemorant. potare amare scortari adolescentes instruunt. quis enim maior adimitandum inueniri quam deus potest. aut quis eum arguat qui se dei secutum exempla demostrat. Iouis exemplo teneram corrupisse uirginem Terentianus se chereas iactitat.

multum est cum deus auctor habetur / Pictura inquit ille hec
Danaë inerat / Iovem quo pacto danne [clanme] misisse aiunt quondam ingre
mium imbrem aureum. Ego met quoque id spectare cepi et
quia consimilem lustrat iam olim ille ludum impendio magis
animus gaudebat mihi deum sese in hominem conver
tisse atque in alienas tegulas venisse clanculum per impluvium fu
cum factum mulieri. At quem deum qui templa summa sonitu
concutit. Ego hoc homuncio non facerem / ego illud vero feci
ac lubens. Facessant ergo poete qui talia de dijs referunt que sibi
turpes indigna lenones ducerent / Quid agat cum ea legerit
imberbis iuvenis cereus in vitium flecti sic natura iubet / ve
locius et citius nos corrumpunt exempla magnis cum subeant
animos auctoribus / Non erit igitur bene instituta civitas
que poetis non occluserit ianuas. Sic mecum sepe contendisse ali
quos memini / Quibus ego in hunc modum respondere con
suevi / Quid vos mihi civitatem platonis obijcitis / que
nulla unquam in provintia sedem repperit / quid curet ex ea se
civitate poetarum chorus exulare que neque in celo neque in terra
visa est unquam / at cum poetarum fictiones bicipitis plerumque
parnasi somnia referant / non possum non admirari cur somni
atores ex civitate somniata plato deduxerit / Cur ego non exulare
ex illa civitate voluerim quam conditor eius inhabitare non
possit / Aut equidem suam civitatem necesse fuisset platonem
relinquere / aut secum introducere poetas / Cum fuerit ipse poeta.
Cuius apud macrobium versus non nulli referuntur magis pe
tulci quam tanti viri gravitati conveniant / Nec Cicero illam
ingredi civitatem permitteretur que poetas repelleret / Cum et ipse
tres libros de temporibus suis carmine conscripserit. Sed licet
laudet ipse platonem de sua civitate poetas excludentem non
tamen ipse de roma cui se omnia debere fatetur poetas exclu
dit. Archiam poetam egregium cum gracchus negaret in ci
vitate retinendum quis illum defendit nisi Cicero. Extat
eius oratio de qua supra memini. In qua hec verba ponuntur
Sit igitur sanctum apud vos humanissimos homines / hoc
poete nomen quod nulla unquam barbaries violavit / Saxa et
solitudines voci respondent / bestie sepe immanes cantu flectu
ntur atque consistunt / nos instituti rebus optimis non poetarum
voce moveamur. Ecce cum ad serium cum ad verum ventum
est / non abigit ex sua civitate poetas Cicero sed retinendos censet.

sed admittendos sed honoribus cumulandos suadet / Quid de
boetio dicam / Quis risum teneat cum damnari a poeta poeti
cam audiat / An non est ipse boetius tum maxime poeta cum po
eticas carpit musas / Qui philosophiam secum uersibus agentem
et utentem fictionibus introducit quot apud eum fabule sunt
quot metrorum genera. Dum poeticam damnat boetius similis
illi uidetur qui iurabat non esse iurandum / Sed altior boetio
mens fuit quam uel poetarum hostes apprehendant ut hac epistolari dis
putatione possit exponi / Quippe aut legendi sunt poetarum libri
aut ipse toto fugiendus orbe cum sua consolatione boetius. Apud
quem philosophia cum de prouidentia, differit magni dei familiarem
suum appellare lucanum non ueretur / et illius inserere metri
sententiam / Victrix causa dijs placuit sed uicta catoni / Nec
me catonis auctoritas frangit cui nec nobilior auscultauit neque
senatus cessit apud quem maximo semper honore poete sunt habiti
Habeo clarissimorum copiam uirorum quos cathoni ualeam obiec
tare de quibus posterius dicam. Ad hieronimum transeo. Cuius
optarem qui uiuunt omnes fieri similes sic enim et sanctimonia
uite et eloquentie copia omnes ualeremus / Scatet hic undique
poetarum dictis neque uel tractatum eius referes uel epistolam ubi
non tulliana redoleat eloquentia / Sic de ceteris ecclesie doctoribus
licet inuenire quorum facundiam que muta fuisset alioquin
illustrauere poete. Sane Hieronimus cum secularibus litteris
plenus esset / Gentilesque disciplinas quasiuis ebibisset Tum se uerbe
ribus affectum dixit / Permitto id omnes agant cum poetas
omnis uiderint legerint didicerint / Tum secularium studia
litterarum abiurent / Nil obsto nil aduersor. Neque ego is sum
qui pontifices maximos relictis euuangeliorum codicibus / aut
Titire tu patule aut Arma uirumque canentes laudauerim /
Sint non solum etati uerum et dignitati sua cuique studia. Sicut
enim grammaticam atque dialecticam Episcopum didicisse non
discere uoluerim / Sic poetas illi notos optauerim / noscendos
iam minime suaserim / Sed hieronimi quod sit iudicium inferius
exponemus / Ultimum quod isti grauius putant illud afferunt
quia poetas plurima tradere demonstrant quibus non solide mentes
capte dilabuntur / Siue cum deorum mentionem efficiunt / Siue
cum uoluptates commendant / De dijs autem non est cur poetis sit
irascendum temporis illud non personarum est uitium. Etas eorum
dei unius haud plenam notitiam habuit / Gentiles fuerunt qui

Jouem / Junonem Saturnum Martem pro dijs habuere / Neq3
id erroris poetas magis q philosophos inuasit / Socrates plato
Aristoteles / Zeno · Cleantes diogenes / Aristippus dijs litauere
Quid mirum si poete hos deos collaudant quos sua credidit etas
celum incolere / publicus error excusationi est · Si non licet poetas
legere quia deorum faciunt mentionem / neq3 philosophos
intueri licebit / quorum scripta deorum nominibus sunt
referta · Sed quis hodie tam ebetis est ingenij qui propterea Joui
sacrificet / aut thurificet herculi / qm deos illos poetarum carmi
na uocitant / Omnes pueri qui non dum ere lauantur homi
nes illos fuisse impuros atq3 nefarios didicere / de quibus sane
rectius poete q philosophi scribunt / Referentes enim turpia
illorum facta / manifeste nobis ostendunt diuinitatem ab illis longe
fuisse delirasse q3 omnes ueteres qui eis aras dicauere / Qz
aut uoluptates approbant / dolorem q3 summum esse malum
sentire uidentur / Amores referut / Compotationes comedant /
& laute fercula mense / magnis extollunt uocibus / Non est
quod mouere nos debeat · Inducunt poete diuersas psonas
tenentes q3 legem artis / Cauent ne forte seniles mandentur
Juueni partes / puero q3 uiriles / Alius q Sardanapalli sermo
Alius arbacis erit / Intererit dauus ne loquatur an audax
pithias / Cathoni seueritas / Gaio Cesari clementia attri
buetur · Alius bonis fauebit / Iratos reget / Amica consilia pre
bebit / peccare timentes amabit / breuioris mense laudabit
dapes / Salubrem iustitiam comendabit · Alius uirtutis ini
micus cedis auidus / nulli fidus / Ventri atq3 ueneri deditus
consentanea suis moribus uerba profundet / Oportet enim
poetam eorum exemplar intueri quorum personas in me
dium profert / atq3 illinc uiuas deducere uoces / Cum uero
ex persona sua poeta loquitur / Tum quid patrie debeamus
quid amicis edocet / quo sit amore parens quo frater ama
dus & hospes · Quod sit offitium Senatoris quod iudicis
quod ducis in bella uadentis / Mostrat que laus & quanta bonis
sit uiuere paruo / quo uirtus quo ferat error Indicat / Oms
ad summum bonum uiam parare contendunt / Siquis autem
callem non rectum aperit / & aut in uoluptate aut i honoribz
aut in potentia felicitatem asserit uestigandam · Non e qd
miremur qm & philosophoy in hac ipa re multas hereses esse co
stat · Ea ppter cum uehementi quodam impetu comotus intus

culanus Cicero poetas acrius momordisset qui fortes uiros mu
liebriter ferre dolorem traderent, mox tamen se se correxit et
quasi durius esset inuectus penitens ait, Sed quid poetis ira
scimur, Virtutis magistri philosophi inuenti sunt, qui summum
malum dolorem dicerent. At si uitare poetas id circo uolumus
quia aut eiulantem herculem. Aut querentem suas penas ty
motheum, Siue priamum filiorum necem. aut andromachen.
uiri obitum deplorantem referunt, Vereor ne sacre deroge
mus hystorie, que dauid Sanctum uirum et acceptum deo
mortem filii impatienter tulisse commemorat, fili mi ab
salon inquit ille absalon fili mi, quis mihi tribuat ut ego
moriar pro te absalon fili mi fili mi absalon, Nihil est quod
apud poetas neges esse legendum, cuius non simile sacra uo
lumina contineant. Mundi principium paricidio contaminatur
Preuaricantes filii dei diluuio causas prebent, Sogdomam
et Gomorram turpissima libido subuertit, Ebrietatem et
Incestam uenerem lot somnolentus ostendit, Ysaac ab uxo
re decipitur, a fratre supplantatur esau, Rachelis nuptias
bis septem annis uenatur Jacob, uidebantur quod illi pauci dies
pre magnitudine amoris, uenditur a fratribus ioseph, Judas
ex nuru filios accipit, Samson in sinu meretricis obdormit, filiam
Jepte sacrificat, innoxium effundit sanguinem athalia, Transi
iudicum facta, Inspice Reges, inuentus iuxta cor dei dauid
tradimentum adulterium homicidium que committit. Sororem
uitiat amon, fratrem interficit absalon regno patrem deijcit
ad concubinas eius ingreditur, Inter concubinas atque uxores
corrumpitur Salamon, lapidibus obruitur nabuth iniquis
dum regem regit Zorobabel, Non est quid epistola comitti
possit, quantum sceleris Sacra nobis historia manifestat.
Legimus tamen hanc fructum quod de his fugimus, Cum malorum
uitam male finitam, et bonos bonorum reppperimus exitus
Nec secus in aliis gentium historiis aut in narrationibus
accidit poetarum. Ob quam rem Credo habunde probatum
esse non id circo uitari poetas oportere quoniam turpia sepe com
memorent, quoniam et honesta frequentius inculcant. Superat
nunc ad exempla descendere virorum illustrium qui poetas
ardenter amarunt et eorum operibus sunt delectati. Quippe
non singularium modo uirorum, Sed publico ciuitatum

consensu comendatos poetas accepimus / Orpheum qui fuit
ex uetustissimis Jagri filium / tracem poetam adeo uetustas
coluit ut ymaginem eius in templo pieridum collocauit /
que sicut arrianus auctor est usque in alexandri tempus perseue
rans / Cum uicisset ille triuallos subegisset / illirios / thebas
diruisset atheniis pacem dedisset / continue sudasse uisa est .
significans ut aristander diuinator ait ingentem instare
laborem poetis qui alexandrum essent et alexandri res gestas
uersibus comissuri / Homerum ut Cicero tradit colophonii ciuem
suum esse dicunt / Chii suum uendicant smirnei uero suum esse
confirmant / Itaque et delubrum eius in opido dedicarunt . Athe
nienses sanctissimis Solonis legibus instituti adeo poetas in
honore habuerunt ut non senatum solum uerum et belli curam
eis crederent . bello enim quo cum spartanis acriter dimicatum est
duos duces delegerunt periclen spectate uirtutis uirum et
Sophoclem scriptorem tragediarum qui diuiso inter se exercitu
et spartanorum agros uastarunt / et multas asie ciuitates
atheniensium imperio adiecerunt / Quid de spartanis
eisdem dicam qui cum prius essent duris ligurgi formati legibus
et moribus asperi bello tamen contra messenios occupati cum
iuberentur ducem militie ab atheniensibus petere / hique tir
theum poetam claudum pede misissent / parere poete non
recusauerunt / sub quo uicti duobus preliis uictoriam hostibus
proculdubio reliquissent / nisi composita tirteus carmina
exercitui pro contione recitasset / in quibus ortamenta uirtutis
damnorum solatia / belli consilia scripxerat / itaque tantum ardo
rem militibus iniecit ut non de salute sed de sepultura soliciti
thesseras insculptas suis et patrum nominibus dextro brachio il
ligarent ut si omnes aduersum prelium consumpsisset et
temporum spatio confusa corporum liniamenta essent ex inditio
titulorum tradi sepulture possent / atque sic animatis militibus
comissa pugna uictores tandem lacedemones euaserunt . Videtis
ut grece ciuitates apud se natos gaudent esse poetas et apud ali
os honorant genitos . Nec latine minus letantur suis uatibus et
notum est illud carmen / Mantua uirgilio gaudet uerona
catullo . Corduba lucano et seneca gloriatur . Oratio uenusium
paccuuio brundusium . Statio burdegallum . peligni Naso
nem memorant . Aquinates iuuenalem / bibilis martialem
Florentini cum prius materna uoce locutum tamen apud se nati .

Dantem inter maxima civitatis preconia ducunt. Quippe
veteres et dijs suis quos celum colere putabant cure fuisse po
etas affirmant / percussores namque archilochi poete appollinem
prodidisse confirmant / Cum lisander lacedemonius obsideret
athenas a libero patre per quietem monitus perhibetur / ut
delitias suas sepelliri sineret / Jacebat tunc inhumatum corpus so
phoclis tragici de quo supra mentionem fecimus / quo comperto
lisander indutias dedit / ut claro poete congrue fierent exequie.
Simonides apud hospitem suum in thessalia cenans / Castoris ac
pollucis monitu triclinij ruinam evasit. Sed pergite Regum et
ducum exempla referamus qui vel fuerunt ipsi poete vel poetarum
amantes / Salon qui leges ut tactum est atheniensibus dedit 501.
ut salaminam insulam quam megarenses sue civitati surripu=
=erant vendicaret progressus in publicum et contra naturam suam
poetam se simulans insolitis sibi versibus contra megarenses ut
arma sumerent suis civibus persuasit. Themistoclem illum summum
athenis virum / Cum ex eo quereretur cuius vocem libentis
sime audiret Respondisse aiunt / Eius a quo summa virtus
optime predicaretur / Excellentem profecto poetam significans
in cuius verbis inclita virtus sicut in auro gemma perluceat.
Alexander aminte filius dives habitus qui an̄ om̄s Jovi del
phico statuas aureas misit Pindarum liricum poetam
apprime dilexit / Archelaus qui ab eo regnum macedonie
accepit Euripidi tragico consiliorum summam credidit. Cuius
suprema non contentus prosequi sumptu funeris / Crines tonsus
est et merorem quem animo conceperat vultu publicavit.
Cum transiret in asiam Magnus Alexander quamvis multos rerum
suarum scriptores secum haberet tamen cum in sigeo tumulum conspe
xisset Achillis / O fortunate inquit adolescens qui tue virtutis
preconem homerum inveneris / et vere ut ait Cicero / Nam
nisi illi ars illa extitisset / Idem tumulus qui corpus eius con
texerat nomen etiam obruisset / Idem quoque Alexander cum
thebas dirueret / Pindari de quo supra meminimus et domum
et stirpem teste arrio ob reverentiam poetici nominis con
servavit. Lysimacus ex successoribus alexandri philippide
poeta comico familiariter usus est / Cernitis ut greci
proceres poeticam venerantur. Accipite modo latinos.
Affricanus prior / Quinti Ennij statuam imponi suo se
pulcro iussit. Alter scipio Terentium comicum ex carta

ginensi captiuitate redeptum in triumpho suo quem rome
egit pileatum duxit tanquam libertate donatum / Lucullus
archiam poetam ingentibus honoribus cumulauit / Dictator
Sylla gallos atque hispanos poetas donis quam pluribus prosecutus
est / nec sedulitatem mali poete indignam premio duxit me
tellus / pius et Cordube natus poetis ac pingue et peregrinum
sonantibus aures accomodauit · Pompeius Magnus theo
phanem mitilenum suarum rerum scriptorem in contione
militum ciuitate donauit · Nemo est ut Cicero testatur tam
musis aduersus qui non mandari uersibus eternum suorum laborum
preconium facile patiatur · Itaque ille gaius Marius qui uir et
maximus imperator natura tamen ferox et inhumanis moribus
eximie lutium plotium dilexit / Cuius ingenio putabat
ea que gesserat posse celebrari · Julius autem Cesar non modo
poetas dilexit sed in collegio quoque poetarum ascribi uoluit
Neque actio poete succensuit / quamuis sibi collegium intranti non
assurgeret / Cumque a latronibus captus donec pecunias cogeret ob
seruaretur orationes ac poemata que scribebat teste pluthareo
eis legebat et qui minus uehementer ea laudassent fatuos ac
barbaros appellabat · Augustus Octauianus quam benignus quam lib
eralis in uarium uirgilium / flaccum que fuerit / Nemo qui ut
primas didicerit litteras nescit / fuit que ipse ut tranquillus per
hibet poematum non imperitus / delectabatur que comedia ueteri
et sepe eam exibuit publicis spectaculis · Ingenia namque seculi
sui omnibus modis fouit / Recitantes et benigne et patienter
audiuit nec tantum carmina et historias sed et orationes
et dialogos / Componi tamen aliquid de se nisi et serio et a
prestantissimis offendebatur · Vespasianus qui dirum in Sal
uatore nostro comissum piaculum expiauit / ingenia et artes
uel maxime fouit / primus e fisco latinis grecis que rethoribus
annua centena constituit / Prestantes poetas nec non et artifices
coemit / Titus quem generis humani delitias uocauerunt
latine ac grece lingue peritissimus uel in orando uel in fingendis
Poematibus promptus et facilis fuit / Seuerus cesar appianum
poetam qui genera ac naturas et Captionem piscium uersu
descripserat per singula metra aureo nummo donauit · Vnde Au
rea post appiani Carmina sunt appellata / Gratianus litteris

haud mediocriter institutus, Carmen facere, ornate loqui ex
plicare controuersias rethorum solitus erat, Theodosius et omne
doctrine genus et potissime poeticam fertur amasse, Quid
nobis tot tantique uiri et greci et latini idonei ne uidentur
quos Cathoni platonique opponamus, Sed dicitis fortasse
hethnicos istos esse nec uocem habere que apud ecclesiam audiatur,
Transeo ad nostros quos refellere nemo possit, David quem
tota canit ecclesia nunquid poete offitio fungitur metro apud
apud hebreos canens. Salamon quoque et aliqui profetarum uer
suum mensuris utentes poetarum locum et nomen obtinent.
Quid autem christiani ductor exercitus et orator inuictus apostolus
paulus nunquid ad titum scribens epimenidis versiculum
reddit, Cretenses semper mendaces male bestie uentris pi
gri, in alia quoque epistola menandri senarium ponit, Corrum
punt mores bonos confabulationes male et apud athen
enses in martis curia disputans, Aratum ut hieronimus
scribit testem uocat. Quid tertulianus, quid Ciprianus, lac
tantius firmianus. Ambrosius, Augustinus. Gregorius et
ipse de quo sepe locuti sumus hieronimus nulla istorum
opuscula leges in quibus nihil poeticum redoleat, Quin et
Cyprianum firmiano narrante non nulli momorderint, quod
quod aduersus demetrianum scribens testimonio usus sit prophetarum
et apostolorum que illi ficta et commentitia esse dicebant et non
potius philosophorum et poetarum quorum autoritati ut ethnicus
contraire non poterat. Nempe Augustinus de uirgilio gra
uissimum testimonium prebet, dum in primo de ciuitate dei libro
propterea inquit eum paruuli legunt, ut uidelicet poeta
magnus omniumque preclarissimus atque optimus a teneris
ebibitus annis non facile obliuione possit aboleri secundum
id Oratii quo semel imbuta recens seruabit odorem testa
diu. Negat Clarissimus ecclesie doctor obliuioni dandum esse
Virgilium, nunquid ergo et legendum suadet. Nec hieronimus
Ab hoc sensu est alienus qui necessitatis in pueris asserit
Virgilium tenere in manibus, quamuis id crimen in episcopis dixerit
uoluptatis. Quis preterea centonias damnare presumpserit
Quarum altera ex homeri uersibus apud grecos, altera ex

Virgilii carminibus apud Latinos incarnationem Salvatoris signa
predicationem Mortem Resurrectionem et in celum ascensionem
poetico more conscripsit. An non dignus laude legendusque cunctorum
ore dicetur. Iuvencus presbiter qui sub Constantino Cesare histo
riam Salvatoris versibus explicavit, nec timuit evangelii
maiestatem sub metri mittere leges. Quid de Appolinari Siro
dicam qui heroicis versibus hebraicam scripsit antiquitatem
ut Sozomeno placet et imitatus Menandri comedias Euripidisque
tragedias et liram Pindari Evangelicas lectiones poetico
scemate conclusit. Quid ni legatur si sit in manibus ad
versitatis christiane religioni. Iulianus apostata cum pravissimus
impiorum, tunc se plurimum nocere putavit cum lectionem
homeri ceteraque grecorum studia christiano populo prohibuisset cum
et nostri hostes concordare videntur. En quod rudis inepta ne dicam
feralis vox illorum est qui poetas omnes asserunt eliminandos.
Exeant ipsi potius et qui litteras humanitatis abhorrent, fugiant
homines sibique similibus brutis associentur. Vah quid ais di
cet quispiam. Divo hieronimo maledicis, Sanctissimum obiur
gare audes virum, speculum nostre christiane religionis obnubilare
contendis. Hieronimus est si nescis quo nemo durius in poetas
invehitur, demonum cibus est inquit, Carmina poetarum secula
ris sapientia, Rethoricorum pompa verborum, hec sua omnes
suavitate delectant, et dum aures versibus dulci modulati
one currentibus capiunt, animam quoque penetrant, et pectoris
interna devinciunt. Verum ubi cum summo studio fierint ac
labore perlecta, nihil aliud nisi inanem sonum et sermo
nis strepitum suis lectoribus tribuunt, Nulla ibi securitas
veritatis, nulla iustitie refectio reperitur, Studiosi earum in fa
mie veri et virtutum penuria perseverant. Non me latet
ad Damasum de filio prodigo talia scribere hieronimum, Sed
Lego totam epistolam non subsideo in prohemio nihil iudico nisi
tota lege perspecta, prosequor Magni verba doctoris, Invenio
Illum his verbis non poeticam solum sed Rethoricam philosophiam
et omnem secularem sapientiam detestari, quia plus floris
quam fructus habeat, neque viam iute in veritate doceat, fallat
que sepe legentem, Nec ego inficias eo si de gentilibus tantum
poetis ac philosophis verba fiant quos ignorasse christum.

et cuncti premiū palam est Sunt tamen in illis compluria uite
documenta que nobis turpia dissuadent et honesta demostrat
ut q aliquid inmedium proferamus. Quid illis Juuenalis ver
sibus aduirtutem suadendam dici potuerit efficacius. Orā
dum ē ut sit mens sana ī corpore sano/ fortem posce animū
mortis terrore carentem/ Nesciat irasci Cupiat nihil et po
tiores herculis erumnas credat/ seuos q labores/ et uenere et
cenis et pluma sardanapalli/ et alibi Esto bonus miles tutor
bonus arbiter Idem Integer ambigue siqñ citabere testis incte
q rei/ phalaris licet impet ut sis falsus et admoto dictet piuria
thauro/ Summum crede nefas animam preferre pudori/ et pp
uitam uiuendi perdere causas et paulo post/ pone ire frena
modumq pone et auaritie/ miserere inopum sotiorū. Integer
uite scelerisq purus inquit Oratius non eget mauris iacu
lis nec Arcu nec uenenatis grauida sagittis fusce faretra
Quocunq ferant tutum esse bonis uiris iter ostendit/ Quis iustū
illo melius circumscribit/ Justum ait et tenacem ꝓpositi uirū
nō ciuium ardor praua iubentium nō uultus instantis
tiranni mente quatit solida. Quid uirgilius sibi uult dū
Inferna loca describit et elisios campos nisi uirtutis amorē/
et odium suadere uitiorum. hic Inquit apud inferos quibꝫ ī
uisi fratres dum uita manebat/ pulsatus ue parens et fraus
innexa clienti/ Aut qui diuitijs soli incubuere repertis/ nec
partem posuere suis que maxima turba est/ quiq ob ad
ulterium cesi quiq arma secuti impia/ nec ueriti dominorꝫ
fallere dextras. At beatorum sedes audi quibus assignet. Hic
manus ait ob patriam pugnando uulnera passi/ quiq sacer
dotes casti dum uita manebat quiq pii uates et phebo digna
locuti inuentam aut qui uitam excoluere per artes quiq sui
memores alios fecere merendo. Quid theseus ille apud tragedū
senecam nōne sororia his de inferno refert. Quodquisq
Inquit ille fecit patitur auctorem scelus repetit suoq pmit
exemplo nocens. Statiusq quoq malefactis instare supplicium
asserit. Sed uidet hec aut uidet ille deum regnator et ausis
sera quidem/ manet ira tamen/ deq ī feris inquit Stridor
ibi et gemitus penarum atroq tumultu feruet ager. tāq
Legisset euangeliū uocem q saluatoris audisset mittite illum

in tenebras exteriores ibi erit fletus & stridor dentium. Quid po
stremo sibi Lucanus querit, dum Cathonem hamonis responsa
contemnentem inducit, uersus quos illos in eum fudit. Ipse manu sua
pila gerens precedit anhelantis militis ora pedes, monstrat tollerare
laborem, non iubet nulla uehitur ceruice supinus Carpento
que sedens somni parcissimus ipse ultimus haustor aque cum tandem
fonte reperto indiga cogatur laticis potare iuuentus, stat dum
lixa bibat & paulo post. Hunc ego per sirtes libieque extrema tri
umphum ducere maluerim, quam ter capitolia curru scandere pom
pei quam frangere colla iugurte, nonne aperta ac magna uoce, O ho
mines inquit sit uobis cura uirtutis, Alacres subite laborem.
Vincite sitim famem somnum sic itur ad astra, Quid dicimus,
nosceret ista malum, an bonum putabimus, hec ne magnus ille
hieronimus fugienda suadet, Preterea philosophorum libros
doctrina salutari plenos quos auide legimus quamuis non nulla
ueneni semina in se habeant. Propulare ad propositum dionisius
alexandrinus pontifex scribit. quem rufinus in historia ecclesiastica
uocat eulogum. Ego inquit ille & tractatus hereticorum
lego & traditiones eorum & si uideor ad horam uerbis eorum pollui
multum mihi confert hoc ipsum, quod ex ipsorum uerbis arguere
eos possim, Denique cum aliquis ex fratribus compresbiteris prohi
beret me, ne heretica lectione tamquam ceni alicuius fetore pol
luerer, uisio mihi quedam adeo ostenditur que me confirma
ret & sermo ad me factus est hec mihi euidenter proloquens. lege
omnia quecunque in manus tuas ueniunt quia probare singula & discernere
potes, amplexus sum uisionem quia & apostolice sententie concordat
dicenti omnia legite que bona sunt tenete, Sic dionisius. Nec hi
eronimus omni lectione secularis sapientie abstinendum precipit,
Sed docet ille ut ante dictum est damasum, quo pacto sint se
culares philosophi ac poete legendi, Typus inquit secularis
sapientie in deuteronomio sub mulieris captiue figura descri
bitur de qua diuina uox precepit, ut israhelites si eam habere uo
luerit uxorem, caluitium ei faciat, ungues presecet, pilos au
ferat & cum munda fuerit effecta, tunc transeat in uictoris
amplexus, hec si secundum litteras intelligimus nonne ridicu
la sunt. Itaque & nos hoc facere solemus quando & philosophos le
gimus, quando in manus nostras libri ueniunt sapientie secularis
siquid in eis utile reperimus ad nostrum dogma conuertimus. Siquid

uero superfluum de ydolis de amore de cura secularium rerum hec
radimus. his caluitium. inducamus. ponit et hanc similitudinem.
alio loco hieronimus ad magnum oratorem urbis rome scribens
et adijciat. Quid ergo mirum si et ego sapientiam secularem propter
eloquij uenustatem et membrorum pulcritudinem de ancilla atque
captiua israhelitem facere cupio. et quicquid in ea mortuum est
ydolatrie uoluptatis erroris libidinum uel precido uel rado et mix
tus purissimi cordis corpori uernaculos ex ea genero domino Sabaoth.
et labor meus in familia Christi proficit. Hec est libera uox et ex propo
sito diui hieronimi sententia. Interrogatus ille philosophus ne Christiani
poetas nequeant salua conscientia legere non omnibus negat
sed illis negat quibus animus est in eorum lectione requiescere.
sequimur et nos hoc iudicium damusque sancto doctori manus.
Namque cum uarij multiformesque sint poete non omnibus que
ab ipsis dicuntur adhibendam mentem sentimus. Sed cum ex
cellentium uirorum facta aut dicta commemorant. Tota mente
moueri atque inflammari debemus ut tales ipsi simus quales illi
fuere. Cum uero improborum hominum mentionem incidunt.
fugienda est illorum imitatio. auresque claudende non secus atque ipsi fe
runt ulixem ad sirenarum cantum clausisse. Accomodatissimus
est ad hoc propositum quem greci mirantur Magnus basilius
sic ille ut aretinus trasfert de poetis iudicium tulit. Nos igitur
Inquit laudamus poetas non cum scurras aut amantes aut ebrios
aut dicaces imitantur neque cum diuite mensa Cantuque dis
soluto felicitatem diffiniuit. minime uero. Cum de dijs aliquid
dicunt. mentionem deinde apium introducens. ut enim ex floribus
ceteri quidem inquit nihil sumunt preter odorem atque colorem
apes autem et mella inde sciunt excerpere. Ita qui non solam festiui
tatem secuntur uerborum fructum aliquem ex poetis parere
possint. et subiungit ille enim nec pariter omnes flores adeunt
nec si quos adeunt eos totos assumunt. sed ablato eo quod operi suo
aptum sit reliquum omne ualere sinunt et nos quoque si sapimus cum
id excerperimus quod ueritati amicum consentaneumque sit
Cetera omnia trasgrediemur. neque his contentus prosequens adijcit
et quoniam ad hanc nostram uitam per uirtutem ascenditur. Virtus autem
ipsa multum a poetis multum ab historicis multo etiam a philosophis
laudatur eorum verbis maxime est inherendum. Ait quoque
basilius ex quodam se uiro qui ad uestigandas poetarum mentes

acutissimus habebatur audivisse cum diceret totā homeri poesim laudē esse virtutis omnia que illius poete huc tendere nisi siquod accidens sit / ad hunc modū de poetis secularibus magni et sancti viri diffiniuit / Ecclesiasticos aūt quos plures esse manifestum ē sine quavis hesitatione legendos approbant venerādum qz nom eorum et dogma. su sapuit / qualis fuit hilarius hieronimi coetaneus et qui dulces hymnos in ecclia conscripserūt / et de quo supra retulimus iuvencus. Nō nlli aūt nri temporis qui ut docti videantur quecunqz nō didicerūt dānant digni sunt quibus cū hieronimo dicamus ne vescentiū dentibus invideant edentuli / et oculos capreaꝝ talpe cōdemnēt. Traxit me dulcis ad disputādum materia et dum ep̄lam credo scribere tractatū edo sed claudo sermonē de poetis / Cetera contra garrulos sapientie tue nō deerunt siquis contentus his esse noluerit / Nunc ad ultimā transeo partē in qua pro Rege Wladislao fuctus apologeticū / multa in laudem tanti principis scribis / que dicta sunt adversus eū nō min' ornate qz caute refellens. Cogitavi et ego futurū hoc cum librū ep̄laꝝ ad te direxi / neqz inutile reputavi adversus scripta mea te dicere que ipse nō tanqz visa sed tanqz audita retulissem; sic eīm veritas facilius invenitur. Tu ergo modo qz pius et prudentissime et fundatissime regis cām tuearis / das tamen mihi occasionē nō nllā ut rememorem tecū qz paulisp contendā / nō quia te velim impugnare sed quia magis instrui cupiam / Nam et si magni viri fuerunt quibus aures prebui et quorū dictis historiam struxi meā / plus tn̄ tuo nomini tribuo / Tum quia rebus de quibus locutus fuit interfuisti / Tum quia et nature et dignitati et etati tue mentiri alienū ē / Sed audi pauca que me obsistere tuis dictis impellūt / Dixi prioribus ep̄lis meis / Nobilissimū adolescentem Vladislaum Polonie regem suorū consilio victum Regnum hūgarie occupasse / hoc durū et a vero remotū tua dignatio esse cōtendit / affert qz rationes que iustū illum hūgarie regem possint ostendere / quaꝝ maxima illa ē quia defuncto Alberto regina et universi regni accole Wladislaū regē accersiverūt / Cuius ope et auspitio et catholica fides / et regni ppl̄us ab infestatione turchorū defendi posset / qui tūc hungarie inani clades qz plurimas inferebāt / Addis et Oratoribus qui ob eā cām missi fuerāt apte dictum extitisse / quia Regina ex alberto pregnās remāsisset nō licere Regē extrnū in id regnū trāsire / illos qz cōfutasse quicqd petitionibus eoꝝ obijceretur / mittis insup et decreti copiā quo regni prelati et proceres quecūqz adversus coronationem Wladislai dici possent inania esse diffiniunt. Fateor omnia ita gesta esse

ut scribis nec de tuis dictis adimo quicquam / sed audi quid me moveat
dicis albertum hungarie Regem fuisse mortemque relicta uxore pregnante
obiisse / Natumque ladislaum eius filium / Addo ego et coronatum regem
priusquam wladislaus hungariam ingrederetur / Quid hic dicemus. Hungarie
regnum filii solum patrum tenere debent / Quis excluso regis filio regnum
possidens non dicatur occupator. Aut successioni locus est apud hungaros
aut electioni. Cum mortuo rege filius in promptu est / Si patri
succedit filius non video quid iuris in wladislaum populi electio
transfuderit / Si regem electio faciat attribuo tue parti victoriam / Michi
tamen qui regni se mores scire affirmant succedere patribus apud hungaros
in regno filios etiam invitis populis dicunt. Idemque Romanum pontificem
diffinivisse apostolicis demonstratur apicibus / neque menti mee satisfacit
quod de turchis in medium proponitur / tanquam necesse fuit pro regni sa
lute / pro cristi nomine tuendo regem habere qui regeret / namque si hoc
permictimus rarus patri succedet in dominatu filius / Poterat wladisla
si zelo fidei succensus erat / si vicinorum saluti consulere volebat / si
tanta eum caritas movebat et hungaris succurrere et pupillo in
fanti regnum conservare / ac veluti tutor vicini regis regnum administrare.
sed uteris tu mecum ea purgatione qua trogus et philippum macedonem
defendit / cum regnum nepotis usurpavisset / Itaque inquit ille philippus
diu non se regem sed tutorem pupilli egit / at ubi graviora bella im
minebant serumque auxilium in expectatione infantis erat / com
pulsus a populo regnum suscepit / Melius tamen ligurgus qui cum
fratri suo polibiti spartanorum regi successisset regnumque sibi vendi
care potuisset / Carillo filio eius qui natus postumus fuerat cum
ad etatem adultam venisset regnum summa fide restituit. Sed
pauci sunt quos dominandi non frangit cupiditas / Placet cunctis
proverbium Cesaris. Si violandum ius est / regnandi causa violandum est.
Michi non videtur aut mater / aut populus / aut instans belli metus ius
Infanti auferre / atque alii concedere potuisse / nisi tua sapientia
novis me rationibus instruxerit. Scio illud quod dicis regnum polonie
longe lateque florentissimum esse / neque vires illi / neque opes deesse. Con
stat inter omnes qui terram circuierunt generosos polonos et fortes
homines esse / quibus qui dominetur inter cristianos Clarissimum
nomen habet habundat divitiis / potentissimus creditur / satis illi super
que satis honoris est / si quicquam mortale pectus satis existimat. At
dives asia. Xersi non sufficit / Greciam impio cupit adiungere
Alexander victo dario / Babilonia capta egipto subacta

supatis indis / extuat infelix angusto limite mundi ut giare clausus scopulis,
parua q3 seripho. Anibale nō capit africa. Addit ipio hispaniā pre
neu trāsilyt / supat alpes, ingreditur Jtaliā / nihilq3 actū a se se putat
nisi uexillū i Capitolio ponat. Athila rex hunoꝝ totius scitice gentis
solus impiū tenens, inuasor germanie / galliaꝝ ppetator / vastator Jtalie
inopem se miserū q3 iudicat / nisi primas mūdi gentes Romanos veso
gotasq3 sibi subyciat. Sed quid miramur uiros. Cōditrix babilonie
Semiramis nō cōtēta quesitos auiro regni terminos tueri / Ethiopiā
ipio adiecit / Indisq3 bellū intulit / quo prer illā dionisiū herculem
et alexandrū armatus intrauit nemo. Jnsatiabilis ē dnāndi cupiditas.
nulli satis ampla sua potēas uidetur / semp in alieno melior seges agro / vicini
formosior cōiux / pinguius apud alios pecus apparet / Nimirū si wladisla
adolescens alto sangiune natus / spiritu fretus nobili, glorie cupidus, hūgarie
regnū affectauit / humanus ē hic morbus adeo q3 comunis ut iā uitio
detur animus patna hereditate contētus, Siquis ē cui sua placeat iter
principes otiosus, paci deditus, nulli molestus, belli execrator / En
inquint deses homo ē, meticulosus, pusilli animi / Ventris somniq3 seruus
Monachū esse nō regem oportuit / mulieri nō uiro similimus huiusmodi
sepe uoces regū atria cōplent / Inde cōmoti quibus feruet animus Juuenes
iniusta bella susapiunt q3 si wladislaus hac re ductus in hūgariam
uenit secutus ē ut phi uolunt erroneā uitā / ut ppli seriunt laudabilem
et gloriosam dignus qui fortibus umbris annumeretur / Hec placuit ad tua
scripta referre nō quia ipugnare illa uelim sed ut solutionē a te re
cipiam eorū q̄ in dubia superant. Nā et si multe sint ac maxime laudes
que wladislao regi / suisq3 uel prelatis ut proceribus attribui possunt. Cupio
et hoc illis ascribere preconiū sine cōtumelia posse / q3 hūgariā nō humano
solū sz et diuino iure sibi subegerit. Et uiuo prīte rege uictos aliquā et pstratos
a polonis turchos astruis sequor testimoniū tuū / cōprius Julianus Cardinal
sancti Angeli q tunc i hūgariā legatū aplicū agebat suis lris omnē belli uictoriā
i Johnem trāstulit / quē ego ad pataviensem pontificem scribens huius testē / Cetera
q̄ de wladislao refers nullo apud me dubio sunt / Cognoui ex oībus qui eū nouere /
fuisse illū i adolescente / vastū animū, singularem prudentiā Summā liberalitatē
Ingenii pspicax / administrande iustitie grādem curā / nullāq3 i eo desideratā ex his
que regie uirtutes appellantur / ob quā rem optare si fas eēt cū tua dignatione
i hanc usq3 diē uixisse illū / melius ut arbitror regno hūgarie / melius xpiano
sanguini successisset / neq3 fortassis memorabilis illa ciuitas bisantina Orientalis
ecclie caput grecie columen i potestatē turchi redacta / cū tā magna xpianorū clade
fuisset / q̄ p Cōstātinū pmū instar romane urbis ampliata fatali quodā si licz dicere
decreto sub ultīo cōstātino diuicta et spurcitie sarracenoꝝ tradita ē, quā viuo wladislao
nec intueri turchoꝝ impr audebat sed obiyt ille ut dux rex Clarissimus cū maiori gestiuz
credidimus non polonie solū sed hūgarie et totius ecclie damno. Veruq3 illud ondit
quod ad sororē scribere metrodoriū aneus Seneca tradit. Mortale s. esse mortaliū
omne bonū. vale et Jam nō eplām sed librū cū uacauerit legito. Ex noua ciuitate
Austrie.

Reuerendissimo in xp̄o patri Dn̄o Sbigneo
sacrosancte Romane ecc̄lie tituli Sc̄te Prisce
presbitero Cardinali ac pōtifici cracouiēsi
domino suo colendissimo.

IV

Epistola de actis in visitatione Regni Poloniae p. 405.

484.

Zabāma ēt que erat ciuitas
i vinea. Initium sancti ewange
lii mij

٧

VI

